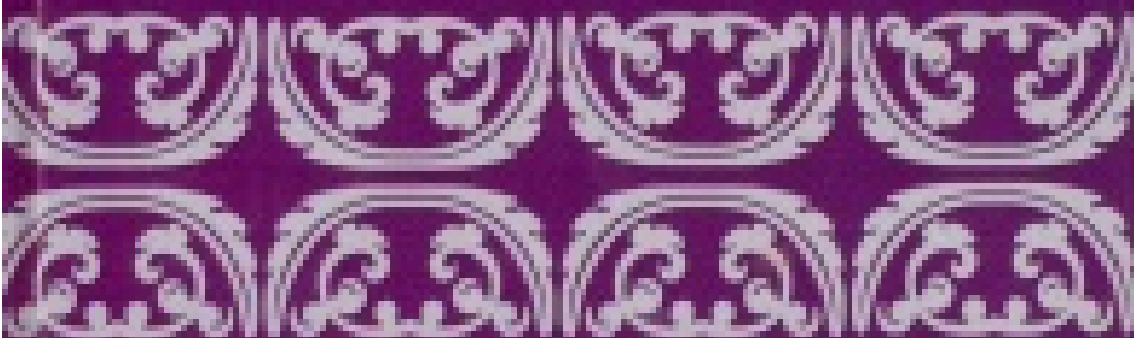

FİLÜĞƏT VƏ ENSİKLOPEDIYALAR

A-Z

*KLASSİK AZƏRBAYCAN
ƏDƏBİYYATINDA İŞLƏNƏN
ƏRƏB VƏ FARS SÖZLƏRİ
LÜĞƏTİ*

**KLASSİK AZƏRBAYCAN
ƏDƏBİYYATINDA İŞLƏNƏN
ƏRƏB VƏ FARS SÖZLƏRİ
LÜĞƏTİ**

«ŞƏRQ-QƏRB»
BAKİ-2005

*Bu kitab «Ərəb və fars sözləri lüğəti» (Bakı, «Yazıcı» nəşriyyatı, 1985)
nəşri əsasında təkrar nəşrə hazırlanmışdır*

Tərtib edənlər:

**Bəhrüz Abdullayev,
Mirzə Əsgərli,
Həsən Zərinəzadə**

Elmi redaktoru:

Məmməd Adilov

494.361203 – ds 21

AZE

**Klassik Azərbaycan ədəbiyyatında işlənən ərəb və fars sözləri
lüğəti.**

Lüğət klassik Azərbaycan ədəbiyyatı nümunələrinin orijinal yazıda oxunuşunu, nəşr edilmiş klassik mətnlərdə tez-tez rast gəlinən ərəb və fars mənşəli alınma söz və ifadələrin başa düşülməsini asanlaşdırmaq və ümumiyyətlə, Azərbaycan dilində işlənən ərəb və fars alınmalarının ümumi mənzərəsini sistemli şəkildə əks etdirmək məqsədi daşıyır.

ISBN 9952-418-93-8

© «ŞƏRQ-QƏRB», 2005

Azərbaycan Respublikasının Prezidenti

İLHAM ƏLİYEVİN

“Azərbaycan dilində latın qrafikası

ilə kütləvi nəşrlərin həyata

keçirilməsi haqqında”

12 yanvar 2004-cü il tarixli sərəncamı

ilə nəşr olunur və ölkə kitabxanalarına

hədiyyə edilir

ÖN SÖZ

Oxuculara təqdim olunan bu lüğətin ilk variantı hələ ikinci dünya müharibəsindən əvvəl keçmiş Lüğətlər İnstitutunun elmi əməkdaşı Mirzə Əsgərli tərəfindən hazırlanmış, sonrakı dövrdə onun üzərində Akademiyanın Dilçilik İnstitutunun əməkdaşlarından Bəhrüz Abdullayev və Həsən Zərinəzadə də işləmiş və lüğəti təkmilləşdirmişlər. 1966-cı ildə Akademiyanın nəşriyyatında çapdan çıxmış həmin variantda o zaman qəbul edilmiş təlimata əsasən Mirzə Fətəli Axundovdan sonrakı dövrdə yaşayıb-yaratmış ədiblərin əsərlərindən seçilmiş ərəb və fars mənşəli alınma sözlər daxil edilmişdi. Sonralar tarixin daha erkən çağlarında yazılmış mətnlərdə işlədilən alınmaların da lüğətə salınmasına ehtiyac yaranmış, H.Zərinəzadə və B.Abdullayev onun üzərində yenidən təkmilləşdirmə işi aparmışlar. Lüğət ikinci dəfə 1985-ci ildə «Yazıçı» nəşriyyatında çapdan çıxmışdır.

Bununla yanaşı, uzun illər Azərbaycan alim və tədqiqatçılarına müvəffəqiyyətlə xidmət etmiş bu lüğətin daha da zənginləşdirilməsi aktual olaraq qalmış, onun üzərində işlər davam etdirilmişdir. Lüğətin iki nəşrindən sonra işıq üzü görmüş klassik Azərbaycan ədəbiyyatı nümunələrinin materialları bu işin səmərəli şəkildə həyata keçirilməsinə və hazırkı nəşrə daxil edilən lüğət vahidlərinin sayının 20 minə çatdırılmasına imkan vermişdir. Azərbaycan Milli Elmlər Akademiyası Nəsimi adına Dilçilik İnstitutunun aparıcı elmi işçisi Bəhrüz Abdullayev lüğət üzərində yenidən işləmiş, institutun baş laborantı Əminə Həbibzadə bu işdə ona yaxından kömək etmişdir.

Lüğət klassik Azərbaycan ədəbiyyatı nümunələrinin orijinal yazıda oxunuşunu, nəşr edilmiş klassik mətnlərdə tez-tez rast gəlinən ərəb və fars mənşəli alınma söz və ifadələrin mənasının başa düşülməsini asanlaşdırmaq və ümumiyyətlə, Azərbaycan dilində işlənən ərəb və fars alınmalarının ümumi mənzərəsini sistemli şəkildə əks etdirmək, belə faktları dilçilik elminə daha əhatəli təqdim etmək məqsədi ilə hazırlanmışdır.

LÜĞƏTİN QURULUŞU HAQQINDA

1. Baş sözlər yeni latın qrafikalı Azərbaycan əlifbası ilə düzül-müşdür.

2. Baş sözdən sonra onun ərəb və ya fars dilinə mənsub olduğu göstərilir, daha sonra orijinal dildə yazılışı verilir, məsələn:

ƏSB *f.* اسب ...

VƏHİD *a.* وحيد ...

3. İki komponentdən düzələn mürəkkəb ərəb və ya fars sözlərinin orijinalda yazılışı aşağıdakı qaydada verilir:

a) hər iki komponent eyni dilə mənsub olduqda orijinal yazıda əlavə qeyd verilmir, məsələn:

VACİBÜLQƏTL *a.* واجب القتل ...

ZİRDƏST *f.* زیر دست ...

b) komponentlərdən biri fars, digəri isə ərəb dilinə mənsub olduqda onların arasında və bağlayıcısı qoyulur, beləliklə, mənşəyi fərqləndirilir, məsələn:

ALİMNÜMA *a.* عالم *və f.* نما ...

BƏDLİQA *f.* بد *və a.* لقا ...

4. Əslən başqa dillərə mənsub olub, ərəb və fars dilləri vasitəsi ilə Azərbaycan dilinə keçmiş sözlərin ilkin mənşəyi göstərilir, məsələn:

AMİN *a.* أمين *asli ibr.*

KƏNZ *a.* كنز *asli f.*

5. Eynimənalı lüğət vahidlərinin təqdimatında təkrar olunan hər bir sonrakı mənaya baxdırılır, yalnız sonuncu sözün mənası ümumiləşdirici şəkildə izah edilir, məsələn:

ZÜLMƏTPƏRƏST *a.* ظلمت *və f.* پرست *b a x* zülmətpərvər.

ZÜLMƏTPƏRVƏR *a.* ظلمت *və f.* پرور *b a x* zülmətpəsənd.

ZÜLMƏTPƏSƏND *a.* ظلمت *və f.* پسند *m.* cəhələt tərəfdarı, cəhələtpərvər.

6. Ərəb və fars dilləri baxımından sözün düzgün olmayan formasının izahında həmin sözün düzgün formasına baxdırılır, məsələn:

MÜXƏNNƏT² *a.* مخنت *b a x* müxənnəs (3-cü mənada).

NƏŞİMƏN *f.* نشيمن b a x **nişimən**.

7. Əvvəlki nəşrlərdən fərqli olaraq bu nəşrə kök sözlərdən başqa aşağıdakılar da daxil edilmişdir:

a) çoxişlənən ifadələr, məsələn:

NƏHNÜ QƏSƏMNA *ə.* نحن قسمنا ...

ZƏRƏBƏ ZEYDÜN *ə.* ضرب زيد ...

b) çoxişlənən qrammatik formalar, məsələn:

QƏSƏMNA *ə.* قسمنا ...

RƏSİD *f.* رسید ...

ŞƏHA *f.* شها ...

8. Lüğətdə alınma sözlərin ərəb və fars dillərindəki bütün mənaları deyil, yalnız Azərbaycan dilində işlədilən mənaları verilir. Məsələn, **PİŞAVƏND** *f.* پیشاوند sözünün «karvanın qabağında gedən adam» mənası verildiyi halda, onun fars dilindəki «ön şəkilçi (prefiks)» terminoloji mənası lüğətdə daxil edilməmişdir.

AZƏRBAYCAN ƏLİFBASI

A	B	C	Ç	D	E	Ə	F
G	Ğ	H	X	I	İ	J	K
Q	L	M	N	O	Ö	P	R
S	Ş	T	U	Ü	V	Y	Z

SƏTRİ İXTİSARLAR SİYAHISI

<i>a.</i>	– azərbaycanca	<i>m.</i>	– məcazi mənada
<i>c.</i>	– cəm şəkli	<i>sansk.</i>	– sanskritdə
<i>ə.</i>	– ərəbcə	<i>süry.</i>	– süryanicə
<i>f.</i>	– farsca	<i>t.</i>	– tək şəklində mənası
<i>ibr.</i>	– ibranicə	<i>türk.</i>	– türkcə
<i>l.</i>	– latınca	<i>y.</i>	– yunanca

A

A ə. آ fars və əski Azərbaycan əlifbalarının 1-ci hərfi.

AB f. آب 1) su; 2) ərmiş, əzgin; 3) göz yaşı; 4) şərab; 5) *m.* lətif, yüngül (*su haqqında*). **Abi-atəşparə** آب آتشیپاره — «od parçası kimi su» b a x **abi-atəşrəng; abi-atəşrəng** آب آتشرنگ — «od rəngli su» b a x **abi-əngur; abi-bəqa** آب بقا b a x **abi-heyvani; abi-co** آب جو b a x **abco; abi-çeşm** آب چشم 1) göz yaşı; 2) *m.* şərəf, ləyaqət; **abi-didə** آب دیده göz yaşı; **abi-ənar** آب انار nar suyu, narşərab; **abi-əngur** آب انگور 1) üzüm suyu, üzüm şirəsi; 2) *m.* şərab, çaxır; **abi-Fərat** آب فرات 1) Fərat çayının suyu; 2) *m.* içki; **abi-guş** آب گوشت b a x **abguşt; abi-heyvani** آب حیوانی b a x **abi-həyat; abi-həyat** آب حیات b a x **abi-zindəgani; abi-Xızr** آب خزر Xızır suyu, dirilik suyu; **abi-kasni** آب کاسنی kasni arağı (*dərman*); **abi-kövsər** آب کوثر 1) behiştə bir çayın adıdır; 2) *m.* içki; **abi-qənd** آب قند qənd suyu, qəndab; **abi-leysan** آب لیسان b a x **abi-neysan; abi-mirvarid** آب مروارید mirvari suyu, qara su (*göz xəstəliyi*); **abi-müşhil** آب مسهل 1) neysan 1) neysan (aprel) ayında yağan yağış (*baharın ilk yağışı*); 2) *m.* çox axan göz yaşı; **abi-pər** آب پر çayın bir növü; **abi-rəvan** آب روان axar su; **abi-şur** آب شور 1) şor su; 2) *m.* Xəzər dənizi; **abi-zəməzəm** آب زمزم 1) Kəbənin yaxınlığında müsəlmanlar tərəfindən təbərrük sayılan quyunun suyu; 2) *m.* içki; **abi-zindəgani** آب زندگانی əfsanəyə görə, zülmətdə olan bir çeşmənin suyudur ki, onu içən heç vaxt ölmür; **abi-zülal** آب زلال sərin, duru su.

ABA ə. آبا «əb» c. atalar, ata-baba.

ABAD¹ ə. آباد «əbəd» c. həmişəlik olanlar.

ABAD²(AN)¹ *f.* آباد || آباد b a x **abadə**.

ABADAN² *f.* آبادان 1) abad olan yer; 2) əhali yaşayan, məskun yer.

ABADƏ *f.* آباده tir-tikintisi olan, şen.

ABADİ *f.* آبادی abad olma, abadlıq.

ABAVÜ ƏCDAD *ə.* اجداد atalar və babalar, əcdad.

ABBƏND *f.* آب بند suyun qarşısına çəkilən bənd.

ABCO *f.* آبجو arpa suyu, pivə.

ABDAL *ə.* آبدال 1) dərviş, qələndər; 2) yüngül söyüş kimi işlədilir.

ABDAN *f.* آبدان ovdan.

ABDAR *f.* آبدار 1) sulu; 2) *m.* məlahətli, axımcı (*səs, şeir və s. haqqında*).

ABDƏST *f.* آبدست dəstəmaz b a x **qüsl** (*1-ci mənada*).

ABDƏSTAN *f.* آبدستان dəstəmaz almaq üçün lüləkli və qulplu qab.

ABDƏSTXANƏ *f.* آبدستخانه ayaqyolu, subaşı.

ABƏK *f.* آبك kiçik su hövzəsi, gölməçə. **Abəki-şur** آبك شور 1) kiçik şor su hövzəsi; 2) *m.* Xəzər dənizi.

ABGAH *f.* آبگاه su anbarı; gölcük.

ABGƏRDAN *f.* آبگردان 1) parç, tayqulp; 2) abgərdən.

ABGİN *f.* آبگین 1) sulu; 2) *m.* parlaq, şəffaf.

ABGİNƏ *f.* آبگینه 1) şüşə; 2) büllur; 3) şirə, mina.

ABGUN *f.* آبگون 1) abı, mavi, göy; 2) maye, duru.

ABGUŞT *f.* آبگوشت ətsuyu, bozbaş.

ABXOR *f.* آبخور 1) su içilən yer, bulaq üstü, çay kənarı; 2) su içmək üçün qab, su qabı.

ABİ *f.* آبی 1) sulu, suya aid olan; 2) su rəngində, abı.

ABİD *ə.* عابد ibadətlə məşğul olan, ibadət edən.

ABİDANƏ *ə.* عابد və *f.* ابه abid kimi, özünü abidə oxşadaraq.

ABİDAT *ə.* عبادات «*abid*» *c.* abidlər, ibadət edənlər.

ABİLƏ *f.* آبله 1) çiçək (*xəstəlik*), çopur, çopurluq; 2) qabar.

ABİLƏRİZ *f.* آبله ریز 1) çiçək çıxarmış, çiçək xəstəliyinə tutulmuş; 2) qabarlı, qabarı olan.

ABİR *ə.* عابر keçən, keçib-gedən, keçici.

ABİRİN *ə.* عابرین «*abir*» *c.* keçənlər, keçib-gedənlər.

ABNOS // ABNUS *f.* آبَنوس 1) Hindistanda bitən qara rəngli, bərk və qiymətli ağac; 2) *m.* qaralıq, qara olma.

ABPAŞ *f.* آبپاش suçiləyən, gülsulayan.

ABRAŞ *ə.* أبراش 1) ala xallı (*at və s. haqqında*); 2) səpgi, səpmə.

ABRİZ *f.* آبَریز 1) çirkli su tökülən yer; 2) ayaqyolu; 3) tayqulp, parç.

ABRU *f.* آبَرُو «üz suyu» *m.* şərəf, abır, həya.

ABÜ DANƏ *f.* آب ودانə «*su və dən*» yemə-içmə, yemək.

ABÜ ƏLƏF *f.* آب və ə. علف 1) su və yem; 2) maddi nemət(lər), yaşayış üçün lazım olan şey(lər).

ABÜ GİL *f.* آب وگل «*su və gil*» *m.* aləm, dünya.

ABÜ HƏVA *f.* آب و هوا «*su və hava*» iqlim, hava.

ABÜ RƏNG *f.* آب و رنگ «*su və rəng*» parlaq; parıltı, ışıltı.

ABÜ TAB *f.* آب و تاب «*su və işıq*» 1) təzəlik; 2) *m.* dəbdəbəlilik, təmtəraqlılıq.

ABYAR *f.* آبیار 1) suçu, sulayan, sulayıcı; 2) *m.* yardım, kömək.

ABYARİ *f.* آبیارى 1) sulama; 2) *m.* yardım etmə, köməklik.

AC *ə.* عاج 1) fil dişi; 2) şirmayı.

ACAL *ə.* آجال «*acəl*» *c.* ecəllər.

ACİL¹ *ə.* عاجل 1) tələsən; 2) indiki, hazırkı.

ACİL² *ə.* آجل 1) təxirə salınmış; 2) vaxtı uzadılmış; 3) *m.* o dünya, axirət.

ACİL³ *ə.* آجیل 1) şirniyyat, şirni, çərəz; 2) dadlı, ləzzətli; 3) quru meyvə; 4) *m.* rüşvət.

ACİLƏN¹ *ə.* عاجلاً tələsik, tez, əlüstü.

ACİLƏN² *ə.* آجلاً təxirə salınaraq.

ACİR¹ *ə.* آجر icarəyə verən, icarəçi.

ACİR² *f.* آجر b a x acür.

ACİZ *ə.* عاجز əlindən iş gəlməyən, fağır.

ACİZANƏ *ə. عاجز və f. انه* acizcəsinə, fağırcasına, aciz kimi.

ACİZİ *ə. عاجزی* acizlik, fağırlıq.

ACÜR *f. اجر* bişmiş kərpic.

ADAB *ə. آداب «adəb» c. 1) ədəblər, bəyəniləcək şeylər; 2) t. qayda-qanun, tərz, üsul.*

ADAT *ə. عادات «adət» c. adətlər.*

ADƏM *ə. آدم 1) adam, insan; 2) dinə görə, yer üzündə ilk insan və ilk peyğəmbərin adı.*

ADƏMFİRİB *ə. آدم və f. فريب* adamaldadan, adamı yoldan çıxaran.

ADƏMİ *ə. آدمی 1) b a x adəmiyyət; 2) insan, bəşər.*

ADƏMİYYƏT *ə. آدمیت* adamlıq, insanlıq.

ADƏMİZAD *ə. آدمی və f. زاد* insan balası, adam balası.

ADƏT *ə. عادت 1) ənənə; 2) üsul, vərdis.*

ADƏTA *ə. عدا b a x adətən.*

ADƏTƏN *ə. عادتاً 1) adət üzrə, həmişəki kimi; 2) bir qayda olaraq.*

ADƏTKAR *ə. عادت və f. گار b a x adətkərdə.*

ADƏTKƏRDƏ *ə. عادت və f. کرده* adət etmiş, öyrəncəli, öyrənmiş.

ADİ *ə. عادی 1) hərvaxtkı, fəvqəladə olmayan; 2) başqalarından fərqlənməyən, sadə.*

ADİL *ə. عادل* ədalətli, insafılı.

ADİLƏNƏ *ə. عادل və f. انه 1) adilcəsinə, ədalətə müvafiq, insafı; 2) işə qərəzsiz, bitərəf yanaşan; 3) obyektivcəsinə, obyektiv olaraq.*

AFAQ *ə. آفاق «üfüq» c. 1) üfüqlər; 2) t. aləm, dünya; 3) t. üfüq; 4) t. görüş, bilik dairəsi; 5) t. mənzərə, görünüş; 6) t. perspektiv, gələcək.*

AFAQGİR *ə. آفاق və f. گیر «üfüqləri tutan»* aləmə yayılmış, hamıya məlum olan.

AFAQİ *ə. آفاقی 1) üfüqə aid olan, üfüqi; 2) perspektivli.*

AFƏR *f. آفر* yaradan, düzəldən.

AFƏRİDƏ *f. آفریده* yaradılmış, yaranmış, məxluq.

AFƏRİDGAR *f. آفریدگار 1) yaradıcı; 2) Allah, Tanrı.*

AFƏRİN¹ *f.* أفرين Yaradan (*Allah haqqında*).

AFƏRİN² *f.* أفرين əhsən! mərhəbə! ay sağ ol! məşallah!

AFƏRİN³ *f.* أفرين Şiraz və Bağdad quzu dərisinin bir növü.

AFƏRİNƏNDƏ *f.* أفرينده Yaradan, Xəliq.

AFƏRİNİŞ *f.* أفرنيش yaratma, yaradılış, xilqət.

AFƏT *a.* آفت 1) bəla, müsibət; 2) zərər, ziyan; 3) *m.* çox gözəl, dilbər.

AFƏTBİN *a.* آفت və *f.* بين zərər çəkmiş, ziyan görmüş, zərərdidə.

AFƏTZƏDƏ *a.* آفت və *f.* زده bəlaya düçar olmuş, fəlakətə uğramış.

AFİYƏT *a.* عافيت 1) sağlamlıq, sağlıq; 2) *m.* güc, qüvvə.

AFİYƏTBƏXS *a.* عافيت və *f.* بخش 1) sağlamlaşdıran, sağlam edən; 2) güc verən, qüvvət verən.

AFİYƏTƏFZA *a.* عافيت və *f.* افزا sağlamlıq artıran.

AFTAB *f.* آفتاب 1) günəş, gün; 2) *m.* gözəl, dilbər.

AFTABƏ *f.* آفتابه aftafa.

AFTABGİR *f.* آفتابگیر günəş düşən, günəşli, günəşlə işıqlanan.

AFTABPƏRƏST *f.* آفتابپرست günəşə sitayiş edən, günəşi Allah sayan.

AGA *f.* آگاه 1) xəbəri olan, xəbərdar, vəqif; 2) oyaq, ayıq; 3) göz-
züaçıq; 4) ayıq-sayıq.

AGAHİ *f.* آگاهی 1) xəbərdarlıq; 2) gözüaçıqlıq; 3) ayıqlıq, sayıqlıq.

AGƏH *f.* آگاه agah.

AĞAZ *f.* آغاز *asli a.* 1) başlanma, başlanğıc; 2) ilk, əvvəl.

AĞƏŞT(Ə), AĞİŞTƏ *f.* آغشته||آغشته 1) islanmış, bulanmış;
2) qarışmış, birləşmiş. **Ağəşti (ağəştei)-xun** آغسته خون qana bulaşmış, qanlı.

AĞUŞ *f.* آغوش qucaq.

AHAD *a.* آحاد «əhəd» *c.* 1) vahidlər, təklər; 2) bəzi, tək-tük.

AH-ƏFĞAN *f.* آه افغان b a x ahü əfğan.

AHƏN *f.* آهن dəmir.

AHƏNDİL *f.* آهن دل b a x **ahənindil**.

AHƏNG *f.* آهنگ b a x **həng**³.

AHƏNGDAR *f.* آهنگدار ahəngli, bir-birinə uyğun olan; harmonik.

AHƏNGƏR *f.* آهنگر dəmirçi.

AHƏNGRİZ *f.* آهنگریز ahəngləşdirən, ahəngli edən.

AHƏNGÜDAZ *f.* آهنگداز 1) dəmirəridən; 2) *m.* çətin, əziyyətli (*iş haqqında*).

AHƏNİN *f.* آهنین 1) dəmirdən olan, dəmirdən düzəldilmiş // çox hissəsi dəmir olan; 2) *m.* qüvvətli, davamlı, dəmir kimi möhkəm.

AHƏNİNBƏDƏN *f.* آهنین və ə. بدن dəmir kimi davamlı bədən.

AHƏNİNDİL *f.* آهنین دل daş ürəkli, zalım, rəhmsiz.

AHƏNQƏBA *f.* آهن və ə. قبا dəmir geyim, zirehli geyim.

AHƏNRÜBA *f.* آهن ربا «dəmir çəkən» maqnit.

AHƏSTƏ *f.* آهسته yavaş, ağır, tələsmədən.

AH-FƏRYAD *f.* آه فریاد b a x **ahü fəryad**.

AH-NALƏ *f.* آه ناله b a x **ahü nalə**.

AHU *f.* آهو 1) ceyran; 2) *m.* dilbər, məhbubə; 3) *m.* iri, gözəl gözlü.

AHUBƏÇÇƏ *f.* آهو بچه b a x **ahubərrə**.

AHUBƏRRƏ *f.* آهو بره 1) ceyran balası, bala ceyran; 2) Həməl bürcü.

AHUÇƏŞM *f.* آهوچشم ceyran gözlü, gözləri iri və kirpikləri uzun olan.

AHUNƏZƏR *f.* آهو və ə. نظر ceyran baxışlı.

AHUVƏŞ *f.* آهووش ceyran kimi, ceyrana bənzəyən.

AHÜ ƏFĞAN *f.* آه و افغان b a x **ahü fəğan**.

AHÜ FƏĞAN *f.* آه و فغان ah-nalə, fəryad.

AHÜ FƏRYAD *f.* آه و فریاد b a x **ahü nalə**.

AHÜ NALƏ *f.* آه و ناله ah çəkib ağlama, sızlama.

AHÜ ZAR *f.* آه و زار b a x **ah-zar**.

AH-ZAR *f.* آه زار ah çəkmə, sızlama, inləmə.

AXƏR *ə.* آخر 1) başqa, özgə; 2) axır, son.

AXƏRİN *ə.* آخرين «axər» *c.* 1) başqaları; 2) sonrakılar, sonra gələnələr.

AXİR, AXİR *ə.* آخر son.

AXİRƏT *ə.* آخرت o biri dünya.

AXİRÜLƏMR *ə.* آخر الامر nəticədə; nəhayət.

AXİRÜZZƏMAN *ə.* آخر الزمان b a x **axirzəman**.

AXİRZƏMAN *ə.* آخر زمان 1) dünyanın sonu, qiyamət; 2) şiələrin sonuncu – 12-ci imamı Mehdiinin ləqəbi.

AİQ *ə.* عائق təxirə salan.

AİQƏ *ə.* عائقه təxirə salma.

AİD¹ *ə.* عائد qayıdan, dönən.

AİD² *ə.* عائد nisbəti, əlaqəsi olan.

AİDƏ *ə.* عائده gəlir, qazanc, mədaxil.

AİDİYYƏT *ə.* عائدیت aidlik, aid olma.

AİLƏ *ə.* عائله ər-arvad və onların uşaqları birlikdə.

AİLƏVİ *ə.* عائلهوی ailəyə aid olan, ailə ilə olan.

AKİF *ə.* عاكف 1) çalışqan, səyli; 2) tənha, tək yaşayan, guşənişin.

AKİL *ə.* آكل yeyən, yeyici.

AQ *ə.* عاق sözə qulaq asmayan, itaət etməyən. **Aqi-valideyn** والدين عاق b a x **aqvalideyn**; **aqi-pədər** عاق پدر ataya ağ olan, atanın üzünə qabaran.

AQİBƏT *ə.* عاقبت 1) son, axır, nəticə; 2) ön sondakı, axırda olan, axırıncı.

AQİBƏTBİN *ə.* عاقبت və f. بين gələcəyi görəən.

AQİBƏTƏNDİŞ *ə.* عاقبت və f. اندیش gələcəyi düşünən.

AQİBƏTÜLƏMR *ə.* عاقبت الامر işin axırında, axırda.

AQİD *ə.* عاقد sənəd imzalayan.

AQİL *ə.* عاقل 1) ağıllı, ağıllı-kamallı; 2) həddi-büluğa çatmış, yetkinlik yaşında olan.

AQİLANƏ *ə.* عاقل və *f.* انه ağillı, ağıla müvafiq.

AQİR *ə.* عاقر 1) qısır, dölsüz, sonsuz, doğmayan; 2) qeyri-münbit.

AQVALİDEYN *ə.* عاق والدین valideynlərin üzünə ağ olan.

AL¹ *ə.* آل 1) ocaq, nəsil; 2) sülalə, bir nəsildən olan adamlar. **Ali-əba** عبا آل Məhəmməd peyğəmbər və onun nəslinə mənsub dörd nəfər (Məhəmməd, Fatimə, Əli, Həsən, Hüseyn); **ali-nəbi (rəsul)** رسول || نبی آل Peyğəmbərin nəslə.

AL² *ə.* آل hiylə, fırıldaq.

AL³ *ə.* عال yüksək, hündür.

ALA' *ə.* آلا (təki işlənmiş) nemətlər.

ALAM *ə.* آلام «alam»¹ *c.* ələmlər, əziyyətlər, əzablar.

ALAT *ə.* آلات «alat» *c.* alətlər.

ALAYİŞ *f.* آرایش 1) bulaşma, bulaşılıq; 2) *m.* dəbdəbə, zinət.

ALBUXARA *f.* آلو بخارا Buxara qara gavalı növü // quru gavalı növlərindən biri.

ALƏM *ə.* عالم 1) kainat, dünya, yer kürəsi; 2) sahə; 3) çoxlu; 4) *m.* xalq, camaat, cəmiyyət. **Aləmi-bəqa'** عالم بقاء əbədi aləm, axirət; **aləmi-bərzəx** عالم برزخ 1) dünya ilə axirət arasında ruhların qiyamətə qədər duracaqları yer; 2) *m.* əzablı yer; **aləmi-bəşəriyyət** عالم بشریت insanlar, bəşəriyyət; **aləmi-əkbər** عالم اکبر ön böyük aləm, dünya; **aləmi-əqdəs** عالم اقدس ön müqəddəs yer, axirət; **aləmi-imkan** عالم امکان varlıq aləmi, dünya; **aləmi-fani** عالم فانی puç aləm, müvəqqəti dünya, keçici dünya; **aləmi-heyvan** عالم حيوان heyvanlar aləmi, canlılar aləmi; **aləmi-xak** عالم خاک real dünya, gerçək aləm; **aləmi-xəyal** عالم خیال xəyallar aləmi; **aləmi-mələkut** عالم ملکوت 1) mələklər, mələikələr; 2) ilahi dünya; **aləmi-mütəməddin** عالم متمدن mədəni aləm; **aləmi-nasut** عالم ناسوت insan yaşayan aləm, bəşəriyyət aləmi; **aləmi-nəbat** عالم نبات bitkilər aləmi; **aləmi-surət** عالم صورت dünya, kainat.

ALƏMARA *ə.* عالم və *f.* آرا aləmi bəzəyən, dünyanı zینətləndirən gözəl.

- ALƏMAŞKAR** *ə. عالم və f. آشکار* apaydın, hamıya məlum olan.
- ALƏMEYN** *ə. عالمین* hər iki dünya (bu dünya və axirət dünyası).
- ALƏMƏFRUZ** *ə. عالم və افروز* 1) aləmi işıqlandırان, dünyaya şölə saçان; 2) *m. günəş.*
- ALƏMGƏRD** *ə. عالم və f. گرد* «*dünyanı gəzən*» səyyah.
- ALƏMGİR** *ə. عالم və f. گیر* 1) aləmi əhatə edən, dünyanı tutan (*səs, şöhrət, hadisə, ya adam*); 2) *m. çox məşhur.*
- ALƏMİ** *ə. عالمی* dünyəvi, dünya əhli, ruhani olmayan.
- ALƏMPƏNAH** *ə. عالم və f. پناه* hamının pənah apardığı, bütün dünyanın pənahı (*İran şahlarının epiteti*).
- ALƏMPƏRVƏR** *ə. عالم və f. پرور* dünyanı, bütün insanları sevən.
- ALƏMSUZ** *ə. عالم və f. سوز* dünyanı yandıran, cahanı yaxan.
- ALƏMŞÜMUL** *ə. عالم شمول* dünyaya şamil olan, bütün dünya üçün əhəmiyyəti olan, cahanşümül.
- ALƏMTAB** *ə. عالم və f. تاب* 1) aləmi işıqlandırان, cahana işıq verən; 2) *m. Ay (göy cismi).*
- ALƏMÜLQEYB** *ə. عالم الغیب* 1) görünməz dünya; 2) *m. mənəvi aləm.*
- ALƏT** *ə. آلت* hansısa fiziki işi yerinə yetirmək üçün texniki vasitə.
- ALİ** *ə. عالی* 1) yüksək, uca; 2) yuxarı, üst.
- ALİBİNA'** *ə. عالي بنا ء* b a x **alicah.**
- ALİCAH** *ə. عالي* və *f. جاه* uca mərtəbəli, yüksək rütbəli.
- ALİCƏNAB** *ə. عالي جناب* nəcib, cəmərd.
- ALİCƏNABANƏ** *ə. عالي جناب* və *f. انه* alicənabcasına.
- ALİGÖVHƏR** *ə. عالي* və *f. گوهر* əsil-nəsəbli, əsilzadə.
- ALİHƏ** *ə. الله* «*Allah*» *c. allahlar, tanrılar.*
- ALİHİMMƏT** *ə. عالي همت* uca himmətli, çox qayğı göstərən.
- ALİQƏDR** *ə. عالي قدر* hörmətli, mötəbər.
- ALİM** *ə. عالم* elmlə məşğul olan, elmlı, bilici.
- ALİMANƏ** *ə. عالم* və *f. انه* alimcəsinə, alimə layiq tərzdə, alim kimi.

ALİMƏKAN *ə.* على مكان yeri və mərtəbəsi yüksək olan, hörmətli.

ALİMƏQAM *ə.* على مقام uca məqamlı, yüksək mənşəbli.

ALİMƏN *ə.* عالماً alim kimi, alimcəsinə.

ALİMƏNSƏB *ə.* على منصب yüksək vəzifə sahibi.

ALİMNÜMA *ə.* عالم və *f.* نما özünü alim kimi göstərən, yalançı alim.

ALİMÜL'ELM *ə.* العلم عالم çoxlu elmləri bilən, ensiklopedik biliyə malik olan.

ALİMÜLQEYB *ə.* الغيب عالم gələcəkdə olacaq hadisələri qabarcadan bilən.

ALİNƏJAD *ə.* على və *f.* نژاد b a x **alinəsəb**.

ALİNƏSƏB *ə.* على نسب zadəgan, əsilzadə, əsil-nəcabətli.

ALİŞAN *ə.* على شان adlı-sanlı, çox şöhrətli.

ALİTƏBAR *ə.* على تبار yüksək nəsilədən olan, əsilzadə.

ALİYAT *ə.* عاليات «ali» *c.* böyük mənşəb sahibləri, yüksək vəzifə adamları.

ALİYƏ *ə.* عاليه yüksək, uca.

ALLAHÜ ƏKBƏR *ə.* الله اكبر Allah ən böyükdür, Allah ən uludur (*bəzən narazılıq məqamında əsəbi sakitləşdirmək üçün də işlədilir*).

ALLAHÜ Ə'LƏM *ə.* الله اعلم Allah hər şeyi biləndir; ən yaxşısını (ən dəqiqini) Allah bilir.

ALU *f.* ألو ərik, qaysı.

ALUD *f.* ألود b a x **aludə** (*1- ci mənada*).

ALUDƏ *f.* ألوده 1) bulaşmış, bulaşq, batmış; 2) *m.* aşıq, vurğun.

ALUDƏGİ *f.* ألودگی bulaşqlıq.

ALÜFTƏ *f.* ألفتة 1) fikri dağınıq, dalğın; 2) nakam, kamsız.

ALÜLAL *ə.* عال العال ən yüksək dərəcə, ən əla, ən ifrat.

AM *ə.* عام il.

AMADƏ *f.* آماده hazır.

AMAC *f.* أمّاج *əslī a.* hədəf, nişan.

AMACGAH *f.* آمّاگاه nişan qoyulan yer, nişangah.

AMAL *a.* آمال «əməl» *c.* diləklər, arzular.

AMAS *f.* آماس şiş, şişmə, qabartı.

AMƏD *f.* آمد 1) gəliş, gəlmə; 2) yetişmə, çatma.

AMƏDÜ RƏFT *f.* آمد و رفت gediş-gəliş, gəlib-getmə, əlaqə.

AMƏNNA *a.* آمنّا inandıq (*təsdiq məqamında işlədilir*).

AMİL *a.* عامل 1) məmur, icraçı, işçi; 2) vəkil, agent; 3) bir iş, sözə əməl edən; 4) səbəb, faktor.

AMİN *a.* آمین *əslī ibr.* duaların axırında «Allah, qəbul et» mənasında işlədilir.

AMİNXXAN *a.* آمین və *f.* خوان amin deyən, amin oxuyan.

AMİR¹ *a.* آمر 1) əmr edən, buyuran, hökm edən; 2) başçı, böyük.

AMİR² *a.* عامر 1) abad yer; 2) adam yaşayan, məskunlaşmış; 3) zəmi, tarla, əkilən yer; 4) dövlətə və ya hökumətə mənsub olan.

AMİRANƏ *a.* آمر və *f.* انه əmr edircəsinə, hökm edircəsinə.

AMİRZİŞ *f.* آمرزش əfv, bağışlama.

AMİYANƏ *a.* عامی və *f.* انه avamcasına, avam kimi.

AMİZ *f.* آمیز qarışıq.

AMİZİŞ *f.* آمیزش qaynayıb-qarışma, ixtilat.

AMM(Ə) *a.* عامه||عام 1) xalq, camaat, kütlə; 2) kütləvi, ümum-xalq; 3) avam, qara camaat; 4) seyid olmayan, Məhəmməd nəslindən olmayan.

AMMİ *a.* عامی avama, qara camaata aid olan.

AMURZİŞ *f.* آموزش bağışlama, əfv etmə, günahından keçmə.

AMUZ *f.* آموز 1) öyrədən, öyrədici; 2) öyrənən.

AMUZGAR *f.* آموزگار müəllim, ustad, öyrədən.

AN¹ *a.* آن 1) göz yumub-açınca, çox az zaman; 2) vaxt, zaman.

Ani-vahid *a.* آن واحد bir an, azacıq bir zaman.

AN² *f.* آن o (*işarə əvəzliyi*).

AN³ *f.* أَنْ gözəl, ürəyəyatan, gözəşirin.

ANÇE *f.* أَنْچە o ki... o şey ki...

ANƏNFANƏN *a.* أَنْفَانَا hər göz yumub-açınca, hər an, anbaan.

ANƏSTÜNAR(ƏN) *a.* أَنْسْت نَار || أَنْسْت نار «oda alışıdım».

ANGAH *f.* أَنْگاه o zaman, o vaxt.

ANİ *a.* أَنْی azacıq bir zamanda, çox tez, göz yumub-açınca.

ANSƏRA *f.* أَنْسرا o dünya, axirət.

AR *a.* عَار 1) həya, abır; 2) utandırılmalı iş, hərəkət.

ARA *f.* آرا bəzəyən, zینətləndirən, süsləyən.

ARAM *f.* آرام 1) qərar tapma, sakit olma; 2) rahatlanma, rahat olma; 3) bir yerdə qalma, sakit olma. **Arami-dil (can)** || آرام دل ürək dincliyi, can rahatlığı.

ARAMİSTAN *f.* آرامستان b a x **aramgah** (1-ci və 2-ci mənalarda).

ARAMİŞ *f.* آرامش rahat.

ARAMGAH, ARAMGƏH *f.* آرامگاه || آرامگاه 1) istirahət yeri; 2) oturulan yer, mənzil, məskən; 3) sərdabə, məqbərə, mavzoley.

ARAMSAZ *f.* آرامساز sakin, yaşayan.

ARAST *f.* آراست 1) bəzənmiş, bəzəkli; 2) düzəldilmiş, tərtib edilmiş.

ARAYİŞ *f.* آرایش bəzək, zinət. **Arayışi-çəmən** چمن آرایش çəmən bəzəyi.

ARİ¹ *a.* عاری 1) çılpaq, yalın, lüt-üryan; 2) boş, dolu olmayan; 3) məhrum.

ARİ² *f.* آری bəli, hə.

ARİB *a.* عارب xalis ərəb, əsl ərəb.

ARİF *a.* عارف 1) bilən, bilikli, bilik sahibi; 2) tanıyan; 3) klassik Şərq şərinə mistik sufi haqqında işlədilir.

ARİFANƏ *a.* عارف və *f.* ارife arifcəsinə, bilikli adam kimi.

ARİYƏT *a.* عاریت bürovuz, müvəqqəti istifadə üçün alınan (və ya verilən) şey.

ARİYƏTƏN *a.* عاریتاً bürovuz olaraq, müvəqqəti olaraq.

ARİYƏTSƏRA *a.* عاریت və *f.* سرا fani dünya, müvəqqəti dünya.

ARİZ *a.* عارض 1) sonradan əmələ gələn, baş verən, əsl olmayan; 2) şikayətçi; 3) üz, yanaq; 4) təsadüfi, təsadüfən. **Arizi-gülgun** گلگون عارض gül rəngli yanaq, al sifət.

ARİZƏ *a.* عارضه 1) baş verən, üz verən; 2) əmələ gələn ilişik, əngəl, maneə; 3) bədbəxt hadisə.

ARİZİ *a.* عارضی əslində olmayıb sonradan əmələ gəlmiş.

ARZU *f.* آرزو istək.

ARZU-KAM *f.* آرزو کام arzu, istək.

ARZUKƏŞ *f.* آرزو کش arzulayan, istəyən.

ARZUMƏND *f.* آرزو مند arzu edən, arzusunda olan, istəyən.

AS¹ *a.* آس mərsin (*kol bitkisi*).

AS² *a.* آس sincab (*xəz dərili heyvan*).

AS³ *f.* آس 1) dəyirman daşı; 2) b a x **asiya(b)**.

AS⁴ *a.* آس 1) kart oyununda tuz; 2) sözükeçən, nüfuzlu; 3) mənbə, məxəz.

ASA¹ *f.* آسا kimi, bənzər, oxşar.

ASA²(Y) *f.* آسای || آسا dinc, rahat.

ASAM *a.* آثم «əşam» *c.* təqsirlər, suçlar.

ASAN *f.* آسان çətin olmayan, sadə yüngül.

ASANİ *f.* آسانی 1) asanlıq, sadəlik; 2) asancasına, sadəcə, zəhmətsiz olaraq.

ASAR *a.* آثار «əsər» *c.* əsərlər. **Asari-ətiqə** آثار عتيقه köhnədən qalmış mədəniyyət abidələri, tarixi abidələr; **asari-güzidə** آسار گزیده seçilmiş əsərlər.

ASAYİŞ *f.* آسایش 1) əmin-amanlıq, sakitlik; 2) dinclik, rahatlıq.

ASƏF *a.* آصف Süleyman peyğəmbərin çox ağıllı və tədbirli vəzirinin adı.

ASƏFANƏ *a.* آصف və *f.* انه Asəf kimi ağıllı tərzdə, tədbirlə.

ASƏFİ *a.* آصفی b a x **asəfvəş**.

ASƏFVƏŞ *ə. آصف və f. وش* Asəf kimi tədbirli, ağıllı.

ASİ *ə. عاصی* 1) itaət etməyən, sözə qulaq asmayan; 2) üsyançı, üsyan edən, üsyankar; 3) günahkar, təqsirkar; 4) özündən çıxan, coşan.

ASİB *f. آسیب* bəla, müsibət.

ASİBRƏSAN *f. آسیب رسان* zərərverici.

ASİF *ə. عاصف* sərt, şiddətlə əsən (*külək haqqında*).

ASİM¹ *ə. عاصم* ismətli, namuslu.

ASİM² *ə. آثم* günahkar, təqsirkar.

AS(İ)MAN *f. آسمان* göy, səma.

AS(İ)MANXƏRAŞ *f. آسمان خراش* göy qədər hündür, çox yük-sək, çox uca.

AS(İ)MANİ *f. آسمانی* 1) göyə aid olan, səmavi; 2) mavi, göy (*rəng*).

AS(İ)MANRƏNG *f. آسمان رنگ* göy rəngli, mavi.

AS(İ)MANSUZ *f. آسمانسوز* yeri-göyü yandıran.

AS(İ)TAN(Ə) *f. آستانه* 1) kandar, astana; 2) eşik, bayır, həyət, çöl, dışarı; 3) sarayın giriş qapısı, dərgah; 4) paytaxt.

AS(İ)YAB *f. آسیاب* 1) yel dəyirmanı; 2) su dəyirmanı.

ASTİN *f. آستین* qolçaq, qol (*paltarda*).

ASUD(Ə) *f. آسوده || آسود* işi olmayan, xatircəm.

ASUDƏGİ *f. آسودگی* asudəlik, rahatlıq.

ASUDƏTƏR *f. آسوده تر* lap asudə, çox rahat.

ASUDƏZƏMİR *f. آسوده və ə. ضمير* vicdanı rahat, ürəyi sakit.

AŞAM *f. آشام* içən, içici.

AŞXANƏ *f. آشخانه* yeməcxana.

AŞ(İ)KAR *f. آشکار* aydın, açıq, gizli olmayan.

AŞ(İ)KARA *f. آشکارا* aşkarcasına, açıq-aydın.

AŞİQ *ə. عاشق* sevən.

AŞİQANƏ *ə. عاشق və f. انه* 1) aşiqcəsinə, aşiqyana; 2) eşqə aid olan, eşqi tərənnüm edən.

AŞ(İ)NA *f.* آشنا 1) tanış, dost, yaxın yoldaş; 2) oynaş; 3) *m.* xəbərdar, işlə tanış olan. **Aşinayi-qürbət** آشناى غربت qəribliyə alışmış, qürbətdə yaşamağa adət etmiş.

AŞ(İ)NABAZ *f.* آشنا باز arvadbaz, aşna saxlayan (*kəşi*).

AŞ(İ)NA(Y)İ *f.* آشنایى || آشنائى 1) tanışlıq, dostluq; 2) işlə tanış olma.

AŞİR *a.* عاشر b a x **aşur**.

AŞİRƏ *a.* عاشره b a x **aşurə**.

AŞİRƏN *a.* عاشرأ onuncu olaraq, onuncu.

AŞİYAN(Ə) *f.* آشیانه || آشیان 1) yuva; 2) *m.* məskən, ev; 3) *m.* sığınacaq.

AŞPAZ *f.* آشپز xörəkbişirən.

AŞUB *f.* آشوب 1) qarışıqlıq, qarmaqarışıqlıq; 2) fitnə-fəsad.

AŞUBGAH *f.* آشوبگاه 1) dava, qalmaqal yeri; 2) vuruş meydanı.

AŞUR *a.* عاشور 1) onuncu; 2) onuncu övlad (*oğul*).

AŞURA *a.* عاشورا 1) məhərrəm ayının onuncu günü (İmam Hüseynin öldürüldüyü gün); 2) həmin gün ehşan məqsədi ilə bişirilən xörəyin adı.

AŞURAN *a.* عاشوران muğamlardan birinin adı.

AŞURƏ *a.* عاشوره 1) onuncu; 2) onuncu qız (*övlad*).

AŞURİ *a.* آشوری 1) aysor; 2) aysorca; 3) aysora məxsus.

AŞÜFTƏ *f.* آشفته 1) həyəcanlı; 2) qarmaqarışıq; 3) *m.* vurğun, məftun.

AŞÜFTƏƏHVAL *f.* آشفته və *a.* احوال b a x **aşüftəhal**.

AŞÜFTƏHAL *f.* آشفته və *a.* حال halı pozulmuş, bikef, həyəcanlı.

AŞUFTƏMƏĞZ *a.* آشفته və *f.* مغز 1) dəli, beyni zədəli; 2) çaşmış, çaşqın, sərsəm.

AŞÜFTƏRUZGAR *f.* آشفته روزگار vəziyyəti pərişan, halı pozğun.

ATƏŞ *f.* آتش 1) od; 2) odlu silahdan atəş; 3) yanma, yanğın; 4) *m.* işgəncə, sıxıntı.

ATƏŞBAR *f.* آتشبار 1) od yağıdın, çox isti, yandırıcı; 2) *m.* həərətli, qızğın, qızmış.

ATƏŞBAZ *f.* آتشیباز 1) odla oynayan, od oyunçusu; 2) atəşbazlıq ustası; pirotexnik.

ATƏŞƏFŞAN *f.* آتش افشان b a x **atəşfəşan**.

ATƏŞƏNGİZ *f.* آتش انگیز od salan, yandırان.

ATƏŞFƏŞAN *f.* آتش فشان b a x **atəşfişan**.

ATƏŞFİŞAN *f.* آتش فشان 1) od yağdıran; 2) vulkan, yanardağ.

ATƏŞGAH *f.* آتشیگاه 1) atəşpərəst məbədi; 2) həmişə od yanan yer, od olan yer; 3) cihazın odluğu.

ATƏŞGUN *f.* آتشیگون od kimi, odabənzər, odvarı.

ATƏŞXANƏ *f.* آتشیخانه 1) atəşgah; 2) odluq; 3) od yanan yer, ocaq.

ATƏŞXOR *f.* آتشیخور «od yeyən» 1) *m.* zülmkar, müstəbid; 2) *m.* rüsvətxor; 3) *m.* sələmçi.

ATƏŞİ *f.* آتشی od rəngində, od kimi.

ATƏŞİN *f.* آتشی 1) odlu, od kimi isti; 2) od rəngində, od kimi qırmızı; 3) *m.* hərarətli, təsirli.

ATƏŞİNCÖVLAN *f.* آتشی ۱) جولان və ۲) آتشی 1) od içində gəzən; 2) *m.* isti; 3) *m.* sürətlə, yeyin gedən.

ATƏŞİNRUXSAR *f.* آتشی روخسار b a x **atəşinüzər**.

ATƏŞİNÜZAR *f.* آتشی ۱) عزار və ۲) آتشی 1) üzü od kimi parlayan, od kimi qırmızı.

ATƏŞKEŞ *f.* آتشیکش ocaqdan od çəkmək üçün dəmir alət, maşa.

ATƏŞKƏDƏ *f.* آتشیکده 1) atəşgah; 2) ocaq.

ATƏŞNAK *f.* آتشیناک odlu, alovlu, atəşin.

ATƏŞNİSAR *f.* آتشی ۱) نثار və ۲) آتشی 1) saçan, od səpən.

ATƏŞPARƏ *f.* آتشیپاره od parçası, qığılıcım.

ATƏŞPƏRƏST *f.* آتشیپرست oda sitayiş edən, atəşpərəstlik dininə inanan.

ATƏŞRƏNG *f.* آتشی رنگ od rəngli, alov rəngli.

ATƏŞZAR *f.* آتشیزار od olan yer, odluq.

ATƏŞZƏBAN *f.* آتشی زبان dili odlu, dili kəsərli, hərarətlə danışan.

ATİ *ə. آتی* 1) gələcək, gələcək zaman; 2) ön, qabaq.

ATİF *ə. عاطف* 1) meylli, meyl edən, mail; 2) duyğulu, hissli; 3) rəğbət bəsləyən.

ATİFƏ(T) *عاطفه||عافت* 1) meyl; 2) duyğu, hiss; 3) rəğbət.

ATİQ *ə. عاتق* 1) azad olmuş, azadlığa buraxılmış (*qul haqqında*); 2) əski, qədim, köhnə.

ATIL *ə. عاطل* 1) tənbel, ətəletli; 2) işsiz, boş dayanan; 3) bəzək-siz, zinətsiz (*qadın haqqında*).

ATİR *ə. عاطر* 1) ətirli, xoş iyli; 2) *m.* xoşniyyət, mərhəmətli.

ATİYƏN *ə. آتياً* 1) öndə, irəlidə; 2) aşağıda; 3) gələcəkdə.

ATİYÜLBƏYAN *ə. آتى البيان* b a x **atiyüzzikr.**

ATİYÜZZIKR *ə. الذكر آتى* sonra haqqında danışılacaq, sonra gələn, aşağıdakı.

AVAN *ə. آوان «an» c.* anlar, çağlar.

AVARƏ *f. آواره* 1) sərsəri, avara; 2) işsiz, boş-bekar gözən.

AVARƏGİ *f. آوارگی* 1) avaralıq, sərsərilik; 2) işsizlik, boş-bekar gözəmə.

AVAZ *f. آواز* 1) səs, səda; 2) bağırtı, nərə, qışqırıq; 3) *m.* şöhrət.

AVAZAT *f. آواز* və *ə. آت «avaz» c.* Yaxın Şərq musiqisində son altı pərdəni təşkil edən silsilə.

AVAZƏ *f. آوازه* 1) səs, avaz; 2) hay-küy, şayiə; 3) mahnı; 4) sim (*çalğı alətlərində*); 5) *m.* şöhrət.

AVƏNG *f. آونگ* 1) asqı, paltar asılan ip; 2) üzüm salxımları asılan ip; 3) hər bir asılı şey.

AVƏR(D)¹ *f. آورد* gətirən.

AVƏR(D)² *f. آورد* döyüş, vuruş.

AVƏRDGAH *f. آوردگاه* döyüş meydanı.

AVİXTƏ *f. آويخته* asılı, asılmış.

AVİZ *f. آويز* asılı, asılan.

AVİZƏ *f. آويزه* 1) asılı, asılan; 2) sırğa; 3) qəndil, çilçıraq.

AYA *f.* آیا ey! ay!

AYAT *a.* آیات «ayə(t)» *c.* ayələr. **Ayati-kəriməi-Qur'an** آیات «Quran»ın kəramətli ayələri.

AYƏ *a.* آیه b a x ayət.

AYƏNDƏ *f.* آینده 1) gələn; 2) gələcək zaman.

AYƏT *a.* آیت 1) əlamət, nişan; 2) Quran surələrindəki hər bir cüm-lə. **Ayəti-fürqan** آیت فرقان Quran ayəsi; **ayətül-Kürsi** آیت الكرسي (Quranda) Kürsi ayəsi.

AYİN *f.* آیین 1) rəsm, adət, mərasim; 2) məzhəb, din qanunu; 3) bəzək, zینət.

AYİNƏ *f.* آیینه güzgü, ayna. **Ayinei-İsgəndər** اسکندر İsgəndər-in güzgüsü (*əsatirə görə, Aristotelin qayırdığı və onun köməyi ilə düşmənin mövqeyini görmək mümkün olan güzgü*); **ayinei-gitinüma** آیینه دنیای دنیا göstərən güzgü (*əsatirə görə, İran şahı Cəm-sidin dünyadakı bütün şey və hadisələri göstərən güzgüsü*).

AYİNƏBƏND *f.* آیینه بند şüşəbənd.

AYİNƏDAN *f.* آیینه دان güzgü çərçivəsi.

AYİNƏRU آیینه رو b a x **ayinərüxsar**.

AYİNƏRÜXSAR *f.* آیینه رخسار üzü ayna kimi olan, gözəl.

AYİNƏSAZ *f.* آیینه ساز şüşəsalan, şüşəçi.

AYN *a.* عین b a x **eyn**².

AZAD(Ə) *f.* آزاد || آزاد 1) başqasından asılı olmayan, sərbəst; 2) rahat, əziyyətsiz.

AZADƏDİL *f.* آزاد دل könlü azad.

AZADƏGİ *f.* آزاد گی azadlıq, sərbəstlik.

AZADƏSƏR *f.* آزاد سر azad, sərbəst, ixtiyari əlində olan.

AZADİ *f.* آزادی azadlıq.

AZAD(İ)XAN *f.* آزادخوان || آزادخوان azadlıq istəyən, azadlıq uğrunda vuruşan.

AZADPƏRVƏR *f.* آزادپرور azadlıqsevən, azadlıqsevər.

AZAR *f.* آزار 1) xəstəlik, naxoşluq; 2) əziyyət, əzab.

AZARXANƏ *f.* آزارخانه xəstəxana.

AZARKEŞ *f.* آزارکش 1) əziyyət çəkən, əziyyət görən; 2) dəlicə-sinə sevən, fanat.

AZƏR *f.* آذر 1) od; 2) atəşgədə, atəşgah; 3) oda xidmət edən mə-lək; 4) İranda günəş ilinin 9-cu ayı (22 noyabr – 21 dekabr).

AZƏRƏXŞ *f.* آذرخش 1) ildırım, şimşək; 2) çaxmaqdaşı.

AZƏRGUN *f.* آذرگون 1) odlu, alovlu; 2) *m.* atəşin, coşqun, qız-ğın, ehtiraslı.

AZƏRİ *f.* آذری 1) oda sitayiş edən, atəşpərəst; 2) oda aid olan; 3) azər ayına məxsus olan, azər ayında olan.

AZƏRİN *f.* آذرین 1) odlu, alovlu; 2) şöləli, şöləsi olan; 3) qığılcım.

AZƏRKƏDƏ *f.* آذرکده atəşkədə.

AZƏRKƏŞB *f.* آذرکشب 1) od; 2) İsgəndər Zülqərneyn tərəfindən Bəlx şəhərində dağıdılmış atəşkədə; 3) ildırım, şimşək.

AZƏRKİŞ *f.* آذرکش atəşpərəst.

AZƏRM *f.* آذرم abır, həya, utanma.

AZƏRPƏRƏST *f.* آذرپرست atəşpərəst.

AZƏRPİRA *f.* آذرپیرا atəşpərəstlik məbədi xadimi.

AZİM *a.* عازم 1) qəsd edən, qərar verən, niyyət edən; 2) yola dü-şən, yollanan.

AZİMUN *f.* آزمون b a x **azmun**.

AZMA *f.* آزما təcrübə etmiş, sınaqdan keçirmiş.

AZMAYİŞ *f.* آزمایش təcrübə, sınaq.

AZMUDƏ *f.* آزموده 1) təcrübəli, bilikli; 2) yoxlanmış, sınıanmış.

AZMUN *f.* آزمون 1) sınaq, yoxlama; 2) təcrübəli, yoxlanmış, sınaqdan çıxmış.

AZÜRDƏ *f.* آزرده incimiş, əziyyət görmüş.

AZÜRDƏDİL *f.* آزرده دل ürəyi sınmış; incimiş.

AZÜRDƏGİ *f.* آزردهگی inciklik, ürəyi sınma.

B

B *ə. ب* ərəb, fars və əski Azərbaycan əlifbalarının 2-ci hərfi; əbcəd hesabında 2 rəqəmini ifadə edir.

BA *ə. با* «bismillah» ifadəsinin ixtisarı.

BAB¹ *ə. باب* 1) qapı; 2) əsərin fəslisi; 3) mövzu, məsələ. **Babi-ali** Sultan Türkiyəsində mərkəzi hökumət.

BAB² *f. باب* 1) layiq, yaraşan; 2) tay, cür; 3) barə, xüsusi; 4) cəhət, səbəb.

BABƏT¹ *f. بابت* xüsusi, barə.

BABƏT² *f. بابت* növ, cür, tərz.

BABƏT³ *f. بابت* ortabab, birtəhər; nə yaxşı, nə pis.

BABİ *ə. بابی* 1) babilik məzhəbinə mənsub adam; 3) *m.* dinsiz (*tənə ilə işlədilir*).

BABİLİ *f. بابلی* Babil şəhərinə mənsub olan; babilli.

BABİLİNƏJAD *f. بابلی نژاد* nəsilcə babilli olan, mənşəcə babilli.

BABÜLLAH *ə. باب الله* Allahın qapısı, Tanrının qapısı (*Məkkə haqqında*).

BAC *f. باج* 1) vergi; 2) rüsum; 3) məğlub ölkənin qalib ölkəyə hər il ödəməli olduğu pul, təzminat; 4) *m.* intiqam, qisas.

BACDAR *f. باجدار* vergi toplayan.

BACGÜZAR *f. باجگذار* vergi verməli olan.

BACSİTAN *f. باجستان* vergi alan.

BAD¹ *f. باد* 1) külək, yel; 2) *m.* yox olma, məhv olma. **Badi-aşub** باد آشوب *b a x badi-tünd; badi-fəna'* باد فنا' dağıdıcı külək; **badi-həva'** باد هوا' əsən külək, yel; **badi-murad** باد مراد gəmi gedən istiqamətdə əsən külək; **badi-səba** باد صبا səba yeli, yüngül səhər küləyi; **badi-tünd** باد تند fırtına, tufan.

BAD² *f. باد* boş sahə, becərilməmiş yer, əkilməyən yer.

BAD³ (A) باد||إبادا b a x **badabad**.

BADABAD *f.* بادآباد olsun, qoy nə olur olsun.

BADAR *f.* بادر ağa, sahib.

BADAVƏRD *f.* بادآورد «külək gətirən» 1) *m.* təsadüfi qazanc;
2) *m.* tapılmış şey, tapdıq.

BAD-BADƏK *f.* باد بادك b a x **badban**.

BADBAN *f.* بادبان çərpələng.

BADBEZƏN *f.* بادبزن «külək vuran» 1) yelpinc, yelpik; 2) ventilyator.

BADBƏRF *f.* بادبرف qarlı külək; boran, çovğun.

BADƏ *f.* بادə 1) şərab, çaxır; 2) şərab pıyaləsi.

BADƏFÜRÜŞ *f.* بادە فروش şərab satan, çaxırçı.

BADƏXOR *f.* بادە خور içki içən, içki düşkünü.

BADƏM *f.* بادم çəyirdəyi yeyilən meyvə və həmin meyvənin ağacı (badam).

BADƏMİ *f.* بادمی badamı, badam kimi (*əsasən göz haqqında*).

BADƏNÜŞ *f.* بادە نوش şərab içən, badə içən.

BADƏPƏRƏST *f.* بادە پرست içki düşkünü, şərab düşkünü, əyyaş.

BADƏSAR *f.* بادە سار içki içilən yer, meyxana.

BADGİRD *f.* بادگرد qasırğa.

BADİ¹ *f.* بادى 1) küləkli, yelli; 2) yelkənli (*gəmi haqqında*); 3) nəfəsli (*musiqi aləti haqqında*).

BADİ² *ə.* بادى 1) səbəb, səbəb olan; 2) əvvəl, ilk, baş; 3) bais, qızıışdıran, səbəbkar.

BADİ³ *ə.* بادى çöldə yaşayan, səhra sakini, çöllü, köçəri.

BADİN *f.* بادين b a x **badyan**.

BADİRƏ *ə.* بادره gözlənilməz hadisə.

BADİYƏ *ə.* بادیه çöl, səhra.

BADİYƏGƏRD *ə.* بادیه və *f.* گرد 1) çöldə yaşayan, çöldə gözən;
2) köçəri.

- BADİYƏNİŞİN** *ə.* بادیه və *f.* نشین «çöldə oturan» çöldə yaşayan.
- BADİYƏPEYMA** *ə.* بادیه və *f.* پيما çöldə gözən, bədəvi.
- BADKEŞ** *f.* بادکش 1) həcəmət; 2) havasoran boru.
- BADNƏVƏRD** *f.* بادنورد küləklə döyüşən, küləyə qarşı duran.
- BADNÜMA** *f.* بادنما küləyin istiqamətini və sürətini göstərən cihaz.
- BADPA(Y)** *f.* بادپا||بادپای «külək ayaqlı» 1) sürətlə hərəkət edən, çox sürətli; 2) sürətlə gedən; löhrəm (*at haqqında*).
- BADPEYMA** *f.* بادپيما «külək ölçən» *m.* boş, avara, veyil gözən, sərgərdan.
- BADYAN** *f.* باديان 1) razıyanə; 2) cırə.
- BAƏDƏB** *f.* با və *ə.* ادب ədəbli; ədəblə.
- BAFTƏ** *f.* بافته toxuma parça.
- BAĞDADI** *ə.* بغدادی 1) bağdadlı; Bağdad şəhərinə aid; 2) tavana vurulmuş taxta səqf.
- BAĞİSTAN** *f.* باغستان bağ yeri, bağlıq, bağ-bağat.
- BAH** *ə.* باه 1) şəhvət hissi; 2) cinsi əlaqə.
- BAHƏM** *f.* باهم b a x bəhəm¹.
- BAHİ** *ə.* باهی şəhvətə aid olan, şəhvətlə əlaqədar olan.
- BAHİR** *ə.* باهر 1) üstün, gözəl; 2) açıq, aşkar; 3) əla, çox yaxşı.
- BAHİS** *ə.* باحث bəhs edən, bir şey haqqında danışan.
- BAHNAMƏ** *ə.* باه və *f.* نامه pornoqrafik yazı və şəkilləri olan məcmuə.
- BAHÖRMƏT** *f.* با və *ə.* حرمت hörmətli, möhtərəm.
- BAHUR** *ə.* باحور ilin ən isti günləri.
- BAXƏBƏR** *f.* با və *ə.* خبر 1) xəbərdar, xəbəri olan; 2) məlumatlı, məlumatı olan.
- BAXT** *f.* باخت 1) uduzma, baxtalama; 2) *m.* itki, zərər.
- BAXTƏR** *f.* باختر günbatan, qərb.
- BAXUDA** *f.* باخدا Allahla, Tanrı ilə.
- BAXÜSUS** *f.* با və *ə.* خصوص xüsusilə, xüsusən, ələlxüsus.

BAİNHƏMƏ *f.* با این همه bununla belə.

BAİS *ə.* باعث səbəbkar. **Baisi-irşad** ارشاد doğru yolu tutmağa səbəb olan; **baisi-pişrəft** رفعت tələqqiyə səbəb olan.

BAİSKAR *ə.* باعث və *f.* کار səbəb olan, səbəbkar (*əsasən pis işə*).

BAK *f.* باک 1) qorxu, xof; 2) çəkinmə, ehtiyat; 3) qayğı.

BAKƏMAL *f.* با və *ə.* کمال 1) kamallı, düşüncəli; 2) tam, tamam.

Bakəmal-məmnuniyyət باکمال ممنونیت tam məmnuniyyətlə.

BAKİ *ə.* باکی 1) ağlayan; 2) ağıcı, ağı deyən.

BAKİR *ə.* باکر saf, təmiz, ləkəsiz.

BAKİRƏ *ə.* باکره bəkarəti pozulmamış (*qız haqqında*).

BAKURƏ *ə.* باکوره 1) mövsümündən əvvəl yetişən meyvə, götürti // tez yetişən; 2) hər bir şeyin ilki; nübar.

BAQİ *ə.* باقی 1) həmişəlik, daimi; 2) qalan, qalıq; 3) *m.* o biri dünya, axirət.

BAQİR *ə.* باقر 1) açan, sökən, kəsən; 2) naxır, sürü.

BAL¹ *f.* بال qanad.

BAL² *ə.* بال könül, qəlb, ürək.

BAL³ *ə.* بال balina.

BAL⁴ *ə.* بال 1) fikir, düşüncə; 2) həfizə, yaddaş, huş; 3) xatirə.

BALA *f.* بالا 1) yuxarı, üst; 2) boy; 3) uca, yüksək, hündür.

BALATƏR *f.* بالا تر daha yüksək, çox uca.

BALİ *ə.* بالی 1) köhnə, köhnəlmiş; 2) çürük, qoxumuş; 3) yaramaz.

BALİDƏ *f.* بالیده böyümüş, boy atmış, ucalmış.

BALİĞ *ə.* بالغ yetişmiş, həddi-büluğa çatmış, yetkin.

BALİN *f.* بالین b a x **balış**.

BALİŞ *f.* بالیش yastıq, balış.

BALÜ PƏR *f.* بال و پر «qanad və tükcük» b a x **pərü bal**.

BAM *f.* بام dam. **Bami-çeşm** چشم بام göz qapağı.

BAMDAD *f.* بامداد səhər çağı, səhər çağı.

BAMƏZƏ *f.* بامزه 1) məzəli, dadlı, ləzzətli; 2) xoşagələn.

- BAN** *ə.* بان 1) Misir söyüdü; 2) *m.* ucaboy, qədd-qamətli, biçimli.
- BANƏ** *ə.* بانه gicitkən.
- BANƏVA** *f.* بانوا dövlətli, zəngin, varlı.
- BANG** *f.* بانگ 1) səs, səda, avaz; 2) haray.
- BANİ** *ə.* بانی əsasını qoyan; quran.
- BANİYAN** *ə.* بانی və *f.* باني quranlar, əsasını qoyanlar.
- BANU** *f.* بانو xanım.
- BAR¹** *f.* بار yük, tay. **Bari-giran** بار گران ağır yük.
- BAR²** *f.* بار 1) meyvə, məhsul; 2) *m.* səmərə, mənfəət.
- BAR³** *f.* بار əyar (*qiymətli metallarda*).
- BAR⁴** *f.* بار od, ocaq.
- BAR⁵** *f.* بار peyin, təzək.
- BAR⁶** *f.* بار rəsmi qəbul (*yüksək mənsəb sahibinin rəsmi qəbulu*).
- BAR⁷** *ə.* بار b a x **bari¹**.
- BARAN** *f.* باران 1) yağış, yağmur; 2) *m.* ardı-arası kəsilmədən tökülən, yağdırılan hər şey.
- BARANİ** *f.* بارانی çətir.
- BARAVƏR** *f.* بارآور meyvəli, meyvəsi olan.
- BARE'** *ə.* بارع 1) tam, mükəmməl; 2) üstün, üst.
- BARƏ¹** *f.* باره dəfə, kərə.
- BARƏ²** *f.* باره 1) səngər; 2) bənd, sədd; 3) haqqında, xüsusunda.
- BARƏ³** *f.* باره ər. **Barei-dəndan** باره دندان diş ərpi; **barei-zəban** باره زبان hərərətdən dilin üzərində əmələ gələn ərpi.
- BARƏ⁴** *f.* باره qəşəng minik gəmisi.
- BARƏKALLAH** *ə.* بارک الله 1) Allah mübarək eləsin; 2) afərin, əhsən (*təəccüb və razılıq bildirdikdə işlədilir*).
- BARƏNDƏ** *f.* بارنده yağdırın.
- BARGAH, BARGƏH¹** *f.* بارگاه||بارگه icazə ilə daxil olmaq mümkün olan yer; saray.
- BARGAH, BARGƏH²** *f.* بارگاه||بارگه 1) yük boşaldılan və yüklənən yer (dəniz və s. sahili); 2) içində şey yığılmış boğça, kəsə və s.; yük.

- BARGİR** *f.* بارگیر b a x **barkeş**.
- BARHA** *f.* بارها dəfələrlə, dönə-dönə.
- BARXANƏ** *f.* بارخانه bir dəst mal; tay.
- BARXANƏFÜRÜŞ** *f.* بارخانه فروش topdansatış.
- BARXUDA** *f.* بار خدا icazə sahibi, cənab Tanrı.
- BARİ¹** *a.* باری 1) yaradan; yaradıcı; 2) Allah, Xaliq.
- BARİ²** *f.* باری yükə məxsus, yükə aid olan, yük üçün olan.
- BARİD** *a.* بارد 1) soyuq; 2) sərin; 3) *m.* laqeyd.
- BARİK** *f.* باریک 1) incə, nazik; 2) dar, ensiz.
- BARİKBİN** *f.* باریک بین incə şeyləri görənlər, hər şeyi görənlər.
- BARİKƏ** *f.* باریکه cığır.
- BARİQƏ** *a.* بارقه 1) işıltı, parıltı; 2) şimşək, ildırım.
- BARİLƏHİ** *a.* بار الاهی Allah yaradandır; Tanrı yaradandır.
- BARİŞ** *f.* بارش 1) yağma (*yağış və qar haqqında*); 2) *m.* yağmur, yağıntı.
- BARİZ** *a.* بارز aşkar, aydın, əyani, açıq.
- BARKEŞ** *f.* بارکش yükdaşıyan, yükçəkən (*heyvan haqqında*).
- BARU** *f.* بارو 1) barı, divar, hasar; 2) sığınacaq.
- BARVƏR** *f.* بارور 1) meyvə verən, meyvəli; 2) *m.* nəticəsi yaxşı olan; 3) *m.* məhsuldar, çox məhsul verən.
- BASƏFA** *f.* با və ə. صفا səfalı, könülaçan.
- BASƏVAD** *f.* با və ə. سواد savadlı, oxumuş.
- BASİR** *a.* باصر görənlər, görücü.
- BASİRƏ** *a.* باصره 1) görmə; 2) göz.
- BASTAN** *f.* باستان 1) köhnə, keçmiş, qədim; 2) qədim tarix; 3) *m.* dünya, aləm.
- BATİL** *a.* باطل 1) doğru olmayan, həqiqətə zidd olan; 2) boş, bihudə, yersiz; 3) məhv olma, heç olma, yoxa çıxma.
- BATİN** *a.* باطن 1) iç, iç üz, iç tərəf; 2) gizli, açıq olmayan. **Batini-şum** باطن شوم pis ürək.

BATİNƏN ə. باطناً daxildən, qəlbən.

BATİNİ ə. باطنی daxili, iç.

BAVƏR f. باور inam, etibar, etimad.

BAVƏRİ f. باوری etibarlı, mötəbər, inanıla bilən.

BAVÜCUD f. با və ə. وجود izafət birləşməsinin birinci tərəfi kimi işlədilir, məs.: **bavüculi-an(in)ki** این که onunla (bununla) bərabər.

BAYE' ə. بايع satıcı, satan.

BAYİR ə. باير 1) əkilməyən, münbit olmayan; 2) xam (*torpaq haqqında*); 3) əhali yaşamayan (*yer haqqında*).

BAYTAR ə. بيطار mal həkimi.

BAZ¹ f. باز müəyyən bir işin həvəskarı, düşkünü.

BAZ² f. باز açiq.

BAZ³ f. باز şahin, tərlən.

BAZ⁴ f. باز yenə, təkrar, bir də, bir daha, yenə də.

BAZ⁵ f. باز dala, geriyə.

BAZ⁶ f. باز oyun.

BAZARİ f. بازاری 1) xırda alverçi; 2) bazara aid olan, bazarda olan; 3) satmaq üçün olan.

BAZDİD¹ f. بازديد birinin görüşünə getmə, ziyarət etmə.

BAZDİD² f. بازديد nəzarət, yoxlama, müayinə etmə.

BAZƏNDƏ f. بازنده oynayan, rəqs edən, rəqqas(ə).

BAZƏRB f. با və ə. ضرب zərbə ilə, zərblə vuraraq.

BAZƏRGAN f. بازرگان tacir.

BAZGƏŞT f. بازگشت 1) geri qayıtma, dönmə, qayıtma; 2) tövbə, peşmançılıq.

BAZGUN(Ə) f. بازگون || بازگونه başısağrı, tərsinə.

BAZXAST f. بازخواست 1) istintaq, dindirmə, sorğu-sual; 2) məsuliyyətə alma; 3) tənbeh, cəza; 4) məzəmmət, töhmət, qulaqburması.

BAZİ f. بازی 1) oyun, əyləncə; 2) m. hiylə, kələk.

BAZİÇƏ f. بازیچه oynacaq.

BAZİÇƏGAH *f.* بازیچه گاه oyuncaq yeri, oyun oynanılan yer.

BAZİL *a.* باذل əlindən gələnə əsirgəməyən; bağışlayan.

BAZU *f.* بازو 1) qolun çiyindən dirsəyə qədər olan hissəsi; 2) *m.* qüdrət, əzəmət, qüvvə.

BAZUBƏND *f.* بازوبند 1) içərisinə dua və s. qoyulub qola bağlanan meşin və ya parça; 2) qiymətli daşlarla işlənmiş qızıl və ya gümüş qolbaq.

BE *a.* به ərəb, fars və əski Azərbaycan əlifbalarında ب hərfinin adı.

BEAVAZ *f.* باواز avazla, mələhətli səslə.

BECƏHƏNNƏM *f.* به və *a.* جهنم cəhənnəmə ki...

BECÜZ' *f.* به və *a.* جز ʾ başqa, əlavə, bundan əlavə.

BEDEH *f.* بده vergi.

BEGERYE *f.* بگریه ağlayaraq, ağlaya-ağlaya.

BEH¹ *f.* به yaxşı, ön yaxşı.

BEH² *f.* به heyva.

BEHBUD¹ *f.* بهبود 1) sağalma; 2) yaxşılaşma; 3) sağlam, xəstə olmayan.

BEHBUD² *f.* بهبود xəncərin bir növü.

BEHBUDİ *f.* بهبودی 1) sağlamlıq, yaxşılaşma; 2) bədəncə möhkəmlik.

BEHCƏT *a.* بهجت gözəllik, qəşənglik; 2) şadlıq, sevinc.

BEHCƏTABAD *a.* بهجت və *f.* آباد şadlıqla, sevincə dolu yer.

BEHCƏTAVƏR *a.* بهجت və *f.* آور şadlandıran, sevindirən.

BEHCƏT(ƏF)ZA *a.* بهجت və *f.* افزا || زə şadlıq artıran, sevinc artırən.

BEHƏR *f.* بهر hər, hər bir.

BƏHƏRSU *f.* بهرسو hər tərəfə, hər səmtə, hər yana.

BEHİN *f.* بهین yaxşıdan yaxşı.

BEHİŞT *f.* بهشت cənnət.

BEHİŞTASA *f.* بهشت آسا behişt kimi, cənnət kimi.

BEHİŞTASAR *f.* بهشت və *a.* آثار behiştə bənzəyən, behişt kimi.

BEHİŞTAYİN *f.* بهشت آیین behişt kimi bəzəkli, cənnət kimi.

BEHİŞTİ *f.* بهشتی behiştlik, cənnətlik.

BEHTƏR(İN) *f.* بهتر||بهترین daha yaxşı, ön yaxşı.

BEXUDA *f.* بخدا Allaha, Tanrıya.

BEKAM *f.* کام kamınca, istəyincə, arzusunca.

BEKAR *f.* بكار 1) subay; 2) ailəsindən ayrı yaşayan kişi; 3) işsiz.

BEQAYƏT *f.* به və *a.* غایت 1) sona, axıra; 2) axırda, nəticədə; 3) olduqca, son dərəcə.

BEQƏDR *f.* به və *a.* قدر izafət birləşməsinin birinci tərəfi kimi işlədilir (məs.: **Beqədri-qüvvə** بقدر قوه qüvvəsi çatan qədər, bacardığı qədər; **beqədri-lüzum** بقدر لزوم lazımcı, lazımı qədər).

BEQƏLB *f.* به və *a.* قلب qəlbə, ürəyə.

BEQƏ'R *f.* به və *a.* قعر dərinliyə, dərinə.

BEMƏ'Nİ *f.* به və *a.* معنى mənaca, mənaya görə.

BENAZ *f.* بناز nazla, nazlanaraq, qəmzə ilə.

BESİDQ *f.* به və *a.* صدق sıdqlə, ürəkdən.

BEŞAH *f.* به شاه şaha.

BEŞBƏTƏR *f.* بیش بدتر ön pis, daha pis.

BETƏR *f.* بتر b a x bədtər.

BEY *f.* بی «be» hərfinin tələffüzdə təhrif edilmiş adı.

BEY' *a.* بيع 1) satma, satış; 2) girov.

BEYDƏQ *a.* بيدق şahmatda: piyada.

BEY'ƏT *a.* بيعت 1) birinin hakimiyyətini qəbul edib ona tabe olma; 2) itaət etmə, tabe olma, boyun əymə.

BEYĞULƏ *a.* بيغوله b a x peyğulə.

BEYNƏ *a.* بين 1) ara, aralıq, orta; 2) vaxt, an, çağ.

BEYNƏDDÜVƏL *a.* بين الدول dövlətlərarası, beynəlxalq.

BEYNƏLBƏŞƏR *a.* بين البشر b a x beynənnas.

BEYNƏLXALQ *a.* بين الخلق xalqlar arasında olan, xalqlararası.

BEYNƏLMİLƏL *ə. بين الملل* millətlər arasında olan, millətlərarası.

BEYNƏNNAS *ə. بين الناس* insanlar arasında olan.

BEYT¹ *ə. بيت* ev, bina. **Beyti-xudavənd** بيت خداوند Allahın evi; Kəbə; **beyti-mə'muri** بيت معمورى «abad bina, tikili ev» (*Kə'bə nə-zərdə tutulur*).

BEYT² *ə. بيت* 1) şerin mənaca əlaqəli iki misradan ibarət hissəsi; 2) iki misradan ibarət şeir.

BEYTÜL'ƏHZAN *ə. بيت الاحزان* b a x **beytülhəzən**.

BEYTÜL'ƏTİQƏ *ə. بيت العتيقه* 1) qədim ev; 2) Kəbəyə verilmiş ad.

BEYTÜLHƏRAM *ə. بيت الحرام* «qadağan olunmuş ev» Kəbə (*Kə'bədə kənar işlərlə məşğul olmaq qadağan edildiyindən belə adlandırılır*).

BEYTÜLHƏZƏN *ə. بيت الحزن* qəm evi, hüzn evi (*Yaqub peyğəmbərin öz oğlu Yusifin həsrəti ilə qapanıb yaşadığı ev*).

BEYTÜLLAH *ə. بيت الله* Allahın evi (*Kə'bənin adlarından biri*).

BEYTÜLMAL *ə. بيت المال* 1) ilk dörd xəlifə dövründə islam dövlətinin xəzinəsinə verilən ad; 2) orta əsrlərdə xəlifəlikdə ianə olaraq toplanan pulların və qiymətli şeylərin saxlandığı yer.

BEYTÜLMÜƏZZƏM *ə. بيت المعظم* «əzəmətli ev» Kəbənin adlarından biri.

BEYTÜLMÜQƏDDƏS *ə. بيت المقدس* «müqəddəs ev» Qüds şəhərinin adlarından biri.

BEY'Ü ŞİRA *ə. بيع و شرا* alver, alğı-satqı, ticarət.

BEYZA' *ə. بيضاء* ağ.

BEYZƏ *ə. بيضه* 1) yumurta; 2) dəbilqə. **Beyzei-xurşid** بيضه خورشيد Günəşin dairəsi.

BEYZƏSAN *ə. بيضه* və *f. سان* 1) yumurtavarı, yumurta kimi; 2) ellips; 3) uzunsov.

BEYZİ *ə. بيضى* yumurtavarı, yumurta şəklində olan.

BEZZ *ə.* بز kobud ağ parça, bez.

BƏBİR *f.* ببر vəhşi heyvan adı.

BƏÇ(Ç)Ə *f.* بچه 1) uşaq, bəçə; 2) təzə banlamağa başlayan xoruz; xoruzbəçə.

BƏÇ(Ç)ƏBAZ *f.* بچه باز uşaqbaz.

BƏÇ(Ç)ƏDAN *f.* بچه دان anatomiya: uşaqlıq.

BƏD *f.* بد pis, yaman.

BƏ'D *ə.* بعد sonra.

BƏD' *ə.* بدء 1) yenilik, yeni adət, yeni qayda, dəb; 2) başlama, əsasını qoyma; 3) təşəbbüs.

BƏDAHƏT *ə.* داهت 1) aydınlıq, aşkarlıq; 2) birdən şeir və s. söyləmə.

BƏDAHƏTƏN *ə.* داهتا fikirləşmədən, birdən-birə, hazırlaşmadan.

BƏDAYE' *ə.* بدایع «*bədiə*» *c.* 1) az tapılan qəribə şeylər; 2) incəsənət əsərləri; 3) nadir şeylər.

BƏDAYE'GAH *ə.* بدایع və *f.* گاه 1) incəsənət əsərləri saxlanan yer, muzey; 2) *m.* aləm, dünya.

BƏDAYE'NÜMUN *ə.* بدایع və *f.* نمون 1) qəribə, çox gözəl; 2) qəribə, gözəl şeylər göstərən (*zəmanə haqqında*).

BƏDAYİN *f.* بداین qayda-qanunu pis olan.

BƏDAVAZ *f.* بداواز pis səsli, avazı pis olan.

BƏDAVƏT *ə.* بداوت b a x bədəviyyət.

BƏDBATİN *f.* بد və *ə.* باطن pis niyyətli, paxıl, kinli.

BƏDBƏXT *f.* بدبخت bəxtsiz, talesiz.

BƏDBƏXTANƏ *f.* بدبختانه bədbəxtcəsinə, talesizcəsinə, uğursuzcasına.

BƏDBİHESAB *f.* بدبی və *ə.* حساب 1) haqsız; 2) hesabı düz aparmayan.

BƏDBİN *f.* بدبین həyatda hər şeyi pis hesab edən, pessimist.

BƏDBU(Y) *f.* بدبوی || بدبو pis iyli, pis qoxu verən.

BƏDCİNS *f.* بد və *ə.* جنس pis cinsli, əsilsiz, cır, zətqırıq.

BƏDÇÖHRƏ *f.* بدچهره üzü pis, çirkin.

BƏDDİN *f.* بد və ə. دين kafir // dindən dönmüş; zındıq.

BƏDDUA *f.* بد və ə. دعا qarğım, qarğış, nifrin.

BƏDE'TİQAD *f.* بد və ə. اعتقاد 1) etiqadı dönük, heç şeyə inanmayan; 2) dinsiz, allahsız, kafir.

BƏDƏHVAL *f.* بد və ə. احوال əhvali pis, halı pozğun.

BƏDƏXLAQ *f.* بد və ə. اخلاق əxlaqsız, tərbiyəsiz.

BƏDƏXTƏR *f.* بد اختر «pis ulduzlu» *m.* talesiz, bədbəxt.

BƏDƏL ə. بدل 1) bir şeyin yerini tutan, onu əvəz edən; əvəz; 2) dəyər, qiymət; 3) Əzraili aldadıb xəstə uşağdan uzaqlaşdırmaq üçün uşağın dəmir və palçıqdan düzəldilib basdırılan heykəli; 4) təbdil olma; dəyişmə.

BƏDƏLƏN ə. بدلə əvəz olaraq, əvəzində.

BƏ'DƏL'İSLAM ə. بعدالاسلام islam dini meydana gəldikdən sonra.

BƏ'DƏLQÜSL ə. بعد الغسل qüslədən sonra b a x **qüsl**.

BƏ'DƏLMİLAD ə. بعد الميلاد miladdan sonra; bizim era.

BƏ'DƏMA ə. بعدما hansı ki; bundan sonra.

BƏDƏMƏL¹ *f.* بد və ə. عمل 1) pis işlər görən; 2) əxlaqsız, pozğun.

BƏDƏMƏL² *f.* بد və ə. امل pis şey arzulayan, arzusu pis olan.

BƏDƏN ə. بدن 1) insan və ya heyvanın gövdəsi; 2) ağacın gövdəsi, oduncağı.

BƏ'DƏN ə. بعداً sonra, bundan sonra.

BƏDƏNDAM *f.* بد اندام bədən quruluşu pis olan, yöndəmsiz.

BƏDƏNDİŞ *f.* بد اندیش pis fikirli, pis düşüncəli.

BƏDƏNƏN ə. بدناً bədəninə görə; bədəcə.

BƏDƏNNÜMA ə. بدن və f. نما bütün bədəni göstərən (*güzgü*).

BƏDƏSL *f.* بد və ə. اصل zəti pis olan; alçaq, nanəcib.

BƏDƏSTUR *f.* بدستور qaydaya müvafiq, tapşırığa görə.

BƏ'DƏTTƏAM ə. بعدالطعام yeməkdən sonra.

BƏDƏTVAR *f.* بد və ə. اطوار pis ədalı, hərəkətləri kobud olan.

BƏDƏVİ *ə. بدوی* 1) köçəri; 2) başlanğıc; 3) bəsit, ibtidai.

BƏDƏVİYYƏT *ə. بدویت* bədəvilik, köçərilik.

BƏDƏF'AL *f. بد* və *ə. افعال* pis işlər görən, bədəməl.

BƏDƏFKAR *f. بد* və *ə. افکار* pis fikirli, pis niyyətli, pis məqsədli.

BƏDƏHD *f. بد* və *ə. عهد* 1) vəfasız, əhdinə sadıq olmayan; 2) sö-zünün üstündə durmayan.

BƏ'DƏH(Ü) *ə. بعده* ondan sonra.

BƏ'DƏZİN *ə. بعد* və *f. از این* bundan sonra.

BƏ'DƏZZÖHR *ə. بعد الظهر* günortadan sonra.

BƏDFƏRCAM *f. بد فرجام* axırı pis olan, sonu pis, axırı olmayan.

BƏDFİAL *f. بد* və *ə. فعال* b a x **bədkar**.

BƏDGÖVHƏR *f. بدگوهر* 1) əsil-nəsəbi olmayan; 2) alçaq, nəcəbətsiz.

BƏDGU *f. بدگو* 1) pisliliyə danışan, başqası haqqında pis sözlər söyləyən; 2) iftiraçı, böhtançı; 3) qeybətçi.

BƏDGÜMAN *f. بدگمان* 1) pis niyyətli, pis fikirli, hər şeydə pis cəhət görən; 2) şübhə ilə yanaşan, inanmayan.

BƏDHAL *f. بد* və *ə. حال* halı pis olan, vəziyyəti ağır olan.

BƏDHESAB *f. بد* və *ə. حسب* haqsız.

BƏDHEYBƏT *f. بد* və *ə. هيبت* 1) qorxunc, heybətli; 2) yöndəmsiz, kobud.

BƏDHEYKƏL *f. بد* və *ə. هيكل* yöndəmsiz, iri, qeyri-mütənasib bədəni olan.

BƏDHƏQ(Q) *f. بد* və *ə. حق* aldığı pulu və s. qaytarmaq istəməyən, haqverməz.

BƏDHƏRƏKƏT *f. بد* və *ə. حرکت* b a x **bədrəftar**.

BƏDXAB *f. بد خواب* yuxusu pis olan, yata bilməyən.

BƏDXAH *f. بد خواه* başqasının pisliliyini istəyən.

BƏDXƏRC *f. بد* və *ə. خرج* pulunu səmərəsiz xərcləyən, israfçı.

BƏDXİSAL *f. بد* və *ə. خصال* pis xasiyyətli, bədrəftar, rəftarı pis olan.

BƏDXU(Y) *f. بدخوی || بدخو* pis xasiyyətli, xasiyyəti pis olan.

BƏDİ' *ə.* بدیع 1) misli-bərabəri olmayan bir şey icad edən; 2) b a x bədiə. **Bədi-əflak** بدیع افلاك göyləri yaradan; **bədii-kəlam** بدیع کلام bədii söz ustası.

BƏDİD(AR) *f.* بدیدار || بدید zahir, aşkar, gözə görünən.

BƏDİƏ *ə.* بدیعə misli olmayan, nadir, əntiq şey.

BƏDİƏZAR *ə.* بدیعə və *f.* زار qəribə və gözəl yer, şairanə mənzərə.

BƏDİHƏ *ə.* بدیه 1) fikirləşmədən söylənən gözəl söz; hazırca-vablıq; 2) düşünmədən əzbər deyilən qısa şeir növü.

BƏDİHƏGU *ə.* بدیهə və *f.* گو bədahətən şeir deyən, bədiyə deyən.

BƏDİHİ *ə.* بدیهی 1) aydın; 2) isbata ehtiyacı olmayan, aksiom.

BƏDİHİYYAT *ə.* بدیهیات «bədihi» *c.* dəlil və sübuta ehtiyacı olmayan şeylər, aksiomlar.

BƏDİİ *ə.* بدیی 1) gözəl, incə, zərif, qəribə; 2) incəsənətə aid olan, estetik zövqə cavab verən.

BƏDİMAN *f.* بد və *ə.* ایمان «pis imanlı» kafir, imansız, məzhəbsiz.

BƏDKAR *f.* بدکار yaramaz işlər görən, pis rəftarlı, bədəməl.

BƏDKİRDAR *f.* بدکردار yaramaz, pis hərəkətli.

BƏDQƏDƏM *f.* بد və *ə.* قدم ayağıdır, ağırayaq, qaradaban.

BƏDQİYAFƏ(T) *f.* بد və *ə.* قیافه||قیافت 1) xarici görkəmi pis olan; 2) çirkin, eybəcər.

BƏDLİQA' *f.* بد və *ə.* لقاء çirkin, kifir.

BƏDMEHR *f.* بدمهر 1) mehrsiz, məhəbbətsiz; 2) kinli, acıqlı.

BƏDMƏST *f.* بدمست 1) çox kefli, sərxoş; 2) sərxoşluqdan nala-
yıq hərəkətlər edən.

BƏDMƏZAC *f.* بد və *ə.* مزاج 1) sərt xasiyyətli, tünd xasiyyətli;
2) *m.* qaba, kobud, sərt.

BƏDMƏZHƏB *f.* بد və *ə.* مذهب 1) yolsuz, məzhəbsiz; 2) dinsiz,
dindən çıxmış; 3) əqidəsiz.

BƏDNAM *f.* بدنام pis ad qazanmış, adı pisliliyə çıxmış.

BƏDNAMİ *f.* بدنامی bədnamlıq, rüsvayçılıq, biabırçılıq.

BƏDNƏFƏS *f.* بد və ə. نفس 1) hər şeyə tamah salan, tamahkar, acgöz; 2) ağzı pis iy verən, ağzı pis iyli; 3) pis səsli, kobud səsli; 4) b a x **bədnəzər**.

BƏDNƏZƏR *f.* بد və ə. نظر pis nəzərli, yaman gözlü, gözü dəyən.

BƏDNİHAD *f.* بدنهاد pis xasiyyətli, ağır xasiyyəti olan.

BƏDNİJAD *f.* بدنژاد 1) bədəsil, soysuz; 2) alçaq, rəzil.

BƏDNİYYƏT *f.* بد və ə. نیت pis niyyətli, pis fikirli, bədxah.

BƏDR *ə.* بدر 1) on dörd gecəlik ay, bütöv ay; 2) *m.* gözəl sifət.

Bədri-düca بدرджа b a x **bədrüddüca**.

BƏDRƏFTAR *f.* بد رفتار pis xasiyyətli, yolagetməz.

BƏDRƏG *f.* بدرگ «*pis damarlı*» 1) nacins; 2) kinli, qəzəbli.

BƏDRƏĞBƏT *f.* بد və ə. رغبت pis, ikrah doğuran.

BƏDRƏNC *f.* بدرنج ötirli yağı olan bitki.

BƏDRƏNG *f.* بدرنگ rəngi gözə xoş gəlməyən, pis rəngli.

BƏDRİQƏ *f.* بدرقه 1) rəhbər, başçı, yol göstərən; 2) bələdçi.

BƏDRU(Y) *f.* بدروی || بدرو 1) çirkin, kifir; 2) sırtıq, utanmaz.

BƏDRÜDDÜCA *ə.* بدر الدجا qaranlıq gecədə doğan bədr (on dörd gecəlik ay).

BƏDSƏRƏNCAM *f.* بدسرانجام axırı pis olan, pis nəticə verən.

BƏDSİFƏT *f.* بد və ə. صفت 1) sir-sifəti, görünüşü çirkin; 2) üzü-gülməz, qaşqabaqlı, qaraqabaq.

BƏDSİĞAL *f.* بد سگال 1) düşmən // düşməncilik; 2) birisinin pisliyini istəyən.

BƏDSİRƏT *f.* بد və ə. سیرت 1) tərbiyəsiz, nəzakətsiz; 2) qaba, kobud.

BƏDSÖVDA *f.* بد və ə. سودا anlamaz, pis düşünən.

BƏDSÜXƏN *f.* بدسخن 1) çərənləyən, çərənçi; 2) acı dil, acı danışan.

BƏDŞƏKİL *f.* بد və ə. شکل biçimsiz, görkəmi pis olan.

BƏDTALE' *f.* بد və ə. طالع bəxti qara; talesiz, bədbəxt.

- BƏDTƏHRİZ** *f.* بد تحریر və ə. تحریر pis yazan, xətti pis olan.
- BƏDTƏR** *f.* بدتر daha pis, daha yaman.
- BƏDTƏRİQ** *f.* بد طریق və ə. طریق 1) yolsuz, yolundan azmış; 2) din-siz, dindən üz çevirmiş.
- BƏDTƏRİN** *f.* بدترین lap pis, lap yaman, son dərəcə pis.
- BƏDTİNƏT** *f.* بد طینت və ə. طینت zətı pis, xəbis, alçaq.
- BƏDUŞ** *f.* بدوش b a x bərduş.
- BƏDYÜMN** *f.* بد یمن və ə. یمن talesiz, uğursuz.
- BƏDZAT** *f.* بد ذات və ə. ذات 1) qeyri-qanuni doğulan; 2) *m.* əsli-kökü məlum olmayan; 3) *m.* dəcəl, nadinc.
- BƏEYNİH(İ)** *f.* به عینه və ə. عینه eynilə, olduğu kimi.
- BƏƏSALLAH** *ə.* بعث الله Allah yetirsin, Tanrı saxlasın.
- BƏGÜŞ** *f.* بگوش qulaqda olan.
- BƏĞƏL** *f.* بغل 1) qoltuq; 2) qucaq.
- BƏĞİ** *ə.* بغی azgınlıq, yolundan çıxma.
- BƏĞL** *ə.* بغل qatır.
- BƏHA'** *ə.* بهاء 1) parlaqlıq, işıqlıq; 2) gözəllik, qəşənglik.
- BƏHA** *f.* بها 1) qiymət, dəyər; 2) artıq, baha.
- BƏHADAR** *f.* بهادر 1) qiymətli, dəyərli; 2) baha, bahalı; 3) baha-çı, bahacıl.
- BƏHADİRANƏ** *f.* بهادرانه igidcəsinə, qəhrəman kimi.
- BƏHAİ** *ə.* بهائی bəhailik məzhəbinə mənsub olan.
- BƏHANƏ** *f.* بهانه səbəb, dəlil.
- BƏHANƏPƏRDAZ** *f.* بهانه پرداز bəhanə gətirən, bəhanəsi olan.
- BƏHAR¹** *f.* بهار yaz (*ilin fəsl*).
- BƏHAR²** *ə.* بهار b a x bohar.
- BƏHARƏNGİZ** *f.* بهار انگیز baharı gətirən, yazı canlandıran, çi-çəkləndirən (*təbiət haqqında*).
- BƏHARİ** *f.* بهاری bahara mənsub olan, yazı aid olan.
- BƏHARİSTAN** *f.* بهارستان 1) baharı xatırladan gözəl və mötədil iqlim; 2) *m.* güllü-çiçəkli yer, yaz ölkəsi.

BƏHARİYYƏ *f.* بهار və *a.* به baharı vəsf edən şeir.

BƏHA(Y)İM *a.* بهائم || بهائم «bəhimə» *c.* heyvanlar.

BƏHƏQQ *f.* بهə və *a.* حق həqiqətən, doğrudan. **Bəhəqqi-xuda** بحق خدا Allahın köməyi ilə, Tanrıya əsaslanaraq.

BƏHƏM¹ *f.* بهم birgə, birlikdə, bərabər.

BƏHƏM² *f.* بهم əmələ gəlmə, törəmə.

BƏHƏMDİLİLƏH *f.* بهə və *a.* حمد الله Allaha şükür (olsun)!

BƏHƏR *f.* بهر meyvə.

BƏHƏSB *f.* بهə və *a.* حسب etibarilə, görə.

BƏHHAC *a.* بهاج çox sevincək, şad, üzügülər.

BƏHHAS *a.* باحث 1) tədqiqatçı, araşdırıcı; 2) mübahisə edən, mübahisə etməyi sevən.

BƏHİ *a.* بهی gözəl, göyçək.

BƏHİC *a.* بهيج 1) gözəl, qəşəng; 2) parlaq, işıqlı; 3) şən, şad; 4) açıq (*alın haqqında*) .

BƏHİMƏ *a.* بهيمه heyvan, dördayaqlı.

BƏHİMİYYƏT *a.* بهيميت heyvanlıq.

BƏHLƏ *f.* بهله 1) ov quşunu əl üstündə saxlamaq üçün ələ geyilən gön ölcək; 2) nifrin, qarğış, lənət.

BƏHLUL *a.* بهلول ərəb əsətirində xəlifə Harunərrəşidin zamanında yaşayıb (bəziləri onu Harunərrəşidin qardaşı sayırlar) özünü dəliliyə vurmuş alimin adı olub, sonralar ümumiləşərək «ayıq, sayıq», «dərrakəli», yaxud «təlxək, oyunbaz» mənalarında işlədilmişdir. **Bəhluli-danəndə** بهلول داننده bilici Bəhlul.

BƏHMƏN¹ *f.* بهمن 1) doğru danışan, düz adam; 2) İran təqvimində on birinci ayın adı (19 yanvar – 19 fevral).

BƏHMƏN² *f.* بهمن dağdan yuvarlanan qar uçqunu.

BƏHÖKM *f.* بهə və *a.* حكم hökmündə, hökmü ilə.

BƏHR¹ *a.* بحر 1) dəniz; 2) böyük göl; 3) *m.* bir şeyin çox olduğu yer. **Bəhri-mühit** بحر محيط okean.

BƏHR² *ə.* بحر şeir vəznü. **Bəhri-təvil** بحر طويل əruzun nəsr kimi yazılmış və müəyyən vəznə oxunan qafiyəli növü.

BƏHR³ *f.* بحر 1) məhsul, bəhər; 2) hissə, pay; 3) xeyir, mənfəət.

BƏHRAM *f.* بهرام b a x **mərrix**.

BƏHREYN *ə.* بحرين 1) iki dəniz; 2) *m.* iki göz.

BƏHRƏ *f.* بهره pay, hissə, qismət.

BƏHRƏDAR *f.* بهره دار b a x **bəhrəvər**.

BƏHR'ƏLTAF *ə.* بحر الطاف «yaxşılıq dənizi» *m.* çox yaxşılıq edən.

BƏHRƏMƏND *f.* بهره مند 1) hissəsi olan, payçı; 2) fayda götürən, pay alan.

BƏHRƏN *ə.* بحرًا dəniz yolu ilə, su yolu ilə, dənizlə.

BƏHRƏVƏR *f.* بهره ور payı olan, hissəsi, nəsibi olan.

BƏHRƏYAB *f.* بهره ياب fayda götürən, mənfəət alan.

BƏHRİ(YYƏ) *ə.* بحريه || بحري 1) dənizə aid, dəryyəyə aid, dənizdə olan; 2) hərbi dəniz qüvvələri, hərbi dəniz hissələri; donanma.

BƏHS *ə.* بحث 1) bir məsələ haqqında ətraflı danışma; mübahisə; 2) mərcələşmə, çəkişmə; 3) hər hansı bir elmin və ya əsərin müəyyən mövzunu əhatə edən hissəsi; 4) söhbət.

BƏXİL *ə.* بخيل 1) xəsis, simic; 2) paxıl.

BƏXS¹ *f.* بخش 1) bəxşiş; 2) təqsirindən keçmə; 3) qisim, hissə.

BƏXS² *f.* بخش bağışlayan, verən.

BƏXSAYIŞ *f.* بخشایش 1) bağışlama, peşkəş etmə; 2) günahından, təqsirindən keçmə.

BƏXSƏNDƏ *f.* بخشنده 1) bağışlayan, peşkəş edən; 2) günahından, təqsirindən keçən.

BƏXSİ *f.* بخشی heyrət etmə, heyran qoyma.

BƏXSİŞ *f.* بخشیش 1) bağışlanan şey; 2) peşkəş, hədiyyə.

BƏXT *f.* بخت 1) tale, qismət; 2) səadət, xoşbəxtlik. **Bəxti-bidar** بخت بيدار bəxti ayaq üstündə olan, bəxti oyaq; **bəxti-xabalud** بخت خبالود

بخت *bəxti-yuxulu* «*bəxti* yatmış, bədbəxt; **bəxti-siyah** بخت سیاه *b a x bəxtsiyah*.

BƏXTİYAR *f.* بختیار *xoşbəxt, ağgün.*

BƏXTSİYAH *f.* بخت سیاه *qarabəxt, talesiz.*

BƏİD *ə.* بعيد 1) *uzaq, uzaqda olan; 2) iraq, uzaq; 3) yad, özgə; 4) qərribə, əcaib.*

BƏİR *ə.* بعير *dəvə.*

BƏİSTİLƏH *f.* به *və ə.* اصطلاح *izafət birləşməsinin «demişkən» mənasında birinci tərəfl, məs.: bəistilahi-türk باصطلاح ترک türk-lər demişkən; türkün sözü.*

BƏKARƏT *ə.* بکارت 1) *qızlıq, bakirəlik; 2) m. saflıq, təmizlik.*

BƏKTAŞİ *f.* بکتاشی *təsəvvüf təriqətlərindən birinin adı.*

BƏQA' *ə.* بقاء 1) *daimilik, əbədilik; 2) davam, davam etmə; 3) axirət, o biri dünya; 4) fani, puç; 5) fəlsəfədə: varlıq.*

BƏQAPƏZİR *ə.* بقا *və f.* پذیر 1) *daimi, əbədi; 2) davam edən, davamlı.*

BƏQAYA *ə.* بقايا «*bəqıyyə*» *c. qalıqlar, qalanlar.*

BƏQEYR *f.* به *və ə.* غیر *başqa, digər.*

BƏQƏR *ə.* بقر *iribuynuzlu heyvan, qaramal.*

BƏQƏRƏ *ə.* بقره *inək.*

BƏQİYYƏ *ə.* بقيه 1) *artıq qalan, yerdə qalan, qalıq; 2) ardı, dalı; 3) dağılmış bina və s. qalığı, xarabalığı.*

BƏQİYYƏTÜSSEYF *ə.* بقیة السیف 1) *qılıncdan qurtaran, qırğından salamat qalan, ölümdən qurtaran; 2) m. qalıq, tör-töküntü.*

BƏQQAL *ə.* بقال *ərzaq satan.*

BƏQQALXANƏ *ə.* بقال *və f.* خانه *b a x bəqqaliyyə.*

BƏQQALİYYƏ *ə.* بقالیه *ərzaq dükanı.*

BƏQQƏM *ə.* بقم *səndəl ağacı, səndəl.*

BƏQLƏ *ə.* بقله *göyerti, səbzi.*

BƏL' *ə.* بلع 1) *udma, uduş; 2) hopdurma, canına çəkmə.*

BƏLA *ə. بلا* 1) dərd, qüssə; 2) çətinlik, sıxıntı; 3) cəza.

BƏLABAR *ə. بلا və f. بار* bəla yağdıran, bəla gətirən.

BƏLACU *ə. بلا və f. جو* özünü bəlaya salan, macərə axtaran.

BƏLADƏT *ə. بلادət* axmaqlıq, sarsaqlıq.

BƏLADİDƏ *ə. بلا və f. دیده* b a x **bəlazədə**.

BƏLAĞ *ə. بلاغ* 1) xəbər vermə, bildiriş; 2) rəsmi məlumat.

BƏLAĞƏT *ə. بلاغت* 1) fikri incə, açıq gözəl ifadələrlə anlatma;
2) natiqlik bacarığı, natiqlik məharəti.

BƏLAĞƏTFÜRÜŞ *ə. بلاغت və f. فروش* özünü bəlağətli göstərməyə çalışan, danışığında yerli-yersiz çətin anlaşılan sözlər işlədən.

BƏLAĞƏTPƏRDƏZ *ə. بلاغت və f. پرداز* 1) bəlağətlə danışan, fikrini gözəl və səlis ifadə edən; 2) *m.* danışığında anlaşılmayan, çətin və qəliz sözlər işlədən.

BƏLAĞƏTPİŞƏ *ə. بلاغت və f. پیشه* bəlağətlə danışan, natiqlik məharəti olan.

BƏLAHƏT *ə. بلاهت* axmaqlıq, giclik, sarsaqlıq, əbləhlik.

BƏLAKƏŞ *ə. بلا və f. كش* bəla çəkən, əziyyət çəkən, başibəlalı.

BƏLAYA *ə. بلايا* «bəliyyə» *c.* bəlalər, bədbəxtliklər.

BƏLAZƏDƏ *ə. بلا və f. زده* bəla görmüş, bədbəxtliyə düşər olmuş.

BƏLDƏ *ə. بلدة* kiçik şəhər, qəsəbə.

BƏLƏD *ə. بلد* 1) ölkə; 2) vilayət; 3) şəhər.

BƏLƏDİ *ə. بلدی* 1) şəhərə, ölkəyə aid olan; 2) şəhərli; 3) yerli, məhəlli.

BƏLƏDİYYƏT *ə. بلدیت* bələdlik, tanışlıq, bələd olma.

BƏLĞƏM *ə. بلغم* öskürərkən ifraz olunan selikli maddə, hayxırıq.

BƏLĞƏMİ *ə. بلغمی* 1) selikli, bəlğəmli; 2) *m.* fleqmatik, laqeyd, key.

BƏLĞƏMİMƏZAC *ə. مزاج بلغمی* 1) boğazından bəlğəm gələn;
2) *m.* laqeyd, key, ağırtərpənən.

BƏLHÜMƏZƏLL *ə. بلهم اضل* «bəlkə, onlar yollarını daha çox azmışlar» (*Qur'anda bir ayənin sonu*).

BƏLİ *f.* بلى hə.

BƏLİD *a.* بليد küt, gec başa düşən; axmaq, sarsaq.

BƏLİDÜZZEHN *a.* بليد الذهن kütbeyin.

BƏLİĞ *a.* بليغ 1) bəlağətlə danışan, yazan, fikrini gözəl ibarələrlə ifadə edən; 2) bəlağətli, bəlağətlə söylənən, yazılan; 3) ifadəli; 4) təsirli, effektiv; 5) həddi-bülüğa çatmış, yetişmiş.

BƏLİĞANƏ *a.* بليغ və *f.* انه təəssüratla, təsirlə.

BƏLİH *a.* بله axmaq, gic, sarsaq, əbləh.

BƏLİS *a.* بلس iblis (*əsasən şeirdə vəzn xatirinə «iblis» əvəzinə «bəlis» işlədilir*).

BƏLİ(YYƏ) *a.* بلي || بلى 1) bəla, müsibət; 2) çətinlik, ağırlıq.

BƏL'UM *a.* بلعوم qırtlaq.

BƏM *a.* بم 1) simli musiqi alətlərində qalın səs çıxaran sim, tel; 2) həmin simin, telin çıxardığı səs.

BƏMÜCƏRRƏD *f.* به və *a.* مجرد izafət birləşməsinin «olunca, görə» mənasında işlənən birinci tərəfi, məs.: **Bəməcərrədi-təklif** بمجرد تكليف təklifə görə, təklif olunca.

BƏN *f.* بن xal.

BƏNADİR *a.* بنادر «bəndər» c. limanlar.

BƏNAM *f.* بنام 1) adlı, adına; 2) məşhur, şöhrətli, adlı-sanlı.

BƏNAN *a.* بنان barmaq, barmağın ucu.

BƏNAT *a.* بنات «bint» c. qızlar.

BƏNATÜNNƏ'S *a.* بنات النعش Böyük Ayı bürcü.

BƏND *f.* بند 1) bağ, ip; 2) suyun qarşısını kəsmək üçün divar, sədd; 3) paraqraf (*sənəddə*); 4) bir neçə misradan ibarət şeir bölgüsü; 5) bağlı, əlaqədar; 6) zəncir, qandal; 7) həbs; 8) aşıq, vurğun; 9) oynaq, buğum, düyün; 10) biclik, hiylə. **Bəndi-rikab** بند ركاب üzənginin qayıışı; **bəndi-şəməşir** بند شمشير qılıncın qayıışı.

BƏNDƏ *f.* بنده 1) dustaq; 2) kölə, qul; 3) insan, adam; 4) kor-koranə tabe olan; 5) mən (*qarşısındakına hörmət olaraq işlədilir*).

BƏNDƏFƏRMAN *f.* بنده فرمان buyruq qulu, hər bir tapşırığı sözsüz yerinə yetirən.

BƏNDƏGAN *f.* بندگان «*bəndə*» *c.* bəndələr.

BƏNDƏGİ *f.* بندگی bəndəlik, qulluq.

BƏNDƏNƏVAZ *f.* بنده نواز b a x bəndəpərvər.

BƏNDƏPƏRVƏR *f.* بنده پرور qulunu yaxşı saxlayan, quluna yaxşı baxan (*Allahın sifətlərindən biri*).

BƏNDƏPƏRVƏRANƏ *f.* بنده پرورانه qullarını yaxşı saxlayaraq.

BƏNDƏR *f.* بندر b a x bəndərgah.

BƏNDƏRƏK *f.* بندرک 1) kiçik liman; 2) liman və boğaz ağzlarında salınan kiçik qala.

BƏNDƏRGAH *f.* بندرگاه liman.

BƏNDƏVAN *f.* بندوان qul, kölə, əsir.

BƏNDƏZADƏ *f.* بنده زاده «*bəndədən doğulmuş*» «oğlum» mənada evfemistik ifadə.

BƏNƏFSƏC *a.* بنفسج b a x bənəfsə.

BƏNƏFSƏ *f.* بنفشه yazın əvvəllərində açılan mavi rəngli zərif çiçək, bənövşə.

BƏNƏFSƏZAR *f.* بنفشه زار bənövşə çox olan yer, bənövşəlik.

BƏNG *f.* بنگ 1) toxumundan narkotik maddə hazırlanan bitki; 2) həmin bitkidən alınan narkotik maddə, tiryək.

BƏNGİ *f.* بنگی bəng düşkünü, bəng narkomanı.

BƏNGİYANƏ *f.* بنگیانه bəngi kimi, narkomancasına.

BƏNİ *a.* بنی «*ibn*» *c.* 1) *t.* övlad; 2) *t.* nəsil, tayfa. **Bəni-Adəm** بنی آدم Adəm övladı, insan(lar); **bəni-İsrail** بنی اسرائیل İsrail övladı, yəhudilər.

BƏNNA *a.* بنا bina tikən usta.

BƏR¹ *f.* بر 1) yan, kənar; 2) qapı.

BƏR² *f.* بر 1) meyvə, məhsul; 2) *m.* səmərə, mənfəət.

BƏR³ *f.* بر 1) köks, sinə; 2) üzrə.

BƏR⁴ *f.* بر aparən, aparıcı.

BƏR' *ə.* بر sağalma, yaxşı olma, şəfa tapma.

BƏRABƏR *f.* برابر 1) bir-biri ilə düz gələn; 2) qarşı-qarşıya, üz-üzə; 3) birgə, birlikdə.

BƏRADƏR *f.* برادر 1) qardaş; 2) *m.* dost.

BƏRADƏRANƏ *f.* برادرانə qardaş kimi, qardaşcasına.

BƏRƏT¹ *ə.* برائت 1) günahsızlıq, təqsirsizlik; 2) təqsirdən qurtarma, təmizə çıxma.

BƏRƏT² *ə.* براعت 1) məharət, bacarıq; 2) üstünlük, mükəmməllik.

BƏRAHİMƏ *ə.* براهمه «*brəhmən*» *c.* 1) hindlilər; 2) *t.* hindli atəşpərəst baş ruhani.

BƏRAHİN *ə.* براهین «*bürhan*» *c.* dəlillər, sübutlar.

BƏRAŞÜFTƏ *f.* براشفته 1) əhvalı qarışmış, ovqatı təlx olmuş; 2) həyəcanlanmış, qeyzlənmiş.

BƏRAT *ə.* برات 1) bir yerdən başqa yerə göndərilən pul və ya qiymətli şey; 2) təhvil qəbzi, təhvil kağızı; 3) Məhəmmədə peyğəmbərlik xəbərinin verilməsi; Məhəmmədin qızı Fatimənin toyu, on ikinci imam Mehəddinin anadan olduğu gün və gecə (*bu hadisələr müxtəlif illərdə, lakin eyni gündə – şaban ayının 15-də olmuşdur*).

BƏRATÜLQÖVL *ə.* برات القول «*dənışıq baratı*» protokol.

BƏRAVƏRDƏ *f.* برآورده 1) əmələ gəlmiş, əldə edilmiş, hasil olmuş; 2) icra edilmiş.

BƏRAY *f.* برای izafət birləşməsinin «üçün, ötrü» mənasında birinci tərəfi, məs.: **Bərayi-mən** برای من mənim üçün, məndən ötrü; **bərayi-ehtiyat** برای احتیاط ehtiyat üçün.

BƏRAYA *ə.* برایا «*bəriyyə*» *c.* insanlar, adamlar.

BƏRAZƏNDƏ *f.* برازنده layiq, layiqli, dəyərlı.

BƏRBAD *f.* برباد «*küləyə*» 1) xarab, pis; 2) çirkli, bulanmış.

BƏRBƏT *ə.* بربط 1) saza bənzəyən simli musiqi aləti; 2) tökülmə, sıçrama; 3) ləpələnmə, dalğalanma.

BƏRCA *f.* برجا yerində, münasib.

BƏRCƏHƏNNƏM *f.* بر جهنم və ə. cəhənnəmə! cəhənnəmə ki!

BƏRCƏSTƏ *f.* برجسته 1) görkəmli; 2) qabarıq.

BƏRCİS *f.* برجیس b a x **bircis**.

BƏRÇƏSP *f.* برچسپ yarlıq, etiket.

BƏRÇİDƏ *f.* برچیدە yığılmış, yığışdırılmış (*süfrə haqqında*).

BƏRD¹ ə. برد soyuq. **Bərdi-əcuz** عجز برد qışın son soyuqları.

BƏRD² ə. برد daş.

BƏRDAR¹ *f.* بردار 1) bar verən, meyvə verən, meyvəli; 2) *m.* xeyir verən, mənəfəət verən.

BƏRDAR² *f.* بردار dar ağacına çəkilmiş, asılmış.

BƏRDAŞT *f.* برداشت 1) yığım, toplama; 2) muğamatın giriş hissəsi.

BƏRDƏ *f.* برده kölə, qul.

BƏRDƏVAM *f.* بر و ə. دوام davamlı, daimi.

BƏRDİ *f.* بردی papirus.

BƏRDUŞ *f.* بردوش çiyinləri üstündə, çiyinində.

BƏRƏVAT ə. بروات «*bərat*» *c.* baratlar.

BƏRƏD ə. برد dolu (*yağıntı*).

B(Ə)RƏHMƏN ə. برهمن *əslî sanskr.* 1) hindlilərin ən qədim dini olan brahma dininə etiqad edən adam; 2) hindli və ya atəşpərəstlik ruhanisi.

BƏRƏKAT ə. برکات «*bərakət*» *c.* bərəkətlər, bolluqlar.

BƏRƏKƏT ə. برکت çoxluq, bolluq.

BƏRƏKS *f.* بر və ə. عكس əksinə olaraq, tərsinə olaraq.

BƏRƏSM *f.* به و ə. رسم izafət birləşməsinin «adətə görə» mənasında birinci tərəfi, məs.: **bərəsmi-adət** برسم عادت adət rəsmində, adətə görə.

BƏRF *f.* برف qar.

BƏRFAB *f.* برف آب sulu qar.

BƏRFƏK *f.* برفك 1) dabaq, ağız yarası; 2) inciçiçəyi.

BƏRFƏRZ *f.* بر و ə. فرض fərz edək ki... tutaq ki...

BƏRFRİZƏ *f.* برف ریزه girov.

BƏRFRUB *f.* برف روب qartəmizləyən.

BƏRG *f.* برگ 1) yarpaq; 2) vərəq, səhifə. **Bərgi-eyş** برگ عیش yaşayış vəsaiti; **bərgi-gah** برگ گاه saman yarpağı; **bərgi-xəzan** برگ خزان payız yarpağı, payızda ağacdən tökülən sarı yarpaq, xəzəl.

BƏRGƏŞT(Ə) *f.* برگشته || برگشت dönmə, qayıtma, geri dönmə; tərsinə çevrilmə.

BƏRGÜ BAR *f.* برگ و بار 1) yarpaq və meyvə; 2) *m.* vəsait.

BƏRGÜ NƏVA *f.* برگ و نوا 1) sərvət, var-dövlət; 2) yaşayış vəsaiti.

BƏRGÜ SAZ *f.* برگ و ساز 1) silah, yaraq; 2) yaşayış vəsaiti.

BƏRGÜZAR *f.* برگذار yadigar verilən hədiyyə.

BƏRGÜZİDƏ *f.* برگزیده bəyənilmiş, seçilmiş, seçmə.

BƏRHƏQQ *f.* برحق və ə. haqq üzrə, düz, doğru.

BƏRHƏM *f.* برهم qarmaqarışıq, dağınıq, qarışıq.

BƏRHƏMZƏDƏ *f.* برهمزده bir-birinə qarışmış, qarışıq.

BƏRHƏVA *f.* بر هوا və ə. havaya buraxılmış, uçurulmuş.

BƏRHƏYAT *f.* بر حیات və ə. diri, canlı.

BƏRXANƏ *f.* برخانه böyük qonaq otağı.

BƏRXƏ *f.* برخه riyaziyyatda: kəsr.

BƏRXUR *f.* برخور hissə, pay.

BƏRXURD *f.* برخورد 1) təsadüf; 2) qabağını alma; 3) toqquşma.

BƏRXURDAR *f.* برخوردار 1) faydalanmış, mənfəət gətirmiş; 2) arzusuna yetişmiş; xoşbəxt.

BƏRİD *f.* برید qasid, çapar.

BƏRİN *f.* برین 1) yüksək, uca; 2) *m.* ali, yüksək.

BƏRİ *ə.* بری 1) sağalmış, qurtulmuş; 2) pak, təmiz; 3) bəraət qazanmış; günahsız; 4) kənar, iraq; 5) azad.

BƏRİYÜZZİMMƏ *ə.* بری الذمه borc və ya təqsirdən qurtularaq bəraət qazanmış, borcu və ya təqsiri bağışlanmış.

BƏRKƏMAL *f.* بر və *a.* کمال 1) sapsağlam; 2) tam, mükəmməl; 3) büsbütün, tamamilə; 4) nöqsansız, qüsursuz.

BƏRKƏŞİDƏ *f.* برکشیده 1) çəkilmiş, sıyrılmış, qınından çıxarılmış; 2) ucaldılmış, qaldırılmış; 3) irəli çəkilmiş.

BƏRQ *a.* برق 1) ildırım, şimşək; 2) parıltı, parlama. **Bərqi-ah** برق آه soyuq ah.

BƏRQASA *a.* برق və *f.* آسا ildırım kimi, çox sürətlə, sürətli.

BƏRQƏRAR *f.* بر və *a.* قرار möhkəm, daimi, davamlı, dəyişməyən, sabit.

BƏRQƏSD *f.* بر və *a.* قصد qəsdən, bilə-bilə, bilərəkdən.

BƏRQÜ RƏ'D *a.* برق و رعد tufan; ildırım və göy gürultusu.

BƏRMƏLA *f.* بر və *a.* ملا aşkar, aydın, göz qarşısında.

BƏRMURAD *f.* بر və *a.* مراد muradına çatma, arzusu yerinə yetmə.

BƏRNA *f.* برنا gənc, dəliqanlı.

BƏRNAME *f.* برنامه 1) proqram; 2) cədvəl; 3) plan, iş planı; 4) reqlament.

BƏRR *a.* بر 1) quru (*dəniz müqabili*); 2) biyaban, səhra, susuz yer; 3) quruluq, susuzluq.

BƏRRADƏ *a.* براده maye soyutmaq üçün qab.

BƏRRAQ *a.* براق 1) çox parlaq; parıldayan; 2) bərq vuran, parıldayan.

BƏRRANİ *a.* برانی 1) çöldə olan, yabanı; 2) xarici, zahiri; 3) şəriət ehkamlarına riayət etməyən.

BƏRRƏ *f.* بره quru.

BƏRRƏN *a.* برّا quru ilə, quru yolu ilə.

BƏRRİYYƏ¹ *a.* بریه çöl, səhra, biyaban.

BƏRRİYYƏ² *a.* بریه insan, adam; xalq.

BƏRRÜ BİYABAN *a.* بر və *f.* بیابان 1) çöl və səhra; 2) düzənlik.

BƏRPA *f.* برپا əmələ gəlmiş, təşkil edilmiş; qurulmuş.

BƏRS *a.* برص üz-gözü səpmiş, bədəni səpmiş.

BƏRSƏR *f.* برسر üstə, üstünə, üzərinə.

BƏRŞ *f.* برش *asli y.* tiryək qatılmış şərab.

BƏRŞİKƏST(Ə) *f.* برشکسته || برشکست sınıq çıxmış, müflis olmuş.

BƏRTƏR *f.* برتر daha yüksək, əla.

BƏRTƏRƏF *f.* بر və *ə.* طرف dəf etmə, aradan qaldırma.

BƏRVƏCH *f.* بر və *ə.* وجه kimi, üzrə, uyğun, uyğun olaraq.

BƏRZƏX *ə.* برزخ 1) iki şey arasındakı fasilə, birləşmə xətti; 2) ölürlərin ruhlarının qiyamətə qədər duracaqları yer; 3) iki qurunu ayıran su zolağı; 4) *m.* əzablı yer, cəhənnəm.

BƏS *f.* بس kifayət, kafi, kifayət qədər.

BƏ'S *ə.* بعث 1) göndərmə, yollama; 2) dirilmə, dirçəlmə, oyanma; 3) səbəb olma.

BƏSA *f.* بسا çox, xeyli.

BƏSAİT *ə.* بسائط «*bəsit*» *c.* bəsit cisimlər, sadə cisimlər, bəsit şeylər.

BƏSALƏT *ə.* بسالت igidlik, qəhrəmanlıq, qoçaqlıq.

BƏSAN *f.* بسان kimi, oxşar, bənzər, tək, təkin.

BƏSARƏT *ə.* بصارت 1) uzaqgörənlik; 2) diqqət; 3) *m.* bəxt, tale.

BƏSATİN *ə.* بساطين «*bustan*» *c.* bostanlar.

BƏSƏL *ə.* بصل soğan.

BƏSƏR *ə.* بصر 1) görmə, görüş; 2) göz.

BƏSƏST *f.* بس است bəsdir, kifayətdir.

BƏ'SƏT *ə.* بعثت peyğəmbərin Allah qarşısında borcunu yerinə yetirməyə başlaması, insanları dinə dəvət etməyə başlaması.

BƏSİ *f.* بسی 1) çoxluq, çox; 2) bir çox.

BƏSİM *ə.* بسيم gülzlü, gözəl.

BƏSİR *ə.* بصير 1) görən, görücü; 2) görüb anlayan, bəsirətli; 3) gözüaçıq.

BƏSİRƏT *ə.* بصيرت b a x ibtisar.

BƏSİRƏTKAR *ə.* بصيرت və *f.* کار gözüaçıq, uzaqgörən.

BƏSİT *ə. بسيط* 1) düz, hamar; 2) açıq, geniş; 3) sadə, yalnız bir ünsürdən ibarət olan; 4) ərüz vəznində şeir ölçüsü.

BƏSS *ə. بث* 1) dağılma, saçma, yayılma; 2) bildirmə, izhar etmə.

BƏST¹ *f. بست* 1) bağlı, əlaqəli; 2) bəzi ölkələrdə: hökumətin və ya dinin təqibindən qaçıb ziyarətgha, səfərxanaya, məşhur adamın evinə və s. pənah aparan adamın olduğu yer.

BƏST² *ə. بسط* 1) döşəmə, sərmə, yayma; 2) döşənəcək.

BƏSTƏ¹ *f. بستہ* 1) bağlı, bağlanmış; 2) aidlik, əlaqə; 3) musiqi əsəri; 4) əlaqədar, asılı; 5) bağlama (*poçtla göndərilən şey*).

BƏSTƏ² *f. بستہ* orta; nə balaca, nə də böyük (*boy haqqında*).

BƏSTƏDƏHAN *f. بستہ دهان* ağzı bağlı, dinməz, danışmaz.

BƏSTƏKAR *f. بستہ کار* musiqi bəstələyən sənətkar, bəstəçi.

BƏSTƏR *f. بستر* 1) yataq, yorğan-döşək; 2) lək.

BƏSTƏRİ *f. بستری* yorğan-döşəkdə yatan xəstə, naxoş.

BƏ'SÜLBƏLA *ə. بأسل البلاء* ən pis bəla.

BƏ'Ş *ə. باش* zərər, ziyan.

BƏŞARƏT *ə. بشارت* şad xəbər, gözəydinliyi, muştuluq.

BƏŞAŞƏT *ə. بشاشت* şadlıq, sevinc, şənlik.

BƏŞƏR *ə. بشر* insan, adam.

BƏŞƏRƏ *ə. بشره* 1) dərinin üst təbəqəsi, dərinin üst qatı; 2) insanın xarici görünüşü, qiyafət.

BƏŞƏRİ *ə. بشرى* bəşərə aid, insana aid, insani.

BƏŞƏRİYYƏT *ə. بشریت* 1) insanlıq, insanlar; 2) insanlıq, adamlıq.

BƏŞƏRPƏRVƏR *ə. بشر və f. پرور* insanları sevən, insanpərvər.

BƏŞƏRTA, BƏŞƏRTİ *f. به وə ə. شرطی* bu şərtlə, bu şərtlə ki...

BƏŞİR *ə. بشير* şad xəbər gətirən, muştuluqçu, müjdəçi.

BƏŞŞAŞ *ə. بشاش* gülərlü, şad, sevincək.

BƏŞUŞ *ə. بشوش* şən, şad.

BƏŞÜKRANƏ *f. به وə ə. شكر وə f. انه* minnətdar olaraq.

BƏTAƏT *ə. بطاء* yavaşlıq, sürətsizlik.

BƏTALƏT *ə.* بطالت 1) ağır tərپənmə, süstlük; 2) *m.* tənbəllik, fəaliyyətsizlik.

BƏTƏHQİQ *f.* به تحقیق *ə.* yəqin, doğrudan, həqiqətən.

BƏTƏXSİS *f.* به تخصیص *ə.* xüsusi ilə, ələlxusus.

BƏTƏMAMƏ(N) *f.* به تماماً || tamamilə, bütünlüklə.

BƏTİ *ə.* بطى yavaş, sürətsiz, asta.

BƏTİN *ə.* بطین yekəqarın, qarnıyoğun.

BƏTİYÜLHƏZM *ə.* بطى الهضم gec həzm olunan.

BƏTN *ə.* بطن 1) qarın; 2) sirr; 3) *m.* dərinlik, mənə; 4) *m.* soy, nəsil.

BƏTNİ *ə.* بطنى qarına aid olan.

BƏTR *ə.* بتر kəsmə, kəsib ayırma.

BƏTRÜLÜZV *ə.* بتر العضو bədənənin müəyyən üzvünün kəsilməsi.

BƏTŞ *ə.* بطش 1) basqın, hücum; 2) *m.* zorlama, güc, qüvvə; 3) *m.* iqtidar, qüdrət.

BƏTTAL¹ *ə.* بطل 1) qüvvədən düşmüş, boş; 2) işləməyən, nasaz.

BƏTTAL² *ə.* بطل 1) qəhrəman, igid, qoçaq, cəsur.

BƏTUL *ə.* بتول kişi ilə əlaqəsini kəsən (*qadın haqqında*).

BƏVADİ *ə.* بوادى «badiyə» *c.* çöllər, səhrələr.

BƏVAHİR *ə.* بواهر «bahir» *c.* 1) zahirdə olanlar, göz önündə olanlar; 2) *m.* gözəllər.

BƏVAQİ *ə.* بواقى «baqi» *c.* qalanlar, qalıqlar.

BƏVASİR *ə.* بواسير düzbağırsağın aşağı hissəsində qan damarlarının şişməsindən əmələ gələn xəstəlik, babasil.

BƏVVAB *ə.* بواب 1) qapıçı; 2) dalandar.

BƏYAN *ə.* بيان 1) anlatma, söyləmə; 2) gözəl yazma; 3) üslubiyat; 4) ərizə.

BƏYANAT *ə.* بيانات «bəyan» *c.* 1) *t.* deklarasiya; 2) *t.* müsahibə.

BƏYANNAMƏ *ə.* بيان نامه *f.* yazılı müraciət, müraciətnamə.

BƏYAZ¹ *ə.* بياض ağ. Bəyazi-eyn عین gözü ağ.

BƏYAZ² *ə.* بياض şəir, dua və s. nümunələri yazılmış əlyazma kitabının bir forması.

BƏYYİN *ə.* بین aşkar, aydın, açıq.

BƏYYİNAT *ə.* بینات «bəyyinə» *c.* dəlillər, sübutlar.

BƏYYİNƏ *ə.* بینه 1) qəti dəlil, sübut; 2) şahidlik.

BƏ'Z *ə.* بعض 1) bəzi; 2) bir hissə, bir qədr.

BƏZAƏT *ə.* بضاعت 1) maya, sərmayə; 2) qiymət, dəyər; 3) sər-vət, var, mal-mülk.

BƏZAYE' *ə.* بضایع «bəzaət» *c.* sərvətlər, var-dövlət.

BƏZƏN *ə.* بعضاً hərdənbir, bəzi vaxt.

BƏ'Zİ *ə.* بعضی hamısı yox, bir parası.

BƏ'ZL *ə.* بذل 1) əsirgəməmə, bol-bol sərf etmə; 2) bağışlama, vermə. **Bəzli-can** بذل جان can vermə, canını əsirgəməmə.

BƏZLƏ *ə.* بذله incə zarafat, məzəli söz.

BƏZM *f.* بزم 1) eyş-işrət, kef məclisi // yığıncaq, məclis; 2) söh-bət, ixtilat.

BƏZMARA *f.* بزمارا məclisi bəzəyən, yığıncağın bəzəyi.

BƏZMƏFRUZ *f.* بزم افروز məclisi işıqlandıran, yığıncağı şən-ləndirən.

BƏZMGAH *f.* بزمگاه kef məclisi, işrət məclisi, eyş-işrət yeri.

BƏZMİYYƏ *f.* بزم və *ə.* به eyş-işrət poeziyası.

BƏZR *ə.* بذر 1) toxumluq dən; 2) kətan toxumu.

BƏZRƏNGÜŞ *f.* بزرنگوش b a x **mərzəncüş**.

BƏZZAZ *ə.* بزاز arşın malı satan, arşınmalçı.

BƏZZAZİYYƏ *ə.* بزازیه parça, arşınmal.

BİAB *f.* بی آب susuz.

BİABRU *f.* بی آبرو «üzündə su olmayan» həyasız, abırsız.

BİAHƏNG *f.* بی آهنگ ahəngsiz, vəznəsiz.

BİAMAN *f.* بی və *ə.* امان b a x **biəman**.

BİARAM *f.* بی آرام 1) aramsız, fasiləsiz; 2) ardıcıl.

BİBAK *f.* بی باک 1) qorxusuz, qorxmadan; 2) qoçaq, cəsur, igid.

BİBALÜ PƏR *f.* بی بال و پر qolsuz-qanadsız.

BİBAR¹ *f.* بی بار yüksüz.

BİBAR² *f.* بی بار meyvəsiz, bəhərsiz, bəhrəsiz.

BİBARÜ BƏRG *f.* بی بارو برگ 1) meyvəsi və yarpağı olmayan; meyvəsiz, məhsulsuz; 2) *m.* lüt, müflis.

BİBƏDƏL *f.* بی və ə. بدل əvəzsiz, əvəsi olmayan.

BİBƏHRƏ *f.* بی بهره 1) faydasız; 2) məhrum olan; 3) əbəs, nahaq.

BİBƏQA' *f.* بی və ə. بقاء fani, öteri, daimi olmayan.

BİBƏRG *f.* بی برگ 1) yarpaqsız; 2) *m.* kasıb, yoxsul.

BİBƏSARƏT *f.* بی və ə. بصارت b a x **bibəsirət**.

BİBƏSƏR *f.* بی və ə. بسر 1) anlamaz, qanmaz; 2) ehtiyatsız.

BİBƏSİRƏT *f.* بی və ə. بصیرت 1) anlaşıq, qanmaz; 2) uzağı görməyən.

BİBİDAYƏT *f.* بی və ə. بدایت başlanğıcsız, ibtidasız.

BİBÜNYAD *f.* بی və ə. بنیاد bünövrəsiz, əsassız; əsası, bünövrəsi olmayan.

BİCA *f.* بی جا 1) yersiz, nahaq yerə; 2) əbəs, yaramaz; 3) *m.* boş, mənasız.

BİCAN *f.* بی جان cansız, ruhsuz, ölü.

BİCANAN *f.* بی جانان sevgilisiz, canansız, sevgilisi olmayan.

BİCANANƏ *f.* بی جانانه sevgilisiz, sevgilisi olmayan (*oğlan haqqında*).

BİCƏHƏT *f.* بی və ə. جهت 1) səbəbsiz; 2) bihudə.

BİCÜRM *f.* بی və ə. جرم günahsız, təqsirsiz.

BİCÜRMÜ GÜNAH *f.* بی və ə. جرم və *f.* گناه günahsız, təqsirsiz olaraq.

BİÇARƏ *f.* بی چاره 1) çarəsiz, ələcsiz; 2) yazıq, miskin.

BİÇİZ *f.* بی چیز heç bir şeyi olmayan, yoxsul, kasıb.

BİÇUN *f.* بیچون bənzəri olmayan, oxşarsız (*əsasən Allah haqqında işlədilir*).

BİÇUNÜ ÇƏRA *f.* بی چون و چرا etirazsız, şərtsiz, danışiqsız.

BİD *f.* بيد 1) söyüd; 2) güvə. **Bidi-məcnun (müəlləq)** بيد مجنون||امعلق sallaq söyüd (*budaqları aşağı sallanan söyüd ağacı*).

BİDAD *f.* بی داد 1) ədalətsiz; 2) zülm, əziyyəət; 3) fəryad, fəğan; 4) qanunsuz.

BİDADGƏR *f.* بی دادگر insafsız, zalım.

BİDANƏ *f.* بی دانه toxumsuz, tumsuz (*üzüm, tut və s. haqqında*).

BİDAR *f.* بيدار 1) oyaq, oyanıq; 2) ayıq-sayıq; 3) *m.* xəbərdar, ayıq, huşlu.

BİDAYAT *ə.* بدايات «*bidayət*» *c.* başlanğıclar.

BİDAYƏT *ə.* بدايت başlanğıc, əvvəl.

BİDAYƏTƏN *ə.* بدايتاً başlayaraq, ilk dəfə.

BİDDƏFƏAT *ə.* بالدفعات dəfələrlə, bir neçə dəfə.

BİDEH *f.* بده vergi.

BİDƏĞDƏĞƏ *f.* بی دغده *ə.* və səs-küysüz, hay-küysüz.

BİDƏLİL *f.* بی دلیل *ə.* və 1) səbəbsiz; 2) sübutsuz, dəlilsiz, əsassız.

BİDƏMAĞ *f.* بی دماغ 1) dərdsiz, ağrımayan; 2) etinasız, soyuqqanlı.

BİDƏRD *f.* بیدرد dərdsiz, qəmsiz, dərdi-qəmi olmayan.

BİDƏRMAN *f.* بی درمان *b a x* **bidəva** (*1-ci mənada*).

BİDƏSTÜ PA(Y) *f.* بی دست و پا|| بی دست و پای *ə.* əlsiz-ayaqsız, aciz, yazıq, bacarıqsız.

BİD'ƏT *ə.* بدعت 1) köhnə fikirli adamların bəyənmədiyi yenilik; 2) *b a x* küfr.

BİDƏVA *f.* بی دوا *ə.* və 1) dərmansız, davasız; 2) çarəsiz, əlacsız.

BİDƏVAM *f.* بی دوام *ə.* və davamsız.

BİDİL *f.* بی دل 1) ürəksiz, qorxaq; 2) tez təsirlənən, mütəəssir olan; 3) vurğun, aşiq; 4) amansız, rəhmsiz.

BİDİN *f.* بی دین *ə.* və dinsiz.

BİDİRƏNG *f.* بی درنگ dayanmadan, yubanmadan, sürətlə // tə-cili, təxirə salmadan.

BİDİRİĞ *f.* بی دریغ 1) əsirgəməyərək, qıyaraq; 2) yazığı gəlmədən.
BİDİYANƏT *f.* بی və ə. دیانت 1) dinsiz, imansız, etiqadsız; 2) vicdansız; 3) abırsız, şərəfsiz.

BİDMİŞK *f.* بیدمشک çiçəyindən mey çəkilən ağac.

BİDUN *f.* بدون izafət birləşməsinin birinci tərəfində inkar mənası verir, məs.: **Biduni-mane** بدون مانع mane olmadan, maneəsiz.

BİDUR *f.* بی دور uzaq olmayan, uzaqda olmayan.

BİELM *f.* بی və ə. علم elmsiz, biliksiz.

BİƏŞQ *f.* بی və ə. عشق eşqsiz, sevgisiz.

BİƏ'TİBAR *f.* بی və ə. اعتبار etibarsız.

BİƏ'TİDAL *f.* بی və ə. اعتدال 1) ədalətsiz, insafsız; 2) uyğun olmayan, düz gəlməyən, mütənasib olmayan; 3) boy-buxunsuz; 4) ifrat dərəcədə olan.

BİƏ'TİNA *f.* بی və ə. اعتنا etinasız.

BİƏYB *f.* بی və ə. عیب eyibsiz, nöqsansız.

BİƏDD *f.* بی və ə. عد b a x biədəd.

BİƏDƏB *f.* بی və ə. ادب ədəbsiz.

BİƏDƏBANƏ *f.* بی ادبانه ədəbsizcəsinə.

BİƏDƏD *f.* بی və ə. عدد saysız, saysız-hesabsız.

BİƏQL *f.* بی və ə. عقل ağılsız, anlamaz.

BİƏLAC *f.* بی və ə. علاج 1) əlacsız, çarəsiz; 2) dərmansız, müalicə olunmayan.

BİƏMAN *f.* بی və ə. امان amansız, aman verməyən, zalım.

BİƏMANƏT *f.* بی və ə. امانت 1) əmanətə xəyanət edən; 2) m. dinsiz.

BİƏMƏL *f.* بی və ə. عمل dediyini etməyən, verdiyi sözə əməl etməyən.

BİƏNBAZ *f.* بی انباز şəriksiz.

BİƏNCAM *f.* بی انجام 1) nəticəsiz; 2) saysız-hesabsız, sonsuz; 3) aqibətsiz.

BİƏNDAZƏ *f.* بی اندازه *bə* əndazəsiz, ölçüsüz.

BİƏSL *f.* بی اصل *bə* əsil-siz, əsil-nəcabəti olmayan.

BİƏSRAR *f.* بی اسرار *bə* a. açıq-aydın, sirri olmayan, gizli olmayan.

BİFAİDƏ *f.* بی فائده *bə* a. **bifayda**.

BİFAYDA *f.* بی فايده *bə* a. faydasız, xeyirsiz.

BİFƏR *f.* بی فر *bə* 1) işıqsız, nirsuz; 2) bəzəksiz, rəvnəqsiz; 3) fərsiz, əlindən bir iş gəlməyən; 4) hərəksüz; 5) çirkin (*qadın haqqında*).

BİFİKİR *f.* بی فکر *bə* a. fikirsiz, fikir etməyən; *m.* qəmsiz, qüssəsiz.

BİGAH *f.* بی گاه *bə* a. **bigəh**.

BİGANƏ *f.* بی گانه *bə* 1) yad adam, özgə; 2) əlaqəsiz, əlaqəsi olmayan; 3) maraqlanmayan; 4) xarici, yabançı.

BİGANƏGİ *f.* بیگانگی *bə* a. biganəlik, yadlıq.

BİGƏH *f.* بی گه *bə* 1) vaxtsiz, bivaxt, gec; 2) yersiz, yersiz olaraq.

BİGƏRAN *f.* بی گران *bə* a. hədsiz, ucsuz-bucaqsız.

BİGÜMAN *f.* بی گمان *bə* a. gümansız; şübhəsiz, şəksiz.

BİGÜNAH, BİGÜNƏH *f.* بی گناه || بی گناه *bə* a. günahsız, təqsirsiz.

BİĞAL *a.* بغال *bə* a. «bəğəl» *c.* qatırlar.

BİHAİL *f.* بی حائل *bə* a. 1) maneəsiz; 2) qorxmaz, qoçaq.

BİHAL(ƏT) *f.* بی حالت || حال *bə* a. halsız, təqətsiz, yorğun.

BİHAR¹ *a.* بحار *bə* a. «bəhr» *c.* dənizlər, dəryalar.

BİHAR² *a.* بحار *bə* a. «bəhr» *c.* bəhrlər (*şeyrdə*).

BİHASİL *f.* بی حاصل *bə* a. 1) meyvəsiz, məhsulsuz; 2) *m.* əbəs, faydasız.

BİHESAB *f.* بی حساب *bə* a. 1) hesabsız, saysız; 2) saysız-hesabsız, olduqca çox; 3) haqsız, haqlı olmayan.

BİHƏD(D) *f.* بی حد *bə* a. hədsiz, sonsuz.

BİHƏDDÜ PAYAN *f.* بی حد *bə* a. *f.* پایان *bə* a. sonsuz, nəhayətsiz, ucu-bucağı olmayan.

BİHƏDDÜ ŞÜMAR *f.* بی və ə. حد və *f.* شمار hədsiz-hesabsız, saysız-hesabsız, olduqca çox.

BİHƏMDİLİLLAH ə. بحمد الله Allaha şükür! Tanrıya şükür (olsun)!

BİHƏMƏCİZ *f.* همه چیز بی heç bir şeyi olmayan, yoxsul, kasıb.

BİHƏMİYYƏT *f.* بی və ə. حمیت qeyrətsiz.

BİHƏMTA *f.* بی همتا misilsiz, misli-bərabəri olmayan.

BİHƏNGAM *f.* بیہنگام 1) vaxtsız, bivaxt; 2) münasibətsiz.

BİHƏRARƏT *f.* بی və ə. حرارت 1) hərarətsiz, soyuq; 2) qızdırmasız.

BİHƏSR *f.* بی və ə. حسر məhdudiyyətsiz, ölçüsüz.

BİHƏYA *f.* بی və ə. حیا həyasız, utanmaz.

BİH(İ) ə. به ona, onunla, onda.

BİHİCAB *f.* بی və ə. حجاب 1) pərdəsiz, örtüksüz; 2) açıq-aşkar.

BİHİSS *f.* بی və ə. حس hissiz, duyğusuz, huşsuz, bihuş.

BİHÖRMƏT¹ ə. بحرمət hörmətlə, ehtiramla.

BİHÖRMƏT² *f.* بی və ə. حرمت 1) hörmətsiz, rüsvay; 2) hörmət gözləməyən, sırtıq; 3) hörmətdən düşmüş, təhqir edilmiş.

BİHUDƏ *f.* بیہودə boş, faydasız, xeyirsiz.

BİHUDƏGƏRD *f.* بیہودə گرد avara, boş-boşuna gəzən, veyil, sərgərdan.

BİHUŞ *f.* بیہوش 1) özündən getmiş; 2) huşsuz, yaddaşsız, hafizəsiz.

BİHUŞANƏ *f.* بیہوشانə huşsuz halda, huşsuzcasına.

BİHUŞDARU *f.* بیہوش دارو bihuş edən dərman, yuxu dərmanı.

BİHUŞYAR *f.* بیہوشیار huşyar olmayan, ayıq olmayan.

BİHÜDUD *f.* بی və ə. حدود ucsuz-bucaqsız, nəhayətsiz, hüdudsuz.

BİHÜNƏR *f.* بی هنر 1) hünərsiz; 2) istedadsız, bacarıqsız.

BİHÜZUR *f.* بی və ə. حضور «hazır olmayan» diqqətsiz, fikri dağınıq.

BİX *f.* بیخ *f.* kök (*bitkilərdə*).

BİXAB *f.* بی خواب yuxusuz.

BİXANİMAN *f.* بی خانمان evsiz-eşiksiz, yurdsuz-yuvasız.

BİXAR *f.* بی خار tikansız.

BİXƏBƏR *f.* بی xəbər 1) xəbəri olmayan, xəbərsiz; 2) xəbəri olmadan, qəflətən.

BİXƏTA' *f.* بی xəta 1) səhvsiz, səhv etməyən, səhvi olmayan; 2) səhv etmədən, səhvi olmadan, səhvsiz.

BİXƏTƏR *f.* بی xəter xətersiz, qorxusuz, təhlükəsiz.

BİXİLAF *f.* بی xəlaf şübhəsiz, sözsüz, mübahisəsiz.

BİXİRƏD *f.* بی xərd ağilsız, axmaq, sarsaq.

BİXUD *f.* بی خود 1) özünü bilməmə, özündə olmama; 2) hissiz, ixtiyarsız; 3) əbəs, bihudə, nahaq yerə.

BİXUMAR *f.* بی xumar xumar olmayan, xumarlıq gətirməyən.

BİXURDÜ (Bİ)XAB *f.* بی خورد و بی خواب || خورد و بی خواب ac-yuxusuz, istirahət etməyən.

BİQAYƏ *f.* بی qayə 1) qayəsiz, məqsədsiz; 2) çox, saya gəlməyən, son dərəcə çox.

BİQEYRƏT *f.* بی qeyrət qeyrətsiz.

BİQƏM *f.* بی qəm qəmsiz.

BİQƏRƏZ *f.* بی qərəz qərəzsiz, təmiz ürəklə.

BİQƏŞ *f.* بی qəş 1) xalis olmayan, saf olmayan; 2) hiyləsiz, fırıldaqsız.

BİQİLAF, BİQİLAF *f.* بی qılaf qılafsız, qabıqsız, qınsız; yalın, çıpaq.

BİQÜBAR *f.* بی qubar torsuz, tor basmamış; təmiz.

BİİDRAK *f.* بی idrak idraksız, dərrakəsiz.

BİİXTİYAR *f.* بی ixtiyar ixtiyarsız, özündən asılı olmayaraq, qeyri-iradi.

BİİKRAH *f.* بی ikrāh iyrənməyən, çimçişməyən.

BİİQRAR *f.* بی iqrar sözünün üstündə durmayan.

BİİMAN *f.* بی iman imansız.

BİİMTƏHAN *f.* بى və ə. امتحان imtahansız, sınanmadan.

BİİNSAF *f.* بى və ə. انصاف insafsız.

BİİNTƏHA' *f.* بى və ə. انتها intəhasız, sonsuz.

BİİSTİQAMƏT *f.* بى və ə. استقامت 1) istiqamətsiz; 2) tərəfsiz; 3) səbəbsiz; 4) *m.* düz olmayan, doğru olmayan.

BİİZZƏT *f.* بى və ə. عزت 1) hörmətsiz; 2) *m.* xar, zəlil.

BİİZƏTÜ E'TİBAR *f.* بى və ə. عزت و اعتبار hörmətsiz, etibarsız.

BİİZN *f.* بى və ə. اذن iznsiz, icazəsiz.

BİKAM *f.* بى کام kamsız, arzusuna çatmayan.

BİKAR *f.* بى کار 1) b a x bikarə; 2) işsiz.

BİKARƏ *f.* بى کاره 1) avara, veyil; 2) yaramaz, heç bir şeyə yaramayan.

BİKEF *f.* بى və ə. كيف 1) qəmli, kədərli; 2) xəstə, naxoş.

BİKƏMÜ BİŞ *f.* بى کم و بیش b a x bikə mü ziyad (*l-ci mənada*).

BİKƏMÜ KAST *f.* بى کم و کاست az olmadan, azal(t)madan

BİKƏMÜ ZİYAD *f.* بى کم زیاد və ə. 1) nə az, nə çox; 2) düz filan qədər; 3) tam, bütöv.

BİKƏNAR *f.* بى کنار 1) kənarsız, sahilsiz; 2) sonsuz, ucsuz-bucaqsız.

BİKƏRAN *f.* بى کران 1) ucsuz-bucaqsız, son həddi məlum olmayan; 3) sahilsiz.

BİKƏRƏM *f.* بى və ə. کرم mərhəmətsiz, kərəmsiz.

BİKƏS *f.* بى کس kimsəsiz, adamsız, qohum-əqrəbası olmayan.

BİKR ə. بکر 1) ərə getməmiş qız, bakirə; 2) xam (*torpaq*); 3) bütöv, bütün, tam // əl dəyməmiş; 4) *m.* namuslu, təmiz, saf.

BİQA' ə. بقاع «büqə» c. məmləkətlər, ölkələr.

BİQAL *f.* بى قال sakit, səssiz.

BİQALÜ MƏQAL *f.* بى və ə. قال و مقال 1) hay-küysüz, səs-küysüz, cığır-bağırsız; 2) sakitcəsinə, səssizcəsinə.

BİQA'ÜLXEYR *ə. بقاع الخير* 1) yaxşı yerlər; 2) yaxşılıq yerləri; xeyriyyə cəmiyyətləri.

BİQEYD *f. بی və ə. قيد* 1) bağlı olmayan, heç bir şeylə əlaqəsi olmayan; 2) laqeyd; 3) qeyd etmədən, qeydsiz.

BİQƏBZ *f. بی və ə. قبض* qəbzsiz, sənədsiz.

BİQƏDR *f. بی və ə. قدر* 1) dəyərsiz, qədir-qiyməti olmayan, qiy-mətsiz; 2) hörmətsiz, hörmətdən düşmüş.

BİQƏRAR *f. بی və ə. قرار* 1) narahat, rahatsız; 2) öteri, keçici, müvəqqəti; 3) dözülməz, səbatsız; 4) vədini yerinə yetirməyən, sözü-nün üstündə durmayan.

BİQƏRƏZ *f. بی və ə. غرض* qərəssiz, bitərəf.

BİQƏRİN *f. بی və ə. قرین* 1) ərəsiz, arvadsız; 2) yoldaşsız, dostsuz; 3) tay-tuşu olmayan.

BİQİYAS *f. بی və ə. قياس* 1) saysız-hesabsız, ölçüyəgəlməz, ol-duqca çox; 2) misilsiz, müqayisəedilməz.

BİQÜRB *f. بی və ə. قرب* 1) qohum-əqrəbasız, qohum-qardaşsız; 2) *m.* kimsəsiz.

BİQÜSUR *f. بی və ə. قصور* qüsursuz, nöqsansız, eyibsiz.

BİLAARAM *ə. بلا və f. آرام* aramsız, ara vermədən.

BİLAD *ə. بلاد* «*bələd*» *c.* şəhərlər; ölkələr.

BİLAĞ *ə. بلاغ* yetiş(dir)mə, böyü(t)mə.

BİLAFASİLƏ *ə. بلا فاصله* fasiləsiz, ara vermədən.

BİLAFƏRQ *ə. بلا فرق* fərq qoymadan.

BİLAXƏLƏL *ə. بلا خلل* xələtsiz, zərərsiz, ziyansız.

BİLAİXTİYAR *ə. بلا اختيار* ixtiyarsız, qeyri-ixtiyari.

BİLAİSTEHSAB *ə. بلا استحساب* bərabər.

BİLAİSTE'ZAN *ə. بلا استئذان* izn istəmədən, icazəsiz.

BİLAİSTİSNA' *ə. بلا استثناء* istisnasız.

BİLAMÜDDƏT *ə. بلا مدت* müddətsiz, vaxtı müəyyən olmayan.

BİLAMÜMANİƏT *ə. بلا ممانعت* maneəsiz, əngəlsiz.

BİLASEBƏB *ə. بلا سبب* səbəbsiz.

BİLAŞ(EY') *ə. بلا شی || ش* müftə, havayı, bir şey vermədən.

BİLAŞƏKK *ə. بلا شك* şəksiz, şübhəsiz.

BİLƏTƏ'XİR *ə. بلا تأخير* yubanmadan, təxirə salmadan.

BİBATƏŞBİH *ə. بلا تشبيه* bənzədilməyən, bənzəməyən.

BİLAVASİTƏ *ə. بلا واسطه* vasitəsiz, birbaşa.

BİLAYİQ *f. بی və ə. لایق* layiq olmayan, layiqsiz.

BİLEHTİMAM *ə. بالاهتمام* diqqətlə, himmətlə, maraqla.

BİL'ƏKS *ə. بالعكس* əksinə, əksinə olaraq.

BİLƏYAQƏT *f. بی və ə. لیاقت* ləyaqətsiz, ləyaqəti olmayan.

BİL'ƏYAN *ə. بالعيان* aşkar, gözlə görünən, əyani.

BİLƏZZƏT *f. بی və ə. لذت* ləzzətsiz, dadsız.

BİLİXTİYAR *ə. بالاختيار* öz ixtiyarı ilə.

BİLİNTİXAB *ə. بالانتخاب* seçərək, seçilərək.

BİLİSTİNAD *ə. بالاستناد* əsaslanaraq, istinad edərək, söylənərək.

BİLİŞTİRƏK *ə. بالاشتراك* birləşərək, birlikdə.

BİLİTTİFAQ *ə. بالاتفاق* bir yerdə, birgə, birlikdə.

BİLİZAFƏ *ə. بالاضافه* 1) artırılması ilə; 2) daha artıq, əlavə olaraq, üstəlik.

BİLCÜMLƏ *ə. بالجملة* bütün, tamamilə, bütünlüklə, hamılıqla.

BİLFE'L *ə. بالفعل* 1) işdə, işlə; 2) indi, hələ, hələlik; 3) həqiqə-tən, həqiqətdə, doğrudan.

BİLXASSƏ *ə. بالخاصه* xüsusilə, xüsusən.

BİLXATİMƏ *ə. بالخاتمه* 1) sonda, axırda; 2) nəticədə.

BİLXEYR *ə. بالخير* xeyirlə, yaxşıqla.

BİLKÜLLİYYƏ *ə. بالكلية* büsbütün, tamamilə, bütünlüklə.

BİLLAH *ə. بالله* Allah haqqı! Allaha and olsun! Vallah! (*and*).

BİLMA' *ə. بالماء* hidrogen.

BİLMƏRRƏ *ə. بالمره* 1) birdəfəlik; 2) tamamilə, bütünlüklə.

BİLMƏSƏRRƏT *ə. بالمسرت* şadlıqda, sevinclə.

- BİLMÜNASİBƏT** *ə. بالمناسبت* münasibətilə.
- BİLMÜŞAHİDƏ** *ə. بالمشاهدة* müşahidə edərək, görərək.
- BİLMÜŞARİKƏ** *ə. بالمشاركة* birlikdə, şəriklə, ortaqlıqla.
- BİLMÜVACİHƏ** *ə. بالمواجهة* üzləş(dir)ərək, üzbəüz, üz-üzə.
- BİLÖVN** *f. بی və ə. لون* rəngsiz, boyasız.
- BİL'ÜMUM** *ə. بالعموم* ümumiyyətlə, ümumən.
- BİLVASİTƏ** *ə. بالواسطة* vasitəsilə, köməylə.
- BİM** *f. بیم* qorxu, dəhşət, vahimə.
- BİMAR** *f. بیمار* 1) xəstə, naxoş; 2) şikəst, əlil; 3) yorğun, yorulmuş.
- BİMARXANƏ** *f. بیمارخانه* b a x **bimaristan**.
- BİMARİSTAN** *f. بیمارستان* xəstəxana.
- BİMEHR** *f. بی مهر* sevgisiz, məhəbbətsiz.
- BİMƏCAL** *f. بی və ə. مجال* 1) gücsüz, iqtidarsız; 2) imkansız.
- BİMƏDAR** *f. بی və ə. مدار* 1) mərkəzsiz; 2) oxsuz; 3) *m. fani*, ötəri.
- BİMƏĞZ** *f. بی مغز* 1) beyinsiz, ağılsız; 2) iliksiz.
- BİMƏHABA** *f. بی və ə. محابا* qorxusuz.
- BİMƏKAN** *f. بی və ə. مکان* məkənsiz, yersiz; yersiz-yurdsuz.
- BİMƏKS** *f. بی və ə. مکث* 1) dayanmadan, durmadan; 2) gözləmədən; 3) yavaşmadan, ləngimədən.
- BİMƏLAL** *f. بی və ə. ملال* 1) qüssəsiz, kədərsiz; 2) *m. dözümlü*, mətanətli.
- BİMƏQAM** *f. بی və ə. مقام* 1) yersiz, yeri-yurdu olmayan; 2) vaxtsız, münasibətsiz.
- BİMƏ'NA** *f. بی və ə. معنا* mənasız.
- BİMƏRHƏMƏT** *f. بی və ə. مرحمت* mərhəmətsiz, rəhmsiz, insafsız.
- BİMƏ'RİFƏT** *f. بی və ə. معرفت* mərifətsiz, qanmaz, anlamaz.
- BİMƏSƏL** *f. بی və ə. مثل* 1) örnəksiz, ibrətsiz; 2) timsalsız, məsələsiz; 3) atalar sözü olmadan.
- BİMƏSRƏF** *f. بی və ə. مصرف* 1) faydasız; 2) xərcsiz, məsrəfsiz.

BİMƏ'VƏNƏT *f.* بی və ə. معونت köməksiz, yardımsız; əl tutulmayan.

BİMƏZƏ *f.* بی مزه 1) dadsız, tamsız; 2) duzsuz, şit; 3) *m.* xoşa gəlməyən.

BİMƏZMUN *f.* بی və ə. مضمون məzmunsuz.

BİMİQDAR *f.* بی və ə. مقدار 1) miqdarsız; 2) cüzi, çox az, çox kiçik; 3) dəyərsiz; 4) yararsız, yaramayan.

BİMİNNƏT *f.* بی və ə. منت minnətsiz.

BİMİS(A)L *f.* بی və ə. مثل||مثال tayı-bərabəri olmayan, misilsiz.

BİMUNİS *f.* بی və ə. مونس 1) yoldaşsız, dost-aşnası olmayan; 2) *m.* tək, tək-tənha.

BİMUZD *f.* بی مزد muzdsuz, əmək haqqı verilmədən // əmək haqqı almadan.

BİMÜDANİ *f.* بی və ə. مدانی misli-bərabəri olmayan.

BİMÜDDƏT *f.* بی və ə. مدت müddətsiz, əbədi.

BİMÜHABA(T) *f.* بی və ə. محابا||محابات etinasız, diqqətsiz.

BİMÜRƏKKƏB *f.* بی və ə. مرکب mürəkkəbsiz.

BİMÜR(ÜV)VƏT *f.* بی və ə. مروت 1) mürvətsiz, insafsız, qəddar; 2) alçaq, namərd.

BİN¹ ə. بن b a x ibn.

BİN² *f.* بین gör; görün.

BİNA *f.* بنا 1) görücü, görün; 2) *m.* gözüaçıq, ayıq, ayıq-sayıq.

BİNA' ə. بنا ء 1) tikili, tikmə; 2) tikinti işi, bina etmə; 3) əsas, təməl, bünövrə, kök; 4) niyyət, təşəbbüs; 5) başlama, girişmə; 6) başlanğıc, ilk mərhələ. **Binayi-ali** بنای عالی yuxarılar, vəzifəli adamlar.

BİNAƏN ə. بناءً görə, ötrü.

BİNAGUŞ *f.* بناگوش 1) qulağın yumşaq hissəsi, mərcək; 2) *m.* lap yaxın.

BİNAGÜZARİ ə. بنا گذاری *f.* binagüzarlıq, sərəncam.

BİNAİLEYH ə. بنا الیه ona görə.

BİNAM *f.* بینام adsız, adı bilinməyən.

BİNAMAZ *f.* بینماز namazsız.

BİNAMUS *f.* بی ناموس və ə. ناموس namussuz.

BİNAMÜ NİŞAN *f.* بی نام و نشان adsız-sansız, şöhrətsiz, heç kimin tanımadığı.

BİNƏHAYƏ(T) *f.* بی نهایت || نهایه 1) nəhayətsiz, sonsuz, ucu-bucağı olmayan; 2) lap çox, olduqca çox.

BİNƏMƏK *f.* بینمک 1) duzsuz, şit; 2) *m.* dadsız, ləzzətsiz.

BİNƏNG *f.* بی ننگ 1) abırlı, arlı; 2) utancaq.

BİNƏSİB *f.* بی نصیب və ə. مəhrum, nəsibsiz.

BİNƏVA¹ *f.* بی نوا yazıq, fəqir.

BİNƏVA² *f.* بی نوا səssiz, sədasız.

BİNƏZƏR *f.* بی نظر və ə. bitərəf, qərəzsiz.

BİNƏZİR *f.* بی نظیر və ə. tayı-bərabəri olmayan, misilsiz.

BİNİSBƏT *f.* بی نسبت və ə. müqayisəedilməz, tayı-bərabəri olmayan.

BİNİŞ *f.* بینش 1) görüş, görünüş; 2) baxış, nəzər.

BİNİŞAN *f.* بی نشان 1) nişansız, əlamətsiz; 2) naməlum, bəlli olmayan; 3) gizli, gizlin.

BİNİYAZ *f.* بی نیاز 1) ehtiyacı olmayan; 2) sərbəst.

BİNİZAM *f.* بی نظام və ə. nizamsız, tərtibsiz.

BİNÖQSAN *f.* بی نقصان və ə. nöqsansız, əyər-əskiyyəti olmayan, tamam-kamal.

BİNT ə. بنت qız.

BİNTÜL'İNƏB ə. بنت العنب «üzüm qızı» *m.* şərab, çaxır.

BİNUR *f.* بی نور və ə. işıqsız, nursuz.

BİPAYAN *f.* بی پایان 1) ucsuz-bucaqsız, ucu-bucağı olmayan; 2) *m.* çox, olduqca çox.

BİPAYƏ *f.* بی پایه qədərsiz, hədsiz, həddən artıq.

BİPƏDƏR *f.* بی پدر 1) atasız; 2) bic (nikahdankənar doğulmuş uşaq).

BİPƏRDƏ *f.* 1) پەردە *f.* 1) pərdəsiz; 2) açıq, açıqcasına; 3) çarşabsız, yaşmaqsız, üzüaçıq; 4) *m.* həyasız, ismətsiz; 5) *m.* utanmaz, sırtıq.

BİPƏRÜ BAL *f.* بی پروبال «*tüksüz və qanadsız*» sərbəst olmayan, asılı.

BİPƏRVA *f.* بی پروا 1) qorxmayan, heç bir şeydən çəkinməyən; 2) cəsur, qoçaq; 3) laqeyd.

BİPİR *f.* بی پیر 1) mürşidsiz, pirsiz, dini rəhbəri olmayan; 2) *m.* cüvəllağı; 3) *m.* kələkbaz, lotu.

Bİ'R *a.* بئر quyu.

BİRAH *f.* بی راه 1) yolsuz; 2) dinsiz, imansız; 3) *m.* yolunu azmış, azğın.

BİRAHƏ *f.* راهه بی dolanbac, dolama (*yol haqqında*).

BİRCİS *f.* برجیس Jupiter (*planet*).

BİREYB *f.* ریب *a.* və بی 1) şöksiz, şübhəsiz; 2) çəkinmədən.

BİRƏGBƏT *f.* رغبت *a.* və بی rəğbətsiz, rəğbət bəsləmədən, istəmədən.

BİRƏHM *f.* رحم *a.* və بی rəhmsiz, zalım, qəddar.

BİRƏHMANƏ *f.* انه *f.* və رحم *a.* və بی rəhmsizcəsinə, amansızcasına, qəddarcasına.

BİRƏNC *f.* رنج بی zəhmətsiz, əziyyətsiz.

BİRƏVAN *f.* روان بی cansız, ruhsuz.

BİRİNC *f.* برنج düyü.

BİRİYA *f.* ریا بی 1) riyasız; 2) səmimi, ürəkdən.

BİRİZA *f.* رضا *a.* və بی razılıqsız, razılığı olmadan, rizasız.

BİRR *a.* بر yaxşı iş.

BİRÜH *f.* روح *a.* və بی ruhsuz, cansız, ölü.

BİRUN *f.* بیرون 1) bayır, xaric, çöl; 2) b a x **biruni**; 3) qonaq otağı.

BİRÜNİ *f.* بیرونی evin kişilərə məxsus hissəsi.

BİRYAN *f.* بریان b a x **büryan**.

BİSAHİB *f.* صاحب *a.* və بی sahibsiz, yiyəsiz.

BİSAMAN *f.* بی سامان sərvətsiz, sərmayəsiz.

BİSAN *f.* بی سان bənzərsiz, tayı-bərabəri olmayan.

BİSAT *ə.* بسات b a x **büsat**.

BİSAVAD *f.* بی və *ə.* سواد savadsız.

BİSƏBAT *f.* بی və *ə.* ثبات səbatsız, möhkəm olmayan.

BİSƏBƏB *f.* بی və *ə.* سبب səbəbi məlum olmayan, səbəbsiz.

BİSƏBR *f.* بی və *ə.* صبر səbri olmayan, səbirsiz.

BİSƏBRÜ QƏRAR *f.* بی və *ə.* صبر و قرار səbirsiz, səbri-qərarı olmayan.

BİSƏBT *f.* بی və *ə.* ثبت yazmadan, qeyd etmədən.

BİSƏMƏR *f.* بی və *ə.* ثمر 1) bar verməyən, meyvə verməyən;
2) *m.* səmərəsiz, faydasız, boş.

BİSƏR *f.* بی سر 1) başsız; 2) rəhbərsiz, böyüksüz.

BİSƏR(Ü)ƏNCAM *f.* بی سر انجام || بی سر و انجام 1) nəticəsiz, aqibətsiz; 2) aydın olmayan, dumanlı; 3) *m.* avara, sərgərdan.

BİSƏR(Ü)PA *f.* بی سر پا || بی و سرپا 1) başsız-ayaqsız, başı-ayağı olmayan; 2) əvvəli və sonu olmayan; 3) *m.* səfil, sərgərdan, avara.

BİSƏR(Ü)SAMAN *f.* بی سر سامان || بی سر و سامان 1) var-dövləti olmayan, kasıb, yoxsul; 2) nizamsız, yöndəmsiz (*iş*).

BİSİYASƏT *f.* بی və *ə.* سیاست 1) qanunsuz, qanunsuz olaraq;
2) cəzasız.

BİSM *ə.* بسم b a x **bismih(i)**.

BİSMİH(İ) *ə.* بسمه b a x **bismillah**.

BİSMİLLAH *ə.* بسم الله b a x **bismi-Təala**.

BİSMİ-TƏALA *ə.* بسم تعالی Allahın adı ilə (başlayıram).

BİST *f.* بیست iyirmi.

BİSTÜM *f.* بیستم iyirminci.

BİSÜKUN *f.* بی və *ə.* سکون 1) əsaslı olmayan, təməlsiz, özülsüz;
2) *m.* rahatsız, rahatlığı olmayan, narahat.

BİSÜTUN *f.* بیستون 1) sütunsuz, dirəksiz; 2) İranda Həmədanla Hül-van arasında qədim abidələri ilə məşhur, çox dik və sıldırım qayanın adı.

BİSYAR *f.* بسیار çox, çoxlu, bol.

BİŞ¹ *f.* بیش zəhərli bitki adı.

BİŞ² *f.* بیش çox, artıq.

BİŞƏ *f.* بیشه meşə.

BİŞƏKİB *f.* بی شکیب səbirsiz, səbri olmayan.

BİŞƏKK *f.* بی və ə. شک şəksiz, şübhəsiz, yəqin.

BİŞƏRƏF *f.* بی və ə. شرف şərəfsiz.

BİŞƏRİƏT *f.* بی və ə. شریعت şəriətsiz, dinsiz.

BİŞƏRM *f.* بی شرم utanmaz, həyasız.

BİŞTƏR *f.* بیشتر artıq, daha çox, daha artıq.

BİŞÜBHƏ *f.* بی və ə. شبه şübhəsiz.

BİŞÜ KƏM *f.* بیش و کم 1) az-çox, azdan-çoxdan; 2) birtəhər.

BİŞÜMAR *f.* بی شمار saysız, saysız-hesabsız, çox.

BİŞÜUR *f.* بی və ə. شعور şüursuz, ağılı başında olmayan.

BİTAB *f.* بی تاب 1) yorğun, əzgin, qüvvəsiz; 2) dözümsüz; 3) səbirsiz; 4) rahatsız, narahat.

BİTAQƏT *f.* بی və ə. طاقت 1) gücsüz, halsız, zəif, təqəti olmayan; 2) təcrübəsiz, naşı.

BİTƏƏB *f.* بی və ə. تعب zəhmətsiz, əziyyətsiz.

BİTƏHARƏT *f.* بی və ə. طهارت təharətiz, pak olmayan, natəmiz.

BİTƏKƏLLÜF *f.* بی və ə. تکلف 1) sadə, adi; 2) sərbəstcəsinə; 3) təklif olunmadan; 4) nəzakətsizliklə.

BİTƏKƏLLÜM *f.* بی və ə. تکلم danışqsız, sözsüz.

BİTƏQSİR *f.* بی və ə. تقصیر təqsirsiz, günahsız.

BİTƏMƏNNA *f.* بی və ə. تمنا təmənnəsiz, ummadan, umacaqsız.

BİTƏMYİZ *f.* بی və ə. تمییز 1) fərasətsiz, dərəkəsiz, yaxşını pisdən ayırd edə bilməyən; 2) m. başıboş, gicbəsər.

BİTƏ'NƏ *f.* بی və ə. طعنه tənəsis, tənə etmədən, başa qaxınc etmədən.

BİTƏNQİS *f.* بی və ə. تنقیص nöqsansız, kəm-kəsirsiz.

BİTƏRBIYƏ(T) *f. بی تربیه* və *ə. تربیت* 1) baxımsız, bəslənməmiş; becərilməmiş; 2) tərbiyəsiz, ədəbsiz.

BİTƏRƏDDÜD *f. بی تردد* və *ə. تَرَدَّد* tərəddüdsüz, tərəddüd etmədən.

BİTƏRƏF *f. بی طرف* və *ə. طرف* 1) heç kimin tərəflni saxlamayan; 2) nə lehinə, nə də əleyhinə.

BİTƏRƏFANƏ *f. بی طرف* və *ə. طرف* və *f. انه* bitərəfcəsinə, bitərəf olaraq.

BİTƏRİQƏT *f. بی طریقت* və *ə. طریقت* yolsuz, məzhəbsiz, məsləksiz.

BİTƏVƏQQÜF *f. بی توقف* və *ə. توقف* dayanmadan, əyləmədən.

BİTƏZƏLZÜL *f. بی تزلزل* və *ə. تزلزل* sarsıntısız.

BİTTƏB' *ə. بالطبع* təbiətlə, təbiətcə; təbii olaraq, təbii ki...

BİTTƏƏSSÜF *ə. بالتأسف* təəssüflə.

BİTTƏXSİS *ə. بالتخصيص* ayrıca, ayrı, xüsusi olaraq.

BİTTƏKƏSSÜR *ə. بالتكثير* çoxalmaqla, artmaqla.

BİTTƏMAM *ə. بالتمام* tamamilə, bütünlüklə.

BİTTƏRCİH *ə. بالترجیح* üstün, üstünlüklə.

BİTUŞƏ *f. بی توشه* yazıq, köməksiz, əlsiz-ayaqsız.

BİÜCRƏT *f. بی اجرت* və *ə. اجرت* muzdsuz, əmək haqqı vermədən // əmək haqqı almadan.

BİÜSUL *f. بی اصول* və *ə. اصول* 1) üsulsuz; 2) prinsipsiz.

BİVAHİMƏ *f. بی واهمه* və *ə. واهمه* qorxusuz, qorxu bilmədən.

BİVARİS *f. بی وارث* və *ə. وارث* varissiz, vərəsəsiz.

BİVASİTƏ *f. بی واسطه* və *ə. واسطه* birbaşa, vasitəsiz.

BİVAYƏ *f. بی وایه* və *ə. وایه* hər şeydən məhrum olan, heç bir şeyi olmayan; 2) *m.* hamisiz, köməksiz.

BİVƏ *f. بیوه* dul.

BİVƏCH *f. بی وجه* və *ə. وجه* 1) səbəbsiz, nahaq; 2) bivec.

BİVƏCHÜ CƏHƏT *f. بی وجه و جهت* və *ə. وجه و جهت* səbəbsiz, heç bir səbəbi olmadan, nahaq yerə.

BİVƏFA *f. بی وفا* və *ə. وفا* 1) vəfasız, vəfalı olmayan; 2) sözünün üstündə durmayan, sözündən qaçan, əhdindən dönən.

BİVƏHM *f.* بی və ə. وهم qorxusuz, vahiməsiz.

BİVƏQT *f.* بی və ə. وقت vaxtsiz.

BİVƏSL *f.* بی və ə. وصل vüsala çatmamış, sevgilisinə qovuşmamış.

BİVƏZƏN *f.* بی وه زن dul arvad.

BİVƏZN *f.* بی və ə. وزن vəznə, ölçüsüz (*şeir haqqında*).

BİVÜQUF *f.* بی və ə. وقف məlumatsız, xəbərsiz.

BİYA *f.* بيا gəl! buyur!

BİYABAN *f.* بیابان «susuz (yer)» səhra, çöl.

BİYABANGƏRD *f.* بیابانگرد çöldə gəzən; avara.

BİZAƏ(T) *f.* بضاعت || بضاعه 1) kapital; 2) bilik, elm, məlumat.

BİZAR *f.* بيزار bezmiş, usanmış.

BİZƏBAN *f.* بیزبان 1) dilsiz, lal; 2) dilsiz-ağızsız; 3) susan, danışmayan.

BİZƏR *f.* بی زر «qızılsız» pulsuz, yoxsul.

BİZƏRAFƏT *f.* بی və ə. ظرافت zarafatsız.

BİZƏVAL *f.* بی və ə. زوال 1) yox olmayan; 2) daim həmişəlik.

BİZUZ *f.* بی زوز səssiz, sakit.

BİZZAT *f.* بالذات özü, şəxsən özü.

BİZZƏRURƏ(T) *a.* بالضروره || بالضرورت istər-istəməz, naçar, zərurətlə.

BİZZİYADƏT *a.* بالزیادت artıqlaması ilə.

BOHAR *a.* بهار ədva, ədviyyat.

BOZORQ *f.* بزرگ b a x **büzürg**.

BÖVL *a.* بول sidik.

BÖ'D *a.* بعد 1) uzaqlıq, uzaq olma; 2) məsafə, ara.

BÖHRAN *a.* بحران 1) xəstəliyin ən ağır, təhlükəli dövrü; 2) kəskin dəyişiklik, sərt dönüş; 3) qıtlıq.

BÖHT *a.* بهت 1) heyrət, təəccüb, çaşqınlıq; 2) yalan, böhtan.

BÖHTAN *a.* بهتان yalandan bir işi başqasının boynuna qoyma, şərə salma, şərləmə.

- BU¹** *ə.* بو «əbu» sözünün qısaldılmış variantı b a x **əbu**.
- BU²** *f.* بو b a x **buy**.
- BUD** *f.* بود varlıq, həyat.
- BUXAR** *ə.* بخار buğ.
- BUXARİ** *ə.* بخاری soba, evin içində divarda qurulan ocaq.
- BUXUR** *ə.* بخور yadırdıqda xoş iy verən qatran.
- BUXURDAN** *ə.* بخور və *f.* دان b a x **məcmər** (3-cü mənada).
- BUQƏLƏMUN** *f.* بو قلمون və *ə.* قلمون 1) b a x **hirba** (1-ci mənada);
2) b a x **qələmun** (2-ci – 4-cü mənalarıda).
- BUQRAT** *ə.* بقرات 1) məşhur yunan alimi Hippokratın ərəbləşdirilmiş adı; 2) *m.* qabil, çox bilikli həkim, loğman.
- BUQRATİ** *ə.* بقراطي Buqratın tibbi nəzəriyyəsi və praktikasına aid olan.
- BUL'ƏCƏB** *ə.* بالعجب çox əcaib, təəccüblü, qəribə.
- BULFÜZUL** *ə.* بوالفضول 1) çərənçi, naqqal; 2) hər iş qarışan, həddini aşan.
- BULHƏVƏS** *ə.* بالهوس vaxtını zövq və əyləncə ilə keçirən.
- BUM¹** *f.* بوم ölkə.
- BUM²** *ə.* بوم b a x **butimar**.
- BUMÜ BƏR** *f.* بوم وير 1) yer, ölkə; 2) çöl.
- BURAQ** *ə.* براق Məhəmməd peyğəmbərin meraca gedərkən mindiyi fəvqəladə səma heyvanı.
- BURİYA** *f.* بوريا 1) həsir, ayaqaltı; 2) qamış, qarğı.
- BUS(Ə)** *f.* بوس || بوسه öpüş.
- BUSƏGAH** *f.* بوسه گاه 1) öpüş yeri; 2) müqəddəs yer.
- BUSİ** *f.* بوسی öpmə.
- BUSİKƏNAR** *f.* بوسی کنار öpərək qucaqlama, öpərək kam alma.
- BUSTAN** *f.* بوستان 1) bostan; 2) bağ, meyvə bağı; 3) güllük, çiçəklik.
- BUSTANƏFRUZ** *f.* بوستان افروز 1) bostanı bəzəyən, bağı bəzəyən; 2) xoruzgülü.

- BUSTANİ** *f.* بوستانی *bostana* aid.
- BUTƏ** *f.* بوته qızıl və gümüş əridilən üçkünc zərgər qabı.
- BUTİMAR** *a.* بوتمار «*qüssə atası*» bayquş.
- BUY** *f.* بوی 1) iy, qoxu; 2) *m.* ümid.
- BUZƏ** *f.* بوزه darı xəmirindən alınan turşməzə içki.
- BÜDD** *a.* بد nəzərə almama, nəzərdən qaçırma.
- BÜĞAT** *a.* بغات «*bağ*» *c.* asilər, üsyankarlar.
- BÜĞZ** *a.* بغض ədavət, kin.
- BÜHUR** *a.* بحور «*bəhr*» *c.* bəhrlər (*əruz vəznində şeir ölçüləri*).
- BÜXL** *a.* بخل 1) paxıllıq; 2) xəsislik, simiclik.
- BÜXTİ** *a.* بختی 1) birhörgüclü, birgüvənli (*dəvə*); 2) iti, sürətlə gədən (*dəvə*).
- BÜXUL** *a.* بخول paxıllıq, gözügötürməzlik.
- BÜQA'** *a.* بقاع «*büqə*» *c.* ölkələr.
- BÜQ'Ə** *a.* بقعه 1) ölkə; 2) torpaq, ərazi; 3) məntəqə; 4) ləkə; 5) xal.
- BÜKA'** *a.* بكاء ağlama.
- BÜKƏM** *a.* بكم «*əbkəm*» *c.* karlar.
- BÜLBÜL** *f.* بلبل quş adı.
- BÜLBÜLANƏ** *f.* بلبلانə bülbül kimi.
- BÜLBÜLÜSTAN** *f.* بلبلستان bülbül çox olan yer.
- BÜLDAN** *a.* بلدان «*bələd*» *c.* şəhərlər, ölkələr, vilayətlər.
- BÜLƏĞA'** *a.* بلغاء «*bəliğ*» *c.* 1) həddi-bülüğa çatanlar; 2) bədii söz ustaları; 3) fəsaht və bəlağətlə danışanlar, nətiqlər.
- BÜLƏH** *a.* بلح xurma.
- BÜLƏND** *f.* بلند 1) hündür, uca; 2) yüksək, ali.
- BÜLƏNDAMAL** *f.* بلند və *a.* آمال yüksək məqsədli, uca arzuları olan.
- BÜLƏNDASTAN** *f.* بلندآستان «*kandarı yüksək*» saray.
- BÜLƏNDBİNİS** *f.* بلند بینش çox anlaqlı, geniş dünyagörüşünə malik olan.

BÜLƏND CƏNAB *f.* بلند və *ə.* جناب hörmətəlayiq.

BÜLƏNDƏXTƏR *f.* بلند اختر «*ulduzu hündür*» *m.* xoşbəxt, uğurlu.

BÜLƏND MƏQAM *f.* بلند və *ə.* مقام b a x **büləndpayə**.

BÜLƏND MƏRTƏBƏ *f.* بلند və *ə.* مرتبه 1) yüksək rütbəli, yüksək mənşəbli; 2) şanlı, şöhrətli.

BÜLƏND NƏZƏR *f.* بلند və *ə.* نظر «*yüksək nəzərli*» *m.* aliməqam, səxavətli.

BÜLƏND PAYƏ *f.* بلندیایه 1) çox hörmətli; 2) yüksək mənşəb sahibi, böyük vəzifəsi olan.

BÜLƏND PƏRVƏZ *f.* بلندپرواز 1) yüksəkdə uçan, göyün yüksəkliyində uçan; 2) *m.* təkəbbürlü, lovğa; 3) *m.* məğrur, qürurlu; 4) *m.* özünü öyən.

BÜLLUR *ə.* بلور 1) parlaq və şəffaf daş, Nəcəf daşı; 2) xristal.

BÜLLURASA *ə.* بلور və *f.* آسا büllur kimi, büllur kimi saf və parlaq.

BÜLLURİ *ə.* بلوری büllura aid, billura bənzər.

BÜLLURİN *ə.* بلورین büllurlu, büllurdan olan.

BÜLUĞ *ə.* بلوغ 1) yetkinlik; 2) müəyyən həddə çatma; 3) uşağın yetkin yaşa çatması və özünü tanıması.

BÜLH *ə.* بله səfeh; səfehlik.

BÜN *f.* بن 1) bünövrə, təməl; 2) dib, alt, aşağı hissə; 3) son, nəhayət; 4) kök, kötük.

BÜNSÜR *ə.* بنصر adsız barmaq.

BÜNÜVVƏT *ə.* بنوت oğulluq, övladlıq.

BÜN YAD *f.* بنیاد 1) özül, təməl; 2) kök, əsas.

BÜN YƏ *f.* بنیه bədənin təbii halı.

BÜR C¹ *ə.* برج 1) qalanın çıxıntısı və qülləsi; 2) tək qala, qüllə.

BÜR C² *ə.* برج göydə Günəş dairəsinin bölündüyü on iki hissədən hər biri.

BÜRD BAR *f.* بردبار 1) yük çəkən; 2) *m.* zəhmətə dözən, səbirli.

- BÜRDƏ** *ə.* برده üstdən geyilən uzun ərəb milli paltarı; bürüncək.
- BÜRƏHNƏ** *f.* برهنه çılpaq, lüt.
- BÜRƏHNƏPA** *f.* برهنه پا ayaqyalın, yalınayaq.
- BÜRHAN** *ə.* برهان dəlil, sübut, isbat.
- BÜRİDƏ** *f.* بریده kəsik, kəsilmiş.
- BÜRQƏ'** *ə.* برقع üz örtüyü, niqab, rübənd.
- BÜRKƏ** *ə.* برکه hovuz, gölməçə, kiçik su hövzəsi.
- BÜRNA** *f.* برنا cavan, gənc, dəliqanlı.
- BÜRNUS** *ə.* برونوس qolu enli ərəb milli üst geyimi.
- BÜRRAN** *f.* بران kəsən, kəsici // iti.
- BÜRUC** *ə.* بروج «bürc» *c.* bürclər; qüllələr.
- BÜRUDƏT** *ə.* برودت soyuqluq, sərinlik.
- BÜRUZ** *ə.* بروز üz çıxma, meydana gəlmə.
- BÜRÜŞTƏ** *f.* برشته 1) kövrək, quru; 2) yaxşı bişmiş.
- BÜRYAN** *f.* بریان yanan, yanmış.
- BÜSAT** *ə.* بساط 1) kilim, xalı, səccadə; 2) satmaq və ya nümayiş etdirmək üçün döşənmiş əşya; sərgi; 3) *m.* təntənə, dəbdəbə, təmtəraq.
- BÜŞRA** *ə.* بشرى müjdə, muştuluq, təzə xəbər.
- BÜT** *f.* بت 1) büt-pərəstlərin sitayiş etdikləri heykəl; 2) *m.* gözəl, dilbər. **Büti-Maçin** بت ماجين 1) Maçin bütü; 2) *m.* gözəl (*oğlan və ya qız*); **Büti-Çin** بت چين 1) Çin bütü; 2) gözəl (*oğlan və ya qız*).
- BÜTGƏR** *f.* بتگر büt qayıran, büt satan.
- BÜTXANƏ** *f.* بتخانه b a x **bütkədə**.
- BÜTKƏDƏ** *f.* بتکده bütlərin olduğu yer, büt-pərəst məbədi.
- BÜTLAN** *ə.* بطلان 1) batil olma, yoxa çıxma; 2) məəttəl qalma; yubanma.
- BÜTPƏRƏST** *f.* بتپرست bütə sitayiş edən, bütə tapınan.
- BÜTTİRAŞ** *f.* بت تراش büt qayıran.
- BÜTUN** *ə.* بطون «bətn» *c.* 1) qarınlar; 2) soylar, nəsililər.
- BÜZ** *f.* بز keçi.

BÜZĞALƏ *f.* بزغاله 1) keçi balası, oğlaq, çəpiş; 2) on iki bürcdən birinin adı.

BÜZÜRG *f.* بزرگ böyük.

BÜZÜRGVAR *f.* بزرگوار böyük mərtəbəli, yüksək mövqeyi olan.

BÜZÜRGZADƏ *f.* بزرگزاده 1) əsilzadə, zadəgan nəslinə mənsub; 2) mənşəb sahibi.

BÜYÜT *ə.* بیوت «beyt» *c.* evlər, binalar.

C

C *ə.* ج ərəb əlifbasında 5-ci, fars və əski Azərbaycan əlifbalarında 6-cı hərf; əbcəd hesabında 3 rəqəmini ifadə edir.

CA *f.* جا b a x cay.

CABƏCA *f.* جابجا yerbəyer, yerli-yerində.

CABİ *ə.* جابی vəqf icarələrini və zəkəti yığan adam.

CABİR *ə.* جابر 1) cəbr edən, zor işlədən, zülmkar; 2) sınıqçı.

CADDƏ *ə.* جاده böyük yol; baş küçə.

CADU *f.* جادو 1) sehir, sehirbazlıq, pitik; 2) *m.* göz.

CADUGƏR *f.* جادوگر b a x cadukün.

CADUKÜN *f.* جادوکن cadu edən, pitikçi, tilsimçi, sehirbaz.

CADUPƏRƏST *f.* جادوپرست caduya inanan.

CADUVANƏ *f.* جادوانه cadugər kimi.

CAF *ə.* جاف quru.

CAGİR *f.* جاگیر b a x caygir.

CAH *f.* جاه 1) mənşəb, vəzifə; 2) qədr, qədr-qiymət; 3) yer, məkan; 4) *m.* hörmət.

CAH-CƏLAL *f.* جاه və ə. جلال 1) təntənə, dəbdəbə; 2) var-dövlət.

CAHDUST *f.* جاه دوست 1) mənşəbpərəst, vəzifəpərəst; 2) cah-cəlal sevən, təntənə xoşlayan.

CAHİD *ə.* جاهد cəhd edən, çalışan.

CAHİDÜLLƏFZ *ə.* جاهد اللفظ sözlə cəhd edən, danışiqqla çalışan.

CAHİL *ə.* جاهل 1) nadan, bixəbər, xəbərsiz; 2) oxumamış, savadsız; 3) *m.* gənc, təcrübəsiz.

CAHİLƏNƏ *ə.* جاهل və *f.* انه cahilcəsinə, anlamazcasına, qanmazcasına.

CAHİLİ *ə.* جاهلي 1) cahil kimi; 2) islam dinindən əvvəlki cahiliyyə dövrünə aid olan.

CAHİLİYYƏ(T) *ə.* جاهليت || جاهليه 1) cahillik, cəhalət; 2) ərəblərin islamiyyətdən əvvəlki dövrə verdikləri ad.

CAİL *ə.* جاعل edən, eləyən, bir işi görən.

CAİZ *ə.* جائز b a x cayiz.

CAİZƏ *ə.* جائزه b a x cayizə.

CAKEŞ *f.* جاكش b a x caykeş.

CALİB *ə.* جالب cəlb edən, cəzb edən. **Calibi-diqqət** جالب دقت diqqəti cəlb edən.

CALİS *ə.* جالس oturan, əyləşən; taxta çıxan.

CAM *f.* جام 1) şüşə; 2) qədəh, piyalə; 3) kasa. **Cami-Cəm(şid)** جام جمشيد || جام جمشيد Cəmşidin camı (*İran şahı Cəmşidin dünyadakı bütün şey və hadisələri göstərən qədəhi*); **camı-ləb** جام لب «dodaq qədəhi» şərab qədəhi kimi dodaq; **camı-səfai** جام صفائي saf cam.

CAME' *ə.* جامع 1) toplayan, cəm edən, içinə alan, əhatə edən, havi edən; 2) yekun; 3) böyük məscid; 4) universitet; 5) toplanış yeri.

CAMEÜLHÜSN *ə.* جامع الحسن gözəllik toplusu.

CAMEÜLKƏLAM *ə.* جامع الكلام «kəlamlar toplusu» Quranın adlarından biri.

CAMƏ *f.* جامه paltar.

CAMƏDAN *f.* جامه دان 1) çamadan; 2) yatacaq qoymaq üçün böyük məfrəş.

CAMƏDAR *f.* جامه دار hamamda paltar saxlayan xidmətçi.

CAMƏGAH *f.* جامه گاه paltar qoyulan, yığılan yer.

CAMƏXAB *f.* جامه خواب yataq, yatacaq.

CAMƏŞUY *f.* جامه شوی paltaryuyan.

CAMİD *a.* جامد 1) donmuş, donuq; 2) *m.* inkişaf etməyən, donub qalmış; 3) ərəb qrammatikasında: zamanlara görə dəyişilməyən (*əsl-i fellər haqqında*).

CAMXÜRƏM *f.* جام خرام qədər kimi əldən-ələ gəzən.

CAN *f.* جان 1) ruh; 2) yaşayış, həyat; 3) könül, ürək; 5) qüvvət, qüdrət, güc; 5) əsl, mahiyyət; 6) b a x **canbincan** (*2-ci mənada*); 7) *m.* sevgili, əziz, istəkli.

CANA *f.* جانا canım, sevgilim, özizim (*müraciət*).

CANAFƏRİN *f.* جان آفرین 1) canlandıran, can verən; 2) Allah.

CANAN(Ə) *f.* جانانه || جانان 1) sevgili, dilbər, məşuqə, məhbubə; 2) sufizmdə: Allah.

CANAVƏR *f.* جاناور b a x **canəvər**.

CANBAZ *f.* جانباز 1) tamaşa yerlərində təhlükəli nömrələr göstərən adam; 2) kəndirbaz; 3) mahir at minən, mahir minici; 4) at dəllalı, at alıb-satan; 5) *m.* hiyləgər, bəc.

CANBƏXS(A) *f.* جانبخش || جانبخشا canını bağışlayan, canını fəda edən.

CANBİNCAN *f.* جان və *a.* بن və *f.* جان 1) əsatirə görə, Can tayfasının ulu babası; 2) əsatirə görə, Adəmdən əvvəl yaşamış bir tayfa.

CANDAR *f.* جاندار canlı, diri.

CANƏFŞAN *f.* جان افشان «*can səpən*» *m.* canını fəda edən, canından keçən.

CANƏVƏR *f.* جانور 1) canavar, qurd; 2) *m.* çox zalım, insafsız, yırtıcı.

CANFƏDA *f.* جان فدا canını fəda edən, canından keçən.

CANFƏRSA *f.* جان فرسا ruha əziyyət verən.

CANFƏRZA *f.* جان فرزا ləzzət verən, cana gətirən.

CANFƏŞAN *f.* جان فشان canını əsirgəməyən, canından keçən.

CANFƏZA(Y) *f.* جانفزا || جانفزا ای «can artıran» 1) can verən, həyat verən; 2) *m.* ləzzət verən, zövqləndirən.

CANGAH *f.* جانگاه «can yeri» qəlb, ürək.

CANGÜDAZ *f.* جانگداز 1) can yandıran, fədakar; 2) çox qəmləndirən, ürəyi yandıran.

CANGÜZAR *f.* جانگذار canından keçən, can-başla qulluq edən.

CANXƏRAŞ *f.* جان خراش ruha əziyyət verən, kədər gətirən.

CANI¹ *f.* جانی 1) cana aid; 2) canı ilə fədakarlığa hazır olan.

CANI² *a.* جانی cinayət edən, cinayətkar.

CANİB *a.* جانب yan, tərəf, cəhət.

CANİBDAR *a.* جانب və *f.* دار yanda olan, gedən.

CANİBİ *a.* جانبی yandakına aid olan.

CANİŞİN *f.* جانشین b a x **naib** (*1-ci mənada*).

CANN *a.* جان b a x **cin**.

CANNİSAR *f.* جان نثار və *a.* نثار canını qurban verən, can qoyan, özünü fəda edən.

CANPARƏ *f.* جان پاره «can parçası» 1) övlad; 2) *m.* sevgili.

CANPƏRVƏR *f.* جان پرور 1) öz canına qulluq edən; 2) ruha zövq verən; 3) ləzzətli, nəşəli.

CANRÜBA *f.* جان ربا 1) can alan; 2) *m.* gözəl; 3) *m.* sevgili.

CANSİPAR *f.* جان سپار 1) canından keçən; 2) can çəkişən, can verən; 3) yaxın dost, səmimi yoldaş.

CANSİPARANƏ *f.* جان سپارانه canından keçərək, canla-başla, sədaqətlə.

CANSİTAN *f.* جان ستان 1) can alan (*Əzrayıl*); 2) öldürücü; 3) *m.* iti (*qılnc, xəncər, nizə və s.*).

CANSUZ *f.* جان سوز ürək yandıran, qəlbə təsir edən.

CANŞİKAR *f.* جان شکار 1) can alan, qəlbi ovlayan; 2) *m.* gözəl; 3) *m.* yırtıcı.

CANŪ TƏN *f.* جان وتن 1) canı və bədəni, hər şeyi; 2) candan, səmimiyyətlə.

CAR *a.* جار qonşu.

CAREH *a.* جارح yaralayan.

CARİ *a.* جاری 1) axan, axar, axıcı; 2) keçən, ötən; 3) indiki, hazırkı, hazırda cərəyan edən; 4) dəbdə olan.

CARİYYƏ *a.* جاریه 1) pulla alınıb-satılan və ya hədiyyə kimi bağışlanılan xidmətçi qız; 2) qulluqçu, xidmətçi (*qız*), köniz.

CARR *a.* چار çəkən, sürükləyən, dartıb aparan.

CARU(B) *f.* جارو || جاروب süpürgə.

CARUBKEŞ *f.* جاروب کش süpürgəçi.

CASUS *a.* جاسوس gizli kəşfiyyatçı; xəfiyyə.

CAVİD *f.* جاوید || جاود b a x **cavidan**.

CAVİDAN *f.* جاویدان || جاودان daimi, həmişəlik, əbədi.

CAVİDANƏ *f.* جاویدانه || جاودانه əbədi şəkildə, həmişə olan.

CAVİDANİ *f.* جاویدانی || جاودانی həmişəlik, əbədilik.

CAY *f.* جای yer, məhəl, məkan.

CAYE' *a.* جایع ac, yemək istəyən.

CAYGAH *f.* جایگاه yer, məkan, qərar tutan yer.

CAYGİR *f.* جایگیر yer tutan, yerləşən, qərarlaşan.

CAYİR *a.* جابر əziyyət verən, incidən.

CAYİZ *a.* جایز 1) icazə verilən; 2) mümkün olan.

CAYİZƏ *a.* جایزه təqdim edilən bir şey əvəzində verilən bəxşış; mükafat.

CAYKEŞ *f.* جایکش aradüzəldən, vasitəçi.

CAZİB *a.* جاذب cəzb edən, cəzbedici, cazibəli.

CAZİBƏDAR *a.* جاذبه və *f.* دار cazibəli, cəzbedici.

CAZİBİYYƏ(T) *a.* جاذبییه || جاذبیت cəzbedicilik, cəzbətmə; cazibə qüvvəsi.

CAZİM *a.* جازم qəti qərar verən, qərara alan.

- CEYB** *ə. جيب* riyaziyyatda: sinus.
- CEYL** *ə. جيل* tayfa, qəbilə.
- CEYŞ** *ə. جيش* qoşun, ordu.
- CEYYİD** *ə. جيد* yaxşı, gözəl, yararlı.
- CƏBAN** *ə. جبان* b a x **cəbban**.
- CƏBANƏT** *ə. جبانة* qorxaqlıq, cəsarətsizlik.
- CƏBBAN** *ə. جبان* qorxaq, cəsarətsiz.
- CƏBBAR** *ə. جبار* 1) qüvvət, qüdrət, özəmət sahibi; 2) cəbr edən, zülm edən; 3) sınıqçı; 4) *m.* Allah; 5) astronomiyada: Orion bürcü.
- CƏBBARANƏ** *ə. جبار* və *f. انه* zülmkarcasına, zülm edərək.
- CƏBBƏXANƏ** *ə. جبه* *əslī a.* və *f. خانه* b a x **cəbəxanə**.
- CƏBƏ** *f. جبه* *əslī a.* zireh, dəmir.
- CƏ'BƏ** *ə. جعبه* ox qoyulan qab, oxqabı.
- CƏBƏXANƏ** *f. جبه* *əslī a.* və *f. خانه* 1) hərbi ləvazimat istehsal olunan və saxlanan yer; 2) silah, hərbi ləvazimat.
- CƏBƏL** *ə. جبل* dağ.
- CƏBƏLİ** *ə. جبلی* dağa aid olan; dağlı.
- CƏBƏPUŞ** *f. جبه پوش* zireh geymiş, zirehli.
- CƏBƏRUT** *ə. جبروت* özəmət, calal.
- CƏBHƏ** *ə. جبهه* 1) alın; 2) bina və s. ön tərəfi, qabağı; fasad; 3) döyüş meydanı.
- CƏBHİ** *f. جبهی* alına aid olan.
- CƏBİN¹** *ə. جبين* alın.
- CƏBİN²** *ə. جبين* qorxaq, qorxacaq, ürəksiz.
- CƏBİNSAY** *ə. جبين* və *f. سای* alnını torpağa sürtən, təzim edən.
- CƏBİZƏ** *ə. جبيزه* taxta parçası.
- CƏBR** *ə. جبر* 1) zor, zor işlətmə; 2) sınıqçılıq; 3) yekə adam, nəhəng adam; 4) riyaziyyatın bir sahəsi.
- CƏBRƏN** *ə. جبراً* zorla, zorakı, güclə.
- CƏBRİ** *ə. جبری* 1) zorla icra olunan, məcburi; 2) cəbr elminə aid.

- CƏBRŞÜNAS** *ə. جبر və f. شناس cəbr elmi mütəxəssisi.*
- CƏBUN** *ə. جيون qorxaq, ağciyər.*
- CƏ'D** *ə. جعد qıvrım saç.*
- CƏDAVİL** *ə. جداول «cədvəl» c. cədvəllər.*
- CƏDBƏCƏD** *ə. جد və f. به ata-babadan, nəsildən-nəslə.*
- CƏDD** *ə. جد baba.*
- CƏDDƏ** *ə. جدہ nənə.*
- CƏDƏL** *ə. جدل 1) mübahisə; 2) qalmaqal, çəkişmə, dalaşma.*
- CƏDƏLGAH** *ə. جدل və f. گاه döyüş meydanı, döyüş yeri.*
- CƏDƏRİ** *ə. جدري b a x cədrî.*
- CƏDİ** *ə. جدی b a x cədy.*
- CƏDİD** *ə. جديد 1) yeni, təzə; 2) işlənməmiş.*
- CƏDİDİ** *f. جدیدی yenilik, təzəlik.*
- CƏDİR** *ə. جدیر layiq.*
- CƏDLƏ** *ə. جدله mübahisə.*
- CƏDRİ** *ə. جدري çiçək (xəstəlik). Cədrîyi-kazib جدری کاذب su-çiçəyi (xəstəlik).*
- CƏDÜ ƏB** *ə. جد و اب hecalarının yeri dəyişmiş «əbcəd» sözü b a x əbcəd.*
- CƏDVƏL** *ə. جدول 1) kiçik su yolu; arx; 2) cizgiləri, sıraları olan və xanalara bölünmüş qrafika; diaqram; 3) siyahı.*
- CƏDY** *ə. جدی 1) keçi balası; 2) astronomiyada: Oğlaq bürcü.*
- CƏFA** *f. جفا əsli ə. 1) əziyyət, əzab, incitmə; 2) vəfasızlıq.*
- CƏFACU(Y)** *f. جفا جو || جوی b a x cəfakeş.*
- CƏFAGÜSTƏR** *f. جفا گستر b a x cəfakar.*
- CƏFAKAR** *f. جفا کار cəfa verən, əzab verən, incidən.*
- CƏFAKEŞ** *f. جفا کش cəfa çəkən, əziyyətə dözən.*
- CƏFAKİŞ** *f. جفا کیش b a x cəfapişə.*
- CƏFAPİŞƏ** *f. جفا پیشه zülmkar, zalım.*
- CƏFƏNG** *f. جفنگ boş, gərəksiz, mənasız.*

CƏFƏNGİYYAT *f.* جفنگ və *a.* يات cəfəng sözlər, cəfəng fikirlər.

CƏ'FƏRİ¹ *a.* جعفری kiçik çay; arx.

CƏ'FƏRİ² *a.* جعفری keşnişə bənzəyən göyərti.

CƏFFƏLQƏLƏM *a.* جف القلم qələm qurudu, söz bitdi.

CƏFN *a.* جفن göz qapağı.

CƏFR *a.* جفر hərflərlə fala baxma.

CƏHALƏT *a.* جهالت cahillik, nadanlıq, avamlıq, savadsızlıq.

CƏHALƏTPƏRƏST *a.* جهالت və *f.* پرست bax **cəhalətpərvər**.

CAHALƏTPƏRVƏR *a.* جهالت və *f.* پرور cəhalət tərəfdarı, cəhalət istəyən.

CƏHAN *f.* جهان dünya, aləm.

CƏHANAFƏRİN *f.* جهان آفرین dünyanı yaradan; Xaliq, Allah.

CƏHANARA *f.* جهان آرا aləmi bəzəyən, dünyaya işıq saçan.

CƏHANBAN *f.* جهان بان «dünyanı qoruyan» padşah, hökmdar.

CƏHANBİN *f.* جهان بین «dünyanı görən» açıqfikirli, görüş dairəsi geniş olan.

CƏHANBİNİ *f.* جهانبینی dünyagörüşü.

CƏHANDAR *f.* جهاندار hökmdar.

CƏHANDİDƏ *f.* جهاندیده dünyagörmüş, təcrübəli.

CƏHANƏFRUZ *f.* جهان افروز dünyanı işıqlandıran.

CƏHANGƏRD *f.* جهان گرد dünyanı gözən, aləmi dolaşan, səyyah.

CƏHANGİR *f.* جهانگیر 1) dünyanı istila edən, aləmi tutan;
2) *m.* çox məşhur, cəhənşümül.

CƏHANGİRANƏ *f.* جهانگیرانه istila edərcəsinə, təcavüzkarcasına.

CƏHANİ *f.* جهانی cahana aid, dünyaya mənsub.

CƏHANİYAN *f.* جهانیان «cəhani» *c. m.* dünya əhli; bəşəriyyət, cəmiyyət.

CƏHANNÜMA *f.* جهاننما dünyanı göstərən, aləmi təsvir edən (*xəritə*).

CƏHANPEYMA *f.* جهان پیمای dünyanı gözən; səyyah.

CƏHANPƏNAH *f.* جهان پناه hamının pənah apardığı (*adam haqqında*).

CƏHANSUZ *f.* جهان سوز 1) dünyanı yandıran, aləmi alovlandıran; 2) *m.* zülmkar, qəddar.

CƏHANTAB *f.* جهان تاب dünyanı işıqlandıran, aləmə işıq saçan.

CƏHANŞÜMUL *f.* جهان və ə. شمول dünyanı əhatə edən, bütün aləmə şamil olan, dünyəvi əhəmiyyəti olan.

CƏHAT *ə.* جهات b a x **cihat**.

CƏHD¹ *ə.* جهد çalışma, səy.

CƏHD² *ə.* جحد danma, inkar etmə.

CƏHƏLƏ *ə.* جهله «*cahil*» *c.* cahillər.

CƏHƏNDƏ *f.* جهنده 1) yumşaq, yüngül; 2) elastik; 3) fısqıran (*fəvvarə haqqında*).

CƏHƏNNƏM *ə.* جهنم 1) bu dünyada günah işlər görmüş adamların o dünyada əzab-əziyyət çəkəcəkləri həmişəyanar odla dolu yer; 2) *m.* əziyyətli, əzablı yer.

CƏHƏNNƏMİ *ə.* جهنمی cəhənnəmə layiq, cəhənnəmlik.

CƏHƏT *ə.* جهت 1) tərəf, yan; 2) yer; 3) səbəb.

CƏHİM *ə.* جحيم cəhənnəm.

CƏHL *ə.* جهل 1) bilməməzlik, nadanlıq; 2) tərslik, kəclik; 3) cəhalət, mədəniyyətcə gerilik. **Cəhli-mürəkkəb** جهل مرکب bilməməklə bərabər, bilməzliyini də bilməyib özünü alim zənn etmə.

CƏHLƏN *ə.* جهلا anlamazlıqdan, nadanlıqdan, bilməməzlikdən.

CƏHLPƏRƏST *ə.* جهل və *f.* پرست b a x **cəhlpərvər**.

CƏHLPƏRVƏR *ə.* جهل və *f.* پرور cəhalət tərəfdarı, elm və mədəniyyətin düşməni.

CƏHR *ə.* جهر səsini ucaltma, səsini qaldırma.

CƏHRƏN *ə.* جهراً yüksək səs, ucadan, bərkdən.

CƏHRİ *ə.* جهری yüksək səs.

CƏHUL *ə.* جهول çox cahil, lap nadan, ən qanmaz.

CƏ'L *ə. جعل* saxta, düzəltmə.

CƏLA¹ *ə. جلا* köçmə, uzaqlaşma, ayrı düşmə. **Cəlayi-vətən** جلاي وطن vətəndən ayrı düşmə, ayrılma.

CƏLA² *ə. جلا* parlama, parıltı, cila.

CƏLADƏT *ə. جلادت* igidlik, qəhrəmanlıq; mətanət, dəyanət.

CƏLAL *ə. جلال* b a x **cəlalət**.

CƏLALƏFZA *ə. جلال* və *f. افزا* calal artırən, daha da özəmətli edən.

CƏLALƏT *ə. جلالت* böyüklük, ululuq, özəmət, calal.

CƏLALİ *ə. جلالی* sərt təbiətli, hirsli.

CƏLB *ə. جلب* 1) özünə çəkmə, cəlb etmə, cəzb etmə; 2) gətirtmə, yazdırıb göndərtmə; 3) dəvət, çağırış.

CƏLBNAMƏ *ə. جلب* və *f. نامه* çağırış vərəqəsi, dəvətnamə.

CƏLD *ə. جلد* 1) diribaş, zirək, iti; 2) tez, dayanmadan, əlüstü.

CƏLƏB *ə. جلب* 1) əxlaqsız qadın, fahişə; 2) satış üçün gətirilən canlı (*kənz, mal-qara* və s. *haqqında*).

CƏLƏSƏ *ə. جلسه* 1) oturma; 2) iclas, müşavirə, məşvərət məclisi.

CƏLİ *ə. جلی* 1) açıq, aydın, aşkar, zahir; 2) uzaqdan oxunmaq üçün yazılan qalın və iri yazı; xətt növü.

CƏ'Lİ *ə. جعلی* qayırma, saxta, təbii olmayan.

CƏLİL *ə. جلیل* böyük, uca, yüksək; hörmət sahibi.

CƏLİLÜŞŞƏ'N *ə. جلیل الشأن* şanı, hörməti yüksək olan, şanlı, özəmətli.

CƏLİS *ə. جلس* birlikdə oturan; yoldaş.

CƏLL *ə. جل* calallı olsun!

CƏLLAD *ə. جلا* 1) ölüm hökmünü yerinə yetirən; 2) *m.* zalım, zülmkar.

CƏM *f. جم* hökmdar, padşah (*əfsanəvi İran şahı Cəmşidin adından*).

CƏM' *ə. جمع* 1) bütün, hamı; 2) toplama, toplu, toplanmış; yekun, yığın; 3) camaat, cəmiyyət; 4) qrammatikada: təkdən (ərəb dilində həm də təsniyədən) yuxarı cəmiyyət; 5) riyaziyyatda: toplama, üstəgəl.

CƏMAD *ə.* جماد qeyri-üzvi maddə.

CƏMADASA *ə.* جماد və *f.* آسا cansız əşya kimi.

CƏMADAT *ə.* جمادات «*cəmad*» *c.* 1) qeyri-üzvi maddələr;
2) *t.* cansız təbiət.

CƏMADİ *ə.* جمادی daşa aid olan.

CƏMAƏT *ə.* جماعة 1) camaat, xalq; 2) qrup.

CƏMAL *ə.* جمال 1) gözəllik; 2) gözəl üz, qəşəng sifət.

CƏMALÜLLAH *ə.* جمال الله ilahi gözəllik; Allahın gözəlliyi.

CƏMAZ(Ə) *ə.* جمازه b a x cəmmaz(ə).

CƏMƏL *ə.* جمل dəvə.

CƏM'ƏN *ə.* جمعاً b a x cəmiən.

CƏMİ' *ə.* جميع bütün, hamı, cəmi.

CƏMİƏN *ə.* جميعاً bütünlüklə, hamılıqla, tamamilə.

CƏMİL(Ə) *ə.* جميلə qəşəng, göyçək, gözəl.

CƏMİLULLİQA *ə.* جميل اللقا gözəl üz, üzü gözəl.

CƏM'İYYƏT, CƏMİYYƏT *ə.* جمعیت 1) toplantı, bir yerə yığılma; 2) təşkilat, ittifaq; 3) heyət, məclis. **Cəmiyyəti-xatir** جمعیت خاطر fikrin toplanması, fikrin bir yerdə olması; **cəmiyyəti-xeyriyyə** جمعیت خیریه xeyriyyə cəmiyyəti.

CƏMİYYƏTGAH *ə.* جمعیت və *f.* گاه toplanış yeri, toplantı yeri.

CƏMİYYƏTPƏRƏST *ə.* جمعیت və *f.* پرست xalqı sevən, xalqa xidmət edən.

CƏM'KÜN, CƏMKÜN *ə.* جمع və *f.* کن cəmləyən, toplayan.

CƏMMAZ(Ə) *ə.* جمازه || جماز sürətlə gedən dəvə, sürətli dəvə.

CƏMRƏ *ə.* جمره 1) yanıq kömür parçası; 2) aprel ayında havaların tədricən soyuması.

CƏNAB *ə.* جناب ağa.

CƏNABƏT *ə.* جنابت qüsl tələb olunan hal.

CƏNAN *ə.* جنان ürək, qəlb.

CƏNAZƏ *ə.* جنازه kəfənə tutulmuş ölü.

CƏNB *ə. جنب* b a x **cənbə** (*1-ci mənad*).

CƏNBƏ *ə. جنبه* 1) tərəf, yan; 2) bədən, gövdə.

CƏNBİYYƏ *ə. جنبیه* yan tərəfdən asılan kiçik xəncər.

CƏNG *f. جنگ* vuruş, döyüş, dava. **Cəngi-məğlubə** *جنگ مغلوبه* qanlı döyüş, vuruş.

CƏNGAVƏR *f. جنگاور* döyüş təcrübəsi olan əsgər, mahir döyüşçü.

CƏNGCU *f. جنگجو* döyüşkən.

CƏNGƏL *f. جنگل* meşə.

CƏNGİ *f. جنگی* 1) qrup halında ifa olunan Azərbaycan oyun havası; 2) əsgər, döyüşçü; 3) döyüşə aid olan, hərbi.

CƏNGİXANƏ *f. جنگی خانه* cəngi oynanılan yer, cəngi məclisi.

CƏNGÜ CƏDƏL *f. جنگ və ə. جدل* döyüş, vuruş.

CƏNİN *ə. جنين* 1) ana qarınıdakı uşaq; 2) rüşeym.

CƏNNAT *ə. جنات «cənnət» c. cənnətlər, behiştler.*

CƏNNƏT *ə. جنت* behişt. **Cənnəti-ədn** *جنت عدن* cənnət bağı.

CƏNNƏTİ *ə. جنتی* behiştlik, behişt əhli.

CƏNNƏTMƏKAN *ə. جنت مکان* behiştlik (*vəfat etmiş adam haqqında xoş arzu məqamında işlədilir*).

CƏNNƏTNİŞAN *ə. جنت və f. نشان* behişt kimi.

CƏNNƏTÜLMƏ'VA *ə. جنت المعوا* behişt kimi gözəl yer.

CƏNUB *ə. جنوب* şimala əks olan cəhət.

CƏNUBƏN *ə. جنوباً* cənub tərəfdən, cənubdan.

CƏNUBİ *ə. جنوبی* cənuba aid, cənubda olan.

CƏRAD *ə. جراد* 1) çəyirtkə; 2) *m.* qarətçi(lər) dəstəsi.

CƏRAHƏT *ə. جراحت* 1) cərrahlıq; 2) yara.

CƏRAİM *ə. جرائم* b a x **cərayim**.

CƏRAYİM *ə. جرایم «cərimə» c. cərimələr.*

CƏRBƏZƏ *ə. جربزه* b a x **cürbüzə**.

CƏRƏS *ə. جرس* zəng, zıncırov.

CƏRƏSVAR *ə. جرس və f. وار* zəng kimi, zəngə bənzəyərək.

CƏRGƏ *f.* جرگه 1) cəmiyyət, yığıncaq; 2) sürü, naxır, ilxı; 3) sıra, düzüm.

CƏRGƏVİ *f.* جرگه və *a.* وی cərgəli, sərəyə məxsus, cərgə ilə.

CƏRH *a.* جرح 1) yaralama; yara; 2) qəlbi sındırma; sancma; 3) təhqir etmə, biabır etmə, adını ləkələmə.

CƏRHİ *a.* جرحی 1) yaraya aid olan; 2) yaralı.

CƏRİ *a.* جرى cürətli, qorxmaz, igid, cəsəətli.

CƏRİDƏ *a.* جریده 1) vergi siyahısı, vergi dəftəri; 2) mühüm hadisələrə qeyd etmək üçün vərəqə; qəzet.

CƏRİHƏ *a.* جریحه yara.

CƏRİHƏDAR *a.* جریحه دار və *f.* دار yaralı.

CƏRİMƏ *a.* جریمه 1) günah, təqsir; 2) cinayət; 3) pulla tənbeh.

CƏRİR *a.* جریر dəvənin boynuna bağlanan ip; ovsar.

CƏRR *a.* جر 1) çəkmə, dartma, sürümə; 2) özünə tərəf çəkmə, cəlb etmə; 3) ərəb qrammatikasında: yiyəlik hal.

CƏRRAH *a.* جراح cərrahiyyə əməliyyatı üzrə mütəxəssis; həkim.

CƏRRAHİ *a.* جراحی cərraha və ya cərrahiyyəyə aid olan.

CƏRRAHİYYƏ *a.* جراحی xəstənin bədənində yarma yolu ilə müalicə əməliyyatı.

CƏRRAR *a.* جزار 1) çəkən, dartan, sürüyən; 2) çox, hədsiz-hesabsız.

CƏSAMƏT *a.* جسامت böyüklük, irilik, yekəlik.

CƏSARƏT *a.* جسارت igidlilik, qəhrəmanlıq.

CƏSARƏTYAB *a.* جسارت və *f.* یاب igid olan, qəhrəmanlıq göstərən.

CƏSBAN *f.* جسيان b a x **çəşban**.

CƏSƏD *a.* جسد 1) bədən, gövdə; 2) meyit.

CƏSİM *a.* جسيم gövdəli, vücutlu; iri, yekə; qocaman.

CƏSTƏ *f.* جسته sıçramış, atılmış; sıçrama, atılma.

CƏSUR *a.* جسور igid, qəhrəman, cəsəətli.

CƏSURANƏ *ə. جُور və f. انه* igidcəsinə, qəhrəmancasına, cəsəretlə.

CƏSURI *ə. جُورى* igidlik, qəhrəmanlıq, cəsurluq.

CƏŞN *f. جشن* şadlıq, şənlik, qonaqlıq məclisi, bayram şadlığı.

CƏVAB *ə. جواب* 1) sual (sorgu) müqabilində deyilən söz, irəli sürülən fikir; 2) həll, nəticə.

CƏVABDEH *ə. جواب və f. ده* b a x **cəvabdəhəndə**.

CƏVABDƏHƏNDƏ *ə. جواب və f. دهندə* cavab verən, bir işə məsul olan.

CƏVABƏN *ə. جواباً* cavabında, cavab olaraq.

CƏVABNAMƏ *ə. جواب və f. نامه* cavab məktubu.

CƏVAD *ə. جواد* 1) cömərd, səxavətli, əliaçıq; 2) yaxşı yerləşli at.

CƏVAHİR *ə. جواهر «cövhər» c. b a x cövhər*.

CƏVAHİRFÜRÜŞ *ə. جواهر və f. فروش* daş-qaş alveri edən, cavahir alverçisi.

CƏVAHİRNIŞAN *ə. جواهر və f. نشان* daş-qaşla bəzənmiş (*qılinc, üzük, paltar və s. haqqında*); qiymətli.

CƏVAHİRPEYMA *ə. جواهر və f. پيما* cavahir kimi addımlayan, cavahirqədəm.

CƏVAİZ *ə. جوائز «caizə» c. bəxşislər, mükafatlar*.

CƏVAME' *ə. جوامع «came» c. camelər*.

CƏVAN *f. جوان* cavan, gənc.

CƏVANBƏXT *f. جوان بخت* xoşbəxt, səadətli.

CƏVANƏ *f. جوانه* gənc qadın (*qız*).

CƏVANƏZƏN *f. جوانه زن* 1) cavan, gənc qadın; 2) yaxşı xasiyyətli qadın; 3) evdarlıq işlərini yaxşı bilən qadın.

CƏVANI *f. جوانی* cavanlıq, gənclik.

CƏVANİB *ə. جوانب «canib» c. tərəflər, cəhətlər. Cəvanibi-ərbəə* dörd tərəf (*sağ, sol, qabaq, dal*); dörd cəhət (*şimal, cənub, şərq, qərb*).

CƏVANMƏRD *f.* جوانمرد «*cavan adam*» comərd, əliaçıq, gözəl xasiyyətli.

CƏVANMƏRDANƏ *f.* جوان مردانه comərdcəsinə, əliaçıqlıqla.

CƏVANMƏRDİ *f.* جوان مردی comərdlik, əliaçıqlıq, səxavətlilik.

CƏVARI *a.* جوارى «*cariyə*» *c.* cariyələr, kənizlər.

CƏVAZ *a.* جواز 1) caiz olma, qadağan olmama; 2) icazə; 3) yol verilmə; mümkünlük.

CƏVİN *f.* جوين arpadan bişirilmiş.

CƏZA' *a.* جزاء 1) tənbeh; 2) mükafat.

CƏZA(Y)İR *a.* جزائر || جزائر «*cəzirə*» *c.* adalar.

CƏZB *a.* جذب özüne tərəf çəkmə, cəlb etmə.

CƏZBƏ *a.* جذبه 1) məsafə; 2) eşq, təəşşüq; 3) ehtiraslı arzu, həvəs; 4) cazibədarlıq, mələhətlik; 5) cəşa gəlmə, coşma, vəcdə gəlmə.

CƏZƏ' *a.* جزع fəryad, haray, qışqırıq, bağırtı.

CƏZƏB *a.* جذب gicişmə.

CƏZƏL¹ *a.* جدل şadlıq, sevinc, şənlik.

CƏZƏL² *a.* جزل əruz vəznlərindən biri.

CƏZİRƏ *a.* جزيره ada.

CƏZM *a.* جزم 1) kəsmə, qət etmə; 2) qəti qərarlaşdırma; 3) ərəb əlifbasında: sükun və hərəkəsizlik işarəsi.

CƏZR *a.* جزر dəniz suyunun vaxtaşırı çəkilməsi.

CƏZZAB *a.* جذاب çox cazibəli, cazibədar.

CƏZZAR *a.* جزار 1) qəssab; 2) *m.* qəddar, zalım.

CƏZİL *a.* جزيل çox, bol.

CİB *a.* جيب 1) yaxa; 2) paltarın üst və ya içinə tikilən kisəcik.

CİBAL *a.* جبال «*cəbəl*» *c.* dağlar.

CİBİLLƏT *a.* جبلت 1) yaradılış, xilqət; 2) zat; 3) təbiət, xasiyyət.

CİBİLLİ *a.* جبلى təbii, fitri, yaradılışda olan (*hal, xasiyyət haqqında*).

CİD *a.* جيد uzun, nazik boyun.

CİDA¹ *a.* جدا mizraq, süngü.

CİDA² *ə. جدا* b a x **cüda.**

CİDAGANƏ *ə. جدا* və *f. گانه* 1) ayrıca, ayrı olaraq; 2) təkbaşına, təklikdə.

CİDAL *ə. جدال* 1) dava, müharibə; 2) şiddətli mübahisə, qalmaqal.

CİDALGAH *ə. جدال* və *f. گاه* döyüş meydanı, dava meydanı.

CİDAR *ə. جدار* 1) divar; 2) arakəsmə; 3) *m. maneə.*

CİDD *ə. جد* 1) çalışıb çapalama, cəhd etmə, söyləmə; 2) ciddi olma, ciddilik.

CİDDƏN *ə. جدًا* ciddi olaraq, gerçəkdən, həqiqətdən; çox.

CİDDİ *ə. جدی* 1) təmkinli, ağırbaşlı; 2) dərinlən fikirləşmə.

CİDDİYYƏT *ə. جدیت* ciddilik.

CİDDÜ CƏHD *ə. جد و جهد* çalışıb-çapalama, söyləmə.

CİFƏ *ə. جيفه* 1) leş, qoxumuş, cəmdək; 2) *m. sərmayə, var-dövlət.*

CİFƏXOR *ə. جيفه* və *f. خور* leş yeyən, cəmdək yeyən (*heyvan və ya quş haqqında*); kərkəs (*quş*).

CİFT *f. جفت* 1) cüt, qoşa; 2) tay, yoldaş; 3) sıxlıq, kiplik.

CİGƏRDAR *f. جگردار* ciyərlə, cəsarətli, cürətli.

CİGƏRGAH *f. جگرگاه* köks qəfəsində ciyərin yerləşdiyi yer.

CİGƏRGUŞƏ *f. جگرگوشه* b a x **cigərparə.**

CİGƏRXOR *f. جگرخور* «*ciyərlə yeyən*» 1) qəmli, qüssəli; 2) qüs-sələndirən, dərd verən.

CİGƏRXUN *f. جگرخون* ciyəri qana dönmüş; *m. dərddli.*

CİGƏRPARƏ *f. جگرپاره* «*ciyərlə parçası*» övlad.

CİGƏRSUZ *f. جگرسوز* ciyər yandıran; qəmli, kədərli, qüssəli.

CİHAD *ə. جهاد* 1) döyüş, vuruş, müharibə; 2) din uğrunda müharibə; din yolunda çalışma.

CİHAT *ə. جهات* «*cəhət*» *c. cəhətlər.*

CİHAZ *ə. جهاز* 1) bir işi yerinə yetirmək üçün istifadə edilən qurğu; 2) cehiz.

CİQQƏ *ə. جقه* 1) kəkil; 2) birçək; 3) bayraq, ələm; 4) qotaz; 5) tacşəkilli daş-qaşlı qadın baş bəzəyi.

CİLA' *ə. جلا* parlaqlıq, parlama.

CİLA'DAR *ə. جلاء* və *f. دار* cilalanmış, pardaxlanmış, parladılmış.

CİLBAB *ə. جلباب* köynək.

CİLD *ə. جلد* 1) dəri; 2) meşin; 3) kitabın qabığı; 4) böyük kitabın bölündüyü hissələrdən hər biri; hissə; 5) *m. görkəm, görünüş*; 6) *m. paltar, libas, geyim*.

CİLOVDAR *f. جلودار* 1) atın yanında gedib onun cilovunu tutan adam; 2) öndə gedən; karvanbaşı.

CİLVƏ *ə. جلوه* 1) parıltı, işıltı; 2) nazlı-qəməzəli hərəkət; 3) bəylə gəlinin ilk görüşü.

CİLVƏDAR *ə. جلوه* və *f. دار* *cilvəli, cilvələnen*.

CİLVƏGAH *ə. جلوه* və *f. گاه* *cilvəli görünən yer*.

CİLVƏGƏR *ə. جلوه* və *f. گر* *b a x cİlvəkar*.

CİLVƏKAR *ə. جلوه* və *f. کار* *parlayan, parıldayan*.

CİLVƏNÜMA *ə. جلوه* və *f. نما* *b a x cİlvəsaz*.

CİLVƏSAZ *ə. جلوه* və *f. ساز* *cilvələnen*.

CİM *ə. جيم* 1) ərəb, fars və əski Azərbaycan əlifbalarında ج hərfi-nin adı; 2) *m. camal, gözəllik*; 3) *m. qıvrım, buruq (saç haqqında)*.

CİMA' *ə. جماع* *cütləşmə, cinsi əlaqədə olma*.

CİN *ə. جن* *gözə görünməyən mövhumı varlıq; cin, əcinnə*.

CİNAH *ə. جناح* 1) qanad; 2) tərəf.

CİNAHEYN *ə. جناحين* *hər iki qanad; hər iki tərəf, sağ və sol*.

CİNAN *ə. جنان* «*cənnət*» *c. cənnətlər*.

CİNAS *ə. جناس* *tələffüzçə yaxın, mənaca müxtəlif sözlər*.

CİNAYƏT *ə. جنایت* *qanunla icazə verilməyən təhlükəli hərəkət; qanunazidd əməl*.

CİNAYƏTKAR *ə. جنایت* və *f. کار* *cinayət törədən, cani*.

CİNAYƏTKARANƏ *ə. جنایت* və *f. کارانه* *cinayətkarcasına, cani kimi*.

CİNBAZ *ə. جن* və *f. باز* *b a x cİndar*.

CİNDAR *ə. جن* və *f. دار* cinləri özünə tabe edib onların şərini aradan qaldıra bilən adam, cinqovan; ekzorsist.

CİNİLQƏT *ə. جن خلقت* yaradılışından cin olan, cin nəslindən olan.

CİNNƏT *ə. جنت* cinlənmə; dəlilik, cinlilik.

CİNNİ *ə. جنی* 1) cin tayfasına aid olan; 2) cinli.

CİNS *ə. جنس* kişi və ya qadın; erkək və ya dişi.

CİNSİ *ə. جنسی* cinsə aid, cinslə əlaqədar.

CİNSİYYƏT *ə. جنسیت* bir cinsə mənsubiyyət.

CİRAB *ə. جراب* torba, dağarcıq.

CİRM *ə. جرم* 1) cansız cisim; 2) böyüklük, həcm.

CİSM *ə. جسم* 1) bədən; 2) şey, əşya, cisim. **Cismi-samit** *جسم صامت* cansız varlıq.

CİSMANİ *ə. جسمانی* 1) cismə aid, maddi; 2) bədənə aid, bədəncə; 3) fiziki.

CİSMƏN *ə. جسمًا* cisim etibarilə, bədəncə.

CİSMPƏRVƏR *ə. جسم* və *f. پرور* öz bədəninə qulluq edən, işigücü özünə qulluq etməkdən ibarət olan.

CİSR *ə. جسر* 1) körpü; 2) bərə.

CİVAR *ə. جوار* 1) yaxın yer, ətraf; 2) divar.

CİYADƏT *ə. جیادت* gözəllik, təmizlik, saflıq.

CİZR *ə. جذر* kök, əsil.

CİZRİ *ə. جذری* köklü; kökə aid.

CİZYƏ *ə. جزیه* müsəlman ölkələrində qeyri-müsəlmanlardan alınan vergi; can vergisi.

CİZYƏGÜZAR *ə. جزیه* və *f. گذار* vergi verən, cizyə verən.

CÖV *f. جو* 1) arpa; 2) *m.* qiymətsiz.

CÖV' *ə. جوع* aclıq.

CÖV'AN *ə. جوعان* ac.

CÖVDƏT *ə. جودت* 1) yaxşılıq, xalislik, nöqsansızlıq; 2) üstünlük.

CÖVF *ə. جوف* 1) iç, içəri, daxil; 2) oyuq.

CÖVHƏR *ə. جواهر* *asli f.* 1) zat, mahiyyət, əsl, maya; 2) təbiət, xassə; 3) qılınca, bıçağa və s. su vermək üçün maddə; 4) daş-qaş, qiymətli daş; 5) essensiya.

CÖVHƏRFÜRŞ *ə. جواهر فروش* *və f.* cavahir alverçisi.

CÖVHƏRDAR *ə. جواهر دار* *və f.* 1) cövhərli; 2) fitri istedad və qabiliyyət sahibi; 3) almaz və b. daş-qaşla bəzədilmiş.

CÖVHƏRİ *ə. جواهری* cavahirə aid olan.

CÖVHƏRŞÜNAS *ə. جواهر شناس* *və f.* cövhər tanıyan, daş-qaş bilicisi.

CÖVİN *f. جوين* arpadan olan; arpa.

CÖVQ(Ə) *ə. جوقه || جوق* 1) yığıncaq; 2) dəstə, qrup; 3) xor.

CÖVLAN *ə. جولان* 1) gedib-gəlmə; 2) dolanma, hərlənmə.

CÖVLANGAH *ə. جواه گاه* *və f.* gəzinti yeri.

CÖVLANİ *ə. جولانی* dolanan, hərlənən.

CÖVR *ə. جور* incitmə, zülm, cəfa.

CÖVRGÜSTƏR *ə. جور گستر* *və f.* zülm edən, zülmkar, əziyyət verən, incidən.

CÖVŞƏN *f. جوشن* zireh.

CÖVŞƏNDAR *f. جوشندار* zirehi olan, zirehli.

CÖVŞƏNPUŞ *f. جوشن پوش* zirehlə örtülü, zirehli, zireh geyinmiş.

CÖVV *ə. جو* 1) hava; 2) iqlim; 3) göy; 4) ab-hava.

CÖVZ *ə. جوز* qoz, cövüz.

CÖVZA *ə. جوزا* astronomiyada: Əkizlər bürcü.

CU *f. جو* b a x **cuy**.

CUD *ə. جود* səxavət, əliaçıqlıq, comərdlik.

CULAH *f. جوله* b a x **culfa**.

CULFA *f. جولفا || جلفا* 1) pambıqatan, pambıqtəmizləyən; 2) əyirici, toxucu.

CUMADİYÜLAXİR *ə. جمادى الآخر* ərəb qəməri təqvimində 6-cı ayın adı.

CUMADİYÜLƏVVƏL *ə. جمادى الاول* ərəb qəməri təqvimində 5-ci ayın adı.

CURAB *ə. جراب* corab.

CUŞ *f. جوش* 1) qaynama; 2) *m.* coşma.

CUŞAN *f. جوشان* qaynayan, coşan, cuşa gələn.

CUŞİŞ *f. جوشيش* qaynama, coşma.

CUŞİŞBAR *f. جوشيشبار* coşub-daşan, qaynayan.

CUŞÜ XÜRÜŞ *f. جوش و خروش* qaynama, coşma.

CUY *f. جوى* 1) b a x **cuya(n)**; 2) kiçik arx; axar su.

CUYA(N) *f. جويان* || *جويا* axtaran, araşdıran.

CUYBAR *f. جويبار* 1) axar su; çay, arx; 2) b a x **cuyistan**.

CUYƏNDƏ *f. جوينده* axtaran.

CUYİSTAN *f. جويستان* axar su çox olan yer.

CÜBBƏ *ə. جبه* uzun ətəkli, enli üst geyimi.

CÜBN *ə. جبن* qorxaqlıq, qorxaq olma.

CÜDA *f. جدا* ayrı, ayrılmış; uzaq düşmüş.

CÜDAGANƏ *f. جداگانه* ayrıca.

CÜDEY *f. جدى* qütb ulduzu.

CÜĞD *ə. جغد* 1) bayquş; 2) başın arxa tərəfində düyünlənmiş saç;
3) *m.* qıvrım, qıvrılmış.

CÜHƏLA' *ə. جهلاء* b a x **cühhal**.

CÜHHAL *ə. جهال* «cahil» *c.* cahillər.

CÜL *ə. جل* çul.

CÜLAB *ə. جلاب* *əsl* *f.* b a x **gülab**.

CÜLBƏND *ə. جل بند* 1) çulu bağlamaq üçün ip; örkən;
2) cib; 3) qoltuq.

CÜLƏSA *ə. جلساء* «səlis» *c.* yoldaşlar.

CÜLUS *ə. جلوس* 1) oturma; 2) taxta oturma, hökmdarlığa başlama; 3) bir hökmdarın taxta oturduğu gün.

CÜMCÜMƏ *ə. جمجمه* 1) qafa taşı; kəllə; 2) taxta cam, taxtadan düzəldilmiş cam.

CÜMƏ *ə.* جمعه *b a x* **yövmülcümə.**

CÜMƏL *ə.* جمل «*cümlə*» *c.* 1) hamısı; 2) cümlələr.

CÜMHUR *ə.* جمهور 1) xalq, ümumxalq; 2) dəstə, kütlə; 3) hamısı, tamamilə.

CÜMHURİ *ə.* جمهوری cümhuriyyətə aid olan.

CÜMHURİYYƏT *ə.* جمهوريت respublika.

CÜMLƏ *ə.* جمله 1) hamı(sı), yekun, məcmu; 2) miqdar, məbləğ; 3) qrammatikada: bitmiş bir fikri ifadə edən söz birləşməsi və ya söz.

CÜMLƏTAN *ə.* جملة və *f.* آن yekun, nəticə.

CÜMLƏTƏN *ə.* جملة hamılıqla, hamı birdən, hamısı birgə.

CÜMU' *ə.* جموع «*cəm'*» *c.* cəmlər.

CÜMUDİYYƏ *ə.* جموديه böyük buz parçası; aysberq.

CÜNBAN *f.* جنبان tərپənən, qımıldanan, hərəkət edən.

CÜNBÜŞ *f.* جنبش 1) hərəkət, tərپəniş; 2) zövq, əyləncə, kef.

CÜND *ə.* جند qoşun, ordu.

CÜNDİ *ə.* جندی 1) orduya aid olan; hərbi, əsgəri; 2) Misir süvari əsgəri.

CÜNUB *ə.* جنوب şeytani olma.

CÜNUD *ə.* جنود «*cünd*» *c.* qoşunlar, ordular.

CÜNUN *ə.* جنون 1) dəlilik, dəli olma; 2) dəli.

CÜRBÜZƏ *ə.* جريزه 1) cəldlik, itilik; 2) istedadlılıq.

CÜR'ƏT *ə.* جرأت cəsarət, igidlik.

CÜRM *ə.* جرم 1) günah, təqsir, qəbahət; 2) yazıq, fağır; 3) planet.
Cürmi-ərz أرض جرم yer kürəsi.

CÜSSƏ *ə.* جسسه gövdə, bədən, cisim.

CÜST¹ *ə.* جست əl-ayağı iti, çevik, diribaş.

CÜST² *f.* جست axtarma, araşdırma.

CÜST(Ü)CU *f.* جستجو || جست و جو axtarma, araşdırma.

CÜYUŞ *ə.* جيوش «*ceyş*» *c.* 1) əsgərlər; 2) *t.* qoşun, ordu.

CÜZ' *ə.* جزء *b a x* **cüzv.** Cüz'i-layətəcəzza لايتجزا bölünməz hissə.

CÜZAM *ə.* جذام yoluxucu və sağalmaz dəri xəstəliyi.
CÜZEYR *ə.* جذير incə kök, zərif rişə.
CÜZ'Ə *ə.* جزء bir qurtuma içiləcək şey; bir qurtum içki.
CÜZ'ƏN *ə.* جزءا hissə-hissə, parça-parça.
CÜZ'İ *ə.* جزئى 1) tam olmayan; hissə; 2) az, azacıq.
CÜZUR *ə.* جذور «cizr» c. köklər, əsillər.
CÜZV *ə.* جزو 1) qisim, hissə, parça; 2) Quranın otuzda bir hissəsi.
CÜZVDAN *ə.* جزو və f. دان kağız qovluğu, içinə kağız qoyulan qovluq.

Ç

Ç *f.* چ fars və əski Azərbaycan əlifbalarının 7-ci hərfi.
ÇAÇİKƏMAN *f.* چاچی کمان Daşkənddə düzəldilmiş kaman.
ÇA *f.* چاه 1) quyu; 2) çənə çuxuru; zənəxdan. **Çahi-Babil** چاه بابل Harut və Marutun həbs olduğu quyu; **çahi-zənəxdan** چاه زنخدان çənə çuxuru; **çahi-Yusif** چاه يوسف 1) Yusifin qardaşları tərəfindən salındığı quyu; 2) çənə çuxuru.
ÇAHR *f.* چهار b a x **çar.**
ÇAHRÇUBƏ *f.* چهارچوبه b a x **çarçubə.**
ÇAHRGUŞƏ *f.* چهارگوشه b a x **çarguşə.**
ÇAHRMIX *f.* چهارمیخ b a x **çarmix.**
ÇAHRŞƏNBƏ *f.* چهارشنبه b a x **çarşənbə.**
ÇAHRİYAR *f.* چهاریار b a x **çaryar.**
ÇAK *f.* چاك cırıq, yırtıq.
ÇAK-ÇAK *f.* چاک چاک cırıq-cırıq, yırtıq-yırtıq.
ÇAKƏR *f.* چاکر qul, kölə; qulluqçu, xidmətçi, nökər.
ÇAKƏRANƏ *f.* چاکرانه qulcasına, köləcəsinə; nökərcəsinə, qulluqçu kimi.

ÇAKƏRNƏVAR *f.* چاکنوار qullarına yaxşı münasibət bəsləyən, onların qeydinə qalan.

ÇAKƏRPƏRVƏR *f.* چاکرپرور işçiyə, qulluqçuya yaxşı baxan.

ÇAKƏRZADƏ *f.* چاکرزادə quldan doğulmuş, kölə nəslindən olan.

ÇAKGİRİBAN *f.* چاک گریبان yaxası cırıq.

ÇAKİ *f.* چاکی kiçik cib bıçağı.

ÇALAK *f.* چالاک *əsl* *a.* cəld, çevik, becid.

ÇAPUK *f.* چاپوک *əsl* *a.* cəld, iti, yeyin.

ÇAPUKSEYR *f.* چاپوک سیر və ə. cəld yeriyən, qıvraq.

ÇAPUKSÜVAR *f.* چاپوک سوار iti gedən süvari.

ÇAR *f.* چار b a x **çəhar**.

ÇARÇUBƏ *f.* چارچوبه çərçivə.

ÇARƏ *f.* چاره əlac, tədbir.

ÇARƏGƏR *f.* چاره گر çarə bilən, tədbir edən, çıxış yolu tapan.

ÇARƏSAZ *f.* چاره ساز çarə edən, tədbir görən.

ÇARGAV *f.* چارگاو dörd öküz qoşulmuş araba, cüt və s.

ÇARGUŞƏ *f.* چارگوشه 1) dörd bucaq, dörd tərəf; 2) dördbucaqlı, dördküncü, dördtinli.

ÇARGÜL *f.* چارگل dördkünc, dördbucaq.

ÇARMIX, ÇARMİX *f.* چارمىخ 1) müqəssirin iki əl və iki ayağını bağlamaq üçün işlədilən xüsusi cəza aləti; 2) müqəssirin iki əl və iki ayağını divara mıxlamaqdan ibarət ölüm cəzası; 3) b a x **çarparə** (*1-ci mənada*).

ÇARNAÇAR *f.* چارنا چار b a x **çarü naçar**.

ÇARPA *f.* چارپا dördayaqlı (*heyvan*), mal-qara.

ÇARPARƏ *f.* چارپاره 1) müqəssirin iki əl və iki ayağını dörd arabaya və ya dörd heyvana bağlayaraq, dörd parça etməklə ölüm cəzası; 2) rəqs zamanı barmaqlara taxılıb çalınan cüt pullar.

ÇARSU(Y) *f.* چارسو || چارسوی 1) dörd yan, dörd tərəf; 2) dörd yandan küçəsi olan meydan; 3) iki tərəfində dükanlar olan üstüörtülü və ya açıq bazar.

ÇARSUBAZAR *f.* چارسوبازار b a x **carsu** (3-cü mənada).

ÇARŞƏNBƏ *f.* چارشنبه b a x **çəharşənbə**.

ÇARTAQ *f.* چار və طاق 1) dörd tağı olan ev; 2) talvar, çardaq; 3) *m.* göy, səma.

ÇARTƏB' *f.* چار və طبع dörd ünsür (*qədim tibb elminə görə, insan bədənində olan dörd maye: qan, bəlğəm, xilt, sifraq*).

ÇARÜ NAÇAR *f.* چارو ناچار istər-istəməz, əlacsız.

ÇARÜNSÜR *f.* چار və عنصر dörd ünsür (*qədimdə tərkibcə sadə sayılan su, od, hava, torpaq*).

ÇARVADAR *f.* چاروادار 1) mal-qara alverçisi; 2) minik heyvanını kirayə verən adam.

ÇARYAR *f.* چاریار dörd yoldaş (*Məhəmməd peyğəmbərin ən yaxın silahdaşları Əbubəkr, Ömər, Osman, Əli nəzərdə tutulur*).

ÇAŞNİ *f.* چاشنی 1) ləzzət, dad; 2) bir şeyin dadını bilmək üçün ağıza alınan miqdar; nümunə.

ÇAŞNİGİR *f.* چاشنی گیر hökmdarların yeməyini dadmaqla onun zərərsiz olduğunu müəyyənləşdirən adam.

ÇE¹ *f.* چه fars və əski Azərbaycan əlifbalarında چ hərfinin adı.

ÇE² *f.* چه b a x **çi**.

ÇEHEL *f.* چهل qırx.

ÇEŞM *f.* چشم 1) göz; 2) *m.* sevimli. **Çeşmi-qeyrət** چشم غیرت «*qeyrət gözü*» *m.* namus, qeyrət; **çeşmi-çırağ** چشم چراغ «*çırağın gözü*» *m.* əziz, göz bəbəyi qədər sevimli.

ÇEŞMƏ *f.* چشمه bulaq, qaynaq. **Çeşmei-xurşid** چشمه خورشید günəşin dairəsi; **çeşmei-həyvan** چشمه حیوان b a x **çeşmei-həyat**; **çeşmei-həyat** چشمه حیات həyat çeşməsi, dirilik çeşməsi.

ÇEŞMƏSAR *f.* چشمه سار çoxlu çeşmə olan yer; bulaqlıq.

ÇEŞMÜ ÇİRAĞ *f.* چشم و چراغ *m.* əziz, istəkli, göz işığı.

ÇƏĞANƏ *f.* چغانه saza oxşayan simli musiqi aləti.

ÇƏH *f.* چه 1) quyu; 2) çənə çuxuru; zənəxdan.

ÇƏHAR *f.* چهار dörd.

ÇƏHARDƏH *f.* چهارده on dörd.

ÇƏHARDƏH MƏSUM *f.* چهارده və ə. معصوم on dörd məsum
(Məhəmməd peyğəmbər, onun qızı və nəslindən olan on iki imam).

ÇƏHARŞƏNBƏ *f.* چهارشنبه b a x çərşənbə.

ÇƏHARÜM(İN) *f.* چهارمین || چهارم dördüncü.

ÇƏHARYEK *f.* چهاريك b a x çərək (1-ci mənada).

ÇƏKAN *f.* چكان daman, damcılayan.

ÇƏLİPA *f.* چلیپا xaç, səlib.

ÇƏM *f.* چم 1) yol, üsul, qayda; 2) büküm, qırış; 3) *m.* işvə, naz-qəməzə.

ÇƏMƏN *f.* چمن otluq, yaşıllıq.

ÇƏMƏNARA *f.* چمن آرا «çəmən bəzəyi» *m.* gözəl.

ÇƏMƏNƏFRUZ *f.* چمن افروز «çəmən işıqlandıran» *m.* gözəl.

ÇƏMƏNİSTAN *f.* چمنستان b a x çəmənzar.

ÇƏMƏNPIRA *f.* چمن پیرا «çəmən bəzəyən» *m.* gözəl.

ÇƏMƏNZAR *f.* چمنزار çəmənlik, yaşıllıq.

ÇƏM(Ü)XƏM *f.* چم و خم || چم خم naz-qəməzə, işvə.

ÇƏNAN *f.* چنان b a x çinan.

ÇƏNBƏR *f.* چنبر b a x çəngəl (1-ci və 2-ci mənələrdə).

ÇƏND *f.* چند neçə? neçə dənə?

ÇƏNDAN *f.* چندان o qədər, o dərəcədə, o mərtəbədə.

ÇƏNG *f.* چنگ 1) pəncə, ovuc; 2) barmaqla çalınan qədim simli
musiqi aləti.

ÇƏNGAL *f.* چنگال 1) ağac və ya dəmir halqa; doğanaq; 2) öyri,
halqavarı; 3) pəncə, caynaq; 4) çəngəl.

ÇƏNGİ *f.* چنگی 1) dəf çalıb-oxuyaraq oynayan adam; 2) çəngəçalan.

ÇƏP *f.* چپ sol.

ÇƏPƏNDAZ *f.* چپ انداز sol tərəfdən, çəpinə.

ÇƏPRAST *f.* چپ راست 1) çarpaz, sol-sağ; 2) badalaq.

ÇƏRA¹ *f.* چرا nə üçün? niyə?

ÇƏRA² *f.* چرا otlama.

ÇƏRAGAH *f.* چراگاه otlaq, otluq.

ÇƏRB *f.* چرب yağlı. **Çərbi-zəban** چرب زبان dili düz olan, düz danışan.

ÇƏRƏK¹ *f.* چرك 1) dördü bir; 2) batmanın dördü biri.

ÇƏRƏK² *f.* چرك yara (*qılnc və s. yarası*).

ÇƏRƏKƏ *f.* چركه 1) dördü bir; 2) Quranın kiçik surələrindən tərtib olunmuş və mollaxanada əlifba kitabını əvəz edən kitabça.

ÇƏRX *f.* چرخ 1) təkər, çarx; 2) dolanma, dövr etmə; 3) *m.* göy, səma, asiman; 4) *m.* dünya, kainat; 5) *m.* bəxt, tale. **Çərxi-cəfacu** چرخ جفاچو vəfasız dünya, zülm və əziyyətlə dolu dünya; **çərxi-çənbəri** چرخ چنبری çarx dairəvi səma; **çərxi-ətləs** چرخ اطللس «*atlas çarx*» astronomiyada: yeddinci fələk; **çərxi-fələk** چرخ فلك 1) dünya; 2) göy, səma; 3) *m.* bəxt, tale; **çərxi-kəcmədar** چرخ كجمدار «*tərsinə dövr edən çarx*» *m.* zamanə, ruzigar; **çərxi-kəcrov** چرخ كجرو zamanə, ruzigar; **çərxi-lacivərd** چرخ لاجورد göy rəngdə olan səma; **çərxi-mina** چرخ مينا mavi səma; **çərxi-pir** چرخ پير qoca dünya.

ÇƏRXƏKİ *f.* چرخکی fırlanma.

ÇƏSBAN *f.* چسبان 1) yapışıq, yapışan; 2) *m.* münasib, layiq.

ÇƏRŞƏNBƏ *f.* چارشنبه həftənin günlərindən birinin adı.

ÇƏTR *f.* چتر 1) günlük, çətir; 2) çadır.

Çİ *f.* چی nə?

ÇİFAİDƏ *f.* چه فائده və ə. b a x **çifayda**.

ÇİFAYDA *f.* چی فایده nə faydası? nə xeyri?

ÇİSUD *f.* چه سود nə xeyri? nə olsun ki?

ÇİDƏ *f.* چیده yığılmış, toplanmış, düzülmüş.

ÇİKKƏ *f.* چكه 1) damcı, damla, qətrə; 2) sidiyin damcı-damcı axması (süzənək) xəstəliyi.

ÇİLLƏ *f.* چله 1) doğuşdan, toydan, ölümdən keçən qırx gün; 2) qışın böyük (40 gün) və kiçik (20 gün) çillədən ibarət ilk 60 günü.

- ÇİN¹** *f.* چین 1) qıvrım, bükük; 2) bürüşük, bürüşmə. **Çini-cəbin** چین جبین *b a x* **çini-əbru**; **çini-əbru** چین ابرو yıgılmış qaş; qaşqabaq.
- ÇİN²** *f.* چین toplayan, yığan, dərən.
- ÇİNAN** *f.* چنان belə, bu cür.
- ÇİNƏ** *f.* چینه quş dənisi.
- ÇİNƏDAN** *f.* چینه دان quşların ilk həzm orqanı.
- ÇİNGANƏ** *f.* چنگانه qaraçı.
- ÇİNİ** *f.* چینی 1) Çində hazırlanmış, Çində düzəldilmiş; 2) əla növ saxsı qab-qacaq; 3) çinli.
- ÇİRAĞBAN** *f.* چراغان 1) şənliklərdə evləri və s. işıqla bəzəmə; 2) şənlik; 3) çox işıqlı.
- ÇİRƏ** *f.* چیره məharətli, zirək.
- ÇİRƏDƏST** *f.* چیره دست əldən iti, zirək, diribaş.
- ÇİRK** *f.* چرك 1) kir; 2) irin.
- ÇİRKAB** *f.* چركاب çirkli su.
- ÇİZ** *f.* چیز şey.
- ÇOLPA** *f.* چولپا 1) bir ayağı çolaq; 2) ayaqca solaxay; 3) böyük cücə; 4) *m.* bacarıqsız.
- ÇOVGAN** *f.* چوگان 1) atla top oyunu; 2) həmin oyunda topu vurmaq üçün ucu əyri uzun ağac.
- ÇOVGANBAR** *f.* چوگانبار çovgan oynayan, top oynadan.
- ÇÖHR(Ə)** *f.* چهره || üz, sifət.
- ÇÖHRƏƏFRUZ** *f.* چهره افروز «üz işıqlandıran» *m.* gözəl.
- ÇÖHRƏGÜŞA** *f.* چهره گشا üz açan, üz göstərən.
- ÇÖHRƏNÜMA** *f.* چهره نما üzə çıxan, aydınlaşan; zahir, aşkar.
- ÇÖHRƏPİRA** *f.* چهره پیرا bəzəkçi.
- ÇÖHRƏTƏRAŞ** *f.* چهره تراش 1) üzünü qırzan, üzükırxıq; 2) *m.* dinsiz.
- ÇUB** *f.* چوب 1) ağac; 2) taxta; 3) əlağacı. **Çubi-Çin** چوب چین jənşen (*dərman bitkisi*).

D

D *ə*. د ərəb əlifbasının 8-ci, fars və əski Azərbaycan əlifbalarının 10-cu hərfi; əbcəd hesabında 4 rəqəmini ifadə edir.

DA' *ə*. داء azar, xəstəlik, dərd.

DABBƏ *ə*. دابة minik və ya yük heyvanı; dördayaqlı.

DABBƏTÜLƏRZ *ə*. دابة الارض qiyamətdə Dəccalla züھر edəcək bir heyvan.

DAD¹ *f*. داد 1) ədalət, insaf; ədalət məhkəməsi; 2) qarşılıq, əvəz; 3) cəza; 4) aman, haray, yardıma çağırış.

DAD² *f*. داد 1) vergi; 2) satış, satın. **Dadi-xuda** داد خدا Allah vergisi.

DADAR *f*. دادار Allah; Tanrı.

DADBƏXS *f*. دادبخش ədalətli, insafli.

DADƏ *f*. داده veriliş; verilmiş.

DADƏR *f*. دادر qardaş.

DADGƏR *f*. دادگر b a x **dadgüstər**.

DADGÜSTƏR *f*. دادگستر 1) ədalətli adam; 2) hakim.

DADXA *f*. دادخواه 1) imdada çağırən, fəryada çağırən; 2) şikayət edən, şikayətçi; 3) iddiaçı.

DADRƏS *f*. دادرس dada çatan, fəryada yetişən // arxa, kömək.

DADÜ FƏRYAD *f*. داد و فریاد haray, aman.

DADÜ SİTƏD *f*. داد و ستد alver, alış-veriş.

DAFE *ə*. دافع dəf edən, rədd edən, qovub çıxaran.

DAĞ *f*. داغ 1) qızgın dəmirlə vurulan nişan, damğa; 2) çox isti, yandırıcı; 3) *m*. dərd, qəm, qüssə, kədər. **Dağı-dərüni** داغ درونی daxili dərd.

DAHİ *ə*. داهی çox görkəmli (şəxsiyyət); qeyri-adi istedadla malik.

DAHİYANƏ *ə*. داهی və *f*. دانه dahicəsinə, dahi kimi.

DAHİYƏ *f*. داهیه müsibət, bəla.

DAXİL *ə.* داخل iç, içəri.

DAXİLƏN *ə.* داخلə daxilən, içəridən, içərisindən.

DAXİLİ(YYƏ) داخلیه || داخلی 1) ölkənin daxili işlərinə baxan idarə; 2) ölkənin daxilinə aid olan.

DAİ *ə.* داعی 1) dua edən, duaçı; 2) səbəbkar, bais; 3) iddia, tələb; 4) arzu, dilək.

DAİM(A) *ə.* دائما || دائم 1) davam edən, arası kəsilməyən; 2) həmişə, daim.

DAİMİ *ə.* دائمی həmişəlik, əbədi.

DAİMÜLEHSAN *ə.* دائم الاحسان həmişə yaxşılıq edən.

DAİMÜLƏBƏD *ə.* دائم الابد həmişə, əbədi, daim.

DAİMÜL'ƏZAB *ə.* دائم العذاب həmişə əzab çəkən, həmişə əziyyətə məruz qalan.

DAİMÜL'ÖVQAT *ə.* دائم الاوقات hər vaxt, həmişə, daim.

DAİN *ə.* دائن borc verən; alacaqlı.

DAİR *ə.* دائر 1) dövr edən, dönən, dolanan; 2) fəaliyyətdə olan, istifadə edilən; 3) haqqında, barəsində.

DAİRƏ دائرة 1) bütün nöqtələri mərkəzindən eyni məsafədə olan qapalı əyri xətt; 2) həmin xəttin içərisində qalan yuvarlaq yer; sahə; 3) binanın bölündüyü hissələrdən hər biri; 4) dövlət idarəsi, şəhər idarəsi; 5) rayon, region; 6) böyük ev, bina; 7) qaval, dəf; 8) *m.* çərçivə, hədd, hədd. **Dairei-istiva** دائرة استوا ekvator; **dairei-qütbi** دائرة نصف النهار qütb dairəsi; **dairei-nisfünnehar** دائرة نصف النهار meridian; **dairei-üfüqi** دائرة افقى üfüq dairəsi.

DAİRƏN *ə.* دائراً dönərək; dolaşaraq.

DAİRƏVİ *ə.* دائرۃ dairə şəklində olan, girdə.

DAİYYƏ داعیه səbəb, bais.

DAL¹ *ə.* دال 1) ərəb, fars və əski Azərbaycan əlifbalarında د hərfi-nin adı; 2) *m.* belə bükülmüş; qocalmış.

DAL² f. دال qartal, qaraquş.

DALİYYƏ *ə.* داليه delta.

DALL *ə.* دال dəlalət edən, sübut edən.

DAM¹ *f.* دام 1) tor, tələ; 2) həbsxana; 3) *m.* hiylə, kələk.

DAM² *f.* دام 1) ev heyvanı // heyvan; 2) ov quşu.

DAMAD *f.* داماد kürəkən.

DAMAN *f.* دامن b a x **damən**.

DAMƏ *ə.* دام daimi olsun! həmişəlik olsun!

DAMƏN *f.* دامن b a x **damənə**.

DAMƏNBUS *f.* دامن بوس ətək öpən.

DAMƏNBUSİ *f.* دامن بوسی ətək öpmə.

DAMƏNDƏ *f.* دامنده ümitsiz, köməksiz, naçar.

DAMƏNDƏRMİYAN *f.* دامن درمیان «ətəyi beldə» 1) b a x **damənkeş**; 2) təşəbbüsçü, təşəbbüskar.

DAMƏNƏ *f.* دامنه 1) paltarın aşağı hissəsi, ətəyi; 2) dağın döşü, aşağı hissəsi, ətəyi; 3) qıraq, kənar.

DAMƏNGİR *f.* دامنگیر 1) başqasının ətəyindən tutub yalvaran; yardım istəyən; 2) giriftar, düşər; 3) təqib edən, izləyən.

DAMƏNKEŞ *f.* دامن کش «ətək çəkən» *m.* bir şeyə hazır.

DAMGAH *f.* دامگاه 1) tələ qurulmuş yer, tələ olan yer // tələ; 2) *m.* bu dünya.

DAMÜDƏD *f.* دام ودد b a x **dədü dam**.

DAN *f.* دان bilən.

DANA *f.* دانا çox bilikli, bilici; alim.

DANATƏR *f.* داناتر çox bilikli, daha bilikli.

DANƏ *f.* دانه *əsl* *a.* 1) dənə (*buğda və s.*); 2) toxum, tum; 3) dənə, ədəd; 4) seçmə; 5) gilə (*üzüm və s.*); 6) *m.* mənşə.

DANƏÇİN *f.* دانه چین 1) dən yığan, dən dənləyən; 2) xırım-xırda, dağınıq şeylərdən istifadə edən.

DANƏFƏŞAN *f.* دانه فشان dən səpən, toxum əkən.

DANƏXOR *f.* دانه خور dən yeyən.

DANƏNDƏ *f.* داننده bilici, bilikli.

DANƏNİŞİN *f.* دانه نشين daş-qaşla bəzənmiş (*silah, qab-qacaq və s.*).

DANƏPƏRVƏR *f.* دانه پرور toxum yetişdirən.

DANƏVƏR *f.* دانه دənəli, dənələri iri olan; dənəvər.

DANİŞ *f.* دانش bilik, elm, məlumat.

DANİŞAMUZ *f.* دانشاموز 1) dünyagörüşü geniş olan; bilikli; 2) elm öyrənən; şagird.

DANİŞCU *f.* دانشجو tələbə.

DANİSGAH *f.* دانشگاه universitet.

DANİŞGƏDƏ *f.* دانشگاه 1) institut; 2) fakültə.

DANİŞMƏND *f.* دانشمند 1) alim; 2) bilikli, elmlı.

DANİŞVƏR *f.* دانشور bilikli, alim.

DANG *f.* دانگ *əslı a.* 1) dirhəmin altıda birinə bərabər köhnə çəki daşı; 2) əmlakın altıda bir hissəsi.

DAR *a.* دار 1) böyük ev; 2) yer, məkan, məqam. **Dari-bəla** دار بلا «*bəla evi*» *m.* dünya; **dari-dünya** دار دنیا dünya evi, axirət evinin əksi; **dari-elm** دار علم b a x **darül'elm**; **dari-səlam** دار سلام b a x **darüssəlam**; **dari-şəfa** دار شفا b a x **darüşşəfa**.

DARA *f.* دارا sahib, malik olan, malik.

DARAT *f.* دارات dəbdəbə, təntənə.

DARÇİN *f.* دارچین darçın.

DARÇİNİ *f.* دارچینی darçın rəngində; açıq-qəhvəyi.

DAREYN *a.* دارین «*iki ev*» bu dünya və axirət dünyası.

DARƏNDƏ *f.* دارنده sahib, malik, yiyə.

DARU *f.* دارو 1) dərman, dava; 2) darı.

DARÜLCÜNÜN *a.* دار الجنون dəlixana.

DARÜL'ELM *a.* دار العلم elm evi, elm yurdu, elm mərkəzi.

DARÜL'EYŞ *a.* دار العیش eyş-işrət evi, kefi yeri.

DARÜL'ƏCƏZƏ *a.* دار العجزه əlillər evi; qocalar evi.

DARÜLƏMAN *ə. دار الامان* aman aparılacaq yer, pənah götürilən yer.

DARÜL'ƏYAR *ə. دار العيار* yoxla(n)ma yeri.

DARÜLFÜNUN *ə. دار الفنون* universitet.

DARÜLXİLAFƏT *ə. دار الخلافت* xilafətin mərkəzi, paytaxt.

DARÜLXÜLUD *ə. دار الخلود* həmişəlik ev, axirət, o biri dünya.

DARÜL'İMAN *ə. دار الايمان* iman evi, etiqad evi.

DARÜL'İMARƏ *ə. دار الاماره* 1) ömirliliyin mərkəzi; 2) şəhər hakiminin olduğu bina.

DARÜLQƏRAR *ə. دار القرار* 1) istirahət evi, qərar tapılan yer; 2) o biri dünya, axirət dünyası.

DARÜLQÜRUR *ə. دار الغرور* 1) öyünmə yeri, qərar tapılan yer; 2) o biri dünya.

DARÜLMƏLAL *ə. دار الملal* 1) dörd-əziyyət yeri; 2) zindan, həbsxana; 3) *m.* bu dünya.

DARÜLMÜƏLLİMAT *ə. دار المعلمات* qadın müəllimlər seminariyası.

DARÜLMÜƏLLİM(İN) *ə. دار المعلمين || دار المعلم* müəllimlər seminariyası.

DARÜLMÜLK *ə. دار الملك* 1) paytaxt, mərkəz; 2) ölkə, vilayət.

DARÜL'ÜLUM *ə. دار العلوم* elmlər evi, akademiya.

DARÜL'ÜRFAN *ə. دار العرفان* 1) ürfan evi, elm və maarif ocağı; 2) süfilərdə: yığıncaq yeri, təkyə.

DARÜSSƏLAM *ə. دار اسلام «dinclik evi; əmin-amanlıq yeri»* 1) həzrəti-Əlinin dəfn olunduğu Nəcəf şəhərinə verilmiş ad; 2) vaxtilə Bağdada verilən obrazlı ad; 3) *m.* cənnət.

DARÜSSƏNAƏ *ə. دار الصناعة* gəmiqayırma müəssisəsi; tərsanə.

DARÜŞŞƏFA *ə. دار الشفا* müalicəxana, xəstəxana.

DARÜTTƏHSİL *ə. دار التحصيل* təhsil evi; məktəb.

DARÜZZƏFƏR *ə. دار الظفر* zəfər yeri, qalibiyyət yeri.

DAS *f.* داس orağ, çin.

DASTAN *f.* داستان 1) hekayə, nağıl, sərgüzəşt; 2) bir əhvalatı xalq arasında əsasən şifahi yaymaq üçün nəzm və nəslrlə tərtib edilən əsər; 3) poema; 4) *m.* dldən-dilə düşmə, məşhur olma.

DASTANSƏRA *f.* داستان سرا 1) dastan söyləyən; hekayəçi, nağılçı; 2) dastan yazan, dastan qoşan.

DAVƏR *a.* داور 1) münsif; 2) münsiflər məhkəməsi; 3) məhkəmə hakimi; 4) Allah, Tanrı; 5) hakim // vali.

DAVƏRANƏ *a.* داور və *f.* انه hökmdar kimi; hakimənə.

DAVƏRİ *a.* داورى hakimə aid olan.

DAVUDİ *a.* داودی b a x **davudnəfəs**.

DAVUDNƏFƏS *a.* داود نفس Davud kimi səsi olan; xoş səsli; avazı xoş olan.

DAYƏ *f.* دايه 1) südəmər uşağa süd verən başqa qadın, süd anası; 2) tərbiyəçi, müəbbiyə.

DEH *f.* ده kənd.

DEHATİ *f.* دهاتی kəndli(lər).

DEHQAN *f.* دهقان 1) kəndli, kəndçi // əkinçi; 2) orta əsrlərdə: mülkədar; 3) bağban.

DEY *f.* دی 1) fars aylarının onuncusu, qış aylarının birincisi (22 dekabr-20 yanvar) // qış; 2) əsatirdə: soyuğa nəzarət edən mələk.

DEYCUR *f.* ديجور qaranlıq.

DEYN *a.* دين borc, vəzifə.

DEYR *a.* دير 1) monastır; kilsə; 2) meyxana. **Deyri-muğan** دير مغان atəşpərəstlərin ibadət yeri.

DƏVİ *a.* دعاوی «dəva» *c.* 1) iddialar, tələblər; 2) davalar, döyüşlər.

DƏ'B *a.* دأب dəb, adət, qayda.

DƏBBAĞ *a.* دباغ xam dərini aşıllayan.

DƏBBAĞXANƏ *a.* دباغ və *f.* خانه xam dəri emal edilən yer.

DƏBBƏ¹ *ə.* دبه vədindən, sözündən və ya kəsilmiş qiymətdən səbəbsiz imtina etmə.

DƏBBƏ² *ə.* دبه dibi yuvarlaq qab.

DƏBBƏKAR *ə.* دبه və *f.* کار dəbbələyən; öz vədindən, sözündən və ya kəsilmiş qiymətdən imtina edən.

DƏBDƏBƏ *ə.* ددبه 1) parıltı, gurultu; 2) təntənə, calal.

DƏBƏNGUZ *f.* دبنگوز axmaq, sarsaq.

DƏBƏRAN *ə.* دبران qırmızı rəngli bir ulduzun adı.

DƏBİR *ə.* دبیر 1) katib, yazıçı; 2) hesabdar, mühasib; 3) müəllim (orta məktəbdə); 4) sasanilər dövlətində maliyyə işlərini idarə edən məmur. **Dəbiri-fələk** دبیر فلک «*fələyin dəbiri*» Merkuri (*planet*).

DƏBİRİSTAN *ə.* دبیر və *f.* ستان orta məktəb.

DƏBİSTAN *f.* دبستان ibtidai məktəb.

DƏBUR *ə.* دیور 1) səbə yelinin əksi olan qərb küləyi; 2) ayrılıq.

DƏCCAL *ə.* دجال 1) qiyamət günü eşşəyi tərsinə minib zühur edəcək əfsanəvi şəxs; 2) on ikinci imam Mehdi'nin zühuru ərəfəsində gələcək yalançı Mehdi; 3) xristianlarda: İsanın düşməni, antixrist; 4) *m.* yalançı, fırıldaqçı; 5) *m.* dəcəl (*uşaq*).

DƏD *f.* دد 1) yırtıcı heyvan, vəhşi; 2) oğlaq.

DƏDÜ DAM *f.* دد و دام ev və çöl heyvanları, bütün heyvanlar, heyvanat.

DƏF *ə.* دف qaval (*çalğı aləti*).

DƏF' *ə.* دفع 1) rədd etmə, uzaqlaşdırma; 2) aradan qaldırma, yox etmə, məhv etmə; 3) vermə, xərcləmə, haqqını ödəmə; 4) geri qaytarma.

DƏFATİR *ə.* دفاتر «*dəftər*» *c.* dəftərlər.

DƏF'Ə *ə.* دفعه dəfə, kərə.

DƏFƏAT *ə.* دفعات «*dəfə*» *c.* dəfələr(lə).

DƏF'ƏTƏN *ə.* دفعتاً 1) bir dəfədə, birkərəlik; 2) birdən, birdən-birə.

DƏFİN *ə.* دفین basdırılmış, yerə gömülmüş, dəfn edilmiş.

DƏFİNƏ *ə.* دفینه yerə basdırılıb gizlədilmiş var-dövlət.

DƏFTƏR *f.* دفتر *əslî y.* 1) dəftərxana; 2) kitab kimi tikilmiş ağ və-rəqlərdən ibarət yazı ləvazimatı. **Dəftəri-ə'mal** دفتر اعمال adamların pis və yaxşı işləri qeyd olunmuş mənəvi dəftər; **dəftəri-xaqani** دفتر خاقانی vətəndaşların mal və torpaqlarının qeyd olunduğu kitab və onların saxlandığı dövlət idarəsi.

DƏFTƏRDAR *f.* دفتردار hesabdar, mühasib.

DƏFTƏRXANƏ *f.* دفترخانه məktublaşma və sənədləşdirmə işləri icra edilən yer.

DƏGƏL¹ *f.* دگل 1) hiylə, aldatma; 2) qəlp, saxta (*pul və s.*).

DƏGƏL² *f.* دگل yelkən; dor ağacı.

DƏGƏL³ *f.* دگل keçid yaşlarında olan yeniyetmə oğlan.

DƏĞA *f.* دغا b a x **dəğəl** (2-ci mənada).

DƏĞDƏĞƏ *ə.* دغدغه 1) qıdıq, qıdıqlama; 2) səs-küy, vəlvələ.

DƏĞƏL *ə.* دغل 1) qəlp, saxta; 2) hiylə, fırıldaq; hiyləgər, fırıldaqçı.

DƏH *f.* ده on.

DƏHA *ə.* دها düha.

DƏHAQİN *ə.* دهاقین «*dehqan*» *c. əslî f.* kəndlilər.

DƏHALİZ *ə.* دھالیز «*dəhliz*» *c. əslî f.* dəhlizlər.

DƏHLİZ *f.* دھلیز 1) küçə qapısı ilə pilləkən arasında aralıq yer; 2) böyük otağın yanındakı kiçik otaq; 3) koridor; 4) qulağın içindəki boşluq; orta qulaq.

DƏHAN *f.* دھان b a x **dəhən**.

DƏHAT *f.* دھات kənd yerləri.

DƏHƏN *f.* دھن ağız.

DƏHNA' *ə.* دھناء səhra, çöl.

DƏHR *ə.* دهر 1) zaman, vaxt, dövr; 2) dünya, cahan, aləm; 3) *m.* tale, fələk. **Dəhri-fəna** دهر فنا puç, fani dünya.

DƏHRƏ *f.* دهره 1) ağac doğramaq, budamaq və s. üçün işlədilən kəsici alət; 2) çapacaq; 3) ötdöyən, qiyməkeş.

DƏHRİ *ə.* دهری 1) zamana məxsus; 2) axirətə inanmayan; 3) ateist; materialist.

DƏHSALƏ *f.* دهساله on yaşında.

DƏHŞƏT *a.* دهشت qorxu, təhlükə, xof.

DƏHŞƏTAMİZ *a.* دهشت və *f.* آمیز dəhşət doğuran, qorxunc, dəhşətli.

DƏHŞƏTƏNGİZ *a.* دهشت və *f.* انگیز dəhşətə gətirən, qorxudan, qorxunc.

DƏHŞƏTNAK *a.* دهشت və *f.* ناک qorxulu, qorxunc.

DƏHŞƏTNÜMUN *a.* دهشت və *f.* نمون dəhşətli görünən, qorxunc.

DƏHŞƏTRƏS *a.* دهشت və *f.* رس dəhşət törədən, dəhşətli.

DƏHÜM *f.* دهم onuncu.

DƏHYEK *f.* ده يك onda bir (*kəndlilərin mülkədarlara verdikləri natural vergi*).

DƏXALƏT *a.* دخالت başqasının işinə qarışma.

DƏXİL *a.* دخيل 1) kiməsə pənah aparan; 2) yad (*adam*).

DƏXL *a.* دخل 1) müdaxilə etmə, qarışma; 2) aid olma; aidlik; 3) gəlir, mədaxil, qazanc; 4) dəxil (*pul yığılan yeşik, mücrü və s.*).

DƏXMƏ *f.* دخمه 1) məzar, türbə; 2) daxma.

DƏKAKİN *a.* دكاكين «*dükən*» *c.* dükanlar.

DƏKKƏ *f.* دكه 1) dağ keçisi, vəhşi keçi; 2) səki; 3) tövlə, pəyə.

DƏQA(Y)İQ *a.* دقائق || دقائق «*dəqiqə*» *c.* 1) dəqiqələr; 2) incə işlər, zərif əməllər; dəqiqləşdirmələr.

DƏQİQ *a.* دقيق 1) incə, zərif, nazik; 2) sərrast, dürüst.

DƏQİQƏ *a.* دقيقة 1) saatin altmışda bir hissəsi; 2) sadıqlıq, vəfalılıq.

DƏQİQƏSƏNC *a.* دقيقة və *f.* سنج bax **dəqiqəşümar**.

DƏQİQƏŞÜMAR *a.* دقيقة və *f.* شمار saatin dəqiqəni göstərən böyük əqrəbi.

DƏQİQƏŞÜNAS *a.* دقيقة və *f.* شناس incədən incəni seçən, hər şeyin vaxtını bilən.

DƏQİQİ *a.* دقيقی dəqiq şeyə aid olan, dəqiq olan.

DƏQQ *ə.* دق vurma, döymə; vurulma, döyülmə.

DƏQQÜLBAB *ə.* دق الباب qapını vurma, döymə, tıqqıldatma; qapının döyülməsi.

DƏLAİL *ə.* دلائل «*dəlil*» *c.* dəlillər, sübutlar.

DƏLAL *ə.* دلال naz, işvə, şivə.

DƏLALƏT *ə.* دلالت 1) yol göstərmə, rəhbərlik etmə; 2) sübut.

DƏLİL *ə.* دليل 1) əsas; özək; 2) dəstavüz, argument, sübut; 3) nişan, əlamət.

DƏLQ *ə.* دلق əsasən dərvişlərin geydikləri köhnə və yamaqlı üst geyimi.

DƏLQPUS *ə.* دلق və *f.* پوش dəlq geymiş.

DƏLLAK *ə.* دلاك bərbər, dəllək.

DƏLLAKXANƏ *ə.* دلاك və *f.* خانه dəllək dükanı; bərbərxana.

DƏLLAL *ə.* دلال alıcı ilə satıcı arasında vasitəçilik edən.

DƏLLALBAZAR *ə.* دلال və *əsl* *a.* بازار dəllalların yığıldığı yer.

DƏLLALIYYƏ *ə.* دلاليه dəllallara verilən haqq, dəllal haqqı.

DƏLV *ə.* دلو 1) vedrə, satıl, dolça; 2) İran şəmsi təqviminin 11-ci ayı (22 fevral-22 mart).

DƏM¹ *f.* دم 1) nəfəs çəkmə, nəfəs; 2) zaman, an; 3) ah. **Dəmi-sərd** دم سرد dərin ah.

DƏM² *ə.* دم qan.

DƏM³ *ə.* دم söhbət.

DƏM' *ə.* دمع göz yaşı.

DƏMADƏM *f.* دمادم b a x **dəmbədəm**.

DƏMBƏDƏM *f.* دمبدم anbaan, zaman-zaman.

DƏMBƏSTƏ *f.* دم بسته ağzı bağlı; sakit, dinməz.

DƏM-DƏM *f.* دم دم 1) dəqiqəbədəqiqə, anbaan; 2) xoşnəfəs, nəfəsi təsirli olan.

DƏMDƏMƏ *ə.* دمدم hiddətli söz söyləmə.

DƏM-DƏSTGAH *f.* دم دستگاه b a x **dəmi dəstgah**.

DƏMƏVİ *ə. دموی* 1) qana məxsus olan; 2) qanlı (*döyüş, hadisə və s.*); 3) *m. diribaş.*

DƏMGUN *ə. دم və f. گون* qan kimi, qan rəngində.

DƏMGÜZAR *f. دم گذار* vaxt keçirən.

DƏMXANƏ *f. دم خانه* «nəfəs evi» ev, mənzil.

DƏMİ *f. دمی* bir an.

DƏM'İ *ə. دمی* göz yaşına aid olan.

DƏMİDƏ *f. دمیده* yetişmiş, gənc, cavan.

DƏMİN *f. دمین* bir anda.

DƏMKEŞ *f. دم کش* 1) samovarın yuxarı hissəsinə keçirilən və üzərinə çaynıq qoyulan detal; 2) dəm çəkmək üçün plov qazanının ağzına qoyulan qapaq.

DƏMSAZ *f. دمساز* 1) arxadaş, həmsəhbət, birgə oturub-duran; 2) uyuşan, uyduran.

DƏMSƏRD *ə. دم və f. سرد* 1) qanı soyuq, soyuqqanlı; 2) etinasız, laqeyd.

DƏMÜ DƏSTGAH *f. دم و دستگاه* **b a x dəstgah** (7-ci – 9-cu mənalarda).

DƏMÜLƏXƏVEYN *ə. دم الاخوين* qardaş qanı.

DƏNAƏT *ə. دناءت* alçaqlıq, zəlillik.

DƏNAƏTGÜSTƏR *ə. دناءت və f. گستر* **b a x dənəətkar.**

DƏNAƏTKAR *ə. دناءت və f. کار* alçaq, rəzil.

DƏNAƏTKARANƏ *ə. دناءت və f. کارانه* alçaqcasına, rəzilcəsinə.

DƏNANİR *ə. دنانیر* «*dinar*» *c.* dinarlar.

DƏNDAN *f. دندان* diş.

DƏNDANƏ *f. دندانہ* 1) diş-diş; 2) dişcik (*mişar, hansısa bir detallda və s. -də*).

DƏNƏS *ə. دنس* çirk, kir.

DƏNG *f. دنگ* 1) huşu getmiş, huşunu itirmiş; 2) baş ağrısı.

DƏNGƏSƏR *f. دنگسر* dəng etmə, təngə gətirmə.

DƏNİ *ə.* دنی alçaq, rəzil.

DƏNİNƏVAZ *ə.* نواز *və f.* دنی alçaq adamlara məhəbbət bəsləyən.

DƏNİTƏB' *ə.* طبع دنی alçaq təbiətli, alçaq.

DƏNİZADƏ *ə.* زاد *və f.* دنی alçaq, rəzil adamın övladı; alçaq, rəzil.

DƏR *f.* در qapı. **Dəri-elm** در علم 1) elm qapısı, məktəb; 2) *m.* çox bilikli adam.

DƏRA *f.* در a x **dəray**.

DƏRAĞUŞ *f.* در اغوش qucağına alma; qucaqlama.

DƏRAHİM *ə.* دراهم «*dirhəm*» *c.* dirhəmlər.

DƏRANBAR *f.* در انبار anbara yığma; anbara vurma.

DƏRAVİŞ *ə.* درویش «*dərviş*» *c.* *əsl* *f.* 1) dərvişlər; 2) yoxsullar, kasıblar.

DƏRAY *f.* در ای zəng, zıncırov.

DƏRBAN *f.* در بان qapıçı.

DƏRBAR *f.* در بار 1) şahın sarayı; 2) qəbul zalı.

DƏRBEÇƏ *f.* در بچه kiçik qapı, qapıcıq.

DƏRBƏDƏR *f.* در بدر «*qapı-qapı*» *m.* avara, sərgərdan.

DƏRBƏND *f.* در بند 1) dar keçid, boğaz; 2) dağ keçidi, dağ yolu; 3) dağ dərəsi; dərə; 4) cəftə, rəzə; 5) qala; 6) alaqapı, darvaza; 7) geniş, qısa küçə.

DƏRC *ə.* در ج 1) araya sıxışdırma, yerləşdirmə; 2) çap etdirmə; çap, nəşr; 3) əmr, fərman. **Dər-ci-sultan** درج سلطان sultanın fərmanını, hakimin əmri.

DƏRD *f.* درد 1) ağrı, sancı, xəstəlik; 2) kədər, qəm, qüssə; 3) qayğı, iztirab, təşviş; 4) *m.* eşq, məhəbbət. **Dər-di-bəla** درد بلا qada-bəla; qada; **dər-di-bidərman** درد بیدرمان 1) müalicəsi olmayan xəstəlik, ələcsiz dərd; 2) *m.* çarəsi olmayan iş; **dər-di-dil** درد دل b a x **dərd-dil**; **dər-di-fəraq** درد فراق ayrılıq dərdi, hicran dərdi; **dər-di-hal** درد حال pis halda olma; **dər-di-sər** درد سر b a x **dərd-sər**.

DƏRDALUD(Ə) *f.* درد آلود dərqli, qüssəli, kədərli.

DƏRDAM *f.* دردام tora salma, töləyə salma.

DƏRDAŞNA *f.* درداشنا dərd bilən, dərd anlayan.

DƏRDDİL *f.* درد دل ürək dərdi, ürək nisgili, sirr.

DƏRDƏM *f.* دردم o saat, dərhal, yubanmadan.

DƏRDƏST *f.* در دست ələ keçirmə, tutub saxlama; tutma.

DƏRDKEŞ *f.* درد کش 1) dərd çəkən; 2) giriftar.

DƏRDMƏND *f.* دردمند 1) dərdli, kədərli, qəmli; 2) *m.* aşiq, vurğun.

DƏRDMƏNDANƏ *f.* دردمندانه dərdli kimi.

DƏRDNAK *f.* دردناك dərdli, qəmli, qüssəli.

DƏRDPƏRVƏR(D) *f.* درد پرورد || درد پرورد dərd çəkən, dərdi olan, dərdli.

DƏRDSƏR *f.* در دسر dərd, qəm-qüssə.

DƏRDÜ BƏLA *f.* درد və ə. بلا qada-bəla, dərd-bəla.

DƏRDÜ QƏM *f.* درد və ə. غم kədər, qüssə, dərd-qəm.

DƏRDÜ SÖVDA *f.* درد və ə. سودا dərd-qəm, qəm-qüssə.

DƏRDÜ SUZ *f.* درد و سوز dərd-qüssə, dərd-qəm.

DƏRƏCƏ *ə.* درجه 1) müqayisə kəmiyyəti, ölçüsü, səviyyəsi; 2) dairənin 1/360 hissəsi.

DƏRƏK(Ə) *ə.* درکه || درك 1) uçurumun dibi; 2) aşağı dərəcə, aşağı pillə; 3) cəhənnəmin dibi. **Dərəki-əsfəl** درك اسفل ən aşağı dərəcə.

DƏR'ƏQƏB *f.* در və ə. عقب arxa(sınca), ard(ınca), dal(ınca).

DƏR'ƏNDƏ *f.* درنده b a x dərrendə.

DƏR'ƏZAB *f.* در və ə. عذاب əzab iç(ərisi)ində, əziyyət iç(ərisi)ində, əzabla.

DƏRGAH, DƏRGƏH *f.* درگاه || «qapı yeri» 1) kandar, astana; 2) oturlan yer, olan yer; 3) qapı; 4) padşahın, hakimin və b. evi; saray; 5) b a x təkə.

DƏRGƏRDƏN *f.* درگردن boynuna alma, boynuna çəkmə.

DƏRGUŞ *f.* درگوش qulaqda saxlama, yadda saxlama.

DƏRGÜMAN *f.* درگمان 1) şübhələnen, şübhəli; 2) tərəddüd edən.

DƏRHAL *f.* در və ə. حال əlüstü, o saat.

DƏRHƏQİQƏT *f.* در və ə. حقیقت həqiqətdə, həqiqətən, doğrudan.

DƏRHƏM *f.* درهم 1) qarmaqarışq, baş-ayaq, alt-üst; 2) *m.* kə-dərli, kədərənmiş.

DƏRXANƏ *f.* درخانه padşahın xüsusi otağı.

DƏRXƏFA' *f.* در və ə. خفاء gizlicə, aşkar olmayaraq, xəlvətdə.

DƏRXUR *f.* درخور layiq, münasib.

DƏRİÇƏ *f.* دریچه 1) kiçik qapı, qapıcıq; 2) pəncərə.

DƏRİDƏ *f.* دریده yırtılmış, yırtıq.

DƏRK ə. درك 1) anlama, bilmə; 2) idrak.

DƏRKƏNAR *f.* درکنار hər hansı sənədin kənarında onun icrası haqqında yazılan qeyd; viza.

DƏRKAR *f.* درکار lazım, gərəkli, işə yarayan.

DƏRQEYD¹ *f.* درقید zəncirləmə, bağlama, dustaq etmə.

DƏRQEYD² *f.* درقید qeyd etmə, dəftərə salma.

DƏRMAN *f.* درمان 1) xəstəliyi müalicə və ya yaranı yaxşı etmək üçün tədbir; 2) *m.* əlac, çarə, tədbir.

DƏRMƏNDƏ *f.* درمانده 1) aciz qalmış; 2) uğursuz; 3) iflasa uğra-mış; müflis.

DƏRMƏNDƏGİ *f.* درماندگی 1) aciz qalma, acizlik; 2) uğursuzluq; 3) iflasa uğrama; müflislik.

DƏRMANXANƏ *f.* درمانخانه aptek.

DƏRMƏNNAPƏZİR *f.* درمان ناپذیر əlacı olmayan, dərman-sız.

DƏRMANPƏZİR *f.* درمان پذیر əlacı olan, dərmanı olan.

DƏRN ə. درن vərəm.

DƏRNİ ə. درنی vərəmə aid olan; vərəmli.

DƏR'ÖHDƏ *f.* در və ə. عهدə öhdə(sin)də.

DƏRPƏRDƏ *f.* درپرده 1) pərdədə, örtülü, gizli; 2) bayır-bucağa çıxmayan.

DƏRPİŞ *f.* درپیش qabaqca, əvvəlcə, öncə.

DƏRR *f.* در yırtıcı, yırtan, dağidan.

DƏRRAK *a.* در اک çox dərk edən, tez anlayan.

DƏRRAKƏ *a.* در اک tez anlama qabiliyyəti, ağıl.

DƏRRƏ *f.* دره 1) dərə; 2) yalnız qışda axan kiçik çay.

DƏRRƏNDƏ *f.* درنده vəhşi, yırtıcı.

DƏRS *a.* درس təhsil, oxuma, öyrənmə.

DƏRSXAN *a.* درس və *f.* خوان dərs oxuyan; şagird; tələbə.

DƏRSXANƏ *a.* درس və *f.* خانه dərs otağı; məktəb.

DƏRUN *f.* درون 1) iç(əri), daxil; 2) b a x **dərüni** (3-cü mənada); 3) *m.* ürək, qəlb; 4) *m.* batin, iç(əri).

DƏRUNİ *f.* درونی 1) iç(əri) tərəfə aid olan; 2) ürəyə aid olan; 3) evin qadınlara məxsus hissəsi.

DƏRÜ DİVAR *f.* درو دیوار «*qapı və divar*» ev-eşik, həyət-baca, tikili.

DƏRVAZƏ *f.* دروازه alaqapı; həyət qapısı.

DƏRVİŞ *f.* درویش 1) gözib dini əhvalatlar danışan və müxtəlif oyunlar göstərməklə pul qazanan adam; 2) fəqir, yoxsul; 3) sufi təriqətlərindən birinə mənsub adam. **Dərvişi-kəlbi** درویش کلبی «*it dərvişi*» dərman adı.

DƏRVİŞANƏ *f.* درویشانه 1) dərviş kimi, dərvişə yaraşan tərzdə; 2) *m.* sadəliklə, saf ürəklə.

DƏRYA *f.* دریا 1) dəniz; 2) *m.* çox, lap çox, çoxlu miqdarda. **Dəryayi-ə'zəm** دریاى اعظم ən böyük dəniz; okean; **dəryayi-xun** دریاى خون qan dənizi; **dəryayi-mühit** دریاى محيط okean.

DƏRYAB *f.* دریاب yadda saxlama, yada salma.

DƏRYAÇƏ *f.* دریاچه 1) göl(cük); 2) kiçik dəniz; sututar; 3) su yığılı, gölməçə.

DƏRYADİL *f.* دریادل «*dəniz ürəkli*» *m.* hövsələli.

DƏRYAFT *f.* دریافت 1) əldə etmə, tapma; 2) dərk etmə, anlama.

DƏRYA(Y)İ *f.* دریایى || دریائی 1) dənizə aid olan; 2) dənizçi.

DƏRZƏMAN *f.* در زمان *a.* zaman(ın)da.

DƏRZƏNCİR *f.* درزنجیر *a.* zəncirlə bağlı; zəncirdə, zəncirli.

DƏSAİS *a.* دسائس «*dəsisə*» *c.* b a x **dəsayis**.

DƏSATİR *a.* دساتیر «*dəstur*» *c.* əmrlər, fərmanlar.

DƏSAYİS *a.* دسایس hiylələr, birləşmələr.

DƏSİSƏ *a.* دسیسه hiylə, birləşmə.

DƏSİSƏKAR *a.* دسیسهکار *və f.* کار b a x **dəssas**.

DƏSSAS *a.* دساس hiyləgər, kələkbaz.

DƏST *f.* دست 1) əl; 2) bir-birini tamamlayan bir neçə şeyin hamısı; məcmu.

DƏSTAMUZ *f.* دستاموز ələ öyrədilmiş, ələ öyrənmiş.

DƏSTAN *f.* داستان hiylə, kələk, fənd.

DƏSTAR *f.* دستار 1) sarıq; 2) əmmamə; çalma.

DƏSTARBƏND *f.* دستار بند əmmamə qoyan, əmmaməli.

DƏSTAVİZ *f.* دستاویز bəhanə, səbəb.

DƏSTBƏND *f.* دست بند 1) qolbaq, bilərzik; 2) qandal.

DƏSTBƏRDAR *f.* دست بردار əl çəkən, əl götürən, tərkdən.

DƏSTBUS *f.* دست بوس əl öpüşü; əlini öpmə.

DƏSTBUSİ *f.* دستبوسی əl öpmə.

DƏSTBÜRD *f.* دست برد 1) çalıb-çapma, qarət; 2) qələbə, qalibiyyət; 3) cəldlik, çeviklik.

DƏSTDİRAZ *f.* دست دراز 1) əli uzun; üzlü; həyasız, utanmaz, sırtıq; 2) onun-bunun malına əl uzadan; 3) *m.* zalım, zülmkar, müstəbid.

DƏSTƏ¹ *f.* دسته bir neçə adamın bir yerdə olması; qrup.

DƏSTƏ² *f.* دسته 1) b a x **dəstək**; 2) dəmət, buket.

DƏSTƏK *f.* دستک qulp, tutacaq.

DƏSTƏNBU *f.* دستنبو şamama.

DƏSTƏRƏ *f.* دستره əl mişarı, kiçik mişar.

DƏSTFƏRMAN *f.* دست فرمان əl buyruqçusu, ev xidmətçisi; buyruqqul.

DƏSTGAH *f.* دستگاه 1) dəzgah; 2) tərsanə; 3) qur(aşdır)ma; 4) sənətkarların, tacirlərin qabağında olan böyük miz; 5) səqf, tavan; 6) mal, dövlət, var; 7) muğam, hava; 8) çalğı məclisi; 9) eyni və ya yaxın növlü əşyaların toplusu.

DƏSTGİR *f.* دستگیر 1) əlindən tutan; köməkçi, arxa; 2) dustaq, əsir, tutulmuş (*adam*).

DƏSTGİRƏ *f.* دستگیره səbət.

DƏSTXƏT(T) *f.* دست və ə. خط əl xətti.

DƏSTİ *f.* دستی 1) saxsı su qabı, kiçik bardaq; 2) əllə görülən iş, əl işi; 3) *m.* qəsdən, bilərəkdən, bilə-bilə.

DƏSTMAL *f.* دست مال 1) dəsmal, məhrəbə; 2) yaylıq.

DƏSTMAYƏ *f.* دستمایه maya, sərmayə.

DƏSTPƏRVƏRDƏ *f.* دست پرورده 1) əldə bəslənmiş, əldə saxlanmış; 2) *m.* əlaltı, köməkçi; 3) *m.* yetiş(dir)mə.

DƏSTRƏS *f.* دسترس «əl çatan» 1) nail, müvəffəq; 2) imkan; 3) əlverişli.

DƏSTUR *f.* دستور 1) vəzir; müşavir; 2) zərdüştilərin baş kahini; 3) adət, dəb; 4) düstur; 5) qanun kitabı; 6) rüsxət, icazə; 7) əmr, fərman, göstəriş; 8) resept.

DƏSTURÜLƏMƏL ə. دستور العمل təlimat.

DƏSTYAR *f.* دستیار köməkçi, yardımçı.

DƏSTYARİ *f.* دستیاری kömək, yardım.

DƏŞT *f.* دشت çöl, səhra.

DƏŞTİ *f.* دشتی klassik muğamlardan biri.

DƏVA ə. دواء 1) dərman, dava; 2) *m.* əlac, müalicə; 3) *m.* çarə, tədbir.

DƏ'VA دعوی 1) iddia, tələb; 2) dava, vuruşma; 3) teorem.

Də'vayi-səlib دعوی صلیب səlib (xaç) yürüşü.

DƏVAB(B) ə. دواب «dəbbə» c. heyvanlar; minik və yük heyvanları.

DƏVAC ə. دواج 1) döşəkağı, mələfə; 2) yorğan-döşək, yatacaq.

DƏVAHI *ə.* دواهی «*dahiyə*» *c.* müsibətlər, bəlalar.

DƏVA'XANƏ *ə.* دواء və *f.* خانه əczaxana; aptek.

DƏVAİ *ə.* دوائی əczaxana; aptek.

DƏVAİR *ə.* دوائر «*dairə*» *c.* dairələr. **Dəvairi-hökumət** دوائر حکومت hökumət dairələri.

DƏ'VAKAR *ə.* دعا və *f.* کار davaçı, dalaşqan.

DƏVAM *ə.* دوام 1) dözümlük, müqavimət, tab, taqət; 2) arakəsilməmə, sürək.

DƏVAMİYYƏT *ə.* دوامیت davam etmə; davamlılıq.

DƏVAN *f.* دوان yüyürən, qaçan.

DƏVVAR *ə.* دوار başgicəllənmə.

DƏVAT *ə.* دوات mürəkkəbqabı.

DƏVATGƏR *ə.* دوات və *f.* گر mürəkkəbqabı qayıran və satan usta.

DƏVAVİN *ə.* دواوین «*divan*» *c.* divanlar.

DƏVƏRAN *ə.* دوران 1) dolanma, hərlənmə; 2) nümayiş, mərasim.

DƏ'VƏT *ə.* دعوت çağırma, cəlbətmə.

DƏ'VƏTİYYƏ *ə.* دعوتیه b a x **dəvətnamə**.

DƏ'VƏTNAMƏ *ə.* دعوت və *f.* نامه bir yerə yazılı dəvət, dəvət məktubu.

DƏVVAR *ə.* دوار çox dövr edən, dolanan, fırlanan.

DƏYANƏT *ə.* دیانت 1) sözünün üstündə durma; 2) b a x **diyanət**.

DƏYCUR *f.* دیجور çox qaranlıq (gecə).

DƏYYAN *ə.* ديان dini hakim.

DƏYYAR *ə.* ديار 1) monastır sakini, rahib; 2) yaşayan, sakini.

DƏYYUS *ə.* دیوث həyat yoldaşının namusunu özgəyə satan; namussuz, oğraş.

DİBA(C) *f.* دیباç güllü ipək. **Dibaci-Çin** چین دیباç Çin ipəyi.

DİBAÇƏ *f.* دیباچه 1) müqəddimə, giriş; 2) qədim kitabların naxışlarla bəzəkli və zərli ilk səhifələri.

DİBAPUŞ *f.* دیباپوش diba geymiş, əynində dibadan paltar olan.

DİD *f.* دید b a x **didar** (2-ci mənada).

DİDAR *f.* دیدار 1) üz, surət, sifət; 2) görüş(mə); 3) görmə, ziyarət etmə.

DİDƏ *f.* دیده 1) göz; 2) görmüş. **Didei-giryan** *اغلار دیده گریان* ağlar göz; **didei-pürxun** *دیده پر خون* qanla dolu göz, qanlı göz.

DİDƏBAN *f.* دیده بان gözətçi, növbətçi.

DİDƏDAR *f.* دیده دار göz dikən, baxan.

DİDƏDUZ *f.* دیده دوز gözləyən, müntəzir.

DİDƏNƏM *f.* دیده نم gözüyaşlı.

DİDƏRÜBA *f.* دیده ربا nəzəri cəlb edən, gözəşirin.

DİDÜ BUS *f.* دید و بوس görüşüb öpüşmə.

DİFA' *ə.* دفاع düşmən hücumundan özünü qoruma; müdafiə.

DİG *f.* دیگ qazan. **Digi-dəruni** *دیگ درونی «daxili qazan» m.* mədə, qarın.

DİGƏR *f.* دیگر başqa(sı), o biri(si).

DİGƏRGUN *f.* دیگرگون 1) başqa cür, başqa növ; 2) *m.* halı pozğun, bərbad; 3) *m.* alt-üst, bərbad.

DİHİŞ *f.* دهش vermə, veriş.

DİJ *f.* دژ 1) çirkin, pis; 2) acıq, hirs; 3) qala, istehkam.

DİJƏM *f.* دیژم 1) solğun, qəmgin; 2) xəstə, naxoş; 3) sərxoş, kefli; 4) fikirli, fikrə batmış; 5) qara(nlıq); 6) acıqlı, hirsli.

DİQQ *ə.* دق vərəm.

DİQQƏT *ə.* دقت baxış, nəzər.

DİL *f.* دل 1) ürək, qəlb; 2) zövq, həvəs; 3) *m.* cəsarət. **Dili-məh-cur** *دل محجور* yaralı qəlb; **dili-sərgəştə** *دل سرگشته* qəlbi çaşmış, çaş-baş olmuş; **dili-suzan** *دل سوزان* yanar qəlb; **dili-zar** *دل زار* ağlar qəlb.

DİLA *f.* دلا 1) ey ürək! ey qəlb! 2) əzizim! ey canım!

DİLAGAH, DİLAGƏH *f.* دل آگاه || دل آگه xəbərdar, arif.

DİLARA *f.* دلارا 1) ürək açan, könül açan; 2) *m.* sevgili.

DİLARAM *f.* دلارام 1) ürək rahatlığı, ürək dincliyi; 2) *m.* gözəl, sevgili.

DİLAŞUB *f.* دلاشوب könül bulandıran, xoşa gəlməyən.

DİLAVƏR *f.* دلاور 1) ürəkli, cəsarətli, qəhrəman, cəsur; 2) danışmağa mahir olan; dilli.

DİLAVİZ *f.* دلاویز 1) dilbər, gözəl; 2) istəkli, sevimli.

DİLAZAR *f.* دلازار ürək incidən, qəlb qıran.

DİLAZÜRDƏ *f.* دل آزرده ürəyi incik, könül incimiş.

DİLBAZ *f.* دلباز sözü, hərəkəti xoşa gələn; könülaçan.

DİLBƏDİL *f.* دلبدل «*ürəkdən ürəyə*» *m.* səmimiyyətlə, sədaqətlə.

DİLBƏND *f.* دلبند 1) ürəyi bağlı; vurğun; 2) əziz, sevimli (*uşaq*).

DİLBƏR *f.* دلبر 1) ürək aparan, qəlb valeh edən; 2) *m.* sevgili.

DİLBƏRA *f.* دلبرا ey dilbər!

DİLBƏRANƏ *f.* دلبرانه dilbər kimi, dilbərcəsinə.

DİLBƏRİ *f.* دلبری «*ürək aparma*» *m.* gözəllik.

DİLBƏSTƏ *f.* دلبيسته ürəyi bağlı; vurğun, aşıq.

DİLCU *f.* دلجو 1) ürəyi ələ alan; 2) insana yovuşan; nəvazişli; 3) *m.* dilbər, sevgili.

DİLDADƏ *f.* دلداده könül vermiş, aşıq.

DİLDAR *f.* دلدار 1) ürək verən, qəlb bağışlayan; 2) *m.* sevgili.

DİLDUZ *f.* دلدوز ürək deşən, qəm gətirən.

DİLƏFGAR *f.* دل افگار ürəyi sınmış, dərin kədəri olan.

DİLƏFRUZ *f.* دل افروز b a x **dilfiruz**.

DİLƏFSÜRDƏ *f.* دل افسرده «*ürəyi solğun*» *m.* ümitsiz, qəmgin.

DİLFIGAR *f.* دلفگار ürəyi yaralı, könül sınıq.

DİLFIGRİB *f.* دلفریب könül aldadan, qəlb əyləndirən.

DİLFIGRUZ *f.* دلفروز ürəyi parladan, qəlb sevindirən.

DİLGİR *f.* دلگیر 1) ürəyi tutqun; qəmli; 2) usanmış, bezmiş; 3) incik, incimiş.

DİLGÜDAZ *f.* دلگداز 1) ürəyi əridən, ürəyin davam edə bilməyəcəyi (*dərd, qüssə*).

DİLGÜŞA *f.* دلگشا ürəkaçan, könülaçan, fərəhləndirən.

DİLGÜZAR *f.* دلگزار ürək əridən.

DİLXAH *f.* دلخواه ürək istəyən, qəlbin arzuladığı.

DİLXƏRAB *f.* دل خراب və ə. خراب ürəyi xarab, halı pozğun.

DİLXƏRƏŞ *f.* دلخراش ürəyi incidən, könülə əziyyət verən.

DİLXƏSTƏ *f.* دلخسته ürəyi incik; incimiş.

DİLXƏSTƏNAK *f.* دل خسته ناک ürəyi xəstə olan, qəlbi xəstə kimi olan.

DİLXUN *f.* دلخون ürəyi qana dönmüş, çox kədərli.

DİLİR *f.* دلیر 1) ürəkli, cəsarətli, şücaətli; 2) *m.* igid.

DİLİRANƏ *f.* دلیرانه igidcəsinə.

DİLİRİ *f.* دلیری ürəklilik, cəsarətlilik.

DİLKEŞ *f.* دلکش 1) ürək istəyən, ürək çəkən; 2) *m.* sevgili; 3) təsnif növlərindən biri; 4) klassik muğamlardan birinin adı.

DİLKƏBAB *f.* دل və ə. کباب ürəyi kabab olan, qovrulan.

DİLMÜRDƏ *f.* دلمرده «ürəyi ölmüş» *m.* ölgün, süst.

DİLNƏVAZ *f.* دلنواز ürəkaçan, xoşagələn.

DİLNİGƏRAN *f.* دلنگران ürəyi nigaran, xatircəm olmayan.

DİLNİŞƏST *f.* دلنشست 1) ürəyə təsir edən; təsirli; 2) ürəyi yaralayan, kədərləndirən, qəmləndirən.

DİLNİŞİN *f.* دل نشین ürəyəyatan, xoşagələn.

DİLPƏRİŞAN *f.* دل پریشان qəlbi bir yerdə olmayan, ürəyi pərişan olan.

DİLPƏSƏND *f.* دلپسند ürək bəyənən; ürəyəyatan.

DİLPƏZİR *f.* دلپذیر könül qəbul edən; məqbul.

DİLİRİŞ *f.* دلریش ürəyi yaralı, qəmli, kədərli.

DİLİRÜBA *f.* دلربا 1) könül alan, valeh edən; 2) sevgili.

DİLSAZ *f.* دلساز könül tikən, gözəl rəftarlı.

DİLSƏRD *f.* دلسرد ürəyi soyuq; həvəssiz.

DİLSƏYYAD *f.* دل və *a.* صياد 1) könül ovlayan; *m.* gözəl;
2) *m.* sevgili.

DİLSİR *f.* دل سیر ürəyi doymuş, könlü tox.

DİLSİTAN *f.* دلستان 1) könül alan, özünə məftun edən; 2) *m.* sevgili.

DİLSUXTƏ *f.* دل سوخته ürəyi yanmış.

DİLSUZ *f.* دلسوز 1) ürək yandıran, ürəyə təsir edən; 2) başqasının dərindən ürəkdən yanan.

DİLŞAD *f.* دل شاد ürəyi şad, könlü şad, qəlbi sevinclə dolu.

DİLŞİKA *f.* دل شكا ürək dələn, qəlb parçalayan.

DİLŞİKAF *f.* دل شکاف ürək dələn.

DİLŞİKAR *f.* دل شکار ürək ovlayan, könlü ələ alan.

DİLŞİKƏSTƏ *f.* دلشکسته könlü qırıq, qəlbi sınıq.

DİLŞÜKUFTƏ *f.* دل شکوفته ürəyiaçıq, açıqürəkli.

DİLTƏNG *f.* دلتنگ ürəyi sıxılmış; qəmli, kədərli.

DİLÜ CAN *f.* دل و جان ürək və can, candil.

DİMA' *a.* دماء «dəm» *c.* qanlar.

DİMAĞ *a.* دماغ «beyin» 1) ağıl; şüur; 2) burun; 3) damaq;
4) *m.* kef, nəşə.

DİMAĞÇƏ *a.* دماغ və *f.* چه beynin ayrıca kisə içərisində olan arxa hissəsi.

DİMAĞİ *a.* دماغی beynə aid olan, beynə mənsub olan.

DİMAR *a.* دمار həlak, məhv.

DİN *a.* دین Allaha, ruhlara və s. inanma.

DİNAR *a.* دينار *əsl* *y.* 1) xilafətdə: qızıl pul vahidi; 2) xilafətdən sonra bəzi ərəb ölkələrində pul vahidi.

DİNDAR *a.* دین və *f.* دار dinə inanan, dinin tələblərinə riayət edən.

DİNDARANƏ *a.* دین və *f.* دارانه dinə inanan tərzdə; dindarcasına.

DİNDARİ *a.* دین və *f.* داری dindarlıq.

DİNƏN *a.* دیناً dinə görə; dincə.

DİNİ *a.* دینی *dinə* aid olan, *dinlə* əlaqədar olan.

DİNPƏNAH *a.* دین və *f.* پناه *dinin* əsaslandığı.

DİNPƏRƏST *a.* دین və *f.* پرست *b a x* **dinpərvər**.

DİNPƏRVƏR *a.* دین və *f.* پرور *din tərəfdarı, dini müdafiə edən; dinsevər.*

DİR *f.* دیر 1) gec; 2) vaxtı keçmiş.

DİRAYƏT *a.* درایت *məlumat, elm, bilik.*

DİRAZ *f.* دراز *uzun.*

DİRƏFŞ¹ *f.* درفش 1) bayraq; 2) gön və s. deşmək üçün alət; biz.

Dirəfşi-gavyani درفش گویانی Qədim İranda: dəmirçi Gavənin dəridən olan döşlüyündən ibarət, sonralar isə cavahirlə bəzədilmiş rəsmi müqəddəs bayrağı.

DİRƏFŞ² *f.* درفش 1) ildırım; 2) parıltı, işıq.

DİRƏXS *f.* درخش 1) parlaqlıq, işıldama; 2) şimşək, parıltı.

DİRƏXSAN *f.* درخشان *parlayan, işıqlı.*

DİRƏXT *f.* درخت *ağac.*

DİRƏM *f.* درم *əslî y. b a x* **dirhəm**.

DİRƏNG *f.* درنگ 1) yavaşlıq, təxirə düşmə; 2) aram tapma; dayanma; 3) istirahət.

DİRƏV *f.* درو *əkin-biçin, əkin.*

DİRƏM *f.* درهم *əslî y. 1) 3,12 qrama bərabər ağırlıq ölçüsü; 2) ərəblərdə: köhnə gümüş pul.*

DİRİĞ *f.* دریغ 1) əsirgəmə, qıymama; 2) heyf, əfsus.

DİRİĞA *f.* دریغا *əfsus olsun, heyf olsun.*

DİRİN(Ə) *f.* دیرینه || دیرین 1) qədim zaman; keçmiş; 2) qədimki, çoxdankı.

DİSAR *f.* دثار 1) üst paltar; 2) örtük; 3) çoxluq, bolluq.

DİŞVAR *f.* دشوار *b a x* **düşvar**.

DİV *f.* دیو nağıllarda: müsbət qəhrəmanlara qarşı qoyulan iri cüssəli, çirkin, eybəcər və buynuzlu mifik personaj. **Divi-rəcim** دیو رجم

qovulmuş div; **divi-səfid** سفید دیو ağ div (*İran əsətirində Rüstəmin düşməni və onun öldürdüyü div*).

DİVAN¹ *f.* دیوان 1) böyük məclis, rəsmi yığıncaq; 2) b a x **divanxanə**.

DİVAN² *f.* دیوان bir şairin xüsusi düzülmüş şeirlər külliyyatı.

DİVANƏ *f.* دیوانه dəli.

DİVANƏSƏR *f.* دیوانه سر dəli.

DİVANƏVƏR *f.* دیوانه ور dəli kimi, dəli qiyafəsində, dəlicəsinə.

DİVANƏVƏŞ *f.* دیوانه وش dəliyə oxşayan, dəli kimi.

DİVANXANƏ *f.* دیوانخانه 1) dövlət idarəsi; 2) məhkəmə.

DİVANİ¹ *f.* دیوانی əski yazı xətti növlərindən biri.

DİVANİ² *f.* دیوانی tarixən mövcud olmuş torpaq mülkiyyəti forması.

DİVANÜLBƏLAĞƏT *f.* دیوان وə ə. ابلاغت katiblər otağı; katiblik.

DİVAR *f.* دیوار barı, hasar.

DİVTƏN *f.* دیوتن div bədənli, div cüssəli.

DİVZAD *f.* دیوزاد divdən törəmiş, div balası.

DİYANƏT *ə.* دیانت dindarlıq, dinçilik.

DİYANƏTKAR *ə.* دیانت və *f.* کار dindar, dinçi.

DİYANƏTPƏRVƏR *ə.* دیانت və *f.* پرور 1) dinin tələblərini tamamilə yerinə yetirən adam; 2) etibarlı adam.

DİYAR *ə.* دیار «dar» *c. t.* ölkə, məmləkət.

DİYARBƏDİYAR *ə.* دیار və *f.* به 1) ölkədən-ölkəyə; 2) *m.* avara, sərgərdan.

DİYƏ(T) *ə.* دیه || دیت qan bahası.

DOLAB *f.* دولاб 1) su çarxı, quyudan su və s. çəkmək üçün qurğu; 2) dolab, şkaflı; 3) şəkər xəstəliyi; diabet; 4) *m.* möhtəkirlik.

DOST *f.* دوست b a x **dust**.

DOŞAB *f.* دوشاب bəkməz.

DÖHN *ə.* دهن yağ (*çıraqda yandırılan yağ, sürtkü yağı və s.*).

DÖV *f.* دو 1) qaçış, qaçma; 2) oyunda qarşıdakı oyunçunu şirnikləndirmək üçün işlədilən söz.

DÖVLƏT¹ *a.* دولت ölkənin hakimiyyəti.

DÖVLƏT² *a.* دولت 1) var, sərvət; 2) *m.* səadət, xoşbəxtlik. **Dövləti-bidar** دولت بیدار parlaq gələcək; iqbal.

DÖVLƏTXANƏ *a.* دولت və *f.* خانه ev, mənzil; hörmətli adamların evi.

DÖVLƏTİ *a.* دولتی dövlətə məxsus, dövlətə aid.

DÖVLƏTMƏND *a.* دولت və *f.* مند dövlətli, varlı.

DÖVR *a.* دور 1) öz oxu ətrafında fırlanma; dolanma; 2) gəzib dolanma; 3) təkrarlama; 4) zaman, əsr; 5) işin və ya xəstəliyin keçirildiyi zamanlar; 6) içki məclisində qədəhin əldən-ələ dolanması. **Dövri-fələk** (gərdun) دور فلك taleyin dönüklüyü, qəzavü-qədər, tale; **dövri-qədim** دور قدیم qədim dövr, keçmiş; **dövri-zəman** دور زمان keçən günlər, keçmiş zamanə.

DÖVRAN *a.* دوران 1) ruzigar, fələk, tale; 2) dolanma, seyr; 3) yaşayış, dolanış; 4) zaman, əsr, vaxt; 5) aləm, dünya; 6) mövləvilərin sıraya düzülərək neyin səsi ilə zikr oxuyub durduqları yerdə fırlanmaları (dövr etmələri).

DÖVRƏ *f.* دوره 1) ətraf, tərəf(lər); 2) dərin nimçə. **Dövrei-təhsil** دوره تحصیل təhsil illəri.

DÖVRİ(YYƏ) *a.* دوریه || دوری müəyyən dövrə aid olan.

DU *f.* دو b a x dü.

DUA *a.* دعا 1) çağırış; 2) Allaha yalvarma.

DUAGU *a.* دعا və *f.* گو dua edən, duaçı.

DUD¹ *f.* دود 1) duman, çən; 2) tütün, his. **Dudi-dil** دل دود «ürək tüstüsü» *m.* kədər, qəm, ah-nalə.

DUD² *a.* دود qurd (*həşərat*).

DUDƏ *f.* دوده b a x dudman.

- DUDFƏŞAN** *f.* دود فشان tüstü saçan, tüstü verən.
- DUDKEŞ** *f.* دودکش tüstü borusu, samovar borusu.
- DUDMAN** *f.* دودمان xanədan, nəsil, sülalə.
- DUL** *f.* دول dolça, vedrə.
- DUN** *a.* دون 1) aşağı, alçaq; 2) alçaq, dəni; 3) altı, aşağıda olan.
- DUNHİMMƏT** *a.* دون همت alçaq niyyətli, pis niyyətdə olan.
- DUNPƏRVƏR** *a.* دون və *f.* پرور alçaqları bəsləyən, alçaqlara rəğbəti olan.
- DUNTƏB'** *a.* دون طبع alçaq təbiətli; rəzil, alçaq.
- DUR** *f.* دور uzaq, iraq.
- DURBİN** *f.* دوربین 1) uzağı görən, uzaqgörən; 2) binokl; 3) teleskop; 4) *m.* uzaqgörən (*adam*).
- DURƏNDİŞ** *f.* دوراندیش gələcəyi fikirləşən; uzaqgörən.
- DURNƏMA** *f.* دورنما 1) durbin, binokl; 2) mənzərə, panoram.
- DURZİ** *a.* درزی duruz (*ərəb qəbilələrindən biri*).
- DUST** *f.* دوست 1) dost, yoldaş; 2) sevgili, canan; 3) ər və ya arvad.
- DUSTANƏ** *f.* دوستانه dost kimi, dostcasına.
- DUSTDAR** *f.* دوستدار dostcanlı.
- DUSTKAM** *f.* دوست کام 1) dostluq göstərən; 2) dostun arzusuna uyğun olan.
- DUSTNƏVAR** *f.* دوست نوار dostlara qayğı göstərən, dostları sevən.
- DUSTPƏRƏST** *f.* دوست پرست dostpərəst, dostcanlı.
- DUŞ¹** *f.* دوش çiyin.
- DUŞ²** *f.* دوش b a x **duşmə**.
- DUŞ³** *f.* دوش sağım, sağma.
- DUŞMƏ** *f.* دشمن keçən gecə, dünənki gecə.
- DUZ** *f.* دوز yandırıcı, yandırıcı.
- DUZƏX** *f.* دوزخ cəhənnəm.
- DÜ** *f.* دو iki.

DÜBALA *f.* دوبالا ikiqat, iki qat yüksəlmiş.

DÜBARƏ *f.* دوباره 1) ikinci dəfə; 2) bir daha, yenidən.

DÜBB *ə.* دب ayı. **Dübbi-əkbər** دب اکبر Böyük Ayı bürcü; **dübbi-əsğər** دب اصغر Kiçik Ayı bürcü.

DÜBEYT *f.* دو بیت *və* *ə.* بيت iki beytdən (dörd misradan) ibarət şeir.

DÜBƏNDİ *f.* دوبندی kustar üsulla tikilmiş ayaqqabı növü.

DÜCA *ə.* دجی || qaranlıq, zülmət.

DÜCƏHAN *f.* دوجهان bu dünya və axirət, hər iki aləm.

DÜÇAR *f.* دوچار mübtəla, tutulmuş; giriftar.

DÜDƏMƏ *f.* دودمه hər iki tərəfi iti olan; ikibaşlı (*qılınç və s.*).

DÜGAH *f.* دوگاه 1) iki vaxt (*səhər və axşam*); 2) klassik muğamlardan birinin adı.

DÜHAT *ə.* دهات «dahi» *c.* dahilər.

DÜHUL *f.* دهول təbil.

DÜHULZƏN *f.* دهول زن təbilçalan, təbilçi.

DÜHUR *ə.* دهور «dəhr» *c.* 1) zamanlar, vaxtlar; 2) dünyalar, cahanlar.

DÜXAN *ə.* دخان 1) tüstü; 2) tütün, tənbəki.

DÜXTƏR *f.* دختر qız. **Düxtəri-rəz** دختر رز «meynə qızı» *m.* şərab, çaxır; **düxtəri-tərsa** دختر ترسا 1) xristian qızı; 2) *m.* gözəl.

DÜXUL *ə.* دخول daxil olma; daxil, iç(əri).

DÜXULİYYƏ *ə.* دخوليّه gömrük haqqı.

DÜKAN *ə.* دكان kiçik mağaza.

DÜM *f.* دم 1) quyruq; 2) *m.* son, axır.

DÜMBÜRİDƏ *f.* دم بريده quyruğu kəsik.

DÜMDAR *f.* دمدار ordunun arxasınca gəlib arxa tərəfi mühafizə edən hissə; aryerqard.

DÜMƏL *ə.* دمل çiban.

DÜMU' *ə.* دموع «dəm» *c.* göz yaşları.

- DÜMUPƏRVƏR** *ə. دموع və f. پرور* göz yaşı tökən; gözüyaşlı.
- DÜNBAL(Ə)** *ə. دنباله || دنبال* 1) quyuq; 2) arxa, geri.
- DÜNBƏ** *f. دنبه* 1) quyuq // qoyun quyuğu; 2) arabanın arxa hissəsi.
- DÜNBƏCÜNBAN** *f. دنبه جنبان «quyuq tərpədən» m.* quyuq bu-layan; yaltaq.
- DÜNBƏK** *f. دنبك* nağara.
- DÜNİM** *f. دونيم* ikiyə bölünmüş, iki hissə, iki parça.
- DÜNYA** *ə. دنيا* 1) ən yaxın aləm; bu dünya; 2) kainat; 3) *m.* çox(lu).
- DÜNYADAR** *ə. دنيا və f. دار «dünya sahibi»* dünya işləri ilə məş-ğul olub mal-dövlət toplayan adam.
- DÜNYAPƏRƏST** *ə. دنيا və f. پرست* dünyanı sevən; həyat düşkünü.
- DÜNYAVÜ MAFİHA** *ə. دنيا و مافيه* dünya və onda olanlar.
- DÜNYƏ** *ə. دنياه* dünya.
- DÜNYƏVİ** *ə. دنيوي* dünyaya aid olan, dini olmayan.
- DÜRC** *ə. درج* qutu, mücrü, sandıqça.
- DÜRD** *f. درد* 1) torta, çöküntü, xılt; 2) qədəhin və ya piyalənin dibində qalan şərab; 3) diş daşı (*dişi örtən bərk təbəqə*).
- DÜRDANƏ** *ə. در و f. دانه* 1) inci dənəsi; 2) *m.* əziz, əziz-xələf.
- DÜRDNUŞ** *f. درد نوش* b a x **dürdsan**.
- DÜRDPEYMA** *ə. درد و f. پيما «torta ölçən» m.* boş işlə məşğul olan, işindən heç bir nəticə çıxarmayan.
- DÜRDSAN** *f. دردسان* 1) qədəh və ya piyalənin dibində qalan şə-rabı içən; 2) *m.* əyyaş, içki düşkünü.
- DÜRDVƏŞ** *f. دردوش* torta kimi, xılt kimi, çöküntü kimi olan.
- DÜRƏFŞAN** *ə. در و f. افشان* b a x **dürərbar**.
- DÜRƏNG¹** *f. دورنگ «iki damar(lı)»* 1) mələz, hibrid; 2) qarışıq qanlı.
- DÜRƏNG²** *f. دورنگ* 1) ikirəngli; 2) *m.* ikiüzlü.
- DÜRƏR** *ə. درر «dürr» c.* dürlər.
- DÜRƏRBAR** *ə. درر و f. بار* b a x **dürfəşan**.

DÜRFƏŞAN *ə. در və f. افشان* b a x **dürpaş**.

DÜRPAŞ *ə. در və f. پاش* 1) dürr yağdıran, dürr saçan; 2) *m.* inci kimi sözlər danışan.

DÜRPAŞVƏR *ə. در və f. پرور* dürr bəsləyən, dürr saxlayan.

DÜRR *ə. در* inci, mirvari. **Dürri-guş** در گوش qulaq incisi (*yadda saxlanmalı söz*); **dürri-xoşab** در خوشاب «*xoşsulu dürr*» çox iri mirvari; **dürri-nasüftə** در ناسفته «*deşilməmiş dürr*» 1) ərə getməmiş qız, bakirə qız; 2) *m.* kimsə tərəfindən söylənməmiş söz; **dürri-şah-var** در شاهوار «*şahanə dürr*» çox iri mirvari; **dürri-yetim** دریتیم yetim dürr (*bir sədəf içində tək bir dənə mirvari*).

DÜRRİ *ə. دری* 1) dürrə aid olan, dürdən olan; 2) *m.* parlaq, parıldayan.

DÜRUF *f. دورو* ikiüzlü.

DÜRUD *f. درود* dua, dua-səna.

DÜRUG *f. دروغ* yalan.

DÜRUI *f. دروئی* ikiüzlülük.

DÜRUS *ə. دروس* «*dərs*» *c.* dərslər.

DÜRÜST *f. درست* 1) sağlam; 2) düz, doğru; 3) tamamilə, bütövlə.

DÜRÜSTİ *f. درستی* 1) sağlamlıq; 2) düzlük, doğruluq.

DÜRÜŞT *f. درشت* 1) kobud, kələ-kötür; 2) *m.* sərt, kəskin.

DÜSALƏ *f. دوساله* 1) ikiillik; 2) ikiyaşar, ikiyaşlı.

DÜSƏR *f. دوسر* ikibaşlı, ikitərəfli.

DÜSƏRƏ *f. دوسره* 1) hər iki tərəfə; 2) *m.* iki aləm, iki dünya; dünya və axirət.

DÜŞAXƏ *f. دوشاخه* 1) ikili; 2) ikişaxəli, ikibudaqlı.

DÜŞƏNBƏ *f. دوشنبه* bazar ertəsi.

DÜŞMƏN *f. دشمن* rəqib.

DÜŞMƏNANƏ *f. دشمنانه* düşmən kimi; düşməncəsinə.

DÜŞMƏNƏNDAZ *f. دشمن انداز* düşmənləri məhv edən, düşmənlərə qalib gələn.

DÜŞMƏNKAM *f.* دشمنکام 1) düşmən kimi, istəyi düşmənin istəyi ilə üst-üstə düşən; 2) uğursuz, taleyi pis, bədbəxt.

DÜŞNAM *f.* دشنام söyüş, söymə.

DÜŞVAR *f.* دشوار çətin, ağır.

DÜTA *f.* دوتا 1) qoşa, iki dənə; 2) bükülü, bükülmüş; 3) ikiqat; 4) *m.* qıvrım.

DÜVƏL *a.* دول «*dövlət*» *c.* dövlətlər. **Düvəli-müəzzəmə** دول معظمه böyük dövlətlər.

DÜVVÜM *f.* دوم ikinci.

DÜYUN *a.* دیون «*deyn*» *c.* borclar, vəzifələr.

DÜZD *f.* دزد oğru.

DÜZƏBAN *f.* دوزبان ikidilli, yalançı.

E

E'CAB *a.* اعجاب təəccüblənmə, heyran qalma.

E'CAL *a.* احوال tələs(dir)mə, qısnama.

E'CAZ *a.* اعجاز 1) möcüzə, fəvqəladə şey; 2) nitqdə fəşahətli olma; 3) acizləşmə, qüvvətsizləşmə; qocalma.

E'CAZAFƏRİN *a.* اعجاز və *f.* آفرین möcüzə yaradan, xariqə göstərən.

E'CAZKAR *a.* اعجاز və *f.* کار hər kəsi heyrdə qoyan; möcüzəli, xariqəladə.

E'CAZKARANƏ *a.* اعجاز və *f.* کارانه ecazkarcasına.

E'DAD *a.* اعداد 1) hazırlama, ləyaqətli hala gətirmə; 2) hazırlıq.

E'DAD(İYYƏ) *a.* اعدادیه || اعداد orta (*məktəb haqqında*).

E'DAM *a.* اعدام öldürmə, asma // yox etmə.

EHDA' *a.* اهداء hədiyyə vermə, sovqat göndərmə.

EHDAS *ə.* احداث meydana gətirmə, icad etmə; yaratma.

EHKAM *ə.* احكام 1) hökm, qərar, sərəncam; 2) quruluş, rejim; 3) hakimiyyət, üsuli-idarə; 4) düşüncə, anlaq; 5) mülahizə, rəy.

EHQAQ *ə.* احقاق icra etmə, yerinə yetirmə.

EHLA' *ə.* احلاء ləzzətli etmə; dadlılaşdırma.

EHLAK *ə.* اهلاک 1) məhv etmə, yox etmə; 2) işlədib qurtarma, sərf etmə.

EHMAL *ə.* اهمال 1) əhəmiyyət verməmə, vəzifəsini yerinə yetirməmə; 2) başısoyuluq, səhlənkərlilik.

EHMİRAR *ə.* احمرار qızar(t)ma, qırmızı (qızıllı) rəngə salma.

EHRAQ *ə.* احراق yan(dır)ma.

EHRAQBİNNAR *ə.* احراق بالنار adamı diri-diri yandırma (*Avropa* *padakı inkvizisiya cəzalarından biri*).

EHRAM¹ *ə.* احرام Məkkədə: həccə gələnlərin müqəddəs torpağa daxil olması üçün tələb olunan geyimə bürünməsi mərasimi.

EHRAM² *ə.* احرام 1) Misirdə: fironların sərdabəsi; 2) piramida.

EHRAZ *ə.* احراز qazanma, əldə etmə, nail olma.

EHSa' *ə.* احصاء sayma, hesablama.

EHSaİYYƏ *ə.* احصائية hesablama, statistika.

EHSAN¹ *ə.* احسان 1) müdafiə, mühafizə; 2) qadın namusu, qadın isməti.

EHSAN² *ə.* احسان 1) yaxşılıq, yaxşılıq etmə; 2) bağışlama, bəxşiş; 3) verilən, bağışlanan şey; 4) ölmüş adamın xatirəsinə verilən yemək; xeyrat.

EHSANAT *ə.* احسانات «*ehsan*» *c.* ehsan kimi verilən hər şey.

EHSANDİDƏ *ə.* احسان və *f.* دیده yaxşılıq görmüş, yaxşılıq edilmiş.

EHSANPƏRƏST *ə.* احسان və *f.* پرست ehsan edən, ehsan verməyi sevmə.

EHSAS *ə.* احساس hiss etmə, sezmə.

EHTİBAS *ə.* احتباس tut(ul)ma.

EHİİAB *ə.* احتجاب ört(ün)mə, gör(ün)məmə; pərdə və s. arxasında gizlə(n)mə.

EHİİAC *ə.* احتجاج dəlil və sübut gətirmə.

EHİİAM *ə.* احتجام qan alma, qan buraxma.

EHİİA' *ə.* اهتداء 1) doğru yola gəlmə; 2) islam dinini qəbul etmə, müsəlman olma.

EHİİKAR *ə.* احتكار taxıl və b. yeyinti məhsullarını ucuz ikən alıb saxlayaraq bahalaşdıqdan sonra satma; möhtəkirlik.

EHİİLAM *ə.* احتلام 1) şeytani olma; 2) həddi-bülüğa çatma, özünü tanıma.

EHİİMAL *ə.* احتمال 1) mümkün olma, ağlabatan olma; bir işin mümkün ola bilməsi; 2) tab gətirmə; dözmə.

EHİİMAM *ə.* اهتمام 1) artıq dərəcədə səy etmə, bütün qüvvəsi ilə çalışma; 2) maraq.

EHİİRAQ *ə.* احتراق 1) yanma, alışma; 2) səyyarənin Günəşə yaxınlaşması, Günəşlə bir bürcdə olması.

EHİİRAM *ə.* احترام hörmət.

EHİİRAMƏN *ə.* احتراماً hörmətlə.

EHİİRAZ *ə.* احتراز özünü gözləmə, muğayat olma.

EHİİSAB *ə.* احتساب 1) hesab çəkmə, haqq-hesab istəmə; 2) dəyərini təyin etmə.

EHİİSAS *ə.* احساس hiss etmə, duyma.

EHİİŞAM *ə.* احتشام həşəmət, dəbdəbə, təntənə.

EHİİV' *ə.* احتواء 1) əhatə etmə, içərisinə alma; 2) qavrama.

EHİİYAT¹ *ə.* احتياط tədbir.

EHİİYAT² *ə.* احتياط istifadə edilməyib saxlanılan şey(lər).

EHİİYATKAR *ə.* احتياط və *f.* كار ehtiyatlı, tədbirli.

EHİİYATKARANƏ *ə.* احتياط və *f.* كارانه ehtiyatla, ehtiyat edərək, ehtiyatlı.

EHİİZAR *ə.* احتضار ölərkən axırıncı dəfə nəfəs alma; can vermə.

EHTİZAZ *ə.* اهتزاز *əsmə, titrəmə, silkələmə.*

EHYA' *ə.* احياء 1) diril(t)mə, canlan(dır)ma; 2) qüvvət və tərəvət vermə, qüvvətlən(dir)mə; 3) təzədən bərpa etmə; 4) yenidən vücuda gətirmə; 5) ramazanda (orucluqda) gecə oyaq qalıb ibadətlə məşğul olma.

EHZAN *ə.* احزان hüznü olma.

EHZAR *ə.* احضار hüzura gətirmə, çağırma.

E'LA' *ə.* اعلاء 1) böyü(t)mə, yüksəl(t)mə; 2) şan-şöhrət art(ır)ma.

E'LAM *ə.* اعلام 1) bildirmə, anla(t)ma; 2) məhkəmənin hökm və qərarı yazılmış vərəqə.

E'LAMNAMƏ *ə.* اعلام və *f.* نامه bildiriş vərəqəsi, xəbərdarlıq vərəqəsi.

E'LAN *ə.* اعلان 1) meydana çıx(ar)ma, aşkar etmə; 2) yazılı şəkil-də bildirmə.

ELM *ə.* علم 1) bilmə, bilgi; məlumat, xəbər; 2) nəzəriyyə. **Elmi-ədəb** علم ادب *ədəbiyyatşünaslıq*; **elmi-ədyan** علم اديان *teologiya*; **elmi- علم اخلاق *etika*; **elmi-ərz** علم ارض *geologiya*; **elmi-heyət** علم هيئت *astronomiya*; **elmi-kəlam** علم كلام *dini mə-sələləri məntiq və hikmətlə sübut edən elm*; **elmi-lədən(iyyat)** علم لدونيات *|| علم لدونيات ilahiyyat elmi.***

ELMPƏRVƏR *ə.* علم və *f.* پرور *elmi, təhsili və maarifi sevən, elm tərəfdarı.*

ELMÜLBƏŞƏR *ə.* علم البشر *insanşünaslıq.*

ELMÜLBƏYAN *ə.* علم البيان *ritorika; bəlağət elmi.*

ELMÜL'ƏBDAN *ə.* علم الابدان *fiziologiya.*

ELMÜL'ƏMRAZ *ə.* علم الامراض *patologiya.*

ELMÜL'ƏRZ *ə.* علم الارض *geologiya.*

ELMÜLLİSAN *ə.* علم اللسان *dilçilik.*

ELMÜLLÜĞƏT *ə.* علم الالغت *lüğətçilik, leksikoqrafiya.*

ELMÜLMƏDİN *ə.* علم المعادن *mineralogiya.*

ELMÜLYƏQİN *ə.* علم اليقين *dəqiq elmlər.*

E'MAL *ə.* اعمال 1) qayırma, düzəltmə, meydana gətirmə; 2) işlətmə.

E'MALAT *ə.* اعمالات «*emal*» *c.* 1) qayırılmış, hazırlanmış şeylər; 2) məmulat.

E'MALATXANƏ *ə.* اعمالات və *f.* خانه kiçik sənaye və ya təmir müəssisəsi.

E'MAR *ə.* اعمار abad etmə, abad.

E'RAZ *ə.* اعراض böyüklərə demə, ərz etmə.

EŞQ *ə.* عشق sevgi. **Eşqi-sübhani** عشق سبحانی ilahi eşq.

EŞQBAZ *ə.* عشق və *f.* باز qadın düşkünü, arvadbaz.

EŞQNAMƏ *ə.* عشق və *f.* نامه öz eşqi haqqında uzun-uzadı danışma və ya yazma.

EŞQPƏRVƏR *ə.* عشق və *f.* پرور çox sevən, qəlbən sevən.

E'TAQ *ə.* اعتاق azad etmə (*qulu, əsiri*).

E'TİBAR *ə.* اعتبار 1) nəzərə alma, əhəmiyyət vermə; 2) hörmət, nüfuz; 3) etimad, inam.

E'TİBARƏN *ə.* اعتباراً etibar edərək, inanaraq.

E'TİBARNAMƏ *ə.* اعتبار və *f.* نامه zəminlik kağızı; vəkalətnamə.

E'TİDAL *ə.* اعتدال 1) mötədillik, mülayimlik; 2) bir bərabərdə, bir ölçüdə olma. **E'tidali-məzac** اعتدال مزاج səhhət, sağlamlıq.

E'TİKAF *ə.* اعتكاف tənha yaşama, guşənişin olma, yalnız həyat keçirmə.

E'TİKAFXANƏ *ə.* اعتكاف və *f.* خانه zahidlərin, rahiblərin, süfilərin idabətə çəkildikləri yer.

E'TİQAD *ə.* اعتقاد 1) inanma, inam; 2) əqidə; 3) müəyyən bir dini qəbul etmə.

E'TİLA' *ə.* اعتلاء 1) yuxarı çıxma, yüksəlmə; 2) yüksək mərtəbələrə yetişmə, yüksək dərəcəyə nail olma.

E'TİLA'PƏRVAZ *ə.* اعتلاء və *f.* پرواز ucalıqlara uçan, yüksəkliklərə qalxan.

E'TİLA'PƏRVƏR *ə.* اعتلاء və *f.* پرور mənsəbpərəst, vəzifəpərəst.

E'TİMAD *ə.* اعتماد 1) istinad, dayanma; 2) inam, inanma; 3) güvənmə, xatircəm olma.

E'TİMADƏN *ə.* اعتماداً etimad göstərərək.

E'TİMADNAMƏ *ə.* اعتماد və *f.* نامه 1) səfirin olduğu dövlətin başçısına təqdim etdiyi rəsmi sənəd; 2) vəkalətnamə, etibarnamə.

E'TİNA' *ə.* اعتناء 1) artıq dərəcədə diqqət etmə, əhəmiyyət vermə; 2) səylə çalışma, qeyrət göstərmə.

E'TİRAF *ə.* اعتراف boynuna alma; hesaba alma.

E'TİRAZ *ə.* اعتراض bir fikrin və ya qərarın əleyhinə danışma; razı olmadığını bildirmə, müxalifətdə olma.

E'TİSAF *ə.* اعتساف məcbur etmə; təcavüz etmə.

E'TİSAM *ə.* اعتصام 1) özünü qoruma; özünü günahdan qoruma; 2) bir şeyə yapışib ondan bərk tutma.

E'TİYAD *ə.* اعتياد adət etmə, vərdis etmə, alışma.

E'TİZAL *ə.* اعتزال 1) bir tərəfə çəkilmə, bir bucağa qısılma; 2) işdən çıxma, istefa vermə.

E'TİZAR *ə.* اعتذار üzr istəmə.

E'VİCAC *ə.* اعوجاج 1) əyri-üyrü olma; əyrilik; 2) *m.* düz iş görməmə, səhv etmə.

EYB *ə.* عيب 1) nöqsan, təqsir; 2) bədnam etmə, pisləmə.

EYBCU *ə.* عيب və *f.* جو eyib axtaran; hər şeydə, hər kəsdə nöqsan tapan.

EYBNÜMA *ə.* عيب və *f.* نما eyibləri göstərən, nöqsanları üzə çıxaran.

EYBPUŞ *ə.* عيب və *f.* پوش eyibin üstünü örtən, nöqsan və qüsuru ört-basdır edən.

EYD *ə.* عيد bayram. **Eydi-əkbər** عيد اكبر «*ən böyük bayram*» qurban bayramı; **eydi-fəsh** عيد فصح pasxa bayramı; **eydi-fətr** عيد فطر orucluq bayramı; **eydi-kəbir** عيد كبير «*böyük bayram*» qurban bayramı; **eydi-novruz** عيد نوروز novruz bayramı.

EYDİ *ə. عيد ى* bayrama aid olan.

EYDİYYƏ *ə. عيديه* bayram münasibətilə verilən hədiyyə, yazılan qəsidə və s.; bayramlıq.

EYHAM *ə. ايهام* ikimənalı, qeyri-müəyyən (*söz, ifadə və s.*).

EYMƏN *ə. ايمن* 1) uğurlu, xoşbəxt; 2) təhlükəsiz, qorxusuz (*yer*); 3) arxayın, xatircəm; 4) qorunmuş, mühafizə olunmuş.

EYN¹ *ə. عين* 1) göz; 2) çeşmə, bulaq; 3) əsil, zat; 4) oxşar, bənzər; 5) sırf, xalis; 6) gözə görünən varlıq; 7) eyni, həmin.

EYN² *ə. عين* ərəb əlifbasının 18-ci, fars və əski Azərbaycan əlifbalarının 21-ci hərfi olan ع işarəsinin adı; ع hərfi əbcəd hesabında 70 rəqəmini ifadə edir.

EYNƏKALLAH *ə. عينك الله* Allah səni (pis) gözdən saxlasın!

EYNƏLYƏQİN *ə. عين اليقين* 1) gözlə görüb yəqin etmə; 2) şüb-həsiz, şəksiz.

EYNƏN *ə. عيئاً* eyni ilə.

EYNİ *ə. عيني* 1) gözə məxsus, gözə aid; 2) tamamilə, özü.

EYNİYYƏT *ə. عينيت* eynilik.

EYNÜLHƏYAT *ə. عين الحيات* dirilik bulağı; adi həyat.

EYNÜLLAH *ə. عين الله* Allahın gözü; Tanrının gözü.

EYŞ *ə. عيش* 1) yaşayış, yaşama, məişət; 2) eyş, işrət, kef, nəşə.

EYŞXANƏ *ə. عيش və f. خانه* eyş evi, kef yeri, kef məclisi.

EYTAM *ə. ايتام* «yetim» c. yetimlər.

EYVAN *f. ايوان* 1) köşk, qəsr; 2) böyük salon; 3) balkon.

EYVAH *f. ايواه* təəssüf! heyf!

EYÜHA *ə. ايها* ey! ay!

EYÜHAL'ÜŞŞAQ *ə. ايها العشاق* ey aşıqlar!

EYÜHANNAS *ə. ايها الناس* ey adamlar! ay camaat!

EYZƏN *ə. ايضاً* b a x **kəzalik**.

E'ZAM¹ *ə. اعزام* rəsmi olaraq bir yerə göndər(ıl)mə, yollan(ıl)ma.

E'ZAM² *ə. اعظام* 1) böyü(t)mə, mübaliğə; 2) təzim.

E'ZAMİYYƏ(T) *ə. اعزامیت || اعزامیه* yollan(ıl)ma, göndər(il)mə.

E'ZAZ *ə. اعزاز* əzizləmə.

E'ZAZƏN *ə. اعزازًا* əzizləyərek.

Ə

ƏACİB *ə. اعاجيب* «*ücubə*» *c.* möcüzələr; qəribə şeylər.

ƏACİM *ə. اعاجم* «*əcəm*» *c.* 1) ərəb olmayanlar; 2) iranlılar.

ƏADİ *ə. اعدى* «*ada*» *c.* düşmənlər, rəqiblər.

ƏALİ *ə. اعلى* «*əla*» *c.* 1) əlalar, yaxşılar; 2) *m.* böyük adamlar, böyüklər.

ƏAZİM *ə. اعظم* «*əzim*» *c.* böyüklər, əzəmətlilər.

ƏB *ə. اب* ata.

ƏBA *ə. عبا* əba.

ƏBABİL *ə. ابابيل* dağ qaranquşu.

ƏB'AD *ə. ابعاد* «*böd*» *c.* uzaqlar.

ƏBALİSƏ *ə. ابالس* «*iblis*» *c.* iblislər.

ƏBAPUŞ *ə. عبا پوش* *və f.* əbalı, əba geyinmiş.

ƏBATİL *ə. اباطيل* «*batil*» *c.* batillər.

ƏBBASİ *ə. عباسی* 1) İranda: Şah Abbas dövründə buraxılmış sikkə; 2) Azərbaycanda və bəzi Şərqi ölkələrində iyirmi qəpiklik metal pul; ab(b)ası.

ƏBCƏD *ə. ابد* 1) ərəb əlifbasının ilk dörd hərfi; 2) əlifba; 3) müəyyən tarixi və ya rəqəmi ərəb hərfləri vasitəsilə ifadə etmək üsulu; 4) *m.* ibtidai bilik, az savad.

ƏBCƏDXAN *ə. ابد خوان* *və f.* 1) oxuyan; 2) *m.* təhsilə yeni başlayan; 3) *m.* biliyi hələ az olan.

ƏBD *ə. عبد* 1) qul, kölə; 2) məxluq, adam, insan. **Əbdi-şikəm** *عبد شکم* qarınqulu.

ƏBDAL *ə. ابدال «bədəl» c.* 1) əvəz, əvəz edən şeylər; 2) müavinlər.

ƏBDAN *ə. ابدان «bədən» c.* bədənlər, cəsədlər.

ƏBDÜLBƏTN *ə. عبد البطن* qarınqulu.

ƏBƏD *ə. ابد* 1) sonsuz zaman; 2) həmişəlik, daimilik, əbədilik.

ƏBƏDA *ə. ابدأ b a x əbədən.*

ƏBƏDƏ *ə. عبده «abid» c.* abidlər.

ƏBƏDƏN *ə. ابدأ* heç vaxt.

ƏBƏDİ(YYƏ) *ə. ابدی || ابدیه* 1) sonu olmayan, sonsuz, tükənməz;
2) əbədi olaraq, daimi, həmişəlik.

ƏBƏDİYYƏN *ə. ابدیاً* əbədi olaraq, həmişəlik, daimi.

ƏBƏDİYYƏT *ə. ابدیت* sonsuzluq, həmişəlik.

ƏBƏDZİNDƏ *ə. ابد və f. زنده* daimi diri olan; ölməz.

ƏBƏS *ə. عبث* 1) faydasız, xeyirsiz; 2) nahaq yerə.

ƏBƏSGU *ə. عبث və f. گو* boş danışan, nahaq danışan.

ƏBƏSVAR *ə. عبث və f. وار* əbəs yerə, boş yerə, nahaq yerə.

ƏBƏVEYN *ə. ابوين* ata-ana; valideynlər.

ƏBHAR *ə. ابحار «bəhr» c.* dənizlər.

ƏBHAS *ə. ابحاث «bəhs» c.* bəhslər.

ƏBHƏR *ə. عبهر* 1) nərgizgülü; 2) *m.* gözəl göz; qəşəng, gözəl adam.

ƏBİD *ə. عبيد «əbd» c.* qullar, kölələr.

ƏBİR *ə. عبير* xoş iy, yaxşı qoxu; ətir.

ƏBİRASA *ə. عبير və f. اسا* ətirli.

ƏBKAR *ə. ابقار «bikr» c.* bəkarəti, təmliği pozulmamışlar.

ƏBKƏM *ə. ا ب ك م b a x əbsəm.*

ƏBLƏH *ə. ابله* axmaq, sarsaq.

ƏBLƏHANƏ *ə. ابله və f. انه* axmaqcasına, sarsaq kimi.

ƏBLƏHFƏRİB *ə. ابله və f. فريب* axmaqları aldadan, ağılsızların inana biləcəyi.

ƏBLƏHİ *ə. ابلهى* axmaqlıq, sarsaqlıq.

ƏBLƏQ *ə. ابلق* 1) alaca, ala, ala-bula; 2) ayağı ala (*heyvan haqqında*).

ƏBNA' *ə. ابنا* «*ibn*» *c.* oğullar.

ƏBNİYƏ *ə. ابنیه* «*bina*» *c.* binalar.

ƏBR *f.* ابر bulud. **Əbri-neysan** *ə. نيسان ابر* neysan buludu, yağmurlu bulud; **əbri-tirə** *ə. تيره ابر* qara bulud.

ƏBRAR *ə. ابرار* 1) doğruçu adam; 2) nəcib adam; 3) müqəddəs adam.

ƏBRƏ *f.* ابره paltar və ya papağın üzü.

ƏBRNİSAR *f.* ابر və *ə. نثار* yağış yağ(dır)an, yağışlı (*bulud haqqında*).

ƏBRU¹ *f.* ابرو qaş.

ƏBRU² *f.* ابرو bulud kimi, bulud rəngində.

ƏBRUKƏMAN *f.* ابرو کمان qaşları kaman kimi olan, kaman qaşlı.

ƏBRVƏŞ *f.* ابروش bulud kimi, buluda oxşar.

ƏBSAR *ə. ابصار* «*bəşər*» *c.* gözlər.

ƏBSƏM *ə. ايسم* dilsiz, lal; dilsiz-ağızsız.

ƏBTƏR *ə. ابتر* 1) sonsuz, övladsız; 2) quyruğu kəsik (*heyvan*); 3) *m.* faydasız, xeyirsiz.

ƏBU *ə. ابو* 1) ata; 2) sahib, yiyə.

ƏBUS *ə. عبوس* hirs, acıq.

ƏBÜLBƏŞƏR *ə. ابو البشر* «*bəşərin atası*» Adəm.

ƏBÜLHARİS *ə. ابو الحارث* «*qoruyanın sahibi*» *m.* aslan, şir.

ƏBVAB *ə. ابواب* «*bab*» *c.* qapılar.

ƏBYAT *ə. ابیات* «*beyt*» *c.* beytlər.

ƏBYƏZ *ə. ابيض* ən ağ; daha ağ.

ƏBZAR *ə. ابزار* «*bəzr*» *c.* toxumlar.

ƏCAİB *ə. عجائب* «*əcibə*» *c.* əcaib şeylər, qəribə şeylər.

ƏCAİBXANƏ *ə. عجائب و خانه* qəribə şeylər saxlanılan yer; muzey.

Ə'CAM *ə. اعجام «acəm» c.* 1) ərəb olmayanlar; əcəmilər; 2) iranlılar.

ƏCAMİR *ə. اجامر* 1) tayfa; 2) dəstə; 3) lotu-potu, əclaf, alçaq.

ƏCANİB *ə. اجانب «əcnəbi» c.* əcnəbilər, xaricilər.

ƏCDAD *ə. اجداد «cədd» c.* 1) babalar; 2) *m.* ata-baba.

ƏCƏB *ə. عجب* 1) təəccüb, şaşqınlıq; 2) təəccüblü; 3) lap yaxşı, yerində.

Ə'CƏB *ə. عجب* ən təəccüblü; daha əcaib.

ƏCƏBA *ə. عجا* aya! (*təəccüb bildirir*).

ƏCƏBTƏR *ə. عجب və f. تر* daha təəccüblü, çox qəribə, ən maraqlı.

ƏCƏL *ə. اجل* ölüm vaxtı, vəfat çağı.

ƏCƏLƏ *ə. عجله* tələsiklik, tələsmə.

ƏCƏLƏTƏN *ə. عجلتا* tələsik, tələsə-tələsə, təcili.

ƏCƏLL *ə. اجل* ən ali, ən yüksək; daha böyük.

ƏCƏM *ə. عجم* 1) ərəblərə aid olmayan, qeyri-ərəb; 2) İran ölkəsi.

ƏCƏMƏ *ə. اجمه* kol-kos basmış, bataqlıqlaşmış sahə.

ƏCƏMİ *ə. عجمي* 1) ərəb olmayan adam, qeyri-ərəb; 2) iranlı; 3) *m.* təcrübəsiz, bacarıqsız, xam.

ƏCƏZƏ *ə. عجزه «aciz» c.* acizlər.

ƏCFAN *ə. اجفان «cəfn» c.* göz qapaqları.

ƏCHƏL *ə. اجهل* ən qanmaz; daha cahil, daha anlamaz.

ƏCİB(Ə) *ə. عجيب || عجيبة* əcaib, təəccüblü, qəribə.

ƏCİNNƏ *ə. اجنه «cin» c.* 1) cinlər; 2) *m.* dəcəl uşaqlar.

ƏCİNNİ *ə. اجنى* cin tayfasından olan.

ƏCİR *ə. اجير* günəmuzd işləyən, muzdur.

ƏCLAF *ə. اجلاف* alçaq (*adam haqqında*).

ƏCMƏİN *ə. اجمعين* hamısı, cümləsi.

ƏCMƏL *ə. اجمل* ən gözəl; daha qəşəng.

ƏCN *ə. عجن* xəmir yoğurma.

ƏCNAD *ə. اجناد «cünd» c.* ordular, qoşunlar.

ƏCNAS *ə. اجناس «cins» c.* cinslər.

ƏCNƏBİ *ə. اجنبی* 1) başqa ölkənin vətəndaşı; 2) yabançı, biganə.

ƏCNƏBİYYƏT *ə. اجنبيت* başqa ölkənin vətəndaşı olma; əcnəbilik.

ƏCNİHƏ *ə. اجنه «cinah» c.* 1) cinahlar, tərəflər; 2) qanadlar, qollar.

ƏCR *ə. اجر* 1) qarşılıq, əvəz; 2) səbir, qərar; 3) savab. **Əcri-xeyir** اجر خير mükafat.

ƏCRAM *ə. اجرام «cirm» c.* səyyarələr // göy cisimləri. **Əcrami-səməviyyə** اجرام سماويه göy cisimləri.

ƏCSAD *ə. اجساد «cəsəd» c.* cəsədlər, bədənələr.

ƏCSAM *ə. اجسام «cism» c.* cisimlər.

ƏCUZ(Ə) *ə. عجزه || عجز* 1) qoca, qarı; 2) pis xasiyyətli, pis görünüşlü qoca, qarı; küpəgirən qarı; 3) *m.* fani dünya, qoca dünya, gidi dünya.

ƏCVƏF *ə. اجوف* 1) içi boş; 2) axmaq, sarsaq; 3) cahil.

ƏCVİBƏ *ə. اجوبه «cəvab» c.* cavablar.

ƏCYAL *ə. اجيال «ceyl» c.* dəstələr.

ƏCZ¹ *ə. عجز* acizlik, bacarıqsızlıq.

ƏCZ² *ə. عجز* 1) dal, dal tərəf, arxa hissə; 2) beytin son sözü.

ƏCZA' *ə. اجزا ء «cüz» c.* 1) hissələr, parçalar; 2) dərman hazırlamaq üçün işlədilən müxtəlif maddələr; 3) *t.* dərman.

ƏCZA'XANƏ *ə. اجزا ء və f. خانه* aptek.

ƏDA¹ *ə. ادا* 1) fərz, üslub; 2) işvə, naz; 3) davranış; tövr; 4) qayda.

ƏDA² *ə. ادا* 1) ödəmə, vermə; 2) icra etmə, yerinə yetirmə.

ƏDA³ *ə. عدا «ədüv(v)» c.* düşmənlər.

Ə'DAD *ə. اعداد «ədəd» c.* ədədlər, saylar.

ƏDALƏT *ə. عدالت* insaf, mürüvvət.

ƏDALƏTXANƏ *ə. عدالت və f. خانه* 1) ədalət evi; 2) məhkəmə.

ƏDALƏTMƏAB *ə. عدالت مآب* ədalət sahibi (*yüksək vəzifəli adamlara yazılan məktub və ərizələrdə etiket kimi işlədilirdi*).

ƏDALƏTPƏRVƏR *ə. عدالت və f. پرور* ədalətli, ədalətlə iş görən.

ƏDALƏTŞİAR *ə. عدالت شعار* ədaləti özünə adət etmiş; ədalətli; insafli.

ƏDAMƏLLAH *ə.* ادام الله Allah daim var eləsin!

ƏDANİ *ə.* ادانى «*ədna*» *c.* 1) alçaqlar, ədnalar; 2) *t.* alçaq nəsildən olan adam (imtiyazlı təbəqələr baxımından).

ƏDAT *ə.* ادات 1) alət, avadanlıq, ləvazimat; 2) qrammatikada: ayrılıqda mənası olmayan, lakin başqa sözlərlə işləndikdə məna verən nitq hissəsi.

ƏDAVƏT *ə.* عداوت 1) düşmənçilik; 2) kin, qərəz.

ƏDD *ə.* عد say(ma), hesab(lama).

ƏDƏB *ə.* ادب 1) ağıllılıq, ədəblilik; 2) tərbiyə, əxlaq.

ƏDƏBAMUZ *ə.* ادب və *f.* آموز ədəb öyrədən, ədəb öyrənən.

ƏDƏBXANƏ *ə.* ادب və *f.* خانه ayaqyolu.

ƏDƏBİ *ə.* ادبی 1) ədəbiyyata aid olan; 2) əxlaqi.

ƏDƏBİSTAN *ə.* ادب və *f.* ستان ədəbiyyat dərnəyi.

ƏDƏBİYYAT *ə.* ادبيات «*ədəbi*» *c.* bədii əsərlər və ya folklor.

ƏDƏBİYYATBAZ *ə.* ادبيات və *f.* باز ədəbiyyatı yaxşı bilməyib onun haqqında çox danışan adam.

ƏDƏBİYYATŞÜNAS *ə.* ادبيات və *f.* شناس ədəbiyyatçı, ədəbiyyatı öyrənən; ədəbiyyat alimi.

ƏDƏD *ə.* عدد 1) say, hesab; 2) dənə.

ƏDƏDİ *ə.* عددی 1) ədədə aid olan, ədədlə olan; 2) ədədlə sayılan və ya satılan.

ƏDƏL *ə.* اعدل ən ədalətli, ən adil; daha ədalətli.

ƏDƏM *ə.* عدم yoxluq, olmama; ölüm. **Ədəmi-iqtidar** عدم اقتدار qüvvətsizlik, bacarıqsızlıq; **ədəmi-mübalat** عدم مبالاة diqqətsizlik, etinasızlıq.

ƏDƏMİYYƏT *ə.* عدمیت 1) yoxluq; 2) olmazlıq.

ƏDƏMGAH *ə.* عدم və *f.* گاه yoxluq evi, kasıb mənzil.

ƏDƏS(Ə) *ə.* عدسه || عدس 1) mərcimək dənəsi; 2) linza.

ƏDƏSİ *ə.* عدسی 1) mərci kimi olan, ədəsdən olan; 2) linzavarı.

ƏDƏVAT *ə.* ادوات «*ədat*» *c.* 1) alətlər, avadanlıqlar; 2) qrammatikada: ədatlar.

ƏDHƏM *ə.* ادهم qara (*rəng*).

ƏDİB *ə.* ادیب 1) ədəbli, tərbiyəli; 2) yazıçı; 3) zərif, incə (*adam*); 4) tərbiyəçi, mürəbbi.

ƏDİBANƏ *ə.* ادیب və *f.* انه 1) ədəbli, tərbiyəli adam kimi; 2) ədib kimi; ədibcəsinə.

ƏDİD *ə.* عديد lap çox(lu), xeyli.

ƏDİL *ə.* عدیل 1) bərabər, tay; 2) rəqib, düşmən.

ƏDİLLƏ *ə.* ادله «*dəlil*» *c.* dəlillər.

ƏDİM¹ *ə.* عديم heç bir şeyə yaramayan, iqtidarsız.

ƏDİM² *ə.* اديم səth, üz.

ƏDİMÜL'İQTİDAR *ə.* عديم الاقتدار iqtidarı olmayan; iqtidarsız.

ƏDİMÜL'İMKAN *ə.* عديم الامكان imkanı olmayan; imkansız.

ƏDİMÜLFƏRAQ *ə.* عديم الفراق ayrılığa dözməyən.

ƏDİMÜLVÜQU' *ə.* عديم الوقوع heç vaxt olmayan, heç vaxt baş verməyən.

ƏD'İYƏ *ə.* ادعيه «*dua*» *c.* dualar.

ƏDL *ə.* عدل 1) ədalət, insaf; 2) bərabərlik, uyğunluq.

ƏDLİ *ə.* عدلى 1) ədalətə aid olan; ədalətli; 2) məhkəməyə aid olan.

ƏDLİYYƏ *ə.* عدليه məhkəmə ilə əlaqədar işlərə baxan dövlət idarəsi.

ƏDN *ə.* عدن «*daimi yaşayış yeri*» *m.* cənnət, behişt.

ƏDNA *ə.* ادنا || ادنى 1) aşağı, alçaq; 2) yazıq, həqir; 3) çox az, cüzi; 4) ən yaxın; daha yaxın. **Həddi-ədna** حد ادنا minimum.

ƏDNATƏRİN *ə.* ادنا || ادنى və *f.* ترين ən alçaq, ən əclaf.

ƏDU *ə.* عدو bax **ədüv(v)**.

ƏDUGİR *ə.* عدو və *f.* گیر düşməni tutan, rəqibi ələ keçirən.

ƏDÜV(V) *ə.* عدو düşmən.

ƏDVAR *ə.* ادوار «*dövr*» *c.* dövrlər.

ƏDVƏ *ə.* ادوه xəbəyə əlavə dad verən xuruş.

ƏDVİYƏ *ə.* ادويه «*dəva*» *c.* 1) dərmanlar, davalar; 2) ədvələr.

ƏDYAN *ə.* ادیان «*din*» *c.* dinlər.

ƏZZ *ə.* اعز ən əziz; daha əziz, çox qiymətli.

ƏFAF *ə.* عفاف b a x iffət.

ƏFAXİM *ə.* افخم «*əfxəm*» *c.* ən böyük olanlar; daha böyük olanlar.

ƏFAİ *ə.* افاعي «*əfi*» *c.* əfi ilanlar.

ƏF'AL *ə.* افعال «*fel*» *c.* 1) işlər; 2) fırıldaqlar, feillər; 3) qrammatika: feillər.

ƏFALLAH *ə.* عفا الله Allah bağışlasın! Tanrı saxlasın!

ƏFAZİL *ə.* افضل «*əfzal*» *c.* ən fəzilətlilər; daha fəzilətlilər.

ƏFGAR *f.* افگار yaralı.

ƏFĞAN *ə.* افغان b a x fəğan.

ƏFXƏM *ə.* افخم ən böyük; daha böyük.

ƏF'İ *ə.* افعى zəhərli ilan // dişli ilan.

ƏFİDƏ *ə.* افئده «*fuad*» *c.* qəlblər, könüllər.

ƏFİF(Ə) *ə.* عفيف || عفيفه 1) iffətli, namuslu; 2) təmiz, saf.

ƏFKAR *ə.* افكار «*fikir*» *c.* fikirlər, düşüncələr. **Əfkari-münəv-vərə** افكار منوره işıqlı fikirlər; **əfkari-ümumiyyə** افكار عموميه ictimai fikir, ictimai rəy.

ƏFKƏN *f.* افكن b a x fikən.

ƏFKƏNDƏ *f.* افكنده b a x fikəndə.

ƏFQƏR *ə.* افقر ən fağır, ən yoxsul; daha fağır, çox yoxsul.

ƏFLAK *ə.* افلاك «*fələk*» *c.* 1) fələklər; 2) *t.* göy, səma.

ƏFLATUN *ə.* افلاطون Platonun *ərəbləşdirilmiş adından m.* mahir həkim, filosof.

ƏFLATUNİ¹ *ə.* افلاطونی Əflatun fəlsəfəsinə aid olan.

ƏFLATUNİ² *ə.* افلاطونی açıq-maviyə çalan (*rəng haqqında*).

ƏFRAD *ə.* افراد «*fərd*» *c.* fərdlər.

ƏFRAXTƏ *f.* افراخته yüklə(dil)miş, qaldır(ıl)mış.

ƏFRAS *ə.* افراس «*fərəs*» *c.* atlar.

ƏFRAZ *f.* افراز qaldıran, yüksəldən, ucaldan.

- ƏFRƏNC** *ə.* افرنج firəng, avropalı.
- ƏFRƏNCİ** *ə.* افرنجی firəngə, avropalıya aid olan.
- ƏFRUXTƏ** *f.* افروخته şölələnmiş, parlamiş.
- ƏFRUZ** *f.* افروز 1) şölələndirən, parladan; 2) yandıran.
- ƏFSANƏ** *f.* افسانه 1) nağıl, əsli olmayan hekayət; 2) dillərə düşən vaqiə; dastan.
- ƏFSAR** *f.* افسار cilov.
- ƏFSƏH** *ə.* افصح ən aydın, ən fəsahtətli; daha fəsahtətli, çox aydın danışan.
- ƏFSƏR** *f.* افسر 1) tac; 2) əklil; 3) bəzəkli papaq.
- ƏFSUN** *f.* افسون b a x **füsün**.
- ƏFSUNGƏR** *f.* افسونگر b a x **əfsunkar**.
- ƏFSUNKAR** *f.* افسون کار b a x **əfsunsaz**.
- ƏFSUNNÜMA** *f.* افسوننما 1) ovsunçu, əfsun oxuyan; 2) *m.* ovsunlayan gözəl.
- ƏFSUNSAZ** *f.* افسونساز b a x **füsunsaz**.
- ƏFSÜRDƏ** *f.* افسرده b a x **füsürdə**.
- ƏFSÜRDƏDİL** *f.* افسرده دل b a x **füsürdədil**.
- ƏFSÜRDƏMƏZAC** *f.* افسرده مزاج *ə.* مزاج halı pərişan, məzacı pozğun.
- ƏFŞAN** *f.* افشان b a x **fəşan**.
- ƏFŞÜRƏ** *f.* افشره şirə, cövhər.
- ƏFV** *ə.* عفو bağışlama, düzəşt etmə, günahından keçmə. **Əfvi-ümumi** عفو عمومی amnistiya.
- ƏFVAC** *ə.* افواج «fövc» *c.* dəstələr, bölüklər.
- ƏFVAH** *ə.* افواه «fəm» *c.* 1) ağızlar; 2) *t.* şayiə, söz-söhbət.
- ƏFYUN** *ə.* افیون tiryək.
- ƏFZAL** *ə.* افضال «fəzl» *c.* fəzilətlər.
- ƏFZA(Y)** *f.* افزای || art(ır)an, çoxaldan.
- ƏFZAYİŞ** *f.* افزایش artma, çoxalma.

ƏFZƏL *ə. افضل* 1) ən fəzilətli; daha fəzilətli, çox fəzilətli; 2) artıq, çox.

ƏFZƏLİYYƏT *ə. افضليت* 1) fəzilətlilik; 2) artıqlıq, çoxluq.

ƏFZUD *f. افزود* çoxalmış, artmış.

ƏFZUN *f. افزون* b a x **füzun**.

ƏFZUNİ *f. افزونی* çoxluq, artıqlıq.

ƏGƏR *f. اگر* hərçənd.

ƏGƏRÇİ *f. اگرچی* buna baxmayaraq, hər nə qədər olsa.

ƏĞANİ *ə. اغاني «əğniyə» c.* mahnılar, şərqlər, nəğmələr.

ƏĞDİYƏ *ə. اغديه* b a x **əğziyə**.

ƏĞƏR(R) *ə. اگر* 1) alnında ağ nişan olan; qasqa; 2) ağ, parlaq; 3) m. şanlı, şərəfli.

ƏĞFAL *ə. اغفال* diqqətsizlik, xəta, səhv.

ƏĞLAL *ə. اغلال «qül» c.* boyun zəncirləri; qandallar, buxovlar.

ƏĞLƏB *ə. اغلب* 1) ən qüvvətli; daha qüvvətli; 2) ən çox; daha çox.

ƏĞLƏBİYYƏT *ə. اغلييت* əksəriyyət.

ƏĞLƏZ *ə. اغلظ «qəliz» c.* ən qəliz; daha qəliz.

ƏĞNAM *ə. اغنام «qənəm» c.* qoyunlar.

ƏĞNİYA *ə. اغنيا «qəni» c.* 1) dövlətlilər; 2) zənginlər.

ƏĞRAZ *ə. اغراض «qərəz» c.* qərəzlər, məqsədlər.

ƏĞRƏB *ə. اغرب* ən qəribə, ən təəccüblü; daha qəribə, daha təəccüblü.

ƏĞSAN *ə. اغصان «qüsən» c.* budaqlar, dallar.

ƏĞYAR *ə. اغيار «qeyr» c.* 1) başqalar(ı), qeyrilər(i); 2) t. aşiqin rəqibi; 3) t. qənim, rəqib.

ƏĞZİYƏ *ə. اغذيه «qiza» c.* yeməklər, qidalar.

ƏHADİS *ə. احاديث «hədis» c.* hədislər.

ƏHALİ *ə. اهالي «əhl» c.* 1) yerli adamlar; 2) t. xalq, camaat.

ƏHASİN *ə. احاسين «əhsən» c.* ən gözəllər, ən yaxşılar; daha gözəllər, daha yaxşılar.

ƏHATƏ *ə. احاطه* ətrafını alma; dövrələmə.

ƏHBAB *ə. احباب «həbib» c.* 1) dostlar, yoldaşlar; 2) sevgililər, istəklilər.

ƏHCAR *ə. احجار «həcər» c.* daşlar.

ƏHD *ə. عهد* 1) bir işi öhdəsinə alma, söz vermə; 2) and; 3) bağlaşma, müqavilə; 4) zaman, dövr; 5) bir hökmdarın hakimiyyət dövrü.

Əhdi-cədid *عهد جديد* İncil; **əhdi-ətiq** *عهد عتيق* Tövrat.

ƏHDAB *ə. اهداب «hüdb» c.* kirpiklər.

ƏHDAQ *ə. احقاق «hədəqə» c.* hədəqələr.

ƏHDNAMƏ *ə. عهد və f. نامه* bağlaşma kağızı; müqavilənamə.

ƏHDÜ PEYMAN *ə. عهد və f. پيمان* söz vermə, öhdəyə götürmə.

ƏHƏD *ə. احد* 1) bir, vahid, tək; 2) b a x **yövmüləhəd**.

ƏHƏDİYYƏT *ə. احديت* 1) təklik; 2) vahidlik.

ƏHƏQQ *ə. احق* ən haqlı; daha haqlı, çox haqlı.

ƏHƏMİYYƏT *ə. اهميت* dəyərliklik, lazımlılıq.

ƏHƏMM *ə. اهم* ən əhəmiyyətli, ən mühüm; daha əhəmiyyətli, daha mühüm.

ƏHFAD *ə. احفاد «həfid» c.* nəvələr.

ƏHİBBA' *ə. احبا ء «həbib» c.* dostlar, yoldaşlar; sevimlilər.

ƏHKAM *ə. احكام «hökm» c. t.* heç bir şey əlavə oluna bilməyən, dəyişilməz hökm; doqma.

ƏHQƏR *ə. احقر* ən həqir; daha həqir, çox həqir.

ƏHL *ə. اهل* 1) sakin, yaşayan; 2) sahib, malik; 3) sözbəxan, deyilənə qulaq asan. **Əhli-Allah** *اهل الله* dindar; **əhli-beyt** *اهل بيت* peyğəmbərin ailə üzvləri; nəsli; **əhli-bəsirət** *اهل بصيرت* zəkalı, gözüaçıq; **əhli-cəhan** *اهل جهان* dünyada yaşayanlar; **əhli-cəhl** *اهل جهل* cəhalətdə olan; nadanlar; **əhli-cənnət** *اهل جنت* cənnətdə olanlar, behişt əhli; cənnətlik; cənnətməkan; **əhli-dərd** *اهل درد* dərd əhli; dərdli; **əhli-didar** *اهل دیدار* ziyarət edən, görüşə gələn; **əhli-dil** *اهل دل* cəsur, cəsarətli; **əhli-din** *اهل دين* dindar, mömin; **əhli-divan**

ahl divan memuru; **əhli-dünya** اهل دنیا dünya əhalisi; **əhli-elm** اهل علم elm adamı; alim; **əhli-eşq** اهل عشق aşiq; **əhli-ədalət** اهل عدالت ədalətli; **əhli-ədavət** اهل عداوت ədavət saxlayan; düşmən; **əhli-aql** اهل عقل ağıllı; **əhli-əyal** اهل عیال ailə üzvləri; ailə; **əhli-fəsad** اهل فساد fitnə-fəsad törədən; **əhli-hal** اهل حال hal əhli, hal bilən; **əhli-Həqq** اهل حق Allah tərəfdarı, haqq tərəfdarı; **əhli-həya** اهل حیا həyalı; **əhli-hünər** اهل هنر hünərli; **əhli-xəta** اهل خطا əlindən xata çıxma bilən; xatakar; **əhli-xibrə** اهل خبرə ekspert; **əhli-xirəd** اهل خرد ağıllı; **əhli-işrət** اهل عشرت b a x **əhli-kef**; **əhli-kef** اهل کیف kef əhli; **əhli-kəmal** اهل کمال ağıllı-kamallı; **əhli-kitab** اهل کتاب yəhudilərə, xristianlara və müsəlmanlara verilən ümumi ad; **əhli-qələm** اهل قلم 1) savadlı, qələm əhli; 2) yazıçı, ədib; **əhli-qərəz** اهل غرض qərəzli, qərəzkar; **əhli-qəryə** اهل قریه kənd əhli; kəndli; **əhli-qübur** اهل قبور qəbiristan əhli; ölü(lər); **əhli-məani** اهل معانی b a x **əhli-mə'ni**; **əhli-məclis** اهل مجلس məclis əhli, iştirak edənlər; **əhli-mə'ni** اهل معنی mənanı əsas tutanlar; **əhli-mə'rifət** اهل معرفت mərifətli; **əhli-naz** اهل ناز nazlı; **əhli-neyrəng** اهل نیرنگ fırldaqçı; **əhli-nəzər** اهل نظر dərindən düşünən; düşüncəli; **əhli-riya** اهل ریا riyakar; **əhli-ruh** اهل روح ruhu olan, tez başa düşən; **əhli-sevda** اهل سودا sevən, aşiq; **əhli-səlah** اهل صلاح başqasına yaxşılıq edən; **əhli-səlam** اهل سلام 1) salamat olan; 2) islamın asayişini qoruyan; **əhli-sən'ət** اهل صنعت sənətkar; **əhli-səvad** اهل سواد savadlı, oxumuş; **əhli-təqva** اهل تقوى dinə inanan; **əhli-ürfan** اهل عرفان 1) ziyalı; 2) dini ehkamları öyrənən; **əhli-vadiyə** اهل وادیə çöllü, çöl əhli; **əhli-vəfa** اهل وفا vəfalı; **əhli-vəhdət** اهل وحدت Allahın birliyinə inanan; **əhli-yəqin** اهل یقین Allaha şeksiz etiqad edən; **əhli-zəkat** اهل زکات zəkat düşən, zəkat verilə biləcək adam; **əhli-zələmə** اهل ظلمə dövlət (xüsusilə polis, jandarm) memuru; **əhli-zərq** اهل زرق 1) b a x **sufi**; 2) m. riyakar, fırldaqçı.

ƏHLA *ə. أحلى* ən dadlı; daha dadlı, lap ləzzətli.

ƏHLAL *ə. اهلل* çağırma, çağırış.

ƏHLİ *ə. اهلى* ələ öyrədilmiş, əhliləşdirilmiş.

ƏHLİYYƏT *ə. اهليت* 1) ləyaqət, layiqlik; 2) isnişmə; əhliləşmə.

ƏHLÜLQUR'AN *ə. اهل القرآن* Quran tərəfdarları (*dini təşkilat*).

ƏHLÜLYƏMİN *ə. اهل اليمين* Allahın sağ tərəfində oturan(lar).

ƏHMAL *ə. احمال* «*həml*» *c.* 1) ağır şeylər; 2) *t.* ağırlıq.

ƏHMƏQ *ə. احمق* axmaq.

ƏHMƏR *ə. احمر* qırmızı.

ƏHMƏZ *ə. احمز* 1) ən qatı, ən şiddətli; daha qatı, daha şiddətli;
2) çox çətin.

ƏHRAM *ə. اهرام* «*hərəm*» *c.* Misirdəki piramidaşəkilli nəhəng tikililər.

ƏHRAR *ə. احرار* «*hürr*» *c.* azad adamlar.

ƏHRARANƏ *ə. احرار* və *f.* انه azadcasına, sərbəstcəsinə.

ƏHRƏMƏN, ƏHRİMƏN *f.* اهرimen || 1) zərdüştilərin şər allahı; 2) *m.* xəbis, şeytan (*adam*).

ƏHSƏN *ə. احسن* 1) çox gözəl, çox yaxşı, çox göyçək; 2) afərin!

ƏHSƏNALLAH *ə. احسن الله* məşallah! afərin! əhsən!

ƏHSƏNXAN *ə. احسن* və *f.* خوان əhsən söyləyən, afərin deyən.

ƏHSƏNTƏ *ə. احسنت* afərin! yaxşı bacardın!

ƏHSƏNÜTTƏQVİM *ə. احسن التقويم* çox yaraşılıq və qəşəng bədən.

ƏHSƏNÜLVƏCH *ə. احسن الوجه* 1) ən gözəl üz, çox gözəl sifət;
2) ən asan, ən əlverişli yol; çox gözəl yol.

ƏHŞA' *ə. احشا* «*həşə*» *c.* *t.* bağırsaq.

ƏHVA' *ə. اهوا* «*həva*» *c.* havalər.

ƏHVAL¹ *ə. احوال* «*hal*» *c.* 1) hallar, vəziyyətlər; 2) *t.* hal, necəlik.

ƏHVAL² *ə. احوال* «*hövl*» *c.* 1) qorxular, dəhşətlər; 2) *t.* qorxu, dəhşət.

ƏHVALAT *ə.* أحوالات ictimai dəyəri olmayan kiçik hadisə.

ƏHVALPÜRSAN *ə.* احوال və *f.* پُرسان əhvallaşma, hal-əhval tutma.

ƏHVƏL *ə.* اهل çəp, çəpgöz.

ƏHVƏN *ə.* اهن 1) ən az; daha az; 2) lap yumşaq.

ƏHVƏNİYYƏT *ə.* اهونیت ucuzluq.

ƏHYAN *ə.* احيان «hin» *c.* zamanlar, vaxtlar.

ƏHYANA *ə.* احيانا b a x əhyanən.

ƏHYANƏN *ə.* احياناً hərdənbir, ara-sıra, bəzən.

ƏHZAB *ə.* احزاب «hizb» *c.* partiyalar.

ƏHZAN *ə.* احزان «hüzn» *c.* hüznlər, kədərler.

ƏX *ə.* اخ qardaş.

ƏXBAR *ə.* اخبار «xəbər» *c.* xəbərler.

ƏXƏFF *ə.* اخف ən yüngül; daha yüngül; çox xəfif, çox yüngül.

ƏXƏSS *ə.* اخص xüsusi seçilmiş, seçmə.

ƏXƏSSÜ ƏDNA *ə.* اخص و ادنا böyük və kiçik, bütün xalq; hamı.

ƏXƏVİ *ə.* اخوی qardaşa mənsub, qardaşa aid.

ƏXƏVİZADƏ *ə.* اخوی və *f.* زاده qardaşuşağı (*qardaşoğlu və ya qardaşqızı*).

ƏXGƏR *f.* اخگر b a x əxkər.

ƏXİ *ə.* اخى 1) qardaş(ım); 2) nəcib, alicənab, əsilzadə.

ƏXİLLA' *ə.* اخلاء «xəlil» *c.* dostlar.

ƏXİR *ə.* اخير axır, son.

ƏXİRƏN *ə.* اخيراً 1) son vaxtlarda; sonda; 2) bir az əvvəl, bir az qabaq.

ƏXKƏR *f.* اخكر 1) odlu kül; qor; 2) atəşqurdu.

ƏXLAF *ə.* اخلاف «xələf» *c.* xələflər, övladlar.

ƏXLAQ *ə.* اخلاق etik norma, özünü aparma qaydası; mənəviyyat.

ƏXLAQİ *ə.* اخلاقي əxlaqa məxsus olan, insan əxlaqına aid olan; etik.

ƏXLAT *ə.* اخلاط «xilt» *c.* xıltlar, qarışıqlar, çöküntülər.

- ƏXŞAB** *ə.* خشاب «*xəşəb*» *c.* ağaclar, taxtalar.
- ƏXTƏR** *f.* اختر 1) ulduz; 2) *m.* tale, bəxt.
- ƏXTƏRŞÜNAS** *ə.* اختر və *f.* شناس münəccim; astronom.
- ƏXVAT** *ə.* اخوات «*üxt*» *c.* qızlar.
- ƏXYAR** *ə.* اخيار «*xəyyir*» *c.* 1) *t.* hamı, himayəçi; 2) *t.* xeyirxah.
- ƏXZ** *ə.* اخذ alma, əldə etmə, götürmə.
- ƏXZƏR** *ə.* اخضر yaşıl (*rəng*).
- ƏXZÜ CƏRR** *ə.* اخذ و جر 1) özünə çəkmə; 2) mənfiət dalınca qaçma.
- ƏİMMƏ** *ə.* ائمه «*imam*» *c.* imamlar.
- ƏİZZƏ** *ə.* اعزه «*əziz*» *c.* əzizlər.
- ƏJDƏHA** *f.* اژدها «*əjdər*» *c.* *t.* əjdaha.
- ƏJDƏR** *f.* اژدر əjdaha.
- ƏKABİR** *ə.* اكابر «*kəbir*» *c.* 1) böyüklər, ulular; 2) ağsaqqallar, başbilənlər.
- ƏKARİM** *ə.* اكارم «*kəram*» *c.* kərimlər.
- ƏKASİRƏ** *ə.* اكاسره «*kəsrəvi*» *c.* kəsrevilər (*qədim İran padşahları sülaləsi*).
- ƏKAZİB** *ə.* اكاذيب «*ükzubə*» *c.* yalanlar.
- ƏKBƏR** *ə.* اكبر 1) ən böyük, ulu; 2) daha böyük; 3) (ən) böyük oğul.
- ƏKDAR** *ə.* اكدار «*kədər*» *c.* kədərli.
- ƏKƏLƏ** *ə.* اكله «*akil*» *c.* çox yeyənlər, qarınqulular.
- ƏKİD** *ə.* اكيد 1) sağlam, mətin, möhtəşəm; 2) ciddi, qəti.
- ƏKİDƏN** *ə.* اكيدًا 1) möhkəm olaraq, sağlam surətdə; 2) ciddi olaraq, qəti surətdə.
- ƏKKAL** *ə.* اكال çoxyeyən, qarınqulu.
- ƏKKAM** *ə.* عكام haqq müqabilində başqası üçün dəvə ilə yük daşıyan adam.
- ƏKKAS** *ə.* عكاس əksini çıxaran; rəssam.
- ƏKL** *ə.* اكل yemə, qidalanma.

ƏKLÜ ŞÜRB *ə.* اكل و شرب yeyib-içmə, yemək-içmək.

ƏKMƏL *ə.* اكمل ən kamil; daha mükəmməl.

ƏKMƏLİYYƏT *ə.* اكملت mükəmməllik, qüsursuzluq.

ƏKNAF *ə.* اكناف «*kənaʔ*» *c.* 1) tərəflər, cəhətlər; 2) kənar yerlər, ucqarlar; 3) *m.* himayələr.

ƏKRAĐ *ə.* اكراد «*kürd*» *c.* kürdlər.

ƏKRƏM *ə.* اكرم ən kəramətli; daha alicənab; çox lütfkar, lap comərd.

ƏKRƏMÜZZEYF *ə.* اكرم الضيف ən hörmətli qonaq; çox alicənab qonaq.

ƏKS *ə.* عكس 1) zidd, müxalif, tərs; 2) əksinə olan; 3) səsin, işığın və s. bir səddə dəyib geri qayıtması; 4) şəkil; 5) şeirdə: inversiyalı misranın nəqərat kimi təkrarı.

ƏKSƏNDAZ *ə.* عكس və *f.* انداز işığı, səsi və s. geri qaytaran.

ƏKSƏR¹ *ə.* اكثر ən çox; daha çox; lap çox, xeyli.

ƏKSƏR² *ə.* اكسر mismar, mıx.

ƏKSƏRİYYƏN *ə.* اكثرًا ən çox olduqda, daha artıq olanda.

ƏKSƏRİYYƏT *ə.* اكثرية çoxluq.

ƏKSGAH *ə.* عكس və *f.* گاه əks düşən yer, bir şeyin surətinin, şəklinin əks etdiyi yer.

ƏKSNÜMA *ə.* عكس və *f.* نما əks göstərən, bir şeyin surətini əks etdirən.

ƏKUL *ə.* اكل yeyən, yeyici.

ƏKYAL *ə.* اكيال «*kəyal*» *c.* taxıl və s. ölçmək üçün qablar.

ƏKYAS *ə.* اكياس «*kisə*» *c.* 1) kisələr; 2) *t.* pul kisəsi.

Ə'QAB *ə.* اعقاب «*əqəb*» *c.* arxa tərəflər.

ƏQAİD *ə.* عقائد «*əqidə*» *c.* əqidələr.

ƏQALİM *ə.* اقالم «*iqlim*» *c.* 1) ölkələr, yerlər; 2) iqlimlər. **Əqalimi-səb'** *ə.* اقالم سبعة keçmiş coğrafiyaşünasların fikrincə, yeddi qitədən ibarət Yer kürəsi; yeddi iqlim.

ƏQANİM *ə. اقانيم «üqnüm» c. əsillər Əqanimi-səlasə ثلاثة اقانيم*
xristianlara görə, üç simada birləşmiş Allah.

ƏQAR *ə. عقار* 1) malikanə; 2) mülk, əmlak.

ƏQARİB¹ *ə. اقارب «əqrəb» c. əqrəbalar, qohumlar.*

ƏQARİB² *ə. عقارب «əqrəb» c. əqrəblər.*

ƏQASI *ə. اقاصى «əqsa» c. ən biliklilər; daha bilikli olanlar.*

ƏQAVİL *ə. اقاوليل «əqval» c. sözlər.*

ƏQBƏH *ə. اقبح* lap çirkin, çox yöndəmsiz.

ƏQD *ə. عقد* 1) bağlama; 2) qurma, təşkil etmə; 3) nikah, kəbin.

Əqdi-nikah *عقد نكاح* nikah kəsmə, nikahlama.

ƏQDAM *ə. اقدام «qədəm» c. qədəmlər, addımlar; ayaqlar.*

ƏQDANƏ *ə. عقد və f. انه* nikah zamanı müəyyən edilən kəbin pulu; kəbinlik, mehir.

ƏQDƏM *ə. اقدام* ən qədim // ən əvvəl; daha qədim, daha əvvəl; lap qabaq.

ƏQDƏS *ə. اقدس* ən müqəddəs; daha müqəddəs.

ƏQDƏSAN *ə. اقدس və f. ان «əqdəs» c. müqəddəslər (islam dininə görə, müqəddəs olan adamların hamısı).*

ƏQDNAMƏ *ə. عقد və f. نامه* nikah şəhadətnaməsi.

ƏQƏB *ə. عقب* arxa, dal, geri.

ƏQƏBƏ *ə. عقبه* 1) dağ cıdırı; 2) təhlükəli keçid, dar və hər iki tərəfində pusqu olan yer; 3) peysər // boyunun ardı; 4) *m.* qorxu, təhlükə.

ƏQƏBNİŞİN *ə. عقب və f. نشين* geri çəkilmə, dala çəkilmə.

ƏQƏL *ə. عقل* ən ağıllı; daha ağıllı; çox ağıllı.

ƏQƏLL *ə. اقل* ən az; daha az.

ƏQƏLLƏN *ə. اقلا* ən azı.

ƏQƏL(L)İYYƏT *ə. اقليت* azlıq.

ƏQFAL *ə. افعال «qıfl» c. qıfıllar, kilidlər.*

ƏQİB *ə. عقب* 1) geri, arxa; 2) ardınca gələn; təqib edən.

ƏQİDƏ *ə. عقيدة* 1) inam, məslək, etiqad; 2) fikir, qənaət.

ƏQİQ *ə. عقيق* qiymətli daşlardan biri.

ƏQİM *ə. عقيم* 1) doğmayan, sonsuz; 2) *m.* nəticəsiz, səmərəsiz.

ƏQL *ə. عقل* ağıl. **Əqli-naqis** عقل ناقص dəli, gic; **əqli-salim** عقل سالم sağlam düşüncə, sağlam fikir.

ƏQLAM *ə. اقلام* «*qələm*» *c.* qələmlər; yazılar.

ƏQLƏN *ə. اقلا* ağıla görə; ağılca.

ƏQLİ *ə. عقلى* zehni.

ƏQLİYYAT *ə. عقليات* «*əqli*» *c.* ağıla aid, ağılla həyata keçirilən şeylər.

ƏQLPƏSƏND *ə. عقل və f. پسند* ağıl qəbul edən; bəyənən.

ƏQLRÜBA *ə. عقل və f. ربا* ağıl aparan, valehedici.

ƏQMİŞƏ *ə. اقمشه* «*qumaş*» *c.* qumaşlar.

ƏQRAN *ə. اقران* «*qərin*» *c.* 1) eyni yaşda, eyni rütbədə olanlar; 2) tay-tuşlar, həmtaylar; 3) yoldaşlar // əşnalar, dostlar.

ƏQRƏB¹ *ə. عقرب* 1) quyruğunun ucunda zəhərli iynəsi olan həşərat; 2) saatın sferblatında vaxta yönələn ox; 3) bürclərdən biri.

ƏQRƏB² *ə. اقرب* ən yaxın; daha yaxın; yaxın qohum.

ƏQRƏBA *ə. اقربا* «*qərib*» *c.* aralarında qohumluq əlaqəsi olanlar; *t.* qohum-əqrəba.

ƏQSA *ə. اقصى || اقصى* ən uzaq; daha uzaq. **Həddi-əqsa** حد اقصى maksimum; **Şərqi-əqsa** شرق اقصى Uzaq Şərq.

ƏQSAM *ə. اقسام* «*qism*» *c.* qisimlər, hissələr.

ƏQSƏR *ə. اقصر* ən qısa; daha qısa; çox qısa.

ƏQTAB *ə. اقطاب* «*qütb*» *c.* qütblər.

ƏQTAR *ə. اقطار* «*qütr*» *c.* tərəflər, səmtlər; ölkələr.

ƏQUR *ə. عقور* qapağan, hücum edən, azgın (*it və s.*).

ƏQVA *ə. اقوا || اقوى* ən güclü, ən qüvvətli; daha güclü, daha qüvvətli.

ƏQVAL *ə. اقوال* «*qövl*» *c.* sözlər, danışqlar. **Əqvali-həkimanə** اقوال حكيمانه hikmətli sözlər.

ƏQVAM *ə. اقوام* «*qövm*» *c.* 1) qövmələr, millətlər; 2) qohumlar.

ƏQVAT *ə. اقوات «qut» c. yeməli şeylər.*

ƏQVƏM *ə. اقوم ən doğru, ən düz; daha doğru, daha düz.*

ƏQVİYA' *ə. اقويا «qəvi» c. qüvvə(t)lilər, güclülər.*

Ə'LA *ə. اعلا || اعلى ən yaxşı, ən yüksək; daha yaxşı, daha yüksək.*

ƏLAC *ə. علاج bax ilac.*

ƏLACNAPƏZİR *ə. علاج və f. ناپذير əlac ol(un)mayan, əlacsız.*

ƏLACPƏZİR *ə. علاج və f. پذیر əlac olunan, əlacı olan.*

Ə'LAHƏZRƏT *ə. اعلا حضرت || اعلى حضرت ən yüksəkdə duran cənab (hökmdarlar haqqında işlədilir).*

ƏLAİQ *ə. علائق «əlaqə» c. əlaqələr, rabitələr.*

ƏLAİM *ə. علائم «əlamət» c. əlamətlər.*

ƏLAQƏ *ə. علاقه rabitə, bağlılıq.*

ƏLAQƏDAR *ə. علاقه və f. دار əlaqəli, rabitəli, bağlı.*

Ə'LAM *ə. اعلام «ələm» c. 1) əlamətlər, nişanlar; 2) bayraqlar, ələmlər.*

ƏL'AMAN *ə. الامان kömək, yardım.*

ƏLAMƏT *ə. علامت 1) nişan, işarə; 2) əsər, iz. Əlaməti-fariqə علامت فارقə fərqləndirici əlamət; əlaməti-məxsusə علامت مخصوصə xüsusi əlamət.*

ƏLAMƏTDAR *ə. علامت və f. دار əlamətli, xüsusi qeyd edilmiş.*

ƏL'AN *ə. الآن 1) indi(cə), bu saat; 2) hələ indiyə qədər.*

ƏLBAB *ə. الباب «lubb» c. 1) ağıllar; 2) ürəklər, qəlblər.*

ƏLBAQİ *ə. الباقي 1) Əbədi olan (Allahın gözəl adlarından biri); 2) hesablaşmadan qalan qalıq; artıq.*

ƏLBƏSİTƏ *ə. البسيطة aləm, yer üzü.*

ƏLBƏT *ə. البت 1) mütləq, yəqin; 2) aqibət, nəhayət, axır.*

ƏLBƏTTƏ *ə. البته mütləq, sözsüz, yəqin.*

ƏLBİSƏ *ə. البسه «libas» c. libaslar, paltarlar.*

ƏLEYH *ə. عليه 1) onun üzərinə, ona; 2) onun ziddinə, ona qarşı, onun əksinə.*

ƏLEYHDAR *ə. عليه və f. دار birisinin əleyhinə olan.*

ƏLEYHİRRƏHMƏ *ə. عليه الرحمة* 1) Allah ona rəhmət eləsin!
2) rəhmətlik.

ƏLEYHİSSƏLAM *ə. عليه السلام* ona salam olsun!

ƏLEYKÜMƏSSƏLAM *ə. عليكم السلام* sizə salam olsun! sizə salamətlik (arzulayıram)!

ƏLƏDDƏVAM *ə. على الدوام* daimi olaraq; davamlı olaraq.

ƏLƏF *ə. علف* quru ot; saman.

ƏLƏFİYYAT *ə. علفيات* 1) heyvan yeminə yarayan bitkilər; ələf-lər; 2) *t.* ələfə aid olan.

ƏLƏFZAR *ə. علف* və *f.* زار ot olan yer; otluq, otlaq.

ƏLƏQ *ə. علق* 1) qan laxtası, qan parçası; 2) zəli.

ƏLƏQİ *ə. علقى* qan laxtasına, qan parçasına aid olan, qandan olan.

ƏLƏL'ƏCƏLƏ *ə. على العجلة* tələsik, tələsə-tələsə.

ƏLƏLFÖVR *ə. على الفور* həmin saat, o dəqiqə, dərhal, əlüstü.

ƏLƏLXÜSUS *ə. على الخصوص* xüsusən, xüsusilə.

ƏLƏL'İTLAQ *ə. على الاطلاق* buraxma.

ƏLƏLVƏCH *ə. على الوجه* lazımı surətdə, lazimi dərəcədə.

ƏLƏLYƏQİN *ə. على اليقين* qəti, lap yəqin, şübhə yeri olmayan.

ƏLƏM¹ *ə. الم* 1) ağrı, dərd, sıxıntı; 2) kədər, qəm, qüssə.

ƏLƏM² *ə. علم* 1) əlamət, nişan, işarə; 2) bayraq.

Ə'LƏM *ə. اعلم* ən elmlı, ən bilikli; daha elmlı, daha bilikli.

ƏLƏMAVƏR *ə. الم* və *f.* آور ağrı gətirən, kədərləndirən, qüssə-ləndirən.

ƏLƏMDAR *ə. علم* və *f.* دار bayraqdar.

ƏLƏNƏN *ə. علناً* açıqcasına, aşkarcasına, açıq-aşkar.

ƏLƏNİ *ə. على* açıqda olan, aşkar, meydanda olan.

ƏLƏNİYYƏT *ə. عنيت* aşkarlıq, açıqlıq.

ƏLƏNNƏQD *ə. على النقد* nağd olaraq.

ƏLƏSSƏBAH *ə. على الصباح* səbh çağ, səhər-səhər.

ƏLƏST *ə. الست* bəşərin yaradılışının başlanğıcı.

- ƏLƏTTƏKRAR** *ا. التكرار* təkrlarla, ikinci dəfə.
- ƏLƏZZ** *ا. الذّ* ən dadlı; daha ləzzətli.
- ƏLƏZZAHİR** *ا. على الظاهر* yəqin ki, görünür ki.
- ƏLF** *ا. الف* b a x əlif².
- ƏLFAZ** *ا. الفاظ* c. 1) ləfzlər, sözlər; 2) *t.* söz, kəlmə; 3) *t.* ifadə, ibarə.
- ƏLFİYYƏ** *ا. الفيه* b a x əlifıyyə.
- ƏLGƏZ** *ا. الغاز* «lüğəz» c. 1) tapmacalar; 2) gülməli sözlər, atmacalar.
- ƏLHAL** *ا. الحال* bu saat, indicə.
- ƏLHALƏTÜ HAZİHİ** *ا. الحالة هذه* bu halda; indi.
- ƏLHAN** *ا. الحان* «ləhn» c. gözəl səslər; mahnılar.
- ƏLHASİL** *ا. الحاصل* sözün qısa; sözün nəticəsi.
- ƏLHƏQQ** *ا. الحق* 1) Haqq-Təala (*Allahın gözəl adlarından biri*); 2) həqiqətən, doğrusu, şübhəsiz.
- ƏLHƏMDÜLİLLAH** *ا. الحمد لله* şükür Allaha! Tanrıya həmd olsun!
- ƏLHƏZƏR** *ا. الحذر* uzaq ol(sun)! diqqət! ehtiyatlı ol!
- ƏLHÖKMÜLİLLAH** *ا. الحكم لله* hökm Allahındır!
- ƏLİ** *ا. على* yüksək, ali.
- ƏLİF¹** *ا. الف* ülfət edən; aşna, dost.
- ƏLİF²** *ا. الف* min (1000).
- ƏLİF³** *ا. اليف* 1) ərəb, fars və əski Azərbaycan əlifbalarında birinci yerdə gələn ¹ hərfinin adı; əbcəd hesabında 1 rəqəmini ifadə edir; 2) *m.* düz qamət, qədd-qamət.
- ƏLİFBƏY** *ا. الف بي* əlifba.
- ƏLİF-ƏLBƏT** *ا. الف البت* mütləq, yəqin.
- ƏLİFİYYƏ** *ا. الفيه* min beytdən ibarət qəsidə.
- ƏLİQ** *ا. عليق* miqdar, ölçü; rasion.
- ƏLİL** *ا. عليل* 1) şikəst; 2) xəstə, üzgün.
- ƏLİM¹** *ا. عليم* çox bilən, xəbərdar, vaqif.
- ƏLİM²** *ا. اليم* dərd verən, əziyyət verən, incidən.
- ƏL'İYAZÜBİLLAH** *ا. العياذ بالله* Allah saxlasın! Tanrı əsirgəsin!

ƏLQAB *القاب «ləqəb» c. ləqəblər.*

ƏLQƏRƏZ *الغرض 1) məqsədim budur ki; deyəcəyim söz budur ki; 2) sözün qızası; xülasə (modal söz kimi).*

ƏLQİSSƏ *القصة qızası; xülasə.*

ƏLQÜRB *القرب yaxınlıq.*

ƏLLAF *علاف 1) ələf satan, ot satan; 2) arpa, buğda və s. alveri edən tacir.*

ƏLLAM *علام çox bilikli, hər şeyi bilən.*

ƏLLAMƏ *علامه 1) çox elmdən xəbərdar olan, bir çox elmləri bilən; 2) yalançı alim.*

ƏLMAS *الماس əsli y. almaz.*

ƏLMASTƏRAŞ *الماس və تراش almazla yonulmuş // almaz-yonan.*

ƏLMİNNƏT *المنت yaxşılıq və hörmətə qarşı razılıq bildirmə.*

ƏLMİNNƏTÜLİLLAH *المنت لله mərhəmət Allahdandır! Allahın mərhəmətidir!*

ƏLSİNƏ *السنه «lisan» c. dillər.*

ƏLTAF *الطاف «lütf» c. lütfilər.*

ƏLTƏF *الطف ən lütfkar; daha lütfkar, çox xoş.*

ƏLVAH *الواح «lövhə» c. lövhələr.*

ƏLVAN *الوان «lövn» c. t. müxtəlif rəngli, rəngarəng.*

ƏLVAT *الواط «lutı» c. lotular.*

ƏLVİDA' *الوداع sağlıqla qal(ın)! xudahafız!*

ƏLVİYƏ *الويه «liva» c. 1) rayonlar; 2) hərbi hissələr; 3) t. bayraq.*

ƏLYAF *الياف «lif» c. liflər.*

ƏLYƏQ *اليق ən layıq(li); daha layıq(li).*

ƏLYÖVM *اليوم 1) bu gün; 2) indi, hələ də, indi də.*

ƏLZƏM *الزم ən lazımlı; daha lazımlı, çox gərəkli.*

ƏLZƏMİYYƏT *الزميت çox lazımlılıq, daha da lazımlı olma.*

ƏMA *عما || عمى 1) kor; 2) m. nadan.*

ƏM'A *ə. امعا* bağırısaqlar.

ƏMACİD *ə. امجد «əmcəd» c.* ən şanlılar, ən şərəflilər; daha şərəflilər.

ƏMAİM *ə. عمائم «əmmamə» c.* əmmamələr.

ƏMAİMPUŞ *ə. عمائم və f. پوش* 1) əmmamə qoyanlar; əmmamə-lilər; 2) *m.* axundlar, mollalar.

ƏMAKİN *ə. اماكن «məkan» c.* məkanlar, yerlər.

Ə'MAL *ə. اعمال «əməl» c.* 1) əməllər, işlər; 2) *t.* fəaliyyət. **Ə'ma-li-ərbəə** *اربعة اعمال* dörd əməl (*toplama, çıxma, vurma, bölmə*); **ə'mali-haqqə** *اعمل حاقه* katorqa işləri, əziyyətli işlər.

ƏMAN *ə. امان* aman, imdad.

ƏMANƏT *ə. امانت* müvəqqəti saxlamaq üçün başqasına verilən əşya, pul və s.

ƏMANƏTDAR *ə. امانت və f. دار* əmanət saxlayan; əmanətçi // tapşırılan şeyi yaxşı saxlayan.

ƏMANƏTƏN *ə. امانتاً* 1) əmanət yolu ilə, əmanət olaraq; 2) girov olaraq; girov; 3) inanaraq; 4) ala-babat, başdansovdu.

ƏMANƏTKAR *ə. امانت və f. کار* əmanətə xəyanət etməyən, tapşırılan şeyi yaxşı saxlayan.

ƏMANİ *ə. امانی* ümidlər, arzular, niyyətlər.

ƏMARƏ *ə. اماره* əlamət, nişan, əsər.

ƏMARƏT *ə. امارت* 1) əmirlik, bəylik; 2) bir əmirin idarəsi altında olan ərazi.

ƏMCƏD *ə. امجد* 1) ən şanlı, şövkətli; daha şanlı, daha şöhrətli; 2) tanınmış, məşhur.

ƏMD *ə. عمد* niyyət, qəsd.

ƏMDA *ə. عمدا* b a x **əmdən**.

ƏMDƏN *ə. عمدًا* qəsdən, bilərəkdən, bilə-bilə.

ƏMƏL¹ *ə. عمل* 1) iş; 2) işləmə, icra etmə; 3) məhsul, əsər; 4) he-sab əməliyyatlarından hər biri.

ƏMƏL² *ə. امل* arzu, istək, dilək.

ƏMƏLBƏZ *ə. عمل və f. باز* firıldaqqı.

ƏMƏLBƏXS *ə. امل və f. بخش* ümid verən.

ƏMƏLCU *ə. امل və f. جو* arzulayan, uman.

ƏMƏLƏ¹ *ə. عمله* düzəlmə, yaranma.

ƏMƏLƏ² *ə. عمله «amil» c. işçilər, fəhlələr.*

ƏMƏLİ *ə. عملی* 1) təcrübi, tətbiqi; 2) süni.

ƏMƏLİYYAT *ə. عمليات «əmali» c. bir işin həyata keçirilməsi üçün tədbir(lər).*

ƏMƏLPƏRVƏR *ə. امل və f. پرور* arzulayan, arzu edən, ümid edən.

ƏMİ *ə. عم* b a x əmu.

ƏMİQ *ə. عمیق* dərin.

ƏMİM *ə. عميم* ümuma aid olan; ümumi.

ƏMİN *ə. امين* 1) qorxusuz, qorxmaz; 2) şübhə etməyən, xatircəm olan; 3) təhlükəsiz (*ver*); 4) əmanət saxlayan, inanılmış; 5) nadinc olmayan; sakit (*uşaq haqqında*).

ƏMİR *ə. امير* hökmdar, padşah. **Əmiri-ləşkər** *امير لشكر* b a x əmirülləşkər.

ƏMİRİ *ə. امیری* 1) əmirə aid olan; şahənə; 2) *m.* yaxşı, bahalı.

ƏMİRÜLÇEYS *ə. امير الجيش* ordu komandanı.

ƏMİRÜLLƏŞKƏR *ə. امير ال* və *f. لشكر* qoşun başçısı.

ƏMRİLMÖMİNİN *ə. امير المؤمنين* möminlərin əmiri, möminlərin başçısı (*xəlifələrə verilən ad*).

ƏMİRÜL'ÜMƏRA *ə. امير الامرا* əmirlər əmiri; bəylərbəyi.

ƏMİZADƏ *ə. عم* və *f. زاده* b a x əmuzadə.

ƏMKİNƏ *ə. امكنه «məkan» c. məkanlar, yerlər.*

ƏMLAK *ə. املاك «mülk» c. 1) mülklər; 2) t. var-yox, dövlət.*

ƏMLƏH *ə. املاح* ən məlahətli; daha məlahətli, duzlu, gözəşirin.

ƏMMA *ə. اما* amma.

ƏMMAMƏ *ə. امامه* ruhanilərin başlarına sarıdıqları sarğı.

ƏMMAMƏDAR *ə. عمامه və f. دار* 1) başında əmmamə olan; əm-maməli; 2) *m. ruhani.*

ƏMMAR(Ə) *ə. امار || اماره* 1) çox əmr edən, artıq dərəcədə məcbur edən; 2) çağırən.

ƏMMƏ *ə. عمه* bibi.

ƏMMƏZADƏ *ə. عمه və f. زاده* bibioğlu.

ƏMN *ə. امن* b a x **əmnıyyət** (*1-ci və 2-ci mənalarda*).

ƏMNİYYƏ(T) *ə. امنيت || امنيه* 1) qorxusuzluq, əmnıyyət; 2) rahat-lıq, istirahət, əmin-amanlıq; 3) təhlükəsizlik idarəsi.

ƏMR¹ *ə. امر* buyuruq, göstəriş, komanda. **Əmri-Həqq** *امر حق* «*Haqqın əmri*» ölüm, vəfat.

ƏMR² *ə. امر* 1) iş; 2) şey, maddə. **Əmri-əzim** *امر عظيم* böyük iş, nəhəng iş.

ƏMRAZ *ə. امراض* «*məraz*» *c.* xəstəliklər, naxoşluqlar.

ƏMRƏD *ə. امرد* 1) kosa; 2) *m.* yarpaqsız, yarpağı olmayan.

ƏMRNAMƏ *ə. امر نامه* yazılı əmr; fərman.

ƏMSAL *ə. امثال* «*misl*» *c.* 1) misillər, oxşarlar; 2) *t.* formul.

ƏMSAR *ə. امصار* «*misr*» *c.* böyük şəhərlər.

ƏMSİLƏ *ə. امثله* «*misal*» *c.* misallar.

ƏMTAR *ə. امطار* «*mətar*» *c.* yağışlar.

ƏMTƏƏ *ə. امتعه* «*məta*» *c.* 1) mallar; 2) *t.* əmtəə.

ƏMTƏƏŞÜNAS *ə. امتعه شناس* əmtəəşünas.

ƏMU *ə. عمو* əmi.

ƏMUD *ə. عمود* 1) sütun, dirək; 2) dik; 3) toppuz.

ƏMUDƏN *ə. عمودًا* şaquli şəkildə, yuxarıdan aşağıya.

ƏMUDİ *ə. عمودی* şaquli.

ƏMUZADƏ *ə. عمو və f. زاده* əmuşağı (*əmioğlu və ya əmiqızı*).

ƏMVAC *ə. امواج* «*mövc*» *c.* dalğalar, ləpələr.

ƏMVAH *ə. امواه* «*miyah*» *c.* sular.

ƏMVAL *ə. اموال* «*mal*» *c.* mallar.

- ƏMVAT** *ə.* اموات «*mövt*» *c.* ölümlər, meyitlər.
- ƏMYAL** *ə.* اميال «*meyl*» *c.* meyillər.
- ƏMZİCƏ** *ə.* امزجه «*məzac*» *c.* məzaclar.
- ƏNA** *ə.* عنا 1) yorğunluq; 2) əziyyət, zəhmət.
- ƏNADİL** *ə.* عنادل «*əndəlib*» *c.* bülüllər.
- ƏNALHƏQ(Q)** *ə.* انا الحق «*Mən həqqəm, mən Allaham*» (*məşhur sufi başçılarından Mənsur Həllacın dilindən yayılmış ifadə*).
- ƏNAM** *ə.* انام xalq, camaat.
- ƏN'AM** *ə.* انعام «*nəim*» *c. t.* bir işə görə hədiyyə, bəxşiş vermə // hədiyyə, bəxşiş.
- ƏNAMİL** *ə.* انامل «*ənmilə*» *c.* barmaqların ucları.
- ƏNANIYYƏT** *ə.* انانيت mənəm-mənəmlik, xudbinlik.
- ƏNAR** *ə.* انار nar.
- ƏNASİR** *ə.* عناصر «*ünsür*» *c.* ünsürlər, elementlər. **Ənasiri-ərbəə** اربعة dörd ünsür (*torpaq, su, od, hava*).
- ƏNBAN** *f.* انبان 1) yol dağarcığı; 2) dəri, meşin.
- ƏNBAR** *f.* انبار anbar.
- ƏNBAZ** *f.* انباز ortağ, şerik.
- ƏNBƏR** *ə.* عنبر 1) balinanın ifrazatından alınan ətir; 2) gözəl iy, xoş rayihə. **Ənbəri-sara** عنبرى سارا saf ənbər, xalis ətir.
- ƏNBƏRALUD** *ə.* عنبر və *f.* ألود ənbərə bulaşmış, ətir səpilmiş.
- ƏNBƏRBAR** *ə.* عنبر və *f.* بار ənbər yağdıran, gözəl iy verən.
- ƏNBƏRBU(Y)** *ə.* عنبر və *f.* بوى || بو xoş iyli düyü növü.
- ƏNBƏRFAM** *ə.* عنبر və *f.* فام ənbər rəngli, ənbər kimi.
- ƏNBƏRFİŞAN** *ə.* عنبر və *f.* فشان b a x **ənbərnisar**.
- ƏNBƏRİ** *ə.* عنبرى ənbər kimi ətirli, xoş iyli.
- ƏNBƏRİN** *ə.* عنبر və *f.* ين çox ətirli, çoxlu ənbəri olan.
- ƏNBƏRİYYƏ** *ə.* عنبريه 1) yaxşı iyli və ya ənbərli iksir; 2) əyyaşların içkiyə verdikləri ad.
- ƏNBƏRNİSAR** *ə.* عنبرنثار ənbər səpən, ətir saçan.

ƏNBƏRSA *ə. عنبر* və *f. سا* 1) ənbər kimi; 2) qapqara, zil qara.

ƏNBİQ *ə. انبيق* *əsl* *y. ətriyyat* və *s. almaq üçün alət*.

ƏNBİYA' *ə. انبيا* «*nəbi*» *c. peyğəmbərlər, nəbilər*.

ƏNBUH *ə. انبوه* 1) camaat, izdiham; 2) qələbəlik, basabas;

3) *m. bol, çox*.

ƏNBUR *ə. انبور* maşa.

ƏNCAM *انجام* son, nəhayət, axır.

ƏNCÜM¹ *ə. انجم* «*nəcm*» *c. ulduzlar*.

ƏNCUM² *ə. انجم* «*nəcm*» *c. t. ot, kol, kol-kos*.

ƏNCÜMƏN *f. انجمن* məclis, cəmiyyət, toplanış. **Əncüməni-daniş**
انجمن دانش elmi cəmiyyət, bilik cəmiyyəti.

ƏNCÜMƏNƏFRUZ *f. انجمن افروز* məclisi bəzəyən, məclisi işıqlandıran.

ƏNCÜMƏNSUZ *f. انجمن ساز* məclis düzəldən, məclisi təşkil edən.

ƏNCÜMƏNZAR *ə. انجمن* və *f. زار* otluq, kolluq.

ƏNDAD *ə. انداد* «*nidd*» *c. oxşarlar*.

ƏNDAM *ə. اندام* 1) bədən, cəsəd; 2) boy, qədd-qamət, boy-buxun;

3) *m. biçimli, dolğun (adam haqqında)*.

ƏNDAXT *f. انداخت* 1) atma, atım; 2) atəş.

ƏNDAXTƏ *f. انداخته* atılmış.

ƏNDAZ *f. انداز* 1) atan, atıcı; 2) *m. niyyət, ehtimal*.

ƏNDAZƏ *f. اندازه* 1) ölçü, miqyas; 2) hədd, cızıq; 3) *m. hesab*.

ƏNDBƏND *f. اندبند* 1) parça-parça; 2) *m. utanmış, utancaq*.

ƏNDƏK *f. اندك* azacıq, bir az.

ƏNDƏLİB *ə. عنديلب* bülbül.

ƏNDƏR¹ *f. اندر* içərisində, içində.

ƏNDƏR² *ə. اندر* ən nadir; daha nadir; az tapılan.

ƏNDƏRUN *f. اندرون* b a x **əndər** *runi* (2-ci və 3-cü mənalarda).

ƏNDƏRUNİ *f. اندرونی* 1) daxil; 2) iç(əri); 3) evin qadınlara və uşaqlara aid içəri hissəsi.

ƏNDƏRZ *f.* اندرز nəsihət, öyüd, vəsiyyəət.

ƏNDİŞ *f.* اندیش düşünən, fikirləşən.

ƏNDİŞƏ *f.* اندیشه 1) düşüncə, fikir; 2) şübhə; 3) maraq.

ƏNDİŞƏNAK *f.* اندیشه ناک 1) düşünən, fikirləşən; 2) şübhələnen; 3) dərdli, qəmli; 4) qayğısı olan; qayğılı.

ƏNDUD *f.* اندود suvanmış, suvaqlı.

ƏNDUH *f.* اندوه kədər, qüssə, qəm.

ƏNDUHGİN *f.* اندو هگین b a x **ənduhnak**.

ƏNDUHNAK *f.* اندو هناك qəmgin, qüssəli.

ƏNDUXTƏ *f.* اندوخته əldə edilmiş, qazanılmış.

ƏNDUZ *f.* اندوز toplayan, yığan, qazanan.

ƏN'ƏNƏ *a.* عننه 1) rəvayət vasitəsilə nəsil-dən-nəslə keçən hər bir şey; 2) adət.

ƏN'ƏNƏPƏRƏST *a.* عننه və *f.* پرست ənənəyə riayət edən, ənənədən kənara çıxmayan.

ƏNƏST *a.* انست ən münasib; daha münasib, çox layiq.

ƏNFAS *a.* انفاص «nəfəs» s. nəfəslər.

ƏNFƏ' *a.* انفع ən faydalı; daha faydalı, çox mənfəətli.

ƏNFƏS *a.* انفس ən qiymətli; daha qiymətli, çox yaxşı.

ƏNFİ *a.* انفی buruna aid olan, burunda olan.

ƏNFIYYƏ *a.* انفیه burunotu.

ƏNFIYYƏDAN *a.* انفیه və *f.* دان burunotu qutusu, burunotu qabı.

ƏNFUS *a.* انفوس «nəfs» c. sakinlər.

ƏNGƏBİN *f.* انگبین arı balı.

ƏNGİXTƏ *f.* انگیخته 1) qaldırılmış; 2) edilmiş, törədilmiş; 3) həyəcanlanmış; 4) təhrik edilmiş.

ƏNGİZ *f.* انگیز qarışdırın.

ƏNGUR *f.* انگور üzüm.

ƏNGURİ *f.* انگوری üzümdən olan, üzümə aid olan.

ƏNGÜŞT *f.* انگشت barmaq.

ƏNGÜŞTƏR *f.* انگشتر üzük.

ƏNGÜŞTNÜMA *f.* انگشت نما barmaqla göstəriləcək qədər məşhur, diqqəti cəlb edən.

ƏNHA' *a.* انحاء «*nəhv*» *c.* tərəflər, yönlər.

ƏNHAR *a.* انهار «*nəhr*» *c.* çaylar, arxlar; axar sular.

ƏNHƏS *a.* انחס ön bədbəxt, ön nəhs; daha bədbəxt, daha nəhs, lap bədbəxt.

ƏNİD *a.* عنيد inadçı; höcət.

ƏNİF *a.* عنيف qaba, sərt adam.

ƏNİLLAH *a.* عن الله Allahdan; Tanrıdan.

ƏNİN *a.* انين inləmə, inilti; zarılı.

ƏNİNÜ NALƏ *a.* انين və *f.* ناله ağlayıb-sızlama, inləmə və nalə etmə.

ƏNİS *a.* انيس munis, dost, yaxın yoldaş.

ƏNKƏBUT *a.* عنكبوت hörümçək.

ƏNKƏR *a.* انكر ön nifrətli, ön çirkin; daha çirkin.

ƏNQA *a.* عنقا 1) əfsanəyə görə, Qaf dağında yaşayan mifik bir quş; 2) adı olub özü olmayan şey.

ƏNQAZ *a.* انقاز «*nəqz*» *c.* sökülmüş binanın qalıqları; söküntü.

ƏNQƏRİB *a.* عنقريب yaxın zamanda, tezliklə.

ƏNMİLƏ *a.* انمله barmaq ucu.

ƏNMUZƏC *a.* انموذج *asli f.* «*nümunə*» *t.* nümunə, örnek.

ƏNSAB *a.* انساب «*nəsəb*» *c.* nəşəblər.

ƏNSAL *a.* انسال «*nəsl*» *c.* nəşillər.

ƏNSAR *a.* انصار 1) köməkçi; 2) arxa, tərəfdar; 3) islam dininin meydana gəlməsində və yayılmasında Məhəmməd peyğəmbərə kömək edən mədinəli; 4) *m.* yaxın adam; silahdaş.

ƏNSİCƏ *a.* انسجه «*nəsc*» *c.* toxumalar.

ƏNUD *a.* عنود inadçı, tərs.

ƏNVA' *a.* انواع «*növ*» *c.* 1) növlər; 2) *t.* növbənöv, müxtəlif.

ƏNVAR *a.* انوار «*nur*» *c.* nurlar, işıqlar.

ƏNVARFİŞAN *ə. نوران və f. فشان* nur saçan, nur salan.

ƏNVƏR *ə. انور* ən işıqlı; daha işıqlı, çox nurlu.

ƏNVƏTƏN *ə. عنوتا* güclə, zorla.

ƏNYAB *ə. انياب* «*nab*» *c.* 1) köpək dişləri; 2) yırtıcı heyvanların dörd cərgə uzun sivri diş(lər)i.

ƏNZAR *ə. انظار* «*nəzər*» *c.* nəzərlər, baxışlar.

ƏR *f. ار* «*əgər*»in *qısaldılmış forması* *əgər, əgər ki (əsasən şeirdə işlədilir).*

Ə'RAB *ə. اعراب* «*ərəb*» *c.* ərəblər; *t.* çöldə yaşayan ərəb qəbilələrindən olan; çöllü, bədəvi.

Ə'RABİ *ə. اعرابی* çöllü ərəb, bədəvi ərəb.

ƏRACİF *ə. اراجيف* «*ircaf*» *c.* yalan xəbərlər; şayiələr.

Ə'RAF *ə. اعراف* 1) hündür yer, yüksək ərəzi; 2) cənnətlə cəhənnəm arasındakı yer.

ƏRAİK *ə. ارائك* «*ərikə*» *c.* taxtlar.

ƏRAİZ *ə. عرائض* «*ərizə*» *c.* ərizələr.

ƏRAMİL *ə. اراامل* «*ərmələ*» *c.* dul qadınlar.

Ə'RAZ *ə. اعراض* «*əraz*» *c.* sonradan əmələ gələn hallar, keyfiyyətələr.

ƏRAZİ *ə. اراضى* «*ərz*» *c.* 1) yerlər; 2) *t.* sahə.

ƏRAZİL *ə. اراذل* «*ərzəl*» *c.* rəzillər, alçaqlar.

ƏRBA *ə. عربا* xalis ərəb, əsil ərəb.

ƏRBAB *ə. ارباب* «*rəbb*» *c.* 1) *t.* yiyə, sahib; 2) *t.* mülkədar. **Ərbabi-daniş** *ارباب دانش* alim(lər); **ərbabi-hunər** *ارباب هنر* hünnərli(lər); **ərbabi-qələm** *ارباب قلم* savadlı(lar); **ərbabi-süxən** *ارباب سخن* söz ustaları, natiqlər; **ərbabi-təvarix** *ارباب تواريخ* tarixçi(lər); **ərbabi-vəfa** *ارباب وفا* vəfalı adam(lar); **ərbabi-vüquf** *ارباب وقوف* ekspert(lər); **ərbabi-zəlal** *ارباب ضلال* dinsiz(lər).

ƏRBƏA' *ə. اربعا* *b a x* *yövmül'ərbəa'.*

ƏRBƏDƏ *ə. عريده* *dava, qalmaqal, gurultu-partıltı.*

ƏRBƏDƏCU *ə. عربده və f. جو* davakar, qalmaqalçı, qovğaçı, dalaşqan.

ƏRBƏ' *ə. اربع b a xərbəə.*

ƏRBƏƏ *ə. اربعة* dörd.

ƏRBƏİN *ə. اربعين b a xərbəun.*

ƏRBƏUN *ə. اربعون* 1) qırx // qırxıncı; 2) qışın əvvəlindən «xəmsin» adlanan hissəsinə qədər qırx gün.

ƏRCƏH *ə. ارجح* ən yaxşı, ən üstün; daha yaxşı, daha üstün.

ƏRCUZƏ *ə. عرجوزه* rəcəz vəznində şeir.

ƏRCÜMƏND *f. ارجمند* 1) şərəfli; 2) möhtərəm, hörmətli.

ƏRƏB *ə. عرب* əsil vətənləri Ərəbistan yarımadası olan sami xalqlarından biri.

ƏRƏBİ *ə. عربی* 1) ərəbcə, ərəb dili; 2) ərəb dilinə və millətinə mənsub; 3) ərəb üslubunda.

ƏRƏBİYYƏT *ə. عربيت* ərəbşünaslıq.

Ə'RƏC *ə. اعرج* topal, axsaq.

ƏRƏFAT *ə. عرفات* Məkkədə ərəfə günü hacıların durduqları yer.

ƏRƏFƏ *ə. عرفه* 1) qurban bayramından əvvəlki gün; bayram axşamı; 2) bir işin görülməsinə qədər qalan az zaman.

ƏRƏQ *ə. عرق* 1) tər; 2) araq.

ƏRƏQÇİN *ə. عرق və f. چين* əsasən təri çəkmək üçün yüngül baş geyimi.

ƏRƏQİ *ə. عرقى* tərə aid olan, tərdən olan.

ƏRƏQİYYƏ *ə. عرقيه* əsasən dərvişlərin qoyduqları baş geyimi.

ƏRƏQNAK *ə. عرق və f. ناك* tərli.

ƏR'ƏR *ə. عرعر* 1) ardıc, ardıc kolu; 2) sərv, sərv ağacı.

ƏRƏSAT *ə. عرسات «ərəsə» c.* 1) meydan, açıqlıq; 2) qiyamətdə dirilən ölülərin toplanacağı meydan.

ƏRƏZ *ə. عرض* 1) əslində olmayıb sonradan əmələ gələn; 2) cismnin mahiyyət və məzmunundan başqa, digər xüsusiyyətləri // forma; 3) təsadüfi hadisə; 4) əlamət.

ƏRƏZİ *ə. عرضی* əsli olmayıb sonradan əmələ gələn.
ƏRFƏ' *ə. ارفع* ən uca; daha yüksək.
ƏRĞƏNUN *f. ارغنون* orqan (*musiqi aləti*).
ƏRĞƏVAN *f. ارغوان* 1) qırmızı rəngli qəşəng gül; 2) *m.* qırmızı.
ƏRĞƏVANI *f. ارغوانی* qırmızı rəngdə olan; qırmızı.
ƏRHAM *ə. ارحام* «*rəhim*» *c.* döllər.
ƏRHƏM *ə. ارحم* ən rəhmli; daha mərhəmətli, çox rəhmli.
ƏRİB *ə. اريب* ağıllı, huşlu.
ƏRİF *ə. عريف* 1) adlı-sanlı; tanınmış; 2) arif, tez başa düşən, bilikli.
ƏRİŞ *ə. عريش* talvar, çardaq.
ƏRİZ *ə. عريض* enli, geniş.
ƏRİZƏ *ə. عريضة* yazılı xahiş; xahişnamə.
ƏRK¹ *f. ارك* iç qala, möhkəm hasar.
ƏRK² *ə. عرك* yaxınlıq münasibəti, sərbəst davranma.
ƏRKAN *ə. ارکان* «*rükn*» *c.* 1) bir qrupun, cəmiyyətin dayağı olan şəxslər; 2) qaydalar, ayinlər; 3) *t.* təməl, özü. **Ərkani-dövlət** ارکان دولت dövlətin ən məsul və ən böyük vəzifəli adamları; **ərkani-hərb** ارکان حرب baş qərargah.
ƏRQAM *ə. ارقام* «*rəqəm*» *c.* rəqəmlər.
ƏRQAMİ *ə. ارقامی* hərflər, rəqəm yazısı; hərflər, rəqəmlə olan.
ƏRMƏĞAN *ə. ارمغان* *əslə a.* sovqat, hədiyyə.
ƏRNƏB *ə. ارنب* dovşan.
ƏRRADƏ *ə. عراده* *əslə f.* 1) təkərlər üzərində yerləşdirilmiş altlıq (*top və s. üçün*); 2) araba.
ƏRRƏ *f. اره* iri mişar.
ƏRRƏXANƏ *f. اره خانه* taxta şeylər düzəldilən müəssisə.
ƏRSƏ *ə. عرصه* *b a x* **ərsəgah**.
ƏRSƏGAH *ə. عرصه* və *f. گاه* boş yer, meydan. **Ərsei-qiyamət** عرصه قیامت qiyamət günü ölümlərin dirilib toplanacağı meydan.

ƏRŞ *a.* عرش 1) qübbə, günbəz; 2) taxt, taxt-tac; 3) köhnə heyət elmində: göyün doqquzuncu və ən uca qatı; 4) səma, göy. **Ərşi-ə'la** عرش اعلیٰ || *b a x* **ərşi-müəlla**; **ərşi-fələk** عرش فلك yüksək fələk; fələk; **ərşi-müəlla** عرش معلی göyün ən uca qatı.

ƏRŞƏ *a.* عرشه minbərin ən yuxarı pilləsi.

ƏRŞƏD *a.* ارشد 1) ən ağıllı, ən kamallı; daha ağıllı, daha kamallı; 2) ən igid, ən qorxmaz; daha igid, daha qorxmaz; 3) ən düzgün, ən doğru, ən sağlam; daha düzgün, daha doğru, daha sağlam.

ƏRŞİ *a.* عرشی 1) ərşə mənsub, göyə məxsus; 2) ərşdə yaşayan, göy sakini.

ƏRŞİYAN *a.* عرشیان «ərşi» *c.* göydə yaşayanlar, mələkələr.

ƏRŞNƏVAZ *a.* عرش və *f.* نواز «göy əzizləyən» çox əzizləyən, lap oxşayan.

ƏRŞÜ KÜRSİ *a.* عرش و کرسی göy və yer, göy-yer, yer-göy.

ƏRŞÜLLAH *a.* عرش الله Allahın ərşi.

ƏRUC *a.* عروج 1) Peyğəmbərin meraca getməsi; 2) göyə çıxma, göyə qalxma.

ƏRUS *a.* عروس gəlin.

ƏRUSƏK *a.* عروس və *f.* ك گəlincik, oyuncaq.

ƏRUZ *a.* عروض 1) şeir vəznlərindən bəhs edən elm; 2) vəzn adı.

ƏRVAH *a.* ارواح «ruh» *c.* ruhlar.

ƏRZ¹ *a.* أرض 1) Yer kürəsi; 2) ölkə, diyar; 3) torpaq.

ƏRZ² *a.* عرض 1) böyük vəzifəli adama bir şeyi bildirmə; 2) özündən böyüyə demə, söyləmə; 3) şikayət etmə, dərđini söyləmə. **Ərzi-hal** عرض حال xahişnamə, ərizə.

ƏRZ³ *a.* عرض 1) en, genişlik; 2) coğrafiyada: en dairəsi.

ƏRZAQ *a.* ارزاق «rizq» *c. t.* yeməli şey(lər); qida məhsulları.

ƏRZAN *f.* ارزان ucuz.

ƏRZANİ *f.* ارزانی 1) ucuzluq; 2) layiq, dəyərli, münasib.

ƏRZƏL *a.* ارذل ən rəzil; daha rəzil; çox alçaq, rüsvay.

- ƏRZƏN** *ə.* ارزن darı.
- ƏRZİ¹** *ə.* ارضی yerə, torpağa aid olan.
- ƏRZİ²** *ə.* عرضi enə aid olan, eninə olan.
- ƏSA** *ə.* عصا əlağacı; çomaq. **Əsayi-Musa** عصى موسى Musa peyğəmbərin ilana dönə bilən çomağı.
- Ə'SAB** *ə.* اعصاب «*asəb*» *c.* əsəblər.
- ƏSABƏ'** *ə.* اصابع «*asbə*» *c.* barmaqlar.
- ƏSAFİL** *ə.* اسافل «*asfəl*» *c.* 1) alçaqlar; 2) aşağıdakılar.
- ƏSAFİR** *ə.* عسافير «*üsfur*» *c.* sərçələr.
- ƏSAĞİR** *ə.* اصاغر «*asğər*» *c.* ən kiçiklər; daha kiçiklər, çox balacalar.
- ƏSAKİR** *ə.* عساكر «*askər*» *c.* əsgərlər.
- ƏSALƏT** *ə.* اصالت 1) əsilli, əsil-nəsəbli olma; 2) zadəganlıq.
- ƏSALİB** *ə.* اساليب «*üslub*» *c.* üslublar.
- ƏSAMİ** *ə.* اسمى «*ism*» *c.* isimlər, adlar.
- ƏSANİD** *ə.* اسانيد «*isnad*» *c.* isnadlar.
- ƏS'AR** *ə.* اسعار «*sir*» *c.* 1) *t.* qiymət; 2) *t.* bazar.
- Ə'SAR** *ə.* اعصار «*əsr*» *c.* 1) əsrlər; 2) dövrlər, zamanlar.
- ƏSARA** *ə.* اسارى «*əsir*» *c.* əsirlər.
- ƏSARƏ(T)** *ə.* اساره || اسارت 1) əsirlik; 2) köləlik, qulluq.
- ƏSARİR** *ə.* اسارير «*sirar*» *c.* ovuc və alımdakı qırışlar.
- ƏSAS** *ə.* اساس 1) özül, bünövrə; özek; 2) başlıca.
- ƏSASƏN** *ə.* اساساً əsas etibarilə, başlıca olaraq.
- ƏSASİ** *ə.* اساسى əsaslı, başlıca.
- ƏSATİR** *ə.* اساطير «*üsturə*» *c.* *t.* mifologiya.
- ƏSB** *f.* اسب at.
- ƏSBAB** *ə.* اسباب «*səbəb*» *c.* 1) səbəblər, vasitələr; 2) alətlər.
- ƏSBAT** *ə.* اسباط «*sibt*» *c.* 1) nəvələr; 2) nəsil.
- ƏSBƏ'** *ə.* اصبع 1) barmaq; 2) arşının 1/24-i.
- ƏSBƏNDAZ** *f.* اسب انداز 1) atçapan; 2) *m.* özünü yersiz ortaya atan.
- ƏSBRAN** *f.* اسب ران atsürən, atçapan.

ƏSBSÜVAR *f.* اسب سوار ata minmiş, atlı; süvari.

ƏSCƏD *a.* عسجد qızıl, altun.

ƏSDAF *a.* اصداف «*sədəf*» *c.* sədəflər.

ƏSƏB *a.* عصب sinir.

ƏS'ƏB *a.* اصعب 1) ən çətin; daha çətin; 2) böyük güc, çox qüvvət.

ƏSƏBƏ *a.* عصبه 1) tək bir sinir; 2) ata tərəfdən qohum; 3) mirasda payı olmayan uzaq qohum.

ƏSƏBİ *a.* عصبی tez hirsələnən; əsəbiləşən.

ƏSƏBİYYƏT *a.* عصبيت 1) öz yaxın adamlarının qeyrətini çəkmə; 2) əsəbiləşmə, əsəbilik.

ƏSƏD *a.* اسد 1) şir, aslan; 2) qədim astronomiyada: 12 bürcün 5-cisi.

ƏS'ƏD *a.* اسعد ən xoşbəxt; daha xoşbəxt, çox bəxtiyar.

ƏSƏF *a.* اسف təəssüf.

ƏSƏFA *a.* اسفا təəssüflər olsun!

ƏSƏHH *a.* اصح 1) ən düzgün; daha düzgün; daha doğrusu, çox düzgünü; 2) ən sağlam; daha sağlam.

ƏSƏL *a.* عسل arı balı.

ƏSƏMM *a.* اصم kar.

ƏSƏNN *a.* اسن ən yaşlı; daha yaşlı, çox yaşlı.

ƏSƏR *a.* اثر 1) əlamət, nişan, iz; 2) kitab, heykəl, şəkil və s.; 3) təsir.

ƏSƏRBƏXŞ *a.* اثر və *f.* بخش təsir bağışlayan, təsir edən.

ƏSƏS *a.* عسس gecə qarovulçusu.

ƏSFAR *a.* اسفار «*səfər*» *c.* səfərlər.

ƏSFƏL *a.* اسفل ən aşağı; daha aşağı.

ƏSFƏLÜSSAFİLİN *a.* اسفل السافلين alçaqların alçağı, əcləflərin əclafi.

ƏSFƏR *a.* اصفر sarı (*rəng*).

ƏSFİYA' *a.* اصفيا «*səfi*» *c.* 1) paklar, təmizlər; 2) müqəddəslər; 3) *t.* qatışıqlı olmayan; saf, təmiz.

ƏSGƏR *a.* اصغر 1) ən kiçik; 2) daha kiçik; 3) (ən) kiçik oğul.

ƏSHAB *ə. أصحاب «sahib» c. 1) sahiblər, yiyələr; 2) tərəfdarlar, dostlar; 3) müsahiblər, həmsöhbətlər. Əshabi-kəhf أصحاب كهف* Dəqyanus adlı padşahın zülmündən qaçıb mağarada gizlənərək yuxuya getmiş və yeddi yüz ildən sonra ayılmış altı adam və Qitmir adlı it.

ƏSHABƏ *ə. أصحابه* Peyğəmbərin ətrafında toplaşmış dostları.

ƏSHABİ *ə. أصحابی* sahibə aid olan, yiyə üçün olan.

ƏSHAM *ə. اسهام «səhm» c. səhmlər.*

ƏSHAR *ə. اسحار «səhər» c. səhərlər.*

ƏSHƏL *ə. اسهل* ən asan; daha asan, çox asan.

ƏSXA' *ə. اسخا ع* ən səxavətli; daha cömərd, çox əliaçıq.

ƏSXIYA' *ə. اسخيا ع «səxi» c. əliaçıqlar, cömərdlər.*

ƏSİDƏ *ə. عصيده* ərəb milli xəmir xörəyi.

ƏSİL *ə. اصيل* əsilli, nəcabətli, əsli-nəsəbli.

ƏSİLƏNƏ *ə. اصيل və f. انه* əsilcəsinə, nəcabətli adam kimi.

ƏSİLZADƏ *ə. اصيل və f. زاده* əsli-nəcabəti olan; zadəgan.

ƏSİM *ə. اثم* günahkar.

ƏSİR *ə. اسير* 1) müharibədə qarşı tərəfin diri tutduğu düşmən; 2) kölə, qul; 3) dustaq; 4) *m.* məftun, vurğun.

ƏSİRƏNƏ *ə. اسير və f. انه* əsir kimi.

ƏSGƏR *ə. عسكر əsli a. hərbi qulluqçu; əsgər.*

ƏSGƏRXANƏ *ə. عسكر və f. خانه* kazarma.

ƏSGƏRİ *ə. عسكری* əsgərə aid olan; hərbi.

ƏSQAL *ə. انقال «siql» c. 1) ağır şeylər; 2) t. ağırlıqlar.*

ƏSQƏL *ə. انقل* ən ağır; daha ağır, çox ağır.

ƏSL *ə. اصل* 1) kök, əsas; 2) dib, kötük; 3) əsas, mahiyyət; 4) başlanğıc; 5) bir şeyin əsli; 6) doğruluq, həqiqət; 7) soy, nəşəb, nəsil; 8) bir şeyin əsas qismi; 9) bir şeyin zəti, əsası.

ƏSLA *ə. اصلا b a x əslən.*

ƏSLAF *ə. اسلاف «sələf» c. 1) sələfi; 2) borclar.*

ƏSLƏ' *ə. اصلع* başın qabaq tərəfi.

- ƏSLƏH** *ə. أصل* ən yaxşı; daha yaxşı, çox yaxşı.
- ƏSLƏM** *ə. أسلم* ən sağlam; daha salamat, çox sağlam.
- ƏSLƏN** *ə. اصلاً* heç, qətiyyən, heç bir.
- ƏSLİ** *ə. أصلي* 1) ən əvvəlki, ibtidai, qədim, ilk; 2) başlıca, əsas.
- ƏSLİHƏ** *ə. أسلحه* «*silah*» *c.* 1) silahlar; 2) *t.* silah, yaraq.
- ƏSLÜ NƏSƏB** *ə. أصل ونسب* nəsil, əsil, soy.
- ƏSMA'** *ə. اسماء* «*ism*» *c.* adlar.
- ƏSMAK** *ə. أسماك* «*səmək*» *c.* balıqlar.
- ƏSMAN** *ə. اثمان* «*səmə*n» *c.* qiymətlər.
- ƏSMAR** *ə. اثمار* «*səmə*r» *c.* 1) meyvələr, bəhərlər; 2) *m.* xeyirlər, mənfiyyətlər; 3) *m.* nəticələr.
- ƏSMƏR** *ə. أسمر* qarabuğdayı, qarayanız.
- ƏSNA'** *ə. اثنا* «*sin*» *c.* ara(lıq), an.
- ƏSNAF** *ə. اصناف* «*sinif*» *c.* 1) dəmirçilər, misgərlər və b. sənətkarlar; 2) dükancılar.
- ƏSNAM** *ə. أصنام* «*sənəm*» *c.* 1) sənəmlər, bütələr; 2) *m.* gözəllər.
- ƏSNAN** *ə. أسنان* «*sinn*» *c.* 1) dişlər; 2) yaşlar.
- ƏSNIYƏ** *ə. اثنيه* «*səna*» *c.* dualar, dua-sənələr.
- ƏSR¹** *ə. عصر* 1) zaman, dövr; 2) 100 il, yüzillik; 3) günortadan sonra, ikinci çağı. **Əsri-hal** عصر حال bu əsr, indiki yüzillik.
- ƏSR²** *ə. عصر* sıxma; basma.
- ƏSR³** *ə. أسر* 1) əsir düşmə; əsirlik; 2) əsir.
- ƏSRA'** *ə. أسرا* göndərmə, yollama.
- ƏSRAR¹** *ə. اسرار* 1) yarpaqlarından narkotik maddə alınan hind çətinəsi; 2) həmin bitkidən alınan narkotik maddə.
- ƏSRAR²** *ə. اسرار* «*sirr*» *c.* sirlər.
- ƏSRARƏNGİZ** *ə. اسرار* və *f.* انگیز sirlə.
- ƏSRARKEŞ** *ə. اسرار* və *f.* كش əsrar (narkotik maddə) çəkən.
- ƏSRARPƏRVƏR** *ə. اسرار* və *f.* پرور sirr saxlayan, sirlə dolu, sirr saxlamağı sevən.

ƏSRDİDƏ *ə.* عصر *və f.* دیده əsrlər görmüş; qoca; köhnə.
ƏSRƏ' *ə.* أسرع ən sürətli; daha sürətli.
ƏSRƏH *ə.* عثره yalan, səhv, xəta.
ƏSRİ *ə.* عسرى 1) əsrə məxsus, dövrə aid; 2) müasir, həməsr.
ƏSSƏLAMÜ ƏLEYKÜM *ə.* السلام عليكم sizə salam olsun!
ƏSTAR *ə.* اسطر «*sətr*» *c.* sətirlər.
ƏSTƏĞFİRÜLLAH *ə.* استغفر الله Allahdan bağışlanmağı xahiş edirəm! İlahi, bağışla məni!
ƏSVAB *ə.* اثواب «*sövb*» *c.* paltarlar.
ƏSVAQ *ə.* أسواق «*suq*» *c.* 1) bazarlar; 2) bazar meydanları.
ƏSVAR *ə.* أسوار «*sur*» *c.* hündür divarlar.
ƏSVAT¹ *ə.* أصوات «*sövt*» *c.* səslər.
ƏSVAT² *ə.* أسواط «*sövt*» *c.* qırmancılar, qamçılar.
ƏSVƏB *ə.* أصوب ən doğru, ən düz; daha doğru, lap düz.
ƏSVƏD *ə.* اسود qara (*rəng*).
ƏŞAİR *ə.* عشائر «*əşirət*» *c.* qəbilələr, əşirətlər.
ƏŞ'AR *ə.* أشعار «*şeir*» *c.* şeirlər.
Ə'ŞAR *ə.* أشعار «*əşər*» *c.* t. məhsulun onda birindən hasil olan gəlir.
ƏŞARİ *ə.* عشاري on hissədən, on üzvdən ibarət.
ƏŞBAH *ə.* أشباه «*şibh*» *c.* oxşar(lıq)lar.
ƏŞBƏH *ə.* أشبه ən oxşar; daha oxşar, çox bənzər.
ƏŞCAR *ə.* أشجار «*şəcər*» *c.* ağaclar.
ƏŞCƏ' *ə.* أشجع ən şücaətli, ən cəsur; daha igid, çox cəsur.
ƏŞƏBƏ *ə.* عشبة ot.
ƏŞƏBİ *ə.* عشبى ota aid olan, otdan olan.
ƏŞƏDD *ə.* أشد ən şiddətli, ən güclü; daha şiddətli, çox şiddətli.
ƏŞƏDDÜMİNNAR *ə.* أشد من النار oddan da şiddətli.
ƏŞƏR(Ə)¹ *ə.* عشر || عشرة on.
ƏŞƏRƏ² *ə.* عشرة on dənə şey; on nəfər adam; onluq. **Əşərei-ula**
 عشرة اوله birinci on (*ayın birinci on gününü*).

- ƏŞƏRR** *ə.* اشر *ən* şərli; daha şərli, çox şər adam.
- ƏŞƏRRA** *ə.* اشرا «şərir» *c.* yaramazlar, əclaflar.
- ƏŞ'ƏS** *ə.* اشعث *ərəb əsatirində Əşəs adlı çox paxıl bir adamın adından m.* paxıl.
- ƏŞFAQ** *ə.* اشفاق «şəfəq» *c.* 1) şəfəqlər; 2) şəfqətlər.
- ƏŞĞAL** *ə.* اشغال «şüğl» *c.* məşğuliyyətlər.
- ƏŞHA** *ə.* اشهى *ən* ləzzətli; daha ləzzətli, çox dadlı.
- ƏŞHƏB** *ə.* اشهب ağımtil, ağımsov.
- ƏŞHƏR** *ə.* اشهر *ən* şöhrətli; daha şöhrətli, çox məşhur.
- ƏŞXAS** *ə.* اشخاص «şəxs» *c.* şəxslər, adamlar. **Əşxasi-məclis** اشخاص مجلس *məclisdə iştirak edənlər.*
- ƏŞİ'Ə** *ə.* اشعه «şüa» *c.* şüalar.
- ƏŞİR** *ə.* عشير 1) on üzvdən ibarət; 2) Quranın 10 cüzdən ibarət hissəsi.
- ƏŞİRAN** *ə.* عشيران musiqidə bir muğam və hava adı.
- ƏŞİRƏ(T)** *ə.* عشيره || عشيرت qəbilə; oymaq; köçəri tayfa.
- ƏŞK** *f.* اشك göz yaşı.
- ƏŞKAL** *ə.* اشكال «şəkil» *c.* şəkillər; formalar.
- ƏŞKBAR** *f.* اشكبار b a x **əşkəfşan.**
- ƏŞKƏFŞAN** *f.* اشك افشان b a x **əşkriz.**
- ƏŞKRİZ** *f.* اشكريز çox ağlayan, göz yaşı tökən.
- ƏŞQİYA'** *ə.* اشقيا «şəqqi» *c.* 1) bədbəxtlər; 2) kəsiblər, yoxsullar; 3) həyasızlar; 4) canilər, cinayətkarlar.
- ƏŞNƏ'** *ə.* اشنع *ən* çirkin; daha çirkin, çox kiflr.
- ƏŞRAF** *ə.* اشراف «şəraf» *c.* 1) şərəfli insanlar; 2) kübarlar, əsil-zadələr; 3) *t.* aristokratiya.
- ƏŞRAR** *ə.* اشرار «şərir» *c.* şər adamlar.
- ƏŞRAT** *ə.* اشراط «şərt» *c.* şərtlər, nişanlar.
- ƏŞRƏF** *ə.* اشرف *ən* şərəfli; daha şərəfli. **Əşrəfi-məxluqat** اشرف مخلوقات *yaradılmışların ən şərəflisi (insan).*

- ƏŞRƏFİ** *ə.* اشرفى İranda qızıl pul.
- ƏŞRİBƏ** *ə.* اشربه «şərab» *c.* şərablar.
- ƏŞŞAB** *ə.* عشاب herbari düzəldən adam.
- ƏŞŞAR** *ə.* عشار dəhyek toplayan məmur.
- ƏŞYA'** *ə.* اشياء «şey» *c.* 1) şeylər, predmetlər; 2) *t.* şey, predmet.
- Əşyayi-dəlil** دليل اشياى məhkəmədə müqəssirin günahkar olub-ol-mamasını sübut edən şey; maddi sübut.
- ƏŞYAX** *ə.* اشياخ «şeyx» *c.* şeyxlər.
- ƏTA'** *ə.* عطاء 1) vermə, təqdim etmə; 2) bağışlama, bəxşiş.
- Ə'TAF** *ə.* اعطاف «ətf» *c.* 1) verilən, bağışlanan şeylər; 2) şəfqətlər, ehsanlar.
- ƏTAQ** *ə.* عتاق kölə azad etmə, qula azadlıq vermə.
- ƏTALƏT** *ə.* عطالت 1) işsizlik, boş durma; məəttəl qalma; 2) tən-bəllik, gerilik; 3) inersiya.
- ƏTAYA** *ə.* عطايا «ətiyyə» *c.* bəxşişlər.
- ƏTBAQ** *ə.* اطباق «təbəq» *c.* tabaqlar.
- ƏTƏBAT** *ə.* عتبات «ətəbə» *c.* 1) astanalar, kandarlar; 2) ziyarət-gahlar. **Ətəbatı-alıyyat** عاليات عتبات uca astanalar (*əsasən Nəcəf, Kərbəla və Kazimeyndəki imamların ziyarətgahları nəzərdə tutulur*).
- ƏTƏBƏ** *ə.* عتبه 1) pillə, nərdivan pilləsi; 2) kandar, astana; 3) mü-qəddəslərin qəbirləri olan ziyarət-gah; 4) ziyarət-gah.
- ƏTƏH** *ə.* عته qocalıqdan xərifləmə, ağlını itirmə.
- ƏTƏMM** *ə.* اتم ən tam, ən bütöv; daha tam, daha bütöv.
- ƏTƏŞ** *ə.* عطش b a x ətş.
- ƏTF** *ə.* عطف 1) əymə, çevirmə, meyil; 2) yönəltmə, birinin sözünü və ya işini başqasının boynuna qoyma. **Ətfi-nəzər** عطف نظر nəzə-rini çevirmə; **ətfi-nikah** عطف نكاح nikah kəsmə, kəbin kəsmə.
- ƏTFAL** *ə.* اطفال «tifil» *c.* tifllər, uşaqlar, uşaqlar.
- ƏTİBBA'** *ə.* اطباء «təbib» *c.* təbirlər, həkimlər.
- ƏTİQ** *ə.* عتيق 1) qədim, əski, köhnə; 2) azad edilmiş (*qul haqqında*).

ƏT'İMƏ *ə.* اطعمه «*təam*» *c.* taamlar, xörəklər, yeməklər.

ƏTİR *ə.* عطر xoş qoxu.

ƏTİRBƏ *ə.* اتربه «*türab*» *c.* 1) torpaqlar; 2) *m.* qəbirlər.

ƏTİYYAT *ə.* عطيات «*ətiyyə*» *c.* hədiyyələr, bəxşişlər.

ƏTİYYƏ(T) *ə.* عطيت || عطيه hədiyyə, bəxşiş.

ƏTQİYA' *ə.* اتقيا «*təqi*» *c.* möminlər, dindarlar // Allahdan qorxanlar.

ƏTLƏS *ə.* اطلس 1) atlas; 2) qədim astronomiyada: sabit ulduzlu göyün üstündə olub, bütün başqa göyləri ehtiva edən tamamilə ulduzsuz göy.

ƏTNAB *ə.* اطناب «*tənəb*» *c.* çadır ipləri, çadır bağları.

ƏTRAF *ə.* اطراف «*tərəf*» *c.* 1) tərəflər, səmtlər; 2) dörd tərəf (*sağ, sol, arxa, qabaq*).

ƏTRAK *ə.* اترك «*türk*» *c.* türklər.

ƏTRİYYAT *ə.* عطريات «*ətir*» *c.* ətirli şeylər, ətirlər; *t.* parfümeriya.

ƏTSƏ *ə.* عطسه öskürmə, öskürək.

ƏTŞ *ə.* عطش susama, susuzsuq.

ƏTŞAN *ə.* عطشان susuz, susayan; ürəyi yanan.

ƏTTAR *ə.* عطار ətir satan; dərman, ətiryyat, ədviyyat və müxtəlif bitki yağları satan.

ƏTTƏHİYYATÜSSƏLAM *ə.* التحيات السلام Allah ömür versin! Tanrı salamatlıq versin!

ƏTTƏKFİR VƏLHİCRA' *ə.* التفسير والهجرة «küfrdə günahlandırma və hicrət etmə» (*dini təşkilat*).

ƏTTÖVBƏ *ə.* التوبة günahlardan peşman olub tövbə etmə, etdiyi günahları boynuna alıb bir daha etməyəcəyinə söz vermə.

ƏTUF *ə.* عطف mərhəmətli; şəfqətli, mehriban.

ƏTUFƏT *ə.* عطوفت mərhəmət, şəfqət, mehribanlıq.

ƏTUFƏTGÜSTƏR *ə.* عطوفت və *f.* گستر mərhəmətli, şəfqətli.

ƏTUFİ *ə.* عطوفى mərhəmətə, şəfqətə aid olan.

ƏTVAR *ə.* اطوار «*tövr*» *c.* 1) tövrlər, təhərlər; 2) *t.* gediş, keçmə; 3) *t.* necəlik.

ƏUZÜBİKƏ *ə.* اَعُوذُ بِكَ aman, Allah, yalvarıram, məni qoru! İlahi məni hifz elə!

ƏUZÜBİLLAH *ə.* عُوذُ بِاللَّهِ Allaha yalvarıram məni qorusun! məni hifz eləsin!

ƏVAXİR *ə.* اَوَاخِر «axır» *c.* axırlar, sonlar.

ƏVAİQ *ə.* عَوَاقِق «övq(ə)» *c.* maneələr, əngəllər.

ƏVAİL *ə.* اَوَائِل «əvvəl» *c.* əvvəllər, başlanğıclar.

ƏVAQİB *ə.* عَوَاقِب «aqibət» *c.* aqibətlər, axırlar, talelər.

ƏVALİM *ə.* عَوَالِم «aləm» *c.* aləmlər.

ƏVAM *ə.* عَوَام avam.

Ə'VAM *ə.* اَعْوَام «amm» *c.* 1) kütlələr, ümumiyyət, hamı; 2) *t.* adi xalq kütləsi, xalqın savadsız hissəsi, qara camaat, rəiyyət.

ƏVAMİL *ə.* عَوَامِل «amil» *c.* amillər.

ƏVAMİR *ə.* اَوَامِر «əmr» *c.* işlər.

ƏVAMÜNNAS *ə.* عَوَامِ النَّاس qara camaat, rəiyyət.

ƏVAN *ə.* اَوَان «an» *c.* anlar, çağlar.

Ə'VAN *ə.* اَعْوَان «övn» *c.* 1) yaradıcılar; 2) köməkçilər, yardımçılar.

ƏVANI *ə.* اَوَانِي «əna» *c.* *t.* qab-qacaq.

ƏVAR *ə.* عَوَار eybəcərlik, çirkinlik.

ƏVARİZ *ə.* عَوَارِض «arizə» *c.* 1) təsadüfi hadisələr; 2) mane olanlar, əngəl törədənlər.

ƏVASİT *ə.* اَوَاسِط «vəsət» *c.* 1) ortalar; 2) ayın ortası, orta günləri; 3) mərkəzlər.

ƏVATİF *ə.* عَوَاطِف «atifə» *c.* mərhəmətlər, qayğılar.

ƏVƏZ *ə.* عَوَض bir şeyə qarşı verilən və ya alınan şey; bir şeyin yerini tutan başqa şey.

ƏVVƏL *ə.* اَوَّل b a x əzəl.

ƏVVƏLA *ə.* اَوَّلَا b a x əvvələ.

ƏVVƏLƏN *ə.* اَوَّلًا əvvələ, birincisi.

ƏVVƏLİN *ə.* اَوَّلِينَ «əvvəl» *c.* əvvəllər; əvvəldə olan adamlar.

ƏYADİ *ə. ايدى «yəd» c. əllər.*

ƏYAL *ə. عيال 1) arvad-uşaq, külfət, ailə; 2) arvad, zövcə.*

ƏYALƏT *ə. ايلت 1) valinin idarə etdiyi vilayət; 2) bəzi ölkələrin inzibati bölgüsü; 3) paytaxtın müqabili olan yer; ucqar; periferiya.*

ƏYAN *ə. عيان gözlə görünən; aşkar, aydın, bəlli.*

Ə'YAN *ə. اعيان «eyn» c. t. zadəgan, kübar, aristokrat.*

ƏYANİ *ə. عياني qiyabi olmayan, göz qabağında olan.*

ƏYAR *ə. عيار 1) qiymətli metalların saflıq dərəcəsini göstərən ölçü vahidi; 2) əndazə, meyar; 3) sınaq, yoxlama; 4) m. düzgünlük, dəqiqlik.*

ƏYULLAH *ə. ابو الله 1) bəli, hə; 2) təşəkkür; 3) Allah razı olsun!*

ƏYYAD *ə. عياد «eyd» c. bayramlar.*

ƏYYAM *ə. ايام «yövm» c. 1) günlər; 2) t. zaman, zəmanə, dövr.*
Əyyami-ati *ایام آتی gələcək zaman, gələcək gün(lər); əyyami-sələf* *ایام سلف keçmiş zaman, keçmiş günlər.*

ƏYYAR *ə. عيار 1) hiyləgər, fəndgir; 2) avara, işi-peşəsi olmayan.*

ƏYYAŞ *ə. عياش vaxtını eyş-işrətdə keçirən, içki düşkün.*

ƏZA¹ *ə. اذى 1) əziyyət, incitmə, cəfa; 2) zərər, ziyan.*

ƏZA² *ə. عزا 1) təsəlli, təskinlik; 2) səbr, dözümlük; 3) yas, təziyə.*

Ə'ZA' *ə. اعضاء «üzv» c. 1) üzvlər; 2) t. bədən üzvü, orqan.*

ƏZAB *ə. عذاب işgəncə, əziyyət. Əzabi-əlim* *اليم عذاب böyük dərd.*

ƏZAF *ə. اضعاف «zəif» f. zəiflər.*

ƏZAIM *ə. عزائم «əzimə» c. 1) niyyətlər, məramlar; 2) yola düşənlər, gedənlər.*

ƏZAN *ə. اذان namaza çağırış; azan.*

ƏZBƏR *f. ازبر mətni və ya ifadəni olduğu kimi yadda saxlama və söyləmə.*

ƏZBƏS *f. ازبس o qədər ki...*

ƏZCÜMLƏ *f. از جمله o cümlədən.*

ƏZDAD *ə. اعداد «zidd» c. 1) zidlər, zidd olanlar; 2) rəqiblər.*

ƏZƏB *ə. عذب* evlənmemiş; subay.

Ə'ZƏB *ə. أعذب* ən dadlı; daha dadlı, çox ləzzətli.

ƏZ'ƏF *ə. اضعف* ən zəif; daha zəif, çox gücsüz.

ƏZƏL *ə. ازل* birinci, ilk, əvvəl.

ƏZƏLƏ *ə. عضله* insan və heyvan bədənində hüceyrələrdən ibarət yığıla bilən hissəsi.

ƏZƏLİ *ə. ازلی* həmişəki, daimi, əbədi.

ƏZƏLİYYƏT *ə. ازليت* əzəlilik, əbədilik, daimilik.

Ə'ZƏM *ə. اعظم* ən böyük, ulu; daha böyük, çox iri.

ƏZƏMƏT *ə. عظمت* böyüklük, ululuq.

Ə'ZƏMİ(YYƏT) *ə. اعظمي || اعظمت* əzəmətlilik, böyüklük, ululuq, nəhənglik.

ƏZĞAS *ə. اضعاث* «zəğs» *c.* qarışıq şeylər.

ƏZHA *ə. اضحى* qurban.

ƏZHAN *ə. اذهان* «zehin» *c.* zehinlər.

ƏZHAR *ə. ازهار* «zəhrə» *c.* çiçəklər, güllər.

ƏZHƏR *ə. اظهر* ən aydın, ən aşkar; daha aydın, çox bəlli.

ƏZİM(Ə)¹ *ə. عظيم||عظيمة* 1) böyük, ulu; 2) ali, yüksək; 3) *m.* əhəmiyyətli, çox mühüm.

ƏZİMƏ²(T)¹ *ə. عزيمه||عزيمت* 1) əzm, niyyət, məram; 2) getmə, yola düşmə.

ƏZİMƏT² *ə. عزيمت* 1) tilsim, ovsun; 2) ovsunçuluq.

ƏZİMÜŞŞƏ'N *ə. عظيم الشأن* şəni böyük olan, dərəcəsi yüksək olan.

ƏZİYYƏT *ə. اذيت* incitmə, əzab.

ƏZİZ *ə. عزيز* istəqli, sevimli. **Əzizi-Misir** *عزيز مصر* Misirin əzizi (*Yusif peyğəmbər haqqında işlədilir*).

ƏZKAR *ə. اذكار* «zikr» *c.* 1) zikrlər, yaddaşlar; xatırlamalar; 2) *t.* yada salma; xatırlama.

ƏZKİYA' *ə. اذكيا* «zəki» *c.* zəkalılar, fərasətlilər.

ƏZQƏZA' *f.* از və *a.* قضاء qəzadan, gözlənilmədən.

ƏZL *a.* عزل işdən çıxarma, vəzifədən azad etmə.

ƏZLA' *a.* اضلاع «zil» *c.* 1) tərəflər; 2) qabırğalar.

ƏZLAF *a.* اضلاف «zilf» *c.* dırnaqlar.

ƏZLAL *a.* اضلال «zill» *c.* 1) kölgələr; 2) *m.* himayə edənlər; hamilər.

ƏZLƏM *a.* اظلم ən zalım; daha zalım, çox zülmkar.

ƏZM¹ *a.* عزم 1) niyyət, qəsd; 2) hərəkət, gediş. **Əzmi-rah** عزم راه yola düşmə.

ƏZM² *a.* عظم sümük. **Əzmi-rənim** عظم رميم çürük sümük.

ƏZMİNƏ *a.* ازمنه «zəman» *c.* zamanlar, dövrlər.

ƏZMGAH, ƏZMGƏH *a.* عزم və *f.* گاه || گاه niyyət olunan yer, səfərin son nöqtəsi, mənzil başı.

ƏZMKAR *a.* عزم və *f.* کار öz məqsədini həyata keçirməyə çalışan.

ƏZNAB *a.* اذئاب «zənəb» *c.* quyuqlar.

ƏZRA' *a.* عزراء 1) bakirə (qız); 2) məşuqə.

ƏZRAİL *a.* عزرائيل vəzifəsi Allahın verdiyi canı almaq olan mələyin adı.

ƏZRƏQ *a.* ازرق göy (rəng); mavi.

ƏZRƏQPUS *a.* ازرق və *f.* پوش göy rəngli paltar geymiş, mavi paltarda olan.

ƏZUD *a.* عضو 1) qol; 2) *m.* istinadgah.

ƏZUDİ *a.* عضودی qola adı olan, qolla edilən.

ƏZV *a.* عزو isnad etmə; əsaslanma.

ƏZVAC *a.* ازواج «zövc» *c.* 1) cütlər, cüt şeylər; 2) örlər.

ƏZVAQ *a.* ازواق «zövq» *c.* zövqlər.

ƏZZƏH(Ü) *a.* عزه Allah-taala ən qüdrətlidir!

F

F ə. ف ərəb əlifbasının 20-ci, fars və əski Azərbaycan əlifbaları-nın 23-cü hərfi; əbcəd hesabında 80 rəqəmini ifadə edir.

FACE' ə. فاجع acıqlı, hirsli.

FACİƏ ə. فاجعه sonu qəmginliklə bitən hadisə, əhvalat, əsər.

FACİƏNƏVİS ə. فاجعه نویس və f. نویس faciə yazan; dramaturq.

FACİƏZA ə. فاجعه زə f. faciəli, faciəvi.

FACİR ə. فاجر pis işlərlə məşğul olan; əxlaqsız.

FAHİŞ ə. فاحش 1) əxlaqa, ədəbə zidd olan; 2) həddən artıq, çox; 3) mübaliğəli.

FAHİŞƏ ə. فاحشه 1) əxlaqa zidd hərəkət; 2) əxlaqsız qadın.

FAXİR ə. فخر 1) fəxr edilməyə layiq olan; 2) m. gözəl, parlaq.

FAXTƏ ə. فاخته qumru, çöl göyərçini.

FAİDƏ ə. فائده mənfəət, xeyir, fayda.

FAİDƏBƏXŞ ə. فائده بخش və f. بخش fayda verən; faydalı.

FAİDƏMƏND ə. فائده مند və f. fayda aparan, fayda alan, mənfəət görə.

FAİQ ə. فائق b a x **fayiq**.

FAİL ə. فاعل 1) işləyən, iş görə; 2) təsir edə; 3) ərəb qrammatikasında: fəli sifət; mübtəda. **Faili-muxtar** فاعل مختار öz işində, fəaliyyətində ixtiyar sahibi olan; **faili-mütləq** فاعل مطلق 1) tam sərbəst olan; 2) m. Allah, Tanrı.

FAİLİYYƏT ə. فاعليت 1) fəallıq; 2) təsir(lilik).

FAİZ¹ ə. فائض b a x **fayiz¹**.

FAİZ² ə. فائز b a x **fayiz²**.

FAKİHƏ ə. فاكهه meyvə, bəhər.

FAKİR ə. فقير *sözünün təhrif forması* 1) yoxsul, kasıb; 2) Hindistanda müxtəlif «möcüzələr» göstərən adam; gözbağlayıcı göstərən; 3) dərviş.

FAQƏ *ə.* فاقه yoxsulluq, fəqirlik, ehtiyac.

FAL *ə.* فال 1) uğur, bəxt, yaxşı tale; 2) falçının suya, güzgüyə və s. baxıb gələcəkdən və ya olmuş, lakin başqalarına məlum olmayan hadisədən xəbər verməsi.

FALİC *ə.* فالج iflic.

FALİQ *ə.* فالق yaran, parçalayan.

FAM *f.* فام rəng.

FANİ *ə.* فانی 1) puç, heç; 2) çox zəif, gücdən düşmüş; təqətsiz.

FANUS *ə.* فانوس *əsl* *y.* 1) fənər; 2) mayak; 3) qapaq. **Fanusi-xəyal** فانوس خیال xəyal fənəri.

FAR *ə.* فار siçan.

FARƏ *ə.* فاره kiçik siçan.

FARİCÜLHƏM(M) *ə.* فارح الهم kədər dağıdan.

FARİĞ *ə.* فارغ 1) boş, asudə; 2) iş-gücünü qurtarmış, işi-gücü olmayan; 3) vaz keçmiş, tərk etmiş; 4) rahat.

FARİĞÜLBAL *ə.* فارغ البال ürəyi asudə, könü rahat // dinc, qayğısız.

FARİQ *ə.* فارق fərqləndirən, ayıran, ayırıcı.

FARİS *ə.* فارس 1) atlı, süvari; 2) mahir minici; 3) *m.* məharətli, iqtidarlı, bacarıqlı, hünərli.

FARS *f.* فارس İranın əsas əhalisini təşkil edən xalq.

FARSİ *f.* فارسی 1) fars dili; farsca; 2) farslara aid olan.

FARSİYYAT *ə.* فارسیات farsşünaslıq.

FARSİZAD *f.* فارسی زاد «farsdan doğulmuş» fars nəslindən olan; fars.

FARSİZƏBAN *f.* فارسی زبان farsdilli.

FARUQ *ə.* فاروق haqqı bətindən ayırmaqda mahir olan; ədalətli.

FARUQANƏ *ə.* فاروق və *f.* انه ədalətli, ədalətlə, insafı.

FARUQİ *ə.* فاروقی ədalətli, insafı.

FASİD *ə.* فاسد 1) pozluq, pozulmuş, pozğun; 2) araqarıdıran, fitnə-fəsadçı.

FASİQ *ə.* فاسق pis işlər görən, günahkar.

FASİL *ə.* فاصل ayıran, aralaşdıran.

FASİLƏ *ə.* فاصله 1) ayıran; 2) bölmə; 3) ara(lıq); 4) giriş və tellərin uzunluğu; 5) işdə ara vermə; tənəffüs.

FASŞ *f.* فاش 1) meydana çıxmış, xəbər verilmiş; 2) açıq-aşkar; 3) ifşa olunmuş.

FATEH *ə.* فاتح 1) açan, kəşf edən; 2) başlayan, başlayıcı; 3) ölkələr fəth edən.

FATİHƏ *ə.* فاتحه 1) ibtida, başlancığ; 2) Quranın birinci surəsinin adı.

FATİHƏXAN *ə.* فاتحه və *f.* خوان «Fatihə» oxuyan.

FATİMİ *ə.* فاطمی Peyğəmbərin qızı Fatimənin nəslindən olub Məgribdə və Misirdə hakimiyyət sürən sülalənin nümayəndəsi; həmin sülaləyə mənsub.

FATİR¹ *ə.* فاطر yaradan; xəlv edən.

FATİR² *ə.* فاتر 1) zəif, sınıxmış; 2) məhdud.

FAYİHƏ *ə.* فايحه gözəl iy, ətir.

FAYİQ *ə.* فايق 1) başqalarından irəli; üstün; 2) əla, seçmə.

FAYİZ¹ *ə.* فايض 1) daşan, daşqın; 2) bərəkətli; 3) nemətli, nemət sahibi; 4) bir şeyin yüzdə biri.

FAYİZ² *ə.* فايز nail olan, müvəffəq olan.

FAZİL *ə.* فاضل 1) fəzilət sahibi, fəzilətli // gözəl əxlaqa malik olan; 2) üstün, yüksək; 3) artıq, çox.

FE *ə.* فه ərəb, fars və əski Azərbaycan əlifbalarında ف hərfinin adı.

FEHRİS(T) *ə.* فهرست || فهرس b a x föhrüs(t).

FE'L *ə.* فعل 1) iş, hərəkət, əməl; 2) həqiqət, gerçəklik; 3) fitnə-fəsad; 4) qrammatikada: hal və hərəkət bildirən nitq hissəsi.

FE'LƏN *ə.* فعلاً işdə, həqiqətdə; sözlə deyil, işlə.

FE'LI *ə.* فعلى 1) işlə, işə aid olan; 2) qrammatikada: felə aid olan, feildən düzələn.

FEY' *ə. فى* qiymət. **Fey'i-miri** *میری* dövlət qiyməti.

FEYFA *ə. فيفا* böyük səhra, çöl.

FEYSƏL *ə. فيصل* 1) qərar, hökm; 2) həll, həlletmə.

FEYSƏLPƏZİR *ə. فيصل* və *f. پذیر* həll oluna bilən.

FEYZ *ə. فيض* 1) bərəkət, bolluq; 2) ləzzət, həzz; 3) xeyir, fayda, əhəmiyyət; 4) nemət.

FEYZABAD *ə. فيض* və *f. آباد* feyz yurdu, bərəkət ölkəsi.

FEYZAFEYZ *ə. فيضا* 1) feyz və bərəkət dolu, çox feyzli; 2) bolluq, firavanlıq.

FEYZBAR *ə. فيض* və *f. بار* feyz, bərəkət yağdıran, bolluq gətirən.

FEYZBƏXŞ *ə. فيض* və *f. بخش* feyz verən, müvəffəqiyyətə səbəb olan.

FEYZDAR *ə. فيض* və *f. دار* b a x **feyznak**.

FEYZFƏŞAN *ə. فيض* və *f. فشان* feyz, bərəkət verən, bolluq gətirən.

FEYZNAK *ə. فيض* və *f. ناك* bolluğa çatan, firavanlıq içində olan.

FEYZRƏSAN *ə. فيض* və *f. رسان* feyz, bərəkət yetirən.

FƏCR *ə. فجر* 1) dan vaxtı, səhər tezdən; 2) Günəş çıxmazdan qabaq göydə görünən qırmızılıq; şəfəq. **Fəcri-şimal** *فجر شمال* şimal şəfəqi; qütb parıltısı.

FƏCRÜL'İSLAM *ə. فجر الاسلام* islam dininin ilk dövrü, islamın şəfəq çağları.

FƏDA' *ə. فدا* 1) qurban; 2) əvəz, bələd.

FƏDAİ *ə. فدائي* məslək uğrunda öz həyatını qurban verən və ya qurban verməyə hazır olan.

FƏDA'KAR *ə. فدا* və *f. کار* bir işi can-başla yerinə yetirən.

FƏDA'KARANƏ *ə. فدا* və *f. کارانه* fədakarcasına, can-başla.

FƏDDAN *ə. فدان* 1) cütə qoşulan bir cüt öküz; 2) bir gündə bir cüt öküzlə şumlanan sahə.

FƏƏLƏ *ə. فعله* «fail» *c.* 1) işləyənlər, edənlər; 2) təsir edənlər; 3) *t.* fəhlə.

- FƏƏMMA** *ə.* فاما ...gəldikdə, ...gəlincə, qaldı ki...
- FƏĞAN** *ə.* فغان fəryad, nalə, əfğan.
- FƏĞFUR** *ə.* فغفور 1) çini, farfor; 2) Çin imperatorunun titulu.
- FƏĞFÜRİ** *ə.* فغفوری çini (*qab-qacaq*).
- FƏHİM** *ə.* فهم anlaqlı, dərrakəli, zəkali, zirək.
- FƏHL** *ə.* فحل 1) aygır; 2) ər, kişi; 3) başçı, rəis.
- FƏHM¹** *ə.* فحم kömür.
- FƏHM²** *ə.* فهم anlayış, idrak, zəka.
- FƏHMƏN** *ə.* فهماً idrakca, fikrən.
- FƏHMI** *ə.* فهمی anlayışla bağlı olan.
- FƏHMİDƏ** *ə.* فهم və *f.* يدə anlaqlı, düşüncəli.
- FƏHMIYYƏT** *ə.* فحمیت kömür kimi qaralıq, kömürə çevrilmə.
- FƏHS** *ə.* فحص 1) öyrənmə, tədqiq etmə, araşdırma; 2) müayinə etmə; 3) yoxlama, təhqiq etmə.
- FƏHVA'** *ə.* فحوا مəna, anlam.
- FƏXAMƏT** *ə.* فخامت ululuq, böyüklük, əzəmət.
- FƏXARƏT** *ə.* فخارت 1) öyünmə; 2) iftixar etmə, iftixar, fəxr.
- FƏXM** *ə.* فخم ulu, böyük, əzəmət.
- FƏXR** *ə.* فخر iftixar.
- FƏXRİ** *ə.* فخری 1) hörmətli, möhtərəm; 2) şərəfli.
- FƏXRİYYƏ** *ə.* فخريه başqasını və ya özünü mədh etmək üçün yazılan şeir.
- FƏXUR** *ə.* فخور öz-özü ilə fəxr edən, çox öyünən.
- FƏXURANƏ** *ə.* فخور və *f.* انه iftixarla.
- FƏKK** *ə.* فك 1) açma (*ağız haqqında*); 2) çürümə.
- FƏQAHƏT** *ə.* فقاهت fıqh elmləri.
- FƏQAR** *ə.* فقار onurğa sümüyü.
- FƏQARİ** *ə.* فقاری onurğa sümüyünə aid olan.
- FƏQD** *ə.* فقد 1) mövcud olmama; olmazlıq; 2) itirmə.
- FƏQƏRƏ** *ə.* فقره 1) bel sümüyü, sütun; 2) məqalənin, yazının müstəqil parçası; 3) bənd, maddə; 4) kiçik hekayə, qissə.

- FƏQƏT** *ə. فقط* 1) yalnız; 2) ancaq, amma, lakin.
- FƏQİD** *ə. فقيد* 1) itirilmiş; 2) ölmüş, mərhum.
- FƏQİH** *ə. فقيه* fəhih alimi.
- FƏQİR** *ə. فقير* 1) kasıb, yoxsul; 2) zavallı, yazıq; 3) fəqir.
- FƏQİRANƏ** *ə. فقير* və *f. انه* 1) fəqircasına, yoxsulcasına; 2) acizənə.
- FƏQİR-FÜQƏRƏ'** *ə. فقير فقرا ء* fəqir adamlar, yoxsullar.
- FƏQİRXANƏ** *ə. فقير* və *f. خانه* «fəqir evi» mənim evim, bəndə-nizin evi (*təvazö məqamında işlədilir*).
- FƏQR** *ə. فقر* 1) yoxsulluq, kasıblıq; 2) ehtiyac.
- FƏQRÜ FƏNƏ'** *ə. فقر وفناء* yoxsulluq və yoxluq, ehtiyac və kasıblıq.
- FƏQRÜDDƏM** *ə. فقر الدم* qan azlığı, qansızlıq.
- FƏLAH** *ə. فلاح* 1) qurtuluş, nicat; 2) səadət, xoşbəxtlik.
- FƏLAHƏT** *ə. فلاحت* əkinçilik.
- FƏLAXUN** *f. فلاخون* daş atmaq üçün alət; sapand.
- FƏLAKƏT** *ə. فلاکت* bədbəxt hadisə.
- FƏLAKƏTZƏDƏ** *ə. فلاکت* və *f. زده* fəlakətə düşər olmuş, fəlakətə məruz qalmış.
- FƏLC** *ə. فلج* iflic; iflic olma.
- FƏ'LƏ** *ə. فعله* işçi, fəhlə.
- FƏLƏK** *ə. فلك* 1) göy, asiman; 2) qədim münəccimlərə görə, heç bir səyyarəyə məxsus olmayan göy təbəqəsi; 3) *m.* tale, bəxt.
- FƏLƏKİ** *ə. فلکی* fələyə mənsub, göyə aid.
- FƏLƏKİYYAT** *ə. فلکیات* «fələki» *c. t.* astronomiya.
- FƏLƏKİYYUN** *ə. فلکیون* «fələki» *c.* astronomiya alimləri; astronomlar.
- FƏLƏKQƏDR** *ə. فلك قدر* göy kimi yüksək.
- FƏLƏKRİF'ƏT** *ə. فلك رفعت* fələk qədər uca, yüksək.
- FƏLƏKZƏDƏ** *ə. فلك* və *f. زده* «fələk vurmuş» *m.* bədbəxt, talesiz.
- FƏLƏQ(Q)** *ə. فلق* şəfəq, dan // alaqaranlıq, sübh.
- FƏLƏQQƏ** *ə. فلقه* keçmişdə: müqəssirləri, xüsusilə şagirdləri cəzalandırmaq üçün alət.

FƏLİZALİK(Ə) *ə.* فلذلك bunun üçün, buna görə.

FƏLLAH *ə.* فلاح 1) əkinçi; 2) kəndli, kəndçi.

FƏLS *ə.* فلس b a x fül.

FƏLSƏFƏ *ə.* فلسفه 1) cəmiyyət və təbiətin ümumi qanunlarından bəhs edən elm.

FƏLSƏFİ *ə.* فلسفی fəlsəfəyə aid olan.

FƏLSƏFİYYAT *ə.* فلسفيات «fəlsəfi» *c.* fəlsəfəyə aid məlumatlar, fikirlər.

FƏM *ə.* فم ağız.

FƏMƏN YƏ'MƏL *ə.* فمن يعمل «hər kəs əməl etsə» başdansovdu, alayırıncıq.

FƏMGÜŞA *ə.* فم və f. كشا 1) ağız açan, danışan, söyləyən; 2) diləyən, istəyən.

FƏMİ *ə.* فمی ağıza aid olan.

FƏNA' *ə.* فنا 1) pis, yaman; 2) yox olma; yoxluq, fanilik; 3) öl-mə, keçinmə; 4) təsəvvüddə: mənəvi təkamülün yeddinci pilləsi.

FƏNA'KAR *ə.* فنا və f. کار pis işlər görən // işindən konkret nə-ticə əldə etməyən.

FƏNA'PƏZİR *ə.* فنا və f. پذیر yox olan.

FƏNBAZ *ə.* فن və f. باز b a x fəngir.

FƏNGİR *ə.* فن və f. گیر hiyləgər, kələkbaz, fəndgir.

FƏNN *ə.* فن 1) elm, bilik; elmin müəyyən sahəsi; 2) texnika; 3) m. biclik, fənd.

FƏNNA *ə.* فنا b a x fənnən.

FƏNNƏN *ə.* فنًا elm və fənnə əsaslanan, elm və fənn vasitəsilə.

FƏNNİ *ə.* فنی fənnə aid olan; texniki.

FƏR¹ *f.* فر burdurma (saç haqqında).

FƏR² *ə.* فر b a x fərr.

FƏR³ *ə.* فر qaçma, qaçaqaç.

FƏR' *ا. فرع* 1) budaq, qol-budaq; 2) şöbə, bölmə; 3) əsas olmayan, ikinci dərəcəli; 4) xülasə; 5) faiz, sələm; 6) artım, gəlir. **Fər'i-kainat** *ا. فرع کائنات* kainatın əsli, aləmin mayası.

FƏRACƏ *ا. فراجہ* enli üst paltarı.

FƏRADİS *ا. فرادس «firdövs» c.* behiştler.

FƏRAG' *ا. فراغ* 1) vaz keçmə, tərk etmə; 2) istirahət; 3) rahatlıq, aludəlik.

FƏRAG'ƏT *ا. فراغت* 1) azad olma, sərbəstlik; 2) əl çəkmə; 3) işsiz olma, işsizlik; 4) fərağat.

FƏRAGNAMƏ *ا. فراغ نامه* evin, torpağın və s. satılması haqqında sənəd.

FƏRAH *ا. فراح* b a x **fərəh**.

FƏRAHƏM *ا. فراهم* toplu, toplanmış, yığcam.

FƏRAHƏMXXATİR *ا. خاطر فراهم* və *ا. خاتیر* xatircəm.

FƏRAX *ا. فراخ* 1) gen-bol, geniş; 2) şadlandırıan, ürəkaçan; 3) çox, bol.

FƏRAXUR *ا. فراخور* layiq, münasib.

FƏRAİD *ا. فرائد «fəridə» c.* nadir, misilsiz şeylər.

FƏRAİNƏ *ا. فراغنه «firon» c.* fironlar.

FƏRAİZ *ا. فرائض «fərizə» c.* 1) İslam dini hüququnun mirasdan bəhs edən sahəsi; 2) *m.* borc, vəzifə; 3) *m.* sərəncam, göstəriş.

FƏRAQ *ا. فراق* b a x **firaq**.

FƏRAMİN *ا. فرامین* *ا. فرمان* *«fərman» c.* fərmanlar.

FƏRAMUŞ *ا. فراموش* yaddan çıxarma; unutma.

FƏRAMUŞXANƏ *ا. فراموشخانه* dərvişlərin görüş yeri.

FƏRAR *ا. فرار* b a x **fırar**.

FƏRARI *ا. فراری* b a x **fırari**.

FƏRASƏT¹ *ا. فراست* atsürmə, minicilik.

FƏRASƏT² *ا. فراست* b a x **fırasət**.

FƏRAŞ *ا. فراش* b a x **fıraş**.

FƏRAŞƏT *ə.* فراشت Kəbənin təmizlik xidməti.

FƏRAZ *f.* فراز b a x **firaz**.

FƏRAZƏNDƏ *f.* فرازنده yüksəldən, ucaldan.

FƏRBEH *f.* فربه kök, tosqun; sağlam.

FƏRCAM *f.* فرجام son, axır, aqibət.

FƏRCƏ *ə.* فرجه 1) yarıq, dəlik, deşik; 2) *m.* giriş, giriləcək yer; 3) açıqlıq, genişlik.

FƏRCƏYAB *ə.* فرجه və *f.* ياب fürsət tapan, yer tapan.

FƏRD *ə.* فرد 1) tək, vahid, yeganə; 2) nəfər; 3) dənə, ədəd; 4) ədə-biyyatda: tək beyt. **Fərdi-yəzdan** فرد يزدان Allahın vahidliyi.

FƏRDA *f.* فردا 1) sabah, ertəsi gün; 2) *m.* gələcək zaman.

FƏRDİ *ə.* فردی 1) yalnız olaraq, xüsusi olaraq; təkbaşına; 2) bir şəxsə aid olan.

FƏRDİYYƏT *ə.* فردیت təklik, təkbaşnalıq, xüsusilik, yalnızlıq.

FƏRƏC *ə.* فرح 1) sevinc; 2) təskinlik, təsəlli; 3) əyləncə.

FƏRƏH *ə.* فرح şadlıq, sevinc.

FƏRƏHABAD *ə.* فرح və *f.* آباد fərəh yeri, şadlıq məskəni.

FƏRƏHAVƏR *ə.* فرح və *f.* آور fərəh gətirən, sevindirən, şadlandırıran.

FƏRƏHBƏXŞ *ə.* فرح və *f.* بخش b a x **fərəhbiz**.

FƏRƏHBİZ *ə.* فرح və *f.* بيز b a x **fərəzəngiz**.

FƏRƏHƏFZA *ə.* فرح və *f.* افزا fərəh artıran, şadlıq artıran.

FƏRƏHƏNGİZ *ə.* فرح və *f.* انگيز fərəhləndirən, şadlandırıran.

FƏRƏHNAK *ə.* فرح və *f.* ناك fərəhli, şad; fərəhlə, sevincək, sevinə-sevinə.

FƏRƏHPƏRVƏR *ə.* فرح və *f.* پرور fərəh gətirən.

FƏRƏHTƏSİR *ə.* فرح تاثیر fərəhləndirən, sevindirici.

FƏRƏHYAB *ə.* فرح və *f.* ياب fərəhlənən, şadlanan.

FƏRƏQ *ə.* فرق başın təpəsi.

FƏRƏS *ə.* فرس at.

FƏRHAN *ə.* فرحان sevincək, şad.

FƏRHƏNG *f.* فرهنگ 1) elm, bilik; 2) bilgi, məlumat; 3) maarif; 4) mədəniyyət; 5) lüğət kitabı.

FƏRHƏNGCU *f.* فرهنگ جو elm və maarif ardınca gedən; maarifpərəst.

FƏRXAR *f.* فرخار 1) gözəllər yurdu; 2) bəzək, zinət.

FƏRXƏNDƏ *f.* فرخنده b a x **fərxundə**.

FƏRXƏNDƏFAL *f.* فرخنده və *ə.* فال gələcəyi yaxşı olan, xoşbəxt taleyi olan.

FƏRXƏNDƏHAL *f.* فرخنده və *ə.* حال əhvalı şad olan; xoşbəxt, uğurlu.

FƏRXƏNDƏKAM *f.* فرخنده və *ə.* کام kamına çatmış, arzusuna yetişmiş.

FƏRXUNDƏ *f.* فرخونده uğurlu, xoşbəxt.

FƏR'İ *ə.* فرعی ikinci dərəcəli.

FƏRİD(Ə) *ə.* فرید || فرید tək, misilsiz, tayı-bərabəri olmayan, nadir tapılan.

FƏRİH *ə.* فریح sevincli, şad.

FƏRİQ *ə.* فريق dəstə, yığım, güruh.

FƏRİŞTƏ *f.* فرشته b a x **firiştə**.

FƏRİZ(Ə) *ə.* فریض || فریض 1) dinə görə yerinə yetirilməsi vacib olan iş; 2) vərəsələrdən hər birinə düşən miras payı.

FƏRQ *ə.* فرق 1) ayrılıq, ayrılma; 2) təfəvüt; 3) ayırma, seçmə; 4) dərkətmə; ayırma; 5) baş // başın təpəsi.

FƏRQƏDAN *ə.* فرقدان şimal qütbünə yaxın Kiçik Ayı bürcündə iki parlaq ulduz.

FƏRMA *f.* فرما əmr edən; buyuran.

FƏRMAN *f.* فرمان əmr, hökm, göstəriş.

FƏRMANBƏR(DAR) *f.* فرمانبردار 1) fərmanı yerinə yetirməyə hazır olan; 2) itaət edən, tabe olan.

FƏRMANDEH *f.* فرمانده 1) əmr verən, buyuran; 2) komandır, komandan.

FƏRMANFƏRMA *f.* فرمان فرما əmr edən, hökm edən, buyuran.

FƏRMANRƏVA *f.* فرمانروا əmri keçən, hökmü keçən, sözü keçən.

FƏRMAYİŞ *f.* فرمایش buyuruq, əmr.

FƏRMUDƏ *f.* فرموده 1) əmr edilmiş, buyurulmuş; 2) *m.* buyurtma şey.

FƏRR *a.* فر 1) parlaqlıq, işıq, nur, aydınlıq; 2) göz işığı; 3) bəzək, zinət, rəvnəq; 4) təntənə, dəbdəbə; 5) gözəllik; 6) qaçma, qaçaqaç.

FƏRRAS *a.* فراش 1) xidmətçi; 2) polis məmuru.

FƏRRİX *f.* فریخ mübarək, uğurlu, xoşbəxt.

FƏRRİXFAL *f.* فریخ və *a.* فال gələcəyi yaxşı olan, xoşbəxt taleyi olan.

FƏRSA *f.* فرسا yoran, yorucu.

FƏRSƏX *a.* فرسخ b a x **fərsəng**.

FƏRSƏNG *f.* فرسنگ ağac (*uzunluq ölçüsü*).

FƏRSUDƏ *f.* فرسوده köhnəlmiş, yıpranmış, cırıq.

FƏRŞ *a.* فرش 1) döşəmə; 2) kilim, xalı; 3) yer üzü.

FƏRŞPƏRVƏR *a.* فرش و *f.* پرور «*fərşi sevən, fərş tərəfdarı*» *m.* özünü alçaldan, özünü aşağı tutan.

FƏRT *a.* فرط həddən artıq olma, mübaliğə, ifratçılıq.

FƏRTUT *f.* فرتوت çox qoca, əldən düşmüş qoca.

FƏRUH *a.* فروه kürk.

FƏRÜH *a.* فرح şən, şad, sevincək.

FƏRVƏRDİN *f.* فروردین İran şəmsi ilinin 21 mart – 20 aprelə uyğun gələn birinci ayı.

FƏRYAD *f.* فریاد 1) ah, nalə; 2) şikayət, sızlama; 3) köməyə çağırma, yardım istəmə.

FƏRYADRƏS(AN) *f.* فریادرس || فریادرسان köməyə çatan, yardıma yetən, imdada yetişən.

FƏRZ¹ *a.* فرض 1) sanma, hesab etmə; 2) vacib iş(lər) // vacib, zəruri.

FƏRZ² *f.* فرز b a x fərzin.

FƏRZA *a.* فرضا b a x fərzən.

FƏRZANƏ *f.* فرزانه 1) alim, bilici, elimli; 2) tay-tuşundan fərqli; misilsiz.

FƏRZƏN *a.* فرضاً fərz edək ki... tutaq ki...

FƏRZƏND *f.* فرزند 1) oğul, övlad; 2) uşaq.

FƏRZİ *a.* فرضی fərz edilən, fərz olunan.

FƏRZİN *f.* فرزین şahmatda: vəzir.

FƏRZİYYAT *a.* فرضیات «fərziyyə» *c.* həqiqətdə olmayıb fərz olunan şeylər.

FƏRZİYYƏ *a.* فرضیه fərz olunan şey, ehtimal, hipotez.

FƏSAD *a.* فساد 1) pozğunluq, çürüklük; 2) qarışıqlıq, nifaq.

FƏSADAMİZ *a.* فساد və *f.* آمیز fəsadçı, fəsad törədən, araqarışdıran.

FƏSADƏNGİZ *a.* فساد və *f.* انگیز fəsad salan, fəsad törədən.

FƏSAHƏT *a.* فصاحت gözəl, aydın danışma; gözəl yazı qabiliyyəti.

FƏSAHƏTPƏRDAZ *a.* فصاحت və *f.* پرداز fəsahtətlə.

FƏSD *a.* فسد qanalma.

FƏSƏDƏ *a.* فسده «fasid» *c.* pozğunlar; araqarışdıranlar, fətnə-fəsad törədənələr.

FƏSX *a.* فسخ 1) məhv, məhv etmə; 2) bağlama, qapama.

FƏSİH¹ *a.* فصیح fəsahtətlə danışan.

FƏSİH² *a.* فسيح geniş, açıq.

FƏSİHANƏ *a.* فصیح və *f.* انه fəsahtətlə (*danışiq və ya yazı haqqında*).

FƏSİLƏ *a.* فصيلة 1) dəstə, tayfa, zümrə; 2) eyni cinsə daxil olan bitkilər qrupu.

FƏSL *a.* فصل 1) kitabın bölündüyü qisimlərdən hər biri, fəsil; 2) ilin dörd qismindən hər biri; fəsil; 3) birdəfədə icra olunan musiqi;

4) bölmə, ayırma; 5) çıxarma, azad etmə (*vəzifədə*); 6) hökm, qərar;
7) həll edən; həlledici.

FƏSS *ə. فص* 1) üzük qaş; 2) qoz, badam və s. ləpəsi; 3) sümüyün oynaq yeri; 4) *m.* əsil, əsas mənə.

FƏSSAD *ə. فساد* qan alan.

FƏSSAL *ə. فصال* qeybət edən, birinin dalınca danışan; qeybətçi.

FƏŞAN *f. فشان* səpən, səpələyən; saçan.

FƏTA' *ə. فتا* gənc, igid, dəliqanlı.

FƏTANƏT *ə. فطانت* zəhin açıqlığı; dərrakə, zirəklik.

FƏTAVA *ə. فتاوا* «*fətva*» *c.* fətvalar.

FƏTƏBARƏK *ə. فتبارك* mübarək olsun! mərhəbə!

FƏTH *ə. فتح* 1) açma; 2) başlama, başlanğıc; 3) zəbt etmə, işğal, tutma.

FƏTHBƏXŞ *ə. فتح və f. بخش* qalibiyyətə çatdıran səbəb.

FƏTHƏ *ə. فتحه* b a x **zəbər** (2-ci mənada).

FƏTHİ *ə. فتحى* zəfərə, fəthə aid olan.

FƏTHNAMƏ *ə. فتح نامه* 1) bir ölkəni fəth etmək və ya qalib gəlmək münasibətilə verilən əmr; 2) bu münasibətlə yazılan qəsidə.

FƏTHPƏRVƏR *ə. فتح və f. پرور* istila edən, bir ölkəni alan, qalib gələn.

FƏTHÜLBAB *ə. فتح الباب* 1) qapını açma; 2) açma // həlletmə.

FƏTİLƏ *ə. فتيله* b a x **fətulə**.

FƏTİLƏSUZ *ə. فتيله və f. سوز* piltə yandıran; alışıdın.

FƏTİN *ə. فطين* zəhni açıq, zəkavətli, kəskin fikirli.

FƏTİR *ə. فطير* 1) mayasız çörək; 2) yəhudilərin xüsusi vaxtlarda yedikləri mayasız çörək.

FƏTQ *ə. فتق* 1) çatlama, yarıma; yarıq, çat; 2) dəbəlik, qrija.

FƏTRƏT *ə. فترت* b a x **fitrət**².

FƏTTAH *ə. فتاح* açan, açıcı; fəth edən.

FƏTTAN *ə. فتان* 1) fitnəkar, araqarısdıran; 2) *m.* cazibəli, cəlb edən, məftun edən.

FƏTULƏ *ə.* فتوله 1) piltə; 2) *m.* qıvrım, bükük.

FƏTVA *ə.* فتوى || فتوا müctəhid və ya müfti tərəfindən şəriətə müvafiq verilən hökm, qərar.

FƏVAİD *ə.* فوائد «*faidə*» *c.* faydalar.

FƏVAHİŞ *ə.* فواحش «*fahişə*» *c.* fahişələr.

FƏVAKEH *ə.* فواكه «*fakihə*» *c. t.* meyvə, bəhər.

FƏVƏRAN *ə.* فوارن fəvvarə vurma; fəvvarə vuran, qaynayan.

FƏVVARƏ *ə.* فواره qaynama, fontan.

FƏYƏZAN *ə.* فيضان daşma, coşma, qaynama.

FƏYYAZ *ə.* فياض son dərəcə feyz və bərəkət verən.

FƏZA *f.* فرا artıran, çoxaldan.

FƏZA' *ə.* فضاء 1) geniş meydan, açıq yer; 2) göy cisimləri arasındakı boşluq. **Fəzayi-namütənahi** فضای نامتناهی sonsuz boşluq, sonu olmayan fəza.

FƏZAHƏT *ə.* فضاحت rüsvayçılıq, eyib.

FƏZAI *ə.* فضائي fəzaya aid olan.

FƏZAYEH *ə.* فضايح «*fəzihə(t)*» *c.* biabırçılıqlar, rüsvayçılıqlar.

FƏZA(Y)İL *ə.* فضائل || فضائل «*fəzilət*» *c.* fəzilətlər.

FƏZAYİŞ *f.* فزايش artırma, çoxalma.

FƏZƏ' *ə.* فرع birindən ehtiyat etmə; qorxma.

FƏZƏLAT *ə.* فضلات «*fəzlə*» *c.* 1) əlavələr, artıqlar; 2) artıq qalanlar; qalıqlar.

FƏZİH *ə.* فضيح biabır olmuş, rüsvay olmuş.

FƏZİHƏT *ə.* فضيحت biabırçılıq, rüsvayçılıq.

FƏZİL *ə.* فضيل ləyaqətli, fəzilətli.

FƏZİLƏT *ə.* فضيلت 1) dəyər, qiymət; 2) məziyyə, ləyaqət; 3) hünər, bilik, mərifət; 4) istedad; 5) kamillik, üstünlük; 6) gözəl əxlaq; 7) alicənablıq, cəmərdlik.

FƏZL *ə.* فضل 1) mərifət, kamal, ağıl; 2) dəyər, qiymət; 3) yaxşılıq; 4) üstünlük, yüksəklik; 5) fayda, xeyir, bərəkət; 6) qalıq, artıq.

FƏZLƏ *ə. فضله* 1) əlavə, artıq; 2) artıq qalan, qabaqdan qalan; artıq; 3) lazım olmayan; artıq; 4) nəcis, peyin.

FƏZLƏKƏ *ə. فذلكه* 1) xülasə, nəticə, icmal; 2) məhkəmə tədqiqatının nəticəsi.

FİAL *ə. فعال* «*fel*» *c.* işlər, hərəkətlər.

FİAT *ə. فيئات* «*fev'*» *c.* 1) qiymətlər; 2) *t.* qiymət.

FİDYƏ *ə. فديه* birisini əsirlikdən, köləlikdən və s. azad etmək üçün verilən pul.

FİƏ *ə. فئه* böyük dəstə, partiya.

FİGAR *f. فگار* b a x **fikar**¹.

FİH *ə. فيه* onda, ona dair.

FİXAM *ə. فخام* «*fəxm*» *c.* ulular, böyükklər.

FİKAR¹ *f. فكار* 1) yaralı; 2) əzgin, yorğun.

FİKAR² *ə. فكار* fikirlər.

FİKƏN *f. فكن* 1) yıxılmış, atılmış; 2) düşkün, yazıq.

FİKƏNDƏ *f. فكنده* 1) yıxılmış, yerə atılmış, düşürülmüş; 2) düşkün, biçərə, yazıq.

FİKHƏT *ə. فكهت* zarafatçılıq, zarafatçılıq.

FİKİR *ə. فکر* fikir, düşüncə.

FİKİRƏN *ə. فکراً* fikirlə, fikirdə tutularaq.

FİKİRƏT *ə. فکرت* düşüncə, fikirləşmə.

FİKİRİ *ə. فكري* əqli, zehni.

FİQD *ə. فقد* 1) olmama; 2) b a x **fiqdan**.

FİQDAN *ə. فقد ان* itir(il)mə; itki.

FİQƏT *ə. فيقت* qiymət.

FİQH *ə. فقه* şəriət hüququ; hüquqşünaslıq.

FİLƏN *ə. فلان* adı çəkilməyən; və bu cür başqası.

FİLƏNİ *ə. فلانى* filankəs.

FİLBAN *ə. فيل* və *f. بان* fil saxlayan, fil sürən.

FİLCÜMLƏ *ə. في الجملة* sözün qıyası; xülasə, müxtəsər.

FİLFİL *ə.* فلفل istiot.

FİLFÖVR *ə.* الفور *f.* həmin saat, dərhal, əlüstü, tez.

FİLHAL *ə.* في الحال 1) həmin saat, dərhal; 2) indi, hazırda.

FİLHƏQİQƏ(T) *ə.* في الحقيقة || في الحقيقة həqiqətən, doğrudan, gerçəkdən.

FİLİZ(Z) *ə.* فلز emal edilmiş metal külçəsi.

FİLMAZİ *ə.* في الماضي keçmişdə.

FİLMƏCLİS *ə.* في المجلس məclisdə, yığıncaqda.

FİLMƏSƏL *ə.* في المثل 1) məsələ, misal olaraq; 2) xalq arasında məşhur olan.

FİLTƏN *ə.* فيل *və f.* تن fil bədənli, iri cüssəli, çox güclü (*adam haqqında*).

FİLVAQE' *ə.* في الواقع həqiqətən, doğrudan, olduğu kimi; faktiki olaraq.

FİMABƏ'D *ə.* في مابعد sonradan, daha sonra, ondan sonra.

FİRAQ *ə.* فراق ayrılıq, hicran.

FİRAQİYYƏ *ə.* فراقية ayrılıq, hicran mövzulu mənzumə.

FİRAR *ə.* فرار qaçma, sovuşma.

FİRARİ *ə.* فرارى qaçaq, qaçqın (*əsgər, dustaq və s. haqqında*).

FİRASƏT *ə.* فراست 1) tez başa düşmə; 2) fərasət.

FİRAS *ə.* فراش döşək, yataq // döşəmə.

FİRAVAN *f.* فراوان 1) bol; 2) b a x **firavani**.

FİRAVANİ *f.* فراوانی bolluq.

FİRAZ *ə.* فراز 1) yoxuş, hündürlük; 2) yayılmış, yastılanmış; 3) yuxarı(dan), yuxarı tutan.

FİRDÖVS *ə.* فردوس 1) bağça; 2) cənnət, behişt.

FİRDÖVSAŞIYAN *ə.* فردوس *və f.* آشیان behişt sakini.

FİRDÖVSİ *ə.* فردوسی behiştə aid olan.

FİRƏQ *ə.* فرق «firqə» s. firqələr.

FİRƏNG *f.* فرنگ 1) avropalı; 2) fransız.

FİRƏNGİ *f.* فرنگی avropalılara aid olan, onlara məxsus olan.

FİRƏNGİXİSAL *f.* فرنگی və *a.* خصال avropalı xasiyyətinə aid olan.

FİRƏNGİMƏAB *f.* فرنگی və *a.* مآب Avropa adətli, Avropa üsul və qaydalarına uyğunlaşmış; avropalılılaşmış.

FİRİB *f.* فريب 1) aldanan, aldadıcı; 2) hiylə, kələk.

FİRİBƏNDƏ *f.* فربنده «aldadan, tovlayan» *m.* məftunedici, cəzb-edici.

FİRİFTƏ *f.* فرفته aldanmış, aldadılmış, tora salınmış.

FİRİSTADƏ *f.* فرستاده 1) göndərilmiş; 2) rəsmi məktub.

FİRİŞTƏ *f.* فرشته 1) mələk, mələkə; 2) *m.* məsum, günahsız; 3) *m.* çox gözəl, mülayim təbiəti olan.

FİRİŞTƏXU(Y) فرشته خوی || فرشته mələk xasiyyətli, mələk ədalətli.

FİRİŞTƏLİQA' *f.* فرشته və *a.* لقاء mələk çöhrəli.

FİRİŞTƏNİHAD *f.* فرشته نهاد mələk təbiətli.

FİRİŞTƏSURƏT *f.* فرشته və *a.* صورت b a x **firiştəüzar**.

FİRİŞTƏÜZAR *f.* فرشته və *a.* عذار mələk üzlü.

FİRQƏ *a.* فرقه 1) böyük dəstə; 2) partiya.

FİRQƏT *a.* فرقت b a x **fürqət**.

FİRQƏTEYN *a.* فرقتين «iki ayrılıq» *t.* frəqat (*hərbi gəmi*).

FİR'ON *a.* فرعون 1) Qədim Misir hökmdarının titulu; 2) *m.* zalım, qəddar.

FİR'ONİ *a.* فرعونى firona aid olan.

FİRUZ *f.* فیروز 1) xoşbəxt, ağgün, taleli; 2) qələbə çalmış; qalib, müzəffər.

FİRUZƏ *f.* فیروزه göy rəngli qiymətli daş.

FİSAL *a.* فصل 1) ayırma; 2) süddən kəsmə (*uşaq haqqında*).

FİSƏBİLİLLAH *a.* فی سبیل الله Allah yolunda.

FİSQ *a.* فسق mənəvi pozğunluq; əxlaqsızlıq.

FİSQİYYƏ *a.* فسقية fəvvarə.

- FİSQÜ FÜCUR** *ə. فسق و فجور* əxlaqsızlıq, pozğunluq.
- FİSTİQ** *ə. فستق* *asli f.* püstə ağacı və meyvəsi; fıstıq.
- FİŞAR** *ə. فشار* sıxma, sıxışdırma.
- FİTAM** *ə. فطام* uşağı süddən ayırma.
- FİTƏN** *ə. فتن* «*fitnə*» *c.* fitnələr.
- FİTİL(Ə)** *ə. فتيله || فتيل* 1) şam və s. içindəki yanan iplik; 2) ilk tufəng və toplarda barıtı partladan qaytan; 3) yaraya qoyulan piltə.
- FİTNƏ** *ə. فتنه* 1) aravurma; 2) *m.* tələ, hiylə.
- FİTNƏAMİZ** *ə. فتنه və f. آميز* fitnəçi.
- FİTNƏCU** *ə. فتنه və f. جو* fitnə salmağa bəhanə axtaran.
- FİTNƏNGİZ** *ə. فتنه və f. انگيز* fitnə salan; fintəli.
- FİTNƏGƏR** *ə. فتنه və f. گر* b a x **fitnəkar**.
- FİTNƏKAR** *ə. فتنه və f. كار* fitnəkar, fitnəçi.
- FİTNƏT** *ə. فطنت* tez qavrama, tez mənimsəmə qabiliyyəti.
- FİTR** *ə. فطر* orucdan çıxma, orucu qurtarma.
- FİTRAK** *ə. فتراك* qayıqla daşa bağlanan şey.
- FİTRƏ** *ə. فطره* orucluq bayramında ailədəki adamların sayına görə yoxsullara verilən və şəriətcə məcburi olan sədəqə.
- FİTRƏT¹** *ə. فطرت* yaradılış, xilqət, zat, təbiət.
- FİTRƏT²** *ə. فترات* 1) iki hadisə arasındakı zaman; dövr, müddət; 2) iki peyğəmbərin dövrü arasındakı zaman; 3) *m.* durğunluq, ölgünlük, hərəkətsizlik.
- FİTRƏTƏN** *ə. فطرتاً* xilqətinə görə, təbiətcə.
- FİTRİ** *ə. فطرى* xilqətə, yaradılışa aid olan.
- FİYÖVMİNA** *ə. فى يومنا* bizim zamanəmizdə, bizim günlərimizdə.
- FÖHRÜS(T)** *ə. فهرست || فهرس* *asli f.* 1) kitab və s. mündəricatı; 2) siyahı; 3) cədvəl.
- FÖHŞ** *ə. فحش* söyüş.
- FÖHŞİYYAT** *ə. فحشيات* «*föhş*» *c.* söyüşlər // pis işlər.

FÖVC *ə. فوج* camaat; güruh, dəstə; partiya.

FÖVCAFÖVC *ə. فوجا فوج* dəstə-dəstə, axın-axın.

FÖVCDAR *ə. فوج və f. دار* dəstə başçısı, dəstəbaşı.

FÖVQ *ə. فوق* üst, yuxarı.

FÖVQANİ *ə. فوقانی* 1) üstdəki, yuxarıdakı; 2) ərəb əlifbasında: üstündə nöqtə olan hərf.

FÖVQƏL'ADƏ *ə. فوق العاده* qeyri-adi, adətdənkənar.

FÖVQƏLDÖVLƏT *ə. فوق الدولة* başqa dövlətlərdən üstün olan dövlət, çox böyük dövlət.

FÖVQƏLHÖKUMƏT *ə. فوق الحكومة* başqa hökumətlərdən üstün olan hökumət, çox böyük hökumət.

FÖVQƏLTƏBİİ *ə. فوق الطبيعي* təbiət fəvqündə, təbiət xaricində.

FÖVQƏLZİKR *ə. فوق الذكر* yuxarıda söylənən, haqqında danışılan.

FÖVR *ə. فور* tez, tələsik.

FÖVRƏN *ə. فوراً* b a x **fövri**.

FÖVRİ *ə. فوري* dərhal, o saat, tezliklə.

FÖVT *ə. فوت* 1) keçib-getmə; 2) əldən çıxarma, əldən vermə; 3) ölüm.

FÖVZ *ə. فوز* 1) müvəffəqiyyət, qalibiyyət; 2) əldə etmə, malik olma.

FUAD *ə. فؤاد* ürək, qəlb, könül.

FUADİ *ə. فؤادي* ürəkdən olan; qəlbən.

FULAD *ə. فولاد* polad.

FUTƏ *ə. فوته* fitə.

FÜCCAR *ə. فجار «facir» c.* əxlaqsızlar.

FÜC'Ə(T) *ə. فجأت || فجا* birdən-birə olma, anilik, gözlənilməzlik.

FÜC'ƏTƏN *ə. فجأت* birdən-birə, ani olaraq, gözlənilmədən, qəflətən.

FÜCUR *ə. فجور* əxlaqsızlıq, pozğunluq.

FÜHUL *ə. فحول «fəhl» c.* başçılar, rəislər.

FÜQƏHA' *ə. فقها «fəqih» c.* fiqh alimləri.

FÜQƏRA' *ə. فقرا «fəqir» c. 1) fağırlar, yazıqlar; 2) kasıblar, yoxsullar; 3) t. kasıb, yoxsul; 4) t. biçarə, yazıq. Füqərayi-kasibə əhalinin yoxsul təbəqəsi; yoxsullar.*

FÜQQA' *ə. فقا 1) su üzərində əmələ gələn köpük, qabarcıq; 2) arpadan çəkilmiş içki; pivə.*

FÜLK *ə. فلك gəmi, qayıq. Fülki-Nuh نوح Nuhun gəmisini.*

FÜLS *ə. فلس əsli y. 1) xırda mis pul; ağça; 2) pulcuq (balıqda).*

FÜLUS *ə. فلوس «fils» c. xırda mis pullar.*

FÜNUN *ə. فنون «fənn» c. fənlər.*

FÜRQAN *ə. فرقان 1) ayırma, ayırd etmə; 2) dərk etmə; 3) xeyirləşər, haqla nahaq arasındakı fərqi göstərən, ayırd edən; 4) Quran (haqla batini fərqləndirdiyi üçün belə adlandırılmışdır).*

FÜRQANİ *ə. فرقانی Qurana aid olan.*

FÜRQƏT *ə. فرقت ayrılıq, fəraq.*

FÜRQƏTZƏDƏ *ə. زدە f. ayrıl düşən, ayrılıq çəkən.*

FÜRS *ə. فرس islamaqədərki İranda «fars» mənasında işlədilmişdir.*

FÜRSAN *f. فرسان «firs» c. farslar.*

FÜRSƏT *ə. فرصت münasib vaxt, məqam.*

FÜRSƏTCU *ə. فرصتجو f. fürsət axtaran.*

FÜRSƏTƏN *ə. فرصتاً fürsətdən istifadə edərək.*

FÜRSƏTYAB *ə. فرصتياب f. fürsət tapan, əlinə fürsət düşən.*

FÜRSİ *f. فرسی fars əhli.*

FÜRSİYYAT *ə. فرسیات «firsı» c. qədim fars dilindəki yazılı mənbələr.*

FÜRÜ *f. فرو aşağı.*

FÜRÜ' *ə. فروغ «fər» c. 1) budaqlar; 2) şöbələr.*

FÜRÜĞ¹ *ə. فروغ 1) işıq, nur, ziya, şölə; 2) m. cəlal, rəvnəq.*

FÜRÜĞ² *ə. فروغ boşluq.*

FÜRÜXT *f. فروخت b a x fūruş (2-ci mənada).*

FÜRUMANDƏ *f. فرومانده «aşağı qalmış» 1) satılmayıb və ya işlənilməyib qalmış; 2) m. yorğun, əzgin.*

- FÜRUMAYƏ** *f.* فرومايه «*alçaq mayalı*» alçaq, nanəcib, bədəsil.
- FÜRÜNƏHADƏ** *f.* فرونهادə aşağı düşmüş.
- FÜRUSİYYƏT** *ə.* فروسیت atçılıq.
- FÜRÜŞ** *f.* فروش 1) satan; 2) satış, satın, satqı.
- FÜRUTƏN** *f.* فروتن «*aşağı bədən(li)*» *m.* itaətkar, itaətçi.
- FÜRÜ'ÜDDİN** *ə.* فروع الدين islam dininin ikinci dərəcəli ehkamları.
- FÜRÜZ** *f.* فروز b a x **füruzan** (*1-ci mənada*).
- FÜRÜZAN** *f.* فروزان 1) yandırır-baxan, yandıran, yandırıcı;
2) parlaq, işıqlı.
- FÜRÜZƏNDƏ** *f.* فروزنده işıqlandıran, parladan.
- FÜSƏHA'** *ə.* فصحاء «*fəsih*» *c.* fəsahtlə danışanlar.
- FÜSHƏT** *ə.* فسحت 1) genişlik, açıqlıq; 2) geniş, açıq meydan;
3) istirahət, dincəlmə; 4) gəzinti, seyr; 5) ekskursiya; 6) tənəffüs (*məktəbdə*); 7) qarın işləməsi.
- FÜSHƏTGAH** *ə.* فسحت və *f.* گاه açıqlıq, meydan.
- FÜSUL** *ə.* فصول «*fəsl*» *c.* fəsillər.
- FÜSUN** *f.* فسون 1) sehir, cadu, ovsun; 2) gözbağlıca; 3) *m.* işvə, naz.
- FÜSUNGƏR** *f.* فسونگر b a x **füsunkar**.
- FÜSUNKAR** *f.* فسونكار b a x **füsunsaz**.
- FÜSUNSAZ** *f.* فسونساز 1) ovsun oxuyan; ovsunçu; 2) *m.* işvəli, nazlı.
- FÜSUS** *ə.* فصوص «*fəss*» *c.* 1) üzük qaşları; 2) ləpələr *ə.* (göz, *ba-dam və s.-də*).
- FÜSÜRDƏ** *f.* فسرده b a x **füşürdə**.
- FÜSÜRDƏDİL** *f.* فسرده دل 1) ürəyi dönmüş; 2) hissiz; 3) *m.* qəmgin, kədərli.
- FÜŞÜRDƏ** *f.* فشرده 1) bürüşmüş, solğun; 2) ruhdan düşmüş.
- FÜTADƏ** *f.* فتاده b a x **üftadə**.
- FÜTAN** *f.* فتان düşən, düşərək.
- FÜTUH(AT)** *ə.* فتوح || فتوح «*fəth*» *c.* 1) fəthlər, qələbələr;
2) *t.* işğal etmə, tutma; 3) qalib gəlmə, qələbə.

FÜTUR *ə.* فتور 1) süslük, boşalma; 2) tənə gəlmə, usanma, bezikmə.

FÜTÜVVƏT *ə.* فتوت 1) gənclik, cavanlıq; 2) comərdlik, səxavət, əliaçıqlıq; 3) mərdlik, igidlik.

FÜTÜVVƏTMƏND *ə.* فتوت və *f.* مند comərd, səxavətli.

FÜVAQ *ə.* فواق hıçqırıq.

FÜYUZABAD *ə.* فيوض və *f.* آباد bolluq, bərəkətli yer, ucuzluq olan yer.

FÜYUZ(AT) *ə.* فيوضات || فيوض «*feyz*» *c.* faydalar, xeyirlər; bərəkətlər; nemətlər.

FÜYUZPƏRVƏR *ə.* فيوض və *f.* پرور bolluq yaradan, bərəkət verən, bərəkətləndirən.

FÜZƏLA' *ə.* فضلا «*fazil*» *c.* fəzil adamlar, fəzillər.

FÜZUL *ə.* فضول 1) artıq, lazımsız söz və ya ifadə; 2) həddi aşma; 3) haqsız iş, hərəkət; 4) yersiz danışma, danışğının yerini bilməmə.

FÜZULƏN *ə.* فضولاً zorla, haqsızcasına.

FÜZULİ *ə.* فضولی 1) həddini bilməyən, özünə aid olmayan işlərə qarışan; 2) yersiz danışan; 3) uzunçu, naqqal.

FÜZUN *f.* فزون çox, artıq.

FÜZUNİ *f.* فزونی çoxluq, artıqlıq.

G

G *f.* گə fars və əski Azərbaycan əlifbalarının 26-cı hərfi.

GA *f.* گə fars və əski Azərbaycan əlifbalarında gə hərfinin adı.

GAH *f.* گاه b a x gəh.

GAHBƏGAH *f.* گاه بگاه hərdənbir.

GAHBİGAH *f.* گاه بیگاه b a x gahü bigah.

GAHGAH(i) *f.* گاه گاهی || گاه گاه b a x gəhgəh(i).

GAHGİR *f.* گاه گیر b a x gəhgır.

GAHİ *f.* گاهی b a x gəhi.

GAHNAME *f.* گاهنامه 1) təqvim; 2) almanax.

GAHÜ BİGAH *f.* گاه و بیگاه hər zaman, vaxt-bivaxt.

GAV *f.* گاو inək, öküz. **Gavi-ənbər** گاو göbəyindən müşk alınan ceyran cinsi; müşk ahusu; **Gavi-fələk** گاو فلك b a x gavi-gərdun; **Gavi-gərdun** گاو گردون Buzov bürcü; **gavi-zəmin** گاو زمین b a x gavmahi.

GAVÇÖHR *f.* گاو چهر b a x gavpeykər.

GAVİYAN *f.* گاو یان Sasanilərin ağacın ucunda öküz başı olan bayrağı.

GAVMAHİ *f.* گاو ماهی 1) Yer kürəsini iki buynuzu üstündə saxlayan və balığın belində duran əfsanəvi öküz və balıq; 2) *m.* yerin ən dərin qatı.

GAVMIŞ *f.* گاو میش camış.

GAVPEYKƏR *f.* گاو پیکر b a x gavsər.

GAVSALƏ *f.* گاو ساله biraşar dana // dana.

GAVSƏR *f.* گاو سر «Şahnamə» qəhrəmanlarından Firidunun camış başı şəklində gürzünün adı.

GAVUR *f.* گاور 1) Allahın birliyinə inanmayan; kafir; 2) müsəlman olmayan; qeyri-müsəlman.

GEYSU *f.* گیسو b a x gisu.

GƏBR *f.* گبر atəşpərəst.

GƏC *f.* گج əhəng, kirəc.

GƏCKAR *f.* گجکار suvaqçı, malakeş.

GƏCPƏZ *f.* گجیز əhəngyandırان (adam haqqında).

GƏCRƏFTAR *f.* گج رفتار b a x kəcrəftar.

GƏDA *f.* گدا 1) dilənçi, yolçu; 2) alçaq, mənliyi olmayan; 3) yoxsul, kasıb; 4) qul, kölə; 5) nöker, qulluqçu (kişi).

GƏDAHİMMƏT *f.* گدا və ə. همت alçaq fikirli; alçaq.

GƏDA(Y)İ *f.* گدایی || گدائی 1) dilənçilik, yolçuluq; 2) alçaqlıq, mənliyi olmama; 3) yoxsulluq, kasıblıq.

GƏDAZADƏ *f.* گدازاده 1) dilənçi oğlu, yolçu balası; 2) görməmiş; 3) alçaq nəşildən olan.

GƏH *f.* گه 1) zaman, çağ; 2) yer, məkan.

GƏHGƏH(İ) *f.* گه گهی || گه هərdənbir, arabir.

GƏHGİR *f.* گهگیر 1) tərs, inadçı (*adam haqqında*); 2) harın (*at haqqında*).

GƏHİ *f.* گهی arabir, hərdən.

GƏHVARƏ *f.* گهواره beşik.

GƏLLƏ *f.* گله sürü, naxır, ilxı.

GƏLLƏBAN *f.* گله بان çoban, naxırçı, sığırçı.

GƏLLƏDAR *f.* گله دار maldar.

GƏLLƏDARİ *f.* گله داری maldarlıq.

GƏLUBƏND *f.* گلوبند boyunbağı, boğazaltı, həməil.

GƏMAHİ ə. گماهی b a x kəmahı.

GƏNC *f.* گنج b a x gəncinə. Gənci-afiyət گنج عافیت «cansağ-
lığı xəzinəsi» çox cansağlığı, lap çox cansağlığı.

GƏNCBƏXS *f.* گنجبخش «xəzinə bağışlayan» m. olduqca səxavətli, çox əliaçıq.

GƏNCƏFƏ *f.* گنجفه qumar kağızı; kart.

GƏNCGÖFTAR *f.* گنج گفتار «xəzinə danışığı» m. şirin danışan, məlahətli danışığı olan.

GƏNCİNƏ *f.* گنجینه xəzinə, dəfinə.

GƏNCİNƏCƏMAL *f.* گنجینه və ə. جمال «xəzinə üzlü» m. gözəl, gözəp.

GƏNCİNƏGÜŞA *f.* گنجینه گشا «xəzinə açarı» m. əliaçıq, səxavətli.

GƏNCUR *f.* گنجور b a x gəncvər.

GƏNCVƏR *f.* گنجور xəzinə sahibi, xəzinəsi olan; xəzinədar.

GƏNDƏ *f.* گنده 1) qoxumuş, iylənmiş; 2) pis, xoşagəlməz.

GƏNDÜM *f.* گندم buğda.

GƏNDÜMGUN *f.* گند مگون b a x **gəndümi**.

GƏNDÜMXAL *f.* گندم və ə. خال buğda dənəsi boyda xalı olan (*gözlə haqqında*).

GƏNDÜMİ *f.* گندمی buğdayı.

GƏR *f.* گر «əgər»in şəirdə işlənən qısaldılmış şəkli.

GƏRÇİ *f.* گرچی «əgərçi»nin şəirdə işlənən qısaldılmış şəkli.

GƏRD¹ *f.* گرد 1) toz, torpaq; 2) *m.* dərd, kədər, hüzn, qəm.

GƏRD² *f.* گرد b a x **gərdan**.

GƏRD³ *f.* گرد 1) çevrə, dairə; 2) dönmə, dolanma, dövr.

GƏRDALUD *f.* گرد آلود toza bulaşmış, toza batmış.

GƏRDAN *f.* گردان gəzən, dolaşan.

GƏRDƏN *f.* گردن boyun.

GƏRDƏNBƏND *f.* گرد نبند 1) boyunbağı; 2) arabaya, cütə və s. qoşarkən xamutun altından atın boynuna keçirilən qoşqu aləti.

GƏRDƏNDADƏ *f.* گردن داده «boyun vermiş» *m.* boyun öymiş; tabe.

GƏRDƏNƏFZA *f.* گردن افزا «boyun yüksəldən» b a x **gərdən-fəraz**.

GƏRDƏNFƏRAZ *f.* گردن فراز *m.* məğrur, təkəbbürlü, lovğa.

GƏRDƏNKEŞ *f.* گردن کش «boyun çəkən» *m.* sözə qulaq asmayan, inadçı, tərs.

GƏRDƏNSƏVAR *f.* گردن سوار boynuna minmiş, ağalıq edən.

GƏRDİDƏ *f.* گردیده dönmüş, dolanmış.

GƏRDİŞ *f.* گردش 1) əldən-ələ gəzmə; 2) gəzinti, seyr; 3) dolanma; 4) qrammatikada: hallanma. **Gərdişi-dövrən** گردش دوران zə-manə, dövrənin gərdişi.

GƏRDİŞGAH *f.* گردشگاه gəzinti yeri; seyrəngah.

GƏRDUN *f.* گردون 1) dönən, fırlanan; 2) fələk, dünya; 3) göy, səma.

GƏRDUNƏ *f.* گردونه minik və ya yük arabası.

GƏRDUNƏNİŞİN *f.* گردونه نشین arabaya minən; sərnişin.

GƏRDÜQÜBAR *f.* گرد və غبار 1) toz-torpaq; 2) *m.* dərd-qəm, qəm-qüssə.

GƏRKƏS *f.* گرکس b a x kərkəs.

GƏRM *f.* گرم 1) isti(lik); 2) isti, qaynar; 3) *m.* məşğul, məşğul olan; 4) *m.* alveri şirin gedən, bazarı yaxşı olan.

GƏRMA *f.* گرما bərk isti.

GƏRMABƏ *f.* گرمايه hamam.

GƏRMAGƏRM *f.* گرما گرم lap qızmış, qızgın.

GƏRMƏK *f.* گرمك tez yetişən qovun növü.

GƏRMXİZ *f.* گرم خیز 1) tez oynayan, yuxudan tez duran; 2) *m.* zirək, cəld.

GƏRMİ *f.* گرمی 1) istilik, hərarət; 2) səy, çalışqanlıq.

GƏRMİYYƏT *f.* گرمیت 1) istilik, hərarət; 2) *m.* məhəbbət, səmimiyyət.

GƏRMSAR *f.* گرمسار qışlaq // aran.

GƏRMÜ SƏRD *f.* گرم و سرد isti-soyuq.

GƏŞT *f.* گشت 1) gəzişmə, gəzinti; 2) keçmə, getmə, ötmə.

GƏŞTÜ GÜZAR *f.* گشت و گذار gəzib-dolanma, seyr; səyahət.

GƏVƏZN *f.* گوزن dağ kəli.

GƏZ¹ *f.* گز 1) yolğun (ağac); 2) həmin ağacdən düzəldilmiş qısa təlim oxu.

GƏZ² *f.* گز uzunluq ölçüsü vahidi.

GƏZ³ *f.* گز dəfə, kərə.

GƏZAF(Ə) گزاف || گزافه 1) şişirtmə, mübaliğə; 2) əsassız, mənasız; 3) çox, lap çox.

GƏZAFƏGU *f.* گزافه گو boşboğaz, naqqal.

GƏZAFPƏSƏND *f.* گزاف پسند boşboğazlıqdan zövq alan, laqqırtıdan xoşlanan.

GƏZƏND *f.* گزند zərər, ziyan.

GİDYƏ *f.* گدیە dilənçi, yolçu.

GİL *f.* گل 1) əsasən tikintidə, heykəltəraşlıqda və s. işlədilən torpaq növü; 2) palçıq.

GİLAVƏR *f.* گل آور cənub küləyi, gilavar.

GİLAYƏ *f.* گلایه b a x **gilə**.

GİLƏ¹ *f.* گله salxımından ayrılmış üzüm dənəsi; gilə üzüm.

GİLƏ² *f.* گله iki dağ ayrıcında yol.

GİLİSTAN *f.* گلستان gil karxanası, gil çıxarılan yer; gilluz.

GİRAN *f.* گران 1) ağır; 2) dözülməz, çətin; 3) bahalı.

GİRANBAR *f.* گرانبار 1) ağır yüklü; 2) *m.* hamilə, ikicanlı.

GİRANBƏHA *f.* گرانبها baha, qiymətli.

GİRANİ *f.* گرانی 1) bahalıq; 2) *m.* ciddiyyət.

GİRANMAYƏ *f.* گرانیامه 1) bahalı, baha qiymətli; 2) görkəmli, məşhur; 3) təcrübəli, sınaqmış; 4) nəcib.

GİRAMİ *f.* گرامی əziz, istəkli.

GİRD *f.* گرد 1) çevrə, dairə; 2) dönmə, dolanma.

GİRDAB *f.* گرداب 1) burulğan, su burulğanı; 2) *m.* təhlükəli yer, xətəli yer; 3) *m.* əziyyət, çətinlik.

GİRDGAR *f.* گردگار b a x **kirdkar**.

GİRD(İ)BAD *f.* گردباد «dönən, fırlanan külək» qasırğa, tufan, boran.

GİREH *f.* گره b a x **girəh**.

GİREHGİR *f.* گر هگیر 1) düyünlü, düyünlənmiş; 2) buruq-buruq, düyün-düyün (*saç haqqında*).

GİREHGÜŞA *f.* گره گشا 1) düyün açan; 2) *m.* xilaskar, çətinlikdən qurtaran.

GİRƏH *f.* گره düyün, bağ.

GİRƏM *f.* گیرم tutaq ki... fərz edək ki...

GİRƏVİDƏ *f.* گروید ه 1) inanmış, yəqin etmiş; 2) həsn-rəbğət bəsləmiş; 3) məftun olmuş; vurulmuş; 4) ilişmiş.

GİRİBAN *f.* گربان yaxa.

GİRİBANBƏND *f.* گربان بند yaxanı bağlamaq üçün bağ.

GİRİBANÇAK *f.* گریبان چاک 1) yaxası cırıq, yırtıq yaxası olan;
2) *m.* məyus.

GİRİFT *f.* گرفت tutma, yaxalama.

GİRİFTAR *f.* گرفتار 1) düçar olmuş, tutulmuş; 2) dustaq, əsir;
3) mübtəla, düçar; 4) *m.* aşıq, vurğun.

GİRİFTƏ *f.* گرفته tutulmuş, yaxalanmış.

GİRİXTƏ *f.* گریخته qaçmış, qaçqın.

GİRİZ *f.* گریز qaçma, qaçış.

GİRİZAN *f.* گریزان 1) qaçan; 2) qaçaraq, qaça-qaça.

GİRİZANGAH *f.* گریزانگاه qaçılacaq yer.

GİRİZƏNDƏ *f.* گریزندə qaçaq, qaçaqçı.

GIROV *f.* گرو 1) borc alarkən müqabilində onun qaytarılacağı
vaxta qədər müvəqqəti saxlamaq üçün verilən qiymətli əşya; 2) terror-
çuların öz tələblərinə nail olmaq üçün müvəqqəti əsir götürdüləri adam.

GIROVDAR *f.* گردار girov saxlayan, girovu olan.

GIROVKAN *f.* گروکان 1) girov götürülmüş, girov edilmiş; 2) qul,
kölə.

GİRÜ DAR *f.* گردار 1) hökmranlıq, hakimiyyət; 2) çarpışma, öl-
ləşmə; 3) cah-calal, təmtəraq; 4) tərəddüd, qətiyyətsizlik.

GİRİYAN *f.* گریان 1) ağlama; 2) b a x **giryənə**.

GİRİYANƏ *f.* گریانه ağlaya-ağlaya, ağlayaraq.

GİRİYƏ *f.* گریه 1) ağlama; 2) göz yaşı.

GİRİYƏBAR *f.* گریه بار göz yaşı yağdıran; ağlayan.

GİRİYƏFƏŞAN *f.* گریه فشان göz yaşı tökən, ağlayan.

GİSU *f.* گیسو b a x **giysu**.

GİTİ *f.* گیتی b a x **giyti**.

GİVƏ *f.* گیوه altı yumşaq parçadan olan ağ yay ayaqqabısı.

GİYA(H) *f.* گیاه || گیا ot, göy ot.

GİYSU *f.* گیسو saç, tük.

GIYSUDAR *f.* گیسودار 1) saçlı; 2) saçı uzun olan; uzunsaçlı.

GIYTI *f.* گیتی dünya, kainat; gidi.

GOFT *f.* گفت b a x göft.

GOR *f.* گور b a x gur¹.

GORBƏ *f.* گربه b a x gürbə.

GORBƏGOR *f.* گور بگور «gordan gora» gorbagor (*qarğış kimi işlədilir*).

GÖFT *f.* گفت b a x güft.

GÖFTAR *f.* گفتار 1) söz, kəlmə; 2) danışmaq nitqi; 3) mövzu.

GÖFTƏ *f.* گفته söz.

GÖFT(Ü)GU *f.* گفتگو söhbət, danışmaq.

GÖVHƏR *f.* گوهر 1) cavahir, inci, daş-qaş; 2) bir işin əsli, mayası, gövhəri. **Gövhəri-qəltan** غلطان iridənəli yuvarlaq inci; **gövhəri-laməkan** لامكان konkret yeri olmayan məkansız inci; **gövhəri-şahvar** شاهوار çox iridənəli şahənə inci; **gövhəri-yekta** يكتا tayı olmayan inci.

GÖVHƏRBAR *f.* گوهربار 1) gövhər yağdıran, cavahir saçan; 2) m. çox yaxşı, ürəyəyatan.

GÖVHƏRFƏŞAN *f.* گوهر فشان b a x gövhərfişan.

GÖVHƏRFİŞAN *f.* گوهر فشان b a x gövhərəngiz.

GÖVHƏRFÜRÜŞ *f.* گوهر فروش cavahir alverçisi, cavahir alveri edən tacir.

GÖVHƏRƏNGİZ *f.* گوهر انگيز b a x gövhərnisar.

GÖVHƏRİ *f.* گوهری gövhər satan, daş-qaş alveri edən.

GÖVHƏRNİSAR *a.* گوهر *və f.* نثار inci saçan, gözəl danışan (*natiq haqqında*); söz gövhəri səpən, gözəl yazan (*şair haqqında*).

GÖVHƏRPARƏ *f.* گوهر پاره gövhər parçası.

GÖVHƏRPAŞ *f.* گوهر پاش gövhər saçan.

GÖVHƏRRİZ *f.* گوهر ريز gövhər tökən.

GÖVHƏRŞİKƏN *f.* گوهر شکن cavahir sındıran.

GÖVSALƏ *f.* گوساله 1) birillik dana, biryaşar dana; 2) «Tövrat»a görə: Musa peyğəmbərin dövründə Samirə adlı bir nəfərin qızıldan qayırdığı və bununla bir neçə günün ərzində Musanın tərəfdarlarını yoldan çıxarıb bütperəst etdiyi dana; 3) *m.* sadəlövh, sadə (*adam haqqında*).

GUHƏR *f.* گوهر gövhər.

GUN *f.* گون *b a x* **gunə** (1-ci və 2-ci mənələrdə).

GUNA *f.* گونا *b a x* **gunə**.

GUNAGUN *f.* گونا گون *b a x* **gunə-gunə**.

GUNƏ *f.* گونە 1) rəng; 2) növ, cür, qayda, tərz; 3) yanaq.

GUNƏ-GUNƏ گونە گونە cürbəcür, növbənöv.

GUR¹ *f.* گور qəbir, gor, məzar.

GUR² *f.* گور çöləşşöyi.

GURXANƏ *f.* گور خانه *b a x* **guristan**.

GURİSTAN *f.* گورستان qəbiristan.

GURKƏN *f.* گورکن qəbirqazan.

GUSFƏND *f.* گوسفند qoyun.

GUŞ *f.* گوش 1) qulaq; 2) *m.* diqqət; 3) *m.* casus, kəşfiyyatçı.

GUŞƏ *f.* گوشه 1) bucaq; 2) künc; 3) uc, kənar; 4) bir şeyin iti tərəfi; tini; 5) dalda yer; sığınacaq; 6) az, bir az, azacıq; 7) kasıb ev.

Guşei-çəşm گوشه چشم 1) göz bucağı; 2) gözaltı baxma, nəzər salma; 3) *m.* mərhəmət, iltifət; **guşei-izlət** گوشه عزلت tənhalıq yeri; **guşei-nisyan** گوشه نسیان xatirədən çıxma, unudulma.

GUŞƏGİR *f.* گوشه گر *b a x* **guşənişin**.

GUŞƏNİŞİN *f.* گوشه نشین *b a x* **haşiyyənişin** (2-ci və 3-cü mənələrdə).

GUŞHUŞ *f.* گوش هوش diqqət.

GUŞT *f.* گوشت ət.

GUŞVARƏ *f.* گوشواره 1) sırğa; 2) *m.* diqqətlə qulaq asılıb yadda saxlanılan nəsihət, öyüd.

GÜŞZƏD *f.* گوشزد «*qulaq vurma*» 1) işarə etmə, kinayə etmə; 2) *m.* yada salma, xatırlatma.

GU(Y)¹ *f.* گو || گوی 1) deyən, söyləyən, oxuyan; 2) *b a x* **guyan**.

GU(Y)² *f.* گو || گوی 1) top, kos; 2) çovkən oyununda istifadə olunan kiçik top; 3) girdə şey.

GUYA *f.* گویا 1) danışan, deyən; 2) deyəsən, ola bilsin; 3) natiq.

GUYAN *f.* گویان *de*, söylə, danış.

GÜDAXTƏ *f.* گداخته ərimiş.

GÜDAZ *f.* گداز 1) əri(dil)mə (*metal və s. haqqında*); 2) yan(dır)-ma; 3) cadudan birisinə yetirilən bəla, azar; 4) *m.* fəlakət, məhv.

GÜFT *f.* گفت 1) həkimanə söz, hikmətli ifadə; 2) söz.

GÜL *f.* گل çiçək. **Güli-xəndan** گل خندان gülər gül, açılmış çiçək.

GÜLAB *f.* گلاب gül suyu; qaynatma və buxarlandırma yolu ilə qızılgülün xüsusi növündən alınan ətirli maye.

GÜLABDAN *f.* گلابدان *b a x* **gülabpuş**.

GÜLABPUŞ *f.* گلابپوش «*gülab səpən*» *b a x* **gülabzən**.

GÜLABZƏN *f.* گلابزن «*gülab vuran*» gülab tökmək üçün sürəhi-yə oxşar qab; gülab qabı.

GÜLBANG *f.* گلبنگ 1) hava ilə oxunan mahnı; 2) bülbülün nəğməsi, bülbül cəh-cəhi.

GÜLBƏDƏN *f.* گل və بدن *b a x* **güləndam**.

GÜLBƏND *f.* گلبنده «*gül bağı*» boyunbağı.

GÜLBƏRG *f.* گلبرگ gül yarpağı, qızılgül yarpağı.

GÜLBƏSƏR *f.* گل بسر «*başında gül*» xiyar, yelpənək.

GÜLBƏŞƏKƏR *f.* گل və شكر gül mürəbbəsi.

GÜLBU(Y) *f.* گل بو || گلوی gül qoxulu; ətirli.

GÜLBÜN *f.* گلبن gül kolu, qızılgül kolu.

GÜLÇİN *f.* گلچین 1) gül dərən, gül yığan; 2) seçilmiş, seçmə; 3) bağban; 4) *m.* kiçik antologiya.

GÜLÇÖHRƏ *f.* گلچهره *b a x* **gülru(x)**.

GÜLDAN *f.* گلدان 1) gül-qabı; 2) dibçək.

GÜLDƏHƏN *f.* گل دهن gülağzılı.

GÜLDƏSTƏ *f.* گل دسته 1) gül dəstəsi, dəmət; 2) minarə.

GÜLƏNDAM *f.* گل اندام bədəni gül kimi; gözəl və ətirli bədəni olan.

GÜLFAM *f.* گلفام gül rəngində, qızılgül rəngində, al-qırmızı.

GÜLGƏŞT *f.* گلگشت gül ağacları olan qəzinti yeri, güllü qəzinti sahəsi.

GÜLGÜN *f.* گلگون 1) gül kimi, gülə bənzəyən, çiçəkvarı; 2) qızılgül rəngində olan, al; 3) rəngarəng; 4) Nizaminin «Xosrov və Şirin» poemasında Şirinin al rəngli atının adı.

GÜLGUNCAMƏ *f.* گلگون جامه gül rəngində paltar, güllü libas, güllü don.

GÜLXƏN *f.* گلخن b a x külxan.

GÜLKİŞTƏ *f.* گل کشته gül əkilməmiş sahə; güllük.

GÜLQƏND *f.* گل və ا. قند b a x gülşəkər.

GÜLQÖNÇƏ *f.* گل غنچه qızılgül qönçəsi.

GÜLNAR *f.* گل نار 1) nar gülünə bənzər çiçək açan gül; nargülü; 2) *m.* güllü, çiçəkli.

GÜLNARFAM *f.* گلنار فام nargülü rəngində olan; al-qırmızı.

GÜLNARİ *f.* گلناری nargülü rəngində.

GÜLNİHAL *f.* گل نهال 1) gül fidanı; 2) düz bitmiş kiçik qızılgül kolu.

GÜLPƏRƏST *f.* گلپرست gülsevər.

GÜLPƏRVƏR *f.* گلپرور gül bəsləyən, çiçək əkən.

GÜLPİRAHƏN *f.* گل پیراهن 1) köynəyi gül kimi ətirli olan; 2) *m.* köynəyi gülə bulaşmış.

GÜLRƏNG *f.* گلرنگ 1) gül rəngli, qızılgül rəngində; 2) *m.* şərəb rəngi.

GÜLRİZ *f.* گلریز 1) gül saçan, çiçək yağdıran; 2) musiqidə: bir hava adı; 3) atəşfəşanlıq.

GÜLRUH *f.* گل və ə. روح ruhu gül kimi olan, gül ruhlu.

GÜLRU(X) *f.* گلرو || گلروخ b a x **gülüzar**.

GÜLRÜXSAR *f.* گل رخسار gülyanaqlı, alyanaq.

GÜLŞƏKƏR *f.* گل شکر gül mürəbbəsi, şəkərə salınmış qızılgül ləçəyi.

GÜLŞƏN *f.* گلشن güllük, çiçəklik. **Gülşəni-nasut** گلشن ناسوت dünya; insanlar aləmi.

GÜLŞƏNİSTAN *f.* گلشنستان b a x **gülşənzar**.

GÜLŞƏNSƏRA(Y) *f.* گلشن سرا || گلشن سرای güllükdə kiçik köşk.

GÜLŞƏNZAR *f.* گلشنزار gülşənlik, güllük.

GÜLULƏ *f.* گلولة *asli f.* güllə.

GÜLULƏBARAN *f.* گلولة باران gülləbaran, gülləyə batma, gülləyə basma.

GÜLÜSTAN *f.* گلستان güllük, çiçəklik. **Gülüstani-İrəm** گلستان ارم cənnət bağı.

GÜLÜZAR *f.* گل və ə. عذار gülüzlü, yanaqları çiçək kimi olan.

GÜLZAR *f.* گلزار güllük, çiçəklik.

GÜM *f.* گم itkin, itmə; itki.

GÜMAN *f.* گمان 1) ehtimal, zənn; 2) şübhə.

GÜMAŞTƏ *f.* گماشته 1) nəzarətçi; 2) ayaqçı; 3) vəkil; 4) nökr, qulluqçu.

GÜMGƏŞTƏ *f.* گمگشته itkin düşmüş; itmiş.

GÜMKƏRDƏ *f.* گمکرده itirmiş.

GÜMNAM *f.* گم نام 1) adı batmış, yaddan çıxmış; 2) anonim, adsız, imkansız.

GÜMRAH¹ *f.* گمراه 1) yolu itirmiş, azmış; 2) yolundan çıxmış; azğın.

GÜMRAH² *f.* گمراه bədencə sağlam, qıvraq (*adam*).

GÜMRAHİ *f.* گمراهی azğınlıq.

GÜNAH *f.* گناه b a x **günəh**.

GÜNAHKAR *f.* گناه *günahı* olan; təqsirli, suçlu.

GÜNBƏD, GÜNBƏZ *f.* گنبد || گنبد *b a x künbəd, künbəz.*

Günbədi (günbəzi)-dəvvar دوار (گنبد) dolanan günbəz; göy, səma; **günbədi (günbəzi)-lacivərd** لاجورد (گنبد) buludsuz göy; mavi səma; **günbədi (günbəzi)-mina** مینا (گنبد) səma, göy.

GÜNCAYİŞ *f.* گنجایش 1) tutum (*araya yerləşən qədər*); 2) *m.* meyl, həvəs.

GÜNƏH *f.* گنه təqsir, suç.

GÜRBƏ *f.* گربه pişik.

GÜRD *f.* گرد *igid, pəhləvan, qəhrəman.*

GÜRG *f.* گرگ canavar, qurd. **Gurgi-əcəl** گرگ عجل «*əcəl qurdu*» *m.* Əzrail.

GÜRGMÜŞT *f.* گرگ مشت «*canavar pəncəli*» *m.* azman, yekə // *m.* qüvvətli, güclü.

GÜRİZ *f.* گریز qaçma, qaçış.

GÜRİZAN *f.* گریزان 1) qaçan; 2) qaça-qaça, qaçaraq.

GÜRİZGAH *f.* گریزگاه 1) daldalanacaq, qaçılacaq yer; 2) *m.* dənışıqda bir mətləbdən başqa yaxın mətləbə keçmə.

GÜRÜH *f.* گروه camaat, izdiham // böyük dəstə.

GÜRÜSNƏ *f.* گرسنه ac.

GÜRÜSNƏÇEŞM *f.* گرشنه چشم acgöz.

GÜRZ *f.* گرز 1) başı dəmir və ya daşdan olan toppuz; iri çəkiç.

GÜSİL *f.* گسیل göndərmə, yollama.

GÜŞAD *f.* گشاد genişlik açıqlıq.

GÜŞADƏ *f.* گشاده açıq, aydın.

GÜŞA(Y) *f.* گشا || گشای açan, açıcı.

GÜŞAYİŞ *f.* گشایش 1) aç(ıl)mış; 2) yüngül, yüngülləşmiş; 3) genişlik, açıqlıq.

GÜVAH *f.* گواه şahid.

GÜVAHİ *f.* گواهی şahidlik.

GÜVAR(A) *f.* گوار || گوار 1) dadlı, tamlı şey; 2) asan həzm olunan yemək.

GÜZAF *f.* گزاف boş danışmaq; laqquq.

GÜZAR *f.* گذار 1) keçmə, getmə; 2) qoyma.

GÜZARƏNDƏ *f.* گذارنده keçirən, keçirici.

GÜZARİŞ *f.* گزارش 1) keçid, keç(ir)mə; 2) bəyan, izah, şərh; 3) işin gedişi; əhvalat, qəziyyə; 4) xəbər; 5) nəqlətmə.

GÜZƏR *f.* گذر 1) gəzirmə, seyr; 2) keçid, keçmə; 3) b a x **gü-zərgah, güzərgəh**.

GÜZƏRAN *f.* گذران yaşayış, həyat, dolanışmaq.

GÜZƏRGAH, GÜZƏRGƏH *f.* گذرگاه || گذرگاه keçiləcək yer, keçilən yol.

GÜZƏŞT *f.* گذشت 1) keçmə, keçid; 2) əksil(t)mə, azal(t)ma, en(dir)mə (*malın qiyməti haqqında*); 3) bağışlama, öfvetmə; 4) keçdi, ötdü, getdi.

GÜZƏŞTƏ *f.* گذشته keçmiş, keçən, qabaqkı, əvvəlki.

GÜZİDƏ *f.* گزیده seçilmiş, bir şeyin ən yaxşı hissəsi.

GÜZİN *f.* گزین 1) seçən, ayıran, bəyənen; 2) bəzənilmiş, bəzəkli.

Ğ

Ğ ə. غ 1) ərəb əlifbasının 19-cu, fars və əski Azərbaycan əlifbalarının 22-ci hərfi; əbcəd hesabında 1000 rəqəmini ifadə edir; 2) b a x Q².

ĞEYN ə. غین ərəb, fars və əski Azərbaycan əlifbalarında غ hərfinin adı.

H

H¹ *ə*. ح ərəb əlifbasının 6-cı, fars və əski Azərbaycan əlifbalarının 8-ci hərfi; əbcəd hesabında 8 rəqəmini ifadə edir.

H² *ə*. ه ərəb əlifbasının 26-cı, fars əlifbasının 31-ci, əski Azərbaycan əlifbasının 32-ci hərfi; əbcəd hesabında 5 rəqəmini ifadə edir.

HA *f*. ها fars və əski Azərbaycan əlifbalarında ه hərfinin adı. **Hayi-həvvəz** های هو *«ha»* (ه) hərfinin *«he»* (ح) hərfindən fərqləndirilməsi üçün əbcəd qrupuna müvafiq tərzdə obrazlı adı.

HABİT *ə*. هابط aşağıya düşən, enən.

HACAT *ə*. حاجات *«hacət» c.* 1) ehtiyaclar; 2) əşyalar.

HACC *ə*. حاج b a x **hacı**.

HACCƏ *ə*. حاجه həccə getmiş, hacı qadın // hacıxanım.

HACCÜLHƏRƏMEYN *ə*. حاج الحرمين Məkkə və Mədinəni ziyarət etmiş hacı.

HACƏ(T) *ə*. حاجه || حاجت 1) ehtiyac; 2) əşya.

HACƏTGAH, HACƏTGƏH *ə*. حاجت və *f*. گاه || گه ehtiyac yeri, lazım olan yer; 2) b a x **hacətxanə**.

HACƏTXANƏ *ə*. حاجت və *f*. خانه ayaqyolu.

HACƏTMƏND *ə*. حاجت və *f*. مند 1) möhtac, ehtiyacı olan; 2) kasıb, yoxsul.

HACI *ə*. حاجي || حاج Məkkəni ziyarət etmiş adama verilən ad.

HACİB¹ *ə*. حاجب 1) qapıçı; 2) orta əsrlərdə Şərq hökmdarlarının vəziri.

HACİB² *ə*. حاجب örtük, pərdə, şırma.

HACİB³ *ə*. حاجب şeirdə iki qafiyə arasında rədif; daxili rədif.

HACİB⁴ *ə*. حاجب qaş.

HACİBEYN *ə*. حاجبين qaşlar (iki qaş).

HACİZ *ə*. حاجز 1) ayıran, edən; 2) bəzi bədən üzvlərini bir-birindən ayıran pərdə.

HADD *ə.* حد 1) ucu şiş; 2) iti, kəskin, kəsici; 3) *m.* sərt, çox təsirli.

HADDƏ *ə.* حاده 1) metaldan məfil düzəltmək üçün alət; 2) *m.* əsaslı surətdə yoxlama.

HADİ *ə.* هادی 1) doğru yol göstərən, düz yola çağırən; 2) bələdçi, ləpirçi.

HADİ ƏŞƏR *ə.* حادی عشر on birinci.

HADİM *ə.* هادم yıxan, dağıdan, viran edən.

HADİS *ə.* حادث 1) sonradan üzə çıxan, peyda olan; 2) baş verən, üz verən.

HADİSƏ *ə.* حادثه əhvalat, macəra, vəqə.

HAFİZ *ə.* حافظ 1) saxlayan, qoruyan; 2) Quranı əzbər bilən adam.

Hafizi-kəlam حافظ کلام b a x **hafizkəlam.**

HAFİZƏ *ə.* حافظه yadda saxlama qabiliyyəti; yaddaş.

HAFİZKƏLAM *ə.* حافظ کلام Quranı əzbər bilən adam.

HAİB *ə.* هائب b a x **hayib.**

HAİC *ə.* هائج b a x **hayic.**

HAİL¹ *ə.* هائل b a x **hayil.**

HAİL² *ə.* حائل b a x **hayil.**

HAİLƏ *ə.* هائلة b a x **hayilə.**

HAİR *ə.* حائر b a x **hayir.**

HAİT *ə.* حائط b a x **hayit.**

HAİZ *ə.* حائز b a x **hayiz.**

HAKƏZA *ə.* هكذا 1) beləcə, bu surətlə; 2) bunun kimi.

HAKİ *ə.* حاکي hekayə edən, nəğil edən, bəhs edən, danışan.

HAKİM *ə.* حاکم 1) məhkəmə sədri; 2) yarışı idarə edən; 3) hökm edən, hökm verən; 4) qubernator, vali. **Hakimi-mütləq** حاکم مطلق ölkəni təkbəşinə idarə edən; diktator; **hakimi-şəər** حاکم شرع dini qayda-qanunlara əsasən mühakimə edən; qazı.

HAKİMANƏ *ə.* حاکم انه hakimə yaraşan surətdə; qəti.

HAKİMİYYƏT *ə.* حاکمیت hökumət, hakimlik.

HAL *ə. حال* 1) vəziyyət; 2) indiki, hazırda olan; 3) dərvişlərə aid keyfiyyət.

HALA *ə. حالا* b a x **halən**.

HALAL *ə. حلال* b a x **həlal**.

HALALZADƏ *ə. حلال və f. زاده* b a x **həlalzadə**.

HALAT *ə. حالات* «*halət*» hallar, vəziyyətlər; əhvalar.

HALƏ *ə. هاله* Ayın ətrafında bəzən görünən işıqlı dairə.

HALƏN *ə. حالاً* 1) indi; 2) hələ, hələ də; 3) hələlik, vaxt varkən.

HALƏT *ə. حالت* hal, vəziyyət, əhval, keyfiyyət. **Haləti-təhsil** *حالت تحصیل* təhsil(in) vəziyyəti.

HALİ *ə. حالى* 1) hal; 2) xəbərdar, agah.

HALİK *ə. هالك* 1) həlak olan, məhv olan; 2) puç, boş.

HALİYA *ə. حاليا* indi, indiki halda, indi ki...

HALONKİ *ə. حال və f. انکه* halbuki, bir halda ki...

HAMƏ *ə. هامة* başın təpəsi.

HAMİ *ə. حامى* himayə edən, himayədar.

HAMİD *ə. حامد* şükr edən.

HAMİL *ə. حامل* 1) minmiş; 2) yüklü, yüklənmiş; 3) üzərində olan; 4) daşıyan, götürən; 5) sahib, yiyə.

HAMİLƏ *ə. حامله* ikicanlı, ayağıdır (*qadın haqqında*).

HAMİLƏN *ə. حاملأ* yüklü olduğu halda, yüklü olaraq; daşıyaraq.

HAMİŞ *ə. هامش* 1) yazılı şeyin haşiyəsi; dərkənar; 2) imzadan sonra məktuba edilən əlavə.

HAMİZ *ə. حامض* 1) turş; 2) turşu.

HAMİZİYYƏT *ə. حامضيت* turşluq.

HAMMAL *ə. حمال* b a x **həmmal**.

HAMMƏ *ə. هامة* zərərverici, ziyanverici; parazit.

HAMPA *f. همپا* b a x **həmpa(y)**.

HAMUN *f. هامون* səhra, çöl, biyaban.

HARAM *ə. حرام* b a x **həram**.

HARAMXOR *ə.* حرام və *f.* خور b a x **həramxor**.

HARAMİ *ə.* حرامی b a x **hərami**.

HARAMZADƏ *ə.* حرام və *f.* زاده b a x **həramzadə**.

HARİB *ə.* هارب qaçan, fərarilik edən.

HARİQ *ə.* حارق yandıran.

HARİQƏ *ə.* حارقة atəş, od.

HARİS¹ *ə.* حارس qoruyan, qoruyucu; keşikçi, qarovulçu, qapıçı.

HARİS² *ə.* حارث əkinçi, rəncbər.

HARR *ə.* حار 1) isti, qızgın; 2) yandırıcı, hərarət verən; 3) *m.* cəhd edən; 4) *m.* qeyrətli.

HARUT *ə.* هاروت 1) dünyəvi bir qadına bəslədikləri sevgiyə görə cənnətdən qovulmuş iki mələkdən birinin adı (b a x **Marut**); 2) *m.* sehrkar.

HASAR *ə.* حصار b a x **həsar**.

HASİB *ə.* حاسب hesabdar, mühasib.

HASİD *ə.* حاسد həsəd aparan; paxıl.

HASİL *ə.* حاصل 1) vücuda gələn, araya çıxan; 2) bitən, göyərən; 3) yetişən, çatan; 4) səmərə, xeyir. **Hasili-kəlam** حاصل کلام sözün qıyası, bir sözlə.

HASİLAT *ə.* حاصلات «*hasil*» *c.* hasil olunan şey(lər); *t.* məhsul.

HASİR *ə.* حاسر həsrət çəkən.

HASİRÜRRƏS *ə.* حاسر الرأس başıaçıq.

HASS *ə.* حاس hiss edən, duyan.

HASSƏ *ə.* حاسه 1) hiss, duyğu; 2) beş duyğu orqanından hər biri.

HASSİYYAT *ə.* حاسيات duyma xassəsi, duyuculuq.

HAŞA *ə.* حاشا bizdən uzaq olsun! Allah göstərməsin!

HAŞA VƏ KƏLLA *ə.* حاشا و کلا heç bir vaxt, ola bilməz; qətiyyən, əsla.

HAŞALİLLAH *ə.* حاشا لله b a x **haşəllah**.

HAŞƏLLAH *ə.* حاش لله Allah eləməsin! Allah uzaq eləsin!

HAŞİMİ *ə.* هاشمی haşimilər nəslindən olan (*Məhəmməd peyğəmbər nəzərdə tutulur*).

HAŞİYƏ *ə.* حاشیه 1) kitab və ya vərəqənin qıraqlarındakı yazı; 2) parçanın və s. qıraqlarına tikilən başqa parça zolağı; köbə; 3) *m.* əsas məsələ ilə az əlaqəsi olan danışq və ya yazı.

HAŞİYƏNİŞİN *ə.* حاشیه və *f.* نشین 1) kənarda oturan, kənar-bucaqdakı; 2) evdə qapanıb qalan, başqa yerə getməyən; 3) dünyadan əl çəkib ibadətlə məşğul olan.

HATƏM *ə.* حاتم 1) qət edən, əmr edən; qanun verən; 2) ərəb əsə-tirində: çox səxavətli bir adamın adı; 3) *m.* comərd, əliaçıq, səxavətli.

HATİF *ə.* هاتف 1) qışqıran, bağırان, səslənən; 2) qeybdən gələn səs; 3) vicdanın səsi, dəruni səs.

HAVA¹ *ə.* هوا b a x həva¹.

HAVA² *ə.* هوا b a x həva².

HAVAXAH *ə.* هوا və *f.* خواه b a x həvaxah.

HAVƏN *ə.* حاون həvəng, həvəngdəstə.

HAVİ *ə.* حاوی əhatə edən, ehtiva edən, içinə alan.

HAVİYƏ¹ *ə.* حاويه qalayçıların odda qızdırıb ucu ilə qalay götür-dükləri alət.

HAVİYƏ² *ə.* هاويه cəhənnəm.

HAYİB *ə.* هايب qorxan, qorxaq.

HAYİC *ə.* هايج 1) həyəcanlandıran; 2) qızgın, coşqun.

HAYİ-HÜTTİ *ə.* حای حطی «he» (ح) hərfini «ha» (ه) hə-rfindən fərqləndirilməsi üçün əbcəd qrupuna müvafiq tərzdə obrazlı adı.

HAYİL¹ *ə.* حایل 1) dəyişmiş, dəyişilmiş; 2) maneə; 3) çəpər, ha-sar; 4) *m.* əngəl, maneə.

HAYİL² *ə.* هاييل 1) qorxunc, qorxulu; 2) nəhəng, azman, çox iri; 3) hündür, yüksək.

HAYİLƏ *ə.* هاييله faciə.

HAYİR *ə.* حاير heyran olan, çaşib-qalan.

HAYİT ə. حائط divar, hasar.

HAYİZ ə. حایز malik olan; sahib, yiyə // əhatə edən.

HAZA ə. هذا bu (kişi cinsi).

HAZA KÜFR(ÜN) ə. هذا کفر bu kafırlıqdır, bu küfrdür.

HAZİHİ ə. هذه bu (qadın cinsi).

HAZİQ ə. حاذق mahir, məharətli.

HAZİQANƏ ə. حاذقə və f. انه məharətlə.

HAZİM¹ ə. حازم doğru fikirləşən, düz niyyət edən.

HAZİM² ə. هاضم həzm etdirən, həzmə verən.

HAZİMƏ ə. هاضمه mədənin yeyilən şeyləri həzmetmə qabiliyyəti.

HAZİR(Ə) ə. حاضر || حاضر hazır, hazır olan; hüsurda olan, iştirak edən.

HAZİRİN ə. حاضرين b a x **hazirun**.

HAZİRUN ə. حاضرون «hazir» c. hazır olanlar, iştirak edənlər.

HE f. حə fars və əski Azərbaycan əlifbalarında ح hərfinin adı.

HECA' ə. هجا sözün birdəfəyə tələffüz olunan səsi və ya səs birləşməsi hissəsi.

HEKAYƏ ə. حكاية b a x **hekayət** (2-ci mənada).

HEKAYƏNƏVİS ə. حكاية və f. نویس b a x **hekayətnəvis**.

HEKAYƏT ə. حكايت 1) əhvalat, qəziyyə, sərgüzəşt; 2) kiçik həcmli ədəbi-bədii nəsr əsəri.

HEKAYƏTNƏVİS ə. حكاية və f. نویس hekayə yazan, hekayəçi.

HESAB ə. حساب 1) say, miqdar; 2) riyaziyyat elmlərindən biri; 3) haqq-hesab, hesabat; 4) borc, verəcək.

HESABAT ə. حسابات «hesab» c. 1) haqq-hesablar; 2) t. haqq-hesab vermə.

HESABİ ə. حسابی 1) hesab qaydalarına uyğun; 2) haqq-hesabını bilən; 3) düz iş görən; haqlı; 4) öz qaydasında, yerli-yerində; doğru, düzgün.

HEYBƏT *ə. هيبت* 1) qorxu, dəhşət; 2) hörmət, izzət; 3) ləyaqət, etibar, nüfuz.

HEYBƏTAMİZ *ə. هيبت və f. آميز* heybətli, dəhşətli, qorxunc.

HEYCA' *ə. هيجا ء* dava, müharibə, vuruşma.

HEYDƏR *ə. حيدر* 1) aslan, şir; 2) *m.* igid, cəsur.

HEYDƏRANƏ *ə. حيدر və f. انه* igidcəsinə, cəsurcasına.

HƏRDƏRİYYƏ *ə. حيدريه* dərvişlərin geydikləri qısa paltar.

HEY'ƏT *ə. هيأت* 1) şəkil, surət, görünüş; 2) duruş, vəziyyət; 3) hal, görünüş; 4) komissiya, təşkilat; 5) astronomiya.

HEY'ƏTŞÜNAS *ə. هيأت və f. شناس* astronom.

HEYF *ə. حيف* 1) təəssüf, əfsus; 2) heyif.

HEYFA *ə. حيفا* təəssüf ki, heyif ki.

HEYHAT *ə. هيهات* təəssüf, əfsus, heyif.

HEYKƏL *ə. هيكل* 1) böyük bina, uca məbəd; bütxana; 2) canlıların bərk materialdan qayırılmış abidəsi; 3) boyuna salınan dua; 4) maket.

HEYKƏLTƏRAŞ *ə. هيكل və f. تراش* heykəlpayırən sənətkar.

HEYKƏLTƏRAŞI *ə. هيكل və f. تراشي* heykəlpayırma sənəti; heykəltəraşlıq.

HEYRAN *ə. حيران* çaşılıb qalmış, çaşmış.

HEYRƏT *ə. حيرت* donub qalma, təəccüb.

HEYRƏTAMİZ *ə. حيرت və f. آميز* heyrətləndirici, heyrətləndirən.

HEYRƏTBƏXŞ *ə. حيرت və f. بخش* b a x **heyərətəngiz**.

HEYRƏTƏFZA *ə. حيرت və f. افزا* heyrət artıran, daha da təəccübləndirən.

HEYRƏTƏNGİZ *ə. حيرت və f. انگيز* heyrətə salan, təəccübləndirən, təəccüblü.

HEYRƏTRƏS *ə. حيرت və f. رس* heyrətə salan, çaşdıran.

HEYRƏTZƏDƏ *ə. حيرت və f. زده* heyrətlənmiş, mat qalmış.

HEYSİYYƏT *ə. حيسيت* 1) ləyaqət, nüfuz; 2) mənlik.

HEYTAN *ə. حيطان* «hait» *c.* divarlar, hasarlar.

HEYVAN¹ *ə.* حيوان 1) faunaya məxsus canlı məxluq; 2) *m.* qaba, kobud. **Heyvani-qeyri-natiq** حيوان غير ناطق «*danışa bilməyən canlı*» heyvan.

HEYVAN² *ə.* حيوان dirilik, həyat.

HEYVANİ *ə.* حيوانی heyvana mənsub, heyvandan olan.

HEYVANIYYƏT *ə.* حيوانيت 1) heyvanlıq; 2) *m.* qabalıq, kobudluq.

HEYV *ə.* حي diri, canlı. **Heyyi-baqi** حي باقى əbədi, diri; **heyvi-layənum** حي لاينوم həmişə oyaq; yatmayan; **heyvi-layəmut** حي لايموت həmişəyaşar; ölməz.

HEYZ *ə.* حيض aybaşı (*qadınlarda*).

HEYZƏ *ə.* هيضه 1) ishal (*xəstəlik*); 2) vəba (*xəstəlik*); 3) xəstəliyin qayıtməsi.

HƏBA' *ə.* هبا' 1) narın toz; 2) *m.* bihudə, əbəs.

HƏBAB *ə.* حباب b a x hūbab.

HƏBB *ə.* حب həb (*dərman*). **Həbbi-səlam** حب سلام b a x həb-büssəlatin.

HƏBBƏ *ə.* حبه 1) dən; ləpə (*qoz, fındıq və s. ləpəsi*); 2) dənli bitki(lər); 3) dirhəmin 1/40 hissəsi.

HƏBBƏZA *ə.* حبذا əhsən! afərin! nə yaxşı!

HƏBBÜSSƏLATİN *ə.* حب السلاطين «*sultanların həbi*» kinəotu.

HƏBƏŞ(i) *ə.* حبش || حبشى 1) Həbəşistanın əsas yerli əhalisindən olan; efiofiyalı; 2) *m.* qara, qaradərili (*adam haqqında*).

HƏBİB *ə.* حبيب sevgili; sevimli.

HƏBİBA *ə.* حبيبا ey sevgili! ay sevgilim!

HƏBİBÜLLAH *ə.* حبيب الله 1) Allahın sevimlisi, Tanrının sevimlisi (*İbrahim və Məhəmməd peyğəmbərlərə verilən ad*).

HƏBL *ə.* حبل ip, kəndir.

HƏBLÜLMƏTİN *ə.* حبل المتين 1) möhkəm, davamlı ip; 2) *m.* səmimi dostluq.

HƏBS *ə.* حبس dustaq etmə; tutma.

HƏBSXANƏ *ə.* حبس və *f.* خانه qazamat, həbsxana, məhbəs.

HƏBT *ə.* حبط mübahisədə sükut etmə.

HƏCAMƏT *ə.* حجامت 1) qanalma əməliyyatı; 2) həmin əməliyyatı icra etmək üçün alət.

HƏCC *ə.* حج Məkkədə Kəbəni ziyarət etmə. **Həcci-əkbər** حج اکبر «ən böyük həcc» Kəbəni qurban bayramında ziyarət etmə.

HƏCCAM *ə.* حجام qanalan, dəllək, cərrah.

HƏCƏR *ə.* حجر daş. **Həcəri-əsvəd** حجر اسود b a x **həcərüləsvəd**; **həcəri-mübarək** حجر مبارک b a x **həcərüləsvəd**; **həcəri-yəməni** حجر يمني qırmızı və narıncı rəngli qiymətli daş, əqiq.

HƏCƏRÜLƏSVƏD *ə.* حجر الاسود «qara daş» Kəbədəki müqəddəs daş.

HƏCİF *ə.* حفيف qarın quruldaması; qurultu.

HƏCİN *ə.* هجين qarışıq cins; hibrid, mələz; 2) çox iti yeriyən dəvə; 3) birhürgüclü dəvə.

HƏCLƏ *ə.* حله b a x **həcləgah**.

HƏCLƏGAH *ə.* حله və *f.* گاه zifaf otağı, gərdək.

HƏCM *ə.* حجم tutum, böyüklük.

HƏCMƏN *ə.* حجمًا həcmə, tutumca.

HƏCR¹ *ə.* هجر günorta istisi, bürkü.

HƏCR² *ə.* حجر 1) yasaq, qadağan; 2) qəyyumluq; 3) vətəndaşlıq hüquqlarından məhrum etmə (olma).

HƏCV *ə.* هجو satira.

HƏCVİ *ə.* هجوى satirik.

HƏCVİYYƏ *ə.* هجويه satirik şeir.

HƏCZ *ə.* حجز 1) tutub saxlama; tutma; 2) müsadirə.

HƏDAİQ *ə.* حدائق «hədiqə» c. b a x **hədayiq**.

HƏDASƏT *ə.* حادثات yenilik, təzəlik. **Hədasəti-sinn** حادثات سن yaşca kiçiklik.

HƏDAYA *ə.* هدايا «hədiyyə» c. hədiyyələr.

HƏDAYİQ *ə.* حادِيق bağçalar.

HƏDD *ə.* حد 1) sərhəd, hüdud; 2) *m.* son, nəhayət. **Həddi-bülug** حد بلوغ yetkinlik yaşı, yeniyetməlik.

HƏDDAD *ə.* حداد dəmirçi.

HƏDƏ *ə.* هدە qorxu, təhdid.

HƏDƏB(Ə) هدب || حذب yumru.

HƏDƏBİYYƏT *ə.* حديث yumruluq.

HƏDƏF *ə.* هدف nişanə, nişangah; məqsəd.

HƏDƏQƏ *ə.* حقه göz bəbəyi.

HƏDƏQİ *ə.* حقی göz bəbəyinə aid olan.

HƏDƏR *ə.* هدر 1) faydasız, mənasız; 2) boş yerə, nahaq.

HƏDƏS *ə.* حدث 1) yeni üz çıxan, özünü yeni göstərən; 2) yeni-dən dəstəmaz və qüsl tələb edən hal, hadisə və s.

HƏDİD *ə.* حديد 1) dəmir; 2) *m.* şiddətli, kəskin; 3) *m.* hərarətli, isti; 4) *m.* acıqlı, hirsli.

HƏDİDİ *ə.* حديدی dəmirdən olan, dəmirə aid.

HƏDİQƏ *ə.* حقه bağ, bağça // meyvə bağı, meyvəlik.

HƏDİS *ə.* حديث 1) məzmunu Məhəmməd peyğəmbərin işlərindən və yaxud sözlərindən alınan rəvayət; 2) yeni, təzə; 3) sonradan zühur etmiş, vücuda gəlmiş; 4) rəvayət, hadisə. **Hədisi-qüdsi** حديث قدسی müqəddəs hədis.

HƏDİSƏN *ə.* حديثاً hədisdə deyildiyi kimi, hədisdəki kimi.

HƏDİYYƏ *ə.* هديه bəxşiş, sovqat.

HƏDYAN *ə.* هديان b a x **həzəyan**.

HƏFƏZƏ *ə.* حفظه «hafiz» *c.* 1) hafizlər; 2) *t.* qoruyan, saxlayan; 3) *t.* bir şeyi əzbər bilən // Quranı əzbər bilən.

HƏFİD *ə.* حفيد nəvə (oğlan).

HƏFİDƏ *ə.* حفيدة nəvə (qız).

HƏFİRƏ *ə.* حفيرة qazılmış yer; çuxur.

HƏFİZ *ə.* حفيظ saxlayan, qoruyan.

HƏFİZALLAH *ə.* حفظ الله Allah saxlasın! Tanrı qorusun!

HƏFR *ə.* حفر qazıma, qazıntı.

HƏFRƏ *ə.* حفرة çuxur, çala.

HƏFRİYYAT *ə.* حفريات «*həfr*» *c.* arxeoloji qazıntılar, qazıntı işləri.

HƏFT *f.* هفت yeddi.

HƏFTABA *f.* هفت *və* *ə.* ابا «*yeddi aba*» *b a x* həftasiman.

HƏFTAD *f.* هفتاد yetmiş.

HƏFTASİMAN *f.* هفت آسمان *b a x* həftpədən.

HƏFTƏ *ə.* هفته yeddi günlük vaxt ölçüsü.

HƏFTƏXTƏR *f.* هفت اختر Ütarid (Merkuri), Zöhrə (Venera), Mərrix (Mars), Müştəri (Yupiter), Zühəl (Saturn), Ay və Günəşdən ibarət yeddi səma cismi.

HƏFTİQLİM *f.* هفت *və* *ə.* اقليم qədim coğrafiya alimlərinə görə, yeddi iqlim zonasından ibarət Yer kürəsi.

HƏFTKİŞVƏR *f.* هفت کشور qədim coğrafiya alimlərinə görə, yeddi ölkədən ibarət Yer kürəsi.

HƏFTPƏDƏR *f.* هفت پدر «*yeddi at*» *b a x* həfttaq.

HƏFTTAQ *f.* هفت *və* *ə.* طاق «*yeddi tağ*» qədim coğrafiya alimlərinə görə, yeddi göydən ibarət kainat.

HƏFVƏH *ə.* هفوه səhv, yanlışlıq.

HƏKƏM *ə.* حكم 1) münsif, arbitr; 2) münsiflər məhkəməsi.

HƏKİM *ə.* حكيم 1) mütəfəkkir, filosof // hikmət və fəlsəfə mütəxəssisi; 2) bütün elm və fənləri bilən adam; əllamə; 3) təbib, doktor.

HƏKİMANƏ *ə.* حكيم *və* *f.* انه həkimə layiq surətdə, mütəfəkkir-cəsinə.

HƏKK *ə.* حك metal, daş və s. üzərində polad qələmlə yazı, şəkil, naxış və s. oyma, qazıma.

HƏKKAK *ə.* حكاك həkk edən sənətkar, oymaçı.

HƏQAIQ *ə.* حقائق «*həqiqət*» *c.* *b a x* həqayiq.

HƏQARƏT *ə. حَقَارَت* 1) hörmətsizlik, saymamazlıq; 2) həqir sayma, həqirlik.

HƏQAYİQ *ə. حَقَائِق* həqiqətlər.

HƏQBİN *ə. بَيْنَ حَقٍّ* və *f. بَيْن* doğru, düz adam.

HƏQ'Ə *ə. هَقْعَه* Sacayağı (*bürç adı*).

HƏQGU *ə. حَقٍّ* və *f. گو* haqq danışan, doğru söyləyən.

HƏQİQ *ə. حَقِيق* haqlı.

HƏQİQƏT *ə. حَقِيقَت* doğru, həqiqətən olmuş iş, hadisə.

HƏQİQƏTBİN *ə. حَقِيقَت* və *f. بَيْن* həqiqət tərəfdarı, doğruluğu sevən.

HƏQİQƏTƏN *ə. حَقِيقَتًا* doğrudan, doğrudan da.

HƏQİQƏTGÜSTƏR *ə. حَقِيقَت* və *f. گستر* həqiqət tərəfdarı.

HƏQİQƏTPƏRƏST *ə. حَقِيقَت* və *f. پرست* b a x **həqiqətpərvər**.

HƏQİQƏTPƏRVƏR *ə. حَقِيقَت* və *f. پرور* həqiqət tərəfdarı, doğruluq sevən.

HƏQİQİ(YYƏ) *ə. حَقِيقِي||حَقِيقَه* doğru, düzgün, gerçək.

HƏQİR *ə. قَير* 1) qədr-qiyəti olmayan; alçaq tutulan, hörmətsiz; 2) az, kiçik, görkəmsiz.

HƏQİRANƏ *ə. قَير* və *f. انه* həqircəsinə, alçaqcasına.

HƏQQ¹ *ə. حَقٍّ* 1) Allah, Tanrı; 2) haqq.

HƏQQ² *ə. حَقٍّ* doğru, düz, gerçək.

HƏQQA *ə. حَقًّا* 1) Vallah! Allah haqqı! 2) doğrusu.

HƏQQANİ *ə. حَقَّانِي* 1) Allah adamı; 2) həqiqət tərəfdarı; doğruçu.

HƏQQANİYYƏT *ə. حَقَّانِيَّت* ədalət, insaf.

HƏQQİYYƏT *ə. حَقِيقَت* həqiqilik, doğruluq.

HƏQQÜ HƏLAL *ə. حَقٍّ و حَالَال* öz yerində; münasib, layiq.

HƏQQÜL'ƏMƏL *ə. حَقِّ الْعَمَل* zəhmət haqqı, mizd.

HƏQQÜLFÜQƏRƏ *ə. حَقِّ الْفُقَرَاء* fəqirlərin haqqı, kasıbların payı.

HƏQQÜLQƏDƏM *ə. حَقِّ الْقَدَم* həkimin xəstə üstünə gedərkən aldığı pul.

HƏQQÜLYƏQİN *ə. الحق اليقين* yəqinlik dərəcəsinə çatmış həqiqət, inkaredilməz həqiqət.

HƏQQÜNNAS *ə. حق الناس* özgə malı.

HƏQNAŞÜNAS *ə. حق və f. ناشناس* haqq-say itirən, başqasının zəhmətini yerə vuran.

HƏQPƏRƏST *ə. حق və f. پرست* 1) düz adam, düzlük tərəfdarı; 2) haqqa sitayiş edən; 3) allahpərəst.

HƏQSİFAT *ə. حق صفات* təmiz xasiyyətli.

HƏQŞÜNAS *ə. حق və f. شناس* 1) haqq-say itirməyən, özgənin zəhmətinə qiymət verən; 2) minnətdar.

HƏLAHİL *ə. هلاهل* çox təsirli, öldürücü zəhər.

HƏLAK *ə. هلاك* 1) ölüm, ölmə; 2) yox olma, məhv olma.

HƏLAL *ə. حلال* 1) icazə verilmiş; 2) şəriətə görə, yeyilməsinə icazə verilən, haram olmayan; 3) qanuni; 4) mükəmməl, tam.

HƏLALZADƏ *ə. حلال və f. زاده* 1) qanuni izdivacdan doğulan uşaq; 2) *m.* yaxşı, düz adam.

HƏLAVƏT *ə. حلاوت* 1) şirinlik; 2) dad, ləzzət.

HƏLAVƏTBƏXŞ *ə. حلاوت və f. بخش* dadlandıran, ləzzət verən.

HƏLAVƏTYAB *ə. حلاوت və f. ياب* dad alan, ləzzət çəkən.

HƏLƏZUN *ə. حلزون* 1) ilbiz; 2) ilbiz qalığı şəklində olan.

HƏLƏZUNİ *ə. حلزونی* ilbizvarı, ilbiz kimi olan.

HƏLF *ə. حلف* and.

HƏLHƏLƏ *ə. هلله* 1) şadlıq, şənlik səsləri; 2) rişxənd, hoydu-hoydu.

HƏLİL *ə. حليل* kişi, ər.

HƏLİLƏ¹ *ə. حليله* arvad, zövcə.

HƏLİLƏ² *ə. هليله* toxumları təbabətdə işlədilən bir bitki.

HƏLİM(Ə) *ə. حليم||حليمه* 1) yumşaq xasiyyətli; mülayim; 2) sakit, dinc, əmin; 3) dözümlü.

HƏLQ *ə. خلق* boğaz.

HƏLQƏ *ə.* حلقة 1) halqa; 2) qıvrım.

HƏLQƏBƏGÜŞ *ə.* حلقة və *f.* بگوش qulağı halqalı (*qul haqqında*).

HƏLQƏVİ *ə.* حلقي halqavarı, halqa şəklində olan.

HƏLQİ *ə.* حلقى boğaza aid olan.

HƏLL¹ *ə.* حل çətin bir məsələdən nəticə çıxarma, yerinə yetirmə, cavab tapma.

HƏLL² *ə.* حل bir şeyi maye maddə içərisində əritmə.

HƏLLACİ *ə.* حلّاجي 1) pambıq atma sənəti; 2) duru şeyləri ölç-mək üçün qab, ölçü.

HƏLLAL *ə.* حلال həll edən. **Həllali-müşkilat** حلال مشکلات
b a x həllalülmüşkilat.

HƏLLALÜLMÜŞKİLAT *ə.* حلال المشكلات çətinlikləri aradan qaldıran, müşkül işləri həll edən.

HƏLLİ *ə.* حلي həll etməklə əlaqədar olan.

HƏLLÜLMÜŞKİLAT *ə.* حل المشكلات çətinlikləri aradan qal-dırma, müşkül işləri həll etmə.

HƏLMƏ *ə.* حلمə əmcək.

HƏLVA' *ə.* حلوا *ə.* şirniyyat; halva.

HƏLVA'XANƏ *ə.* حلوانه və *f.* خانه halva bişirilib satılan dükan.

HƏLVİYYAT *ə.* حلويات şirin şey(lər), şirniyyat.

HƏM *f.* هم da, də (*qoşma*).

HƏMAHƏNG *f.* هم آهنگ 1) bir səsli, bir qayda üzrə, bir tərzdə;
2) birgə, bir ağızdan.

HƏMAĞAZ *f.* هم آغاز birgə başlanan, birdən başlanan.

HƏMAĞUŞ *f.* هم اغوش bir-birini qucaqlama; qucaqlaşma.

HƏMAİL *ə.* حائل b a x **həmail**.

HƏMAQƏT *ə.* حماقت axmaqlıq, səfehlik.

HƏMAL *ə.* همال 1) şerik, ortağ; 2) oxşar, bənzər.

HƏMAM(Ə) *ə.* حمام || حمامه göyөрçin.

HƏMAN *f.* همان 1) o saat, dərhal; 2) bir az əvvəl; 3) aramsız, daima.

- HƏMANA** *f.* همانا 1) mütləq, sözsüz; 2) sanki.
- HƏMANDƏM** *f.* هماندم b a x **həməngah**.
- HƏMANGAH** *f.* همانگاه o saat, əlüstü, dərhal.
- HƏMASƏT** *a.* حماسه cəsarət, igidlik, şücaət.
- HƏMAVAZ** *f.* هم آواز 1) bir səslə, bir ağızdan; 2) səs-səsə verən; səsləşən; 3) yekdil.
- HƏMAİL** *a.* حمایل boyunbağı.
- HƏMBAB** *f.* هم باب bir-birinə uyğun gələn; həmtay.
- HƏMBƏSTƏR** *f.* هم بستر «eyni yataqlı» b a x **həmfıraş**.
- HƏMBƏZM** *f.* هم بزم məclis yoldaşı, kef yoldaşı.
- HƏMCƏLİS** *f.* هم və *a.* جلس b a x **həmnəşin**.
- HƏMCİNS** *f.* هم və *a.* جنس 1) bir cinsdən olan; 2) bir tayfaya mənsub olan.
- HƏMCİVAR** *f.* هم və *a.* جوار qonşu.
- HƏMÇU** *f.* همچو kimi, oxşar, tək(in).
- HƏMD** *a.* حمد 1) dua // mədh; 2) şükür, təşəkkür.
- HƏMDƏM** *f.* همدم 1) həyat yoldaşı, arvad və ya ər; 2) ürək yoldaşı, yaxın dost. **Həmdəmi-raz** راز همدم sirdaş.
- HƏMDƏRD** *f.* همدرد bir dərddli, dərdə şərik.
- HƏMDƏRS** *f.* هم və *a.* درس eyni dərsi oxuyan, bir məktəbdə və ya sinifdə oxuyan.
- HƏMDƏST** *f.* هم دست «bir əlli» birgə çalışan // yoldaş // köməkçi.
- HƏMDİGƏR** *f.* همديگر bir-biri.
- HƏMDİL** *f.* همدل ürəkləri, arzu və məqsədləri bir olan.
- HƏMDİN** *f.* هم və *a.* دين eyni dinə mənsub olan; dindəş.
- HƏMDUNƏ** *f.* همدونه meymun.
- HƏMDUŞ** *f.* همدوش çiyin-çiyinə, yan-yana.
- HƏMƏ** *f.* همه hamı, bütün.
- HƏMƏC** *a.* همج 1) ağcaqanad; 2) *m.* avara, işsiz-gücsüz.
- HƏMƏFKAR** *f.* هم və *a.* افکار fikirləri bir olan, bir fikirli, həmfikir.

HƏMƏQİDƏ *f.* هم və *a.* عقیده bir əqidədə olan; məsləkdaş.

HƏMƏL *a.* حمل 1) quzu; 2) astronomiyada: Quzu bürcü.

HƏMƏLƏ *a.* حملة «hamil» *c.* 1) yüklülər, yüklənmişlər; 2) sahiblər, yiyələr. **Həməlei-Qur'an** حملة قرآن Quranı əzbər bilənlər.

HƏMƏSR *f.* هم və *a.* عصر bir əsrdə olan; müasir, çağdaş.

HƏMFİKİR *f.* هم və *a.* فکر bir fikirdə, bir rəydə olan.

HƏMFİRAŞ *f.* هم və *a.* فراش ər-arvad.

HƏMHAL *f.* هم və *a.* حال halları bir olan, vəziyyətləri eyni olan.

HƏMHƏMƏ *f.* هممه 1) səs, səs-küy; 2) ağlama.

HƏMHÜDUD *f.* هم və *a.* حدود «eyni hüduclu» qonşu.

HƏMHÜQÜQ *f.* هم və *a.* حقوق eynihüquqlu, bərabərhüquqlu.

HƏMXAB(Ə) *f.* همخواب || همخواب «birgə yatıb-duran» ər və ya arvad.

HƏMXANƏ *f.* همخانه 1) bir evdə yaşayan ailələrdən və ya adamlardan hər biri; 2) qonşu; 3) kirayənişin.

HƏMXASİYYƏT *f.* هم və *a.* خاصیت b a x həmxu(y).

HƏMXU(Y) *f.* هم və *a.* خوی || خو bir xasiyyətli, xasiyyətləri eyni olan.

HƏMİD(Ə) *a.* حميد || حميد bəyənilmiş, seçilmiş.

HƏMİDƏXİSAL *a.* حميد خصال b a x həmidətülxəsa(y)il.

HƏMİDƏTÜLXƏSA(Y)İL *a.* حميدت الخصال || حميدت الخصال yaxşı xasiyyətli, xoşxasiyyət.

HƏMİL *a.* هميل sarı sarmaşiq.

HƏMİM *a.* حميم 1) yerdən çıxan isti su; 2) tər; 3) *m.* ürək dostu, səmimi yoldaş.

HƏMİNAN *a.* هم və *f.* عنان «yüyan yoldaşı» 1) yanaşı yeriyan iki süvaridən hər biri; 2) *m.* arxadaş.

HƏMİRİ *a.* حميرى islamiyyətdən qabaq indiki Yəməndə yaşamış eyniadlı qəbiləyə aid olan.

HƏMİŞƏ *f.* هميشه daima, hər vaxt.

HƏMİYYƏ(T) *ə. حميت || حميه* 1) ruh yüksəkliyi; 2) şərəf hissi, qeyrət.

HƏMİYYƏTMƏND *ə. حميت və f. مند* həmiyyətli, qeyrətli.

HƏMİYYƏTMƏNDANƏ *ə. حميت və f. مندانه* həmiyyətli, qeyrətlə.

HƏMKASƏ *f. همكاسه* süfrə yoldaşı, yemək yoldaşı.

HƏMKİŞ *f. همكيش* dindaş, məzhəbdəş.

HƏMQA' *ə. حمقا ء* axmaq, ağılsız (*qadın haqqında*).

HƏMQƏDƏH *f. هم və ə. قدح* içki yoldaşı, həmpiyalə.

HƏMQƏM *f. هم və ə. غم* birisinin qəminə şerik olan.

HƏMQƏRİN *f. هم və ə. قرين* 1) astronomiyada: bir-birinə yaxınlaşmış, yanaşmış iki ulduz; 2) *m.* yoldaşlaşmış, dostlaşmış.

HƏML *ə. حمل* 1) yük; 2) ikicanlılıq, hamiləlik; 3) boynuna qoyma, isnad vermə; 4) həvalə etmə, aid etmə.

HƏMLƏ *ə. حملة* üzərinə atılma; hücum.

HƏMLƏVƏR *ə. حملة və f. ور* həmlə edən, irəli atılan.

HƏMLİ *ə. حملى* 1) yüklü, yüklənmiş, yükü olan; 2) *m.* ikicanlı, hamilə.

HƏMM *ə. هم* 1) çətin, ağır iş; 2) qayğı, dərd, kədər.

HƏMMAL *ə. حمال* yük daşıyan, yükvuran; hambal.

HƏMMALİYYƏ *ə. حماليه* hamballıq.

HƏMMAM *ə. حمام* 1) yığıncaq; 2) hamam.

HƏMMAMİ *ə. حمامى* hamamçı.

HƏMMƏNA *f. هم və ə. معنا* eynimənalı.

HƏMMƏCLİS *f. هم və ə. مجلس* məclis yoldaşı.

HƏMMƏSLƏK *f. هم və ə. مسلك* məslək yoldaşı; məsləkdaş.

HƏMMƏŞRƏB *f. هم və ə. مشرب* 1) birgə içki içən, içki yoldaşı; 2) təbiəti, yaşayış tərzı və s. bir olan.

HƏMMƏZHƏB *f. هم və ə. مذهب* bir məzhəbdə olan; məzhəbdəş.

HƏMNA *f. هم نام* eyniadlı, adaş.

HƏMNƏFƏS *f.* هم və ə. نفس «*birnəfəsli*» yoldaş, həmdəm // birgə oturub-duran; dost.

HƏMNİŞAN *f.* هم نشان eyni nişanı olan, eyni nişanlı.

HƏMNİŞİN *f.* همنشین «*birgə oturub-duran*» arxadaş, yoldaş.

HƏMPA(Y) *f.* همپای || همپا 1) ayaqdaş, yoldaş; 2) qolugüclü, qoluzorlu.

HƏMPAYƏ *f.* همپایه eyni rütbədə, dərəcədə və s. olan.

HƏMPƏHLU *f.* همپهلو 1) yan-yana, yan-yana vermiş; 2) yoldaş.

HƏMPIYALƏ *f.* همپياله bir yerdə içki içən, içki yoldaşı.

HƏMRA' ə. حمراء qırmızı.

HƏMRAH *f.* همراه b a x həmrəh.

HƏMRAZ *f.* همراز sirdaş, dost, yoldaş.

HƏMRƏG *f.* همراگ 1) bir damarlı; 2) metis.

HƏMRƏH *f.* همراه yol yoldaşı; yoldaş.

HƏMRƏQS *f.* هم və ə. رقص birgə rəqs edən, rəqs yoldaşı.

HƏMRƏNG *f.* همرانگ bir rəngdə olan; eynirəngli.

HƏMRƏVİŞ *f.* هم روش «*birgə gedən*» *m.* xasiyyətləri eyni olan, bir xasiyyətli.

HƏMRƏ'Y *f.* هم və ə. رأی bir fikirdə, bir rəydə olan; həmfikir.

HƏMRİKAB *f.* هم və ə. رکاب «*bir üzəngili*» atlının atla gedən yoldaşı, atla səfər yoldaşı.

HƏMRÜTBƏ *f.* هم və ə. رتبه eyni rütbədə olan.

HƏMSAL *f.* هم سال b a x həmsin(n).

HƏMSAYƏ *f.* همسایه «*bir kölgəli*» qonşu.

HƏMSAZ *f.* همساز uyğun, müvafiq.

HƏMSEYR *f.* هم və ə. سیر səyahət yoldaşı, birgə gəzən.

HƏMSƏBƏQ *f.* هم və ə. سبق bir yerdə dərs oxuyan.

HƏMSƏNG *f.* همسنگ bir ağırlıqda olan // bərabər.

HƏMSƏR *f.* همسر «*birbaşlı*» 1) yoldaş; 2) həyat yoldaşı; arvad.

HƏMSƏVAD *f.* هم və ə. سواد bir səviyyədə, bir bilik dərəcəsində olan.

HƏMSİN(N) *f.* هم və ə. سن yaş, həmyaş.

HƏMSİRƏT *f.* هم və ə. سیرت eyni xasiyyətli, tay-tuş.

HƏMSÖHBƏT *f.* هم və ə. صحبت söhbət yoldaşı, söhbətləri tutan.

HƏMSÜFRƏ *f.* هم və ə. سفرə bir süfrədə yeyib-içən, süfrə yoldaşı.

HƏMŞƏHR(İ) *f.* هم شهر || هم شهری bir şəhərli, bir yerli.

HƏMŞİRƏ *f.* همشیره «eyni südlü» bacı.

HƏMŞİRƏZADƏ *f.* هم شیرə زاده bacıoğlu; bacıqızı.

HƏMTA *f.* همتا 1) bənzər, oxşar; 2) tay-tuş, tay, cur.

HƏMTƏRAZ(U) *f.* همتراز || همترازو eyniölçülü, bərabər, uyğun.

HƏMUL *ə.* حمل səbirlə, dözümlü.

HƏMVAR *f.* هموار 1) hamar, sıgallı, düz; 2) *m.* uyğun, müvafiq.

HƏMVARƏ *f.* همواره hər zaman, həmişə daima.

HƏMVƏTƏN *f.* هم və ə. وطن vətəndaş, yurddaş.

HƏMYAN *f.* هميان kisə, torba, çanta.

HƏMZAD *f.* همزاد 1) həmyaş, yaş; 2) yoldaş, dost; 3) guya insanla bərabər doğulan ruh, can.

HƏMZANU *f.* همزانو «diz-dizə oturan» arxadaş, yoldaş.

HƏMZƏ *ə.* همزه 1) iynə; 2) ərəb əlifbasında diakritik işarə.

HƏMZƏBAN *f.* همزيان 1) bir dildə danışan; 2) *m.* dilbir, həmfikir.

HƏNA ¹ *ə.* حناء b a x hinna.

HƏNA ² *ə.* هناء b a x həni.

HƏNABİLƏ *ə.* حنابلة «hənbəli» *c.* hənbəliyə.

HƏNBƏLİ *ə.* حنبلي sünnilərdə təriqət adı // həmin təriqətə mənsub olan adam.

HƏNCAR *f.* هنجار 1) yol, qayda, tərz; 2) rəng; 3) cığır; 4) kəsmə, kəsə (*yol haqqında*).

HƏNCƏR(Ə) *ə.* حنجره || حنجر qırtlaq.

HƏNCƏRİ *ə.* حنجرى qırtlağa aid olan.

HƏNDƏSƏ *ə.* هندسه *əsl f.* «əndazə» riyaziyyat elmlərindən biri.

HƏNDƏSƏXANƏ *ə.* هندسه *və f.* خانه 1) riyaziyyat elmləri tədris edilən məktəb; 2) mühəndislik idarəsi.

HƏNDƏSİ *ə.* هندسى həndəsəyə aid olan.

HƏN'Ə *ə.* هنعه astronomiyada ulduz adı.

HƏNƏFİ *ə.* حنفى sunnilərdə təriqət adı // həmin təriqətə mənsub olan adam.

HƏNƏK *ə.* حنك 1) damaq; 2) zarafat.

HƏNƏKİ *ə.* حنكى damağa aid olan.

HƏNG¹ *f.* هنگ 1) qədr, qədr-qiymət; 2) miqdar; 3) zor, güc, qüvvət; 4) ağıl, dərrakə.

HƏNG² *f.* هنگ yarğan.

HƏNG³ *f.* هنگ 1) qəsd, niyyət; 2) səslər və rənglər arasındakı harmonik uyğunluq // (ümumiyyətlə) uyğunluq; 3) musiqidə səs; 4) nəğmə, mahnı; 5) temp.

HƏNGAM(Ə)¹ *f.* هنگامه || هنگام 1) dalaşma, qovğa; 2) izdiham, yığnaq; 3) döyüş meydanı.

HƏNGAM(Ə)² *f.* هنگامه || هنگام 1) zaman, vaxt; 2) fəsil, mövsüm.

HƏNİ' *ə.* هنى yaxşı həzm olunan, səhhət üçün xeyirli olan.

HƏNİF *ə.* حنيف Allahın dininə tabe olan.

HƏNİN *ə.* حنين inləmə, zarıldama.

HƏNİYYƏN *ə.* هنياً nuş olsun!

HƏNNAN *ə.* حنان çox mərhəmətli, çox rəhmli.

HƏNNANƏ *ə.* حنانه başqa kişiyyə meyil göstərən ərli qadın.

HƏNUZ *f.* هنوز 1) hələ, hələ ki; 2) haman; 3) daha; 4) indi, indicə.

HƏNZƏL *ə.* حنظل əbucəhl qarpızı; acıxiyar, itxiyari.

HƏR *f.* هر 1) toplunun ayrılıqda bir fərdi; 2) həmcins üzvlü cümlələrdə bölgü bildirir.

HƏRAM *ə.* حرام 1) yasaq olmuş; qadağan; 2) toxunulmaz, müqəddəs; 3) şəriətə görə, yeyilməsinə, işlədilməsinə icazə verilməyən, halal olmayan.

HƏRAMXOR *ə.* حرام və *f.* خور haram yeyən; oğru, quldur.

HƏRAMİ *ə.* حرامی 1) haram mala əl uzadan; 2) yolkəsən, quldur.

HƏRAMZADƏ *ə.* حرام və *f.* زاده 1) qeyri-qanuni cinsi əlaqədən doğulmuş; bic; 2) *m.* pis adam.

HƏRARƏT *ə.* حرارت 1) isti, istilik; 2) susuzluq, susama; 3) qızdırma, istilik.

HƏRAS *f.* هراس b a x **hiras**.

HƏRASAN *f.* هراسان b a x **hiras**an.

HƏRASƏT *ə.* حراست əkinçilik.

HƏRAYİNƏ *f.* هراينه hər halda, hər necə olursa olsun, necə olursa olsun.

HƏRB¹ *f.* حرب müharibə, dava.

HƏRB² *ə.* هرب qaçma, fərarilik etmə.

HƏRBCU *ə.* حرب və *f.* جو müharibə qızıışdırən, davakar.

HƏRBƏ *ə.* حربه qısa süngü, balaca nizə.

HƏRBƏN *ə.* حرباً müharibə yolu ilə; vuruşa–vuruşa, döyüşərək.

HƏRBGAH *ə.* حرب və *f.* گاه dava meydanı.

HƏRBİ(YYƏ) *ə.* حربيه || حربى 1) hərbi işlərə baxan dövlət idarəsi; 2) hərbi məktəb.

HƏRC *ə.* هرج qarışıqlıq, şuluqluq, nizamsızlıq.

HƏRCA(Y)İ *f.* هرجایی || هرجائی 1) hər yerdə olan, xüsusi yeri olmayan; 2) sərsəri, dərbədər; 3) boş, nahaq.

HƏRÇİZ *f.* هرچيز hər şey, hər nə varsa, hər nə; bütün.

HƏRDA(Y)İM *f.* هر və *ə.* دائم || دائم həmişə, hər zaman.

HƏRDƏM *f.* هر دم hər zaman, hər vaxt.

HƏRDÜ *f.* هر دو hər iki(si).

HƏRƏB *ə.* هرب qaçma, fərarilik etmə.

HƏRƏC *ə. حرج* 1) günah, təqsir, suç; 2) korluq çəkmə, çətinlik.

HƏRƏKAT *ə. حرکات* «*hərəkət*» *c.* hərəkətlər.

HƏRƏKƏ *ə. حرکه* ərəb əlifbasında qısa sait hərf olmadığından samitlərin üstündə və ya altında qoyulan xüsusi işarə (*fəthə // zəbər, kəsərə // zir, zəmmə // piş*).

HƏRƏKƏT *ə. حرکت* 1) getmə, yola düşmə; 2) iş, əməl. **Hərəkəti-ərz** *ارض حرکت* zəlzələ.

HƏRƏM¹ *ə. هرم* 1) Misirdə qədim zamanlardan qalmış ehramlardan hər biri; 2) həndəsədə: piramida.

HƏRƏM² *ə. حرم* 1) qadağan olunmuş yer; 2) b a x **hərəmxanə**; 3) ərli qadın; 4) müqəddəs yer; ziyarətgah; 5) ətrafı divarla əhatə olunmuş həyət. **Hərəmi-şərif** *حرم شريف* «*şərəfətli hərəm*» Kəbə və onun ətrafı.

HƏRƏMEYN *ə. حرمين* «*iki hərəm*» Kəbə və Mədinəyə birlikdə verilən ad. **Hərəmeyni-şərifeyn** *حرمين شريفين* Kəbə və Mədinə.

HƏRƏMGAH, HƏRƏMGƏH *ə. حرم və f. گاه || گاه* 1) b a x **hərəmxanə**; 2) b a x **hərəmsəra** (*2-ci mənada*).

HƏRƏMXANƏ *ə. حرم və f. خانه* b a x **hərəmsəra** (*1-ci mənada*).

HƏRƏMİ *ə. هرمی* həndəsədə: piramida şəklində olan.

HƏRƏMSƏRA *ə. حرم və f. سرا* 1) hökmdarların saraylarında başqa kişilərin girməsi qadağan olunmuş, qadınların yaşadığı hissə; 2) müqəddəs adamın dəfn olunduğu yer.

HƏRF *ə. حرف* 1) səsə yazıda ifadə edilən şəkl; 2) səkic; 3) kəlmə, söz; 4) yazılı, yazılmış. **Hərfi-əslī** *حرف اصلي* ərəb qrammatikasında: kök hərf, əslī hərf; **hərfi-ətf** *حرف عطف* ərəb qrammatikasında: ara söz, birləşdirici söz; **hərfi-mənqut** *حرف منقوت* nöqtəsi (nöqtələri) olan hərf; **hərfi-müsəlsələ** *حرف مثلثه* üç nöqtəli hərf; **hərfi-mütəhərrik** *حرف متحرك* hərəkətli hərf; **hərfi-nəhy** *حرف نهی* inkar şəkilçisi; **hərfi-rəbt** *حرف ربط* bağlayıcı söz, bağlayıcı; **hərfi-sakin** *حرف ساکن* sükunlu hərf; **hərfi-şərt** *حرف شرط*

şərt şəkilçisi; **hərfi-təəccüb** حرف تعجب nida şəkilçisi; **hərfi-tə'rif** حرف تعريف artikl; **hərfi-za(y)id** حرف زائد || **hər** ön şəkilçi.

HƏRFBƏHƏRF *a.* حرف *və f.* به *və a.* حرف *b a x* **hərfiyyən.**

HƏRFƏNBƏHƏRF *a.* حرفاً *və f.* به *və a.* حرف *b a x* **hərfən-hərfa.**

HƏRFƏNDAZ *a.* حرف *və f.* انداز söz atan, kinayə ilə danışan.

HƏRFƏN-HƏRFA *a.* حرفاً حرفا hərfi-hərfinə, bütün təfərrüatı ilə.

HƏRFGİR *a.* حرف *və f.* گیر «*hər (sözü) tutan*» hər işdə eyib axtaran, eyib tutan.

HƏRFİYYƏN *a.* حرفياً 1) hərfən; 2) eynən, əslində olduğu kimi; 3) *m.* incədən-incəyə.

HƏRGAH, HƏRGƏH *f.* هرگاه || هرگه əgər, əgər ki.

HƏRGİZ *f.* هرگیز heç vaxt, heç bir zaman; əsla.

HƏRİF *a.* حریف 1) sənət yoldaşı; sənətdaş; 2) kef, oyun yoldaşı; 3) gücdə, birlikdə və s. bərabər olan; 4) düşmən, rəqib.

HƏRİFANƏ *a.* حریف *və f.* انه hərifcəsinə.

HƏRİQ *a.* حريق yangın, yanar.

HƏRİQZƏDƏ *a.* حريق *və f.* زده yangından zərər görmüş, yanmış.

HƏRİM¹ *a.* حريم 1) hörmətli yer, möhtərəm yer; 2) həyət, hərəm; 3) yaxın adamların gedə biləcəyi məhrəm yer.

HƏRİM² *a.* هرم çox qoca, əldən düşmüş.

HƏRİR *a.* حرير ipək, ipək parça.

HƏRİRİ *a.* حریری 1) ipəkdən toxunmuş, ipəkdən olan // ipək, qumas; 2) *m.* ipək kimi yumşaq.

HƏRİS *a.* حریص 1) çox istəyən, çox arzulayan; 2) tamahkar, acgöz.

HƏRİSANƏ *a.* جریص *və f.* انه hərifcəsinə, tamahkarcasına, acgözlüklə.

HƏRİYY *a.* حری layiq; dəyərliklik.

HƏRQ(ƏT) *a.* حرقت || حرق yanma, yanıqlıq.

- HƏRR** *ə.* حر isti, istilik.
- HƏRRAS¹** *ə.* حراثt əkinçi, rəncbər.
- HƏRRAS²** *ə.* حراس qoruyucu, keşikçi.
- HƏRS** *ə.* حرثt əkin əkmə, əkinçilik.
- HƏRUN** *ə.* حرون tərs, inadçı, kəc.
- HƏRZƏ** *f.* هرزه boş söz, hədərən-pədən, yava.
- HƏRZƏGƏR** *f.* هرزه گر b a x **hərzəkar**.
- HƏRZƏGU** *f.* هرزه گو hərzə-hərzə danışan; hərzəçi.
- HƏRZƏKAR** *f.* هرزه کار boş-boş, hərzə-hərzə sözlər danışan.
- HƏSAD** *ə.* حصاد 1) əkin-biçin; 2) əkin-biçin vaxtı.
- HƏSAFƏT** *ə.* حصافت möhkəm rəy, qəti fikir.
- HƏSANƏT** *ə.* حصانت mövqeyin təbii və ya süni möhkəmliyi.
- HƏSAR** *ə.* حصار 1) divar, barı, hasar; 2) ətrafı əhatə etmə; 3) qara ciyərdə, böyrəkdə və s. əmələ gələn daş.
- HƏSB** *ə.* حسب görə, əsasən. **Həsbi-hal** حسب حال b a x **həsb-hal**.
- HƏSBƏND** *ə.* حسبنند qoşqu.
- HƏSBƏTƏNLİLLAH** *ə.* حسباً لله Allah eşqinə! Tanrı rızası üçün!
- HƏSB-HAL** *ə.* حسب حال ürəyini boşaltma; vəziyyəti təsvir etmə; söhbət, müsahibə.
- HƏSBİ** *ə.* حسبى əvəzsiz, qarşılıqsız, müftə.
- HƏSƏB¹** *ə.* حسب miqdar, vəzn, ölçü.
- HƏSƏB²** *ə.* حسب 1) ad-san, əsilzadəlik; 2) şəxsi xidmət(lər).
- HƏSƏBƏLXAHIŞ** *ə.* حسب ال və *f.* خواهش xahişə görə, tapşırığa əsasən.
- HƏSƏD** *ə.* حسد gözü götürməmə; paxıllıq.
- HƏSƏDƏ** *ə.* حسده «hasid» *c.* həsəd aparanlar; paxıllar.
- HƏSƏN** *ə.* حسن gözəl, göyçək.
- HƏSƏNAT** *ə.* حسنات «həsənə» *c.* 1) yaxşı işlər; 2) *t.* gözəllik.
- HƏSƏNEYN** *ə.* حسنين iki gözəl (*iki qardaş: İmam Həsən və İmam Hüseyin nəzərdə tutulur*).

HƏSƏNƏ *ə.* حسنه gözəl iş, xeyir iş.

HƏSİN *ə.* حصين 1) möhkəm, möhkəmləndirilmiş; 2) xəstəliyə tutulmayan.

HƏSM *ə.* حسم son vermə; kəsmə.

HƏSNA' *ə.* حسنا gözəl (*qadın haqqında*).

HƏSR *ə.* حصر 1) sıxışdırma, çərçivəyə alma; 2) müəyyən etmə, ümumilikdən çıxarib xüsusiyyətdən aid etmə; 2) yalnız bir şeyə, bir işə sərf etmə.

HƏSRƏT *ə.* حسرت ələ gəlməyən və ya əldən çıxan şeyi istəmə.

HƏSRƏTƏ *ə.* حسرتا təəssüf(lər) olsun!

HƏSRƏTƏN *ə.* حسرتاً həsrət çəkərək.

HƏSRƏTKƏŞ *ə.* حسرت və *f.* كش həsrət çəkən.

HƏSRƏTZƏDƏ *ə.* حسرت və *f.* زده həsrətə düşər olan.

HƏSSAD *ə.* حصاد biçinçi, oraqçı.

HƏSSAS *ə.* حساس tez hiss edən; hissiyyatı güclü olan.

HƏSSASIYYƏT *ə.* حساسيت həssas olma; həssaslıq.

HƏST *f.* هست var(dır).

HƏSTİ *f.* هستی varlıq, mövcud(luq).

HƏST-NİST *f.* هست نیست var-yox.

HƏSUD *ə.* حسود həsəd aparan.

HƏSUDANƏ *ə.* حسود və *f.* انه həsəd apararaq.

HƏŞARİ *ə.* حشاری b a x həşəri.

HƏŞAŞ *ə.* حشاش b a x həşiş (2-ci mənada).

HƏŞAŞƏT *ə.* هشاشيت 1) şadlıq, şənlik; 2) xoşüzlülük, gülərüzlülük.

HƏŞƏM *ə.* حشم qulluqçu və nöqərlər; məiyyət.

HƏŞƏMƏT *ə.* حشمت özəmət, dəbdəbə.

HƏŞƏMƏTMƏAB *ə.* حشمت مآب böyük mənsəb sahiblərinə xitabən söylənilən söz.

HƏŞƏRAT *ə.* حشرات «həşərə» *c.* 1) yaramaz adamlar; 2) *t.* qurd-quş, cücü.

HƏŞƏRİ *ə.* حشری 1) rahat durmayan; 2) yaramaz (*adam haqqında*).

HƏŞİŞ *ə.* حشيش 1) quru ot; 2) yabanı çətənə (*şirəsindən narkotik maddə alınan bitki*).

HƏŞİŞƏ *ə.* حشيشه ot.

HƏŞR *ə.* حشر 1) qiyamət günü ölümlərin dirilib bir yerə toplanması; 2) qiyamət günü; 3) toplama, yığma.

HƏŞŞAŞ *ə.* حشاش həşiş çəkən, anaşa çəkən.

HƏŞT *f.* هشت səkkiz.

HƏŞTAD *f.* هشتاد səksən.

HƏŞTÜ Ç(ƏH)AR *f.* هشت و چار səkkiz və dörd; on iki (*şialərin on iki imamı nəzərdə tutulur*).

HƏŞTÜM(İN) *f.* هشتمین || هشتم səkkizinci.

HƏŞV *ə.* حشو 1) doldurma; 2) doldurulan şey; 3) sınaq şeylərin arasına qoyulan saman, ot, pambıq və s.; 4) qiymə, iç; 5) *m.* sözarası söylənən söz(lər).

HƏŞVİ *ə.* حشوی 1) sınaq şeylərin arasına qoyulan samana, ota, pambığa və s. aid olan; 2) *m.* mənasız, yaramaz (*söz haqqında*).

HƏŞVİYYAT *ə.* حشویات «*həşvi*» *c.* danışıda işlədilən «şey», «zad», «demək olar ki» və s. kimi sözlər.

HƏTƏB *ə.* حطب odun.

HƏTK *ə.* هتك 1) yırtma, yarma; 2) *m.* şərəfsizlik, rüsvayçılıq.

HƏTTAB *ə.* خطاب odunçu.

HƏVA' ¹ *ə.* هوا 1) Yer kürəsini əhatə edən qaz təbəqəsi; hava; 2) iqlim; 3) çalğı, musiqi; 4) xəfif külək; yel; 5) boş, bihudə.

HƏVA' ² *ə.* هوا 1) arzu, həvəs, istək; 2) əlaqə, münasibət; 3) əfs, arzu.

HƏVACİB *ə.* حواجب «*hacib*» *c.* qapıçılar.

HƏVADAR¹ *ə.* هوا və *f.* دار yaxşı havası olan; havalı.

HƏVADAR² *ə.* هوا və *f.* دار 1) tərəf saxlayan; tərəfdar, havadar; 2) aşıq, sevən.

- HƏVADİS** *ə.* حوادث «*hadisə*» *c.* hadisələr.
- HƏVAXAH** *ə.* هوا *və f.* خواه 1) havadar, tərəfdar; 2) aşiq, vurğun.
- HƏVAİ¹** *ə.* هوائی *b a x həvayi¹.*
- HƏVAİ²** *ə.* هوائی *b a x həvayi².*
- HƏVAİC** *ə.* حوائج «*hacət*» *c.* *b a x həvayic.*
- HƏVALƏ** *ə.* حواله *b a x həvalət.*
- HƏVALƏGAH** *ə.* حواله *və f.* گاه barat qəbul edilən yer.
- HƏVALƏN** *ə.* حوالاً öhdəsinə qoyaraq; tapşıraraq.
- HƏVALƏNAMƏ** *ə.* حواله *və f.* نامه veksəl.
- HƏVALƏT** *ə.* حوالت 1) öhdəsinə qoyma; tapşırma; 2) pul baratı.
- HƏVALƏTƏN** *ə.* حوالتا həvalə edərək; tapşıraraq.
- HƏVALİ** *ə.* حوالی ətraf, civar.
- HƏVAM(M)** *ə.* هوام «*hammə*» *c.* zərərvericilər, parazitlər.
- HƏVAN** *ə.* هوان zillət, əziyyət.
- HƏVAPƏRƏST** *ə.* پرست هوا *və f.* öz nəfsinin qurbanı, nəfsini saxlaya bilməyən.
- HƏVARİ** *ə.* حواری şagird, köməkçi; apostol.
- HƏVARİYYUN** *ə.* حواریون İsa peyğəmbərin 12 şagirdi, köməkçisi; 12 apostol.
- HƏVAS(S)** *ə.* حواس «*hassə*» *c.* 1) hisslər, duyğular; 2) *t.* *b a x həvasülxamisə.*
- HƏVASÜLXAMİSƏ** *ə.* حواس الخامسة beşinci duyğu hissi.
- HƏVASÜLXƏMSƏ** *ə.* حواس الخمسه beş duyğu hissi (*görmə, eşitmə, iybilmə, dadbilmə, toxunma*).
- HƏVAŞİ** *ə.* حواشی «*haşiyə*» *c.* haşiyələr.
- HƏVAVÜ HƏVƏS** *ə.* هوا و هوس həvəs, şəhvət, ehtiras.
- HƏVAYİ¹** *ə.* هوایی 1) havaya məxsus olan, göyə aid olan; 2) havayı, pulsuz; 3) yersiz, nahaq.
- HƏVAYİ²** *ə.* هوایی şəhvət düşkünü.
- HƏVAYİC** *ə.* حوائج ehtiyaclar; şeylər.

HƏVƏS *ə.* هوس 1) meyl, istək; 2) nəşə, zövq.

HƏVƏSKAR *ə.* هوس və *f.* کار b a x **həvəsnak**.

HƏVƏSNAK *ə.* هوس və *f.* ناك həvəsli, həvəskar.

HƏVİC *ə.* هويج yerkökü, kök.

HƏYA' *ə.* حيا 1) utanma; 2) ar, abır.

HƏYAHU *f.* هياهو hay-küy, mərəkə.

HƏYAT¹ *ə.* حيات 1) varlıq, dirilik; 2) ömür; 3) yaşayış, ömür.

HƏYAT² *ə.* حياط həyət.

HƏYATBƏXŞ *ə.* حيات və *f.* بخش həyat verən, can verən.

HƏYATBİZ *ə.* حيات və *f.* بيز həyat verən; canlandırın.

HƏYATİ *ə.* حياتي həyatla əlaqədar olan.

HƏYƏCAN *ə.* هيجان daxili tələş.

HƏYYA *ə.* حيا ömür versin! yaşatsın!

HƏYYAKALLAH *ə.* حياك الله Allah sənə ömür versin!

HƏYYƏ *ə.* حيه ilan.

HƏYYƏN *ə.* حيا diri ikən, diri olaraq.

HƏYYULA *ə.* هيو لا *asli y.* 1) qədim fəlsəfədə: ilk maddə; materi-ya, cisim; 2) xəyal, vahimə, xəyalat; 3) *m.* qeyri-adi, əcaib.

HƏYYULA(Y)İ *ə.* هیولائی || هیولایی qədim fəlsəfədə: ilk maddəyə, fəlsəfəyə, cismə aid olan.

HƏZ *ə.* هز ciddi olmayan söz.

HƏZAQƏT *ə.* حذاقت məharət, ustalıq.

HƏZAR¹ *f.* هزار min (1000).

HƏZAR² *f.* هزار bülbül.

HƏZARAN *f.* هزاران «həzar» *c.* minlərlə, minlərcə.

HƏZARƏ *f.* هزاره min atlı və ya yadadan ibarət hərbi hissə.

HƏZARPEŞƏ *f.* هزار پشه 1) əlindən hər iş gələn, hər işi bacaran;
2) ən zəruri şeyləri qoymaq üçün sandıq, qutu və s.

HƏZƏC *ə.* هزج ərəz bəhrlərindən biri.

HƏZƏN *ə.* حزن b a x **hüzn**.

HƏZƏR¹ *ə.* حذر çəkinmə, ehtiyat etmə.

HƏZƏR² *ə.* حضر 1) qəsəbə və ya kənddə yaşayan, qəsəbə və ya kənd əhalisi; 2) oturaqlıq; 3) səfər və ya döyüş olmayan vaxt, asayış və ya istirahət vaxtı.

HƏZƏRAT *ə.* حضرات «*həzrət*» *c.* 1) iştirak edənlər; 2) həzrətlər, ağalar, cənablar (*əsasən müraciət zamanı işlədilir*).

HƏZƏRİ *ə.* حضری 1) qəsəbədə və ya kənddə yaşayanlara aid olan; 2) asayış, istirahətə aid olan.

HƏZƏYAN *ə.* هذيان 1) sayıqlama; 2) mənasız, havayı, hədyan söz(lər).

HƏZF *ə.* حذف atma, silmə, pozma (*yazı haqqında*).

HƏZİZ *ə.* حضيض 1) ən aşağı, alçaq yer; 2) Ay orbitinin yerə ən yaxın nöqtəsi.

HƏZİMƏT *ə.* هزيمت sınıqlıq, məğlubiyyət.

HƏZİN *ə.* حزين hüznü, kədərli, qəmli, qüssəli.

HƏZİRAN *ə.* حزيران *əsl* *sry.* iyun ayı.

HƏZİRƏ *ə.* حظيره ətrafı divar olan qəbiristan.

HƏZL *ə.* هزل zarafatla söylənən söz, lətifə, zarafat, hənək.

HƏZLAMİZ *ə.* هزل və *f.* آمیز 1) zarafatçı, öyləndirən; 2) zarafatçı, məzəli, məzhəkəli.

HƏZLGU *ə.* هزل və *f.* گو zarafatçı, lağçı.

HƏZLİYYAT *ə.* هزليات «*həzl*» *c.* zarafat məzmunlu şeirlər, məzhəkəli şeirlər.

HƏZM¹ *ə.* حزم doğru fikir, düz niyyət.

HƏZM² *ə.* هضم 1) mədədə əritmə; 2) *m.* səbr etmə, dözmə, cavab verməmə. **Həzmi-rabə'** هضم رابع 1) göyşəyən heyvanların yemi dördüncü mədədə həzm etməsi; 2) *m.* mənimsəmə.

HƏZMİ *ə.* هضمی həzmə aid olan.

HƏZRƏT *ə.* حضرت 1) ön, qabaq, hüzur; 2) cənab. **Həzrəti-sübhan** حضرت سبحان Allah-taala.

HƏZUM *ə. هضوم* 1) çox həzm edən; 2) *m.* dərindən fikirləşən.

HƏZYAB *ə. حظ və f. ياب* həzz alan, ləzzət alan, xoşlanan.

HƏZZ *ə. حظ* nəşə, zövq, sevinc.

HİBA' *ə. هبا ء* b a x **hibə**.

HİBALƏ *ə. حباله* 1) tor, cələ, tələ; 2) cidar, buxov; 3) bağ, ip.

Hibalei-nikah *حباله نكاح* nikah rabitəsi.

HİBƏ *ə. هبه* hədiyyə, bəxşiş.

HİBƏNAMƏ *ə. هبه və f. نامه* bağışlanan şey üçün verilən sənəd, bəxşiş kağızı.

HİCAB *ə. حجاب* 1) pərdə, örtük; 2) utanma, utancaqlıq.

HİCAZ *ə. حجاز* Azərbaycan klassik muğamlarından birinin adı.

HİCAZİ *ə. حجازی* Hicazdan olan, hicazlı.

HİCCƏ *ə. حجه* bir dəfə həccə getmə.

HİCCƏTÜLVİDA' *ə. حجت الوداع* Məhəmməd peyğəmbərin axıncı dəfə Məkkəni ziyarət etməsi.

HİCR *ə. هجر* b a x **hicran** (*1-ci mənada*).

HİCRAN *ə. هجران* 1) ayrılıq, fəraq; 2) acı təsir, ağır gəlmə; 3) sa-yıqlama.

HİCRANZƏDƏ *ə. هجران və f. زده* hicran dərdi çəkən, ayrılıq dərdinə düşmüş.

HİCRƏT *ə. هجرت* 1) 622-ci il iyulun 16-da Məhəmməd peyğəmbərin öz azsaylı tərəfdarları ilə Məkkədən Mədinəyə köçməsi; müsəlman qəməri təqviminin başlanğıcı; 2) köçmə, mühacirət etmə.

HİCRİ *ə. هجري* hicrətə aid olan.

HİÇ *f. هیچ* heç.

HİDAYƏT *ə. هدايت* 1) doğru yola çağırma; 2) rəhbərlik etmə; rəhbərlik; 3) gətirmə, qoyma.

HİDDƏT *ə. حدت* 1) acıq, qəzəb, hirs; 2) kəskinlik, sərtlik.

HİFZ *ə. حفظ* 1) saxlama, qoruma; 2) himayə etmə; 3) yadda saxlama, unutmama; 4) əzbər, əzbərləmə.

HİFZÜSSİHHƏ *ə.* حفظ الصحة «səhhəti qoruma» gigiyena.

HİKƏM *ə.* حكم «hikmət» *c.* hikmətlər.

HİKƏMİ *ə.* حكمی hikmətə aid; fəlsəfi.

HİKKƏ *ə.* حكه 1) qoturluq (*xəstəlik*); 2) *m.* paxıllıq; 3) *m.* öz sö-zünü yeritmə; tərslik.

HİKMƏT *ə.* حکمت 1) həkimlik, filosofluq // fəlsəfə; 2) gizli sirr, səbəbi anlaşılmayan şey; 3) həkimanə söz; 4) qərribə şey; əcaib.

Hikməti-təbiyyə حکمت طبیعیə fizika.

HİKMƏTAMİZ *ə.* حکمت və *f.* آمیز hikmətli.

HİKMƏTBƏYAN *ə.* حکمت بیان həkimanə.

HİKMƏTƏFZA *ə.* حکمت və *f.* افزا hikmət artıran, bilik artıran.

HİKMƏTMƏAL *ə.* حکمت مآل hikmətli, fəlsəfi (*söz, əsər və s.*).

HİKMƏTNİGAR *ə.* حکمت və *f.* نگار həkimanə sözlər yazan.

HİKMƏTNÜMUN *ə.* حکمت və *f.* نمون fəlsəfi, həkimanə (*söz, əsər və s.*).

HİKMƏTPƏRVƏR *ə.* حکمت və *f.* پرور hikmət sevən, həkimanə sözlər bilən.

HİKMƏTŞÜNAS *ə.* حکمت və *f.* شناس hikmət bilən, hikmətdən xəbərdar olan; filosof.

HİKMƏTÜLLAH *ə.* حکمت الله Allahın hikməti, Tanrının sirri.

HİKMİYYAT *ə.* حکمیات «hikmət» *c.* fəlsəfəyə aid sözlər.

HİQD *ə.* حقد gizli ədavət, kin.

HİLAL *ə.* هلال 1) bir-iki gecəlik ay; aypara; 2) *m.* gözəlin ay şə-k-lində olan qaş(lar)ı.

HİLALƏBRU *ə.* هلال və *f.* ابرو hilal qaşlı, qaşları aypara kimi olan.

HİLALİ *ə.* هلالی aypara kimi.

HİLM *ə.* حلم həlimlik, yumşaqlıq.

HİLMÜ VÜQAR *ə.* حلم و وقار yumşaqlıq və vüqar, həlim və vüqarlı olma.

HİLYƏ *ə.* حليه b a x hülyə.

- HİLYƏPİRA** *ə.* حلیه və *f.* پیرا zinət verən, bəzəyən, bəzəkli, süsçü.
- HİMAM** *ə.* همام «*hümmam*» *c.* hümmət sahibləri.
- HİMAR** *ə.* حمار eşşək.
- HİMARİ** *ə.* حماری eşşəyə aid olan, eşşəkdən olan.
- HİMARİYYUN** *ə.* حماریون «*himari*» *c. t.* eşşəklik.
- HİMAYƏ** *ə.* حمایه qoruma; başa çıxma.
- HİMAYƏGAH** *ə.* حمایه və *f.* گاه himayə göstəriləcək yer; dalda-
lanacaq, qorunacaq.
- HİMAYƏKAR** *ə.* حمایه və *f.* کار himayə edən; himayəçi.
- HİMAYƏT** *ə.* حمایت himayə.
- HİMƏM** *ə.* همم «*himmət*» *c.* hümmətlər.
- HİMƏMAT** *ə.* هممات «*himəm*» *c.* hümmətlər.
- HİMMƏT** *ə.* همت 1) niyyət, məqsəd; 2) səy, çalışma, cəhd;
3) rəhbər, mürsid; 4) yüksək fikir(lər), düşüncə(lər).
- HİMMƏTMƏND** *ə.* همت və *f.* مند b a x **himmətpərvər**.
- HİMMƏTPƏRVƏR** *ə.* همت və *f.* پرور hümmətli.
- HİMYƏ** *ə.* حمیه pəhriz.
- HİMYƏVİ** *ə.* حمیه وی pəhrizə aid olan, pəhrizlə ələqədar olan.
- HİN** *ə.* حین vaxt, zaman, çağ.
- HİNDİ** *ə.* هندی 1) hində məxsus, hində aid; 2) hindcə, hind dili;
3) hind əhalisindən olan; hindu, hindli; 4) keçmişdə: hərəmxanalarda
gözetçi, mühafizəçi; 5) *m.* qara; 6) *m.* xal (*üzdə*).
- HİNDU** *f.* هندو hindli.
- HİNDUBEÇƏ** *f.* هندو بچه hindli balası, hindli uşağı.
- HİNDUSİFƏT** *f.* هندو صفت hindli kimi qara, qara sifətli.
- HİNNA'** *ə.* حنا başa və saqqala yaxılan təbii boya; xına.
- HİNTƏ** *ə.* حنطه buğda.
- HİRAM** *ə.* هرام «*hərəm*» *c.* ehramlar.
- HİRAS** *f.* هراس 1) qorxu, qorxma, hürkmə; 2) çəkil! saqın! (*xəbər-
darlıq məqamında işlədilir*).

HİRASAN *f.* هراسان qorxaq, ürkək.

HİRASƏT¹ *a.* حراست əkin əkmə; əkinçilik.

HİRASƏT² *a.* حراست saxlama, qoruma, mühafizə etmə.

HİRBA' *a.* حرباء 1) b a x **qələmun** (*1-ci mənada*); 2) Günəşin buludlarda əks etməsi nəticəsində alınan rəng.

HİRƏF *a.* حرف «hırəf» *c.* sənətlər, peşələr.

HİRƏT *a.* حرفت sənət, peşə.

HİSAR *a.* حصار hasar.

HİRQƏT *a.* حرقت yanma, yanıqlıq.

HİRMAN *a.* حرمان 1) əli üzülmə, məhrum olma; 2) qovulma, xaric olma.

HİRRƏ *a.* هره diş pişik.

HİRS *a.* حرص 1) tamah, acgözlük; 2) acıq, qəzəb, hiddət.

HİRZ *a.* حرز 1) sakit yer; 2) əminlik, sakitlik; 3) tilsim, cadu, pitik.

HİSƏN *a.* حصن qala, istehkam.

HİSN *a.* حصن möhkəmləşdirilmiş yer; sığınacaq, qala.

HİSS *a.* حس duyğu. **Hissi-qəbləlvüqu'** حس قبل الوقوع qabaq-cadan hiss etmə, duyma; ürəyə damma.

HİSSBƏXŞA *a.* بخشا *və f.* حس hiss etdirən.

HİSSƏ *a.* حصه bölgü, pay.

HİSSƏBƏXŞ *a.* حصه *və f.* بخش pay verən, pay paylayan.

HİSSƏDAR *a.* حصه *və f.* دار hissəsi olan, hissə yiyəsi.

HİSSƏMƏND *a.* حصه *və f.* مند hissə yiyəsi.

HİSSƏN *a.* حساً hiss etibarilə, hiss ilə, duyğu ilə.

HİSSƏYAB *a.* حصه *və f.* ياب «hissə tapan» hissəsi olan.

HİSSİ *a.* حسى hissə, duyğuya aid olan, duyğu ilə dərk edilən.

HİSSİYYAT *a.* حسيات «hissi» *c.* hisslərə aid olanlar; hisslər.

HİYƏL *a.* حيل «hiylə» *c.* hiylələr.

HİYLƏ *a.* حيله b a x **hiylət**. **Hiylei-şər'i** حيله شرعي hiyləni şəri (qanuni) şəkklə salma.

HİYLƏBAZ *ə. حيله və f. باز* b a x **hiyləgər.**

HİYLƏGƏR *ə. حيله və f. گر* b a x **hiylətgər.**

HİYLƏSAZ *ə. حيله və f. ساز* hiylə edən.

HİYLƏŞÜAR *ə. حيله شعار* adəti hiyləgərlik olan, hiyləgərlik edən.

HİYLƏT *ə. حيلت* 1) aldatma, oyun, biclik; 2) saxtakarlıq, qəlpik.

HİYLƏTGƏR *ə. حيلت və f. گر* hiyləgər.

HİZA' *ə. حذاء* 1) qabaq-qabağa; qarşılıq; 2) səthin düz, hamar olması.

HİZB *ə. حزب* 1) tayfa, zümrə; 2) hissə, qisim; 3) partiya.

HİZUM *f. هيزم* odun.

HOQQƏ *ə. حقه* 1) kiçik girdə qutu; 2) yazmaq üçün mürekkəb və s. qoyulan qab; 3) gül yarpaqlarında olan yaşıllıq; 4) *m.* oyun, kə-lək, fırıldaq.

HOQQƏBAZ *ə. حقه və f. باز* hoqqa çıxaran; oyunbaz.

HOQQƏBAZİ *ə. حقه və f. بازی* hoqqabazlıq, oyunbazlıq, fırıl-daqcılıq.

HÖC(C)ƏT *ə. حجت* 1) rəsmi vərəqə; vəsiqə, sənəd; 2) dəlil, sübut; 3) mübahisə.

HÖC(C)ƏTKAR *ə. حجت və f. کار* höcət edən; höcət, tərs.

HÖKM *ə. حكم* 1) hakimlik, hökumət; 2) əmr, göstəriş, fərman; 3) qüvvət, nüfuz; 4) təsir.

HÖKMDAR *ə. حكم və f. دار* ölkənin başçısı; hakim.

HÖKMDARANƏ *ə. حكم və f. دارانه* hökmdarcasına, hakim kimi.

HÖKMDARİ *ə. حكم və f. داری* hökmdarlıq.

HÖKMƏN *ə. حکماً* mütləq, qəti, sözsüz.

HÖKMFƏRMA *ə. حكم və f. فرما* b a x **hökmran.**

HÖKMNAMƏ *ə. حكم və f. نامه* hökm yazılmış kağız; əmrnamə // yazılı hökm.

HÖKMRAN *ə. حكم və f. ران* hökm sürən // hökmdar.

HÖKUMƏT *ə. حکومت* 1) bir ölkəni idarə edən: icraedici orqan; 2) idarə üsulu; idarəetmə.

HÖRMƏT *ə.* حرمت sayğı, ehtiram.

HÖRMƏTƏN *ə.* حرمتاً hörmət əlaməti olaraq.

HÖRMÜZ(D) *f.* هرمزد || هرمز atəşpərəstlərin xeyir allahının adı.

HÖVL¹ *ə.* هول qorxu, dəhşət.

HÖVL² *ə.* حول 1) il; 2) ətraf, çevrə, əhatə.

HÖVLƏNGİZ *ə.* هول və *f.* انگیز dəhşətə gətirən; qorxudan.

HÖVLNAK *ə.* هول və *f.* ناك qorxunc, dəhşətli.

HÖVN *ə.* هون 1) yüngüllük; 2) asanlıq.

HÖVSƏLƏ *ə.* حوصله 1) quş qursağı; çinədan; 2) dözümlü, səbir, dayanıqlıq; 3) sağrı sümüklərinin təşkil etdiyi çanaq.

HÖVSƏLƏDAR *ə.* حوصله və *f.* دار hövsələsi olan; hövsələli.

HÖVSƏLƏTƏNG *ə.* حوصله və *f.* تنگ kəmhövsələ, səbirsiz, hövsələsiz.

HÖVZ *ə.* حوض b a x **hövzə**¹ (1-ci mənada).

HÖVZƏ¹ *ə.* حوضه 1) hovuz, çarhovuz; 2) çay yatağı.

HÖVZƏ² *ə.* حوزه 1) iç dairə, dairə içi; 2) mədən yatağı və s. olan yer.

HUMAY *ə.* همای b a x **hüma**².

HUR(İ) *ə.* حوری || حور cənnətdəkilərə xidmət edən gözəl qız; *m.* gözəl qız.

HURİÇÖHRƏ *ə.* حوری və *f.* چهره b a x **huriliqa**.

HURİEYN *ə.* حوری عین b a x **hurüleyin**.

HURİLİQA' *ə.* حوری لقاء b a x **hurisifət**.

HURİPEYKƏR *ə.* حوری və *f.* پیکر huri bədənli, bədəni qəşəng olan; gözəl.

HURİSİFƏT *ə.* حوری صفت huri üzlü, huri kimi qəşəng; gözəl.

HURİÜZAR *ə.* حوری عذار huri yanaqlı; huri üzlü, gözəl.

HURİVƏŞ *ə.* حوری və *f.* وش huri kimi gözəl; göyçək.

HURİZAD *ə.* حوری və *f.* زاد huridən doğulmuş, huri balası; gözəl.

HURÜ QILMAN *ə.* حوروغلمان huri və qılman, cənnətin cavan xidmətçi qız(lar)ı və oğlan(lar)ı.

HURÜLEYN *ə. حور العين* huri gözlü (*gözlərinin qarası qapqara, ağtı isə dümağ olan iri gözlü gözəl haqqında*).

HUT *ə. هوت* 1) böyük balıq; 2) astronomiyada: Balıq bürcü.

HUTÜ HƏMƏL *ə. حوت وحمل* astronomiyada: Balıq və Quzu (bürcləri).

HUŞ *f. هوش* diqqət, fikir.

HUŞMƏND *f. هوشمند* huşlu, şüurlu.

HUŞMƏNDİ *f. هوشمندی* huşluluq, şüurluluq.

HUŞYAR *f. هوشیار* 1) ağıllı, aqıl; 2) ağılı başında; huşlu; 3) diq-qətli, dəqiq.

HUŞYARİ *f. هوشیاری* 1) ağıllılıq, aqillik; 2) diqqətlilik, dəqiqlik.

HÜBAB *ə. حباب* 1) su üzərindəki köpük, qabarcıq; 2) şəbnəm, şəh.

HÜBABASA *ə. حباب və f. آسا* b a x **hübabmanənd**.

HÜBABMANƏND *ə. حباب və f. مانند* su köpüyü kimi davamsız, tez məhv olan.

HÜBBÜLVƏTƏN *ə. حب الوطن* vətən sevgisi.

HÜBƏL *ə. هبل* islamiyyətdən əvvəl Kəbədəki bir bütün adı.

HÜBUB *ə. هبوب* əsmə, küləyin əsməsi.

HÜBUBAT *ə. حبوبات «həbbə» c.* dənli bitkilər.

HÜBUT *ə. هبوط* aşağı enmə; düşmə.

HÜCCAC *ə. حجاج «həcc» c.* Məkkə ziyarətinə gedənlər; hacılar.

HÜCCƏT *ə. حجت* dəlil, sübut.

HÜCCƏTÜLLAH *ə. حجت الله* Allahın dəlili, Tanrının sübutu.

HÜCEYRƏ *ə. حجرة* 1) kiçik deşik, balaca dəlik; 2) canlı orqa-nizmin protoplazma, nüvə və qışadan ibarət ən sadə vahidi.

HÜCƏC *ə. حجج «hüccət» c.* dəlillər, sübutlar.

HÜCNƏT *ə. هجنت* qüsur, nöqsan, eyib.

HÜCR *ə. حجر* qucaq, ağuş.

HÜCRƏ *ə. حجرة* 1) kiçik otaq; otaq; 2) göz (*arı pətəyində*).

HÜCRƏVİ *ə. حجروي* hücrələri olan.

HÜCU' *ا. هجوع* yuxusu gəlməmə; yuxusuzluq.

HÜCUM *ا. هجوم* həmlə, basqın.

HÜCUMAVƏR *ا. هجوم və f. آور* hücum edən, basqın edən; hü-cumçu.

HÜDA' *ا. هدا* 1) doğru yol; 2) rəhbərlik, rəhbər sayma.

HÜDB *ا. هذب* kirpik.

HÜDHÜD *ا. هدهد* hop-hop, şınabub, şanapipik (*köçəri quş*).

HÜDUD *ا. حدود* «*hədd*» *c. t.* sərhəd, mərz.

HÜDUS *ا. حدوث* 1) yaranma, törəmə; 2) baş vermə.

HÜFFAZ *ا. حفاظ* «*hafız*» *c.* hafizlər.

HÜKƏMA' *ا. حکماء* «*həkim*» *c.* həkimlər, müdriklər, filosoflar.

HÜKKAM *ا. حكام* «*hakim*» *c.* hakimlər.

HÜQUQ *ا. حقوق* «*həqq*» *c. t.* 1) insanlar arasındakı münasibətləri nizama salan qanunlar toplusu; 2) *t.* ixtiyar, imkan, azadlıq; 3) *t.* sərbəstlik, ixtiyar.

HÜQUQİ *ا. حقوقی* hüquqa aid olan.

HÜQUQŞÜNAS *ا. شناس حقوق* və *f. شناس* hüquq elmləri mütəxəssisi, hüquq alimi.

HÜLQUM *ا. حلقوم* ağızla mədəni birləşdirən həzm borusu.

HÜLLƏ *ا. حله* cənnətdə geyiləcək bəzəkli paltar.

HÜLM *ا. حلم* yuxu, rəya.

HÜLUL *ا. حلول* 1) daxil olma; girmə; 2) gəlib çatma; yetişmə.

HÜLV *ا. حلو* şirin, dadlı, ləzzətli.

HÜLVİYYAT *ا. حلويات* «*hülv*» *c.* dadlı yeməklər.

HÜLYƏ *ا. حليه* 1) bəzək, yaraşıq, zinət; 2) gözəl sifət, qəşəng üz.

HÜMA' ¹ *ا. حما* b a x **hümma**.

HÜMA' ² *ا. هما* 1) cənnət quşu, dövlət quşu (*əfsanəvi quş*); 2) *m.* uğurluluq, xoşbəxtlik.

HÜMAQA' *ا. حماقي* «*əhməq*» *c.* axmaqlar, səfehlər.

HÜMAM *ا. همام* hümmət sahibi; çalışqan.

HÜMAYUN *f.* همایون 1) xoşbəxt, uğurlu, səadətli; 2) İran padşahları haqqında danışıda və ya onlara müraciət edildikdə işlənildi; 3) Azərbaycan klassik muğamlarından birinin adı.

HÜMƏQA *a.* حمقا «əhməq» *c.* axmaqlar, ağılsızlar.

HÜMƏM *a.* همم «həmm» *c.* 1) çətin işlər; 2) *m.* dərdlər, kədərlər.

HÜMƏVİ *a.* حموی qızdırmaya aid olan.

HÜMQ *a.* حمق axmaqlıq, ağılsızlıq.

HÜMMA' *a.* حماء isitmə, qızdırma.

HÜMRƏ *a.* حمرة qırmızılıq.

HÜMUM *a.* هموم «həmm» *c.* 1) çətin, ağır işlər; 2) qayğılar, dərdlər, kədərlər.

HÜNƏFA' *a.* حنفا «hənif» *c.* Allahın dininə tabe olanlar.

HÜNƏR *a.* هنر 1) məharət, ustalıq; 2) bacarıq; 3) elm, fənn; 4) incəsənət // sənət.

HÜNƏRMƏND *a.* هنر və *f.* مند b a x **hünərvər**.

HÜNƏRVƏR *f.* هنرور hünərli, bacarıqlı, məharətli; bilikli.

HÜNUD *a.* هند «hindi» *c.* hindlilər.

HÜNUT *a.* هنوط 1) qədim Misirdə ölünün çürüməkdən dərmanlarla qorunması; 2) meyitin bir müddət saxlanması.

HÜRR *a.* حر azad.

HÜRRƏNDİŞ *a.* حر və *f.* اندیش azadfikirli.

HÜRRİYYƏT *a.* حریت azadlıq.

HÜRRİYYƏTPƏRƏST *a.* حریت və *f.* پرست b a x **hürriyyət-pərvər**.

HÜRRİYYƏTPƏRVƏR *a.* حریت və *f.* پرور azadlıq sevən, azadlıq tərəfdarı.

HÜRUB *a.* حروب «hərb» *c.* hərblər, müharibələr.

HÜRUF *a.* حروف «hərf» *c.* hərflər. **Hürufi-e'rab** حروف اعراب ərəb, fars və əski Azərbaycan əlifbalarında sait yerini tutan hərflər (ا، آ، و، ی); **hürufi-imla'** حروف املاء fars və əski Azərbaycan

əlifbalarında saitləri əks etdirən hərfilər (ا، آ، ه، و، ی); **hurufi-qəməriyyə** حروف قمریه ərəb əlifbasında sözlərin əvvəlinə «ə» müəyyənlik artikli gətirildikdə onun tam şəkildə «ə» kimi oxunmasına imkan verən 14 hərf (ا، ب، ج، ح، خ، ع، غ، ف، ق، ک، ل، م، ن، ه، و، ی); **hurufi-məhmələ** حروف مهمله ərəb, fars və əski Azərbaycan əlifbalarında nöqtəsiz hərfilər (ا، د، ر، س، ص، ط، ع، ک، ل، م، ه، و، ی); **hurufi-münfəsilə** حروف منفصله ərəb, fars və əski Azərbaycan əlifbalarında özündən sonrakı hərfilə birləşməyən hərfilər (ا، آ، د، ذ، ز، ژ، و); **hurufi-müttəsilə** حروف متصله ərəb, fars və əski Azərbaycan əlifbalarında hər iki tərəfdən (özündən əvvəl və sonra) birləşən hərfilər (ب، پ، ت، ث، ج، ح، خ، س، ش، ص، ض، ط، ع، غ، ف، ق، ک، گ، ل، م، ن، ه، و، ی); **hurufi-saitə** حروف صائتə saitləri ifadə edən hərfilər (ا، آ، و، ه، ی); **hurufi-samitə** حروف صامتə samitləri ifadə edən hərfilər (saitlərdən başqa, bütün qalan hərfilər); **hurufi-şəmsiyyə** حروف شمسيه ərəb əlifbasında sözlərin əvvəlinə «ə» müəyyənlik artikli gətirildikdə onun tam oxunmasına imkan verməyən 14 hərf (ت، ث، د، ذ، ر، ز، س، ش، ص، ض، ط، ط، ل، ن).

HÜRUFAT *ə. حروفات «hərf» c. t. əlifba.*

HÜRUFİ *ə. حروفی 1) bütün varlığın sirlərini hərfilərdə görə təriqət; 2) həmin təriqətə mənsub adam.*

HÜRUFÜLMÖHTƏŞİM *ə. حروف المحتشم əlifba.*

HÜSN *ə. حسن 1) gözəllik, camal; 2) yaxşılıq. Hüsni-əxlaq حسن əxlaq gözəlliyi; hüsni-göftər حسن danışiq gözəlliyi; hüsni-məqal حسن مقال yaxşı danışma; hüsni-rüxsar حسن رخسار üz gözəlliyi; hüsni-xətt حسن خط gözəl yazma.*

HUSNA *ə. حسنى ən gözəl; daha gözəl (qadın haqqında).*

HUSNARA *ə. حسن və f. آرا üz bəzəyi, üzünü bəzəyən.*

HÜSNİ *ə. حسنى gözəlliyə aid olan.*

HÜSNÜ QÜBH *ə. حسن و قبح yaxşı-yaman; gözəllik və çirkinlik.*

- HÜSNÜLMƏAB** *a.* حسن المآب gözlə sığınacaq.
- HÜSUL** *a.* حصول hasil olma, vücuda gəlmə; ələdə etmə.
- HÜSULPƏZİR** *a.* حصول və *f.* پذیر hasilə gələ bilən və ya gəlmiş.
- HÜSUN** *a.* حصون «hisən» *c.* qalalar, istehkamlar.
- HÜVEYDA** *f.* هویدا bəlli, aşkar, zahiri.
- HÜVEYN** *a.* حوين mikrob.
- HÜV(Ə)** *a.* هو o (*şəxs əvəzliyi*).
- HÜVƏLAXİR** *a.* هو الآخر son (odur).
- HÜVƏLƏVVƏL** *a.* هو الاول başlanğıc (odur).
- HÜVİYYƏT** *a.* هویت 1) mahiyyət, həqiqət; 2) bir adamın kim olduğu; şəxsiyyət.
- HÜZAL** *a.* هزال arıqlıq, zəiflik.
- HÜZN** *a.* حزن kədər, qəm, qüسسə.
- HÜZNAMİZ** *a.* حزن və *f.* آمیز b a x **hüznavər**.
- HÜZNAVƏR** *a.* حزن və *f.* آور hüzn gətirən; kədərləndirən.
- HÜZNDAR** *a.* حزن və *f.* دار hüznli, kədərli, qəmli.
- HÜZNƏFZA** *a.* حزن və *f.* افزا hüzn artırən, qüسسə çoxaldan.
- HÜZNƏNGİZ** *a.* حزن və *f.* انگیز hüzn gətirən, qüسسə verən.
- HÜZUR** *a.* حضور 1) hazır olma, mövcud olma; 2) rahatlıq, asudəlik, dinclik; 3) ön, qabaq.
- HÜZUZ** *a.* حظوظ «həzz» *c.* həzlər.
- HÜZUZAT** *a.* حظوظات «hüzuz» *c.* həzlər.
- HÜZUZBƏXŞ** *a.* حظوظ və *f.* بخش həzz verən; ləzzətli.
- HÜZZAR** *a.* حضار «hazır» *c.* hazır olanlar; iştirak edənlər.

X

X *ə*. خ *ə*rəb əlifbasının 7-ci, fars və əski Azərbaycan əlifbalarının 9-cu hərfi; əbcəd hesabında 600 rəqəmini ifadə edir.

XA *f*. خا *çeynəyən*.

XAB¹ *f*. خواب 1) yuxu; 2) rəya, yuxugörmə. **Xabi-əcəl** خواب اجل *əcəl yuxusu, cəhalət*; **xabi-qəflət** خواب غفلت *qəflət yuxu*; **xabi-naz** خواب ناز *şirin yuxu*.

XAB² *ə*. خاب *xov, narin tük*.

XABALUD *f*. خواب آلود *yuxu basmış, gözləri yuxulu*.

XABƏNDƏ *f*. خوابنده *yatan, yuxuda olan*.

XABGAH, XABGƏH *f*. خوابگاه || خوابگاه 1) yataq, yatacaq; 2) taxt, çarpayı; 3) yataq otağı.

XABİDƏ *f*. خوابیده *yatmış, yuxuya getmiş*.

XADİM *ə*. خادم ictimai fəaliyyətdə mühüm xidmətləri olan şəxs.

XADİM(Ə) *ə*. خادمه || خادم *xidmətçi, xidmət edən, qulluqçu*.

XAFİQ *ə*. خافق *döyünən, çırpınan (ürək haqqında)*.

XAFİQAN *ə*. خافقان *b a x xafiqeyn*.

XAFİQEYN *ə*. خافقین *iki cəhət (şərq və qərb)*.

XA *f*. خواه 1) *b a x xahan*; 2) *b a x xahi*.

XAHAN *f*. خواهان *istəyən, arzulayan*.

XAHƏR *f*. خواهر *bacı*.

XAHƏRZADƏ *f*. خواهرزاده *bacıuşağı*.

XAHİ *f*. خواهی *istər, istərsə*.

XAHİŞ *f*. خواهش *istək, arzu*.

XAHİŞGƏR *f*. خواهشگر *istəyən, arzulayan, xahiş edən*.

XAHÜ NAXAH *f*. خواه و نا خواه *istər-istəməz, könülsüz*.

XAİB *ə*. خائب *b a x xayib*.

XAİBƏN *ə*. خائباً *b a x xayibən*.

XAİF *ə.* خائف *b a x* **xayif**.

XAİN *ə.* خائن *xəyanət* edən.

XAİNANƏ *ə.* خائن *və f.* انه *xaincəsinə*.

XAK *f.* خاك 1) torpaq, toz; 2) Yer kürəsi; 3) ölkə, məmləkət, diyar; 4) yox olmuş, çürümüş, torpaq olmuş.

XAKBUS *f.* خاك بوس 1) birisinin qarşısında yerə döşənərək torpağı öpən; 2) *m.* alçalma, özünü alçaltma.

XAKBÜSAT *f.* خاك بساط *və ə.* بساط 1) torpaq üstündə yatan, yatacağı torpaq olan; 3) *m.* yoxsul, kasıb.

XAKDAN *f.* خاكدان «*torpaqqabı*» *m.* bu dünya.

XAKƏNDƏZ *f.* خاك انداز *b a x* **xəkəndəz**.

XAKİ *f.* خاكی 1) torpağa aid, torpaqdan olan; 2) torpaq rəngli; 3) bu dünyaya aid olan; 4) *m.* adam, bəşər, insan.

XAKİSTƏR *f.* خاكستر kül.

XAKPAY *f.* خاك پای 1) ayaq basılan yer; 2) astana, kandar.

XAKRAH *f.* خاكراه torpaq yol.

XAKSAR *f.* خاكسار 1) torpağa çevrilmiş, çürümüş; 2) *m.* zəlil, xar, həqir.

XAKXU(Y) *f.* خاكخوي || خاكخو «*torpaq təbiətli*» *m.* alçaq, pis (*xasiyyət*).

XAL *ə.* خال bədəndə, xüsusilə də üzdə qara ləkə.

XALDAR *f.* خالدار xallı, xalı olan.

XALƏ *ə.* خاله ananın bacısı; xala.

XALİ *f.* خالی 1) boş; 2) yiyəsiz, sahibsiz; 3) sərbəst, azad.

XALİD *ə.* خالد ölməz, əbədi, daimi.

XALİQ *ə.* خالق Xəlq edən, Yaradan (*Allahın gözəl adlarından biri*).

XALİQİYYƏT *ə.* خالقیت yaradıcılıq, yaratma.

XALİQÜLBƏŞƏR *ə.* خالق البشر insanları yaradan; Allah, Tanrı.

XALİQÜLXƏLQ *ə.* خالق الخلق xalqı yaradan; Allah, Tanrı.

XALİQÜL'İNSAN *ə.* خالق الانسان insanı yaradan; Allah, Tanrı.

XALİS *ə.* خالص qarışıqı olmayan; təmiz, saf.

XALİSANƏ *ə.* خالص və *f.* انه 1) iklasla, sədaqətlə; 2) doğrusu, düzü.

XALİSƏ *ə.* خالصه dövlət torpağı, dövlətə məxsus torpaq.

XALİSƏN *ə.* خالصاً doğruluqla, səmimiyyətlə.

XALİSİYYƏT *ə.* خالصیت 1) xalislik, saflıq; 2) doğruluq, düzgünlük.

XALİYƏN *ə.* خاليا boş olaraq, boş.

XAM *f.* خام 1) bişməmiş, çiy; 2) dəyməmiş, yetişməmiş; 3) *m.* təcürbəsiz, səriştəsiz; 4) *m.* işlənməmiş, əkilməmiş; 5) *m.* boş, əbəs, bihudə.

XAMƏ *f.* خامه 1) qələm (*yazı ləvazimatı*); 2) *m.* üslub. **Xamei-xur** خامه خور «*günəş qələmi*» *m.* günəş şüası.

XAMƏGÜZAR *f.* خامه گذار qələmlə yazılmış.

XAMƏRAN *f.* خامه ران «*qələm sürən*» *m.* qələm işlədən; yazan.

XAMİS *ə.* خامس 1) beşinci; 2) beşinci övlad (*oğul*).

XAMİSƏ *ə.* خامسه 1) beşinci; 2) beşinci qız (*övlad*).

XAMUŞ *f.* خاموش b a x **xəmuş**.

XAMUŞAN *f.* خاموشان b a x **xəmuşan**.

XAN¹ *f.* خوان 1) yemək süfrəsi; dəstərxan; 2) yeməli, yemək, taam; 3) xonça.

XAN² *f.* خوان b a x **xanəndə**.

XAN³ *ə.* خان karvansara.

XANÇƏ *f.* خانچه xonça.

XANƏ *f.* خانه 1) ev; 2) xana.

XANƏBƏDUŞ *f.* خانه بدوش «*evi çiyində*» *m.* b a x **xanəbərduş**.

XANƏBƏXANƏ *f.* خانه بخانه ev-ev, evbəev.

XANƏBƏRDUŞ *f.* خانه بردوش 1) evsiz, səfil; 2) yoxsul, kasıb.

XANƏBƏRƏNDAZ *f.* خانه برانداز ev yıxan, ev dağıdan.

XANƏDAN *f.* خانه دان 1) ailə, ocaq; 2) sülalə; 3) qonaq sevən, qonaqpərust.

XANƏGAH *f.* خانگاه b a x **xanəqah**.

XANƏGİ *f.* خانگی evə aid olan.

XANƏ-XANƏ *f.* خانه خانه evbəev; xana-xana.

XANƏXƏRAB *f.* خانه və ə. خراب evi dağılmış, evi yıxılmış; bədbəxt.

XANƏQAH *ə.* خانقاه *əslī f.* bir şeyx və ya dərvişin rəhbərliyi altında olan dərvişlərin yaşadıkları və ibadət etdikləri yer; təkyə.

XANƏMAN *f.* خانمان *b a x xanü man.*

XANƏMANXƏRAB *f.* خانمان və ə. خراب ev-eşiyi dağılmış, xanimanı xaraba qalmış, fəlakətə düşər olmuş.

XANƏMANSUZ *f.* خانمانسوز məhvedici, dağıdıcı.

XANƏNDƏ *f.* خواننده 1) müğənni; 2) oxucu.

XANƏNİŞİN *f.* خانه نشین evdən bayıra çıxmayan, heç yerə getməyən.

XANƏSUZ *f.* خانه سوز «ev yandıran» *m.* zərər verən.

XANƏVADƏ *f.* خانواده 1) nəsil, soy; 2) fəmiyyə, soyadı.

XANƏVİRAN *f.* خانه ویران 1) evi yıxılmış; 2) *m.* bədbəxt.

XANƏYEK *f.* خانه یک bir evdə yaşayan; birevli.

XANƏYEKİ *f.* خانه یکی bir evdə yaşama; birevlilik.

XANİQ *ə.* خانق boğan.

XANÜ MAN *f.* خان و مان 1) ev-eşik // mal-mülk; 2) avadanlıq.

XAR¹ *f.* خار 1) tikan; 2) göyəm ağacı.

XAR² *f.* خوار 1) yeyən, yeyici; 2) içən, içici.

XAR³ *f.* خوار zəlib, həqir, alçaq.

XARA *f.* خارا *b a x xarə.*

XARBƏSTƏR *f.* خار بستر «yorğanı tikan» *m.* narahat yatan, yatağı, yeri narahat olan.

XARƏ *f.* خاره 1) çaxmaqdaşı // bərk daş; 2) qalın ipək parça növü.

XARİ¹ *f.* خاری tikanlı.

XARİ² *f.* خاری xarlıq, zəliblik, həqirlik.

XARİC *ə.* خارج 1) dışarı, bayır, bir şeyin bayır üzü; 2) çıxan.
Xarici-bələd خارج بلد b a x **xaricbələd**.

XARİCBƏLƏD *ə.* خارج بلد ölkədən uzaqlaşdırılmış, sürgün edilmiş.

XARİCƏN *ə.* خارجاً zahiri cəhətdən, xaricinə görə; zahirdən.

XARİCİ *ə.* خارجى 1) dışarıya aid, xaricə məxsus; 2) xarici ölkələr, onlarla olan münasibət və əlaqəyə məxsus; 3) əcnəbi.

XARİCİYYƏ *ə.* خارجيه xarici dövlətlərlə əlaqələrə baxan idarə.

XARİCİYYUN *ə.* خارجيون islam dini təriqətlərindən biri.

XARİQ *ə.* خارق parçalayan, yaran, qopardan. **Xariqi-adət** خارق عادت b a x **xariqül'adə**.

XARİQƏ *ə.* خارقه qəribə, qeyri-adi, xariqə.

XARİQÜL'ADƏ *ə.* خارق العاده adət xaricində olan, çox qəribə.

XARİSTAN *f.* خارستان b a x **xarzar**.

XARKEŞ *f.* خارکش tikanyığan, tikanqıran // tikansatan, tikançı.

XARMƏZAC *f.* خار və *ə.* مزاج tündməzac, adamsancan.

XARÜ XAŞAK *f.* خارو خاشاک «çör-çöp» b a x **xarü xəs(s)**.

XARÜ XƏS(S) *f.* خار و خس b a x **xəsü xar**.

XARZAR *f.* خارزار tikan çox olan yer; tikanlıq.

XASİR *ə.* خاسر 1) yolu azan; 2) uğursuz, nəhs; 3) uduzmuş, bax-talamış.

XAS(S) *ə.* خاص 1) xüsusi, əlahiddə, ayrıca; 2) b a x **xassə²**; 3) məxsus, aid olan; 4) imtiyaz, üstünlük; 5) xüsusi, şəxsi.

XASSƏ¹ *ə.* خاصه bir adama, bir şeyə aid olan hal, xüsusiyyət, xasiyyət.

XASSƏ² *ə.* خاصه 1) şəxsən hökmdara məxsus ordu; qvardiya; 2) ən yaxşı, əla; 3) tarixən mövcud olmuş torpaq mülkiyyət forması.

XASSƏTƏN *ə.* خاصتاً ayrıca, məxsusən, xüsusilə.

XASSÜ AMM *ə.* خاص و عام 1) qocadan-uşağa qədər, məmədə-yəndən-pəpəyeyənə qədər; 2) *m.* camaat, xalq.

XASTAR *f.* حواستار 1) tələb edən; istəyən; 2) qız evinə göndərilən elçi.

XASTKAR *f.* خواستکار istəkli.

XAŞ *f.* خواش meyil, xahiş, arzu.

XAŞAK *f.* خاشاک zir-zibil, xırım-xırda, süpürüntü.

XAŞE' *a.* خاشع özü haqqında danışmağı xoşlamayan; təvazökar.

XAŞİƏN *a.* خاشعاً təvazökarcasına, təvazökarlıqla.

XATƏM *a.* خاتم 1) möhür, damğa; 2) üzük; 3) sonuncu, axırınıcı; 4) son, axır; 5) müstəsna.

XATİF *a.* خاتف 1) qapıb götürən; qapan; 2) gözqamaşdırən.

XATİM *a.* خاتم 1) möhür vuran, möhür basan; 2) qurtaran, bitirən.

XATİMƏ *a.* خاتمه 1) son, axır; 2) son söz; 3) xülasə.

XATİMƏBƏXŞ *a.* خاتمه və *f.* بخش sonu xeyirli, axırı yaxşı.

XATİMƏKEŞ *a.* خاتمه və *f.* کش sonu olan, sona çatdırən.

XATİR *a.* خاطر 1) fikir, zəhin, ağıl; 2) könül, qəlb, ürək; 3) hiss, duyğu; 4) hörmət; 5) kef.

XATİRƏ *a.* خاطره 1) yada düşən şey; 2) xatirdə qalmış şey; yaddaş; 3) yadigar.

XATİRMƏNDƏ *a.* خاطر və *f.* مانده xatiri qalmış.

XATİRNƏVAR *a.* خاطر və *f.* نوار könlü oxşayan; nəvazişkar, oxşayıcı.

XATİRNİŞAN *a.* خاطر və *f.* نشان 1) xatirdə qalan, unudulmayan; 2) yada salma; xatırlama; 3) qeyd etmə, nəzərə çatdırma.

XATİRŞİKƏSTƏ *a.* خاطر və *f.* شکسته qəlbi sınıq; incimiş, incik.

XATİRŞÜNAS *a.* خاطر və *f.* شناس başqasının xatirinə dəyməyən.

XATİRŞÜNASANƏ *a.* خاطر və *f.* شناسانه xatirinə dəymədən.

XATİRŞÜNASİ *a.* خاطر və *f.* شناسی xatirinə dəyməmə.

XAVƏR *f.* خاور şərq, gündoğan, günçıxan.

XAVƏRİ *f.* خاوری 1) şərqə aid olan; şərq; 2) şərqli.

XAYİB *a.* خایب 1) ümidi kəsilmiş, ümitsiz; 2) məyus olmuş, məyus.

XAYİBƏN *a.* خایباً ümidini kəsərək; ümitsizcəsinə.

XAYİF *a.* خایف qorxaq, qorxan.

XAZE' *ə.* خاضع sözə qulaq asan; müti.

XAZİN *ə.* خازن 1) xəzinəni idarə edən; xəzinədar; 2) qoruyucu, mühafiz; 3) anbardar, anbar müdürü; 4) ağacdələ (quş).

XE *ə.* خه ərəb, fars və əski Azərbaycan əlifbalarında خ hərfinin adı.

XEYİR *ə.* خير 1) fayda, mənfəət; 2) yaxşı iş; yaxşılıq.

XEYİRXAH *ə.* خير və f. خواه yaxşılıq istəyən, birisinin yaxşılığına çalışan.

XEYİRKAR *ə.* خير və f. کار xeyir iş görən.

XEYİRMƏQAM *ə.* خير مقام xoş gəlmişsiniz!

XEYL¹ *ə.* خيل 1) at; ilxı; 2) dəstə, taqım; 3) atlı, süvari dəstə; 4) yığın, toplu.

XEYL² *ə.* خيل qürur, məğrurluq.

XEYLİ *ə.* خيلي bir çox; çox.

XEYMƏ *ə.* خيمه çadır.

XEYMƏGAH *ə.* خيمه və f. گاه çadır(lar) qurulmuş yer.

XEYMƏNİŞİN *ə.* خيمه və f. نشين çadırdə yaşayan; köçəbə.

XEYR *ə.* خير yox.

XEYRAT *ə.* خيرات 1) rifah, nemət; 2) dövlət, sərvət, var; 3) yaxşı iş(lər); yaxşılıq; 4) xeyriyyəçilik iş(lər)i; 5) ehsan.

XEYRƏNCAM *ə.* خير və f. انجام aqibəti yaxşı olan; xoşbəxt.

XEYRƏNDİŞ *ə.* خير və f. انديش yaxşı fikirli; xeyirxah.

XEYRİ *ə.* خيري xeyirə aid olan, xeyir olan.

XEYRİYYƏ(T) *ə.* خيريه|خيريت 1) yaxşılıq, xeyirlilik; 2) maarifin, mədəniyyətin, səhiyyənin və s. inkişafı üçün pul toplama və xərcləmə.

XEYRÜ ŞƏR *ə.* خير وشر xeyir-şər.

XEYRÜLBƏŞƏR *ə.* خير البشر insanların ən yaxşısı (*Məhəmməd peyğəmbər*).

XEYRÜLKƏLAM *ə.* خير الكلام sözlərin ən yaxşısı.

XEYRÜNNİSA' *ə.* خير النساء qadınların ən yaxşısı (*həzrət Fatimə*).

XEYRÜNNÜŞUR *ə.* خير النشور ən yaxşı, xoş iy.

- XEYT** *ə*. خيط *iplik, sap; tel, lif.*
- XEYTI** *ə*. خيطى *iplik kimi olan; telvarı.*
- XEYZÜRAN** *ə*. خيزران *qamış növlərindən biri.*
- XƏBAİS** *ə*. خبائث «*xəbis*» *c. xəbislər.*
- XƏBASƏT** *ə*. خباثت *xəbislik, alçaqlıq, yaramazlıq, yamanlıq.*
- XƏBBAZ** *ə*. خباز *çörək bişirən; çörəkçi.*
- XƏBƏR** *ə*. خبر 1) bir hadisə haqqında məlumat; 2) qrammatikada: cümlənin baş üzvlərindən ikincisi.
- XƏBƏRÇİN** *ə*. خبر və *f. چین* söz gəzdirən; dedi-qoduçu, qeybətçi.
- XƏBƏRDAR** *ə*. خبر və *f. دار* xəbəri olan; məlumatlı.
- XƏBƏRİ** *ə*. خبرى *xəbərə aid olan.*
- XƏBİR** *ə*. خبير 1) xəbəri olan, məlumatı olan; 2) başı çıxan; bilən; 3) səriştəli, bilikli, mütəxəssis.
- XƏBİS** *ə*. خبيث *alçaq, yaramaz.*
- XƏBT** *ə*. خبط 1) vurma, döymə, taqqılatma; 2) ehtiyatsız hərəkət, tələsiklik. **Xəbti-dimağ** خبط دماغ *dəlisovluq.*
- XƏCALƏT** *ə*. حجالت *utanma.*
- XƏCİL** *ə*. خجل *xəcalət çəkən; xəcalətli, utancaq.*
- XƏDD** *ə*. خد 1) yamaq, üz; 2) qırıq, qırışq.
- XƏDƏM** *ə*. خدم «*xadim*» *c. xadimlər.*
- XƏDƏMAT** *ə*. خدمات «*xidmət*» *c. xidmətlər.*
- XƏDƏMƏ** *ə*. خدمه «*xadim*» *c. xüsusi rəsmi işlər görən xidmətçilər. Xədəmei-xassə* خدمه خاصه *xüsusi xidmətçilər; xədəmei-şahanə* خدمه شاهانه *şahın xüsusi xidmətində olan əsgərlər; qvardiya.*
- XƏDƏNG** *f.* خدنگ 1) ağcaqovaq; 2) ox, tir. **Xədəngi-xunriz** خدنگ خونريز *qan tökən ox.*
- XƏDƏR** *ə*. خدر *keyləşən.*
- XƏDİƏ** *ə*. خديعه *oyun, fırıldaq.*
- XƏDİM** *ə*. خديم 1) b a x **xəsi**; 2) hərəmağası.
- XƏDŞƏ** *ə*. خدشه *çapıq, sıyrıntı.*

XƏFA' *ə. خفا* 1) gizlilik, məxfilik; 2) gizli şey; sirr.

XƏFAYA *ə. خفايا «xəfiyyə» c. xəfiyyələr.*

XƏFƏQAN *ə. خفقان* ürək çırpıntısı, ürək döyüntüsü.

XƏFFAF *ə. خفاف* ayaqqabı tikib satan adam; ayaqqabıcı.

XƏFFAŞ *ə. خفافش b a x xüffaş.*

XƏFFAŞSİFƏT *ə. خفافش صفت* 1) yarasa kimi işıqdan qorxan;
2) *m.* elm, mədəniyyət düşməni.

XƏFİ *ə. خفی* gizli, məxfi.

XƏFİF *ə. خفيف* 1) yüngül, zəif; 2) nadir; 3) sıyıq; 4) şeirdə bir vəznin adı; 5) *m.* yelbeyin, dəmdəki; 6) *m.* diribaş, zirək.

XƏFİYYAT *ə. خفيات «xəfi» c. gizli işlər, məxfi işlər.*

XƏFİYYƏ *ə. خفيه* gizli işlərlə məşğul olan, gizli axtarış aparan.

XƏFİYYƏN *ə. خفياً* gizli olaraq, gizlicə.

XƏFTAN *ə. خفتان əslî türk. qaftan.*

XƏKƏ *f. خكه* kömür tozu.

XƏKƏNDƏZ *f. خك انداز* zibil, torpaq, kül və s. yığmaq və atmaq üçün kiçik dəstəli alət.

XƏL' *ə. خلع* 1) qoparma, çıxarma; 2) soyunma (*paltarı*), açma (*baş örtüyünü*), çıxarma (*papağı və s.*); 3) vəzifədən çıxarma, mənsəbdən kənar etmə.

XƏLA' *ə. خلا* 1) boşluq; 2) boş yer, tənhalıq; 3) ayaqyolu.

XƏLAİQ *ə. خلائق «xəliq» c. 1) bütün canlılar; məxluqat; 2) m. camaat, xalq; 3) m. təbiət, xasiyyət; 4) m. kəniz, cariyyə, xidmətçi qız.*

XƏLAXİL *ə. خلائل «xəlxal» c. xalxal olanlar.*

XƏLAT *ə. خلات* yoğun ip, kəndir; buraz.

XƏLƏCAN *ə. خلجان* təşviş, təlaş // həyəcan, vəlvələ.

XƏLƏL *ə. خلل* 1) açılıq, boşluq; 2) pozuculuq, şuluqluq; 3) əskiklik, nöqsan.

XƏLƏLDAR *ə. خلل və f. دار* 1) nöqsanlı; 2) pozulmuş, pozğun.

XƏLƏF *ə. خلف* 1) atadan sonra qalan övlad; 2) birinin yerini tutan və ya tutacaq adam; varis; 3) nəsil.

XƏL'ƏT *ə. خلعت* 1) hədiyyə olaraq bağışlanan bahalı paltar; 2) toyda və ya nişanda qız, yaxud oğlanın qohumlarına verilən hədiyyə; 3) mükafat, bəxşiş.

XƏLİC *ə. خليج* 1) körfəz; 2) boğaz.

XƏLİFƏ *ə. خليفة* 1) canişin; 2) Məhəmməd peyğəmbərdən sonra xilafət başçısı; 3) b a x **xəlfə**.

XƏLİFƏZADƏ *ə. خليفه و f. زاده* xəlifə nəslindən olan, xəlifdən doğulmuş.

XƏLİL *ə. خليل* 1) dost, yaxın, yoldaş; 2) sevgili.

XƏLİT *ə. خليط* 1) qarışıq, qatışıq; 2) *m.* yoldaş, yar, həmdəm.

XƏLİTƏ *ə. خليطه* 1) qarışıq, qarışmış; 2) külçə.

XƏLİ'ÜL'ÜZAR *ə. خلع العذار* utanmaz, həyasız.

XƏLFƏ *ə. خلفه* 1) məclisə başçılıq edən adam; 2) molla məktəbində: mollaının şagirdlərdən olan köməkçisi.

XƏLFİ *ə. خلفي* arxaya aid, dala aid olan.

XƏLXAL *ə. خلخال* qadınların qolbaq kimi ayaqlarına taxdıqları bilərzik (*arxaik*).

XƏLQ *ə. خلق* 1) yoxdan var etmə; yaratma; 2) ixtira, icad; 3) xalq, əhali.

XƏLQƏN *ə. خلقاً* yaradılışına görə, yaradılışca.

XƏLQİ *ə. خلقی* xalqa aid olan, xalq üçün olan.

XƏLQİYYAT *ə. خلقیات* «*xəlqi*» *c.* 1) xalqa mənsub olan şeylər; 2) *m.* xalq yaradıcılığı // folklor.

XƏLL *ə. خل* sirkə.

XƏLLAQ *ə. خلاق* 1) yaradıcı, qurucu; 2) *m.* Allah, Tanrı.

XƏLLƏDƏH(Ü) *ə. خلّه* həmişə baqi olsun! (*dualarda işlədilir*).

XƏLT *ə. خلط* 1) qarışdırma, qatışdırma; 2) *m.* rabitəsiz danışma, münasibətsiz söz söyləmə.

XƏLUQ *ə. خلوq* gözəl xasiyyətli, xoşrəftar.

XƏLVƏT *ə. خلوت* 1) gizli yer; 2) boş, adamsız; 3) b a x **xəlvəti**.

XƏLVƏTİ *ə. خلوتی* gizlicə, xəlvətcə.

XƏLVƏTGAH, XƏLVƏTGƏH *ə. خلوت* və *f. گاه* || *گاه* xəlvət yer, məxfi söhbət üçün gizli yer.

XƏLVƏTGÜZİN *ə. خلوت* və *f. گزین* xəlvətə çəkilib ibadət və zikrlə məşğul olan.

XƏLVƏTXANƏ *ə. خلوت* və *f. خانه* xəlvət yer; hücrə // ümumiyyətli xəlvət yer, bucaq və s.

XƏLVƏTNİŞİN *ə. خلوت* və *f. نشین* xəlvətdə oturan; tərki-dünya.

XƏLVƏTSƏRA *ə. خلوت* və *f. سرا* tənha yer, xəlvət yer, gizli yer.

XƏM *ə. خم* 1) əyri, əyilmiş; 2) bükülmüş, əyilmiş; 3) qıvrım, buruq.

XƏMBƏXƏM *f. خم* b a x **xəmdərxəm**.

XƏMDƏRXƏM *f. خم* b a x **xəməndərxəm**.

XƏMƏNDƏRXƏM *f. خم* qat-qat, buruq-buruq, əyri-əyri.

XƏMGƏŞTƏ *f. خم* əyilmiş, bükülmüş.

XƏMİDƏ *f. خمیده* 1) əyilmiş, əyri; 2) qozbel.

XƏMİDƏPEYKƏR *f. خمیده* beli bükülmüş.

XƏMİR *ə. خمير* onun su və ya başqa maye ilə yoğurulmasından alınan kütlə.

XƏMİRGİR *ə. خمير* və *f. گير* xəmiryoğuran, xəmirtutan.

XƏMİS *ə. خميس* b a x **yövmülxəmis**.

XƏMMAR(Ə) *ə. خمار* || *خمار* 1) çaxırsatan, şərabçı; 2) şərab dükanı, çaxır satılan yer.

XƏMR *ə. خمر* şərab, çaxır, mey. **Xəmr-i-tibbi** *خمر طبي* tibb şərabı (*dərman kimi içilən şərab*).

XƏMRİ *ə. خمری* 1) şərabə məxsus; 2) şərab rəngi.

XƏMS(Ə) *ə. خمس* || *خمس* 1) beş; 2) beş hissədən ibarət mənzum əsər; 3) beşlik. **Xəmsəi-mübarək** *خمسه مبارك* beş barmaq (*əllə yemək yeyildiyi üçün mübarək sayılır*).

XƏMSİN *ə.* خمسين *b a x* **xəmsun.**

XƏMSUN *ə.* خمسون 1) əlli // əllinci; 2) qışın «ərbəin» adlanan qırx gündən sonra gələn əlli günü.

XƏMUŞ *f.* خموش 1) susan, sakit, dinməz; 2) *b a x* **xəmuşan.**

XƏMUŞAN *f.* خموشان sönmüş, sönük.

XƏMÜ PİÇ *f.* خم و پیچ 1) əyri-üyrü, dolama-dolama; 2) dəyişmə, çevirmə.

XƏMYAZƏ *ə.* خميازه əsnəmə, əsnək.

XƏNAZİR¹ *ə.* خنازير sıraça, xənzir (*xəstəlik*).

XƏNAZİR² *ə.* خنازير «*xinzir*» *c.* donuzlar.

XƏNCƏRKƏŞ *f.* خنجرکش 1) xəncər sıyırıp vuran, xəncər çəkib vuruşmağa hazırlaşan; 2) *m.* qatil, adamöldürən.

XƏNDAN *f.* خندان 1) gülən, gülərək; 2) tamam açılmış gül; 3) *m.* şən, şad.

XƏNDƏ *f.* خنده gülüş, gülmə.

XƏNDƏQ *ə.* خندق xəndək.

XƏNDƏFİŞAN *f.* خنده فشان «*gülüş səpən*» güldürən.

XƏNDƏNAK *f.* خنده ناك gülər, güləyən.

XƏNDƏNİSAR *f.* خنده və *ə.* نثار «*gülüş saçan*» gülüş yayan, güldürən.

XƏNDƏRİZ *f.* خنده ريز *b a x* **xəndriz.**

XƏNDRİZ *f.* خندريز «*gülüş tökən*» gülən, güləyən.

XƏNNAS¹ *f.* خنثا xonsa.

XƏNNAS² *ə.* خناس iblis, şeytan.

XƏR *f.* خر eşşək, uzunqulaq, ulaq.

XƏRAB *ə.* خراب *b a x* **xərabə** (*2-ci mənada*).

XƏRABABAD *ə.* خراب və *f.* آباد «*xarabalıqla abad olan*» *m.* bu dünya.

XƏRABAT *ə.* خرابات «*xərabət*» *c.* *b a x* **xərabət.**

XƏRABATİ *ə.* خراباتی *vaxtını meyxanalarda keçirən adam; əyyaş, səfl.*

XƏRABATİYANƏ *ə.* خراباتی *və f.* یانه *səfilyana, əyyaş kimi.*

XƏRABƏ *ə.* خرابه 1) xaraba, viranə; 2) pis, xarab.

XƏRABƏNİŞİN *ə.* خرابه *və f.* نشین 1) xarabalıqda qapanıb oturan; 2) *m.* bayquş.

XƏRABƏT *ə.* خرابت *m.* meyxana.

XƏRABƏZAR *ə.* خرابه *və f.* زار *xarabalıq, viranəlik.*

XƏRABİYYƏT *ə.* خرابیت *xarabalıq, viranəlik.*

XƏRAC *ə.* خراج *vergi // keçmişdə: islam dövlətlərində müsəlman olmayan əhalidən alınan vergi; bac.*

XƏRAXİR *f.* خراخر «*xər.xərə*» *c.* xorultular.

XƏRƏŞ *f.* خراش 1) qaşı(n)ma, dırmala(n)ma; 2) cırmaq yeri; sıyrıntı.

XƏRƏŞİD *f.* خراشیده *qaşınan, dırmanan.*

XƏRBƏNDƏ *f.* خربنده *eşşəkçi (vaxtilə orduda eşşəklərə baxan adam).*

XƏRC *ə.* خرج *məsarif, məsrəf, məxaric. Xər-ci-rah راه خرج yol xərci.*

XƏRDƏL *ə.* خردل *xardal.*

XƏRƏS *ə.* خرس *lallıq, dilsizlik.*

XƏRGAH, XƏRGƏH *f.* خرگاه || خرگه 1) çadır, alaçıq, xeymə; 2) taxt.

XƏRGƏLƏ *f.* خرگله *sürüdə çobanın yeməyi, avadanlıq və s. yüklənmiş eşşək, çoban eşşəyi.*

XƏRXƏRƏ *ə.* خرخره *xorultu.*

XƏRİB *f.* خریب 1) satın alma, mal alma; 2) satın alınan şey.

XƏRİDAR *f.* خریدار *b a x xiridar.*

XƏRİDƏ¹ *ə.* حریده 1) deşilməmiş inci; 2) *m.* bakirə qız.

XƏRİDƏ² *f.* خریده *satın alınmış.*

XƏRİF¹ *ə.* خریف *payız fəsli; xəzan.*

XƏRİF² *ə.* خریف *xərifləmiş, qocalıqdan səfehləmiş.*

XƏRİTƏ *ə.* خريطة yer səthinin coğrafi vəziyyətinin kağız və s. üzərində təsviri.

XƏRİYYƏT *f.* خر və *ə.* يت eşşəklik.

XƏRQ *ə.* خرق yarıq, deşik, dəlik.

XƏRMƏN *f.* خرمن b a x **xirmən**.

XƏRMÖHRƏ *f.* خر مهره 1) at, eşşək palanına bəzək üçün tikilən rəngbərəng iri muncuqlardan hər biri; 2) *m.* dəyərsiz, qiymətsiz.

XƏRPÜŞTƏ *f.* خرپشته balıq beli kimi dam.

XƏRRAT *ə.* خراط dülgər.

XƏRSÜVAR *f.* خر سوار 1) eşşəyə minmiş; 2) keçmişdə: cəza olaraq tərsinə eşşəyə mindirilmiş müqəssir.

XƏRVAR *f.* خروار xarvar (25 pud ağırlığına bərabər çəki vahidi).

XƏS *f.* خس çör-çöp, çırıpı.

XƏSAİL *ə.* خصائل «xislət» *c.* təbiətlər, xasiyyətlər.

XƏSAİS *ə.* حصائص «xasiyyət» *c.* xasiyyətlər.

XƏSALƏT *ə.* خصال xasiyyət, keyfiyyət, təbiət.

XƏSAR *ə.* خسار b a x **xəsarət**.

XƏSARDİDƏ *ə.* خسار və *f.* دیده zərərgörmüş, ziyan çəkmiş.

XƏSARƏT *ə.* خسارت 1) zərər, ziyan; 2) itirmə.

XƏSASƏT *ə.* خساسات b a x **xissət**.

XƏSƏRÜDDÜNYA *ə.* خسر الدنيا həyatı ağır keçən, dünyada çətinliklə yaşayan.

XƏSİ *ə.* خصی axtalanmış.

XƏSİS *ə.* خسيس simic.

XƏSM *ə.* خصم 1) düşmən, rəqib; 2) əks, müxalif; 3) güzəşt; 4) riyaziyyatda: çıxma.

XƏSMFİKƏN *ə.* خصم və *f.* فکن düşməni məğlub edən.

XƏSTƏ *f.* خسته 1) yorğun; 2) naxoş, azarlı.

XƏSTƏDİL *f.* حسته دل 1) qəlbiqırıq, ürəyi yaralı; 2) incik, incimiş; 3) kədərli, qəmli.

XƏSTƏCİGƏR *f.* خسته جگر xəstə bağı yaralı, ciyəri yaranmış.

XƏSTƏHAL *f.* خسته حال halı pis, halı düşkün.

XƏSTƏXANƏ *f.* خسته خانه 1) əlillər evi; 2) xəstələrin yatıb müalicə olunduqları tibbi müəssisə.

XƏSTƏMƏZAC *f.* خسته və *a.* مزاج 1) xəstə, naxoş; 2) iştahasız.

XƏSTƏVAR *f.* خسته وار xəstə kimi.

XƏSÜ XAR *f.* خس و خار b a x xəsi xəşak.

XƏSÜ XAŞAK *f.* خس و خاشاک çalı-çırpı.

XƏŞƏB *a.* خشب ağacın oduncağı // taxta-şalban.

XƏŞXAŞ *a.* خشخاش xaşxaş.

XƏŞİN *a.* خشن 1) sört, qaba; 2) nahamar // cadar-cadar.

XƏŞYƏ(T) *a.* خشية || خشیت qorxu.

XƏTA' *a.* خطا 1) səhv, yanlış; 2) qəbahət, günah.

XƏTABƏXŞ *a.* خطا və *f.* بخش günah bağışlayan, təqsirdən keçən.

XƏTABİN *a.* خطا və *f.* بین səhv(lər)i görən.

XƏTADİDƏ *a.* خطا və *f.* دیده səhv iş görmüş, səhv etmiş.

XƏTAƏN *a.* خطاء yanlış olaraq; səhvən.

XƏTAKAR *a.* خطا və *f.* کار 1) yanlış iş görən, səhv edən; 2) mü-qəssir, günahkar; 3) xatakar.

XƏTAKÜN *a.* خطا və *f.* كن xəta edən, səhv edən, yaramaz iş görən.

XƏTA'LƏFZ *a.* خطا و لفظ səhv danışan, danışığı yanlış olan.

XƏTAPUŞ *a.* خطا və *f.* پوش günahların üstünü örtən, təqsirdən keçən.

XƏTAYA *a.* خطايا «xətiə» *c.* 1) yanlışlar, səhvlər; 2) günahlar, təqsirlər.

XƏTƏR *a.* خطر qorxu, təhlükə.

XƏTƏRNAK *a.* خطر və *f.* ناك qorxulu, təhlükəli.

XƏTİB *a.* خطيب 1) xütbə oxuyan; 2) gözəl danışan; natiq; 3) nişanlı, nişanlanmış.

XƏTİƏ *a.* خطيئه 1) yanlış, səhv; 2) təqsir, günah.

XƏTİR¹ *ا. خطر* qorxulu, təhlükəli.

XƏTİR² *ا. خطير* böyük, ali, mühüm.

XƏTM *ا. ختم* 1) möhürləmə, möhür basma; 2) sonuncu, sonrakı // son; 3) bitirmə, axıra çatdırma. **Xətimi-ənbiya'** *ا. ختم انبياء* peyğəməbərlərin axıncısı (*Məhəmməd peyğəmbər*); **xətimi-kəlam** *ا. ختم كلام* sözü bitirmə, sözün sonu.

XƏTMİ *ا. خطمی* gülxətimi.

XƏTN(Ə) *ا. ختن || ختنه* sünnət, sünnət etmə.

XƏTT *ا. خط* 1) cizgi, cızıq; 2) sıra və ya cizgi şəklində olan şey; 3) yazı; 4) qırıq, qırıq; 5) hökm, əmr, fərman; 6) öhdə(çi)lik, təəhhüd, iltizam. **Xətti-hərəkət** *ا. خط حرکت* 1) döyüş üsulu, taktika; 2) ictimai-siyasi mübarizə üsul və vasitələri; **xətti-xuda** *ا. خط خدا* «Allahın xətti» dini kitablar; **xətti-istiva'** *ا. خط استواء* ekvator; **xətti-mixi** *ا. خط میخی* mixi xətti (*qədim iranlıların və assuriyalıların əlifbası*); **xətti-rüxsar** *ا. خط رخسار* üz, surət, sifət; **xətti-səbz** *ا. خط سبز* «yaşıl xətt» yeniyetmə oğlanların saqqaldan əvvəl üzlərində çıxan incə tük(lər).

XƏTTAT *ا. خطاط* gözəl xətti olan adam; kalliqraf.

XƏTTAVƏR *ا. خط وەر* *ا. خط وەر* üzünə təzə tük çıxmış oğlan.

XƏTTÜ XAL *ا. خط وەر* *ا. خال* «üz və üzdəki xal» gözəllik, camal.

XƏVAFİQ *ا. خوافق* «xafiq» *c. m.* dörd cəhət (*şərq, qərb, şimal, cənub*).

XƏVAQİN *ا. خواقین* *əslə türk.* «xaqan» *c.* xaqanlar.

XƏVARİC *ا. خوارج* «xarici» *c.* 1) xaricilər, əcnəbilər; 2) başqa dində olanlar; islam dininə deyil, başqa dinə inananlar.

XƏVARİQ *ا. خوارق* «xariqə» *c.* xariqələr.

XƏVAS(S) *ا. خواص* «xassə» *c.* 1) xassələr; 2) seçilmiş adamlar.

XƏVAS(S)Ü ƏVAM *ا. خواص و عوام* 1) seçilmişlər və rəiyyət; hamı; 2) *m.* xalq, camaat.

XƏVATİN *ا. خواتین* *əslə türk.* «xatın» *c.* xatınlar, xanımlar.

XƏVATİR *ə. خواطر «xatirə» c. xatirələr.*

XƏVƏNƏ *ə. خونه «xain» c. xainlər.*

XƏVİD *ə. خويد yetişməmiş yaşıl taxıl, dəyməmiş sünbül.*

XƏYAL *ə. خیال 1) b a x xəyalat (1-ci və 2-ci mənələrdə).*

XƏYALAT *ə. خیالات «xəyal» c. 1) fikir, düşüncə; 2) arzu edilən, həsrəti çəkilən; 3) əslində olmayıb gözə görünən mövhumi şey(lər); kabus.*

XƏYALƏN *ə. خیالاً fikrində, firkən, zəhnən.*

XƏYALƏT *ə. خیالت zəhndə təcəssüm edən surət; təxəyyül.*

XƏYALİ *ə. خیالی xəyala aid olan, xəyalda olan; gerçək olmayan.*

XƏYALİSTAN *ə. خیال və f. ستان xəyal aləmi.*

XƏYALPƏRƏST *ə. خیال və f. پرست b a x xülyapərəst.*

XƏYALPƏRVƏR *ə. خیال və f. پرور b a x xülyapərvər.*

XƏYANƏT *ə. خیانت xainlik, xaincəsinə hərəkət.*

XƏYANƏTKAR *ə. خیانت və f. کار xəyanət edən; xain.*

XƏYANƏTKARANƏ *ə. خیانت və f. کارانه xəyanətkarcasına, xaincəsinə.*

XƏYYAT *ə. خیاط dərzi.*

XƏZAIN *ə. خزائن «xəzinə» c. xəzinələr.*

XƏZAN *f. خزان b a x xəzanə¹.*

XƏZANDİDƏ *f. خزان دیده payız mövsümü görmüş, saralıb-solmuş.*

XƏZANƏ¹ *f. خزانه payız // saralıb-solma vaxtı.*

XƏZANƏ² *ə. خزانه b a x xizanə.*

XƏZANƏTÜLKÜTÜB *ə. خزانت الكتب kitab xəzinəsi; kitabxana.*

XƏZANZƏD *f. خزان زد payız vurmuş, saralıb-solmuş.*

XƏZƏF *ə. خزف saxsı qab; saxsı.*

XƏZƏFİYYƏ *ə. خزفيه keramika.*

XƏZƏLƏ *ə. خذله «xəzil» c. yoldaşlarını təhlükədə qoyub qaçan adamlar.*

XƏZİNƏ *ə. خزينه b a x xəznə.*

XƏZİNƏDAR *ə. خزینه və f. دار* xəzinəyə baxan adam; xəzinəçi.

XƏZNƏ *ə. خزنه* 1) dövlətin pulu, qızıl-gümüşü və s. saxlanan yer; 2) mədəni, mənəvi və s. sərvətlər toplusu; 3) köhnə Şərq hamamlarında isti su olan hovuz; 4) odlu silahda güllə qoyulan yer.

XƏZPUŞ *ə. خز və f. پوش* 1) xəz geymi; 2) *m.* oğru, cibkəsən, cibgir.

XƏZRA' *ə. خضراء* yaşıl (*rəng*); göyərti.

XƏZ(Z) *ə. خز* xəz, dəri.

XƏZİR *ə. خضر* b a x **xızır**.

XILT *ə. خلط* b a x **xilt**.

XIRS *f. خرس* ayı.

XIRSƏK *f. خرسك* ayı balası.

XIŞ *f. خيش* b a x **xiş²**.

XIZİR *ə. خضر* b a x **xizir**.

XİBRƏ(T) *ə. خبره || خبرت* bir işin yalan və ya doğru olduğunu müəyyənləşdirmə.

XİCLƏT *ə. خجلت* xəcalət.

XİDİV *ə. خديو* 1) Osmanlı imperiyası dövründə Misir valisinə verilən ad; 2) vəzir.

XİDİVİ *ə. خديوى* xidivə aid olan.

XİDİVİYYƏT *ə. خديويت* xidivlik.

XİDMƏT *ə. خدمت* 1) xidməti və ya hərbi vəzifə; 2) fəaliyyət, iş, qulluq.

XİDMƏTİ *ə. خدمتى* xidmətə aid, xidmətlə əlaqədar.

XİDMƏTGƏR *ə. خدمت və f. گر* b a x **xidmətkar**.

XİDMƏTGÜZAR *ə. خدمت və f. گزار* qulluğu yaxşı yerinə yetirən, vəzifəsini yaxşı icra edən.

XİDMƏTKAR *ə. خدمت və f. کار* xidmətçi, qulluqçu.

XİFFƏT *ə. خفت* 1) xəflilik, yüngüllük; 2) dərd, kədər; 3) yelbeyinlik; 4) pərtlik.

XİLAF *ə.* خلاف 1) zidd, qarşı, əks; 2) ixtilaf, ziddiyyət; 3) söyüd (ağac).

XİLAFƏN *ə.* خلافا əksinə, tərsinə.

XİLAFƏT *ə.* خلافت 1) əvəz etmə, əvəz edilmə; 2) canişnlik, müavinlik; 3) xəlifəlik; 4) ərəb xəlifələrinin hakimiyyəti dövrü, ərəb imperiyası.

XİLAFƏTXİZ *ə.* خلافت və *f.* خيز xəlifələrin doğulduğu yer, çıxdığı yer.

XİLAFƏTPƏNAH *ə.* خلافت və *f.* پناه xəlifələrə verilən ad.

XİLAL *ə.* خلال 1) aralıq, ara (*vaxta görə*); 2) şiş (*dəmir şiş*); 3) sancaq, mil.

XİLAS *ə.* خلاص qurtuluş, qurtulma.

XİLASKAR *ə.* خلاص və *f.* کار xilas edən, qurtaran.

XİLQƏT *ə.* خلقت yaradılış, yaranma, təbiət.

XİLT *ə.* خلط 1) qarışıq, qatışıq, mürəkkəb; 2) dolaşiq, anlaşılmaz, qeyri-müəyyən; 2) tüpürcək; 4) xılt.

XİLTİ *ə.* خلطي qarışıqlıq.

XİNG *f.* خنگ ağ şey; ağ rəngli at.

XİNSİR *ə.* خنصر çeçələ barmaq.

XİNZİR *ə.* خنزير 1) donuz; 2) *m.* xain; 3) *m.* qəddar (*adam*).

XİNZİRƏ *ə.* خنزيره dişi donuz.

XİRİDAR *f.* خریدار 1) satın alan; alıcı, müştəri; 2) bir şeyin bilicisi; bir şeyi düzgün qiymətləndirməyi bacaran.

XİRƏ *f.* خيره 1) bulanıq, bulaşmış; 2) çaşqın, mat; 3) bihudə, əbəs, boş; 4) b a x **xirəsər**.

XİRƏD *f.* خرد ağıl; fikir; huş.

XİRƏDMƏND *f.* خردمند 1) ağıl sahibi, ağıl olan; ağıllı; 2) alim, bilici.

XİRƏSAZ *f.* خيره ساز 1) gözqamaşdıran; 2) heyran edən, çaşdıran; 3) boş, faydasız iş görün.

XİRƏSƏR *f.* خيره سر tərs, kobud.

XİRQƏ *ə.* خرقة 1) bez və ya qumaş parçası; 2) dərvişlərin geydikləri üst paltarı; 3) üst paltarın altından və gecə köynəyinin üstündən geyilən pambıq paltar.

XİRQƏPUŞ *ə.* خرقة və *f.* پوش «*xirqə geyən*» dərviş.

XİRMƏN *f.* خرمن 1) taxılın dənini samanından ayırma // həmin işi görmək üçün dairəvi sahə; xırman; 2) çoxlu od yanan yer; 3) *m.* yığın, koma.

XİSAL *ə.* خصال «*xislət*» *c.* xasiyyətlər.

XİSLƏT *ə.* خصلت xasiyyət, təbiət.

XİSSƏT *ə.* خست alçaqlıq, ədnalıq.

XİSSƏTVƏR *ə.* خست və *f.* ور alçaq, dən (adam haqqında).

XİŞ¹ *f.* خویش 1) b a x xod; 2) b a x **xişavənd**.

XİŞ² *f.* خیش xış, kotan.

XİŞAVƏND *f.* خویشاوند qohum-əqrəba.

XİŞM *f.* خشم acıq, qəzəb, hiddət.

XİŞMNAK *f.* خشمناک acıqlı, qəzəbli, hiddətli.

XİŞT *f.* خشت 1) çiy kərpic; 2) ayı balası.

XİŞÜ ƏQVAM *f.* خویش və *ə.* اقوام b a x **xişü təbar**.

XİŞÜ TƏBAR *f.* خویش و تبار qohum.

XİTAB *ə.* خطاب 1) birinə söz söyləmə; demə // müraciət; 2) kimə işarə edildiyini bildirən, lakin qrammatik cəhətdən cümlə üzvü olmayan söz və ya söz qrupu.

XİTABƏ *ə.* خطابه b a x **xitabət**.

XİTABƏN *ə.* خطاباً xitab edərək; xitabla, müraciətlə.

XİTABƏT *ə.* خطابت 1) məclisdə xütbə söyləmə; xətiblik; 2) səlis nitq söyləmə; 4) nitq, məruzə və s. söyləyən adamın arxasında durduğu kürsü; tribuna.

XİTAM *ə.* ختام sona çatma, bitmə, tükənmə, son, axır.

XİTAMPƏZİR *ə.* ختام və *f.* پذیر bitən, qurtaran, tükənən.

XİTAN *ə.* ختان sünnət etmə, sünnət.

XİTANƏT *ə.* ختانت uşaq sünnət edən cərrahın sənəti; sünnətçilik.

XİTTƏ *ə.* خطه b a x **xüttə**.

XİYABAN *f.* خیابان 1) iki tərəfində ağac əkilmiş enli, uzun küçə və ya yol; 2) böyük küçə; prospekt.

XİYAR¹ *f.* خیار uzunsov yaşıl, tumlu tərəvəz; yelpənək.

XİYAR² *ə.* خیار sərbəst, azad, öz istədiyi kimi.

XİYAR³ *ə.* خیار seçim, ixtiyar.

XİYARƏK *f.* خيارك qasıqda olan xəstəlik.

XİYATƏ *ə.* خياطة dərzilik.

XİZ *f.* خيز duran, oyanan, qalxan.

XİZAB¹ *f.* خيزاب dalğa, ləpə.

XİZAB² *ə.* خضاب rəng, boya.

XİZAN *f.* خيزان 1) ayağa duran; qalxan; 2) duraraq, qalxaraq.

XİZANƏ *ə.* خزانه xəzinə.

XİZLAN *ə.* خذلان köməksiz qalma.

XİZR *ə.* خضر yaşıllıq (*İlyas peyğəmbərin ləqəbi*).

XİZRPUŞAN *ə.* خضر və *f.* پوشان yaşıl geyinmiş; yaşıllıq, çəmənlik.

XOCƏSTƏ *f.* خجسته b a x **xücestə**.

XOCƏSTƏFƏRCAM *f.* خجسته فرجام b a x **xücestəfərcam**.

XOCƏSTƏLİQA' *f.* خجسته və *ə.* لقاء «xoşbəxt üzlü» b a x **xücestəliqa'**.

XOCƏSTƏRÜXSAR *f.* خجسته رخسار b a x **xücestərxüxsar**.

XOD *f.* خود b a x **xud²**.

XODBƏXOD *f.* خودبخود öz-özünə.

XOF *ə.* خوف b a x **xövf**.

XOFNAK *ə.* خوف və *f.* ناك b a x **xövfnaq**.

XOR¹ *f.* خور b a x **xur**.

XOR² *f.* خور yeyən, yeyici.

XORTUM *ə.* خرطوم fil və bəzi başqa heyvanlarda mütəhərrik uzun ağız və ya burun.

XORUS *f.* خروس xoruz.

XOSROV *f.* خسرو hökmdar, padşah. **Xosrovi-əncüm** خسرو انجم «*ulduzlar padşahi*» b a x **xosrovi-xavər**; **xosrovi-xavər** خسرو خاور «*Şərq padşahi*» *m.* Günəş.

XOSROVANƏ *f.* خسروانه şahənə, hökmdarcasına.

XOŞ *f.* خوش ürəyəyatan, bəyənilən, yaxşı.

XOŞA *f.* خوشا nə gözəl! nə yaxşı!

XOŞAB *f.* خوشاب şəkərdə qaynadılmış meyvə; kompot.

XOŞAHƏNG *f.* خوش آهنگ b a x **xoşavar**.

XOŞAMƏD *f.* خوش آمد 1) b a x **xoşamədi**; 2) «xoş gəldin(iz)» demə; 3) yaltaqcasına tərifləmə.

XOŞAMƏDİ *f.* خوش آمدی xoşa gəlmə.

XOŞAVAZ *f.* خوش آواز yaxşı səsi olan, xoş səslı.

XOŞAYƏND *f.* خوش آیند xoşa gələn, ürəyə yatan.

XOŞBU *f.* خوش بو xoş iyli; ətirli.

XOŞDİL *f.* خوش دل «*ürəyi şad*» şad, şən, sevincək.

XOŞƏ *f.* خوشه başaq, sünbül.

XOŞƏDA' *f.* خوش ادا *ə.* adası yaxşı ədalı.

XOŞƏXLAQ *f.* خوش اخلاق yaxşı əxlaqı olan, gözəl əxlaqlı.

XOŞƏLHAN *f.* خوش الحان *ə.* xoş səslər, xoşagələn avazlar; yaxşı oxuyan, gözəl səsi olan.

XOŞƏTVAR *f.* خوش اطوار gözəl görünüşlü.

XOŞGÖFTAR *f.* خوش گفتار şirin danışan.

XOŞGÜVAR *f.* خوش گوار 1) ləzzətli, dadlı; 2) asan həzm olunan yeməli və ya içməli şey.

XOŞHAL *f.* خوش حال *ə.* halı yaxşı olan; bəxtiyar, xoşbəxt // kefl kök; şad, şən.

XOŞXAN *f.* خوش خوان gözəl oxuyan, yaxşı səsi olan (*xanəndə haqqında*).

XOŞXASIYYƏT *f.* خوش və ə. خاصیت gözəl xasiyyəti, yaxşı təbiəti olan.

XOŞXATİR *f.* خوش və ə. خاطر qəlbi təmiz olan.

XOŞXƏBƏR *f.* خوش və ə. خبر yaxşı xəbər gətirən.

XOŞXƏTT *f.* خوش və ə. خط yaxşı xətti olan.

XOŞXƏTTÜ XAL *f.* خوش və ə. خال و خط «*xəttü xalı gözəl olan*» *m.* sevimli, gözəşirin.

XOŞXU(Y) *f.* خوش خوی || خوش خو yaxşı xasiyyətli, xasiyyəti yaxşı olan.

XOŞXÜLQ *f.* خوش və ə. خلق xoşqılıq, qılıqlı.

XOŞXÜRAM *f.* خوش خرام gözəl yerişli, nazlana-nazlana yeriyan.

XOŞKƏLAM *f.* خوش və ə. كلام şirin sözlü.

XOŞQAMƏT *f.* خوش və ə. قامت gözəl qamətli, gözəl boylu.

XOŞQƏDƏM *f.* خوش və ə. قدم ayağı yüngül, ayağı uğurlu.

XOŞLƏHCƏ *f.* خوش və ə. لهجه 1) xoş danışıqlı; gözəl ədalı; 2) gözəl səsli, yaxşı oxuyan.

XOŞLİQA' *f.* خوش və ə. لقاء b a x xoşsima.

XOŞMƏQAL *f.* خوش və ə. مقال söhbətci, xohsöhbət.

XOŞMƏŞRƏB *f.* خوش və ə. مشرب şən, şad təbiətli.

XOŞMƏZAC *f.* خوش və ə. مزاج yaxşı təbiətli, gözəl xasiyyətli.

XOŞMƏZAQ *f.* خوش və ə. مذاق yaxşı ləzzəti olan, dadlı, ləzzətli.

XOŞMƏZMUN *f.* خوش və ə. مضمون gözəl məzmunlu; mənalı, məzmunlu.

XOŞNƏFƏS *f.* خوش və ə. نفس nəfəsi təsirli, duası qəbul edilən.

XOŞNƏVA *f.* خوش نوا gözəl oxuyan, xoş səsli.

XOŞNƏVALƏ *f.* خوش və ə. نواله «*yaxşı bağışlayan*» *m.* səxavətli, cömərd, əliaçıq.

XOŞNƏVİS *f.* خوش نویس yaxşı xətti olan.

XOŞNİGAH, XOŞNİGƏH *f.* خوش نگاه || خوش نگه gözəl baxış-
lı, baxışı cazibəli.

XOŞNİŞAN *f.* خوش نشان «*xoş nişanlı*» *m.* görünüşü yaxşı olan.

XOŞNİYYƏT *f.* خوش və ə. نیت yaxşı niyyəti olan, yaxşılıq ar-
zulayan.

XOŞNUD *f.* خوشنود razı, məmnun.

XOŞNUDİ *f.* خوشنودی razılıq, məmnunluq.

XOŞNÜMA *f.* خوش نما gözəl görünüşlü, xoşagələn.

XOŞRAYİHƏ *f.* خوش və ə. رایحه gözəl iyli, ətirli.

XOŞRƏFTAR *f.* خوش رفتار 1) başqası ilə rəftarı yaxşı olan, yaxşı
rəftar edən; 2) gözəl yerışı olan.

XOŞRU(Y) *f.* خوش روی || خوش رو gözəl üzlü, gözəl, göyçək.

XOŞRUZGAR *f.* خوش روزگار günü yaxşı keçən, ruzigarı xoş olan.

XOŞSİFƏT *f.* خوش və ə. صفت sifəti yaxşı olan; gözəl, göyçək.

XOŞSİMA' *f.* خوش və ə. سيما siması gözəl olan; gözəl, göyçək.

XOŞSİYƏR *f.* خوش və ə. سیر gözəl xasiyyətli.

XOŞSÖHBƏT *f.* خوش və ə. صحبت söhbətci.

XOŞSURƏT *f.* خوش və ə. صورت surəti gözəl olan; gözəl, göyçək.

XOŞTƏB' *f.* خوش və ə. طبع yaxşı təbi olan, istedadlı.

XOŞTƏBİƏT *f.* خوش və ə. طبیعت gözəl təbiətli, yaxşı xasiyyətli.

XOŞTƏ'M *f.* خوش və ə. طعم yaxşı tamı olan; dadlı, ləzzətli.

XOŞTƏR *f.* خوشتر daha xoş, daha yaxşı.

XOŞTİRAŞ *f.* خوش تراش «*yaxşı yonulmuş*» gözəl bədənli; biçimli.

XOŞVƏQT *f.* خوش və ə. وقت «*vaxtı xoş*» şad, fərəhli.

XOŞZAT *f.* خوش və ə. ذات əsilli, nəcabətli; əsil, nəcib.

XOŞZAHİR *f.* خوش və ə. ظاهر görünüşü gözəl.

XOŞZƏBAN *f.* خوش زبان şirindilli, şirindil.

XÖVF *ə.* خوف qorxu, qorxma, təhlükə.

XÖVFƏN *ə.* خوفاً qorxaraq, qorxa-qorxa.

XÖVFNAK *ə.* خوف və *f.* ناک qorxma, qorxulu.

XU *f.* خو b a x xuy.

XUB *f.* خوب 1) yaxşı; 2) əcaib, qəribə; 3) gözəl, göyçək.

XUBAN *f.* خوبان «xub» c. 1) yaxşılar; 2) gözəllər, göyçəklər.

XUBÇÖHR(Ə) *f.* خوب چهره || خوب چهره yaxşı üzlü, gözəl, göyçək.

XUBRU *f.* خوبرو yaxşı üzlü, gözəl, göyçək.

XUBSURƏT *f.* خوب صورت yaxşı surətli; gözəl, göyçək.

XUBTƏR *f.* خوبتر daha yaxşı, daha gözəl.

XUD¹ *f.* خود tasküləh, dəbilqə.

XUD² *f.* خود öz(ü).

XUDA *f.* خدا 1) Allah, Tanrı; 2) yiyə, sahib.

XUDABİN *f.* خدايین «Allahı görən» Allahı tanıyan, Tanrıya inanan.

XUDADAD(Ə) *f.* خداداد || خداداد 1) Allah vergisi, Allah verən; 2) *m.* təbii, fitri.

XUDAHAFİZ *f.* خدا حافظ Allah saxlasın! Tanrı qorusun! (*vidalaşma məqamında işlənilir*).

XUDANƏKƏRDƏ *f.* خدا نکرده Allah eləməsin! uzaq olsun!

XUDAPƏRƏST *f.* خداپرست alləhpərəst, Tanrıya inanan.

XUDAVƏND *f.* خداوند 1) rəis, başçı; 2) ağa, başçı,ərbab; 3) Allah, Tanrı. **Xudavəndi-ələm** خداوند عالم «dünyanın ağası» Allah, Tanrı.

XUDAVƏNDA *f.* خداوندا ay Allah! ay Tanrı!

XUDAVƏNDGAR *f.* خداوندگار hakimlərə, hökmdarlara verilən ad.

XUDAVƏNDGARA *f.* خداوندگارا ey hakim! ey hökmdar!

XUDAYA *f.* خدایا ay Allah! ay Tanrı!

XUDAYİ *f.* خدایی Allaha inanan, Allah adamı; alləhpərəst.

XUDAYGAN *f.* خدایگان şahlar şahı, şəhənşah.

XUDAYNAMƏ *f.* خداينامه Allahı mədh edən kitab, Tanrıya xitabən yazılmış əsər (*VII əsrdə pəhləvi dilində yazılmış kitabın adı*).

XUDBİN *f.* خودبين ancaq özünü güdən, özünü sevən; eqoist.

XUDDAR *f.* خوددار özünü qoruyan; ehtiyatlı // səbirli, təmkinli.

XUDFÜRÜŞ *f.* خود فروش «*özünü satan*» özünü çəkən, lovğalan-
nan, təşəxxüs satan.

XUDKAM(Ə) *f.* خودکام || خودکام öz kefi ilə iş görən.

XUDKAR *f.* خودکار özbaşına iş görən, öz bildiyini edən.

XUDNÜMA *f.* خودنما özünü göstərən, özünü gözə soxan.

XUDPƏRƏST *f.* خودپرست 1) özünü sevən; eqoist; 2) b a x **xud-**
pəsənd.

XUDPƏSƏND *f.* خود پسند özünü bəyənən, özündənrazı.

XUDRƏY *f.* خود رأي öz rəyi ilə iş görən, özbaşına iş görən.

XUDSƏR *f.* خودسر başlı-başına, özbaşına, heç kəsə tabe olmayan.

XUK *f.* خوک donuz.

XUKƏR *f.* خودکر tiryəki çəkilmiş xaşxaş qabığından alınan yu-
xugətirici dərman.

XUMAR *a.* خمار b a x **xümar**.

XUN *f.* خون qan. **Xuni-cigər** خون جگر 1) ciyər qanı; 2) *m.* dərd-
qəm, qəm-qüsse; **xuni-dil** خون دل ürək qanı.

XUNAB(Ə) *f.* خونابه || خونا 1) qanlı su, sulu qan; 2) qanlı göz
yaşı.

XUNALUD(Ə) *f.* خون آلود || خون آلود qana bulaşmış, qana bat-
mış; qanlı.

XUNAŞAM *f.* خوناشام qaniçən, qantökən.

XUNBAR *f.* خونبار 1) qantökən; 2) *m.* çox ağlayan, çox göz yaşı
tökən; 3) *m.* qaniçən, zalım.

XUNBƏHA *f.* خونبها qanbahası.

XUNÇƏKAN *f.* خون چکان «*qan damcılayan*» *m.* b a x **xunəfşan**.

XUNƏFŞAN *f.* خون افشان «*qan səpən*» qantökən.

XUNƏK *f.* خنك sərın.

XUNFƏŞAN *f.* خون فشان qansaçan, qansəpən // qanlı.

XUNXAŞ *f.* خون خواه «*qan istəyən*» *m.* intiqamçı.

XUNXAR *f.* خونخوا ر qaniçən, zalım, qəddar.

XUNİ *f.* خونی 1) b a x **xunin**; 2) *m.* qanlı; qatil.

XUNİN *f.* خونین qana bulaşmış; qanlı.

XUNKAR *f.* خونکار «xudavəndigar» sözünün qısaldılmış forması olub, keçmişdə Türkiyə sultanlarına verilən ad; *m.* sultan.

XUNRİZ *f.* خونریز 1) qana həris; qantökən, qaniçən; 2) *m.* zalım, qəddar.

XUR *f.* خور b a x **xurşid**. **Xuri-taban** خور تابان parlaq günəş.

XURAFAT *a.* خرافات 1) mövhumat; 2) zehniyyət; 3) əfsanə, nağıl, uydurma.

XURAM *f.* حرام b a x **xüram**.

XURAMAN *f.* خرامان b a x **xüraman**.

XURD *f.* خورد yemə, yeyinti.

XURDƏDAN *f.* حورده داهن b a x **xürdədan**.

XURİŞ *f.* خورش 1) ərzaq; 2) yemə, içmə.

XURMA *a.* خرما mülayim iqlimli ölkələrdə bitən hündür ağac və onun əsasən quru şəkildə yeyilən şirin meyvəsi.

XURSƏND *f.* خرسند b a x **xürsənd**.

XURŞİD *f.* خورشید Günəş, gün. **Xurşidi-taban** خورشید تابان parlaq Günəş.

XURŞİDGUN *f.* خورشید گون günəş kimi parlaq, günəş kimi.

XURŞİDLİQA' *f.* خورشید لقا' və *a.* لقا' günəş simalı, günəş üzlü; gözəl, göyçək.

XURŞİDRUX *f.* خورشید رخ üzü günəşə bənzəyən; gözəl.

XURŞİDSİFƏT *f.* خورشید صفت və *a.* صفت üzü günəşə bənzəyən; gözəl, göyçək.

XURŞİDTƏL'ƏT *f.* خورشید طلعت və *a.* طلعت günəş üzlü; gözəl, göyçək.

XURŞİDVƏŞ *f.* خورشید وش günəş kimi; gözəl.

XURUŞ *f.* خروش b a x **xüruş**.

XUŞƏ *f.* خوشه 1) başaq, sünbül; 2) salxım.

XUŞƏÇİN *f.* خوشه چین başaqçı, sünbülüyağan.

XUY *f.* خوى 1) xasiyyət, adət; 2) yaradılış, təbiət.

XÜBS *a.* خبث xəbislik, pislik, yaramazlıq.

XÜBZ *a.* خبز çörək.

XÜCƏSTƏ *f.* خجسته xoşbəxt, ağbəxt; uğurlu, yaxşı.

XÜCƏSTƏFƏRCAM *f.* خجسته فرجام axırı xeyir olan, gələcəyi uğurlu.

XUCƏSTƏXİSAL *f.* خجسته və *a.* خصال yaxşı xasiyyəti olan.

XÜCƏSTƏLİQA' *f.* خجسته və *a.* لقا b a x **xüceştəriüxsar**.

XÜCƏSTƏRÜXSAR *f.* خجسته və *a.* رخسار b a x **xüceştəsimā**.

XÜCƏSTƏSİMA' *f.* خجسته və *a.* سیما üzü uğurlu olan; xoşbəxt.

XÜDDAM *a.* خدام «*xadim*» *c.* xadimlər.

XÜD'Ə *a.* خدعه aldatma, hiylə.

XÜD'ƏGƏR *a.* خدعه və *f.* گر b a x **xüdəkar**.

XÜD'ƏKAR *a.* خدعه və *f.* کار aldadıcı, hiyləgər.

XÜDRƏT *a.* خدرت keylik, hissizlik; keyləşdirmə.

XÜFFAŞ *a.* خفاش gecə quşu, yarası.

XÜFTƏ *f.* خفته yatmış, yuxulamış.

XÜFTƏN *f.* خفتن 1) yatmaq, yuxulamaq; 2) axşamçağı, axşamüstü; 3) şam namazından sonra qılınan namaz.

XÜLASƏ *a.* خلاصه qısa nəticə. **Xulasei-kəlam** خلاصه کلام sö-zün qıyası.

XÜLASƏTƏN *a.* خلاصتا müxtəsəri, qıyası.

XÜLD *a.* خلد 1) cənnət, behişt; 2) əbədlilik, həmişəlik; 3) göstə-bək. **Xüldi-bərin** خلد برین cənnət, behişt.

XÜLDAYİN *a.* خلد və *f.* آیین behişt bəzəyi, cənnət yaraşığı.

XÜLDZAR *a.* خلد və *f.* زار bağlı-bağatlı yer.

XÜLƏFA' *a.* خلفا «*xəlifə*» *c.* xəlifələr.

XÜLƏR *a.* خلر paxla.

XÜLF *a.* خلف sözünün üstündə durmama.

XÜLQ *a.* خلق xasiyyət, əxlaq.

XÜLQƏN *ə.* خلقا xasiyyətə, əxlaqca.

XÜLUS *ə.* خلوص 1) xalislik, saflıq; 2) səmimilik.

XÜLUSANƏ *ə.* خلوص və *f.* انه səmimi surətdə, səmimiliklə.

XÜLUSKAR *ə.* خلوص və *f.* کار birinə səmimi münasibət bəsləyən.

XÜLUKARANƏ *ə.* خلوص və *f.* کارانه səmimiyyətlə, ürəkdən.

XÜLYA' *ə.* خليا xam xəyal, xəyalat.

XÜLYAPƏRƏST *ə.* خليا və *f.* پرست b a x **xülyapərvər**.

XÜLYAPƏRVƏR *ə.* خليا və *f.* پرور xəyala qapılan, xəyala dalmağı xoşlayan.

XÜM *f.* خم küp, bardaq.

XÜMAR *ə.* خمار 1) içkidən sonra süstləşmə; 2) kefli, sərxoş; 3) xumarlanmış, süzgün (*göz haqqında*).

XÜMARİ *ə.* خمارى xumarlıq, keflilik zamanı gözlərin xumarlanması.

XÜMARİN *ə.* خمارين xumar (*göz haqqında*).

XÜMXANƏ *f.* خمخانه 1) şərab küpləri saxlanılan yer, çaxır anbarı; 2) b a x **meyxanə**.

XÜMS *ə.* خمس 1) beşdə bir; 2) gəlirin beşdə biri miqdarında səyidlərə verilən dini vergi; seydimalı.

XÜMUL *ə.* خمول 1) süstlük, zəiflik, təqətsizlik; 2) işsizlik, bekarçılıq; 3) cahillik, cəhalət; 4) məşhur olmama.

XÜRAC *ə.* خراج çiban.

XÜRAM *f.* خرام 1) sallana-sallana yerimə, naz-qəmzə ilə hərəkət etmə; 2) muştuluq, müjdə; 3) sevinc, şadlıq; 4) qonaqlıq, ziyafət.

XÜRD *f.* خرد 1) kiçik, balaca, xırda; 2) narin.

XÜRDAD *f.* خرداد İran şəmsi ilinin 21 may – 31 iyuna uyğun gələn üçüncü ayı.

XÜRDƏ *f.* خرده 1) xırda, incə; 2) nöqsan, eyib.

XÜRDƏBİN *f.* خرده بين 1) ən kiçik, incə şeyləri seçə bilən; 2) zər-rəbin; 3) b a x **xürdədan**.

XÜRDƏBİNANƏ *f.* خردە بینانە incədən-incəyə; dərindən.
XÜRDƏDAN *f.* خردە دان incədən-incəni seçən.
XÜRDƏGİR *f.* خردە گیر sözdə incə məna axtaran.
XÜRDƏFÜRÜŞ *f.* خردە فروش xırdavatçı, çərçi.
XURDƏSAL(Ə) *f.* خردە سالا || خردە سال kiçik, balaca.
XÜRDÜ XAB *f.* خورده و خواب yeyib-yatma, rahatlıq.
XÜRDÜ XƏMİR *f.* خورده və ə. خمیر əzişdirilmiş, xəşil olmuş.
XÜRRƏM *ə.* خرم 1) sevişən, sevimli; 2) *m.* tərəvətli, təzə-tər.
XÜRSƏND *f.* خرسند 1) xoşhal, məmnun; 2) razı.
XÜRUC *ə.* خروج 1) çıxma, çölə çıxma, dışarı çıxma; 2) üsyan etmə, qarşı çıxma.
XÜRUS *f.* خروس xoruz.
XÜRÜŞ *f.* خروش gurultu-partıltı, hay-küy.
XÜRÜŞAN *f.* خروشان bağırətılı; gurultulu.
XÜRÜŞGƏR *f.* خروشگر gurultu qoparan, hay-küy salan.
XÜSƏMA' *ə.* خصماء «*xəsm*» *c.* düşmənlər.
XÜSR(AN) *ə.* خسران || خسر 1) ziyan, zərər; 2) yanıma, səhv.
XÜSUF *ə.* خسوف Ayın tutulması.
XÜSUM *ə.* خصوم «*xəsm*» *c.* düşmənlər.
XÜSUMƏT *ə.* خصومت düşməncilik, ədavət.
XÜSUS *ə.* خصوص 1) məxsus olma, aid olma; 2) barə.
XÜSUSAT *ə.* خصوصات «*xüsus*» *c.* xüsusi şeylər, xüsusi adamlar.
XÜSUSƏN *ə.* خصوصاً xüsusi ilə.
XÜSUSİ *ə.* خصوصى 1) şəxsi, fərdi; 2) fərqli, qeyri-adi.
XÜSUSİYYƏT *ə.* خصوصیت 1) xüsusilik; 2) birinə aid olma.
XÜŞK *f.* خشك quru.
XÜŞKBAR *f.* خشکبار b a x xüşkbər.
XÜŞKBARFÜRÜŞ *f.* خشکبار فروش quru meyvə satan.
XÜŞKBƏR *f.* خشک بر quru meyvə.
XÜŞKLƏB *f.* خشک لب dodağı quru; susamış, su istəyən.

XÜŞKSAL *f.* خشك quraqlıq il.

XÜŞUN(İYY)ƏT *a.* خشونت || خشونیت sərtlik, üzübözlük.

XÜTBƏ *a.* خطبە 1) cümə, bayram və s. günlərdə məsciddə dini məzmununda söylənən nitq; 2) kitab və ya məqalənin başında gözəl xətlə yazılmış müqəddimə.

XÜTƏBA' *a.* خطباء «xətib» *c.* 1) xütbə oxuyanlar; 2) gözəl danışanlar; nətiqlər; 3) nişanlılar.

XÜTTƏ *a.* خطە 1) ərəzi, yer; 2) qitə.

XÜTUR *a.* خطور xatirə gəlmə, xatırlama, fikrə gəlmə.

XÜTURƏ *a.* خطورە yatmış, yuxulamış.

XÜTUT *a.* خطوط «xətt» *c.* xətlər.

XÜTVƏ *a.* خطوة addım, qədəm.

XÜTVƏƏNDAZ *a.* خطوه və *f.* انداز addım atan, addımlayan.

XÜZRƏT *a.* خضرت yaşıllıq. **Xüzrəti-övraq** خضرت اوراق yarpaqların yaşıllığı.

XÜZU' *a.* خضوع təvazö.

I

İADƏ *a.* اعاده 1) geri dönmə, qayıtma; qaytarma; 2) təkrar etmə.

İANƏ *a.* اعانه b a x **ianət** (2-ci mənada).

İANƏT *a.* اعانت 1) kömək etmə, yardım göstərmə; 2) kömək, yardım (ümumi iş, yaxud ehtiyacı olan adam və ya camaat üçün toplanan pul).

İANƏTƏN *a.* اعانتاً **ianə** olaraq, **ianə** yolu ilə.

İARƏ *a.* اعاره 1) borc vermə; 2) borc.

İAŞƏ *a.* اعاشه 1) bəsləyib saxlama, yemək-içməyini təmin etmə; 2) yeyilən və içilən şeylərin toplusu; 3) məişət; yaşayış.

İBA' *ə. ابا* razı olmama, qəbul etməmə; imtina.

İBAD *ə. عباد «əbd» c.* bəndələr; qullar.

İB'AD *ə. ابعاد* uzaqlaşdırma, qovma, kənaretmə.

İBADƏT *ə. عبادت* 1) sitayiş etmə, pərəstiş etmə; sitayiş, pərəstiş;
2) namaz, dua; 3) qulluq, köləlik.

İBADƏTGAH *ə. عبادت və f. گاه* b a x **ibadətخانə**.

İBADƏTXANƏ *ə. عبادت və f. خانه* ibadət yeri; məbəəd (*məscid, kilsə, senaqoq, monastır* və s.).

İBADƏTKAR *ə. عبادت və f. کار* ibadət edən.

İBADÜLLAH *ə. عباد الله* Allahın bəndələri.

İBARƏ *ə. عبارə* b a x **ibarət** (2-ci və 3-cü mənələrdə).

İBARƏBAZ *ə. عبارə və f. باز* təmtəraqlı ifadələr işlətməyi sevən.

İBARƏSAZ *ə. عبارə və f. ساز* boşboğaz, lağlağı.

İBARƏT *ə. عبارت* 1) müştəkkil, mürəkkəb // düzəldilmiş; 2) ifadə, cümlə; 3) bir neçə söz və ya cümlədən ibarət tərkib; söz, kəlmə.

İBCAL *ə. ابدال* təzim.

İBDA' ¹ *ə. ابداع* ixtira etmə, icad etmə, kəşf etmə; ixtira, icad, kəşf.

İBDA' ² *ə. ابداء* yoxdan var etmə, vücuda gətirmə.

İBDAL *ə. ابدال* 1) əvəz etmə, dəyişmə; 2) sözdə səslərin yerdəyişməsi; metateza.

İBƏR *ə. عبر «ibrət» c.* ibrətlər.

İBHAM' *ə. ابهام* 1) üstüörtülü ifadə etmə; 2) şübhə, güman.

İBHAM' ² *ə. ابهام* ayağın baş barmağı.

İBQA' *ə. ابقا* 1) daimiləşdirmə, əbədiləşdirmə; 2) olduğu kimi saxlama.

İBLAĞ *ə. ابلاغ* yetişdirmə, çatdırma.

İBLAĞİYYƏ *ə. ابلاغیه* müraciətnamə // rəsmi məlumat.

İBLİS *ə. ابليس* şeytan.

İBLİSANƏ *ə. ابليس və f. انه* b a x **iblis**karanə.

İBLİSKARANƏ *ə. ابليس və f. کار انه* iblis kimi, şeytan şəklində.

İBN *ə.* ابن 1) oğul; 2) şəxs adları sistemində atanın adının əvvəlinə qoşularaq «ata adı» komponentini yaratmağa xidmət edir və tələffüzdə qoşulduğu addan ayrılır, məs.: Əbu Əli ibn Sina, İbn Xəldun, İbn Müqəffə və s.; 3) ümumi ismə qoşulduqda və ya əmələ gətirdiyi «ata adı» komponenti ümumiləşdikdə izafətin birinci tərəfi kimi tələffüz edilir, məs.: **İbni-Adəm** ابن آدم Adəm övladı, insan; **ibni-bətn** ابن بطن «qarın oğlu» qarınqulu, çoxyeyən; **ibni-vəqt** ابن وقت b a x **ibnül**vəqt.

İBNÜLVƏQT *ə.* ابن الوقت zəmanə övladı, zəmanə adamı.

İBNÜSSƏBİL *ə.* ابن السبيل 1) səyyah, yolçu; 2) səfil, sərsəri.

İBR *ə.* ابر b a x **ibrə**.

İBRA' *ə.* ابراء 1) qaytarma; 2) bəraət qazanma; 3) ödəmə, vermə.

İBRAM *ə.* ابرام təkid etmə, israr etmə, xahiş və təkidlə birisini təngə gətirmə; təkid, israr.

İBRANİ *ə.* عبراني 1) yəhudi; 2) qədim yəhudi dili.

İBRAZ *ə.* ابراز büruzə vermə, üzə çıxarma, aşkara çıxarma.

İBRƏ *ə.* ابره iynə, mil.

İBRƏT *ə.* عبرت pis işdən alınan dərs.

İBRƏTAMİZ *ə.* عبرت və *f.* أميز ibrət verən, ibrət götürməli; ibrətli.

İBRƏTBƏXŞ *ə.* عبرت və *f.* بخش ibrət verən; ibrətli.

İBRƏTƏN *ə.* عبرتاً ibrət olaraq; ibrətli.

İBRƏTƏNGİZ *ə.* عبرت və *f.* انگيز ibrətli.

İBRƏTXANƏ *ə.* عبرت və *f.* خانه ibrət yeri, ibrət götürülməli yer.

İBRƏTNÜMA *ə.* عبرت və *f.* نما ibrət götürməli; ibrətli.

İBRİ *ə.* ابرى iynəsi olan; iynəyə məxsus; tikanlı (*bitki haqqında*).

İBRİQ *ə.* ابريق 1) aftafa; 2) dar, uzun boğazlı səhəng; kuzə, bardaq; 3) çaydan.

İBRİQDAR *ə.* ابريق دار və *f.* دار sarayda aftafa-ləyən gəzdirən adam.

İBRİŞİM *f.* ابريشم ipək sap; ipək parça.

İBRİZ *a.* ابريز xalis qızıl.

İBTAL *a.* ابطال 1) ləğv etmə, puç etmə, aradan qaldırma; 2) batıl (əsassız, qeyri-düzgün) olduğunu sübut etmə.

İBTİDA' *a.* ابتداء 1) başlama; 2) başlanğıc, baş, əvvəl.

İBTİDAİ *a.* ابتدائی başlanğıca aid, ən əvvəl olan // ilk, başlanğıc.

İBTİDAR *a.* ابتدار çətin və təhlükəli bir iş tez təşəbbüs etmə, əl atma.

İBTİĞA' *a.* ابتغاء arzu, istək // tələb.

İBTİHAC *a.* ابتهاج fərəh, sevinc, şadlıq.

İBTİHAL *a.* ابتهال yalvarma, yalvarıb-yaxarma, yalvarış.

İBTİKAR *a.* ابتكار təşəbbüs.

İBTİLA' *a.* ابتلاء mübtəla olma, düşar olma; giriftar.

İBTİNA' *a.* ابتناء istinad etmə; əsaslanma.

İBTİNAƏN *a.* ابتناء istinad edərək, əsaslanaraq.

İBTİSAM *a.* ابتسام gülümsəmə, təbəssüm.

İBTİSAR *a.* ابتصار 1) baxmaqla həqiqətə varma, baxıb başa düşmə; 2) gözüaçıqlılıq, dərrakəlilik, diqqətlik.

İBTİZAL *a.* ابتذال 1) bir şeyin qiymətdən salınması; bir şey çox olduğu üçün qiymətsiz olması; 2) hörmətdən düşmə, alçalma.

İBZAL *a.* ابدال 1) əsirgəməmə, bol-bol işlətmə, sərf etmə; 2) səy etmə, çalışma.

İCA' *a.* ايجاع ağrıma.

İCAB *a.* ايجاب lüzum, ehtiyac, hacət, zərurət.

İCABƏT *a.* اجابت 1) cavab vermə; 2) icra etmə, yerinə yetirmə; 3) razılıq vermə, razı olma; 4) itaət etmə, tabe olma; 5) məmnuniyyətə qəbul etmə.

İCAD *a.* ايجاد 1) vücuda gətirmə, yoxdan var etmə; 2) tapma, kəşf etmə, ixtira etmə; tapıntı, kəşf, ixtira.

İCALƏ(T) *ə. عجاله || عجالت* 1) tez-tələsik; 2) tələsmə, dayan-mama.

İCARƏ *ə. اجاره* haqq müqabilində bir şeydən müvəqqəti istifadə etmə və ya bir şeyi müvəqqəti istifadəyə vermə; kirayəyə vermə // kirayəyə götürmə.

İCARƏBƏHA *ə. اجاره və f. بها* icarə haqqı, kirayə haqqı.

İCARƏDAR *ə. اجاره və f. دار* icarəyə götürən, haqq müqabilində bir şeydən müvəqqəti istifadə edən.

İCARƏTEYN *ə. اجارتين* iki icarə.

İCAZ *ə. ايجاز* 1) gödəltmə, qısaltma, ixtisar etmə; 2) müxtəsər, qısa söyləmə; 3) siyahı, cədvəl.

İCAZƏ(T) *ə. اجازت || اجازة* izn, rüxsət.

İCAZƏ(T)NAMƏ *ə. اجازت || اجازة və f. نامه* icazə vəərəqəsi, yazılı icazə.

İCBAR *ə. اجبار* 1) bir işi zorla gördürmə, arzusunun ziddinə olaraq bir işə məcbur etmə; 2) qrammatikada: felin növlərindən biri.

İCBARƏN *ə. اجباراً* icbari, güclə, zorla.

İCBARİ *ə. اجبارى* güclə, zorla, məcburi.

İCLA' *ə. اجلاء* qovma, rədd etmə.

İCLAL *ə. اجلال* böyüklük, calal, özəmət.

İCLAS *ə. اجلاس* 1) oturma; 2) toplantı.

İCMA' *ə. اجماع* 1) bir səsle qəbul edilmiş qərar; 2) bir neçə kənd və ya obadan ibarət dairə; 3) eyni millətdən və ya eyni təriqətdən olan adamlar.

İCMAİ *ə. اجماعى* kollektiv, ümumi.

İCMAL *ə. اجمال* 1) xülasə, məzmun; 2) gündəlik hadisə və s. haqqında qısa məlumat; 3) hesabda: toplanarkən alınan rəqəm.

İCMALƏN *ə. اجمالاً* qısa olaraq, müxtəsər, xülasə şəklində.

İCRA' *ə. اجراء* yerinə yetirmə, həyata keçirmə, ifa etmə.

İCRANAPƏZİR *ə. اجرا və f. ناپذیر* icrası mümkün olmayan, yerinə yetirilə bilməyən.

İCRAPƏZİR *ə. اجرا və f. پذیر* icrası mümkün olan, yerinə yetirilə bilən.

İCTİHAD *ə. اجتهاد* 1) çalışma, çapalama, səy; 2) çalışmaqla çox bilik əldə etmə.

İCTİMA' *ə. اجتماع* 1) bir yerə toplaşma; yığışma; 2) bir məclis və ya heyətin toplanması; 2) iki və ya bir neçə şeyin birlikdə olması.

İCTİMAİ *ə. اجتماعی* cəmiyyətə mənsub olan, xalqla əlaqədar olan.

İCTİNA' *ə. اجتناء* dərmə, toplama, yığma (*məhsulu*).

İCTİNAB *ə. اجتناب* çəkinmə, saqınma.

İDA' *ə. ايداع* öz malının mühafizəsini başqasına tapşırma.

İDAD *ə. عداد* say, miqdar, ədəd.

İDAMƏ *ə. ادامه* davam etdirmə; davam, ard.

İDANƏ *ə. ادائه* borc, verəcək.

İDANİ *ə. ادانی «ədna» c.* 1) aşağılar, alçaqlar; 2) yazıqlar, həqirlər; 3) ən yaxınlar; daha yaxınlar.

İDARƏ *ə. اداره* 1) rəhbərlik etmə; 2) ictimai və ya dövlət işlərinə rəhbərlik edən orqan; 3) kontor; 4) üsul, quruluş. **İdarei-inzibatiyyə** *انضباطيه اداره* inzibati idarə; **idarei-müstəbidə** *مستبده اداره* müt-ləqiyyət, istibdad ibarəsi (*bir şəxsin dövləti təkbəşinə idarə etməsi*); **idarei-nəşriyyat** *اداره نشریات* nəşriyyat idarəsi.

İDARƏXANƏ *ə. اداره və f. خانه* idarənin yerləşdiyi yer, idarə.

İDBAR *ə. ادبار* 1) tələssizlik, bəxtsizlik; 2) geri çəkilmə; 3) *m.* çir-kin, kifir; 4) *m.* pinti; 5) *m.* eybəcər, gülünc.

İDDƏ *ə. عده* 1) say, ədəd; 2) miqdar, qədər; 3) dəstə, qrup, hissə; 4) möhlət, vaxt; 5) b a x **iddət**.

İDDƏT *ə. عدت* şəriətdə: ərindən boşanmış və ya əri ölmüş qadı-nın təzədən ərə getməsi üçün gözləməli olduğu müəyyən müddət.

İDDİA *ə. ادعا* 1) bir işə qalxma; 2) tələb, istək, dilək; 3) təşəxxüs, lovğalıq; 4) mənəmlilik; 5) bir fikrin doğru olub-olmadığını təsdiq etmə.

İDDİXAR *ə. ادخار* 1) möhtəkirlilik məqsədi ilə satmaq üçün şey alıb saxlama; 2) şey toplayıb saxlama.

İDĞAM *ə. ادغام* qovuşma, bitişmə, birləşmə.

İDXAL *ə. ادخال* 1) daxil etmə, daxil; 2) xarici ölkələrdən mal gətirmə.

İDMAN *ə. ادمان* bir işi təkrar görmə. **İdmani-bədən** *ادمان بدن* bədən tərbiyəsi.

İDRAK *ə. ادراك* 1) anlama, qavrama, dərk etmə; 2) yetişmə; 3) anlayış, qavrayış, dərk.

İDRAKAT *ə. ادراكات* «*idrak*» *c.* anlayışlar, qavrayışlar.

İDRAR¹ *ə. ادرار* maddi yardım; təqaüd.

İDRAR² *ə. ادرار* sidik.

İFA' *ə. ايفاء* yerinə yetirmə, icra etmə.

İFADƏ(T) *ə. افاده || افادت* 1) anlatma, söyləmə, bəyan etmə; 2) sorğu-sual, istintaq yolu ilə alınan cavab, məlumat; 3) əda satma, əda göstərmə; əda; 4) ibarə; 5) üslub, tərz.

İFAQƏ(T) *ə. افاقه || افاقت* 1) səhhəti düzəlmə; sağalma, yaxşılaşma; 2) sərxoşluqdan və ya bayılmaqdan ayrılma.

İFATƏ *ə. افاته* əldən çıxarma, puç etmə, yox etmə.

İFAZƏ *ə. افاضه* dol(dur)ma, daş(dır)ma.

İFFƏT *ə. عفت* 1) namus, irs; 2) mənəvi təmizlik, əxlaqı saflıq; 3) hər cür pis işlərdən çəkinmə.

İFFƏTPƏRVƏR *ə. عفت پرور* və *f. پرور* iffətli, namuslu.

İFHAM *ə. افهام* 1) anlama, başa düşmə, dərk etmə; 2) ağzını bağlama.

İFLAH *ə. افلاح* həll edib yaxşılaşdırma.

İFLAS *ə. افلاس* 1) sınıq çıxma, müflis olma; 2) *m.* puça çıxma; əsassızlıq.

İFLİC *ə. افلیج* bədənin müəyyən üzvünün quruyub normal fəaliyyətə qalması.

İFLİCZƏDƏ *ə. افلیج və f. زده* iflic xəstəliyə tutulmuş.

İFNA' *ə. افنا* yox etmə, puç etmə, məhv etmə, tələf etmə.

İFRAD *ə. افراد* 1) tək qoyma, təkləmə; 2) dilçilikdə: sözün kəmiyyətə təkdə işlədilməsi.

İFRAĞ *ə. افراغ* 1) qəlibə tökmə; metalı və s. əridib qəlibə axıtma; 2) bir şəkli salma; formalaşdırma; 3) qaydaya salma.

İFRAT *ə. افراط* 1) mübaliğə, şişirtmə; 2) israf, hədd-hüdd bilməmə, hədd-hesabı olmama.

İFRATÜ TƏFRİT *ə. افراط و تفریط* hədsiz-hesabsız, çox.

İFRAZ *ə. افراز* 1) ayırma; 2) axma, sızma; 3) b a x **ifrazat**.

İFRAZAT *ə. افرازات* «ifraz» *c. t.* bədənin müəyyən üzvlərindən maddələrin çıxması.

İFRİT *ə. عفريت* cin, damdabaca.

İFRİTƏ *ə. عفريته* 1) ifrit qadın; 2) küpəgirən qarı, cadugər qadın; 3) *m.* çirkin; xasiyyəti pis (*əsasən qadın haqqında*).

İFRİTSİYƏR *ə. عفريت سير* «cin üzli» *m.* çirkin, ifritəyə bənzəyən.

İFRİYYƏT *ə. افريت* hirs, hirslənmə, acıqlanma.

İFSAD *ə. افساد* 1) bərbad etmə, alt-üst etmə, xarab etmə; 2) fəsad törətmə, fitnə salma, qarışıqlıq salma.

İFŞA' *ə. افشاء* 1) meydana çıxarma, aşkar etmə, faş etmə; 2) yayma, hamıya bildirmə; 3) birisinin iç üzünü, pis cəhətlərini açıb göstərmə.

İFTA' *ə. افتاء* fitva vermə, fitva yolu ilə həll etmə.

İFTAN *ə. افتان* 1) az(dır)ma, yoldan çıx(ar)ma; 2) vəsvəse.

İFTAR *ə. افطار* 1) oruc açma // orucu açarkən yeyilən yemək; 2) oruc açma vaxtı, orucluğu günbatan vaxt.

İFTARIYYƏ *ə. افطاريه* iftarda yeyilən xörək, çərəz və s.

İFTİAL *ə. افتعال* yalan, uydurma, saxtakarlıq.

İFTİXAR *ə.* افتخار fəxr etmə; öyünmə.

İFTİXARƏN *ə.* افتخاراً fəxr edərək.

İFTİKAR *ə.* ابتكار 1) fikir yürütmə; düşünmə; 2) mülahizə, fikir.

İFTİQAR *ə.* افتقار çox böyük ehtiyac, çox möhtac.

İFTİRA' *ə.* افتراء böhtan atma, böhtan.

İFTİRAQ *ə.* افتراق 1) ayrılıq, ayrılma, hicran; 2) dağılma, pərakəndə olma, dağınlıqlıq.

İFTİRAS *ə.* افتراس parçala(n)ma (*vəhşi heyvanlar haqqında*).

İFTİTAH *ə.* افتتاح 1) açma, açılış; 2) başlanma, başlanğıc. **İftitahikəlam** كلام افتتاح sözlün əvvəli, söz açma.

İFTİZAH *ə.* افتضاح rüsvay olma, biabır olma, biabırçılıq.

İĞBİRAR *ə.* اغبرار 1) tozlanma, üzünə toz qonma; 2) xatirinə dəymə, xatirinə toxunma.

İĞFAL *ə.* اغفال qəflətə salma; aldatma.

İĞLA' *ə.* اغلاء bahalan(dır)ma.

İĞLAQ *ə.* اغلاق 1) qapa(n)ma, bağla(n)ma; 2) sözü anlaşılmayan şəkildə demə.

İĞMA' *ə.* اغماء bayılma, bayğınlıq.

İĞMAZ¹ *ə.* اغماز 1) böhtan; 2) qeybət.

İĞMAZ² *ə.* اغماض özünü görməməzliyə qoyma, nəyəsə göz yumma.

İĞNA' *ə.* اغناء varlandırma, ehtiyacdən qurtarma.

İĞRA' *ə.* اغراء 1) birini başqasına qarşı qaldırma, təhrik etmə; 2) həvəslən(dir)mə.

İĞRAQ *ə.* اغراق 1) suya batırma; 2) mübaliğə, şişirtmə.

İĞRAQİ *ə.* اغراقي mübaliğəli söz.

İĞRAQİYYAT *ə.* اغراقيات «*ığraqi*» *c.* mübaliğəli sözlər.

İĞTİMAM *ə.* اغتمام qəmlən(dir)mə, qüssələn(dir)mə.

İĞTİNAM *ə.* اغتنام 1) qarət etmə, soyğunçuluq etmə; 2) qənimət.

İĞTİRAB *ə.* اغتراب qürbətə getmə; qürbət, qərıblıq.

İĞTİRAR *ə.* اغترار 1) aldanma, güvənməyəcək şeyə güvənmə; 2) qəflət etmə.

İĞTİSAB *ə.* اغتصاب qəsb etmə, zəbt etmə, mənimsəmə; qəsb, zəbt.

İĞTİŞAŞ *ə.* اغتشاش ara qarışma; şuluqluq, qarışıqlıq.

İĞTİZAB *ə.* اغتصاب qəzəblənmə, hirsələnmə.

İĞVA' *ə.* اغواء yoldan çıxarma, başdan çıxarma, azdırma.

İĞZAB *ə.* اغضاب qəzəblən(dir)mə, hirsələn(dir)mə.

İHANƏT *ə.* اهانته təhqir etmə; alçal(t)ma.

İXAFƏ *ə.* اخافه qorxutma; hədə-qorxu.

İXBAR *ə.* اخبار xəbər vermə, bildirmə.

İXBARİYYƏ *ə.* اخباريه xəbər vermək üçün alınan haqq.

İXBARNAMƏ *ə.* اخبار نامه vəf. yazılı xəbər, bildiriş; donos.

İXCAL *ə.* اخلال xəcalət vermə; utan(dır)ma.

İXFA' *ə.* اخفاء gizlətmə, məxfiləş(dir)mə.

İXLAL *ə.* اخلال rəxnə salma, xələl gətirmə, pozma.

İXLAS *ə.* اخلاص 1) əsil sevgi, təmiz məhəbbət; 2) səmimiyyət, sidiq; 3) ürəyi təmizlik, sədaqət; 4) xilas etmə; 5) bitirmə, qurtarma, yekunlaşdırma.

İXLASKAR *ə.* اخلاص vəf. كار səmimi, sədaqətli.

İXLASMƏND *ə.* اخلاص vəf. مند sədaqətli, vəfalı.

İXRAC *ə.* اخراج 1) çıxarma, bayıra qoyma; 2) istehsal etmə, hasilə gətirmə; 3) xarici ölkələrə mal göndərmə; 4) b a x **ixracat** (2-ci mənada).

İXRACAT *ə.* اراجات «ixrac» c. 1) xaricə göndərilən mal(lar); 2) t. sərf edilən pul; xərc.

İXTAR *ə.* اخطار 1) xətilə(t)ma; 2) bildirmə, elan etmə, xəbərdarlıq etmə; 3) bildiriş, xəbərdarlıq.

İXTİDA' *ə.* اختداع hiyləgərlik.

İXTİFA' *ə.* اختفاء gizlənmə, örtülmə.

İXTİLAC *ə.* اختلاج 1) titrəmə, lərzə, titrəyiş; 2) qıcolma, qıclıq.

İXTİLAF *ə.* اختلاف 1) düz gəlməmə; uy(uş)mama; 2) zidd olma, əks olma. **İxtilafi-nəzər** نظر اختلاف fikir ayrılığı.

İXTİLAL *ə.* اختلال üsyan, asayışı pozma, qarışıqlıq.

İXTİLAS *ə.* اختلاس mənimsəmə, oğurlama.

İXTİLAT *ə.* اختلاط 1) söhbət, danışiq; 2) az adamın iştirak etdiyi toy məclisi, kiçik toy; 3) əlaqə, münasibət; 4) qarışıqlıq, dolaşıqlıq; 5) intizamsızlıq, qayda-qanunsuzluq.

İXTİMAR *ə.* اختمار mayalanma, gəlmə (*xəmir, şərab və s. haqqında*).

İXTİNAQ *ə.* اختناق nəfəsi tutulma; boğulma.

İXTİRA' *ə.* اختراع 1) icad etmə, düzəltmə; icad; 2) *m.* uydurma, düzəltmə.

İXTİRAAT *ə.* اختراعات «*ixtira*» *c.* ixtiralar.

İXTİRAİ *ə.* اختراعی ixtiraya aid olan.

İXTİRAT *ə.* اختراط yada salma, xatırla(t)ma.

İXTİSAB *ə.* اختصاب rəngləmə, boyama (*dırnaq, saç və s. haqqında*).

İXTİSAM *ə.* اختصام düşmən(çi)lik.

İXTİSAR *ə.* اختصار 1) qısal(t)ma, azal(t)ma; 2) qısalıq; 3) riyaziyyatda: kəsrin surət və məxrəcini eyni qədər azaltma.

İXTİSARƏN *ə.* اختصاراً ixtisarla, müxtəsər.

İXTİSAS *ə.* اختصاص sənət, peşə.

İXTİSASİ *ə.* اختصاصی ixtisasa aid olan.

İXTİTAF *ə.* اختتاف qapıb alma; qapma.

İXTİTAM *ə.* اختتام son, axır, nəticə.

İXTİYAR¹ *ə.* اختیار 1) seçmə, bəyənmə; 2) haqq, hüquq; 3) könül-lülük, fakultativlik.

İXTİYAR² *ə.* اختیار qoca yaşlı, nurani.

İXTİYARİ¹ *ə.* اختیاری istənilən, hər hansı.

İXTİYARİ² *ə.* اختیاری qocaya aid olan.

İXTİZA' *ə.* اختضاء təvazö, başısağlıq.

İXVAN *ə.* اخوان «əx» *c.* qardaşlar.

İXVANİYYƏT *ə.* اخوانیت qardaşlıq.

İKLİL *ə.* اكليل 1) tac; 2) çələng, əklil; 3) günəşin haləsi.

İKMAL *ə.* اكمال tamamlama, təkmilləşdirmə, bitirmə. **İkmali-təhsil** اكمال تحصيل təhsili axıra çatdırma, məktəbi bitirmə.

İKRAH *ə.* اكره nifrət etmə, iyrənmə, çiyrenmə.

İKRAHƏN *ə.* اكرهًا ikrahla, iyrənərək, çiyrenərək.

İKRAHRƏSAN *ə.* اكره və *f.* رسان ikrah oyadan, çiyrendirən, nifrətə səbəb olan.

İKRAM *ə.* اكرام 1) hörmət, təzim, əzizləmə; 2) hörmət əlaməti olaraq bir şey bağışlama.

İKRAMƏN *ə.* اكرامًا hörmətlə, təzim edərək.

İKRAMİYYƏ *ə.* اكراميه hədiyyə, mükafat.

İKSAR *ə.* اكثار çoxal(t)ma, art(ır)ma.

İKSİR *ə.* اكسير *əsl*i *y.* 1) keçmişdə yalançı kimyagərlərə görə, bütün metalları qızıla çevirə bilən maddə; 2) bitki cövhəri, bitki spirti; 3) *m.* içki.

İKTİFA' *ə.* اكتفا kifayət(lənmə).

İKTİNAH *ə.* اكتناه bir şeyin əsasına, kökünə, əslinə varma, mahiyyətini aydınlaşdırma.

İKTİRAB *ə.* اكتراب qəmlənmə, kədərlənmə, qüssələnmə.

İKTİRAS *ə.* اكتراث qayğı çəkmə, qayğısına qalma.

İKTİSA' *ə.* اكتساء yey(in)mə.

İKTİSAB *ə.* اكتساب qazanma, kəsb etmə, ələ keçirmə, əldə etmə
// qazanc.

İKTİVA' *ə.* اكتوا dağla(n)ma.

İQA' *ə.* ايقاع 1) atma, tullama; 2) vurma, salma, düşürmə.

İQAB¹ *ə.* عقاب 1) cəzalan(dır)ma, qarşılıq vermə; 2) əzab, əziyyət.

İQAB² *ə.* عقاب 1) dağ çıxır; 2) sıldırım dərə, uçurum; 3) *m.* təhlükə, qorxu; 4) *m.* boynun ardı; peysər.

İQAD *ə.* ايقاد yan(dır)ma, alış(dır)ma.

İQ'AD *ə.* اقعاد otur(t)ma, oturmağa məcbur və ya sövq etmə.

İQAL *ə.* عقال ayaq qandalı.

İQAMƏ *ə.* اقامه 1) otur(t)ma, sakit etmə; 2) qaldırma, ayağa qaldırma; 3) meydana qoyma, araya gətirmə. **İqamei-səlat** اقامه صلات namaz qılma.

İQAMƏT *ə.* اقامت 1) sakit olma, yaşama; 2) dövlət idarəsinin və s. yerləşdiyi yer; 3) azançının camaatı namaza çağırması.

İQAMƏTGAH *ə.* اقامت və *f.* گاه oturan yer; məskun, mənzil.

İQAN *ə.* ايقان yəqin bilmə.

İQAZ *ə.* ايقاظ 1) oyatma, ayıl(t)ma, yuxudan qaldırma; 2) *m.* qəflətdən ayıl(t)ma, gözünü açma.

İQBAL *ə.* اقبال 1) bəxt, tale; 2) işi yaxşı gətirmə; 3) birinə üz çevirib baxma; 4) irəli çıxma; 5) yapışma, yaxınlaşma; 6) qəbul, görüş; 7) bir şeyə maraq, həvəs.

İQBALMƏND *ə.* اقبال və *f.* مند xoşbəxt, bəxtiyar.

İQBALPƏRƏST *ə.* اقبال və *f.* پرست öz bəxtinə inanan, taleyinə baş əyən.

İQD *ə.* عقد 1) boyunbağı; 2) ipə düzülmüş inci, cavahir və s. **İqdi-ərəq** عقد عرق inci kimi düzülmüş tər damcıları; **iqdi-sürəyya** عقد ثريا yeddi qardaş, ülkər (*ulduz*); **iqdi-şəbnəm** عقد شبنم şəh damcıları.

İQDAM *ə.* اقدام təşəbbüs göstərmə, bir iş girişmə; başlama.

İQDAR *ə.* اقدار qüvvətlən(dir)mə, qüdrət vermə.

İQLAL *ə.* اقلال azal(t)ma.

İQLİM *ə.* اقليم *əsl* *y.* 1) ölkə, diyar; 2) bir yerin ab-havası.

İQLİMGİR *ə.* اقليم və *f.* گیر ölkələr alan, məmləkətlər tutan; istilaçı.

İQNA' *ə.* اقناع 1) qənaətlən(dir)mə, qənaətbəxş olma; 2) qan(dır)ma, başa salma; 3) razı salma, razılıq. **İqnai-nəfs** اقناع نفس özünü razı salma.

İQRA' *اقرأ* oxu! (*Mələk Cəbrailin Məhəmməd peyğəmbərə müraciətən çatdırdığı ilk ilahi kəlam; «Qur'an» adı bu əmrə əsasən verilmişdir*).

İQRAR *اقرار* 1) qərarlaş(dır)ma, yerləş(dir)mə; 2) dillə söyləmə, ifadə etmə, demə, söyləmə; 3) danışiq; 4) təsdiq etmə, qəbul etmə, boynuna alma, etiraf etmə; təsdiq, etiraf.

İQRARİ *اقرارى* təsdiq edilən.

İQRAZ *اقتراض* borc vermə.

İQSAM *اقسام* and içmə.

İQTA' *اقطاع* 1) bağışlanmış və ya icarəyə verilmiş yer; 2) malikanə.

İQTİBAS *اقتباس* 1) borc alma, istifadə etmə; 2) bir fikri və ya sözü eynilə, yaxud məzmunca başqasından köçürmə; sitat götürmə.

İQTİBASƏN *اقتباساً* iqtibas edərək, istifadə edərək.

İQTİDA' *اقتداء* 1) nümunə götürmə, özünü ona oxşatma (*məs.: namazda imama iqtida etmə*); 2) yamsılama; 3) tabe olma, sözünə qulaq asma.

İQTİDAR *اقتدار* 1) edə bilmə, bacarma; 2) qüdrət, qüvvət, güc; 3) hakimiyyət.

İQTİFA' *اقتفاء* 1) arxasınca getmə, ardına düşmə, təqib etmə; 2) təqlid etmə, yamsılama.

İQTİHAM *اقتحام* şiddətli hücum, həmlə.

İQTİRAH *اقتراح* fikirləşmədən və bədahətən şeir və s. söyləmə.

İQTİRAN *اقتران* 1) yaxınlaşma, birləşmə; 2) nikah bağlama, nikaha girmə, evlənmə.

İQTİSAD *اقتصاد* 1) qənaət; 2) təsərrüfatı idarə etmə; 3) cəmiyyətin təsərrüfat quruluşu.

İQTİSADİ *اقتصادى* 1) qənaətə məxsus; 2) təsərrüfatla bağlı olan, təsərrüfata aid olan.

İQTİSADİYYAT *اقتصاديات* «*iqtisadi*» c. 1) *t.* ölkənin iqtisadi quruluşu; 2) *t.* təsərrüfatdan bəhs edən elm, iqtisad elmi.

İQTİSAM *ə.* اقتسام paylaşma, bölüşmə, pay, bölgü.

İQTİSAR *ə.* اقتصار qısal(t)ma, gödəl(t)mə.

İQTİTAF *ə.* اقتطاف 1) meyvə dərmə; 2) *m.* bir işin nəticəsindən faydalanma, fayda götürmə.

İQTİZA' *ə.* اقتضاء 1) lazım olma; lüzum; 2) möhtac olma, ehtiyac; 3) tələb etmə, tələb.

İLAC *ə.* علاج çarə.

İLAD *ə.* ايلاđ doğ(ul)ma, doğ(ul)uş.

İLƏH *ə.* الاله Allah, Tanrı.

İLƏHƏ *ə.* الالهه islamiyyətdən qabaq: qadın cinsindən olan büt.

İLƏHİ¹ *ə.* الالهى 1) Allaha aid, Tanrıya dair; 2) *m.* yerdə olmayan, yerdə tapılmayan.

İLƏHİ² *ə.* الهى 1) Allah, Tanrı; gözəgörünməz fəvqəladə qüvvə; 2) ay Allah! ay Tanrı! Allah(ım)!

İLƏHİYYAT *ə.* الاهيات «*ilahi*» *c.* din elmləri, dini elmlər.

İLƏHİYYUN *ə.* الاهيون «*ilahi*» *c.* fəlsəfənin ilahiyyat sahəsi ilə məşğul olanlar; ilahiyyatçılar.

İLƏL'ƏBƏD *ə.* الى الابد əbədi, həmişəlik.

İLƏNNUR *ə.* الى النور işıqlaşana qədər.

İLƏBAS *ə.* لباس libas gey(dir)mə, paltar gey(dir)mə.

İLƏA' *ə.* الجاء bir işə və s. əl atmağa məcbur etmə; məcburiyyət.

İLƏYH *ə.* اليه ona, ona doğru, ona tərəf.

İLƏX *ə.* الخ ...və başqa ...və sair («*ila axər*» ifadəsinin ixtisarı).

İLƏL *ə.* على «*illət*» *c.* xəstəliklər, bəlalər, illətlər.

İLƏĞA' *ə.* الغاء ləğv etmə, aradan qaldırma.

İLƏHƏB *ə.* الهاب 1) alovlan(dır)ma, yan(dır)ma; 2) üfunətlən(dir)-mə, iy vermə.

İLƏHAD *ə.* الحاد kafirlik; ateizm; Allaha inanmama; dinsizlik, etiqadsızlıq.

İLHAH *ا. الحاح* təkid etmə, israr etmə, üz vurma.

İLHAM *ا. الهام* bir şeydən təsirlənib ruhlanma, yüksək ruh coşqunluğu; təb (*şair, aşiq və s. haqqında*).

İLHAQ *ا. الحاق* 1) qatma, qoşma, əlavə etmə; 2) özgə ərazisini qeyri-qanuni öz ərazisinə qatma.

İLİYYİN, İLİYYUN *ا. عليين || عليون* 1) göyün yuxarı təbəqəsi; göy, səma; 2) cənnətin ən yaxşı yeri; 3) qədim yunanlara görə: göyün od və işıqla dolu ən yüksək təbəqəsi; 4) *m.* ərş, fələk; 5) *m.* real həyatdan uzaq.

İLQA' *ا. القاء* 1) atma; 2) təsir etmə, nüfuz etmə.

İLQAH *ا. القاح* cütləş(dir)mə (*at haqqında*).

İLLA *ا. الا* ...dən başqa ...dən savayı.

İLLƏT *ا. علت* 1) xəstəlik, naxoşluq; 2) qüsurlar, əskiklik, nöqsan, əyər-əskik; 3) dəlil, əsas, sübut; 4) səbəb; 5) məqsəd, qayə.

İLSAQ *ا. الصاق* bitiş(dir)mə, yapış(dir)ma.

İLTİBAS *ا. التباس* aydın olmama, dolaşıqlıq.

İLTİCA' *ا. التجاء* 1) sığınma, pənah; 2) bir şeyə əl atma.

İLTİCAGAH *ا. التجاه* və *f. گاه* sığınacaq, daldalanacaq, sığınacaq yer.

İLTİFAT *ا. التفات* 1) çevrilib baxma, dönüb baxma; 2) diqqət, etina, maraq; 3) təklif, mükafat; 4) mehribanlıq, lütfkarlıq.

İLTİFATKAR *ا. التفات* və *f. کار* iltifat edən, iltifatlı, lütfkar.

İLTİFATKARANƏ *ا. التفات* və *f. کارانه* iltifat edərək; lütfkarcasına.

İLTİHAB *ا. التهاب* 1) alovlanma, yanma (*arzu, istək və s. haqqında*); 2) alışma, işıqlanma; 3) bədənin bir üzvündə əmələ gələn şiş, qızartı və s.; 4) həmin şişdə, qızartıda və s. qan və irin toplanması.

İLTİHABİ *ا. التهابی* iltihaba aid olan, iltihabı olan.

İLTİHAQ *ا. التحاق* birləşmə, itiləşmə.

İLTİHAM *ا. التحام* yaranın sağlması.

İLTİQA' *ا. التقاء* 1) birləşmə, qovuşma; 2) rastlaşma, görüş(mə), təsadüf.

İLTİQAM *ا. النقام* yedir(t)mə.

İLTİQAT *ا. النقاط* 1) dərmə, yığma; 2) toplama, yığma; 3) iqtibas etmə, götürmə; 4) götürmə, qaldırma (*verdən*).

İLTİMAS *ا. التماس* xahiş, rica.

İLTİSAQ *ا. التصاق* bitişmiş, qovuşmuş.

İLTİSAQİ *ا. التصاقی* dilçilikdə: aqlütinativ.

İLTİVA' *ا. التوا* sar(ıl)ma, bük(ül)mə.

İLTİYAM¹ *ا. التيام* yaranın ağzının bitişib yaxşı olması.

İLTİYAM² *ا. التيام* danlaq, məzəmmət.

İLTİYAMPƏZİR *ا. التيام* və *f. پذیر* bitişib yaxşı olan (*yara haqqında*).

İLTİZAM *ا. التزام* 1) təəhhüd, öhdəlik; 2) borc, vəzifə; 3) məsuliyyət; 4) imtiyaz, güzəşt.

İLTİZAMƏN *ا. التزاماً* təəhhüd yolu ilə, öhdəlik hesabına.

İLTİZAMNAMƏ *ا. التزام* və *f. نامه* təəhhüd vərəqəsi, yazılı öhdəlik.

İLTİZAZ *ا. التذاذ* ləzzət alma, həzz alma.

İMA' *ا. ايما* him-cimlə bildirmə, işarə ilə anlatma // qaş-göz etmə, him-cim.

İMAD¹ *ا. عماد* 1) dirək, sütun; 2) dor ağacı; 3) dayaq.

İMAD² *ا. عماد* xaç suyuna sal(ın)ma (*xristianlıqda*).

İMALƏ¹ *ا. اماله* 1) bir tərəfə əymə, bir yana yat(ır)ma, meyil et(dir)mə; 2) əruz vəznində: şeirdə vəznə uyğun olmaq üçün bəzi hecaların tələffüzdə qısaldılması və ya uzadılması.

İMALƏ² *ا. اماله* 1) mədəni süni surətdə təmizləmək üçün düzbağırsağa maye daxil etmə; 2) həmin mayeni mədəyə daxil etmək üçün alət.

İMAM *ا. امام* 1) rəhbər, başçı; 2) peyğəmbərlərdən sonra islam dininə rəhbərlik edən din xadimi; 3) kütləvi surətdə namaz qılanların qabağında duran din xadimi. **İmami-xuda** *امام خدا* Allah imamı.

İMAMƏT *ə.* امامت 1) imamlıq etmə, imam olma, imamlıq; 2) din, məzhəb işlərinə rəhbərlik etmə.

İMAMİYYƏ *ə.* امامیه on iki imama etiqad edən təriqət.

İMAMZADƏ *ə.* امام və *f.* زاده imam övladı, imam nəslindən olan
// həmin adamın dəfn olunduğu müqəddəs yer.

İMAN *ə.* ایمان inanma, etiqad, inam.

İM'AN *ə.* ايمان 1) diqqət, diqqətlik; 2) *m.* dərinlik, ciddilik.

İMAR *ə.* عمار yohər; qoşqu ləvazimatı.

İMARƏT *ə.* عمارت 1) abad, adam yaşayan hala salma; 2) kəsib-lərə, məktəblilərə xeyriyyə yeməyi verən müəssisə; 3) böyük bina, iri tikinti.

İMDAD *ə.* امداد kömək, yardım.

İMDADİ *ə.* امدادی köməyə aid olan, yardım üçün olan.

İMDADRƏS *ə.* امداد və *f.* رس dada çatan, köməyə gələn.

İMHA' *ə.* امحاء məhv etmə, yox etmə, aradan qaldırma.

İMHAL *ə.* امهال möhlət vermə, vaxt vermə, təxirə salma.

İMKAN *ə.* امکان mümkün olma; mümkünlük.

İMLA(L) *ə.* املا || املا 1) söyləyib başqasına yazdırma, deyib yazdırma; 2) bu üsulla yazılan yazı; 3) orfoqrafiya.

İMRAR *ə.* امرار keçirmə. **İmrari-həyat** حیات امرار həyat sürmə; yaşama; **imrari-vəqt** وقت امرار vaxt keçirmə.

İMRUZ *f.* امروز bu gün.

İMRUZİ *ə.* امروزی bugünkü.

İMRUZÜ FƏRDA *ə.* امروز و فردا bu gün-sabah.

İMSAK *ə.* امساك 1) nəfsini saxlama, pəhriz etmə; 2) aza qane olma; qənaət; 3) xəsislik, simiclik; 4) ramazan ayında orucluğun başlanğıcı.

İMSAKİYYƏ *ə.* امساكية ramazan ayında orucluğun başlanğıcı və qurturmasını göstərən cədvəl.

İMSAS *ə.* امصاص əm(dir)mə, ye(dir)mə, iç(dir)mə.

İMŞƏB *f.* امشب bu gecə.

İMTƏHAN *ə. امتحان* 1) sınaq, təcrübə; 2) yoxlama; 3) tədqiqat, araşdırma.

İMTİDAD *ə. امتداد* uzanma, çox sürmə.

İMTİLA' *ə. امتلا* 1) dolma; dolğunluq; 2) qan yığılması, qan toplanması.

İMTİNA' *ə. امتناع* 1) çəkinmə, istəməmə; 2) boyun qaçırma.

İMTİNAN *ə. امتنان* təşəkkür etmə, minnətdarlıq.

İMTİSAL *ə. امثال* 1) təqlid etmə; 2) tabe olma.

İMTİSALƏN *ə. امتثالاً* təqlid edərək, təqlidən.

İMTİSAS *ə. امتصاص* 1) əmmə, əmərək çəkmə, sovurma; 2) yeyilən şeylərin damarlara yayılması.

İMTİYAZ *ə. امتياز* 1) başqalarından ayrılma, fərqlənmə; 2) rüsxət, icazə; 3) müstəsna hal, istisna; 4) sənaye müəssisəsi və s. təşkil etmək üçün verilən icazə; həmin yolla təşkil olunmuş müəssisə və s.

İMTİYAZI *ə. امتيازى* imtiyazla olan.

İMTİZAC *ə. امتزاج* 1) çox şeyin qarışb bir şey əmələ gətirməsi; 2) uyğun gəlmə, uyğunluq; 3) keçinmə, dolanma, yaşama; 4) qaynayıb-qarışma; sintez; 5) ərinti, xəlitə.

İMZA' *ə. امضاء* qol çəkmə; qol.

İN *f. اين* bu.

İNA' *ə. انا* qab, qab-qacaq.

İNAB *ə. عناب* b a x innab.

İNABƏ(T) *ə. انابة || انابت* 1) tövbə etmə; tövbə; 2) bir mürsidin təriqətinə daxil olma.

İNAD(ƏT) *ə. عناد || عنادت* tərslik, höcətlik, israr.

İNADKAR *ə. عناد və f. كار* inadçı, tərs.

İNAQ *ə. عناق* boynuna sarılma, qucaqlama.

İN'AM *ə. انعام* yaxşılıq etmə; yaxşılıq.

İNAN *ə. عنان* 1) cilov // yüyən; 2) ixtiyar; 3) *m.* dövləti idarə edən adam, dövlət başçısı. **İnani-dövlət** *عنان دولت* hakimiyyət.

İNANDAR *ə.* عنان və *f.* دار 1) cilov çəkən; cilovçu; 2) *m.* yolgös-tərən.

İNARƏ *ə.* اناره nurlan(dır)ma, işıqlan(dır)ma.

İNAS *ə.* اناث *b a x* ünəs.

İNAYƏT *ə.* عنایت 1) qayğı, kömək; 2) diqqət, hümmət; 3) hüsn-rəğbət, yaxşılıq.

İNAYƏTƏN *ə.* عنایتاً kömək edərək, əl tutaraq.

İNAYƏTKAR *ə.* عنایت və *f.* کار kömək edən, əl tutan.

İNAYƏTMƏZMUN *ə.* عنایت مضمون yaxşı məzmunlu.

İNBA' *ə.* انباء xəbər vermə, bildirmə, məlumat vermə.

İNBAT *ə.* انبات göyər(t)mə, bit(ir)mə, bitməsinə səbəb olma.

İNBİSAT *ə.* انبساط 1) genişlənmə, böyümə; 2) şərh olunma, izah edilmə; 3) sevinmə, fərəhlənmə.

İNCA *f.* اینجا bura, bu yer.

İNCA' *ə.* انجا nicat tapma, qurtarma.

İNCAZ *ə.* انجاز yerinə yetirmə, icra etmə.

İNCİL *ə.* انجيل xristianların dini kitabı.

İNCİLƏ' ¹ *ə.* انجلا 1) aşkar olma, zahir ola; 2) parlama, cilalanma.

İNCİLƏ' ² *ə.* انجلا getmə, köçüb getmə, uzaqlaşib getmə.

İNCİLƏBƏXS *ə.* انجلا və *f.* بخش parlayan, işıldayan, işıq verən.

İNCİLİ *ə.* انجيلی İncilə aid olan, İncildə olan.

İNCİMAD *ə.* انجماد 1) donma; 2) bərkimə, möhkəm olma.

İNCİZAB *ə.* انجذاب coşub vəcdə gəlmə; coşma.

İNDAB *ə.* انداب yaxşı olan yaranın yeri.

İNDƏSSƏLAT *ə.* عندالصلاة namaz qılarkən, namaz üstündə, namaz vaxtı.

İNDİ *ə.* عندى nəzdində olan, yanındakı.

İNDİFA' *ə.* اندفاع dəf edilmə, ortadan götür(ül)mə.

İNDİMAC *ə.* اندماج bir-birinə keçmə, yerinə girmə, kip olma, tax(ıl)ma.

İNDİRAC *ə.* اندراح dərç olunma, dərç.

İNDİRAS *ə.* اندراس 1) silinmə, izi-əsəri qalmama, məhv olma; 2) köhnəlmə.

İNƏB *ə.* عنب üzüm.

İNƏBÜSSƏ'LƏB *ə.* عنب الثعلب quşüzümü.

İNFAQ *ə.* انفاق 1) sərf etmə, xərcləmə; 2) israf etmə, bədxərclik etmə, yersiz xərcləmə.

İNFAZ *ə.* انفاذ yerinə yetirmə, icra etmə.

İNFIAL *ə.* انفعال 1) xəcalət çəkmə, utanma; 2) acığı tutma, hirs-lənmə; 3) həyəcana gəlmə, coşma; 4) reaksiya.

İNFİCAR *ə.* انفجار partlayış, partlama.

İNFİHAM *ə.* انفهام anlaşı(ıl)ma, aydın olma.

İNFİKAK *ə.* انفكاك 1) ayrılma, ayırma, ayrı düşmə; 2) üz(ül)mə, üz(ül)üşmə; 3) poz(ul)ma, dağılma.

İNFİRAD *ə.* انفراد ayrılıb tək qalma; təklənmə.

İNFİRAQ *ə.* انفراق ayrılma, fərqlənmə.

İNFİSAD *ə.* انفساد 1) xarab olma, pozulma; 2) mənəvi pozğunluq.

İNFİSAH *ə.* انفساح 1) genişlənmə, gen-bol olma; 2) şənlənmə, əylənmə.

İNFİSAX *ə.* انفساخ 1) ləğv olma; 2) xarab olma, solma.

İNFİSAL *ə.* انفصال 1) ayrılma; 2) uzaqlaşma, uzaq olma; 3) çıxma (*partiyadan, işdən və s.*).

İNFİTAH *ə.* انفتاح aç(ıl)ma, açılış.

İNHA *f.* اينها bunlar.

İNHA' *ə.* انها 1) yetiş(dir)mə, çat(dır)ma; 2) rəsmi məlumatların yuxarı təşkilata çatdırılması.

İNHİDAM *ə.* انهدام xaraba qalma.

İNHİLAL *ə.* انحلال 1) açılma (*düüyün haqqında*); 2) bir-birindən ayrılma.

İNHİMAK *ə.* انهماك bir şeyin üstünə ciddi düşmə, böyük həvəslə təşəbbüs göstərmə.

İNHİNA' *ə.* انحناء əy(ıl)mə, bük(ül)mə.

İNHİRAF *ə.* انحراف 1) dönmə, sapma; 2) düz yoldan çıxma, başqa tərəfə meyil etmə; 3) qırıqlıq, qır(ıl)ma, kəs(ıl)mə.

İNHİSAR *ə.* انحصار 1) yalnız bir şeyə və ya bir şəxsə aid etmə; 2) bir malı istehsal etmək və satmaq üçün müstəsna hüquq.

İNHİTAT *ə.* انحطاط 1) düşmə, aşağı düşmə; 2) geri getmə, qüvvədən düşmə; 3) tənəzzül.

İNHİZAM *ə.* انهزام məğlub olma; basılma.

İNXİSAF *ə.* انخساف 1) Ayın tutulması; 2) *m.* daha parlaq bir şeyin qarşısında sönük kimi görünmə.

İN'İQAD *ə.* انعقاد 1) bağla(n)ma; 2) təşkil edilmə; qur(ul)ma.

İN'İTAF *ə.* اعطاف 1) bir tərəfə dönmə, çevrilmə; 2) meyil etmə, mail olma; 3) yana əyilmə; 4) həsn-rəğbət, həsn-təvəccöh.

İNKAR *ə.* انكار 1) qəbul etməmə, təsdiq etməmə; 2) rədd etmə; 3) boynuna almama, danma.

İNKARİ *ə.* انكاري inkara aid olan, rədd edilən.

İNKİSAF *ə.* انكساف Günəşin tutulması.

İNKİSAR *ə.* انكسار 1) sınma; 2) tabe olma, rəm olma. **İnkisari-xatir** انكسار خاطر könlü sınma, ürəyi qalma.

İNKİŞAF *ə.* انكشاف irəliləmə, qabağa getmə.

İNQİBAZ *ə.* انقباض həcmə yığılma; sıxlaşma, gödəlmə.

İNQİHAL *ə.* انقحال zəiflə(ş)mə, təqətsiz olma.

İNQİLA' *ə.* انقلاع kökündən qopar(ıl)ma; sök(ül)mə.

İNQİLAB *ə.* انقلاب 1) bir haldan başqa hala keçmə; 2) çevriliş, dəyişiklik; 3) zorakı ictimai çevriliş; dövlət hakimiyyətinin bir iqtidardan başqa iqtidara zorakı yolla keçməsi.

İNQİLABBAZ *ə.* انقلاب və f. باز yalandan özünü inqilab tərəfdarı kimi göstərən.

İNQİLABİ *ə.* انقلابی 1) inqilaba aid olan, inqilabla əlaqədar olan; 2) inqilabçı, inqilab tərəfdarı.

İNQİRAZ *ə.* انقراض sonu kəsilmə, məhv olma.

İNQİSAM *ə.* انقسام hissələrə ayrılma; bölünmə.

İNQİTA' *ə.* انقطاع 1) arası kəsilmə; kəsilmə; 2) tamam olma; bitmə, tükənmə.

İNQİYAD *ə.* انقياد boyun əymə, itaət etmə, ram olma.

İNQİZA' *ə.* انقضاء vaxtı başa çatma, bitmə, tükənmə.

İNNAB *ə.* عناب 1) açıq-sarı çiçəkləri olan quraqlığa davamlı ağac // həmin ağacın qırmızı qabıqlı, bərk çəyirdəkli xırda, şirin meyvəsi; 2) *m.* sevgilinin qırmızı dodağı.

İNNABİ *ə.* عنابی 1) innab rəngində; tünd-qırmızı; 2) Azərbaycan xalq oyun havalarından birinin adı.

İNNA FƏTƏHNA *ə.* انا فتحنا açdıq, hədiyyə etdik (*Qur'anda fəth surəsinin birinci ayəsinin başlanğıcı*).

İNS *ə.* انس adam, insan, bəşər.

İNSAF *ə.* انصاف vicdanın qəbul etdiyi hərəkət.

İNSAFƏN *ə.* انصافاً insafla.

İNSAFKAR *ə.* انصاف və *f.* کار insaflı, insaflı hərəkət edən.

İNSAN *ə.* انسان adam.

İNSANXOR *ə.* انسان və *f.* خور adamyeyən; vəhşi.

İNSANİ *ə.* انسانی adama yaraşan tərzdə; insanlıq.

İNSANİYYƏT *ə.* انسانيت 1) insanlıq; 2) bütün insanlar; bəşəriyyət.

İNSANİYYƏTPƏRVƏR *ə.* انسانيت və *f.* پرور b a x **insanpərvər**.

İNSANPƏRVƏR *ə.* انسان və *f.* پرور humanist.

İNSANÜLEYN *ə.* انسان العين gözlə görünən insan.

İNSAR *ə.* انثار b a x **nisar**.

İNSİBAB *ə.* انصباب 1) çayın ağzı, çayın töküldüyü yer; 2) xıltın bədənə müəyyən yerində toplanması.

İNSİDAD *ə.* انسداد bağla(n)ma, tıxa(n)ma.

İNSİLƏB *ə.* انسلاب məhv edilmə.

İNSİLƏK *ə.* انسلاك 1) yol getmə; yerimə; 2) müəyyən təfəkkür və ya həyat tərzini qəbul etmə.

İNSİRƏF *ə.* انصراف çəkilib getmə; çəkilmə.

İNŞA' *ə.* انشاء 1) meydana çıxarma, düzəltmə, qayırma; 2) qələmə alma; yazma // yazı; 3) məktub, sənəd və s. nümunələrindən tərtib olunmuş kitab; 4) tikinti.

İNŞAALLAH *ə.* إن شاء الله || انشا الله Allah istəsə, Allah qoysa.

İNŞAD *ə.* انشاء 1) ifadəli oxuma; 2) deklomasiya demə.

İNŞAI *ə.* انشائي tikinti ilə əlaqədar olan, inşaata aid olan.

İNŞAIYYƏ *ə.* انشائيه tikinti mütəxəssisi; inşaatçı.

İNŞIAB *ə.* انشعاب qol-budaq vermə; budaqlanma.

İNŞIAL *ə.* انشعال şölələnmə, alovlanma.

İNŞİQAQ *ə.* انشقاق ikiye ayrılma; yarılma, şaqqalanma.

İNŞİRAH¹ *ə.* انشراح 1) şənlilik, şadlıq; 2) məmnunluq.

İNŞİRAH² *ə.* انشراح təmizlik, paklıq.

İNTAC *ə.* انتاح nəticə vermə; nəticə, məhsul.

İNTAQ *ə.* انطاق dillən(dir)mə, söylə(t)mə.

İNTİAŞ *ə.* انتعاش 1) sağal(t)ma; 2) dirçəlmə, canlanma; 3) bərpa etmə.

İNTİBA' *ə.* انطباع 1) nəşr etmə, çap etmə, təb etmə; 2) təəssürat.

İNTİBAH *ə.* انتباه oyanma; renessans.

İNTİBAHNA MƏ *ə.* انتباه və f. نامه b a x **intibaiyyə**.

İNTİBAIYYƏ *ə.* انطباعيه təbliğat üçün çap olunmuş vərəqə.

İNTİBAQ *ə.* انطباق 1) uyğun gəlmə, mütləq olma; 2) tətbiq edilmə.

İNTİFA'¹ *ə.* انتفاع 1) istifadə etmə, istifadə; 2) fayda, xeyir, mənfəət.

İNTİFA'² *ə.* انطفاء söykə(n)mə.

İNTİFAX *ə.* انتفاخ şişmə, qabarma; şişkinlik.

İNTİHA' *ا. انتها* 1) nəhayət, son, axır; 2) sona çatma, nəhayəti olma, bitmə.

İNTİHAL *ا. انتحال* başqasının əsərini mənimsəmə, plagiatlıq.

İNTİHAR *ا. انتهار* özünü öldürmə.

İNTİXAB *ا. انتخاب* 1) seçmə, seçilmə; 2) bir heyətə, idarəyə, qurultaya və s. üzv və s. seç(il)mə.

İNTİXABAT *ا. انتخابات* «*intixab*» *c.* seçkilər.

İNTİXABİ *ا. انتخابی* seçki ilə olan; seçkili.

İNTİQAD *ا. انتقاد* 1) tənqid; 2) qınama; 3) məzəmmət etmə; pisləmə.

İNTİQAL *ا. انتقال* 1) keçmə, keçid; 2) daşı(n)ma; 3) ölmə, keçinmə; 4) nəql etmə; 5) keçirmə, çevirmə; 6) yerini dəyişmə.

İNTİQAM *ا. انتقام* əvəz, qisas, öc.

İNTİSAB¹ *ا. انتصاب* 1) birləş(dir)mə; 2) təyin etmə; 3) qaldırma; 4) ereksiya.

İNTİSAB² *ا. انتساب* mənsub olma; mənsubluq.

İNTİSAF *ا. انتصاف* 1) insaf; 2) ədalət.

İNTİSAQ *ا. انتساق* nizama düzülmə, nizamlı olma, nizamlılıq.

İNTİSAR *ا. انتصار* qələbə, qalibiyyət, zəfər.

İNTİŞAR *ا. انتشار* 1) çoxalıb yayılma; dağılma, yayılma; 2) ağız-lara düşmə, şöhrətlənmə.

İNTİVA' *ا. انطواء* düşür(ül)mə.

İNTİZA' *ا. انتزاع* çəkib alma, çəkib qoparma.

İNTİZAM *ا. انتظام* 1) nizam, qayda, səliqə; 2) qayda-qanun, nizam-intizam.

İNTİZAR *ا. انتظار* gözləmə.

İNZAL *ا. انزال* en(dir)mə.

İNZAR *ا. انزار* qorxudan inkar etmə, rədd etmə.

İNZİAC *ا. انزعاج* b a x **izac**.

İNZİBAT *ا. انضباط* 1) nizam-intizama riayət etmə; 2) nizam, qayda.

İNZİBATİ *ə.* انضباطی nizam-intizama aid olan; nizam-intizama nəzarət edən.

İNZİMAM *ə.* انضمام 1) əlavə edilmə, üzərinə gəlmə; 2) bir-ləş(dir)mə, qat(ıl)ma.

İNZİVA' *ə.* انزواء bir guşəyə çəkilmə, dünyadan əl üzmə.

İNZİVANİŞİN *ə.* انزوا və *f.* نشین evdə oturub heç yerə çıxmayan; guşənişin.

İNZİVANİŞİNİ *ə.* انزوا və *f.* نشینی evdə oturub heç yerə çıxma-ma; guşənişinlik.

İR'AB *ə.* ارباب vahiməyə salma, qorxutma.

İRAD *ə.* ايراد 1) gətirmə, götürmə; 2) bir mülk və ya yerin məhsu-lundan və icarəyə verilməsindən əldə edilən gəlir; 3) məhsul və ya icarə haqqı gətirən əkin və ya mülk; 4) nöqsan, səhv; 5) söyləmə, danışma, demə. **İradi-nitq** ايراد نطق nitq söyləmə.

İRADƏ(T) *ə.* ارادة || ارادت 1) istək, dilək; 2) ixtiyar; 3) hökm, fərman.

İRADİ *ə.* ارادی könüllü.

İRƏ *ə.* ارائه 1) göstərmə, göstəriş; 2) görsənmə, görünmə; 3) təqdim etmə.

İRƏHƏ *ə.* اراحه rahatlandırma.

İRƏQİ *ə.* عراقی iraclı.

İRƏNİ *ə.* ایرانی iranlı.

İRƏS *ə.* ايراث törətmə, gətirmə, vermə.

İRBA' *ə.* ارباء faizlə art(ır)ma, çoxal(t)ma.

İRCA' *ə.* ارجاع geriyyə çevirmə, dala döndərmə.

İRCAF *ə.* ارجاف əsassız xəbər; şayiə.

İRDAF *ə.* ارداد kinayə.

İRƏM *ə.* ارم 1) Şərq əsətirində Yəməndə olduğu göstərilən əfsə-nəvi bağ; 2) *m.* behişt, cənnət.

- İRƏMMİSAL** *ə.* ارم مثال İrəm kimi gözəl (*əsasən bağ haqqında*).
- İRFAN** *ə.* عرفان 1) xəbərdar olma, bilmə; 2) təsəvvüfdə: Allahı dərk etmə.
- İRHAB** *ə.* ارهاب hədələmə; hədələmə, hədə-qorxu.
- İRXA'** *ə.* ارخاء buraxma, qoyma.
- İRXAS** *ə.* ارخاص ucuzlaşdırma, qiymətini aşağı salma.
- İRKAB** *ə.* اركاب geyin(dir)mə.
- İRQ** *ə.* عرق 1) kök, əsil; 2) damar; 3) nəsil, soy; 4) insan cinsi, insan növü.
- İRQÜNNİSA'** *ə.* عرق النساء oturaq siniri.
- İRS** *ə.* ارث 1) ölən adam və ya qohumlardan qalan mülkə, mala və s. yiyələnmə; miras; 2) irs olaraq düşən mal, mülk; 3) valideynlərdən övlada və ya bir nəsildən sonrakı nəslə keçən maddi və mənəvi şey(lər).
- İRSA'** *ə.* ارساء sağlamlaş(dır)ma.
- İRSAD** *ə.* ارساد müşahidə.
- İRSAL** *ə.* ارسال göndərmə, yollama.
- İRSAL-MƏRSUL** *ə.* ارسال مرسول məktublaşma.
- İRSƏN** *ə.* ارثا irs yolu ilə keçərək; valideynlərdən keçərək.
- İRSİ** *ə.* ارثى irsə aid olan, miras olan.
- İRSİYYƏT** *ə.* ارثيت irsilik.
- İRŞAD** *ə.* ارشاد doğru yol göstərmə, doğru yola sövq etmə.
- İRTİAB** *ə.* ارتعاب hürkmə.
- İRTİAŞ** *ə.* ارتعاش titrəmə.
- İRTİBAT** *ə.* ارتباط əlaqə, rabitə, bağlılıq; münasibət.
- İRTİCA'** ¹ *ə.* ارتجاع ümid etmə; ümid.
- İRTİCA'** ² *ə.* ارتجاع 1) təsirə cavab vermə, əks-müqavimət; 2) geri dönmə, dala qayıtma; 3) hər cür yeniliyi, tərəqqini boğmağa çalışan qara qüvvə(lər).

İRTİCAC *ə.* ارتجاج titrə(t) mə, sarsı(t)ma.

İRTİCAL *ə.* ارتجال düşünmədən və bədahətən şeir söyləmə.

İRTİCALƏN *ə.* ارتجالاً hazırlıqsız, bədahətən.

İRTİDAD *ə.* ارتداد 1) dönmə, üz döndərmə; 2) dindən çıxma, dinə əks çıxma; mürtədlik.

İRTİFA' *ə.* ارتفاع 1) yüksəlmə, yuxarı çıxma; 2) tərəqqi etmə, inkişaf etmə; 3) yer üzündən və ya dəniz səthindən yüksəklik dərəcəsi, hündürlük.

İRTİFAƏN *ə.* ارتفاعاً yüksəkliyə görə, hündürlükdə.

İRTİFAQ *ə.* ارتفاق faydalanma, mənfəət əldə etmə.

İRTİHAL *ə.* ارتحال 1) köçmə, getmə; 2) *m.* ölüm, vəfat, keçinmə.

İRTİKAB *ə.* ارتكاب 1) qadağan olunmuş pis bir işi görmə; 2) rüşvət alma; rüşvətxorluq.

İRTİQA' *ə.* ارتقاء daha yüksəkliyə qalxma, yuxarı çıxma, ucalma.

İRTİQAB *ə.* ارتقاب 1) gözləmə; 2) rəqiblik, rəqabət.

İRTİMAS *ə.* ارتماس suya baş vurma, suya cumma.

İRTİSAD *ə.* ارتصاد müşahidə etmə; təqib etmə.

İRTİSAM *ə.* ارتسام rəsmli olma, şəkilli olma; rəsm çəkmə.

İSTİŞA' *ə.* ارتشاء rüşvətxorluq.

İRTİYAB *ə.* ارتياب şübhələnmə, şübhə.

İRTİZA' *ə.* ارتضاء razılıq vermə, razı olma.

İRVA' *ə.* ارواء sulama, su vermə.

İRZ *ə.* عرض 1) namus, şərəf; 2) heysiyyət, mənlilik; 3) ad-san, şöhrət; yaxşı ad.

İRZA' ¹ *ə.* ارضاء razı salma, könlünü alma.

İRZA' ² *ə.* ارضاع süd vermə; əmizdirmə.

İRZÜ NAMUS *ə.* عرض و ناموس irz-namus, qeyrət.

İSABƏT *ə.* اصابت 1) rast gəlmə, yerini tapma; 2) doğru rəydə olma, düzgün fikir yürütmə; 3) çox münasib, çox gözəl; 4) düz nişan alma; sərrastlıq; 5) məqsədə nail olma.

İS'AD¹ *ا. اصعد* yüksəl(t)mə, yuxarı çıx(ar)ma.

İS'AD² *ا. اسعاد* xoşbəxt etmə, bəxtiyar etmə.

İS'AF *ا. اسعاف* başqasının tələb və istəyini yerinə yetirmə.

İSAL *ا. ايصال* çat(dır)ma, yet(ir)mə.

İSALƏ *ا. اساله* sel kimi ax(ıt)ma.

İSAR *ا. ايثار* 1) bağışlama; bəxşiş; 2) bəyənmə, seçmə.

İSBAT *ا. اثبات* 1) sübut etmə, təsdiq etmə; 2) dəlil, sübut. **İsbati-vücut** *ا. اثبات وجود* özünü təsdiqləmə; iştirak etmə.

İSDAR *ا. اصدار* fərman, sərəncam, əmr və s. vermə.

İSƏVİ *ا. عيسوي* İsa peyğəmbərin dininə mənsub olan; xaçpərəst, xristian.

İSƏVİYYƏ *ا. عيسويه* xaçpərəstlik, xristianlıq.

İSFAR *ا. اسفار* 1) işıldama, parıldama; 2) bir işi açma, aşkar etmə; 3) göstərmə; 4) bir işin nəticəsində meydana çıxma.

İSFƏNC *ا. اسفنج* süngər.

İSFƏND¹ *ا. اسفند* üzərlik.

İSFƏND² *ا. اسفند* İran şəmsi təqviminin on ikinci ayı (20 fevral – 20 mart).

İŞĞA' *ا. اصغاء* qulaq asma, dinləmə, eşitmə.

İSHAL *ا. اسهال* qarın işləməsi.

İSKAN *ا. اسكان* 1) məskən sal(dır)ma, məskun et(dir)mə; 3) bir yeri məskun etməklə abad etmə.

İSKAT *ا. اسكات* sakitləş(dir)mə, sus(dur)ma.

İSKƏNCƏBİN *ا. اسكنجبين || سکنجبین* bal və sirkədən düzəldilmiş şərbət.

İSQA' *ا. اسقاء* su vermə, susuzluğunu yatırtma.

İSQAT *ا. اسقاط* 1) aşağı salma, düşürmə; 2) məhv etmə; tullama; 3) təsirsiz etmə; 4) hüquqdan məhrum etmə; 5) ölümlər üçün günah sədəqəsi. **İsqati-cənin** *ا. اسقاط جنين* uşaqsalma, abort.

İSLAH *ə.* اصلاح 1) yaxşı hala salma; yaxşılaşdırma; 2) nöqsan və eyiblərini düzəltmə.

İSLAHAT *ə.* إصلاحات «*islah*» *c.* 1) islahatlar; 2) *t.* islahat.

İSLAHPƏZİR *ə.* اصلاح və *f.* پذیر islah oluna bilən, düzəlməsi mümkün olan.

İSLAM *ə.* اسلام Məhəmməd peyğəmbərin əsasını qoyduğu din; müsəlmanlıq.

İSLAMİ(YYƏ) *ə.* اسلامیه || اسلامی islam dininə aid olan; müsəlmanlığı aid olan.

İSLAMİYYƏT *ə.* اسلامیت müsəlmanlıq.

İSM *ə.* اسم 1) ad; 2) qrammatikada: əşyanın adını bildirən nitq hissəsi; isim. **İsmi-alət** اسم آلət adı bildirən isim; **ismi-amm** اسم عام ümumi isim; **ismi-bəsit** اسم بسيط sadə isim; **ismi-camid** اسم جامد əsli isim; **ismi-cəm'** اسم جمع toplu isim; **ismi-ədəd** اسم عدد b a x **ismi-mədud**; **ismi-fail** اسم فاعل b a x **ismülfail**; **ismi-xass** اسم خاص xüsusi isim; **ismi-işarə** اسم اشاره əvəzliyi; **ismi-mədud** اسم معدود say; **ismi-məf'ul** اسم مفعول b a x **ismülməf'ul**; **ismi-müfrəd** اسم مفرد kəmiyyətə təkdə işlənən isim; **ismi-məkan** اسم مكان yer bildirən isim; **ismi-mənsub** اسم منسوب nisbi sifət; **ismi-məsdər** اسم مصدر məsdər; **ismi-mövsul** اسم موصول nisbi əvəzlik; **ismi-mübaligə** اسم مبالغه üstünlük, mübaligə isim; **ismi-müənnəs** اسم مونث qadın cinsində olan isim; **ismi-mürəkkəb** اسم مرکب mürəkkəb isim; **ismi-müsəğgər** اسم مصغر kiçiltmə isim; **ismi-müşarileyh** اسم مشاراليه işarə əvəzliyi; **ismi-müştəqq** اسم مشتق düzəltmə isim; **ismi-müzəkkər** اسم مذكر kişi cinsində olan isim; **ismi-nisbi** اسم نسبی nisbi isim; **ismi-sifət** اسم صفت sifət; **ismi-zəman** اسم زمان zaman bildirən isim; **ismi-zat** اسم ذات əşya bildirən isim.

İSM *ə.* اثم günah, təqsir, suç.

İSMA' *ا. اسماع* eşit(dir)mə, din(lət)mə.

İSMAİLİ *ا. اسماعيلي* İmam Cəfəri-Sadiqin böyük oğlu İsmayılın əsasını qoyduğu dini təriqət.

İSMƏN *ا. اسمًا* adına görə, adca.

İSMƏT¹ *ا. عصمت* 1) məsumluq, günahsızlıq; 2) namus, iffət; 3) mühafizə, himayə, qoruma; 4) toxunulmazlıq.

İSMƏT² *ا. عصمت* 1) boyunbağı, boyunluq; 2) xalta, gərdənlilik; 3) həmail.

İSMƏTPƏNAH *ا. عصمت və f. پناه* ismətli.

İSMİ *ا. اسمی* 1) ada aid olan; 2) isimdən düzələn.

İSMİD *ا. اسمد* sürmə daşı.

İSMÜ RƏSM *ا. اسم و رسم* qayda-qanun.

İSMÜLFAİL *ا. اسم الفاعل* feildən düzələn və subyekt bildirən isim və ya subyektə təyin edən sifət.

İSİMÜLMƏF'UL *ا. اسم المفعول* feildən düzələn və obyekt bildirən isim və ya obyektə təyin edən sifət

İSMÜLMÜSƏMMA *ا. اسم المصما* ...adlanan ...adlı.

İSNA' *ا. اثنا* tərif etmə, tərifləmə.

İSNAD *ا. اسناد* 1) bir şeyi birinə nisbət vermə, aid etmə; 2) bir fikri sənədlərlə və ya sitatlarla əsaslandırma; 3) məxəz, mənbə, qaynaq; 4) arxa, dayaq, dirək, söykənəcək; 5) sübut, dəlil; 6) ərəb dili qrammatikasında: cümlə üzvləri arasındakı əlaqə.

İSNADƏN *ا. اسنادًا* əsaslanaraq, əsasən.

İSNA ƏŞƏRƏ *ا. اثنا عشره* on iki.

İSNA ƏŞƏRİ(YYƏ) *ا. اثنا عشری || اثنا عشریه* on iki imama aid olan təriqət; şiə təriqəti.

İSNEYN *ا. اثنين* 1) iki; 2) b a x **yövmülisneyn**.

İSNƏTEYN *ا. اثنتين* iki.

İSR *ا. اثر* iz, ləpir.

İSRA' *ə.* اسراع 1) sürətlən(dir)mə, tələs(dir)mə; 2) tələsiklik, cəldlik.

İSRAF *ə.* اسراف 1) lazımsız yerə və ehtiyac olmadan artıq mal və s. sərf etmə; 2) əmanət verilmiş malı və ya pulu mənimləyib sərf etmə.

İSRAİLİ *ə.* اسرئيلي *əsl-i ibr.* İsrail nəslinə mənsub, İsrail nəslindən olan.

İSRAİLİYYAT *ə.* اسرئيليات «*israili*» *c.* İsrail kitablarında xurafata aid hekayələr.

İSRAR¹ *ə.* اصرار sözünün üstündə möhkəm durma, təkid etmə.

İSRAR² *ə.* اسرار sirr saxlama, gizləmə.

İSTADƏ *f.* ايستاده dayanmış, durmuş.

İSTE'BAD *ə.* استعباد qul etmə, kölə vəziyyətinə salma.

İSTE'CAB *ə.* استعجاب təəccüblənmə, təəccüb etmə.

İSTE'CAL *ə.* استعجال tələsmə, tələsik iş görmə.

İSTE'CALƏN *ə.* استعجالاً tələsik, tələsə-tələsə, tələsərək.

İSTE'DAD *ə.* استعداد bacarıq, qabiliyyət.

İSTE'FA' *ə.* استعفا 1) bağışlanmasını xahiş etmə, əfv istəmə; 2) bir vəzifə və ya qulluqdan könüllü çıxma; 3) yaşının çoxluğuna görə, tutduğu vəzifədən uzaqlaşma.

İSTE'FANAMƏ *ə.* استعفا və *f.* نامه istefa haqqında ərizə.

İSTEHBAB *ə.* استحباب sevmə, bəyənmə, xoşlama.

İSTEHDA' *ə.* استهداء doğru yola sövq etmə, düzlüyə çağırma.

İSTEHKAM *ə.* استحکام 1) müdafiə məqsədi ilə düzəldilən qala, səngər, sədd, divar və s.; 2) möhkəm olma; möhkəmləşmə.

İSTEHQAF *ə.* استحقاف əhəmiyyət verməmə.

İSTEHQAQ *ə.* استحقاق 1) ləyaqət, qabiliyyət; 2) maaş, zəhmət haqqı, məvacib, haqq; 3) haqlı olma.

İSTEHQAR *ə.* استحقار etina etməmə, saymama.

İSTEHLAK *ə.* استهلاك 1) sərf etmə, işlətmə; 2) ödəmə, vermə; 3) amortizasiya; 4) girovu geri almaq üçün ödənilən pul.

İSTEHLAL¹ *ə.* استحلال 1) anddan, vəddən, verilən sözdən və s. azad etmə; halal etmə; 2) halal sayma; 3) halallaşma.

İSTEHLAL² *ə.* استحلال nitqin müqəddiməsi, giriş hissəsi.

İSTEHMAM *ə.* استحمام çimmə, yuyunma (*hamamda*); hamamlanma.

İSTEHSAL *ə.* استحصال hasil etmə; düzəltmə, hazırlama.

İSTEHSALAT *ə.* استحصالات «*istehsal*» *c. t.* şey istehsal edən müəssisə(lər).

İSTEHSAN *ə.* استحسان bir şeyi yaxşı hesab etmə; xoşlama, bəyənmə.

İSTEHYA’ *ə.* استحيا 1) utanma, həya etmə; 2) diriltmə, yaşatma.

İSTEHZA’ *ə.* استهزا 1) əylənmə, əyləncə bilmə; 2) ələ salma; məsxərə.

İSTEHZAR *ə.* استحضار 1) hazır olma; 2) çağırış, çağırma.

İSTE’LA’ *ə.* استعلاء yüksəltmə, ucaltma.

İSTE’LAM *ə.* استعلام 1) məlumat tələb etmə, rəsmi məlumat istəmə; 2) araşdırma.

İSTE’MAL *ə.* استعمال işlənmə, işlətmə.

İSTE’MAR *ə.* استعمار 1) abadlaşdırma; 2) müstəmləkəyə çevirmə; müstəmləkə.

İSTE’ZAM *ə.* استعظام böyütmə, böyük sayma, böyük göstərmə.

İSTE’ZAN *ə.* استئذان izin istəmə, icazə istəmə.

İSTƏBRƏQ *ə.* استبرق zərxara (*parça*).

İSTİAB *ə.* استيعاب 1) içinə alma, ehtiva etmə; 2) tutma, zəbt etmə.

İSTİANƏ *ə.* استعانه yardım istəmə, ianə diləmə.

İSTİARƏ *ə.* استعاره 1) götürmə, alma, iqtibas etmə; 2) məcaz, me-tafora, kinayə, alleqoriya.

İSTİB’AD *ə.* استبعاد 1) həqiqətdən uzaq hesab etmə; 2) qeyri-mümkün hesab etmə.

İSTİBDAD *ə.* استبداد zülm, mütləqiyyət.

İSTİBDADKAR *ə.* استبدادkar *və f.* کار zülmkar.

İSTİBDADKARANƏ *ə.* استبدادkarane *və f.* کارانه zülmkarcasına.

İSTİBDAL *ə.* استبدال dəyişdirmə, dəyişiklik, təbəddülət.

İSTİBQA' *ə.* استبقاə davamını tələb etmə, qalanını istəmə.

İSTİBSAR *ə.* استبصار 1) yaxşı görmə; 2) *m.* gözüaçıq olma.

İSTİBŞAR *ə.* استبشار xoş xəbər alma, müjdə alma.

İSTİCABƏ(T) *ə.* استجابة || استجاب 1) ricanın qəbul edilməsi, xahişin yerinə yetirilməsi; 2) duanın, namazın yerinə yetirilməsi; 3) duanın, namazın, orucun və s. qəbul edilməsi.

İSTİCAR استجار icarəyə götürmə, kirayə etmə, kirayələmə.

İSTİCARƏ(T) *ə.* استرجار || استجارə himayə etmə, himayədə olma.

İSTİCAZƏ(T) *ə.* استجازت || استجازه 1) icazə istəmə, üzr istəmə; 2) haqq istəmə.

İSTİCLAB *ə.* استجلاب çəkmə, cəlb etmə.

İSTİCVAB *ə.* استجواب 1) cavab istəmə, dindirmə, istintaq; 2) sorma, soruşma, sorğu.

İSTİD'A *ə.* استدعا 1) yalvarıb-yaxarma, yalvarıb-istəmə; 2) xahiş etmə; şifahi və ya yazılı yolla bir şey istəmə; 3) ərizə, ərzi-hal.

İSTİDAMƏ(T) *ə.* استدامت || استدame davam etməsini istəmə, davamını tələb etmə.

İSTİDANAMƏ *ə.* استدعا və f. نامه yazılı xahiş.

İSTİDANƏ(T) *ə.* استدعانت || استدعانه borc alma, borc etmə.

İSTİDARƏ *ə.* استداره 1) dönmə, dolanma; 2) yuvarlaq olma, dairəvi şəkil alma.

İSTİDLAL *ə.* استدلال 1) dəlilə əsasən nəticə çıxarma; 2) ümumi mülahizələrdən xüsusi nəticə çıxarma üsulu; deduksiya.

İSTİDLALƏN *ə.* استلالا 1) dəlilə əsaslanaraq; sübutla; 2) deduktiv yolla.

İSTİDRAC *ə.* استدرac tədricən yüksəltmə, tədricən ucaltma.

İSTİDRAK *ə.* استدراك 1) anlama, dərk etmə; 2) düzəltmə, təshih etmə; 3) əlavə etmə, artırma.

İSTİFA'¹ *ا. استيفا* tamamilə əxz etmə, götürmə, alma.

İSTİFA'² *ا. اصطفأ* seçmə.

İSTİFADƏ *ا. استفاده* 1) faydalanma, qazanma; 2) öyrənmə, bilini, məlumatını artırma.

İSTİFAZƏ *ا. استفاضه* hirsələnmə, hirsli olma.

İSTİFHAM *ا. استفهام* 1) soruşub anlama; 2) sorğu, sual.

İSTİFHAMİ *ا. استفهامی* suala aid olan.

İSTİFHAMİYYƏ *ا. استفهامیه* sorğu vərəqəsi.

İSTİFRAĞ *ا. استقراغ* qusma, sıfraq.

İSTİFSAR *ا. استفسار* 1) soruşub bilmə, soruşub öyrənmə; 2) sorğu-sual.

İSTİFTAĞ *ا. استفتاح* 1) əvvəl, başlanğıc; 2) alverin əvvəli; siftə.

İSTİĞASƏ *ا. استغاثه* 1) yardım istəmə, kömək istəmə, aman istəmə; 2) yalvarıb-yaxarma.

İSTİĞFAR *ا. استغفار* bağışlanmasını istəmə.

İSTİĞNA' *ا. استغناء* 1) əlində olan şeylə kifayətlənmə; 2) etinasız olma, etina etməmə; 3) maddi cəhətdən təmin olunma, heç bir şeyə ehtiyacı olmama; 4) naz-qəmzə; 5) çevrilib baxmama, fikir verməmə.

İSTİĞRAB¹ *ا. استغراب* başqa, digər.

İSTİĞRAB² *ا. استغراب* təəccüb etmə, heyrətlənmə.

İSTİĞRAQ *ا. استغراق* 1) batma, qərq olma; 2) bir şeyin içinə dalma, bir şeylə və ya işlə məşğul olma; 3) ifrata varma.

İSTİHALƏ *ا. استحالة* 1) bir haldan başqa hala keçmə, halını dəyişmə; 2) imkansızlıq, mümkün olmama.

İSTİXARƏ *ا. استخراج* görüləcək işin xeyirli olub-olmayacağını müəyyənləşdirmək üçün kitab, təsbeh və s. ilə fəla baxma.

İSTİXBAR *ا. استخبار* xəbər bilmə, soruşub məlumat alma, xəbər tutma.

İSTİXDAM *ا. استخدام* xidmətə götürmə, qulluğa qəbul etmə, işlətmə.

İSTİXFƏF *ə. استخفاف* saymazlıq, etinasızlıq.

İSTİXLAF *ə. استخلاف* birisini öz xələfi hesab edib yerinə qoyma.

İSTİXLAS *ə. استخلاص* xilas olma; qurtarma.

İSTİXRAC *ə. استخراج* 1) bir şeydən başqa bir şey çıxarma; 2) çıxarma.

İSTİKBAR *ə. استكبار* 1) böyük görmə, böyütmə; 2) əzəmət, böyüklük.

İSTİKMAL *ə. استكمال* 1) bitirmə, tamamlama, əyər-əskiyni düzəltmə; 2) nöqsansız, mükəmməl olma; 3) bir işi tamamilə başa çatdırma.

İSTİKRA' *ə. استكراء* icarəyə vermə, girov qoyma; icarə, girov.

İSTİKRAH *ə. استكراه* ikrah etmə, nifrət etmə, çiyənmə.

İSTİKSAR *ə. استكثار* çox görmə, çoxaltma.

İSTİKŞAF *ə. استكشاف* 1) tapmağa çalışma; 2) kəşfiyyat.

İSTİQAMƏT *ə. استقامت* 1) cəhət, səmt, tərəf; 2) mətinlik, səbatlıq; 3) bir şeyin müəyyən tərəfə uzanması.

İSTİQBAL *ə. استقبال* 1) gələcək, gələcək zaman; 2) gələcəkdə görülmək iş; 3) qarşılaşma, rast gəlmə; 4) qrammatikada: gələcək zaman; 5) Günəşlə Ayın bir-biri ilə qarşıdurması.

İSTİQBALƏN *ə. استقبالا* gələcəkdə; gələcək zaman baxımından.

İSTİQLAL(İYYƏT) *ə. استقلال || استقلالیت* ixtiyarı əlində olma, heç kəsə təbə olmama; müstəqillik.

İSTİQRA' *ə. استقراء* xüsusi mülahizələrdən ümumi nəticə çıxarma üsulu; induksiya.

İSTİQRAR *ə. استقرار* 1) yerləşmə, qərar tapma, bir yerdə sabit olma; 2) aydınlaşma, müəyyənləşmə.

İSTİQRAZ *ə. استقراض* borc pul alma (vermə), borc etmə (vermə); borc.

İSTİQSA' *ə. استقصاء* bir şeyi dərindən öyrənmə.

İSTİQTAR *ə. استقطار* mayeni ənbiqdən keçirmə.

İSTİLA' *ا. استيلا* 1) ələ keçirmə, fəth etmə, alma, işğal; 2) yayılma, qaplama.

İSTİLACU *ا. استيلا* və *f. جو* b a x **istilagər**.

İSTİLAGƏR *ا. استيلا* və *f. گر* işğalçı.

İSTİLAH *ا. اصطلاح* 1) sözün hamı tərəfindən qəbul edilmiş mənada işlədilməsi; 2) xüsusi ifadə; 3) termin; 4) lüğət.

İSTİLAHAT *ا. اصطلاحات* «*istilah*» *c.* terminlər; *t.* terminologiya.

İSTİLAM *ا. استلام* əlini öpməklə salamlə(ş)ma.

İSTİ LZAM *ا. استلزام* 1) lazım olma, lazımlıq; 2) bir şeyin lazım olmasını, lüzumluluğunu göstərmə.

İSTİMA' *ا. استماع* dinləmə, qulaq asma.

İSTİMALƏT *ا. استمالت* 1) çəkmə, cəlb etmə; 2) təsdiq etmə, təsdiq.

İSTİMAN *ا. استيمان* aman istəmə, yalvararaq təslim olma.

İSTİMDAD *ا. استمداد* imdad istəmə, kömək istəmə, yardım diləmə.

İSTİMHAL *ا. استمهال* möhlət istəmə.

İSTİMRAR *ا. استمرار* 1) sürmə, davam etmə, uzun sürmə; 2) sürəkli olma, arası kəsilməmə.

İSTİMRARİ *ا. استمراری* 1) davam edənə, uzun sürənə aid olan; 2) sürəkli olana, arası kəsilməyənə aid olan.

İSTİNAD *ا. استناد* 1) əsaslanma, arxalanma, söykənmə; 2) güvənmə; 3) məxəzə əsaslanma, mənbə göstərmə.

İSTİNADƏN *ا. استناداً* 1) söykənərək, məxəzə əsaslanaraq, mənbə göstərərək.

İSTİNADGAH *ا. استناد* və *f. گاه* dayaq nöqtəsi, söykənməli yer; dayaq.

İSTİNAF *ا. استئناف* yenidən başlama.

İSTİNAFƏN *ا. استئنافاً* yenidən başlayaraq.

İSTİNARƏ *ا. استناره* nurlandırma, ziyalandırma.

İSTİNBAT *ا. استنباط* 1) xülasə, nəticə; 2) deduksiya; 3) kəşf etmə, ixtira etmə; 4) yeraltı sərvətlər çıxarma; 5) mənə çıxarma; mənəlandırma.

İSTİNKAF *ə.* استتكاف qəbul etməmə, rədd etmə.

İSTİNSAX *ə.* استتساح 1) surətini çıxarma, üzünü köçürmə; 2) üzünü köçürməklə çoxaltma; yayma; 3) ləğv etmə, aradan qaldırma.

İSTİNSAR *ə.* استتصار yardım istəmə, kömək diləmə.

İSTİNTAC *ə.* استنتاج nəticə çıxarma.

İSTİNTAQ *ə.* استتطاق sorğu-suala tutma, dindirmə, ifadə alma (*müttəhimdən, şahiddən və s.*).

İSTİNTAQİ *ə.* استتطاقی istintaqa aid olan.

İSTİRAHƏT *ə.* استراحت dincəlmə, rahatlıq, dinclik.

İSTİRAHƏTGAH *ə.* استراحت və *f.* گاه istirahət yeri.

İSTİRAHƏTXANƏ *ə.* استراحت və *f.* خانه istirahət evi.

İSTİRAQ *ə.* استراق xəlvəti bir iş görmə.

İSTİRCA' *ə.* استرجاع 1) qayıtmasını (qaytarılmasını) istəmə; 2) qaytarma, geri çağırma.

İSTİRDAD *ə.* استرداد 1) geri istəmə, verilmiş və ya bağışlanmış şeyin qaytarılmasını istəmə; 2) geri alma (*düşmənin işğal etdiyi ərazini və s.*).

İSTİRFƏH *ə.* استرفاه rifah içində yaşama, gen-bolluqla həyat sürmə.

İSTİRHAM *ə.* استرحام yalvarma, rica etmə, mərhəmət diləmə.

İSTİRHAMNAMƏ *ə.* استرحام və *f.* نامه yazılı yalvarış.

İSTİRXA' *ə.* استرخاء gövşəmə, gövşək.

İSTİRQAB *ə.* استرقاب birisinə qarşı rəqabət.

İSTİRZA' *ə.* استرضاء 1) razılıq istəmə, razılıq əldə etmə; 2) yarama, yarıtma.

İSTİRZAQ *ə.* استرزاق ərzaq və başqa dolanacaq şeyləri əldə etmək üçün çalışma, zəhmət çəkmə.

İSTİS'AD *ə.* استسعاد uğurlu hesab etmə; uğur.

İSTİSAL *ə.* استيصال kökündən çıxarma, tamamilə məhv etmə.

İSTİSĞAR *ə.* استصغار kiçik sayıb etina etməmə, əhəmiyyət verməmə.

İSTİSHAB *ا. استصحاب* yanınca aparma, özü ilə götürmə.

İSTİSQA' *ا. استسقا* 1) su istəmə; 2) dua ilə yağış istəmə, müsəlaya çıxma; 3) bədən boşluqlarına su toplanma xəstəliyi // sulu şiş.

İSTİSQAL *ا. استتقال* soyuq qarşılama, gəlməyindən xoşlanmadığını bürüzə vermə.

İSTİSMAR *ا. استثمار* 1) səmərə əldə etmə, istifadə etmə; 2) təbii sərvətlərdən istifadə etmə; 3) başqasının əməyindən qazanc götürmə.

İSTİSNA' *ا. استثناء* müstəsnalıq.

İSTİSNAİ *ا. استثنائي* istisna olan, müstəsna.

İSTİSVAB *ا. استصواب* doğru sayma, düz qəbul etmə.

İSTİŞARƏ *ا. استشارة* məşvərət etmə; məsləhətləşmə.

İSTİŞFA' ¹ *ا. استشفاء* 1) xəstəlikdən sağalma, şəfa tapma, sağalma; 2) şəfa istəmə, sağlamlıq diləmə.

İSTİŞFA' ² *ا. استشفاع* himayə istəmə, kömək diləmə.

İSTİŞHAD *ا. استشهاد* 1) şahid götürmə, şahid göstərmə; 2) dəlil götürmə, sübut göstərmə; 3) şahid olma, şahid durma.

İSTİŞMAM *ا. استشمام* 1) qoxulama, iyləmə; 2) dolayısı ilə xəbər alma; 3) hiss etmə.

İSTİTAƏT *ا. استطاعت* qüdrət, bacarıq, iqtidar.

İSTİTAR *ا. استتار* örtülmə, gizlənmə, qapanma.

İSTİTBAB *ا. استطباب* özünü həkimə göstərmə, həkimə müraciət etmə.

İSTİTLA' *ا. استطلاع* 1) xəbərdar olmağa çalışma; 2) kəşfiyyat.

İSTİTMAM *ا. استتمام* bir işin bitirilməsini tələb etmə.

İSTİTRAD *ا. استطراد* sözarası demə.

İSTİTRADİ *ا. استطرادی* sözarası deyilən.

İSTİVA' *ا. استواء* 1) taraz olma, müvazinətdə olma; 2) tarazlaşma, müvazinətləşmə, bərabərləşmə.

İSTİYAD *ا. اصطياد* ovlama, ov etmə, ova getmə.

İSTİZAH *ا. استيضاح* tamamilə aydınlaşdırma, açıq izah tələb etmə.

İSTİZAHƏN *ə.* استيضاحاً tamamilə açıq izah edərək.

İSTİZHAR *ə.* استظهار 1) aşkar etmə, aşkara çıxarma, üzə çıxarma;
2) birisinin köməyindən faydalanma; 3) himayə istəmə, kömək diləmə.

İSTİZLAL *ə.* استغلال kölgələ(n)mə, kölgəyə girmə.

İŞA' *ə.* عشاء axşam.

İŞAƏ' *ə.* اشاعة yayma, nəşr etmə.

İŞAƏ' *ə.* اشاعة 1) şayiə, dedi-qodu; 2) xəbər, xəbər-ötər.

İŞ'AL *ə.* اشعال yandırma, alışdırma, alovlandırma.

İŞ'AR *ə.* اشعار yazılı şəkildə bildirmə, yazı ilə xəbər vermə.

İŞARƏ(T) *ə.* اشارة || اشارت 1) əlamət, nişan; 2) qaş-gözlə, əllə, barmaqqla və s. göstərmə.

İŞBA' *ə.* اشباع 1) doydurma, doyma; 2) kimyada: məhlulun doyması;
3) ədəbiyyatda: vəzn və qafiyənin tələbinə görə bəzi saitlərin uzadılması.

İŞĞAL *ə.* اشغال tutma, zəbt etmə.

İŞĞALGƏR *ə.* اشغال və *f.* گر işğalçı.

İŞHAD *ə.* اشهاد şahid gətirmə, şahid göstərmə.

İŞKAL *ə.* اشكال 1) müşküllük, çətinlik; 2) əngəl olma, mane olma.

İŞKƏNBƏ *ə.* اشكنبه mədə, qarın.

İŞKƏNCƏ *f.* اشكنجه 1) müqəssirlərə müxtəlif üsul və vasitələrlə verilən ağır əzab və əziyyət; 2) əzab, əziyyət.

İŞKİL *ə.* اشكل 1) şübhə, güman; 2) müşkül, həlli çətin.

İŞMAM *ə.* اشمام qoxulama, iyləmə.

İŞRAB *ə.* اشراب 1) içirmə; 2) *m.* anlatma, başa salma.

İŞRAK *ə.* اشراك çoxallahlılıq.

İŞRAQ *ə.* اشراق parlatma; işıqlandırma.

İŞRƏT *ə.* عشرت kef çəkmə; kef.

İŞRƏTABAD *ə.* عشرت və *f.* آباد kef yeri, yemək-içmək olan yer.

İŞRƏTGAH *ə.* عشرت və *f.* گاه b a x **işrətkədə**.

İŞRƏTKƏDƏ *ə.* عشرت və *f.* كده işrət evi, kef evi.

İŞRİN *ə.* عشرين b a x işrun.

İŞRUN *ə.* عشرون iyirmi // iyirminci.

İŞTƏHA' *ə.* اشتها 1) yemək istəmə; iştaha; 2) *m.* arzu, istək.

İŞTİAL *ə.* اشتعال şölələnmə, alovlanma.

İŞTİBAH *ə.* اشتباه 1) səhv, yanlışlıq; 2) şübhələnmə, şökk etmə;

3) bənzəmə, oxşama.

İŞTİDAD *ə.* اشتداد şiddətlənmə, bərkimə, güclənmə.

İŞTİĞAL *ə.* اشتغال məşğul olma, iş görmə; məşğuliyyət.

İŞTİHAR *ə.* اشتها şöhrətlənmə, məşhur olma, ad qazanma.

İŞTİKA' *ə.* اشتكا şikayət etmə, şikayətlənmə.

İŞTİQAQ *ə.* اشتقاق düzəltmə (*söz haqqında*) // etimologiya.

İŞTİQAQİ *ə.* اشتقاقی düzəlmiş, düzəltmə (*söz haqqında*).

İŞTİMAL *ə.* اشتمال əhatə etmə, ehtiva etmə.

İŞTİMAM *ə.* اشتمام iyləmə, qoxulama.

İŞTİRA' *ə.* اشتراء satın alma.

İŞTİRAK *ə.* اشتراك 1) şəriklik, birlik // ortaqlıq, ortaq olma; 2) bir işə qarışma, birlikdə olma; 3) həmdərd olma, dərdə şərik olma.

İŞTİYAQ *ə.* اشتياق çox arzu etmə, çox istəmə.

İŞVƏ *ə.* عشوه naz, qəmzə.

İŞVƏBAZ *ə.* عشوه və f. باز b a x işvəgər.

İŞVƏDAR *ə.* عشوه və f. دار işvəsi olan; işvəli.

İŞVƏGƏR *ə.* عشوه və f. گر b a x işvəkar.

İŞVƏKAR *ə.* عشوه və f. کار işvəli, nazlı, qəmzəli.

İŞVƏKARANƏ *f.* عشوه və *ə.* کارانه işvəkaranə.

İŞVƏSƏNC *ə.* عشوه və f. سنج işvə verən; nazlanan.

İTAB¹ *ə.* عتاب 1) azarlama, xəstəlik; 2) bulandırma, bulanıq.

İTAB² *ə.* عتاب məzəmmət etmə, üzünü danlama.

İT'AB³ *ə.* اتعاب yorma, yorğunluq.

İTABAMİZ *ə.* عتاب və f. آمیز 1) xəstəlik törədən; azarlardan; 2) bulanıq edən; bulandıran.

İTABNAMƏ *ə.* عتاب və *f.* نامه xəstəlik haqqında sənəd, xəstəlik kağızı.

İTAƏT *ə.* اطاعت tabe olma; mütilik.

İTAƏTKAR *ə.* اطاعت və *f.* کار 1) itaət edən, tabe olan, qulaq asan; 2) müti.

İTAƏTKARANƏ *ə.* اطاعت və *f.* کارانه 1) itaət edərək, qulaq asaraq; 2) müticəsinə.

İTALƏ *ə.* اطاله uzatma, uzunluq. **İtalei-zəban** اطاله زبان «*dil uzatma*» söhbətə müdaxilə etmə.

İT'AM *ə.* اطعام yedirtmə, yedizdirmə.

İT'AMİYYƏ *ə.* اطعامیه vəqf idarələrinin kasıblara yemək verməsi.

İTARƏ *ə.* اطاره uçma, uçurma.

İTFA' *ə.* اطفاء 1) söndürmə, odu keçirmə; 2) *m.* sakit etmə; sakitləşdirmə.

İTFAİYYƏ *ə.* اطفائيه yangınsöndürən dəstə.

İTHAF *ə.* اتحاف 1) töhfə vermə, sovqat vermə; 2) təqdim etmə; vermə; 3) həsr etmə.

İTQİYA' *ə.* اتقيا «*təqi*» *c.* Allahdan qorxanlar.

İTLAF *ə.* اتلاف 1) tələf etmə, həlak etmə; öldürmə; 2) boş yerə sərf etmə; 3) xarab etmə; pozma.

İTLAQ *ə.* اطلاق 1) azad etmə, xilas etmə, atma; 2) boşama (*arvadı*), talağını vermə.

İTMAM *ə.* اتمام axıra çatdırma, tamamlama, sona yetirmə.

İTMİNAN *ə.* اطمینان 1) arxayınlıq, yəqinlik, xatircəmlilik; 2) inam, etimad.

İTNAB *ə.* اطناب çox uzatma, lazımsız təfəsilatla mətləbi uzatma.

İTRA' *ə.* اطراء şişirtmə, mübaliğə.

İTRƏT *ə.* عترت əqrəbə, qohum, qohum-qardaş.

İTTİBA' *ə.* اتباع 1) boyun əymə, itaət etmə; 2) yanınca getmə, müşayiət etmə; 3) dalınca getmə, təqib etmə.

İTTİBAƏN *ə.* اتباعًا boyun öyərək, itaət edərək.

İTTİFAQ *ə.* اتفاق 1) sözü bir etmə; birləşmə, birlik; 2) birlikdə işləmək üçün sözləşmə; 3) rast gəlmə; təsadüf; 4) hadisə, macəra, qəza, qəziyyə, əhvalat. **İttifaqi-ara** اتفاق آرا rəy birliyi.

İTTİFAQƏN *ə.* اتفاقًا təsadüfən, gözlənilmədən.

İTTİFAQİ *ə.* اتفاقی 1) ittifaqa, birliyə aid olan; 2) təsadüfi.

İTTİHAD *ə.* اتحاد 1) birlik, birləşmə, ittifaq; 2) həmfikir olma, həmrəy olma. **İttihadi-islam** اتحاد اسلام İslam birliyi.

İTTİHADİ *ə.* اتحادی birliyə, ittifaqa aid olan.

İTTİHAM *ə.* اتهام günah, təqsir, suç.

İTTİHAMAT *ə.* اتهامات «ittiham» *c.* ittihamlar.

İTTİHAMKAR *ə.* اتهام və *f.* کار ittiham edən; təqsirləndirən, ittihamçı.

İTTİHAMNAMƏ *ə.* اتهام və *f.* نامه ittiham yazılmış rəsmi sənəd.

İTTİHAZ *ə.* اتخاذ 1) götürmə, alma, əxz etmə; 2) qəbul etmə, dərk etmə; 3) əldə etmə. **İttixazi-tədabir** اتخاذ تدابیر tədbir görmə, tədbir qəbul etmə.

İTTİKA' *ə.* اتكا 1) arxa, dayaq; 2) arxalanma, söykənmə; 3) *m.* xatircəm olma, əmin olma.

İTTİKAL *ə.* اتكال inam.

İTTİQA' *ə.* اتقا özünü gözləmə; saqınma.

İTTİQAN *ə.* اتقان qəti inanma.

İTTİLA' *ə.* اطلاع 1) xəbərdar olma, əgah olma; 2) xəbər.

İTTİLAAT *ə.* اطلاعات «ittila» *c.* xəbərler.

İTTİRAD *ə.* اطراد bir-birinin ardınca hərəkət etmə.

İTTİSA' *ə.* اتساع genişlənmə, genişlik.

İTTİSAF *ə.* اتصاف vəsf etmə, tərifi etmə.

İTTİSAL *ə.* اتصال 1) bitişmə, yapışma; 2) kipləşmə, birləşmə; 3) yaxınlıq; 4) əlaqə saxlama.

- İTTİSAM** *اِتِّسَام* qızğın dəmirlə dəriyə damğa vurma.
- İTYAN** *اِتْيَان* 1) gətirmə; 2) daxil olma; gəlmə.
- İYADƏT** *عِيَادَت* xəstəyə baş çəkmə, xəstənin yanına getmə.
- İYAZ** *عِيَاذ* pənah gətirmə; sığınma.
- İZA'** *اِيزَا ء* əziyyət vermə, incitmə.
- İZABƏ** *اِذَابِه* əritmə.
- İZ'AC** *اِزْعَاج* narahat olma, həyəcanlanma.
- İZAƏ¹** *اِضَائِه* işıq vermə; ziyalandırma.
- İZAƏ²** *اِضَاعِه* qeyb etmə, məhv etmə, yox etmə.
- İZ'AF** *اِضْعَاف* 1) ikiqat artırma; çoxaltma; 2) zəiflətmə.
- İZAFƏ** *اِضَافِه* 1) artırma, həddən artıq çoxaltma; 2) b a x **izafət**.
- İZAFƏT** *اِضَافَت* ərəb və fars qrammatikalarında: təyini söz birləşməsi.
- İZAFİ** *اِضَافِي* artıq, əlavə.
- İZAH** *اِيضَاح* açıq, aydın, ətraflı surətdə anlatma, ifadə etmə.
- İZAHAT** *اِيضَاحَات* «*izah*» c. t. aydın və ətraflı şərh etmə.
- İZAHƏN** *اِيضَاحًا* izah edərək.
- İZAQƏ** *اِذَاقِه* dadlandırma.
- İZALƏ** *اِزَالِه* ayırma; dəf etmə, rədd etmə, uzaqlaşdırma.
- İZAM¹** *عِظَام* «*əzim*» c. böyüklər.
- İZAM²** *عِظَام* «*əzm*» c. sümüklər.
- İZ'AN** *اِذْعَان* 1) itaət; 2) tanıma, bilmə.
- İZAR¹** *عِذَار* yanaq, üz.
- İZAR²** *عِذَار* abır, həya.
- İZAR³** *اِزَار* belə bağlanıb bədənin aşağı hissəsini tutan fltə və s.
- İZDİHAM** *اِزْدِحَام* bir yerə çoxlu adam yığılması; qələbəlik, basırıq; kütlə.
- İNDİVAC** *اِزْدِوَاج* evlənmə.
- İZDİYAD** *اِزْدِيَاد* tədricən çoxalma; get-gedə artma; artım.

İZƏD *ə.* ایزد 1) zərdüştilərdə: xeyir və nur allahı; 2) iranlılarda: Allah, Tanrı.

İZHAR *ə.* اظهار 1) aşkar etmə, üzə çıxarma; 2) yalandan özünü göstərmə; 3) bildirmə, anlatma. **İzhari-təşəkkür** تشکر اظهار təşəkkür etmə, təşəkkür bildirmə.

İZKAR *ə.* اذکار xatirə gətirmə, yada salma.

İZLAL¹ *ə.* اذلال zəlil etmə, alçaltma, xar etmə.

İZLAL² *ə.* اضلال yoldan çıxartma; azdırma, çaşdırma.

İZMAR *ə.* اضمار gizli saxlama; gizləmə.

İZMEHLAL *ə.* اضمحلال puç olma, zay olma, heç olma.

İZN *ə.* إذن icazə, rüsxət.

İZNNAMƏ *ə.* إذن və *f.* نامه icazə kağızı.

İZRAR *ə.* اضرار zərər vurma, zərərə salma.

İZTİRAB *ə.* اضطراب sıxıntı, əzab-əziyyət.

İZTİRAR *ə.* اضطرار əlacsız qalma; çarəsizlik, məcburiyyət.

İZTİRARI *ə.* اضطراری əlacsız, çarəsiz, məcburi.

İZZ *ə.* عز izzət, ləyaqət.

İZZƏT *ə.* عزت 1) əzizlik, əziz olma; 2) qiymət, qədir, etibar; 3) qüvvə, qüdrət; 4) hörmət.

İZZƏTİ-NƏFS عزت نفس heysiyyət, vüqar.

İZZƏTYAB *ə.* عزت və *f.* ياب izzətə layiq, hörmət edilməli.

İZZÜ RİF'ƏT *ə.* عز و رفعت əzizlik və ucalıq.

J

J *f.* ژ fars və əski Azərbaycan əlifbalarının 14-cü hərfi.

JAJ(Ə) *f.* ژاژ || ژاژ 1) dəvətikanı; 2) *m.* hədyan, çərən-pərən.

JALƏ *f.* ژاله şəh, şəbnəm.

JƏ *f.* ژə fars və əski Azərbaycan əlifbalarında ژ hərfinin adı.

JƏNDƏ *f.* ژنده 1) yırtıq, yamaqlı; 2) *m.* solğun.

JƏNDƏPUŞ *f.* ژنده پوش cırıq paltar geymiş.

JƏNG *f.* ژنگ 1) pas, paxır; 2) yağış damcısı; 3) *m.* qocalıq; 4) qırıqlıq.

JƏNGAR *f.* ژنگار mis pası.

JƏRF *f.* ژرف dərin.

JƏRFA *f.* ژرفا dərinlik.

JİYAN *f.* ژیان qızgın, coşmuş (*heyvan haqqında*).

JİVƏ *f.* ژيوه civə.

JULİDƏ *f.* ژولیده saçları qarışıq, daranmamış saçları olan.

JULİDƏMU *f.* ژولیده مو qarışıq saçlı, daranmamış, pırtlaşmış saçları olan.

K

K ə. کərəb əlifbasının 22-ci, fars və əski Azərbaycan əlifbalarının 25-ci hərfi; əbcəd hesabında 20 rəqəmini ifadə edir.

KABİN *f.* کابین b a x **kəbin**.

KABİNİ *f.* کابینی b a x **kəbini**.

KAF¹ ə. کافərəb, fars və əski Azərbaycan əlifbalarında ک hərfinin adı.

KAF² *f.* كاف yaran, yarıcı.

KAFƏR *a.* كافر b a x kafir.

KAFFƏ *a.* كافه bütün, hamısı, cəmi. **Kaffei-xəlq** كافه خلق bütün xalq, bütün camaat, xalqın hamısı.

KAFFƏTƏN *a.* كافئاً tamamilə, hamılıqla, bütünlüklə.

KAFİ *a.* كافي kifayət edən, bəs olan.

KAFİL *a.* كافل 1) bir işi öhdəsinə alan, boynuna götürən; 2) zamin, hami, himayə edən.

KAFİR *a.* كافر 1) islam dinində olmayan, müsəlman olmayan; 2) heç bir dinə sitayiş etməyən, dinsiz; 3) *m.* itaətsiz, üsyankar; 4) *m.* qırışmal, cüvəllağı.

KAFİRANƏ *a.* كافر və *f.* انه kafircəsinə, kafir kimi.

KAFİRİSTAN *a.* كافر və *f.* ستان kafirlər ölkəsi.

KAFİRKİŞ *a.* كافر və *f.* كيش islam dinində olmayan; kafir.

KAFİR NƏHAD *a.* كافر və *f.* نهاد kafir təbiətli; kafir.

KAFTAR *f.* كفتار 1) ölüləri qəbirdən eşib-çıxararaq yeyən yırtıcı heyvan; gərəşən; 2) *m.* qoca dişi qoyun; 3) *m.* qoca və çirkin (*adam haqqında*).

KAFUR *a.* كافور 1) tropik ölkələrdə bitən ağac növü; 2) kamfora; 3) *m.* ağ; qar kimi ağ.

KAFURİ *a.* كافوری kafura aid olan, kafur kimi.

KAFURVƏŞ *a.* كافور və *f.* وش kafur rəngli, dümağ, ağappaq.

KAFÜ NUN *a.* كاف و نون «künfəyəkun» ifadəsinin qısaldılmış forması («künlə nun» kimi də işlədilir).

KAĞƏD *f.* كاغد b a x kağəz.

KAĞƏZ *f.* كاغذ 1) kağız; 2) məktub, namə.

KAH *f.* كاه b a x kəh.

KAHİL *a.* كاهل 1) tənbel, ağirtərpənən, astagəl; 2) *m.* key.

KAHİN *a.* كاهن 1) qeybdən xəbər verən (*adam*); 2) bütperəstlər-də: din xadimi ruhani; 3) peyğəmbər; 4) *m.* uzaqgörən, müdrik.

KAHİNANƏ *ə.* كاهن və *f.* انه kahin kimi, özünü kahinə oxşadaraq.

KAHİNƏ *ə.* كاهنه kahin qadın.

KAHKƏŞAN *f.* كاه كشان b a x **kəhkəşan**.

KAHRÜBA *f.* كاهربا «saman oğrayan» b a x **kəhrəba**.

KAX *f.* كاخ 1) köşk; 2) qəsr, saray.

KAİN *ə.* كائن var olan, mövcud olan.

KAİNAT *ə.* كائنات «kam» *c.* var olan şeylərin hamısı; aləm.

KAKİL *f.* كاكل b a x **kakul**.

KAKİLBAZ *f.* كاكل باز kəkili ilə məşğul olan, saçına çox qulluq edən.

KAKİLŞİKƏN *f.* كاكل شكن kəkili qıvrım, qıvrımsaçlı, saçı buruq-buruq.

KAKUL *f.* كاكل 1) saç, zülf // gözəlin saçı, sevgilinin zülfü; 2) kəkil.

KALA *f.* كالا 1) parça, toxuma; 2) maya, kapital.

KALBÜD *f.* كالبد 1) bədən, gövdə; 2) qəlib, forma.

KALƏK *f.* كالك kal yemiş; kəlik.

KAM¹ *f.* كام arzu, məqsəd, istək, məram. **Kami-dil** كام دل ürək arzusu.

KAM² *f.* كام ağız.

KAMBƏXŞ *f.* كامبخش hər kəsin istək və arzusunu yerinə yetirən.

KAMBİN *f.* كامبين öz arzusuna çatan.

KAMCU(Y) *f.* كامجو || كامجوى 1) arzusuna çatmağa çalışan; 2) öz mənfəətini güdən.

KAMİL *ə.* كامل 1) bütün, tamam // tam, nöqsansız; 2) yetişmiş, təkmilləşmiş, püxtələşmiş; 3) yaşa dolmuş, bişkin, təcrübəli; 4) elmi, bilikli; 5) ərəz vəznində bir bəhrin adı.

KAMİLƏ *ə.* كامله yetişmiş, kamilləşmiş (*qadın*).

KAMİLƏN *ə.* كاملا bütün, tamamilə, büsbütün, hamılıqla.

KAMİLÜSSEYR *ə.* كامل السير mükəmməl seyr edən, hər yeri yaxşı-yaxşı seyr edən.

KAMİN *ə.* كامن gizli(n).

KAMGİR *f.* کامگیر arzusuna çatmış, kamına çatmış.

KAMKAR *f.* کامکار arzusuna həyata keçmiş; xoşbəxt.

KAMPƏRVƏR *f.* کامپروور arzusuna çatan.

KAMRAN *f.* کامران 1) kam alan, arzusuna çatan; xoşbəxt; 2) qüdrətli, iqtidarlı.

KAMRANİ *f.* کامرانی xoşbəxtlik, bəxtəvərlik.

KAMVƏR *f.* کامور arzusuna çatan; xoşbəxt, ağgün, taleli.

KAMYAB *f.* کامیاب arzusuna çatan, kamına çatan.

KAN¹ *f.* کان 1) mədən, mədən quyusu; 2) bir şeyin çıxdığı və çox olduğu yer, mənbə. **Kani-səxavət** کان سخاوت səxavət mənbəyi.

KAN² *a.* کان oldu.

KANKƏN *f.* کان کن quyuqazan, quyuçu.

KANUN¹ *a.* قانون 1) odqabı, manqal; 2) soba.

KANUN² *a.* قانون süryani təqvimində: ay adı. **Kanuni-əvvəl** كانون اول dekabra uyğun gələn ayın adı; **kanuni-sani** كانون ثاني yanvara uyğun gələn ayın adı.

KAR *f.* کار 1) iş, əməl; 2) qazanc, fayda; 3) təsir; 4) peşə, sənət.

KARAGAH *f.* کار آگاه 1) işdən başı çıxan; işbilən; 2) gizli polis məmuru (*xəfiyyə, casus və s.*).

KARAŞNA *f.* کار آشنا işdən başı çıxan, işə bələd olan; işbilən.

KARAZMA *f.* کارآزما b a x **karazmudə**.

KARAZMUDƏ *f.* کارآزموده 1) işdə sınanmış, təcrübəli; 2) *m.* dünyagörmüş.

KARBAR *f.* کار بار b a x **karü bar**.

KARDAN *f.* کاردان iş bilən, iş anlayan // işdən xəbəri olan.

KARDİDƏ *f.* کار دیده iş görmüş, təcrübəli, işdə sınanmış.

KARFƏRMA(Y) *f.* کارفرما || کارفرمای iş sahibi, iş buyuran; sahibkar.

KARGAH, KARGƏH *f.* کارگاه || کارگاه iş yeri, sənaye müəssisəsi; emalatxana.

KARGƏR *f.* کارگر 1) fəhlə, işçi; 2) əlindən iş gələn, bacarıqlı; 3) *m.* təsir edən, təsirli.

KARGİR *f.* کارگیر 1) əlac, çarə; 2) təsirli, kəsərli.

KARGÜZAR *f.* کارگذار 1) iş bacaran, işin öhdəsindən gələn; 2) işlər müdiri; 3) texniki katib; mirzə.

KARXANƏ *f.* کارخانه 1) iş yeri; emalatxana; 2) daş və ya qum çıxarılan yer; əhəng və s. hazırlanan yer.

KARİ *f.* کاری dəyərli, kəsərli, təsirli.

KARKÜN *f.* کارکن əlindən iş gələn, işcil.

KARNAMƏ *f.* کارنامه iş cədvəli, iş planı; plan.

KARPƏRDAZ *f.* کارپرداز iş bacaran, işgüzar.

KARSAZ *f.* کارساز 1) işin öhdəsindən gələn, iş bacaran; 2) işgüzar; 3) müdir, idarə edən.

KARSAZİ *f.* کارسازی işgörmə bacarığı; işgüzarlıq.

KARŞÜNAS *f.* کارشناس 1) iş bacaran, iş bilən; 2) mütəxəssis.

KARÜ BAR *f.* کارو بار iş-güc.

KARÜ ZAR *f.* کارو زار b a x **karzar**.

KARVAN *f.* کاروان bir-birinin ardınca gedən dəvə və s.; avtomatın, gəmi və s. dəstəsi.

KARVANSƏRA(Y) *f.* کاروانسرای || کاروانسرا karvanın dayanıb gecələməsi üçün lazımı tikililəri olan yer.

KARZAR *f.* کارزار 1) dava, vuruş, döyüş; 2) dava yeri, döyüş meydanı.

KASƏ *f.* کاسه kasa.

KASƏLİS *f.* کاسه لیس «kasa yalayan» *m.* yaltaq.

KASİB *a.* کاسب kasıb, yoxsul.

KASİD *a.* کاسد 1) müştərisi olmayan, işə getməyən; 2) kasad vəziyyətində olan (*bazar haqqında*); 3) kafi olmayan, qeyri-kafi; 4) *m.* alçaq, əclaf.

KASNİ *ə.* کاسنی zərif yarpaqları və mavi gülləri olan dərman bitkisi.

KAST *f.* کاست əskiklik, nöqsan.

KAŞİ *f.* کاستی əskilmə, azalma, nöqsanı olma.

KAŞ *f.* کاش b a x **kaşki**.

KASANƏ *f.* کاشانه saray, imarət.

KAŞİF *f.* کاشف kəşf edən, açan, meydana çıxaran. **Kaşifi-əsrar** sirləri kəşf edən, sirləri açan.

KAŞİFİ *ə.* کاشفی əmmamə növü.

KAŞİFÜLQƏM *ə.* کاشف الغم qəm dağıdan, kədər dağıdan.

KAŞİFÜRRƏMZ *ə.* کاشف الرمز sirləri açan.

KAŞKİ *f.* کاشکی || کاش کی arzu bildirən bağlayıcı.

KATİB *ə.* کاتب 1) yazı işləri ilə məşğul olan adam; mirzə; 2) bəzi təşkilatların seçkili rəhbəri.

KATİBANƏ *ə.* کاتب və *f.* انه gözəl surətdə yazılmış, yaxşı qələmə alınmış.

KATİBƏ *ə.* کاتبه qadın katib.

KATİM *ə.* کاتم sirr saxlayan.

KATİMÜL'ƏSRAR *ə.* کاتم الاسرار sirləri qoruyub saxlayan, heç kəsə sirr verməyən.

KAVİ *ə.* کاوی yağıntı, yağmur.

KAVİŞ *f.* کاوش 1) axtarma, arama, tədqiqat; 2) qazıntı.

KAZİB *ə.* کاذب 1) yalançı, yalan danışan; 2) yalan, doğru olmayan; 3) fırıldaq(çı).

KAZİBANƏ *ə.* کاذب və *f.* انه yalançı kimi, fırıldaqçı şəklində.

KAZİM *ə.* کاظم qəzəbini udan, hirsinin qarşısını ala bilən.

KEF *ə.* كيف 1) vəziyyət, ab-hava, məzac; 2) b a x **keyf**.

KEŞİŞ *f.* کشیش xristian din xadimi.

KEŞİŞXANƏ *f.* کشیشخانه monastır.

KEY¹ *f.* کی haçan? nə vaxt?

KEY² *f.* كى «ki ey» birləşməsinin əsasən şeirdə işlədilən qısaldılmış forması; ey (*nida*).

KEY³ *f.* كى 1) şah, padşah; 2) qəhrəman, igid.

KEYF *a.* كيف 1) sağlamlıq, səhhət; 2) xoşla(n)ma, həzz; 3) ürə-yiaçıqlıq; 4) şadlıq, sevinc; 5) nəşə, az sərxoşluq; 6) arzu, həvəs, istək.

KEYFƏMAYƏŞA' *a.* كيف ما يشاء istədiyi kimi, kefinə görə; özbaşına.

KEYFƏR *f.* كيفر 1) cəza; 2) cinayət; 3) cinayət məcəlləsi.

KEYFİ *a.* كيفى 1) keyfi istədiyi kimi; 2) ixtiyari, iradi; 3) keyfiyyətli.

KEYFİYYƏT *a.* كيفيت 1) necəlik, yaxşılıq və ya pəsilik; 2) iş, mə-cərə, əhvalat; 3) işin, hadisənin gedişi.

KEYHAN *f.* كيهان dünya, aləm, kainat.

KEYL(Ə) *a.* كيله || كيل dənəvər şeyləri ölçmək üçün qab; dağar.

KEYY *a.* كى qızmar şeylə bədənə nişan vurma, damğa vurma.

KEYVAN *f.* كيوان 1) Zühəl (*planet*); 2) *m.* yüksəklik.

KEYVANI, KEYVƏNİ *f.* كيوانى || كيونى 1) həyat yoldaşı; arvad, qadın, zövcə; 2) qulluqçu qadın.

KƏ'B *a.* كعب 1) topuq sümüyü, ayağın topuq bəndi; 2) topuqda olan aşıq, aşıq sümüyü; 3) b a x **kə'bətəyn** (*2-ci mənada*); 4) riyaziyyatda: kub.

KƏBAB *a.* كباب 1) kabab; 2) qovrulmuş, qızardılmış.

KƏBABXANƏ *a.* كباب və *f.* خانه əsasən kabab bişirilib satılan iaşə müəssisəsi.

KƏBADƏ *a.* كباده b a x **kəpazə**.

KƏBAİR *a.* كباير «*kəbirə*» *c.* böyükələr.

KƏ'BƏ *a.* كعبه 1) riyaziyyatda: kub; 2) Məkkədə: müsəlmanların əsas ibadətگاهی; 3) *m.* mərkəz.

KƏBƏD *a.* كبد 1) qaraciyər; 2) *m.* orta, mərkəz.

KƏBƏDİ *a.* كبدى qaraciyərə aid olan.

KƏ'BƏTEYN *a.* كعبتين 1) Kəbə və Qüdsdəki Əqsa məscidinin birgə adı; 2) zər(lər) (*nərd oyununda*); 3) *m.* mərkəz.

KƏBİN *f.* كابين 1) nikah; 2) başlıq, südpulu; cehiz.

KƏBİNİ *f.* كابينى qanuni, kəbinli (*ər və ya arvad*).

KƏBİR(Ə)¹ *a.* كبير 1) böyük; 2) yaşlı, qoca; 3) *m.* mühüm, ciddi.

KƏBİRƏ² *a.* كبيره böyük günah // böyük cinayət, ciddi səhv.

KƏBİRƏN *a.* كبيراً böyük olmaqla, böyük olduğu halda.

KƏBİSƏ *a.* كيسه şəmsi təqvimində hər dörd ildə bir dəfə günlərinin sayı 366 olan il; uzun il.

KƏBK *f.* كبك kəklik. **Kəbki-canşikar** كبك جانشكار 1) canalan kəklik; 2) *m.* sevgili, canan; **kəbki-xoşxuram** كبك خوش خرام 1) gözəl yerişli kəklik; 2) *m.* gözəl yeriyan sevgili.

KƏBUD *f.* كبود mavi, göy.

KƏBUDİ *a.* كبودی 1) mavilik, göylük; 2) xal; 3) bədənə döyürülən yazı, naxış və s.

KƏBUTƏR *f.* كبوتر göyərçin. **Kəbutəri-naməbər** كبوتر نامه بر naməbər, məktub aparan göyərçin, poçt göyərçini.

KABUTƏRBAZ *f.* كبوتر باز quşbaz, göyərçinbaz.

KƏBŞ *a.* كبش erkək qoyun, qoç; çəpiş.

KƏC *f.* كج b a x kəj.

KƏCABƏ, KƏCAVƏ *f.* كجابه || كجاوه dəvə və ya at üstündə isti-soyuqdan, yağmurdan qorunmaq üçün qurulan otaqcıq.

KƏCBİN *f.* كجبين «əyri görən» b a x kəjbin.

KƏCGƏRDƏN *f.* كجگردن boynu əyri, boynubükük (*əsasən bə-növşə haqqında*).

KƏCKÜLAH *f.* كج كلاه 1) papağını yan qoyan; 2) *m.* dəblə geyinməyi xoşlayan; 3) *m.* təşəxxüs göstərən, lovğalıq edən; təşəxxüslü, lovğa.

KƏCMƏDAR *f.* كج مدار *a.* birisinin istək və arzusunun əksinə hərəkət edən.

KƏCMƏNİŞ *f.* كج منش bədqıllıq, bədxasiyyət.

KƏCMÜAMİLƏ *f.* كج və ə. معامله alverdə aldadan, əli düz olmayan, əliəyri.

KƏCNƏZƏR *f.* كج və ə. نظر «əyri baxan» 1) pis nəzərlə baxan; bədnəzər; 2) düzgün iş görməyən; bihesab.

KƏCNİGAH, KƏCNİGƏH *f.* كج نگاه || كج نگاه 1) kəc baxan, əyri baxan, qıyğacı baxışlı; 2) *m.* qəzəbli, hirsli baxan.

KƏCNÜMA *f.* كج نما insanı əyri göstərən (*güzgü haqqında*).

KƏCRƏFTAR *f.* كج رفتار rəftarı pis olan, qəlbi təmiz olmayan.

KƏCROV *f.* كجرو «əyri gedən» yolunu azmış, yolundan çıxmış.

KƏCSÜXƏN *f.* كج سخن «sözü əyri olan, əyri danışan» *m.* yalançı, yalan danışan.

KƏCTƏB' *f.* كج طبع tərs, kəc, xasiyyəti pis olan.

KƏDD ə. كد əmək, zəhmət, iş. **Kəddi-yəmin** كد يمين əl əməyi.

KƏDƏR ə. كدر qəm, qüssə.

KƏDƏRAVƏR ə. كدر və f. آور kədər gətirən; qəmləndirən.

KƏDƏRƏNGİZ ə. كدر və f. انگيز kədərləndirici, qəmləndirən.

KƏDƏRZA ə. كدر və f. ز kədər artıran.

KƏDXUDA *f.* كدخدا b a x kətxuda.

KƏDU *f.* كدو qabaq, balqabaq.

KƏƏNN(Ə) ə. كآن sanki, elə bil ki.

KƏF *f.* كف köpük.

KƏFA' ə. كفا bəs, kafi.

KƏFAF ə. كفاف yaşamaq üçün vəsait; dolanacaq.

KƏFALƏT ə. كفالت zəmin olma; zəminlik.

KƏFALƏTNAMƏ ə. كفالت və f. نامه zəmanət kağızı, zəminlik sənədi.

KƏFƏN ə. كفن ölünü sarımaq üçün bez və ya ağ.

KƏFƏNBƏDUŞ ə. كف و f. بدوش «kəfəni çiyində» *m.* fədai, mücahid.

KƏFƏRƏ *ə.* كفر *«kafir» c.* kafirlər.

KƏFF¹ *ə.* كف dəf etmə, rədd etmə.

KƏFF² *ə.* كف 1) əlin içi, əlin ayası; 2) ovuc // ovuc dolusu; 3) ayağın alt tərəfi; 4) şillə, şapalaq; 5) əlcək.

KƏFFARƏ(T) *f.* كفارة || كفارة 1) bağışlanma, günahını bağışlatma; 2) günahının bağışlanması üçün dini əziyyət (*uzun ibadətlər, çoxgünlü oruc və s.*).

KƏFFAŞ *ə.* كفاش b a x **kəfşduz**.

KƏFFƏ *ə.* كفه tərəzi gözü.

KƏFGİR *f.* كفگیر 1) xörəyin kəfini yığmaq, aş və s. çəkmək üçün dəşik-dəşik alət; 2) saat rəqqası.

KƏFİL *ə.* كفيل 1) məsul olan; zəmin; 2) müavin.

KƏFN *ə.* كفن kəfənləmə, kəfənə sarıma.

KƏFR *ə.* كفر kənd.

KƏFŞ *ə.* كفش çəkmə, ayaqqabı.

KƏFŞDUZ *ə.* كفش və *f.* دوز çəkməçi, ayaqqabı tikən, ayaqqabıçı.

KƏFŞKƏN *ə.* كفش və *f.* كن 1) ayaqqabı, çıxarılan yer; 2) astana, kandar.

KƏH *f.* كه saman.

KƏHALƏT *ə.* كحالت göz müalicəsi.

KƏHF *ə.* كهف 1) mağara; 2) *m.* sığınacaq, qorunacaq.

KƏHHAL *ə.* كحال göz həkimi.

KƏHHALƏ *ə.* كحاله 1) qadın göz həkimi; 2) gözə sürmə çəkən; sürməçi (*qadın*).

KƏHKƏŞAN *f.* كهكشان «*saman çəkən*» b a x **məcərrə**.

KƏHL *ə.* كل gözə sürmə çəkmə.

KƏHRƏBA *f.* كهربا b a x **kəhruba**.

KƏHRƏBAİ *f.* كهربائی b a x **kəhrubai**.

KƏHRUBA *f.* كهربا 1) kəhrəba, sarılıq (*muncuq*); 2) *m.* sarı.

KƏHRUBAİ *f.* كهربائی 1) b a x **kəhrubamisal**; 2) kəhrəbadan düzəldilmiş.

KƏHRUBAMİSAL *f.* كهربا və ə. مثال kəhrəba kimi, sarı və ya sarı-qonur rəngli.

KƏJ *f.* كز 1) əyri, əyilmiş; 2) səhv, xəta; 3) tərs, nəhs; 4) alçaq kefiyyətli (*ipək haqqında*).

KƏJBİN *f.* كزبين 1) çəpgöz; 2) *m.* qərəzkar.

KƏJDÜM *f.* كزدم «əyriquyruq» əqrəb (*həşərat*).

KƏLAĞ *ə.* كلاغ ala qarğa.

KƏLAL(Ə) *ə.* كلال || كلاله b a x **kəlalət**.

KƏLALƏT *ə.* كلاله yorğunluq.

KƏLAM *ə.* كلام 1) söz, kəlmə, ifadə; 2) nitq, danışiq.

KƏLAMBAZ *ə.* كلام və *f.* باز sözdən söz çıxaran; sözbaz.

KƏLAMÜLLAH *ə.* كلام الله «Allah kəlamı» Quran.

KƏLB *ə.* كلب it, köpək. **Kəlbi-əqur** قور كلب quduz it, qapan it.

KƏLBƏTEYN *ə.* كلبتين «iki it dişi» *m.* kəlbətin.

KƏLBİ *ə.* كلبى itə aid olan.

KƏLBİYYUN *ə.* كلبيون «kəlbi» *c. t.* bu dünyaya fikir verməyib yoxsul yaşayan filosoflar dəstəsi.

KƏLƏMAT *ə.* كلمات «kəlmə» *c.* kəlmələr.

KƏLİM *ə.* كلمه söhbət edən; müsahib.

KƏLİMƏ *ə.* كلمه b a x **kəlmə**.

KƏLİMÜLLAH *ə.* كلمه الله «Allahla danışan» Musa peyğəmbərin ləqəbi.

KƏLİSA *ə.* كنيسة kilisə.

KƏLLƏ *f.* كله 1) baş; 2) yuxarı təbəqə; 3) üst, yuxarı; 4) *m.* çox-bilmiş, bilikli.

KƏLLƏXÜŞK *f.* كله خشك 1) narkotik maddələr işlətməkdən başı qurumuş, dəli olmuş; 2) beyniboş, sarsaq, axmaq.

KƏLLƏPƏZ *f.* كله پز kəlləpaça bişirən.

KƏLLƏPUŞ *f.* كله پوش kəlləörtüyü; araqçın.

KƏLLƏSƏR *f.* كله سر yekəbaş, diribaş.

KƏLLƏÇƏRX *f.* كله چرخ kəlləbaş (qurğunun ən yuxarı çarxı).

KƏLMƏ *a.* كلمه söz. **Kəlmei-şəhadət** کلمه شهادت Allahın birliyinə və peyğəmbərin onun rəsulu olduğuna şəhadət verən sözlər.

KƏM¹ *f.* کم 1) nöqsan, əskik, yarımçıq; 2) pis, alçaq; 3) az, cüzi.

KƏM² *a.* کم neçə, nə qədər.

KƏMABİŞ *f.* کما بیش az-çox, azdan-çoxdan, bir qədər.

KƏMAFİLVAQE' *a.* کما فی الواقع həqiqətdə olduğu kimi, həqiqətə müvafiq.

KƏMAFİHA *a.* کما فيها onda olduğu kimi, orada olduğu kimi.

KƏMAFİSSABİQ *a.* کما فی السابق keçmişdə olduğu kimi, necə vardısı, əvvəlki kimi.

KƏMAHİ *a.* کماهی olduğu kimi, necə ki var.

KƏMAKAN *a.* کما کان əvvəl olduğu kimi, necə ki var idi.

KƏMAL *a.* کمال 1) bəşinlik, yetkinlik; 2) nöqsansızlıq, mükəmməllik; 3) insan ömrünün yetkinlik dövrü (30-50 yaşlar arasında).

Kəmal-i-əhtiram کمال احترام tam hörmət; **kəmal-i-ədəb** کمال ادب tam ədəb, tərbiyəlilik; **kəmal-i-iftixar** کمال افتخار tam iftixar; **kəmal-i-məmnuniyyət** کمال ممنونیت tam məmnuniyyət; **kəmal-i-səliqə** کمال سلیقه tam səliqə.

KƏMALAT *a.* کمالات «kəmal» c. kamallar.

KƏMALƏT *a.* کمالت 1) əlavə, artım; 2) üstəlik, artıqlıq; 3) pulun artığı, qalıq.

KƏMAN *f.* کمان 1) ox atmaq üçün yay; 2) kamança, kaman; 3) ya-ya bənzəyən hər hansı şey. **Kəmani-as(i)man** کمان آسمان göy qurşağı, qövsi-qüzeh.

KƏMANDAR *f.* کماندار 1) ox-yayla silahlanmış adam; oxatan, oxçu; 2) böyük adamların yanında gedib onların ox-yayını gəzdirən adam.

KƏMANƏ *f.* كمانه 1) kaman və kamança yayı; 2) burğu.

KƏMANƏBRU *f.* كمان ابرو qaşları kaman kimi olan, kaman qaşlı.

KƏMANİ *f.* كمانی kaman çalan, kamançaçı.

KƏMANKEŞ *f.* كمانكش 1) oxatan; 2) kamançaçı, kamançalan.

KƏMBƏHA *f.* كم بها az qiymətli, dəyəri az olan (*mal və s.*).

KƏMBİZAƏ *f.* كم və ə. بضاعه az sərmayəli, mayası az olan.

KƏMCÜR'ƏT *f.* كم və ə. جرأت cürəti olmayan; cəsarətsiz.

KƏME'TİQAD *f.* كم və ə. اعتقاد etiqadı az olan; inanmayan, tam etiqad etməyən.

KƏME'TİNA' *f.* كم və ə. اعتناء etinasız, saymayan, saymaz.

KƏMƏND *f.* كمند 1) ovda və ya sürüdə heyvanları, döyüşdə isə düşməni tutmaq üçün uzaqdan atılan ucu ilməkli uzun ip; 2) *m.* gözəlin saçına işarə olaraq işlədilir.

KƏMƏNDİŞ *f.* كم اندیش az fikirləşən, uzağı görməyən.

KƏMƏR *f.* كمر 1) b a x **kəmərbənd**; 2) dairəvi tağ.

KƏMƏRBƏND *f.* كمربند belbağı, qayış, qurşaq.

KƏMƏRBƏSTƏ *f.* كمربسته 1) belini qurşaqla bağlamış, beli bağlı; 2) *m.* qulluğa hazır, əmrə müntəzir.

KƏMƏRÇİN *f.* كمربچين enli qadın tumanı.

KƏMƏRGAH *f.* كمرگاه bəldə kəmərlə bağlanan yer.

KƏMƏRVAR *a.* كمروار kəmərlə kimi, dairəvi.

KƏMFƏRASƏT *f.* كم və ə. فراست fərasəti olmayan; fərasətsiz.

KƏMFÜRSƏT *f.* كم və ə. فرصت 1) macalı olmayan, vaxtı az olan; 2) b a x **kəmhövsələ**.

KƏMHÖVSƏLƏ *f.* كم və ə. حوصله hövsələsi dar; hövsələsiz.

KƏMHÜNƏR *f.* كم və ə. هنر hünərsiz, qorxaq.

KƏMXA *f.* كمخا naxışlı ipək qumaşın bir növü.

KƏMXÖRƏK *f.* كم خوراك az yeyən, az yeməklə doyan.

KƏMİLTİFAT *f.* كم و ə. التفات etinasız, saymazıyana.

KƏMİN¹ *f.* كمين 1) pusquda duran, gizlənən adam; 2) pusqu, marit.

KƏMİN²(Ə) *f.* كمين || کمينه 1) aciz, həqir; 2) ən az, kiçik, minimum.

KƏMİNGAH *f.* کمینگاه pusqu yeri.

KƏMİŞTƏHA *f.* کم وə ə. اشتها 1) iştahası az olan; iştahsız.

KƏMİYYƏT *ə.* کمیت 1) miqdar, say; 2) bir sözün tək və ya cəm olması, sayca fərqi.

KƏM-KƏM *f.* کم کم az-az, bala-bala.

KƏMQİYMƏT *f.* کم وə ə. قیمت az qiymətli, dəyəri az olan.

KƏMMAYƏ *f.* کم وə ə. مایه 1) qiyməti az, qiymətsiz; 2) sərmayəsi az.

KƏMMƏHƏL *f.* کم وə ə. محل az maraqlanan; etinasız, saymazyana.

KƏMNAF *f.* کم نام «adı az» bilinməyən, məchul.

KƏMNƏ *ə.* کمنه qara su (göz xəstəliyi).

KƏMPAYƏ *f.* کم پایه dərəcəsi kiçik, etibarı az olan.

KƏMRAH *f.* کم راه «yolu az» ağır tərponən; astagöl.

KƏMRƏNG *f.* کم رنگ açıq rəngli.

KƏMSƏVAD *f.* کم وə ə. سواد azsavadlı; aldığı təhsilə uyğun biliyi olmayan; savadı yarımçıq olan.

KƏMSƏ'Y *f.* کم وə ə. سعی az çalışan; tənbel.

KƏMŞƏFQƏT *f.* کم وə ə. شفقت 1) mərhəmətsiz, şəfqətsiz, yazığı gəlməyən; 2) az qayğı bəsləyən.

KƏMŞİKAR *f.* کم شکار az ovlayan, ovu az olan.

KƏMŞÜUR *f.* کم وə ə. شعور şüursuz, anlamaz, qanmaz.

KƏMTƏR *f.* کمتر 1) daha az, lap az; 2) daha alçaq, lap alçaq, aşağı; 3) *m.* etibarsız.

KƏMTƏRANƏ *f.* کمترانه acizanə, həqiranə.

KƏMTƏRİ *f.* کمتری özünü aşağı tutana aid olan.

KƏMTƏRİN *f.* کمترین ən həqir; çox kiçik, ən əskik.

KƏMÜ KƏSR *f.* کم وə ə. کسر çatışmazlıq, nöqsan.

KƏMYAB *f.* كمياب aztapılan, tapılmayan.

KƏN *f.* كن 1) qazıyan; 2) sökən.

KƏNAR(Ə) *f.* کنار || كنار 1) qıraq, dövrə; 2) sahil; 3) uc, guşə;
4) ətraf, tərəf; 5) kitabın, məktubun qırağında yazılan yazı, haşiyə; 6) qucaq.

KƏNDƏ¹ *f.* كنده 1) qazılmış; 2) xəndək.

KƏNDƏ² *f.* كنده üfunətli, pis iy verən.

KƏNƏF¹ *a.* كف 1) tərəf, cəhət; 2) *m.* himayə, mühafizə.

KƏNƏF² *a.* كف ayaqyolu.

KƏNİZ *a.* كنيز qarabaş, qulluqçu (*qız, qadın*).

KƏNİZƏK *f.* كنيزك azyaşlı qulluqçu qız.

KƏNİZPƏRƏST *f.* كنيز پرست kənizləri sevən // kənizləri ilə
cinsi əlaqə saxlayan (*kişi*).

KƏNZ *a.* كنز *asli f.* «gənc» xəzinə, dəfinə.

KƏPAZƏ *f.* كپازه təlim yayı, öyrənmək üçün yay.

KƏR *f.* كر qulağı eşitməyən, kar.

KƏRAHƏT, KƏRAHİYYƏT *a.* كراهيت || كراهيت 1) iyrənmə,
ikrah əmələ gətirmə; 2) nifrət; antipatiya; 3) istəmədən bir işi görmə;
4) şəriətin icazə verdiyi, lakin icrası mümkün qədər məsləhət görül-
məyən hərəkət.

KƏRAMƏT *a.* كرامت 1) özizləmə, hörmət; 2) dinə görə, xari-
qüladə hal; 3) pirin göstərdiyi möcüzə.

KƏRAN *f.* کران kənar, uc, qıraq.

KƏRASTƏ *f.* كراسته kəsilmiş taxta, dirək və s.

KƏRB *a.* كرب qüssə, kədər, qəm.

KƏRBBƏLA' *a.* كرب بلاء 1) qəm, bəla, müsibət; 2) İraqda
şiiələrin ziyarətgahlarından birinin adı (*peyğəmbərin nəvəsi, Həzrəti-
Əlinin oğlu İmam Hüseynin məqbərəsi yerləşən yer*).

KƏRBƏLA(Y)İ *a.* كربلائی || كربلائی Kərbəlada şiiələrin üçüncü
imamı Hüseynin məqbərəsini ziyarət etmiş müsəlmana verilən ad.

KƏRD *f.* کرد 1) görülmüş iş, əməl; 2) lək, kərdi; 3) əkilmiş tarla; 4) meşənin qırılmaq üçün ayrılmış hissəsi.

KƏRDƏ *f.* کرده edilmiş, yerinə yetirilmiş.

KƏRƏM *a.* کرم 1) alicənablıq, cömərdlik; 2) mərhəmət, mehribanlıq; 3) bağışlama.

KƏRƏMKAR *a.* کرم və *f.* کار 1) alicənab, cömərd; 2) mərhəmətli; mehriban.

KƏRƏMKARANƏ *a.* کرم və *f.* کارانه alicənablıqla, cömərdliklə.

KƏRƏMNA *a.* کرمانا biz mərhəmət etdik!

KƏRƏNAY *f.* کرناي tentənəli mərasimlərdə çalınan iri zurna.

KƏRƏNAYXANƏ *f.* کرنايخانه kərənay çalınan yer.

KƏRH *a.* کره iyrənmə, nifrət, ikrah.

KƏRİH *a.* کره 1) iyrənc, mənfur; 2) çirkin, yaraşıqsız.

KƏRİHƏ *a.* کرهه 1) iyrənc şey; 2) müharibə, döyüş.

KƏRİHÜLCƏMAL *a.* کره الجمال kifir, iyrənc, yaraşıqsız.

KƏRİHÜLHEYKƏL *a.* کره الهيكل çirkin görünüşlü.

KƏRİHÜSSÖVT *a.* کره الصوت nifrət doğuran səs, qulaq asmağa layiq olmayan səs (sahibi).

KƏRİM *a.* کریم 1) səxavətli, cömərd; 2) hörmətli, möhtəşəm.

KƏRİMANƏ *a.* کریم və *f.* انه səxavətlə, cömərdliklə.

KƏRİMƏ *a.* کریمه 1) qız övladı; 2) Quran ayələrinədən hər biri.

KƏRGƏS *f.* کرگس yırtıcı quşlardan birinin adı.

KƏRR *a.* کر döyüşdə bir dəfə geri çəkilib yenidən hücum etmə; oks-hücum.

KƏRRARƏN *a.* کراراً təkrar-təkrar, təkrarən.

KƏRRAT *a.* کرات «kərrə(t)» *c.* dəfələr.

KƏRRƏ(T) *a.* کره || کرت dəfə, kərə.

KƏRRUB *a.* کروپ baş mələikə.

KƏR(R)Ü FƏR(R) *a.* کروفər hücum edib geri çəkilmə.

KƏS *f.* كس nəfər, adam.

KƏ'S *a.* كأس 1) kasa, qədəh, piyalə; 2) çiçək və bəzi bitkilərin alt hissəsini əhatə edən yaşıl qabcıq, kasacıq.

KƏSAD *a.* كساد ticarətdə: malın satılmaması, işə getməməsi.

KƏSAFƏT *a.* كثافت 1) bulaşlıqlıq; 2) sıxlıq, qalınlıq; 3) bir cismi təşkil edən zərrələrin sıxlıq dərəcəsi; 4) natəmizlik, pintilik.

KƏSALƏT *a.* كسالت kefsizlik, yorğunluq, süstlük.

KƏSB *a.* كسب 1) qazanc, gəlir; 2) çalışma, işləmə; 3) b a x **kəsbü kar**; 4) öldə etmə, tutma. **Kəsbî-elm** كسب علم elm öyrənmə, bilik öldə etmə.

KƏSBİ *a.* كسبى təhsilli, təhsillə əlaqədar olan.

KƏSBÜ KAR *a.* كسب və *f.* كار məşğuliyyət, sənət, peşə.

KƏSƏBƏ *a.* كسبه «kasib» *c.* kasıblar, fəqirlər, yoxsullar.

KƏSƏL *a.* كسل kefsiz, yorğun, süst.

KƏSİ *f.* كسى birisi, bir adam.

KƏSİF *a.* كثيف 1) sıx, qalın; 2) şəffaf olmayan; 3) qalın, yoğun; 4) qat; 5) qaba, kobud; 6) natəmiz, pinti.

KƏSİR *a.* كثير 1) çox, bol; 2) saysız-hesabsız; 3) sıx, çox yaxın.

KƏSİRÜLVÜQU' *a.* كثير الوقوع çox baş verən.

KƏSR *a.* كسر 1) sındırma, qırma, parçalama; 2) pozma, xələl gətirmə; 3) riyaziyyatda: bir ədədin bir neçə hissəyə bölünməsi; 4) b a x **kəsrə**; 5) bir işin görülməmiş, yarımçıq qalmış hissəsi; kəsir.

KƏSRƏ *a.* كسره ərəb yazısında [i] səsinə göstərən diakritik işarə.

KƏSRƏT *a.* كثرت 1) çoxluq, bolluq; 2) həddən ziyadəlik, artıqlıq; 3) basabas, qələbəlik.

KƏSRİ *a.* كسرى 1) çatışmazlığı olan; kəsirli; 2) kəsirə aid olan, kəsirlə olan.

KƏŞ *f.* كش çəkən.

KƏŞAKƏŞ *f.* كشاكش b a x **kəşməkəş**.

KƏŞAN *f.* كشان çəkən, çəkərək aparən.

KƏŞAN-KƏŞAN *f.* كشان كشان çəkə-çəkə.

KƏŞƏF *f.* كشف tısbağa.

KƏŞF *a.* كشف 1) meydana çıxarma; açma, tapma; 2) bilinməyən bir yeri və ya bir şeyi tapıb üzə çıxarma; 3) yoxlama, müayinə etmə; 4) kəşfiyyat; 5) sufilərdə: bir sirrin Allah tərəfindən bir adama bildirilməsi; ilham. **Kəşfi-əsrar** كشف اسرار sirlərin açılması.

KƏŞFİ *a.* كشفى kəşfə aid olan.

KƏŞFİYYAT *a.* كشفیات «*kəşfi*» *c.* 1) tapılıb üzə çıxarılan şeylər; 2) *t.* düşmənin olduğu yeri, qüvvəsini, yerləşməsini müxtəlif üsullarla öyrənmə; 3) faydalı qazıntıların və s. müxtəlif üsullarla axtarılması.

KƏŞİDƏ *f.* كشیده 1) çəkili, çəkilmiş; 2) sözlər arasında qoyulan üfüqi xətt; tire; 3) şapalaq.

KƏŞKİN(Ə) *f.* كشكين || ارپا çörəyi.

KƏŞKÜL *f.* كشكول dərvişlərin əllərində gözdirdikləri və verilən şeyləri içinə qoyduqları hind qozu qabığından düzəldilmiş qab.

KƏSMƏKƏŞ *f.* كشمكش çəkhaçək, çəkişmə, dartışma.

KƏŞŞAF *a.* كشاف 1) kəşf edən, üzə çıxaran; 2) kəşfiyyatçı dəstəsi // kəşfiyyatçı.

KƏŞTİ *f.* كشتی gəmi. **Kəştiyi-Nuh** كشتی نوح Nuhun gəmisi.

KƏŞTİBAN *f.* كشتيبن گəmiçi, dənizçi; gəmi kapitanı.

KƏTAİB *a.* كتائب «*kətibə*» *c.* əsgərlər.

KƏTB *a.* كتب yazma, yazı.

KƏTƏBƏ¹ *a.* كتبه «*katib*» *c.* katiblər.

KƏTƏBƏ² *a.* كتبه 1) kitab, lövhə və s. axırında imza yerində yazılan söz; 2) icazə vərəqəsi; icazənamə.

KƏTF *a.* كتف 1) kürək sümüyü; 2) çiyin.

KƏTFİYYƏ *a.* كتفيه çiyinləri də örtən baş örtüyü.

KƏTXUDA *f.* كتخدا 1) kənd işlərinə baxan məmur; yüzbaşı; 2) *m.* başqalarının işinə qarışan.

KƏTİBƏ *ə. كتيبه* 1) yazı, kitabə; 2) yazılı sənəd; 3) əsgəri hissə // hərbi dəstə.

KƏTM *ə. كتم* gizli; gizləmə.

KƏTMAN *ə. كتمان* sirr saxlama, sirr verməmə.

KƏTUN *ə. كتون* sirr saxlamağı bacaran, gizləyən.

KƏVAKİB *ə. كواكب* «kövkəb» *c.* ulduzlar.

KƏYAN *f. كيان* b a x **kiyan**².

KƏYANİ *f. كيانى* padşaha mənsub olan, şah nəslindən olan.

KƏYASƏT *ə. كياست* uzağı görmək qabiliyyəti olan; gözüaçıqlıq.

KƏZA *ə. كذا* bunun kimi, beləcə, həmçinin, eləcə də.

KƏZAI *ə. كذاي* 1) qəlp, saxta, uydurma; 2) zahiri, xarici; 3) yalançı.

KƏZALİK *ə. كذالك* həmçinin, eləcə də.

KƏZM *ə. كظم* qəzəb, hiddət.

KƏZZAB *ə. كذاب* yalançı, həmişə yalan danışan.

KİBAR *ə. كبار* «kəbir» *c.* 1) böyük; 2) *t.* kübar // alicənab.

KİBARANƏ *ə. كبار* və *f. انه* kübarcasına // alicənablıqla.

KİBƏR *ə. كبر* yaşlılıq, yaşlı olma.

KİBR *ə. كبر* 1) böyüklük, böyük olma; 2) lovğalıq, təkəbbür.

KİBRİT *ə. كبريت* 1) kükürd; 2) od yandırmaq üçün vəsait. **Kibriti-əhmər** *ə. كبريت احمر* «qırmızı kibrit» yalançı kimyagərlərin fəvqəladə qüvvəyə malik kimi təqdim etdikləri mövhumı bir cisim.

KİBRİTİ *ə. كبريتى* kibritə aid olan, kibritdən olan.

KİBRİYA' *ə. كبرياء* 1) böyüklük, calal; 2) *m.* Allah, Tanrı.

KİFAF *ə. كفاف* 1) bəslilik, bəs olma; 2) yaşamaq üçün lazım olan azuqə. **Kifafi-nəfs** *ə. كفاف نفس* bir adamın yaşamasına kifayət edən azuqə.

KİFAYƏT *ə. كفايت* 1) kafi miqdarda olma; 2) bacarıq.

KİHANƏT *ə. كهانت* bəzi ruhanilərin və ya xüsusi adamların gələcəyi xəbər vermələri.

KİLƏB *ə. كلاب* «kəlb» *c.* itlər, köpəklər.

KİLAR *f.* كلار ərzaq və s. yığılan iri dolab; anbar.

KİLİD *f.* كلید *əsl*i y. qıfıl.

KİLİM *f.* كلیم xovsuz palaz növü.

KİLK *f.* كلك qələm, yazı aləti.

KİLS *ə.* كلس kirəc daşı; əhəng.

KİLSİ *ə.* كلسی kirəc daşı növündən olan (*daş, torpaq və s. haqqında*).

KİMİYA' *ə.* كيميا *əsl*i y. b a x **kimya**.

KİMM *ə.* كم gülün kasacığı.

KİMYA' *ə.* كيميا *əsl*i y. maddələrin quruluşu haqqında elm.

KİMYAGƏR *ə.* كيميا və *f.* گر 1) kimya alimi; kimyaçı; 2) orta əsrlərdə: hər şeyi qızıla çevirmək iddiasında olan kimyaçı.

KİMYƏVİ *ə.* كيميوى kimyaya aid olan, kimyada alınan.

KİN *f.* كين b a x **kinə**.

KİNAYƏ(T) *ə.* كنایه || کنایت 1) bir mənanı düzünə deyil, dolayısı ilə ifadə edən söz; 2) tənəli, toxunan söz; 3) ədəbiyyatda: metafora.

KİNAYƏTGUNƏ *ə.* كنایت və *f.* گونه 1) tənəli; toxunan (*söz haqqında*); 2) metaforik.

KİNDAR *f.* كيندار 1) kin saxlayan, gizli ədavət bəsləyən; 2) intiqama həris olan; qisasçı.

KİNƏ *f.* كينه gizli ədavət hissi.

KİNƏBÜNYAN *f.* كينه بنیان kinli.

KİNƏCU *f.* كينه جو intiqam alan, intiqamçı.

KİNƏXAH *f.* كينه خواه intiqam almaq istəyən, qisas almağa həris olan.

KİNƏVƏR *f.* كينه ور gizli ədavəti olan; kinli, qərəzkar.

KİRAM *ə.* كرام «*kərim*» *c.* kərimlər.

KİRAMÜLKATİBEYN *ə.* كرام الكاتبين hər bir adamın savab və günahlarını qeyd etmək üçün onun sağ və sol çiyinlərində qərar tutmuş iki mələk.

KİRAR *ə.* كرار *təkrar.*

KİRAYƏ *ə.* كرايه *b a x kirə (1-ci mənada).*

KİRAYƏDAR *ə.* كرايه *və f. 1) دار b a x kirayənişin; 2) ev kira-yəyə verən; kirayəçi.*

KİRAYƏKEŞ *ə.* كرايه *və f. کش kirayə ilə yük və s. daşıyan, adam aparan.*

KİRAYƏNİŞİN *ə.* كرايه *və f. نشين kirayə ilə ev tutan, kirayə ilə mənzildə yaşayan.*

KİRAYƏNİŞİNİ *ə.* كرايه *və f. نشيني kirayə ilə ev tutma, kirayə ilə mənzildə yaşama.*

KİRBAS *ə.* كرباس *bez (parça).*

KİRDAR *ə.* كردار *güc, qüvvət, təqət.*

KİRDKAR *ə.* كرد كار *Allah, Tanrı.*

KİRƏ *ə.* كره *1) haqq müqabilində bir şeydən istifadə hüququnun başqasına verilməsi; 2) kirayə haqqı.*

KİRİŞMƏ *f.* كرىشمه *əslə a. 1) qaş-göz oynatma, qaş-gözlə işarə etmə, him-cim etmə; 2) naz, qəməz; him-cim.*

KİRM *f.* كرم *həşəratın bir növü; qurd.*

KİS *f.* كيس *qırısq, bükük (paltar, parça və s.).*

KİSƏ *f.* كيسه *1) iri torba; 2) cib.*

KİSƏDAR *f.* كيسه دار *dövlətli adamın gəlir-çıxarını hesablayan işçi.*

KİSƏVÜ HƏMYAN *f.* كيسه و هميان *qızıl, pul və s. qoyulub belə bağlanan uzunsov parça və ya meşin kisəcik; pul kisəsi.*

KİSVƏ(T) *ə.* كسوه || كسوت *1) paltar, üst-baş; 2) qıyafə, xarici görünüş; 3) Kəbənin üzərinə salınan toxunma örtük.*

KİŞ *f.* كش *1) din, məzhəb; 2) adət, vərdiş; 3) oxqabı, tirkeş, oxdan.*

KİŞMİŞ *f.* كشمش *tumsuz xırda dənəli üzüm qurusu.*

KİŞT *f.* كشت *əkin.*

KİŞTVAR *f.* كشتوار *əkin yeri; tarla, zəmi.*

KİŞTZAR *f.* کشتزار əkilmiş yer, toxum səpilmiş zəmi.

KİŞVƏR *f.* کشور ölkə, məmləkət.

KİŞVƏRİSTAN *f.* کشورستان ölkə, məmləkət yeri.

KİŞVƏRGÜŞA *f.* کشورگشا ölkələr alan; cahangir.

KİŞVƏRGÜŞAI *f.* کشور گشائی ölkələr alma; cahangirlik.

KİTAB *a.* کتاب 1) müəyyən mətn yazılmış, ən azı 48 səhifədən ibarət cildlənmiş əsər; 2) yazı yazmaq, haqq-hesab etmək üçün cildlənmiş böyük ölçülü dəftər; dəftərxana kitabı; 3) ədəbi və ya elmi əsər. **Kitabi-asimani** کتاب آسمانی Allah tərəfindən göydən nazil edilmiş üç kitab – *Qur'an, İncil, Tövrat*.

KİTABDAR *a.* کتاب və *f.* دار kitab saxlayan; kitabxanaçı.

KİTABƏ *a.* کتابه 1) binanın qapısı, divarı və ya abidələrin üzərində yazılmış və ya həkk edilmiş yazı; 2) qəbir daşları üzərində həkk olunmuş yazı.

KİTABƏT *a.* کتابت 1) yazı yazma sənəti, yazma; 2) üzünü köçürmə; 3) katib vəzifəsi; katiblik.

KİTABXANƏ *a.* کتاب və *f.* خانه 1) ümumi istifadə üçün kitabların toplandığı yer; 2) müəyyən mövzuya həsr edilmiş kitablar seriyası.

KİTABİ(YYƏ) *a.* کتابیه || کتابی 1) kitaba məxsus, kitabda yazılmış; 2) üç dini kitabdan (Quran, İncil, Tövrat) birinə qail olan şəxs; 3) kitab şəklində olan hər hansı əsər; 4) kvadrat şəklində şüşə qab.

KİTABŞÜNAS *a.* کتاب və *f.* شناس 1) bibliograf; 2) kitab mütəxəssisi.

KİTABÜLLAH *a.* کتاب الله «Allahın kitabı» Quranın adlarından biri.

KİTMAN *a.* کتمان sirr saxlayan, sirri başqalarına açmayan.

KİYAN¹ *a.* کيان 1) varlıq, mövcudluq; 2) təbiət, xasiyyət.

KİYAN² *f.* کيان qədim İranda hakimiyyət sürmüş əfsanəvi bir sülalə.

KİZB *a.* کذب yalan.

KÖHƏN *f.* کهن b a x köhnə.

KÖHƏNSAL(Ə) *f.* كهن سال || كهن ساله yaşlı, qocalmış, qarımış.
KÖHL *ə.* كحل b a x kühl.
KÖHNƏ *f.* كهنه b a x kühən.
KÖVDƏN *f.* كودن 1) yabı; 2) *m.* anlamaz, qanmaz, nadan.
KÖVKƏB *ə.* كوكب ulduz.
KÖVKƏBƏ *ə.* كوكبه 1) təntənə; 2) izdiham, qələbəlik.
KÖVKƏBİ *ə.* كوكبي ulduza aid olan.
KÖVN *ə.* كون olma, var olma; varlıq, mövcudiyyət, mövcud olma.
KÖVNEYN *ə.* كونين hər iki dünya, bu dünya və o dünya bir yerdə.
KÖVNÜ FƏSAD *ə.* كون و فساد aləm, təbiət.
KÖVNÜ MƏKAN *ə.* كون و مكان aləm, kainat.
KÖVSƏR *ə.* كوثر cənnətdə bulaq adı.
KU¹ *f.* كو b a x kuy¹.
KU² *f.* كو b a x kuy².
KU³ *f.* كو b a x kuy³.
KUB *f.* كوب vuran, döyən.
KUBƏKU *f.* كوبكو küçəbəküçə, hər tərəf.
KUDƏK *f.* كودك uşaq, tifil.
KUDƏKANƏ *ə.* كودكانه uşaqcasına, uşaq kimi.
KUDƏKMƏNİŞ *f.* كودك منش uşaq xasiyyətli, uşaq kimi sadələvh.
KUFİ *ə.* كوفی İraqdakı Kufə şəhərinin adından 1) qədim ərəb yazısının bir növü; 2) Kufə şəhərinə aid olan; kufəli.
KUFT *f.* كوفت vurma, döymə, zərbə.
KUH *f.* كوه çox hündür yer, dağ. **Kuhi-Qaf** قاف كوه Qaf dağı (Qafqaz dağları).
KUHİSTAN *f.* كوهستان b a x kuhsar.
KUHKƏN *f.* كوهكن dağı qazan, dağ yaran (*Nizaminin «Xosrov və Şirin» poemasının qəhrəmanı Fərhadın ləqəbi kimi işlədilir*).
KUHSAR *f.* كوهسار dağlıq.

KUHÜ DƏŞT *f.* کوه و دشت dağ və çöl, dağ-dərə.

KUR *f.* کور kor. **Kuri-madərza** مادرزاد anadangəlmə kor.

KUR-KURANƏ *f.* کور کورانه kor-koranə.

KUS *f.* کوس böyük təbil, nağara. **Kusi-rəhlət** رحلت 1) kar-van yola düşərkən çalınan təbil; 2) *m.* ölümçağı.

KUŞİŞ *f.* کوشش çalışma, səy etmə.

KUTAH, KUTƏH *f.* کوتاه || کوتاه bax kütah.

KUTAHƏNDİŞ, KUTƏHƏNDİŞ *f.* کوتاه اندیش || کوتاه اندیش uzağı görməyən, dar düşüncəli.

KUTAHNƏZƏR, KUTƏHNƏZƏR *f.* کوتاه || کوتاه və نظر uzağı görməyən.

KUY¹ *f.* کوی 1) hara, harada; 2) hansı; 3) səmt, tərəf, istiqamət.

KUY² *f.* کوی 1) küçə; 2) keçiləcək yer; keçid; 3) məhəllə; 4) böyük yol, işlək yol.

KUY³ *f.* کوی kos, top.

KUYBAZ *f.* کویباز top oynadan, topla oynayan; oyunçu.

KUZƏ *f.* کوزه bardaq.

KUZƏGƏR, KUZƏKAR, f. کوزه گر || کوزه saxsı qab ustası; dulusçu.

KÜBBAD *a.* کباد limon növü.

KÜBRA *a.* کبر || کبری 1) ən böyük; 2) (ən) böyük qız // (ən) böyük bacı.

KÜDURƏT *a.* کدورت 1) bulanıqlıq, tutqunluq; 2) *m.* qəm, qüssə, kədər.

KÜDURƏTAMİZ *a.* کدورت və *f.* کمیز kədərləndirən, qəm gətirən.

KÜDURƏTXANƏ *a.* کدورت və *f.* خانه 1) qəm, kədər olan yer, qüssələndirən yer; 2) *m.* bu dünya.

KÜFFAR *a.* کفار «kafir» c. kafirlər.

KÜFR *a.* کفر 1) kafirlik, dinsizlik; 2) söyüş.

KÜFRAN *a.* کفران yaxşılığı itirən.

KÜFRİ *ə. كُفْرِي küfrlə əlaqədar, kafirliyə aid.*

KÜFRİYYAT *ə. كُفْرِيَّات «küfri» c. ateist məzmunlu şeir(lər).*

KÜFRPƏRVƏR *ə. كُفْرٍ وَفٍ پرور dinsizlik tərəfdarı.*

KÜFTƏ *f. كُفْتَه əllə girdələnmiş qiymə ət.*

KÜHEYLAN *ə. كِهِيلَان cins ərəb atı.*

KÜHƏN *f. كِهِن 1) köhnəlmiş; 2) m. yaşlı, yaşa dolmuş; 3) köhnə, əski.*

KÜHL *ə. كُحْل 1) gözə çəkilən qara rəng; sürmə; 2) göz dərmanı.*

KÜHULƏT *ə. كُحُولَت insanın 30–50 yaş arasındakı kamillik dövrü.*

KÜLAH *f. كِلَاه papaq.*

KÜLAHDUZ *f. كِلَاه دُوز papaqtikən, papaqçı.*

KÜLBƏ *f. كِلْبَه əsli y. b a x qülbə. Külbei-əhzan كِلْبَه اِحْزَان*

1) yaxxana, matəmxana; 2) *m.* bu dünya.

KÜLƏÇƏ *f. كِلْچَه yarım xəz üst geyimi.*

KÜLƏNG *f. كِلْنِگ durna.*

KÜLFƏT *f. كِلْفَت 1) zəhmət, məşəqqət, yorucu iş, möhnət; 2) səmərəsiz zəhmət, əbəs çalışma; 3) rəsmi rəftar; 4) m. ailə, oğul-uşaq; 5) m. arvad, əyal, həyat yoldaşı.*

KÜLXAN *f. كِلْخَان b a x külxən.*

KÜLXANİ *f. كِلْخَانِي b a x külxəni.*

KÜLXƏN *f. كِلْخَن hamamlarda suyu qızdırmaq üçün od yandırılan yer, hamam ocağı.*

KÜLXƏNİ *f. كِلْخَنِي gecəni külxanda keçirən evsiz-eşiksiz // avara, sərgərdan.*

KÜLL *ə. كِل bütün, hamı(sı).*

KÜLLƏN *ə. كِلَا tamamilə, bütünlüklə, hamılıqla.*

KÜLLİ *ə. كِلِي çoxlu, bol, bolluca.*

KÜLLİYYAT *ə. كِلِيَّات «külli» c. 1) bir şeyin toplusu; 2) bir yazıçı və ya şairin bütün əsərləri.*

KÜLLİYYƏN *ə. كِلِيَّا 1) bütünlüklə, tamamilə; 2) heç, qətiyyən.*

KÜLLİYYƏT *ə. کلیت* 1) bütünlük, ümumilik; 2) çoxluq.

KÜMM *ə. كم* paltarın qolu.

KÜNAN *f. كنان* edən, edici.

KÜNBƏD, KÜNBƏZ *f. كنبد || كنب* 1) qübbə, yarımdairə şəklində tavan; 2) göy qübbəsi; 3) böyük, girdə qovuş.

KÜNC *f. كنج* bucaq, guşə.

KÜND¹ *f. كند* 1) biçinsiz, kobud; 2) küt, kəsməyən; 3) saatın dala qalması; 4) *m.* qoçaq, cəsur, igid.

KÜND² *f. كند* b a x **kündə** (*1-ci mənada*).

KÜNDƏ *f. كنده* 1) dustaqların ayağına vurulan bənd, bağ; 2) yaymaq və yastılmaq üçün girdə şəklə salınmış xəmir parçası.

KÜNFƏKAN *ə. كن فکان* 1) dünya, aləm; 2) b a x **künfəyəkun**.

KÜNFƏYƏKUN *ə. كن فيكون* xaraba, alt-üst, darmadağın.

KÜNH *ə. كنه* 1) bir şeyin sonu, ön son nöqtəsi; 2) fəlsəfədə: mahiyyət.

KÜNİŞT *f. كنشت* atəşgədə, atəşgah.

KÜNTÜ KƏNZ *ə. كنت و كنز* gizli xəzinə.

KÜNUZ *ə. كنوز* «kənz» *c.* xəzinələr, dəfinələr.

KÜNYƏ *ə. كنيه* ərəblərdə «əbu», «ibn» və ya «ümm» sözləri ilə başlanan ləqəb.

KÜRBƏT *ə. كربت* qəm, qüssə, kədər, dərd, qayğı.

KÜR(Ə)¹ *ə. كور || كوره* 1) mədən ocağı, dəmirçi kürəsi; 2) xörək bişirmək üçün dəmirdən və ya palçıqdan qayrılmış kiçik ocaq; 3) yeraltı su yatağı.

KÜRƏ² *ə. كوره* vilayət, ölkə.

KÜRƏ³ *ə. كره* şar, top. **Kürei-ərz** *كره ارض* Yer kürəsi.

KÜRƏXANƏ *ə. كوره* və *f. خانه* dəmirçinin, çörəkbişirənin və b. ocaq olan otağı.

KÜRƏMA' *ə. كرما ء* «kərim» *c.* kərimlər.

KÜRƏVİ *ə. كروي* kürəşəkilli, girdə.

KÜRƏVİYYƏT *ə.* كرويت yumruluq, yuvarlaqlıq.

KÜRNƏŞ *f.* كورنش || کرنش əlini döşünə qoyub birisinin qarşısında baş əymə; təzim.

KÜRRASƏ *ə.* كراسه əllə yazılan kitabın səkkiz səhifədən ibarət hissəsi.

KÜRS *ə.* كرس 1) səma, göy; 2) *m.* ilahi; Allah.

KÜRSİ *ə.* كرسی 1) bir neçə pilləli oturacaq // müəllim və ya natiqin oturduğu yer; 2) taxt; 3) mərkəz; 4) ərşin altındakı göy təbəqəsi. **Kürsiyihökumət** كرسی حکومت paytaxt; **kürsiyi-xitabət** كرسی خطابت xitabət kürsüsü; tribuna.

KÜRUR *ə.* كرور 1) təkrarlama, bir şeyin bir-birinin ardınca olması; 2) yüz min.

KÜSAHƏT *ə.* كساحت uşaq xəstəliyi.

KÜSAR *ə.* كسار yeyən-içən.

KÜSTAX *f.* كستاخ arsız, həyasız, sırtıq, üzlü.

KÜSTAXANƏ *f.* كستاخانه arsızcasına, həyasızcasına, sırtıqcasına.

KÜST(ÜVAN) *f.* كستوان || کست پəhləvanların bellərinə bağladıkları ip.

KÜSUF *ə.* كسوف günəşin tutulması.

KÜSUR *ə.* كسور «kəsir» *c.* 1) nöqsanlar, kəsirlər; 2) riyaziyyatda: kəsrlər.

KÜŞ *f.* كش öldürən, öldürücü.

KÜŞTƏ *f.* كشته olmuş, öldürülmüş.

KÜŞTİ *f.* كشتی güləşmə.

KÜTAH *f.* كوتاه qısa, gödək.

KÜTLƏ *ə.* كتله 1) iri metal, qiymətli daş və s. parçası; 2) yığın; 3) əməkçi xalq, əhali.

KÜTLƏVİ *ə.* كتلوی kütləyə mənsub olan, geniş xalq kütləsinə aid olan.

KÜTTAB *ا. كتاب «katib» c. katiblər.*

KÜTÜB *ا. كتب «kitab» c. kitablar. Kütübi-səməviyyə کتب سماويه Allah tərəfindən nazil olunmuş kitablar.*

KÜ'US *ا. كئوس «kə's» c. kasalar, piyalələr.*

Q

Q¹ *ا. ق* ərəb əlifbasının 21-ci, fars və əski Azərbaycan əlifbalarının 24-cü hərfi; əbcəd hesabında 100 rəqəmini ifadə edir.

Q² *ا. غ* əslində [ğ] səsinə bildirsə də, Azərbaycan dilinə keçmiş ərəb və fars sözlərinin əvvəlində işləndikdə [q] səsinə ifadə edir.

QAB¹ *ا. قاب* 1) məsafə, ara; 2) uzunluq ölçüsü. **Qabi-gövseyn** قاب قوسين *b a x qabü qövseyn (1-ci mənada).*

QAB² *ا. قاب* çərçivə.

QABƏ *ا. غابه* meşə, orman.

QABİL *ا. قابل* 1) qəbul edən, alan; 2) mümkün ola bilən; mümkün; 3) istedadı olan, istedadlı. **Qabili-əhtiram** قابل احترام hörmətli, hörmətə layiq; **qabili-e'tiraz** قابل اعتراض etiraz edilməli olan; **qabili-imkan** قابل امکان imkanı olan.

QABİLƏ *ا. قابله* mamaça.

QABİLÜŞŞƏHR *ا. قابل الشهر* gələn ay.

QABİN *ا. غابن* alverdə aldadan.

QABİR *ا. غابر* keçmiş, keçən (*zaman*).

QABİZ *ا. قابض* 1) tutan, alan; 2) sıxan; 3) mədəsi qəbiz olan, qarını işləməyən.

QABİZÜL'ƏRVAH *ا. قابض الارواح* canalan (*Əzrailin adlarından biri*).

QABŪ QÖVSEYN *ə. قاب و قوسین* 1) bir addımlığında olma, bir qarışlıq məsafədə; 2) Məhəmməd peyğəmbərin merac zamanı Allaha yayın ortası ilə ucları arasındakı məsafə qədər yaxın olması.

QADİR *ə. قادر* qüdrətli; bacarıqlı, bacaran. **Qadiri-biçun** *قادر بیچون* bərabəri olmayan qüdrət sahibi (*Allah nəzərdə tutulur*).

QADİRİ *ə. قادری* 1) Əbdülqadir Gilani tərəfindən əsası qoyulmuş dini məzhəb; 2) həmin məzhəbə mənsub olan adam.

QAF¹ *ə. قاف* 1) ərəb, fars və əski Azərbaycan əlifbalarında ق hərfinin adı; 2) Quran surələrindən birinin ilk hərfi və həmin surənin adı.

QAF² *ə. قاف* Ənqa, Simürğ və ya Zümrüd adlı əfsanəvi quşun yaşadığı yer kimi təsvir olunan bir dağın adı (*Qafqaz dağlarından biri olduğu güman edilir*).

QAFĀ'ə. قفا b a x **qəfa'** (2-ci mənada).

QAFİL¹ *ə. قافل* 1) qayıdan, döənən; 2) qapayan, bağlayan.

QAFİL² *ə. غافل* 1) qəflətdə olan, heç şeydən xəbəri olmayan; 2) diqqətsiz, etinasız.

QAFİLĀNƏ *ə. غافل و f. انه* qafilcəsinə, diqqətsizliklə, ehtiyatsızcasına.

QAFİLƏ *ə. قافله* 1) birlikdə səfər edən atlılar və s. dəstəsi; karvan; 2) nümayişçilər dəstəsi.

QAFİLƏSALAR *ə. قافلة و f. سالار* qafilə başçısı, karvanbaşı // dəstəbaşı.

QAFİRÜZZƏNB *ə. غافر الذنب* günahları bağışlayan (*Allah nəzərdə tutulur*).

QAFİYƏ *ə. قافیه* şeirdə beytlərin və ya misraların son hərflərinin uyğun gəlməsi.

QAFİYƏBAZ *ə. قافیه و f. باز* 1) şerin məzmununa deyil, əsasən qafiyələrin düzlüşünə fikir verən adam; 2) *m. pis* şair.

QAFİYƏPƏRDAZ *ə. قافیه و f. پرداز* 1) qafiyə düzəldən, qafiyə uyduran; 2) *m. pis* şair.

QAFİYƏSƏNC *ə. قافیه və f. سنج «qafiyə ölçən»* 1) qafiyələrin düzgünlüyünü qiymətləndirə bilən, qafiyələri tənqid edə bilən; 2) *m. şair.*

QAFTAQAF *ə. قاف və f. تا «Qafdan Qafa qədər»* 1) *m.* bütün yerlərdə, bütün ölkələrdə, hər yerdə; 2) *m.* başdan-başa, tamamilə.

QAHİR(Ə) *ə. قاهره || قاهر* 1) qəhr edən, cəbr edən; 2) məhv edən, yox edən; 3) üstün gələn; qalib; 4) dəf edən, rədd edən.

QAI *ə. غائي* məqsədə aid olan.

QAİB *ə. غائب b a x qayib.*

QAİBANƏ *ə. غائب və f. انه b a x qayibanə.*

QAİD¹ *ə. قائد* 1) komandan; 2) dəstəbəşi // çavuş; 3) rəhbər, başçı; 4) sürünün qabağında gedən təkə və s.

QAİD² *ə. قاعد* oturan, oturmuş (*adam*).

QAİDƏ(T) *ə. قاعدت || قاعده* 1) duracaq, altlıq; 2) qayda, üsul, nizam, yol.

QAİDƏTƏN *ə. قاعدتاً* qayda üzrə, qaydaya görə.

QAİL *ə. قائل b a x qayil.*

QAİLƏ *ə. غائله b a x qayilə.*

QAİM *ə. قائم b a x qayim.*

QAİMƏ *ə. قائمه b a x qayimə.*

QAİMƏN *ə. قائماً* 1) ayaq üstdə olduğu halda, ayaq üstdə; 2) yuxarıdan aşağıya, şaquli.

QAİMMƏQAM *ə. قائم مقام b a x qayimməqam.*

QAİMÜZZAVİYƏ *ə. قائم الزاويه* düzbucaqlı üçbucaq.

QAİT *ə. غائط b a x qayit.*

QAİZ *ə. غائط* acıqlanan, hirsələnən.

QAL¹ *ə. قال* 1) söz, danışiq; 2) hay-küy, mübahisə.

QAL² *ə. قال* ərinti (*metal haqqında*).

QALƏN *ə. قالاً* sözlə, şifahi.

QALİ¹ *ə.* غالى baha(lı).

QALİ² *ə.* غالى qaynayan, qaynar.

QALİB¹ *ə.* قالب qəlib, ölçü.

QALİB² *ə.* غالب 1) üstün gələn, qələbə çalan; 2) daha qüvvətli.

QALİBA *ə.* غالبا b a x **qalibən**.

QALİBANƏ *ə.* غالب və *f.* انه qalib kimi, qalibcəsinə.

QALİBƏN *ə.* غالباً 1) ehtimal ki, güman ki; 2) çox zaman, çox vaxt; 3) əksəriyyət, çoxusu.

QALİBYƏT *ə.* غالبيت qalib gəlmə; üstünlük.

QALİYƏ *f.* غاليه 1) müşk və ənbərdən düzəldilib qaşa və saça sürtülən ətirli qara yağ; 2) ətirli, rəyihəli; 3) *s.* qara.

QALİYƏBAR *f.* غاليه بار b a x **qaliyəgun**.

QALİYƏFAM *f.* غاليه فام b a x **qaliyəsa**.

QALİYƏGUN *f.* غاليه گون qaliyə saçan, ətir yayan; ətirli.

QALİYƏMU(Y) *f.* غاليه موى || غاليه مو saçı müşk və ənbər qoxusu verən, qaliyə saçlı.

QALİYƏSA *f.* غاليه سا 1) müşk və ənbəri olan; qaliyəli; 2) *m.* qara.

QALMAQAL // **QALMƏQAL** *ə.* قالماقال 1) dedi-qodu; 2) hay-küy, səs-küy; 3) oyun, şəbədə.

QALÜ *ə.* قالو b a x **qalü bəla**.

QALÜ BƏLA' *ə.* قال و بلا ء 1) çoxdan, lap əvvəldən, qədimdən; 2) ata-baba dövründən qalmış.

QALÜ Qİ(Y)L *ə.* قال و قيل b a x **qiylü qal**.

QAMƏT *ə.* قامت boy, boy-buxun.

QAMİR *ə.* غامر xarab, xaraba.

QAMİZ *ə.* غامض aydın olmayan, anlaşılmayan; anlaşılmaz.

QAMİZAT *ə.* غامضات «qamiz» *c.* anlaşılmaz şeylər, örtülü məsələlər.

QAMUS *ə.* قاموس *əsl* *y.* 1) dəniz; 2) lüğət kitabı; 3) ensiklopediya.

QANE' *ا. قانع* kifayətlənən, tamah etməyən, çox istəməyən.

QANİT *ا. قانت* 1) itaət edən, tabe olan; 2) Allahın göstərişlərini yerinə yetirən.

QANİTAT *ا. قانتات «qanit» c.* 1) itaət edənlər, tabe olanlar; 2) naümid olanlar, məyus olanlar.

QANUN¹ *ا. قانون əsli y.* 1) qayda; 2) ictimai və hüquqi münasibətlərin hər hansı sahəsini nizama salmaq üçün dövlət tərəfindən müəyyən edilən və hamı üçün məcburi olan nizamnamə; 3) üsul, nizam.

Qanuni-əsasi *ا. قانون اساسی* əsas qanun, konstitusiya.

QANUN² *ا. قانون əsli y.* bəzi Şərq ölkələrində mizrabla çalınan musiqi aləti.

QANUNDAR *ا. قانون və f. دار* qanun gözləyən, qanuna tabe olan; qanuna müvafiq.

QANUNƏN *ا. قانوناً* qanuna uyğun, qanun üzrə.

QANUNİ *ا. قانونی* 1) qanuna mənsub, qanun əsasında olan; 2) qanun-qayda qoyan adam.

QANUNİYYƏT *ا. قانونیت* 1) qanunauyğunluq, qanuni olma; qanunilik; 2) hökmün, qərarın və s. qanun qüvvəsinə minməsi.

QANUNNAMƏ *ا. قانون və f. نامه* qanunlar məəcəlləsi, qanunlar toplusu.

QANUNPƏRƏST *ا. پرست و f. قانون* b a x **qanunşünas** (2-ci mənada).

QANUNŞÜNAS *ا. شناس و f. قانون* 1) qanunlar mütəxəssisi olan hüquqşünas; 2) qanuna ciddi riayət edən.

QAR¹ *ا. قار* qara saqqız.

QAR² *ا. غار* mağara.

QARE' *ا. قارئ* 1) oxuyan, müaliə edən; oxucu; 2) yaxşı Quran oxuyan.

QAREH *ا. قارح* böyük, yekə, qart (*heyvan*).

QARƏT *ا. غارت* çapqın, çapovul, talan, yağma(lama).

QARƏTGƏR *ə. غارت və f. گر qarətçi.*

QARİ *ə. قاری kəndli, kəndçi.*

QARİB¹ *ə. قارب 1) yaxınlaşdırən; 2) qayıq.*

QARİB² *ə. غارب 1) boyun; 2) yal (at və s.-də).*

QARİQ *ə. غارق suda batən, suda qər q olan.*

QARİS¹ *ə. قارص 1) yolan; 2) sancan // göynədən.*

QARİS² *ə. قارس bərk, möhkəm (söyüş haqqında).*

QARUN *ə. قارون Bəni-İsraildə var-dövləti ilə məşhur olan adamın adından m. həddindən artıq varlı, çox dövlətli.*

QASİB *ə. غاصب zorla alan, qəsb edən, qəsbkar; mənimsəyən.*

QASİD *ə. قاصد 1) məktub və s. aparıb-gətirən adam; 2) yola çıxan, yola düşən; 3) çalışan, cəhd edən; 4) elçi; 5) qısa, kəsə (yol); 6) qəsd edən, niyyət edən, məqsəd güdən.*

QASİL *ə. قاصل kəskin, iti.*

QASİM¹ *ə. قاسم 1) bölən, bölüşdürən, bölücü; 2) şərik olan (dərdə); 3) riyaziyyatda: məxrəc. Qasimi-rizq قاسم رزق ruzi bölən, canlıların, xüsusilə də insanların ruzisini paylayan (Allah nəzərdə tutulur).*

QASİM² *ə. قاصم 1) sındıran, qıran, dağıdan; 2) çatlayan, sınan.*

QASİM³ *ə. قاصم bədbəxtlik, bəxtsizlik.*

QASİR *ə. قاصر 1) qısa, gödək; 2) nöqsanlı, naqis; 3) həddi-bülüğa çatmamış; 4) gücsüz, zəif, aciz; 5) təsirsiz.*

QASİRÜLYƏD *ə. قاصر الید «əli gödək» 1) m. əlindən iş görməyən, bacarıqsız; 2) m. möhtac.*

QAŞİYƏ *ə. غاشيه yəhər örtüyü.*

QAŞİYƏDAR *ə. غاشيه və f. دار pərdəli, örtülü.*

QAŞİYƏKƏŞ *ə. غاشيه və f. كش 1) başqasının yəhər örtüyünü gəzdirən (adam); 2) m. birinə sədaqətlə qulluq edən, səmimi xidmət edən.*

QATE' *ə. قاطع 1) kəsən, qıran, üzən; 2) dayandıran, saxlayan; 3) qət edən; 4) iti, kəskin; 5) qəti, möhkəm (adam); 6) bərk, tünd (spirtli içki); 7) çəpər; ayıran. Qatei-təriq قاطع طريق b a x qateüttəriq.*

QATEÜTTƏRİQ *ا. قاطع الطريق* yolkəsən, qaçaq.

QATİBƏ *ا. قاطبه* bütün, hamı, tam.

QATİBƏN *ا. قاطبًا* 1) bütünlüklə, tamamilə; 2) əsla, heç.

QAYƏ *ا. غايه* məqsəd, arzu, niyyət.

QAYƏT *ا. غايث* 1) son, nəhayət, axır; 2) nəticə, məqsəd; 3) hədd, dərəcə; 4) çox, çoxlu.

QAYİB *ا. غايب* 1) hazırda olmayan, gözdən uzaq olan; 2) olduğu yer məlum olmayan; 3) iştirak etməyən; olmayan; 4) qrammatikada: üçüncü şəxs.

QAYİBANƏ *ا. غايب və f. انه* özü iştirak etmədən; qiyabi.

QAYİL *ا. قابل* 1) deyən, söyləyən; 2) inanan; 3) etiraf edən, iqrar edən; 4) rəvayət edən, danışan; 5) razılıq verən; razı.

QAYİLƏ *ا. غايله* dərd, bəla, sıxıntı.

QAYİM *ا. قائم* 1) ayaq üstə duran; dayanan; 2) mövcud olan; olan; 3) b a x **qayimməqam**; 4) dik duran; şaquli duran; 5) namaz qılan, namaz üstündə olan; 6) möhkəm, mətanətli; 7) davamlı, bərk; 8) irəli sürülmüş, qaldırılmış (*məsələ, sübut və s.*).

QAYİMƏ *ا. قائمه* 1) keçmişdə: uzun kağız üzərində yazılan əmr-namə; 2) bankın buraxdığı və pul yerinə işlədilən qiymətli kağız; 3) satılan mal siyahısı; 4) dəstə (*qılncda*); 5) həndəsədə: düzbucaq.

QAYİMMƏQAM *ا. قائم مقام* 1) birinin yerini tutan, yerinə keçən; müavin; 2) hər hansı bir vəzifəni müvəqqəti icra edən; 3) qəzanı idarə edən inzibati məmur.

QAYİT *ا. غايط* insan nəcisi.

QAZ¹ *ا. غاز* 1) yamaq; 2) açar yeri; 3) dəlik, deşik.

QAZ² *f. غاز* yarım dinar dəyərində pul vahidi.

QAZƏ¹ *f. غازه* zolaq.

QAZƏ² *f. غازه* qırmızı ənlək.

QAZI *ا. قاضی* 1) yerinə yetirən, icra edən; 2) şəriət məhkəməsinə hakim.

QAZIXANƏ *ə. قاضى və f. خانه* qazı idarəsi, qazı divanxanası.

QAZIYÜLHACAT *ə. قاضى الحاجات* hər kəsin ehtiyaclarını yerinə yetirən (*Allah nəzərdə tutulur*).

QAZI *ə. غازی* 1) qəzəvat döyüşündə qalib gələn; 2) qalib, fəteh.

QAZİB *ə. غاضب* qəzəbli, hirsli, acıqlı.

QAZİF *ə. قاذف* 1) atan, tullayan; 2) söyüş söyən.

QAZİM *ə. قاضم* gəmirici.

QEYB *ə. غيب* 1) hazırda olmama, göz önündə olmama; 2) bəlli olmayan şey(lər), naməlum şey(lər); 3) gözlə görünməyən ruhani aləm; 4) gizli, məxfi.

QEYBDAN *ə. غيب və f. دان* qeybi bilən, gələcəkdə olacaq hadisələri xəbər verən.

QEYBƏT *ə. غيبت* 1) birisinin ardınca söz söyləmə, onun əyər-əskiyini danışma; 2) ortalıqda olmama, gözdən gizli olma, hazır olmama; qayıblıq.

QEYBİ *ə. غيبی* 1) qeybə mənsub olma; 2) göz önündə olmayan; 3) gözəgörünməyən; gizli, sirli.

QEYD¹ *ə. قيد* 1) bənd etmə; bağlama; 2) bağlayacaq şey; bağ, bənd, zəncir; 3) əsirlik, əsarət; 4) həbs etmə // əl-qolunu bağlama.

QEYD² *ə. قيد* 1) qısaca yazma, qeyd etmə; 2) dəftərə salma; yazma; 3) *m.* əhəmiyyət vermə; qayğı.

QEYD³ *ə. قيد* qrammatikada: zərf.

QEYDİ *ə. قیدی* 1) məhbus, dustaq; 2) *m.* əli-ayağı bağlı.

QEYDKƏŞ *ə. قيد və f. كش* 1) qeydə qalan, qayğı çəkən; 2) diqqətli.

QEYR *ə. غير* 1) yad, biganə; 2) özgə, özgəsi; 3) başqa, digər, ayrı.

Qeyri-adi *غیر عادی* adi olmayan; fəvqəladə; **qeyri-amil** *غیر عامل* 1) əsassız, faktsız; 2) səbəbsiz; **qeyri-baliğ** *غیر بالغ* həddi-bülüğa çatmamış; yeniyetmə; **qeyri-bədii** *غیر بدیعی* bədii olmayan; **qeyri-bərabər** *غیر برابر* bir bərabərdə olmayan; müxtəlif

bərabərlikdə olan; **qeyri-caiz** غير جائز 1) icazəsi olmayan, icazəsiz; 2) qadağan edilən // yol verilməyən; 3) haram; **qeyri-dustanə** غير دوستانه dotscasına olmayan, dosta yaraşmayan; düşməncəsinə; **qeyri-elmi** غير علمی elmi prinsipə əsaslanmayan, elmdən uzaq olan; **qeyri-ədəbi** غير ادبی ədəbi olmayan; kobud, qaba, ədəbsiz; **qeyri-əxlaqi** غير اخلاقی əxlaqa zidd olan, əxlaq qaydalarına uymayan; **qeyri-ələmi** غير علمی qanunsuz, gizli, qeyri-leqal; **qeyri-əskəri** غير عسکری b a x **qeyri-hərbi**; **qeyri-fırqə** غير فرقə b a x **qeyri-hizbi**; **qeyri-hazır** غير حاضر hazır olmayan, göz önündə olmayan; **qeyri-hərbi** غير حربی hərbi olmayan; mülki; **qeyri-hizbi** غير حزبی 1) partiya üzvü olmayan; bitərəf, partiyasız; 2) mənsub olmayan, aid olmayan; **qeyri-insani** غير انسانی insan qüvvəsi xaricində olan, fəvqəladə; insana yaraşmayan; **qeyri-ixtiyari** غير اختیاری b a x **qeyri-iradi**; **qeyri-iradi** غير ارادی iradəsindən asılı olmayan // qeyri-şüuri, ixtiyarsız; **qeyri-qabil** غير قابل qəbul edilə bilməyən, mümkün olmayan; **qeyri-qanuni** غير قانونی qanuna zidd; qanunsuz; **qeyri-qənaətbəxş** غير قناعتبخش qənaətbəxş olmayan; yarıtmaz, pis; **qeyri-qət'i** غير قطعی qəti olmayan; **qeyri-maddi** غير مادی maddi olmayan; mənəvi; **qeyri-mə'kul** غير مأکول yeyilməyən; yemək üçün yaramayan; **qeyri-məqbul** غير مقبول 1) qəbul edilməyən; 2) tələbəyə verilən ən aşağı qiymət; **qeyri-məqdur** غير مقدور imkan xaricində olan; **qeyri-mənqul** غير منقول 1) tərpədilməyən, tərpənməz; 2) köçürülməyən, köçürülməz; 3) nəql edilə bilməyən, nəql edilməz; 4) hüquqda: daşınmaz (*əmlak*); **qeyri-mər'i** غير مرئی gözə görünməyən, görünməz; **qeyri-mərgub** غير مرغوب bəyənilməyən, xoşa gəlməyən; **qeyri-məs'ul** غير مسئول 1) məsul olmayan, cavabdeh olmayan; 2) məsuliyyətsiz; **qeyri-məşru'** غير مشروع 1) qanunsuz; 2) şəriətə uyğun gəlməyən, dinə görə düz olmayan; 3) tanınmayan,

adsız-sansız; **qeyri-məşkuk** مشکوک غير şəksiz-şübhəsiz, qəti; **qeyri-məşmul** مشمول غير 1) daxil olmayan, nisbəti olmayan; 2) hərbi xidmətə çağırılmayan; **qeyri-mətbu'** مطبوع غير çap edilməmiş; **qeyri-mətlub** مطلوب غير tələb edilməyən, tələb olunmayan; **qeyri-məzrub** غير مضروب 1) zərbədən uzaq // atəşə tutulmayan; 2) zərb edilməmiş; kəsilməmiş (*pul, medal və s.*); **qeyri-mövzun** غير موزون 1) mütənasib olmayan; 2) ədəbiyyatda: vəznə olmayan // vəznə uyğun gəlməyən // vəznə pis olan; 3) riyaziyyatda: simmetrik olmayan; 4) musiqidə: ritmsiz, ritmi olmayan, qulağa pis gələn; **qeyri-mücaz** مجاز غير icazəsi olan; qanuni, leqal; **qeyri-müfid** غير مفيد faydalı olmayan; faydasız; **qeyri-mükəffən** مكن غير kəfənsiz; **qeyri-mükərrər** مكرر غير təkrar edilməyən; **qeyri-münbit** غير منبت münbit olmayan, məhsul verməyən; **qeyri-münsərif** غير منصرف 1) uzaqlaşmayan, aralanmayan; 2) getməyən; **qeyri-müntəşir** منتشر غير 1) çap edilməyən, nəşr edilməyən; 2) yayılmayan; 3) yazılmayan; **qeyri-müntəzir** غير منتظر gözlənilməyən; **qeyri-mürəttəb** غير مرتب 1) qaydaya salınmamış; qanunsuz; 2) səliqəsiz, səliqəyə uyğun gəlməyən; **qeyri-müsəlləh** غير مسلح silahsız, yaraqsız; **qeyri-müstəqim** غير مستقيم 1) əyri; 2) düzünə olmayan, dolayısı ilə; **qeyri-mütəarif** غير متعارف 1) adətdən kənar, adətə zidd olan; 2) işlənməyən; **qeyri-mütənahi** غير متناهي 1) sonu olmayan, sonsuz; 2) həddi-hüdudu olmayan; ucsuz-bucaqsız; 3) məhdud olmayan; **qeyri-mütərəqqib** غير مترقب 1) ümid olunmayan; gözlənilməyən; 2) nəzərdə tutulmayan; **qeyri-mütəcaviz** غير متجاوز 1) təcavüz etməyən; 2) həddi-hüdudu aşmayan, çıxırından çıxmayan; 3) üstün olmayan; 4) *m.* dinc, sakit; **qeyri-müvafiq** غير موافق müvafiq olmayan, münasib olmayan; **qeyri-müvəccəh** غير موجه üzürsüz, qəbulu mümkün olmayan; **qeyri-səhih** غير صحيح doğru olmayan, düzgün olmayan; səhv,

yanlı; **qeyri-şafi** غير شافى inandırıcı olmayan, düzgün olmayan // qane etməyən; **qeyri-züfəqar** غير ذوفقار zoologiyada: bel sümüyü olmayan; onurğasız.

QEYRƏ a. غيره 1) ondan başqa; 2) və sairə, və ilaxır.

QEYRƏT a. غيرت 1) vətənin, xalqın, müqəddəs bir şeyin təəs-sübünü çəkmə, onun şərəfini, heysiyyatını qoruma; 2) namus, təmiz ad; 3) fəvqəladə şey; çalışqanlıq; 4) səbr, dözümlü.

QEYRƏTKƏŞ a. غيرت və f. كش b a x **qeyrətmənd**.

QEYRƏTMƏND a. غيرت və f. مند b a x **qeyrətpərəst** (*l-ci mənada*).

QEYRƏTPƏRƏST a. غيرت və f. پرست 1) qeyrət çəkən; qey-rətli; 2) son dərəcə qısqanc.

QEYRXAH a. خواه və f. خوا b a x **qeyrpərəst**.

QEYRXAHİ a. خواهی və f. خواهی cəfəkeşlik; altruizm.

QEYRİYYƏ a. غيره başqasına aid olan, başqası ilə əlaqədar olan.

QEYRPƏRƏST a. پرست və f. پرست cəfəkeş; altruist.

QEYSƏR a. قيصر əsl i. 1) Roma, Bizans və Osmanlı impe-ratorlarının titulu; 2) m. hökmdar, padşah.

QEYY a. قى qusma, sıfraq, qaytarma.

QEYZ a. غيظ hirs, acıq, qəzəb, hiddət.

QEYZNAK a. غيظ və f. ناك acıqlı, qəzəbli, hiddətli.

QƏBA' a. قبا qaba (*üst geyimi*).

QƏBAEH a. قبائح «qəbihə» c. b a x **qəbayeh**.

QƏBAHƏT a. قباح 1) pis iş, yaramaz hərəkət; 2) murdarçılıq; 3) alçaqlıq.

QƏBAİL a. قبائل «qəbilə» c. b a x **qəbayil**.

QƏBALƏ a. قبالة 1) qəbz; 2) topdansatış.

QƏBALƏNAMƏ a. قبالة və f. نامه algı-satqı sənədi.

QƏBAPUŞ a. قبا və f. پوش qaba geymiş; qabalı.

QƏBAVƏT *ə.* غباوت ağılsızlıq, sarsaqlıq.

QƏBAYEH *ə.* قبایح pis işlər, qəbahətlər.

QƏBAYİL *ə.* قبایل qəbilələr.

QƏBBAN *ə.* قبان böyük tərəzi, qapan.

QƏBİ *ə.* غبی ağılsız, sarsaq.

QƏBİH *ə.* قبیح 1) çirkin, yaraşıqsız, yöndəmsiz; 2) pis, yaramaz.

QƏBİL *ə.* قبیل cins, növ.

QƏBİLƏ *ə.* قبيله tayfa, əşirət; nəsil, oymaq.

QƏBİR *ə.* قبر məzar, gor.

QƏBİRİSTAN *ə.* قبرستان və f. ölü basdırılan yer; məzaristan.

QƏBİZ *ə.* قبيض qarnı bağlanma, qarnı işləməmə.

QƏBQƏB *ə.* غغب buxaq.

QƏBL *ə.* قبل əvvəl, qabaq, öncə.

QƏBLƏLCƏZA' *ə.* قبل الجزاء cəza günündən əvvəl (*bu dünya nəzərdə tutulur*).

QƏBLƏL'İSLAM *ə.* قبل الاسلام islam dinindən əvvəl; islamaqədən.

QƏBLƏLMİLAD *ə.* قبل الميلاد miladdan əvvəl, eramızdan əvvəl.

QƏBLƏLMÖVT *ə.* قبل الموت ölümdən qabaq, ölməzdən əvvəl.

QƏBN *ə.* غبن alverdə aldatma.

QƏBRA' *ə.* غبرا 1) torpaq rəngli; boz; 2) yer, yer üzü.

QƏBUL *ə.* قبول 1) verilən, göndərilən şeyi alma; 2) təşkilata, partiyaya və s. daxil olma.

QƏBZ *ə.* قبض 1) ələ alma; tutma; 2) verilən pul və s. üçün alınan sənəd; 3) həbs etmə. **Qəbzi-ruh** قبض روح Əzrailin adamın canını alması.

QƏBZƏ *ə.* قبضه 1) pəncə, ovuc; 2) dəstə(k), qulp; 3) bir ovuc, bir az.

QƏDD *ə.* قد boy, qamət. **Qəddi-bala** قد بالا hündür boy.

QƏDDAH *ə.* قдах 1) pisləyən, eyib axtaran; 2) dulusçu; 3) çaxmaqdaşı ilə od alan; 4) çaxmaqdaşı.

QƏDDAR *ə. غدار* 1) zalım, mərhəmətsiz, amansız; 2) vəfasız, xain; 3) namərd, xəyanətkar, əhdini pozan; 4) *m.* bahaçı, bahacıl, adamsoyan (*alverçi haqqında*).

QƏDDARANƏ *ə. غدار* və *f. انه* qəddarcasına, mərhəmətsizcəsinə, insafsızcasına.

QƏDDARƏ *ə. قداره* hər iki tərəfi kəsən iti qılınc.

QƏDDÜ QAMƏT *ə. قد و قامت* boy-buxun.

QƏDƏH *ə. قدح* 1) cam, pialə, qədəh; 2) parça növü.

QƏDƏHXOR *ə. قدح* və *f. خور* b a x **qədəhpeyma** (*2-ci mənada*).

QƏDƏHXORƏ *ə. قدح* və *f. خوره* b a x **qədəhnuş**.

QƏDƏHNUŞ *ə. قدح* və *f. نوش* qədəhdən içki içən, şərab içən.

QƏDƏHPEYMA *ə. قدح* və *f. پيما* 1) qədəh gəzdirən, qədəhlə içki paylayan; saqi; 2) çox içki içən.

QƏDƏM *ə. قدم* 1) addım; 2) ayaq; 3) bir addımlıq məsafə.

QƏDƏMƏ *ə. قدمه* 1) nərdivan ayağı, nərdivan pilləsi; 2) *m.* də-rəcə, səviyyə.

QƏDƏMƏNDƏZ *ə. قدم* və *f. انداز* qədəm atan, ayaq basan, ad-dım atan.

QƏDƏMGÜZAR *ə. قدم* və *f. گذار* b a x **qədəmnihad**.

QƏDƏMİ *ə. قدمی* ayağa aid olan.

QƏDƏMNIHAD *ə. قدم* və *f. نهاد* b a x **qədəmran**.

QƏDƏMRAN *ə. قدم* və *f. ران* qədəm qoyan, ayaq basan.

QƏDƏR¹ *ə. قدر* tale, fələk, bəxt.

QƏDƏR² *ə. قدر* b a x **qədər²**.

QƏDİD *ə. قدید* 1) gündə qurudulan ət; qaxac; 2) oda basdırılıb bişirilən bütöv qoyun ət; basdırma; 3) *m.* çox zəif və arıq adam.

QƏDİM *ə. قدیم* uzaq keçmişə aid olan // köhnə, köhnədənqalma.

QƏDİMƏN *ə. قدیمًا* 1) qədim zamanda; qədimdə; 2) qədimdən bəri.

QƏDİMİ *ə. قدیمی* 1) qədimdən qalma; 2) qocaman.

QƏDİR¹ *ə. قدير* 1) çox qüdrətli, ən qadir; 2) Allahın gözəl adlarından biri.

QƏDİR² *ə. قدر* 1) miqdar, əndazə, ölçü; 2) ...dək (*qoşma*).

QƏDİR³ *ə. غدير* göl, dəryaça.

QƏDİRİ *ə. غدیری* gölə aid olan, dəryaçada olan.

QƏDR¹ *ə. قدر* 1) dəyər, qiymət; 2) hörmət, etibar; 3) rütbə, dərəcə; 4) miqdar, kəmiyyət.

QƏDR² *ə. غدر* 1) sözünün üstündə durmama; vəfasızlıq, xəyanət; 2) zülm, rəhmsizlik, zalımlıq.

QƏDRDAN *ə. قدر və f. دان* işə, adama qiymət qoyan; qədirbilən.

QƏDRİ *ə. قدری* bir qədər, bir az.

QƏDRMİSAL *ə. قدر مثال* qədir-qiymətinə dəyən, uyğun gələn.

QƏDRNAŞÜNAS *ə. قدر və f. ناشناس* qədir-qiymət bilməyən, insana qiymət qoymayan.

QƏDRNAŞÜNASİ *ə. قدر və f. ناشناسی* qədir-qiymət bilməmə, insana qiymət qoymama.

QƏDRŞÜNAS *ə. قدر və f. شناس* qədir-qiymət bilən, insana qiymət qoyan.

QƏDRŞÜNASİ *ə. قدر və f. شناسی* qədir-qiymət bilmə, insana qiymət qoyma.

QƏFA' *ə. قفا* 1) arxa; qoşunun arxası; aryerqard; 2) başın peysər hissəsi; baş.

QƏFADAR *ə. قفا və f. دار* 1) birisinin arxasında gedən, ona tabe olan; 2) arxadaş, yoldaş.

QƏFƏS *f. قفس* b a x **qəfəsə** (*1-ci və 4-cü mənələrdə*).

QƏFƏSƏ *f. قفسه* 1) quş saxlamaq üçün nazik millərdən və ya taxta zolaqlardan düzəldilmiş hücrə; heyvan saxlamaq üçün divarları və üstü metal millərdən düzəldilmiş hücrə; 2) tikilinin suvaq çökilməmiş ağac şəkəki; 3) bədənə sümükləri; skelet; 4) *m.* çox arıq adam; 5) satılan malı və s. yığmaq üçün mərtəbəli bölmələri olan hücrə.

QƏFFAL *ə. قفال* 1) qıfıl qayıran; qıfılçı; 2) çilingər.

QƏFFAR *ə. غفار* 1) çox bağışlayan, günahlardan keçən; 2) Allahın gözəl adlarından biri.

QƏFİR *ə. غفير* ümumi, toplu.

QƏFLƏT *ə. غفلت* qafillik, xəbərsizlik, qafil olma.

QƏFLƏTƏN *ə. غفلتاً* qəfildən, gözlənilmədən.

QƏFLƏTSƏRA *ə. غفلت və f. سرا* 1) qəflət yeri; 2) *m.* bu dünya.

QƏFLƏTZƏDƏ *ə. غفلت və f. زده* qəflətə qapılmış, qəflətdə qalmış.

QƏFR *ə. قفر* çöl, biyaban.

QƏFUR *ə. غفور* 1) bağışlayan, güzəşt edən, əfv edən; 2) Allahın gözəl adlarından biri.

QƏHHAR¹ *ə. قهار* 1) qüdrətli, güclü; 2) məcbur edən.

QƏHHAR² *ə. قهار* batıran, məhv edən.

QƏHQƏHƏ *ə. قهقهه* 1) uca səslə gülmə; 2) qırmızı rəngli çiçək açan sarmaşıq bitkisi.

QƏHR *ə. قهر* 1) qəzəb, hirs, hiddət; 2) zorlama; 3) cəbr etmə, məcbur etmə; 4) təbə olma; tabelik; 5) pərtlik, diltxorluq.

QƏHRƏMAN *f. قهرمان* igid, cəsur, bahadır.

QƏHRƏMANANƏ *f. قهرمانانه* qəhrəmancasına.

QƏHRƏMANİ *f. قهرمانی* qəhrəmanlıq, igidlik.

QƏHRƏN *ə. قهراً* zorla, güclə.

QƏHT *ə. قحط* az tapılan, qəhət.

QƏHVƏ *ə. قهوه* 1) tropik ölkələrdə bitən boyaqotukimilər fəsiləsindən həmişəyaşıl ağac və kol cinsi; 2) həmin ağacın girdə, ətirli dənələr şəklində meyvəsi; 3) həmin dənələrin ovuntusu və ya üyüntüsü; 4) bu ovuntudan və ya üyüntüdən dəmlənən içki.

QƏHVƏDAN *ə. قهوه və f. دان* qəhvə bişirmək üçün qab.

QƏHVƏXANƏ *ə. قهوه və f. خانه* əsasən qəhvə içilən ictimai-iaşə müəssisəsi.

QƏL' *ا. قلع* sökmə, çəkib çıxartma // yerindən oynatma, yerindən tərpətmə.

QƏLA' *ا. غلاء* bahalıq.

QƏLADƏ *ا. قلاده* b a x **qiladə**.

QƏLAİD *ا. قلائد «qiladə» c.* gərdənliklər, boyunbağılar; həmaillər.

QƏLAİL *ا. قلائل «qəlil» c.* b a x **qəlayil**.

QƏLAYİL *ا. قلایل* az adamlar; az şeylər.

QƏLB¹ *ا. قلب* 1) ürək könül; 2) *m.* orta, mərkəz; 3) b a x **qəlbəğah**.

QƏLB² *ا. قلب* 1) dəyişdirmə, çevirmə; 2) dilçilikdə: assimilyasiya; metateza; inversiya.

QƏLB³ *ا. قلب* 1) saxta, düzəltmə; 2) təqlid; 3) yalandan özünü cəsarətli göstərmə.

QƏLBƏN *ا. قلباً* qəlbədən, candan, könüldən, ürəkdən; səmimiyyətlə.

QƏLBİ *ا. قلبی* qəlbə aid olan, ürəyə məxsus olan; candan gələn, könüldən gələn.

QƏLBGAH *ا. قلب və f. گاه* ordunun ortası; sağ və sol cinahları arasındakı mərkəz.

QƏLBÜL'ƏSƏD *ا. قلب الاسد* yayın ən isti dövrü.

QƏLBZƏN *ا. قلب və f. زن* 1) qəlp pul kəsən; 2) saxtakar; 3) yalançı.

QƏL'Ə *ا. قلعه* 1) qala; 2) həbsxana, zindan; 3) *m.* çox möhkəm.

QƏLƏBƏ *ا. غلبه* 1) qalib gəlmə, üstün gəlmə, zəfər; 2) çox olma; çoxluq.

QƏL'ƏBƏND *ا. قلعه və f. بند* qala içərisində sərbəst gəzib, bəriyə çıxmaməğa məhkum edilmiş dustaq.

QƏL'ƏDAR *ا. قلعه və f. دار* qala müdafiəçisi.

QƏLƏQ *ا. قلق* rahatsızlıq, narahatlıq.

QƏLƏM *ا. قلم* 1) qamış; 2) qamışdan düzəldilmiş yazı aləti; 3) yazı növü, xətt; 4) naxış, rəsm; 5) düz kəsilmiş zərif çubuq; 6) çiçək

xəstəliyinə qarşı dərmanın saxlandığı şüşə qab; ampula; 7) hesab; 8) kəsilmiş, biçilmiş; 9) ədəd, dənə (*xalı, dəvə və s. sayılarkən*).

QƏLƏMDAN *ə. قلم və f. دان* qələmqabı.

QƏLƏM-DƏVAT *ə. قلم və f. دوات* qələm və mürəkkəbqabı.

QƏLƏMƏN *ə. قلمًا* qələmlə, yazı ilə yazaraq.

QƏLƏMİ *ə. قلمی* 1) qələmə məxsus olan; 2) əllə yazılmış (*kitab haqqında*); 3) qələm kimi zərif və düz.

QƏLƏMİYYƏ *ə. قلمیه* qələm haqqı; qonorar.

QƏLƏMKAR *ə. قلم f. کار* 1) incə naxışlar çəkən sənətkar; 2) evin iç divarlarına naxışlar çəkən nəqqaş; 3) qiymətli metallardan hazırlanmış qablara qələmlə naxışlar, çiçəklər çəkən və yazı yazan sənətkar; 4) əllə toxunan qiymətli parça növü.

QƏLƏMKARİ *ə. قلم və f. کاری* qələmkar əlindən çıxmış, həkk olunmuş.

QƏLƏMKƏŞ *ə. قلم və f. کش «qələm çəkən»* b a x **qələmran**.

QƏLƏMRAN *ə. قلم və f. ران* 1) b a x **qələmzən** (*1-ci və 2-ci mənalarda*); 2) cızan, pozan.

QƏLƏMROV *ə. قلم və f. رو «qələm gedən»* bir hökumətin hakimiyyəti altında olan və onun əmrləri hökm sürən ərazi.

QƏLƏMTƏRƏŞ *ə. قلم və f. تراش* qələm yonmaq üçün kiçik bıçaq və s.; qələmyonan.

QƏLƏMUN *ə. قلمون* 1) dərisinin rəngini mühitə uyğunlaşdırmaq qabiliyyətinə malik kərtənkəloyə oxşayan heyvan; 2) rəngbərəng çiçək açan gül; 3) müxtəlif rənglərə çalan parça; 4) *m.* sabit fikri olmayan, fikrini tez-tez dəyişən (*adam haqqında*).

QƏLƏMZƏDƏ *ə. قلم və f. زده* qələmə alınmış, yazılmış.

QƏLƏMZƏN *ə. قلم və f. زن* 1) yazıcı, yazan; 2) katib; 3) mühərrir.

QƏLƏNDƏR *f. قلندر* 1) dünyadan əl çəkib sərsəri həyat keçirən adam; dərviş; 2) dünyadan əl çəkib həqiqət axtaran alim; filosof; 3) qayda-qanuna tabe olmayan; özbaşına.

QƏLƏNDƏRANƏ *f.* قلندرانه qələndərcəsinə, qələndər kimi.

QƏLƏNSÜVƏ *a.* قلنسوه təpəsi şiş papaq.

QƏLƏT *a.* غلط səhv, yanlış.

QƏLƏVİ *a.* قلوى duzun turşuda həll olunmasından alınan kimyəvi maddə.

QƏLƏVİYYAT *a.* قلويات «qələvi» *c.* qələvilər.

QƏLƏYAN *a.* غليان 1) qaynama; 2) *m.* coşma.

QƏLİL *a.* قليل az.

QƏLİLƏN *a.* قليلا azca, az.

QƏLİZ *a.* غليظ 1) çətin oxunan, çətin başa düşülən; çətin; 2) özlü, yapışqanlı; 3) *m.* ədəbsiz, qaba; 4) *m.* sıx, kəsif.

QƏLLAB¹ *a.* قلاب çox dəyişdirən, tanınmaz şəkllə salan, qələbdən-qələbə salan.

QƏLLAB² *a.* قلاب 1) saxtakar; 2) qəlp iş görəni; qəlp pul kəsən.

QƏLLABİ *a.* قلابى saxtakarlıq.

QƏLLADƏ *a.* قلاده b a x qiladə.

QƏLLAŞ *a.* قلاش 1) dərbədə, avara; 2) kefcil, ömrünü meyxanada keçirən; 3) əbədsiz, həyasız; 4) hiyləgər, fırıldaqçı.

QƏLLAT *a.* غلات «qəllə» *c.* taxıllar.

QƏLLƏ *a.* غله taxıl, arpa-buğda.

QƏLLƏDAN *a.* غله və *f.* دان taxıl anbarı.

QƏLLÜ QƏŞ *a.* غل و غش fırıldaq, hoqqabazlıq, riyakarlıq.

QƏLMAŞ *a.* قلماش hərzə, yava, pis.

QƏLTAN *f.* غلطان || غلتان 1) yuvarlanan, diyirlənən // yumru, gir-də, dəyirmi; 2) bulanan, batan.

QƏLTƏBAN *f.* قلتبان namussuz, binamus.

QƏM *a.* غم qüssə, kədər.

QƏM' *a.* قمع sökme; çəkib çıxarma, dibindən çıxarma.

QƏMABAD *a.* غم və *f.* اباد 1) qəm-qüssə yeri, qəmli yer; 2) *m.* bu dünya.

QƏMALUD ə. غم və f. ألود qəmli, hüznlü, kədərli.

QƏMAVƏR ə. غم və f. آور qəmləndirən, qüssə gətirən; cansıxıcı.

QƏMDAR ə. غم və f. دار qəmi olan; kədərli, qüssəli.

QƏMDİDƏ ə. غم və f. دیده qəm görmüş; kədərli.

QƏMƏFZA ə. غم və f. افزا qəm artıran; kədərləndirən.

QƏMƏNGİZ ə. غم və f. انگیز qəm gətirən; qəmli.

QƏMƏR ə. قمر Ay (göy cismi).

QƏMƏRÇÖHRƏ ə. قمر və f. چهره b a x qəmərsima.

QƏMƏRİ ə. قمری 1) Aya aid, Aya mənsub; 2) b a x qəməriyyə (2-ci və 3-cü mənələrdə).

QƏMƏRİYYƏ ə. قمریه 1) üstü örtülü, yanları açıq çardaq; çavustan; 2) ayla hesablanan, aya aid olan (*təqvim növü*); 3) ərəb dilində: əvvəlinə «ə» müəyyənlik artikli qoşulduqda onunla qovuşmayıb tam tələffüz edilən hərf (*məs.: əl-qəmər القمر, əl-bab الباب, əl-kitab sözlərindəki müvafiq ق, ب və ك hərflərindən hər biri*).

QƏMƏRSİMA' ə. قمرسيما b a x qəmərsurət.

QƏMƏRSURƏT ə. قمر صورت b a x qəmərtələt.

QƏMƏRTƏL'ƏT ə. قمر طلعت 1) aybəniz, ayüzlü, üzü ay kimi gözəl olan; 2) m. gözəl.

QƏMFƏRSA ə. غم və f. فرسا qəm-qüssə düşkünü, əldən düşmüş.

QƏMFƏZA ə. غم və f. فزا qəm artıran, qəm gətirən.

QƏMGİN ə. غم və f. گين b a x qəmnak.

QƏMXANƏ ə. غم və f. خانه 1) qəm gətirən yer, qüssəli yer, dərd çəkilən yer; 2) m. bu dünya.

QƏMXAR ə. غم və f. خوار b a x qəmküsar.

QƏMİN ə. غم və f. ين b a x qəməzdə.

QƏMKÜSAR ə. غم və f. كسار qəm dağıdan, qəmli zamanında təsəlli verən (*yoldaş*).

QƏMMAZ ə. غماز 1) söz gözdiren; xəbərçi; 2) başqaları haqqında danışan; qeybətçi; 3) ara qarışdırın; aravuran.

QƏMNAK *ə. ناك və f. غم* qəmli, kədərli, qüssəli.

QƏMZ *ə. غمز* gözlə işarə, göz vurma.

QƏMZA *ə. غم və f. زا* qəm doğuran, qəm gətirən; qəmli, kədərli.

QƏMZƏ *ə. غمزە* 1) göz qırpmə, gözlə işarə etmə; 2) naz, işvə // nazlı baxış, işvəli nəzər.

QƏMZƏDƏ *ə. غم və f. زده* qəmə tutulmuş, kədərli, qəmli, qüssəli.

QƏMZƏKAR *ə. غمزە və f. کار* qəməzəli, nazlı, qəməzəli, işvəli.

QƏNA' *ə. غنا* b a x **qəni**.

QƏNADİL *ə. قنادل «qəndil» c.* qəndillər, çilçıraqlar.

QƏNAƏT *ə. قناعت* 1) bir şeylə kifayətlənib artıq istəməmə; 2) bir şeyi səmərəli işlətmə, israf etməmə.

QƏNAƏTBƏXŞ *ə. قناعت və f. بخش* kifayət dərəcədə olan.

QƏNAƏTBƏXŞİ *ə. قناعت və f. بخشی* kifayət dərəcədə olma; qənaətbəxşlik.

QƏNAƏTKAR *ə. قناعت və f. کار* hər şeyi qənaətlə işlədən // az şeylə kifayətlənən.

QƏNAƏTKARANƏ *ə. قناعت və f. کارانه* qənaətkarcasına.

QƏNAİM *ə. غنائم «qənimət» c.* b a x **qənayim**.

QƏNAT *ə. قنات* yer altında su yolu; kanal, arx.

QƏNATİR *ə. قناطر «qəntərə» c.* körpülər.

QƏNAYİM *ə. غنايم* qənimətlər.

QƏND *ə. قند* şəkər qamışından və ya çuğundurundan alınan şirin maddə; şəkər. **Qəndi-mükərrər** *قند مکرر* 1) nabat (*şirni*); 2) *m.* şirin danışiq, şirin söhbət.

QƏNDAB *ə. قند آب və f. آب* şərbət, qənd şərbəti.

QƏNDABİ *ə. قند آبی və f. آبى* şərbətli//şərbətə yarayan, şərbət üçün olan.

QƏNDDAN *ə. قند دان və f. قند* qəndqabı.

QƏNDİL *ə. قندیل* 1) çilçıraq, çıraq; 2) sünbül kimi sallanmış çiçək salxımı; 3) alma növü.

QƏNƏM *ə. غنم* 1) xırdabuynuzlu mal-qara; davar; 2) qoyun.

QƏNİ *ə. غنى* 1) dövlətli, varlı; 2) çox, artıq.

QƏNİDİL *ə. غنى və f. دل* acgöz olmayan; tox.

QƏNİM *ə. غنيم* düşmən kəsilmə; rəqib, düşmən.

QƏNİMƏT *ə. غنيمت* 1) müharibədə düşməndən alınan hər şey;
2) gözlənilmədən ələ keçən şey.

QƏNİMİ *ə. غنيمي* düşməncilik.

QƏNNAC *ə. غناج* çox nazlı, çox işvəli.

QƏNNADİ *ə. قنادى* şirniyyat, şirni məmulatı.

QƏNS *ə. قنص* ov, şikar.

QƏNTƏRƏ *ə. قنطره* körpü, böyük körpü.

QƏ'R *ə. غر* 1) dib, dərinlik; 2) *m.* cam, parç.

QƏRABƏ *ə. غرابه* su tuluğu.

QƏRABƏT¹ *ə. قرابت* 1) yaxınlıq; 2) qohumluq.

QƏRABƏT² *ə. غرابت* 1) qəriblik, yadlıq; 2) qəribəlik, orijinallıq.

QƏRABİN *ə. قرابين* «*qurban*» *c.* qurbanlar.

QƏRAİ *ə. قرائى* *b a x* **qərayi.**

QƏRAİB *ə. غرائب* «*qəribə*» *c.* *b a x* **qərayib.**

QƏRAİN *ə. قرائن* «*qərinə*» *c.* *b a x* **qərayin.**

QƏRAM *ə. غرام* eşq dərdi, hicran.

QƏRAMƏT *ə. غرامت* 1) cərimə; 2) zərəri ödəmə.

QƏRAR *ə. قرار* 1) durma, aram tutma, sakit olma; 2) möhkəmlik, səbat; 3) rahatlıq, istirahət; 4) davam, sürəklilik; 5) qətnamə; 6) sə-rəncam, hökm; 7) vəziyyət, hal; 8) səbir, dözümlük, təmkin.

QƏRARDAD *ə. قرار və f. دار* 1) müqavilə, bağlaşma; 2) hökm, qərar.

QƏRARGAH, QƏRARGƏH *ə. گاه || گه* *və f. قرار* 1) yer, məskən, mənzil; 2) qərar tutulan yer.

QƏRARNAMƏ *ə. قرار نامه* *və f.* 1) iclasın çıxardığı qərar; qətnamə; 2) müqavilə, bağlaşma.

QƏRAYİ *ə. قرايى* muğamatın bölündüyü hissələrdən hər biri.

QƏRAYİB *ə. غرايب* qəribə şeylər.

QƏRAYİN *ə. قراين* qərinələr, əsrlər.

QƏRB *ə. غرب* şərqə əks olan cəhət; məğrib, günbatan tərəf.

QƏRBAL *ə. غربال* iki adamın işlətdiyi iri xəlbir.

QƏRBƏN *ə. غرباً* qərbdəki, günbatan tərəfdə olan.

QƏRBİ *ə. غربى* qərbə aid, qərbdə olan.

QƏRBİYYUN *ə. غربيون «qərbi» c.* 1) qərblilər // avropalılar;
2) qərb tərəfdarları; avropapərəstlər.

QƏRƏZ¹ *ə. غرض* 1) məqsəd, niyyət; 2) bədxah məqsəd, pis niyyət; 3) gizli düşmənçilik, kin.

QƏRƏZ² *ə. غرض* sözün qıyası, xülasə.

QƏRƏZƏN *ə. غرضاً* pis məqsədli, qərəzli.

QƏRƏZKAR *ə. غرض və f. کار* qərəzli, kinli məqsədi olan.

QƏRƏZKARANƏ *ə. غرض və f. کارانه* qərəzkarlıqla, qərəzlə, bədxahlıqla.

QƏRHƏ *ə. قرحه* yara.

QƏRİB¹ *ə. قريب* 1) yaxın; 2) qohum-qonşu.

QƏRİB² *ə. غريب* 1) yad yerdə yaşayan; yad; 2) kimsəsiz, yazıq;
3) adətdənkənar; 4) qəribə, təəccüblü.

QƏRİBANƏ *ə. غريب və f. انه* yad adam kimi, qərib kimi.

QƏRİBƏ *ə. غريبه* 1) görünməmiş iş, eşidilməmiş hadisə; 2) təəccüblü (*hadisə haqqında*).

QƏRİBNƏVAZ *ə. غريب və f. نواز* bax **qəribpərvər**.

QƏRİBPƏRVƏR *ə. غريب və f. پرور* qəribləri himayə edən, qəriblərə kömək edən.

QƏRİBÜLFƏHM *ə. قريب الفهم* anlaşılması asan, tez başa düşülən (*söz, fikir və s. haqqında*).

QƏRİHƏ *ə. قريحه* 1) istedad; 2) ağıl, şüur; 3) düha, zəka.

QƏRİQ *ə. غريق* batan, suda boğulan, qərq olan.

QƏRİM *ə. غريم* alacağı olan, borc verən.

QƏRİN¹ *ə. قرين* 1) arxadaş, həmdəm; 2) hökmdarlara yaxın olan, onlarla xidməti əlaqəsi olan.

QƏRİN² *ə. قرين* 1) oxşar, tay; 2) yoldaş, dost; 3) ər, həyat yoldaşı.

QƏRİNƏ¹ *ə. قرينه* ibarənin anlaşılmasına kömək edən, başa düşülməsinə səbəb olan (*söz və s.*).

QƏRİNƏ² *ə. قرينه* zaman, dövr.

QƏRİNƏ³ *ə. قرينه* 1) oxşar, tay (*qadın*); 2) yoldaş, rəfiqə; 3) arvad, həyat yoldaşı.

QƏRİR *ə. قرير* şad, sevincək.

QƏRİZƏ *ə. غريزه* yaradılışından olan, təbii olan.

QƏRİZİ *ə. غريزي* yaradılışdan, təbii.

QƏRQ *ə. غرق* 1) suda batma, suda boğulma; 2) b a x **qərqab** (*1-ci mənada*).

QƏRQAB *ə. غرق* və *ف. آب* 1) *m.* əhatə etmə; yayılma, bürümə; 2) girdab, su burulğanı.

QƏRQƏ *ə. غرقه* suya batmış, suda boğulmuş.

QƏRN¹ *ə. قرن* buynuz.

QƏRN² *ə. قرن* ərş, yüzillik.

QƏRNİ *ə. قرنى* ərşlik, yüzillik.

QƏRNÜ ƏNBİQ *ə. انبيق و قرن* alkoqol və ya ətriyyat çəkməyə məxsus alət; distillə cihazı.

QƏRRƏ *ə. غراء* parlaq, işıqlı, şöləli.

QƏRS *ə. غرس* əkmə, əkin.

QƏRYƏ *ə. قريه* kənd.

QƏRZ *ə. قرض* borc.

QƏRZDAR *ə. قرض دار* və *ف. دار* borcu olan; borclu.

QƏRZƏN *ə. قرضاً* borc olaraq; borc kimi.

QƏSAİD *ə. قصائد «qasidə» c. qəsidlər.*

QƏSAVƏT *ə. قساوت «qəsvət» c. sərtliklər; can sıxıntıları.*

QƏSB *ə. غصب 1) zorla alma, güclə ələ keçirmə; 2) tutma, istila etmə.*

QƏSBKAR *ə. غصب və f. کار 1) zorla alan, güclə ələ keçirən; 2) istila edən, işğal edən; işğalçı.*

QƏSD *ə. قصد 1) niyyət, təsəvvür; 2) işə başlama, işə girişmə; 3) yaralama // öldürmə.*

QƏSDƏN *ə. قصدًا bilə-bilə, bilərəkdən.*

QƏSDİ *ə. قصدی bilərəkdən.*

QƏSƏB *ə. قصب b a x qəsəbə².*

QƏSƏBƏ¹ *ə. قصبه şəhərdən kiçik, kənddən böyük yaşayış məntəqəsi.*

QƏSƏBƏ² *ə. قصبه 1) qamış; ney, tütək; 2) qızıl və ya gümüşlə işlənmiş parça; qumaş.*

QƏSƏBƏTÜRRIYYƏ *ə. قصبت الریه anatomiya: nəfəs borusu.*

QƏSƏM *ə. قسم and, andıçmə.*

QƏSƏMNA *ə. قسمنا böldük.*

QƏSƏMNA MƏ *ə. قسم və f. نامه and vələqəsi, andıçmə kağızı.*

QƏSİDƏ *ə. قصيده bir hadisəni və ya onun qəhrəmanını mədh edən mənzumə. Qəsidei-qərra' قصيده غراء gözəl qəsidə, bədii cəhətdən yaxşı yazılmış qəsidə; qəsidei-tarixi قصيده تاريخي konkret tarixi hadisəyə həsr olunmuş qəsidə, tarixi qəsidə.*

QƏSİDƏGU *ə. قصيده və f. گو qəsidə deyən, qəsidə yazan.*

QƏSİDƏXAN *ə. قصيده və f. خوان qəsidə oxuyan.*

QƏSİDƏNƏVİS *ə. قصيده və f. نويس qəsidə yazan, qəsidə deyən.*

QƏSİL *ə. قصيل heyvanlara yedirdilən göy taxıl.*

QƏSİM *ə. قسم bölən, bölüşdürən // verən, paylayan.*

QƏSİR *ə. قصير qısa, gödək.*

QƏSİS *ə. قسيس xristian ruhanisi, keşiş.*

QƏSL *ə. غسل* yuma; yuyunma.

QƏSR¹ *ə. قصر* 1) saray; 2) köşk.

QƏSR² *ə. قصر* gödəlmə, qısalma.

QƏSS *ə. قص* köks, sinə.

QƏSSAB *ə. قصاب* mal-qara kəsib ətini satan.

QƏSSABXANƏ *ə. قصاب və f. خانه* heyvan kəsilib ət satılan yer.

QƏSSABIYYƏ *ə. قصابيه* qəssaba verilən haqq.

QƏSSAL(Ə) *ə. غسل || غسال* 1) ölüyuyan, mürdəşir; 2) paltaryuyan.

QƏSSAM *ə. قسام* işi, vəzifəsi bölmək olan; bölücü, bölüşdürücü.

QƏSSAR *ə. قصار* bıçaq qayıraraq satan adam // bıçaqitiləyən.

QƏSVƏT *ə. قسوت* 1) qatılıq, sərtlik; 2) ürəyibərklik, rəhmsizlik; 3) can sıxıntısı; qəmginlik.

QƏSVƏTƏFZA *ə. قسوت və f. افزا* qəm-qüssə artıran, qüssə çoxaldan.

QƏSVƏTƏNGİZ *ə. قسوت və f. انگيز* qəm-qüssə gətirən; kədər-ləndirən.

QƏSYAN *ə. غثيان* qusma, qaytarma, sıfraq.

QƏŞ(Y) *ə. غشى || غش* özündən getmə.

QƏT' *ə. قطع* 1) kəsmə; 2) ayırma, üzmə, qırma; 3) ayırd etmə; 4) xətlərin bir-birini kəsməsi; 5) iş kəsmə, qərar çıxarma (*məhkə-mədə*). **Qət'i-əlaqə** *قطع علاقه* əlaqəni kəsmə, aranı pozma; **qət'i-imkan** *قطع امکان* istintaqa cəlb olunan adam haqqında prokurorun gördüyü tədbir; **qət'i-nəzər** *قطع نظر* 1) vəz keçmə, üstündən keçmə; 2) baxmayaraq; 3) gözdən salma, etinasızlıq; **qət'i-təriq** *قطع طريق* yolkəsmə, qaçaqçılıq; **qət'i-yəd** *قطع يد* oğrünün əlini kəsmə cəzası.

QƏT'A *ə. قطعاً* b a x qətən.

QƏTAİF *ə. قطائف «qətifə» c.* qətfələr.

QƏTAR *ə. قطار* qatar.

QƏT'ƏN *ə. قطعاً* b a x qətiyyən.

- QƏTƏRAT** *ا. قطرات «qətrə» c. qətrələr, damcılar.*
- QƏTƏT** *ا. قطط buruq, qıvrım (saç haqqında).*
- QƏT'İ** *ا. قطعی mütləq surətdə; kəskin olaraq.*
- QƏTİFƏ** *ا. قطيفه 1) ipək, yun və iplikdən toxunmuş tiftikli qu-maş; 2) çiməndən sonra qurulanmaq üçün iri dəsmal.*
- QƏTİL** *ا. قتيل öldürülmüş, qətlə yetirilmiş.*
- QƏT'İYYƏN** *ا. قطعياً qəti olaraq.*
- QƏTL** *ا. قتل 1) öldürmə; öldürülmə; 2) qırğın. Qətl-i-am(m) قتل عام ümumi qırğın, ucdantutma öldürmə; genosid; qətl-i-nəfs قتل نفس adam öldürmə.*
- QƏTLGAH, QƏTLGƏH** *ا. قتل və f. گاه || گاه 1) adam öldürülən yer; 2) müqəssirin edam olunduğu yer.*
- QƏTLÜ QARƏT** *ا. قتل و قارت öldürmə və qarət etmə.*
- QƏTRAN** *ا. قطران qatran.*
- QƏTRƏ** *ا. قطره damcı.*
- QƏTS** *ا. غطس batırma, daldırma.*
- QƏTT** *ا. قط 1) qamış qələmin ucunu bir şeyin üstünə qoyub kəsmə; 2) qıvrım, buruq (saç); 3) bahalı, qiymətli.*
- QƏTTAL** *ا. قتال işi-peşəsi adam öldürmək olan; əzazil, zalım.*
- QƏT'Ü FƏSL** *ا. قطع و فصل məhkəmədə iş kəsmə, mühakimə edib hökm çıxarma.*
- QƏVAİD** *ا. قوائد «qaidə» c. b a x qəvayid.*
- QƏVAFİ** *ا. قوافی «qafiyə» c. qafiyələr.*
- QƏVAFİL** *ا. قوافل «qafilə» c. qafilələr.*
- QƏVAİL** *ا. غوائل «qailə» c. b a x qəvayil.*
- QƏVAİM** *ا. قوائم «qaimə» c. b a x qəvayim.*
- QƏVALİB** *ا. قوالب «qalib»¹ c. qəliblər.*
- QƏVAMİS** *ا. غوامص «qamis» c. anlaşılmaz şeylər, aydın olma-yan şeylər.*

QƏVANİN *ə.* قوانين «*qanun*» *c.* qanunlar.

QƏVAŞI *ə.* غواشي «*qaşiyə*» *c.* pərdələr, örtüklər.

QƏVAYİD *ə.* قوايد qaydalar.

QƏVAYİL *ə.* غوايل dərdlər, bəlalar, sıxıntılar.

QƏVAYİM *ə.* قوايم qaimələr.

QƏVİCƏNG *ə.* قوی və *f.* جنگ bərk dalaşan, iti vuruşan (*cəngavər*).

QƏVİƏNDAM *ə.* قوی və *f.* اندام bədəni qüvvətli; sağlam.

QƏVİM *ə.* قويم 1) möhkəm, sağlam; 2) mərd, qoçaq, cəsur; 3) düz.

QƏVİ(YYƏ) *ə.* قویه || قوی 1) qüvvətli, güclü; 2) möhkəm, mətin; 3) *m.* varlı, dövlətli.

QƏVVAD *ə.* قواد yekə, zorba, pəzəvəng.

QƏVVAL *ə.* قوال 1) çoxdanışan, uzunçu, naqqal; 2) nağılcı, nağıldanışan.

QƏVVAS¹ *ə.* قواس 1) ox qayıran, ox ustası; 2) oxla silahlanmış döyüşçü; oxatan; 3) silahlı mühafizə nəfəri.

QƏVVAS² *ə.* غواص dalğıcı // üzgüçü.

QƏYASİRƏ *ə.* قیاسره «*qeysər*» *c.* qeysərlər // çarlar.

QƏYUR *ə.* غيور 1) qeyrət çəkən; qeyrətkeş; 2) çox çalışan; çalışqan.

QƏYURANƏ *ə.* غيور və *f.* انه qeyrətkeşliklə, qeyrətlə.

QƏYYUM *ə.* قيوم 1) azyaşlı və ya xəstə şəxsə nəzarət edən adam; 2) Allahın gözəl adlarından biri.

QƏZA¹ *ə.* قضا 1) b a x **qəzavü qədər**; 2) bədbəxt hadisə; 3) qazının hökmü; 4) vilayətə daxil olan inzibati-ərazi bölgüsü; 5) müəyyən bir işin öz vaxtında deyil, sonradan icra edilməsi; 6) vaxtında icra edilməyib sonradan icra edilən oruc və ya namaz.

QƏZA² *ə.* غزا b a x **qəzvə**.

QƏZAƏN *ə.* قضاء qəsdən olmayaraq, qəza nəticəsində.

QƏZAL *ə.* غزال 1) ceyran balası, cüyür; 2) *m.* gözəl, qəşəng göz.

QƏZALƏ *ə.* غزاله 1) diş ceyran, diş ceyran balası; 2) diş ceyranın gözü; 3) *m.* diş ceyranın gözü kimi gözəl göz.

QƏZARA *ə. قضا* və *f. آرا* təsadüfən, qəsdən olmayaraq.

QƏZARİF *ə. غضاريف* «*qəzrif*» *c.* qığırdaqlar.

QƏZAVAT *ə. غزوات* b a x **qəzəvat**.

QƏZAVƏT *ə. قضاوت* 1) qazılıq; 2) b a x **qəzavətxanə** (2-ci *mənada*).

QƏZAVƏTXANƏ *ə. قضاوت* və *f. خانه* 1) dini məhkəmə; 2) qazı idarəsi.

QƏZAVÜ QƏDƏR *ə. قضا و قدر* insanın başına gələn hadisə.

QƏZAYA *ə. قضايا* «*qəziyyə*» *c.* problemlər, müşkül məsələlər.

QƏZAZƏDƏ *ə. قضا* və *f. زده* qəzaya uğramış, qəza nəticəsində xarab olmuş.

QƏZBAN *ə. غضبان* b a x **qəzəbnak**.

QƏZƏB *ə. غضب* hiddət, acıq.

QƏZƏBNAK *ə. غضب* və *f. ناك* acıqlı, qəzəbli.

QƏZƏL *ə. غزل* 1) əsasən aşiqanə məzmunlu lirik şeir növü; 2) qadınlara nəvaziş etmə; 3) mazaqlaşma, müəşiqə, dilxoşluq.

QƏZƏLGÜ *ə. غزل* və *f. گو* qəzəl deyən, qəzəl yazan.

QƏZƏLXAN *ə. غزل* və *f. خوان* 1) qəzəl oxuyan // qəzəl yazan, qəzəl şairi; 2) *m.* ahəngdar.

QƏZƏLİYYAT *ə. غزليات* «*qəzəl*» *c.* 1) qəzəllər; 2) bir şairin qəzəllər külliyyatı.

QƏZƏLNƏVİS *ə. غزل* və *f. نويس* qəzəl yazan şair.

QƏZƏNFƏR *ə. غضنفر* 1) aslan, şir; 2) *m.* qəhrəman, igid, cəsur.

QƏZƏNFƏRANƏ *ə. غضنفر* və *f. انه* aslan kimi, şir kimi.

QƏZƏVAT *ə. غزوات* 1) dini müharibə; 2) XIX əsrin birinci yarısında Qafqaz xalqlarının çarizmə qarşı apardıqları müharibəyə verilən ad.

QƏZƏVİ *ə. غزوى* qəzaya aid olan, cihadla əlaqədar olan.

QƏZİB *ə. قضيب* 1) incə budaq; fidan; 2) kişi tənəsül orqanı.

QƏZİR *ə. غزير* bol, çoxlu.

QƏZİYYƏ *ə. قضيه* 1) çətin məsələ, müşkül iş, problem; 2) qərar; 3) hadisə, təsadüf.

QƏZRUF *ə. غضروف* qığırdaq.

QƏZVƏ *ə. غزوه* 1) din uğrunda aparılan müharibə, cihad; 2) müharibə; basqın.

QƏZZ *ə. قز* xam ipək.

QƏZZAL *ə. غزال* çox qəzəl oxuyan, qəzəli çox sevən.

QƏZZAZ *ə. قز از* 1) ipəkçi; 2) iplik toxuyan; 3) hörümçək; 4) *m.* aravuran, ara qarışdırın.

QIFL *ə. قفل* b a x **qüfl**.

QILAF *ə. غلاف* b a x **qilaf**.

QILMAN *ə. غلمان* b a x **qilman**.

QIR *ə. قير* 1) bitum, qara saqqız; 2) *m.* qara.

QİBALƏ *ə. قبالة* mamalıq.

QİBB *ə. غب* günaşırı. **Qibbi-möhriq** *غ ب محرق* iki gündən bir və ya günaşırı tutan qızdırma.

QİBBƏN *ə. غبّا* 1) günaşırı, iki gündən bir; 2) arabir, aradabir, hərdən bir.

QİBƏL *ə. قبل* tərəf, cəhət.

QİBLƏ *ə. قبله* 1) cənub; 2) cənub küləyi, qiblə yeli; 3) namaz qılarkən müsəlmanların üzlərini çevirdikdəri tərəf; 4) pənah aparılan yer. **Qiblei-aləm** *عالم قبله* b a x **gibləgah** (*3-cü mənada*); **qiblei-hacət** *قبله حاجت* ehtiyac zamanı üz tutulan yer və ya adam; ümid yeri.

QİBLƏGAH *ə. قبله* və *f. گاه* 1) qiblə yeri, qiblə tərəfi; 2) pərəstiş edilən, çox hörmətli; 3) İran padşahlarına xitab edilərkən işlədilən söz.

QİBLƏGAHA *ə. قبله* və *f. گاه* ey qibləgahım! ey pərəstiş etdiyim!

QİBLƏNÜMA *ə. قبله* və *f. نما* «*qibləni göstərən*» kompas.

QİBT *ə. قبط* 1) qədim misirli(lər); 2) misirli xristian.

QİBTƏ *ə. غبطه* 1) həsəd; özgəsində olan gözəl xassəni, var-dövləti arzulama; 2) sevinc, məmnuniyyət.

QİBTƏAVƏR *ə. غبطه və f. آور* b a x **qibtəkeş**.

QİBTƏBƏXŞ *ə. غبطه və f. بخش* qibtəyə səbəb olan, qibtə doğuran.

QİBTƏƏFZA *ə. غبطه və f. افزا* qibtə artıran, qibtə doğuran.

QİBTƏKEŞ *ə. غبطه və f. كش* qibtə edən, qibtə çökən.

QİBTİ *ə. قبطی* 1) qədim misirlilərə mənsub olan; 2) qədim misirlilərin dili; qibtə (kopt) dili.

QİDA' *ə. غداء* b a x **qiza'**.

QİDAİ *ə. غذائی* qidaya aid olan; yeməli.

QİDƏM *ə. قدم* 1) qədimlik, qədimdən qalma; 2) daha qədim olma; qədimlik; 3) əbədlilik, özəlilik.

QİDƏMƏN *ə. قدمًا* əbədi olaraq; özəli.

QİDƏMİ *ə. قدمی* 1) qədimdə olan kimi; 2) əbədi, həmişəki.

QİH *ə. قيح* çirk, irin. **Qihî-kazib** قيح كاذب yalançı irin (*irinə bən-zəyən ifrazat*).

QİLA' *ə. قلاع «qələ» c.* qalalar.

QİLADƏ *ə. قلاده* 1) boyunluq (*heyvanların boynuna bağlanan ip, zəncir və s.*); 2) boyunbağı, həmail.

QİLAƏ *ə. قلاعه* yelkən.

QİLAF *ə. غلاف* silah qabı; qın. **Qilafi-lacivərdi** غلاف لاجوردی «lacivərdi qın» *m.* göy, səma.

QİLLƏT *ə. قلت* azlıq.

QİLMAN *ə. غلمان* 1) uşaq, oğlan, gənc; 2) cənnətin cavan xidmətçiləri.

QİLZƏT *ə. غلظت* kobudluq, qabalıq.

QİMƏD *ə. غمد* qın, qılaf.

QİRAB *ə. قراب* qılncın, bıçağın və s. qını.

QİRƏT *ə. قراءت* oxu, müaliə.

QİRƏTXANƏ *ə. قرائت və f. خانه* oxu zalı.

QİRAN *ə. قران* 1) yaxınlıq; 2) ulduzların bir-birinə yaxınlaşması.

- QİRBAN** *ə. قربان* 1) yayın qını; 2) oxdan, oxqabı.
- QİRBƏ** *ə. غربه* 1) su tuluğu; 2) azyaşlı uşaqların qarnının şişməsi.
- QİRD** *ə. قرد* meymun.
- QİRMİZ** *ə. قرمز* *əslə a.* qırmızı boya.
- QİRRƏ** *ə. غره* *b a x* **qürrə**² (*1-ci mənada*).
- QİRTAS** *ə. قرطاس* *əslə y.* yazı yazmaq üçün ağ kağız.
- QİRTASI** *ə. قرطاسی* kağıza aid olan, kağızla olan.
- QİRTASIYYƏ** *ə. قرطاسیه* kağız və s. yazma xərci.
- QİSARƏT** *ə. قصارت* bıçaq qayırıb satma işi, bıçaqçılıq.
- QİSAS** *ə. قصاص* intiqam, əvəzini çıxma.
- QİSASƏN** *ə. قصاصًا* qisas olaraq, intiqam olaraq.
- QİSİM, QİSM** *ə. قسم || قسم* 1) hissə, pay; 2) növ.
- QİSMƏN** *ə. قسمًا* 1) bir hissə, bir qisim; 2) nisbətən.
- QİSMƏT** *ə. قسمت* 1) hissələrə ayırma; bölmə; 2) birisinə çatan hissə, pay; 3) *m.* tale.
- QİSSƏ** *ə. قصه* 1) hekayə; povest; novella; 2) hadisə, əhvalat; 3) qısa.
- QİSSƏDAN** *ə. قصه دان* *və f.* *دان* *b a x* **qissəxan**.
- QİSSƏXAN** *ə. قصه خوان* *və f.* *خوان* *b a x* **qissəpərdəz**.
- QİSSƏPƏRDAZ** *ə. قصه پرداز* *və f.* *پرداز* hekayə edən, nəql edən.
- QİST** *ə. قسط* 1) tərəzidə düz çəkmə; 2) ədalət, insaf; 3) hissə, pay; 4) borcu hissə-hissə ödəmə; 5) hissə-hissə ödəmə möhləti.
- QİŞA'** *ə. غشاء* canlı orqanizmin bəzi hissələrini örtən toxuma, pərdə.
- QİŞAI** *ə. غشائی* pərdə kimi olan, pərdəyə bənzəyən.
- QİŞARƏ** *ə. غشاره* 1) qalıq, meyvə qalığı; 2) yerin üst qatı, yerin qabığı.
- QİŞRI** *ə. غشری* qabığa aid olan, qabıqlı olan.
- QİŞŞ** *ə. غش* aldatma, hiylə, hiyləgərlik.
- QİTAL** *ə. قتال* qanlı vuruşma; qırğın, döyüş.
- QİT'Ə** *ə. قطعه* 1) parça, hissə, qisim; 2) ölkə, məmləkət; 3) Yer kürəsinin bölündüyü altı ən böyük qurudan hər biri; 4) iki beytdən ibarət şeir.

QİTƏAT *ا. قطعات «qitə» c. qitələr.*

QİVA *ا. قوا «qüvvə(t)» c. b a x qüva.*

QİVAM *ا. قوام 1) duruş, durma // var olma; 2) dayaq; 3) mayenin qatılma dərəcəsi.*

QİYAB *ا. غياب göz önündə olmama, qaib olma.*

QİYABƏN *ا. غيابًا qiyabi şəkildə, qiyabi olaraq.*

QİYABİ *ا. غيابی özü iştirak etməyən; özünün iştirakı olmadan.*

QİYADƏT *ا. قيادت idarə etmə; hökm etmə, əmr vermə.*

QİYAFƏ(T) *ا. قیافه || قیافت 1) insanın zahiri görünüşü, xarici şəkli; surət; 2) bir adamın geydiyi paltarın ümumi görünüşü // üst-baş, geyim, paltar.*

QİYAFƏTNAMƏ *ا. قیافت və f. نامه qiyafətşünasların yazdığı və istifadə etdiyi kitab.*

QİYAFƏTŞÜNAS *ا. قیافت və f. شناس xarici görünüşünə görə insanın halını təyin edə bilən şəxs, insanın üz və bədən quruluşuna əsasən onun əxlaq və əhvalını müəyyən edən adam; fiziognomist.*

QİYAFƏTŞÜNASİ *ا. قیافت və f. شناسی qiyafətşünaslıq; fiziognomistika.*

QİYAM *ا. قيام 1) ayağa qalxma, durma; 2) namazın ayaq üstə qılınan hissəsi; 3) bir işə təşəbbüs etmə; başlama; 4) üsyan; 5) ayaq üstə durma; dayanma; 6) m. mətanət, möhkəmlik; 7) b a x qiyamət.*

QİYAMƏT *ا. قیامت 1) ayağa qaldırma; 2) dünyanın axırında İsrəfil zurnasını çalanda bütün ölümlərin dirilib ayağa durması // məhşər // məhşər günü; 3) m. gurultu, səs-küy; 4) m. əziyyət, müsibət; 5) m. çox yaxşı, lap yaxşı.*

QİYAS¹ *ا. قياس 1) tutuşdurma, müqayisə; 2) bənzətmə, oxşatma; 3) ölçü, ölçmə; 4) müqayisənin nəticəsi.*

QİYAS² *ا. غياث kömək, yardım.*

QİYASƏDDİN *ا. غياث الدين dinin köməyi, dinin yardımı.*

QİYASƏN¹ *ə. قياساً* 1) bənzədilərək; 2) ölçüsünə görə.

QİYASƏN² *ə. غيائاً* kömək olaraq, yardım kimi.

QİYASI¹ *ə. قياسی* 1) bənzəmə, oxşayış; 2) ümumi qaydaya tabe olma.

QİYASI² *ə. غیاسی* köməklik, yardım.

QİYƏM *ə. قيم «qiymət» c. qiymətlər.*

QİYLMƏQAL *ə. قيل مقال* dedi-qodu, dilə-ağıza düşmə.

QİYLÜ QAL *ə. قيل و قال* qalmaqal, səs-küy, hay-küy.

QİYMƏT *ə. قيمت* 1) dəyər; 2) *m.* əhəmiyyət, rol, etibar; 3) tələ-bələrə, şagirdlərə verilən bal.

QİYMƏTDAN *ə. قيمت və f. دان* qədir-qiymət bilən, yaxşını ya-mandan ayıra bilən.

QİYMƏTDAR *ə. قيمت və f. دار* b a x **qiyməti.**

QİYMƏTGƏR *ə. قيمت və f. گر* b a x **qiymətsənc.**

QİYMƏTİ *ə. قيمتی* qiymətli, dəyərli, bahalı.

QİYMƏTSƏNC *ə. قيمت və f. سنج* qiymət qoyan; mütəxəssis, ekspert.

QİYMƏTŞÜNAS *ə. قيمت və f. شناس* qədir-qiymət verə bilən; qiymətləndirən.

QİYMƏTŞÜNASI *ə. قيمت və f. شناسی* qədir-qiymət vermə; qiymətləndirmə.

QİZA' *ə. غذا* yeyib-içmə; ərzaq.

QOVĞA *ə. غوغا* 1) hay-küy, gürultu-partıltı; 2) döyüş, vuruş, dava; 3) macəra, müsibət. **Qovğayi-eşq** عشق غوغای eşq qovğası, eşq macərası.

QÖNÇƏ *ə. غنچه* açılmamış gül.

QÖNÇƏDƏHAN *f. غنچه دهان* qönçəağız, kiçik ağızlı.

QÖNÇƏLƏB *f. غنچه لب* qönçədodaq, dodaqları gül kimi olan.

QÖNÇƏMANƏND *f. غنچه مانند* qönçə kimi, qönçəyə bənzəyən.

QÖNÇƏZAR *ə. غنچه زار* qönçəlik, çiçəklik, güllük.

QÖVL *ə. قول* 1) söz, danışiq; 2) söz vermə, vəd etmə.

QÖVLƏN *ə. قولاً* sözlə, sözdə.

QÖVLÜ QƏRAR *ə. قول و قرار* qərarlaşma, təəhhüd, sözləşmə.

QÖVM *ə. قوم* 1) bir nəsilən olan; 2) tayfa; 3) qohum, qohum-əqrəba; 4) qonum-qonşu.

QÖVMİ *ə. قومی* 1) bir nəslə aid; 2) milli.

QÖVMİYYƏT *ə. قومیت* 1) bir nəslə aid olma; 2) millilik; milliyyət.

QÖVR¹ *ə. قور* 1) yaranın yenidən baş açması; 2) *m.* narahat, rahatsız.

QÖVR² *ə. غور* 1) çuxurun ən dərin yeri; dib; 2) *m.* dərin mənə.

QÖVS *ə. قوس* 1) yay, kaman; 2) çevrənin bir hissəsi; 3) Günəşin noyabr ayında daxil olduğu bürc. **Qövs-i-qüzeh** قوس قزح göy qurşağı, qarı nənə örkəni.

QÖVSEYN *ə. قوسین* 1) iki yay, iki kaman; 2) *m.* gözəlin qaş(lar)ı.

QÖVSİ *ə. قوسی* qövs şəklində olan, qövsvarı.

QRAN *f. قران* İranda pul vahidi.

QUL *ə. غول* qulyabanı. **Quli-biyaban** غول بیابان qulyabanı.

QULAM *ə. غلام* 1) oğlan, oğlan uşağı; 2) qul, kölə; 3) nökor, qulluqçu.

QULLABİ *ə. قلابی* b a x **qüllabi**.

QUMAR¹ *ə. قمار «qumri» c. b a x qümar¹.*

QUMAR² *ə. قمار* kart oyunu.

QUMAR³ *ə. غمار* b a x **qümar².**

QUMARBAZ *ə. قمار və f. باز* qumar hərisi.

QUMARXANƏ *ə. قمار və f. خانه* qumar oynanılan yer.

QUMAŞ *ə. قماش* 1) toxunma parça; toxuma; 2) *m.* əziz, əziz-xələf; övlad; 3) *m.* incə, zərif.

QUMRİ *ə. قمری* qumru (*göyərçin cinsindən quş*).

QUNC *ə. غنچ* b a x **qünc**.

QUNDUZ *ə. غندز* xəz dərili gəmirici heyvan.

QURBAN *ə. قربان* 1) bir niyyət üçün kəsilən heyvan; 2) *m.* bir yolda fəda olma.

QURBANGAH *ə. قربان və f. گاه* qurban kəsilən yer.

QUREYŞ *ə. قريش b a x qüreyş.*

QUREYŞİ *ə. قریشی b a x qüreyşi.*

QURƏ *f. غوره qoruq.*

QUT *ə. قوت azuqə, qida, yeyilən hər şey.*

QUTƏ *ə. غوطه bir dəfə suya batıb çıxma.*

QUTƏVƏR *ə. غوطه və f. ور bir dəfə suya batıb çıxan.*

QUBAR *ə. غبار b a x qübar.*

QUBARALUD *ə. غبار və f. ألود 1) tozlu, torpaqlı; 2) m. kədərli, qüssəli.*

QUBARSUZ *ə. غبار və f. سوز qəmdən ürəyi yanan; dərdli, qəmli.*

QÜBAR *ə. غبار 1) toz // narın torpaq; 2) m. kədər, qüssə.*

QÜBBƏ *ə. قبة yarım dairə şəklində tağ, günbəz. Qübbəi-mina قبة مينا göy qübbəsi; göy, səma.*

QÜBH *ə. قبح 1) çirkinlik; 2) pis iş, qəbahət.*

QÜBHİYYAT *ə. قبحيات «qübh» c. pis işlər, qəbahətlər.*

QÜBLƏ *ə. قبله öpüş, busə.*

QÜBUR *ə. قبور «qəbr» c. qəbirlər.*

QÜDDUS *ə. قدوس çox müqəddəs, çox əziz.*

QÜDƏMA' *ə. قدما «qədim» c. qədimlər // qədimdə olanlar; keçmişdəkilər.*

QÜDRƏT *ə. قدرت 1) yaradılış, fitrət; 2) qarət, güc, qüvvət; 3) təsir, nüfuz; 4) bacarıq, istedad.*

QÜDRƏTNÜMA *ə. قدرت və f. نما qüdrətli, bacarıqlı, güclü.*

QÜDRƏTÜLLAH *ə. قدرت الله Allahın qüdrəti, Tanrının qüdrəti.*

QÜDRƏTYAB *ə. قدرت və f. ياب özündə qüdrət tapan; gücü çatan; bacaran.*

QÜDS *ə. قدس 1) müqəddəslik; 2) pak, pakizə; 3) Fələstinin mərkəzi olan Beytül-müqəddəs şəhərinin adlarından biri.*

QÜDSƏŞİYAN *ə. قدس və f. أشيان müqəddəs məkanlı.*

QÜDSİ *ə. قدسى* müqəddəs olan, müqəddəsə aid olan.

QÜDSİYYƏT *ə. قدسيت* müqəddəslik.

QÜDSİYYƏTPƏRVƏR *ə. قدسيت* və *f. پرور* pak, əziz olan.

QÜDUM *ə. قوم* gəlib çıxma; uzaq yoldan gəlib yetişmə.

QÜDUMİYYƏ *ə. قوميه* böyük bir adamın səfərdən qayıtməsi
münasibətilə verilən hədiyyə, bəxşış.

QÜDVƏ¹ *ə. قدوه* 1) öndə gedən, öncül, rəhbər; 2) təqlid nümunəsi;
3) örnək, nümunə.

QÜDVƏ² *ə. غدوه* səhər, sübh.

QÜDVƏTÜŞŞÜƏRA' *ə. قدوت الشعراء* şairlərin qabaqcılı, şair-
lərin başçısı; çox görkəmli şair.

QÜFL *ə. قفل* qıfıl, kilid.

QÜFLBƏND *ə. قفل* və *f. بند* 1) qıfilla bərk bağlanmış; 2) müəmma
formasında aşığı şəri; qıfıl bənd.

QÜFRAN *ə. غفران* bağışlama, övf, mərhəmət.

QÜFRANPƏZİR *ə. غفران* və *f. پذیر* bağışlanması, bağışlana bi-
lən, bağışlanmalı.

QÜLA' *ə. قلاع* dabaq, ağız xəstəliyi (*heyvanlarda*).

QÜLABƏ *ə. قلابه* baş bəzəyi (*başə taxılan quş tükü, gül və s.*).

QÜLBƏ *ə. قلبه* *əslə y. «külbə»* 1) çardaq, talvar; 2) hava çəkmək
üçün təndirin aşağı hissəsindəki dəlik.

QÜLGÜLƏ *ə. غلغله* hay-küy, qışqırıq.

QÜLL *ə. غل* dustaqların boynuna, əlinə və ayağına vurulan zəncir.

QÜLLAB *ə. قلاب* 1) çəngəl, qarmaq; 2) zülfün ucu, saçın ucu;
3) çarx, təkər.

QÜLLABİ *ə. قلابي* fırıldaq, saxta.

QÜLLƏ *ə. قله* 1) təpə, zirvə; 2) sütunvarı uca bina; 3) bəzi evlərin
üstündə uca çıxıntı.

QÜLUB *ə. قلوب* «qəlb» *c. qəlblər, könüllər, ürəklər.*

QÜLÜV(V) *ə. غلو* 1) həddini aşma; tüğyan etmə; 2) şişirtmə, mübaliğə.

QÜMAR¹ *ə. قمار* qumrular.

QÜMAR² *ə. غمار* kütlə, yığın.

QÜMQÜMƏ *ə. قمقمه* 1) girdə dəstəli su bardağı; 2) su qabı;
3) ağaclara ziyan verən tırtıl.

QÜMUM *ə. غموم «qəm» c. qəmlər, kədərlər.*

QÜNC *ə. غنج* naz, naz-qəməzə.

QÜNNƏ *ə. غنه* dilçilikdə: burun səsi.

QÜNUDƏ *ə. غنوده* yatmış, yuxulamış, yuxuya getmiş.

QÜNUT¹ *ə. قنوت* itaət etmə, boyun əymə.

QÜNUT² *ə. قنوط* ümidini kəsmə; naümidlik, məyusluq.

QÜRA *ə. قرا «qəryə» c. kəndlər.*

QÜRAB *ə. غراب* qarğa.

QÜRABİYYƏ *ə. غرابيه* un, şəkər, süd, badam və s. qarışığından bişirilən kövrək qoğal.

QÜRBƏT¹ *ə. قربت* 1) yaxın olma; yaxınlıq; 2) qonşu olma; qonşuluq; 3) civar, ətraf.

QÜRBƏT² *ə. غربت* 1) qəribəlik, yad ölkədə olma; 2) xarici ölkə, yad yer.

QÜRBƏTKƏŞ *ə. غربت və f. كش* qürbətdə olmuş, yad yerdə yaşamış.

QÜRBƏTZƏDƏ *ə. غربت və f. زده* qürbətdə olan, yad yerdə yaşayan.

QURBİ *ə. قربى* yaxın olma, yaxınlıq.

QÜRBİYYƏT *ə. قريبت* qonşuluq; yaxın münasibət.

QÜREYŞ *ə. قريش* ərəb qəbilələrindən birinin adı.

QÜREYŞİ *ə. قريشى* Qüreyş qəbiləsinə mənsub adam; həməən qəbilədən olan Məhəmməd peyğəmbərə verilən ad.

QÜR'Ə *ə. قرعه* bəxti sınamaq üçün atılan zər, alınan bükülü kağız və s.; püşk.

QÜRƏBA' *ə. غربا* «*qərib*» *c.* qəriblər.

QÜRƏNA' *ə. قرنا* «*qərin*» *c.* hökmdarın yaxın ətrafı; hökmdarla xidməti əlaqəsi olan adamlar.

QÜRƏVİ *ə. قروي* 1) kəndli, kəndçi; 2) kəndə aid olan, kəndlə əlaqəsi olan.

QÜRFƏ *ə. غرفه* otaq; çardaq.

QÜRRAN *ə. غران* nəriləyən, nəre çəkən; bağırən.

QÜRRƏ¹ *ə. قره* 1) şadlıq, sevinc; 2) təzəlik.

QÜRRƏ² *ə. غره* 1) lovğalıq, özünü öymə; 2) parlaqlıq, parıldama // parıldayan şey; 3) səbhün ilk şəfəqi, ilk dan; 4) birgünlük ay; hilal.

QÜRRƏNDƏ *ə. غرنده* anqıran, bağırən.

QÜRRƏTÜL'EYN *ə. غرت العين* 1) göz işığı, göz nuru; 2) *m.* əziz övlad.

QÜRS *ə. قرص* 1) dairəvi şey, girdə şey; 2) otağın havasını təmizləmək üçün yandırılan ud ağacı, ənbər və s.; 3) girdə və yastı dərman, həb. **Qürsi-təbaşir** *قرص تباشير* hind qamışından alınan ağ rəngli dərman maddəsi.

QÜRUB *ə. غروب* 1) Ayın və ya Günəşin batması; 2) *m.* yox olma, məhv olub getmə; 3) *m.* sönmə, keçmə.

QÜRÜN *ə. قرون* «*qərn*» *c.* əsrlər, yüzilliklər.

QÜRUR *ə. غرور* 1) məğrurluq; 2) lovğalanma, boş yerə öyünmə.

QÜSAL *ə. غسال* çirkab.

QÜSAR(Ə) *ə. قصار || قصاره* kiçik otaq; hücrə.

QÜSEYN *ə. غصين* kiçik budaq; budaqcıq.

QÜSƏS *ə. غصص* «*qüssə*» *c.* qüssələr.

QÜSL *ə. غسل* 1) dinin tələb etdiyi hallarda müəyyən üsullarla çimmə, yuyunma; 2) ölünü dini qaydalarla yuma.

QÜSN *ə. غصن* budaq.

QÜSSƏ *ə. غصه* qəm, kədər, dərd.

QÜSSƏDAR *ə. غصه və f. دار* qəmli, kədərli, dərdli, qüssəli.

QÜSUN *ə. غصون «qüsən» c.* budaqlar.

QÜSUR¹ *ə. قصور* 1) əskiklik, nöqsan; 2) eyib; 3) günah, təqsir; 4) səhlənkarlıq, qeydsizlik; 5) qalıq, artıq qalan; 6) satın alınan şeyin qiymətindən geri qaytarılan pul; qalıq.

QÜSUR² *ə. قصور «qəsər» c.* qəsrlər, saraylar.

QÜŞUR *ə. قشور «qişr» c.* qalıqlar.

QÜTB *ə. قطب* 1) dəyirman oxu; 2) Yer kürəsinin xəyali mehvərinin keçdiyi nöqtələrdən hər biri. **Qütbi-cənubi** قطب جنوبي cənub qütbü; **qütbi-mənfi** قطب منفي hər hansı şeyin tam əksi; **qütbi-şimali** قطب شمالي şimal qütbü.

QÜTBİ *ə. قطبی* qütbə aid olan.

QÜTBİYYƏT *ə. قطبيت* qütbi göstərmə // qütbilik.

QÜTBNÜMA *ə. قطب və f. نما* kompas.

QÜTR *ə. قطر* ölkə; tərəf.

QÜTRÜDDAIRƏ *ə. قطر الدائره* diametr.

QÜTRÜLMÜHİT *ə. قطر المحيط* ekvator.

QÜTTA' *ə. قطاع «qate» c.* kəsənlər. **Qüttai-təriq** قطاع طريق
b a x qüttäüttəriq.

QÜTTAÜTTƏRİQ *ə. قطاع الطريق* yolkəsənlər, qaçaqlar.

QÜVA *ə. قوا* qüvvələr.

QÜVVƏ(T) *ə. قوت || قوه* 1) güc, zor; 2) bacarıq, istedad; 3) hiss, duyğu. **Qüvvei-bah** قوه باه cinsi əlaqə duyğusu; **qüvvei-basirə** قوه hərbi dəniz görmə duyğusu; **qüvvei-bəhriyyə** قوه بحريه hərbi dəniz qüvvəsi; **qüvvei-hafizə** قوه حافظه yaddasxlama bacarığı; **qüvvei-lamisə** قوه لامسه toxunmaqla duyma duyğusu; **qüvvei-samiə** قوه سامعه eşitmə duyğusu; **qüvvei-şammə** قوه شامه iybilmə duyğusu; **qüvvei-zaiqə** قوه ذائقه dadbilmə duyğusu.

QÜYUD *ə. قيود «qeyd» c.* 1) zəncirlər, bəndlər, bağlar; 2) qeydlər.

QÜZAT¹ *ا. قضات «qazı» c. qazılar.*

QÜZAT² *ا. غزات «qazi» c. qaliblər, fatehlər.*

QÜZƏH *ا. قزح buludları idarə edən mələk.*

QÜZƏHIYYƏ *ا. قزحية gözün əlvən təbəqəsi.*

L

L *ا. ل* ərəb əlifbasının 23-cü, fars əlifbasının 27-ci, əski Azərbaycan əlifbasının 28-ci hərfi; əbcəd hesabında 30 rəqəmini ifadə edir.

LABƏ¹ *ا. لابه xahiş, istək, dilək, yalvarma.*

LABƏ² *ا. لابه* 1) kinayə; 2) hiylə, yalan; 3) zarafat, hənək.

LABİS *ا. لابس geyinmiş, geyən.*

LABÜD(D) *ا. لابد* 1) çox lazım, vacib, zəruri, mütləq; 2) çarəsiz, hər halda.

LABÜD(D)ƏN *ا. لابداً labüd olaraq; mütləq.*

LACƏRƏM *ا. لاجرم* 1) şübhəsiz, əlbəttə; 2) nəhayət, xülasə; 3) lazım(dır), gərək(dir).

LACİVƏRD *ا. لاجورد* 1) mavi rəngli qiymətli daş; 2) mavi rəng; mavi.

LACİVƏRDİ *ا. لاجوردی lacivərd rəngində, göy (rəng).*

LAƏH *ا. لائح* 1) parlayan, parlaq; 2) xatirə gələn, yada düşən.

LAƏQƏL(L) *ا. لا اقل* 1) ondan az olmaz; 2) heç olmazsa, az da olsa.

LAƏQƏLLƏN *ا. لا اقلا heç olmazsa.*

LAƏLAC *ا. لا علاج* çarəsiz, əlacsız; sağalmaz, sağalması mümkün olmayan.

LAF *ا. لاف* 1) boş söz; boşboğazlıq, laqqırtı; 2) söz-söhbət, danışq. **Lafi-dəhən** *ا. لاف دهان* ağızda deyilib həyata keçirilməyən söz, boş söz.

- LAFƏTA** *ə.* لا فتا gənc olmayan, dəliqanlı olmayan, igid olmayan.
- LAFƏVALLAH** *ə.* لا فوالله vallah, yox! Allaha and olsun ki, belə deyil!
- LAFÜ GƏZAF** *f.* لا ف و گزاف hop-gop, bihudə söz.
- LAFZƏN** *f.* لا فزن laf vuran; gopçu.
- LAĞƏR** *f.* لا غر arıq, ətsiz-cansız, zəif.
- LAHİQƏ** *ə.* لاحقə bir şeyin sonuna əlavə edilən başqa şey; əlavə.
- LAHİM** *ə.* لاحم ötyeyən.
- LAHÖVL** *ə.* لاحول *Quranda həmin sözlə başlayan bir ayənin adından* Qüdrət (qüvvət) yoxdur.
- LAHUT** *ə.* لاهوت ilahiyyat.
- LAHUTİ** *ə.* لاهوتی ilahiyyat elminə mənsub, bu elmə aid.
- LAHUTMƏNZƏR** *ə.* لاهوت منظر ilahi görünüşlü, nurani görkəmli, gözəl mənzərəli.
- LAİB** *ə.* لاعب oynayan; oyunçu.
- LAİBTİDA'** *ə.* لا ابتداء başlanğıcı olmayan; əzəli.
- LAİLƏH** *ə.* لا اله «la ilahə illəllah» ifadəsinin ixtisarı.
- LAİHƏ** *ə.* لائحə b a x layihə.
- LAKİN** *ə.* لکن ancaq, amma.
- LAQEYD** *ə.* لا قيد qeydsiz, qayğısız, etinasız.
- LAQEYDANƏ** *ə.* لا قيد və *f.* انه laqeydcəsinə, laqeydliklə.
- LAL** *f.* لال danışq qabiliyyəti olmayan, danışa bilməyən.
- LALƏ** *f.* لاله qırmızı rəngli gül. **Lalei-həmra'** لاله حمراء qırmızı lalə; **lalei-ne'man** لاله نعمان əsməgül, qırmızı gül növü.
- LALƏFAM** *f.* لاله فام b a x **laləgun**.
- LALƏGUN** *f.* لاله گون lalə kimi; qırmızı.
- LALƏRƏNG** *f.* لاله رنگ lalə rəngli; al.
- LALƏRÜX(SAR)** *f.* لاله رخ || لاله رخسار b a x **laləüzar**.
- LALƏÜZAR** *f.* لاله və *ə.* عذار lalə yanaqlı, üzü lalə kimi qəşəng.

LALƏVƏR *f.* لاله ور lalə kimi.

LALƏVƏŞ *f.* لاله وش laləyə bənzəyən.

LALƏZAR *f.* لاله زار çoxlu lalə bitmiş yer; laləlik.

LAM *a.* لام ərəb, fars və əski Azərbaycan əlifbalarında ل hərfinin adı.

LAME' *a.* لامع parlaq, parlayan, işıldayan.

LAMƏHALƏ *a.* لامحاله 1) çarəsiz, istər-istəməz; 2) şübhəsiz, labüd; 3) heç olmazsa.

LAMƏHƏL(L) *a.* لامحل b a x **laməkan** (*1-ci mənada*).

LAMƏKAN *a.* لامكان 1) yersiz, yurdsuz, məkanı olmayan; 2) fəlsəfədə: məkan xaricində olan, məkandanxaric olan.

LAMƏZHƏB *a.* لامذهب məzhəbsiz, yolsuz, dini etiqadlara inanmayan.

LAMİANƏ *a.* لامع və *f.* انه parlayaraq, parlaq halda.

LAMİS *a.* لامس əl dəyən, toxunan, təmas edən.

LAMİSƏ *a.* لامسه toxunma duyğusu.

LAMİYYƏ *a.* لاميه «lam» hərfi ilə qafiyəli şeir.

LANƏ *f.* لانه yuva.

LAREYB *a.* لاريب şübhəsiz, şəksiz, yəqin.

LAS¹ *f.* لاس ikilaylı qapının laylarından hər biri.

LAS² *f.* لاس eşqbazlıq, dilxoşluq.

LAS³ *f.* لاس dişi (*heyvan haqqında*).

LASİQ *a.* لاصق yapışan, yapışiq.

LAŞ *f.* لاش b a x **laşə**.

LAŞEY' *a.* لا شيء 1) heç nə; bir şey olmadan; 2) dəyərsiz, heç bir dəyəri olmayan; 3) əhəmiyyətsiz şey, mənasız şey, boş şey.

LAŞƏ *f.* لاشه b a x **leş**.

LAŞƏK(K) *a.* لا شك şəksiz, şəksiz-şübhəsiz, yəqin.

LAŞƏRİK *a.* لا شريك şəriki olmayan, ortağı olmayan.

LAŞÜUR *a.* لا شعور şüursuz.

LAŞÜURANƏ *ə. لا شعور və f. انه* b a x **layənşüür**.

LAT¹ *f. لات* 1) fəqir, yoxsul; 2) səfil, lüt.

LAT² *f. لات* şahmatda: şahın tək qalması.

LAT³ *ə. لات* islamiyyətdən qabaq ərəblərin ibadət etdikləri bütldən birinin adı.

LATAİL *ə. لا طائل* faydasız, xeyirsiz, boş.

LATƏHƏRRÜK *ə. لا تحرك* tərpənməmə, hərəkətsizlik.

LAÜBALİ *ə. لا ابالي* 1) səhlənkər, qeydsiz; 2) çəkinmədən, təklifsiz; 3) özünə zəhmət vermək istəməyən, özünü zəhmətə salmaq istəməyən.

LAÜBALİYANƏ *f. لا ابالي və f. يانه* səhlənkarcasına.

LAYƏ'QƏL *ə. لا يعقل* ağılı başında olmayan; ağılsız, dəli.

LAYƏ'LƏM *ə. لا يعلم* bilməz, anlamaz, heç bir şey dərk etməz; biliksiz, cahil.

LAYƏMUT *ə. لا يموت* ölməz, əbədi.

LAYƏNBƏĞİ *ə. لا ينبغي* yaraşmaz, yaraşmayan, münasib olmayan.

LAYƏ'Nİ *ə. لا يعنى* mənasız, münasibətsiz.

LAYƏNQƏTE' *ə. لا ينقطع* arasıkəsilmədən, fasiləsiz, daimi.

LAYƏNŞÜUR *ə. لا ينشعور* düşünmədən, ağılı başında olmadan; qeyri-şüuri.

LAYƏTƏCƏZZA *ə. لا يتجزأ || لا يتجزى* 1) bölünməz, parçalanmaz; 2) riyaziyyatda: son dərəcə kiçik.

LAYƏZAL *ə. لا يزال* həmişəlik, əbədi.

LAYƏTƏĞƏYYƏR *ə. لا يتغير* dəyişməz, sabit.

LAYƏTƏNAHİ *ə. لا يتناهى* ölməz, tükənməz, sonsuz.

LAYİHƏ *ə. لا يه* 1) təsəvvür; 2) görülməli bir işin qabaqcadan planlaşdırılması, görülməli bir işin qabaqcadan təsvir edilməsi.

LAYUQİNUN *ə. لا يوقنون* Quranda kafirlər haqqında böyük bir ayənin son sözü: yəqin etməirlər, dərindən inanmırlar.

LAZƏLUL *ə. لا ظلول* inadında davam edən, inadçı, tərs.

LAZİQ *ə. لا زق* yapışqan, yapışmış.

LAZİM(Ə) *ا. لازم || لازم* lazımlı, lüzumlu.

LAZİMÜ MƏLZUM *ا. لازم و ملزوم* bir-biri ilə üzvi surətdə əla-qədar olan, ayrılması mümkün olmayan iki və ya bir neçə şey; fəlsə-fədə: maddə ilə forma.

LEH *ا. له* b a x ləh (*1-ci mənada*).

LEHİM *ا. لهيم* b a x ləhim.

LEŞ *ا. لش* b a x ləş.

LEYK(ƏN) *ا. ليكن* lakin, ancaq, amma.

LEYL *ا. ليل* gecə.

LEYLƏN *ا. ليلاً* gecə, gecə vaxtı.

LEYLƏTÜLBƏDR *ا. ليلة البدر* ayın bədrələndiyi on dördüncü gecə.

LEYLƏTÜL'ƏSRA' *ا. ليلة الاسراء* Əsra gecəsi (*Məhəmməd pey-ğəmbərin meraca getdiyi gecə*).

LEYLƏTÜLHİCR *ا. ليلة الهجر* ayrılıq gecəsi, hicr gecəsi, fəraq gecəsi.

LEYLƏTÜLQƏDR *ا. ليلة القدر* qədir gecəsi (*insanların gələcək xoşbəxtliyi və bədbəxtliyi müəyyən olunan ramazan ayının 27-ci gecəsi*).

LEYLƏTÜLMERAC *ا. ليلة المعراج* merac gecəsi.

LEYLƏTÜTTƏVİL *ا. ليلة الطويل* uzun gecə.

LEYLİ *ا. ليلى* gecəyə mənsub, gecə olan.

LEYLİCƏMAL *ا. ليلى جمال* Leyli üzli, Leyli kimi gözəl.

LEYLİVƏŞ *ا. ليلى و ف* Leyli kimi, Leyli kimi gözəl.

LEYLÜ NƏHAR *ا. ليل و نهار* gecə-gündüz.

LEYS *ا. ليث* şir, aslan.

LƏALİ *ا. لآلى* «lələ» c. incilər, dürlər.

LƏAMƏT *ا. لآمت* alçaqlıq, yaramazlıq, əclaflıq.

LƏB *ف. لب* 1) dodaq; 2) qıraq, kənar, sahil. **Ləbi-cuy** *لب جوى* arx qırağı; **ləbi-dərya** *لب دريا* dəniz qırağı; **ləbi-hövz** *لب حوض* hovuz kənarı.

LƏ'B *ا. لعب* oyun, əyləncə.

LƏBALƏB *f.* لبالب «dodaqdan-dodağa» b a x **ləbbələb**.

LƏBBADƏ *a.* لباده üstdən geyilən uzun paltar; xalat.

LƏBBEYK *a.* لبیک çağırışa «bəli!», «hazıram!», «buyurun!» mənasında cavab; əmr sizindir, hazıram.

LƏBBEYKZƏN *a.* لبیک və *f.* زن 1) ləbbeyk deyən; 2) *m.* hazır.

LƏBBƏLƏB *f.* لب بلب ağızbaağız, dopdolu, ağzınacan dolu.

LƏBBƏSTƏ *f.* لب بستە dodağı bağlı; sakit.

LƏBƏN *a.* لبن süd.

LƏBƏNİ *a.* لبنی südə aid olan.

LƏBƏNİYYAT *a.* لبنیات «ləbəni» *c.* süd məhsulları; *m.* ağartı.

LƏBXƏND(Ə) *f.* لب خنده || لب خند dodaqucu gülmə, gülümsəmə.

LƏBİB *a.* لبیب ağıllı, müdrik, hikmətli.

LƏBLAB *a.* لبلاب sarmaşıq.

LƏBRİZ *f.* لب ریز kənarlarından töküləcək qədər dolu.

LƏBS *a.* لبس 1) geymə; 2) iki şeyi bir-birindən fərqləndirməmə.

LƏBŞƏKƏR *f.* لب və *a.* شكر dodaqları şəkər kimi şirin.

LƏBTƏŞNƏ *f.* لب تشنه susuzluqdan dodaqları quruyan; susuz.

LƏC, LƏCAC(ƏT) *a.* لجاج || لجاج tərslik, inadkarlıq.

LƏCƏN *a.* لبن lil, lehmə.

LƏCUC *a.* لجوج tərs, inadkar, inadcıl.

LƏDA *a.* لدی nəzd, yan; əsna, vaxt.

LƏDUN *a.* لدون yan, nəzd.

LƏDUNİ¹ *a.* لدونی yandakı, yan(ın)da olan.

LƏDUNİ² *a.* لدونی yerdə deyil, ilahi aləmdə olan; ilahi.

LƏDUNİYYAT *a.* لدونيات «ləduni» *c.* t. 1) ilahiyyat elmləri; 2) mistika; təsəvvüf; 3) bir işin örtülü, gizli tərəfi.

LƏƏLLA, LƏƏLLƏ *a.* لعل || لعل bəlkə, ola bilər ki.

LƏFF *a.* لف 1) sarıma, sarıq; 2) bükmə; boğcanın və s. içinə qoyma.

LƏFFAZ *a.* لفاظ çox danışan.

LƏFFƏN *ə. لفأ* sarıyaraq, sarınmış halda.

LƏFFÜ NƏŞR *ə. لف و نشر* «*bükmə və yayma*» klassik şeirdə sonrakı misralarda təyin, tamamlıq və xəbərlə tamamlanan sözlərin ilk misralarda işlədilməsi.

LƏFZ *ə. لفظ* 1) söz, kəlmə; 2) deyiliş, tələffüz.

LƏFZBƏLƏFZ *ə. لفظ* və *f. به* və *ə. لفظ* kəlmə-kəlmə.

LƏFZƏ *ə. لفظه* tək bir söz.

LƏFZƏN *ə. لفظاً* 1) hərfböhərf, hərfən, eynən; 2) tam, tam mənasında.

LƏFZİ *ə. لفظی* 1) hərfi, eyni; 2) düz, əsil; 3) həqiqi, müstəqim, qeyri-məcəsi.

LƏGƏD *f. لگد* təpik // şıllaq.

LƏĞM *ə. لغم* yerin altı ilə qazılmış keçid; lağım.

LƏĞV¹ *ə. لغو* 1) boş söz, bihudə söz; 2) səhv, yanılma.

LƏĞV² *ə. لغو* aradan qaldırma, yox etmə.

LƏĞZAN *f. لغزان* sürüşən.

LƏĞZİDƏ *f. لغزیده* sürüşmüş.

LƏĞZİŞ *f. لغزش* sürüşmə.

LƏH *ə. له* 1) birisinin xeyrinə, yaxşılığına; 2) onun üçün.

LƏHAZ *ə. لحاظ* baxım, baxış, nöqteyi-nəzər.

LƏHCƏ¹ *ə. لهجه* 1) dil, danışiq; 2) dialekt; 3) danışiq üsulu, ifadə tərz.

LƏHCƏ² *ə. لهجه* üz, çöhrə, sima.

LƏH(Ə)D *ə. لحد* qəbiristanlıqda ölü basdırılan quyu.

LƏHİB *ə. لهيب* istilik, hərarət.

LƏHİM *ə. لهيم* metalları yapışdırmaq üçün işlədilən qalay və s.

LƏHM *ə. لحم* 1) ət; 2) meyvənin ləti.

LƏHN *ə. لحن* 1) gözəl, ahəngdar səs; 2) nəğmə, ahəng, şərqi, tərə-nə; 3) nitqdə: səhv, yanlışlıq. **Ləhni-Davudi** *لحن داودی* çox gözəl, ən lətif səs.

LƏHV *ə. لهو* b a x ləhvü ləb.

LƏHVÜ LƏ'B *ا. لهو و لعب* 1) oyun, əyləncə, oyun-oyuncaq; 2) eys-ışrətlə, əyyaşlıqla, narkomaniya ilə vaxt keçirmə.

LƏHZƏ *ا. لحظه* 1) bir baxış, bir nəzər; 2) az vaxt; bir an.

LƏXT *ف. لخت* laxta.

LƏXT-LƏXT *ف. لخت لخت* laxta-laxta, parça-parça.

LƏİM *ا. لئيم* 1) alçaq, zəlil; 2) xəsis, simic.

LƏİN *ا. لعين* məlun, lənətlənmiş.

LƏK *ا. لك* *əslî hind.* yüz min.

LƏKATƏ *ا. لكاته* əxlaqsız qadın; fahişə.

LƏQƏB *ا. لقب* birisinin əsil adından əlavə ona verilən ikinci ad; ayama.

LƏQLƏQ *ا. لقلق* b a x **ləqləqə** (*1-ci və 3-cü mənələrdə*).

LƏQLƏQƏ *ا. لقلقه* 1) leylək; 2) leyləyin çıxardığı səs; 3) *m.* boş laqqırtı; 4) b a x **ləqləqi**.

LƏQLƏQİ *ا. لقلقى* boş söz, mənasız söz.

LƏQLƏQİYYAT *ا. لقلقيات* «ləqləqi» *c.* boş sözlər, laqqırtılar; *t.* lağlağı.

LƏ'L *ا. لعل* 1) al rəngli qiymətli daş; 2) qırmızı mürəkkəb; 3) *m.* al, qırmızı (*şərab, gözəlin dodağı və s. haqqında*). **Lə'li-əhmər** *لعل احمر* qırmızı ləl; **lə'li-gülfam** *لعل گلفام* qızılgül rəngli ləl (*gözəlin dodağı haqqında*); **lə'li-ləb** *لعل لب* ləl kimi dodaq; **lə'li-müzab** *لعل مذاب* əriddilmiş ləl (*qırmızı şərab haqqında*).

LƏ'LA' *ا. لألاء* 1) parlaq, parlayan; 2) cilalı, cilalanmış.

LƏ'LGUN *ا. لعل* və *ف. گون* ləl kimi; qıpqırmızı.

LƏ'LFAM *ا. لعل* və *ف. فام* ləl rəngli; ləl kimi qırmızı.

LƏ'LPƏRVƏR *ا. لعل* və *ف. پرور* ləl sevən, ləli çox istəyən.

LƏM'(AN) *ا. لمع || لمعان* parlama, parıldama.

LƏM'Ə *ا. لمعه* parıltı, parlaqlıq. **Ləmei-səadət** *لمعه سعادت* səadət partıltısı, xoşbəxtlik.

LƏMƏAT *ə. لمعات «ləmə» c. t.* çox parıltı verən, çox parlayan.

LƏM'ƏBAR *ə. لمعه və f. بار* parlayan, parlaq.

LƏM'ƏFİŞAN *ə. لمعه və f. فشان* parıltı yayan; parlayan.

LƏM'ƏPAŞ *ə. لمعه və f. پاش* parıltı səpələyən; parlayan.

LƏM'ƏVAR *ə. لمعه və f. وار* parlaq, işıqlı.

LƏM'ƏZAR *ə. لمعه və f. زار* parıldayan yer, parıltı düşən yer.

LƏMH(Ə) *لمح || لمح* 1) gizlicə nəzər salma, gözaltı baxma;
2) an, ləhzə.

LƏMS *ə. لمس* 1) əllə tutma; toxunma; 2) toxunma duyğusu, lamisə.

LƏMSİ *ə. لمسى* toxunma duyğusu ilə əlaqədar olan.

LƏMYƏLİD *ə. لم يلد* doğmamış; doğmamışdır.

LƏMYƏZƏL *ə. لم يزل* arasы kəsilməyən, fasiləsiz, həmişəlik,
daimi.

LƏMYULƏD *ə. لم يولد* doğulmamış; doğulmamışdır.

LƏ'N(ƏT) *ə. لعن || لعنت* qargama; nifrin, qarğış, lənətləmə.

LƏ'NƏTXAN *ə. لعنت və f. خوان* lənətləyən, qarğış edən.

LƏNG *f. لنگ* 1) topal, axsaq; 2) durma, dayanma; 3) ləngimə,
gecikmə.

LƏNGƏR *f. لنگر* 1) lövbər; 2) o yan-bu yana əyilmə; tərpənmə.

LƏNTƏR *ə. لنتر* asılı lampa.

LƏNTƏRAN *ə. لنتران* söyüş, ədəbsiz (*söz haqqında*).

LƏRZ *f. لرز* b a x **lərzə**.

LƏRZAN *f. لرزان* titrəyən, titrək // titrəyə-titrəyə, titrəyərek.

LƏRZƏ *f. لرزه* 1) titrəyiş, əsmə; 2) titrətmə, qızdırma.

LƏRZƏBƏXŞ *f. لرزه بخش* 1) titrəyən, titrətmə salan; 2) *m.* qor-
xuya salan; qorxudan.

LƏRZƏDAR *f. لرزه دار* b a x **lərzənak**.

LƏRZƏNAK *f. لرزه ناك* 1) titrəyən, əsən; 2) *m.* qorxudan titrə-
yən, qorxan.

LƏRZİŞ *f.* لرزش titrəmə, əsmə.

LƏŞ *a.* لش 1) ölü heyvan, leş, cəmdək; 2) *m.* iyimiş, murdar şey.

LƏŞKƏR *f.* لشکر qoşun; ordu.

LƏŞKƏRİ *f.* لشکری qoşuna aid; hərbi, əsgəri.

LƏŞKƏRGAH *f.* لشکرگاه müvəqqəti hərbi düşərgə; ordugah.

LƏŞKƏRKƏŞ *f.* لشکرکش qoşun çəkən, ordu yeridən.

LƏT *f.* لت 1) döymə, vurma, zərbə; 2) zərər, ziyan; 3) şallaq, qamçı; 4) toppuz, güz; 5) parça, hissə.

LƏTAFƏT *a.* لطافت 1) lətiflik, incəlik, xoşluq; 2) gözəllik.

LƏTAFƏTBƏXS *a.* لطافت və *f.* بخش lətafət verən, gözəlləşdirən.

LƏTA(Y)İF *a.* لطائف || لطائف «*lətifə*» *c.* lətifələr.

LƏTİF *a.* لطيف 1) mülayim, xoş; 2) gözəl, şirin; 3) incə, nazik.

LƏTİFANƏ *a.* لطيف və *f.* انه lətifcəsinə; lütfkarcasına.

LƏTİFƏ¹ *a.* لطيفه 1) gülməli, qəribə söz, hekayə və s.; qısa gülməli nəsr əsəri; 2) zarafat, hənək.

LƏTİFƏ² *a.* لطيفه lətafətli, zərif, incə (*qız*).

LƏTİFƏGU *a.* لطيفه və *f.* گو lətifə danışan.

LƏTMƏ *a.* لطمه zərbə // zədə.

LƏVAEH *a.* لوائح «*layihə*» *c.* layihələr.

LƏVAME' *a.* لوامع «*lame*» *c.* parlayan şeylər.

LƏVAZİM *a.* لوازم «*lazim*» *c.* yaşamaq üçün lazım olan şeylər.

LƏVAZİMAT *a.* لوازمات «*ləvazim*» *c.* yaşamaq üçün lazım olan şeylərin məcmusu.

LƏVƏND *f.* لوند *əsl* *y.* 1) özbaşına; 2) əyyaş; 3) əxlaqca pozğun; əxlaqsız; 4) səfil, macəraçı; 5) gözəl, qəşəng.

LƏVHƏŞALLAH *a.* لوحش الله 1) Allah uzaq eləsin! 2) nə gözəl! nə qəşəng!

LƏYAQ(ƏT) *a.* لياقت || لياق layiq olma; layiqlik.

LƏYYİN *a.* لين yumşaq.

LƏZAIİZ ə. لذائذ «ləzizə» c. 1) ləzzətli şeylər; 2) xoşa gələn şeylər (*danışuq, kitab və s.*).

LƏZİZ ə. لذيف ləzzətli, dadlı.

LƏZZAT ə. لذات «ləzzət» c. ləzzətlər, dadlar.

LƏZZƏT ə. لذت dad, tam.

LƏZZƏTƏFZA ə. لذت افزا və f. لذت افزا ləzzət artıran, tam verən.

LƏZZƏTƏNDUZ ə. لذت اندوز və f. لذت اندوز ləzzət alan, ləzzət çəkən.

LƏZZƏTYAB ə. لذت ياب və f. لذت ياب ləzzət alan, zövq alan, kef çəkən.

LİBAS ə. لباس 1) paltar, geyim; 2) m. örtü, örtük.

LİƏB ə. لأب bir atadan olan (*atadan bir, anadan ayrı uşaqlar haqqında*).

LİFAFƏ ə. لفافه 1) sarğı; 2) boğça; 3) dolaq; 4) bükmə, bükük; 5) qapaq, örtük; 6) m. geyim, paltar.

LİGAM f. لگام cilov.

LİHAF ə. لحاف yorğan.

LİHAZ ə. لحاظ gözücu baxma, nəzər salma.

LİHAZA ə. لهذا buna görə, bunun üçün, bu səbəbdən.

LİHYƏ ə. لحيه saqqal.

LİQA' ə. لقاء 1) üz, surət, sifət; 2) qovuşma, vüsal, görüş.

LİQƏ ə. ليقه mürəkkəbqabının içinə qoyulan xam ipək.

LİL'ƏCƏB ə. للعجب çox təəccüblü.

LİLLAH ə. لله Allah üçün, Tanrı üçün.

LİLLAHİLHƏMD ə. لله الحمد Allaha şükür!

LİMƏ ə. ليمه uzun parça.

LİMU ə. ليمو əsli y. limon.

LİSAM ə. لثام üz örtüyü, niqab.

LİSAN ə. لسان dil.

LİSANƏN ə. لساناً dilcavabı, şifahi.

LİSANŞÜNAS ə. لسان شناس və f. لسان شناس dilçi, dilşünas.

LİSANÜLQEYB *ا. لسان الغيب* qeyb dili bilən, qeybdən xəbər verən (*Caminin Hafizə verdiyi ad*).

LİVA' *ا. لواء* 1) bayraq; 2) rayon, bölgə.

LİZA *ا. لذا* b a x **lizalik**.

LİZALİK *ا. لذلك* buna görə.

LOĞMA // LOXMA // LOQMA *ا. لقمه* b a x **lüqmə**.

LOĞMAN *ا. لقمان* əfsanəvi həkim Loğmanın adından; *m.* qabil təbib, alim həkim; çox bilikli adam, böyük alim.

LÖ'BƏ(T) *ا. لعبه || لعبت* 1) oyun, oyuncaq // gəlincik; 2) *m.* gözəl.

LÖ'BƏTBAZ *ا. لعبت* və *f.* باز 1) oyuncaq oynadan artist; 2) *m.* oyun çıxaran; təlxək, oyunbaz.

LÖ'BƏTİSTAN *ا. لعبت* və *f.* ستان 1) oyuncaqlar qoyulan yer; 2) *m.* gözəllər ölkəsi.

LÖ'BƏTPƏRƏST *ا. لعبت* və *f.* پرست əyləncə sevən.

LÖ'BİYYAT *ا. لعبيات* müxtəlif teatr, sirk və b. tamaşa nömrələri.

LÖ'LÖ' *ا. لؤلؤ* 1) inci, dürr; 2) *m.* gözəlin diş(lər)i. **Lö'löi-qəltan** *ا. لؤلؤ غلطان* girdə, yumru inci; **lö'löi-xoşab** *ا. لؤلؤ خوشاب* iri, parlaq inci; **lö'löi-lə'la** *ا. لؤلؤ لالا* parlaq inci.

LÖVH *ا. لوح* 1) taxta; 2) b a x **lövhə**; 3) səhifə. **Lövhi-idrak** *ا. لوح ادراك* 1) ağıl lövhəsi; 2) beyin; **lövhi-məhfuz** *ا. لوح محفوظ* hər bir insanın taleyi haqqında Allahın bütün göstərişləri yazılmış gizli kitab.

LÖVHƏ *ا. لوحه* 1) divardan asılan yazı və ya rəsm; 2) sərlövhə, başlıq; 3) yazı taxtası.

LÖVN *ا. لون* 1) rəng, boya; 2) növ, çeşid.

LÖVS *ا. لوث* murdarlıq, nəcis; çirk, kir, kəsafət.

LULİ *ا. لولى* qaraçı.

LÜAB *ا. لعاب* ağız suyu; tüpürcək.

LÜABDAR *ا. لعاب دار* və *f.* دار tüpürcəkli, selikli.

LÜBAB *ا. لباب* bir şeyin seçilmiş, xalisi.

LÜBB *ا. لب* 1) ləpə, iç; 2) qəlb, ürək; 3) ağıl; 4) cövhər.

LÜCCƏ *ا. لجه* suyun ən dərin yeri. **Lüccəi-dərya** *لجه دريا* dənizin ən dərin yeri.

LÜFAH *ا. لفاح* qanqurudan (*dərman*).

LÜĞAT *ا. لغات* «lüğət» *c.* 1) dillər; 2) lüğətlər; 3) sözlər, kəlmələr.

LÜĞƏT *ا. لغت* 1) dil; 2) bir dildə olan sözlərin hər biri; kəlmə, söz; 3) bir dilə aid sıra ilə düzülmüş sözləri özündə əks etdirən kitab.

LÜĞƏVİ *ا. لغوی* 1) dilçi alim; 2) dilə məxsus olan; 3) dilə aid olan; leksik.

LÜĞƏZ *ا. لغز* b a x lüğz.

LÜĞZ *ا. لغز* 1) tapmaca, rebus; 2) gülməli söz, atmaca.

LÜHUD *ا. لحد* «ləh(ə)d» *c.* qəbiristanda ölü basdırmaq üçün qazılan quyular.

LÜHUM *ا. لحم* «ləhm» *c.* ətələr.

LÜKNƏT *ا. لکنت* pəltəklik, kəkələmə.

LÜQMƏ *ا. لقمه* 1) bir dəfədə ağıza qoyulan xörək, çörək və s.; 2) parça, hissə, tikə.

LÜQUM *ا. لقوم* b a x **rahətülhülqum**.

LÜLEYİN *f. لوله* və *ا. لين* aftafanın bir növü.

LÜSS *ا. لص* oğru.

LÜSUQ *ا. لصوق* yapışqanlıq, yapışma.

LÜTF *ا. لطف* 1) mehribanlıq, yumşaqlıq; 2) yaxşılıq, ehsan, kərəm.

LÜTFƏN *ا. لطفاً* 1) xoşluqla, mehribanlıqla; 2) zəhmət olmasa; 3) lütfkarcasına.

LÜTFKAR *ا. لطف* və *f. کار* yaxşılıq edən.

LÜZUC(ƏT) *ا. لزوج || لزوجت* yapışma, yapışqanlıq.

LÜZUM *ا. لزوم* 1) lazım olma, işə yarama; 2) ehtiyac, hacət.

LÜZUMİYYƏT *ا. لزومیت* lazımlılıq.

M

M ə. م ərəb əlifbasının 24-cü, fars əlifbasının 28-ci, əski Azərbaycan əlifbasının 29-cu hərfi; əbcəd hesabında 40 rəqəmini ifadə edir.

MA' ə. ماء su. **Mai-inəb** ماء عنب b a x **maülinəb**; **mai-məin** ماء معين axar su; **mai-şəir** ماء شعير «arpa suyu» 1) pivə; 2) şirə; **mai-təhur** ماء طهور 1) çox pak su; 2) cənnətdə içilən pak şərab; **mai-zülal** ماء زلال saf su, duru su.

MABEYN ə. ما بين 1) ara, aralıq; 2) hərəmxana ilə qəbul otağı arasındakı otaq; 3) sarayda: vəzir, vəkil və b. yüksək vəzifəli adamların oturduğu yer.

MABƏ'D ə. ما بعد bir şeyin ardı, qalan hissəsi, davamı, sonrası.

MABƏQİ ə. ما بقي yerdə qalan, qalıq.

MAC ə. ماج Ay (göy cismi); hilal.

MACƏRA ə. ما جرا 1) əhvalat, hadisə, sərgüzəşt; 2) m. fırıldaq.

MACƏRACU ə. ما جرا və f. جو 1) macərə axtaran; macərəçi; 2) m. fırıldaqçı.

MACİD ə. ماجد şəərəfli, adlı-sanlı.

MADAM ə. ما دام 1) buna görə (ki), bu səbəbə görə (ki); 2) nə qədər, indi, hələ.

MADAMƏLHƏYAT ə. ما دام الحيات b a x **madaməl'ömr.**

MADAMƏL'ÖMR ə. ما دام العمر həyat davam etdikcə; sağ olduqca, yaşadıqca; ömür davam etdikcə; ömür boyu, ömürlük.

MADDƏ¹ ə. ماده 1) şey, əşya; 2) predmet; 3) çirk, irin; 4) əsas, cövhər, maya; 5) fəlsəfədə: materiya. **Maddei-fəsad** ماده فساد əsas səbəb, əsas amil.

MADDƏ² *ə.* ماده 1) qanunun, qərarın və s. hər bir bəndi // paraqraf; 2) lüğət kitabının bir sözdən bəhs edən hissəsi. **Maddei-tarix** ماده تاریخ əbcəd hesabı ilə göstərilən tarix; müəmma // xronoqram.

MADDƏTƏN *ə.* مادّتا 1) maddi olaraq; maddi; 2) sözlə deyil, işlə; felən.

MADDİ *ə.* مادی 1) ruhani olmayan, mənəvi olmayan; cismani; 2) sözdə deyil, işdə olan.

MADDİYYAT *ə.* مادیات «*maddi*» *c.* maddi olanlar.

MADDİYYƏT *ə.* مادیت 1) maddilik, cismanilik; 2) materializm.

MADDİYYUN *ə.* مادیون «*maddi*» *c.* 1) maddi olanlar; 2) *t.* materialist.

MADEH *ə.* ماح mədh edən; tərifləyən, məddah.

MADƏ *f.* ماده dişi (*heyvan haqqında*).

MADƏR *f.* مادر ana.

MADƏRANƏ *f.* مادرانه anaya yaraşan tərzdə, ana kimi.

MADƏRBƏXƏTA *f.* مادر به *və* *ə.* خطا «*anası səhv etmiş*» atası bəlli olmayan; bic.

MADƏRİ *f.* مادری analıq.

MADƏRŞAHİ *f.* مادرشاهی matriarxatlıq // mədərşahlıq (*cəmiyyətdə baş rolunu qadınların oynadığı ictimai quruluş*).

MADƏRZAD *f.* مادرزاد 1) anadangəlmə, fitri, təbii; 2) *m.* lütüryan, anadangəlmə.

MADUN *ə.* مادون hərbiyə: rütbəyə aşağı olan; tabe.

MAƏDA *ə.* ماعدا başqa, digər, ayrı, özgə.

MAƏNTƏHURƏN *ə.* ماءً طهوراً çox pak su kimi, behiştə içilən pak şərab kimi.

MAFAT *ə.* ما فات it(iril)miş, yox olmuş, puç olmuş.

MAFİHA *ə.* ما فيها onda olan şey(lər), onda nə ki var.

MAFİLBAL *ə.* ما فى البال b a x **mafizzəmir**.

MAFİZZƏMİR *ə.* ما فى الضمير ürəkdə olan arzu, qəlbdəki istək // gizli fikir, gizli niyyət, gizli məqsəd.

MAFÖVQ *a.* ما فوق 1) yuxarıda göstərilən; yuxarıda qeyd olunan; 2) yuxarıdakı, yuxarıda olan; 3) rəis, başçı; 4) vəzifəsi yüksək olan; ali.

MAFÖVQƏTTƏBİƏ *a.* ما فوق الطبيعة təbiət xaricində, kainatın fəvqündə.

MAH¹ *f.* ماه b a x mäh¹. **Mahi-bədr** ماه بدر b a x mahi-təmam; **mahi-çəhar dəhşənbə** ماه چهار ده شنبه ondördgecəlik ay; **mahi-ənvər** ماه انور ən işıqlı ay, ən nurlu ay; **mahi-xərgəhi** ماه خرگهی ətrafı parlaq halə ilə əhatə olunmuş dolğun ay; **mahi-kən'an** ماه کنعان kənan ayı (*Yusif peyğəmbərə verilən ad*); **mahi-no** ماه نو təzə ay; aypara; **mahi-rüxsar** ماه رخسار ay kimi gözəl üz; **mahi-taban** ماه تابان parlaq, işıqlı ay; **mahi-təmam** ماه تمام dolğun ay, bədrələnmiş ay.

MAH² *f.* ماه b a x mäh². **Mahi-bustan** ماه بوستان bostan ayı (*payızın ilk ayı*); **mahi-əsəli** ماه عسلی «*bal ayı*» bəylə gəlinin evləndikdən sonra birgə yaşadıqları ilk ay; **mahi-hərəmeyn** ماه حرمين mahi-qəm ماه غم qəm ayı (*şialərin məhərrəm ayına verdikləri ad*); **mahi-qəməri** ماه قمری qəməri təqviminin ayı; **mahi-liqa'** ماه لقا' b a x mahliqa'; **mahi-rumi** ماه رومی Roma təqviminin ayı; **mahi-siyam** ماه سيام orucluq ayı; **mahi-şəmsi** ماه شمسی şəmsi təqviminin ayı.

MAHCƏBİN *f.* ماه جبين və *a.* جبين b a x məhcəbin.

MAHCƏMAL *f.* ماه جمال və *a.* جمال b a x məhcəmal.

MAHÇƏ *f.* ماهچه b a x məhçə.

MAHƏSƏL *a.* ما حصل yekun, nəticə.

MAHƏZƏR *a.* ما حضر hazırda olan, hazırda nə varsa.

MAHİ¹ *f.* ماهی balıq.

MAHİ² *a.* ماهی pozan, məhv edən, yox edən.

MAHİ³ *f.* ماهی aya məxsus, aylı.

MAHİR *a.* ماهر məharətli, bacarıqlı, bilikli.

MAHİRANƏ *ə. ماهر və f. انه* maharətlə, ustalıqla.

MAHİYANƏ *f. ماهيانه b a x mahiyyə (1-ci mənada).*

MAHİYYƏ *f. ماه və ə. يه* 1) aylıq maaş; məvacib; 2) minarələr arasındakı ipə qəndillər asmaqla düzəldilən mənzərə.

MAHİYYƏT *ə. ماهيت* 1) bir şeyin əsli; 2) təbiət, kefiyyət, əsil məzmun.

MAHLİQA' *f. ماه və ə. لقاء b a x məhliqa'.*

MAHMUD *ə. محمود b a x məhmud.*

MAHPARƏ *f. ماهپاره b a x məhparə.*

MAHPEYKƏR *f. ماهپیکر b a x məhpeykər.*

MAHPƏRƏST *f. ماهپرست* 1) aya sitayiş edən; 2) *m.* gözəl.

MAHRU(Y) *f. ماهرو || ماهروی b a x məhru(y).*

MAHRÜXSAR *f. ماهرخسار b a x məhrüxsar.*

MAHSİMA' *f. ماه və ə. سيما b a x məhsima'.*

MAHSURƏT *f. ماه və ə. صورت b a x məhsurət.*

MAHTAB *f. ماهتاب b a x məhtab.*

MAHTƏL'ƏT *f. ماه və ə. طلعت b a x məhtəl'ət.*

MAHUN *ə. ماهون* Afrikada bitən yaxşı cilalanan qiymətli ağac-ların biri.

MAHÜ AFTAB *f. ماه و آفتاب b a x məhü aftar.*

MAHÜ SAL *f. ماه و سال b a x məhü sal.*

MAHVƏŞ *f. ماهوش b a x məhvəş.*

MAXƏLƏQALLAH *ə. ما خلق الله* Allahın yaratdığı (hər şey).

MAİ *ə. مائي b a x mavi.*

MAİDƏ *ə. مائدة* 1) üzərinə yemək düzülmüş süfrə, hazır süfrə; 2) yemək, təam; 3) qonadlıq, ziyafət; 4) az və sadə yemək. **Maidei-təb'** *مائدة طبع* insanın düşündüyü şey(lər).

MAİL *ə. مائل b a x mayil.*

MAİLİ *ə. مائلي* mail şəklində olan.

MAİLİYYƏT *ə. مائليت* maili olma, azacıq öyilmə.

- MAİS** *ə.* مائس böhtançı, fitnəkar, aravuran.
- MAİVÜ MƏNİ** *ə.* مائی و منی xudpəsəndlik, xudbinlik.
- MAK** *ə.* ماك ağuz (*təzəcə doğulmuş heyvanın südü*).
- MAKAN** *ə.* ما كان olmuş, olub keçmiş (*iş və ya hadisə*).
- MAKİR** *ə.* ماکر məkrli, hiyləgər, fırıldaqçı.
- MAKİYAN** *f.* ماکیان toyuq.
- MAKİYANPƏSƏND** *f.* ماکیان پسند «*toyuq bəyənen*» *m.* arvad-baz, arvad düşküni.
- MAQƏBL** *ə.* ما قبل bundan qabaqkı, bundan əvvəlki.
- MAL¹** *ə.* مال istehsal olunmuş, satılmalı hər bir şey. **Mali-dünya** مال دنیا dünya malı.
- MAL²** *ə.* مال ev heyvanı.
- MAL³** *ə.* مال sürən, sürücü.
- MALAKƏLAM** *ə.* ما لا كلام sözlə ifadə edilə bilməyən, təsviri mümkün olmayan.
- MALAMAL** *ə.* مالا مال lap dolu; dopdolu.
- MALANƏHAYƏ** *ə.* ما لا نهایه axırı olmayan; sonsuz.
- MALAYƏ'Nİ** *ə.* ما لا یعنی boş, əbəs, nahaq.
- MALDAR** *ə.* مال və *f.* دار 1) ev heyvanı saxlayan, heyvanı olan; 2) dövlətli, varlı.
- MALEH** *ə.* مالح şor, duzlu (*su haqqında*).
- MALƏN** *ə.* مالا malla, əmlakca, əmtəə cəhətindən.
- MALƏN VƏ CANƏN** *ə.* مالا و جائاً malla və canla, hər şeylə.
- MALƏZİM** *ə.* ما لازم lazım olan şey.
- MALİ¹** *f.* مالی çox, dolu, bol, firavan.
- MALİ²** *ə.* مالی b a x **maliyyə(t)**.
- MALİXULYA** *ə.* مالخولیا *əsl* y. 1) qəmginlik, dərdlilik; 2) fikir, xəyal; 3) melanxolya (*xəstəlik*).
- MALİK¹** *ə.* مالك 1) yiyə, sahib; 2) sahibkar, mülkədar.
- MALİK²** *ə.* مالك cəhənnəmi qoruyan mələk.

MALİKANƏ *ə.* مالك və *f.* انه 1) mülkədarın yaşadığı əsas mülkündən başqa, torpağı, bağı, əkini və gəlir gətirən başqa mülkləri; 2) bir neçə kəndi əhatə edən ictimai təsərrüfatın idarəsinin yerləşdiyi kənd.

MALİKƏ *ə.* مالکە qadın sahib.

MALİKİ *ə.* مالکی islamiyyətdə Əbu Abdullah Malikin başçısı olduğu təriqət və həmin təriqətin tərəfdarı.

MALİKİYYƏT *ə.* مالکیت 1) yiyə olma, yiyələnmə, sahib olma; 2) yiyələnmə haqqı və ixtiyarı; 3) mülkiyyət.

MALİŞ *ə.* مالش sürtmə, masaj.

MALİYYAT¹ *ə.* مالیات «*maliyyə(t)*» *c.* 1) müxtəlif vergilər; 2) *t.* bir dövlətin illik gəliri.

MALİYYAT² *ə.* مالیات «*maliyyə(t)*» *c.* *t.* dəyər, qiymət.

MALİYYƏ(T) *ə.* مالیت || مالیه 1) mala, sərvətə məxsus olan; 2) dövlətin gəlir və çıxarı; 3) gəlir və çıxarın ümumi məcmusu.

MALPƏRƏST *ə.* مال və *f.* پرست mal və sərvət düşkünü // xəsis, simic.

MALŞƏRİK *ə.* مال شریک bir şeyə şərik olan adamlardan hər biri.

MALÜ MƏNAL *ə.* مال و منال əmlak, var.

MAMƏLƏK *ə.* ما ملک bir adamın malik olduğu mülkiyyət; mal-mülk.

MAMƏZA *ə.* ما مضا keçmiş, qədim əyyam, keçmiş zaman; olub-keçmiş.

MANDƏ *f.* مانده qalmış.

MANDƏGİ *f.* ماندگی qalmış şey.

MANE' *ə.* مانع bir şeyin icra edilməsinə çətinlik yaradan, sədd çəkən, əngəl olan.

MANEƏ *ə.* مانعه b a x manie.

MANƏND *f.* مانند oxşar, bənzər, tay, kimi. **Manəndi-ənqa** مانند عنقا simürğ kimi; **manəndi-kəman** مانند کمان kaman kimi görülmüş (*əsasən qaş haqqında*).

MANİ *f.* مانی qədim İranda sasanilər dövründə zərdüştiyə qarşı mübarizə aparan dini-fəlsəfi cərəyanın başçısı.

MANİƏ *ə.* مانعه əngəl, sədd.

MAR *f.* مار 1) ilan; 2) *m.* gözəlin buruq-buruq zülfü, saçı. **Mari-Zöhhak** مار ضحاک İran əsətirində zalım padşah Zöhhakın iki çiy-nində əmələ gəlmiş ilanlardan hər biri.

MARƏFSUN *f.* مارافسون ilan ovsunçusu.

MARGEYSU(Y) *f.* مارگیسو || مارگیسو *b a x* **margisu(y)**.

MARGƏZİDƏ *f.* مارگزیده ilan sancmış, ilan çalmış, ilan vurmuş.

MARGİSU(Y) *f.* مارگیسو || مارگیسو hörükləri ilan kimi olan, uzun və qıvrım saçlı.

MARİD *ə.* مارید 1) itaət etməyən, ram olmayan; üsyankar; 2) *m.* iblis, şeytan.

MARİN(Ə) *ə.* مارن || مارنه çəkilə döyülə bilən.

MARMAHI *f.* مارماهی 1) ilanbalığı; 2) *m.* ikiüzlü.

MARPIÇ *f.* مارپیچ ilan kimi qıvrılmış.

MARR *ə.* مار keçən, keçmiş.

MARRİNÜ ABİRİN *ə.* مارین و عابیرین gəlib-keçənlər.

MARRÜLBƏYAN *ə.* مارالبیان (yuxarıda) adı çəkilmiş, haqqında danışılmış.

MARUT *ə.* ماروت dünyəvi bir qadına bəslədikləri sevgiyə görə cənnətdən qovulmuş iki mələkdən birinin adı (*b a x* **Harut**).

MARÜ MUR *f.* مار و مور ilan-qarışqa; *m.* həşərat.

MASƏ *f.* ماسه narın qum.

MASƏBƏQ *ə.* ما سبق keçən, keçməkdə olan.

MASƏDƏQ *ə.* ما صدق 1) mütabiq, uyğun; 2) dəlil, isbat, sübut.

MASƏLƏF *ə.* ما سلف keçmiş, keçən əhvalat, keçmişdə olan şey, hadisə.

MASƏVA *ə.* ما سوا *b a x* **masiva**.

MASİVA *ə.* ما سوا 1) ...başqa, ...özgə, ...savayı; 2) müstəsna; müstəsna olaraq.

MASİVALLAH *ə.* ما سوا الله Allahdan başqa, Allahdan savayı.

MAŞA(A)LLAH *ə. ما شاء الله* 1) Allahm istədiyi kimi; 2) afərin, əhsən // Allahm istədiyi kimidir!

MAŞİ(YƏ) *ə. ماشى || ماشيه* ayaqla gedən, piyada gedən.

MAŞİYƏN *ə. ماشياً* ayaqla gedərək, piyada gedərək.

MATƏQƏDDƏM *ə. ما تقدم* keçmiş zaman, əvvəl.

MATƏM *ə. ماتم* ölü üçün ağlayıb məclis qurma; yas, hüzn. **Matəmi-şühəda'** *ə. ماتم شهداء* şəhidlərin matəmi (*Kərbəla şəhidləri nəzərdə tutulur*).

MATƏMARA *ə. ماتم və f. آرا* «yasla bəzənmiş» *m.* dünya, aləm.

MATƏMDAR *ə. ماتم və f. دار* matəm saxlayan, yasa batmış; yaşlı.

MATƏMƏFZA *ə. ماتم və f. افزا* b a x **matəməngiz**.

MATƏMƏNGİZ *ə. ماتم və f. انگيز* matəm yayan, matəm gətirən.

MATƏMGAH, MATƏMGƏH *ə. ماتم və f. گاه || گاه* b a x **matəmkədə**.

MATƏMKƏDƏ *ə. ماتم və f. كده* yas evi; yaxsana.

MATƏMNÜMA *ə. ماتم və f. نما* matəmli, yaşlı.

MATƏMSƏRA *ə. ماتم və f. سرا* b a x **matəmzar**.

MATƏMZAR *ə. ماتم və f. زار* matəm yeri, yas yeri.

MATƏMZƏDƏ *ə. ماتم və f. زده* 1) yasa batmış; yaşlı; 2) müsibətli.

MAÜL'İNƏB *ə. ماء العنب* «üzüm suyu» şərab, çaxır.

MAÜLHƏYAT *ə. ماء الحيات* həyat suyu, dirilik suyu.

MAVA *ə. ماوا* b a x **mə'va**.

MAVƏQ'Ə *ə. ماوقعه* baş verən, vəqeə olan.

MAVƏRA' *ə. ما وراء* arxasında olan. **Mavərayi-Qafqaz** *ما وراء قفقاز* Qafqazın o tayında olan, Qafqazın arxasında olan.

MAVƏRAƏTTƏBİƏ(T) *ə. ما وراء الطبيعة || ما وراء الطبيعة* təbiət xaricində olan; qeyri-təbii.

MAVİ *ə. ماوى* 1) su rəngində; 2) suya aid olan, sudan olan.

MAVÜ TİN *ə. ما و طين* 1) su və palçıq; 2) *m.* insan.

MAYE' *ə. مایع* 1) axan // tökülən; 2) qatı olmayan; sulu.

MAYEİYYƏT *ə.* مایعیّت mayelik, maye olma.

MAYƏ *f.* مایه 1) maya, acıtma; 2) maddə, zat; 3) sərmayə, kapital; 4) səbəb; 5) təməl, əsas.

MAYƏDAR *f.* مایه دار 1) maya vurulmuş, mayalı, acıtmalı; 2) sərmayəli, mayalı, əlində pulu olan; 3) varlı, dövlətli; 4) möhkəm.

MAYƏHTAC *ə.* مایه حاجت gərəkli şey(lər), insana, evə ilk növbədə lazım olan şey(lər) (*qab-qacaq, avadanlıq, yorğan-döşək və s.*).

MAYƏKUN *ə.* مایه کون nə ki olacaqdır.

MAYİL *ə.* مایل 1) meyli olan, meyil salan; 2) istəyən, sevən; 3) əyilən, meyil edən, əyri; 4) düşkün, mübtəla; 5) üfüqi və şaquli arasındakı vəziyyətdə olan. **Mayili-didar** مایل دیدار görmək istəyən, görüşmək istəyən.

MAZİ *ə.* ماضی 1) keçmiş, keçən; 2) qrammatikada: keçmiş zaman.

MAZİPƏRƏST *ə.* ماضی پرست və *f.* کهنه لیک tərəfdarı; mühafizəkar.

MAZİVÜ MÜSTƏQBƏL *ə.* ماضی و مستقبل keçmiş və gələcək; həmişə.

MEH¹ *f.* مه adətən səhər əsən xəfif yel. **Mehi-ənvər** مه انور işıq saçan meh, nurlu yel; **mehi-taban** مه تابان parıldayan meh.

MEH² *f.* مه böyük, ulu.

MEHDİ *ə.* مهدی b a x məhdi.

MEHİN *f.* مهین ən böyük, daha böyük.

MEHİR *f.* مهر b a x mehriyyə.

MEHMAN *f.* مهمان qonaq.

MEHMANDAR *f.* مهماندار b a x mehmannəvaz.

MEHMANNƏVAZ *f.* مهمان نواز b a x mehmanpərvər.

MEHMANPƏRVƏR *f.* مهمان پرور qonaqpərvər, qonaqsevən, qonaqcıl.

MEHR¹ *f.* مهر Günəş, gün. **Mehri-cəhantab** مهر جهانتاب dünyanı işıqlandıran günəş; **mehri-fələk** مهر فلک fələyin günəşi; **mehri-pürənvər** مهر پرانور çox nurlu günəş.

MEHR² *f.* مهر sevgi, məhəbbət, eşq. **Mehri-madər** مهر مادر ana məhəbbəti.

MEHRAB *a.* محراب 1) məscidin qiblə tərəfindəki divarda oyuq; 2) qiblə; 3) *m.* inanılan yer; 4) *m.* sevgilinin qaş(lar)ı.

MEHRDAR *f.* مهردار 1) sevən; 2) mehriban.

MEHRİBAN *f.* مهربان əziz, istəkli.

MEHRİBANANƏ *f.* مهربانانه mehribancasına.

MEHRİBANİ *f.* مهربانی mehribanlıq, səmimiyyət.

MEHRİYYƏ *a.* مهریه kəbin haqqı; başlıq.

MEHRNİŞAN *f.* مهرنشان məhəbbətli, şəfqətli.

MEHTƏR¹ *f.* مهتر daha böyük, çox böyük.

MEHTƏR² *f.* مهتر atlara qulluq edən // tövlə başçısı.

MEHTƏRXANƏ *f.* مهترخانه tövlə işçilərinin yaşadığı yer.

MEHVƏR *a.* محور 1) dolanan çarx və yuvarlaq şeyin ortasından keçən ox; 2) coğrafiyada: Yer kürəsinin iki qütbü arasında uzanıb onun mərkəzindən keçən xəyali xətt; 3) fırlanan silindr; vərdənə.

ME'MAR *a.* معمار arxitektör.

ME'MARİ *a.* معماری memara aid olan.

ME'MARİYYƏ *a.* معماریه 1) memarlıq; 2) memara verilən əmək haqqı.

ME'RAC *a.* معراج 1) nərdivan; 2) çıxılacaq yer, yüksəklik; 3) Məhəmməd peyğəmbərin göyə getməsi və Allahla danışması.

ME'RACNAMƏ *a.* معراج və *f.* نامه peyğəmbərin meracı haqqında yazılmış şeir.

MEY *f.* می şərab, çaxır. **Meyi-səhba** می صهبا qırmızı mey.

MEYALUD *f.* می آلود içki düşkünü.

ME'YAR *a.* معیار 1) çəki, qiymət və saflıq dərəcəsini göstərən ölçü; 2) bir şeyə qiymət vermək üçün əsas götürülən əlamət.

MEYDAN *f.* میدان 1) açıqlıq, düz yer; 2) bir neçə küçə arasındakı sahə. **Meydani-cəng** میدان جنگ döyüş meydanı; **meydani-eşq** میدان عشق eşq meydanı.

MEYDANGƏRD *f.* میدان گرد meydaanda olan, meydan sulayan, meydaanda vuruşmağa hazır duran.

MEYDANGİR *f.* میدان گیر meydan tutan, özünə yer tutan.

MEYFÜRÜŞ *f.* میفروش şərab satan.

MEYGUN *f.* میگون şərab rəngində, al-qırmızı.

MEYXANƏ *f.* میخانه 1) mey və başqa spirtli içkilər satılan və ya içilən yer; 2) Azərbaycan şifahi xalq ədəbiyyatında şeir formalarından biri.

MEYXAR *f.* میخوار b a x meyxor.

MEYXOR *f.* میخور mey içən, şərab içən.

MEYXOŞ *f.* میخوش turşla şirin arasında olan; nə turş, nə də şirin; turşaşirin.

MEYKƏDƏ *f.* میکده şərab içilən yer; meyxana.

MEYKƏŞ *f.* میکش 1) şərab içən, çaxır içən; 2) şərab çəkən, çaxır hazırlayan; 3) şərabı bir qabdan başqa qaba boşaldan cihaz, qamış.

MEYKÜSAR *f.* میکسار şərab içən.

MEYL *a.* میل 1) öyilmə; 2) arzu, istək.

MEYLAN *a.* میلان 1) bir tərəfə doğru öyilmə; 2) *m.* bir tərəfi çox sevmə, ona çox meyl salma.

MEYLIYYƏT *a.* میلیت bir tərəfi arzulama, istəmə, meyli olma.

MEYMƏNƏ *a.* میمنه ordunun sağ cinahı, sağ qolu.

MEYMƏNƏT *a.* میمنت 1) uğur, bəxtiyarlıq, səadət; 2) bərəkət.

MEYMUN *a.* میمون 1) uğurlu; xoşbəxt; gözəl; 2) meymun.

MEYMUŞ *f.* میموش 1) şərab içən; 2) *m.* sevən.

MEYPƏRƏST *f.* میپرست şərab düşkünü; öyyaş.

MEYSƏR *a.* میسر qumar, oyun.

MEYSƏRƏ *a.* میسره ordunun sol cinahı, sol qolu.

MEYVƏ *f.* میوه bəhər, bar.

MEYVƏCAT *f.* میوه جات «meyvə» *c.* meyvələr.

MEYVƏDAR *f.* میوه دار meyvəli, barlı, bəhərli.

MEYVƏPƏRVƏR *f.* میوه پرور meyvə bəsləyən, meyvəni yetişdirən // meyvə sevən.

MEYYAL *ə.* مَيَال meyl edən, mail olan.

MEY(Y)İT *ə.* مَيِت 1) cənazə, ölü, nəş; 2) *m.* çox zəif; arıq, sısqə.

MEY(Y)İTXANƏ *ə.* مَيِت və *f.* خانِه ölüxana.

MEY(Y)İTSİFƏT *ə.* مَيِت صِفَت meyt rəngində; solğun.

MƏAB *ə.* مَأَب 1) qayıdılan yer; 2) sığınacaq.

MƏABİD *ə.* مَعَابِد «məbəd» *c.* məbədlər.

MƏABİR *ə.* مَعَابِر «məbər» *c.* keçilən yerlər; keçidlər.

MƏACİN *ə.* مَعَايِن «məcun» *c.* məcunlar.

MƏAD *ə.* مَعَاد 1) qayıdılacaq, gediləcək yer; 2) dönüş, qayıdış; 3) axirət, o biri dünya. **Məadi-ünsür** مَعَادْ ünsürün qayıdacağı yer (*hamının təkrar qayıdacağı yer – axirət*).

MƏADİN *ə.* مَعَادِن «mədən» *c.* mədənlər.

MƏAXİZ *ə.* مَأْخِذ «məxəz» *c.* məxəzlər.

MƏAİB *ə.* مَعَائِب «məyub» *c.* b a x məayib.

MƏAL *ə.* مَأَال mənə, məfhum.

MƏALƏN *ə.* مَأَالاً mənəca, mənəyə görə.

MƏALİ *ə.* مَأَالِي «məal» *c.* yüksək fikirlər, dərin mənalar.

MƏANİ *ə.* مَعَانِي «məna» *c.* 1) mənalar; 2) *t.* üslubiyyat.

MƏANİPƏRVƏR *ə.* مَعَانِي və *f.* پَرَوَر bir şeyin əslinə, kökünə çatan, bir şeyi incədən-incəyə yoxlayan.

MƏARİC *ə.* مَعَارِج «merac» *c.* nərdivanlar, pilləkənlər.

MƏARİF *ə.* مَعَارِف maarif.

MƏARİFAŞNA *ə.* مَعَارِف və *f.* أَشْنَا 1) elm, bilik sahibi; elmlı, bilikli; 2) ustad, sənətkar.

MƏARİFPƏRƏST *ə.* مَعَارِف və *f.* پَرِست b a x məarifpərvər.

MƏARİFPƏRVƏR *ə.* مَعَارِف və *f.* پَرَوَر maarifçi, maarifsevən, maarifə xidmət edən.

MƏARİK *ə.* مَعَارِك «mərəkə» *c.* döyüşlər, vuruşmalar, mərəkələr.

MƏASİ *ə.* مَعَاصِي «məsiyyət» *c.* 1) günahlar; 2) *t.* qiyam, üsyan.

MƏAŞ *ə.* مَعَاش 1) yaşayış, məişət, həyat; 2) əmək haqqı; maaş; 3) yaşayış vasitəsi.

- MƏAYİB** *ə.* معایب eyiblər, əyər-əskiklər, nöqsanlar.
- MƏAZ** *ə.* معاذ sığınma, sığınacaq, pənah yeri.
- MƏAZALLAH** *ə.* معاذ الله Allah saxlasın!
- MƏBAD(A)** *f.* مبادا || مباد olmaya! çəkin!
- MƏBADE'** *ə.* مبادئ «məbdə'» *c.* başlanğıclar, mənşələr; prinsiplər. **Məbadei-elm** مبادئ علم elmi prinsiplər.
- MƏBALİĞ** *ə.* مبالغ «məbləğ» *c.* məbləğlər.
- MƏBANİ** *ə.* مباني «məbna» *c. t.* 1) əsas, bünövrə; 2) baza, bazis.
- MƏBDƏ'** *ə.* مبدأ başlanğıc, mənşə, ibtida; prinsip.
- MƏ'BƏD** *ə.* معبد b a x mə'bədğah.
- MƏ'BƏDGAH** *ə.* معبد və *f.* گاه ibadətğah, ibadətxana, ibadət evi.
- MƏ'BƏR** *ə.* معبر 1) keçiləcək yer; keçid; 2) yol, ümumi küçə.
- MƏBĞUZ** *ə.* مبعوض kin bəslənilən.
- MƏBHƏS** *ə.* مبحث 1) məqalə; 2) fəsil, bab; 3) kitabça, risalə, traktat; 4) mövzu, süjet.
- MƏBHUR¹** *ə.* مبحور 1) dənizə çevrilmiş, dəniz halına salınmış.
- MƏBHUR²** *ə.* ميهور nəfəsi tutulan.
- MƏBHUS** *ə.* مبحوث bəhs olunan (*mövzu*).
- MƏBHUT** *ə.* مبهوت mat, heyran, döyükmüş.
- MƏBLƏĞ** *ə.* مبلغ pulun miqdarı, qədəri.
- MƏBLUL** *ə.* مبلول nəm çəkmiş, islanmış, yaş.
- MƏBNA, MƏBNİ** *ə.* مبنا || مبنی 1) bina edilmiş, tikilmiş; 2) ərəb qrammatikasında: hallanmayan isim; bir hal əlaməti olan isim.
- MƏBRUD** *ə.* مبرود soyudulmuş.
- MƏBRUR** *ə.* مبرور 1) günahı bağışlanmış, əfv olunmuş; 2) ölmüş, vəfat etmiş, rəhmətlik.
- MƏBSƏM** *ə.* مبسم 1) təbəssüm, gülüş; 2) dodaq.
- MƏBSUT** *ə.* مبسوط 1) açılmış, yayılmış // sərilmiş, döşənmiş; 2) müfəssəl, geniş.
- MƏ'BUD** *ə.* معبود 1) Allah, tanrı; 2) ibadət olunan.

- MƏ'BUDƏ** *ə.* معبوده ibadət olunan büt, gözəl və s.
- MƏ'BUS** *ə.* معبوث millət vəkili; deputat.
- MƏBZUL** *ə.* مذبول 1) bol // ucuz; 2) bağışlanmış, töhfə edilmiş.
- MƏBZULİYYƏT** *ə.* مذبولیت bolluq // ucuzluq.
- MƏCAL** *ə.* مجال 1) vaxt, zaman; 2) fürsət, imkan; 3) qüvvə, iqtidar.
- MƏCALİS** *ə.* مجالس «*məclis*» *c.* məclislər.
- MƏCAMİ'** *ə.* مجاميع «*məcmuə*» *c.* məcmuələr.
- MƏCANİQ** *ə.* مجانيق «*məncənəq*» *c.* mancanaqlar.
- MƏCANİN** *ə.* مجانين «*məcnun*» *c.* məcnunlar.
- MƏCARİ** *ə.* مجارى «*məcra*» *c.* məcralar.
- MƏCAZ** *ə.* مجاز 1) keçid, keçmə; 2) kinayəli, eyhamlı (*söz və ifadə haqqında*); 3) həqiqi mənada deyil, bənzətmə və b. mənada işlədilmə (*söz, ifadə və s. haqqında*).
- MƏCAZƏN** *ə.* مجازاً məcazi olaraq, məcazi mənada.
- MƏCAZİ** *ə.* مجازى məcaza aid, məcaz yolu ilə.
- MƏCBUL** *ə.* مجبول yaradılış.
- MƏCBUR** *ə.* مجبور güclə vadar edilmiş, icbar olunmuş.
- MƏCBURƏN** *ə.* مجبوراً məcburi olaraq; güclə.
- MƏCBURİ** *ə.* مجبورى məcburən yerinə yetirilən, zorla olan.
- MƏCBURİYYƏT** *ə.* مجبوريّت məcbur olma; zor.
- MƏCCANƏN** *ə.* مجاناً b a x **məccani**.
- MƏCCANİ** *ə.* مجاني pulsuz, müftə, havayı.
- MƏCD** *ə.* مجد böyüklük, ululuq.
- MƏCƏLLƏ** *ə.* مجله 1) jurnal; 2) qanunlar toplusu (kitabı); qanun-namə; 3) kitab.
- MƏ'CƏR** *ə.* معجر üz örtüyü, rübənd, niqab (*qadınlarda*).
- MƏCƏRRƏ** *ə.* مجره süd yolu, hacılar yolu.
- MƏCHUD** *ə.* مجهود səy edilən, cəhd göstərilən, uğrunda çalışılan.
- MƏCHUL** *ə.* مجهول 1) bilinməyən, naməlum; 2) qrammatikada: məchul feil; 3) riyaziyyatda: məlum olmayan və buna görə də şərti hərflə göstərilən ədəd.

MƏCHULİYYƏT *ə. مجهولیت* məchulluq, naməlumluq.

MƏCİ' *ə. مجى* gəlmə, gəliş.

MƏCİDİYYƏ *ə. مجديه* köhnə Türkiyədə: 20 quruşluq gümüş pul.

MƏCLİS *ə. مجلس* 1) yığıncaq, iclas, müşavirə; 2) parlament // palata; 3) müşavirə yeri, iclas salonu; 4) idarə heyəti; 5) tribunal, məhkəmə. **Məclisi-canan (dildar)** (دلدار) sevgili ilə görüş; **məclisi-işrət** مجلس عشرت işrət məclisi, kef məclisi; **məclisi-matəm** مجلس ماتم matəm məclisi; **məclisi-məb'usan** مجلس مبعوثان məb'usan məclisi; **məclisi-müəssisan** مجلس مؤسسان müəssislər məclisi; **məclisi-şura** مجلس شورا məsləhət məclisi; **məclisi-vəsl** مجلس وصل görüş məclisi.

MƏCLİSARA *ə. آرا* 1) məclisi bəzəyən, məclisi şən-ləndirən; 2) *m.* məclisə layiq.

MƏCLİSƏFRUZ *ə. افروز* məclisi işıqlandıran.

MƏCLUB *ə. مجلوب* 1) cəlb olunmuş, başqa yerdən gətirilmiş (*şey, adam haqqında*); 2) *t.* satmaq üçün gətirilmiş (*qul haqqında*).

MƏCMƏ' *ə. مجمع* 1) adamların və ya şeylərin toplandığı yer // toplanış, yığıncaq; 2) qovuşulan yer; qovşaq.

MƏCMƏİ *ə. مجمعى* *b a x* *sini.*

MƏCMƏR *ə. مجمر* 1) müşəmbə; zərf; 2) manqal; 3) içində buxur yandırılan qab.

MƏSMƏÜLBƏHREYN *ə. مجمع البحرين* 1) iki dənizin birləşdiyi yer, iki dəniz qovşağı; 2) Məhəmməd peyğəmbərin qızı və İmam Əlinin arvadı Fatiməyə verilən epitetlərdən biri.

MƏCMU' *ə. مجموع* 1) toplanmış, yığılmış; 2) ümumi yekun; nəticə; 3) kollektiv, ümumi. **Məcmui-ənbiya'** (مجموع انبياء) peyğəmbərlərin hamısı; **məcmui-nas** (مجموع ناس) insanların hamısı, bütün xalq; **məcmui-zər** (مجموع زر) qızılın hamısı, var-dövlət.

MƏCMUƏN *ə. مجموعاً* 1) birdən, hamılıqla; 2) hamı, bütün, ümumən.

MƏCNUN *ə. مجنون* 1) dəli, divanə; 2) *m.* eşqə mübtəla olan; vurğun.

MƏCNUNANƏ *ə.* مجنون və *f.* انه 1) dəlicəsinə, divanə kimi; 2) Məcnun kimi; məcnuncasına («*Leyli və Məcnun*» əsərinin qəhrəmanının adından ümumiləşmişdir).

MƏCNUNİYYƏT *ə.* مجنونیت dəlillik, divanəlik.

MƏCNUNSİFƏT *ə.* مجنون صفت 1) dəli kimi, divanəyə oxşayan; 2) Məcnun kimi.

MƏCRA *ə.* مجرى || مجرا 1) su yatağı, çay yatağı; 2) gedişat, proses.

MƏCRUH *ə.* مجروح 1) yaralanmış, yaralı; 2) *m.* biabır edilmiş; ləkələnmiş; 3) etimada, etibara layiq olmayan.

MƏCRUHİ *ə.* مجروحي yararlılıq, yaralanma.

MƏCRUR *ə.* مجرور 1) dartılan, darta-darta aparılan; 2) dərindən çıxarılmış; çökilmiş; 3) ərəb qrammatikasında: ismin yiyəlik halı.

MƏ'CUC *ə.* مأجوج b a x **Yə'cuc.**

MƏ'CUN *ə.* معجون 1) pasta; 2) qəndlə meyvə şirəsindən hazırlanmış şirniyyat; 3) xəlitə, qarışıq; 4) xəmir; 5) *m.* dadlı, ləzzətli, yeməli şey.

MƏ'CUR *ə.* مأجور yaxşılıq və ya xidmətin əvəzini görəni.

MƏCUS *ə.* مجوس *əsl* *f.* 1) zərdüşti, atəşpərəst; 2) zərdüştinin dini kahini, muğ.

MƏCUSİ *ə.* مجوسی atəşpərəst, zərdüştinin inananı.

MƏCUSİYYƏT *ə.* مجوسیت atəşpərəstlik, zərdüştinin olma.

MƏCZUB *ə.* مجذوب 1) cəzb olunmuş; 2) *m.* dəli, divanə; 3) *m.* ruhi xəstə; dəli.

MƏCZUBİYYƏT *ə.* مجذوبیت ruhi xəstəlik, dəlillik.

MƏCZUM *ə.* مجزوم 1) kəsilmiş, üzülmüş; 2) müəyyən, həll edilmiş.

MƏDA *ə.* مدى uzanma, uzun sürmə.

MƏDAD *ə.* مداد b a x **midad.**

MƏDAEH *ə.* مدائح b a x **mədayeh.**

MƏDAİN *ə.* مدائن b a x **mədayin.**

MƏDAXİL *ə. مداخل «mədxəl» c.* 1) daxil olunacaq, gətiriləcək şeylər; 2) gəlirlər; 3) *t.* qazanc, gəlir.

MƏDAR *ə. مدار* 1) mərkəz; 2) orbit; 3) ox, mehvər; 4) çıxış nöqtəsi; 5) dairə, çevrə; 6) özül, təməl; 7) tropik; 8) obyekt, səbəb; 9) ev müxəlləfatı. **Mədari-qütb** *مدار قطب* qütb dairəsi; **mədari-məişət** *مدار معيشت* dolanacaq vasitəsi; **mədari-nəzər** *مدار نظر* görüş dairəsi; **Mədari-səratən** *مدار سرطان* coğrafiyada: xərçəng tropiki.

MƏDARİS *ə. مدارس «mədrəsə» c.* mədrəsələr.

MƏDAYEH *ə. مدايح «mədih(ə)» c.* *t.* 1) təriflənmə, tərif etmə; 2) mədhiyyənin bir növü, tərifləmə şeiri.

MƏDAYİN *ə. مداین «mədinə» c.* şəhərlər.

MƏDD *ə. مد* 1) uzatma, uzanma; 2) yayma, döşəmə; 3) ərəb yazısında: [ə] saitinin uzunluğunu göstərmək üçün «əlif» hərfinin üzərinə qoyulan işarə; fars və əski Azərbaycan yazılarında: sözün əvvəlində [a] saitini göstərmək üçün əlifin üstünə qoyulan işarə.

MƏDDAH *ə. مداح* 1) tərifləyən, mədh edən; 2) mədhiyyə yazan; mədhiyyəçi.

MƏ'DƏBƏ *ə. مآدبه* 1) qonaqlıq, ziyafət; 2) toy.

MƏDƏD *ə. مدد* kömək, yardım.

MƏDƏDXAH *ə. مدد və f. خواه* kömək istəyən, yardıma ehtiyacı olan.

MƏDƏDKAR *ə. مدد və f. کار* köməkçi, yardım edən.

MƏDƏDRƏS *ə. مدد və f. رس* köməyə yetişən, dada çatan.

MƏ'DƏLƏT *ə. معدلت* ədalət, isnaf.

MƏ'DƏLƏTFƏR *ə. معدلت və f. فر* ədalətli.

MƏ'DƏN *ə. معدن* faydalı qazıntı çıxarılan yer.

MƏDƏNİ *ə. مدنی* 1) şəhərli, qəsəbəli; 2) oturaq, köçəri olmayan; 3) mədəniyyətin yüksək səviyyəsində olan; mədəniyyətli; 4) təhsilli, oxumuş, elmlə; 5) mədəniyyətə mənsub olan, mədəniyyətlə əlaqədar olan.

MƏ'DƏNİ *ə. معدنی* 1) mədənə məxsus olan; 2) tərkibində metal olan, metaldan qayrılmış.

MƏ'DƏNİYYAT *ə. معدنيات «mə'dəni» c. mädəndə çıxarılmış şeylər.*

MƏDƏNİYYƏT *ə. مدنيت 1) cəmiyyətin əldə etdiyi nailiyyətlərin məcmusu; 2) savadlılıq, elmlilik, bilikli olma.*

MƏDFƏN *ə. مدفن 1) dəfn olunan yer; qəbir, məzar; 2) qəbiristan.*

MƏDFU' *ə. مدفوع 1) dəf olunmuş; 2) ödənilmiş (pul haqqında).*

MƏDFUAT *ə. مدفوعات «mədfu» c. t. ödənilmiş məğləb.*

MƏDFUN *ə. مدفون dəfn edilmiş; basdırılmış.*

MƏDH *ə. مدح öymə, tərifləmə.*

MƏDHİYYƏ *ə. مدحیه b a x mædhnamə (1-ci mənada).*

MƏDHKÜNAN *ə. مدح və f. كنان tərifləyərək, tərif edə-edə.*

MƏDHNAMƏ *ə. مدح və f. نامه 1) b a x mædih(ə) (2-ci mənada); 2) m. tərif.*

MƏDHUŞ *ə. مدهوش 1) dəhşətə gəlmiş; qorxmuş; 2) məst, bihuş.*

MƏDHUŞVAR *ə. مدهوش və f. وار 1) qorxmuş kimi; 2) məst kimi, bihuş kimi.*

MƏDXƏL *ə. مدخل 1) giriş, girəcək; 2) başlanğıc; 3) qarışma, qarışıq.*

MƏDXƏLİYYƏT *ə. مدخلیت işə münasibəti olma, dəxli olma, işlə əlaqədarlıq.*

MƏDXƏN *ə. مدخن tüstü çıxan yer; baca.*

MƏDXUL *ə. مدخول qüsurlu, eyibli.*

MƏDİD *ə. مديد uzun, çox sürən, davamlı, sürəkli.*

MƏDİH(Ə) *ə. مدح || مدیحه 1) tərifə layiq iş və ya hərəkət, mædh olunmağa layiq sifət; 2) birinin haqqında şeirlə yazılan tərif-namə (klassik şeir formalarından biri).*

MƏDİHƏGU *ə. مدیحه və f. گو mædh edən, mædhnamə yazan; mæddah.*

MƏDİNƏ *ə. مدينة şəhər; qəsəbə.*

MƏDLUL *ə. مدلول anlaşılan, aydın olan.*

MƏDRƏC(Ə) *ə. مدرج || مدرجه 1) nərdivan, pilləkən; 2) dar yol; dağ yolu.*

MƏDRƏK *ə. مدرک* sübut sənədi, sübut ola bilən yazılı sənəd.

MƏDRƏSƏ *ə. مدرسه* məktəb; dini tədris müəssisəsi.

MƏDRƏSƏNİŞİN *ə. مدرسه və f. نشين* mədrəsədə olan, mədrəsədə dərs oxuyan; şagird.

MƏD'U *ə. مدعو* dəvət olunmuş, dəvətli, çağırılmış.

MƏ'DUD *ə. معدود* 1) sayılmış; 2) sayıla bilən, məhdud, miqdarı az olan.

MƏ'DUDAT *ə. معدودات* «*mədud*» *c. t.* ədədlə alınıb-satılan; ədədi.

MƏ'DUL *ə. معدول* buraxılmış (*hərflər və s. haqqında*).

MƏ'DUM *ə. معدوم* yox olan, mövcud olmayan.

MƏ'DUMİYYƏT *ə. معدوميت* yoxluq, yox olma.

MƏDYUN *ə. مديون* 1) minnətdar; 2) borcu olan; borclu, verəcəkli.

MƏƏHAZA *ə. مع هذا* bununla, bununla bərabər, bununla birlikdə.

MƏƏN *ə. معاً* birlikdə, bərabər.

MƏƏTTƏƏSSÜF *ə. مع التأسف* təəssüf ki.

MƏƏTTƏL *ə. معطل* *b a x müəttəl* (3-cü və 4-cü mənələrdə).

MƏƏZİYADƏ *ə. مع زياده* artıqlaması ilə.

MƏFAXİR *ə. مفاخر* «*məfxərət*» *c.* iftixarlar.

MƏFARİQ *ə. مفارق* «*məfruq*» *c.* ayrılmışlar, bir-birindən ayrılmışlar.

MƏFASİD *ə. مفاسد* «*məfsədə(t)*» *c.* korlanmışlar.

MƏFASİL *ə. مفاصل* «*məfsil*» *c.* buğumlar, bəndlər.

MƏFATİH *ə. مفاتيح* «*miftah*» *c.* açarlar.

MƏFAZ(Ə) *ə. مفاز || مفاز* 1) sığınacaq, daldalanacaq; 2) həlak olmaq təhlükəsi olan yer; 3) çöl, biyaban, səhra.

MƏFƏRR *ə. مفر* qaçılacaq yer; sığınacaq.

MƏFHUM¹ *ə. مفهوم* 1) anlaşılan, anlaşılmış, dərk olunmuş; 2) anlayış.

MƏFHUM² *ə. مفحوم* kömür.

MƏFXƏR *ə. مفخر* 1) qürur, iftixar; 2) fəxr edilməmiş, fəxr edilməli (*iş haqqında*); 3) şanlı (*iş, fəaliyyət haqqında*).

MƏFXƏRƏT *ə. مفخرة* öyünmə, fəxr etmə.

MƏFKUK *ə. مفكوك* 1) açılmış; 2) sökülmüş, sökük; 3) *m.* azad, sərbəst.

MƏFKUR *ə. مفكور* fikirli, fikrə dalmış.

MƏFKURƏ *ə. مفكوره* 1) məslək; ideologiya; 2) qayə, ideya.

MƏFKURƏVİ *ə. مفكوروى* məfkurəyə aid olan; ideoloji.

MƏFQUD *ə. مفقود* 1) itirilmiş, qeyb olmuş, yox olmuş; 2) mövcud olmayan, qaib; 3) dirisi və ya ölüsü məlum olmayan.

MƏFQUDİYYƏT *ə. مفقوديت* yox olma, itkinlik.

MƏFQUDÜL'ƏSƏR *ə. مفقودالاثر* xəbərsiz yox olmuş, itkin düşmüş, izi-sorağı itmiş; itkin.

MƏFLUC *ə. مفلوج* iflic xəstəliyinə tutulmuş.

MƏFLUK *ə. مفلوك* 1) fəlakətə tutulmuş, yazıq; 2) çox qoca, qocalıb əldən düşmüş.

MƏFRƏQ *ə. مفرق* başın ortası; tağ (*saçın iki yerə ayrıldığı yer*).

MƏFRƏŞ *ə. مفرش* 1) döşənəcək; yorğan-döşək qablaşdırmaq üçün böyük mələfə; 2) süfrə; 3) örtük, örtü; 4) mələfə, döşəkağı; 5) qətfə, böyük dəsmal.

MƏFRUQ *ə. مفروق* arasına başqa şey girmiş, bir-birindən ayrılmış.

MƏFRUŞ *ə. مفروش* döşənmiş, döşəməli, döşənəkli.

MƏFRUŞAT *ə. مفروشات* «*məfruş*» *c. t.* ev avadanlığı, müxəlləfat, döşənəcək, mebel və s.

MƏFRUZ¹ *ə. مفروز* b a x müfrəz.

MƏFRUZ² *ə. مفروض* 1) vacib olan, labüd olan; 2) fərz edilən, ehtimal olunan.

MƏFSƏDƏ(T) *ə. مفسده || مفسدت* 1) pozğunluq, pislik; 2) ara qarışdırma, fitnə-fəsad törətmə; 3) yoldan çıxarma; azdırma; 4) pis, alçaq hərəkət; 5) canilik.

MƏFSİL *ə. مفصل* oynaq, buğum, bənd.

MƏFSİLİ *ə. مفصلي* 1) oynaq, buğum yerlərinə adi olan; 2) bəndi olan, buğumlu.

MƏFSUX *ə. مفسوخ* ləğv edilmiş, batıl olmuş.

MƏFSUXİYYƏT *ə. مفسوخیت* ləğv olma, qüvvəsini itirmə.

MƏFTUH *ə. مفتوح* 1) fəth olunmuş; tutulmuş; 2) açıq, açılmış.

MƏFTUM *ə. مفتوم* süddən kəsilmiş (*uşaq haqqında*).

MƏFTUN *ə. مفتون* 1) vurğun, aşiq; 2) heyran, valeh.

MƏFTUNİYYƏT *ə. مفتونیت* 1) vurğunluq, bir şeyə vurulma;
2) heyranlıq, heyran olma, məftunluq.

MƏFTUR *ə. مفتور* 1) yaradılmış, xəlq edilmiş; 2) yaradılışda olan; təbii.

MƏF'UL *ə. مفعول* 1) olunmuş, edilmiş; 2) ərəb qrammatikasında: ismin təsirlik halı.

MƏFZUL *ə. مفضول* 1) ən pis; 2) aşağıda qalmış, geridə buraxılmış.

MƏĞAİR *ə. مغائر* «*məğarə*» *c.* mağaralar.

MƏĞAK *ə. مغاك* 1) çuxur, çala, xəndək; 2) quyu.

MƏĞARƏ *ə. مغارة* mağara.

MƏĞARİB *ə. مغارب* «*məğrib*» *c.* Qərb ölkələri, günbatan tərəflər.

MƏĞARİBƏ *ə. مغاربه* «*məğribi*» *c.* məğribilər.

MƏĞBUN *ə. مغبون* 1) alverdə aldanmış; 2) uduzmuş, məhrum olmuş.

MƏĞBUT *ə. مغبوط* 1) qibtə edilməli; 2) xoşbəxt, bəxtəvər, ağgün.

MƏĞDUR *ə. مغدور* 1) haqqında haqsızlıq edilmiş; 2) aldadılmış, xəyanət qurbanı olmuş.

MƏĞDURİYYƏT *ə. مغدوریت* xəyanət, xainlik.

MƏĞFƏRƏT, MƏĞFİRƏT *ə. مغفرت* 1) Allahın günahları bağışlaması; rəhmət; 2) ümumiyyətlə, bağışlanma, əfv olunma.

MƏĞFUR *ə. مغفور* günahlarının bağışlanması üçün dua oxunan.

MƏĞLƏTƏ *ə. مغلطة* 1) çaşdırmaq və ya azdırmaq üçün deyilən söz, fltnə-fəsada səbəb olan söz; 2) dolanbac, labirint.

MƏĞLUB(Ə)¹ *ə. مغلوب* || مغلوب edilmiş; basılmış.

MƏĞLUBƏ² *ə. مغلوبه* döyüşün ən qızgın yeri və ya vaxtı.

MƏĞLUBİYYƏT *ə. مغلوبیت* məğlub olma, basılma.

MƏĞLUQ *ə. مغلق* qapalı, bağlı.

MƏĞLUL *ə. مغلول* zəncirlənmiş, qandallanmış, buxovlanmış.

MƏĞLUT *ə. مغلوط* yanılmış, səhv etmiş, qələti olan.

MƏĞMUM *ə. مغموم* 1) qəmli, qüssəli; 2) tutqun, buludlu (*hava haqqında*).

MƏĞMUMİYYƏT *ə. مغموميت* 1) qəmlilik, qüssəlilik; 2) tutqunluq, buludluluq (*hava haqqında*).

MƏĞMUN *ə. مغمون* yazıq, miskin.

MƏĞRƏS *ə. مغرس* pöhrəlik, fidanlıq.

MƏĞRİB *ə. مغرب* 1) günbatan, qərb; 2) Günəşin batdığı vaxt; axşam; 3) qərb tərəfdəki ölkələr: Əlcəzair, Tunis, Mərakeş; 4) Mərakeş.

MƏĞRİBİ *ə. مغربی* məğribli, qərbli; məğribə aid olan.

MƏĞRİBZƏMİN *ə. مغرب və f. زمین* qərb, Qərb ölkələri.

MƏĞRUQ *ə. مغروق* suda batmış, qərq olmuş.

MƏĞRUR *ə. مغرور* 1) özünə güvənən; 2) qürurlu; 3) bir şeyə güvənən, bir şeyə güvənib xatircəm olan; 4) lovğa, kibrli.

MƏĞRURANƏ *ə. مغرور və f. انه* məğrurcasına; qürurla.

MƏĞRURƏN *ə. مغروراً* 1) güvənərək; 2) məğrurluqla; 3) lovğalanaaraq.

MƏĞRURİYYƏT *ə. مغروريت* 1) məğrurluq; 2) lovğalıq.

MƏĞRUS *ə. مغروس* əkilmiş (*ağac haqqında*).

MƏĞSƏL *ə. مغسل* ölü yuyulan yer.

MƏĞSUB *ə. منصوب* 1) qəsb olunmuş, yiyəsinin icazəsi olmadan götürülmüş və ya alınmış; 2) oğurlanmış, qaçırdılmış.

MƏĞŞUŞ *ə. مغشوش* 1) qarışıq; 2) saxta; 3) *m.* qarışıqlıq, şuluqluq.

MƏĞZ *ə. مغز* 1) beyin; 2) ilik; 3) ləpə, iç; 4) *m.* ağıl; 5) *m.* cöv-hər; 6) *m.* əsas, qayə.

MƏĞZUB *ə. مغضوب* 1) qəzəbə tutulmuş, qəzəbə gəlmiş; 2) göz-dən düşmüş.

MƏĞZUB(ÜN)ƏLEYH *ə. مغضوب عليه* qəzəbə gəlmiş, qəzəbə düşər olmuş.

MƏGƏR *f.* مگر şayəd, bəlkə.

MƏGƏS *f.* مگس milçək. **Məgəsi-əngəbin** انگبین مگس b a x
məgəsi-nəhl; **məgəsi-nəhl** نحل مگس bal arısı.

MƏGƏSVAR *f.* مگسوار milçək kimi.

MƏH¹ *f.* مه Ay (göy cismi).

MƏH² *f.* مه ay (təqvim ayı).

MƏHA *f.* مها 1) ey ay! (*Aya xitab*); 2) *m.* ay gözəl!

MƏHABƏT *a.* مهابت 1) xarici görüşüncə özəmətli; vüqarlı;
2) dəhşətli; 3) qorxu, çəkinmə hissi.

MƏHAFİL *a.* محافل «*məhfil*» *c.* yığıncaq yerləri; yığıncaqlar,
məclislər .

MƏHAQ *a.* محاق Ayın büsbütün görünməz olan son gecəsi; köh-
nə və yeni təzə ay arasındakı qısa aysızlıq müddəti.

MƏHAKİM *a.* محاکم «*məhkəmə*» *c.* məhkəmələr.

MƏHAL *a.* محال «*məhəl(l)*» *c.* b a x **məhall**.

MƏHALƏ *a.* محاله 1) kələk, fənd, hiylə; 2) çarə, tədbir.

MƏHALİK *a.* مهالك «*məhlikə*» *c.* 1) təhlükəli yerlər; 2) təhlükələr.

MƏHALL *a.* محال 1) məhəllələr; 2) *t.* vilayətin bir hissəsi, iqtisadi
rayon; mahal.

MƏHAR *f.* مهار noxta, cilov, yüyən.

MƏHARƏT *a.* مهارت bacarıq, hünər.

MƏHASİN¹ *a.* محاسن 1) hüsnlər, gözəlliklər; 2) gözəl keyfiyyətlər.

MƏHASİN² *a.* محاسن bığ-saqqal.

MƏHAZİR *a.* محاذر «*məhzər*» *c.* sığınacaqlar.

MƏHBƏRƏ *a.* محبره b a x **mihbərə**.

MƏHBƏS *a.* محبس dustaqxana, həbsxana, zindan.

MƏHBƏT, MƏHBİT *a.* مهبط enmə yeri; peyda olan yer.

MƏHBUB(Ə) *a.* محبوب || محبوب 1) sevgili, sevilmiş; sevimli;
2) dost, yoldaş.

MƏHBUBÜLQÜLUB *a.* محبوب القلوب qəlblərin sevgilisi, hamı-
nın istəklişi.

MƏHBUS *ə. محبوس* dustaq.

MƏHBUSXANƏ *ə. محبوس və f. خانه* həbsxana, dustaqxana.

MƏHBUSİYYƏT *ə. محبوسیت* məhbusluq, dustaqlıq.

MƏHBUT *ə. مہبوت* heyrətlənmiş, şaşırdılmış.

MƏHCƏBİN *f. مہ və f. جبین* 1) ay alınlı, alnı ay kimi parlaq;
2) *m. gözəl.*

MƏHCƏMAL *f. مہ və f. جمال* b a x **məhliqa**.

MƏHCUB *ə. محجوب* 1) örtülü; 2) utanan, utanmış; utancaq.

MƏHCUBİYYƏT *ə. محجوبیت* 1) örtülülük; 2) utanma, ar etmə;
utancaqlıq.

MƏHCUR *ə. مہجور* 1) uzaqlaşmış, ayrı düşmüş; 2) yaddan çıxmış; unudulmuş; 3) köhnəlmiş, arxaik (*söz haqqında*); 4) atılmış, tərk edilmiş.

MƏHCURİ *ə. مہجوری* uzaqlıq, ayrılıq.

MƏHCURİYYƏT *ə. مہجوریت* 1) uzaqlaşma, ayrı düşmə;
2) unudulma; 3) köhnəlmə, arxaikləşmə (*söz haqqında*); 4) atılma, tərk olunma.

MƏHÇƏ *f. مہچہ* 1) aypara; 2) keçmişdə: bayraqların ağacının ucuna və ya minarənin zirvəsinə pərçimlənən aypara surəti; kiçik ay.

MƏHD *ə. مہد* beşik, nənni. **Məhdi-mədəniyyət** *مہد مدنیّت* mədəniyyət beşiyi, mədəniyyət ocağı.

MƏHDİ *ə. مہدی* doğru yola gəlmiş.

MƏHDUD(Ə) *|| محدود | محدوده* 1) əhatə olunmuş, çevrəyə alınmış, hüdudlanmış; 2) sərhədi olan, hüdudu təyin olunmuş; 3) *m. dünya* görüşü dar olan.

MƏHDUM *ə. مہدوم* dağılmış, xaraba.

MƏHƏBBƏT *ə. محبت* sevgi, eşq.

MƏHƏBBƏTAMİZ *ə. آمیز محبت və f. آمیز* 1) dostcasına; 2) *m. mülayim, incə.*

MƏHƏBBƏTANƏ *ə. مہبت və f. آنہ* məhəbbətlə, məhəbbətli.

MƏHƏBBƏTNAMƏ *ə. محبت və f. نامه* sevgiyə aid məktub, əsər və s.

MƏHƏK(K)¹ *ə. محك* 1) qızılın, gümüşün və s. əyarını yoxlamaq üçün xüsusi daş; 2) *m.* bir şeyin cinsini və ya dəyərini göstərən meyar; 3) *m.* həyatın sınağı, həyat təcrübəsi.

MƏHƏK(K)² *ə. مھك* biyan, biyan kökü.

MƏHƏL(L) *ə. محل* 1) yer, məkan, məqam; 2) *m.* diqqət, etina.

MƏHƏLLƏ *ə. محله* yaşayış məntəqələrinin bölgülərindən hər biri.

MƏHƏLLİ *ə. محلي* müəyyən yerə, məhəllə aid olan; yerli.

MƏHƏLLİYYƏ *ə. محليه* məhəllilik, məhəlləyə aid olma.

MƏHƏRƏ *ə. مهره* «*mahir*» *c.* məharətli adamlar.

MƏHƏRRƏM *ə. محرم* b a x **mühərrəm**.

MƏHƏRRƏMİYYƏ *ə. محرميه* ərəb təqviminin məhərrəm ayında yeni il bayramı münasibətilə verilən pul və ya hədiyyə.

MƏHƏTT *ə. محط* yolüstü gecələmək üçün mənzil.

MƏHFƏZƏ *ə. محفظه* 1) qutu, mücrü, sandıqça; 2) qılaf, qın.

MƏHFİL *ə. محفل* 1) toplanış yeri, yığıncaq yeri; 2) toplanmış heyət; dərnək, məclis.

MƏHFİLƏ *ə. محفله* 1) xərək; 2) mafə.

MƏHFUZ *ə. محفوظ* 1) mühafizə olunmuş; saxlanmış; 2) qorunmuş, gözlənilmiş; 3) əzbərlənən, hafizədə saxlanan.

MƏHFUZƏN *ə. محفوظاً* mühafizə altında; mühafizə edərək.

MƏHKİ *ə. محكى* danışılan, hekayə olunan, nəql edilən.

MƏHKUK *ə. محكوك* həkk olunmuş; həkkaklıq əsəri.

MƏHKUKAT *ə. محكوكات* «*məhkuk*» *c.* həkk olunmuş şeylər; həkkaklıq əsərləri.

MƏHKUM *ə. محكوم* 1) hökm olunmuş, hökm verilmiş; 2) tabe, tabe olan; 3) cəzası məhkəmə tərəfindən müəyyən edilmiş adam.

MƏHKUMİYYƏT *ə. محكوميت* 1) məhkum olma; məhkumluq; 2) tabe olma; tabelik.

MƏHQUR *ə. محقور* 1) həqir; 2) təhqir edilmiş; 3) alçaldılmış.

MƏHLİQA' *f. لقاء* *ə. لقاء* b a x **məhpeykər**.

MƏHLİKƏ *ə. مهلكه* 1) təhlükəli yer, qorxulu yer; 2) təhlükə, qorxu, xətər.

MƏHLUC *ə. محلول* təmizlənmiş, atılmış (*pambıq haqqında*); mahlıc.

MƏHLUQ *ə. مخلوق* qırılmış, tərəş edilmiş.

MƏHLUL *ə. محلول* 1) həll olunmuş; 2) əridilmiş; 3) təhlil olunmuş; 4) qarışıq, qatışıq; 5) varisi olmayan ölmüş adamın vəqfə çatan mirası; 6) kimyada: müxtəlif tərkibli (*maye haqqında*).

MƏHLULAT *ə. محولات* «*məhlul*» *c.* varisi olmayan ölmüş adamın vəqfə çatan şeyləri.

MƏHLULİYYƏT *ə. محلوليت* məhlulluq halı.

MƏHMA *ə. مهما* mümkün olduqca, mümkün qədər. **Məhməyi-imkan** *امكان مهمای* imkan daxilində, imkan olduqca.

MƏHMƏL *ə. محمل* b a x **məhmil**.

MƏHMİL *ə. محمل* 1) iki adamın oturması üçün dəvənin dalına qoyulan çul; 2) xərək. **Məhmili-şərif** *محمل شريف* keçmişdə: İstanbul və Qahirədən hər il Məkkəyə göndərilən hədiyyə.

MƏHMİZ *ə. هميز* mahmız.

MƏHMUD *ə. محمود* təriflənmiş, tanınmış, şöhrətlənmiş.

MƏHMUM¹ *ə. محموم* qızdırmalı, isitməli.

MƏHMUM² *ə. مهموم* 1) fikirli, qayğılı; 2) qəmli, kədərli, qüssəli.

MƏHPARƏ *f. مپاره* 1) ay parçası; 2) *m.* gözəl.

MƏHPEYKƏR *f. مپيکر* b a x **məhru(y)**.

MƏHR *ə. مهر* 1) kəbin; 2) kəbin kəsildəndə ər tərəfindən arvadı üçün təyin olunan pul və s; nikahlıq; 3) mehir.

MƏHRƏM *ə. محرم* 1) evlənməsinə yol verilməyən yaxın qohum; 2) hərəmxanaya girib-çıxmaq hüququ olan kişi; 3) yaxın dost; 4) *m.* başqasının sirlərindən xəbəri olan; 5) qohum. **Məhrəmi-raz** *محرم راز* sirdaş.

MƏHRƏMANƏ *ə. محرم və f. انه* məhrəmcəsinə.

MƏHRƏMXANƏ *ə. محرم və f. خانه* hərəmxana, hərəmlər yaşayan otaq(lar).

MƏHRƏMİYYƏT *ə. محرمیت* 1) məhrəmlilik; 2) yaxınlıq, sirdaşlıq; 3) qadının kişi ilə görüşməsinə yol verən qohumluq dərəcəsi.

MƏHRİ *ə. مهری* Ərəbistan yarmadasının Məhrə vilayətindən olan; həmin vilayətdə yetişdirilən sürətlə gedən dəvə cinsi.

MƏHRUQ *ə. محروق* yandırılmış; alovlandırılmış.

MƏHRUQAT *ə. محروقات* «məhruq» *c. t.* yanacaq.

MƏHRUM *ə. محروم* 1) əli hər şeydən çıxmış; 2) qovulmuş, uzaqlaşdırılmış; 3) övladsız, sonsuz; 4) bədbəxt, yazıq.

MƏHRUMİYYƏT *ə. محرومیت* 1) məhrum olma, məhrumluq; 2) uğursuzluq, nəsibsizlik.

MƏHRUR *ə. محرور* 1) qızdırılmış; qızıxmış; 2) hərarətli, qızdırılmalı; 3) *m.* hirsələnmiş, özündən çıxmış.

MƏHRUS *ə. محروس* 1) mühafizə olunmuş, qorunmuş, əmin-amanlığı təmin edilmiş; 2) övlad, oğul-uşaq // körpə uşaq.

MƏHRUSƏ *ə. محروسة* böyük şəhər; ölkə, diyar.

MƏHRU(Y) *f. مهری || مهر و* b a x **məhrüxsar**.

MƏHRÜXSAR *f. مه رخسار* b a x **məhsima**'.

MƏHSİMA' *f. مه və ə. سيما* b a x **məhsurət**.

MƏHSUB *ə. محسوب* 1) hesaba alınmış; sayılmış; 2) hesab olunma; sayılma, tanınma; 3) himayə edilən, himayəsi olan; 4) istəkli.

MƏHSUBƏN *ə. محسوباً* hesaba alaraq; sayaraq.

MƏHSUBÜK(Ə) *ə. محسوبك* sizin bəndəniz, nökrəniz (*məktubun axırında imza yerinə yazılardı*).

MƏHSUD *ə. محسود* həsəd olunan, başqasının həsədinə səbəb olan.

MƏHSUL *ə. محصول* 1) hasil olan, meydana gələn; 2) meyvə, taxıl və s.; 3) süd, yağ və b. ağartı.

MƏHSULDAR *ə. محصول* və *f. دار* çox məhsul verən; bərəkətli.

MƏHSUR *ə. محصور* 1) hasarlanmış, hasara alınmış; 2) mühasirə edilmiş, mühasirəyə alınmış; 3) məhdudlaşdırılmış; 4) müəyyən edilmiş; müəyyənləşdirilmiş.

MƏHSURƏT *f. مە صورت* *b a x məhtəl'ət.*

MƏHSUS *ə. محسوس* hiss olunan; beş duyğu üzündən biri ilə duyulan.

MƏHŞƏR *ə. محشر* 1) toplanılacaq yer, cəm olunacaq yer; 2) insanların qiyamət günü toplanılacaqları yer və gün; 3) hay-küy, hən-gamə; 4) basırıq, izdihamlılıq, qələbəlik; 5) *m.* izdiham, dəstə, yığım.

MƏHTAB *f. مهتاب* Ayın aydınlığı, aydınlıq gecə.

MƏHTƏL'ƏT *f. مه طلعت* *b a x məhüzər.*

MƏHUB *ə. محبوب* 1) qorxudulmuş; 2) diksindirilmiş.

MƏ'HUD(Ə) *ə. معهود || معهود* 1) öhdəyə götürülmüş; təəhhüd; 2) dost, aşna.

MƏHÜ AFTAB *f. مه و آفتاب* Ay və Günəş; ay-gün.

MƏHÜ XURŞİD *f. مه و خورشيد* Ay və Günəş, ay-gün.

MƏHÜ SAL *f. مه و سال* ay(lar)-il(lər), çox vaxt, uzun müddət.

MƏHÜZAR *f. مه و عذار* 1) ayüzlü, aybəniz; 2) *m.* gözəl.

MƏHVƏŞ *f. مهوش* ay kimi; ayüzlü, gözəl.

MƏHZ *ə. محض* 1) xalis, saf; 2) ötrü, uğrunda, üçün; 3) *b a x məhza.*

MƏHZA *ə. محضا* *b a x məhzən.*

MƏHZƏN *ə. محضاً* *b a x məhzətən.*

MƏHZƏR¹ *ə. محضر* 1) hüzmür yeri, hazır olma yeri; 2) iclas, yığıncaq, məclis; 3) cəmiyyət; 4) akt // protokol.

MƏHZƏR² *ə. محذر* sığınacaq.

MƏHZƏTƏN *ə. محضاً* ancaq, yalnız, təkcə.

MƏHZUF *ə. محذوف* 1) silinmiş, atılmış; 2) dərdə tutulmuş.

MƏHZUL *ə. مهزول* arıq, zəif, üzgün.

MƏHZUM *ə. مهزوم* *b a x münhəzim¹.*

MƏHZUN *ə. محزون* dərdli, qəmli, kədərli.

MƏHZUNANƏ *ə. محزون və f. انه* məhzun-məhzun, qəmgin-qəmgin; qəmli, həzin, kədərli.

MƏHZUNİYYƏT *ə. محزونیت* məhzunluq, qəmginlik.

MƏHZUR¹ *ə. محذور* 1) ehtiyat ediləsi; çəkinilən (*iş, şey və s.*); 2) qorxu, ehtiyat, çəkinmə.

MƏHZUR² *ə. محصور* 1) hazır olmuş; hazırlanmış; 2) mübtəla, tutulmuş; 3) cinli, divanə; 4) cin, əcinnə.

MƏHZUZ *ə. محظوظ* 1) xoşlanan, həzz verən; 2) məmnun, razı.

MƏXAFƏ *ə. مخافه* qorxu.

MƏXAFƏTÜLLAH *ə. مخافت الله* Allah qorxusu.

MƏXALİB *ə. مخالف* «*mixləb*» *c.* caynaqlar.

MƏXARİC *ə. مخارج* «*məxrəc*» *c.* 1) çıxış yerləri; 2) xərclər.

MƏXAZİN *ə. مخازن* «*məxzən*» *c.* xəzinələr.

MƏXBUT *ə. مخبوط* vurulmuş, döyülmüş, zərbə endirilmiş.

MƏXDUM(Ə) *ə. مخدوم || مخدومه* 1) ağa və ya xanım, xidmət olunan, iş buyuran; 2) sahibkar, iş sahibi.

MƏ'XƏZ *ə. مأخذ* 1) bir şeyin alındığı yer; mənbə, mənsə; 2) sitat, iqtibas; 3) məna; 4) məhsul götürmə; 5) yazılı şeydən çıxarış; 6) xülasə, icmal.

MƏXFİ *ə. مخفي* gizli.

MƏXLƏS¹ *ə. مخلص* 1) qurtulacaq yer; sığınacaq; 2) xülasə, qısa.

MƏXLƏS² *ə. مخلص* b a x **təxəllüs**.

MƏXLU' *ə. مخلوع* 1) aşağı düşürülmüş; 2) rədd edilmiş, olduğu yerdən çıxarılmış; 3) çıxmış, burxulmuş; 4) vəzifədən kənar edilmiş; çıxarılmış.

MƏXLUQ *ə. مخلوق* 1) yaradılmış, xəlq olunmuş; 2) xəlq.

MƏXLUQAT *ə. مخلوقات* «*məxluq*» *c.* bütün yaradılmışlar, insanlar və heyvanlar.

MƏXLUT(Ə) *ə. مخلوط || مخلوطه* qarışıq, başqa şeylə qarışmış; xəlitə.

MƏXMUR(Ə) *ə.* مخمور || مخمور 1) sərxoşluqdan sonrakı başağrısı // sərxoşluqdan xumarlanma; 2) *m.* süzgün baxış, sərxoş kimi gözləri süzülərək baxma.

MƏXNUQ *ə.* مخنوق boğuc, boğulmuş.

MƏXNUQƏN *ə.* مخنوقاً boğularaq, boğula-boğula.

MƏXRƏC *ə.* مخرج 1) çıxış yer; 2) fonetikada: səslərin ağızdan çıxdığı yer; artikulyasiya // səsin ağızdan çıxma qaydası; 3) riyaziyyatda: kəsir xəttinin altındakı ədəd.

MƏXRƏQƏ *ə.* مخرقه 1) yalan, uydurma; 2) hoqqabazlıq.

MƏXRUB(Ə) *ə.* مخروب || مخروب xarab edilmiş, dağıdılmış, xaraba qalmış.

MƏXRUT *ə.* مخروط həndəsədə: konus.

MƏXSUS *ə.* مخصوص aid, aid olan, xas olan.

MƏXSUSƏN *ə.* مخصوصاً xüsusilə, xüsusən.

MƏXSUSİ *ə.* مخصوصی xüsusi.

MƏXSUSİYYƏT *ə.* مخصوصیت məxsus olma, aid olma.

MƏXTUN *ə.* مختون sünnət edilmiş.

MƏXTUT *ə.* مخطوط 1) yazılmış; əlyazma; 2) xətt çəkilmiş.

MƏXUF(Ə) *ə.* مخوف || مخوف 1) qorxulu, təhlükəli; 2) qorxu, dəhşət.

MƏ'XUZ(Ə) *ə.* مأخوذ || مأخوذ 1) alınmış, əxz edilmiş; 2) iqtibas edilmiş; götürülmüş (*sitat haqqında*); 3) öldə edilmiş; 4) çıxarılmış, götürülmüş (*yazılı şeydən*).

MƏXZƏN *ə.* مخزن 1) anbar; 2) xəzinə. **Məxzəni-əsrar** مخزن اسرار bax məxzənül'əsrar.

MƏXZƏNÜL'ƏSRAR *ə.* مخزن الاسرار sirlər xəzinəsi (*Nizami Gəncəvinin poemasının adından ümumiləşmişdir*).

MƏXZUB *ə.* مخضوب toplanmış, anbara vurulmuş, anbarda saxlanmış.

MƏXZUD *ə.* مخضود tikanları, xırda budaqları və s. kəsilmiş ağac.

MƏİN *ə.* معين *daşan (su haqqında).*

MƏİŞƏT *ə.* معيشت 1) yaşayış, yaşama; 2) yaşayış vəsaiti; dolanacaq.

MƏİYYƏT *ə.* معيت 1) yanında olma; birgəlik, yoldaşlıq; 2) böyük şəxsi müşayiət edən adam(lar).

MƏKAN *ə.* مكان *yer.*

MƏKANƏN *ə.* مكاناً *məkana görə; məkanca.*

MƏKANƏT *ə.* مكانت 1) bacarıq, iqtidar; 2) mövqe, rütbə; 3) ləyaqət, mənlilik; 4) vüqar.

MƏKAREH *ə.* مكاره «*məkrəhə*» *c. t.* nifrət ediməli; nifrət.

MƏKARƏ *ə.* مكاره *b a x məkari.*

MƏKARİ *ə.* مكارى 1) yük daşımaq üçün kirayə ilə tutulan heyvan; 2) həmin heyvana yüklənən şey; yük.

MƏKARİM *ə.* مكارم «*məkrəmət*» *c.* 1) nəcib əməllər, yaxşı işlər; 2) *t.* tərifəlayiq xidmət, təqdir olunmalı iş; ləyaqət.

MƏKASİB *ə.* مكاسب «*məksəb*» *c.* işlər.

MƏKATİB¹ *ə.* مكاتب «*məktəb*» *c.* məktəblər.

MƏKATİB² *ə.* مكاتب «*məktub*» *c.* məktublar.

MƏ'KƏS *ə.* معكس *əks olunan yer, surətin əks olunduğu yer.*

MƏKFİ *ə.* مكفى *kifayətləndirici, təminədicisi.*

MƏKHUL *ə.* مكحول *sürmə çəkilmiş; sürmələnməmiş.*

MƏKİDƏ *ə.* مكيدة *hiylə, aldatma.*

MƏ'KİL *ə.* مأكّل *ərzaq, yeyinti ehtiyatı.*

MƏKİN *ə.* مكين 1) yerləşən, oturan; 2) yer tutan; 3) yaşayan, sakin; 4) nüfuzlu, iqtidarlı; 5) bərk, möhkəm, sabit.

MƏKKAR *ə.* مكار *məkrli, hiyləgər, aldadan, bəc.*

MƏKKİ *ə.* مكى *Məkkə şəhərindən olan; məkkəli.*

MƏKMƏN *ə.* مكمّن *pusqu yeri; pusqu, marıq.*

MƏKMUN *ə.* مكمون *saxlanmış, gizlədilmiş.*

MƏKNUZ *ə.* مكنوز *xəzinəyə qoyulmuş, xəzinədə olan.*

MƏKNUN(Ə) *ə.* مكنونه || مكنون *gizli, gizli saxlanmış.*

MƏKR *ə. مكر* hiylə, aldatma, biclik.

MƏKRAMİZ *ə. مكر və f. آميز* aldadıcı, həqiqi olmayan.

MƏKRƏMƏT *ə. مكرمت* 1) ləyaqət, hörmət; 2) tərifləyiq xidmət, təriflənməli iş; 3) nəcib rəftar, yaxşı iş.

MƏKRUB *ə. مكروب* kədərli, qəmli, məyus.

MƏKRUH *ə. مكروه* 1) iyrənc, ikrah oyadan, mənfur; 2) İslam dininə görə, haram olmayan, lakin başqa çarə və imkan olduğu hallarda işlədilməsi məsləhət görülməyən şey.

MƏKRUHAT *ə. مكروهات «məkruh» c.* 1) iyrənc şeylər; 2) məkr-ruh şeylər (b a x **məkrüh** 2-ci mənada).

MƏKRUHİYYƏT *ə. مكروهيت* iyrənclik, nifrət.

MƏKS *ə. مكث* 1) olma, mövcud olma; 2) qalma; 3) davam etmə; davamlılıq.

MƏKSƏB *ə. مكسب* 1) qazanc, fayda, xeyir; 2) dolanmaq üçün iş.

MƏKSUB *ə. مكسوب* qazanılmış, qazanc.

MƏKSUR *ə. مكسور* 1) sınımış, qırılmış; 2) ərəb yazısında: altında kəsə işarəsi olan (*hərflər haqqında*).

MƏKŞUF *ə. مكشوف* kəşf edilmiş; tapılmış.

MƏKTƏB *ə. مكتب* tədris müəssisəsi. **Məktəbi-e'dadi** مكتب اعدادی orta məktəb; **məktəbi-leyli** مكتب ليلي axşam məktəbi.

MƏKTƏBDAR *ə. مكتب və f. دار* 1) mollaxana müəllimi // məd-rəsədə dərs deyən molla; 2) məktəb sahibi.

MƏKTUB¹ *ə. مكتوب* yazılı, yazılmış.

MƏKTUB² *ə. مكتوب* yazılmış kağız; namə.

MƏKTUBİ *ə. مكتوبي* yazı işlərinə rəhbərlik edən yüksək vəzifəli dövlət məmuru.

MƏKTUM *ə. مكتوم* gizli aparılan, xəlvəti qaçırılan.

MƏKTUMAT *ə. مكتومات «məkum» c.* hökumətdən gizli qaçırılan adamlar, şeylər və s.

MƏ'KUL *ə. مأكول* 1) yeyilməli, yeməli; 2) yemək, xörək.

MƏ'KULAT *ə. مأكولات «mə'kul» c. 1) yeməli şeylər; 2) t. ərzaq.*

MƏ'KULÜLLƏHM *ə. مأكول اللحم İslam dininə görə: ətə yeyilən heyvan.*

MƏ'KUS *ə. معكوس 1) tərsinə dönmüş, başaşağı çevrilmiş; 2) bir şeyin ziddi, əksi, tərsi; 3) hansısa bir maneəyə dəyib geri dönmə; əks olunan (səs, işıq və s. haqqında).*

MƏQABEH *ə. مقابح «məqbəhə» c. 1) nəyinsə pis tərəfləri, pis cəhətləri; 2) pis keyfiyyətlər; 3) qəbahətlər, pis hərəkətlər.*

MƏQABİR *ə. مقابر «məqbər(ə)» c. məqbərələr, qəbirlər, mavzoleylər.*

MƏQADİR *ə. مقادير «miqdar» c. miqdarlar, qədər.*

MƏQAL *ə. مقال 1) söz söyləmə, söhbət; 2) mövzu; 3) atalar sözü; məsəl, zərbi-məsəl.*

MƏQALAT *ə. مقالات «məqal» c. 1) sözlər, söhbətlər, söyləmələr; 2) mövzular; 3) atalar sözləri; məsəllər, zərbi-məsəllər.*

MƏQALƏ *ə. مقالة kiçik həcmli elmi və ya publisistik əsər.*

MƏQAM *ə. مقام 1) yer, məkan; 2) vəzifə, mənsəb; 3) b a x muğam.*

MƏQAMAT *ə. مقامات «məqam» c. 1) məqamlar; 2) b a x muğamat.*

MƏQAMİ *ə. مقامی 1) yerli; 2) rütbəli, vəzifəli; 3) rütbəyə mənsub, vəzifəyə aid.*

MƏQASS *ə. مقاص «miqəss» c. qayçılar; t. qayçı.*

MƏQASDAR *ə. مقاص və f. دار «qayçıçı» paltarbiçən, paltartikən.*

MƏQASİD *ə. مقاصد «məqsəd» c. məqsədlər, niyyətlər.*

MƏQATE' *ə. مقاطع «məqtə'» c. 1) kəsiklər, kəsilmişlər; 2) şeyin duruq yerləri; 3) şeyrlərin məqtələri.*

MƏQATİL *ə. مقاتل «məqtəl» c. qətl yerləri.*

MƏQBƏR(Ə) *ə. مقبرة || مقبر qəbiristan, məzarlıq.*

MƏQBUL *ə. مقبول 1) qəbul olunmuş; 2) bəyənilmiş; 3) mötəbər, etibarlı; 4) xoşagələn, göyçək, qəşəng; 5) tələbənin biliyinə verilən müsbət qiymət.*

MƏQBUBUZ *ə.* مقبوض alınmış, alınan (*pul haqqında*).

MƏQBUZAT *ə.* مقبوضات «*məqbuz*» *c. t.* alınan, alınmış məbləğ.

MƏQDƏM *ə.* مقدم 1) gəlmə, gəliş // çatma, yetişmə; 2) girmə, daxil olma.

MƏQDƏRƏT *ə.* قدرت qüdrət, iqtidar.

MƏQDUH *ə.* مقدوح qeyri-məqbul, eyibli.

MƏQDUR *ə.* مقدور 1) tətbiqi mümkün olan, icra edilə bilən; 2) mümkün qədər, imkan daxilində; 3) tale, alın yazısı, bəxt.

MƏQ'ƏD *ə.* مقعد 1) oturmaq üçün yer; oturacaq; 2) oturaq yeri; dal, arxa.

MƏQƏRR *ə.* مقر 1) qərar tutulan yer, sakin olunan yer; 2) oturu-
lan yer, məskən; 3) mərkəz, paytaxt.

MƏQHUR *ə.* مقهور qəhr olunmuş, məhv olunmuş, məğlub.

MƏQİS *ə.* مقيس bənzədilən, bənzədilə bilən.

MƏQQAŞ *ə.* مقاش 1) qayçı; 2) maqqaş.

MƏQLU' *ə.* مقلوع qoparılmış.

MƏQLUB *ə.* مقلوب 1) çevrilmiş; 2) çıxarılmış, kökündən qopa-
rılmış; 3) alt-üst edilmiş; darmadağın.

MƏQRUN *ə.* مقرون 1) bitişik, bitişmiş; 2) yaxın.

MƏQRUNİ *ə.* مقرونی 1) bitişiklik; 2) yaxınlıq.

MƏQRUNİYYƏT *ə.* مقرونیة 1) bitişik olma, bitişiklik; 2) ya-
xınlıq.

MƏQRUZ *ə.* مقروض borc almış; borclu.

MƏQSƏD *ə.* مقصد məram, niyyət.

MƏQSİM *ə.* مقسم hissələrə ayrılan yer.

MƏQSUD *ə.* مقصود 1) nəzərdə tutulan, qarşıya qoyulan; 2) məq-
səd, arzu, istək, niyyət.

MƏQSUM *ə.* مقسوم 1) bölünmüş; 2) riyaziyyatda: bölünən; 2) tale,
alın yazısı, qismət, bəxt.

MƏQSUM(ÜN)ƏLEYH *ə.* مقسوم علیه riyaziyyatda: bölən.

MƏQSUR *ا. مقصور* qısaldılmış, gödəldilmiş.

MƏQSURƏ *ا. مقصوره* hökmdar sarayının da daxil olduğu məhəllə.

MƏQTƏ' *ا. مقطع* 1) bir şeyin kəsildiği yer; 2) şeirin bölgüləri, duruş yerləri; 3) qəzəlin şairin təxəllüsü olan beytdən qabaqkı beyti; 4) evin, gəminin və s. içini göstərmək üçün ortadan xəyəli kəsim.

MƏQTƏL *ا. مقتل* qətl yeri.

MƏQTU *ا. مقطوع* 1) kəsilmiş, kəsik; 2) qəti, möhkəm, sarsılmaz.

MƏQTUƏN *ا. مقطوعاً* bir yerdə, topdan (*satılan mal haqqında*).

MƏQTUL *ا. مقتول* qətl edilmiş, öldürülmüş.

MƏQTULƏN *ا. مقتولاً* öldürülərək.

MƏQTUR *ا. مقطور* dammış, damcılamış.

MƏQTUÜL'ƏMƏL *ا. مقطوع الامل* arzusu həyata keçməmiş; nakam.

MƏ'QUD *ا. معقود* bağlı, bağlanmış, düşünlənmiş.

MƏQUL *ا. مقول* söylənmiş, deyilmiş; söylənilən, deyilən.

MƏ'QUL *ا. معقول* 1) ağla uyğun gələn, ağlın qəbul etdiyi; 2) ağılla isbat olunan; əqli; 3) ağılkəsən, ağılagələn; məntiqi; 4) çox ağıllı, ağıl sahibi.

MƏ'QULAT *ا. معقولات* «mə'qul» *c.* ağlın qəbul etdiyi, ağla uyğun gələn məlumatlar.

MƏQULƏ' *ا. مقوله* 1) mövzu; 2) deyilmiş, söylənmiş; 3) məruzə, nitq, çıxış.

MƏQULƏ' *ا. مقوله* cins, növ, çeşid.

MƏ'QULİYYƏT *ا. معقوليت* ağılla anlaşılan şeyin necəliyi.

MƏLAHƏT *ا. ملاحه* gözəllik, düzluluq, şirənlik.

MƏLAHİ *ا. ملاهي* «məlahi» *c.* oyunlar, əyləncələr.

MƏLAHİDƏ *ا. ملأه* «mülhəd» *c.* dinsizlər, imansızlar.

MƏLAİB *ا. ملاعب* «mələbə» *c.* oyuncaqlar.

MƏLAİK(Ə) *ا. ملائكة || ملائكة* «mələk» *c.* b a x mələyik(ə).

MƏLAİKNÜMUD *ə. ملائكة və f. نمود* mələk görünüşlü, mələikə qiyafəsində olan.

MƏLAIN *ə. ملاعين «məl'un» c.* məlunlar.

MƏLAL(ƏT) *ə. ملال || ملالت* 1) usanma, sıxınma, təngə gəlmə; 2) hüzn, kədər, qəm.

MƏLALƏFZA *ə. ملال və f. افزا* usandıran, təngə gətirən.

MƏLAM *ə. ملام* 1) tənə, danlaq; 2) məzəmmət, töhmət.

MƏLAMƏT *ə. ملامت* qınama, qınayış, danlaq.

MƏLAMI *ə. ملامی* çox yoxsul yaşayan adamları birləşdirən dini təriqət; həmin təriqətə mənsub adam.

MƏLAN *ə. ملان* dolu, dopdolu.

MƏLASƏT *ə. ملاست* 1) yumşaqlıq, incəlik; 2) sürüşkənlik.

MƏLAYİK(Ə) *ə. ملايك || ملايكة* 1) mələklər; 2) *t.* mələk.

MƏLAZ *ə. ملاذ* pənah aparılacaq yer, daldalanacaq, sığınacaq.

MƏLAZÜL'ƏNAM *ə. ملاذ الانام* xalqın sığınacağı, əhalinin pənahı (*din xadimləri və hökmdarlar haqqında işlədilmişdir*).

MƏLBƏS *ə. ملابس* geyim, paltar.

MƏLBUSAT *ə. ملابسات «məlbüs» c. t.* geyim, paltar, üst-baş.

MƏLBUS(Ə) *ə. ملابس || ملبوسه* 1) geyilmiş, işlənmiş, nimdəş (*paltar haqqında*); 2) geyinmiş, geyindirilmiş, paltarı olan (*adam haqqında*).

MƏLCƏ *ə. ملجہ* sığınacaq yer, pənahgah.

MƏLƏ' *ə. ملأ* qələbəlik, izdiham, camaat, cəmiyyət.

MƏL'ƏBƏ *ə. ملعبه* oyuncaq. **Məl'əbei-sibyan** ملعبه صبيان uşaq oyuncağı.

MƏ'LƏF *ə. معلف* 1) axur // yem təknəsi; 2) tövlə.

MƏLƏX *ə. ملخ* çəyirtkə.

MƏLƏK *ə. ملك* 1) Allahın ən yaxın xidmətçilərindən olan föv-qəltəbii məxluq; 2) *m.* gözəl; 3) *m.* həlim, nəcib. **Mələki-müərrəb** ملك معرب mələklərdən hər biri.

MƏLƏKANƏ *ə.* ملك *və f.* انه mələkcəsinə, mələk kimi.

MƏLƏKDƏRBAN *ə.* ملك *və f.* دربان qapıçı mələk.

MƏLƏKEHTİŞAM *ə.* ملك احتشام mələk kimi dəbdəbəli, təntənəli olan.

MƏLƏKƏ *ə.* ملكه 1) vərdis; 2) səriştə, təcrübə və təkrar etməklə qazanılan bacarıq; məharət.

MƏLƏKXƏNDƏ *ə.* ملك *və f.* خنده mələk kimi gülən, mələk gülüşlü.

MƏLƏKXU *ə.* ملك *və f.* خو mələk xasiyyətli; həlim.

MƏLƏKİ *ə.* ملكى mələkə aid olan.

MƏLƏKMƏNZƏR *ə.* ملك منظر mələk görünüşlü.

MƏLƏKMİSAL *ə.* ملك مثال mələk kimi gözəl.

MƏLƏKNİJAD *ə.* ملك *və f.* نژاد 1) mələk cinsli; 2) gözəl.

MƏLƏKSİMA' *ə.* ملك سيماء b a x mələksurət.

MƏLƏKSİRƏT *ə.* ملك سيرت mələk xasiyyətli, mələk rəftarlı.

MƏLƏKSURƏT *ə.* ملك صورت 1) mələk üz; 2) gözəl.

MƏLƏKUT *ə.* ملكوت 1) hökmranlıq, padşahlıq; 2) mələklər dünyası, ruhlar aləmi.

MƏLƏKUTİ *ə.* ملكوتى 1) hökmranlığa aid, padşahlığa məxsus; 2) ruhlar aləminə aid; 3) ilahi səltənətə məxsus.

MƏLƏKÜLHİFZ *ə.* ملك الحفظ insanları qoruyan mələk.

MƏLƏKÜLMÖVT *ə.* ملك الموت ölüm mələyi // Əzrail.

MƏLƏKVƏŞ *ə.* ملك *və f.* وش mələk kimi.

MƏLƏKZADƏ *ə.* ملك *və f.* زاده 1) mələk balası, mələkdən doğulmuş; 2) *m.* çox gözəl.

MƏ'LƏM *ə.* معلم əlamət, nişan, işarə, signal.

MƏL'ƏNƏT *ə.* ملعنت 1) lənətləmə; 2) lənətə layiq iş və ya hərəkət, lənət edilməli.

MƏL'ƏNƏTXAN *ə.* ملعنت *və f.* خوان b a x məl'ənətkar.

MƏL'ƏNƏTKAR *ə.* ملعنت *və f.* كار lənət oxuyan, lənətləyən.

MƏL'ƏNƏTKARANƏ *ə. ملعت və f. كارنه* lənətləyərək.

MƏLƏNG *f. ملنگ* 1) çılpaq // ayaqyalın, yalınayaq; 2) sərxoş, kefli; 3) vəcdə gəlmiş, coşmuş.

MƏLƏS¹ *ə. ملس b a x mələz.*

MƏLƏS² *ə. ملس* beli çuxur olan at.

MƏLƏVAN//MƏLƏVEYN *ə. ملوان || ملوين* bütöv gün, gecə-gündüz.

MƏLƏZ *ə. ملز* 1) iki müxtəlif cinsdən törəmə; 2) cinsi qarışıq olan (*heyvan*); 3) arpa və darı qarışığı olan buğda.

MƏLFUF *ə. ملفوف* 1) sarılmış, bükülmüş // zərfə qoyulmuş; 2) sarmaşmış, sarmaşiq; 3) zərf; 4) sarğı.

MƏLFUFAT *ə. ملفوفات «məlfuf» c. t.* 1) yazılı kağız; 2) boğça; 3) ikinci dərəcəli fərman.

MƏLFUFƏN *ə. ملفوفا* zərfdə // sarılı, sarılmış.

MƏLFUZ *ə. ملفوظ* tələffüz edilmiş; söylənmiş.

MƏLFUZAT *ə. ملفوظات «məlfuz» c.* birisinin sözləri.

MƏLHƏMƏ *ə. ملحمة* 1) qırğın; 2) qanlı vuruşma, qanlı döyüş; 3) qəhrəmanlıq dastanı; epopeya.

MƏLHİ *ə. ملهى* 1) oyuncaq; 2) əyləncə.

MƏLHUN *ə. ملحون* səhv tələffüz edilmiş (*söz haqqında*).

MƏLHUZ *ə. ملحوظ* 1) nəzərə çarpmış, görünmüş, gözə dəymiş; 2) təsəvvürə gətirilmiş, təsəvvürdə canlanmış.

MƏLHUZAT *ə. ملحوظات «məlhuz» c.* nəzərə çarpan şeylər.

MƏLİ' *ə. مليء* dolu; doldurulmuş.

MƏLİH *ə. مليح* 1) duzlu; 2) gözəl, gözəşirin.

MƏLİK *ə. ملك* padşah; hökmdar.

MƏLİKƏNƏ *ə. ملكه və f. انه* məlik kimi, şahənə, hökmdarcasına.

MƏLİKƏ *ə. ملكه* qadın hökmdar // hökmdar arvadı, şahbanu.

MƏLİKİYYƏT *ə. ملكيت* əsasən Əlcəzair və Şamda yayılmış xristian məzhəbi; həmin məzhəbə mənsub adam.

MƏLİKÜŞŞÜƏRƏ' ا. ملك الشعراء şairlərin başçısı; hələ öz sağlığında məşhurlaşmış görkəmli şair.

MƏLİKÜTTÜCCAR ا. ملك التجار tacirlərin başçısı; böyük miqyasda ticarətlə məşğul olan tacir.

MƏLİKZADƏ ا. ملك زاده məlik oğlu; şahzadə.

MƏLLAH ا. ملاح dənizçi; gəmiçi.

MƏLLAK ا. ملاك mülkədar, torpaq sahibi.

MƏLMUS ا. ملموس əllə duyulan, hiss olunan, toxunmaqla dərk edilən.

MƏLMUSAT ا. ملموسات «məlmus» c. t. şey, cisim, əşya.

MƏ'LUF¹ ا. مألوف alışmış, adət etmiş, öyrəşmiş.

MƏ'LUF² ا. معلوف yemlənmiş, ələf verilmiş (*oteyən heyvan haqqında*).

MƏLUL ا. ملول 1) bezmiş, usanmış; 2) kədərli, qəmli, qüssəli.

MƏ'LUL ا. معلول əlil, şikəst.

MƏLULİYYƏT ا. ملوليت 1) bezmə, usanma; 2) kədərliklik, qəmginlik, qüssəlilik.

MƏ'LULİYYƏT ا. معلوليت əlillik, şikəstlik.

MƏ'LUM ا. معلوم 1) aydın, aşkar, bilinən; 2) muzd, haqq; 3) qonorar.

MƏ'LUMAT ا. معلومات «mə'lum» c. 1) məlum olan şeylər; 2) t. xəbər.

MƏ'LUMİYYƏT ا. معلमित məlumluq, aşkarlıq.

MƏL'UN ا. ملعون lənətə gəlmiş; lənətlənmiş.

MƏL'UNANƏ ا. ملعونانه və f. انه mələncasına.

MƏL'UNƏ ا. ملعونه lənətə gəlmiş qadın, lənətlənmiş qadın.

MƏLZUM ا. ملزوم 1) ayrılmaz, bölünməz; 2) şərikli, ortaqlı; 3) bir şey və ya iş üçün cavabdeh; məsul.

MƏMALİK¹ ا. ممالك «məmləkət» c. məmləkətlər, ölkələr.

MƏMALİK² ا. ممالك «məmluk» c. birisinə mənsub olan mülklər.

MƏMALİK³ ا. ممالك «məmluk» c. qullar, kölələr.

MƏMAT ا. ممات ölüm, vəfat.

MƏMATİ *ə.* مماتى ölümə aid, ölümlə əlaqədar olan.

MƏMDUD *ə.* ممدود 1) uzadılmış; 2) çəkilmiş (*yol haqqında*); 3) uzun, uzaq; 4) üzərində məddə işarəsi olan «əlif».

MƏMDUH *ə.* ممدوح mədh edilmiş; təriflənmiş, öyülmüş.

MƏMƏN *ə.* مأمّن 1) qorxusuz, təhlükəsiz; 2) sığınacaq yer.

MƏMƏRR *ə.* ممر keçiləcək yer, yol. **Məmərr-i-məşru'** ممر مشروع qanuni yol; **məmərr-i-nas** ممر ناس hər kəsin keçəcəyi yol.

MƏMLƏHƏ *ə.* مملحه duz çıxan yer; duzlaq.

MƏMLƏKƏT¹ *ə.* مملكت ölkə, diyar.

MƏMLƏKƏT² *ə.* مملكت birisinə mənsub olan mülk.

MƏMLƏKƏTARA *ə.* مملكت və f. آرا məmləkəti bəzəyən, ölkəni abadlaşdıran.

MƏMLƏKƏTDAR *ə.* ملكت və f. دار «məmləkəti olan» məmləkət sahibi, ölkəni idarə edən.

MƏMLƏKƏTFÜRÜŞ *ə.* مملكت və f. فروش məmləkəti satan, vətən xaini.

MƏMLU' *ə.* مملو dolu; doldurulmuş.

MƏMLUH *ə.* ملوح duzlanmış, duzlu.

MƏMLUK¹ *ə.* مملوك 1) yiyəsi olan, xüsusi mülkiyyət olmuş; 2) xüsusi mülkiyyət, mal-mülk.

MƏMLUK² *ə.* مملوك qul, kölə.

MƏMLUKANƏ *ə.* مملوك və f. انه qul kimi, köləcəsinə.

MƏMLUKƏ *ə.* مملوكه kəniz, cariyə // qulluqçu qadın.

MƏMLUKİYYƏT *ə.* مملوكيت qulluq, köləlik.

MƏMNU' *ə.* ممنوع qadağan olunmuş.

MƏMNUAT *ə.* ممنوعات «məmnü» c. qadağan olunmuş şeylər.

MƏMNUN *ə.* ممنون razı, minnətdar.

MƏMNUNƏN *ə.* ممنونا razılıqla, minnətdarlıqla.

MƏMNUNİYYƏT *ə.* ممنونيت 1) razılıq, minnətdarlıq; 2) məmnunluq, xoşhallıq.

MƏMNUÜL'ƏMƏL ə. ممنوع العمل icrası qadağan olunmuş.

MƏMSUX ə. ممسوخ 1) təhrif edilmiş, korlanmış; 2) eybəcər hala salınmış; 3) ərəb əsətirində: qiyafəsini dəyişmə (*məs.: adamın heyvan halına düşməsi və s.*)

MƏMŞA ə. ممشا ayaqyolu, tualet.

MƏ'MUL¹ ə. مأمول 1) arzu edilən, gözlənilən; 2) ümid edilən.

MƏ'MUL² ə. معمول qayrılmış, düzəldilmiş, istehsal edilmiş.

MƏ'MULAT ə. معمولات «*mə'mul*» c. t. qayrılmış, düzəldilmiş, istehsal edilmiş əşya.

MƏ'MULƏN ə. معمولاً adətən, bir qayda olaraq.

MƏ'MUN ə. مأمون 1) təmin edilmiş; 2) qorxusuz, təhlükəsiz.

MƏ'MUR¹ ə. مأمور 1) əmr almış, bir iş tapşırılmış; 2) idarədə yazı işi ilə məşğul olan adam.

MƏ'MUR²(Ə) ə. معمور || معمور 1) abad; 2) şumlanmış, əkin üçün hazır olan; 3) əhalisi olan, əhali yaşayan, məskun // şəhər, qəsəbə; 4) m. aləm, kainat.

MƏ'MURƏN ə. مأموراً tapşırıqla, ömrlə.

MƏ'MURİYYƏT ə. مأمورية 1) bir adama tapşırılan dövlət işi; 2) ezamiyyət.

MƏMZUC ə. ممزوج qarışq, qarışmış.

MƏN ə. من b a x mənⁿ.

MƏN' ə. منع 1) qadağa, yasaq; 2) qabağını saxlama, qabağını alma; mane olma.

MƏ'NA ə. معنى b a x mə'ni (1-ci – 3-cü mənələrdə).

MƏNABE' ə. منابع «*mənbə'*» c. mənbələr.

MƏNABİR ə. منابر «*minbər*» c. minbərlər.

MƏ'NADAR ə. معنار və f. دار b a x mə'nidar.

MƏNAƏT ə. مناعت 1) möhkəmlik, sarsılmazlıq; 2) təkəbbürlülük, lovğalıq; 3) mənəmlik, eqoizm.

MƏNAFE' ə. منافع «*mənfəət*» c. 1) mənfəətlər; 2) t. maraq.

MƏNAFEBƏXS ə. منافع və f. بخش mənfiət verən, faydalı, mənfiətli.

MƏNAFİ ə. منافی «*mənfî*» c. mənfilər.

MƏNAFİZ ə. منافذ «*mənfəz*» c. dəliklər, deşiklər // ağızlar.

MƏNAHİ ə. مناهی «*mənhi*» c. b a x **mənahiyyat**.

MƏNAHİC ə. مناهج «*mənhəc*» c. böyük yollar.

MƏNAHİYYAT ə. مناهیات «*mənahi*» c. qadağan olunmuş şeylər.

MƏNAQİB ə. مناقب «*mənqəbə*» c. 1) tərifi layiq sifətlər, tərifi layiq xidmətlər; fəzilətlər, məziyyətlər; 2) mədhiyyələr.

MƏNAL ə. منال 1) nail olunan, ələ gətirilən; 2) mal, dövlət.

MƏNAM ə. منام 1) yatma, yuxulama; 2) yuxu, rəya, yuxugörmə; 3) yatacaq.

MƏNAR ə. منار mayak.

MƏNARƏ ə. مناره b a x **minarə**.

MƏNAS ə. مناص sığınacaq yeri, sığınacaq.

MƏNASİB ə. مناصب «*mənsəb*» c. mənsəblər.

MƏNASİK ə. مناسك «*mənsik*» c. t. həcc ziyarəti mərasimi; həcc ziyarəti qaydaları.

MƏNASİM ə. مناسم «*mənsəm*» c. yollar.

MƏNAT¹ ə. منات islamiyyətdən əvvəl ərəblərdə büt adı.

MƏNAT² ə. مناط 1) səbəbkar, bais; 2) nümunə.

MƏNATİQ ə. مناطق «*məntəqə*» c. məntəqələr.

MƏNATÜL'AMAL ə. مناط الآمال ümid mənbəyi.

MƏNAZİL ə. منازل «*mənzil*» c. mənzillər.

MƏNAZİM ə. منازم «*münzəm*» c. sıralar, səflər.

MƏNAZİR ə. مناظر «*mənzərə*» c. mənzərələr.

MƏNBƏ' ə. منبع 1) qaynaq, bulaq, çeşmə; 2) bir əhvalat və ya xəbərin çıxdığı və ya götürüldüyü yer; qaynaq.

MƏNBƏR ə. منبر b a x **minbər**.

MƏNBƏRNİŞİN ə. منبر نشین 1) minbərdə oturan; 2) ruhani, din xadimi.

MƏNBİT *ə.* منبت göyərtili yer, göyərti bitən yer, göyərtilik.

MƏNCƏNİQ *ə.* منجنيق *əsl* *y.* 1) orta əsrlərdə: döyüş vaxtı şəhər qalalarını dağıtmaq üçün ağır daşlar atan xüsusi qurğu; 2) quyudan su çəkmək üçün xüsusi quruluşlu manivela, manca.

MƏNDƏB *ə.* مندب hönkürtü ilə ağılama.

MƏNDİL *ə.* منديل yaylıq, kiçik dəsmal.

MƏNDUB *ə.* مندوب işlənməsi məqbul və yaxşı olan.

MƏ'NƏN *ə.* معنأ 1) mənə etibarilə, mənaca; 2) dolayısı ilə, açıq-açıqına olmayaraq.

MƏNƏSSƏ *ə.* منصه 1) gəlinlə bəyin ilk dəfə görüşdükləri otaq, zifaf otağı; 2) zahir olan yer, zühur edən yer, aşkar olan yer.

MƏ'NƏVİ *ə.* معنوی 1) mənə cəhətdən, mənaya görə; 2) mücər-rəd; 3) əqli, fikri, zehni; 4) ruhi; 5) əxlaqi; 6) dəruni, daxili.

MƏNFA *ə.* منفا 1) sürgün yeri; 2) b a x **mənfi** (*1-ci mənada*).

MƏNFƏƏT *ə.* منفعت gəlir, qazanc, xeyir.

MƏNFƏƏTBƏRDAR *ə.* منفعت və *f.* بردار mənəfəət götürən, gəlir əldə edən, xeyir alan.

MƏNFƏƏTCU *ə.* منفعت və *f.* جو mənəfəət axtaran, möhtəkir.

MƏNFƏƏTDAR *ə.* منفعت və *f.* دار mənəfəət götürən, qazanc əldə edən, faydalanan.

MƏNFƏƏTPƏRƏST *ə.* منفعت və *f.* پرست öz mənəfəətini güdən, qazanc dalınca qaçan // tamahkar, acgöz.

MƏNFƏS *ə.* منفس b a x **mənfəz**.

MƏNFƏZ *ə.* منفذ 1) dəlik, deşik // ağız; 2) kanal; 3) dar dərə.

MƏNFI *ə.* منفي 1) sürgün edilmiş, sürgündə olan; 2) inkar; 3) rıya-ziyyatda: müsbətin əksini bildirən işarə.

MƏNFIYYƏN *ə.* منفيًا sürgün olunaraq; sürgündə olaraq.

MƏNFIYYƏT *ə.* منفيت mənfilik, müsbət olmama.

MƏNFUR *ə.* منفور nifrətlənmiş, nifrətə layiq; iyrənc.

MƏNFURİYYƏT *ə.* منفوريت nifrətlilik, iyrənclik.

MƏNHİ *ə.* منهى bax **mənhiyyə**.

MƏNHİYYAT *ə.* منهيّات «*mənhi(yyə)*» *c.* şəriətcə qadağan olunmuş şeylər.

MƏNHİYYƏ *ə.* منهي qadağan edilmiş (*iş və s. haqqında*).

MƏNHUB *ə.* منهوب qarət edilmiş.

MƏNHUR *ə.* منحور 1) kəsilmiş (*heyvan haqqında*); 2) öldürülmüş (*iti silahla*).

MƏNHUS *ə.* منحوس uğursuz, nəhs.

MƏNİ¹ *f.* منى lovğalıq, mənəm-mənəmlik, eqoizm.

MƏNİ² *ə.* منى bax **məny**.

MƏ'Nİ *ə.* معنى 1) məzmun; 2) mövzu, məsələ; 3) səbəb; 4) mahnı, tərənə. **Mə'niyi-əsrar** معنى اسرار sirlərin mənası, sirlərin izahı; **mə'niyi-zibh** معنى ذبح qurbanlığın mənası, qurban kəsməyin mənası.

MƏNİ' *ə.* منيع 1) bərk, möhkəm, alınması çətin (*qala, şəhər və s. haqqında*); 2) möhkəm, mətin (*mövqə, mənsəb və s. haqqında*).

MƏ'NİDAR *ə.* معنى دار mənası olan, mənalı.

MƏNİF *ə.* منيف yüksək, uca, ali.

MƏN'İM *ə.* منعم nemət vermə.

MƏNİŞ *f.* منش xasiyyət, təbiət.

MƏNKUB *ə.* منكوب 1) bədbəxt, zəlil, talesiz; 2) nüfuzunu itirmiş, gözdən düşmüş.

MƏNKUBİYYƏT *ə.* منكوبيت bədbəxtlik, zəlillik, talesizlik.

MƏNKAH *ə.* منكوه nikahlı, qanuni (*ər*).

MƏNKAHƏ *ə.* منكوهه nikahlı, qanuni (*arvad*).

MƏNKUS *ə.* منكوس tərsinə dönmüş, başıaşağı olmuş, əksinə çevrilmiş.

MƏNQƏBƏ(T) *ə.* منقبه || منقبت 1) ləyaqət; 2) tərifəlayiq sifət, tərifişməli xidmət, fəaliyyət; 3) mədh(iyyə).

MƏNQƏL *ə.* منقل kabab bişirmək üçün xüsusi ocaqlıq; manqal.

MƏNQUL *ə.* منقول 1) daşınmış, köçürülmüş; 2) ağızdan-ağıza söylənilib yayılmış (*söz, xəbər*); 3) danışılmış, nəql edilmiş.

MƏNQULAT *ə.* منقولات «*mənqul*» *c. t.* bilənə və danışana əsaslanan məlumat.

MƏNQUŞ *ə.* منقوش naxışlanmış, müxtəlif boyalarla rənglənmiş; nəqş edilmiş, çəkilmiş.

MƏNQUT *ə.* منقوط nöqtəsi olan, nöqtəli.

MƏNN¹ *ə.* من 1) yaxşılıq etmə; 2) yaxşılığı başa qaxma; minnət.

MƏNN² *ə.* من batman (3 *kq*-dan 12 *kq*-a qədər ağırlıq ölçüsü).

MƏNNA' *ə.* مانع mane olan.

MƏNNAN *ə.* منان mərhəmətli, səxavətli, şəfqətli (*kişi*).

MƏNNANƏ *ə.* منانه mərhəmətli, səxavətli, şəfqətli (*qadın*).

MƏNSƏB *ə.* منصب 1) yüksək vəzifə, böyük məqam; 2) bir çayın dənizə və ya başqa çaya töküldüyü yer; çayağzı.

MƏNSƏBDAR *ə.* منصب və *f.* دار vəzifəli, vəzifəsi olan.

MƏNSƏBDARİ *ə.* منصب və *f.* داری vəzifəli olma, vəzifəlilik.

MƏNSƏBPƏRƏST *ə.* منصب və *f.* پرست mənsəb verən; vəzi-fəpərəst.

MƏNSƏBPƏRƏSTİ *ə.* منصب və *f.* پرستی vəzifəni sevmə; və-zifəpərəstlik.

MƏNSİ *ə.* منسی yaddan çıxmış, unudulmuş.

MƏNSUB¹ *ə.* منصوب 1) qoyulmuş, qonmuş; 2) təyin olunmuş; 3) dikinə basdırılmış, dikinə qoyulmuş; 4) ərəb dili qrammatikasında: təsirlik halda olan.

MƏNSUB² *ə.* منسوب bir şəxslə və ya şeylə əlaqəsi olan, ona aid olan.

MƏNSUBƏ¹ *ə.* منصوبه 1) vəzifə; 2) tikilmiş.

MƏNSUBƏ² *ə.* منصوبه şahmat.

MƏNSUBİYYƏT *ə.* منسوبیت mənsub olma, asılı olma, mən-subluq, asılılıq.

MƏNSUC *ə.* منسوج 1) toxunmuş; 2) toxuma (*parça və s. haq-qında*).

MƏNSUX *ə.* منسوخ 1) qüvvədən düşmüş; 2) ləğv edilmiş.

MƏNSUR¹ *ə.* منثور 1) dağınıq, pərakəndə; 2) nəslrlə yazılmış (*ədəbi əsər haqqında*) // nəsr.

MƏNSUR² *ə.* منصور qələbə çalmış, üstün gəlmiş.

MƏNSURİYYƏT *ə.* منصوريّت qalibiyyət, müvəffəqiyyət.

MƏNSUS *ə.* منصوص 1) mətnə yazılmış, qeyd edilmiş; 2) sübut gətirilmiş; 3) haqqında Qur'anda ayə olan məsələ.

MƏNŞƏ' *ə.* منشأ 1) törənən yer, bir şeyin çıxdığı və ya zahir olduğu yer; 2) əsil, əsas, kök; 3) başlanğıc, əvvəl.

MƏNŞUR¹ *ə.* منشور riyaziyyatda: prizma.

MƏNŞUR²(Ə) *ə.* منشور || منشوره 1) yayılmış, aşkar olmuş; 2) nəşr edilmiş, çap olunmuş; 3) padşah tərəfindən verilmiş (*fərman və s. haqqında*); 4) nizamnamə; 5) xartiya.

MƏNTƏQƏ *ə.* منطقه 1) qurşaq, kəmə; 2) Yer kürəsinin müəyyən xüsusiyyətə malik sahəsi.

MƏNTİQ *ə.* منطق 1) düzgün təfəkkür qaydalarından bəhs edən elm; 2) nitq, dil; 3) müsahibə, söhbət; 4) əqlabatan, düzgün, düz (*fikir və s. haqqında*).

MƏNTİQİ *ə.* منطقی 1) məntiq elminə aid olan; 2) məntiq qaydalarına uyğun, ağıla müvafiq, əsaslandırılmış (*fikir və s. haqqında*).

MƏNTİQŞÜNAS *ə.* منطق və f. شناس məntiq mütəxəssisi, məntiq elmi ilə məşğul olan alim.

MƏNTİQÜTTEYR *ə.* منطق الطير «quşların söhbəti» (*XIII əsr şairi Fəridəddin Əttarın əsərinin adından ümumiləşmişdir*).

MƏNTUQ *ə.* منطوق 1) söylənmiş söz; 2) məfhum, məal.

MƏ'NUS(Ə) *ə.* مأنوس || مأنوس 1) alışıq, isinişmiş; 2) adət, vərdis.

MƏ'NUSİYYƏT *ə.* مأنوسيت alışma, isinişmə, adət etmə.

MƏNUT *ə.* منوط asılı, bir şeyin varlığından asılı olan.

MƏNVİ *ə.* منوی məqsəd; niyyət olunan şey.

MƏNY *ə.* منى kişi toxumu; erkək heyvanın toxumu; sperma.

MƏNZƏLƏ(T) *ə.* منزله || منزلت dərəcə, rütbə.

MƏNZƏR *ə.* منظر 1) görünən yer; 2) görünüş, surət; 3) aspekt.

MƏNZƏRƏ *ə.* منظره 1) seyr olunan təbiət, təbiətin görünüşü; 2) belə yerləri təsvir edən şəkil; peyzaj, panorama; 3) perspektiv.

MƏNZİL *ə.* منزل 1) düşərgə, durma yeri, dayanacaq yer; 2) iki dayanacaq yeri arasındakı məsafə; 3) oturacaq yer; məskən; 4) otaq, ev; 5) faza, mərhələ. **Mənzili-vüsal** منزل وصال sevgililərin görüşdükleri yer.

MƏNZİLGAH, MƏNZİLGƏH *ə.* منزل və f. گاه || مənzil yeri, yaşayış yeri; mənzil.

MƏNZU' *ə.* منزوع ayrılmış, qoparılmış.

MƏNZUD *ə.* منزود 1) yanbayan düzülmüş, cərgə ilə qoyulmuş; 2) sıx bitmiş.

MƏNZUL *ə.* منزل endirilmiş, düşürülmüş; göndərilmiş, nazil edilmiş.

MƏNZUM *ə.* منظوم 1) nizamla düzülmüş, müntəzəm; 2) şeirlə yazılmış (*ədəbi əsər haqqında*) // şeir.

MƏNZUMƏ *ə.* منظومه 1) sıra, düzüm; 2) şeir, poema.

MƏNZUR¹ *ə.* منذور nəzir deyilmiş, mübarək bir yerə veriləcəyi vəd olunmuş.

MƏNZUR² *ə.* منظور 1) nəzərdə tutulmuş; 2) baxılan, nəzər salınan; 3) məqsəd, niyyət.

MƏR'A *ə.* مرعا otlaq.

MƏRABƏ' *ə.* مراتب «mürəbbə'» c. 1) ədəbiyyatda: dördlükler; 2) riyaziyyatda: kvadratlar.

MƏRAHİM *ə.* مراحم «mərhəmət» c. mərhəmətlər.

MƏRAKİB *ə.* مراكب «mərkəb» c. 1) minik heyvanları; 2) gəmilər.

MƏRAKİZ *ə.* مراكز «mərkəz» c. mərkəzlər.

MƏRAQ *ə.* مراق öyrənmək həvəsi, maraq.

MƏRAQİD *ə.* مراقد «mərqəd» c. 1) yatacaqlar; 2) m. qəbirlər, məzarlar.

MƏRAM *ə.* مرام 1) arzu, istək; 2) niyyət, məqsəd, qəsd.

MƏRAMNAMƏ *ə.* مرام نامه *və f.* proqram.

MƏRARƏ *ə.* مراره öd kisəsi; öd.

MƏRARƏT *ə.* مرارت acılıq, diltxorluq.

MƏRARƏTKƏŞ *ə.* مرارت کش *və f.* əziyyət çəkən, əziyyətə qatlaşan.

MƏRASİ *ə.* مراسی «*mərsiyə*» *c.* mərsiyələr.

MƏRASİD *ə.* مراسد «*mərsəd*» *c.* 1) gözləmələr; 2) baxışlar.

MƏRASİM¹ *ə.* مراسم «*rəsm*» *c.* 1) rəsmi ayinlər; 2) *t.* qəbul edilmiş qayda, üsul // ənənə.

MƏRASİM² *ə.* مراسم fərman; dekret; manifest.

MƏRATİB *ə.* مراتب «*mərtəbə*» *c.* mərtəbələr, təbəqələr.

MƏRAYA *ə.* مرايا «*mirat*» *c.* güzgülər, aynalar.

MƏRBUT *ə.* مربوط 1) bağlı, bağlanmış; 2) bitişik, yapışiq; 3) yapışdırılmış, ilişdirilmiş; 4) tam mənasilə təbə olan; 5) aid, mənsub.

MƏRBUTƏN *ə.* مربوطاً əlaqəli şəkildə.

MƏRBUTİYYƏT *ə.* مربوطیت 1) bitişiklik, bağlılıq; 2) aid olma, mənsub olma; 3) təbə olma, tabelik; 4) qoşma, əlavə.

MƏRC *ə.* مرج *asli f.* bax **mərg**.

MƏRCAN *ə.* مرجان dənizdən çıxarılan tünd-qırmızı rəngli muncuqvarı qadın bəzəyi.

MƏRCANİ *ə.* مرجانی mərcan kimi, mərcan rəngində.

MƏRCƏ' *ə.* مرجع 1) qayıdılan yer; 2) müraciət olunan yer, adam; 3) idarə, müəssisə. **Mərcəi-pənah** مرجع پناه pənah aparılan yer və ya adam.

MƏRCƏİ *ə.* مرجعی 1) dönüş yeri, qayıdılacaq yer; 2) hər kəsin müraciət etdiyi yer və ya adam.

MƏRCU *ə.* مرجو 1) ümid edilən; 2) yalvararaq istənilən, xahiş olunan.

MƏRCU' *ə.* مرجوع müraciət edilmiş.

MƏRD *f.* مرد 1) kişi; 2) adam, insan; 3) qəhrəman, igid; 4) əli-
açıq, səxavətli. **Mərdi-meydan** مرد میدان «meydan adamı» *m.* igid,
qəhrəman, cəsur; **mərdi-mərdanə** مرد مردانه igidcəsinə, kişi kimi,
cəsarətlə, qorxu bilmədən.

MƏRDANƏ *f.* مردانه 1) kişi kimi, mərdə layiq; 2) qəhrəmanca-
sına, igidcəsinə.

MƏRDANƏGİ *f.* مردانگی *b a x* **mərdi** (2-ci mənada).

MƏRDƏK(Ə) *f.* مردکه || مردك 1) adamcıqaz, cırtan; 2) sadə-
dil; 3) maymaq, fərsiz; 4) alçaq, əclaf.

MƏRDFRİB *f.* مردفريب adamaldadan, hiyləgər.

MƏRDİ *f.* مردی 1) kişi cinsinə aid olan; kişilik; 2) qoçaqlıq, igid-
lik, qəhrəmanlıq; 3) adamlıq, insanlıq.

MƏRDUD(Ə) *a.* مردوده || مردود 1) rədd edilmiş, qovulmuş;
2) avara, səfil; 3) hüquqsuz.

MƏRDÜ ZƏN *f.* مرد و زن kişi-arvad, hamı.

MƏRDÜM¹ *f.* مردم insan, adam, bəşər.

MƏRDÜM² *f.* مردم *b a x* **mərdümək²**; **Mərdümi-didə** (çəşm)
(چشم) مردم دیده göz bəbəyi.

MƏRDÜMAZAR *f.* مردم آزار xalqa əziyyət verən, camaatı incidən.

MƏRDÜMƏK¹ *f.* مردمك adamcıq, adamcıqaz.

MƏRDÜMƏK² *f.* مردمك göz bəbəyi.

MƏRDÜMGƏZA *f.* مردمگزا 1) mərdimazar; 2) zalım, müstəbid.

MƏRDÜMGİRİZ *f.* مردم گریز adamdanqaçan, adamayovuşmaz.

MƏRDÜMXAR *f.* مردم خوار adamyeyən, adam əti yeyən;
m. qaniçən, zalım.

MƏRDÜMİ *f.* مردمی insanlıq, adamlıq.

MƏRDÜMKÜŞ *f.* مردم کش camaatı qıran, adamları öldürən, in-
sanları tələf edən.

MƏRDÜMNİŞİN *f.* مردم نشین 1) adam yaşayan, insan sakin olan;
2) abad, şəh.

MƏRDÜMZADƏ *f.* مردمزاده insan övladı, adam balası.

MƏ'RƏKƏ *f.* معركة 1) dava meydanı; 2) döyüş, dava; 3) qələbəlik, izdiham; 4) kampaniya; 5) küçə artistlərinin tamaşa göstərdikləri meydan; 6) qalmaqal, vur-həşir.

MƏRƏŞ *a.* مرش 1) tüklü, lələkli, qanadlı; 2) quş.

MƏRƏZ *a.* مرض 1) xəstəlik, naxoşluq; 2) dərd, bəla.

MƏRƏZZANƏ *a.* مرض və *f.* حانه xəstəxana, müalicəxana.

MƏRƏZİ *a.* مرضی xəstəliyə mənsub, azardan törəyən; patoloji.

MƏRFU' *a.* مرفوع 1) uca, yüksəlmiş; 2) aradan qaldırılmış; 3) ərəb qrammatikasında: adlıq halda olan.

MƏRG *f.* مرگ ölüm. **Mərgi-müş** مرگ موش *b a x* mərgmüş.

MƏRGMÜŞ *f.* مرگ موش siçan və b. ziyanvericiləri qırmaq üçün zəhərli maddə; süleymani.

MƏRG' *f.* مرغ 1) çayır; 2) çəmən.

MƏRGÜB(Ə) *a.* مرغوب || مرغوبه 1) rəğbət olunan, istənilən, sevilən; 2) hər kəs tərəfindən qəbul olunan, bəyənilən.

MƏRGZAR *f.* مرغزار çəmənlik, çəməngah // otluq, çayırılıq.

MƏRHƏBA *a.* مرحبا ərəblərdə: «xoş gəldin», türklərdə: «salam», azərbaycanlılarda: «əhsən, afərin».

MƏRHƏLƏ *a.* مرحلة 1) keçid; 2) dərəcə, pillə; 3) bir hadisənin və ya işin gedişində ayrıca dövr; 4) mənzil, duracaq, istirahət yeri; 5) *m.* bu dünya.

MƏRHƏM *a.* مرهم 1) yaralı və ya ağrıyan yerə sürtülən dərman; 2) təsəlli olacaq səbəb, şey.

MƏRHƏMƏT *a.* مرحمت 1) rəhm etmə, acıma, yaxşılıq etmə; 2) lütf, şəfqət.

MƏRHƏMƏTDİSAR *a.* مرحمت və *f.* دثار 1) çox mərhəmətli, mərhəmətlə dolu; 2) çox mehriban, adəti mehribanlıq olan.

MƏRHƏMNƏH *a.* مرحم və *f.* نه mərhəm qoyan, əlac edən.

MƏRHUB *a.* مرهوب qorxulu, qorxunc.

MƏRHUM(Ə) *ə.* مرحوم || مرحومه rəhmətə getmiş, rəhmətlik, vəfat etmiş.

MƏRHUN *ə.* مرهون düçar, tutulmuş.

MƏR'İ¹ *ə.* مرئى b a x məriyyə¹.

MƏR'İ² *ə.* مرعى b a x məriyyə².

MƏRİD *ə.* مرید 1) inadcıl, tərs; 2) müti olmayan, sözə baxmayan; 3) şeytan, iblis; 4) çox nəhəng, azman.

MƏ'RİFƏT *ə.* معرفت 1) bilik, elm; 2) hünər, məharət, ustalıq; 3) tanışlıq, dostcasına əlaqə.

MƏ'RİFƏTAMİZ *ə.* معرفت və f. آمیز 1) elm və bilik öyrədən; 2) müəllim // ustad; 3) mürebbi, tərbiyəçi.

MƏ'RİFƏTPƏRVƏR *ə.* معرفت və f. پرور mərifətli, mərifət sahibi.

MƏR'İYYAT *ə.* مرئيات «mə'r'i» c. gözlə görünən şeylər.

MƏR'İYYƏ¹ *ə.* مرئيه gözlə görünən.

MƏR'İYYƏ² *ə.* مرعي riayət edilmiş, gözlənilmiş, nəzərə alınmış.

MƏRİZ *ə.* مريض 1) xəstə, naxoş; 2) əlil, şikəst.

MƏ'RİZ *ə.* معرض 1) bir şeyin göründüyü, zühur etdiyi, ərz olunduğu yer; 2) sərgi.

MƏRİZƏ *ə.* مريضه xəstə qadın.

MƏRİZGAH *ə.* مريض və f. گاه b a x mərizxanə.

MƏRİZXANƏ *ə.* مريض və f. خانه xəstəxana, müalicəxana.

MƏRKƏB *ə.* مركب 1) minik // minik heyvanı; 2) gəmi.

MƏRKƏZ *ə.* مركز 1) dairənin orta nöqtəsi // orta; 2) baş şəhər, paytaxt. Mərkəzi-siqlət مرکز ثقل ağırliq mərkəzi.

MƏRKƏZİ *ə.* مركزي 1) mərkəzə aid olan; 2) yerlərdə şöbələri olan yuxarı dövlət idarəsi.

MƏRKƏZİYYƏT *ə.* مركزيت 1) mərkəzə tabe olma; 2) mərkəzləşdirmə; 3) mərkəzçilik.

MƏRKUB *ə.* مركوب meşindən üst paltarı.

MƏRKUZ *ə.* مركز 1) bir nöqtəyə sancılmış; 2) dikəldilmiş.

MƏRQƏD *ə.* مرقد 1) yatacaq; 2) *m.* qəbir, məzar. **Mərqədi-şəşguşə** مرقد شش گوشه altıbucaqlı bina.

MƏRQUM *ə.* مرقوم 1) yazılmış, yazılı; 2) yuxarıda adı çəkilmiş, yuxarıda yazılmış.

MƏRMİ *ə.* مرمى top gülləsi.

MƏRMUZ *ə.* مرموز 1) rəmz və işarələrlə ifadə olunmuş; 2) mistik məzmunlu yazı.

MƏRMUZAT *ə.* رموزات «*mərmuz*» *c.* rəmz və xüsusi işarələrlə ifadə olunmuş şeylər.

MƏRR *ə.* مر keçmə, ötüb-geçmə.

MƏRRAT *ə.* مرات «*mərrə(t)*» *c.* dəfələr.

MƏRRƏ(T) *ə.* مره || مرت dəfə.

MƏRRİX *ə.* مریخ Mars (*planet*).

MƏRSA *ə.* مرسا liman.

MƏRSƏD *ə.* مرصد 1) rəsədxana; 2) nəzarət məntəqəsi, müşahidə yeri.

MƏRSƏLƏ *ə.* مرسله göndərilmiş, yollanmış.

MƏRSİYƏ *ə.* مرثیه 1) matəm şeiri; elegiya; 2) qəbir üzərində söylənən nitq; 3) nekroloq; 4) ölü üçün ağı deyib ağlama.

MƏRSİYƏGU *ə.* مرثیه və *f.* گو mərsiyə oxuyan; mərsiyəçi.

MƏRSİYƏXAN *ə.* مرسيه və *f.* خوان mərsiyə oxuyan; mərsiyəçi.

MƏRSUM *ə.* مرسوم 1) yazılmış, cızılmış; 2) rəsmlər və çiçəklərlə bəzədilmiş; rəsmli, bər-bəzəkli; 3) adət olmuş, ənənə halına keçmiş; 4) əmək haqqı, maaş.

MƏRTƏ *ə.* مرتع otlaq.

MƏRTƏBƏ *ə.* مرتبه 1) qat, təbəqə; 2) dəfə, kərə; 3) vəzifə; 4) miqdar, qədər; 5) hörmət, ləyaqət. **Mərtəbei-eşq** مرتبه عشق eşq mərtəbəsi.

MƏRTUB *ə.* مرطوب yaş, nəm, islaq, rütubətli.

MƏR'UB *ə.* مرعوب dəhşətə gəlmiş // hürkmüş.

MƏ'RUF *ə.* معروف b a x **mə'rufə** (*1-ci və 2-ci mənələrdə*).

MƏ'RUFƏ *ə.* معروفه 1) bilinən, məlum olan, tanınan; 2) məşhur, hər kəsin tanıdığı; 3) fahişə.

MƏ'RUZ *ə.* معرض düçar olan, özünü qoruya bilməyən.

MƏ'RUZAT *ə.* معروضات «mə'ruzə» *c. t.* özündən yüksək vəzi-fəli şəxsə təqdim edilən şifahi və ya yazılı məlumat.

MƏ'RUZƏ *ə.* معروضه müəyyən məsələ haqqında qabaqcadan hazırlanmış nitq, çıxış.

MƏRVƏ *ə.* مروه 1) çaxmaqdaşı; 2) zəy.

MƏRVİ *ə.* مروى rəvayət edilmiş. **Mərvist ki** مروی است که rəvayət edirlər ki... deyirlər ki...

MƏRZ *f.* مرز sərhəd.

MƏRZAT *ə.* مرضات razılıq.

MƏRZBAN *f.* مرزبان sərhədçi.

MƏRZƏĞ *ə.* مرزغ bataqlıq.

MƏRZƏNCUŞ *f.* مرزنجوش b a x **mərzənguş**.

MƏRZƏNGUŞ *f.* مرزنگوش 1) pərpərəng; 2) dağ reyhanı // reyhan.

MƏRZİ¹ *f.* مرزی sərhədlə əlaqədar olan.

MƏRZİ² *ə.* مرضی birisinin razı olduğu iş.

MƏRZUQ *ə.* مرزوق ərzağı tədarük edilmiş, rizqi verilmiş.

MƏRZÜ BUM *f.* مرزوبوم «sərhəd və ölkə» məmləkət, ölkə.

MƏSA' *ə.* مساء axşam.

MƏSABƏ *ə.* مثابه 1) toplanılan yer, toplanış yeri; 2) daimi yer (*məs.: dilənçinin məscid yanında durub diləndiyi yer*); 3) dərəcə; 4) ... kimi, ... sifətilə.

MƏSABİH *ə.* مصابيح «misbah» *c.* çıraqlar.

MƏSACİD *ə.* مساجد «məscid» *c.* məscidlər.

MƏSADİR *ə.* مصادر «məsdər» *c.* 1) mənbələr, qaynaqlar; 2) əsaslar, istinad ediləcək şeylər; 3) qrammatikada: məsdərlər.

MƏSAF(F) ə. مصاف «məşəff» c. t. 1) b a x məsafgah; 2) döyüş, vuruş.

MƏSAFƏ(T) ə. مسافت || مسافه iki yer arasındakı ara; uzaqlıq.

MƏSAFGAH ə. مصاف və f. گاه sıraya düzülən yerlər; əsgərlərin sıraya düzüldüyü döyüş meydanı.

MƏSAHƏ(T) ə. مصاحه || مصاحت 1) yerin səthi; 2) ərazi, sahə.

MƏSAHİF ə. مصاحف «müşəf» c. 1) kitablar; 2) Qur'anın nüsxələri.

MƏSAİ ə. مساعي «məsi» c. çalışmalar, söylər // t. çalışma, söy.

MƏSAİB ə. مصائب «müsibət» c. müsibətlər.

MƏSAİL ə. مسائل «məsələ» c. b a x məsayıl.

MƏSAKİN¹ ə. مساكن «məskən» c. məskənlər.

MƏSAKİN² ə. مساكين «miskin» c. yazıqlar, miskinlər.

MƏSALEH ə. مصالح «məsləhət» c. 1) t. mənəfe, fayda, xeyir; 2) t. idarə, şöbə; 3) t. alət, cihaz, nəzarət; 4) tövsiyələr, göstərişlər, təkliflər.

MƏSALİK ə. مسالك «məslək» c. məsləklər.

MƏSAMAT ə. مسامات «məsəmmə» c. məsamələr.

MƏSAME' ə. مسماع «mismə'» c. qulaqlar.

MƏSAMƏ ə. مسامه b a x məsəmmə.

MƏSAMİR ə. مسامير «mismar» c. mismarlar.

MƏSAMM ə. مسام «məsəmmə» c. məsamələr.

MƏSANE' ə. مصانع «məsnə'» c. sənaye müəssisələri.

MƏSANƏ ə. مثانه sidik kisəsi, sidiklik.

MƏSANİ ə. مثاني 1) Qur'an; 2) Fatihə surəsi.

MƏSANİD ə. مساند «məsnəd» c. böyük vəzifələr.

MƏSARİF ə. مصارف «məsrəf» c. 1) xərclər, məsrəflər. **Məsarifi-yövmiyyə** مصارف يومية gündəlik xərclər.

MƏSARR ə. مسار «məsərrət» c. sevinclər.

MƏSAVİ ə. مساوي «məsaət» c. pisliklər, fənalıqlar.

- MƏSAYİL** *ə.* مسائل «məsələ» c. məsələlər.
- MƏSBUĞ** *ə.* مصبوغ boyanmış, boyanıq.
- MƏSBUK** *ə.* مسبوك qəlibə tökülmüş (*ərinti haqqında*).
- MƏSBUQ¹** *ə.* مسبوق xəbərdar edilmiş, xəbər verilmiş, xəbərdar.
- MƏSBUQ²** *ə.* مسبوق arxada qalmış, geridə qalmış (*yolda*).
- MƏSCİD** *ə.* مسجد müsəlman ibadətگاهی. **Məscidi-came'** مسجد جامع böyük məscid; **məscidi-əqsa** مسجد اقصی Beytül-müqəddəsdəki böyük müsəlman məbədi; **məscidi-həram** مسجد حرام Məkkədəki Kə'bə məscidi.
- MƏSCUD** *ə.* مسجود səcdə olunan (*Allah, büt və s.*).
- MƏSCUN** *ə.* مسجون həbsxanaya salınmış; məhbus.
- MƏSDƏR** *ə.* مصدر 1) mənbə, mənşə, qaynaq; 2) əsas, söykə-nəcək; 3) qrammatikada: felin formalarından biri.
- MƏSDƏRİ** *ə.* مصدری 1) mənbəyə aid; 2) əsaslı, əsası olan; əsas-a aid; 3) məsdərə aid.
- MƏSDƏRİYYƏ** *ə.* مصدريه vaxtilə içkidən və s. alınan rüsum.
- MƏSDUD** *ə.* مسدود 1) bağlı, qapalı, qapanmış; 2) sədd çəkilmiş; hasarlanmış.
- MƏSDUM** *ə.* مصدوم əzilmiş, zədələnmiş, döyülmüş.
- MƏS'ƏDƏT** *ə.* مسعدت xoşbəxtlik, səadət.
- MƏS'ƏDƏTBƏXŞ** *ə.* مسعدت və f. بخش xoşbəxtlik gətirən, səadət bəxş edən.
- MƏSƏFF** *ə.* مصف sıraya düzülən // əsgərlərin sıraya düzüldüyü döyüş meydanı.
- MƏSƏL¹** *ə.* مثل zərbi-məsəl.
- MƏSƏL²** *ə.* مثل oxşar, tay.
- MƏSƏLA** *ə.* مثلاً b a x **məsələn**.
- MƏS'ƏLƏ** *ə.* مسئله məsələ.
- MƏSƏLƏN** *ə.* مثلاً nümunə olaraq, misal kimi.
- MƏSƏMMƏ** *ə.* مسمه dəridə olan incə dəlik, məsamə.

MƏ'SƏRƏT *ə.* معسرت ehtiyac, çətinlik, sıxıntı.

MƏSƏRRAT *ə.* مسرات «*məsərrət*» *c.* şadlıqlar.

MƏSƏRRƏT *ə.* مسرت sevinc, şadlıq.

MƏSƏRRƏTASAR *ə.* مسرت آثار *b a x* **məsərrətavər.**

MƏSƏRRƏTAVƏR *ə.* مسرت *və f.* أور *b a x* **məsərrətbəxş.**

MƏSƏRRƏTBƏXŞ *ə.* مسرت *və f.* بخش sevinc bağışlayan, şadlıq gətirən, şadlandıran.

MƏSƏRRƏTƏFZA *ə.* مسرت *və f.* افزا sevinc artıran, daha çox şadlandıran.

MƏSFUR *ə.* مسفور yazılmış, qeyd olunmuş.

MƏSH *ə.* مسح 1) sürtmə, çəkmə; 2) yağlama, yağ sürtmə; 3) silmə.

MƏSHUB *ə.* مصحوب birlikdə götürülmüş, bərabər olan.

MƏSHUBƏN *ə.* مصحوباً birlikdə, bərabərcəsinə.

MƏSHUQ *ə.* مسحوق döyülmüş, əzilmiş.

MƏSHUR(Ə) *ə.* مسحور || مسحوره sehr edilmiş, caduya tutulmuş.

MƏSX *ə.* مسخ şəklini dəyişdirib çirkin və pis hala salma.

MƏSXƏRƏ *ə.* مسخره ələ salma, lağ etmə; masqara.

MƏSXƏRƏBAZ *ə.* مسخره *və f.* باز ələ salan, lağ edən; məsxərəçi.

MƏSXƏRƏBAZİ *ə.* مسخره *və f.* بازی ələ salma, lağ etmə, məsxərəçilik.

MƏSXƏRƏCÜNBAN *ə.* مسخره *və f.* جنبان məsxərə çıxaran, məsxərəçi.

MƏSİH *ə.* مسيح 1) silinmiş, sürtülmüş, çəkilməmiş; 2) yağlanmış; 3) *b a x* **məsiha.**

MƏSİHA *ə.* مسيحا İsa peyğəmbərin ləqəbi.

MƏSİHANƏFS *ə.* مسيحا نفس İsa peyğəmbər kimi ölümləri dirildən nəfəsi olan.

MƏSİHİ *ə.* مسيحي xristianlarda təzə doğulmuş uşaqların alınına ətirli yağlı maddə sürtdüklərindən ərəbcə xristianlara «məsihi» deyilir; 1) xristian; 2) xristianlıq.

MƏSİX *ə. مسيخ* 1) heyvan şəklinə girmiş (*insan haqqında*); 2) qərribə şəkildə doğulmuş (*insan və ya heyvan haqqında*).

MƏSİXİ *ə. مسيحي* qərribə şəkildə doğulmuş insan və ya heyvana aid olan.

MƏSİL¹ *ə. مسيل* sel gedən yol, yağış sularının axdığı yer.

MƏSİL² *ə. مثيل* bənzər, oxşar.

MƏSİR(Ə) *ə. مسير || مسيره* 1) yol, məslək; 2) gəzinti yeri; seyrəngah.

MƏ'SİYƏT *ə. معصيت* günah, təqsir.

MƏSKƏN *ə. مسكن* 1) sakin olunan yer, yaşayış yeri; 2) bir şeyin çox olduğu yer.

MƏSKƏNƏT *ə. مسكنت* 1) miskinlik, biçarəlik; 2) acizlik, bəca-rıqsızlıq.

MƏSKƏNÜL'ƏRVAH *ə. مسكن الارواح* ruhların olduğu yer.

MƏSKUB *ə. مسكوب* qəlibə tökülmüş; qəliblənmiş.

MƏSKUK(Ə) *ə. مسكوك || مسكوكه* sikkəli pul, damğası olan pul.

MƏSKUKAT *ə. مسكوكات* «*məskuk(ə)*» c. sikkəli pullar, damğası olan pullar.

MƏSKUN *ə. مسكون* əhali yaşayan yer, yaşayış yeri.

MƏSQƏT *ə. مسقط* düşülən yer, bir şeyin düşdüyü yer. **Məsqəti-rə's** *مسقط رأس* b a x **məsqətür-rə's**.

MƏSQƏTÜRRƏ'S *ə. مسقط الرأس* doğulan yer, doğma vətən.

MƏSQUB *ə. مقوب* dəyiyi olan, dəşilmiş, dəşik.

MƏSQUL *ə. مصقول* b a x **müseyqəl**.

MƏSL *ə. مصل* zərdab, serum.

MƏSLƏHƏT *ə. مصلحت* 1) yaxşılıq və ya xeyir iş üçün tədbir; 2) sülh, asayış; 3) əməl, iş; 4) tövsiyə, göstəriş, təklif; 5) mənafe.

MƏSLƏHƏTAMİZ *ə. مصلحت və f. آميز* xeyir işə, yaxşılığa yönəldilmiş.

MƏSLƏHƏTBİN *ə. مصلحت və f. بين* b a x **məsləhətgüzar**.

MƏSLƏHƏTGÜZAR *ə. مصلحت və f. گز ار* məsləhətçi, məsləhət görən.

MƏSLƏHƏTXAH *ə. مصلحت və f. خواه* 1) məsləhət istəyən, məsləhətə ehtiyacı olan; 2) xeyirxah.

MƏSLƏK *ə. مسلك* 1) yol; 2) xətti-hərəkət, bir kəsin tutduğu yol; 3) əqidə.

MƏSLƏKFÜRUŞ *ə. مسلك və f. فروش* məsləkini satan.

MƏSLİ *ə. مصلی* zərdaba aid olan, serumdan olan.

MƏSLUB¹ *ə. مصلوب* asılmış, dara çəkilmiş.

MƏSLUB² *ə. مصلوب* məhrum edilmiş, soyulmuş, var-yoxu əlindən alınmış.

MƏSLUK *ə. مسلوك* tapdalanmış (*yer haqqında*).

MƏSLUL¹ *ə. مسلول* vərəm xəstəliyinə tutulmuş; vərəmli.

MƏSLUL² *ə. مصلول* sıyrılmış, qınından çıxarılmış.

MƏSMU' *ə. مسموع* eşidilmiş.

MƏSMUAT *ə. مسموعات «məsmu» c.* eşidilmiş xəbərlər, hadisələr.

MƏSMUM *ə. مسموم* zəhərlənmiş, ağulənmiş.

MƏSMUMƏN *ə. مسموماً* zəhərlənərək, ağulanaraq.

MƏSNƏ' *ə. مصنع* 1) sənaye müəssisəsi; 2) b a x **məsnəə**.

MƏSNƏD *ə. مسند* 1) böyük vəzifə, yüksək mənəşə; 2) dayaq; 3) taxt.

MƏSNƏDARA *ə. مسند və f. آرا «taxt bəzəyən»* b a x **məsnədnəşin**.

MƏSNƏDNİŞİN *ə. مسند və f. نشين «taxta oturan»* padşah, hökmdar.

MƏSNƏƏ *ə. مصنعه* yağmur sularının axdığı yer; kanalizasiya.

MƏSNƏVİ *ə. مثنوی* iki misrası həmqafiyə olan iri həcmli mənzum əsər.

MƏSNƏVİNƏVİS *ə. مثنوی və f. نویس* məsnəvi yazan şair.

MƏSNƏVİYYAT *ə. مثنویات «məsnəvi» c.* məsnəvilər // məsnəvi şeirlər kitabı.

MƏSNU' *ə.* مصنوع 1) sənət məhsulu; 2) icad edilmiş, düzəldilmiş, yaradılmış; 3) orijinal olmayan, süni.

MƏSNUAT *ə.* مصنوعات «məsnu'» *c.* 1) istehsal olunmuş şeylər; 2) *t.* fabrikat, məhsul.

MƏSNUİ *ə.* مصنوعی 1) süni olaraq, süni şəkildə; 2) texniki.

MƏSNUN *ə.* مسنون adət olunmuş.

MƏSRƏF *ə.* مصرف xərc.

MƏSRU' *ə.* مصرع 1) tutması olan, özündəngetməsi olan; 2) uzanmış, yıxılmış; bayılmış.

MƏSRUD *ə.* مسرود izah olunmuş, yazılmış.

MƏSRUF(Ə) *ə.* مصروف || مصروفه 1) sərf olunmuş, xərcələnmiş; 2) sərf etmə, işlətmə.

MƏSRUQ *ə.* مسروق oğurlanmış.

MƏSRUR *ə.* مسرور şad, sevincək, şən.

MƏSRURİYYƏT *ə.* مسروریت şadlıq, sevinc, şənlik.

MƏSS¹ *ə.* مس dəymə, toxunma, təmas.

MƏSS² *ə.* مص 1) əmmə; 2) sovurma.

MƏSSAH *ə.* مساح 1) yerölçən; 2) geodeziya mütəxəssisi; geodeziyaçı.

MƏST¹ *f.* مست sərxoş, kefli.

MƏST² *f.* مست yüngül ev ayaqqabısı, məs.

MƏSTAN *f.* مستان sərxoş olan; kefli.

MƏSTANƏ *f.* مستانه sərxoşcasına, kefli kimi.

MƏSTANƏRƏVİŞ *f.* مستانه روش sərxoş yerişli, kefli kimi yerişən.

MƏSTƏBƏ *ə.* مصطبه qapının hər iki tərəfində oturmaq üçün səki.

MƏSTİ *f.* مستی sərxoşluq, kefilik.

MƏSTKAM *f.* مستکام kamına çatmış, arzusuna yetişmiş.

MƏSTUR¹ *ə.* مستور 1) örtülü, qapalı, gizli; 2) bəkirə.

MƏSTUR² *ə.* مسطور 1) cızılmış, yazılmış, sətirlənmiş; 2) yazılı, yazılmış. **Məsturi-cəbin** مسطور جبین alındakı qırış.

MƏSTURİYYƏT *ə.* مستوریت qapalıq, örtülülük. **Məsturiyyəti-nisvan** مستوریت نسوان qadınların örtülü (çarşablı, rübəndli və s.) olması.

MƏS'UD *ə.* مسعود xoşbəxt, bəxtəvər.

MƏS'UDİYYƏT *ə.* مسعودیت xoşbəxtlik, bəxtəvərlik.

MƏSUQ *ə.* مصوق qəlibə tökülmüş, qəliblənmiş.

MƏS'UL(Ə) *ə.* مسئوله || مسئول 1) sual olunan, soruşulan; 2) tələb olunan, istənilən; 3) cavabdeh.

MƏS'ULİYYƏT *ə.* مسئولیت cavabdehlik.

MƏ'SUMANƏ *ə.* معصوم və *f.* انه məsumcasına, təqsirsizcəsinə.

MƏ'SUM(Ə) *ə.* معصومه || معصوم 1) günahsız, təqsirsiz; 2) pak, təmiz; 3) körpə, çağa.

MƏ'SUMİYYƏT *ə.* معصومیت 1) günahsızlıq, təqsirsizlik; 2) paklıq, təmizlik.

MƏSUN *ə.* مصون toxunulmaz.

MƏSUNİYYƏT *ə.* مصونیت toxunulmazlıq.

MƏŞAĞIL *ə.* مشاغل «məşğələ» *c.* məşğələlər.

MƏŞAHİD *ə.* مشاهد «məşhəd(i)» *c.* məşhədilər.

MƏŞAHİR *ə.* مشاهير «məşhur» *c.* məşhurlar.

MƏŞAİL *ə.* مشاغل «məş'al» *c.* məşəllər.

MƏŞAQQ *ə.* مشاق «məşəqqət» *c.* məşəqqətlər.

MƏŞAMM *ə.* مشام iybilmə orqanı; burun.

MƏŞARİQ *ə.* مشارق «məşriq» *c.* məşriqlər, şərqdə yerləşənlər.

MƏŞAYİX *ə.* مشايخ «şeyx» *c.* şeyxlər.

MƏŞBU' *ə.* مشبوع 1) doymuş, tox; 2) kimyada: doymuş məhlul.

MƏŞCƏR *ə.* مشجر ağac çox bitən yer; ağaclıq.

MƏŞCUR *ə.* مشجور çox ağac əkilmiş yer; ağaclıq.

MƏŞDUD *ə.* مشدود bərk bağlanmış, möhkəm бүkүlmüş.

MƏŞƏDİ *ə.* مشهدى b a x məşhədi.

MƏŞƏQQƏT *ə.* مشقت 1) zəhmət, əziyyət; 2) zəhmətli iş, çətin əmək.

MƏŞ'ƏLDAR *ə.* مشعل və *f.* دار əlində məşəl gəzdirən; məşəlçi.

MƏŞ'ƏL(Ə) *ə.* مشعله || مشعل ağacın və s. başına, sarınan və ya xüsusi alətin içinə qoyulub yandırılan əsgü.

MƏ'ŞƏR *ə.* معشر cəmiyyət, camaat, xalq.

MƏŞ'ƏR *ə.* مشعر b a x miş'ər.

MƏŞĞƏLƏ *ə.* مشغله 1) iş-güc, məşğuliyyət; 2) dərslər.

MƏŞĞUL *ə.* مشغول 1) işdə olma, başı işlə qarışma; 2) fikrə dal-mış, dalğın. **Məşğuli-zimmə** مشغول ذمه başqasının şeyini və ya pulunu mənimsəyib ona borclu qalmaqla günah etmə.

MƏŞĞULIYYƏT *ə.* مشغوليت məşğul olma; məşğulluq.

MƏŞHƏD *ə.* مشهد şəhid olunan yer // şəhidlərin basdırıldığı yer // bir müqəddəs şəhid olduğu və basdırıldığı yer.

MƏŞHƏDİ *ə.* مشهدی Məşhəddə İmam Rzanın məqbərəsini ziyarət etmiş müsəlmana verilən ad.

MƏŞHƏR *ə.* شهر 1) göstərmə; 2) göstərmə yeri; 3) sərgi.

MƏŞHUD *ə.* مشهود gözlə görünən, nəzərə çarpan, müşahidə edilən.

MƏŞHUN *ə.* مشحون 1) dolu, doldurulmuş; 2) yüklü, yüklənmiş.

MƏŞHUR *ə.* مشهور tanınmış, adı yayılmış.

MƏŞİ *ə.* مشى b a x məşy.

MƏŞİB(ƏT) *ə.* مشيب || مشيب saç ağartma; ixtiyarlıq.

MƏŞİXƏT *ə.* مشيخت 1) təriqət başçılığı; şeyxlik // qəbilə başçılığı; 2) şeyxin adı; şeyxlik.

MƏŞ'İYƏT *ə.* مشييت 1) istək, arzu; 2) iradə.

MƏŞKUK *ə.* مشكوك şübhəli, şübhə doğuran.

MƏŞKUR *ə.* مشكور şükr edilən, təşəkkür olunmalı; yaxşı.

MƏŞQ *ə.* مشق 1) yazı nümunəsi, hüsxnətt təlimi üçün şagirdlərə verilən təmrin; 2) məşğələ, təlim. **Məşqi-xətt** مشق خط hüsxnətt üçün yazı məşqi.

MƏŞMUL *ə.* مشمول bir şey içində olan, bir şeyin əhatəsində olan.

MƏŞRƏB *ə.* مشرب 1) içki içilən yer; 2) içki qabı; 3) xasiyyət, adət; 4) həvəs, meyil; 5) naxır bulağı; 6) gediş, hərəkət.

MƏŞRƏBƏ *ə.* مشربه su qabı; parç.

MƏŞRİQ *ə.* مشرق Günəşin doğduğu yer; şərq.

MƏŞRİQİ *ə.* مشرقی məşriqə aid olan; şərq.

MƏŞRİQÜL'ƏNVAR *ə.* مشرق الانوار 1) nurların doğulduğu yer, işıq(lar) mənbəyi; 2) məktəb və başqa maarif ocaq(lar)ı.

MƏŞRİQZƏMİN *ə.* مشرق və *f.* زمین Şərq ölkələri.

MƏŞRU' ¹ *ə.* مشروع 1) qanuni, legal, qanuna uyğun olan; 2) şəriətə uyğun olan, şəriətcə icazə verilən; 3) başlanılmış.

MƏŞRU' ² *ə.* مشروع plan, layihə, sxem. **Məşrui-qanun** مشروع قانون qanun layihəsi.

MƏŞRUB *ə.* مشروب 1) içməli şey; 2) içirdilmiş, suvarılmış.

MƏŞRUH *ə.* مشروح şərh olunmuş; izahlı, təfsilatlı.

MƏŞRUHAT *ə.* مشروحات «məşruh» *c.* şərh olunmuşlar, izah edilmişlər.

MƏŞRUT *ə.* مشروط 1) bir şərtlə bağlı; şərtli; 2) şərtlənmiş, şərt qoyulmuş; 3) şərtə görə tələb olunan.

MƏŞRUTƏ *ə.* مشروطه 1) yiyəsi tərəfindən satılmamaq şərtlə vərəsəsinə irs qoyulan mal-mülk; 2) konstitusiya.

MƏŞRUTƏXAH *ə.* مشروطه və *f.* خواه konstitusiya tərəfdarı; məşrutəçi.

MƏŞRUTƏPƏNAH *ə.* مشروطه və *f.* پناه məşrutəçiliyə təbə olan.

MƏŞRUTİYYƏT *ə.* مشروطيت konstitusiya tərəfdarı olma; məşrutəçilik.

MƏŞŞAQ *ə.* مشاق 1) təlimatçı, məşqçi; 2) xəttat.

MƏŞŞATƏ *ə.* مشاطه qadın və qızları bəzəndirən qadın; bəzəkçi.

MƏŞTA *ə.* مشتا 1) qış fəslində yaşamaq üçün yer; qışlaq; 2) qışa aid olan, qış üçün olan.

MƏŞ'UF *ə.* مشعوف 1) şad, sevincək; 2) dəlicəsinə vurulan; sevn.

MƏ'ŞUQ(Ə) *ə.* معشوقه || معشوق 1) sevgili; 2) aşna.

MƏ'ŞUQƏBAZ *ə.* معشوقه və *f.* باز qadın düşkün; arvadbaz.

MƏ'SUQİYYƏT ə. معشوقیت sevgili olma; sevmə.

MƏŞ'UM ə. مشؤوم uğursuz, nəhs, bədbəxt.

MƏŞ'UMİYYƏT ə. مشؤومیت uğursuzluq, nəhslik, bədbəxtlik.

MƏŞVƏRƏT ə. مشورت məsləhət yığıncağı.

MƏŞVƏRƏTXANƏ ə. مشورت və f. خانه məşvərət olunan yer.

MƏŞY ə. مشى 1) piyada yeriş, hərəkət; 2) rəftar, hərəkət tərz.

MƏTA' ə. متاع 1) satılan mal; 2) kapital, sərmayə; 3) matah; 4) qiymətsiz, lazımsız şey. **Mətai-cənnət** متاع جنت cənnət malı; **mətai-dərd (qəm)** متاع درد (qəm) gətirən şey; **mətai-rayigan** متاع رایگان tayı-bərabəri olmayan mal.

MƏTAH ə. متاع sözünün assimilyasiya olunmuş variantı; 1) mal; 2) matah, lazımsız şey.

MƏTAİB ə. متاعب «mət'əbə» c. yorğunluqlar // zəhmətlər, mə-şəqqətlər.

MƏTALE' ə. مطالع «mətlə'» c. qəzəllərin ilk beytləri; mətlələr.

MƏTALİB ə. مطالب «mətləb» c. mətləblər.

MƏTANƏT ə. متانت dayanıqlıq, sabitlik, möhkəmlik // mətinlik.

MƏTBU' ¹ ə. مطبوع 1) fitri, təbii, anadangəlmə; 2) xoşa gələn, xoşagəlimli; 3) çap olunmuş; basılmış.

MƏTBU' ² ə. متبوع 1) təbəələri olan, təbə edən; 2) başçı, rəis.

MƏTBUEAT ə. مطبوعات «mətbu'» c. 1) çap olunmuş əsərlər; 2) çap olunmuş qəzet, jurnal və s. toplusu.

MƏTBUX ə. مطبوع 1) bişirilmiş (*xörək haqqında*); 2) qaynadılıb hazırlanmış (*dərman haqqında*).

MƏTBUIYYƏT ə. متبوعیت təbə olma; tabelik.

MƏT'ƏBƏ ə. متعبه 1) yorğunluq, əzginlik; 2) çətinlik, ağırlıq.

MƏTƏR ə. مطر yağış.

MƏTFİ ə. مطفی sönmüş, söndürülmüş.

MƏTHUN ə. مطحون üyüdülmüş, çəkilməmiş (*taxıl haqqında*).

MƏTİN ə. متين 1) mətanətli, dayanıqlı, davamlı; 2) sözündən dönməyən, fikrini dəyişdirməyən; səbatlı.

MƏTİYYƏ *ə.* مطيه minik və ya yük heyvanı.

MƏTLƏ' *ə.* مطلع 1) Günəşin və ya ulduzun doğması, çıxması; tülu; 2) Günəş və ya ulduzun doğduğu, çıxdığı yer; 3) qəzəlin ilk bey-ti. **Mətləi-nur** مطلع نور b a x **mətləünnur**.

MƏTLƏB *ə.* مطلب 1) məqsəd, tələb, istək; 2) məsələ, mövzu.

MƏTLƏÜNNUR *ə.* مطلع النور nur mənbəyi, işıq qaynağı.

MƏTLUB *ə.* مطلوب 1) tələb olunan, istənilən, arzu olunan; 2) alacaq, borcludan istəniləcək (*pul haqqında*).

MƏTMƏ' *ə.* مطمع arzu olunan; meyil edilən.

MƏTMURƏ *ə.* مظموره 1) zirzəmi; 2) taxıl anbarı.

MƏTN *ə.* متن 1) kürək, dal, arxa; 2) tekst.

MƏTNŞÜNAS *ə.* متن və f. شناس əsəri tərtib edən; tekstoloq.

MƏTRAN *ə.* مطران çalğıçı, sazanda.

MƏTRƏ *ə.* مطره 1) meşindən və s. hazırlanıb yohərə asılan su qabı; 2) kimyada: kolba.

MƏTRƏH *ə.* مطرح 1) atılan yer; 2) müzakirəyə qoyulan, müza-kirə edilən (*məsələ haqqında*).

MƏTRUD *ə.* مطرود uzaqlaşdırılmış, qovulmuş, rədd edilmiş.

MƏTRUH *ə.* مطروح 1) atılmış, tullanmış; 2) təyin edilmiş (*vergi haqqında*); 3) özülü atılmış, qurulmuş (*bina haqqında*); 4) riyaziyyat-da: çıxılan (*ədəd*).

MƏTRUK *ə.* متروك b a x **mətrukə** (1-ci və 2-ci mənələrdə).

MƏTRUKAT *ə.* متروكات «mətruk» c. ölən adamdan qalan şeylər.

MƏTRUKƏ *ə.* متروكه 1) tərk edilmiş; 2) istifadə olunmayan; köhnəlmiş; 3) ərindən boşanmış dul qadın.

MƏTRUKİYYƏT *ə.* متروكيت çəkinmə, ehtiyat etmə.

MƏTRUŞ *ə.* مطروش əsli f. «təraş» qırılmış, təraş olunmuş (*əsasən saqqal haqqında*).

MƏ'TUF(Ə) *ə.* معطوف || معطوف 1) əyilmiş, bir tərəfə doğru dönmüş; 2) ərəb qrammatikasında: bağlayıcı ilə birləşdirilmiş söz.

- MƏ'TUQ** *ə.* معتوق *b a x* mö'təq.
- MƏT'UN** *ə.* مطعون *taun* xəstəliyinə tutulmuş.
- MƏTVİ** *ə.* مطوى бүkülmüş, sarınmış, sarğılı.
- MƏTVİYYƏ** *ə.* مطويه бүkülmə, sarınma.
- MƏ'VA** *ə.* مأوى *b a x* mə'vi. Mə'vayi-eşq عشق eşq dünyası.
- MƏVACİB** *ə.* مواجب əmək haqqı, maaş.
- MƏVACİBXOR** *ə.* مواجب və *f.* خور maaş alan, maaşla dolanan.
- MƏVADD** *ə.* مواد «maddə» *c.* maddələr.
- MƏVAHİB** *ə.* مواهب «məvhibə» *c.* 1) vergilər; 2) bəxşislər.
- MƏVAİD¹** *ə.* مواعد «məvid» *c.* 1) vədlər; 2) vədələr.
- MƏVAİD²** *ə.* موائد «məidə» *c.* 1) yemək düzülmüş süfrələr; 2) xö-rəklər.
- MƏVAİZ** *ə.* مواعظ «moizə» *c.* moizələr.
- MƏVAİZGU** *ə.* مواعظ və *f.* گو *b a x* məvaizxan.
- MƏVAİZXAN** *ə.* مواعظ və *f.* خوان moizə edən, moizə oxuyan.
- MƏVAKİB** *ə.* مواكب «mövkib» *c.* fəxri alaylar.
- MƏVAQE'** *ə.* مواقع «mövqe'» *c.* mövqələr.
- MƏVAQİF** *ə.* مواقف «mövquf» *c.* vəqf olunmuşlar, bağışlanılmışlar.
- MƏVAQİT** *ə.* موافت «mövqit» *c.* təyin olunmuş vaxtlar, vədələr.
- MƏVALİ** *ə.* موالى «mövla» *c.* 1) sahiblər, yiyələr; 2) dostlar, yol-daşlar; 3) mövlalar, mövla şairləri.
- MƏVALİD¹** *ə.* مواليد «mövlud» *c. t.* 1) doğulmuş, doğulan; 2) ana-dan olma, təvəllüd, doğum; 3) məhsul, bar.
- MƏVALİD²** *ə.* موالد «mövlid» *c.* 1) *t.* doğulma, doğuş; 2) doğulma yeri; vətən.
- MƏVANE'** *ə.* موانع «mane'» *c.* maneələr.
- MƏVARİD** *ə.* موارد «mövrid» *c.* 1) səbəblər, mövzular; 2) yollar, vasitələr.
- MƏVARİS** *ə.* مواريث «miras» *c.* miraslar; irslər.
- MƏVASİQ** *ə.* مواتق «misaq» *c.* əhd-peymanlar.

- MƏVASİM** *ə.* موسم «*mövsim*» *c.* mövsümlər.
- MƏVAŞİ** *ə.* مواشى «*maşiyə*» *c. t.* südlük-ötlik heyvanat.
- MƏVAT** *ə.* موات «*mövt*» *c.* 1) cansız əşyalar; 2) xam torpaqlar.
- MƏVATİN** *ə.* مواطن «*mövtin*» *c.* yerlər, məkanlar, vətənlər.
- MƏVAZE'** *ə.* مواضع «*mövzu'*» *c.* mövzular.
- MƏVAZİƏ** *ə.* مواضع razılaşma, saziş.
- MƏVƏDDƏT** *ə.* مودت sevgi, sevmə, məhəbbət; dostluq.
- MƏVVAC** *ə.* مواج 1) çox ləpələnən, çox ləpəli; dalğalı; 2) tərəddüd edən, sabit olmayan.
- MƏ'Vİ** *ə.* مأوى 1) məskən, mənzil, yurd; 2) ölkə, diyar.
- MƏVİZ** *ə.* مویز mövüc, iri üzüm qurusu.
- MƏYADİN** *ə.* ميادين «*meydan*» *c.* meydanlar.
- MƏYAMİN¹** *ə.* ميامين «*meymun*» *c.* uğurlular, xoşbəxtlər.
- MƏYAMİN²** *ə.* ميامن «*meymənət*» *c.* uğurlar, xoşbəxtliklər.
- MƏ'YUB** *ə.* معيوب eyibli, eybi olan, nöqsanlı, şikəst.
- MƏ'YUBAT** *ə.* معيوبات «*mə'yub*» *c.* eyibli işlər; nöqsanlar.
- MƏ'YUS** *ə.* مأیوس ümitsiz, naümid.
- MƏ'YUSANƏ** *ə.* مأیوس انه və f. مایوس məyuscasına, ümitsiz bir halda.
- MƏ'YUSİYYƏT** *ə.* مأیوسیت məyusluq, ümitsizlik.
- MƏYYAL** *ə.* میال çox meyl edən, həmişə meyl edən.
- MƏZABEH** *ə.* مذابح «*məzbəh*» *c.* heyvan kəsilən yerlər.
- MƏZABİT** *ə.* مضابط «*məzbətə*» *c.* qərarnamələr, protokollar.
- MƏZAC** *ə.* مزاج b a x mizac.
- MƏZADD** *ə.* مزاد hərrac, auksion.
- MƏZAHİB** *ə.* مذاهب «*məzhəb*» *c.* məzhəblər.
- MƏZAHİM** *ə.* مزاحم «*zəhmət*» *c.* zəhmətlər.
- MƏZAHİR** *ə.* مظاهر «*məzhər*» *c.* 1) bir şeyin zahir olduğu yerlər və ya şəxslər; 2) t. çatma, nail olma.
- MƏZAR** *ə.* مزار 1) ziyarət yeri, ziyarət olunan yer; 2) qəbir.
- MƏZARE'** *ə.* مزارع «*məzrəə*» *c.* tarlalar.

MƏZARƏBƏ *ə.* مضاربہ 1) döyüşmə, vuruşma; 2) birinin pul, o birinin isə əməyini qoymaqla düzələn şərikli təsərrüfat forması.

MƏZARİSTAN *ə.* مزار və *f.* ستان məzarlıq, qəbiristan.

MƏZAQ *ə.* مذاق zövq, ləzzət, dad.

MƏZALİM *ə.* مظالم «məzləmə» *c.* haqsızlıqlar, zülmələr.

MƏZAMAMƏZA *ə.* مضى ما مضى || مضى ما مضى olan oldu, keçən keçdi.

MƏZAMİN *ə.* مضامين «məzmun» *c.* məzmunlar.

MƏZAMİR *ə.* مزامير «məzmur» *c.* dini nəğmələr.

MƏZAYA *ə.* مزايا «məziyyat» *c.* məziyyətlər.

MƏZBƏL(Ə) *ə.* مذبلة || مزبل zibillik, zibilxana.

MƏZBƏTƏ *ə.* مضبطة protokol, qərarnamə.

MƏZBUH *ə.* مذبح 1) kəsilmiş (*heyvan haqqında*); 2) qurban edilmiş, qurban kəsilmiş.

MƏZBUR *ə.* مزبور yuxarıda adı çəkilmiş, haqqında danışılan.

MƏZBUT *ə.* مضبوط 1) zəbt olunmuş; tutulmuş; 2) bərkidilmiş, möhkəmləndirilmiş; 3) nizamlanmış, nizama salınmış; 4) qatı, bərk.

MƏZC *ə.* مزج qarışdırma.

MƏZCƏ' *ə.* مضجع 1) yatacaq, yataq; 2) *m.* qəbir, məzar.

MƏZƏ *f.* مزه 1) dad, ləzzət; 2) içki ilə yeyilən şey; çərəz; 3) maraq.

MƏZƏLLƏ(T) *ə.* مذلت || مذله alçaqlıq, zəlillik, xarlıq.

MƏZƏLLƏTAMİZ *ə.* مذلت və *f.* آميز alçaldıcı, həqarətli.

MƏZƏMMƏT *ə.* مذمت danlama, pisləmə.

MƏZƏNNƏ *ə.* مظنه 1) şübhə, ehtimal, güman; 2) nırx, qiymət; 3) dəyər (*pul haqqında*).

MƏZƏRRƏT *ə.* مضرت 1) zərər vermə, ziyan yetirmə; 2) zərər, ziyan.

MƏZĞ *ə.* مضغ çeynəmə.

MƏZHƏB(Ə) *ə.* مذهب || مذهب 1) yol; 2) din, məslək; 3) dəstə, qrup; 4) bir dinin ayrıldığı qollardan hər biri; təriqət.

MƏZHƏKƏ *ə.* مضحكه 1) gülməli səhnə əsəri; komediya; 2) gül-məli söz və ya hərəkət.

MƏZHƏKƏNƏVİS *ə.* مضحكه və *f.* نوبيس məzhəkə yazan, ko-mediya yazan dramaturq.

MƏZHƏR *ə.* مظهر 1) bir şeyin zühur etdiyi, çıxdığı yer; 2) nail olma, nail; 3) zühur etmə, təzahür, meydana çıxma. **Məzhəri-peyğəmbər** مظهر پيغمبر *b a x* məzhəri-taha; məzhəri-taha مظهر طاهي peyğəmbərin meydana çıxması.

MƏZHƏREYN *ə.* مظهرين zühur edən və ya yetişən iki şey.

MƏZHƏRİYYƏT *ə.* مظهريت təzahür etmə, zahir olma, görünmə.

MƏZHƏRÜLLAH *ə.* مظهر الله Allahın olduğu yer; tanrının yeri.

MƏZHUR *ə.* مظهر zahir edilmiş.

MƏZİD *ə.* مزيد 1) artma, çoxalma; 2) artmış, çoxalmış // böyümüş.

MƏZİD(ÜN)FİH *ə.* مزيد فيه qrammatikada: düzəltmə (*feil haq-qında*).

MƏZİQ(Ə) *ə.* مضيق || مضيق 1) darısqal, darlıq; 2) dərə, keçid.

MƏZİRƏ(T) *ə.* معذرة || معذرت üzr istəmə; üzr.

MƏZİYYƏT *ə.* مزيت 1) bir şəxs və ya şeyin üstün tutulmasına səbəb olan xasiyyət, üstünlük; 2) fayda, xeyir; 3) qiymət, dəyər.

MƏZKUR *ə.* مذكور yuxarıda adı çəkilmiş, deyilmiş, söylənmiş; haqqında xatırlanmış.

MƏZQ *ə.* مزق 1) parçalanma, ayrılma; 2) böhtan, qeybət; 3) dedi-qodu.

MƏZLƏQƏ *ə.* مزلقه ayaq qoyulacaq yer.

MƏZLƏMƏ *ə.* مظلمه zülm, ədalətsizlik.

MƏZLUM *ə.* مظلوم 1) zülm edilmiş; 2) yazıq, fəqir.

MƏZLUMANƏ *ə.* مظلوم və *f.* انه məzlumcasına, yazıqcasına, yazıq-yazıq.

MƏZLUMƏ *ə.* مظلومه məzlum qadın, yazıq qadın.

MƏZLUMİYYƏT *ə.* مظلوميت zülm olunma, zalımlıq.

MƏZMƏZƏ¹ *ə.* مضمضه ağzı yaxalama; qarqara.

MƏZMƏZƏ² *ə.* مززه dadmaq üçün nümunə; dequstasiya.

MƏZMUM¹ *ə.* مذموم danlanmış, məzəmmət olunmuş.

MƏZMUM² *ə.* مضموم 1) əlavə edilmiş, artırılmış; 2) üzərində zəmmə işarəsi olan hərf.

MƏZMUN *ə.* مضمون 1) məna, anlam; 2) yaxşı mənalı, incə söz; 3) mündəricə.

MƏZMUR *ə.* مزمور 1) nəğmə, mahnı; 2) Davud peyğəmbərin oxuduğu «Həbur»un hissələrindən hər biri.

MƏZNUN *ə.* مظنون 1) zənn olunan; 2) şübhə olunan, şübhəli; 3) ehtimal edilən, güman olunan; 4) təqsirləndirilən, müqəssir sayılan.

MƏZNUNİYYƏT *ə.* مظنونیت müqəssir zənn edilmə; təqsirləndirilmə.

MƏZRƏ'(Ə) *ə.* مزرعة || مزرع əkin yeri; tarla.

MƏZRƏƏCAT *ə.* مزرعيات «məzrə'(ə)» *c.* əkilmiş yerlər, tarlalar // əkinlər.

MƏZRU' *ə.* مزروع əkilmiş yer, sürülüb toxum səpilmiş tarla.

MƏZRUA *ə.* مزرعات «məzru» *c.* əkinlər; tarlalar.

MƏZRUB *ə.* مضروب 1) vurulan, döyülən; 2) basılmış, damğalanmış; 3) riyaziyyatda: vurma əməlinə vurulan ədədlərdən birincisi.

MƏZRUBFİH *ə.* مضروب فيه riyaziyyatda: vurma əməlinə vurulan ədədlərdən ikincisi.

MƏZRUF *ə.* مطروف 1) qab içində olan; qılaflı; 2) bükülmüş, sarınmış; 3) zərflə qoyulmuş; zərflə.

MƏZRUFƏN *ə.* مطروفا içində olduğu halda; daxilində.

MƏ'ZUL *ə.* معزول işdən və ya qulluqdan çıxarılmış, vəzifəsi aşağı salınmış.

MƏ'ZULƏN *ə.* معزولا işdən və ya qulluqdan çıxarılaraq, vəzifəsi aşağı salınaraq.

MƏ'ZULİYYƏT *ə.* معزوليت işdən və ya qulluqdan çıxarılma, vəzifəsi aşağı salınma.

MƏ'ZUN *ə.* مأذون 1) izn verilmiş, iznli, rüsxətlə getmiş; 2) bir iş və ya sərvətlə məşğul olmağa icazəsi olan // məktəbi bitirmiş; 3) sərbəst.

MƏ'ZUNİYYƏT *ə.* مأذونیت 1) iznililik, izn, rüsxət; 2) qulluqdan, işdən tapşırıqla bir yerə getmə; 3) sərbəstlik.

MƏ'ZUR *ə.* معذور üzrlü, səbəbli.

MƏ'ZURİYYƏT *ə.* معذوریت üzrlü olma; üzrlülük.

MİAD *ə.* معاد 1) qayıtma, qayıdış; 2) qayıtma yeri və ya vaxtı.

MİAT *ə.* مئات «*miə*» *c.* əsrlər, yüzilliklər.

MİDAD *f.* مداد 1) karandaş; 2) yazı mürəkkəbi.

Mİ'DƏ *ə.* معدə mədə.

MİDHƏT *ə.* مدحت öymə, tərif etmə.

MİDHƏTSƏRA *ə.* مدحت və *f.* سرا tərifləyən, məddah, mədhiyyəçi.

MİƏ *ə.* مائه || مئه b a x miyə.

MİFSƏD *ə.* مفصد qan almaq üçün alət.

MİFTAH *ə.* مفتاح açar. **Miftahi-rövzə** مفتح روضه behiştin açarı.

MİFTAHÜLLİSAN *ə.* مفتاح اللسان «*dilin açarı*» ərəb dilini öyrənmək üçün dərslik.

MİĞ *f.* ميغ bulud, duman, sis.

MİĞFƏR *ə.* مغفر dəmir papaq; dəbilqə.

MİĞFƏRİ *ə.* مغفري dəbilqə şəklində olan.

MİĞLİM *ə.* مغليم b a x müğlim.

MİĞSƏL *ə.* مغسل yumaq üçün alət və ya qab.

MİĞZƏL *ə.* مغزل cəhrə // iy (*cəhrənin hissəsi*).

MİĞZƏLİ *ə.* مغزلي iyvari; iynəşəkilli.

MİHAD *ə.* مهاد döşək.

MİHBƏRƏ *ə.* محبره mürəkkəbqabı.

MİX *f.* ميخ mış.

MİXƏK *f.* ميخك 1) mışəkgülü; 2) xırda mış şəklində Şərqi şirniyyatı.

MİXİ *f.* ميخي 1) mış şəklində olan; 2) qədim fars əlifbası.

MİXLAB *ə.* مخلاب b a x mixləb.

MİXLƏB *ə.* مخاب caynaq, dırnaq.

MİXRƏZ *ə.* مخرز biz (*dəri və s. dəşən alət*).

MİXRƏZİ *ə.* مخرزی ucu biz kimi sivri.

MİKNƏT *ə.* مكنت 1) bacarıq, iqtidar; 2) dövlət.

MİQAT *ə.* ميقات 1) təyin olunmuş, ayrılmış vaxt; 2) hacıların ehrama girdikləri yer.

MİQBƏZƏ *ə.* مقبضه 1) dəstə, tutacaq; 2) tutub sıxmaq üçün alət; sıxac.

MİQDAR *ə.* مقدار 1) qədər, kəmiyyət; 2) qisim, hissə; 3) qədir, qiymət.

MİQDARİ *ə.* مقداری qədərlə, kəmiyyətlə əlaqədar olan.

MİQƏSS *ə.* مقص b a x miqraz.

MİQƏTTƏ' *ə.* مقطع üstündə qələmin ucu və s. kəsilən sümük, fil dişi və s. parçası.

MİQLAD *ə.* مقالاد açar.

MİQNATİS(iYYƏ) *ə.* مقناطيس || مقناطسيه *əsl* y. maqnit.

MİQNATİSİYYƏT *ə.* مقناطيسيت maqnetizm.

MİQRAZ *ə.* مقراض qayçı.

MİQSƏM *ə.* مقسم bölüşdürən vasitə.

MİQTƏ' *ə.* مقطع kəsən alət, kəsici alət; balta.

MİQYAS *ə.* مقياس ölçü.

MİL *ə.* ميل 1) iynə // gözə sürmə çəkmək üçün iynəvari alət // cəza kimi gözü kor etmək üçün odda qızdırılaraq gözə çəkilən iynəvari alət; 2) sütun; 3) mərzlərdə dikinə qoyulan daş.

MİLAD *ə.* ميلاد 1) çox doğan qadın; 2) anadan olan gün, ad günü; 3) xristianlarda: İsa peyğəmbərin təvəllüd günü bayramı.

MİLADİ *ə.* ميلادی İsa peyğəmbərin doğulduğu vaxtdan başlanan xristian təqvimi // bizim eraya aid olan.

MİLAHƏT *ə.* ملاحه gəmiçilik, dənizçilik.

MİL'ƏQƏ *ə.* ملعقه qaşiq.

MİLƏL *ə.* ملل «millət» c. millətlər // xalqlar.

MİLH *ə.* ملح duz.

MİLLƏT *ə.* ملت 1) əhali, xalq; 2) təriqət, məzhəb; 3) dini icma; cəmiyyət.

MİLLƏTPƏRƏST *ə.* ملت və f. پرست 1) öz millətini başqa millətlərdən üstün tutan adam; şovinist; 2) b a x **millətpərvər**.

MİLLƏTPƏRVƏR *ə.* ملت və f. پرور öz millətini sevən, millət tərəfdarı.

MİLLİ *ə.* ملی millətə aid olan, millətlə bağlı olan.

MİLLİYYƏT *ə.* مليت millətə mənsub olma.

MİM *ə.* ميم 1) ərəb, fars və ətəki Azərbaycan əlifbalarında م hərfinin adı; 2) əlamət, nişan.

MİNƏ¹ *ə.* مينا b a x **minə**. **Minayi-həqq** ميناى حق Allahın olduğı göy.

MİNƏ² *ə.* مينا liman.

MİNAFAM *ə.* مينا və f. فام mina kimi, mina rəngli; mavi, lacivərd.

MİNAKAR *ə.* مينا və f. کار b a x **minasaz**.

MİNAKARİ *ə.* مينا və f. كارى b a x **minasazi**.

MİNALLAH *ə.* من الله Allahdan, tanrıdan.

MİNARƏ *ə.* مناره 1) azan vermək üçün məscidlərin yanında və ya üstündə ucalan qüllə; 2) mayak.

MİNASAZ *ə.* مينا və f. ساز qızıl və s. qiymətli metallar üzərində mina ilə işləyən, naxış qazıyan zərgər, minaçı.

MİNASAZİ *ə.* مينا və f. سازى minaçılıq.

MİNBƏ'D *ə.* من بعد 1) sonra, sonradan; 2) bir daha, bundan sonra.

MİNBƏR *ə.* منبر məsciddə mollaının, vaizin, xətibin və b. oturduğı hündür yer.

MİNƏ *f.* مينه 1) şüşə, büllur, şir; 2) mozaika, rəngarəng şüşə; 3) siferblat; 4) göy, səma, asiman.

MİNƏN ə. من «minnət» c. minnətlər.

MİNHAÇ ə. منهاج 1) böyük, geniş, enli yol, şahrah; 2) plan, proqram; 3) üsul, tərz, qayda.

MİNHEYS ə. من حيث ...görə ...üzrə.

MİNHEYSÜLMƏCMƏ' ə. من حيث المجمع bütünliklə, məcmu etibarilə.

MİNQAR ə. منقار dimdik.

MİNQARİ ə. منقاری dimdikvari, dimdik şəklində.

MİNQƏB ə. منقب dəşici cərrahiyyə aləti.

MİNNƏT ə. منت özünü mənən borclu bilmə.

MİNNƏTDAR ə. منب və f. دار təşəkkür edən, yaxşılığı bilən; minnətçi.

MİNNƏTDARİ ə. منت və f. داری minnətdarlıq.

MİNNƏTKƏŞ ə. منت və f. کش minnət çəkən, özünü minnətçi bilən.

MİNNƏTKƏŞİ ə. منت və f. کشی minnət çəkmə, özünü minnətçi bilmə.

MİNŞAR ə. منشار mişar, bıçqı.

MİNŞARİ ə. منشاری mişar kimi dişləri olan; diş-diş.

MİNTƏNƏ f. مین تنه b a x **nimtənə**.

MİNÜ f. مینو behişt, cənnət.

MİNVAL ə. منوال 1) surət, tərz, qayda; 2) yol, üsul.

MİR f. میر «əmir»dən. 1) başçı, rəis, rəhbər; 2) ağa, bəy; 3) seyid nəslindən olanların adlarının əvvəlinə artırılır. **Miri-hac** میر حاج hacıların başçısı (*Məkkə ziyarətinə gedənlərə səfərdə rəhbərlik edən adam*).

MİRAB f. میراب suvarma işlərini idarə edən adam.

MİRABİ f. میرابی suvarma işlərini idarə etmə.

MİRAN f. میران «mir» c. başçılar, rəislər.

MİRAR ə. مرار «mərrə» c. dəfələrlə, çox dəfə. **Mirari-vəqt** مرار وقت çox vaxt.

MİRARƏN *ə.* مراراً dəfələrlə; təkrarən.

MİRAS *ə.* ميراث ölən adamdan qalan mal, mülk və s.

MİR'AT *ə.* مرآت güzgü, ayna.

MİRFƏQ *ə.* مرفق dirsək.

MİRİ *f.* میری hökumətə, xəzinəyə aid olan.

MİRQAT *ə.* مرقات nərdivan, pilləkən.

MİRQƏZƏB *f.* مير *və* *ə.* غضب «qəzəbin başçısı» cəllad.

MİRSAD *ə.* مرصاد teleskop.

MİRSAT *ə.* مرسات gəmi lövbəri.

MİRZƏ *f.* میرزا *əsl* *ə.* «əmir» *və* *f.* «zadə» 1) şəxs adından sonra gəldikdə şahzadəlik, əvvəl gəldikdə isə rütbə bildirir; 2) savadlı adam; 3) yazı-pozu ilə məşğul olan // katib.

MİSAQ *ə.* میثاق əhd-peyman, qarşılıqlı vəd.

MİSAL *ə.* مثال 1) nümunə; 2) oxşar, bənzər; 3) tay, bərabər; 4) naxış, şəkil; 5) əmr, fərman; 6) ərəb qrammatikasında: kök hərflərindən birincisi «vav» və ya «ye» olan fəl.

MİSBAH *ə.* مصباح çıraq, lampa, fənər.

MİSDAQ *ə.* مصداق bir şeyin doğruluğunu təsdiq edən şey, hədisə və s.

MİSFAT *ə.* مصفات süzgəc, filtr.

MİSK *ə.* مسك b a x **mişk**.

MİSKƏT *ə.* مسكت müşk qoxusu verən meyvə.

MİSKİ *ə.* مسكى müşkə aid olan; müşklü.

MİSKİN¹ *ə.* مسكين 1) yoxsul, fəqir, yazıq; 2) bacarıqsız, aciz.

MİSKİN² *ə.* مسك *və* *f.* ين b a x **müşkin**.

MİSKİNANƏ *ə.* مسكين *və* *f.* انه miskinliklə, acizanə.

MİSQAL *ə.* متقال 4,65 qram ağırlıq ölçüsü.

MİSQƏB *ə.* مثقب dəşik açmaq üçün alət; buruq.

MİSQƏLƏ *ə.* مصقله cilalayıcı alət.

MİSL ə. مثل kimi; bənzər, oxşar. **Misli-fəvvarə** مثل فواره fəv-varə kimi; **misli-lalə** مثل لاله lalə kimi, qıpqırmızı; **misli-ney** مثل نى ney kimi, tütək kimi.

MİSMAR ə. مسمار mıx.

MİSMARİ ə. مسماری mıx kimi olan.

MİSMƏ' ə. مسمع eşitmə orqanı; qulaq.

MİSR ə. مصر 1) böyük şəhər; 2) ölkə, məmləkət.

MİSRA' ə. مصراع 1) qapı tayı, qapı layı; 2) şeirin bir sətri // yarımbeýt.

MİSRİ ə. مصری 1) misirli; 2) Misirə mənsub olan.

MİSS ə. مس 1) dəymə, toxunma; 2) vaqe olma, baş vermə.

MİSTƏR(Ə) ə. مسطر || مسطره 1) xətkəş; 2) nazik karton üzərində sətirələr şəklində uzadılmış ipliklərdən ibarət olub, kağızın altına qoyularaq üstündən əllə basdıqda kağız üzərində düz cizgilər çəkən transparant.

MİŞ f. میش qoyun.

Mİ'ŞAR ə. معشار onda bir (1/10).

MİŞ'ƏR ə. مشعر 1) duyğu, hiss; 2) dərk etmə, hiss etmə, duyma; 3) mərasim, ayin.

MİŞİN f. مشين qoyun dərisi; meşin.

MİŞK f. مشك b a x müşk. **Mişki-Xəta(y)** مشك خطا || خطای Çin müşkü (vaxşı keyfiyyətli müşk).

MİŞKALUD f. مشك الود müşkə bulaşmış; müşklü, ətirli.

MİŞKAT ə. مشكات 1) çıraqlar qoyulan yer; 2) işıq salmaq üçün içinə yağ və fitil qoyulub yandırılan qab.

MİŞKBAR f. مشكبار b a x müşkəfşan.

MİŞKBU f. مشكبو müşk qoxulu; ətirli.

MİŞKƏFŞAN f. مشك افشان müşksaçan; ətirsaçan.

MİŞKFAM f. مشكفام b a x müşkin (2-ci mənada).

MİŞKİ f. مشكى müşk kimi qara və ətirli.

MİŞKİN *f.* مشکين 1) müşk iyi verən; xoşiyli; 2) müşk rəngli; tünd-qara.

MİŞKİNBAL *f.* مشکين və ا. بال qara qanadlı, qanadları müşk kimi qara olan.

MİŞKİNXAL *f.* مشکين və ا. خال müşk kimi qara xalı olan; qara xallı.

MİŞKİNMU *f.* مشکين مو 1) müşk kimi ətirli və qara saçlı olan, müşk saçlı; 2) gözəl // sevgili.

MİŞKİNNAB *f.* مشکين ناب müşk kimi təmiz, müşk kimi qara.

MİŞKRİZ *f.* مشكريز müşk tökən, müşk kimi ətir saçan.

MİŞMİŞ *a.* مشمش qaysı, ərək.

MİŞRƏT *a.* مشرط cərrah bıçağı.

MİŞVAR *a.* مشوار 1) hal, görünüş, necəlik; 2) tapşırıq, iş.

MİTRƏQ(Ə) *a.* مطرقه || مطرق 1) dəyənək, zopa; 2) döyüş dəyənəyi; toxmaq; 3) çəkiç.

MİYAH *a.* مياه «ma'» c. sular. **Miyahi-harrə** مياه حاره termal su, isti su.

MİYAN *f.* میان 1) ara, aralıq; 2) orta, ara; 3) bel, kürək.

MİYANBƏSTƏ *f.* میان بسته beli bağlı.

MİYANDAR *f.* میاندار araçı.

MİYANƏ *f.* میانه 1) orta, orta səviyyəli (*nə pis, nə də yaxşı*); 2) zaman, vaxt.

MİYANƏXAN *f.* میانه خوان səsi zillə pəs arasında olan; səsi orta tembrdə olan (*xanəndə haqqında*).

MİYANPUR *f.* میان پور içi qoz ləpəsi və ya şəkər tozu ilə doldurulmuş şaftalı və ya əncir xuşgəbarı.

MİYANZƏN *f.* میان زن aravuruşduran, iki adamın arasına çaxnaşma salan.

MİYƏ *a.* میه || میه yüz // yüzüncü.

MİZ *f.* ميز stol, masa.

MİZAC *a.* مزاج 1) xasiyyət, təbiət; 2) səhhət, sağlamlıq; 3) istək, həvəs.

MİZAN *ə.* ميزان 1) ölçü, meyar; 2) tərəzi; 3) vəzn, çəki; 4) astro-nomiyada: Tərəzi bürcü; 5) balans, müvazinət; 6) səviyyə, dərəcə; 7) qiyamətdə hər bir adamın savab və günahının çəkisini ölçmək üçün xüsusi tərəzi.

MİZANÜLHƏRARƏ *ə.* ميزان الحرارة termometr.

MİZANÜLHƏVA *ə.* ميزان الهواء barometr.

MİZBAN *f.* ميزبان 1) qonaq qəbul edən ev sahibi // qonaqlıq verən adam; 2) qonaqsevən, qonaqcıl.

MİZMAR¹ *ə.* مزمار 1) tütək, ney; 2) qırtlaq, səs tel(lər)i.

MİZMAR² *ə.* مضمار atla məşq etmək və at yarışı meydanı; cıdır.

MİZRAB *ə.* مضرب simli musiqi alətlərini çalmaq üçün kiçik mediator.

MİZRABZƏN *ə.* مضرب və *f.* زن mizrab vuran, mizrabla çalan (*tarçı, rübabçı və s. haqqında*).

MİZRAQ *ə.* مزراق uzun saplı, ucu iti dəmir nizə; cida.

MOİZƏ *ə.* موعظه 1) vəz etmə; ruhanilərin minbərdən söylədik-ləri nitq; 2) öyüd, nəsihət.

MOLLA *ə.* ملا 1) ziyalılıq titulu; 2) axunddan kiçik din xadimi; 3) mollaxana müəllimi.

MOLLAGUNƏ *ə.* ملا və *f.* گونه b a x **mollanüma** (*1-ci mənada*).

MOLLAXANƏ *ə.* ملا və *f.* خانه molla məktəbi, ibtidai mədrəsə.

MOLLANÜMA *ə.* ملا və *f.* نما 1) molla görünüşlü, mollaya oxşayan; 2) özünü mollaya oxşadan, yalançı molla.

MÖ'BİD *ə.* مؤبد 1) zərdüşt dini kahini; 2) bilikli adam; alim.

MÖ'CƏM *ə.* معجم 1) məchul, məlum olmayan; 2) lüğət, sözlük; 3) əlifba; 4) ərəb əlifbasında: nöqtəli hərf; 5) alınma söz.

MÖ'CİB *ə.* معجب b a x **müəccib**.

MÖ'CİR *ə.* مؤجر icarəyə götürən; kirayəçi.

MÖ'CİZ *ə.* معجز 1) aciz edən, acizləşdirən; 2) gözəllikdə hamı-dan yüksəkdə duran; 3) möcüzə göstərən, möcüzə sahibi; 4) qocal-mış, əldən düşmüş.

MÖ'CİZAT *ə.* معجزات «*mö'cizə*» *c.* möcüzələr, xariqələr.

MÖ'CİZBƏYAN *ə.* معجز بیان *b a x* **mö'cizəkar.**

MÖ'CİZƏ *ə.* معجزə qeyri-adi şey, möcüzə.

MÖ'CİZƏKAR *ə.* معجزə və *f.* کار *b a x* **mö'ciznüma.**

MÖ'CİZƏNCAM *ə.* معجزə və *f.* انجام möcüzə ilə nəticələnən; möcüzəli.

MÖ'CİZƏVİ *ə.* معجزوی möcüzə kimi, möcüzəyə oxşayan.

MÖ'CİZNÜMA *ə.* معجزə və *f.* نما möcüzə göstərən.

MÖHBİT *ə.* مهبط endirən, düşürən, aşağı salan.

MÖHDƏS *ə.* محدث 1) yeni; təzə çıxmış; 2) sonradan törənmiş, sonradan var olan.

MÖHKƏM *ə.* محکم 1) sağlam, gümrah; 2) mətin, qüvvətli; 3) bərk.

MÖHKƏMAT *ə.* محکّمات «*möhkəm*» *c.* 1) möhkəm şeylər; 2) heç bir mübahisə olmadan təfsir edilən Qur'an ayələri.

MÖHLƏT *ə.* مهلت vaxt vermə.

MÖHLİK *ə.* مهلك həlakədici, öldürücü, çox təhlükəli.

MÖHMƏL *ə.* مهمل 1) tərk edilmiş, başlı-başına buraxılmış; 2) məhəl qoyulmayan, sayılmayan; 3) ərəb əlifbasında: nöqtəsiz hərf.

MÖHMİL *ə.* مهمل 1) baxmayan, əhəmiyyət verməyən; 2) boş, mənasız söz.

MÖHMİLƏT *ə.* مهملات «*möhmil*» *c.* mənasız sözlər.

MÖHNƏT *ə.* محنت 1) zəhmət, əziyyət; 2) dərd, qəm, ələm; 3) müsibət, bəla; 4) əmək, iş; 5) yorğunluq, özginlik.

MÖHNƏTBAR *ə.* محنت və *f.* بار möhnət gətirən, qəm-qüssə doğuran.

MÖHNƏTƏFZA *ə.* محنت və *f.* افزا möhnət artıran, qüssə artıran.

MÖHNƏTİ *ə.* محنتی 1) qəmli, qüssəli, möhnətli; 2) əməksevər, əməkçi.

MÖHNƏTKƏŞ *ə.* محنت və *f.* کش 1) möhnət çəkən, dərd çəkən; 2) əməkçi, zəhmətkeş.

MÖHNƏTKƏDƏ *ə. محنت və f. كده b a x möhnətsəra.*

MÖHNƏTNƏVİS *f. محنت və f. نویس qəm-qüssə yazan, qüssəli sözlər yazan.*

MÖHNƏTSƏRA *ə. محنت və f. سرا 1) qəm evi, dərd ocağı, dərd-qəm olan yer; 2) m. dünya, bu dünya.*

MÖHNƏTŞİAR *ə. محنت شعار möhnətli, əzablı, əziyyətli.*

MÖHNƏTZƏDƏ *ə. محنت və f. زده «möhnət vurmuş» qəmli, dərdə tutulmuş.*

MÖHR *f. مهر b a x möhür. Möhri-mumi مهر مومی mumlu möhür; möhri-Süleyman مهر سليمان Süleyman peyğəmbərin möhürü.*

MÖHRBƏND *f. مهر بند möhürlənmiş, möhürlənib bağlanmış (məktub və s. haqqında).*

MÖHRDAR *f. مهر دار 1) keçmişdə: rəsmi dövlət sənədlərini möhürləməklə məşğul olan vəzir; 2) xüsusi katib.*

MÖHRƏ *ə. مهره 1) hər cür girdə şey; kürəcik; 2) şüşə muncuq; 3) balıqulağı, sədəf (kağızın yazılacaq üzünü ahərləmək üçün işlədilir); 4) şahmatda: fiqrlardan birinin adı (şah, vəzir, fil, at, top).*

MÖHRİQ(Ə) *ə. محرق || محرقه 1) yandıran, yandırıcı; 2) çox əziyyət verən, ürək yandıran.*

MÖHRİQAT *ə. محرقات «möhriq(ə)» c. yandıranlar.*

MÖHSİN *ə. محسن yaxşılıq edən; cömərd.*

MÖHTAC *ə. محتاج 1) ehtiyacı olan; 2) yoxsul, kasıb.*

MÖHTACİYYƏT *ə. محتاجیت möhtaclıq, ehtiyac.*

MÖHTAL *ə. محال hiyləgər, fırıldaqçı.*

MÖHTƏCİB *ə. محتجب 1) gizlənən; 2) örtülmüş, bürünmüş.*

MÖHTƏDA *ə. مهتدى islam dinini qəbul etmiş, müsəlman olmuş.*

MÖHTƏKİR *ə. محتكر böyük qazanca mal alıb-satan.*

MÖHTƏMƏL *ə. محتمل 1) ehtimal olunan, mümkün olan, fərz edilən, güman edilən; 2) dözülmə, təhəmmül olunan.*

MÖHTƏMİL *ə. محتمل 1) ehtimal edən; 2) dözən.*

MÖHTƏRƏM *ə. محترم* hörmətli.

MÖHTƏRİQ *ə. محترق* yanmış, yanan.

MÖHTƏRİZ *ə. محترز* özünü qoruyan, özünü gözləyən.

MÖHTƏSİB *ə. محتسب* 1) keçmişdə: bazar nəzarətçisi; 2) Abbasilər dövründə: şəhərin inzibati işlərinə baxan məmur; dargə; 3) keçmişdə İranda: xalqın dini və əxlaq işlərinə nəzarət edən məmur.

MÖHTƏŞƏM *ə. محتشم* 1) həşəmətli; 2) hörmətli, möhtərəm.

MÖHTƏVİ *ə. محتوی* əhatə edən, ehtiva edən.

MÖHTƏVİYYAT *ə. محتويات* «*möhtəvi*» c. bir şeyin içində olanlar; kitabın mündəricatı.

MÖHTƏZİR *ə. محتضر* can verən, can çəkən.

MÖHÜR *ə. مهر* bir şeyi təsdiq etmək üçün sənəd, surğuc və s. üzərinə basılan rəsmi damğa.

MÖ'LİN *ə. معلن* elan edən; bildirən; bəyan edən.

MÖ'MİN *ə. مؤمن* dindar.

MÖ'NƏT *ə. مؤنت* 1) yaşamaq üçün lazım olan azuqə, ərzaq; 2) sərf etmə; işlətmə.

MÖ'TAD *ə. معتاد* 1) alışmış, adət olunmuş; 2) adət, dəb.

MÖ'TƏBƏR *ə. معتبر* 1) etibarlı, inanılmış; 2) sözü keçən (*adam haqqında*); 3) qəbula keçən (*söz, iş haqqında*); 4) doğru, düzgün, inandırıcı.

MÖ'TƏDİL *ə. معتدل* 1) orta, mülayim; 2) azla kifayətlənən, az qane olan; 3) mütənasib, simmetrik.

MÖ'TƏDİLƏNƏ *ə. معتدل və f. انه* orta vəziyyətdə; nə az, nə çox.

MÖ'TƏKİF *ə. معتكف* 1) evdə oturan, evdən bayıra çıxmayan (*xəstə haqqında*); 2) bir işlə vaxtını keçirən // vaxtını ibadətə sərf edən.

MÖ'TƏQ *ə. معتق* azad edilmiş, azadlıq verilmiş.

MÖ'TƏQİD *ə. معتقد* 1) etiqad edən, inanan; 2) əqidəli, etiqadlı; 3) dindar.

MÖ'TƏLİF *ə. مؤلف* 1) ünsiyyətli; öyrəşən, alışan; 2) müvafiq, uyğun.

MÖ'TƏLL ə. معتل əlil, şikəst.

MÖ'TƏMƏD ə. معتمد 1) etimad edilən, etimada layiq; 2) vəkil edilmiş, tapşırılmış; 3) vəkil, nümayəndə.

MÖ'TƏMƏN ə. مؤتمن əmniyyətdə olan; qorunan.

MÖ'TƏMİD ə. معتمد 1) arxalanan, güvənən, bel bağlayan; 2) etibara layiq; etibarlı; 3) hörmətə layiq, inanılmağa layiq; 4) mötəbər, doğru, dürüst (*məlumat, mənbə və s. haqqında*); 5) asılı.

MÖ'TƏMİR ə. معتمر həcc mərasimində deyil, başqa vaxt Kə'bə-ni ziyarət edən müsəlman; ümrə ziyarəti etmiş.

MÖ'TƏNA ə. معتنا mühüm, əhəmiyyətli.

MÖ'TƏRİF ə. معترف etiraf edən, boynuna alan.

MÖ'TƏRİZ ə. معترض etiraz edən, müxalif olan, əleyhinə çıxan.

MÖ'TƏRİZƏ ə. معترضه yazıda işlədilən (), [] və ya { } qoşa durğu işarəsi.

MÖ'TƏSİF ə. معترف doğru yoldan çıxıb haqsızlıq edən.

MÖ'TƏZİD ə. معتض kömək istəyən.

MÖ'TƏZİL ə. معتزل xalqdan ayrılıb bir tərəfə çəkilən.

MÖ'TƏZİLİ ə. معتزلی Bağdad xilafəti ziyalılarının dini təriqəti.

MÖ'TƏZİR ə. معتذر üzr istəyən; üzrü olan, üzrlü.

MÖVC ə. موج dalğa, ləpə.

MÖVCİB ə. موجب 1) nəticə, axır; 2) əmri, fərmanı və s. izah edən yazı. **Mövcibi-məlal** موجب ملال qəm-qüssəyə səbəb olan.

MÖVCUD ə. موجود var olan, hazır olan.

MÖVCUDAT ə. موجودات «mövcud» c. mövcud olan şeylər, bütün varlıq.

MÖVCUDİYYƏT ə. موجودیت 1) mövcudluq, var olma, varlıq; 2) meydana olma; nəqd.

MÖVCZƏN ə. موج və f. زن dalğalanan, dalğalı.

MÖVDU' ə. مودوع vidalaşmış, vida etmiş.

MÖVFUR ə. موفور çox, bol.

MÖVHİBƏ(T) *ə.* موهبت || موهبه hədiyyə, bəxşiş // ehsan.

MÖVHUB *ə.* موهوب bağışlanmış, hədiyyə edilmiş.

MÖVHUM *ə.* موهوم xəyala gələn; xəyali.

MÖVHUMAT *ə.* موهومات «*mövhum*» *c.* 1) mövhumi şeylər; 2) xəyalat; 3) xurafat.

MÖVHUMATPƏRƏST *ə.* موهومات پرست mövhumi şeylərə inanən; mövhumatçı // ifrat dindar.

MÖVHUMİ *ə.* موهومی əsli olmayan; xəyali.

MÖV'İD *ə.* موعد 1) möhlət, vaxt; vədə; 2) görüş.

MÖVKİB *ə.* موكب piyada və ya atlı nümayişçilər dəstəsi.

MÖVQE' *ə.* موقع 1) yer, məhəl; 2) vaxt, zaman.

MÖVQİF *ə.* موقف duracaq, stansiya.

MÖVQUF *ə.* موقوف 1) vəqf olunmuş; bağışlanmış; 2) tutulmuş, həbs olunmuş; 3) bağlı, asılı; 4) təxirə salınmış; dayandırılmış.

MÖVQUFAT *ə.* موقوفات «*mövquf*» *c.* vəqf olunmuş şeylər, vəqf üçün ayrılmış mal, mülk və s.

MÖVQUFİYYƏT *ə.* موقوفيت 1) həbs olunma, tutulma; 2) vəqf olunma.

MÖVQUT *ə.* موقت vaxtı məhdud olan, müəyyən vaxt üçün olan; müvəqqəti.

MÖVLA *ə.* مولی || مولا 1) sahib, yiyə; 2) cənab, ağa; 3) köləlikdən azad olmuş qul; 4) hami, havadar; 5) bir işə qarışmağa haqqı olan adam. **Mövlayi-ətuf** مولای عطوف çox hörmətli ağa.

MÖVLANA *ə.* مولانا «*bizim ağamız*» hörmət əlaməti olaraq görkəmli alim və şairlərə verilən titl.

MÖVLƏVİ *ə.* مولوی 1) XIII əsrdə Mövlana Cəlaləddin Rumi tərəfindən əsası qoyulmuş sufi təriqəti olub, sonralar dərvişlər təkyəsinə çevrilmiş dini-mistik təşkilat; 2) həmin təriqətə (təşkilata) mənsub olan dərviş; 3) bilikli adam, böyük alim; 4) başa qoyulan çalma növü.

MÖVLƏVİXANƏ *ə.* مولوی *və f.* خانه mövləvi təkyəsi.

MÖVLƏVİYYƏT *ə.* مولویت 1) mövləvilik; 2) mollalıq.

MÖVLİD *ə.* مولد 1) doğulma, dünyaya gəlmə; 2) doğulma yeri; vətən; 3) doğulma zamanı, doğuş vaxtı; 4) doğum günü, ad günü.

MÖVLUD¹ *ə.* مولد sözünün təhrif olunmuş forması. **Mövlidi-nəbi** مولد نبی peyğəmbərin mövludu, peyğəmbərin anadan olduğu gün; mövlud bayramı.

MÖVLUD² *ə.* مولود 1) doğulmuş; 2) körpə, çağa, bəbə.

MÖVRİD *ə.* مورد 1) səbəb; 2) yol, vasitə; 3) gəlinəcək yer; 4) yol. **Mövriddi-bəhs** مورد بحث bəhs olunan mövzu; **mövriddi-ehtiyac** مورد احتیاج ehtiyac üzündən, ehtiyac səbəbindən.

MÖVRUS *ə.* موروث miras qalmış, irs.

MÖVSİL *ə.* موصل qovşaq, birləşmə, birləşən yer.

MÖVSİM *ə.* موسم 1) bir şeyin müəyyən vaxtı, xüsusi zamanı; mövsüm; 2) ilin dörd fəslindən hər biri.

MÖVSİMİ *ə.* موسمی müəyyən mövsümə aid olan, həmişə olmayan; mövsümi.

MÖVSUF *ə.* موصوف 1) təsvir edilmiş; 2) müəyyən bir sifətə malik olan; 3) qrammatikada: sifətin yanında olan isim, təyin olunan isim.

MÖVSUQ *ə.* موثوق 1) inanılan, mötəbər; 2) düzgün, doğru (*söz, xəbər haqqında*).

MÖVSUQƏN *ə.* موثوقاً inanaraq, mötəbərəcəsinə.

MÖVSUQİYYƏT *ə.* موثوقيت 1) inanma; 2) sağlamlıq, səhhət.

MÖVSUL *ə.* موصل birləşmiş, qovuşmuş.

MÖVSUM *ə.* موسوم 1) əlamətli, işarələnmiş; 2) adlandırılmış, adlı.

MÖVT *ə.* موت ölüm.

MÖVTA *ə.* موتا «mey(y)it» c. meyitlər, ölümlər.

MÖVTƏN *ə.* موطن vətən, doğulduğu yer.

MÖVTİ *ə.* موتی ölümə aid olan.

MÖV'UD *ə. موعود* 1) vəd verilmiş; vəd olunmuş, söz verilmiş; 2) müəyyən edilmiş.

MÖVZE' *ə. موضع* 1) yer, məkan; 2) vəziyyət, hal.

MÖVZU' *ə. موضوع* 1) əsas məzmun; süjet, mətləb; 2) bərqərar edilmiş; qərarlaşdırılmış; 3) uydurma, saxta.

MÖVZUAT *ə. موضوعات* «*mövzu*» *c.* mövzular.

MÖVZUN *ə. موزون* 1) vəzni olan, vəznli; 2) biçimli, yaraşılıq; 3) münasib, uyğun; 4) çəkilmiş // ölçülmüş; 5) sərxoş, məst, xumarlanmış.

MÖVZUNİYYƏT *ə. موزونیت* 1) ahəngdarlıq, ifadəlilik; 2) yaraşılıqlıq, mütənasiblik.

MÖ'ZƏM *ə. معظم* bir şeyin böyük hissəsi, əsas qismi.

MÖ'Zİ *ə. مؤذی* *b a x müəzzi.*

MÖ'ZİYYAT *ə. مؤذيات* «*mö'zi*» *c.* əziyyət verən şeylər, cücülər və s.

MU *f. مو* *b a x muy.*

MUBƏMU *f. موبمو* «*tükdən-tükə*» 1) incədən-incəyə, təfərrüatı ilə; dərinə; 2) olduğu kimi, necə ki var.

MUCE' *ə. موجد* ağrıdan, incidən.

MUCƏB *ə. موجب* 1) labüd, zəruri (*iş və s. haqqında*); 2) müsbət; 3) qrammatikada: felin təsdiq şəkli.

MUCƏZ *ə. موجز* qısa, müxtəsər.

MUCİD *ə. موجد* 1) yaradan, yaradıcı, vücuda gətirən // icad edən, ixtira edən; 2) müəllif.

MUDE' *ə. مودع* əmanət qoyan.

MUĞ *f. مغ* 1) atəşpərəst, məcusi // Zərdüşt dininə mənsub olan; 2) yol göstərən, öndə gedən; 3) meyxana sahibi.

MUĞAM *ə. مقام* muğam, ahəng, hava.

MUĞAMAT *ə. مقامات* «*muğam*» *c.* muğamlar.

MUĞAMATŞÜNAS *ə. مقامات شناس* *və f. شناس* 1) muğamatı tədqiq edən musiqişünas, muğamat mütəxəssisi; 2) yaxşı muğamat oxuyan, muğamatı yaxşı bilən xanəndə.

MUĞAN *f.* مغان «muğ» *c. t.* içki satılan və içilən yer; meyxana.

MUĞANƏ *f.* مغانه b a x **muğani**.

MUĞANİ *f.* مغانی 1) atəşpərəstcəsinə, atəşpərəst kimi; 2) atəşpərəstlik mərasimi və ayini.

MUĞBEÇƏ *f.* مغچه 1) atəşpərəst uşağı; 2) meyxanada xidmət edən uşaq; 3) gözəl oğlan uşağı.

MUHİN *a.* موهن təhqiredici, alçaldıcı.

MUHİŞ(Ə) *a.* موحش || موحشه b a x **müvəhhəş(ə)**.

MUXTAR *a.* مختار 1) seçilmiş, imtiyazlı; 2) ixtiyari olan, ixtiyarı əlində olan; 3) müstəqil; 4) bəzi ərəb ölkələrində: kətxuda.

MUXTARİYYƏT *a.* مختاریات ölkənin öz qanunları ilə idarə olunub, öz dövlət və hökumət orqanlarına malik olma hüququ; müstəqillik.

MUM *f.* موم bal arılarının şan düzəltmək üçün istifadə etdikləri və ya ona oxşar bitki mənşəli maddə.

MUMAİLEYH *a.* مومى اليه yuxarıda haqqında danışılan; yuxarıdakı; həmin.

MUMİYA *a.* موميا 1) qədim misirlilərdə: müxtəlif maddələr vasitəsilə çürüməkdən saxlanmış quru meyit, mumiyalanmış meyit; 2) sümük sınımasının müalicəsində istifadə olunan sürtkü dərmanı; 3) qırmızı rəngli boyaq bitkisi; 4) hər cür dərdi sağalda bilən əfsanəvi dərman; 5) *m.* çox zəif və saralmış (*adam haqqında*).

MUMİYAN *f.* موميان beli tük kimi incə; incəbel.

MUNİS *a.* مونس 1) ünsiyyət edən, əlaqə saxlayan; 2) insandan qaçmayan; istiqanlı; 3) ələ öyrədilmiş; əhliləşdirilmiş (*heyvan haqqında*).
Munisi-can مونس جان can kimi yaxın olan, can qədər sevimli.

MUR *f.* مور qarışqa.

MURAD *a.* مراد 1) xahiş, istək, kam; 2) məqsəd, məram.

MURADBƏXŞ *a.* مراد və *f.* بخش arzusuna çatdırın, istəyini yerinə yetirən.

MURADGAH *a.* مراد və *f.* گاه arzuya çatan, istəyi həyata keçən yer.

MURANƏ *f.* مورانه 1) qarışqa kimi, qarışqaya yaraşan surətdə;
2) acizənə.

MURÇƏ *f.* مورچه kiçik qarışqa.

MURDAR *f.* مردار 1) pak olmayan; 2) pis, alçaq.

MURÜ MAR *f.* مور و مار «qarışqa və ilan» həşərat, cücü.

MURÜ MƏLƏX *f.* مور و ملخ «qarışqa və kəpənək» sayı-hesabı olmayan qədər çox, lap çox; saysız-hesabsız.

MUSALƏH *ə.* موسى له vəsiyyət olunan, varis.

MUSƏVİ *ə.* موسى 1) Musa peyğəmbərin dininə inanan; yəhudi;
2) İmam Museyi-Kazimin nəslindən olan.

MUSİ *ə.* موسى vəsiyyət edən.

MUSİQAR *f.* موسيقار *əsl*i *y.* 1) dimdiyində çoxlu dəşiklər olduğundan külək əsdikcə müxtəlif səslər çıxaran əfsanəvi bir quş;
2) çoxlu dəşikləri olan tütək.

MUSİQİ *ə.* موسيقى *əsl*i *y.* musiqi.

MUSİQİPƏRƏST *ə.* موسيقى və *f.* پرست musiqini çox sevən, musiqi həvəskarı.

MUSİQİŞÜNAS *ə.* موسيقى شناس və *f.* musiqişünaslıq mütəxəssisi, musiqi tədqiqatçısı.

MUSTAFA *ə.* مصطفى || مصطفى *b a x* **müstəfa** (2-ci mənada).

MUŞ *f.* موش siçan.

MUŞİKAF *f.* موشكاف incədən-incəyə düşünən tədqiqatçı, hər şeyə fikir verən tənqidçi.

MUŞİKAFANƏ *f.* موشكافانه incədən-incəyə.

MUTAB *f.* موتاب keçi yunundan ip toxuyan usta.

MUY *f.* موى saç, tük, tel.

MUYƏ *f.* مويه səslə ağlama, şivən qoparma.

MUYİN(Ə) *ə.* موينه || موين tükdən toxunmuş, tükdən olan; tük.

MUYMİSAL *f.* موى və *ə.* مثال beli tük kimi incə; incəbel.

MÜADƏT *ə.* معادت kin, ədavət, düşmənçilik.

MÜADİL *ə.* معادل bərabər, tən // çəki, həcm və ya qiymətcə bərabər olan.

MÜADİLƏ *ə.* معادله 1) iki şey arasında miqdar, həcm və ya qiymətcə bərabərlik; 2) riyaziyyatda: tənlik.

MÜAF *ə.* معاف əfv olunmuş, bağışlanmış.

MÜAHİDƏ *ə.* معاهده əhdnamə, bağlaşma, saziş, müqavilə.

MÜAXİZƏ *ə.* مؤاخذه 1) sıxışdırma, bərkə çəkmə, sorğu-suala tutma; 2) məzəmmət etmə; töhmətləndirmə.

MÜAQƏB *ə.* معاقب 1) əzab verilmiş, incidilmiş // cəzalanmış, cəza almış (*adam*); 2) təqib edilən (*adam*).

MÜAQİB *ə.* معاقب 1) əzab verən; incidən // cəza verən; cəzalandıran (*adam*); 2) birisinin ardınca gedən; 3) təqib edən.

MÜALİC *ə.* معالج müalicə edən; həkim.

MÜALİCƏ *ə.* معالجه xəstəni sağaltmaq üçün tibbi tədbir(lər).

MÜALİCƏNAPƏZİR *ə.* معالجه və *f.* ناپذیر müalicəsi olmayan, müalicə olunmayan.

MÜALİCƏPƏZİR *ə.* معالجه və *f.* پذیر müalicə olunan.

MÜAMİLƏ *ə.* معامله 1) rəftar, hərəkət; 2) alış-veriş, alver; 3) faizlə pul borc vermə.

MÜAMİLƏDAR *ə.* معامله və *f.* دار faizlə pul borc verən; müamiləçi.

MÜANİD *ə.* معاند 1) inadcıl; 2) müxalifətçi.

MÜARİZ *ə.* معارض 1) etiraz edən, bir işə, bir sözə zidd çıxan; 2) rəqib; 3) opponent.

MÜASİR *ə.* معاصر 1) eyni bir əsrdə yaşayan; həməsr; 2) zamanə-yə uyğun gələn adət, qayda, adam, şey və s.; 3) çağdaş.

MÜASİRƏT *ə.* معاصرت müasirlik.

MÜAŞİQƏ *ə.* معاشقه qarşılıqlı sevgi.

MÜATƏB *ə.* معاتب məzəmmət edilən; danlanan.

MÜATİB *ə.* معاتب məzəmmət edən; danlayan.

MÜATİBƏT *ə.* معاتبت məzəmmət edilmə; danlanma.

MÜAVİDƏT *ə.* معاودت qayıdış, qayıtma.

MÜAVİN *ə.* معاون köməkçi.

MÜAVİNƏT *ə.* معاونت kömək, yardım.

MÜAYİNƏ *ə.* معاينه 1) gözdən keçirmə; yoxlama; 2) nəzarət etmə; baxma.

MÜBADİLƏ *ə.* مبادلە bir şey verib, əvəzində başqa şey alma; dəyişmə, dəyiş-düyüş.

MÜBADİRƏT *ə.* مبادرت 1) işə tez başlama; işə girişmə; 2) qabaqlama, dalda qoyma; 3) təşəbbüs; 4) tələsiklik.

MÜBAH *ə.* مباح 1) izn verilmiş, mümkün ola bilən; 2) şəriətcə haram və ya məkrus olmayan şey.

MÜBAHAT¹ *ə.* مباحات «mübah» c. mübah şeylər.

MÜBAHAT² *ə.* مباهاة fəxr etmə; öyünmə.

MÜBAHİS *ə.* مباحث 1) bəhs edən, mübahisəyə girişən adam; 2) opponent.

MÜBAHİSƏ *ə.* مباحثه bəhs etmə; deyışmə.

MÜBALİĞƏ *ə.* مبالغه 1) böyütmə, şişirtmə, izahat; 2) ədəbiyyatda: hiperbol.

MÜBALİĞƏBAZ *ə.* مبالغه və f. باز mübaliğəni xoşlayan, hər şeyi yerli-yersiz şişirdən.

MÜBARƏK *ə.* مبارك xeyir-dua verilmiş; uğurlu, xeyirli; xoşbəxt.

MÜBARƏKBAD *ə.* مبارك və f. باد 1) uğurlu olsun, xeyirli olsun; 2) əziz gün və ya xeyirli iş münasibətilə təbrik sözləri.

MÜBARƏKPEY *ə.* مبارك və f. پی 1) xoşniyyət, yaxşı fikirdə olan; 2) uğurlu, xoşqədəm.

MÜBARİKƏ *ə.* مبارکه xeyir-dua vermə; təbrik etmə.

MÜBARİZ *ə.* مبارز 1) qabaqcıl, mütərəqqi ideya uğrunda çalışan; bir şeyə nail olmaq üçün səy edən; 2) oyunda, yarışda qalib gələn; 3) mübarizəyə çağıran.

MÜBARİZƏ *ə. مبارزه* 1) müxtəlif əqidələrin, mövqelərin toqquşması; 2) vuruşma, döyüşmə; 3) yarış, yarışma; 4) söyüşmə, dava-dalaş.

MÜBARİZƏGAH *ə. مبارزه və f. گاه* 1) mübarizə yeri; 2) döyüş meydanı.

MÜBAŞİR *ə. مباشر* 1) tapşırığı yerinə yetirən, icra edən; 2) düz, bilavasitə; 3) müdir, idarə edən.

MÜBAŞİRƏT *ə. مباشرت* 1) yerinə yetirmə, icra etmə; 2) idarə etmə; 3) məşğul olma; 4) cinsi əlaqədə olma.

MÜBDE' ¹ *ə. مبدئ* başlayan; başlanğıcını qoyan.

MÜBDE' ² *ə. مبدع* 1) icad edən; ixtiraçı; 2) yaradıcı.

MÜBƏDDƏL *ə. مبدل* 1) dəyişdirilmiş, əvəz edilmiş; 2) çevrilmiş, döndərilmiş, başqa şəkə və ya hala salınmış.

MÜBƏDDİL *ə. مبدل* 1) dəyişdirən, əvəz edən; 2) çevirən, başqa şəkə və ya hala salan.

MÜBƏLLƏĞ *ə. مبلغ* təbliğ edilən; çatdırılan (*söz haqqında*).

MÜBƏLLİĞ *ə. مبلغ* təbliğ edən; çatdıran (*söz haqqında*).

MÜBƏRHƏN *ə. مبرهن* dəlillə sübut olunmuş.

MÜBƏRRA *ə. مبرى || مبرا* 1) ari, təmiz; 2) eyib və nöqsandan uzaq, şübhə doğurmayan.

MÜBƏRRİD *ə. مبرد* 1) soyudan, sərinlədən; 2) buzxana.

MÜBƏSSİR *ə. مبصر* baxıcı, nəzarətçi.

MÜBƏŞŞİR *ə. مبشر* muştuluqçu, muştuluq gətirən // xeyirxəbər, xoşxəbər.

MÜBƏTTƏR *ə. مبتر* nöqsanlı, yarımcıq.

MÜBHƏM *ə. مبهم* qeyri-müəyyən; aydın olmayan, müxtəlif cür başa düşülən (*söz, fikir və s.*).

MÜBİN *ə. مبين* aydınlaşdırən, aşkara çıxaran; Qur'anın adlarından biri.

MÜBRƏM *ə. مبرم* 1) möhkəm, sağlam; 2) mütləq icra edilməli; hökmən yerinə yetirilməli.

MÜBTƏDA *ə.* مبتدا 1) başlangıç, baş; 2) qrammatikada: iki baş cümlə üzvündən birincisi.

MÜBTƏDE' *ə.* مبتدئ 1) başlayan, başlayan; 2) ilk, ibtidai.

MÜBTƏHİC *ə.* متبحر məmnun, razı // şad, sevincək.

MÜBTƏL *ə.* مبطل ləğv olan, batil olan, aradan qaldırılan.

MÜBTƏLA *ə.* مبتلا 1) giriftar, düşar; 2) aşiq, vurulmuş.

MÜBTƏNİ *ə.* مبتنى 1) bina olunmuş, binası qoyulmuş; 2) əsaslanan.

MÜBTƏZİL(Ə) *ə.* مبتذل || مبتذله 1) bayağı, şit, boş; 2) alçaq, xar.

MÜBTİL *ə.* مبطل ləğv edən, batil edən, aradan qaldıran.

MÜCADİLƏ *ə.* مجادله sözləşmə, çekişmə, mübarizə.

MÜCAHİD *ə.* مجاهد 1) çalışan, səy edən; 2) cihad edən, din yolunda vuruşan; 3) azadlıq uğrunda vuruşan.

MÜCAHİDƏ *ə.* مجاهده 1) çalışma, səy etmə; 2) din yolunda vuruşma; 3) azadlıq uğrunda vuruşma.

MÜCALİSƏT *ə.* مجالست bir-birilə oturub-durma, söhbət etmə.

MÜCANİS *ə.* مجانس bir cinsdən olan, həmcins.

MÜCANİSƏT *ə.* مجانست 1) bir cinsdən olma; həmcinslik; 2) cinsi əlaqə.

MÜCAZ *ə.* مجاز qanuni // qanuna uyğun.

MÜCƏDDƏD *ə.* مجدد yeniləşdirilmiş // yenidən bərpa edilmiş.

MÜCƏDDƏDƏN *ə.* مجدداً yenidən, bir daha, bir də.

MÜCƏDDİD *ə.* مجدد yeniləşdirən, yeni şəkllə salan, bərpa edən.

MÜCƏFF *ə.* مجف diametr // kalibr, çap (*silahda*).

MÜCƏFFİF *ə.* مجفف qurudan, quruducu.

MÜCƏHHƏZ *ə.* مجهز 1) təchiz edilmiş, əyər-əskiylə düzəldilmiş; 2) hazırlıq görülmüş; hazırlanmış.

MÜCƏHHİZ *ə.* مجهز 1) təchiz edən, əyər-əskiylə düzəldən; 2) hazırlıq görən, hazırlayan.

MÜCƏLLA *ə.* مجلا cilalandırılmış, parlaqlaşmış; parlaq.

MÜCƏLLƏD *ə.* مجلد cildlənmiş, cild çəkilməmiş; cildli.

MÜCƏLLİD *ə.* مجلد cild çəkən; cildçi.

MÜCƏRRƏB *ə.* مجرب təcrübə olunmuş; sınanmış.

MÜCƏRRƏBAT *ə.* مجربات «*mücərrəb*» *c.* təcrübədən keçmiş şeylər, sınanmış şeylər.

MÜCƏRRƏD *ə.* مجرد 1) çılpaq, yalın, açıq; 2) yalnız, tək, ayrı; 3) saf, xalis, qarışıqsız; 4) təcrid edilmiş, abstrakt, abstraktlaşdırılmış.

MÜCƏRRƏDAT *ə.* مجردات «*mücərrəd*» *c.* cismani olmayıb ruhani olan şeylər; mücərrəd şeylər.

MÜCƏSSƏM *ə.* مجسم 1) cismani olan; gövdəsi, vücudu olan; 2) xəyali vəziyyətdən cisim halına girmiş, canlanmış şey; təcəssüm etmiş.

MÜCƏSSƏMƏ *ə.* مجسمه 1) heykəl, abidə; 2) həndəsədə: stereometriya.

MÜCƏVVƏF *ə.* مجوف içi boş; oyuq.

MÜCHƏR *ə.* مجهر 1) cingiltili, cingiltili səsi olan; 2) hündürdən danışan; 3) açıq, aşkar.

MÜCİDD *ə.* مجد səy edən, bacardıqca çalışan.

MÜCMƏL *ə.* مجمل qısa konspekt; xülasə, icmal.

MÜCMƏLA *ə.* مجملا b a x **mücmələn**.

MÜCMƏLƏN *ə.* مجملا sözün qıyası; xülasə; icmal şəklində.

MÜCÖVHƏR(Ə) *ə.* مجوهر || مجوهره 1) cavahiratla bəzədilmiş, daş-qaşla bəzənmiş; 2) ədəbiyyatda: yalnız nöqtəli hərfləri əbcədlə hesabladıqda çıxan tarix.

MÜCÖVHƏRAT *ə.* مجوهرات «*mücövher*» *c.* cavahiratla bəzədilmiş şeylər, daş-qaşla bəzədilmiş şeylər.

MÜCRA *ə.* مجرا icra edilmiş, həyata keçirilmiş.

MÜCRİM *ə.* مجرم cinayətkar, günahkar, təqsirli; qəbahətli, suçlu.

MÜCTƏBA *ə.* مجتبی seçilmiş, bəyənilmiş.

MÜCTƏHİD *ə.* مجتهد şüalərdə dini qanunları təfsir və şərh edən baş ruhani; fətva vermək hüququ olan baş ruhani.

MÜCTƏMƏ *ə.* مجتمع toplanmış, topla; toplantı, yığıncaq.

MÜCTƏMƏƏN *ə.* مجتمعاً toplu halda, hamılıqla.

MÜCTƏNİB *ə.* مجتنب çəkinən, uzaqlaşan, özünü saxlayan, pəhriz edən.

MÜDAXİLƏ *ə.* مداخله 1) soxulma, əl qatma, qarışma (*bir işə*); 2) araya girmə; miyançılıq.

MÜDAM *ə.* داما daima, həmişəlik, arasıkəsilməz.

MÜDAM¹(A) *ə.* داما b a x müdamən.

MÜDAM²(Ə) *ə.* داما || داما klassik şəirdə: şərab, çaxır.

MÜDAMƏN *ə.* داما daimi olaraq, arası kəsilmədən, davam edərək.

MÜDARA *f.* مدارا 1) zahirdə dost olma, üzə gülmə; 2) dözmə, qatlaşma; 3) yubanma.

MÜDAVAT *ə.* مداوات dərman vermə; müalicə etmə.

MÜDAVİM *ə.* مداوم 1) davam edən, bir yerə gedib-gələn; 2) səyli, çalışqan; 3) dinləyici, kursant.

MÜDAVİMƏT *ə.* مداومت davam etdirmə.

MÜDBİR *ə.* مدير bədbəxt, tələsiz; düşkün.

MÜDDƏA *ə.* مدعا 1) dava olunan şey, iddia edilməyə səbəb olan şey; 2) tələb, iddia; 3) fikir, tezis.

MÜDDƏİ *ə.* مدعى 1) iddia edən, iddiaçı; 2) haqsız yerə bir şey tələb edən; 3) rəqib. **Müddəyi-ümumi** مدعى عمومى 1) prokuror; 2) ictimai ittihamçı.

MÜDƏBBİR *ə.* مدير tədbir görən; tədbirli, uzaqgörən.

MÜDƏBBİRANƏ *ə.* مدير və f. انه işin sonunu düşünərək, uzaqgörəncəsinə, ətraflı düşünərək.

MÜDƏQQİQ *ə.* مدقق tədqiq edən, tədqiqatçı, dəqiqləşdirən adam.

MÜDƏQQİQANƏ *ə.* مدقق və f. انه incədən-incəyə, hərtərəfli araşdıraraq.

MÜDƏLLƏL *ə.* مدلل 1) dəlillə isbat olunmuş; 2) əziz-xələf, ərköyün.

MÜDƏLLİL *ə.* مدلل 1) dəlillə isbat edən; 2) yol göstərən.

MÜDƏRRİS *ə.* مدرس dərş verən; müəllim.

MÜDƏVVƏR *ə.* مدور 1) girdələnmiş, kürə şəklində olan; 2) dairə şəklində olan; dəyirmi.

MÜDHİŞ *ə.* مدهش dəhşətli, qorxunc.

MÜDHİŞANƏ *ə.* مدهش və f. انه müdhişcəsinə, qorxunc halda.

MÜDRİK *ə.* مدرک 1) dərk edən; 2) dərindən anlayan, hər şeyi başa düşən; 3) dərrakəli, dərindən qavrama qabiliyyətinə malik olan.

MÜDRİKANƏ *ə.* مدرک və f. انه müdrikcəsinə, müdrik adama yaraşan tərzdə.

MÜDÜN *ə.* مدن «*mədinə*» c. şəhərlər.

MÜƏBBƏD *ə.* مؤبد 1) sonsuz, əbədi; həmişəlik; 2) ömrün axırına qədər davam edən hal.

MÜƏBBƏDƏN *ə.* مؤبداً 1) sonsuz olaraq, həmişəlik olaraq; 2) ömrü olduqca, ömrü boyu.

MÜƏBBİR *ə.* معبر yuxu yozan, yuxudan məna çıxaran.

MÜƏCCƏL¹ *ə.* معجل qabaqcadan verilən.

MÜƏCCƏL² *ə.* مؤجل vaxtı qabaqcadan müəyyən olunmuş.

MÜƏCCƏLƏ *ə.* معجله əmlak üçün qabaqcadan alınan əvəz.

MÜƏCCİB *ə.* معجب təəccübləndirən, təəccüb doğuran.

MÜƏCCİZ *ə.* معجز usandıran, yoran, bezdirən.

MÜƏDDA *ə.* مؤدا məna, məal.

MÜƏDDƏB *ə.* مؤدب 1) ədəbli, tərbiyəli; 2) nəzakətli, mərifətli.

MÜƏDDİ *ə.* مؤدى səbəb, bais.

MÜƏDDİB *ə.* مؤدب tərbiyəçi // müəllim.

MÜƏDDİL *ə.* معدل bərabərləşdirən, bərabər bölən.

MÜƏDDİLÜNNƏHAR *ə.* معدل النهار ekvator, günorta xətti.

MÜƏXXƏR *ə.* مؤخر təxirə salınmış, sonraya qoyulmuş.

MÜƏXXƏRƏN *ə.* مؤخرًا 1) sonradan; 2) son vaxtlarda.

MÜƏKKƏD *ə.* مؤكد 1) sağlamlaşdırılmış, sağlam; 2) təkrar edilmiş, bir daha əmr verilmiş.

MÜƏKKİD *ə. مؤكد* 1) sağlamlaşdırən; 2) təkid edən, bir daha əmr verən.

MÜƏLLA *ə. معلى || معلا* 1) yüksək, uca; 2) yüksək vəzifəli.

MÜƏLLAT *ə. معلات* yüksəklik, ucalıq.

MÜƏLLƏF *ə. مؤلف* 1) yazılmış; 2) əsər.

MÜƏLLƏFAT *ə. مؤلفات* «*müəlləf*» *c.* əsərlər.

MÜƏLLƏQ *ə. معلق* 1) asılmış, asılı; 2) heç bir şeyə söykənmədən havada və ya boşluqda duran; 3) açıq qalan (*iş, məsələ haqqında*).

MÜƏLLƏQAT *ə. معلمات* «*müəlləqə*» *c.* müəlləqələr. **Müəlləqati-səb'**ə *سبعه* *معلمات* yeddi müəlləqə.

MÜƏLLƏQƏ *ə. معلقه* islamaqədərki dövrdə seçilib Kə'bənin divarlarından asılmış ən yaxşı şeirlərdən hər biri.

MÜƏLLƏL *ə. معلل* bir səbəb və ya bəhanə ilə əlaqədar olan; səbəbli.

MÜƏLLƏM¹ *ə. مؤلم* qəmgin, qəmlənmiş, kədərlənmiş.

MÜƏLLƏM² *ə. معلم* təlim olunmuş, təlimatlandırılmış, öyrədilmiş.

MÜƏLLİF *ə. مؤلف* əsər yazmış.

MÜƏLLİM¹ *ə. مؤلم* kədərləndirən, qüssələndirən, qəmləndirən.

MÜƏLLİM² *ə. معلم* dərs verən, öyrədən.

MÜƏLLİMANƏ *ə. معلم və f. انه* müəllim kimi, müəllimcəsinə.

MÜƏLLİMƏ *ə. معلمه* qadın müəllim.

MÜƏMMA *ə. معما || معمى* 1) klassik Şərq ədəbiyyatında: mənzum tapmaca; xronoqram; 2) anlaşılmaz sirr, çətin həll olunan məsələ; problem.

MÜƏMMƏM *ə. معمم* başında əmmamə olan; əmmaməli.

MÜƏMMƏR *ə. معمر* 1) yaşayan, sağ olan; 2) uzunömürlü.

MÜƏMMİR *ə. معمر* 1) uzun ömür verən, ömrü uzadan; 2) abad edən.

MÜƏNBƏR *ə. معنبر* ənbər səpilmiş; ənbərli // xoş iyli.

MÜƏNNƏS *ə. مؤنث* 1) zəiflənmiş; 2) qadın kimi incə; 3) qrammatikada: qadın cinsi.

MÜƏNVƏN *ə. معنون* 1) sərlövhəli, başlıqlı, ünvanlı; 2) bir ünvanla malik olan; 3) ünvanlandırılmış.

MÜƏRRƏ *ə. معرى || معرا* 1) çılpaq, soyunmuş; 2) boş, sərbəst.

MÜƏRRƏB *ə. معرب* 1) ərəbcəyə tərcümə edilmiş; 2) ərəbləşdirilmiş.

MÜƏRRƏF *ə. معرف* qrammatikada: təyin edilən.

MÜƏRRƏX *ə. مؤرخ* b a x **müvərrəx**.

MÜƏRRƏXƏN *ə. مؤرخاً* b a x **müvərrəxən**.

MÜƏRRİB *ə. معرب* ərəbcəyə tərcümə edən.

MÜƏRRİF *ə. معرف* 1) tərifləyən, tərif edən; 2) tanıdan, tanıtdıran; 3) xəbər verən; bildirən; 4) qrammatikada: təyin edən.

MÜƏRRİX *ə. مؤرخ* b a x **müvərrix**.

MÜƏRRİQ *ə. معرق* tərlədən, tər gətirən (*dərman haqqında*).

MÜƏSKƏR *ə. معسكر* 1) döyüş zamanı qoşunun yerləşdiyi mərkəz; ordugah; 2) qoşunun yerləşdiyi yer; düşərgə.

MÜƏSSƏL *ə. معسل* balı olan, ballı, bal sürtülmüş.

MÜƏSSƏS *ə. مؤسس* təsis edilmiş, qurulmuş, bina olunmuş, özülü qoyulmuş.

MÜƏSSƏSAT *ə. مؤسسات* «*müəssəsə*» c. müəssisələr.

MÜƏSSƏSƏ *ə. مؤسسه* b a x **müəssisə**.

MÜƏSSİF *ə. مؤسف* təəssüfləndirən, təəssüf doğuran.

MÜƏSSİR¹ *ə. مؤثر* təsir edən; təsirli.

MÜƏSSİR² *ə. مؤثر* amil, iş görən.

MÜƏSSİRANƏ *ə. مؤثر* və *f. انه* mütəəssircəsinə, təsir edən surətdə.

MÜƏSSİS *ə. مؤسس* 1) təsis edən, bina edən; 2) quran, meydana gətirən.

MÜƏSSİSƏ *ə. مؤسسة* təsis edilmiş mərkəz, idarə, təşkilat və s.

MÜƏŞŞƏR *ə. معشر* onluq.

MÜƏŞŞİR *ə. معشر* üşr vergisini yığan məmur.

MÜƏTTƏL *ə. معطل* 1) yubadılmış, ləngidilmiş; 2) tərk edilmiş, atılmış; 3) boş qalmış, işsiz; 4) çəşbaş qalmış, nə edəcəyini bilməyən halda olan // məəttəl, mat-məəttəl.

MÜƏTTƏR *ə. معطر* ətirli, ətirlənmiş.

MÜƏVVƏC *ə. معوج* əyilmiş, əyri, bükülmüş.

MÜƏVVƏQ *ə. معوق* gecikdirilmiş, təxirə salınmış (*iş, məsələ və s. haqqında*).

MÜƏVVƏL *ə. مؤول* başqa məna verilmiş.

MÜƏVVİL *ə. مؤول* başqa məna verən.

MÜƏYYƏB *ə. معيب* eybi olan; eyibli.

MÜƏYYƏBAT *ə. معييات* «*müəyyəb*» *c.* eyibli işlər.

MÜƏYYƏD *ə. مؤيد* 1) yedirilmiş, sağlam; 2) köməyə ehtiyacı olan, imdad istəyən.

MÜƏYYƏN *ə. معين* 1) təyin edilmiş; 2) müəyyənləşdirilmiş, müəyyən edilmiş; 3) aşkar edilmiş.

MÜƏYYƏNAT *ə. معينات* «*müəyyən*» *c.* hökumətin verdiyi ərzaq və s. şeylər.

MÜƏYYƏNİYYƏT *ə. معينيت* müəyyənlik.

MÜƏYYİD *ə. مؤيد* 1) qüvvətləndirən, əsaslandırın; 2) kömək edən, yardım göstərən, əl uzadan.

MÜƏZZƏB *ə. معذب* əzab içində olan, əziyyət çəkən.

MÜƏZZƏM(Ə) *ə. معظمه || معظم* 1) böyük, iri; 2) əhəmiyyətli, mühüm; 3) ağır.

MÜƏZZƏMAT *ə. معظمات* «*müəzzəm*» *c.* ağır işlər.

MÜƏZZƏZ *ə. معزز* 1) izzət və şərəf göstərilən adam; 2) əzizlə-nən; əziz; 3) *m.* qiymətli.

MÜƏZZƏZƏN *ə. معززاً* izzətlə, hörmətlə, əzizləyərək.

MÜƏZZİ *ə. مؤذي* b a x **müvəzzi.**

MÜƏZZİB *ə. معذب* əzab verən, incidən.

MÜƏZZİN *ə. مؤذن* azan verən, azan çəkən.

MÜFACƏT *ə.* مفاجأت gözlənilməzlik.

MÜFAXİR *ə.* مفخر 1) öyünən, lovğalanan; 2) fəxr edən.

MÜFAXİRƏT *ə.* مفاخرت 1) öyünmə, lovğalanma; 2) fəxr; 3) təşəkkür.

MÜFƏRİQƏT *ə.* مفارقت 1) ayrılma, bir-birindən uzaqlaşma; 2) bir yeri tərk edib getmə, qürbətə köçmə.

MÜFƏHHƏM *ə.* مفحم kömürə dönmüş; kömürləşmiş.

MÜFƏXXƏM *ə.* مفخم iftixar edilməyə layiq.

MÜFƏKKİR *ə.* مفكر düşünən, fikirləşən.

MÜFƏRRƏH *ə.* مفرح fərəhlənən, şadlanan, sevinən. **Müfərrəhi-dil** دل مفرح ürək sevinci.

MÜFƏRRİH *ə.* مفرح 1) fərəhləndirən, şadlandıran, sevindirən; 2) ürək sıxıntısı dərmanı; 3) narkotik maddənin bir növü. **Müfərrihi-yaqut** مفرح ياقوت 1) yaqutabənzər; 2) könülaçan, fərəhləndirən; 3) şərab, çaxır.

MÜFƏRRİQ *ə.* مفرق ayıran.

MÜFƏSSƏL *ə.* مفصل təfsilatı ilə.

MÜFƏSSƏLƏN *ə.* مفصلاً müfəssəl surətdə, təfsilatı ilə, ətrafı surətdə.

MÜFƏSSƏR *ə.* مفسر təfsir edilən, mənası izah olunmuş.

MÜFƏSSİR *ə.* مفسر təfsir edən, izah edən; təfsirçi, şərhçi.

MÜFƏTTƏL *ə.* مفتل bükülmüş, bükülü.

MÜFƏTTİH *ə.* مفتح 1) açan, açıcı; 2) fəth edən; fəth.

MÜFƏTTİN *ə.* مفتن 1) məftun edən; 2) fitnə törədən.

MÜFƏTTİŞ *ə.* مفتش təftiş edən, yoxlayan.

MÜFƏVVƏZ *ə.* مفوض inanılıb verilmiş; tapşırılmış.

MÜFƏVVİZ *ə.* مفوض inanıb verən; tapşıran.

MÜFİD *ə.* مفيد 1) ifadə edən, mənalı; 2) ibrətli, ibrətamiz; 3) fayda verən; faydalı, mənfəətli, xeyirli.

MÜFLİH *ə.* مفلح salamat olan.

MÜFLİS ə. مفلس 1) iflasa uğramış; 2) pulsuz-parasız; kasıb, yoxsul; 3) yazıq, biçarə.

MÜFNİ ə. مَفْنَى yox edən, məhv edən.

MÜFRƏD ə. مفرد 1) tək, yalqız; 2) sadə, bəsit; 3) qrammatikada: tək (*kəmiyyət kateqoriyası*).

MÜFRƏDAT ə. مفردات «*müfrəd*» c. 1) sadə, bəsit şeylər; 2) toplu şeylər haqqında ayrı-ayrılıqda verilən izahat.

MÜFRƏZ ə. مَفْرُز 1) ifraz edilmiş; ayrılmış; 2) dəstə, hissə.

MÜFRİD ə. مفرد izalə edən.

MÜFRİT ə. مَفْرُط ifrat dərəcədə olan, həddən artıq.

MÜFSİD ə. مَفْسِد 1) fəsad törədən; fitnəçi, araqarışdıran; 2) pisləşdirən, pozan.

MÜFT(Ə) f. مَفْتٍ || مَفْتِه havayı, pulsuz.

MÜFTƏXƏR ə. مَفْتَخِر öyünməli, fəxr etməli.

MÜFTƏXİR ə. مَفْتَخِر öyünən, fəxr edən.

MÜFTƏXOR f. مَفْتِه خور havayı yeyən, işləməyib yeyən.

MÜFTƏQİR ə. مَفْتَقِر 1) kasıb, yoxsul; 2) ehtiyacı olan; möhtac.

MÜFTƏ-MÜSƏLLƏM f. مَفْتِه və ə. مسلم b a x müftü müsəlləm.

MÜFTƏRİ ə. مَفْتَرِي iftiraçı, iftira edən.

MÜFTƏRİS ə. مَفْتَرِس başqa heyvanları yeyən; yırtıcı, ətyeyən (*heyvanlar haqqında*).

MÜFTƏRİYYAT ə. مَفْتَرِيَّات «*müftəri*» c. iftiralar.

MÜFTİ ə. مَفْتِي 1) hüquq məsələləri üzrə fıtva verməyə ixtiyarı olan yüksək vəzifəli ruhani; 2) sünnilərin dini işlərinə rəhbərlik edən ruhani.

MÜFTÜ MÜSƏLLƏM f. مَفْتِ və ə. مسلم havayı, boş yerə.

MÜĞALİBƏ ə. مَغَالِبَه qələbə çalmağa çalışma.

MÜĞALİTƏ ə. مَغَالِطَه həqiqətə əsaslanmayan mübahisə.

MÜĞAYİR ə. مَغَايِر zidd, əks, müxalif.

MÜĞAYİRƏT ə. مَغَايِرَت başqa cür olma, uyğun gəlməmə; əkslik.

MÜĞƏNNİ ə. مَغْنَى mahnı oxuyan; xanəndə // muğamat oxuyan.

MÜĞƏYYƏBAT *ə.* مغيات «*müğəyyəb*» *c.* gizli, görünməz şeylər; qeybdə olan şeylər.

MÜĞƏYYƏR *ə.* مغير dəyişdirilmiş, başqa şəkllə düşmüş.

MÜĞƏZZİ *ə.* مغذى bəsləyən, bəsləyici; yedirən, qidalandıran.

MÜĞFƏL *ə.* مغفل aldanıb qəflətdə saxlanmış.

MÜĞFİL *ə.* مغفل aldadıb qəflətdə saxlayan.

MÜĞİLƏN *f.* مغيلان dövətikanı.

MÜĞİLƏNGAH *f.* مغيلانگاه dövətikanı çox olan yer; tikanlıq.

MÜĞLƏQ *ə.* مغلق 1) qapalı, bağlı; 2) anlaşılmaz, dolaşlıq, çətin başa düşülən (*söz, fikir və s. haqqında*).

MÜĞLİM *ə.* معلم şəhvət düşkün, şəhvətkar.

MÜĞMİDÜL'ƏFKAR *ə.* مغمد الافكار «*fikirlərin qayçısı*» fikirləri ayıran.

MÜĞTƏNƏM *ə.* مغتنم 1) faydalı, xeyirli; 2) müvəffəqiyyətli, uğurlu.

MÜĞZİB *ə.* مغضب qəzəbləndirən, hiddətləndirən.

MÜHABAT *ə.* محاببات diqqət yetirmə, etina etmə.

MÜHACAT *ə.* مهاجات bir-birini həcv etmə.

MÜHACİM *ə.* مهاجم hücum edən.

MÜHACİMƏ *ə.* مهاجمه bir-birinə hücum etmə, həmlə etmə.

MÜHACİR *ə.* مهاجر 1) 622-ci ildə Məkkədən Mədinəyə köçən müsəlman; 2) bir ölkədən başqa ölkəyə köçən adam.

MÜHACİRƏT *ə.* مهاجرت başqa ölkəyə köçmə.

MÜHADİNƏT *ə.* مهادنت barışıq, barışma.

MÜHADİSƏ *ə.* محادثه mükəlimə, söhbət; şeir və s. söyləmə, qoşma.

MÜHAFİZ *ə.* محافظ 1) mühafizə edən; qoruyan, gözləyən; 2) qalanı, istehkamı və s. mühafizə etməyə məsul olan adam.

MÜHAFİZƏ *ə.* محافظه b a x **mühafizət**.

MÜHAFİZƏKAR *ə.* محافظه və *f.* كار köhnə qaydaları və fikirləri qoruyub saxlamağa çalışan və hər cür yeniliyə zidd olan adam.

MÜHAFİZƏT *ə.* محافظت qoruma.

MÜHAKİMƏ *ə.* محاکمه 1) məhkəmə prosesi; 2) bir şeyi zehnin-də götür-qoy etmə.

MÜHAL¹ *ə.* محال 1) mümkün ola bilməyən; qeyri-mümkün; 2) çətin. **Mühali-əql** محال عقل ağla sığa bilməyən, aqlın qəbul edə bilmədiyi; qeyri-mümkün, absurd.

MÜHAL² *ə.* محال etina, diqqət.

MÜHALİFƏ *ə.* مخالف and içmə, andlaşma; bir-biri ilə razılığa gəlmə.

MÜHARİB *ə.* محارب 1) müharibə edən, vuruşan; 2) döyüşçü, cəngavər.

MÜHARİBƏ *ə.* محاربه dava, hərəkət, savaş.

MÜHARİSƏ *ə.* محارسه qoruma, mühafizə etmə.

MÜHASƏR *ə.* محاصر əhatə edilən, hər yandan dövrəyə alınan.

MÜHASİB *ə.* محاسب idarə və təşkilatın maliyyə-hesablama işlərini aparan mütəxəssis.

MÜHASİBAT *ə.* محاسبات «mühasibə» *c. t.* 1) idarə və təşkilatın maliyyə-hesablama işləri; 2) *t.* idarə və təşkilatın maliyyə-hesablama işlərini aparan şöbəsi.

MÜHASİBƏ *ə.* محاسبه 1) hesablaşma; 2) hesab elmi; 3) mühasibat işi; 4) idarə və təşkilatın hesabat şöbəsi.

MÜHASİR *ə.* محاصر əhatə edən, hər yandan dövrəyə alan.

MÜHASİRƏ *ə.* محاصره əhatə etmə, hər yandan dövrəyə alma; blokada.

MÜHAT *ə.* محاط 1) əhatə olunmuş; 2) bir şeyin içində olan.

MÜHAVİRƏ(T) *ə.* محاوره || محاورت söhbət, danışq, müsahibə.

MÜHAZİ *ə.* محاذı bir-birinin qarşısında olan.

MÜHAZİRƏ *ə.* محاضره hər hansı bir mövzunun auditoriya qarşısında şifahi şərh.

MÜHEYMİN *ə.* مهين 1) qoruyucu; 2) nəzarət edən, qayğısına qalan.

MÜHƏDDİD *ə.* محدد 1) hədd qoyan, məhdudlaşdırən; 2) təyin edən, müəyyənləşdirən.

MÜHƏDDİS ə. محدث 1) hədis danışan; hədisçi; 2) hədisləri tədqiq edən, hədis mütəxəssisi; 3) rəvayət edən, nəql edən.

MÜHƏQQƏQ ə. محقق 1) təhqiq olunmuş, doğruluğu müəyyən edilmiş; 2) doğru, gerçək, yəqin.

MÜHƏQQQƏR ə. محقر 1) təhqir olunmuş; alçaldılmış; 2) alçaq, xar; 3) alçaq növlü, aşağı növdən olan.

MÜHƏQQİQ ə. محقق 1) təhqiq edən, tədqiqatçı; 2) tənqidçi.

MÜHƏQQİQANƏ ə. محقق və f. انه təhqiqata uyğun olaraq, tədqiqata əsasən.

MÜHƏNDİS ə. مهندس 1) həndəsə mütəxəssisi, həndəsə alimi; 2) texnikanın müəyyən bir sahəsi üzrə mütəxəssis.

MÜHƏRRƏF ə. محرف təhrif olunmuş; dəyişdirilmiş.

MÜHƏRRƏM ə. محرم 1) ərəb qəməri təqviminin birinci ayı (*Kərbəla hadisələri bu ayda olduğundan şialər tərəfindən matəm ayı sayılır*); 2) haram edilmiş, qadağan olunmuş.

MÜHƏRRƏR ə. محرر yazılmış, yazılı.

MÜHƏRRƏRAT ə. محررات «mühərrər» c. yazılı şeylər.

MÜHƏRRİK ə. محرك 1) işlədən, hərəkətə gətirən; 2) oynadan, yerindən tərpədən; 3) təhrik edən; qızıışdıran.

MÜHƏRRİR ə. محرر 1) yazan, yazıçı; 2) redaktor.

MÜHƏRRİS ə. محرص təhrik edən, təşviq edən.

MÜHƏSSƏN ə. محسن gözəl iş, gözəl xasiyyət.

MÜHƏSSƏNAT ə. محسنات «mühəssən» c. gözəl işlər, gözəl xasiyyətlər.

MÜHƏSSƏL ə. محصل təhsil alan, tələbə.

MÜHƏSSİL ə. محصل 1) hasil edən, əmələ gətirən; 2) vergi toplayan məmur.

MÜHƏŞŞA ə. محشى || محشا 1) haşiyədə yazılmış; mətnin kənarlarında yazılmış qeyd; 2) kitab.

MÜHƏŞŞİ ə. محشى mətnin haşiyəsində qeyd yazan; haşiyə yazan.

MÜHƏVVƏL *ə.* محول 1) başqa hala salınmış; dəyişdirilmiş;
2) həvalə edilmiş, tapşırılmış, öhdəsinə verilmiş.

MÜHƏYYA *ə.* مهيا b a x mühəyyə.

MÜHƏYYƏ' *ə.* مهيا hazırlanmış, tədarük edilmiş.

MÜHƏYYİC *ə.* مهيج həyəcanlandıran, həyəcan oyadan.

MÜHƏYYİR *ə.* محير heyrətləndirən, təəccübləndirən.

MÜHƏZZƏB *ə.* مهذب 1) tərbiyəli, yüksək təhsilli; mədəni;
2) düzəldilmiş; 3) təmizlənmiş, təmiz.

MÜHƏZZİB *ə.* مهذب tərbiyə edən; müəbbi(yə).

MÜHƏZZİR *ə.* محذر çəkindirən, ehtiyatlandıran.

MÜHİB *ə.* مهيب təhlükəli, qorxulu, qorxunc.

MÜHİBANƏ *ə.* مهيب və f. انه qorxuducu halda, qorxunc surətdə.

MÜHİBB *ə.* محب 1) məhəbbət bəsləyən; sevən; 2) dost, yoldaş;
3) sözünün üstündə duran; sadıq.

MÜHİBBANƏ *ə.* محب və f. انه 1) sevərək, məhəbbətlə; 2) dost-
casına, yoldaşcasına.

MÜHİQQ *ə.* محق 1) haqq verən; 2) haqlı, doğru.

MÜHİL *ə.* محيل hiyləgər, fırıldaqçı.

MÜHİM(M) *ə.* مهم 1) mühüm, əsas; 2) əhəmiyyətli, maraq doğuran.

MÜHİMMAT *ə.* مهمات «mühim» c. 1) vacib olan şeylər; 2) ləvə-
zimat.

MÜHİMMƏ *ə.* مهمه vacib, mühüm iş.

MÜHİN *ə.* مهين yazıq, fəqir.

MÜHİT *ə.* محيط 1) əhatə edən, bir şeyin ətrafını alan; 2) insan
cəmiyyətinin yaşadığı təbii və ya ictimai şəraitin məcmusu; insanı
əhatə edən ictimai məişət şəraiti; 3) çevrə; 4) okean.

MÜHİYY *ə.* محي dirildən, canlandıran, həyat verən; ehyə edən.

MÜHYİ *ə.* محي dirildən, canlandıran, həyat verən.

MÜX *ə.* مخ 1) beyin, ağıl; 2) ilik.

MÜXABİR *ə.* مخابر məktublaşan, yazışan.

MÜXABİRƏ *ə.* مخابره məktublaşma, yazışma; xəbərləşmə.

MÜXADİNƏT *ə.* مخادنت dostluq, yoldaşlıq.

MÜXALİF *ə.* مخالف 1) zidd, əks, uyğun gəlməyən; 2) klassik muğamlardan birinin adı.

MÜXALİFƏT *ə.* مخالفت 1) düz gəlməmə, zidd olma; 2) hökumət siyasətinə qarşı çıxma; 3) müəyyən siyasətə qarşı çıxan partiya və ya qrup.

MÜXALİSƏT *ə.* مخالصة səmimi məhəbbət; səmimiyyət.

MÜXALİTƏ *ə.* مخالطة görüşmə, əlaqə.

MÜXASİM *ə.* مخاصم aralarında düşmənçilik, ədavət olan iki adamdan hər biri.

MÜXASİMƏ *ə.* مخاصمه iki adam arasındakı düşmənçilik; ədavət.

MÜXATƏB *ə.* مخاطب 1) müraciət olunan şəxs; 2) qrammatikada: ikinci şəxs.

MÜXATİB *ə.* مخاطب xitab edən, müraciət edən.

MÜXATİBƏ *ə.* مخاطبه xitab etmə, müraciət etmə.

MÜXATİLƏ *ə.* مخاطله aldatma, tovlama.

MÜXATİRƏ¹ *ə.* مخاطره xatırlama, yada salma.

MÜXATİRƏ² *ə.* مخاطره xətər toxundurma; təhlükə.

MÜXBİR *ə.* مخبر 1) bir hadisəni mətbuat vasitəsi ilə xəbər verən; 2) xəbəri olan, xəbərdar; 3) kimyada: laboratoriya sınaq şüşəciyi.

MÜXBİRÜL'ASAR *ə.* مخبر الآثار «*əsərləri xəbər verən*» qəzet.

MÜXBİRÜSSƏLTƏNƏ *ə.* مخبر السلطنة «*ölkənin xəbəri olan*» keçmişdə: İranda dövlət məmurlarına verilən ad.

MÜXƏDDİS *ə.* مخدس b a x müxərriş.

MÜXƏFFƏF *ə.* مخفف 1) yüngülləşdirilmiş, asanlaşdırılmış; 2) ixtisar edilmiş, qısaldılmış.

MÜXƏFFİF *ə.* مخفف 1) yüngülləşdirən, asanlaşdırın; 2) ixtisar edən, qısaldan.

MÜXƏLLA *ə.* خلا boşaldılmış, boş.

MÜXƏLLƏD *ə.* مخلد həmişəlik, daimi, əbədi.

MÜXƏLLƏF *ə.* مخلف ölən adamdan qalan mal, mülk, pul və s.; miras, irs.

MÜXƏLLƏFAT *ə.* مخلفات «*müxəlləf*» *c. t.* 1) miras, irs; 2) ev ləvazimatı.

MÜXƏLLƏFƏ *ə.* مخلفه əri ölmüş dul qadın.

MÜXƏLLİ *ə.* مخلى boşaldan, boşaldıcı.

MÜXƏMMƏR *ə.* مخمر mayalanmış, turşuyub qabarmış (*xəmir haqqında*).

MÜXƏMMƏS *ə.* مخمس 1) beşlik, beşqatlı; 2) riyaziyyatda: beş-bucaqlı; 3) ədəbiyyatda: beş misralı şeir.

MÜXƏMMİN *ə.* مخمن təxmin edən.

MÜXƏNNƏS *ə.* مخنث 1) kişiliyi olmayan; xonsa; 2) qadın xasiyyətli (*kişi haqqında*); 3) b a x **müxənnət**².

MÜXƏNNƏT¹ *ə.* مخنت burnunda danışan; tın-tın.

MÜXƏNNƏT² *ə.* مخنت namərd, etibarsız.

MÜXƏNNİQ *ə.* مخنق boğan, boğucu.

MÜXƏRRƏB *ə.* مخرب xarab edilmiş, yıxıb-dağıdılmış.

MÜXƏRRİB *ə.* مخرب b a x **müxrib**.

MÜXƏRRİŞ *ə.* مخرش qıcıqlandırان, qıcıqlandırıcı.

MÜXƏSSƏS *ə.* مخصص təyin edilmiş; ayrılmış; xüsusiləşdirilmiş.

MÜXƏSSƏSAT *ə.* مخصصات «*müxəssəs*» *c. t.* təyin edilmiş, ayrılmış məbləğ.

MÜXƏTTƏT *ə.* مخطط 1) xətt çəkilmiş; cizgili, cızılmış; 2) yivi olan; yivli; 3) plan, çertyoj.

MÜXƏYYƏL(Ə) *ə.* مخيلة || مخيل xəyala gətirilən.

MÜXƏYYƏLAT *ə.* مخيلات «*müxəyyəl(ə)*» *c.* xəyala gətirilənlər // *t.* xəyalat.

MÜXƏYYƏM *ə.* مخيم 1) çadır; 2) çadır qurulan yer, düşərgə.

MÜXƏYYƏR *ə.* مخير seçməkdə sərbəst olan, özü istədiyini seçən; ixtiyar sahibi.

MÜXƏYYİL *ə.* مخیل xəyala gətirən; zənn edən.

MÜXƏYYİLƏ *ə.* مخیله təxəyyül, təsəvvür; fantaziya.

MÜXLİS *ə.* مخلص 1) səmimi; 2) xalis.

MÜXLİSANƏ *ə.* مخلص və *f.* انه saf və səmimi olaraq.

MÜXRƏC *ə.* مخرج çıxarılmış, kənar edilmiş.

MÜXRİB *ə.* مخرب xarab edən, yıxıb-dağıdan.

MÜXTƏFİ *ə.* مخفی gizli(n).

MÜXTƏLİT *ə.* مختلط qarışıq, müxtəlif.

MÜXTƏLİF *ə.* مختلف bir cür olmayan; növbənöv.

MÜXTƏL *ə.* مختل pozğun, pozulmuş, qarışmış.

MÜXTƏMƏR *ə.* مختمر gəlmə, acıma, turşuma (*xəmir və s. haq-qında*).

MÜXTƏNİQ *ə.* مختنق boğulmuş, boğuq.

MÜXTƏRE' *ə.* مخترع ixtira edən, icad edən; yaradan.

MÜXTƏSS *ə.* مختص yalnız bir adama və ya bir şeyə xas olan; məxsus.

MÜXTƏSƏR *ə.* مختصر ixtisar edilmiş, qısaldılmış.

MÜXTƏSƏRƏN *ə.* مختصراً müxtəsər olaraq; qısaca.

MÜXTƏZƏN *ə.* مختزن xəzinəyə qoyulmuş, anbara yığılmış.

MÜXTƏZİN *ə.* مختزن xəzinəyə qoyan, anbara yığan.

MÜXTİR *ə.* مخطر yada salan, xatirə gətirən; xatırladan.

MÜXTİRƏ *ə.* مخطره xatırlanan bir şeyi unutmamaq üçün yazılı qeyd.

MÜİD *ə.* معيد müəllimin köməkçisi.

MÜJDƏ *f.* مژده 1) xoş xəbər, yaxşı xəbər; 2) xoş xəbər gətirənə verilən hədiyyə; müştuluq.

MÜJDƏRƏS(AN) *ə.* مژده رسان || مژده رس müştuluq gətirən; müştuluqçu.

MÜJƏ *ə.* مژه kirpik.

MÜJGAN *ə.* مژگان «müjə» *c.* 1) kirpiklər; 2) *t.* kirpik.

MÜKAFAT *ə.* مكافات 1) təltif; 2) bəxşiş, hədiyyə; 3) haqq, muzz; 4) cəza.

MÜKALİMƏ *ə.* مکالمه danışiq, söhbət, müsahibə, dialoq.

MÜKARİ *ə.* مکاری icarə ilə heyvan işlədən adam.

MÜKAŞİFƏ *ə.* مكاشفه 1) kəşf etmə, aşkar etmə, bürüzə vermə; 2) sirr açma, sirrin üstünü açma; 3) ifşa etmə.

MÜKATİB *ə.* مكاتب 1) məktublaşan, yazışan; 2) müxbir.

MÜKATİBƏ *ə.* مكاتبه məktublaşma, yazışma.

MÜKƏDDƏR *ə.* مكر 1) kədərlənmiş, qəmlənmiş; 2) bulaşmış; bulanıq.

MÜKƏDDİR *ə.* مكر 1) kədərləndirən, qəmləndirən; 2) bulaşdıran, bulanıq edən.

MÜKƏ'ƏB *ə.* مكعب 1) kub; 2) kubvari, kubşəkilli.

MÜKƏHHƏL *ə.* مكحل sürmə çəkilmə, sürmələnmə; sürməli (*göz haqqında*).

MÜKƏLLƏF *ə.* مكلف 1) bir vəzifəni yerinə yetirməyə və ya bir işi görməyə məcbur edilən; 2) yetkinlik, həddi-bülüğa çatmış; 3) məsul, cavabdeh, borclu; 4) təntənəli, dəbdəbəli, təmtəraqlı.

MÜKƏLLƏFİYYƏT *ə.* مكلفيت 1) bir vəzifəni yerinə yetirməyə və ya bir işi görməyə məcbur olma; 2) dövlət və ya yerli sosial ehtiyacları təmin etmək üçün əhalinin icra etməli olduğu vəzifə, iş.

MÜKƏLLƏL *ə.* مكمل 1) qiymətli daş və s. ilə işlənmiş; 2) müvəffəqiyyətlə nəticələnən; 3) əklil qoyulmuş.

MÜKƏLLİF *ə.* مكلف 1) təklif edən; 2) tapşırığı yerinə yetirməyə məcbur edən; 3) çətinləşdirən, ağırlaşdırən.

MÜKƏRRƏM *ə.* مكرم 1) möhtərəm, hörmətli; 2) səxavətli, əliaçıq, cömərd.

MÜKƏRRƏMƏN *ə.* مكرماً 1) hörmətlə; 2) səxavətlə.

MÜKƏRRƏR *ə.* مكرر 1) təkrar olunmuş, təkrarlanmış; 2) bir neçə dəfə, dəfələrlə; 3) avtomatik; avtomat.

MÜKƏRRƏRƏN ə. مكرراً təkrar olaraq; təkrarən.

MÜKƏRRİR ə. مكرر təkrar edən, təkrarlayan.

MÜKƏSSƏR ə. مكسر qırılmış, sınmış; çilik-çilik olmuş.

MÜKƏVVƏN ə. مكون yaradılmış, meydana gətirilmiş, xəlv olunmuş.

MÜKƏVVİN ə. مكون yaradan, meydana gətirən, xəlv edən.

MÜKİBB ə. مكب başını aşağı salıb öz işi ilə məşğul olan.

MÜKÖVKƏB ə. مكوكب 1) ulduzlu (*səma*); 2) ulduz şəklinə salınmış, ulduz şəklində düzəldilmiş.

MÜKRİM ə. مكرم qonaqsevən, qonaqpərvər.

MÜKTƏFİ ə. مكتفى kifayətlənən, qane olan.

MÜKTƏSƏB ə. مكتسب qazanılan, əldə edilən.

MÜKTƏSİB ə. مكتسب qazanan, əldə edən.

MÜQABİL ə. مقابل 1) qarşı; 2) bir şeyin qarşısında olan, qarşdakı; 3) üzbəüz, qabaq-qabağa, qarşı-qarşıya; 4) qarşılıqlı; 5) övöz edən // övöz, ekvivalent; 6) ödənilmə, qarşılıq.

MÜQABİLƏ ə. مقابله 1) qarşılıq, uyğunluq; 2) qarşılaşma, qarşı gəlmə; 3) birinin oxuduqlarına başqalarının qulaq asması və onun səhvlərini düzəltməsi (*əsasən Qur'an haqqında işlədilir*); 4) üzbəüz oturub Qur'an oxuma.

MÜQARİB ə. مقارب bir-birinə yaxın olan.

MÜQARİBƏT ə. مقاربت 1) yaxın olma, yaxınlaşma, yaxınlıq; 2) cinsi əlaqədə olma.

MÜQARİN ə. مقارن 1) bitişmiş, birləşmiş; 2) eyni zamanda olan, zaman etibarilə birgə cərəyan edən // sinxron; 3) astronomiyada: bir-birinə yaxınlaşmış (*ulduzlar haqqında*).

MÜQARİNƏ(T) ə. مقارنه || مقارنت 1) bitişmə, birləşmə, yaxınlaşma; 2) astronomiyada: ulduzların bir-birinə yaxınlaşması.

MÜQASİMƏ ə. مقاسمه paylaşdırma, bölüşdürmə.

MÜQATİLƏ ə. مقاتله 1) çarpışma, vuruşma, döyüşmə; 2) bir-birini öldürmə, bir-birini qətlə yetirmə.

MÜQAVİLƏ ə. **مقاوله** bağlaşma, saziş.

MÜQAVİLƏNAMƏ ə. **مقاوله نامه** və f. **نامه** bağlaşma sənədi.

MÜQAVİM ə. **مقاوم** müqavimət göstərən, qarşı duran.

MÜQAVİMƏT ə. **مقاومت** 1) zorakı hərəkətə qarşı durma; 2) fiziki: təsirə qarşı əks-təsir.

MÜQAYİSƏ ə. **مقايسه** 1) ölçmə, ölçü; 2) qarşılaşdırma, tutuşdurma.

MÜQBİL ə. **مقبل** 1) gələn, sonra gələn, qarşıda gələn; 2) bəxtiyar, xoşbəxt.

MÜQBİLİYYƏT ə. **مقبليت** bəxtiyarlıq, xoşbəxtlik.

MÜQDİM ə. **مقدم** bir işə başlayan.

MÜQƏDDƏM ə. **مقدم** 1) əvvəl, qabaq, qabaqkı; 2) qabaqda gədən, öndə olan; 3) irəli sürülən, təklif olunan; 4) başçı, rəhbər, rəis; 5) sələf; 6) avanqard, qabaqcıl.

MÜQƏDDƏR ə. **مقدر** 1) qismət, tale, alın yazısı; 2) təyin olunmuş, miqdarı müəyyən edilmiş; 3) əski, keçmiş; 4) qədir-qiyəməti olan, hörmətli, möhtərəm.

MÜQƏDDƏRAT ə. **مقدرات** «*müqəddər*» c. t. tale, qismət.

MÜQƏDDƏRƏTÜL'ÜMMƏ ə. **مقدرة الامم** xalq malı.

MÜQƏDDƏS ə. **مقدس** 1) ən əziz, ən istəklili şey; 2) tutiya; 3) Allah, peyğəmbər və imamlara münasibəti ifadə edən epitet; 4) ziyarətgah.

MÜQƏDDİM ə. **مقدم** təqdim edən; verən.

MÜQƏDDİMƏ ə. **مقدمه** 1) qabaq hissə (*gəmidə, qatarda və s.*); 2) ərəfə; 3) ön söz, giriş; 4) preambül.

MÜQƏ"ƏR ə. **مقعر** 1) qırıqlarından ortasına doğru çuxurlanan (*nimçə və s. haqqında*); 2) qəliz, təmtəraqılı (*ifadə haqqında*).

MÜQƏFFA ə. **مقفى || مقفا** qafiyəli; qafiyələndirilmiş.

MÜQƏFFƏL ə. **مقفل** qıfıllanmış, qıfılla bağlanmış.

MÜQƏLLİB ə. **مقلب** dəyişdirən, bir qəlibdən başqa qəlibə salan, çevirən.

MÜQƏLLİD *ə. مقلد* 1) təqlid edən, təqlidçi // yamsılayan; 2) artist // komediya artisti; 3) ardıcıl, müqabil; 4) qəlp şey qayıran, saxtakar; 5) oxşadan.

MÜQƏLLİDANƏ *ə. مقلد və f. انه* təqlid edircəsinə, təqlid edərək.

MÜQƏNNƏN *ə. مقنن* 1) qanuniləşdirilmiş, normalaşdırılmış; 2) həyata keçirilməsi mümkün olan.

MÜQƏNTƏRƏ *ə. مقنطره* 1) qübbə, günbəz; 2) bir neçə günbəzi olan bina; 3) külli miqdarda toplanmış (*şey haqqında*); 4) Günəş sistemi; 5) paralel.

MÜQƏRNƏS *ə. مقرنس* 1) günbəz kimi dəyirmi; qübbəvari; 2) yapma naxışlarla bəzədilmiş (*bina haqqında*).

MÜQƏRRƏB *ə. مقرب* yaxınlaşmış, yaxın. **Müqərrəbi-dərgah** *مقرب درگاه* saraya yaxın adam, hökmdarın yaxın adamı.

MÜQƏRRƏR(Ə) *ə. مقرر || مقرر* 1) qərarlaşdırılmış, qərar verilmiş; 2) yəqin, şübhəsiz; 3) ifadə olunmuş, söylənilmiş; 4) hazır.

MÜQƏRRİB *ə. مقرب* yaxınlaşdırın.

MÜQƏSSƏM *ə. مقسم* qisimlərə ayrılmış; bölünmüş.

MÜQƏSSƏT *ə. مقسط* bir neçə hissəyə bölünmüş; parçalanmış.

MÜQƏSSƏTƏN *ə. مقسطاً* bir neçə hissəyə bölünərək, parça-parça.

MÜQƏSSİM *ə. مقسم* qisimlərə ayıran; bölən.

MÜQƏSSİR *ə. مقصر* təqsirkar, təqsirli, suçlu.

MÜQƏŞŞƏR *ə. مقشر* qabığı soyulmuş (*noxud, lobyə və s. haqqında*).

MÜQƏTTƏ' *ə. مقطع* kəsik, kəsilmiş, kəsili.

MÜQƏTTƏAT *ə. مقطعات* «*müqəttə'*» c. kəsiklər, kəsilmiş şeylər.

MÜQƏTTƏR *ə. مقطر* 1) damcılandırılmış, damcı halına gəlmiş; 2) distillə edilmiş, süzgəcdən keçirilmiş.

MÜQƏVVƏ *ə. مقوى || مقوا* 1) möhkəmləndirilmiş, qüvvətləndirilmiş; 2) karton; 3) şəkildən, kartondan və s. düzəldilmiş kiçik heykəl.

MÜQƏVVƏS *ə. مقوس* 1) yay kimi əyri; əyilmiş; 2) tağvarı, qövsşəkilli; 3) bükülmüş, əyilmiş.

MÜQƏVVİ *ə. مقوى* möhkəmləndirən, qüvvətləndirən.

MÜQƏVVIYAT *ə. مقويات «müqəvvi» c. bədəni qüvvətləndirən dərmanlar.*

MÜQƏYYƏD *ə. مقيد 1) bağlı, bağlanmış; 2) zəncirlənmiş; 3) şəraitlə əlaqədar, əlaqəli; 4) qeyd olunmuş; yazılmış; 5) bənd, paraqraf; 6) muğayat.*

MÜQƏYYİD *ə. مقيد qeyd edən.*

MÜQİM *ə. مقيم 1) oturan, yaşayan, sakin; 2) daimi, həmişəlik.*

MÜQİRR *ə. مقرر iqrar edən; doğrunu söyləyib yalanı gizlətməyən.*

MÜQMİR(Ə) *ə. مقمره || مقمر Ayın işıqlandırdığı (gəcə haqqında).*

MÜQNE' *ə. مقنع qənaətləndirən, qənaətbəxş, qane edən.*

MÜQTƏBƏS *ə. مقتبس 1) iqtibas olunmuş, götürülmüş; 2) istifadə olunmuş.*

MÜQTƏBİS *ə. مقتبس 1) iqtibas edən, götürən; 2) istifadə edən.*

MÜQTƏDA *ə. مقتدا 1) nümunə ola bilən, nümunə sayılan; 2) öndə olan, qabaqda gedən; 3) rəis, başçı, rəhbər.*

MÜQTƏDİ *ə. مقتدى nümunə hesab edən, nümunə sayan.*

MÜQTƏDİR *ə. مقتدر qüdrətli, güclü, qüvvətli; bacarıqlı.*

MÜQTƏFİ *ə. مقتفى birisinin ardınca gedən.*

MÜQTƏZA *ə. مقتضا 1) lazım olan, lazımlı, lazımı; 2) qanun və ya fərmana əsasən olan, yazılan.*

MÜQTƏZƏYAT *ə. مقتضيات «müqtəzi» c. lazımı şeylər, lazım olanlar.*

MÜQTƏZİ *ə. مقتضى 1) lazımlı edən, vacib edən; 2) qanun və ya fərmana əsasən yazan.*

MÜL *f. مل şərab, çaxır.*

MÜLAHİZƏ *ə. ملاحظه 1) seyr etmə, baxma; 2) nəzarət etmə, müşahidə etmə; 3) hərtərəfli götür-qoy etmə; 4) fikir, düşüncə.*

MÜLAİBƏ *ə. ملاعبه 1) oyun, əyləncə; 2) zarafat.*

MÜLAİM *ə. ملائم b a x mülayim.*

MÜLAİMANƏ *ə. ملائم və f. انه b a x mülayimanə.*

MÜLAİMƏT *ا. ملائمت* b a x mülayimət.

MÜLAQİ *ا. ملاقى* 1) görüşən; 2) birləşən, qovuşan; 3) müsahib, həmsöhbət.

MÜLAMİSƏ *ا. ملاسمه* bir-birinə toxunma; təmas.

MÜLASİQ *ا. ملاصق* bitişik, yapışiq.

MÜLATİFƏ *ا. ملاطفه* 1) yaxşı rəftar; mülayimlik; 2) lətifə söyləmə.

MÜLAYİM *ا. ملايم* 1) uyğun, yararlı; 2) ləyaqətli, layiq; 3) yumşaq, incə.

MÜLAYİMANƏ *ا. ملايم انه* mülayimcəsinə, mülayimliklə.

MÜLAYİMƏT *ا. ملايمت* 1) uyğunluq, yararlılıq; 2) ləyaqətlilik, layiq olma; 3) yumşaqlıq, incəlik.

MÜLƏBBƏS *ا. ملابس* libas geyinmiş; geyimli, paltarlı.

MÜLƏQQƏB *ا. ملقب* 1) ləqəb verilmiş, ləqəb qoyulmuş, ləqəbi olan; 2) adlandırılmış.

MÜLƏMMƏ' *ا. ملمع* 1) ala-bula, rəngarəng; 2) parlaq, parıldayan; 3) ədəbiyyatda: bir misrası başqa dildə olan şeir.

MÜLƏTTİF *ا. ملطف* incələşdirən, lətafətli edən.

MÜLƏVVƏN *ا. ملون* 1) rəngli, rəngarəng, əlvan; 2) rənglənmiş, boyanmış.

MÜLƏVVƏS *ا. ملوث* 1) bulaşiq, bulanmış; 2) pis, murdar; 3) nizamsız, qarışıq; 4) çirkli, kirli; 5) murdarlanmış, murdar olmuş.

MÜLƏVVİN *ا. ملون* rəngləyən, boyayan.

MÜLƏYYİN *ا. ملين* yumşaldıcı, yumşaldan.

MÜLĞA *ا. ملغى || ملغا* ləğv edilmiş.

MÜLHƏQ *ا. ملحق* 1) əlavə edilmiş, artırılmış; 2) tabe, başqasının hökmü altında olan; ilhaq edilmiş; 3) asılı, əlaqəli.

MÜLHƏQAT *ا. ملحقات* «mülhəq» c. 1) əlavələr; 2) mərkəzə tabe yerlər; 3) ilhaq edilmiş ərazilər.

MÜLHƏM *ا. ملهم* ilhama gəlmiş; ilhamlanmış.

MÜLHİD *ا. ملحد* Allaha inanmayan; dinsiz.

MÜLK *ə. ملك* 1) səltənət, dövlət, hökumət; 2) ölkə, məmləkət; 3) mülkiyyət, mal-mülk, malikanə; 4) tarixən mövcud olmuş torpaq mükəlləfiyyəti forması.

MÜLKARA *ə. ملك və f. آرا* ölkəni bəzəyən, məmləkəti abadlaşdıran.

MÜLKƏDAR *ə. ملك və f. دار* 1) mülk sahibi, torpaq sahibi; 2) bir və ya bir neçə kəndin sahibi.

MÜLKƏDARİ *ə. ملك və f. داری* mülkədarlıq.

MÜLKƏT *ə. ملكت* hökmdarlıq, şahlıq, səltənət.

MÜLKİ(YYƏ) *ə. ملكي || ملكيه* 1) dövlətə aid; dövləti; 2) qeyri-hərbi, qeyri-əsgəri.

MÜLKİYYƏT *ə. ملكيت* 1) mal-mülk; 2) yiyəlik, sahiblik haqqı; 3) vətəndaşlığa aid olan.

MÜLKPƏRVƏR *ə. ملك və f. پرور* öz mal-mülkünü sevən, onun qeydinə qalan.

MÜLTƏBİS *ə. ملتبس* başqasından fərqlənməyən; oxşar.

MÜLTƏCA *ə. ملّتا* pənah aparılan yer; pənah üçün müraciət olunan adam.

MÜLTƏCİ *ə. ملّجي* bir yerə pənah aparən, pənah gətirən.

MÜLTƏFİT *ə. ملتفت* 1) iltifat edən, iltifatlı; 2) qulaq asan; dinləyən, baxan; 3) diqqət göstərən; maraqlanan.

MÜLTƏHİB *ə. ملّتهب* 1) alovlanan, yanan; 2) şişib qızarmış, iltihab etmiş (*yara haqqında*).

MÜLTƏHİF *ə. ملّتهف* çox kədərli, qəmgin; yanan.

MÜLTƏHİQ *ə. ملّتحق* ilhaq olunmuş, qatılmış, birləşdirilmiş.

MÜLTƏİM *ə. ملّتم* yaxşı olan, sağalan, bitişən (*yara haqqında*).

MÜLTƏQA *ə. ملّقا* 1) görüş yeri, birləşmə yeri; 2) görüş.

MÜLTƏQİ *ə. ملّقي* 1) qarşılayan, görüşən; 2) qovuşan, birləşən.

MÜLTƏQİT *ə. ملّقط* yerdəki şeyi qaldıran, götürən.

MÜLTƏMƏS *ə.* ملتَمَس 1) iltimas olunan, xahiş edilən; 2) xahiş, iltimas, rica.

MÜLTƏMİS *ə.* ملتَمَس iltimas edən, xahiş edən, rica edən.

MÜLTƏSİQ *ə.* ملتَصِق 1) bitişik, yapışiq; 2) əlaqələndirilmiş, bitişdirilmiş.

MÜLTƏVİ *ə.* ملتَوى öyilmiş, öyri, bükülü.

MÜLTƏZİM *ə.* ملتَزِم lazımlı adama tərəfdar olan, lazım olan şeyi istəyən.

MÜLUK *ə.* ملوك «*məlik*» *c.* məliklər, hökmdarlar.

MÜLUKANƏ *ə.* ملوك və *f.* انه məliklərə, şahlara layiq; şahənə.

MÜLZƏM *ə.* ملزم 1) mübahisədə məğlub edilən; 2) ifşa edilmiş, işinin üstü açılmış.

MÜMANİƏT *ə.* ممانعت 1) mane olma, yol verməmə, əngəl törətmə; 2) maneə, maneçilik.

MÜMARİSƏ *ə.* ممارسه 1) təcrübə, səriştə; 2) gimnastik hərəkət.

MÜMARİSƏT *ə.* ممارست təcrübəlilik, məharət, ustalıq.

MÜMASİL *ə.* مماثل tay, bərabər, oxşar.

MÜMASİLƏT *ə.* مماثلت oxşarlıq, bənzəyiş.

MÜMASS *ə.* مماس təmas edən, toxunan, dəyən.

MÜMATİLƏ *ə.* مماطله uzatma, bu gün-sabaha salma.

MÜMAŞAT *ə.* مماشات 1) birlikdə getmə; yoldaşlıq; 2) yalandan öymə.

MÜMƏHHƏD *ə.* ممهد 1) yayılmış; 2) tənzim olunmuş.

MÜMƏHHİD *ə.* ممهد 1) yayan; 2) tənzim edən.

MÜMƏSSİL *ə.* ممثل 1) təmsil edən; 2) dərc edən, çap edən; 3) nümayəndə; 4) müqayisə edən.

MÜMƏYYƏZ *ə.* مميز ayrılmış, fərqləndirilən, fərqli.

MÜMƏYYİZ *ə.* مميز 1) ayıran, fərq qoyan, yaxşını pisdən seçən; 2) riyaziyyatda: onluq kəsrə tamlə kəsri ayıran vergül; 3) qrammatikada: vergül; 4) müfəttiş.

MÜMƏZZƏQ *ə.* ممزق yırtılmış, parçalanmış.

MÜMİD(D) *ə.* ممد 1) köməkçi, yardımçı; 2) uzadan, uzandıran.

MÜMİL(L) *ə.* ممل usandıran, təngə gətirən.

MÜMİT *ə.* ممیت öldürən, ölümünə səbəb olan.

MÜMKİN *ə.* ممكن mümkün, ola bilən.

MÜMKİNAT *ə.* ممكنات «*mümkın*» *c.* 1) mümkün olan şeylər, imkan daxilində olan şeylər; 2) *t.* maddi imkan; vəsait, pul.

MÜMLİ *ə.* مملی imla yazdıran.

MÜMSİK *ə.* ممسك xəsis, simic.

MÜMTAZ *ə.* ممتاز 1) başqalarından ayrılmış, seçilmiş; 2) imtiyazlı.

MÜMTAZİYYƏT *ə.* ممتازیت imtiyazlı olma; imtiyazlılıq.

MÜMTƏD(D) *ə.* ممتد davamlı, sürəkli, uzun sürən.

MÜMTƏHƏN *ə.* ممتحن imtahan edilən, sınaqdan keçirilən; sınanmış.

MÜMTƏHİN *ə.* ممتحن imtahan edən, sınaqdan keçirən; sınayan.

MÜMTƏNE' *ə.* ممتنع 1) imtina edən, razı olmayan; 2) imkanı, qabiliyyəti olmayan.

MÜMTƏNEÜTTƏSİR *ə.* ممتنع التأثير təsir edə bilməyən, təsiri mümkün olmayan.

MÜMTƏNƏ' *ə.* ممتنع imtina edilən, rədd edilən.

MÜMTƏNƏAT *ə.* ممتنعات «*mümtənə'*» *c.* imtina edilən şeylər, rədd edilən şeylər.

MÜMZA *ə.* مضا imzalanmış, imza edilmiş.

MÜMZİ *ə.* مضى imzalayan, imza edən.

MÜNACAT *ə.* مناجات 1) gizli söhbət, məxfi müsahibə; söhbət, müsahibə; 2) Allaha dua etmə; 3) Allaha xitabən yazılmış klassik şeir forması.

MÜNADİ *ə.* منادی çağıran, uca səsle elan edən; carçı.

MÜNADİMƏT *ə.* منادمت müsahib olma, həmsöhbətlik.

MÜNAFAT *ə.* منافات 1) mənafeyi bir-birinə zidd olan; əks, müxalif; 2) ayrılıq, ixtilaf; 3) uyğunsuzluq, uyuşmazlıq.

MÜNAFİ *ə.* منافى zidd olan, uyğun olmayan; uyuşmaz. **Münafi-yi-əxlaq** منافى اخلاق əxlaqa zidd.

MÜNAFİQ *ə.* منافق 1) ikiüzlü, riyakar; 2) ikitirəlik salan.

MÜNAFİRƏT *ə.* منافرت bir-birinə nifrət etmə.

MÜNAFİSƏ *ə.* منافسه bir-birinə qarşı rəqabət.

MÜNAKİHƏ *ə.* مناکحه nikah, kəbin.

MÜNAQİŞƏ *ə.* مناقشه 1) çəkişmə; 2) mübahisə, bəhsləşmə.

MÜNASİB *ə.* مناسب 1) uyğun, müvafiq; 2) yararlı, layiq; 3) riyaziyyatda: mütənasib. **Münasibi-hal** مناسب حال vəziyyətə uyğun.

MÜNASİBƏT *ə.* مناسبت 1) uyğunluq, müvafiqlik; 2) yarama, ləyaqətli olma; 3) əlaqə, rabitə, bağlılıq; 4) vasitə, vəsilə.

MÜNASİBXAN *ə.* مناسب və f. خوان yaltaq.

MÜNASİBXANİ *ə.* مناسب və f. خوانی yaltaqlıq.

MÜNASİFƏ(T) *ə.* مناصف || مناصفه iki bərabər hissəyə bölmə, yarıya bölmə.

MÜNASİFƏTƏN *ə.* مناصفتاً yarıbayarı, yarı-yarıya.

MÜNAVİBƏ *ə.* منابيه növbə ilə iş görmə; növbələşmə.

MÜNAVİBƏTƏN *ə.* مناوبتə növbə ilə, sıra ilə.

MÜNAVİLƏ *ə.* مناوله əl vermə, əl uzadıb görüşmə.

MÜNAZE' *ə.* منازع sözləşmə, mübahisə etmə.

MÜNAZE'FİH *ə.* منازع فيه davalı, mübahisəli.

MÜNAZİRƏ *ə.* مناظره 1) mübahisə, müzakirə; 2) etika dairəsinə mübahisə.

MÜNAZİRƏ(T) *ə.* منازعة || منازعت 1) söz davası, sözləşmə, mübahisə; 2) mübarizə.

MÜNAZİLƏ *ə.* منازلə yaşama, sakin olma.

MÜNBƏĞİ *ə.* منبغى yaraşan, layiq.

MÜNBƏİS *ə.* منبعت 1) göndərilmiş, göndərilən; 2) baş verən, irəli gələn.

MÜNBƏSİT *ə.* منبسط 1) açıq, aşkar; 2) ürəkaçan, sevindirən.

MÜNBİT ə. منبت bol məhsul verən, məhsuldar (*torpaq haqqında*).

MÜNBİTİ ə. منبتی məhsuldarlıq (*torpaq haqqında*).

MÜNCƏBİ ə. منجبی qurtaran.

MÜNCƏLİ ə. منجلی 1) zahirə çıxan; aşkar görünən; 2) açıq, aydın; 3) parlayan, ışıldayan.

MÜNCƏMİD ə. منجم dönmüş, donuq, buz bağlamış.

MÜNCƏR(R) ə. منجر 1) bir tərəfə çəkilən, sürüklənən; 2) axıra çatan, nəticələnən.

MÜNCƏZİB ə. منجذب 1) cəzb olunan, cəlb olunan, çəkilib gətirilmiş; 2) coşmuş, coşqun.

MÜNDƏFE' ə. مندفع keçmiş, keçən, olmuş.

MÜNDƏFIAT ə. مندفعات «*mündəfe'*» c. t. təkrarlanan (*xəstəlik və s. haqqında*).

MÜNDƏMİC ə. مندمج bir şeyin içərisinə girmiş, yerləşdirilmiş.

MÜNDƏRİC ə. مندرج b a x **mündəricə**.

MÜNDƏRİCAT ə. مندرجات «*mündəricə*» c. kitabın və s. içindəkilər.

MÜNDƏRİCƏ ə. مندرجه bir şeyin içində olan, içinə salınmış; basılmış, dərc edilmiş (*məqalə və s. haqqında*).

MÜNDƏRİS ə. مندرس 1) izi qalmamış, əsər-ələməti qalmamış; 2) yeyilib dağıdılmış, sürtülüb üzülmüş // köhnəlmiş, köhnə.

MÜNƏBBEH ə. منبه 1) oyadan, oyandırən; 2) diqqəti cəlb etdirən.

MÜNƏCCİM ə. منجم astroloq // astronom.

MÜN'ƏDİL ə. منعدل doğru yoldan çıxmış, yolunu azmış.

MÜN'ƏDİM ə. منعدم yox olan, mövcud olmayan.

MÜN'ƏKİS ə. منعكس 1) tərsinə dönmüş, çevrilmiş; 2) əks edilmiş, inikas etmiş; 3) refleks.

MÜNƏKKƏR ə. منكر qrammatikada: qeyri-müəyyənlikdə olan isim.

MÜNƏKKİR ə. منكر etiraf etməyən, inkar edən; bəyənməyən.

MÜN'ƏQİD ə. منعقد bağlanmış (*müqavilə, saziş və s. haqqında*) // baş tutmuş (*iclas və s. haqqında*).

MÜNƏQQA *ə. منقا* 1) təmizlənmiş, arıdılmış; 2) kağızqabıq (*badam və s. haqqında*).

MÜNƏQQƏH *ə. منقح* izah edilmiş, baxılmış, düzəldilmiş.

MÜNƏQQƏŞ *ə. منقش* 1) naxışlanmış, naxışla bəzədilmiş; 2) naxışlı, şəkilli.

MÜNƏQQƏT *ə. منقط* nöqtə qoyulmuş, nöqtələnmiş, nöqtəli.

MÜNƏQQİ *ə. منقى* təmizləyən, pak edən.

MÜNƏQQİD *ə. منقد* tənqid edən, tənqidçi.

MÜN'ƏTİF *ə. منعطف* 1) üzünü bir şeyə, bir adama tərəf çevirən; 2) bir adama diqqətlə qulaq asan.

MÜNƏVVƏR *ə. منور* nurlu, işıqlı, parlaq; ziyalı.

MÜNƏVVİM *ə. منوم* yuxuladan, yuxu gətirən (*dərman haqqında*).

MÜN'ƏZİL *ə. منعزل* 1) ayrılmış, bir tərəfə çəkilmiş; 2) vəzifədən çıxarılmış.

MÜNƏZZEH *ə. منزه* 1) təmizləyən, sağaldan; 2) yayındıran, azad edən, mücərrədləşdirən; 3) gəzintiyə aparan; 4) namuslu edən.

MÜNƏZZƏH *ə. منزه* 1) günahı olmayan, cinayətdən uzaq; 2) günahsız, təqsirsiz, xatasız; 3) təmiz, namuslu; 4) alicənab.

MÜNFƏHİM *ə. منفهم* başa düşülən; anlaşılan.

MÜNFƏİL *ə. منفعل* 1) təsirlənmiş, təsirli; 2) həyəcanlı; 3) utanan, utancaq; 4) xəcalət çəkən, xəcalətli.

MÜNFƏKK *ə. منفك* ayrılmış, sökülmüş, qopmuş.

MÜNFƏRİC *ə. منفرج* arası açıq; geniş.

MÜNFƏRİD *ə. منفرد* 1) yalnız, tək, tənha; 2) heç kəslə işi olmayan, təkbaşına həyat sürən; 3) subay.

MÜNFƏRİDƏN *ə. منفرداً* tək-tənha.

MÜNFƏSİX *ə. منفسخ* ləğv olmuş, puç olmuş.

MÜNFƏSİL *ə. منفصل* fasilələrə, fasiləli, ayrı.

MÜNFƏTEH *ə. منفتح* açılmış, açıq.

MÜNFİQ *ə. منفق* aliment verən.

MÜNHƏBİT *ə. منهبط* yuxarıdan aşağıya düşmüş; enmiş.

MÜNHƏDİB *ə. منحذب* 1) qozbel; 2) donqarlanmış.

MÜNHƏDİM *ə. منهدم* yıxılmış, xarab olmuş.

MÜNHƏDİR *ə. منحدر* enişli, mail.

MÜNHƏLL *ə. منحل* 1) həll olunmuş; 2) buraxılmış, tərxis olunmuş; 3) əridilmiş, ərinmiş.

MÜNHƏMİK *ə. منهك* bir işin üstünə bərk düşən.

MÜNHƏNİ *ə. منحنى* əyri, əyilmiş (*xətt və s. haqqında*).

MÜNHƏRİF *ə. منحرف* 1) sapmış, əyilmiş, əyri; 2) düz getməyən, əyilən; 3) dəyişilmiş; 4) sağlam olmayan; 5) çəp, qıyğacı.

MÜNHƏSİR *ə. منحصر* 1) hasarlanmış, məhdud; 2) yalnız bir şeyə və ya bir adama həsr edilmiş.

MÜNHƏSİRƏN *ə. منحصراً* həsr edilərək, yalnız bir şeyə və ya adama həsr edilərək.

MÜNHƏZİM¹ *ə. منهزم* pozulmuş; məğlub olmuş; məğlub.

MÜNHƏZİM² *ə. منهضم* həzm olunan.

MÜNHƏZİMƏN *ə. منهزماً* məğlub olaraq; məğlubiyyətlə.

MÜNHİ *ə. منهى* 1) bitirən, sona çatdıran, qurtaran; 2) təbliğ edən; 3) xəbər verən, xəbərçi // müxbir.

MÜNXƏNİQ *ə. منخنق* boğuş, boğulmuş.

MÜNXƏSİF *ə. منخسف* 1) üzü tutulmuş (*Ay haqqında*); 2) kölgə-də qalan, diqqəti cəlb etməyən.

MÜN'İ *ə. منعى* mane olma; maneçilik.

MÜNİB *ə. منيب* Allaha inanan, üzünü Allaha tutan.

MÜN'İM *ə. منعم* 1) nemət verən, adamları yedirib-içirdən; 2) yaxşı işlərlə məşğul olan; 3) dövlətli, varlı; 4) əliaçıq, səxavətli.

MÜN'İMANƏ *ə. منعم və f. انه* nemət verərək, adamları yedirib-içirdərək.

MÜNİR *ə. منير* nurlandıran, işıq verən, parlaq.

MÜNKƏR *ə. منكر* 1) inkar olunan, qəbul edilməyən; 2) şəriətcə qadağan edilən; 3) b a x **munkir** (*3-cü mənada*).

MÜNKƏRAT *ə.* منكرات «*münkər*» *c.* şəriətcə qəbul olunmayan şeylər.

MÜNKƏSİF *ə.* منكسف üzü tutulmuş (*Günəş haqqında*).

MÜNKƏSİR *ə.* منكسر 1) qırılmış, sınmış, parçalanmış; 2) qırıq, sınıq; 3) qəmli, tutqun.

MÜNKƏŞİF *ə.* منكشف 1) zahirə çıxmış; açıq, aşkar; 2) kəşf olunmuş, məlum olmuş.

MÜNKİR *ə.* منكر 1) inkar edən, qəbul etməyən; 2) təkzib edən, rədd edən; 3) Nəkir adlı yoldaşı ilə ölüləri qəbirdə sorğu-suala tutan mələikə.

MÜNQAD *ə.* منقاد müti, tabe, ram edimiş.

MÜNQƏBİZ *ə.* منقبض 1) büzülmüş, yığılmış; 2) sıxılmış, sıxıntı-lı; 3) qatı, sərt; 4) tibbdə: qəbiz olan.

MÜNQƏLİB *ə.* منقلب 1) başqa şəkklə düşmüş, şəklini dəyişmiş; 2) devrilmiş, çevrilmiş, yıxılmış.

MÜNQƏRİZ *ə.* منقرض 1) tükənmiş, bitmiş, nəslə kəsilmiş; 2) məhv edilmiş.

MÜNQƏSİM *ə.* منقسم bölünmüş, ayrılmış.

MÜNQƏTE' *ə.* منقطع 1) kəsilmiş, üzülmüş; 2) arxası gəlməyən, arası kəsilən.

MÜNQƏZİ *ə.* منقضى qurtarmış, bitmiş, tükənmiş (*vaxt haqqında*).

MÜNSƏBB *ə.* منصب dənizə və ya çaya tökülən, birləşən, qovuşan (*çay haqqında*).

MÜNSƏCİL *ə.* منسجل məhkəmə dəftərində qeyd olunmuş, adı dəftərə düşmüş.

MÜNSƏDD *ə.* منسد 1) tıxanmış, tıxaclanmış; 2) sədd çəkilmiş.

MÜNSƏLİX *ə.* منسلخ 1) soyulmuş, dərisi çıxarılmış; 2) axırı çatmış, son günü yetişmiş.

MÜNSƏLİK *ə.* منسلک bir tərqiətə girib ona inanma.

MÜNSƏNİ *ə.* منثنى əyri, əyilmiş, düz olmayan.

MÜNSƏRİF ə. مصرف 1) çəkilib gedən; gedən; 2) sərf olunan.

MÜNSƏRİH ə. منصرح açıq, aydın, zahirdə olan.

MÜNSİF ə. منصف 1) insafılı, ədalətli; 2) arbitr, jüri.

MÜNSİFANƏ ə. منصف və f. انه insafı, ədalətlə.

MÜNŞƏAT ə. منشآت «münşə» c. 1) yazıcının yazdığı əsərlər; 2) t. inşa yazmaq qaydaları haqqında məcmuə // inşa nümunələri toplanmış məcmuə; 3) məktublar; 4) t. ictimai-siyasi əhəmiyyətli məktubların surəti köçürülmüş məcmuə; 5) müəssisələr, idarələr.

MÜNŞƏQQ ə. منشق şaqqalanmış, yarılmış, parçalanmış.

MÜNŞƏİB ə. منشعب şöbələrə, qollara ayrılan.

MÜNŞƏREH ə. منشرح 1) açılan, genişlənən; 2) şərh olunan.

MÜNŞƏRİHÜLQƏLB ə. منشرح القلب b a x **münşərihüssədr**.

MÜNŞƏRİHÜSSƏDR ə. منشرح الصدر ürəyi açıq; fərhəli, şad.

MÜNŞİ' ə. منشى 1) katib; 2) yazıçı, müəllif; 3) yaradan, quran, təsis edən; 4) tərtib edən; tərtibçi.

MÜNTƏBE' ə. منطبع 1) basılmış, damğalanmış; 2) mülayim, gözəl.

MÜNTƏBİX ə. منطبخ bişmiş (*xörək haqqında*).

MÜNTƏBİQ ə. منطبق uyğun, müvafiq.

MÜNTƏFE' ə. منتفع istifadə edən; faydalanan.

MÜNTƏFİ ə. منتفى uzaqlaşdırılmış, qovulmuş, rədd edilmiş.

MÜNTƏFİH ə. منتفح şişkin, şişmiş; üfürülmüş, hava ilə dolmuş.

MÜNTƏHA ə. منتها 1) nəhayət, son, axır; 2) son dərəcə.

MÜNTƏHİ ə. منتهى sona çatan; bitən.

MÜNTƏHİB ə. منتهب qarət edən; qarətçi; çapovulçu.

MÜNTƏHİL ə. منتهل başqasının əsərini mənimsəyən, plagiathqla məşğul olan // plagiat.

MÜNTƏHİR ə. منتهر intihar edən, özünü öldürən.

MÜNTƏHİZ ə. منتهز fürsəti əldən verməyən, fürsətdən istifadə edən.

MÜNTƏXƏB ə. منتخب 1) seçilmiş, bəyənilmiş; 2) tay-tuş içəri-sində fərqlənən, ayrılan.

MÜNTƏXƏBAT *ə. منتخبات «müntəxəb» c.* 1) *t.* seçilmiş əsərlər toplusu; 2) *t.* antologiya.

MÜNTƏXİB *ə. منتخب seçən; seçici.*

MÜNTƏQİD *ə. منتقد tənqidçi.*

MÜNTƏQİL *ə. منتقل* 1) nəql edilən, keçən, köçən, keçirilən, köçürülən; 2) xəbərdar edilən, təsəvvür əldə edən; 3) yola gətirilmiş.

MÜNTƏLİQ *ə. منطلق buraxılmış, sərbəst, azad.*

MÜNTƏSİB¹ *ə. منتسب əlaqəli, rəbitəsi olan.*

MÜNTƏSİB² *ə. منتصب dirək kimi dikəldilmiş; dirək, paya.*

MÜNTƏSİF *ə. منتصف yarı olmuş; yarılanmış.*

MÜNTƏSİQ *ə. منتصق bir sıraya düzülmüş, bir sırada olan.*

MÜNTƏŞİR *ə. منتشر* 1) yayılmış; 2) çap edilmiş, nəşr olunmuş.

MÜNTƏVİ *ə. منطوي* 1) sarılmış, bükülmüş; 2) qapalı, bağlı; 3) qaradınmız, adamayovuşmaz.

MÜNTƏZƏM *ə. منظم* 1) sıralanmış, sıraya düzülmüş; 2) bir qərarda olan; düzgün; 3) tərtib edilmiş, nizama salınmış.

MÜNTƏZƏR *ə. منتظر gözlənilən, intizarı çəkilən.*

MÜNTƏZİM *ə. منظم sıralayan, sıra ilə düzən, nizama salan.*

MÜNTƏZİR *ə. منتظر* 1) intizar çəkən; gözləyən; 2) ümid bəsləyən.

MÜNTƏZİRƏN *ə. منتظرًا gözləyərək, gözləyə-gözləyə.*

MÜNTİC *ə. منتج nəticə verən; nəticələnən.*

MÜNTİN *ə. منتن pis iy verən, üfunət yayan.*

MÜNZƏC *ə. منضج* 1) yetişmiş (*yara haqqında*); 2) mədədə həzm edilmiş.

MÜNZƏCİR *ə. منزجر* 1) rədd edilmiş; 2) nifrət bəsləyən, iyrənən.

MÜNZƏL *ə. منزل nazil olmuş; göydən endirilmiş; endirilmiş.*

MÜNZƏMM *ə. منضم əlavə edilən, üstünə gələn.*

MÜNZƏR *ə. منظر* 1) möhlət verilmiş; 2) buraxılan.

MÜNZƏVİ *ə. منزوی tənha həyat keçirən; guşənişin.*

MÜNZƏVİYANƏ *ə. منزوی və f. انه tənha həyat keçirən kimi, guşənişin kimi.*

MÜNZİL *ə.* منزل aşağı düşürən; endirən.

MÜRAAT *ə.* مراعات riayət etmə; gözləmə.

MÜRABİT *ə.* رابط 1) ibadətə çox vaxt sərf edən; zahid; 2) bəzi ərəb ölkələrində: dərviş.

MÜRACİƏT *ə.* مراجعت 1) geri dönmə; qayıtma; 2) baş çəkmə; 3) boşanmış qadınla ikinci dəfə evlənmə, bir qadını boşayıb yenidən alma; 4) xitab etmə.

MÜRACİƏTNAMƏ *ə.* مراجعت və *f.* نامه bir adama və ya adamlara xitabən yazılmış müraciət.

MÜRADİF *ə.* مرادف b a x **mütəradif**.

MÜRAİ *ə.* مرأى ikiüzlü, riyakar.

MÜRAİYANƏ *ə.* مرأى və *f.* انه ikiüzlülüklə, riyakarcasına.

MÜRAFİƏ *ə.* مرافعه 1) mühakimə üsulu; 2) məhkəmə prosesi // məhkəmə, mühakimə; 3) müdafiəçinin nitqi.

MÜRAFİQ *ə.* مرافق 1) yoldaşlıq edən; 2) müşayiət edən.

MÜRAFİQƏT *ə.* مرافقت 1) yoldaşlıq; 2) müşayiət etmə.

MÜRAQİBƏ *ə.* مراقبه nəzər salma; baxma.

MÜRASILƏ *ə.* مراسله 1) yazışma, məktublaşma; 2) məktub.

MÜRAVİDƏ *ə.* مراوده arzu, istək, meyil.

MÜRD *f.* مرد ölmüş, gəbərmiş (*əsasən heyvan haqqında*).

MÜRDƏ *f.* مرده 1) ölü, meyit; 2) vəfat etmiş, ölmüş.

MÜRDƏDİL *f.* مرده دل 1) qəlbi ölü; ruhsuz; 2) rəhmsiz, daşürəkli.

MÜRDƏŞİR *f.* مرده شور b a x **mürdəşu(r)**.

MÜRDƏŞU(R) *f.* مرده شو || مرده شور ölüyuyan, yuyucu.

MÜRƏBBƏ *ə.* مربع 1) dördguşəli, dördküncü; 2) ədəbiyyatda: hər bəndi dörd misradan ibarət şeir; 3) riyaziyyatda: kvadrat.

MÜRƏBBƏ *ə.* مربا || مربى qənd və ya şəkər şərbətində bişirilən meyvə, giləmeyvə və mürəbbə.

MÜRƏBBİ *ə.* مربى tərbiyəçi.

MÜRƏBBİYƏ *ə.* مربيه tərbiyəçi qadın.

MÜRƏCCEH *ə.* مرجع başqalarından üstün tutan.

MÜRƏCCƏH *ə.* مرجع başqalarından üstün tutulan; üstün.

MÜRƏFFƏHƏN *ə.* مرفهًا rifah içində, gen-bolluqda yaşayaraq.

MÜRƏFFƏHÜLHAL *ə.* مرفه الحال yaşayışı gen-bolluqla, ehtiyacsız keçən; rifah halı yüksək olan.

MÜRƏXXƏM *f.* مرخم axırından bir və ya bir neçə hərfi qısal-dılmış (*söz haqqında*).

MÜRƏXXƏS *ə.* مرخص 1) rüsxətli, iznli; 2) vəkaləti olan // vəkil, müvəkkil.

MÜRƏQQƏ' *ə.* مرقع 1) yamaq qoyulmuş; yamanmış; 2) dərviş paltarı; 3) albom; 4) kəsilmiş (*qəzetdən və s. parça*).

MÜRƏQQƏƏ *ə.* مرقعه kağızda yazılmış hüsnxət nümunəsi.

MÜRƏQQƏQ *ə.* مرقق incəlmiş, incəldilmiş; nazik, nazikləşdirilmiş.

MÜRƏQQƏM *ə.* مرقم 1) yazılmış, yazılı; 2) nömrəsi olan; nömrəli, saylı.

MÜRƏKKƏB¹ *ə.* مركب 1) bir neçə ünsürdən ibarət olan; 2) birleşmiş, tərkibə daxil olmuş, tərkibə salınmış; 3) qurma, düzəltmə.

MÜRƏKKƏB² *ə.* مركب yazı yazmaq üçün rəngli maye boya.

MÜRƏKKƏBAT¹ *ə.* مركبات «*mürəkkəb*» *c.* 1) bir neçə ünsürdən ibarət olan maddələr; 2) qrammatikada: tərkiblər // mürəkkəb sözlər.

MÜRƏKKƏBAT² *ə.* مركبات sitrus bitkiləri.

MÜRƏSSƏ' *ə.* مرصع 1) qiymətli daş-qaşla bəzədilmiş, cavahiratla zinət verilmiş; 2) iki misrası həmahəng və uyğun olan (*şeir haqqında*).

MÜRƏSSƏM *ə.* مرسم 1) yazılmış, cızılmış; 2) rəsmlı, şəkili.

MÜRƏSSƏS *ə.* مرصص qalay və ya qurğuşunla lehimlənmiş; ağardılmış.

MÜRƏTTƏB *ə.* مرتب 1) tərtib olunmuş; sıralanmış; 2) qaydaya salınmış; nizamlanmış; 3) tərtibli; müntəzəm.

MÜRƏTTİB *ə.* مرتب 1) tərtib edən, tərtibçi; 2) mətbəədə hərf yığan işçi.

MÜRƏFFƏH *ə.* مرفه rifah içində, gen-bolluqda yaşayan.

MURƏVVƏQ *ə.* مروق 1) süzülüb durulmuş; 2) şəffaf, duru, saf.

MÜRƏVVİC *ə.* مروج rəvac verən, yayan, gözlədən. **Mürəvvici-əfkar** افكار مروج fikirləri yayan (*qəzet, məcmuə və s. haqqında*).

MÜRĞ *f.* مرغ quş. **Mürği-dil** مرغ دل «ürək quşu» *m.* könül, ürək. **Mürği-səbah (səhər)** (سحر) مرغ صباح «sabah (səhər) quşu» 1) *m.* bülbül; 2) *m.* xoruz.

MÜRĞAB *f.* مرغاب 1) suquşu; 2) ördək.

MÜRĞBAZ *f.* مرغاباز quşbaz.

MÜRİD *ə.* مرید 1) şagird; 2) tərəfdar, ardıcıl; 3) bir təriqətdə şeyx və ya müridin ardınca gedən adam.

MÜRR¹ *ə.* مر 1) acı; 2) kədərli, qəmli; 3) *m.* ağır.

MÜRR² *ə.* مر ətirli qatran.

MÜRSƏL *ə.* مرسل 1) göndərilmiş, yollanmış; 2) peyğəmbər; 3) elçi.

MÜRSƏLAT *ə.* مراسلات «mürsəl» *c.* göndərilmiş şeylər.

MÜRSİL *ə.* مرسل göndərən, yollayan.

MÜRŞİD *ə.* مرشد 1) yol göstərən, təlimat verən rəhbər; 2) müridlərə rəhbərlik edən təriqət başçısı.

MÜRŞİDANƏ *ə.* مرشدانə *və f.* انه mürşid kimi.

MÜRТАZ *ə.* مرتاض 1) pəhrizkar, günahdan çəkinən; 2) tərkidünya, zahid, rahib, asket.

MÜRTƏCƏ' *ə.* مرتجع irticaçı.

MÜRTƏCİ *ə.* مرتجى ümidvar olan; arzu edən.

MÜRTƏCİL *ə.* مرتجل 1) bədahətən şeir deyən; 2) hazır cavab.

MÜRTƏD(D) *ə.* مرتد 1) dönük, məsləkindən dönmüş; 2) islam dinindən çıxıb öz əvvəlki dininə qayıtmış; 3) yüngül söyüş məqamında işlədilir.

MÜRTƏFƏ' *ə.* مرتفع yüksəlmiş, yüksək, uca.

MÜRTƏİD *ə.* مرتعد hürküb titrəyən.

MÜRTƏKİB *ə.* مرتكب 1) pis, yaramaz işlər görən; 2) günaha, cinayətə əl atmış.

MÜRTƏSƏM *ə.* مرتسم rəsmli, şəkilli.

MÜRTƏŞEH *ə.* مرتشح b a x **mütərəşşeh**.

MÜRTƏŞİ *ə.* مرتشى rüşvətxor, rüşvət alan.

MÜRTƏZA *ə.* مرتضا bəyənilmiş, seçilmiş (*Həzrət Əlinin ləqəbi*).

MÜRTƏZƏVİ *ə.* مرتضوی Həzrət Əli Mürtezaya aid olan.

MÜRUG *ə.* مروج «*mərg*» *c.* çayırılar.

MÜRUR *ə.* مرور 1) keçmə, ötmə; 2) getmə, axma, cərəyan etmə.

Əla müruri-zəman *ə.* على مرور زمان zaman keçdikcə.

MÜRURİYYƏ *ə.* مروريه 1) yol sənədi; 2) sərhədi keçmək üçün alınan rüsum.

MÜRÜVVƏT *ə.* مروت b a x **mürvət**.

MÜRÜVVƏTMƏND *ə.* مروت və *f.* مند b a x **mürüvvətpərvər**.

MÜRÜVVƏTPƏRVƏR *ə.* مروت və *f.* پرور b a x **mürvətpərvər**.

MÜRVƏT *ə.* مروت 1) mərdlik, 2) insana yaraşan sifət; insaniyyət; 3) mərhəmət, şəfqət.

MÜRVƏTPƏRVƏR *ə.* مروت və *f.* پرور mür(üv)vətli, şəfqətli.

MÜRZİƏ *ə.* مرضعه uşağa süd verən, uşaq əmizdirən // süd anası.

MÜSAB¹ *ə.* مثاب savab qazanan.

MÜSAB² *ə.* مصاب düşar olan, giriftar olan.

MÜSABİQƏ(T) *ə.* مسابقه || مسابقت 1) yarışma; 2) qabaqlama, ötüb-keçmə; 3) konkurs.

MÜSABİRƏ *ə.* مصابره səbr etmə; qatlanma.

MÜSADİF *ə.* مصادف təsadüf edən, rast gələn.

MÜSADİFƏT *ə.* مصادفت təsadüf etmə, rast gəlmə.

MÜSADİQƏT *ə.* مصادقت səmimilik, sadıqlıq.

MÜSADİMƏ *ə.* مصادمه bir-birinə çırpılma, toqquşma.

MÜSADİRƏ *ə.* مصادره 1) hökumət və ya məhkəmə orqanlarının qərarına əsasən, bir şəxsin və yaxud təşkilatın müəyyən mal-mülkünün və ya bütövlükdə var-yoxunun əvəzsiz əlindən alınması; 2) zəbt etmə.

MÜSAİD *ə. مساعد* 1) kömək edən; 2) əlverişli, münasib.

MÜSAİDƏ(T) *ə. مساعدت || مساعده* 1) yardım, kömək; 2) izn, icazə, rüsxət.

MÜSAFAT *ə. مصافات* səmimi məhəbbət, saf sevgi.

MÜSAFİHƏ *ə. مصافحه* 1) əlini sıxma, əl verib görüşmə; 2) gör-sənmə; bir-birinə tərəf irəliləmə; 3) yüngülcə toxunma.

MÜSAFİR *ə. مسافر* 1) səfər edən; yolçu; 2) qonaq, mehman.

MÜSAFİRƏT *ə. مسافرت* 1) səfər, səfər etmə; 2) mehman olma, qonaq olma; qonaqlıq.

MÜSAFİRXANƏ *ə. مسافر خانه* və *f. خانه* mehmanxana, qonaq evi.

MÜSAĞ *ə. مساغ* icazə verilmiş, müsaidə olunmuş.

MÜSAHİB *ə. مصاحب* 1) söhbət edən; həmsöhbət; 2) keçmişdə: böyük adamların yanında olub, onu öz lətifə və söhbətləri ilə məşğul edən adam; 3) dost.

MÜSAHİBƏ *ə. مصاحبه* 1) söhbətləşmə; 2) b a x **müsahibət**.

MÜSAHİBƏT *ə. مصاحبت* 1) söhbət etmə, söhbət; 2) dostluq.

MÜSALİHƏ *ə. مصالحه* 1) bir-biri ilə sülh bağlama; sülh; 2) barışiq.

MÜSALİHƏDDİN *ə. مصالح الدين* dinin yaxşısı, yaxşı din.

MÜSALİMƏT *ə. مسالمت* 1) barışma; 2) salamatlıq.

MÜSAMİHƏ *ə. مسامحه* 1) səhlənkarlıq, başısoyuqluq; 2) əfv etmə; bağışlama; 3) üzr istəmə, üzrxahlıq etmə; üzr.

MÜSAMİHƏKAR *ə. مسامحه* və *f. کار* 1) güzəşt edən, əfv edən; bağışlayan; 2) səhlənkar, başısoyuq.

MÜSAMİHƏKARANƏ *ə. مسامحه* və *f. کارنه* səhlənkarcasına, başısoyuqluqla.

MÜSAMİRƏ *ə. مسامره* 1) axşam yığıncağı // axşam tamaşası; 2) gecə söhbəti; 3) açıq mühazirə; 4) konsert.

MÜSARİƏ *ə. مصارعه* 1) güləşmə, güləş; 2) pəhləvanlıq.

MÜSAVAT *ə. مساوات* bərabərlik, tənlik.

MÜSAVİ *ə. مساوی* bərabər, tən.

MÜSAYİFƏ *ə.* مسافه qılınclaşma, qılıncla vuruşma.

MÜSBƏT *ə.* مثبت 1) sübut olunmuş, etiraz doğurmayan; 2) qəbul oluna bilən; yaxşı; 3) riyaziyyatda: sıfırdan böyük.

MÜSEYQƏL *ə.* مصيقل cılalanmış, silinib təmizlənmiş; pardaqlanmış; sığallanmış, tumarlanmış, hamarlanmış.

MÜSEYYİB *ə.* مسيب diqqətsiz, etinasız.

MÜSEYYİBANƏ *ə.* مسيب və f. انه diqqətsizcəsinə, etinasızlıqla.

MÜSƏBBƏ' *ə.* مبيع yeddilik.

MÜSƏBBƏB *ə.* مسبب 1) səbəb olmuş, səbəb olan; 2) səbəbi göstərilən.

MÜSƏBBİB *ə.* مسبب 1) səbəbkar; 2) səbəbini göstərən.

MÜSƏCCƏ' *ə.* مسجع ədəbiyyatda: qaflyəli nəsr // səc.

MÜSƏCCƏL *ə.* مسجل qeydə alınmış, qeydiyyatı aparılmış, qeydiyyata düşmüş.

MÜSƏDDƏQ *ə.* مصدق 1) təsdiq olunmuş, doğru sayılmış; 2) yoxlanmış.

MÜSƏDDƏR *ə.* مصدر 1) əvvələ salınmış, önə keçirilmiş; 2) sədr olmuş, başçı edilmiş.

MÜSƏDDƏS *ə.* مسدس 1) altılıq; 2) riyaziyyatda: altıbucaqlı; 3) ədəbiyyatda: altı misralı şeir.

MÜSƏDDİD *ə.* مسدد 1) doğru yola şövq edən; 2) sədd çəkən.

MÜSƏDDİQ *ə.* مصدق 1) təsdiq edən, doğru sayan; 2) yoxlayan, yoxlayıcı.

MÜSƏFFA *ə.* مصفا || مصفى 1) saf, təmiz, qarışıq olmayan; 2) süzülmüş, saflaşdırılmış.

MÜSƏFFİ *ə.* مصفى saflaşdıran, təmizləyən.

MÜSƏĞGƏR *ə.* مصغر kiçildilmiş, kiçik.

MÜSƏĞGİR *ə.* مصغر kiçildən, balacalaşdıran.

MÜSƏHHƏH *ə.* مصحح təshih olunmuş; düzəldilmiş, redaktə edilmiş.

MÜSƏHHİH *ə.صح* 1) təshih edən; düzəldən; 2) korrektor.

MÜSƏXXƏR *ə.مسخر* zəbt olunmuş, tutulmuş, işğal edilmiş.

MÜSƏXXİR *ə.مسخر* zəbt edən, tutan, işğal edən // işğalçı // qəsbkar.

MÜSƏKKİN *ə.مسكن* ağrının qarşısını alan; sakitləşdirən, ağrıkəsən.

MÜSƏLLA *ə.مصلی || مصلّا* 1) namaz qılmaq üçün yer, namaz qılınan yer; 2) ölü namazı qılmaq üçün məscid yanında meydança; 3) quraqlıq zamanı Allahdan yağış istəmək məqsədi ilə çöldə açıqlıqda qılınan namaz.

MÜSƏLLƏH *ə.مسلح* silahlı, silahlanmış.

MÜSƏLLƏHƏN *ə.مسلحًا* silahlanaraq.

MÜSƏLLƏM *ə.مسلم* 1) təslim edilmiş; 2) şübhəsiz, etirazsız.

MÜSƏLLƏMAT *ə.مسلمات* «*müsəlləm*» c. təslim edilmiş şeylər.

MÜSƏLLƏS *ə.مثالث* 1) üçlük; 2) üçqat; 3) üç şeydən ibarət olan; 4) riyaziyyatda: üçbucaq; 5) ərəb əlifbasında: üç nöqtəsi olan (*hərf*).

MÜSƏLLƏSAT *ə.مثالثات* «*müsəlləs*» c. t. triqonometriya.

MÜSƏLLƏT *ə.مسلط* ələ keçirilmiş, hakimiyyəti altına alınmış.

MÜSƏLLİ¹ *ə.مصلی* 1) gündə beş dəfə namaz qılan // molla; 2) xeyir-dua verən (*ağsaqqal*).

MÜSƏLLİ² *ə.مصلی* cıdırda ikinci yeri tutan at.

MÜSƏLLİM *ə.مسلم* təslim edən.

MÜSƏLLİT *ə.مسلط* 1) yiyələnən, ələ keçirən, malik olan; 2) hakimiyyəti altına alan.

MÜSƏLMAN *ə.مسلمان* b a x **müsliman**.

MÜSƏLMANAN *ə.مسلمانان* müsəlmanlar.

MÜSƏLMANİ *ə.مسلمانی* müsəlmanlıq.

MÜSƏLSƏL *ə.مسلسل* 1) silsilə şəklində olan; silsiləli; 2) bitişik, arasıkəsilməz; 3) dalğalanan, dalğalı.

MÜSƏLSƏLƏN *ə.مسلسلا* zəncir kimi bir-birinə bağlı olaraq, bir-birinin ardınca.

MÜSƏMMA *ə.* مسمّا || مسمى adlandırılan; adlı, adlanan.

MÜSƏMMƏN¹ *ə.* مثنى qiymətləndirilən (*mal*).

MÜSƏMMƏN² *ə.* مثنى 1) riyaziyyatda: səkkizbucaqlı; 2) ədəbiyyatda; səkkiz misradan ibarət şeir; səkkizlik.

MÜSƏMMƏT *ə.* مسمط dörd hissədən ibarət şeir.

MÜSƏMMİ *ə.* مسمى adlandıran; ad verən.

MÜSƏNNA *ə.* مثنّا 1) ikilik; 2) iki hissədən ibarət olan; 3) ərəb əlifbasında: iki nöqtəli (*hərf*); 4) ərəb qrammatikasında: kəmiyyətə təsniyədə (ikilik kateqoriyasında) olan ad qruplu söz.

MÜSƏNNƏF *ə.* مصنف 1) yazılmış; əsər; 2) təsnif edilmiş, qruplaşdırılmış.

MÜSƏNNƏFAT *ə.* مصنفات «*müsənnəf*» *c.* 1) əsərlər; 2) təsnifatı verilmiş şeylər, qruplaşdırılmış şeylər.

MÜSƏNNƏ' *ə.* مصنع süni düzəldilmiş; düzəldilmiş, qayırılmış.

MÜSƏNNƏM *ə.* منم həkkaklıqda: qabartma.

MÜSƏNNİF *ə.* مصنف 1) əsər yazan; müəllif; 2) təsnif edən, təsnifatını aparan, qruplaşdırın; 3) bəstəçi, bəstəkar.

MÜSƏRREH *ə.* مصرح 1) aydın söyləyən, açıq izah edən; 2) sözün açığını söyləyən.

MÜSƏRRƏH *ə.* مصرح açıq-aydın söylənmiş; açıq izah edilmiş.

MÜSƏRRƏHƏN *ə.* مصرحاً aydın şəkildə; açıqcasına.

MÜSƏTTƏH *ə.* مسطح 1) hamarlandırılmış // hamar; 2) müstəvi; 3) səth, üz; 4) kvadrat.

MÜSƏVVƏDƏ *ə.* مسوده mətnin qaralaması; qaralama.

MÜSƏVVƏR *ə.* مصور 1) rəsmli; şəkili; 2) təsvir edilmiş, nəzərdə tutulan; 3) müəyyən şəkli olan; formalı.

MÜSƏVVİD *ə.* مصاد sonradan başqasının üzünü köçürməsi üçün qaralama yazan adam // yazan, katib.

MÜSƏVVİR *ə.* مصور 1) təsvir edən; 2) rəssam, şəkilçəkən.

MÜSƏYYƏR¹ *ə.* مسير hərəkətə gətirilmiş, həmişə fəaliyyətdə olan.

MÜSƏYYƏR² *ə.* مسیر iradəsi zəif olan; iradəsiz.

MÜSƏYYİR *ə.* مسیر hərəkətə gətirən.

MÜSHƏF *ə.* مصحف 1) lülə halında bükülmüş yazalı kağız; 2) səhifəsi olan; səhifəli; 3) Qur'anın adlarından biri; **Müşəfi-ləmyəzəl** مصحف لم يزل ölməz Kitab (*Qur'an nəzərdə tutulur*); **Müşəfi-şərif** مصحف شريف «*müqəddəs kitab*» Qur'an.

MÜSHƏFVƏŞ *ə.* مصحف və *f.* وش lülə kimi bükülü; lülələnməmiş, lüləşəkilli.

MÜSHİL *ə.* مهمل işlətmə (*dərman haqqında*).

MÜSİB *ə.* مصيب hədəfi düz vuran, səhv etməyən, məqsədinə çatan.

MÜSİBƏT *ə.* مصيبت bəla, fəlakət, bədbəxtlik.

MÜSİBƏTZƏ *ə.* مصيبت və *f.* زə müsibət doğuran, fəlakət gətirən.

MÜSİBƏTZƏDƏ *ə.* مصيبت və *f.* زده müsibətə düşər olmuş, başı bəlalar çəkmiş.

MÜSİNN *ə.* مسن qocalmış, yaşa dolmuş // sinli, qoca.

MÜSİRR *ə.* مصر israr edən, təkid edən.

MÜSİRRANƏ *ə.* مصر və *f.* انه israr edərək, təkid edərək.

MÜSKƏR *ə.* مسكر sərxoş olmuş, keflənmiş // sərxoş, kefli.

MÜSKƏRANƏ *ə.* مسكر və *f.* انه sərxoşcasına, kefli-kefli.

MÜSKİR *ə.* مسكر sərxoş edən; kefləndirən (*içki haqqında*).

MÜSKİRAT *ə.* مسكرات «*müskir*» *c.* spirtli içkilər.

MÜSKİT *ə.* مسكت sükuta məcbur edən; susduran.

MÜSLİH *ə.* مصلح 1) islah edən; 2) bərişdirən, bərişdirici.

MÜSLİM *ə.* مسلم müsəlman.

MÜSLİMAN *ə.* مسلمان islam dininə sitayiş edən, müsəlman.

MÜSLİMANƏ *ə.* مسلم və *f.* انه müsəlmancasına.

MÜSLİMAT *ə.* مسلمات «*müslimə*» *c.* müsəlman qadınlar.

MÜSLİMƏ *ə.* مسلمه müsəlman qadın.

MÜSMİR *ə.* مثمر 1) meyvəsi olan; meyvəli // məhsul verən, məhsuldar; 2) faydalı, xeyirli, səmərəli; 3) nəticə verən, nəticəsi olan.

MÜSRİF *ə.* مِسْرِف israf edən; israfçı.

MÜSRİFANƏ *ə.* مِسْرِفَانَه və *f.* اِسْرَاف israf edərək.

MÜSTƏAN *ə.* مُسْتَعَان 1) pənah; 2) pənah gətirilən (*yer və ya adam*).

MÜSTƏAR *ə.* مُسْتَعَار 1) özünün olmayan, müvəqqəti alınan; bürovuz; 2) alınmış, götürülmüş; 3) məcazi mənada işlənmiş (*söz*).

MÜSTƏBAN *ə.* مُسْتَبَان aydın, şübhəsiz.

MÜSTƏBDİL *ə.* مُسْتَبْدِل dəyişdirilmiş.

MÜSTƏBİD *ə.* مُسْتَبِيد 1) zalım, zülmkar, despot; 2) hakimi-mütləq, diktator.

MÜSTƏBİDANƏ *ə.* مُسْتَبِيدَانَه və *f.* اِسْتَبِيد müstəbidcəsinə, zalımcasına.

MÜSTƏCAB *ə.* مُسْتَجَاب qəbul cavabı alan, xahişi qəbul olunan.

MÜSTƏCABÜDDƏ'VƏ *ə.* مُسْتَجَابُ الدَّعْوِه istəyi qəbul olunan, xahişinə müsbət cavab verilən.

MÜSTƏ'CƏL *ə.* مُسْتَعْجِل təcili; tələsik.

MÜSTƏ'CƏLƏN *ə.* مُسْتَعْجِلَان təcili olaraq, tələsik, tez.

MÜSTƏ'CİL *ə.* مُسْتَعْجِل tələsən, tələskən.

MÜSTƏ'CİR *ə.* مُسْتَأْجِر kirayəyə götürən, icarəyə götürən.

MÜSTƏ'CİRƏN *ə.* مُسْتَأْجِرًا kirayə edərək, icarəyə götürərək; kirayə yolu ilə, icarə yolu ilə.

MÜSTƏCLİB *ə.* مُسْتَجْلِب özünə cəlb edən, özünə doğru çəkən.

MÜSTƏCME' *ə.* مُسْتَجْمِع toplayan, cəm edən.

MÜSTƏD'A *ə.* مُسْتَدْعَا tələb olunan, xahiş edilən; iddia edilən.

MÜSTƏDAM *ə.* مُسْتَدَام daima, həmişə.

MÜSTƏDƏLL *ə.* مُسْتَدَل isbat olunmuş, sübut edilmiş, dəlil gətirilmiş.

MÜSTƏD'İ *ə.* مُسْتَدْعَى 1) xahiş edən, rica edən; xahişçi; 2) hüquqda: təmyiz şikayətçisi.

MÜSTƏDİM *ə.* مُسْتَدِيم davamlı, sürəkli, uzun sürən.

MÜSTƏDİR *ə.* مُسْتَدِير dairə kimi olan.

MÜSTƏFA *ə.* مُصْطَفَا || مُصْطَفَى 1) seçilmiş, bəyənilmiş; 2) Məhəmməd peyğəmbərin epitetlərindən biri.

MÜSTƏFAD *ə. مستفاد* 1) istifadə edilmiş, fayda götürülmüş; 2) əldə edilmiş, qazanılmış; 3) başa düşülmüş, anlaşılmış.

MÜSTƏFƏVİ *ə. مصطفوى* Məhəmməd peyğəmbərə aid olan.

MÜSTƏFHƏM *ə. مستفهم* soruşulan, anlaşılan.

MÜSTƏFHİM *ə. مستفهم* sual edən, soruşan, öyrənmək istəyən.

MÜSTƏFİD *ə. مستفيد* istifadə edən, faydalanan.

MÜSTƏFİZ *ə. مستفيض* 1) feyz alan, istifadə edən; 2) hərtərəfli, müfəssəl, təfsilatlı.

MÜSTƏFRİĞ *ə. مستفرغ* qusduran, qusdurucu (*dərman haqqında*).

MÜSTƏFSİR *ə. مستفسر* izah tələb edən, soruşub öyrənən.

MÜSTƏFTİ *ə. مستفتى* müftiyə müraciət edib, fitva istəyən.

MÜSTƏĞFİR *ə. مستغفر* tövbə edib, Allahdan günahlarının bağışlanmasını istəyən.

MÜSTƏĞİS *ə. مستغيث* yardım istəyən, kömək diləyən.

MÜSTƏĞNİ *ə. مستغنى* 1) ehtiyacı olmama; 2) malik olduğu şeylə kifayətlənib başqasından xahiş etməmə.

MÜSTƏĞRƏB *ə. مستغرب* təəccüb olunan; qəribə, əcaib.

MÜSTƏĞRƏQ *ə. مستغرق* qər q olmuş, suda batmış, **Müstəğrəqi-bəhr** *بحر مستغرق* dənizdə batmış.

MÜSTƏĞRİB *ə. مستغرب* təəccüb edən, təəccüblənən.

MÜSTƏHAM *ə. مستهام* 1) şübhəli; 2) müttəhim.

MÜSTƏHAS *ə. مستحاث* 1) torpaq altında qalıb daşa dönmüş; 2) donuq, hərəkətsiz.

MÜSTƏHASƏ *ə. مستحاثه* torpaq altında qalıb daşlaşmış heyvan və ya bitki qalığı.

MÜSTƏHCƏN *ə. مستهجن* ədəbsiz, eyibli.

MÜSTƏHCƏR *ə. مستحجر* daşlaşmış, daşa dönmüş.

MÜSTƏHFƏZ *ə. مستحفظ* mühafizə olunan; qorunan.

MÜSTƏHFİZ *ə. مستحفظ* mühafizə edən, mühafizəçi; qoruyan.

MÜSTƏHƏB(B) *ə. مستحب* 1) bəyənilən; 2) sevilən, xoşa gələn; 3) savab iş.

MÜSTƏHƏQ(Q) *ə. مستحق* 1) haqqı olan; haqlı; 2) layiq olan; layiqli; 3) ehtiyacı olan; möhtac.

MÜSTƏHİL *ə. مستحيل* mümkün olmayan, qəbul edilə bilməyən.

MÜSTƏHKƏM *ə. مستحکم* möhkəmləndirilmiş, bərkidilmiş // möhkəm, bərk.

MÜSTƏHQƏR *ə. مستحقّر* 1) həqarətlə baxılan; 2) həqir, zəlil, xar.

MÜSTƏHLƏK *ə. مستهلك* 1) istehlak edilmiş; işlənmiş; 2) satın alınmış.

MÜSTƏHLİK *ə. مستهلك* 1) istehlak edən; işlədən, istehlakçı; 2) satın alan.

MÜSTƏHSƏL *ə. مستحصل* hasil olmuş şey; məhsul.

MÜSTƏHSƏN *ə. مستحسن* bəyənilən, xoşa gələn.

MÜSTƏHSİL *ə. مستحصل* hasilə gətirən, istehsal edən; istehsalçı.

MÜSTƏHZƏR *ə. مستحضر* 1) dəvət edilmiş, çağırılmış; 2) tədarük edilmiş, hazırlanmış; 3) yadda saxlanan, xatırlanan; 4) xəbərdar, aqah edilmiş.

MÜSTƏHZİ *ə. مستهزی* 1) ələ salan, istehza edən; 2) məsxərəçi, rişxəndçi.

MÜSTƏHZİR *ə. مستحضر* 1) dəvət edən, çağıran; 2) hazır edən, hazırlayan.

MÜSTƏHZİYANƏ *ə. مستهزی* və *f. انه* istehza ilə, istehzal şəkildə.

MÜSTƏXBƏR *ə. مستخبر* xəbər alınmış; eşidilmiş.

MÜSTƏXDƏM *ə. مستخدم* xidmətdə olan.

MÜSTƏXRƏC *ə. مستخرج* bir şeydən çıxarılmış, alınmış.

MÜSTƏİD *ə. مستعد* qabiliyyətli, istedadlı, bacarıqlı.

MÜSTƏİN *ə. مستعين* yardım istəyən, kömək diləyən.

MÜSTƏİNƏN *ə. مستعينا* yardım istəyərək, kömək diləyərək.

MÜSTƏKRƏH *ə. مستكره* ikrah olunan; iyrənc.

MÜSTƏQBƏL *ə. مستقبل* 1) gələcək, irəlidə olan; 2) qrammatikada: gələcək zaman.

- MÜSTƏQBƏLƏN** *ə.* مستقبل gələcəkdə, gələcəkdə olaraq.
- MÜSTƏQDƏM** *ə.* مستقدم dəvət edilmiş; çağırılmış.
- MÜSTƏQƏRR** *ə.* مستقر qərar tutulan yer, yerləşən məkan.
- MÜSTƏQİL(L)** *ə.* مستقل 1) sərbəst, asılı olmayan, təbə olmayan, öz iradəsi ilə yaşayan; 2) ayrıca, öz-özünə.
- MÜSTƏQİLLƏN** *ə.* مستقلاً müstəqil olaraq, asılı olmayaraq.
- MÜSTƏQİM** *ə.* مستقيم 1) doğru, düz; 2) namuslu, iffətli; 3) bir-baş, düzünə; 4) sağlam; 5) rizaziyyatda: düz xətt.
- MÜSTƏQİRR** *ə.* مستقر yerləşmiş, qərar tutmuş.
- MÜSTƏQİRRƏN** *ə.* مستقراً yerləşərək, qərar tutaraq.
- MÜSTƏQRƏZ** *ə.* مستقرض borc alınmış.
- MÜSTƏQRİZ** *ə.* مستقرض borc alan.
- MÜSTƏLƏH** *ə.* مصطلح termin, istilah // terminləşdirilmiş.
- MÜSTƏLZƏM** *ə.* مستلزم səbəb olunan.
- MÜSTƏLZİM** *ə.* مستلزم səbəb olan; səbəbkər, bəis.
- MÜSTƏME'** *ə.* مستمع 1) qulaq asan; eşidən; 2) dinləyən, dinləyici.
- MÜSTƏ'MƏL** *ə.* مستعمل 1) işlənən, işlədilən; 2) işlədilmiş, istemal olunmuş.
- MÜSTƏ'MƏN** *ə.* مستأمن aman verilmiş, günahından keçilmiş.
- MÜSTƏ'MƏR** *ə.* مستعمر müstəmləkələşdirilmiş, müstəmləkə halına salınmış.
- MÜSTƏ'MƏRƏ** *ə.* مستعمره müstəmləkə.
- MÜSTƏMİD(D)** *ə.* مستمد yardım istəyən.
- MÜSTƏ'MİN** *ə.* مستأمن canını qurtarmaq üçün təslim olan; aman istəyən.
- MÜSTƏMİRR** *ə.* مستمر 1) sürəkli, davamlı; 2) daima, arasıkəsilməz.
- MÜSTƏMİRRƏN** *ə.* مستمرّاً davam edərək, daimi sürətdə.
- MÜSTƏMLƏKƏ** *ə.* مستملكه zorla tutulub istismar edilən ölkə.
- MÜSTƏMNƏD** *ə.* مستمند yazıq, biçarə, zavallı.
- MÜSTƏMNƏDANƏ** *ə.* مستمند və f. انه yazıq-yazıq, yazıqcasına.

- MÜSTƏNƏD** *ə.* مستند 1) istinad edilən; 2) sənəd; 3) dəlil, sübut.
- MÜSTƏNİD** *ə.* مستند 1) bir şeyə istinad edən; əsaslanan; 2) dəlili olan; sübutlu.
- MÜSTƏNİDƏN** *ə.* مستنداً istinad edərək; əsaslanaraq.
- MÜSTƏNSİX** *ə.* مستنسخ üzünü köçürən, surətini çıxaran, nüsxəsini artıran.
- MÜSTƏNTİQ** *ə.* مستنطق istintaq aparan; silistçi.
- MÜSTƏNVİR** *ə.* مستنور nur saçan, işıqlandıran; nurlu, işıqlı.
- MÜSTƏNVİRƏN** *ə.* مستوراً nur saçaraq, işıqlandıraraq.
- MÜSTƏRCA** *ə.* مسترجا 1) ümid olunan, gözlənilən; 2) rica olunan, yalvarılan.
- MÜSTƏ'RƏB** *ə.* مستعرب ərəbləşmiş.
- MÜSTƏRİH** *ə.* مستريح rahat olan; rahatlanan.
- MÜSTƏRHƏM** *ə.* مسترحم rəhm olunan.
- MÜSTƏSHƏB** *ə.* مستصحب birisi ilə gedən.
- MÜSTƏSHİB** *ə.* مستصحب birini özü ilə aparan.
- MÜSTƏSHİBƏN** *ə.* مستصحباً birisinin yanınca gedərək; birlikdə.
- MÜSTƏSQİ** *ə.* مستسقى 1) hidrops (bədən boşluqlarına su yığılması) xəstəliyinə tutulmuş adam; 2) çox susamış (*adam haqqında*).
- MÜSTƏSNA** *ə.* مستثنا || مستثنى 1) istisna olan; 2) xüsusi, qeyri-adi; 3) ... başqa, ... özgə.
- MÜSTƏŞAR** *ə.* مستشار 1) danışılan; 2) məşvərətçi, məsləhətçi.
- MÜSTƏŞFA** *ə.* مستشفئ || مستشفى xəstəxana; şəfa evi.
- MÜSTƏŞFİ** *ə.* مستشفى özü üçün şəfa istəyən, müalicəsi üçün dərman axtaran.
- MÜSTƏŞRİQ** *ə.* مستشرق şərqşünas.
- MÜSTƏTAB** *ə.* مستطاب gözəl, bəyənیلən, yaxşı.
- MÜSTƏTƏR** *ə.* مستتر gizli, örtülü, qapalı, pərdələnmiş.
- MÜSTƏTİL** *ə.* مستطيل 1) uzunsov; 2) riyaziyyatda: düzbucaqlı dördbucaq.

MÜSTƏTİR *ə. مستتر* gizlədən, örtən, qapayan, pərdələyən.

MÜSTƏVİ *ə. مستوی* düz hamar səth.

MÜSTƏZAD *ə. مستزاد* 1) əlavə edilmiş; artırılmış; 2) ədəbiyyatda: biri uzun, digəri qısa həmqafiyə misralardan ibarət lirik şeir.

MÜSTƏZİ *ə. مستضي* işıq alan; işıqlanan.

MÜSTƏZİL(L) *ə. مستظل* 1) kölgədə olan; kölgələnən; 2) himayəsində olan; sığınan.

MÜSTƏ'ZİN *ə. مستأذن* izn istəyən, icazə istəyən; iznli, üzrlü.

MÜSTÖVCİB *ə. مستوجب* layiq olan; layiq. **Müstövcibi-cəza'** *مستوجب جزاء* 1) cəzaya layiq; 2) mükafata layiq.

MÜSTÖVCİBÜLQƏTL *ə. مستوجب القتل* ölümə layiq, ölüm cəzasına layiq olan.

MÜSTÖVFİ *ə. مستوفى* 1) kifayət edən; kafi; 2) səlcuqilər dövründə: valinin maliyyə işlərinə baxan müavini.

MÜSTÖVLİ *ə. مسئولى* 1) istila edən; işğalçı; 2) hər tərəfi əhatə edən; yayılan.

MÜSUL *ə. مئول* böyük adamın hüzurunda ayaq üstündə durma.

MÜŞA' *ə. مشاع* yayılmış, yağın.

MÜŞABEH *ə. مشابه* bənzər, oxşar.

MÜŞABİHƏT *ə. مشابهت* bənzərlik, oxşarlıq.

MÜŞACİRƏ *ə. مشاجره* döyüşmə, vuruşma.

MÜŞAFİHƏ *ə. مشافهه* şifahi söyləmə; bir-biri ilə şifahi danışma.

MÜŞAĞİBƏ *ə. مشاغبه* aranı qarışdırma; iğtişaş törətmə.

MÜŞAHƏD *ə. مشاهد* müşahidə olunan.

MÜŞAHİD *ə. مشاهد* müşahidə edən, görən; müşahidəçi.

MÜŞAHİDƏ *ə. مشاهده* gözlə görmə.

MÜŞAİRƏ *ə. مشاعره* şeirləşmə, şeir yarışı.

MÜŞAR *ə. مشار* işarə olunan, işarə ilə göstərilən.

MÜŞARİK *ə. مشارك* şərik, ortağ.

MÜŞARİKƏT *ə. مشاركت* şəriklik, ortaqlıq.

MÜŞAR(ÜN)İLEYH *ا. مشار اليه* haqqında danışılan, yuxarıda göstərilən.

MÜŞATİMƏ *ا. مشاتمه* 1) söyüşmə, bir-birini söymə; 2) sözləşmə, mübahisə etmə.

MÜŞAVİR *ا. مشاور* məşvərətçi, məsləhətçi.

MÜŞAVİRƏ *ا. مشاوره* yığıncaq, iclas.

MÜŞAYİƏT *ا. مشايعة* 1) tərəfdar olma; 2) yola salma; 3) birlikdə getmə.

MÜŞƏBBƏ' *ا. مشبع* 1) doymuş, tox; 2) kimyada: doymuş (*məhlul haqqında*).

MÜŞƏBBƏH *ا. مشابه* bənzədilən, oxşadılan.

MÜŞƏBBƏK *ا. مشبك* şəbəkəsi olan; şəbəkəli.

MÜŞƏCCƏR *ا. مشجر* ağac kimi qollu-budaqlı.

MÜŞƏDDƏD *ا. مشدد* 1) qüvvətləndirilmiş, şiddətləndirilmiş; qüvvətli, güclü, şiddətli; 2) ərəb qrammatikasında: üzərində təşdid işarəsi olan; təşdidli.

MÜŞƏDDİD *ا. مشدد* 1) qüvvətləndirən, qüvvət verən, şiddətləndirən, gücləndirən; 2) azdıran, azdırıcı.

MÜŞƏXXƏS *ا. مشخص* 1) şəxsləndirmə; 2) başqalarından fərqlənən; üstün; 3) şəxsiyyəti müəyyən edilmiş; tanınmış.

MÜŞƏXXİS *ا. مشخص* şəxsiyyəti müəyyənləşdirən; xəstəliyi və s. müəyyən edən.

MÜŞƏKKƏL *ا. مشكل* 1) təşkil edilmiş; 2) şəkili, qiyafəsi qaydasında olan.

MÜŞƏQQƏT *ا. مشقت* şaqqalanmış, yarılmış, bölünmüş.

MÜŞƏMMƏ' *ا. مشمع* müşəmbə.

MÜŞƏMMƏS *ا. مشمس* günəşli.

MÜŞƏRREH *ا. مشرح* cərrahiyyə əməliyyatı aparan // cərrah.

MÜŞƏRRƏF *ا. مشرف* 1) şərəfli, şərəfləndirilmiş; 2) vidalaşıb ayrılarkən «xudahafız» sözünə cavab kimi işlədilir.

MÜŞƏRRƏH *ə. مشرح* cərrahiyyə əməliyyatı aparılmış; yarılmış, kəsilmiş.

MÜŞƏ'SƏ' *ə. مشعشع* 1) parlayan, parıldayan; 2) dəbdəbəli, təntənəli.

MÜŞƏVVƏK *ə. مشوك* ucu tikan kimi iti olan; tikanlı.

MÜŞƏVVƏŞ *ə. مشوش* 1) təşvişli, iztirablı, həyəcanlı; 2) qarışıq, qarmaqarışıq; 3) anlaşılmayan, dolaşlıq.

MÜŞƏVVIQ *ə. مشوق* şövqləndirən, təşviq edən; həvəsləndirən.

MÜŞƏYYƏD *ə. مشيد* hündür tikilmiş, uca (*bina haqqında*).

MÜŞƏYYİD *ə. مشيد* hündür tikən; ucaldan.

MÜŞFİQ *ə. مشفق* şəfqətli, mərhəmətli, ürəyi yumşaq, mehriban.

MÜŞFİQANƏ *ə. مشفق və f. انه* şəfqətli, mehribancasına.

MÜŞİR *ə. مشير* 1) əmr, hökm verən adam; 2) ön böyük əsgəri rütbə; marşal.

MÜŞ'İR *ə. مشعر* xəbər verən, bildirən.

MÜŞK *ə. مشك* 1) ceyranın göbəyindən çıxarılan xoş ətirli maddə; 2) *m.* gözəl iy, ətir.

MÜŞKİL *ə. مشكل* b a x **müşkül**.

MÜŞKİLƏT *ə. مشكلت* «*müşkil*» *c.* 1) müşkül işlər; 2) *t.* çətinlik, əngəl.

MÜŞKİLGÜŞA *ə. مشكل və f. گشا* çətin məsələləri həll edən, ağır anlarda dada çatan.

MÜŞKİLPƏSƏND *ə. مشكل və f. پسند* hər şeyi bəyənməyən, çətin bəyənen.

MÜŞKİLPƏSƏNDANƏ *ə. مشكل və f. پسندانہ* çətin bəyənərək, bəyənməyərək.

MÜŞKÜL *ə. مشكل* 1) çətin, ağır; 2) maneə, əngəl.

MÜŞRİK *ə. مشرك* 1) büt-pərəst; 2) islam dinində olmayan.

MÜŞRİF *ə. مشرف* 1) səlcuqilər dövründə: vilayət müfəttişi; 2) bir şeyə yaxın olan; 3) hakim olan; yüksələn, ucalan; 4) köməkçi, müavin.

MÜŞT *f. مشت* 1) ovuc; 2) yumruq.

MÜŞTAQ *ə.* مشتاق şövqü olan; arzulayan; bir şeyi çox istəyən.
Müştaqi-cəmal مشتاق جمال üzünü görmək istəyən.

MÜŞTAQANƏ *ə.* مشتاق və *f.* انه şövqlə, arzu ilə.

MÜŞTƏBEH *ə.* مشتبّه şübhəli, aydın olmayan.

MÜŞTƏBİK *ə.* مشتبک bir-birinə keçirilib hörülmüş.

MÜŞTƏDD *ə.* مشتد şiddətlənən, daha da şiddət edən.

MÜŞTƏMƏL *ə.* مشتمل əhatə edilən, içində olan, ehtiva edilən.

MÜŞTƏMİL *ə.* مشتمل əhatə edən, içinə alan, ehtiva edən.

MÜŞTƏFİ *ə.* مشفى şəfa tapan, xəstəlikdən sağalan.

MÜŞTƏHİ *ə.* مشتهى iştahası olan; istəyən // iştahalı.

MÜŞTƏHİR *ə.* مشتهر şöhrətli, məşhur.

MÜŞTƏHİYYAT *ə.* مشتهيات «*müştəhi*» *c.* iştahası olanlar, istə-yənlər.

MÜŞTƏĞİL *ə.* مشغول məşğul olan; məşğul.

MÜŞTƏİL *ə.* مشتعل 1) alovlanmış, yanıq; 2) coşmuş, qızıqmış.

MÜŞTƏKA *ə.* مشتكا 1) haqqında şikayət olunan; 2) şikayət.

MÜŞTƏKİ *ə.* مشتكى şikayət edən; şikayətçi.

MÜŞTƏQ(Q) *ə.* مشتق dilçilikdə: başqa sözdən düzəldilmiş; dü-zəltmə (*söz haqqında*).

MÜŞTƏRƏK *ə.* مشترك şərikli, ortaqlı // kollektiv.

MÜŞTƏRƏKƏN *ə.* مشتركا birlikdə, ortaqlı, birgə // kollektiv surətdə.

MÜŞTƏRİ¹ *ə.* مشتری alıcı, şey alan.

MÜŞTƏRİ² *ə.* مشتری Yupiter (*planet*).

MÜŞTƏRİK *ə.* مشترك 1) iştirak edən; 2) şərik, ortaqlı.

MÜŞTƏRİGİR *ə.* مشتری və *f.* گیر müştəri cəlb edən, alıcısı olan (*satılan mal haqqında*).

MÜŞTZƏN *f.* مشتزن yumruqla vurulan pəhləvan // boksçu.

MÜŞTZƏNİ *f.* مستزنى yumruqla vuruşma, yumruq döyüşü // boks.

MÜTA' *ə.* مطاع itaət olunan.

MÜTABİƏT *ə.* متابعت 1) tabelik, tabe olma; 2) ardıcılıq.

MÜTABİQ *ə. مطابق* uyğun, müvafiq.

MÜTABİQƏT *ə. مطابقت* uyğunluq, müvafiq gəlmə, müvafiqlik.

MÜTAF *ə. مطاف* 1) ətrafına dolanılan, ətrafında hərəkət edilən; 2) təvaf olunan (*Kə'bə nəzərdə tutulur*).

MÜTALİBƏ(T) *ə. مطالبت || مطالبه* 1) haqqını istəmə, tələb etmə; 2) iddia.

MÜTALİƏ *ə. مطالعه* 1) bir işi layiqincə və ətraflı düşünmə; 2) bir iş haqqında dərinlən düşünülüb əmələ gələn rəy; 3) oxuma, qiraət; 4) oxuma nəticəsində əldə edilən məlumat.

MÜTARİKƏ *ə. متاركة* hər iki tərəfin razılığı ilə müharibənin müvəqqəti dayandırılması, müvəqqəti barışiq // atəşkəs.

MÜTAVE' *ə. مطاوع* baş əyən, itaət edən; müti.

MÜTAVİƏT *ə. مطاوعة* baş əymə, itaət etmə; mütilik.

MÜTBİQ *ə. مطبق* ümumi, daimi.

MÜTBİQAT *ə. مطبقات* «*mütbiq*» *c.* ümumi olan şeylər, daimi olan şeylər.

MÜT'Ə *ə. متعه* 1) müvəqqəti nikah; 2) aşna (*qadın haqqında*).

MÜTƏAHİD *ə. متعاهد* aralarında əhd-peyman olanlardan hər biri.

MÜTƏAQİB *ə. متعاقب* bir-birinin ardınca gələn, bir-birini təqib edən, bir-birini izləyən.

MÜTƏAQİBƏN *ə. متعاقباً* ardınca, arxasınca, izi ilə.

MÜTƏAQİD *ə. متعاقد* aralarında əqd (müqavilə) bağlananlardan hər biri.

MÜTƏAL *ə. متعال* yüksək, uca, ali.

MÜTƏALİ *ə. متعالی* yüksələn ucalan.

MÜTƏARİF *ə. متعارف* hamıya bəlli olan, hamının bildiyi, hamının tanıdığı.

MÜTƏBADİL *ə. متبادل* 1) qarşılıqlı, ikitərəfli; 2) bir-birini əvəz edən, növbə ilə dəyişən.

MÜTƏBADİR *ə. متبادر* üzə çıxan, özünü göstərən.

- MÜTƏBAİD** *ə. متباعد* bir-birindən uzaq olan; uzaqlaşan.
- MÜTƏBAKİ** *ə. متباکی* ağlar kimi olan; ağlamsınan, ağlayan.
- MÜTƏBAQİ** *ə. متباقی* baqi qalan, artıq qalan // artıq, baqi.
- MÜTƏBAYİN** *ə. متباين* bir-birinə zidd olan; əks.
- MÜTƏBBƏQ** *ə. مطبق* uyğunlaşdırılmış, tətbiq edilmiş.
- MÜTƏBBİQ** *ə. متبق* uyğunlaşdırən, tətbiq edən.
- MÜTƏBƏDDƏL** *ə. متبدل* dəyişmiş, dəyişkən.
- MÜTƏBƏDDİL** *ə. متبدل* dəyişdirən.
- MÜTƏBƏHHİR** *ə. متبحر* dərin bilikli adam.
- MÜTƏBƏLLİR** *ə. متبلر* büllur kimi olmuş; büllurlaşmış.
- MÜTƏBƏRRİK** *ə. متبرک* təbrik olunan, mübarəkbadlıq edilən.
- MÜTƏBƏSSİM** *ə. متبسم* gülümsəyən, gülər.
- MÜTƏBƏSSİMANƏ** *ə. متبسم və f. انه* gülümsərcəsinə, təbə-sümlə, gülə-gülə.
- MÜTƏBƏSSİR** *ə. متبصر* 1) diqqətlə baxan; diqqətçil; 2) uzaq-görən.
- MÜTƏBƏSSİRANƏ** *ə. متبصر və f. انه* diqqətlə baxaraq, diqqətlə.
- MÜTƏCAHİL** *ə. متجاهل* bilməməkdən baş verən.
- MÜTƏCANİS** *ə. متجانس* bir cinsdən olan; həmcins.
- MÜTƏCASİR** *ə. متجاسر* cürət edən, bir iş qorxmadan girişən.
- MÜTƏCAVİR** *ə. متجاوز* 1) qonşuluqda olan; qonşu; 2) bitişik, bitişmiş.
- MÜTƏCAVİZ** *ə. متجاوز* 1) keçən, aşan; 2) təcavüz edən, hücum keçən; 3) ... çox, ... artıq, ... ziyadə.
- MÜTƏCƏBBİR** *ə. متجبر* zorla hərəkət edən, zülm edən.
- MÜTƏCƏBBİRANƏ** *ə. متجبر və f. انه* zorla, zülm yolu ilə.
- MÜTƏCƏDDİD** *ə. متجدد* 1) qabaqcıl; 2) bərpa olunmuş, yerinə düzəldilmiş, yenidən qurulmuş.
- MÜTƏCƏHHİZ** *ə. متجهز* təchiz olunmuş, hər şeyi olan.
- MÜTƏCƏLLİ** *ə. متجلى* 1) aydın, zahir, aşkar; 2) parlaq, parıldayan.

MÜTƏCƏMME' *ə. متجمع* toplanmış, yığılmış.

MÜTƏCƏMMİL *ə. متجمل* bəzənmiş, süslənmiş, bəzəkli.

MÜTƏCƏSSİD *ə. متجسد* cisimləşən // cəsəd və vücud əmələ gətirən.

MÜTƏCƏSSİM *ə. متجسم* təcəssüm edən; canlanan.

MÜTƏCƏSSİS *ə. متجسس* yoxlayan, araşdıran, təftis edən.

MÜTƏCƏSSİSANƏ *ə. متجسس və f. انه* yoxlayaraq, yoxlaya-yoxlaya.

MÜTƏCƏZZİ *ə. متجزى* hissələrə parçalayan, hissələrə bölən.

MÜTƏDAXİL *ə. متداخل* bir-birinin içinə girmiş, bir-birinə keçmiş.

MÜTƏDAİR *ə. متدائر* dövr edən.

MÜTƏDARİK *ə. متدارك* yetişən, bitişən.

MÜTƏDAVİ *ə. متداوى* öz-özünü müalicə edən.

MÜTƏDAVİL *ə. متداول* tədavüldə olan; işləyən.

MÜTƏDƏNNİ *ə. متدنى* geri gedən, geriləyən.

MÜTƏDƏYYİN *ə. متدين* dinə inanan; dindar.

MÜTƏƏBBƏ *ə. متعبه* yorğunluq.

MÜTƏƏCCİB *ə. متعجب* təəccüb edən, heyrətlənən.

MÜTƏƏCCİBANƏ *ə. متعجب və f. انه* təəccüblənərək, heyrətlənərək.

MÜTƏƏDDİ *ə. متعدى* 1) hücum edən, təcavüzkar; 2) qrammatikada: təsirli (*fel*).

MÜTƏƏDDİB *ə. متأدب* ədəb öyrənən, tərbiyə olunan.

MÜTƏƏDDİD *ə. متعدد* 1) çoxlu, saysız-hesabsız; 2) cürbəcür, müxtəlif.

MÜTƏƏLLİQ *ə. متعلق* 1) asılı, bağlı; 2) aid.

MÜTƏƏLLİM¹ *ə. متعلم* elm öyrənən; şagird; tələbə.

MÜTƏƏLLİM² *ə. متألم* ələmli, qəmli, qüssəli, kədərli.

MÜTƏƏMMİL *ə. متأمل* düşünən, dalğın, fikirli.

MÜTƏƏNNİ *ə. متأنى* düşünərək bir iş görən, soyuqqanlı hərəkət edən.

MÜTƏƏNNİYANƏ *ə.* مئانی və *f.* انه düşünə-düşünə, tələsmədən.

MÜTƏƏRRİB *ə.* متعرب ərəbləşmiş.

MÜTƏƏRRİZ *ə.* متعرض hücum edən, başqasının hüququnu və ya sərhədini pozan.

MÜTƏƏFFİN *ə.* متعفن üfunətli; qoxumuş, iylənmiş.

MÜTƏƏHHİD *ə.* متعهد öhdəsinə alan, öhdəlik götürən.

MÜTƏƏHHİL *ə.* متاهل evli, evlənmiş, ailəli.

MÜTƏƏXXİR(Ə) *ə.* متأخر || متأخر 1) ən axırda olan; yeni, müasir; 2) sonraya qalan, sonraya qoyulan; 3) dalda qalmış; gecikmiş.

MÜTƏƏSSİB *ə.* متعصب 1) təəssüb çəkən; təəssübkeş; 2) hər hansı işə və ya əqidəyə ifrat dərəcədə tərəfdar olan.

MÜTƏƏSSİBANƏ *ə.* متعصب və *f.* انه təəssüb çəkərək, təəssübkeşliklə.

MÜTƏƏSSİF *ə.* متأسف təəssüf edən; təəssüflənən.

MÜTƏƏSSİFANƏ *ə.* متأسف və *f.* انه təəssüf edərək, təəssüflənərək.

MÜTƏƏSSİR *ə.* متأثر 1) təsirlənmiş, təəssürat əldə etmiş; 2) *m.* qəmli, kədərli.

MÜTƏƏSSİRANƏ *ə.* متأثر və *f.* انه təsirlənərək // qəmli-qəmli, kədərli-kədərli.

MÜTƏƏZZİ *ə.* متأذى əziyyət içində olan, əziyyət çəkən.

MÜTƏƏZZİR *ə.* متعذر 1) üzrü olan; üzrlü; 2) çətin başa düşülən; çətin.

MÜTƏFAVİT *ə.* متفاوت təfavütü olan; fərqli.

MÜTƏFƏHHİS *ə.* متفحص araşdıran, yoxlayan.

MÜTƏFƏHHİSANƏ *ə.* متفحص və *f.* انه araşdıraraq, yoxlayaraq.

MÜTƏFƏXXİR *ə.* متفخر fəxr edən.

MÜTƏFƏKKİR *ə.* متفكر 1) düşünən, düşüncəli; 2) filosof // alim.

MÜTƏFƏKKİRANƏ *ə.* متفكر və *f.* انه mütəfəkkir kimi; mütəfəkkircəsinə.

MÜTƏFƏQQEH *ə. متفقه* fiqh elmi mütəxəssisi, fiqh alimi.

MÜTƏFƏQQİD *ə. متفقد* araşdırıb soruşan.

MÜTƏFƏNNİN *ə. متفنن* müxtəlif fənləri bilən.

MÜTƏFƏRRE' *ə. متفرع* 1) qol-budaq gətirən; budaqlanan, şaxələnən; 2) qol-budaqlı, şaxəli.

MÜTƏFƏRRİC *ə. متفرج* qəm-qüssəni dağıtmaq üçün gəzməyə gedən, seyrə çıxan.

MÜTƏFƏRRİD *ə. متفرد* 1) tək, yeganə, tənha, yalnız; 2) baş qal-dıran, tabelikdən çıxan.

MÜTƏFƏRRİQ *ə. متفرق* dağınıq, səpələnmiş.

MÜTƏFƏRRİQƏ *ə. متفرقه* 1) növləri və cinsləri başqa-başqa olan; 2) məzmunu başqa-başqa olan məqalə və ya hekayə(lər).

MÜTƏFƏRRİS *ə. متفرس* dərk edən, anlayan; başı çıxan.

MÜTƏFƏVVİQ *ə. متفوق* üstün gələn; üstün.

MÜTƏĞƏYYİR *ə. متغير* 1) başqa şəkllə düşən, dəyişilən; 2) əsəbləşmiş // əsəbi.

MÜTƏĞƏYYİRANƏ *ə. متغير* və *f. انه* 1) başqa şəkllə düşərək; başqalaşaraq; 2) əsəbiləşərək, əsəbi halda.

MÜTƏĞƏLLİB *ə. متغلب* qələbə çalan; qalib.

MÜTƏHALİK *ə. متهاك* təhlükəli bir iş girişən.

MÜTƏHARİB *ə. متحارب* aralarında müharibə gedən, müharibə edən.

MÜTƏHAŞİ *ə. متحاشى* çəkinən, ehtiyat edən.

MÜTƏHƏCCİR *ə. متحجر* daş halına keçmiş; daşlaşmış.

MÜTƏHƏDDİS *ə. متحدث* yoxdan var olan, meydana gələn.

MÜTƏHƏKKİM *ə. متحكم* hakim olan, hökm sürən.

MÜTƏHƏQQİQ *ə. متحقق* doğruluğu meydana çıxan, həqiqət olduğu sübut olunan.

MÜTƏHƏLLİ *ə. متحلى* bəzənmiş, süslənmiş.

MÜTƏHƏLLİL *ə. متحلل* 1) ərmiş, ərinti; 2) həll olunmuş; ərmiş.

MÜTƏHƏLLİM *ə. متحلم* yalandan həlimlik göstərən.

- MÜTƏHƏMMİL** *ə.* متحمل davam gətirən; dözən, qatlaşan.
- MÜTƏHƏRRİK** *ə.* متحرك 1) hərəkət edən, hərəkətə gətirilən; tərpənən; 2) ərəb yazısında: hərəkəsi olan, hərəkəli (*hərf*).
- MÜTƏHƏSSİL** *ə.* متحصل hasilə gələn, vücuda gələn.
- MÜTƏHƏSSİN** *ə.* متحصن qalada qapanıb qalmış.
- MÜTƏHƏSSİR** *ə.* متحسر həsrət çəkən; həsrətli.
- MÜTƏHƏSSİS** *ə.* متحسس hiss edən.
- MÜTƏHƏŞŞİD** *ə.* متحشد birlikdə hərəkət etmək üçün toplanmış.
- MÜTƏHƏVVİL** *ə.* متحول başqa şəkə düşmüş; dəyişmiş; tez dəyişən.
- MÜTƏHƏYYİ** *ə.* متهيى hazırlanmış, hazır durmuş. **Mütəhəyyəyi-əzimat** متهيى عزيمت yola düşməyə hazır.
- MÜTƏHƏYYİC** *ə.* متهيج həyəcana gəlmiş; həyəcanlı.
- MÜTƏHƏYYİR** *ə.* متحير heyrətə düşmüş; çaşmış.
- MÜTƏHƏYYİRANƏ** *ə.* متحير və f. انه heyrətə düşərək, çaşmış halda.
- MÜTƏHƏYYİZ** *ə.* متحيز etibarlı.
- MÜTƏHHƏR** *ə.* مطهر 1) pak, təmiz, pakizə; 2) müqəddəs, mübarək.
- MÜTƏXALİF** *ə.* متخالف bir-birinə uyğun gəlməyən, bir-birinə uymayan.
- MÜT'ƏXANƏ** *ə.* متعه və f. خانه mütə evi.
- MÜTƏXASİM** *ə.* متخاصم 1) qarşılıqlı düşmənçilik, düşmənlik edən; 2) qarşılıqlı məhkəmə iddiaçısı.
- MÜTƏXAŞİ** *ə.* متخاشı qorxub çəkilən.
- MÜTƏXƏLLİQ(Ə)** *ə.* متخلقه || متخلق eyni xasiyyətli, eyni təbiəti olan.
- MÜTƏXƏLLİS** *ə.* متخلص 1) xilas olmuş; qurtulmuş; 2) təxəllüs qəbul etmiş, təxəllüslü.
- MÜTƏXƏSSİS** *ə.* متخصص 1) ixtisası olan; ixtisaslı; 2) hazırlanmış, hazırlıqlı.

MÜTƏXƏŞŞE' *ə. متخضع* özünü aşağı tutan; təvazökar.

MÜTƏXƏŞŞİ *ə. متخشي* qorxmuş, diksinmiş.

MÜTƏXƏYYİL *ə. متخيل* xəyala dalmış.

MÜTƏKASİF *ə. متكاف* kəsifləşən, qatılaşan // kəsif, qatı.

MÜTƏKASİL *ə. متكاسل* tənbel.

MÜTƏKASİR *ə. متكاثر* 1) getdikcə çoxalmış; 2) əruz vəznində bəhrlərdən birinin adı.

MÜTƏKƏBBİR *ə. متكبر* təkəbbürlü, lovğa.

MÜTƏKƏBBİRANƏ *ə. متكبر və f. انه* təkəbbürlə, lovğalanaraq, lovğa-lovğa.

MÜTƏKƏFFİL *ə. متكفل* zəmanət verən, boynuna götürən; zamin.

MÜTƏKƏLLİM *ə. متكلم* 1) söyləyən, danışan; 2) nümayəndə sifətilə danışmaq apararı; 3) dini ehkamlar mütəxəssisi; 4) qrammatika-da: fəldə birinci şəxs.

MÜTƏKƏSSİR *ə. متكثر* çoxalan, artan, bollaşan.

MÜTƏKƏVVİN *ə. متكون* vücudə gələn, yaranan, törənən.

MÜTƏKKƏ *ə. متكا* b a x **mütəkkə**.

MÜTƏKKƏ *ə. متكه* 1) söykənəcək şey; dayaq; 2) qoltuq ağacı; 3) uzunsov, girdə balıq.

MÜTƏQABİL *ə. متقابل* qarşılıqlı, qarşı-qarşıya, qarşı.

MÜTƏQAİD *ə. متقاعد* təqaüd alan; təqaüdcü.

MÜTƏQARİB *ə. متقارب* 1) bir-birinə yaxın olan şeylərdən hər biri; 2) əruz vəznində bəhrlərdən birinin adı.

MÜTƏQATE' *ə. متقاطع* bir-birini kəsən, bir-birinin üstündən keçən (*əsasən xətt haqqında*).

MÜTƏQƏDDİM *ə. متقدم* 1) öndə gedən, irəlidə gedən; başdakı; 2) keçmiş.

MÜTƏQƏLLİD *ə. متقلد* 1) boynuna taxan; 2) sarınan, qurşaq.

MÜTƏQƏRREH *ə. متقترح* yarası və ya çibanı olan; yaralı.

MÜTƏQƏRRİB *ə. متقرب* yaxınlaşmağa çalışan; yaxınlaşan.

MÜTƏQƏVVİS *ə. متقوس* yay kimi əyri; qövsvəri, yarım bükülü.

MÜTƏQƏYYEH *ə. متقيح* irinli (*yara haqqında*).

MÜTƏLAFİ *ə. متلافي* tələf olan bir şeyin əvəzinə başqa şey qazanan.

MÜTƏLAHİQ *ə. متلاحق* bir-birinin ardınca gələn, yerləşən.

MÜTƏLAQİ *ə. متلاقي* qovuşmuş.

MÜTƏLAŞI¹ *ə. متلاشي* məhv olan, puç olan, çürüyən.

MÜTƏLAŞI² *ə. متلاشي* bir işə həddindən artıq tələsən, tələş edən, can atan.

MÜTƏLAŞIYANƏ *ə. متلاشي və f. انه* tələsə-tələsə, tələş edərək.

MÜTƏLATİM *ə. متلاطم* təlatümə gəlmiş; dalğalanan, dalğalı.

MÜTƏLƏBBİS *ə. متلبس* geyinmiş; geyimli.

MÜTƏLƏFFİZ *ə. متلفظ* deyən, tələffüz edən, söz söyləyən.

MÜTƏLƏHHİB *ə. متلهب* alovlanmış, alovlu.

MÜTƏLƏHHİF *ə. متلهف* hüznü, kədərli, qəmli.

MÜTƏLƏQQİ *ə. متلقى* qəbul edən; alan.

MÜTƏLƏQQİB *ə. متلقب* ləqəbi olan; ləqəbli.

MÜTƏLƏTTİF *ə. متلطف* lütf edən; lütfkar.

MÜTƏLƏVVİN *ə. متلون* 1) rəngli, boyalı; 2) ala-bəzək, əlvan, rəngarəng; 3) tez-tez dəyişən, daimi olmayan.

MÜTƏLƏZZİZ *ə. متلذذ* dad duyan, ləzzət alan.

MÜTƏLLA *ə. مطلا* qızıl suyuna çəkilməmiş; zərli.

MÜTƏLLƏQƏ *ə. مطلقه* talağı verilmiş, boşanılmış arvad.

MÜTƏLSƏM *ə. مطلسم* tilsimli, tilsimlənmiş.

MÜTƏMADİ *ə. متمادي* daimi, davam edən.

MÜTƏMADİYƏN *ə. متماديًا* daimi olaraq.

MÜTƏMAIL *ə. متماثل* bir tərəfə əyilən; meyilli; təmayüllü.

MÜTƏMARİZ *ə. متمارض* yalandan özünü xəstəliyə vuran.

MÜTƏMASİL *ə. متمائل* bir-birinə bənzəyən; oxşar.

MÜTƏMƏDDİN *ə. متمدن* mədəni, mədəniyyətli.

MÜTƏMƏHDİ *ə.* متهدى doğru yola salmaq iddiasında olan.

MÜTƏMƏHHİD *ə.* متمهد yayılmış, sərilmiş.

MÜTƏMƏKKİN *ə.* متمكن yaşayan, sakin olan; yer tutan.

MÜTƏMƏLLİQ *ə.* متملق alçaqcasına yaltaqlanan, yaltaqlıqla özünü alçaldan.

MÜTƏMƏNNA *ə.* متمنا arzu edilən; istənilən.

MUTƏMƏNNİ *ə.* متمنى arzu edən; istəyən, təmənnə edən.

MÜTƏMƏRRİD *ə.* متمرد 1) rədd edən, qəbul etməyən; 2) baş qaldıran; 3) inadcıl, tərs.

MÜTƏMƏRRİDANƏ *ə.* متمرد və *f.* انه inadcılıqla, tərsliklə.

MÜTƏMƏSSİK *ə.* متمسك 1) tutan, yapışan; 2) əlində bir şeyi dəlil və sənəd tutan, ona əsaslanan.

MÜTƏMƏSSİL *ə.* متمثل 1) özünü bənzədən; 2) təcəssüm edən, özünü göstərən.

MÜTƏMƏTTE' *ə.* متمتع qazanan, faydalanan.

MÜTƏMƏVVİC *ə.* متموج 1) dalğalanan, ləpələnən; 2) dalğa kimi hərəkət edən; 3) dalğavari.

MÜTƏMƏVVİL *ə.* متمول zəngin, varlı, dövlətli.

MÜTƏMMİM *ə.* متمم 1) tamamlayan, bitirən; 2) son söz; 3) əlavə.

MÜTƏNAFİR *ə.* متنافر bir-birinə nifrət edən.

MÜTƏNAHİ *ə.* متناهي 1) bitən, sona çatan; 2) sonu olan; sonlu.

MÜTƏNAQİS *ə.* متناقص 1) getdikcə azalıb kiçilən; azalan; 2) bir-birinə müxalif olan; bir-biri ilə razılaşmayan.

MÜTƏNASİB *ə.* متناسب 1) tənəsüb olan, bir-birinə yaraşan; 2) aralarında nisbət olan (*ədəd və ya kəmiyyət haqqında*).

MÜTƏNASİBÜL'Ə'ZA' *ə.* متناسب الاعضاء bədən üzvləri bir-birinə uyğun olan.

MÜTƏNASİBÜRRƏ'Y *ə.* متناسب الرأى rəyləri uyğun gələn; həmrəy.

MÜTƏNAVİB *ə.* متناوب növbə ilə təkrarlanan.

MÜTƏNAZİR *ə. متناظر* 1) bir-birinə baxan; bir-birinin qarşısında duran; 2) bir-biri ilə bəhsləşən, mübahisə edən.

MÜTƏNƏBBEH *ə. متنبه* 1) oyanan, oyaq; 2) sayıq, huşyar; 3) ehtiyat edən, ehtiyatlı.

MÜTƏNƏBBİ *ə. متنبى* peyğəmbərlik iddiasında olan // yalançı peyğəmbər.

MÜTƏNƏFFİR *ə. متنفر* nifrət edən, iyrənən, çiyrenən.

MÜTƏNƏFFİS *ə. متنفس* 1) nəfəs alan; 2) canlı, diri; 3) tənəffüs edən.

MÜTƏNƏFFİZ *ə. متنفذ* nüfuz sahibi; nüfuzlu.

MÜTƏNƏKKİR *ə. متنكر* özünü tanıtmamağa çalışan.

MÜTƏNƏKKİRƏN *ə. متكراً* özünü tanıtmamağa çalışaraq.

MÜTƏNƏSSİR *ə. متتصر* xristianlığı qəbul edən // xristianlaşmış // xristian.

MÜTƏNƏVVƏ' *ə. متنوع* müxtəlif növlü; cürbəcür, müxtəlif.

MÜTƏNƏZZEH *ə. متنزه* 1) gözib öyrənən, seyrdə vaxt keçirən; 2) təmiz, arı.

MÜTƏNƏZZİL *ə. متنزل* özünə yaraşmayan bir iş görən; alçalan.

MÜTƏNTƏN *ə. مطمئن* təntənəli, dəbdəbəli.

MÜTƏRƏDİF *ə. مترادف* 1) bir-birinin ardınca gələn; 2) ədəbiyyatda: rədifli şeir // rədif; 3) dilçilikdə: sinonim.

MÜTƏRAKİB *ə. متراكب* bir-birinin üstünə minmiş.

MÜTƏRAKİM *ə. متراكم* üst-üstə qalanmış.

MÜTƏRCƏM *ə. مترجم* tərcümə edilmiş.

MÜTƏRCİM *ə. مترجم* tərcümə edən, tərcüməçi.

MÜTƏRƏCCİ *ə. مترجى* 1) uman, istəyən; 2) rica edən, xahiş edən.

MÜTƏRƏDDİD *ə. متردد* 1) gedib-gələn, davam edən; 2) tərəddüd edən, bir qərara gələ bilməyən.

MÜTƏRƏFFEH *ə. مترفه* rifah içərisində, bolluqda yaşayan.

MÜTƏRƏHHİM *ə. مترحم* rəhm edən, yazığı gələn; acıyan.

MÜTƏRƏKKİB *ə. متركب* iki və ya çox şeyin birləşməsindən hasil olan; mürəkkəb.

MÜTƏRƏQQİ *ə. مترقى* tərəqqi etmiş; inkişaf etmiş.

MÜTƏRƏQQİB *ə. مترقب* intizarı çəkilən; gözlənilən.

MÜTƏRƏNNİM *ə. مترنم* tərənnüm edən, gözəl səsle yavaşdan oxuyan.

MÜTƏRƏSSİB *ə. مترسب* dibə çökən.

MÜTƏRƏSSİD *ə. مترصد* 1) göz dikən; gözləyən; 2) pusquda duran; pusan.

MÜTƏRƏŞŞEH *ə. مترشح* tərləyən; sızan.

MÜTƏRƏTTİB *ə. مترتب* 1) sıraya düzülmüş; sıralanmış; 2) tərtib olunmuş, tərtibə salınmış; 3) təsnif edilmiş, təsnifatı verilmiş; 4) törənmiş.

MÜTƏRRA *ə. مطرا* təptəzə, tərəvətli.

MÜTƏRRƏZ *ə. مطرز* qıraqları bəzədilmiş; bəzəkli.

MÜTƏSADİF *ə. متصادف* təsadüf edən, rast gələn.

MÜTƏSADİM *ə. متصادم* bir-birini vuran; bir-birinə çırpınan.

MÜTƏSAİD *ə. متصاعد* yüksələn, ucalan, qalxan.

MÜTƏSAVİ *ə. متساوی* bir-birinə tay və bərabər olan; bir boyda, bir ölçüdə olan.

MÜTƏSƏDDİ *ə. متصدى* təşəbbüs edən, işə girişən.

MÜTƏSƏDDİR *ə. متصدر* keçib başda oturan.

MÜTƏSƏLLİ *ə. متسلى* təsəlli tapan.

MÜTƏSƏLLİB *ə. متصلب* 1) bərkimiş, qatılaşmış; 2) mətin, möhkəm.

MÜTƏSƏLLİM *ə. متسلم* təsəlli olan şeyi qəbul edən.

MÜTƏSƏLLİT *ə. متسلط* zorba, yekə.

MÜTƏSƏLSİL *ə. متسلسل* 1) zəncir kimi bir-birinə bağlı olan; silsiləli; 2) arası kəsilməyən; fasiləsiz.

MÜTƏSƏLSİLƏN *ə. متسلسلا* bir-birinə bağlı, arası kəsilməz surətdə.

MÜTƏSƏRRİF *ا. متصرف* 1) sahib duran; yiyələnən, özünə mal edən; 2) yiyə, sahib; 3) vali, canışın.

MÜTƏSƏTTİR *ا. متستر* gizli, örtülü; pərdələnmiş, pərdəli.

MÜTƏSƏVVİF *ا. متصوف* təsəvvüf tərəfdarı; sufi.

MÜTƏSƏVVİR *ا. متصور* 1) təsvir olunan, təsvirə gələn; 2) zehində canlandırılan, fikrə gətirilən; 3) mümkün ola bilən; mümkün.

MÜTƏŞABEH *ا. متشابه* bir-birinə bənzəyən; oxşayan.

MÜTƏŞAİR *ا. متشاعر* şairlik iddiasında olan // qafiyəpərdəz, qafiyəsaz.

MÜTƏŞAKİL *ا. متشاكل* şəkli bir olan, eyni şəkilli, eyni cür.

MÜTƏŞƏBBEH *ا. متشبه* bənzəyən, oxşar, bənzər.

MÜTƏŞƏBBİK *ا. متشبك* şəbəkə kimi olan; şəbəkəli.

MÜTƏŞƏBBİS *ا. متشبت* təşəbbüs edən; təşəbbüskar.

MÜTƏŞƏXXİS *ا. متشخص* 1) görkəmli, gözəçarpan; 2) təşəxxüs satan; təşəxxüslü; 3) müəyyən simptomlarına görə təyin edilən (*xəstəlik haqqında*).

MÜTƏŞƏKKİ *ا. متشكى* şikayətlənən, şikayətçi.

MÜTƏŞƏKKİL *ا. متشكل* 1) xüsusi şəkə, sürətə düşmüş; 2) hasil olan, əmələ gələn, təşkil edilən.

MÜTƏŞƏKKİR *ا. متشكر* təşəkkür edən, minnətdarlığını bildirən.

MÜTƏŞƏMMİR *ا. متشمر* hazırlanmış, hazır.

MÜTƏŞƏRRE' *ا. متشرع* 1) hüquqçu, qanunçu; 2) dindar, dinçi.

MÜTƏŞƏTTİT *ا. متشتت* dağınıq, pərişan, qarışıq.

MÜTƏŞƏVVİQ *ا. متشوق* çox şövqü və arzusu olan.

MÜTƏŞƏVVİŞ *ا. متشوش* qarmaqarışıq, qarışıq, anlaşılmaz.

MÜTƏŞƏYYE' *ا. متشيع* şiə məzhəbini qəbul etmiş, şiə olmuş.

MÜTƏTABE' *ا. متتابع* bir-birinin ardınca gələn, bir-birini təqib edən.

MÜTƏTABİƏN *ا. متتابعاً* bir-birinin ardınca gələrək, bir-birini təqib edərək.

- MÜTƏTABİQ** *ə.* متطابق uyğun gələn, bir-birinə müvafiq olan.
- MÜTƏTƏBBE'** *ə.* متبع arxasınca düşüb araşdıran; yoxlayan.
- MÜTƏTƏBBİB** *ə.* مطيب özünü yalandan həkimə oxşadan, yalançı həkim.
- MÜTƏTƏVVİC** *ə.* متوج tac qoymuş; taclı.
- MÜTƏVAFIQ** *ə.* متوافق bir-birinə uyğun olan.
- MÜTƏVALİ** *ə.* متوالی bir-birinin ardınca; mütəmadi, ardıcıl.
- MÜTƏVALİYƏN** *ə.* متوالياً ara vermədən, ardıcıl surətdə.
- MÜTƏVARI** *ə.* متواری gizli, gizlin.
- MÜTƏVARİD** *ə.* متوارد 1) varid olan; gələn; 2) bir-birinə yaxınlaşan, təsadüf edən.
- MÜTƏVARİS** *ə.* متوارث miras qalan, irsən keçən.
- MÜTƏVATİR** *ə.* متواتر 1) xalq arasında söylənen, ağızdan-ağıza yayılan; 2) dalbadal.
- MÜTƏVAZE'** *ə.* متواضع təvazökar.
- MÜTƏVƏCCEH** *ə.* متوجه üz tutan, istiqamətlənən, yönələn, yollanan.
- MÜTƏVƏCCİHƏN** *ə.* متوجهاً üz tutaraq, bir tərəfə yollanaraq.
- MÜTƏVƏFFA** *ə.* متوفى || متوفا vəfat etmiş, ölmüş.
- MÜTƏVƏĞGİL** *ə.* متوغل bir şeyin əsasına çatan, hər şeyi bilən.
- MÜTƏVƏHHİM** *ə.* متوهم vahiməli, qorxunc.
- MÜTƏVƏHHİŞ** *ə.* متوحش hürkmüş, qorxmış, qorxuya düşmüş.
- MÜTƏVƏKKİL** *ə.* متوكل 1) bel bağlayan, ümid edən; 2) bir işi görmək tapşırılan, vəkil edilən.
- MÜTƏVƏQQİ** *ə.* متوقى özünü gözləyən, muğayat olan.
- MÜTƏVƏQQİF** *ə.* متوقف 1) irəli getməyib yerində qalan; duran; 2) bağlı, əlaqəli; 3) artmayan, inkişaf etməyən (*xəstəlik haqqında*).
- MÜTƏVƏLLİ** *ə.* متولى idarə edən; başçı, müdir.
- MÜTƏVƏLLİD** *ə.* متولد 1) dünyaya gələn; doğulan; 2) əmələ gələn; törəyən.

MÜTƏVƏRRE' *ا. متورع* pəhriz saxlayan.

MÜTƏVƏRRİM *ا. متورم* 1) vərəm xəstəliyinə tutulmuş; vərəm-
li; 2) şişmiş, qabarmış.

MÜTƏVƏSSİT *ا. متوسط* 1) orta, mərkəzi; 2) vasitəçi, miyançı;
3) orta halda olan; ortabab.

MÜTƏVƏTTİN *ا. متوطن* 1) bir yeri özünə vətən edən, bir yerdə
yaşayan; 2) müəyyən bir yerə xas olan xəstəlik.

MÜTƏVVƏQ *ا. مطوق* 1) dövrələnmiş, araya alınmış; 2) həmail
taxmış, boyunbağı salmış.

MÜTƏVVƏL *ا. مطول* 1) uzadılmış // uzun; 2) geniş, müfəssəl,
ətraflı.

MÜTƏVVƏLƏN *ا. مطولا* 1) uzadılaraq; 2) ətraflı, müfəssəl olaraq.

MÜTƏYƏQQİZ *ا. متيقظ* 1) oyaq, oyanmış, ayılmış; 2) ayıq, sa-
yıq; ayıq-sayıq.

MÜTƏYƏMMİN *ا. متيمن* 1) mübarək; 2) bərəkətli, bərəkət gətirən.

MÜTƏYƏSSİR *ا. متيسر* asan icra olunan.

MÜTƏZAHİM *ا. متزاحم* çoxlu adamın iştirak etdiyi; qələbəlik,
izdihamlı.

MÜTƏZƏİD *ا. متزائد* getdikcə artan, çoxalan.

MÜTƏZƏİF *ا. متضاعف* bir neçə qat olan, qat-qat artan.

MÜTƏZƏBZİB *ا. متذبذب* qərarsız, tərəddüd edən.

MÜTƏZƏLLİL¹ *ا. متدلل* alçalan, tənəzzül edən.

MÜTƏZƏLLİL² *ا. متظلل* kölgədə olan // kölgəsi olan, kölgəli.

MÜTƏZƏLLİM *ا. متظلم* zülmdən şikayət edən.

MÜTƏZƏLZİL *ا. متزلزل* titrəyən // sarsılan.

MÜTƏZƏMMİN *ا. متضمن* 1) içərisinə alan, əhatə edən; 2) za-
min, zəmanətçi.

MÜTƏZƏRRE' *ا. متضرع* özünü alçaldan, alçalaraq yalvaran.

MÜTƏZƏRRİR *ا. متضرر* zərərçəkən, ziyana düşmüş.

MÜTƏZƏVVİC *ا. متزوج* evli, ailəli.

MÜTƏZƏVVİD *ə. متزود* yol üçün azuqə və s. tədarük etmiş adam.

MÜTİ'// MÜT'İ *ə. مطيع* 1) itaət edən, tabe olan; 2) sakit, dinc.

MÜ'Tİ *ə. معطى* verən, əta edən.

MÜTIMM *ə. متم* bir şeyin tamamlanmasına yarayan; tamamlayan.

MÜTLƏQ *ə. مطلق* 1) qeydsiz, şərtsiz; 2) sərbəst, azad; 3) hökmən, necə olursa olsun; 4) qətiyyə, heç də; 5) xalis, saf; 6) tam, dolğun.

MÜTLƏQA *ə. مطلقاً* b a x **mütləqən**.

MÜTLƏQƏN *ə. مطلقاً* 1) heç qeyd-şərt olmadan; 2) hökmən, əlbəttə; 3) qətiyyə, qəti sürətdə.

MÜTLƏQİYYƏT *ə. مطلقيت* bütün hakimiyyətin bir adamın əlinə olduğu dövlət quruluşu // monarxiya.

MÜTLİF *ə. متلف* israf edən; israfçı.

MÜTMƏİN *ə. مطمئن* yəqinlik hasil etmiş, şübhə etməyən, yəqin bilən.

MÜTRİB, MÜTRÜB *ə. مطرب* 1) çalğıçı, sazəndə, çalan; 2) oynayan, rəqqas; 3) yüngül, yerini bilməyən adam.

MÜTTƏFİQ *ə. متفق* ittifaq bağlamış, bir iş üçün birləşmiş.

MÜTTƏFİQANƏ *ə. متفقə* və *f. انه* müttəfiq kimi, müttəfiqcəsinə.

MÜTTƏFİQƏN *ə. متفقاً* 1) birləşmiş halda, ittifaq bağlayaraq; 2) həmfikir olaraq, həmrəy olaraq.

MÜTTƏFİQÜRRƏ'Y *ə. متفق الرأي* 1) bir rəydə olan; həmrəy; 2) bir səslə.

MÜTTƏHƏM *ə. متهم* 1) b a x **müttəhim** (*1-ci mənada*); 2) qəbahətli, pis iş görmüş.

MÜTTƏHİD *ə. متحد* birləşmiş, ittifaqa gəlmiş, müttəfiq.

MÜTTƏHİDƏN *ə. متحدًا* birlikdə, birgə.

MÜTTƏHİDÜLQÖVL *ə. متحد القول* sözləri bir olan.

MÜTTƏHİDÜLFİKR *ə. متحد الفكر* həmfikir.

MÜTTƏHİM *ə. متهم* 1) ittiham olunan; 2) ittiham edən.

MÜTTƏXƏZ *ə. متخذ* qəbul edilən.

- MÜTTƏXİZ** *ə.* متخذ qəbul edən.
- MÜTTƏKİ** *ə.* متكى dayanan, dayanmış.
- MÜTTƏQİ** *ə.* متقى Allahdan qorxan; dindar, mömin.
- MÜTTƏQİN** *ə.* متقن yəqin bilən, gözü ilə görən.
- MÜTTƏLE'** *ə.* مطلع bir işdən xəbərdar, məlumatı olan.
- MÜTTƏRİD** *ə.* مطرد sıralı, müntəzəm.
- MÜTTƏRİDƏN** *ə.* مطرداً sıra ilə, müntəzəm şəkildə.
- MÜTTƏSE'** *ə.* متسع genişlənmiş.
- MÜTTƏSİF** *ə.* متصف müəyyən sifətdə olan, müəyyən xasiyyətli.
- MÜTTƏSİL** *ə.* متصل 1) bitişik, yapışiq; 2) ardıcıl davam edən; fasiləsiz; 3) daimi, həmişəlik.
- MÜTTƏSİLƏN** *ə.* متصلاً 1) ardıcıl surətdə, bir-birinin ardınca; 2) daima, həmişə.
- MÜTTƏSİM** *ə.* متسم nişanı olan, əlaməti olan; nişanlı.
- MÜVACİHƏ** *ə.* مواجهه üz-üzə gəlmə, üzbəüz dayanma.
- MÜVACİHƏTƏN** *ə.* مواجهتə üz-üzə gələrək, üzbəüz duraraq.
- MÜVAFİQ** *ə.* موافق uyğun, mütabiq, münasib.
- MÜVAFİQƏT** *ə.* موافقت 1) uyğunluq, münasiblik; 2) razılıq vermə, müsaidə etmə; 3) uzlaşma.
- MÜVAXAT** *ə.* مواخات 1) bir-biri ilə qardaş olma, qardaşlıq; 2) dostluq, sədaqət.
- MÜVALAT** *ə.* موالات qarşılıqlı məhəbbət.
- MÜVANİSƏT** *ə.* موانست 1) bir-birinə alışma; ünsiyyət; 2) vəhşi heyvanın insana alışması, əhliləşməsi.
- MÜVARİDƏ** *ə.* موارد 1) gedib-gəlmə, gediş-gəliş, əlaqə; 2) iki şəirin bir-birindən xəbərsiz eyni beyti söyləməsi.
- MÜVASA(T)** *ə.* مواساة || مواسا 1) yaxşılıq, əl tutma, kömək; 2) təsəlli vermə, dərdə şərik olma.
- MÜVASİLƏ(T)** *ə.* مواصلة || مواصلت bir-birinə yetişmə; qovuşma, vüsal.

MÜVAZAT ə. موازت müvazi olma; paralellik.

MÜVAZİ ə. موازی 1) paralel; 2) paralelcəsinə, paralel olaraq; 3) bərabər, eyni, oxşar, tən.

MÜVAZİB ə. مواظب 1) səyli, çalışqan; 2) səbatlı; 3) qeydə qalan, qayğıkeş; 4) göz yetirən; gözətçi.

MÜVAZİBƏT ə. مواظبت 1) səylilik, çalışqanlıq; 2) cəhd etmə, söy etmə; 3) səbatlılıq, mətinlik.

MÜVAZİN ə. موازن 1) çəkisi bərabər olan; 2) tarazlaşdırən, müvazinətləşdirən.

MÜVAZİNƏ(T) ə. موازنه || موازنت 1) iki şeyin çəkiddə bərabər olması; 2) gəlir və çıxarın bərabərliyi; 4) tarazlaşdırma, müvazinətləşdirmə.

MÜVƏCCƏH ə. مواجه münasib, müvafiq.

MÜVƏFFƏQ ə. موفق 1) nail olunan; 2) uğurlu olan.

MÜVƏFFƏQİYYƏT ə. موفقیت uğur, nailiyyət.

MÜVƏFFİQ ə. موفق 1) nail olan; 2) işi düz gətirən.

MÜVƏHHƏD ə. موحد 1) tək, bir, vahid; 2) ərəb əlifbasında: bir nöqtəsi olan (*hərf*).

MÜVƏHHƏŞ(Ə) ə. موحشه || موحش 1) boş, əhalisiz, məskun olmayan; 2) qəşqabaqlı, acıqlı; 3) vəhşiləşmiş (*heyvan haqqında*).

MÜVƏHHİD ə. موحد 1) birləşdirən, vahid edən; 2) Allahın birliyinə (tövhidə) inanən; monoteist.

MÜVƏHHİŞ ə. موحش 1) müəyyən bir yeri əhalisiz qoyan; 2) vəhşiləşdirən; 3) dəhşətə gətirən, qorxu törədən; qorxunc.

MÜVƏKKƏL ə. موكل b a x müvəkkil (*1-ci mənada*).

MÜVƏKKƏL(ÜN)BİH ə. موكل به vəkilə tapşırılan.

MÜVƏKKİL ə. موكل 1) vəkil edilmiş, iş tapşırılmış; 2) vəkil edən, iş tapşırən.

MÜVƏQQƏR ə. موقر hörmət edilən; sayılan.

MÜVƏQQƏT ə. موقت b a x müvəqqəti.

MÜVƏQQƏTƏN *ə.* مؤقتاً müvəqqəti olaraq, az bir zaman üçün; hələlik.

MÜVƏQQƏTİ *ə.* مؤقتی daimi olmayan; hələlik.

MÜVƏQQİT *ə.* موقت 1) vaxtı (xüsusilə də namaz vaxtını) müəyyənləşdirən adam; 2) xronometr.

MÜVƏQQİTXANƏ *ə.* موقت və f. خانه iri məscidlərin nəzdində vaxt xidməti otağı.

MÜVƏLLƏD *ə.* مولد 1) doğulmuş, törənmiş, əmələ gəlmiş; 2) dilçilikdə: düzəltmə, yaxud alınma (söz); 3) mulat.

MÜVƏLLƏDAT *ə.* مولدات «müvəlləd» c. doğulanlar, doğulan insanlar və heyvanlar.

MÜVƏLLİD *ə.* مولد 1) doğuran; 2) hasil edən, meydana çıxaran.

MÜVƏLLİDƏ *ə.* مولده mama, mamaça.

MÜVƏLLİDÜLHÜMUZƏ *ə.* مولد الحموضه oksigen.

MÜVƏLLİDÜLMA' *ə.* مولد الماء hidrogen.

MÜVƏRRƏX *ə.* مورخ tarix qoyulmuş; yazılı.

MÜVƏRRƏXƏN *ə.* مورخاً tarixi yazıldığı halda, tarixi qoyularaq.

MÜVƏRRİX *ə.* مورخ 1) tarix yazan; 2) tarixşünas, tarixçi; 3) salnaməçi.

MÜVƏSSE' *ə.* موسع genişləndirən, genəldən.

MÜVƏSVİS *ə.* موسوس vəsvəsəçi.

MÜVƏŞŞƏH *ə.* موشح 1) bəzəkli; bəzənmiş, süslü; 2) misralarının birinci hərfləri bir söz təşkil edən (*şeir haqqında*).

MÜVƏZZE' *ə.* موزع paylayan, paylaşdırən.

MÜVƏZZƏF *ə.* موظف 1) vəzifəsi olan, vəzifəli; 2) bir vəzifə həvalə edilən.

MÜVƏZZƏH *ə.* موضح izah olunmuş; aydınlaşdırılmış.

MÜVƏZZƏHƏN *ə.* موضحاً aydınlaşdırılaraq.

MÜVƏZZİ *ə.* مودی əziyyət verən; incidən.

MÜYƏSSƏR *ə.* ميسر 1) asan, sadə; 2) nəсіб, qismət; 3) mümkün, ələ gələn; 4) uğurlu, müvəffəqiyyətli.

MÜZAB *ə.* مذاب əridilmiş, ərinti.

MÜZADD *ə.* مضاد zidd, qarşı, əks olan.

MÜZAƏF *ə.* مضاعف ikiqat, qat-qat, iki dəfə artmış.

MÜZAF *ə.* مضاف 1) qatılmış, əlavə edilmiş; 2) qrammatikada: izafət birləşməsində təyin edilən.

MÜZAF(ÜN)İLEYH *ə.* مضاف اليه qrammatikada: izafət birləşməsində təyin edən.

MÜZAH *ə.* مزاح 1) lətifə; 2) əyləncə.

MÜZAHİM *ə.* مزاحم 1) zəhmət verən; 2) çətinləşdirən, ağırlaşdıran.

MÜZAHİMƏ *ə.* مزاحمه qarşısındakıları sıxışdırıb hücum etmə.

MÜZAHİR *ə.* مظاهر 1) aşkar edən, aydınlaşdıran; 2) kömək edən; 3) hamı, himayə edən; 4) nümayiş etdirən, nümayişçi.

MÜZAHİRƏT *ə.* مظاهرت yardım, kömək, müavinət.

MÜZAIİDƏ *ə.* مزائده b a x müzayidə.

MÜZAIQƏ *ə.* مضائقه b a x müzayiqə.

MÜZAKİRƏ *ə.* مذاكره 1) bir məsələ haqqında fikir mübadiləsi; 2) şagirdin öyrəndiyi dərsi danışması.

MÜZAL *ə.* مزال uzun ətək.

MÜZARƏ' *ə.* مضارع 1) oxşayan, bənzəyən // oxşar, bənzər; 2) qrammatikada: qeyri-qəti gələcək zaman; 3) əruz vəznində bir bəhrin adı.

MÜZARİBƏ *ə.* مضاربه 1) döyüşmə, vuruşma; 2) boks; 3) şirkət, şərikli müəssisə növü.

MÜZARİƏ¹ *ə.* مزارعه torpağı icarəyə vermə.

MÜZARİƏ² *ə.* مضارع oxşama, bənzəmə // oxşarlıq, bənzərlik.

MÜZAYİDƏ *ə.* مزايده 1) hərraca qoyub satma; 2) hərrac üsulu ilə açıq satış; auksion.

MÜZAYİQƏ *ə.* مضايقه 1) darlıq, sıxıntı, çətinlik; 2) möhtac olma; ehtiyac; 3) əsirgəmə.

MÜZCİR *ə.* مضجر sıxıntı keçirən; hüznü, qəmli.

MÜZDAD *ə.* مزداد artmış, çoxalmış.

MÜZDƏHİM *ə.* مزدحم sıx yığılmış; sıxılmış.

MÜZƏBZƏB *ə.* مذبذب tərəddüd edilən.

MÜZƏBZİB *ə.* مذبذب qəti qərara gələ bilməyən; tərəddüd edən.

MÜZƏ'FƏR *ə.* مزعفر zəfəran tökülmüş; zəfəranlı.

MÜZƏFFƏR *ə.* مظفر 1) zəfər çalmış; qalib; 2) bir işdə müvəffəq olan.

MÜZƏFFƏRƏN *ə.* مظفراً zəfər çalaraq, qalib gələcək.

MÜZƏFFƏRİYYƏT *ə.* مطفريت qalib gəlmə; qalibiyyət, zəfər.

MÜZƏXRƏF *ə.* مزخرف 1) yalan, uydurma; 2) boş, mənasız, bi-hudə; 3) ucuz, saxta bər-bəzəklə bəzənmiş.

MÜZƏXRƏFAT *ə.* مزخرفات «*müzəxrəf*» *c.* 1) yalan, uydurma şeylər; 2) boş, mənasız ibarələrlə söylənən nitq; deməqoqcasına deyilən sözlər. 3) *t.* ucuz, saxta bər-bəzəklə bəzənmə.

MÜZƏHHƏB *ə.* مذهب qızıl suyuna çəkilmiş.

MÜZƏHHİB *ə.* مذهب əlyazmanı qızıl suyu ilə bəzəyən sənətkar.

MÜZƏKKA *ə.* مكا 1) pak, təmiz; 2) zəkəti verilmiş.

MÜZƏKKƏR *ə.* مذكر 1) kişi; 2) qrammatikada: kişi cinsi; 3) erkək.

MÜZƏKKƏRƏ *ə.* مذكره 1) bir iş haqqında lazımı yerə təqdim olunan yazı; 2) cib dəftərçəsi.

MÜZƏKKİ *ə.* مكي 1) pak edən; təmizləyən; 2) zəkət verən.

MÜZƏLLƏM *ə.* مظلم kölgə altında olan, kölgə düşmüş.

MÜZƏVVA *ə.* مزوا guşəli, tinli.

MÜZƏVVƏR *ə.* مزور yalan, saxta.

MÜZƏVVİR *ə.* مزور yalançı, saxtakar, yalandan sənəd və s. düzəldən, qəlp iş görən.

MÜZƏYYƏL *ə.* مذيّل 1) əlavəsi olan; əlavəli; 2) altında cavab yazılıb göndərilən.

MÜZƏYYƏLAT *ə.* مذيلات «*müzəyyəl*» *c.* əlavə olunan şeylər.

MÜZƏYYƏLƏN *ə.* مذيلاً cavab verilərək, cavabı yazılaraq.

MÜZƏYYƏN *ə.* مزین zinətli; bəzəkli; bəzədilmiş.

MÜZHƏRAT *ə.* مزهرات «müzhərə» *c.* çiçəkliklər, güllüklər.

MÜZHƏRƏ *ə.* مزهره çiçəklə bəzənmiş yer // çiçəklik, güllük.

MÜZHİK *ə.* مضحك 1) güldürən; 2) gülməli.

MÜZHİR *ə.* مظهر zahirə çıxaran, aşkar edən; aydınlaşdırın.

MÜZİ' *ə.* مضى işıqlandıran; parlayan, parlaq.

MÜZ'İC *ə.* مزعج usandıran, usandırıcı.

MÜZİQ *ə.* مضيق 1) təzyiq edən, darlaşdırın, sıxan; 2) darısqal, dar.

MÜZİL *ə.* مزيل yox edən, məhv edən.

MÜZİLL¹ *ə.* مزل 1) sürüşkən; 2) günahkar, xata etmiş.

MÜZİLL² *ə.* مضل doğru yoldan azdıran, başdan çıxaran.

MÜZİLL³ *ə.* مظل kölgə salan; kölgəli.

MÜZİRR *ə.* مضر zərər yetirən, ziyan vuran; zərərli.

MÜZLİM *ə.* مظل 1) qaranlıq; 2) məchul; 3) mənhuş, mənfur.

MÜZLİMƏ *ə.* مظلمه 1) təzyiq etmə; incitmə; 2) şikayət.

MÜZMƏHİL *ə.* مضمحل alt-üst olmuş, bütöyün məhv edilmiş, yox edilmiş.

MÜZMƏR *ə.* مضم 1) gizli, örtülü; 2) nəzərdə tutulan, fikirdə olan; 3) ərəb qrammatikasında: əvəzlik.

MÜZMİN *ə.* مزمین üstündən çox keçmiş; köhnəlmiş (*xəstəlik haqqında*).

MÜZNİB *ə.* مذنب günahkar, müqəssir.

MÜZTƏRİB *ə.* مضطرب 1) iztirab çəkən, sıxıntı çəkən; 2) qızışmış, həyəcanlanmış; 3) rahatsız, nigaran; 4) aydın olmayan; məchul; 5) dolaşlıq, qarmaqarışıq; 6) həyəcanlı, iztirablı (*yuxu haqqında*); 7) çala-çuxur, kələ-kötür (*yal haqqında*).

MÜZTƏRİBÜLHAL *ə.* مضطرب الحال iztirab keçirən, halı pis olan.

MÜZTƏR(R) *ə.* مضطر 1) məcbur, naçar, çarəsiz; 2) sıxıntı çəkən, təngə gələn.

N

N ə. ن ərəb əlifbasında 25-ci, fars əlifbasında 29-cu, əski Azərbaycan əlifbasında 30-cu hərf; əbcəd hesabında 50 rəqəmini ifadə edir.

NA f. نا b a x **na**y.

NAAFƏRİDƏ f. نافریده yaradılmamış, vücuda gətirilməmiş (*Allah haqqında*).

NAB¹ f. ناب saf, xalis, təmiz.

NAB² ə. ناب 1) azı diş; 2) yırtıcı heyvanların uzun, iti yan diş(lər)i.

NABALİĞ f. نا və ə. بالغ 1) həddi-bülüğa çatmamış; yetişməmiş; 2) dünyagörüşü məhdud; dar düşüncəli.

NABƏCA f. ناجا yersiz, münasibətsiz.

NABƏGAH f. نابگاه vaxtsız // yersiz, münasibətsiz.

NABƏKAR f. نابکار 1) yaramaz, alçaq; 2) mərdimazar.

NABƏLƏD f. نابلد bələd olmayan; bilməyən.

NABƏŞÜUR f. نا və ə. بشعور şüursuz, düşüncəsiz.

NABİDAR f. نابیدار oyaq olmayan; yatmış.

NABİNA f. نابینا gözü görməyən; kor.

NABİT f. نابت bitən, göyərən.

NABUD f. نابود yox olan, meydana olmayan, məhv olmuş.

NACİ ə. ناجی nicat tapan; qurtulan.

NACİNS f. نا və ə. جنس 1) cinsi pis; 2) nanəcib.

NAÇAR f. ناچار 1) çarəsiz, məcbur; 2) biçarə, zavallı.

NAÇİZ f. ناچیز 1) heç dərəcəsində olan; 2) bir az; azacıq; 3) çox əhəmiyyətsiz.

NAÇİZANƏ f. ناچیزانه heç bir şeyi olmayan kimi.

NADAN f. نادان 1) cahil, qanmaz; 2) biliksiz.

NADANƏ f. نادانه nadan qadın, qanmaz qadın.

NADANİ f. ندانی cahillik, qanmazlıq.

NADAR *f.* نادار varı olmayan; kasıb.

NADİ *a.* نادى 1) çağırın, nida edən; 2) bağırın, çığırın.

NADİDƏ *f.* نادیده 1) görünməmiş, misli-bərabəri olmayan; 2) qiy-mətli, az tapılan, nadir.

NADİM *a.* نادم peşman olan, peşmançılıq çəkən.

NADİR¹ *a.* نادر b a x **nadirə¹** (1-ci və 2-ci mənələrdə).

NADİR² *a.* نادر b a x **nadirə²**.

NADİRAT *a.* نادرات «nadir» *c.* nadir şeylər, az tapılan şeylər.

NADİRƏ¹ *a.* نادره 1) az ələ düşən, az tapılan; 2) qəribə, əcaib; 3) qəribə, əcaib hekayə.

NADİRƏ² *a.* نادره göy qübbəsinin zenitin müqabilində duran nöqtəsi.

NADİRƏDAN *a.* نادره və *f.* دان qəribə şeylər bilən.

NADİRƏGU *a.* نادره və *f.* گو qəribə şeylər danışan.

NADİRƏN *a.* نادراً bəzi vaxtlarda, nadir hallarda; aradır.

NADİRƏSƏNC *a.* نادره və *f.* سنج qəribə şeylər düzəldən // nadir şeylər işlədən.

NADİRƏT *a.* نادرت az olan, az tapılan.

NADİRƏTƏN *a.* نادرتاً az hallarda, nadir hallarda.

NADİRÜLVÜQU' *a.* نادر الوقوع az təsadüf olunan; gec-gec baş verən.

NADÜRÜST *f.* نادرست 1) düz(gün) olmayan; əyri, yanlış; 2) dələduz.

NADÜRÜSTİ *f.* نادرستی 1) düz(gün) olmama; əyrilik, yanlışlıq; 2) dələduzluq.

NAƏHL *f.* ناهل və *a.* اهل ləyaqətsiz, yaramaz, tərbiyəsiz.

NAƏMN *f.* ناهم və *a.* امن təhlükəsiz olmayan; təhlükəsi olan; təhlükəli.

NAƏMNI *f.* ناهمني və *a.* امنی təhlükəlilik.

NAF *f.* ناف göbək.

NAFE' *a.* نافع faydalı, mənfəətli; xeyirli.

NAFƏ *f.* نafe 1) xüsusi cinsdən olan ahunun göbəyindəki müşk vəzisi; 2) sevgilinin zülfü, saçı.

NAFƏGÜŞA *f.* نafe gəşə müşk kimi ətir saçan, ətir iyi verən.

NAFƏHM *f.* نا və ə. فهم fəhmsiz, anlamaz, küt, dar düşüncəli.

NAFƏRCAM *f.* نافر جام 1) əsilsiz, əsassız; 2) uğursuz.

NAFİ *ə.* نافی inkar edən; danan.

NAFİƏ *ə.* نafece yol, tikinti və s. işlərə baxan dövlət idarəsi.

NAFİLƏ *ə.* نافله bihudə, hədər, boş yerə, nahaq.

NAFİZ *ə.* نافذ 1) nüfuz edən; 2) təsir göstərən, təsir edən; 3) hök-mü keçən; nüfuzlu.

NAGAH, NAGƏH *f.* ناگاه || ناگه 1) birdən-birə, qəfildən, birdən; 2) münasibətsiz, vaxtsız.

NAGƏHAN *f.* ناگهان qəflətən, birdən-birə, gözləmədən.

NAGƏHANI *f.* ناگهانی qəflətən olan, gözlənilmədən törəyən.

NAGÜFTƏ *f.* ناگفته söylənməmiş, deyilməmiş.

NAGÜMAN *f.* ناگمان güman olmayan, ehtimal edilməyən.

NAGÜVAR(A) *f.* ناگوار || ناگوار 1) çətin həzm edilən; ağır (*ye-mək haqqında*); 2) cana sınımayan, nuş olmayan; 3) ürəkbulandıran, ürəkbulandırıcı.

NAHAQ *f.* نا və ə. حق bax nahəq(q).

NAHƏQ(Q) *f.* نا və ə. حق 1) haqsız, ədalətsiz; 2) əbəs yerə, boş yerə; əbəs.

NAHƏMTA *f.* ناهمتa tayı-bərabəri olmayan; misilsiz.

NAHƏMVAR *f.* ناهموار 1) düz olmayan, hamar olmayan; kələ-kötür; 2) kobud, qaba, yonulmamış; 3) yekəpər, zorba.

NAHƏNGAM *f.* ناهنگام vaxtsız, bivaxt.

NAHİ *ə.* ناهی bax nahiyyə¹.

NAHİB *ə.* ناهب qarətçi, çapovulçu.

NAHİD *ə.* ناهد 1) Zöhrə // Venera (*ulduz*); 2) həddi-bülüğa çatmış (*oğlan haqqında*).

NAHİDƏ *ə.* ناهده həddi-bülüğa çatmış (*qız haqqında*).

NAHİYƏ¹ *ə. ناهیه* qadağan olunmuş (*iş və ya şey haqqında*).

NAHİYƏ² *ə. ناحیه* 1) yan tərəf; kənar; 2) yaxın, qonşu; 3) rayon, region (*inzibati ərazi bölgüsü*).

NAXAH *f. ناخواه* istəməyərək, istəmədən.

NAXƏLƏF *f. نا خلف* 1) ata-babasına, əcdadına bənzəməyən; 2) valideynlərinin əleyhinə çıxan; 3) xeyirsiz, xeyir verməyən (*övlad haqqında*).

NAXOŞ *f. ناخوش* 1) xoşa gəlməyən, qəbul edilə bilməyən; 2) pis, yaman; 3) xəstə, azarlı.

NAXOŞGÜVAR *f. ناخوشگوار* 1) çətin həzm olunan; 2) ləzzətsiz, dadsız.

NAXUDA¹ *f. ناخدا* Allaha inanmayan; allahsız.

NAXUDA² *f. ناخدا* gəmi kapitani, gəmi başçısı.

NAXUDATƏRS *f. ناخدا ترس* Allahdan qorxmayan.

NAXUN *f. ناخون* dırnaq; caynaq. **Naxuni-nədamət** *ناخون ندامت* peşman olub dırnağını dişləmə.

NAXÜRRƏM *f. نا خرم* 1) şad olmayan; qüssəli, qəmli, kədərli.

NAİB *ə. نائب* 1) hökmdarı əvəz edən; hökmdarın nümayəndəsi; 2) katib; 3) qazının vəkili; 4) müavin.

NAİL *ə. نائل* yetişən, əli çatın, müvəffəq olan.

NAİLİYYƏT *ə. نائليت* əldə edilən uğur(lar), müvəffəqiyyət(lər).

NAİM *ə. نائم* yuxuda olan; yatan.

NAİMƏ *ə. ناعمه* yumşaq, sümüksüz.

NAİRƏ *ə. نائره* od, alov, şölə.

NAKAM *f. ناکام* kəmə çatmamış, arzusu ürəyində qalmış. **Nakami-diləfkar** *ناکام دلا فکار* ürəyi sınıq, kəmə çatmamış adam.

NAKƏS *f. ناکس* mür(üv)vətsiz, alçaq.

NAQABİL *f. نا قابل* 1) qabiliyyətsiz, ləyaqətsiz; 2) mümkün olmayan; imkansız.

NAQABİLİ *f. نا قابلی* mümkün olmama; imkansızlıq.

NAQAFİL *f.* قافل *və ə.* 1) qəflət etməyən; ayıq; 2) qəflətən, birdən-birə, xəbərsiz.

NAQAIL *f.* قائل *və ə.* qail olmayan, razılaşmayan.

NAQEH *ə.* ناقه xəstəlikdən yenicə duran, çox arıq; zəif.

NAQƏ *ə.* ناقه dişə dəvə; **Naqei-ürryan** ناقه عريان çılpaq (dişə) dəvə.

NAQƏBUL *f.* قبول *və ə.* qəbul edilməyən.

NAQƏNİŞİN *ə.* ناقه *və f.* نشين dişə dəvəyə minmiş.

NAQİL *ə.* ناقل 1) daşıyan, bir yerdən başqa yerə aparan; 2) nəql edən, rəvayət edən; danışan; 3) istiliyi, elektriki, səsi və s. özü vəsi-təsilə başqa cismə keçirən; keçirici.

NAQİS *ə.* ناقص 1) tam olmayan; əskik; 2) qüsurlu, eyibli, nöqsan-lı; 3) riyaziyyatda: çıxma işarəsi.

NAQİSİYYƏT *ə.* ناقصیت naqislik, nöqsanlılıq, natamamlıq.

NAQİSÜL'ƏQL *ə.* ناقص العقل ağıldan kəm, ağılı az.

NAQUS *ə.* ناقوس zəng.

NAL¹ *f.* نال 1) içi boş qamış; 2) qamışın içindəki incə damar(lar); 3) b a x ney.

NAL² *ə.* نعل b a x nə'l.

NALAN *f.* نالان nalə edən; ağlayan, inildəyən.

NALAYİQ *f.* نالايق *və ə.* layiq olmayan; ləyaqətsiz.

NALBƏND *ə.* نعل *və f.* بند b a x nə'lbənd.

NALƏ *f.* ناله fəğan, inilti. **Nalei-səməndər** ناله سمندر səməndər kimi göz yaşı tökən; **nalei-səxt** ناله سخت bərk inilti; **nalei-zar** ناله زار zar-zar ağlama.

NALƏKAR *f.* ناله کار b a x naləzən.

NALƏKÜNAN *f.* ناله كنان ağlayaraq, ağlaya-ağlaya.

NALƏZƏN *f.* ناله زن nalə edən; inildəyən.

NALIŞ *f.* نالاش nalə etmə; inləmə, inilti.

NAM *f.* نام ad.

NAMAVƏR *f.* نام آور adlı, məşhur.

NAMAZ *f.* نماز b a x **nəmaz**.

NAMDAR *f.* نامدار 1) adlı-sanlı; 2) b a x **namvər** (*1-ci mənada*).

NAMEHRİBAN *f.* نامهربان mehriban olmayan; adamayovuşmaz.

NAMƏ *f.* نامه 1) məktub, kağız; 2) kitab; 3) sənəd. **Namei-ə'mal** نامه اعمال hər bir adamın bu dünyada gördüyü işləri yazılan kitabça (*bəzən zərəfatla işlədilir*); **namei-hümayun** نامه همايون padşah məktubu; rəsmi məktub.

NAMƏBƏR *f.* نامه بر məktub aparıb-gətirən; qasid.

NAMƏDPUŞ *f.* نامد پوش b a x **nəmədpuş**.

NAMƏ'DUD *f.* نا معدود və ə. معدود saysız, çox, saysız-hesabsız.

NAMƏFHUM *f.* نا مفهوم və ə. مفهوم anlaşılmaz, anlaşılmayan.

NAMƏFHUMİ *f.* نا مفهومی və ə. مفهومی anlaşılmazlıq, anlaşılmama.

NAMƏHBUB *f.* نا محبوب və ə. محبوب xoşa gəlməyən, ürəyə yatmayan.

NAMƏHDUD *f.* نا محدود və ə. محدود 1) həddi, sonu olmayan; 2) ucsuz-bucaqsız, çox geniş.

NAMƏHƏL(L) *f.* نا محل və ə. محل yersiz, yerində olmayan.

NAMƏHRƏM *f.* نا محرم və ə. محرم 1) islam dininə görə, qadının yaşınmalı olduğu kişi, yaxud kişinin görməyə ixtiyarı olmadığı qadın; 2) yad, özgə, biganə.

NAMƏHRƏMANƏ *f.* نا محرم və f. انه yad kimi, özgəyə oxşayaraq.

NAMƏHRƏMİYYƏT *f.* نا محرمیت və ə. محرمیت məhrəm olmama.

NAMƏHSUR *f.* نا محصور və ə. محصور saya-hesaba gəlməyən, həddən artıq.

NAMƏQBUL *f.* نا مقبول və ə. مقبول qəbul olunmayan.

NAMƏQDUR *f.* نا مقدور və ə. مقدور qeyri-mümkün, mümkün olmayan.

NAMƏ'QUL *f.* نا معقول və ə. معقول ağla uymayan, ağıl qəbul etmə-yən; məntiqsiz.

NAMƏ'LUM *f.* نا معلوم və ə. معلوم məlum olmayan; bilinməyən.

NAMƏNDƏ *f.* نامنده adlı, adlanan.

NAMƏRBUT *f.* نا مربوط 1) rəbitəsiz, əlaqəsiz; 2) bağlanmış, bağlı olmayan.

NAMƏRD *f.* نامرد «kişi olmayan» 1) rəzil, alçaq; 2) vəfasız, sözünün üstündə durmayan.

NAMƏRDANƏ *f.* نامردانه namərdcəsinə, namərdliklə.

NAMƏRDİ *f.* نامردی namərdlik, xainlik.

NAMƏRGÜB *f.* نا مرغوب 1) rəğbət edilməyən, xoşa gəlməyən; bəyənilməyən.

NAMƏRƏS *f.* نامه رس diplomatik kuryer.

NAMƏ'RUF *f.* نا معروف 1) bilinməyən, tanınmayan, şöhrətsiz.

NAMƏSMU' *f.* نا مسموع 1) eşidilməyən; 2) eşidilməyə layiq olmayan; 3) qəbul edilə bilməyən, qəbul edilməz.

NAMƏS'UD *f.* نا مسعود xoşbəxt olmayan.

NAMƏŞRU' *f.* نا مشروع qanuna zidd olan; qanunsuz.

NAMƏTBU' *f.* نا مطبوع çap olunmamış, nəşr edilməmiş.

NAMƏZAC *f.* نا مزاج b a x **namizac**.

NAMİ¹ *f.* نامی adlı, məşhur.

NAMİ² *a.* نامی b a x **namiyə**.

NAMİYƏ *a.* نامیه 1) bitmə, göyərmə; 2) bitki, göyərti.

NAMİZAC *f.* نا مزاج kefsiz, xəstə, naxoş.

NAM-NƏNG *f.* نام ننگ b a x **namü nəng**.

NAMÖHTƏRƏM *f.* نا محترم hörməti olmayan, hörmətsiz.

NAMÖ'TƏDİL *f.* نا معتدل mütənasib olmayan.

NAMÖVZUN *f.* نا موزون vəznətsiz, ahəngsiz.

NAMURAD *f.* نا مراد muradına çatmayan, arzusu ürəyində qalan.

NAMUS *f.* ناموس *asli y.* 1) qeyrət, mənlik; 2) Allaha yaxın mələk.

NAMUSKAR *f.* ناموس کار 1) namuslu; 2) düz, təmiz (*adam haqqında*).

NAMUSKARANƏ *a.* ناموس کارانه namuslu adama yaraşan surətdə; namusla.

NAMÜBARƏK *f.* مبارك *na və ə.* 1) uğursuz, müvəffəqiyyətsiz; 2) xoşa gəlməyən; pis.

NAMÜƏYYƏN *f.* معین *na və ə.* qeyri-müəyyən, müəyyən olmayan.

NAMÜLA(Y)İM *f.* ملائم || ملايم *na və ə.* qatı, sört, mülayim olmayan.

NAMÜNASİB *f.* مناسب *na və ə.* 1) münasib olmayan, uyğun olmayan; 2) yersiz, pis.

NAMÜ NƏNG *f.* نام و ننگ şöhrətə və ya biabırçılığa səbəb olan (*iş, hərəkət və s.*).

NAMÜ NİŞAN *f.* نام و نشان 1) əsər-ələmət; 2) ad-san, şöhrət.

NAMÜMKÜN *f.* ممکن *na və ə.* mümkün olmayan, yerinə yetirilə bilməyən.

NAMÜR(ÜV)VƏT *f.* مروت *na və ə.* mür(üv)vətsiz, insafsız.

NAMÜSƏLMAN *f.* مسلمان *na və ə.* müsəlman olmayan, islam dinində olmayan; qeyri-müsəlman.

NAMÜSTƏHƏQQ *f.* مستحق *na və ə.* haqqı olmayan.

NAMÜTƏNAHİ *f.* متناهی *na və ə.* sonsuz, nəhayətsiz, ucsuz-bucaqsız.

NAMÜTƏSƏVVİR *f.* متصور *na və ə.* təsəvvürə gəlməyən, təsəvvür oluna bilməyən.

NAMÜVAFİQ *f.* موافق *na və ə.* müvafiq olmayan, uyğun gəlməyən.

NAMVƏR *f.* نامور pəhləvan, igid.

NAMVƏRİ *f.* ناموری pəhləvanlıq, igidlik.

NAMZƏD *f.* نامزد 1) nişanlı, adaxlı; 2) bir işə, vəzifəyə, təşkilata təyin edilməsi və ya qəbul edilməsi nəzərdə tutulan adam.

NAMZƏDİ *f.* نامزدی namizədlük.

NAN *f.* نان çörək.

NANƏCİB *f.* نجيب *na və ə.* 1) nəcabətsiz, əsli-nəsəbi olmayan; 2) tərbiyəsiz, yaramaz.

NANKOR *f.* نانکور çörəkitirən (*adam haqqında*).

NANPARƏ *f.* نانپاره 1) çörək parçası; 2) dolanacaq // vəzifə, iş.

NANŪ NƏMƏK *f.* نان و نمك duz-çörək.

NAPAK *f.* ناپاک 1) pak olmayan; murdar; 2) bədəsil, nanəcib; 3) günahkar, təqsirkar.

NAPAKİ *f.* ناپاکی pak olmama; murdarlıq.

NAPAYDAR *f.* ناپایدار 1) qərarsız, səbatsız; 2) puç, fani // daimi olmayan, həmişəlik olmayan.

NAPEYDA *f.* ناپیدا zahirdə olmayan, gözə görünməyən; gizli.

NAPƏDİD *f.* ناپدید meydanda olmayan, gözdən uzaq olan; görünməz.

NAPƏSƏND *f.* ناپسند b a x **napəsəndidə**.

NAPƏSƏNDİDƏ *f.* ناپسندیده bəyənilməyən, qəbula keçməyən.

NAPƏZİR *f.* ناپذیر qəbul edilməyən, qəbul etməyən.

NAPÜXTƏ *f.* ناپخته 1) bişməmiş, xam, çiy; 2) təcrübəsiz, nabələd.

NAR *a.* نار od, atəş; 2) cəhənnəm; 3) dərd, qəm, kədər.

NARAST *f.* نارست doğru olmayan; düz(gün) olmayan, əyri.

NARDƏN(Ə) *f.* ناردنه || ناردن nar dənəsi.

NARƏFTƏ *f.* نارفته gedilməmiş, keçilməmiş.

NARƏSİDƏ *f.* نارسیده 1) yetişməmiş, dəyməmiş (*meyvə və s. haqqında*); 2) hələ kamala çatmamış (*uşaq haqqında*).

NARƏVA *f.* ناروا 1) rəva görülməyən, rəva olmayan; 2) layiq olmayan.

NARGİLƏ *f.* نارگله sulu qəlyan, xor-xor qəlyan.

NARİ *a.* ناری 1) oda məxsus, oda aid olan; 2) cəhənnəmə aid olan.

NARİNC *f.* نارنج narınc (*subtropik meyvə növü*).

NARVƏN *f.* نارون 1) qarağac; 2) kölgəli ağac, kölgə salan ağac.

NAS *a.* ناس «insan» *c.* 1) insanlar; 2) *t.* xalq, el.

NASADİQ *f.* ناصدق və *a.* صادق 1) doğru olmayan; yalan; 2) sədaqətsiz.

NASAİB *f.* ناصائب və *a.* صائب 1) düz olmayan; 2) hədəfə dəyməyən.

NASALEH *f.* ناصالح və *a.* صالح 1) xeyirxah olmayan; 2) dinc olmayan.

NASAZ *f.* ناساز 1) saz olmayan; 2) xəstə, naxoş; 3) halı pərişan, əhvalı pozğun.

NASAZİ *f.* ناسازی nasazlıq.

NASAZKAR *f.* ناسازکار əks, zidd, müvafiq olmayan.

NASEH *ə.* ناصح nəsihət edən, öyüd verən.

NASEHA *ə.* ناصحا ey nəsihət edən!

NASƏLİS *f.* ناصلا və *ə.* سليس səlis olmayan, rəvan olmayan.

NASƏNCİDƏ *f.* ناسنجدە 1) düzəldilməmiş; 2) yaxşı düşünülməmiş.

NASƏVAB *f.* ناصواب və *ə.* صواب doğru olmayan; yanlış.

NASƏZA *f.* ناسزا 1) layiq olmayan, münasib olmayan; 2) yaraşmayan, yaraşmaz.

NASİB *f.* ناصب 1) tikən, düzəldən; 2) təyin edən; qoyan.

NASİX *ə.* ناسخ 1) ləğv edən, qüvvədən salan; 2) yazının üzünü köçürən; katib, nüsxə çıxaran.

NASİR¹ *ə.* ناصر kömək edən; köməkçi.

NASİR² *ə.* ناثر yazıçı, ədib.

NASİYƏ *ə.* ناصيه alın.

NASUT *ə.* ناسوت 1) insanlıq, insaniyyət; 2) insanla əlaqədar olan şey(lər).

NASÜFTƏ *f.* ناسفته dəlinməmiş, deşilməmiş; bütöv.

NAŞAD *f.* ناشاد şad olmayan; qəmgin, kədərli.

NAŞAYƏSTƏ *f.* ناشايسته layiq olmayan; nalayiq, yaraşmaz.

NAŞƏKİB(A) *f.* ناشكيب || ناشكيب səbirsiz, hövsələsiz; səbri qalmamış.

NAŞƏNİDƏ *f.* ناشنیده eşidilməmiş.

NAŞİ *ə.* ناشی 1) nəşət edən, irəli gələn, törəyən; 2) görə, səbəbi-nə; 3) naşı, təcrübəsiz, xəm.

NAŞİR *ə.* ناشر 1) yayan, səpən, saçan; 2) nəşr edən, çap edən.

NAŞUR *f.* ناشور 1) yuyulmayan; 2) parça növü.

NAŞÜKR *f.* ناشکر və *ə.* نا شكر yaxşılığın qədrini bilməyən; qane olmayan // yaxşılığı itirən.

NAŞÜKÜFTƏ *f.* ناشكفته açılmamış (*gül haqqında*).

NAŞÜNAS *f.* ناشناس tanımayan, bilməyən.

NAŞÜSTƏ *f.* ناشسته yuyulmamış.

NATƏMAM *f.* نا və ə. تمام 1) tam olmayan, yarımçıq; 2) bitməmiş, sona çatmamış.

NATƏMAMƏYAR *f.* نا və ə. تمام عيار 1) qarışığı olan, saf olmayan, xalis olmayan (*qızıl və s. haqqında*); 2) nöqsanlı, yarımçıq.

NATƏRAŞ *f.* ناتراش 1) yonulmamış, tərbiyə görməmiş; 2) qaba, kobud.

NATƏRAZ *f.* ناتراز 1) taraz olmayan, düz gəlməyən; 2) həddən artıq böyük; nataraz, zorba.

NATƏVAN *f.* ناتوان 1) təqətsiz, gücsüz, tabsız; 2) zəif, aciz.

NATIQ ə. ناطق 1) yaxşı danışiq qabiliyyəti olan adam; 2) çıxış edən, nitq söyləyən.

NATIQƏ ə. ناطقه 1) fəşahət və bəlağətlə danışmaq qabiliyyəti; 2) qadın natiq.

NATIQƏPƏRDAZ ə. ناطقه və *f.* پرداز fəşahət və bəlağətlə danışan, ibarəli danışan.

NAÜMİD *f.* نااميد b a x **nomid**.

NAÜSTÜVAR *f.* ناستوار sağlam olmayan.

NAV *f.* نا növ, su, arx.

NAVDAN *f.* ناودان novdan, novça, navalça.

NAVƏK *f.* ناوك 1) ox, tir; 2) kirpik. **Navəki-dilsuz** ناوك دلسوز ürəkyandıran ox (*kirpik haqqında*); **navəki-müjgan** ناوك مزگان ox kimi kirpik; **navəki-tir** ناوك تير tirin oxu.

NAY *f.* نای b a x **ney**.

NAYAB *f.* ناياب 1) tapılmayan, tapılmaz; 2) tayı-bərabəri olmayan; nadir.

NAZ *f.* ناز qəmzə, işvə.

NAZƏNDƏ *f.* نازنده naz verən; nazlanan, nazlı.

NAZƏNİN *f.* نازنين 1) nazlı, işvəli; 2) naz-nemətə alışıq.

NAZİK *f.* نازك incə, qalın olmayan.

NAZİKANƏ *f.* نازكانه nazıkcəsinə.

NAZİKBƏDƏN *f.* نازك *və f.* بدن incə bədənli; bədəni zərif, incə olan.

NAZİKMƏZAC *f.* نازك *və ə.* مزاج zərif təbiətli, xoş xasiyyətli.

NAZİKMİYAN *f.* نازكيان incəbel, beli incə, beli nazik.

NAZİKTƏR *f.* نازكتر daha nazik.

NAZİL *ə.* نازل 1) enən, yuxarıdan aşağı düşən; 2) Allah tərəfin-dən göndərilən.

NAZİLƏ *ə.* نازله hadisə, vəqie.

NAZİM *ə.* ناظم 1) nizama salan, tərtib edən; 2) nəzmə çəkən; şair.

NAZİR *ə.* ناظر 1) baxan; 2) nazirliyə başçılıq edən hökumət üzvü.

NAZPƏRVƏR(DƏ) *f.* نازپرورده || نازپرور nazla bəslənmiş; naz çəkən.

NE'MƏ *ə.* نعم nə gözəl! nə yaxşı!

NE'MƏLBƏLA' *ə.* نعم البلاء nə yaxşı bəla! nə gözəl dərd!

NE'MƏT *ə.* نعمت 1) yaxşılıq; 2) sərvət, dövlət, var; 3) yeyilib-içilən hər şey.

NEŞTƏR *f.* نشتر b a x niştər.

NEY *f.* نى 1) qamış, qarğı; 2) qamışdan qayırılan tütək.

NEYİSTAN *f.* نيستان qamışlıq, çoxlu qarğı bitmiş yer.

NEYL *ə.* نيل nail olma, məqsədə yetişmə.

NEYPARƏ *f.* نيپاره qamış parçası.

NEYRƏNG *f.* نيرنگ b a x nirəng.

NEYRƏNGBAZ *f.* نيرنگباز b a x nirəngbaz.

NEYRƏNGSAZ *f.* نيرنگساز b a x nirəngsaz.

NEYSAN *f.* نيسان *əslî süry.* b a x nisan.

NEYŞƏKƏR *f.* نيشكر şəkər qamışı.

NEY Y *ə.* نى çiy, bişməmiş.

NEYZƏN *f.* نيزن ney çalan, tütəkçi.

NƏ *f.* نه yox, deyil.

NƏAMƏ *ə.* نعامه dəvəquşu.

NƏAYİM *ə.* نعيم astronomiyada: dörd işıqlı ulduz.

NƏBAT¹ *ə.* نبات bitki.

NƏBAT² *ə.* نبات şəffaf kristal şəklində Şərq şirniyyatı.

NƏBATAT *ə.* نباتات «*nəbat*» *c.* 1) bitkilər; 2) bitki aləmi; 3) *t.* bitkilər haqqında elm; botanika.

NƏBATATŞÜNAS *ə.* نباتاتشناس *nəbatat mütəxəssisi*, botanik.

NƏBATİ *ə.* نباتی bitkiyə aid olan, bitkiyə oxşayan, bitkidən olan.

NƏBƏ' *ə.* نبأ xəbər, yenilik.

NƏBƏRD *f.* نبرد müharibə, dava, vuruşma.

NƏBƏRDAZMA *f.* نبردآزما müharibə görmüş, döyüşdə sınınmış.

NƏBƏRDGAH *f.* نبردگان döyüş meydanı.

NƏBƏT *ə.* نبت bitmə, göyərmə.

NƏBƏVİ *ə.* نبوی peyğəmbərə məxsus, peyğəmbərə aid.

NƏBİ *ə.* نبی peyğəmbər.

NƏBİBƏ *ə.* نبیبه kötükçənin övladı.

NƏBİL *ə.* نبیل 1) fəzilətli, fəzilət sahibi; 2) gözəl xasiyyətli; ağıllı, tərbiyəli.

NƏBİZ *ə.* نبيذ xurma şərabı.

NƏBT *ə.* نبط Ərəbistan yarımadasının şimalında yaşayan ərəb qəbiləsinin adı.

NƏBTİ *ə.* نبطی nəbti qəbiləsindən olan, nəbti qəbiləsinə aid olan.

NƏBZ *ə.* نبض 1) döyüntü, puls; 2) qan damarı.

NƏBZAN *ə.* نبضان nəbzi vurma, ürək döyüntüsü.

NƏBZƏ *ə.* نبذه 1) az miqdar, az şey; azacıq; 2) parça, hissə (*hekayə, şeir və s. haqqında*).

NƏBZİ *ə.* نبضي nəbzə aid olan.

NƏCABƏT *ə.* نجابت nəciblik, əsillik.

NƏCADƏT *ə.* نجادت *b a x nəcdət*.

NƏCAİB *ə.* نجائب «*nəcib*» *c.* nəciblər.

NƏCAİBÜLQUR'AN *ə.* نجائب القرآن Qur'anın ən nəcib surələri.

NƏCASƏT *ə.* نجاست *b a x nəcəs*.

NƏCAŞİ *ə. نجاشى* həbəş hökmdarlarının titulu.

NƏCAT *ə. نجات* b a x **nicat**.

NƏCCAR *ə. نجار* xarrat, dülgər.

NƏCD *ə. نجد* Ərəbistan yarımadasında hündür bir ərəzinin adı olub, «yüksəklik, yüksək yer» mənasını verir.

NƏCDƏT *ə. نجدت* igidlik, şücaət.

NƏCƏS *ə. نجس* nəcislik, murdarlıq.

NƏCİBANƏ *ə. نجيب* və *f. انه* nəcib adam kimi; nəcibcəsinə, nəcibliklə.

NƏCİB(Ə) *ə. نجيب* || *əsil-nəsəbi olan; əsil-nəcabətli.*

NƏCİBÜL'ƏSL *ə. نجيب الاصل* əsilli, nəcabətli.

NƏCİS *ə. نجيس* 1) peyin; 2) murdar, pis.

NƏCİSUL'EYN *ə. نجيس العين* islam dininə görə murdar sayılan heyvanlar (*it, donuz, ilan, qurbağa və s.*).

NƏCL *ə. نجل* 1) övlad; 2) nəsil, sülalə.

NƏCM¹ *ə. نجم* ulduz. **Nəcmi-geysudar** *نجم گيسودار* quyruqlu ulduz.

NƏCM² *ə. نجم* ot, kol.

NƏCMİ *ə. نجمي* göyə aid olan; ulduza aid olan.

NƏCMŞÜNAS *ə. نجم شناس* münəccim.

NƏDAMƏT *ə. ندامت* peşmançılıq.

NƏDBƏ *ə. ندبه* yaranın yeri.

NƏDƏM *ə. ندم* peşman olma.

NƏDİM(Ə) *ə. نديم* || *ندیم* 1) həmsöhbət, müsahib; 2) keçmişdə: böyük adamları gülməli sözləri və lətifələri ilə əyləndirən adam; 3) gözəl sözlər, qəribə və gülməli hekayələr danışan adam.

NƏƏM *ə. نعم* bəli, hə.

NƏF' *ə. نفع* mənfəət, fayda, qazanc.

NƏFAİS *ə. نفائس* «*nəfis*» c. gözəl, nəfis şeylər.

NƏFASƏT *ə. نفاست* nəfislik, incəlik, zərifiik.

NƏFBƏXŞ *ə. نفع* və *f. بخش* mənfəət verən, faydalı.

NƏFBƏRDAR *ə. نفع* və *f. بردار* mənfəət götürən.

NƏFƏHAT ə. نفحات «*nəfəh*» c. iylər, qoxular.

NƏFƏQƏ ə. نفقه 1) yaşamaq üçün lazım olan pul və ya şey; 2) qadını talağını verib boşayandan sonra onun yaşaması üçün ərindən alınan vəsait.

NƏFƏR ə. نفر adam, kimsə.

NƏFƏS ə. نفس 1) ciyəre alınıb-verilən hava; 2) az vaxt, az müddət.

NƏFH ə. نفخ 1) b a x **nəfhə** (*1-ci mənada*); 2) əsmə; 3) rayihə vermə, xoş iy yayma.

NƏFHƏ ə. نفحه 1) üfürmə; 2) rayihə, xoş iy.

NƏFX(Ə) ə. نفخ || نفخ 1) şişirtmə, üfürüb şişirtmə; 2) şişmə, şişkinlik; 3) nəfəsli musiqi alətini çalma. **Nəfxi(nəfxei)-İsa** (نفخه) نفخ İsa peyğəmbərin ölümləri dirildən nəfəsi; **nəfxi (nəfxei)-sur** (نفخه) نفخ İsrailin qiyamət günü sur çalması

NƏFİR ə. نفير 1) şeypur; 2) sayıə, xəbər.

NƏFİS ə. نفيس incə, gözəl, zərif.

NƏFS ə. نفس 1) can, həyat; 2) öz hisslərinin əsiri olma; şəhvət; 3) şəxs, adam; 4) əsil, cövhər; 5) övlad, nəsil.

NƏFSA' ə. نفساء yeni doğmuş qadın.

NƏFSANİ ə. نفسانى b a x **nəfsi** (*1-ci mənada*).

NƏFSANİYYƏT ə. نفسانیت gizli kin, ədavət.

NƏFSİ ə. نفسی 1) şəhvəti hisslərə, ehtirasa, nəfsə aid olan; 2) adama aid olan; şəxsi.

NƏFSKAR ə. نفس کار şəhvət düşkünü.

NƏFSPƏRƏST ə. نفس پرست şəhvətpərəst, şəhvət düşkünü.

NƏFT¹ f. نفت b a x **nəft²**.

NƏFT² ə. نفت neft.

NƏFUR ə. نفور nifrət edən; iyrenən.

NƏFY ə. نفى 1) inkar, danma; 2) sürgün; 3) rəddetmə, uzaqlaşdırma. **Nəfyi-vücut** نفى وجود bir şeyin varlığını danma.

NƏĞMƏ ə. نغمة mahnı, təranə, şərqi. **Nəğmei-sur** نغمة صور qiyamət günü İsrailin çalacağı zurnanın səsi.

NƏĞMƏAĞAZ *ə. نغمه və f. آغاز «nəğmə oxumağa başlayan»*
nəğmə oxuyan.

NƏĞMƏXAN *ə. نغمه və f. خوان mahnı oxuyan, xanəndə.*

NƏĞMƏXANİ *ə. نغمه və f. خوانی xanəndəlik.*

NƏĞMƏKAR *ə. نغمه və f. کار 1) nəğmə oxuyan; 2) nəğmə qo-
şan, nəğmə yazan.*

NƏĞMƏKEŞ *ə. نغمه və f. کش b a x nəğməpərdaz.*

NƏĞMƏPƏRDAZ *ə. نغمه və f. پرداز b a x nəğməsaz.*

NƏĞMƏPİRA *ə. نغمه və f. پیرا gözəl səsle nəğmə oxuyan, oxu-
duğu mahnı ilə məclisi bəzəyən.*

NƏĞMƏRİZ *ə. نغمه və f. ریز nəğmə kimi könülə yatan (səs
haqqında).*

NƏĞMƏSAZ *ə. نغمه və f. ساز 1) nəğmə düzəldən, nəğmə yazan;
bəstəçi; 2) sazəndə, çalğıçı.*

NƏĞMƏSAZİ *ə. نغمه və f. سازی sazandalıq, çalğıçılıq.*

NƏĞMƏSƏRA *ə. نغمه və f. سرا ahənglə nəğmə oxuyan.*

NƏĞZ *f. نغز gözəl, xoş, yaxşı, lətif.*

NƏH *f. نه qoyan, basan.*

NƏHAD *f. نهاده qoymuş, basmış.*

NƏHAFƏT *ə. نحافت arıqlıq, zəiflik.*

NƏHAN *f. نهان b a x nihan.*

NƏHAR *ə. نهار 1) gündüz // günorta; 2) günorta yeməyi.*

NƏHARƏN *ə. نهاراً gündüz olan, gündüzkü.*

NƏHARİ *ə. نهاری gündüzə aid olan, gündüz olan.*

NƏHAYƏT *ə. نهایت son, axır.*

NƏHAYƏTÜL'ƏMR *ə. نهایت الامر işin axırı; nəticə.*

NƏHB *ə. نهب qarət, çapovul.*

NƏHC *ə. نهج qayda, üsul, tərz.*

NƏHƏNG *f. نهنگ 1) köpək balığı; 2) timsah; 3) zorba, çox yekə.*

NƏHİF *ə. نحيف açıq, zəif.*

NƏHİQ *ə. نهيق eşşək anqırtısı.*

- NƏHL(Ə)** *ə. نحل || نحل* bal arısı.
- NƏHMƏT** *ə. نهمت* hərislik, acgözlük, doymamazlıq.
- NƏHNÜQƏSƏMNA** *ə. نحن قسمنا* biz and içdik.
- NƏHR¹** *ə. نهر* axar su, çay.
- NƏHR²** *ə. نحر* boğazlama, kəsmə.
- NƏHRƏN** *ə. نهراً* su yolu ilə; çayla.
- NƏHRİ** *ə. نهري* çaya aid olan, çayda olan.
- NƏHRİR** *ə. نحرير* təcrübəli, mahir, alim.
- NƏHS** *ə. نحس* 1) uğursuz; 2) sözündən dönməyən, tərs.
- NƏHT** *ə. نحت* ovma, yonma.
- NƏHV** *ə. نحو* 1) misal; 2) cəhət; 3) miqdar; 4) sayaq, tərz;
- 5) qrammatikada: sintaksis.
- NƏHVİ** *ə. نحوى* sintaktik.
- NƏHY** *ə. نهى* 1) qadağan etmə; 2) qrammatikada: əmr şəklinin inkarı. **Nəhyi-münkər** *نهى منكر* şəriətin qadağan etdiyi əməllərdən çəkinmə.
- NƏHZƏT** *ə. نهضت* 1) hərəkət, oyanış; 2) yola düşmə, getmə.
- NƏXCİR** *ə. نخجير* 1) vəhşi keçi; 2) ov, şikar.
- NƏXCİRGAH** *ə. نخجير* və *f. گاه* ov yeri, ovlaq.
- NƏXX** *ə. نخ* ip; palaz.
- NƏXL** *ə. نخل* 1) xurma ağacı; 2) cavan budaq; fidan; 3) toyda süni meyvə, gül və b. qiymətli şeylərlə bəzədilmiş ağac.
- NƏXLBƏND** *ə. نخل* və *f. بند* 1) ağac budayan; 2) süni gül düzəldən.
- NƏXLƏ** *ə. نخله* tək bitən xurma ağacı.
- NƏXLİSTAN** *ə. نخل* və *f. ستان* b a x **nəxlzar**.
- NƏXLİYYƏ** *ə. نخليه* xurma və ona bənzəyən başqa ağac.
- NƏXLZAR** *ə. نخل* və *f. زار* xurmalıq, xurma bağı.
- NƏXVƏT** *ə. نخوت* qürur, öyunmə.
- NƏİM** *ə. نعيم* 1) nemətli, bol; 2) cənnətin bir hissəsi.
- NƏJAD** *f. نژاد* b a x **nijad**.
- NƏKARƏ** *f. نكاره* nəçi.

NƏKBƏT *f.* نكبت 1) bədbəxtlik, fəlakət; 2) düşkünlük.

NƏKBƏTİ *a.* نكبتى 1) bədbəxt; 2) düşkün, heç bir işə yaramayan.

NƏKƏRƏ *a.* نكره qərib, qəribə.

NƏKƏRƏGU *a.* نكره və *f.* گو qəribə sözlər danışan.

NƏKHƏT *a.* نكهت b a x **nükhət**.

NƏKİR *a.* نكر qəbirdə ölüləri dindirən iki mələkdən birinin adı // inkir.

NƏQAHƏT *a.* نفاهت kefsizlik, naxoşluq, süstlük, özginlik.

NƏQAİS *a.* نقائص «*nəqisə*» *c.* qüsurlar, eyiblər, çatışmazlıqlar.

NƏQAİZ *a.* نقائص «*nəqizə*» *c.* zidd olan işlər, şeylər.

NƏQARƏ *a.* نقاره nağara.

NƏQB *a.* نقب 1) dəlmə, dəlik; 2) lağım, lağım atma.

NƏQBZƏN *a.* نقب və *f.* زن lağım atan, lağımçı.

NƏQD *a.* نقد 1) qızıl və ya gümüşdən kəsilmiş pul; sikkə // ümumiyyətlə pul; 2) nisyə olmayan. **Nəqdi-can** نقد جان çox qiymətli şey.

NƏQDƏN *a.* نقدًا 1) nəqd olaraq, pulla; 2) qabaqcadan verilən pul; avans.

NƏQDİ *a.* نقدى nəqd pula aid olan, nəqd olan.

NƏQDİNƏ *a.* نقد və *f.* ينه 1) avans olaraq, bir hissəsi övvəlcədən verilərək (*nəqd pul haqqında*); 2) qiymətli mal.

NƏQƏRAT *a.* نقرات nəğmənin duracaqlarında təkrar olunan misra və ya misralar.

NƏQİ *a.* نقى 1) saf, pak, təmiz; 2) tərəvətli, təzə.

NƏQİB *a.* نقيب 1) qəbilə başçısı; 2) təkyədə şeyxin köməkçisi olan dərviş və ya dədə.

NƏQİH *a.* نقيه xəstəlikdən yenicə durub hələ zəif olan.

NƏQİR *a.* نقير az, əhəmiyyətsiz şey.

NƏQİS *a.* نقيص əskik, natamam, naqis.

NƏQİSƏ *a.* نقيصه əskiklik, natamamlıq, naqislik.

NƏQİZ *a.* نقيض 1) əks, zidd; 2) ziddiyyətli.

NƏQİZƏ *a.* نقيضة əkslik, ziddiyyətlilik.

NƏQQAD *ə. نقاد* 1) əsil pulu qəlp puldan ayıra bilən adam; 2) bir şeyin yaxşısını pisindən ayıra bilən adam; ekspert; 3) tənqidçi.

NƏQQAL *ə. نقال* 1) nağıl deyən, nağıl danışan, nağılçı; 2) naqqal, çərənçi, boşboğaz.

NƏQQAŞ *ə. نقاش* 1) b a x **nəqşbənd**; 2) Allah, tanrı.

NƏQQAŞXANƏ *ə. نقاشخانه* *və f. خانۀ نقاش* naqqaşlıq emalatxanası.

NƏQL *ə. نقل* 1) bir yerlən başqa yerə daşıma; köçürmə; 2) nəyinsə yerini dəyişmə; 3) yazının və s. surətini çıxarma; 4) hekayə, rəvayət, nağıl; 5) bir dildən başqa dilə çevirmə; tərcümə; 6) məsələ, mövzu.

NƏQLƏN *ə. نقلًا* danışaraq, deyərək.

NƏQLİ *ə. نقلی* 1) rəvayətə əsaslanan; 2) tərcümə edilən; 3) nəqlə aid olan; danışılan.

NƏQLİYYAT *ə. نقلیات* «*nəqliyyə*» *c.* sənişin, yük və s. daşıma işləri.

NƏQLİYYƏ *ə. نقلیه* 1) sənişin, yük və s. daşıma işi; 2) daşıma haqq.

NƏQMƏT *ə. ثمن* 1) cəza vermə; 2) qanını alma; intiqam.

NƏQR *ə. نقر* oyma, yonma; heykəl və s. düzəltmə.

NƏQS *ə. نقص* əskiklik, çatışmazlıq, nöqsanlılıq.

NƏQŞ *ə. نقش* 1) yazı; 2) surət, təsvir; 3) divar və tavanda çəkilmiş rəsm; 4) bəxt; 5) ipək və güləbətinlə işləmə; 6) hiylə, fırıldaq; 7) iz, əsər; 8) oyma, qazma. **Nəqşi-zəmir** *نقش ضمير* xatirdə saxlama, yadda möhkəm saxlama.

NƏQŞBƏND *ə. نقش بند* *və f. بند نقاش* b a x **nəqştəraşi**.

NƏQŞBƏNDİ *ə. نقش بندی* *və f. نبدی* 1) nəqqaşlıq; 2) Bəhaəddin Nəqşbənd tərəfindən əsası qoyulmuş təriqət və həmin təriqətə mənsub adam.

NƏQŞƏ *ə. نقشه* 1) rəsm, şəkil; 2) xəritə; 3) plan.

NƏQŞTƏRAŞİ *ə. نقش تراشی* *və f. تراشی* 1) nəqqaş; 2) rəssam, şəkilçəkən; 3) yaradıcı, sənətkar.

NƏQZ *ə. نقض* pozma, sındırma, ləğv etmə.

NƏ'L *ə. نعل* 1) nal, at nalı; 2) nal şəklində olan şey.

NƏ'LBƏND *ə. نعل بند* *və f. بند* at nallayan usta, nalbənd.

NƏ'LBƏR ə. نعل və f. بر nal və s. qayırib satan adam.

NƏ'LÇƏ ə. نعل və f. چه nalcıq, kiçik nal (*ayaqqabı və s. dabanına vurulur*).

NƏ'LEYN ə. نعلین «iki nal» 1) hamamda və s. geyilən altı hündür başmaq; 2) dabansız yüngül ev ayaqqabısı.

NƏM f. نم nəmiş, höyüş, yaş.

NƏMA' ə. نما 1) artma, çoxalma; 2) böyümə, inkişaf etmə; 3) gəlir, mənfəət.

NƏ'MA ə. نعمə xoşbəxtlik; məmnunluq.

NƏMADAR ə. نما və f. دار 1) artan, çoxalan; 2) böyüyən, inkişaf edən; 3) gəlir verən, mənfəətli.

NƏMAZ f. نماز müsəlmanların hər gün günün müəyyən vaxtlarında icra etdikləri ibadət; namaz.

NƏMAZGAH f. نماز گاه namaz qılınan yer.

NƏMDAR f. نمدار nəm çəkmiş; nəmli.

NƏMƏD f. نمد keçə.

NƏMƏDPUŞ f. نمد پوش keçə paltar geymiş.

NƏMƏK f. نمك duz.

NƏMƏKBƏHƏRAM f. نمك به və ə. حرام b a x nəməknaşünas.

NƏMƏKDAN f. نمكدان duzqabı.

NƏMƏKİ(N) f. نمكى || نمكين duzlu.

NƏMƏKNAŞÜNAS f. نمك ناشناس duz-çörək itirən; nankor.

NƏMƏKZAR f. نمكزار duzlaq, şoran.

NƏMƏT ə. نبط üsul, tərz.

NƏMGİN f. نمگين b a x nəmnak.

NƏMİQƏ ə. نميقة məktub, kağız.

NƏMMAM ə. نام sözgəzdirən, xəbərçi, araqarışdırən.

NƏMNAK f. نمناك nəmli, rütubətli, yaş.

NƏNG f. ننگ eyib, ar, bədnamlıq. **Nəngi-həya** ننگ حيا bədnam olmuş, həyası getmiş.

NƏNGÜ NAM *f.* ننگ ونام ad-san, şöhrət.

NƏR *f.* نر 1) erkək; erkək dövə; 2) qəhrəman, igid, cəsur.

NƏRCİS *a.* نرجس b a x **nərgis**.

NƏRD *a.* نرد nərdtaxta (*Şərq oyunu*).

NƏRDİBAN *f.* نردبان nərdivan.

NƏ'RƏ *a.* نعره hayqırma.

NƏ'RƏZƏN *a.* نعره və *f.* زن nərə çəkən, hayqıran.

NƏ'RƏZƏNAN *a.* نعره və *f.* زنان nərə çəkərək, hayqıraraq.

NƏRGİS *f.* نرگس 1) qışda çiçək açan xoşiyli gül; nərgiz;
2) *m.* sevgilinin gözü.

NƏRGİSİSTAN *f.* نرگستان çoxlu nərgiz gülləri olan yer; nərgizlik.

NƏRM *f.* نرم 1) yumşaq; 2) mülayim, mərhəmətli.

NƏRMDİL *f.* نرم دل ürəyiyumşaq, mərhəmətli.

NƏRRAD *a.* نراد 1) yaxşı nərd oynayan adam; nərd ustası; 2) kə-ləkbaz.

NƏSARA *a.* نصارا «*nəsrani*» *c.* xaçpərəstlər, xristianlar.

NƏSAYEH *a.* نصايح «*nəsihət*» *c.* nəsihətlər.

NƏSAYEHNÜMUN *a.* نصايح və *f.* نمون nəsihət edən; nəsihətçi.

NƏSB *a.* نصب 1) tikmə, dik sancma, dikinə basdırma; 2) qurma, quraşdırma; 3) bir vəzifəyə qoyma, təyin etmə // rütbə alma, vəzifə-yə keçmə; 4) ərəb qrammatikasında: ismin üç halından biri; 5) b a x **zəbər** (2-ci mənada).

NƏSBƏN *a.* نصباً qoyaraq, təyin edərək.

NƏSBÜL'EYN *a.* نصب العين gözlərini dikmə, dik baxma.

NƏSC *a.* نسج b a x **nəsicə**.

NƏSƏB *a.* نسب soy, nəsil.

NƏSƏBƏN *a.* نسباً soyca, nəsilcə.

NƏSƏBİ *a.* نسبی soya, nəslə görə.

NƏSƏQ *a.* نسق 1) sıra, tərtib; 2) nizam, tərtib.

NƏSH *a.* نصح nəsihət.

NƏSX *ə.* نسخ 1) qanunu qüvvədən salma; 2) kitabın surətini çıxarma, üçünü köçürmə; 3) ərəb yazı növlərindən biri; 4) şəklini dəyişmə, başqa şəkllə düşmə.

NƏSİB(Ə)¹ *ə.* نصيب || نصيب 1) hissə, pay, qismət; 2) nəticə, bəhrə; 3) müəssər.

NƏSİB(Ə)² *ə.* نصيب || نصيب əsilli, soylu, əsli-nəsəbi olan.

NƏSİBƏDAR *ə.* نصيب və f. دار payı olan, pay sahibi, payçı.

NƏSİCƏ *ə.* نسجه toxuma.

NƏSİHƏT *ə.* نصيحت öyüd.

NƏSİHƏTAMİZ *ə.* نصيحت və f. أميز b a x **nəsihətgər**.

NƏSİHƏTGƏR *ə.* نصيحت və f. گر nəsihətçi, nəsihət verən, öyüd verən.

NƏSİHƏTPƏZİR *ə.* نصيحت və f. پذير nəsihətə qulaq asan.

NƏSİL *ə.* نسل b a x **nəsl**¹.

NƏSİLBƏNƏSİL *ə. ə.* نسل və f. به نسل və *ə.* نسل b a x **nəslbənəsl**.

NƏSİM *ə.* نسيم xəfif, lətif külək; yel, meh. **Nəsimi-səba** نسيم صبا b a x **nəsimi-sübh**; **nəsimi-sübh** نسيم صبح səba yeli, səhər mehi.

NƏSİMİ *ə.* نسيمي nəsimə aid olan, nəsimlə əlaqədar olan.

NƏSİR *ə.* نصير köməkçi, yardımçı.

NƏSL¹ *ə.* نسل qan qohumluğu; soy, nəsil.

NƏSL² *ə.* نصل mizrağın ucundakı sivri və iti dəmir.

NƏSLBƏNƏSL *ə.* نسل və f. به نسل və *ə.* نسل nəsilədən-nəslə.

NƏSLƏN *ə.* نسلə nəslə görə; nəsilcə.

NƏSLİ *ə.* نسلي nəslə aid olan.

NƏSNAS *ə.* نسناس insanabənzər böyük meymun cinsi.

NƏSR¹ *ə.* نثر nəzmlə deyil, təhkiyə üsulu ilə yazılmış.

NƏSR² *ə.* نصر 1) kömək, yardım; 2) uğur, qabiliyyət, zəfər.

NƏSR³ *ə.* نسر kərkəs (quş).

NƏSRANİ *ə.* نصراني *əsl*i *ibr.* İsa dininə mənsub olan; xaçpərəst, xristian.

NƏSRANİYYƏT *ə.* نصرانیت xristianlıq, xaçpərəstlik.

NƏSRƏN *ə.* نَسْرًا nəsir şəklində.

NƏSRİ *ə.* نَصْرِي köməyə aid olan, kömək olan.

NƏSRİN *f.* نَسْرِين b a x **nəstərən, nəstərin.**

NƏSS *ə.* نص 1) Qur'anda və ya hədisdə olan hökm; 2) mətn.

NƏSSAB *ə.* نَسَاب genealogiya ilə məşğul olan tarix mütəxəssisi, şəcərə(namə)ləri öyrənən tarixçi.

NƏSSAC *ə.* نَسَاج toxucu, culfa.

NƏSTƏ'LİQ *ə.* نَسْتَعْلِيق nəsir və təliq ərəb yazı növlərindən XIV əsrdə formalaşmış törəmə yazı növü.

NƏSTƏRƏN, NƏSTƏRİN *ə.* نَسْتَرَن 1) ağ rəngli bir gül növü; 2) itburnu (*kol*).

NƏSTURİ *ə.* نَسْطُورِي xristian məzhəblərindən biri.

NƏSUH(İ) *ə.* نَصُوح || نَصُوحِي səmimi, ürəkdən, təmiz ürəklə.

NƏŞAİD *ə.* نَشَائِد «*nəşidə*» *c.* b a x **nəşayid.**

NƏŞAT *ə.* نَشَاط 1) sevinc, şadlıq, şənlik; 2) fəaliyyət; fəallıq.

NƏŞATƏFZA(Y) *ə.* نَشَاط افزای || افزایش şadlıq artıran, daha da şənləndirən.

NƏŞATƏNGİZ *ə.* نَشَاط انگیز və *f.* انگیز sevincdirici, şadlıq gətirən.

NƏŞATXANƏ *ə.* نَشَاط خانə və *f.* خانه şadlıq evi, şənlənmə yeri.

NƏŞATMƏND *ə.* نَشَاط مند və *f.* مناد şad olan; şənlənən.

NƏŞAYİD *ə.* نَشَائِد 1) himnlər; 2) mahnılar; 3) ahəngdar şeylər; 4) misal kimi işlənən beytlər və misralar.

NƏŞ'Ə *ə.* نَشْأə b a x **nəşvə.**

NƏŞ'ƏDAR *ə.* نَشْأə دار və *f.* دار kefli, nəşəli.

NƏŞ'ƏPƏZİR *ə.* نَشْأə پذیر və *f.* پذیر nəşə verən.

NƏŞ'ƏRƏSAN *ə.* نَشْأə رسان və *f.* رسان nəşələndirən.

NƏŞ'ƏT *ə.* نَشْأəت 1) hasil olma, yetişmə, törəmə, vücuda gəlmə; 2) inkişaf.

NƏŞ'ƏVƏR *ə.* نَشْأə ور və *f.* ور nəşə gətirən.

NƏŞ'ƏZA *ə.* نَشْأə زə və *f.* زə nəşə artıran.

NƏŞF *f.* نَشْف hopdurma, çəkmə (*suyu və b. mayeləri*).

NƏŞİDƏ *ə.* نشيده 1) ahəngdar; 2) misal kimi işlənən məşhur beyt, misra misra və s.

NƏŞİMƏN *f.* نشيمن b a x nişimən.

NƏŞR *ə.* نشر 1) yayma, dağıtma; 2) mətbuatda çap etdirmə; 3) kitab, qəzet və s. çap edib yayma; 4) qiyamət günü bütün ölümlərin dirilməsi. **Nəşri-məarif** نشر معرف maarif yayma.

NƏŞRİ *ə.* نشری çapla əlaqədar olan, nəşr edilən.

NƏŞRİYYAT *ə.* نشریات «nəşri» *c.* 1) nəşr olanlar; 2) *t.* çap etməklə məşğul olan müəssisə.

NƏŞV *ə.* نشو böyümə, bitmə, göyermə.

NƏŞVƏ *ə.* نشوه 1) kef, sevinc, şadlıq; 2) azacıq sərxoşluq; kefli-lik; 3) yenidən dirilmə; 4) narkotik maddə // anaşa.

NƏŞVƏGAH *ə.* نشوه və *f.* گاه nəşə yeri, kef yeri.

NƏŞVƏYAB *ə.* نشوه və *f.* ياب nəşə alan, nəşələndirən.

NƏŞVƏZA(D) *ə.* نشوه və *f.* زاد || زə nəşə doğuran; sevinc gətirən.

NƏŞVÜ NƏMA, NƏŞVÜ NÜMA *ə.* نشوه və *f.* نما 1) böyüyüb artma, boy atma, göyərək cücərmə; inkişaf; 2) yayılma; 3) görünmə, üzə çıxma.

NƏT' *ə.* نطع həsir və ya meşin süfrə.

NƏ'T *ə.* نعت 1) tərif, vəsf, mədh; 2) qəsidə. **Nə'ti-nəhv** نعت نحوی qrammatikada: təyin.

NƏTƏİC *ə.* نتایج «nəticə» *c.* b a x nətəyic.

NƏTAYİC *ə.* نتایج nəticələr.

NƏ'TXAN *ə.* نعت və *f.* خوان cümə günləri came və təkyələrdə nət (qəsidə) oxuyan adam.

NƏTİCƏ *ə.* نتیجه 1) son, axır; 2) xülasə, nəhayət.

NƏTİCƏBƏXŞ *ə.* نتیجه və *f.* بخش nəticə verən, nəticəli olan.

NƏTİCƏPƏZİR *ə.* نتیجه və *f.* پذیر nəticələnən.

NƏTUQ *ə.* نطوق 1) yaxşı nətiq; tribun; 2) təmtəraq, bələğətlə danışan.

NƏUZÜBİLLAH *ə.* نعوذ بالله *İlahi, bizi xilas elə! Pərvərdigara, bizi qoru!*

NƏVA *f.* نوا 1) avaz, səs // ahəng, nəğmə // muğam; 2) Şərq musiqisində bir pərdə və muğam adı; 3) var-dövlət, sərvət; 4) pay, hissə; 5) b a x **nəvadə**.

NƏVADƏ *f.* نواده *nəvə.*

NƏVADİR *ə.* نوادر «*nadir*» *c.* nadir şeylər; qərribə şeylər, əcaib şeylər.

NƏVAFİL *ə.* نوافل «*nafilə*» *c.* bihudə, hədəşeylər, hədəşilər.

NƏVAHAT *ə.* نواحات «*növəhə*» *c.* növəhələr.

NƏVAHİ¹ *ə.* نواهی «*nahi(yə)*» *c.* qadağan olunmuş işlər və ya şeylər; qadağalar.

NƏVAHİ² *ə.* نواحی «*nahiyə*» *c.* nahiyələr, rayonlar, regionlar.

NƏVAXAN *f.* نواخوان *oxuyan, xanəndə.*

NƏVAXT *f.* نواخت 1) çalma; 2) sürət.

NƏVAQİS¹ *ə.* نواقيس «*naqus*» *c.* zənglər.

NƏVAQİS² *ə.* نواقص «*nöqsən*» *c.* nöqsənlər.

NƏVAL(Ə) *ə.* نواله || نوال 1) bəxşiş, hədiyyə; 2) pay, hissə.

NƏVAMİS *ə.* نواميس «*namus*» *c.* namuslar.

NƏVASAZ *f.* نواساز *bəstəkar, bəstəçi.*

NƏVASAZI *f.* نواسازی *bəstəkarlıq, bəstəçilik.*

NƏVASİ *ə.* نواصي «*nasiyə*» *c.* alınlar.

NƏVAZ *f.* نواز 1) oxşayan, əzizləyən; 2) çalan, çalğıçı.

NƏVAZƏNDƏ *f.* نوازنده 1) oxşayan, mehribanlıq edən; 2) çalğıçı.

NƏVAZİ *f.* نوازی *oxşama, əzizləmə.*

NƏVAZİL *ə.* نوازل «*nazilə*» *c.* hadisələr, vəqiələr.

NƏVAZİŞ *f.* نوازش *oxşama, mehribanlıq, əzizləmə.*

NƏVAZİŞKAR *f.* نوازشکار *nəvazişli, oxşayan, mehribanlıq edən.*

NƏVAZİŞKARANƏ *f.* نوازشکارانه *nəvazişlə, oxşayaraq, mehriban surətdə.*

NƏVƏRD *f.* نوردد *gəzən, dolaşan.*

- NƏVİD** *f.* نوید 1) yaxşı xəbər; müjdə; 2) vədə.
- NƏVİS** *f.* نویس yazan, yazıçı.
- NƏVİŞT** *f.* نوشت yazılı, yazılmış.
- NƏVİŞTƏ** *f.* نوشته 1) məktub; 2) yazılmış.
- NƏVVAB** *a.* نواب «naib» *c.* naiblər, canişinlər.
- NƏVVAR** *a.* نوار həmişə nur saçan, işıq verən.
- NƏYYAH(Ə)** *a.* نياح || نياح ağıçı.
- NƏYYİR** *a.* نير 1) nurlu, parlaq, işıqlı; 2) Günəş; 3) Ay. **Nəyyiri-ə'zəm** نير اعظم «ən çox işıq saçan» Günəş.
- NƏYYİRAN** *a.* نيران b a x nəyyireyn.
- NƏYYİREYN** *a.* نيرين işıq saçan iki səma cismi // Günəş və Ay.
- NƏZ'** *a.* نزع 1) çəkib qoparma; 2) can vermə, can çəkişmə.
- NƏZAFƏT** *a.* نظافت təmizlik.
- NƏZAHƏT** *a.* نزاهت paklıq, təmizlik.
- NƏZAKƏT** *a.* نزاکت 1) naziklik, incəlik; 2) zəriflik; 3) tərbiyə, ədəb.
- NƏZARƏ(T)** *a.* نظاره || نظارت 1) baxma, baxış; 2) axtarma, axtarış, yoxlama; 3) göz qoyma; 4) idarə etmə; dolandırma; 5) nazirlik.
- NƏZC** *a.* نصح yetişmə, kamal yaşına çatma, yetkinləşmə.
- NƏZD** *f.* نزد yan.
- NƏZDİK** *f.* نزديك yaxın.
- NƏZDİKİ** *f.* نزدیکی yaxınlıq.
- NƏZƏR** *a.* نظر 1) baxma, baxış, göz yetirmə; 2) göz; 3) fikir, mülahizə, düşüncə, rəy; 4) iltifat, etina; 5) gözə gətirmə, göz dəymə; 6) etibar; 7) qəbul etmə.
- NƏZƏRBAZ** *a.* نظر və *f.* باز gözə gətirən, nəzərə gətirən.
- NƏZƏRƏN** *a.* نظراً 1) görə, baxılırsa; 2) nisbətlə, nisbətən.
- NƏZƏRƏNDƏZ** *a.* نظر və *f.* انداز baxan, nəzər salan.
- NƏZƏRİ** *a.* نظری nəzəriyyəyə aid olan, təcrübi olmayan.
- NƏZƏRİYYAT** *a.* نظريات «nəzəri» *c.* 1) nəzəriyyələr; 2) *t.* nəzəriyyə.

NƏZƏRİYYƏ *ə. نظريه* elmin, incəsənətin və s. təcrübi olmayan ümumi əsasları.

NƏZƏRGAH *ə. نظر* və *f. گاه* 1) müqəddəs yer; 2) baxılan, nəzər salınan yer.

NƏZƏRRÜBA *ə. نظر* və *f. ربا* nəzəri cəlb edən.

NƏZF *ə. نرف* qanalma, qanaxma; qanama.

NƏZFI *ə. نرفى* qanamaya, qanaxmaya aid olan.

NƏZİF *ə. نظيف* pak, təmiz.

NƏZİH *ə. نزيه* çirki olmayan; təmiz.

NƏZİR¹ *ə. نظير* bənzər, oxşar, tay, misl.

NƏZİR² *ə. نذر* b a x **nəzr**.

NƏZİR³ *ə. نذير* 1) xalqı düz yola çağırən; 2) müjdəçi, xəbər gətirən.

NƏZİRƏ *ə. نظيره* 1) bənzətmə, nümunə, örnək; 2) bir şairin şeiri-nə oxşadılaraq yazılan şeir.

NƏZİRƏGU *ə. نظيره* və *f. گو* nəzirə söyləyən, nəzirə yazan; nəzirəçi.

NƏZİRGAH *ə. نذر* və *f. گاه* b a x **nəzrgah**.

NƏZLƏ *ə. نزله* zökəm, timov.

NƏZLİ *ə. نزلى* 1) zökəm, timova aid olan; 2) zökəmlə xəstələnmiş; timovlu.

NƏZM *ə. نظم* 1) sıra, tərtib, nizam; 2) şeir.

NƏZMƏN *ə. نظماً* nəzmlə, şeirlə, mənzum şəkildə.

NƏZMİYYƏ *ə. نظميه* İranda: polis, jandarm.

NƏZR *ə. نذر* müəyyən münasibətlə bir yerə və ya bir şəxsə verilən pul, şey; kəsilən qurban və s.; nəzir.

NƏZRƏT *ə. نظرت* təzəlik, tərəvət.

NƏZRGAH *ə. نذر* və *f. گاه* nəzir verilən və ya kəsilən müqəddəs yer; pir, ocaq.

NƏZRÜ NİYAZ *ə. نذر* və *f. نیاز* nəzir verərək yalvarıb-yaxarma, mətləb istəmə.

NƏZZAM *ə. نظام* nizama salan, tərtib edən, qaydaya salan.

NƏZZAR *ə.* نظر *b a x* nəzzarə (1-ci və 2-ci mənalarda).
Nəzzari-didar نظر دیدار gözlə baxan, baxıb seyr edən.

NƏZZARƏ *ə.* نظاره 1) baxan, seyr edən; 2) tamaşaçı, seyrçi;
3) xarici görkəm; görünüş; 4) eynək.

NƏZZARƏFƏRİB *ə.* نظاره və *f.* فريب xarici görkəmi aldadıcı olan.

NƏZZƏL *ə.* نزل bəxşiş, hədiyyə.

NIRX *ə.* نرخ *b a x* nirx.

NİAL *ə.* نعال «nə'l» *c.* nallar.

NİCAT *ə.* نجات qurtulma, xilas olma, salamat qalma.

NİDA' *ə.* ندا çağırma, səsləmə.

NİƏM *ə.* نعم «ne'mət» *c.* nemətlər.

NİFAQ *ə.* نفاق araya düşən ziddiyyət; ikitirəlik.

NİFAS *ə.* نفاس 1) doğuş, doğma, doğum; 2) doğuşdan sonrakı dövr.

NİFASI *ə.* نفاسی doğuşla əlaqədar, doğumla bağlı.

NİFAZ *ə.* نفاذ 1) təsir etmə, nüfuz etmə; 2) hərəkət, əməl, iş, fəaliyyət.

NİFRƏT *ə.* نفرت ikrah.

NİFRƏTAMİZ *ə.* نفرت və *f.* آمیز *b a x* nifrətavər.

NİFRƏTAVƏR *ə.* نفرت və *f.* آور nifrət doğuran.

NİFRİN *ə.* نفر və *f.* ين qarğış, bəddua.

NİG *f.* نیک *b a x* nik.

NİGAH *f.* نگاه *b a x* nigəh.

NİGAHBAN *f.* نگاهبان *b a x* nigəhban.

NİGAHDAR *f.* نگاهدار *b a x* nigəhdar.

NİGAR *f.* نگار 1) şəkil, rəsm, əks; 2) *m.* gözəl; 3) *m.* sevgili.

NİGARA *f.* نگارا ey nigar! ay gözəl.

NİGARXANƏ *f.* نگارخانه *b a x* nigaristan.

NİGARİN *f.* نگارین şəkil kimi gözəl.

NİGARİSTAN *f.* نگارستان 1) rəsm və incəsənət əsərləri toplanmış yer; 2) bütkədə, bütxana; 3) gözəllər yeri.

NİGARİŞ *f.* نگارش 1) rəsm çəkmə, şəkil çəkmə; 2) yazma, qələmə alma.

NİGARİŞTƏ *f.* نگارشته rəsm olunmuş, şəkli çəkilməmiş.

NİGƏH *f.* نگه baxış, baxma, nəzər.

NİGƏHBAN *f.* نگه بان baxan, gözətçi, qarovulçu.

NİGƏHDAR *f.* نگهدار saxlayan, qoruyan, gözətçi.

NİGƏHƏNDƏZ *f.* نگه انداز nəzər salan; baxan.

NİGƏRAN *f.* نگران 1) baxan; 2) gözü yolda olan, bir iş və ya adam haqqında narahat olan.

NİGİN *f.* نگین üzük qaş; möhürlü üzük.

NİGUN *f.* نگون 1) başısağrı, tərsinə; 2) tərs, əks; 3) *m.* talesiz, bədbəxt.

NİGUNSAR *f.* نگونسار 1) başısağrı, başı aşağı sallanmış; 2) məğlub, məğlub edilmiş; 3) devrilmiş, çevrilmiş.

NİĞƏM *a.* نغم «nəğmə» *c.* nəğmələr.

NİHAD *f.* نهاد yaradılış, zat, təbiət.

NİHAL *f.* نهال fidan, cavan ağac.

NİHALİSTAN *f.* نهالستان fidanlıq, tinglik.

NİHAN *f.* نهان 1) gizli, məxfi, üstüörtülü; 2) qəib.

NİHANXANƏ *f.* نهانخانه gizlənilən yer, gizlənmək yeri.

NİHANİ *f.* نهانی gizli, xəlvəti, üstüörtülü, heç kəsin xəbəri olmadan.

NİHƏL *a.* نحل «nihilə» *c.* məzhəblər, təriqətlər.

NİHLƏ *a.* نحله məzhəb, təriqət.

NİJAD *f.* نژاد nəsil, soy, nəşəb.

NİK *f.* نیک b a x **niku.**

NİKAH *a.* نکاح kəbin, izdivac, evlənmə.

NİKAT *a.* نکات «nüktə» *c.* incə mənalər.

NİKBƏXT *f.* نیکبخت xoşbəxt.

NİKBƏT *a.* نکبت 1) talesizlik, bədbəxtlik; 2) düşkünlük.

NİKBƏTZƏDƏ *a.* نکبت və *f.* زده fəlakətə düşər olmuş.

NİKƏHD *f.* نیک və *a.* عهد sözünün üstündə duran; sözübütöv.

NİKXAH *f.* نيك خواه b a x **nikuxah**.

NİKİN *f.* نكين çox yaxşı, lap yaxşı.

NİKKAR *f.* نيكار b a x **nikukar**.

NİKMƏAL *f.* نيك مآل yaxşı məzmunlu, yaxşı mənalı.

NİKNAM *f.* نيكنام b a x **nikunam**.

NİKNƏFS *f.* نيك نفس yaxşı təbiətli; xoşxasiyyət.

NİKRƏ'Y *f.* نيك رأى «yaxşı rəyli» ağıllı, düşüncəli.

NİKRU(Y) *f.* نيك روى || نيك رو gözəl üzlü; göyçək.

NİKSİYƏR *f.* نيك سير yaxşı xasiyyətli; xoşxasiyyət.

NİKU *f.* نيكو yaxşı, xoş.

NİKUXAH *f.* نيكوخواه başqasının yaxşılığına çalışan; xeyirxah.

NİKUXU(Y) *f.* نيكو خوى || نيكو خو xoşxasiyyətli, xasiyyəti yaxşı olan.

NİKUKAR *f.* نيكو كار yaxşı iş görən.

NİKUKİRDAR *f.* نيكو كردار yaxşı işlər görən.

NİKUMƏNZƏR *f.* نيكو منظر yaxşı görünüşlü, xoş görünüşü olan.

NİKUNAM *f.* نيكو نام adı yaxşılığa çıxmış, yaxşı ad qoymuş.

NİKUZAD *f.* نيكو زاد xoşbəxt doğulmuş; xoşqədəm.

NİKÜ BƏD *f.* نيك و بد yaxşı-pis, pis-yaxşı.

NİQAB *a.* نقاب üz örtüyü; yaşmaq, rübənd.

NİQAR *a.* نقار qeyz, qəzəb, acıq.

NİL *a.* نيل 1) b a x **nilfam**; 2) indiqo (*mavi rəng alınan tropik bitki*).

NİLFAM *a.* نيل فام b a x **nilgun**.

NİLGUN *a.* نيل گون mavi rəngli; hava rəngli, lacivərdi.

NİLUFƏR *f.* نيلوفر su zanbağı.

NİM *f.* نيم b a x **nimə**.

NİMCAN *f.* نيم جان yarımcı.

NİMDƏR *f.* نيمدر döşəkçə.

NİMƏ *f.* نيمه 1) yarı; 2) yarıya bölünmüş; yarı.

NİMXİZ *f.* نیم خیز «yarımçıq qalxma» *c.* 1) hörmət əlaməti olaraq yerindən azacıq qalxma; 2) öyilmə; təzim.

NİMMƏST *f.* نیم مست yarıkefli, sərxoş.

NİMPÜXTƏ *f.* نیم پخته yarımbişmiş, ala-çiy.

NİMRƏNG *f.* نیم رنگ açıq, tünd olmayan.

NİMTƏBƏSSÜM *f.* نیم تبسم və ə. yarımətəbəssüm, azacıq gülümsəmə.

NİMTƏNƏ *f.* نیم تنه candonu.

NİRAN *ə.* نیران «nar» *c.* 1) odlar; 2) *t.* cəhənnəm.

NİRƏNG *f.* نیرنگ 1) hiylə, fırıldaq; 2) tilsim, cadu, ovsun.

NİRƏNGBAZ *f.* نیرنگباز 1) hiyləbaz, fırıldaqçı; 2) tilsimçi, ovsunçu.

NİRƏNGSAZ *f.* نیرنگساز cadugər, sehribaz.

NİRX *ə.* نرخ hökumət tərəfindən təyin edilmiş satış və ya xidmət qiyməti; taksa.

NİRÜ *f.* نیرو güc, qüvvət.

NİRUMƏND *f.* نیرومند güclü, qüvvətli.

NİSA' *ə.* نساء *b a x* nisvan.

NİSAB *ə.* نصاب 1) əsil, əsas; 2) müəyyən edilmiş miqdar, qədər, hədd, dərəcə və s.; 3) pulun, heyvanın və s. zəkat verilən miqdara çatması.

NİSACƏT *ə.* نساجت toxuculuq.

NİSAN *ə.* نisan 1) Roma təqvimində: aprel ayına uyğun gələn ay; 2) həmin ayda yazda yağan ilk yağış.

NİSAR *ə.* نثار 1) səpmə, tökmə; 2) şabaş; 3) saçan, səpən, səpici; 4) qurban.

NİSBƏT *ə.* نسبت 1) əlaqə, rabitə; 2) müqayisə, tutuşdurma; 3) iki ədəd və ya iki şəkil arasındakı yaxınlıq və ya fərq; 4) mənsubiyyət; 5) oxşar, bənzər, kimi.

NİSBƏTƏN *ə.* نسبتاً nisbətə, müqayisədə.

NİSF *ə.* نصف yarı, yarım. Nisfi-şəb نصف شب *b a x* nisfülleyl.

NİSFƏT *ə.* نصفت insaf, mür(üv)vət, ədalət.

- NİSFİYYƏT** *ə.* نصيفت 1) yarılıq; 2) bölmə, bölgü.
- NİSFÜLLEYL** *ə.* نصف الليل gecə yarısı.
- NİSFÜNNƏHAR** *ə.* نصف النهار günorta.
- NİST** *f.* نيست 1) yox(dur); 2) deyil, yox.
- NİSTİ** *f.* نيستی yoxluq.
- NİSTÜ NABUD** *f.* نيست و نابود olmama, yox olma.
- NİSVAN** *ə.* نسوان qadınlar.
- NİSYAN** *ə.* نسيان yaddan çıxarma; unutma.
- NİŞ** *f.* نيش b a x **nişə**.
- NİŞAN** *f.* نشان b a x **nişanə**.
- NİŞANDƏ** *f.* نشانده qoyulmuş, oturulmuş.
- NİŞANƏ** *f.* نشانه 1) əlamət, iz, əsər; 2) hədəf, nişanə.
- NİŞANGAH** *f.* نشانگاه 1) nişan olan yer, nişan basdırılan yer; 2) hədəf, nişanə.
- NİŞASTƏ** *f.* نیشاسته nişasta, kraxmal.
- NİŞƏ** *f.* نیشه arının, əqrəbin və b. həşəratların neştəri.
- NİŞƏST** *f.* نشست 1) oturma; 2) çökmə.
- NİŞİB** *f.* نشیب yuxarıdan-aşağı enən.
- NİŞİMƏN** *f.* نشيمن 1) məclis, yığıncaq yeri; 2) b a x **nişiməngah**.
- NİŞİMƏNGAH** *f.* نشيمنگاه məskən, oturacaq.
- NİŞİN** *f.* نشین oturma, oturuş.
- NİŞTƏR** *f.* نشتر 1) cərrah bıçağı; 2) arının, əqrəbin və b. həşəratların iynəsi.
- NİTAC** *ə.* نتاج doğulma.
- NİTAQ** *ə.* نطاق 1) qovşaq, kəmər; 2) fitə.
- NİTQ** *ə.* نطق 1) çıxış, danışiq; 2) söz, kəlmə.
- NİTQAFƏRİN** *ə.* نطق və *f.* آفرین «nitq yaradan» *m.* Allah.
- NİTQPƏRDAZ** *ə.* نطق və *f.* پرداز yaxşı danışiq qabiliyyəti olan, yaxşı danışan.
- NİTQÜLLAH** *ə.* نطق الله Allahın nitqi.

NİV *f.* نو 1) şücaətli, qəhrəman; 2) navalça.

NİYABƏT *ə.* نیابت vəkillik, naiblik.

NİYAM¹ *f.* نیام qın, qılaf.

NİYAM² *ə.* نیام «naim» *c.* yatanlar, yuxuda olanlar.

NİYAYIŞ *f.* نیایش 1) afərin demə, tərif etmə, mədh etmə; 2) təşəkkür etmə; razılıq.

NİYAZ *f.* نیاز 1) yalvarma, yalvarıb–yaxarma; 2) dua etmə; 3) ehtiyac, möhtaclıq; 4) hədiyyə, bəxşış.

NİYAZKAR *f.* نیازکار b a x **niyazmənd**.

NİYAZKARANƏ *f.* نیازکارانə b a x **niyazməndanə**.

NİYAZMƏND *f.* نیاز مند 1) yalvaran, rica edən; 2) ehtiyacı olan, möhtac.

NİYAZMƏNDANƏ *f.* نیاز مندانه 1) yalvararaq, yalvarırcasına; 2) ehtiyac içində.

NİYYAT *ə.* نیت «niyyət» *c.* niyyətlər.

NİYYƏT *ə.* نیت qəsd, məram, məqsəd.

NİYYƏTMƏND *ə.* نیت və *f.* مند niyyət edən.

NİYYƏTPƏRVƏR *ə.* نیت və *f.* پرور niyyətində olan.

NİYYƏTÜLMÖ'MİN *ə.* نیت المؤمن mömin niyyətli.

NİZA' *ə.* نزاع çəkişmə, qalmaqal, qovğa.

NİZAM *ə.* نظام 1) qayda, qayda–qanun; 2) üsul, qayda; 3) bir işə rəhbərlik edən adam; başçı.

NİZAMAT *ə.* نظامات «nizam» *c.* 1) nizamlar; 2) *t.* nizam.

NİZAMƏN *ə.* نظاماً qaydaya görə; qanuna əsasən.

NİZAMİ(YYƏ) *ə.* نظامی || نظامیه 1) nizamlı, müntəzəm; 2) qanun və nizama aid, dövlət və hökumət qaydalarına uyğun; 3) hərbi.

NİZAMNAMƏ *ə.* نظام və *f.* نامه təşkilatın quruluş və fəaliyyətini müəyyən edən qayda(lar); prinsip(lər).

NİZAR *f.* نزار arıq, sısqı, zəif.

NİZƏ *f.* نیزه itiüclü, dəşici döyüş silahı.

NİZƏDAN *f.* نیزه دان nizə qabı.

NİZƏDAR *f.* نيزه دار nizə ilə silahlanmış adam; nizəçi.

NO *f.* نو b a x nov.

NODƏMİDƏ *f.* نودمیده yetişmiş, gənc, cavan.

NOĞUL *a.* نقل b a x nöql.

NOH *f.* نه b a x nöh.

NOMİD *f.* نوميد ümitsiz.

NOV *f.* نو b a x növ.

NOVAYƏNDƏ *f.* نوآينده 1) yeni gəlmiş, yeni gələn; 2) yenilik tərəfdarı.

NOVAYİN *f.* نوآين 1) yeni adət və ya yeni din qəbul etmiş; 2) yeni gəlmiş; 3) bəzəkli, bəzənmiş; 4) *m.* gözəl.

NO(V)BARƏ *f.* نوباره b a x növbarə.

NO(V)BAVƏ *f.* نوباره b a x növbavə.

NO(V)BƏHAR *f.* نوبهار ilk bahar, yazın əvvəli; qarayaz.

NO(V)BƏR *f.* نوبر b a x növbər.

NO(V)CƏVAN *f.* نوجوان yeniyetmə, gənc.

NO(V)DƏMİDƏ *f.* نودمیده b a x növdəmidə.

NOVƏRUS *f.* نو və *a.* عروس təzəgəlin.

NO(V)GÜL *f.* نوگل b a x növgül. **Novgüli-bağ** باغ bağda təzə açılmış gül; **novgüli-gülzar** نوگل گلزار güllüyün təzə açılmış gülü.

NO(V)HƏ *a.* نوحه b a x növhə.

NO(V)HƏBAR *a.* نوحه və *f.* بار b a x növhəbar.

NO(V)HƏGƏR *a.* نوحه və *f.* گر b a x növhəgər. **Novhəgəri-şəhidan** شهيدان şəhidlərə növhə oxuyan.

NO(V)HƏSAZ *a.* نوحه və *f.* ساز b a x növhəsaz.

NO(V)HƏVƏS *f.* نو və *a.* هوس b a x növhəvəs.

NO(V)XAN *f.* نوخوان yeni oxumağa başlayan, təzə oxuyan; təzə işləməyə başlayan.

NO(V)XƏNDƏ *f.* نوخنده «yeni gülən» b a x növxəndə.

NO(V)XƏTT *f.* نو və *a.* خط saqqalı yenicə çıxmağa başlayan (*oğlan haqqında*).

NO(V)XİZ *f.* نوخیز *b a x* növxiz.
NOVİD *f.* نوید *yaxşı xəbər; mustuluq.*
NOVİN *f.* نوین *yeni şey, təzə şey.*
NOVİYYƏ *ə.* نويه *Qur'anın adlarından biri.*
NO(V)NƏHAL *f.* نونھال *b a x* növnəhal.
NO(V)RƏS *f.* نورس *b a x* növrəs.
NO(V)RƏSİDƏ *f.* نورسیده *b a x* növrəsیدə.
NO(V)RƏST(Ə) *f.* نورست || نورسته *b a x* növrəst(ə).
NOVRUZ *f.* نرروز «*təzə gün*» əsasən martın 21-i və ya 22-nə təsadüf edən yeni il bayramı; bahar bayramı.
NOVRUZİYYƏ *f.* نوروز və *ə.* يه *dərman növü.*
NO(V)SAXTƏ *f.* نوساخته *b a x* növsaxtə.
NO(V)SAL *f.* نوسال *b a x* növsal.
NO(V)ŞAX *f.* نوشاخ *b a x* növşax.
NO(V)ŞÜKÜFTƏ *f.* نوشکفته *b a x* növşüküftə.
NO(V)ZAD *f.* نوزاد *b a x* növzad.
NO(V)ZƏMİN *f.* نوزمین *b a x* növzəmin.
NO(V)ZÜHUR *f.* نو və *ə.* ظهور *b a x* növzühur.
NÖH *f.* نه 1) doqquz; 2) *b a x* nöhasiman.
NÖHASİMAN *f.* نه آسمان *b a x* nöhrəvaq.
NÖHRƏVAQ *f.* نه və *ə.* رواق «*doqquz talvar*» qədim astronomi-yada: göyün doqquz qatı.
NÖQL *ə.* نقل 1) noğul; 2) içki ilə yeyilən qənd səpilmiş meyvə və s.; 3) məzə.
NÖQLÜ MƏZƏ *ə.* نقل və *f.* مزه *içki ilə yeyilən şirni; çərəz.*
NÖQSAN *ə.* نقصان 1) əskilmə, əskik, azlıq; 2) çatışmazlıq.
NÖQTƏ *ə.* نقطه 1) cümlələri ayıran durğu işarəsi; 2) məntəqə.
Nöqtei-nəzər نقطه نظر *baxım, baxış, rəy.*
NÖQTƏBƏNÖQTƏ *ə.* نقطه və *f.* به *kəlməsi-kəlməsinə; sözbəsöz.*
NÖV *f.* نو *yeni, təzə.*

NÖV' *ə.* نوع 1) tərz, cür, şəkil; 2) çeşid, sort; 3) cins. **Növ'i-bəşər** نوع بشر insan cinsi; insan nəslı.

NÖVBARƏ *f.* نوباره ilk meyvə, nübar.

NÖVBAVƏ *f.* نوباه b a x **növbər**.

NÖVBƏ *ə.* نوبه b a x **növbət**.

NÖVBƏNÖV' *ə.* نوع və *f.* به cürbəcür, müxtəlif.

NÖVBƏR *f.* نوبر mövsümündən əvvəl yetişən, dəyən (*meyvə*); tez yetişən.

NÖVBƏT *ə.* نوبت 1) sıra; 2) sıra ilə görülmə işdən hər adamın payına düşən hissə və ya zaman; 3) dəfə, körə; 4) vaxtaşırı görülmə iş; 5) vaxtaşırı təkrar olunan qızdırma və s.

NÖVBƏTXANƏ *ə.* نوبت və *f.* خانه növbətçilərin qaldığı yer.

NÖVDƏMİDƏ *f.* نودمیده təzə açılmış (*gül haqqında*).

NÖV'ƏN *ə.* نوعاً növcə, cinscə.

NÖVGÜL *f.* نوگل 1) təzə qızılgül, yeni açılmış qızılgül; 2) təzə açılmış gül, tər çiçək.

NÖVHƏ *ə.* نوحه 1) birisinin ölümünə həsr olunmuş qəmli şeir; 2) *m.* nalə, şivən, ağı.

NÖVHƏBAR *ə.* نوحه və *f.* بار şivən qoparan, bərkdən ağlayan.

NÖVHƏGƏR *ə.* نوحه və *f.* گر növhə oxuyan, ağıçı.

NÖVHƏSAZ *ə.* نوحه və *f.* ساز 1) növhə yazan; 2) növhə oxuyan.

NÖVHƏVƏS *f.* نو və *ə.* هوس 1) ilk dəfə bir işə girişib ona böyük həvəs göstərən adam; 2) gündə bir həvəsə düşən adam.

NÖVXƏNDƏ *f.* نوخنده *m.* təzə açılmış (*gül haqqında*).

NÖVXİZ *f.* نوخيز yeni cücərən qalxan, təzə çırtlayan (*toxum, çiçək haqqında*).

NÖV'İ *ə.* نوعی növə aid olan, növə mənsub.

NÖVK *f.* نوک dimdiyən və s. iti ucu. **Növki-cida** نوک جدا cidanın ucu.

NÖVM *ə.* نوم yuxu, yatma.

NÖVMİ *ə.* نومى yuxuya aid olan, yuxuda olan.

NÖVMPƏRVƏR *ə. نوم və f. پرور* yuxulamağı çox sevən.

NÖVNƏHAL *f. نونهال* 1) təzə fidan, cavan ağac; 2) *m.* cavan, gənc.

NÖVPƏRVƏR *ə. نوع və f. پرور* insanpərvər, insanları sevən.

NÖVR *ə. نور* çiçək, ağac çiçəyi.

NÖVRƏS *f. نورس* 1) təzə dəymiş meyvə; 2) *m.* cavan, gənc.

NÖVRƏSİDƏ *f. نورسیده* yeniyetmə.

NÖVRƏST(Ə) *f. نورسته || نورست* 1) yeni bitmiş, təzə hasilə gəlmiş; 2) yeniyetmə, gənc.

NÖVSAXTƏ *f. نوساخته* yeniyetmə, yeni çıxmış.

NÖVSAL *f. نوسال* 1) yeni il, təzə il; 2) *m.* təzə ərşəyə çıxmış gənc;
3) təqvim şəklində tərtib edilərək bütün ilin hadisələrini göstərən kitab.

NÖVŞAX *f. نوشاخ* 1) təzə budaq; 2) təzə çıxmış keyik buynuzu.

NÖVŞÜKÜFTƏ *f. نو شکفته* yeni açılmış, təzə açılmağa başlamış
(*gül haqqında*).

NÖVZAD *f. نوزاد* yeni doğulmuş.

NÖVZƏMİN *f. نوزمین* yeni üslub.

NÖVZÜHUR *f. نور və ə. ظهور* yeni ortaya çıxan, təzə meydana gələn.

NUBİ *ə. نوبی* nubiya səhrasına aid olan.

NUN¹ *ə. نون* 1) ərəb, fars və əski Azərbaycan əlifbalarında ن hərfinin adı; 2) *m.* belə öyilmiş, belə bükülmüş; 3) *m.* əyri, bükük (*bel haqqında*).

NUN² *ə. نون* böyük bir balıq cinsi.

NUR *ə. نور* 1) aydınlıq, işıq; 2) parlaqlıq; 3) şərəf, şan; 4) Qur'an surələrindən birinin adı. **Nuri-didə** نور دیده b a x **nuri-eyn; nuri-eyn** نور عین göz işığı; **nuri-həqq** نور حق Allahın nuru; **nuri-təcəlla** نور تجلی 1) görünən işıq; 2) Allahın nuru.

NURANİ *ə. نورانی* 1) işıqlı, nurlu; 2) *m.* hörmətə layiq (*qoca adam haqqında*).

NURANİYYƏT *ə. نورانیت* 1) işıqlılıq, nurluluq; 2) *m.* mədəniyyət.

NURBƏXŞ *ə. نور və f. بخش* nur səpən; işıqlı.

NURƏ *a.* نوره bədəndəki artıq tükləri təmizləmək üçün maddə; vacibat.

NURİ *a.* نوری işığa aid olan.

NURPAŞ *a.* نور və *f.* پاش nur saçan; nurlu.

NURÜ NAR *a.* نور و نار işıq və od, işıq-od.

NURÜL'ÜYUN *a.* نور العيون 1) gözlərin işığı; 2) *m.* əziz, sevimli.

NURÜLYƏQİN *a.* نور اليقين b a x **nur(ün)ələlyəqin.**

NUR(ÜN)ƏLANUR *a.* نور على نور 1) lap işıqlı; 2) lap yaxşı.

NUR(ÜN)ƏLƏLYƏQİN *a.* نور على اليقين dərin inam.

NUŞ *f.* نوش 1) dadlı, tamlı; 2) içki; 3) işrət, kefi; 4) ürəyə yatan, xoşa gələn. **Nuşi-can** نوش جان nuş olsun!

NUŞANUŞ *f.* نوشا نوش b a x **nuşhanuş.**

NUŞDARU *f.* نوش دارو 1) dərman, dava, məlhəm; 2) *m.* şərab, çaxır.

NUŞHANUŞ *f.* نوشها نوش 1) içərək, içə-içə; 2) içəiç.

NUŞXƏND *f.* نوشخند ürəkdən gülən, qəlbən sevinən.

NUŞİN *f.* نوشين dadlı, ləzzətli.

NUŞLƏB *f.* نوشلب dodağı şirin.

NÜB'AN *a.* نبعان suyun yerdən çıxması; qaynama.

NÜBÜVVƏT *a.* نبوت peyğəmbərlik, nəbilik.

NÜCƏBA' *a.* نجباء «nəcib» *c.* nəcib adamlar, əsilli adamlar // kübarlar; *t.* aristokratiya.

NÜCUM *a.* نجوم «nəcm» *c.* 1) ulduzlar; 2) *t.* astronomiya; 3) *t.* astrologiya.

NÜCUMİ *a.* نجومی nücüm elminə aid olan.

NÜCUMŞÜNAS *a.* نجوم شناس 1) astronom; 2) münəccim // astroloq.

NÜDƏMA' *a.* ندما «nədim» *c.* nədimlər.

NÜDRƏT *a.* ندرت az tapılma, nadir olma.

NÜDRƏTƏN *a.* ندرتاً nadir hallarda; bəzən, aradır.

NÜFUS *a.* نفوس «nəfs» *c.* adamlar; *t.* əhali.

NÜFUZ *ə.* نفوذ 1) iç tərəfə keçmə, təsir etmə; işləmə; 2) sözü keçmə; avtoritetlik.

NÜHA *ə.* نهى ağıl, zəka.

NÜHAS *ə.* نحاس 1) mis; 2) mis pul.

NÜHASİ *ə.* نحاسی misə aid olan, misdən olan.

NÜHAT *ə.* نحات «*nahi*» *c. t.* sintaksis mütəxəssisi.

NÜHUL *ə.* نحول arıqlıq, zəiflik.

NÜHUS *ə.* نحوس uğursuz şeylər, nəhs şeylər.

NÜHUSƏT *ə.* نحوست uğursuzluq, nəhslik.

NÜHÜFT(Ə) *f.* نهفت || نهفته gizli, məxfi, gizlicə.

NÜXBƏ *ə.* نخبه hər şeyin seçilmiş, bəyənilmiş.

NÜXUST(İN) *f.* نخست || نخستین birinci, əvvəlki.

NÜKƏST *ə.* نکست xəstəliyin geri qayıtməsi, yenidən şiddətlənməsi.

NÜKHƏT *ə.* نكهت 1) ağız qoxusu; 2) iy, hər şeyin özünəməxsus iy; 3) *m.* xoş iy.

NÜKTƏ *ə.* نکته 1) incə məna; incə məzmun; 2) lətifə.

NÜKTƏDAN *ə.* نکته və *f.* دان incə və dərin mənalı bilən.

NÜKTƏGİR *ə.* نکته və *f.* گیر «*incə fikirləri tutan*» *m.* tənqidçi.

NÜKTƏGU *ə.* نکته və *f.* گو incə və dərin mənalı sözlər deyən.

NÜKTƏPƏRDAZ *ə.* نکته və *f.* پرداز incə və dərin mənalı sözlər söyləyən.

NÜKTƏŞÜNAS *ə.* نکته və *f.* شناس incə və dərin mənalı sözlər ustası.

NÜKTƏYAB *ə.* نکته və *f.* ياب incə və dərin mənalı sözlər işlədən.

NÜKUL *ə.* نكول vaz keçmə, üstündən keçmə.

NÜQAT *ə.* نقاط «*nöqtə*» *c.* b a x **nüqət**.

NÜQƏBA' *ə.* نقبا ء «*nəqib*» *c.* böyük, başçılar.

NÜQƏT *ə.* نقط nöqtələr.

NÜQRƏ *ə.* نقره gümüş.

NÜQRƏDUZ *ə.* نقره və *f.* دوز gümüşlə bəzədilmiş (*parça*); bafta.

NÜQUĐ *ə.* نقود «*nəqd*» *c.* nəqd şeylər.

NÜQUŞ *ə.* نقوش «*nəqş*» *c.* naxışlar.

NÜMA *f.* نما göstərən, bildirən.

NÜMAYAN *f.* نمایان 1) görkəmli; 2) görünən, zahir olan.

NÜMAYİŞ *f.* نمایش 1) göstərmə, göstəriş; 2) bayram və s. münasibətilə kütləvi küçə hərəkəti.

NÜMAYİŞKAR *f.* نمایشکار nümayiş etdirilən, hamıya göstərilən.

NÜMAYİŞKARANƏ *f.* نمایشکارانə nümayiş etdirərək, hamıya göstərərək.

NÜMUD *f.* نمود 1) göstərən, görünən; 2) bənzəyən.

NÜMUDAR *f.* نمودار görünən, zahir olan, aşkara çıxan.

NÜMUN *f.* نمون edən, göstərən.

NÜMUNƏ *f.* نمونه misal, örnək.

NÜMUNƏXANƏ *f.* نمونه خانه müxtəlif şey nümunələrinin toplandığı yer.

NÜMUNƏVİ *f.* نمونه və *ə.* وی 1) nümunə ola bilən; 2) hamıdan yaxşı; əla, gözəl.

NÜMÜV(V) *ə.* نمو bitki və ya heyvanın böyüməsi; böyümə, yetişmə; inkişaf etmə, inkişaf, yüksəliş.

NÜSB *ə.* نصب 1) büt; 2) abidə, heykəl.

NÜSƏX *ə.* نسخ «*nüsxə*» *c.* nüsxələr.

NÜSƏRA *ə.* نصرا «*nəsir*» *c.* köməkçilər, yardımçılar.

NÜSH *ə.* نصح öyüd, nəsihət.

NÜSXƏ *ə.* نسخه 1) yazılı mətndən çıxarılmış surət; 2) yazılı mətnin müxtəlif əlyazmalarından hər biri; 3) dərman kağızı, resept; 4) tilsim duası.

NÜSXƏBƏND *ə.* نسخه və *f.* بند 1) cildçi; 2) qədim tibb kitablarına baxıb dərman yazan ara həkimi.

NÜSRƏT *ə.* نصرت 1) yardım, kömək; 2) zəfər, qələbə, müvəffəqiyyət.

NÜSSAR *ə.* نصار «*nasir*» *c.* kömək edənlər, köməkçilər.

NÜSUL *ə.* نصول «*nəsl*» *c.* mizrağın ucundakı sivri və iti dəmirlər.

NÜSUS *ə. نصوص «nəss» c. 1) mətnlər; 2) əsas mənalər.*

NÜŞADİR *ə. نشادر naşatır.*

NÜŞUR *ə. نشور ölümlərin qiyamətdə dirilməsi.*

NÜTFƏ *ə. نطفه spermatozoid.*

NÜTFƏHƏRAM *ə. نطفه حرام qanunsuz cinsi əlaqədən doğulan uşaq; birc doğulan.*

NÜZHƏT *ə. نزهت əylənmə, əyləncə.*

NÜZHƏTƏFZA *ə. نزهت افزا əyləncəli.*

NÜZHƏTGAH, NÜZHƏTGƏH *ə. نزهت گاه || نزهت گاه əyləncə yeri; seyrəngah.*

NÜZUR *ə. نذور «nəzr» c. nəzirlər.*

NÜZUL *ə. نزول göydən yerə enmə, nazil olma.*

NÜZUM *ə. نظوم nizama salma, qaydaya salma.*

NÜZZAR *ə. نظار «nazir» c. nazirlər.*

Ö

ÖHDƏ *ə. عهده təəhhüd, bərc.*

ÖHDƏDAR *ə. عهده دار və f. öhdəlik götürən adam; öhdəçi.*

ÖHDƏDARİ *ə. عهده داری və f. öhdəsinə götürmə; öhdəçilik.*

ÖVBAŞ¹ *ə. اوباش «vəbəş» c. aşağı təbəqədən olanlar.*

ÖVBAŞ² *ə. اوباش «vəbəş» c. alçaq adamlar, lotu-potular; t. quldur, çapqıncı, oğru.*

ÖVBAŞİ *ə. اوباشی oğruluq, quldurluq.*

ÖVC¹ *f. اوج 1) səyyarələrin mərkəzdən ön uzaq nöqtəsi; 2) səsin ön yüksək dərəcəyə qaldırılması; zil; 3) m. hər şeyin son, ön yüksək nöqtəsi.*

ÖVC² *f. اوج intiqam, qisas.*

- ÖVD *a.* عود qayıtma; təkrarlama.
- ÖVDAN *f.* اودان yeraltı hovuz; nohur.
- ÖVDƏT *a.* عودت qayıtma, geri dönmə.
- ÖVDUĞ *f.* اودوغ ayran.
- ÖVFƏR *a.* اوfer daha çox, daha bol.
- ÖVHAM *a.* اوهم «vəhm» *c.* vahimələr, vəhmlər.
- ÖVHAMPƏRƏST *a.* اوهم və *f.* پرست xurafatçı, mövhumatçı.
- ÖVQAF *a.* اوقاف «vəqf» *c.* 1) vəqf olunmuş şeylər; vəqflər; 2) *t.* vəqf işlərinə baxan idarə, vəqf idarəsi.
- ÖVQAT *a.* اوقات «vəqt» *c.* 1) vaxtlar, zamanlar; 2) *t.* hal, vəziyyət; 3) *t.* ömür.
- ÖVQATGÜZAR *a.* اوقات və *f.* گذار vaxt keçirən; öylənən.
- ÖVQATTƏLX *a.* اوقات və *f.* تلخ dilxor, pərt.
- ÖVQATTƏLXI *a.* اوقات və *f.* تلخی dilxorluq, pərtlik.
- ÖVLAD *a.* اولاد «vələd» *c.* 1) ata-ananın uşaqları; 2) *t.* nəsil.
- Övladi-Mustafa مصطفى اولاد b a x övladi-rəsul; övladi-rəsul
اولاد رسول peyğəmbər övladı, peyğəmbər nəsl.
- ÖVLİYA' *a.* اولياء «vəli» *c.* 1) vəlilər, rəhbərlər, başçılar; 2) müqəddəs ocaqlar; pirlər.
- ÖVLİYAÜLLAH *a.* اولياء الله Allahın dostları, kəramət sahibləri.
- ÖVN *a.* عون 1) kömək, yardım; 2) yardım edən; köməkçi.
- ÖVNƏKALLAH *a.* عونك الله Allah köməyin olsun!
- ÖVRAD *a.* اوراد «vird» *c.* virdlər, əzbərlər.
- ÖVRAQ¹ *a.* اوراق «vərəq» *c.* 1) vərəqlər; 2) yarpaqlar. **Övraqi-gül** اوراق گل gül ləçəyi.
- ÖVRAQ² *a.* اوراق tamamilə sökülüb dağılmış; korlanmış.
- ÖVRƏNG *f.* اورنگ taxt.
- ÖVRƏT *a.* عورت arvad.
- ÖVSAF *a.* اوصاف «vəsf» *c.* 1) vəsflər; 2) *t.* sifət, keyfiyyət.
- ÖVSAFXAN *a.* اوصاف və *f.* خوان vəsf edən, tərifləyən; məddah.
- ÖVSAN *a.* اوثن «vəsən» *c.* bütələr.

ÖVSƏT ə. اوسط 1) orta, aralıq; 2) ortancıl (*oğul*).

ÖVTAD ə. اوتاد «*vətəd*» c. qazmalar.

ÖVTAN ə. اوطان «*vətən*» c. vətənlər.

ÖVTAR ə. اوتار «*vətər*» c. vətərlər.

ÖVZA' ə. اوضاع «*vəz'*» c. vəziyyətlər.

ÖVZƏH ə. اوضح ən aydın; daha aydın.

P

P *f.* پ fars və əski Azərbaycan əlifbalarının 3-cü hərfi.

PA *f.* پا b a x **pay**.

PABƏND(Ə) *f.* پابند || پابنده b a x **paybənd**.

PABƏRSƏR *f.* پابرسر beli üstə.

PABƏST(Ə) *f.* پابست || پابسته b a x **paybəst**.

PABUS *f.* پابوس b a x **paybus**.

PABÜRƏHNƏ *f.* پابرهنه ayaqyalın.

PAÇƏ *f.* پاچه 1) paça; 2) kölləpaça, köllə, baş-ayaq.

PAÇƏBƏND *f.* پاچه بند 1) heyvanın ayağına bağlanan ip, bağ və s.; 2) güləşmədə: paçasından tutub yerə vurma.

PADAŞ *f.* پاداش 1) əvəz; 2) cəza.

PADŞAH *f.* پادشاه şah, hökmdar. **Padşahi-bəşər** پادشاه بشر xalqın padşahı; **padşahi-mülk** پادشاه ملک məmləkətin padşahı.

PADŞAHANƏ *f.* پادشاهانه padşaha layiq; şahanə.

PADŞAHASA *f.* پادشاهاسا padşah kimi; şahanə.

PADŞAHİ *f.* پادشاهی 1) şahlıq, padşahlıq etmə; 2) padşaha mənsub olan.

PADŞAHPƏRƏST *f.* پادشاهپرست padşah tərəfdarı; monarxist.

PADŞƏH *f.* پادشه padşah.

PADZƏHR *f.* پاد زهر b a x **pazəhr**.

PAK *f.* پاک 1) təmiz; 2) ləkəsiz, eyibsiz, nöqsansız; 3) saf, xalis, təmiz; 4) müqəddəs, mübarək, əziz.

PAKBAZ *f.* پاک باز 1) paklığı sevən; təmizkar; 2) var-yoxunu sərf edən, var-yoxundan keçən.

PAKBİN *f.* پاکبین 1) hər şeyə yaxşı gözlə baxan, hər şeydə yaxşılıq görən; 2) qərəzsiz, həqiqət tərəfdarı; 3) qəlbi təmiz, təmiz ürəkli.

PAKDAMƏN *f.* پاکدامن «*pak ətakli*» *m.* təmiz, namuslu, ismətli.

PAKDİL *f.* پاکدل b a x **pakzəmir**.

PAKDİN *f.* پاک دین və ə. دین mömin, dindar.

PAKE'TİQAD *f.* پاک اعتقاد və ə. اعتقاد etiqadlı, təmiz.

PAKİZƏ *f.* پاکیزه 1) təmiz, pak; 2) ləkəsiz, xalis, saf; 3) gözəl.

PAKİZƏƏDA *f.* پاکیزه ادا və ə. ادا təmiz təbiətli, incə ədalı.

PAKİZƏMƏŞRƏB *f.* پاکیزه مشرب və ə. مشرب b a x **pakməşrəb**.

PAKİZƏNƏFƏS *f.* پاکیزه نفس və ə. نفس səsi xoşa gələn; xoşavaz.

PAKİZƏTİNƏT *f.* پاکیزه طینت və ə. طینت b a x **paktinət**.

PAKMƏŞRƏB *f.* پاک مشرب və ə. مشرب gözəl xasiyyətli; xoşəda.

PAKNƏSƏB *f.* پاک نسب və ə. نسب mənşəcə təmiz, nəcib.

PAKNƏZƏR *f.* پاک نظر və ə. نظر 1) şorgöz olmayan, ehtiras gözü ilə baxmayan, təmiz gözlə baxan; 2) namuslu.

PAKNİHAD *f.* پاک نهاد təmiz adam, zətı təmiz.

PAKSİFƏT *f.* پاک صفت və ə. صفت pak sifətli, yaxşı əxlaqlı.

PAKSİYƏR *f.* پاک سير və ə. سير 1) xoşrəftar; 2) təmiz əxlaqlı, əxlaqlı gözəl.

PAKSİRƏT *f.* پاک سيرت və ə. سيرت mənəvi cəhətdən pak olan, təmiz mənəviyyətli.

PAKTƏN *f.* پاک تن və ə. تن təmiz, hiyləsiz.

PAKTİNƏT *f.* پاک طینت və ə. طینت zətı təmiz, nəcib.

PAKZAD *f.* پاک زاد 1) əsil-nəcabətli; 2) qanuni kəbindən doğulmuş uşaq.

PAKZƏMİR *f.* پاک və ا. ضمير ürəyi pak, təmiz ürəkli, saf ürəkli.

PALAN *f.* پالان 1) minik heyvanlarının belinə qoyulan primitiv yəhər; 2) hambalların dallarına qoyduqları yastıq.

PALANDUZ *f.* پالاندوز 1) palan tikən usta; 2) iri qıyıq; çuvalduz.

PALƏHƏNG *f.* پالاهنگ 1) xalta, boyunluq; 2) *m.* əlaqə.

PALUDƏ *f.* پالوده nişasta və şəkərdən bişirilib soyuq halda yeyilən yemək; paltava.

PAMAL *f.* پامال b a x **paymal**.

PANƏHAD(Ə) *f.* پانهاد || پانهاده ayaq qoymuş, varid olmuş, daxil olmuş.

PANSƏD *f.* پانصد beş yüz.

PAPEY *f.* پاپی izləmə, təqib.

PAPUŞ *f.* پاپوش ayaqqabı.

PARƏ¹ *f.* پاره 1) parça, para, tikə, hissə; 2) ədəd; 3) az, azacıq, bir az; 4) böyük, bölmə; 5) ayın ilk gecələrində Ayın oraq kimi görünən şəkli.

PARƏ² *f.* پاره yırtıq, cırıq; yırtılmış, cızılmış.

PARƏ³ *f.* پاره pul.

PARƏ-PARƏ *f.* پاره پاره parça-parça, tikə-tikə.

PARS¹ *f.* پارس fars (*xalq*).

PARS² *f.* پارس pələngə oxşayan yırtıcı heyvan.

PARS³ *f.* پارس itin hürməsi.

PARS⁴ *f.* پارس atəşpərəst.

PARSA *f.* پارسا zahid, abid.

PARSİ *f.* پارس farsca.

PAS(İ)BAN *f.* پاسبان gözətçi, qarovulçu.

PAŞİDƏ *f.* پاشیده 1) saçılmış, səpələnmiş; 2) dağılmış, sökülmüş.

PAY *f.* پای ayaq. **Payi-mələx** پای ملخ çəyirtkə ayağı (*qarışqa tərəfindən Süleyman peyğəmbərə hədiyyə edilmişdir*); **payi-piyadə** پیاده ayaqla, piyada; **payi-dar** پای دار dar ağacının altı.

PAYAN *f.* پایان 1) axır, son, nəhayət; 2) uc, kənar.

- PAYBƏND** *f.* پایبند 1) ayağıbağlı; 2) *m.* dustaq, məhbus; 3) *m.* əsir.
- PAYBƏST** *f.* پایبست 1) ayağıbağlı; 2) *m.* əlaqəli, əlaqədar.
- PAYBUS** *f.* پایبوس 1) ayaqdan öpmə; 2) *m.* yaltaq.
- PAYDAR** *f.* پایدار daima, həmişəlik, uzun zaman davam edən.
- PAYƏ** *f.* پایه 1) rütbə, mənsəb; 2) paya, dirək; 3) pilləkən, nərdivan; 4) ayaq, qıç (*stolda, stulda və s.*); 5) mərtəbə, pillə; 6) əsas, baza.
- PAYƏBƏPAYƏ** *f.* پایه بپایه pillə-pillə, təcricən, təcriclə.
- PAYƏNDAZ** *f.* پای انداز 1) ayaq altına salınan, ayaq altına atılan; 2) *m.* peşkəş, hədiyyə.
- PAYƏNDƏ** *f.* پاینده sabit, bərqərar.
- PAYMAL** *f.* پایمال 1) ayaq altında qalan, təpikaltı; 2) *m.* yazıq, fağır, zəlil; 3) *m.* məhv olan.
- PAYTƏXT** *f.* پایتخت ölkənin mərkəz şəhəri.
- PAYZƏD** *f.* پایزد ayağı qandallı.
- PAZƏND** *f.* پازند 1) atəşpərəstlərin müqəddəs kitabı «Zend Avesta»nın pəhləvi dilinə tərcüməsinin adı.
- PAZƏHR** *f.* پازند zəhərin təsirini məhv edən çarə.
- PE** *f.* په fars və əski Azərbaycan əlifbalarında پ hərfinin adı.
- PEŞKƏŞ** *f.* پشکش bəxşiş, hədiyyə.
- PEY** *f.* پی 1) ləpir, iz; 2) ard, arxa; 3) kaman kirişi.
- PEYAPEY** *f.* پیاپی b a x **peydərpey**.
- PEYDA** *f.* پیدا 1) aşkar, zahir; 2) tapılmış, əldə edilmiş; 3) züھر etmiş, üzə çıxmış.
- PEYDƏRPEY** *f.* پی در پی b a x **peyhəpey**.
- PEYHAPEY** *f.* پی های پی dalbadal, bir-birinin ardınca.
- PEYĞAM** *f.* پیغام b a x **pəyam**.
- PEYĞƏMBƏR** *f.* پیغمبر b a x **pəyambər**.
- PEYĞƏMBƏRİ** *f.* پیغمبری peyğəmbərlik.
- PEYĞULƏ** *f.* پیغوله 1) dəlik, deşik; 2) mağara.
- PEYK** *f.* پیک 1) xəbər, məktub və s. aparıb-gətirən; 2) hər hansı planetin ətrafında dolanan səma cismi.

PEYKAN *f.* پیکان 1) oxun ucundakı sivri iti metal parçası; oxun dəşici ucluğu; 2) oxatma təlimi; 3) *m.* kirpik. **Peykani-hicr** پیکان هجر ayrılıq oxu.

PEYKAR *f.* پیکار 1) döyüş, vuruş; 2) mübarizə.

PEYKƏR *f.* پیکر 1) bədən, əndam, cüssə; 2) surət, çöhrə, üz; 3) rəsm edilmiş, nəqş olunmuş. **Peykəri-sədpərə** پیکر صدپاره yüz yerə parçalanmış bədən, parça-parça olmuş cəsəd; **peykəri-üryan** پیکر عریان çılpaq bədən.

PEYMAN(Ə)¹ *f.* پیمان || پیمان əhd, iqrar, söz vermə.

PEYMANƏ² *f.* پیمانه b a x **peyvanə**. **Peymanei-qəm** پیمانه غم qəm qədəhi, kədər piyaləsi.

PEYMANGÜSƏL *f.* پیمان گسل b a x **peymanşikən**.

PEYMANŞİKƏN *f.* پیمان شکن əhdini sındıran, sözündən döən.

PEYRƏV(İ) *f.* پیروی || پیرو birinin ardınca getmə; ardıcılıq; tabe olma; tabelik.

PEYROB *f.* پیرو birinin ardınca gedən; tabe; ardıcıl.

PEYVANƏ *f.* پیوانه 1) ölçü qabı; 2) qədəh, piyalə; 3) qafa taşı.

PEYVƏND *f.* پیوند 1) bitişik, bitişmə; 2) calaq növü; 3) əlaqə, bağlılıq; 4) yoluxucu xəstəliklərə qarşı bədənə vaksın yeritmə və həmin əməliyyatın özü.

PEYVƏST(Ə) *f.* پیوسته || پیوست 1) daima, daimi; 2) birləşdirilmiş; 3) bitişik, bir-birinə keçirilmiş; 4) çatma (*qaş haqqında*).

PƏDƏR *f.* پدر ata.

PƏDƏRANƏ *f.* پدرانه ata kimi, atacasına.

PƏDƏRSÜXTƏ *f.* پدر سوخته «atası yanmış» köpəkoğlu (*söyüş məqamında işlədilir*).

PƏDƏRŞAHİ *f.* پدرشاهی tarixdə kişilərin qadınlardan üstün olduğu dövr.

PƏDİD *f.* پدید aşkar, ayan, zahir.

PƏDİDAR *f.* پدیدار aşkar olan, ayan olan, zühurə çıxan.

PƏDRUD *f.* پدرود vidalaşma, xudahafızlaşma.

- PƏHLƏVAN** *f.* پهلوان 1) çox güclü adam; qəhrəman, igid; 2) güləşçi.
- PƏHLƏVANANƏ** *f.* پهلوانانه pəhləvancasına, qəhrəmancasına.
- PƏHLƏVANI** *f.* پهلوانی 1) pəhləvanlıq; 2) Azərbaycan xalq oyun havalarından biri; 3) b a x **pəhləvi** (*1-ci mənada*).
- PƏHLƏVİ** *f.* پهلوی 1) orta fars dili; orta fars əlifbası; 2) 1925–1980-ci illərdə İranda hakimiyyət sürmüş sülalə; 3) keçmiş İranda: qızıl pul.
- PƏHLU** *f.* پهلوی yan, böyür.
- PƏHN** *f.* پهن enli, geniş.
- PƏHRİZ** *f.* پهریز b a x **pərhiz**.
- PƏJMÜRDƏ** *f.* پژمرده 1) bürüşmüş, bürüşük, əzgin; 2) solğun, solmuş; 3) əsg-i-üşgü, cırım-cındır.
- PƏJMÜRDƏGİ** *f.* پژمردگی bürüşüklük, əzginlik.
- PƏLAS** *f.* پلاس 1) palaz; 2) dərişlərin geydiyi kobud yun paltar; 3) ev müxəlləfatı; 4) *m.* aldatma, hiylə.
- PƏLƏNG** *f.* پلنگ qaplan.
- PƏLİD** *f.* پلید murdar, murdarlanmış.
- PƏNAH** *f.* پناه 1) sığınma, himayə, kömək; 2) sığınacaq, daldalanacaq; 3) yardımçı, himayəçi.
- PƏNAHGAH** *f.* پناهگاه pənah yeri; sığınacaq.
- PƏNBƏ** *f.* پنبه pambıq.
- PƏNC** *f.* پنج 1) beş; 2) b a x **pəncganə**.
- PƏNCAH** *f.* پنجاه əlli (*rəqəm*).
- PƏNCƏ** *f.* پنجه 1) əlin içi; 2) əlin içi tutan qədər; 3) *m.* güc, qüvvət.
- PƏNCGAH** *f.* پنجگاه 1) gündə beş dəfə qılınan namaz; 2) həmin namazların vaxtı.
- PƏNCGANƏ** *f.* پنجگانه beş duyğu (*görmə, eşitmə, iyilmə, dad-bilmə, toxunma*).
- PƏNCŞƏNBƏ** *f.* پنجشنبه cümə axşamı.
- PƏNCTƏN** *f.* پنچتن «beş nəfər» Məhəmməd peyğəmbər, qızı, kürəkəni və iki nəvəsi.
- PƏNCÜM** *f.* پنجم beşinci.

PƏND *f.* پند öyüd, nəsihət.

PƏNDAR *f.* پندار sanma, zənn etmə.

PƏNDNAMƏ *f.* پندنامه öyüdnamə, nəsihətnamə.

PƏNDPƏRVAZ *f.* پند پرواز öyüd verən, nəsihət verən.

PƏR *f.* پر 1) qanad; 2) quş tükü. **Pəri-qu** پرقو b a x **pərqu; pəri-tavus** پرتاووس tovuz qanadlı, tovuz qanadı kimi ala-bəzək, yaraşıqlı; gözəl.

PƏRAKƏNDƏ *f.* پراکنده dağınıq, darmadağın.

PƏRÇƏM *f.* پرچم 1) bayraq; 2) bayraq və mizraqların başında olan qotaz; 3) kəkil; 4) at və ya aslanın boynundakı qalın, toplu tük; yal.

PƏRÇİN *f.* پرچین hasar, divar, barı.

PƏRDAX(T) *f.* پرداخ 1) parlaqlıq, cila; 2) tərtib etmə, nizama salma, düzəltmə; 3) ışıldama, parlama; 4) ödəmə, vermə (*pulu*).

PƏRDAZ *f.* پرداز düzəldən, tərtibçi, tərtib edən.

PƏRDƏ *f.* پرده 1) qapı-pəncərəyə asılan örtük; 2) bir yeri iki hissəyə ayıran iri parça; 3) bəzi simli musiqi alətlərində bölmə; 4) səhnə əsərinin ön böyük hissəsi. **Pərdei-ismət** پرده عصمت ismət, həya pərdəsi; **pərdei-zilal** پرده ظلال «*qaranlıq pərdəsi*» *m.* b a x **pərdei-zülmət; pərdei-zülmət** پرده ظلمت «*zülmət pərdəsi*» *m.* qaranlıq.

PƏRDƏDAR *f.* پرده دار 1) pərdəli, pərdəsi olan (*musiqi alətləri haqqında*); 2) b a x **pərdəgir**.

PƏRDƏDƏR *f.* پرده در 1) *m.* ifşa edən, üstünü açan, pərdəni yırtan; 2) təhqir edən.

PƏRDƏGİR *f.* پرده گیر pərdə tutan, qapıda gəlib-gedənlərin qarşısına çıxan, onları yola salan saray xidmətçisi; qapıçı.

PƏRDƏKEŞ *f.* پرده کش üstünə pərdə çəkən, üstünü örtən, ört-basdır edən.

PƏRDƏNİŞİN *f.* پرده نشین «*pərdədə oturan*» 1) gözə görünməyən; gizli, örtülü; 2) Şərq ölkələrində padşahların və böyük adamların arvadlarına verilən ad; 3) *m.* həyalı, abırlı (*qadın*).

PƏRDƏPUŞ *f.* پرده پوش pərdə ilə örtülü; gizli, üstüörtülü.

PƏRƏST *f.* پرست ibadət edən; tapınan.

PƏRƏSTAR *f.* پرستار xidmətçi, nöqər, qulluqçu.

PƏRƏSTİŞ *f.* پرستش 1) ibadət, tapınma; 2) fəvqəladə məhəbbət; məftunluq // fanatizm.

PƏRƏSTİŞKAR *f.* پرستشکار pərəstiş edən; tapınan.

PƏRƏSTİŞKARANƏ *f.* پرستشکارانə pərəstişkarcasına, pərəstiş edərək.

PƏRƏSTİŞKARİ *f.* پرستشکاری pərəstişkarlıq.

PƏRGAR¹ *f.* پرگار b a x **pərkər**.

PƏRGAR² *f.* پرگار dairə çəkmək və çertyojda uzunluğu ölçmək üçün ikiqollu açılıb-bağlanan alət.

PƏRGÜŞA *f.* پرگشا qanad açan, qanadlanan.

PƏRHİZ *f.* پرھیز 1) yemək rejimi; pəhriz; 2) çəkinmə, ehtiyat etmə; 3) qorxma, xətdədən özünü qoruma; qorunma; 4) xristianların xüsusi günlərdə ət və yağ kimi şeyləri yeməkdən çəkinmələri; 5) *m.* günah işlərdən çəkinmə.

PƏRHİZKAR *f.* پرھزکار pəhriz saxlayan; çəkinən.

PƏRXAŞ *f.* پرخاش 1) dava, döyüş; 2) mübahisə, qalmaqal.

PƏRXAŞCU *f.* پرخاشجو b a x **pərxaşgər**.

PƏRXAŞGƏR *f.* پرخشگر davakar, qalmaqalçı.

PƏRİ *f.* پری 1) gözəl qadın şəklində mifik məxluq; 2) *m.* gözəl qadın, qız haqqında.

PƏRİCƏMAL *f.* پری جمال b a x **pəriçöhrə**.

PƏRİÇÖHRƏ *f.* پری چهره b a x **pəriqiqa'**.

PƏRİDƏ *f.* پریده uçmuş, qanadlanmış.

PƏRİXANƏ *f.* پری خانه «*pəri evi*» gözəl(lər) yeri, gözəl(lər) yığıncağı.

PƏRİLİQA' *f.* لقاء پری və ə. b a x **pəriru(x)**.

PƏRİPEYKƏR *f.* پری پیکر bədənə pəri kimi gözəl bədənli; gözəl.

PƏRİRUX *f.* پری رو || پری روح b a x **pərisima**.

PƏRİSİMA' *f.* سیما پری və ə. b a x **pəritəl'ət** (*1-ci mənada*).

PƏRİŞAN *f.* پریشان 1) dağınıq, dağılmış; 2) nizamsız, qarmaqarışıq; 3) qəmli, kədərli, dərddli.

PƏRİŞANƏHVAL *f.* پریشان və ə. احوال b a x **pərişanhal**.

PƏRİŞANHAL *f.* پریشان və ə. حال halı pərişan, əhvalı pozğun; kefsiz, kədərli.

PƏRİŞANİ *f.* پریشانی pərişanlıq.

PƏRİŞANMU(Y) *f.* پریشان موی || پریشان مو saçı qarışıq, saç pərişan olan.

PƏRİTƏL'ƏT *f.* طلعت və ə. پری 1) pəri üzlü; gözəl, göyçək; 2) pəri kimi gözəl görkəmi olan; gözəl.

PƏRİVAR *f.* پریوار b a x **pərivəş**.

PƏRİVƏŞ *f.* پریوش pəri kimi.

PƏRİZAD(Ə) *f.* پرزاد || پرزاده 1) pəridən doğulmuş, kiçik pəri; 2) *m.* gözəl (*əsasən uşaq haqqında*).

PƏRKAL(Ə) *f.* پرکال || پرکاله 1) parça, hissə; 2) yamaqlıq.

PƏRKAR *f.* پرکار 1) əlindən iş gələn; bacaran, bacarıqlı; səriş-təli; 2) fırıldaqçı; 3) cəmiyyət, yığıncaq; 4) *m.* kainat, dünya.

PƏRQU *f.* پرغو qu tükü, qu quşunun tükü.

PƏRNİYAN *f.* پرنيان naxışlı qumaş; atlaz.

PƏRPUÇ *f.* پرپوچ yox etmə, məhv etmə.

PƏRRAN *f.* پران uçan, quş kimi uçan.

PƏRRƏNDƏ *f.* پرنده uçucu, uçan.

PƏRSƏNG *f.* پرسنگ 1) tərəzinin əskiyini düzəltmək üçün bir gözüne qoyulan daş və s.; 2) sözarası, yerli-yersiz təkrar olunan söz; 3) *m.* ağıldan kəm.

PƏRTAB *f.* پرتاب atılma.

PƏRTOV *f.* پرتو 1) ziya, işıq, nur, şüa; 2) *m.* parlaqlıq.

PƏRTOVBAR *f.* پرتو بار işıq saçan; parlayan.

PƏRTOVƏFKƏND *f.* پرتو افکند b a x **pərtovfəşan**.

PƏRTOVƏFŞAN *f.* پرتو افشال b a x **pərtovəndaz**.

PƏRTOVƏNDAZ *f.* پرتو انداز b a x **pərtovfəşan**.

PƏRTOVFƏŞAN *f.* پرتو فشان b a x **pərtovnisar**.

PƏRTOVNİSAR *f.* پرتو نشر və ə. işıq saçan, işıq verən.

PƏRÜ BAL *f.* پر و بال qol-qanad, əl-qol.

PƏRVA¹ *f.* پروا 1) qorxu, xətər, xof; 2) özündən muğayat olma; çəkinmə; 3) rəğbət, meyl; 4) taqət, səbr; 5) ehtiyat.

PƏRVA² *f.* پروا b a x **pərvaz** (*1-ci mənada*).

PƏRVANƏ *f.* پروانه 1) kəpənək; 2) yel dəyirmanının pəri.

PƏRVANƏSİFƏT *f.* پروانه صفت və ə. pərvanə xasiyyətli, pərvanə xislətli.

PƏRVANƏVAR *f.* پروانه وار b a x **pərvanəvəş**.

PƏRVANƏVƏŞ *f.* پروانه وش pərvanə kimi.

PƏRVAZ *f.* پرواز 1) uçma, uçuş; 2) uçmağa yeni başlayan quş balası.

PƏRVƏR(D) *f.* پرورد || پرور 1) bəsləyən, bəsləyici; 2) tərbiyə edən; yetişdirən.

PƏRVƏRDƏ *f.* پرورده 1) bəslənmiş; 2) yetişdirilmiş.

PƏRVƏRDİGAR *f.* پروردگار «bəsləyən» *m.* Allah, tanrı.

PƏRVƏRDİGARA *f.* پروردگار ا ay Allah! ilahi! ya rəbbi! aman Allah!

PƏRVƏRİ *f.* پروری bəslənmiş, becərilmiş.

PƏRVƏRİŞ *f.* پرورش 1) bəsləmə, yedirtmə; 2) yetişdirmə, böyütmə; 3) tərbiyə.

PƏRVƏRİŞYAB *f.* پرورش یاب yetişdirilən, pərvəriş tapan.

PƏRVİN *f.* پروین Ülkər (*ulduz*) // Yeddiqardaş (*ulduz*).

PƏS¹ *f.* پس indi, bu halda, buna görə.

PƏS² *f.* پس arxa, geri, ard.

PƏSƏND *f.* پسند bəyənmə, tərifləmə.

PƏSƏNDƏ *f.* پسنده b a x **pəsəndidə**.

PƏSƏNDİDƏ *f.* پسندیده bəyənilmiş, qəbula keçmiş, xoşa gələn.

PƏSƏR *f.* پسر b a x **püsər**.

PƏSFƏRDA *f.* پس فردا birisigün, sabah yox, o biri gün.

PƏSXAN *f.* پس خوان pəsdən oxuyan, səsi aşağı tembrdə olan (*xə-nəndə haqqında*).

PƏSİN *f.* پسین sonrakı, arxadakı.

PƏSMANDƏ *f.* پس مانده 1) geri qalmış; geriləmiş; 2) qabaqdan qalmış yemək; 3) axıra qalmış; 4) satılan malın qalığı.

PƏSMAYƏ *f.* پس مایه 1) aşağı dərəcəli; 2) alçaq.

PƏST *f.* پست alçaq, aşağı.

PƏSÜ PİŞ *f.* پس ویش dal-qabaq.

PƏŞƏ *f.* پشه ağcaqanad, mığmığa.

PƏŞİMAN *f.* پشمان peşman.

PƏŞM *f.* پشم yun.

PƏŞMƏK *f.* پشمک 1) bir çəngə yun; 2) şəkərdən hazırlanan incə qənnadı növü.

PƏŞMİN(Ə) *f.* پشمینه || پشمین yun parça.

PƏŞMİNƏPUŞ *f.* پشمینه پوش yun parçadan paltar geyən; zahid, sufi.

PƏYAM *f.* پیام xəbər, sifariş.

PƏYAMBƏR *f.* پیامبر Allahın göstərişlərini adamlara çatdıran və onlara rəhbərlik edən şəxs; rəsul // peyğəmbər.

PƏZİR *f.* پذیر b a x pəzirəndə.

PƏZİRA *f.* پذیرا qəbul.

PƏZİRƏNDƏ *f.* پذیرنده qəbul edən; alan.

PİÇ *f.* پیچ 1) buruq, burulmuş; 2) qıvrım, qıvrılmış; 3) dolaşiq, dolaşmış; 4) sarıq, sarınmış.

PİÇAPİÇ *f.* پیچاپیچ çox dolaşiq; qarmaqarışıq.

PİÇƏNDƏRPİÇ *f.* پیچ اندر پیچ qat-qat, dolaşiq, qarmaqarışıq.

PİÇİDƏ *f.* پیچیده dolaşmış, bükülmüş, qıvrılmış.

PİÇİŞ *f.* پیچش qıvrımlıq.

PİÇÜ XƏM *f.* پیچ و خم əyri-üyrü, dolaşiq.

PİÇÜ TAB *f.* پیچ و تاب 1) qarmaqarışıq, dolaşiq; 2) qıvrım; 3) *m.* hiylə, kələk.

PİL *f.* پیل fil.

PİLƏK *f.* پیلک üzükdə, qolbaqda və s. bəzək kimi sallanan yüngül qızıl tel, zəncir və s.

PİLƏKDUZ *f.* پیلک دوز pilək tikilmiş baş örtüyü.

PİLTƏN *f.* پیل تن fil cüssəsi; iri, qüvvəli.

PİNDAR *f.* پندار zənn, fikir.

PİNƏ *f.* پینه 1) yamaq; 2) qabar, döyənək.

PİNƏDUZ *f.* پینه دوز pinəçi, çəkməçi.

PİNHAN *f.* پنهان b a x **pünhan**.

PİR¹ *f.* پیر 1) qoca, yaşlı; 2) təriqət başçısı, məzhəb başçısı; mürşid. **Piri-meykədə** پیر میکده b a x **piri-muğan**; **piri-muğan** پیر مغان 1) meyxanaçı; 2) təriqət başçısı, məzhəb başçısı.

PİR² *f.* پیر müxtəlif səbəblərə görə müqəddəs sayılıb ziyarət edilən yer, qəbir, ağac və s.

PİRA *f.* پیرا bəzəyən; bəzəkli.

PİRAMUN *f.* پیرامون ətraf.

PİRANƏ *f.* پیرانه qocayana.

PİRANƏSƏR *f.* پیرانه سر qoca, çox qoca.

PİRAHƏN *f.* پیراهن köynək.

PİRAHƏNPUŞ *f.* پیراهن پوش köynək geymiş; köynəkli.

PİRASTƏ *f.* پراسته bəzənmiş, bəzəkli.

PİRAYƏ *f.* پیرایه bəzənmiş, süslü.

PİRAYƏBƏXS *f.* پیرایه بخش b a x **pirayəsaz**.

PİRAYƏSAZ *f.* پیرایه ساز bəzəyən, süsləyən.

PİRƏZAL *f.* پیره زال qoca, qoca kişi.

PİRƏZƏN *f.* پیره زن qarı, qoca qarı.

PİRUZ *f.* پیروز qalib, üstün.

PİRÜ CƏVAN *f.* پیرو جوان qocalı-cavanlı; hamı.

PİSTAN *f.* پستان b a x **püstan**.

PİSTƏR *f.* پستر döşək.

PİŞ *f.* پیش ön, qabaq, irəli, qənşər. **Pişi-nəzər** پیش نظر göz qabağı.

PİŞANİ *f.* پیشانی alın.

- PIŞAVƏND** *f.* پیشاوند karvanın qabağında gedən adam.
- PIŞCƏNG** *f.* پیش جنگ ön sırada vuruşan hərbi hissə.
- PIŞDAR** *f.* پیش دار qabaqda gedən, öndə gedən.
- PIŞDƏST** *f.* پیش دست əldən iti; cəld, becid.
- PIŞƏ** *f.* پیشه 1) peşə, sənət; 2) iş, vəzifə; 3) adət, peşə.
- PIŞƏK** *f.* پیشک b a x **pişəki**.
- PIŞƏKAR** *f.* پیشه کار peşəkar.
- PIŞƏKİ** *f.* پیشگی qabaqcadan verilən haqq və ya bir şeyin qabaqcadan verilən qiyməti.
- PIŞƏZVƏQT** *f.* پیش از وقت vaxtından qabaq.
- PIŞGAH** *f.* پیشگاه b a x **pişgəh**.
- PIŞGAM** *f.* پیشگام 1) irəlidə addım atan, qabaqda gedən; 2) qabaqcıl, öncül.
- PIŞGƏH** *f.* پیشگاه öndə olan, çatacaq yer.
- PIŞXİDMƏT** *f.* پیش خدمت və ə. ev xidmətçisi.
- PIŞİN** *f.* پیشین 1) qabaqcadan verilən pul; avans; 2) irəlicədən əmələ gələn; 3) qabaqkı, əvvəlki; 4) qədimdə olan kimi.
- PIŞK** *f.* پیشک püşk, qürrə, çöpatdı.
- PIŞKAR** *f.* پیشکار rəhbər, başçı.
- PIŞQƏDƏM** *f.* پیش قدم və ə. 1) ayağı yüngül; 2) cəld, becid.
- PIŞLING** *f.* پیش لنگ badalaq, hiylə.
- PIŞNƏMAZ** *f.* پیش نماز camaat namazında qabaqda duran din xadimi.
- PIŞNİHAD** *f.* پیش نهاد 1) qabağa qoyma, təqdim etmə; 2) təklif.
- PIŞRƏFT** *f.* پیش رفت irəliləmə, tərəqqi.
- PIŞROV** *f.* پیش رو 1) irəlidə gedən; qabaqcıl; 2) pəhləvanların güləşmədən əvvəl oxuduqları sözlər.
- PIŞTƏXTƏ** *f.* پیش تخته satıcının qabağındakı uzun stol, piştaxta.
- PIŞVA** *f.* پیشوا başçı, rəis, rəhbər.
- PIŞVAZ** *f.* پیشواز qarşılama, qarşısına çıxma.

PİYADƏ *f.* پیاده 1) ayaqla getmə; ayaqla gedən; 2) şahmatda: qabaq sırada düzülən səkkiz eyni fiqurdan hər biri; 3) *m.* kəmsavad.

PİYALƏ *f.* پیاله qədəh, badə.

PİYALƏBAZ *f.* پیاله باز badə düşkünü, içki düşkünü.

PİYAZ *f.* پیاز soğan.

PUD *f.* پود argac.

PULAD *f.* پولاد polad.

PUR *f.* پور oğul.

PUST *f.* پوست 1) dəri; 2) qabıq, cild.

PUSTİN *f.* پوستین kürk.

PUŞ *f.* پوش 1) geyim, geyinmiş; 2) geyilən; 3) örtük.

PUŞAK *f.* پوشاک b a x **puşəş** (*1-ci mənada*).

PUŞEŞ *f.* پوشش 1) paltar, geyim; 2) çul; 3) örtmə, örtü.

PUŞİDƏ *f.* پوشیده 1) örtülü, bağlı; 2) örtük, pərdə.

PUTƏ *f.* پوته qəlib.

PUYA *f.* پویا səyirdən (*atı*).

PUYAN *f.* پویان yüyürən, sürətlə yeriyən (*at haqqında*).

PUZİNƏ *f.* پوزینه meymun.

PUZİŞ *f.* پوزش üzr.

PUZİŞPƏZİR *f.* پوزش پذیر üzrü qəbul edən.

PÜFNƏM *f.* پف نم 1) püfləmə; 2) *m.* incə, zərif.

PÜXTƏ *f.* پخته 1) bişmiş; 2) *m.* təcrübəli, səriştəli.

PÜL *f.* پل körpü. **Püli-Sirat** پل صراط *Sirat körpüsü (qiyamətdə imtahan üçün üstündən hamının keçəcəyi qıl körpü).*

PÜNHAN *f.* پنهان 1) gizli, məxfi; 2) gözəgörünməz, qəib; 3) göz önündə olmayan.

PÜNHANİ *f.* پنهانی gizlinlik, xəlvətilik.

PÜR *f.* پر 1) dolu, ağzına qədər; 2) çox, çoxlu.

PÜRAB *f.* پر آب 1) su ilə dolu, çox sulu; 2) sulu, suyu olan; 3) yaş, yaşla dolu (*göz haqqında*).

- PÜRAŞUB** *f.* پراشوب 1) fitnə-fəsadla dolu; 2) çox qarışıq.
- PÜRATƏŞ** *f.* پراتش 1) odla dolu; odlu; 2) *m.* çox kədərli, çox qəmli.
- PÜRAVAZ** *f.* پراواز guruldayan, gurultulu.
- PÜRAZAR** *f.* پرازار çox əziyyətli, başdan-başa əziyyət olan.
- PÜRBEHCƏT** *f.* پربهجت və ə. 1) çox gözəl, çox göyçək; 2) sevincək, üzügülər.
- PÜRBƏHA** *f.* پربها çox qiymətli; qiyməti çox.
- PÜRBƏLA'** *f.* پربلا və ə. 1) çox bələli, bələsi çox.
- PÜRÇƏFA'** *f.* پربلا və ə. 2) cəfali, çox əziyyət verən.
- PÜRÇUŞ** *f.* پربچوش çox qaynayan, çox bərk qaynayan, coşan.
- PÜRÇƏMƏN** *f.* پربچمن çəmənlik, yaşıllıq; yaşıl.
- PÜRÇİN** *f.* پربچین qıvrılmış, çox qıvrım.
- PÜRDƏRD** *f.* پربدرد çox dərdli, qəmli.
- PÜRDİL** *f.* پربدل ürəkli, qorxmaz, igid.
- PÜRDUD** *f.* پربدود çox tüstülü, bərk tüstüləyən.
- PÜRƏFSUN** *f.* پربافسون çox füsunkar; əfsunkar.
- PÜRƏNVAR** *f.* پربانوار və ə. 1) nurla dolu, çox nurlu, lap işıqlı.
- PÜRFƏNN** *f.* پربفن və ə. 1) elmlı, çox bilikli, çox məlumatlı; 2) *m.* hiyləgər, kələkbaz, fəndgir.
- PÜRFÜTUH** *f.* پربفتح və ə. 1) fateh, fəth edən.
- PÜRGİREH** *f.* پربگره çox düyünlü, düyün-düyün.
- PÜRGÖVHƏR** *f.* پربگوهر daş-qaşla dolu, inci ilə bəzənmiş.
- PÜRGÜNAH** *f.* پربگناه çox günahı olan; günahkar.
- PÜRHEVƏS** *f.* پربهوس və ə. 1) həvəsi olan; həvəsli.
- PÜRHEYAT** *f.* پربهيات və ə. 1) həyat «həyatla dolu» canlı, canlanmış.
- PÜRHEYƏCAN** *f.* پربهيجان və ə. 1) həyəcanlı, çox həyəcan keçirən.
- PÜRHÜZUR** *f.* پربحضور və ə. 1) dinc, çox asudə.
- PÜRİXAB** *f.* پربخواب 1) bərk yuxusu gələn, yatmaq istəyən; 2) xumar (*göz haqqında*).
- PÜRİXAL** *f.* پربخال xalla dolu, çox xallı.

PÛRXƏM *f.* پر خم 1) çox bükülmüş, əyri-üyrü; 2) beli bükülmüş.

PÛRXƏNDƏ *f.* پر خنده çox gülən; güləyən.

PÛRXƏTƏR *f.* پر və ə. خطر çox xəətərli, çox qorxulu; təhlükəli.

PÛRXUMAR *f.* پر və ə. خمار çox xumarlanan; süzgün (*göz haqqında*).

PÛRXUN *f.* پر خون 1) qanla dolu; qanlı; 2) yaralı, qan axan; 3) *m.* çox kədərli; qəmli.

PÛRXÛTUT *f.* پر və ə. خطوط xətt-xətt, çoxlu xətti olan, çoxlu xətt çəkilmiş.

PÛRİBARƏ *f.* پر və ə. عباره mənalı, ifadəli, dolğun ibarəli.

PÛRİZTİRAB *f.* پر və ə. اضطراب iztirabla dolu; iztirablı.

PÛRJƏNG *f.* پرژنگ çox pas atmış; paslı.

PÛRKƏDƏR *f.* پر və ə. کدر kədərli, qüssəli.

PÛRKƏLAM *f.* پر və ə. کلام yaxşı danışan.

PÛRKƏMAL *f.* پر və ə. کمال kamallı, ağıllı.

PÛRKƏVAKİB *f.* پر və ə. کواکب ulduzla dolu, çoxlu ulduz olan; ulduzlu (*göy haqqında*).

PÛRQƏM *f.* پر və ə. غم 1) qəmli, dərddli; 2) çox tutqun.

PÛRQİYMƏT *f.* پر və ə. قیمت qiymətli.

PÛRQÛBAR *f.* پر və ə. غبار 1) çox tozlu; 2) *m.* çox kədərli, çox qəmli.

PÛRQÛRUR *f.* پر və ə. قُرور qürurlu, məğrur.

PÛRQÛSSƏ *f.* پر və ə. غصه qüssə ilə dolu, çox qüssəli.

PÛRLƏTAFƏT *f.* پر və ə. لطافت lətafətli, çox incə, çox lətif.

PÛRMAYƏ *f.* پرمايه «mayalı» əsaslı.

PÛRMEHƏN *f.* پر və ə. محن çox qəmli, çox qüssəli.

PÛRMƏHABƏT *f.* پر və ə. محابت çox əzəmətli; təntənəli.

PÛRMƏLAHƏT *f.* پر və ə. ملاحت çox məlahətli.

PÛRMƏLAL *f.* پر və ə. ملال 1) usandırıcı, cansıxıcı; 2) kədərli, qəmli.

- PÜRMƏ'NA** *f.* پر və ə. معنا dərın mənəlı.
- PÜRMƏNFƏƏT** *f.* پر və ə. منفعت çox mənəfəətli; xeyirli.
- PÜRMƏSAR** *f.* پر və ə. مسار çox sevindirici.
- PÜRMÖHNƏT** *f.* پر və ə. محنت möhnətli, çox zəhmətli, zəhmətlə dolu.
- PÜRMÖVC** *f.* پر və ə. موج çox dalğalanan, çox ləpəli.
- PÜRNƏM** *f.* پرnm yaşla dolu, çox nəmli.
- PÜRNƏŞVƏ** *f.* پر və ə. نشوه çox nəşəli, çox kefli, nəşə ilə dolu.
- PÜRNİZAM** *f.* پر və ə. نظام nizamlı, nizam-intizamlı; qaydalı.
- PÜRNUR** *f.* پر və ə. نور çox nurlu; işıqlı; nurlu.
- PÜRPIÇ** *f.* پرپیچ qıvrım, buruq-buruq.
- PÜRPIÇÜ XƏM** *f.* پر پیچ و خم çox əyri-üyrü, çox dolama.
- PÜRPIÇÜ TAB** *f.* پر پیچ وتاب çox qıvrım, qıvrım-qıvrım.
- PÜRRƏNG** *f.* پررنگ rəngli, tünd (*əsasən çay haqqında*).
- PÜRRIŞƏ** *f.* پر və ə. ریشه çoxlu kökləri olan, çox rişəli.
- PÜRSAN** *f.* پرسان 1) soruşan; 2) soruşma.
- PÜRSEYQƏL** *f.* پر və ə. صیقل cilalı, cilalanmış.
- PÜRSƏBAHƏT** *f.* پر və ə. صباحت çox gözəl, son dərəcə göyçək.
- PÜRSƏDA'** *f.* پر və ə. صدا 1) gurultulu, gurlayan; 2) *m.* çox məşhur, adlı-sanlı.
- PÜRSƏFA'** *f.* پر və ə. صفا çox səfalı.
- PÜRSƏHAB** *f.* پر və ə. سحب 1) çox buludlu; 2) *m.* qəmli, kədərli.
- PÜRSƏMƏR** *f.* پر və ə. ثمر səmərəli, bəhrəli, çox mənəfəətli.
- PÜRSİLSİLƏ** *f.* پر və ə. سلسله qıvrım, qıvrım-qıvrım.
- PÜRSİŞ** *f.* پرسش sorğu, sorma, sual.
- PÜRSÜKUN** *f.* پر və ə. سکون çox sakit, çox durğun.
- PÜRSÜRUR** *f.* پر və ə. سرور sevinclə dolu; sevincək.
- PÜRŞAN, PÜRŞƏN** *f.* پر وə ə. شان || شأن şanlı, çox şöhrətli.
- PÜRŞƏR(R)** *f.* پر وə ə. شر fitnə-fəsadlı, şərli.
- PÜRŞƏRAB** *f.* پر وə ə. شراب şərab çox olan, şərabla dolu.

- PÜRŞƏRAR(Ə)** *f.* شرار || شراره *və ə.* b a x **pürşərar.**
- PÜRŞƏRƏR** *f.* شرر *və ə.* 1) qığılıcı saçı, qığılıcımla dolu;
2) yandırıcı, yandıran; 3) *m.* çox kədərli, yandırıcı.
- PÜRŞÖ'LƏ** *f.* شعله *və ə.* şölələnən, alovla dolu.
- PÜRŞÖVQ** *f.* شوق *və ə.* çox həvəsi olan; şövqlü.
- PÜRŞUR** *f.* پرشور çox coşqun; həyəcanlı.
- PÜRŞURİŞ** *f.* پرشورش çox cəncəlli.
- PÜRTAB'** *f.* پرتاب 1) çox parlaq, son dərəcə işıqlı (*Günəş, ulduz və s. haqqında*); 2) son dərəcə isti.
- PÜRTAB²** *f.* پرتاب çox qıvrım (*saç haqqında*).
- PÜRTƏLATÜM** *f.* تلاطم *və ə.* çox dalğalı; fırtınalı, təlatümlü.
- PÜRVƏLVƏLƏ** *f.* ولوله *və ə.* patıltılı, gürultulu.
- PÜRVÜQAR** *f.* وقار *və ə.* çox vüqarlı; qürurlu.
- PÜRZƏR** *f.* پرزر 1) çox qızıllı, çox qızıla çəkilmiş; 2) *m.* varlı, pullu; qızılı çox olan.
- PÜRZƏHR** *f.* پرزهر zəhərli, çox acı, zəhər kimi.
- PÜRZİYA'** *f.* ضياء *və ə.* işıqlı, parlaq, işıqla dolu.
- PÜSƏR** *f.* پسر 1) oğul; 2) oğlan.
- PÜSTAN** *f.* پستان məmə, əmcək.
- PÜSTƏ** *f.* پسته subtropik ağac növü; həmin ağacın ləpəsi yeyilən şəffaf qabıqlı meyvəsi.
- PÜSTƏLƏB** *f.* پسته لب püstə dodaq, incə dodaqlı.
- PÜŞT** *f.* پشت 1) arxa, dal, geri; 2) bədən arxa tərəfi; bel. **Püşti-divar** پشت دوار «divarın arxası» sığınma yeri; sığınacaq.
- PÜŞTƏ** *f.* پشته təpəcik, torpaq və ya qum yığını.
- PÜŞTİ** *f.* پشتی 1) söykənəcək yer (*mebeldə*); 2) *m.* köməkçi, müavin, arxa; 3) *m.* hamilik.
- PÜŞTMAL** *f.* پشتمال arxasını ovuşdurma; masaj.

R

R ə. ر ərəb əlifbasının 10-cu, fars və əski Azərbaycan əlifbalarının 12-ci hərfi; əbcəd hesabında 200 rəqəmini ifadə edir.

RABBƏ ə. رابه ögey ana; analıq.

RABƏ' ə. رابع 1) dördüncü; 2) dördüncü övlad (*oğul*).

RABİƏ ə. رابعه 1) dördüncü; 2) dördüncü qız (övlad).

RABİƏN ə. رابعاً dördüncü olaraq, dördüncü dəfə; dördüncüsü.

RABİTƏ ə. رابطه 1) iki şeyi bir-birinə bağlayan ip və s.; bağ, bənd; 2) münasibət, mənsubiyyət; 3) əlaqə; 4) cümlədə tərkibləri bir-birinə bağlayan bağlayıcı.

RACE' ə. راجع 1) qayıdan; 2) aid olan.

RACEH ə. راجح başqasından üstün tutulan.

RACİ ə. راجى rica edən, xahiş edən.

RACİL ə. راجل ayaqla yol gedən; piyada.

RACİLƏN ə. راجلاً ayaqla gedərək.

RADDƏ ə. راده 1) dərəcə, mərtəbə; 2) təxminən, təqribən, radə (*ancaq vaxt haqqında*).

RAFE' ə. رافع yüksələn, qalxan, qaldıran, ucaldan.

RAFİZƏ¹ ə. رافضه 1) inkar edən; 2) dindən dönmən; kafir.

RAFİZƏ² ə. رافضه şiələrdə təriqət adı.

RAFİZİ ə. رافضى rafizə təriqətinə mənsub müsəlman.

RAĞİB ə. راغب 1) rəğbət göstərən; 2) arzulayan, istəyən.

RAH¹ f. راه b a x **rəh**.

RAH² ə. راه 1) şərab, çaxır; 2) *m.* sevinc, kef.

RAHBAN f. راهبان b a x **rəhban²**.

RAHBƏR f. راهبر b a x **rəhbər**.

RAHƏ ə. راهه əlin içi; ovuc, kəf, aya.

RAHƏT ə. راحت rahat.

RAHƏTƏFZA(Y) *ə.* راحت və *f.* افزای || افزا rahatlıq artıran, rahat edən; rahatlandıran.

RAHƏTHÜLQUM *ə.* راحت حلقوم b a x **rahətülhülqum.**

RAHƏTİ *ə.* راحتی rahatlıq.

RAHƏTRƏSAN *ə.* راحت və *f.* رسان rahatlıq verən; rahatlandıran.

RAHƏTÜLHÜLQUM *ə.* راحت الحلقوم şəkər, nişasta, bəzən də qoz və ya fındıq qatılmaqla bişirilən Şərq şirniyyatı.

RAHGÜZAR *f.* راهگذار b a x **rəhgüzar, rəhgüzər.**

RAHİ¹ *f.* راهی bir dəfə, bir yol.

RAHİ² *f.* راهی yolçu, yolla gedən.

RAHİB *ə.* راهب monastırda tərki-dünya yaşayan xristian (*kəşi*).

RAHİBƏ *ə.* راهبه monastırda tərki-dünya yaşayan xristian qadın.

RAHİLƏ *ə.* راحله yük heyvanı.

RAHİLƏRAN *ə.* راحله və *f.* ران yük heyvanı ilə gedən, yük heyvanı ilə yük daşıyan.

RAHİM *ə.* راحم rəhm edən; rəhmli, rəhmdil, mərhəmətli.

RAHNÜMA *f.* راهنما b a x **rəhnüma.**

RAHNÜMUN *f.* راهنمون b a x **rəhnümun.**

RAHVAR *f.* راهوار yorğa at, yorğa yerişli at.

RAHYAB *f.* راهياب yol tapan, qurtulan, xilas olan.

RAHZƏN *f.* راهزن yolkəsən, quldur.

RAHZƏNİ *f.* راهزنی quldurluq, yolkəsənlik.

RAİ¹ *ə.* رائی 1) « r » hərfi ilə qurtaran; 2) görün.

RAİ² *ə.* راعی 1) çoban; 2) keşiş.

RAİD *ə.* راعد gur səs çıxaran; gurlayan.

RAİQ *ə.* رائق xalis, saf.

RAİŞ *ə.* رائس rüşvət alanla rüşvət verən arasındakı vasitəçi.

RAİZ *ə.* رائض b a x **rayiz.**

RAKE' *ə.* راکع namaz qılanda əyilən, rüku edən.

- RAKİB** *ə.* راکب minən, minici; sərnəşin.
- RAKİBƏN** *ə.* راکباً at və s. minmiş halda.
- RAKİD** *ə.* راکد durğun, sakit, hərəkətsiz (*su və ya hava haqqında*).
- RAKİƏN** *ə.* راکعاً əyilərək, rüku edərək.
- RAQİD** *ə.* راقد yuxulayan, yatan.
- RAQİM** *ə.* راقم 1) yazan; 2) cızan, çəkən.
- RAM** *ə.* رام 1) tabe, müti; 2) sözə qulaq asma; 3) tabe olan, boyun əyən; 4) əhliləşmiş (*heyvan haqqında*).
- RAMAZAN** *ə.* رمضان b a x **rəməzan**.
- RAMİ** *ə.* رامی atan, atıcı.
- RAMİŞ** *f.* رامش musiqi, çalğı.
- RAMİŞGƏR** *f.* رامشگر 1) çalğıçı; 2) xanəndə; 3) musiqişünas.
- RAN**¹ *f.* ران bud.
- RAN**² *f.* ران sürən, sürücü.
- RASİD** *ə.* راسد 1) diqqətlə baxan, nəzər salan; 2) rəsədxanada müşahidə aparan.
- RASİX** *ə.* راسخ 1) sağlam, möhkəm; 2) yüksək məlumatlı, çox bilikli.
- RASİM** *ə.* راسم rəssam, rəsm çəkən.
- RAST** *f.* راست 1) doğru, düz; 2) təsadüf; 3) sağ (*tərəf, cəhət*); 4) klassik Azərbaycan muğamlarından birinin adı.
- RASTABAZAR** *f.* رستابزار b a x **rastəbazar**.
- RASTƏ** *f.* راسته dopdoğru, büsbütün düz.
- RASTƏBAZAR** *f.* راسته بازار düz bir küçədə olan bazar.
- RASTGU** *f.* راستگو düz danışan; doğruçu.
- RASTİ** *f.* راستی doğruluq, düzlük.
- RASTKAR** *f.* راستکار doğru adam, düz adam.
- RASTRO(V)** *f.* راسترو 1) düz gedən, doğru hərəkət edən; 2) *m.* sədaqətli, inanılmış.
- RAŞİ** *ə.* راشی rüşvət verən.
- RAŞİQ** *ə.* راشق düz yolla gedən, doğru yol tutmuş.
- RATİB** *ə.* راطب rütubətli, nəm.

RATİBƏ *ə.* راتبه 1) təqaüd; 2) maaş.

RAUF *ə.* رؤف mehriban.

RAVƏND *ə.* راوند 1) əsasən Çində bitən və kökündən dərman hazırlanan bitki; 2) ip, zivə.

RAVİ *ə.* راوی rəvayət edən; söyləyən.

RAYƏT *ə.* رايه bayraq.

RAYGAN *f.* رایگان b a x **rayigan**.

RAYİC *ə.* رایج 1) işə gedən, tezsatılan (*mal haqqında*); 2) xalq arasında işlənən, ümumxalq tərəfindən rəğbətlə qarşılanan (*mal, şey, iş haqqında*); 3) etibar.

RAYİHƏ *ə.* رایحه gözəl iy, ətir.

RAYİHƏDAR *ə.* رایحه دار və *f.* دار gözəl qoxulu; ətirli.

RAYİGAN *f.* رایگان 1) ucuz; 2) müftə, havayı.

RAYİZ *ə.* رايض 1) heyvan əhliləşdirən, heyvan tərbiyələndirən; 2) məşqçi.

RAZ *f.* راز sirr, gizli iş, şey və ya fikir.

RAZDAR *f.* رازدار 1) sirdaş; 2) sirr saxlayan, sirri başqasına açmayan.

RAZI, RAZİ¹ *ə.* راضی məmnun; razılaşan.

RAZİ² *f.* رازی sirrə aid olan; sirli.

RAZİ³ *f.* رازی Rey şəhərinin sakini, reyli; Rey şəhərinə aid olan.

RAZİQ *ə.* رازق ruzi verən; bəsləyən.

RAZÜ NİYAZ *f.* راز و نیاز 1) yalvarıb-yaxarma, yalvarma; 2) sirr.

RAZZƏ *ə.* راضه əzən, əzici.

RE *f.* ره ərəb, fars və əski Azərbaycan əlifbalarında ر hərfinin adı.

REHLƏT *ə.* رحلت b a x **rəhlət**.

REYB *ə.* ريب şübhə, şəkk.

REYHAN *ə.* ريحان yarpağı və toxumu ətirli göyərtili.

REYHANİ *ə.* ريحانی ərəb yazısında xətt növü.

RƏBAB *ə.* رباب b a x **rübab**.

RƏBB *ə.* رب 1) Allah, tanrı; 2) sahib, ağa.

RƏBBANİ *ə.* ربانى Allaha mənsub olan; ilahi.

RƏBBƏNA *ə.* ربنا «*ya Sahibimiz!*» İlahi, yarəbbi!

RƏBBİ *ə.* ربى Allaha aid olan.

RƏBBÜL'ALƏMİN *ə.* رب العالمين «*dünyaların sahibi*» Allah, tanrı.

RƏBBÜLMAL *ə.* رب المال mal sahibi, mal yiyəsi.

RƏBİ *ə.* ربيع bahar, yaz.

RƏBİB *ə.* ربيب ögey oğul.

RƏBİBƏ *ə.* ربيبه ögey qız.

RƏBİİ(YYƏ) *ə.* ربيعي || bahara aid olan, yazda olan.

RƏBİÜL'AXƏR *ə.* ربيع الآخر müsəlman qəməri ilinin dördüncü ayı.

RƏBİÜL'ƏVVƏL *ə.* ربيع الاول müsəlman qəməri ilinin üçüncü ayı.

RƏBT *ə.* ربط bağlama, əlaqələndirmə; ilişdirmə.

RƏCƏB *ə.* رجب müsəlman qəməri ilinin yeddinci ayı.

RƏCƏFAN *ə.* رجفان sarsılma, sarsıntı.

RƏCƏZ *ə.* رجز 1) əruz vəzninin bəhrlərindən biri; 2) döyüş və ya güləşmədən əvvəl pəhləvanların üz-üzə durub oxuduqları şeir.

RƏCƏZXAN *ə.* رجز və *f.* خوان 1) meydan oxuyan, rəqib çağır-
ran; 2) *m.* öyünən, gəpçü.

RƏCFƏ *ə.* رجفه sarsılma, titrəmə, əsmə.

RƏCİM *ə.* رجيم 1) murdar, məlun (*şeytan haqqında*); 2) daşla vurulan, daşqalaq edilən.

RƏCÜL *ə.* رجل 1) kişi, ər; 2) xadim (*ictimai, siyasi və s.*);
3) *m.* bacarıq.

RƏCÜLİYYƏT *ə.* رجلية kişilik, ərlik.

RƏ'D *ə.* رعد göy gurultusu.

RƏDD *ə.* رد 1) geri qaytarma; 2) inkar etmə; 3) qəbul etməmə;
4) cavab vermə, reaksiya vermə; 5) qovma.

RƏDDÜ BƏDƏL *ə.* رد و بدل 1) dəyişmə, mübadilə; 2) qılınc və ya nizə ilə vuruşan iki adamın növbə ilə vurulan zərbələri özündən rədd etməsi və özünün zərbə endirməsi.

RƏ'DƏNDAZ *ə.* رعد və *f.* انداز göy gurultusu kimi.

RƏDİ' *ə.* ردى 1) pis, yaramaz; 2) *m.* azğın, azmış.

RƏDİF *ə.* ردیف 1) sıra, nizam; 2) misranın axırında qafiyədən sonra təkrarlanan söz.

RƏDVƏR *ə.* رعد və *f.* ور gurultulu, patıltılı.

RƏF *f.* رف ləmə, taxça, qəfəsə.

RƏF' *f.* رفع 1) qaldırma, yüksəltmə, ucaltma; 2) aradan qaldırma, ləğv etmə; 3) qopartma; 4) riyaziyyatda: ədədin üstünü artırma; 5) ərəb qrammatikasında: ismin üç halından biri.

RƏFAQƏT *ə.* رفاقت 1) yoldaşlıq, şəriklik; 2) böyük şəxsi müşayiət etmə; 3) yol yoldaşlığı, birgə yola çıxma.

RƏ'FƏT *ə.* رافت əsirgəmə, acıma.

RƏFİ' *ə.* رفيع yüksək, uca.

RƏFİH *ə.* رفیه gen-bolluqla yaşayan.

RƏFİQ *ə.* رفيق 1) yoldaş, arxadaş; 2) tərbiyəli, əxlaqlı; 3) ortağ, şərik; 4) köməkçi, yardımçı.

RƏFİQANƏ *ə.* رفيق انه yoldaşcasına, dostcasına.

RƏFİQƏ *ə.* رفيقه yoldaş, dost (*qadının*).

RƏFU *f.* رفو yamaq.

RƏFUDAR *f.* رفودار yamaqlı.

RƏG *f.* رگ damar. **Rəgi-can** رگ جان şah damar.

RƏĞBƏT *ə.* رغبت 1) istək, arzu, meyil; 2) qəbul; 3) etibar, inam.

RƏĞƏD *ə.* رغد bolluq, rifah.

RƏĞİBƏ *ə.* رغبه 1) arzu olunan şey; 2) böyük hədiyyə, dəyərli sovqat.

RƏĞİF *ə.* رغيف girdə və nazik çörək.

RƏĞM *ə.* رجم zidd hərəkət.

RƏĞMƏN *ə.* رجمًا ziddinə, əksinə; acığına, əksinə.

RƏH *f.* ره 1) yol; 2) məslək; 3) üsul; 4) hava, mahnı. **Rəhi-rəsm** ره رسم bax **rəhü rəsm**.

RƏHA *f.* رها qurtarma, xilas olma; qurtuluş.

RƏHABİN *ə. رها* və *f. بین* «*rəhbin*» *c.* xristian tərəki-dünyaları; rahiblər.

RƏHAİ *f. رهائی* qurtuluşla əlaqədar, xilas olmağa aid.

RƏHAKAR *f. رهاکار* qurtaran, xilas edən.

RƏHAVƏNDİ *f. رهاوندی* b a x **rəhavi** (*2-ci mənada*).

RƏHAVİ *f. رهاوی* 1) musiqi aləti; 2) klassik musiqidə muğam adı.

RƏHAYAB *f. رهاياب* xilas olan; qurtulan.

RƏHB *ə. رهب* qorxu, xof.

RƏHBAN¹ *ə. رهبان* xristian tərəki-dünyası; rahib.

RƏHBAN² *f. رهبان* yol qarovulçusu.

RƏHBƏR *f. رهبر* başçı; rəhbərlik edən.

RƏHƏL *ə. رحل* palan.

RƏHGÜZAR, RƏHGÜZƏR *f. رهگذار || رهگذر* 1) yol gedən; yolçu; 2) gedən, yeriyan; 3) yolun keçdiyi yer; keçid; 4) cığır, iz.

RƏHİQ *ə. رحيق* saf, yaxşı iyi olan şərab.

RƏHİL *ə. رحيل* yola düşmə, getmə.

RƏHİM¹ *ə. رحيم* rəhmli, rəhm edən; acıyan.

RƏHİM² *ə. رحيم* 1) anatomiya: balalıq, uşaqlıq; 2) *m.* qohumluq, qan qohumluğu.

RƏHİMƏLLAH *ə. رحم الله* 1) Allah rəhmət eləsin; 2) Allah rəhm etsin.

RƏHİMANƏ *ə. رحيم* və *f. انه* rəhmli adam kimi; mərhəmətlə.

RƏHİN *ə. رهين* girov qoyulmuş, girov götürülmüş, girov saxlanmış.

RƏHL(Ə) *ə. رحله || رحل* 1) yük, baqaj; 2) dəvənin dalına qoyulan palan; 3) üzərinə kitab qoyulub oxunan, açılıb-örtülən alçaq və kiçik miz.

RƏHLƏT *ə. رحلت* 1) köç, köçmə; 2) hərəkət, gediş; 3) *m.* ölüm, vəfat.

RƏHM *ə. رحم* rəhm etmə, rəhmət göstərmə; yazığı gəlmə; acıma.

RƏHMAN *ə. رحمن || رحمان* 1) rəhmli, şəfqətli; 2) Allah, tanrı.

RƏHMANİ *ə. رحمانی || رحمنی* Allaha aid olan, tanrıya xas olan.

RƏHMDİL *a.* رحم və *f.* دل ürəyi rəhmli, qəlbi nazik.

RƏHMƏT *a.* رحمت 1) yazığı gəlmə, rəhm etmə; 2) bağışlama; 3) vəfat etmə, ölmə. **Rəhməti-Rəhman** رحمت رحمن Allahın rəhməti.

RƏHMƏTÜLLAH *a.* رحمت الله 1) Allah rəhmət eləmiş; 2) Allah rəhmət eləsin!

RƏHMI *a.* رحمی rəhmətə aid olan, rəhmət olan.

RƏHMKAR *a.* رحم və *f.* کار rəhmi gələn; rəhmli.

RƏHMGÜSTƏR *a.* رحم və *f.* گستر rəhm edən; rəhmli.

RƏHN *a.* رهن 1) girov; 2) mərc.

RƏHNƏVƏRD *f.* رهنورد yol gedən, yol təyin edən.

RƏHNÜMA *f.* رهنما yolgöstərən, bələdçi.

RƏHNÜMUN *f.* رهنمون 1) yolgöstərən; 2) dəlil, sübut.

RƏHRƏVAN *f.* رهروان b a x **rəhrov**.

RƏHROV *f.* رهرو 1) yol cedən, yolçu; 2) *m.* həqiqət yolunu tutan; 3) dəhliz.

RƏHÜ RƏSM *f.* ره و رسم b a x **rəsmü rəh**.

RƏHYAB *f.* رهياب yol tapan, fürsətdən istifadə edən.

RƏHZƏN *f.* رهنزن yolkəsən, quldur, çapovulçu.

RƏXA(VƏT) *a.* رخا || رخاوت tənbəllik.

RƏXİS *a.* رخيص ucuz.

RƏXNƏ *f.* رخنه 1) sökülük, yıxıq; 2) *m.* ziyan, zərər.

RƏXNƏDAR *f.* رخنه دار 1) cırılmış, yırtıq; 2) *m.* nöqsanı olan, nöqsanlı; 3) *m.* zərər çəkən, ziyana düşən.

RƏXŞ *f.* رخش ağla qırmızı və ya qara ilə qırmızı qarışıq rəng («*Şahnamə*» qəhrəmanı Rüstəmin atının adı) // yaxşı at.

RƏXŞA(N) *f.* رخشا || رخشان parlaq, parıldayan, işıldayan, işıqlı.

RƏXŞƏNDƏ *f.* رخشنده parlaq, parıldayan.

RƏXT *f.* رخت 1) qoşqu ləvazimatı; 2) ev avadanlığı (*döşənəcə*k, *yataq* və s.); 3) səfər ləvazimatı; 4) paltar, pal-paltar.

RƏXTXAB *f.* رختخواب yorğan-döşək; yataq.

RƏİS *ə. رئيس* başçı, sədr.

RƏİSÜLVÜZƏRƏ' *ə. رئيس الوزراء* baş nazir; baş vəzir.

RƏİYYƏ *ə. رعيه* 1) sürü, naxır, ilxı; 2) b a x **rəiyyət**.

RƏİYYƏT *ə. رعيه* 1) bir hökmdarın tabeliyində olan əhali; təbəə; 2) bir dövlətin vətəndaş(lar)ı.

RƏİYYƏTNƏVAZ *ə. رعيه نواز* və *f. نواز* təbəələrini yaxşı idarə edən (*hökmdar, padşah və s. haqqında*).

RƏİYYƏTPƏRƏST *ə. رعيه پرست* və *f. پرست* b a x **rəiyyətpərvər**.

RƏİYYƏTPƏRVƏR *ə. رعيه پرور* və *f. پرور* rəiyyətini sevən.

RƏKAKƏT *ə. رككت* 1) pəltəklik, kəkələmə; 2) zəiflik, qüvvət-sizlik; 3) nöqsan, çatışmazlıq.

RƏKİK *ə. ركيك* 1) zəif, süst; 2) pəltək, kəkələyən; 3) nöqsan, qüsür.

RƏKİKSÜXƏN *ə. ركيك سخن* və *f. سخن* 1) pəltək danışan; kəkələ-yən; 2) boş-boş danışan; boşboğaz.

RƏKZ *ə. ركز* yerə sancma, uzun bir şeyi yerə basdırma.

RƏQABƏT *ə. رقابت* 1) yarış, yarışma; 2) bazarda bir-biri ilə mü-barizə; 3) qısqanma, qısqancılıq.

RƏQƏBƏ *ə. رقبة* 1) boyun; 2) kölə, qul.

RƏQƏM *ə. رقم* 1) sayların yazı ilə ifadəsi; 2) hesab elmi; hesab qaydası; 3) ədəd; 4) yazı; yazı yazma; 5) yaratma, düzəltmə; 6) imza, qol.

RƏQƏMİ *ə. رقمي* rəqəmlə ifadə olunan, rəqəmə aid olan.

RƏQƏMKEŞ *ə. رقم کش* və *f. کش* yazan, qeyd edən.

RƏQƏMZƏDƏ *ə. رقم زده* və *f. زده* 1) yazılmış, yazılı; 2) yuxarıda haqqında danışılmış.

RƏQƏMZƏN *ə. رقم زن* və *f. زن* yazan, yazıçı.

RƏQİB *ə. رقيب* 1) rəqabət aparən; 2) düşmən, yağı.

RƏQİQ *ə. رقيق* 1) nazik, incə, narın; 2) *m.* rəhmli; rıqqətli, həssas.

RƏQİQÜLQƏLB *ə. رقيق القلب* incə qəlbli, rəhmli.

RƏQİYYƏT *ə. رقيت* qulluq, köləlik.

RƏQQ *ə. رق* 1) qədimdə: üzərində yazı yazılan zərif dəri // perqamen(t); 2) bağa, tısbağa.

RƏQQAS *ə. رقص* 1) rəqs edən, oynayan; 2) divar saatlarında və bəzi başqa mexanizmlərdə hərəkəti tarazlaşdıran kəfگیر.

RƏQQASƏ *ə. رقاصه* rəqs edən qadın.

RƏQS *ə. رقص* oynama, rəqs etmə.

RƏQSAN *ə. رقصان* rəqs edən.

RƏM *f. رم* hürkmə, qorxub qaçma.

RƏMAD *ə. رماد* kül.

RƏMADİ *ə. رمادی* 1) külə aid olan; 2) külrəngi.

RƏMAN *f. رمان* hürkək; hürkərək.

RƏMƏ *f. رمه* sürü.

RƏMƏD *ə. رمد* göz xəstəliyi.

RƏMƏQ *ə. رمق* 1) son nəfəs; 2) az miqdar, bir az.

RƏMƏL *ə. رمل* əruz vəzninin bəhrlərindən biri.

RƏMƏZAN *ə. رمضان* ərəb qəməri təqviminin doqquzuncu ayı; orucluq ayı.

RƏMİDƏ *ə. رميده* hürkmüş, hürküüb qaçmış.

RƏMİM *ə. رميم* çürük, çürümüş.

RƏML *ə. رمل* 1) qum; 2) fal.

RƏMMAL *ə. رمال* qum üzərində xətlər çəkmək və ya başqa yollarla gələcəkdən xəbər verən adam; qumla fala baxan.

RƏMY *ə. رمى* atma, tullama; atəş açma; atma.

RƏMZ *ə. رمز* 1) işarə; simvol; 2) işarə ilə anlatma, başa salma, ifadə etmə.

RƏMZİ *ə. رمزی* rəmzlə olan, rəməzə aid olan // simvolik.

RƏ'NA *ə. رENA* 1) gözəl; 2) incə, lətif; 3) qırmızı və ya sarı rəngli xoş iyli gül; buxurgülü.

RƏ'NASƏMƏN *ə. رENA və f. سمن* gözəl yasəmən ağacı və ya gülü.

RƏNC *f. رنج* 1) ağrı, dərd; 2) əziyyət, zülm; 3) zəhmət, əmək.

RƏNCBƏR *f. رنجبر* 1) zəhmətkeş, əməkçi; 2) muzdur; 3) əkinçi; 4) kəndli.

RƏNCƏ *f. رنجه* zəhmət, əziyyət, məşəqqət.

RƏNCİDƏ *f.* رنجیده incik, incimiş.

RƏNCİDƏHAL *f.* رنجیده və *a.* حال b a x **rəncidəxatir.**

RƏNCİDƏXATİR *f.* رنجیده və *a.* خاطر b a x **rəncidəqəlb.**

RƏNCİDƏQƏLB *f.* رنجیده və *a.* قلب ürəyi qalmış, qəlbi incimiş.

RƏNCİŞ *f.* رنجش incimə, əziyyət vermə.

RƏNCUR *f.* رنجور 1) naxoş, xəstə; 2) incik, incimiş; 3) pərt, pərt olmuş.

RƏNCÜ TƏƏB *f.* رنج و تعب əziyyət və zəhmət, iztirab və məşəqqət.

RƏNDƏ *f.* رنده taxta yonmaq üçün dülgər aləti.

RƏNG *f.* رنگ 1) boya; 2) b a x **rəngi-həna'**; 3) forma, tərz; 4) cür, növ; 5) vasitə, vəsilə, yol; 6) mahnı və rəqs xarakterli instrumental melodiya; 7) *m.* hoqqa, hiylə, kələk. **Rəngi-ab** رنگ آب *m.* rəvnəq, tərəvət; **rəngi-həna'** رنگ حناء həna rəngi; **rəngi-ru** رنگ رو üzün rəngi; *m.* sima, üz, surət, sifət.

RƏNGAMİZ *f.* رنگامیز 1) boyaqçı; 2) *m.* kələkbaz, hoqqabaz.

RƏNGARƏNG *f.* رنگارنگ rəngbərəng, müxtəlif rəngli.

RƏNGİN *f.* رنگین 1) rəngli, parlaq rəngli; 2) *m.* gözəl, lətif, bəzəkli-düzəkli; 3) *m.* anlaşılmaz, çətin.

RƏNGİNMU *f.* رنگین مو rəngbərəng tüklü, əlvan tüklü; ala-bula tüklü.

RƏNGSAZ *f.* رنگساز rəng çəkən usta.

RƏNGSAZZANƏ *f.* رنگساز خانه parçanın, yunun və s. rəngləndiyi müəssisə.

RƏNNAN *a.* رنان çox səs çıxaran; qışqıran.

RƏS *f.* رس yetişən, çatan.

RƏ'S *a.* رأس 1) baş; 2) təpə, uc; 3) başlanğıc.

RƏSA *f.* رسا 1) çatan, yetişən; 2) tam, dolğun, nöqsansız; 3) müvafiq, uyğun; 4) kifayət qədər uzun, yüksək, uca və s.

RƏSAİL *a.* رسائل «*risalə*» *c.* b a x **rəsayil.**

RƏSAN *f.* رسان çatdırın, yetirən.

RƏSANƏT *ə. رصانت* 1) sağlamlıq, möhkəmlik, davamlılıq; 2) qəmginlik, ciddilik.

RƏSAS *ə. رصاص* 1) qurğuşun; 2) qalay.

RƏSAYİL *ə. رسائل* risalələr // traktatlar.

RƏSƏD *ə. رصد* 1) gözləmə, pusquda olma; 2) göy cisimlərini müşahidə üçün alət(lər); 3) tilsim; 4) casus; 5) əfsanəvi bir xəzinənin keşiyini çəkən cin.

RƏSƏDİ *ə. رصدی* göyü müşahidə ilə əlaqədar olan.

RƏSƏDXANƏ *ə. رصدخانه* *və f. خانه* b a x **rəsədgah**.

RƏSƏDGAH *ə. رصدگاه* *və f. گاه* göy cisimlərini müşahidə etmək üçün təchiz olunmuş xüsusi bina.

RƏSƏN *f. رسن* ip, kəndir; yoğun ip; buraz.

RƏ'SƏN *ə. رأساً* 1) özbaşına; 2) müstəqil, sərbəst şəkildə.

RƏSƏNBƏND *f. رسنبند* iplə bağlanmış.

RƏSİD *f. رسید* çatdı, yetişdi (*pul və s. haqqında*).

RƏSİDƏ *f. رسیده* 1) yetişmiş, dəymiş; 2) çatmış.

RƏSİF *ə. رصيف* sağlam, gümrəh.

RƏSİM *ə. رسم* rəsm edilmiş; çəkilmiş.

RƏSİN *ə. رسين* mətin, möhkəm.

RƏSM *ə. رسم* 1) şəkil, əks, surət; 2) yazma, yazı; 3) nişan, ələmət; 4) plan; 5) tərz, tərtib; 6) adət, qayda; 7) çəkilmiş, rəsm edilmiş; 8) dəb, qayda, ayin; 9) vergi. **Rəsmi-güşad** *رسم گشاد* sərginin və s. rəsmi və təntənəli açılışı; **rəsmi-xətt** *رسم خط* b a x **rəsmxət(t)**; **rəsmi-rah** *رسم راه* b a x **rəsmü rah**; **rəsmi-təzim** *رسم تعظيم* hərbi vəzifəlilərin özündən böyüyə rəsmi salam verməsi.

RƏSMƏN *ə. رسمًا* 1) rəsmi olaraq, qanuni surətdə; 2) *m.* adət kimi, zahiri surətdə.

RƏSMXƏT(T) *ə. رسم خط* cizgi çəkmə fənni.

RƏSMİ *ə. رسمی* 1) hökumət tərəfindən və ya hökumət adından olan; qanuni; 2) adət kimi; zahiri olub, əslində səmimi və ciddi olmayan; quru.

RƏSMİYYAT *ə.* رسمیات «*rəsmi*» *c.* rəsmi işlər.

RƏSMİYYƏT *ə.* رسمیت rəsmi olma; rəsmilik.

RƏSMÜ RAH *ə.* رسم və *f.* راه qayda-qanun; yol-riz.

RƏSSAD *ə.* رصد astronomiya mütəxəssisi; astronom.

RƏSSAM *ə.* رسام 1) şəkil çəkən; 2) qanun verən; qanunverici;

3) qaydaya salan; planlaşdırın.

RƏST *f.* رست 1) qurtulma, qurtuluş; 2) qurtuldu, xilas oldu.

RƏSTAXİZ *f.* رستاخیز *b a x* **rəstəxiz**.

RƏSTƏ *f.* رسته qurtulmuş, azad olmuş.

RƏSTƏXİZ *f.* رستخیز 1) oyanma, dirilmə; 2) ölülərin diriləcəyi qiyamət günü.

RƏSUL *ə.* رسول 1) elçi, səfir; 2) xəbər aparıb-gətirən; 3) peyğəmbər, nəbi. **Rəsuli-axirət** رسول آخرت axırıncı peyğəmbər (*Məhəmməd peyğəmbər nəzərdə tutulur*).

RƏSULÜLLAH *ə.* رسول الله Allahın elçisi; peyğəmbər (*Məhəmməd peyğəmbərin epitetlərindən biri*).

RƏŞAD *ə.* رشاد 1) doğru yol; doğruluq yolu; 2) düşüncəlilik, fərasətlilik.

RƏŞADƏT *ə.* رشادت 1) igidlik, qoçaqlıq, rəşidlik; 2) xalqı düz yola çağırma.

RƏŞADİYYUN *ə.* رشاديون doğru yol göstərən(lər).

RƏ'ŞƏ *ə.* رعه titrəmə, titrəyiş.

RƏŞƏDAR *ə.* رعه və *f.* دار titrək, titrəyən.

RƏŞƏHAT *ə.* رشحات «*rəşhə*» *c.* 1) damcılar, damlalar; 2) *t.* səpinti, sıçrantı // damcı, damla.

RƏŞG *f.* رشگ *b a x* **rəşk**.

RƏŞH *ə.* رشج tər, tərləmə; sızma.

RƏŞHƏ *ə.* رشحه 1) damcı, zərrə, qətrə; 2) sızma, tər.

RƏŞHƏPAŞ *ə.* رشحه və *f.* پاش damcılayan, sıçradan.

RƏŞİD *ə.* رشيد 1) ağıl-kamal həddinə çatmış; 2) qorxmaz, igid; 3) düzgün, sağlam, doğru.

RƏŞİDİYYƏ *ə.* رشديه şirniyyat növü.

RƏŞK *f.* رشك 1) qısqanma, həsəd; 2) həsəd aparan; qısqanan; 3) həsəd aparılan şey.

RƏŞKAVƏR *f.* رشك آور qısqanclıq doğuran, paxıllığa səbəb olan.

RƏŞŞ *ə.* رش püskürmə.

RƏTB *ə.* رطب 1) yaş, islaq, nəm(iş), rütubətli; 2) sulu (*meyvə haqqında*); 3) *m.* yerli-yersiz, münasibətli-münasibətsiz.

RƏTBÜ YABİS *ə.* رطب و يابيس «*yaş və quru*» 1) hər nə var, mövcud olan hər şey; 2) *m.* cəfəngiyat, hədərən-pədən.

RƏTİB *ə.* رتيب 1) yaş, islaq, nəm(iş), rütubətli; 2) təzə, yaşıl, tərəvətli.

RƏTQ *ə.* رتق yamanmış, cırıq, yamaq.

RƏVA *f.* روا layiq, münasib, yararlı.

RƏVABİT *ə.* روابط «*rabitə*» *c.* rabitələr, əlaqələr.

RƏVAC *ə.* رواج 1) işə getmə; satılma; 2) işə gedən; tezsatılan.

RƏVACBƏXS *f.* رواج بخش rəvac verən; rəvnəqləndirən.

RƏVAFİZ *ə.* روافض «*rafizi*» *c.* rafizilər, rafizi təriqətinə mənsub olanlar.

RƏVAQ *ə.* رواق b a x rivaq.

RƏVAN *f.* روان 1) axan, gedən; 2) axıcı, səlis; 3) hazırlanmış, öyrənilmiş, əzbərlənmiş (*dərs haqqında*); 4) həyat; 5) diri, canlı; 6) düz yer, hamar yer.

RƏVANBƏXS(A) *f.* روانبخش || روانبخشا ruh verən, həyat verən, ürək açan.

RƏVANƏ *f.* روانه gedən, yeriyn, göndərilən.

RƏVANPƏRVƏR *f.* روان پرور ruhlandırıcı, ruha qida verən.

RƏVAYEH *ə.* روايح «*rayihə*» *c.* rayihələr, ətirlər, xoş qoxular.

RƏVAYEBƏXS *ə.* روايح və f. بخش rayihəli, ətir saçan.

RƏVAYƏT *ə.* روايت 1) nağıl, hekayə; 2) nağıl etmə; danışma; 3) xəbər, sayı.

RƏVƏNDƏ *f.* رونده gedən.

RƏVİ *a.* روى qafiyənin sonuncu hərfi.

RƏVİŞ *f.* رويش 1) gediş, yeriş; 2) üsul, tərz-i-hərəkət; 3) cərəyan, hərəkət.

RƏVİYYƏT *a.* رويت hərtərəfli götür-qoy etmə.

RƏ'Y¹ *a.* رأى 1) arzu, meyil, istək; 2) görmə, görüş, müşahidə; 3) niyyət, arzu; 4) fikir, düşüncə, baxış, zənn; 5) səs, səsvermə (*seçki-də*); 6) iradə; 7) çarə, tədbir.

RƏ'Y² *a.* رعى 1) otlaq, otlamaq üçün yer; 2) otlama; 3) bəsləmə, böyütmə; 4) təslim olma, riayət etmə, əməl etmə.

RƏYAHİN *a.* ريّاحين «*reyhan*» *c.* reyhanlar.

RƏYASƏT *a.* رياست rəhbərlik; başçılıq. **Rəyasəti-ərəb** رياست عرب ərəblərin başçılığı, ərəblərin rəhbərliyi.

RƏYASƏTPƏNAH *a.* رياست və *f.* پناه rəhbər işdə olan.

RƏYASƏTPƏNAHİ *a.* رياست və *f.* پناهی rəhbər işdə olma, rəhbər işə aid olma.

RƏ'YÜL'EYN *a.* رأى العين öz gözü ilə görmə.

RƏYYAN *a.* ريان sudan doymuş; sirab.

RƏZ *f.* رز meynə, tənək.

RƏZAIL *a.* رذائل «*rəzilə*» *c.* rəzil, alçaq işlər.

RƏZALƏT *a.* رذالت 1) yaramaz hərəkət; alçaqlıq; 2) eyib, biabırçılıq.

RƏZANƏT *a.* رزانت ciddilik, əhəmiyyət.

RƏZİ' *a.* رضيع süd qardaşı.

RƏZİL *a.* رذيل 1) alçaq; 2) nalayiq, biabırçı.

RƏZİLİ *a.* رذيلي 1) alçaqlıq; 2) nalayiqlik, biabırçılıq.

RƏZİN *a.* رزين mətin, möhkəm.

RƏZİYALLAH'ƏNHÜ//ƏNHA *a.* رضى الله عنه || عنها Allah ondan razı olsun! Allah onun rızasını versin!

RƏZM *f.* رزم dava, qovğa.

RƏZMAZMA *f.* رزم آزما döyüşdən çıxmış, davada sınıanmış, müharibə təcrübəsi olan.

RƏZMXAH *f.* رزمخواه döyüşçü.

RƏZMİ *f.* رزمی 1) müharibəyə məxsus; döyüş adamı; 2) döyüş meydanında oxunan şeir.

RƏZMGAH *f.* رزمگاه dava meydanı.

RƏZZAQ *a.* رزاق ruzi verən; Allah, tanrı.

RİAYƏT *a.* رعایت 1) gözləmə; 2) sayma, sayğı; 3) əməl etmə, yerinə yetirmə (*qanun və s. haqqında*).

RİAYƏTƏN *a.* رعایتاً riayət edərək; riayətkarlıqla.

RİAYƏTKAR *a.* رعایت və *f.* کار haqqı gözləyən, haqqa riayət edən; qayda-qanuna əməl edən.

RİAYƏTKARANƏ *a.* رعایت və *f.* کارانه haqqı gözləyərək, haqqa riayət edərək.

RİBA' *a.* رباء faiz, müamilə, sələm.

RİBAXOR *a.* ربا və *f.* خور müamiləçi, sələmçi.

RİBAT *a.* رباط 1) əlaqə, rabitə; 2) möhkəm bina; 3) yolçuların gecələməsi üçün bina; karvansara.

RİBH *a.* ربح 1) fayda, qazanc; 2) əlavə, faiz.

RİBKƏ *a.* ربكه b a x ribqə.

RİBQƏ *a.* ربقه ilmə, kəmənd.

RİBQƏPƏZİR *a.* ربقه və *f.* پذیر ipə-sapa yatan, sözə qulaq asan; itaətkar.

RİCA' *a.* رجا ء 1) xahiş, istək; 2) ümid, arzu.

RİCAL *a.* رجال «*rəcül*» *c.* kişilər, örlər; xadimlər. **Ricali-dövlət** رجال دولت dövlət xadimləri.

RİCAMƏND *a.* رجا və *f.* مند 1) ümidli, ümidvar; 2) yalvaran, rica edən.

RİC'ƏT *a.* رجعت 1) geriye dönmə, qayıtma; 2) boşadığı arvadı yenidən alma; 3) ölümlərin qiyamət günü dirilib məhşərə qayıtması; 4) üz çevirmə, müraciət etmə; 5) ədəbiyyatda: haşiyyə çıxma.

RİCL *a.* رجل ayaq, qədəm.

RİDA' *ا. ردا* dərvişlərin çiyinlərinə saldıqları və lazım gələndə səccadə, yorğan və s. kimi istifadə etdikləri yun parça.

RİDƏF *ا. ردف* geri, dal, arxa.

RİƏ *ا. رئه* ağciyər.

RİƏVİ *ا. رئوى* ağciyərə aid olan.

RİFAH(ƏT) *ا. رفاه || رفاهت* b a x **rifahıyyət**.

RİFAHİYYƏT *ا. رفاهيت* 1) bolluq, firavanlıq; 2) xoşbəxtlik.

RİF'ƏT *ا. رفعت* b a x **rüf'ət**.

RİFQ *ا. رفيق* 1) mülayimlik, yumşaqıq; 2) yoldaşlıq, sirdaşlıq.

RİG *f. ريگ* b a x **rik**. **Rigi-rəvan** *ريگ روان* yerini dəyişən qum təpəsi.

RİH *ا. ريح* 1) külək, yel; 2) yel ağrısı. **Rihi-asif** *ريح عاصف* şiddətli külək.

RİHAL *ا. رحال «rəhəl» c.* 1) palanlar; 2) *t.* ev avadanlığı.

RİK *f. ريک* 1) torpaq; 2) tez qurutmaq üçün yazının üstünə səpilən toz.

RİKAB *ا. ركاب* üzəngi.

RİKABDAR *ا. ركاب* və *f. دار* 1) üzəngi tutan; 2) saqi, şərab paylayan.

RİKĐAN *f. ريكدان* yazının mürəkkəbini qurutmaq üçün işlədilən narın toz tökülmüş qab.

RİK'ƏT *ا. ركعت* b a x **rük'ət**.

RİKKƏT *ا. ركت* süstlük, zəiflik.

RİQ *ا. ريق* ağız suyu, tüpürcək.

RİQAB *ا. رقاب «raqəbə» c.* 1) boyunlar; 2) *m.* kölələr, qullar.

RİQBƏ *ا. رقبه* 1) müşahidə, nəzarət; 2) diqqət.

RİQQƏT *ا. رقت* 1) naziklik, incəlik; 2) təəssüf, heyifsilənmə; 3) *m.* yazığı gəlmə, rəhmi gəlmə. **Riqqəti-qəlb** *رقت قلب* qəlb incikliyi, qəlbə toxunma.

RİQQƏTAMİZ *ا. آميز* və *f. رقت* b a x **riqqətəngiz**.

RİQQƏTBƏXŞ *ا. بخش* və *f. رقت* rəhm doğuran, riqqətə gətirən.

RİQQƏTƏFZA *ا. افزا* və *f. رقت* rəhm artıran, riqqət doğuran.

RİQQƏTƏNGİZ *ə. رقت və f. انگیز* acıyan, təsirlənən.

RİQQƏTPƏRVƏR *ə. رقت və f. پرور* rəhmli, şəfqətli.

RİMAH *ə. رماح «rümh» c. nizələr, süngülər.*

RİMAL *ə. رمال «rəml» c. qumlar.*

RİMM *ə. رم* sümüyün çürüməsi.

RİND *f. رند* 1) zirək, çevik; 2) qorxmayan, heç şeydən çəkinmə-yən; 3) qeydsiz, laübalı. **Rindi-xərabati** *رند خرابانی* xərabat əhli, xərabata mənsub olan.

RİNDANƏ *f. رندانه* rind kimi.

RİSALƏ *ə. رساله* 1) kiçik həcmli elmi əsər, traktat; 2) məktub, namə.

RİSALƏPƏNAH *ə. رساله və f. پناه «rəsulluğa pənah aparan»* peyğəmbər.

RİSALƏPƏNAHİ *ə. رساله və f. پناهی «rəsulluğa pənah apar-ma»* peyğəmbərlik.

RİSALƏT *ə. رسالت* 1) peyğəmbərlik, rəsulluq, nəbilik; 2) elçilik.

RİSMAN *f. ريسمان* ip, kəndir, ciyə.

RİSMANBAZ *f. ريسمانباز* kəndirbaz.

RİSMANBAZİ *f. ريسمانبازی* kəndirbazlıq.

RİŞ¹ *f. ريش* saqqal.

RİŞ² *f. ريش* yara; yaralı.

RİŞ³ *f. ريش* quş tükü.

RİŞƏ *f. ریشه* 1) kök (*ağacda və s.*); 2) saçaq.

RİŞTƏ¹ *f. رشته* 1) iplik, sap; 2) əriştə; 3) *m.* əlaqə, rabitə, bağ.

Riştei-can *رشته جان* qəlbən bağlanma.

RİŞTƏ² *f. رشته* Orta Asiyanın bəzi ölkələrində yayılmış yara növü.

RİŞXƏND *f. ريشخند* bıqaltı gülüş, istehza.

RİTL *ə. رطل* 1) keçmişdə: 449,28 qrama bərabər çəki vahidi; 2) qədəh, piyalə; 3) saxsı və ya mis kasa.

RİVAQ *ə. رواق* çardaq, talvar.

RİYA' *ə. رياء* 1) ikiüzlülük; 2) fənd, fırıldaq.

RİYAI *ə.* ریائی ikiüzlü, riyakar.

RİYAH *ə.* ریح «rih» *c.* 1) yellər, küləklər; 2) *t.* qarında əmələ gələn yel, qaz.

RİYAKAR *ə.* ریا və *f.* کار ikiüzlü (*adam*).

RİYAKARANƏ *ə.* ریا və *f.* کارانه riyakarcasına.

RİYAZ *ə.* رياض «rövzə» *c.* bağlar, bağçalar; çəmənlilər. **Riyazi-ömr** رياض عمر ömür bağçası; **riyazi-rizvan** رياض رضوان cən-nət bağçaları, behişt.

RİYAZÜLQÜDS *ə.* رياض القدس müqəddəslik bağçaları.

RİYAZƏT *ə.* رياضت 1) dünyanın rahatlıq və ləzzətlərindən əl çəkib məhrumiyyətdə yaşama, nəfsini öldürmə; 2) *m.* çətinlik, işgən-cə, əzab.

RİYAZİ *ə.* رياضي 1) riyaziyyata aid olan; 2) riyaziyyatçı.

RİYAZİYYAT *ə.* رياضيات riyazi elmlər.

RİZ *f.* ريز tökən, səpən.

RİZA ¹ *ə.* رضاع süd əmələ gəlmə.

RİZA ² *ə.* رضا 1) razılıq, məmnunluq.

RİZACU *ə.* رضا və *f.* جو başqasının razılığını almağa, onu razı salmağa çalışan.

RİZAI ¹ *ə.* رضاعي bir döşdən süd əmmə.

RİZAI ² *ə.* رضائي 1) razılıqlı; 2) İranda toxunan yun qumaş parça.

RİZAMƏND *ə.* رضا və *f.* مند razı qalan; razı.

RİZAMƏNDİ *ə.* رضا və *f.* مندی razı qalma; razılıq.

RİZAN *f.* ريزان tökən, axan.

RİZANAMƏ *ə.* رضا və *f.* نامه razılıq kağızı.

RİZƏ *f.* ريزه 1) tikə, parça; 2) xırda, narın.

RİZƏÇİN *f.* ريزه چين kiçik parçaları yığan, xırda hissələri toplayan.

RİZƏ-RİZƏ *f.* ريزه ريزه parça-parça, tikə-tikə.

RİZQ *ə.* رزق 1) yeyinti, azuqə, ərzaq; 2) nemət, ruzi.

RİZVAN ¹ *ə.* رضوان razı qalma, xoşhallıq, məmnunluq.

RİZVAN² *ə.* رضوان 1) cənnətin gözetçisi və qapıçısı olan mələyin adı; 2) *m.* behişt, cənnət.

RO(V) *f.* رو gedən, yerişən.

RÖ'B *ə.* رعب qorxu, dəhşət.

RÖHBAN *ə.* رهبان «*rahib*» *c.* rahiblər.

RÖHBANİYYƏT *ə.* رهبانیت rahiblik.

RÖVNƏQ *ə.* رونق 1) parlaqlıq, gözəllik; 2) müştərisi çox olan; rəvac; 3) gül açma; çiçəklənmə. **Rövnəqi-bəzm** رونق بزم məclisin təmtərağı.

RÖVNƏQƏFZA *ə.* رونق və *f.* افزا gözəllik artıran; gözəlləşdirən.

RÖVŞƏN *f.* روشن 1) açıq, aydın; 2) işıqlı.

RÖVŞƏNA(Yİ) *f.* روشنایی || روشنا b a x **rövşəni** (*1-ci mənada*).

RÖVŞƏNDİL *f.* روشن دل ürəyiaçıq, xeyirxah.

RÖVŞƏNXƏYAL *f.* روشن və *ə.* خیال açıqfikirli; tərəqqipərvər.

RÖVŞƏNİ *f.* روشنی 1) aydınlıq, işıqlılıq; 2) rövşəniyyə təriqətinə mənsub olan.

RÖVŞƏNRƏ'Y *f.* روشن və *ə.* رأی aydın düşünən; uzaqgörən.

RÖVŞƏNTƏR *f.* روشنتر 1) daha işıqlı, lap işıqlı; 2) daha aydın, lap aydın.

RÖVZƏ¹ *ə.* روضه şiə imamlarının ölümünə həsr olunmuş şeir; mərsiyə.

RÖVZƏ² *ə.* روضه 1) axar suyu və çəmənliyi olan bağ; bağça; 2) *m.* behişt, cənnət. **Rövzei-rizvan** روضه رضوان cənnət bağı, behişt bağı.

RÖVZƏXAN *ə.* روضه və *f.* خوان rövzə oxuyan.

RÖVZƏN(Ə) *f.* روزنه || روزن 1) baca; 2) dəlik, deşik; 3) pəncərə.

RÖ'YA *ə.* رؤيا 1) yuxuda görülən şey; vəqiə; 2) yuxugörmə; 3) yuxu yatma.

RÖ'YƏT *ə.* رؤيت 1) görmə, görüş; 2) göz qoyma; nəzarət; 3) bir işə baxma, bir məsələni müzakirə edib həll etmə.

RU *f.* رو b a x **ruy**¹.

- RUBAH** *f.* روباه 1) tülkü; 2) *m.* qorxaq; 3) *m.* ikiüzslü.
- RUBƏND** *f.* روبند *b a x* **rübənd**.
- RUBƏRU** *f.* روبرو üz-üzə, üzbəüz.
- RUBƏSTƏ** *f.* روبسته üzü bağlı.
- RUD**¹ *f.* رود *b a x* **rudxanə**.
- RUD**² *f.* رود simli Şərqi musiqi aləti.
- RUDBAN** *f.* رودبان çay kənarında sərhəd qarovulçusu, çay qarovulçusu.
- RUDXANƏ** *f.* رودخانه axar su; çay.
- RUGƏRDAN** *f.* روگردان üz çevirən, üz döndərən.
- RUĞƏN** *f.* روغن yağ.
- RUĞƏNİ** *f.* روغنی 1) yağlı; 2) yağa aid olan.
- RUH** *a.* روح 1) can; 2) hərəkət, fəaliyyət; 3) təsir; 4) bitki və b. maddələrdən alınan spirt; cövhər. **Ruhi-rəvan** روح روان «*rəvan ruh*» *m.* istekli, sevimli.
- RUHANI**¹ *a.* روحانی 1) ruha aid olan, canla əlaqədar olan; 2) maddi olmayan; mənəvi.
- RUHANI**² *a.* روحانی 1) elmlə, mənəviyyatla əlaqədar olan; 2) din xadimi.
- RUHANIYYƏ(T)** *a.* روحانیت || روحانیه ruhanilik.
- RUHBƏXS** *a.* روح və *f.* بخش ruh verən; ruhlandırın, canlandırın.
- RUHƏFZA** *a.* روح və *f.* افزا *b a x* **ruhəza**.
- RUHƏN** *a.* روحاً ruhca, mənəvi cəhətdən.
- RUHFƏZA** *a.* روح və *f.* فزا ruh artırın; ruhlandırın.
- RUHİ(YYƏ)** *a.* روحی || روحیه ruha mənsub olan.
- RUHƏVAZ** *a.* روح və *f.* نواز ruhu oxşayan; nəşəli.
- RUHPƏRVƏR** *a.* روح və *f.* پرور ruh oxşayan, sevinc gətirən.
- RUHÜLBƏŞƏR** *f.* روح البشر insan ruhu.
- RUHÜL'ƏMİN** *a.* روح الامین *b a x* **ruhülqüds** (2-ci mənada).
- RUHÜLQÜDS** *a.* روح القدس «*müqəddəs ruh*» 1) İsa peyğəmbərin adlarından biri; 2) mələk Cəbrayılın adlarından biri.

RUHÜLLAH ر. روح الله «Allahın ruhu» İsa peyğəmbərin adlarından biri.

RUMAL f. رومال üz sürtmə.

RUMALİ f. رومالی üz sürtməklə əlaqədar olan.

RUMİ f. رومی 1) rumlu, Rumdan olan; avropalı; 2) bizanslı; anadolulu.

RUMNƏJAD f. رومنژاد Rum nəslinə mənsub olan; rumlu.

RUNƏVA f. رونوا 1) zifaf gecəsi bəyin gəlinə verdiyi bəxşiş; üzgörümçəyi; 2) təzə doğulan uşağı ilk dəfə gördükdə ona verilən bəxşiş; üzgörümçəyi.

RUNƏMUN f. رونمون üz verən, meydana çıxan.

RUSİYAH f. روسياه 1) üzükara, təqsirli, günahkar; 2) *m.* cibiboş, yoxsul, kasıb.

RUY¹ f. روی 1) üz, çöhrə; 2) səth, üz; 3) *m.* abır-həya. **Ruyi-siyah** روی سیاه *b a x rusiyah. Ruyi-zəmin* روی زمین yer üzü.

RUY² f. روی sink; bürünc; tunc.

RUYİN¹ f. رویین üst tərəf, üz tərəf; avand.

RUYİN² f. رویین sinkdən düzəldilmiş; bürüncdən düzəldilmiş; tuncdan düzəldilmiş.

RUZ f. روز gün, gündüz. **Ruzi-cəza'** روز جزاء cəza günü; qiyamət günü; **ruzi-əzəl** روز ازل dünyanın əvvəli, dünyanın yarıdılışı günü.

RUZƏ f. روزه oruc; orucluq.

RUZƏDAR f. روزه دار oruc tutan.

RUZƏFZUN f. روز افزون gündən-günə artan, getdikcə çoxalan.

RUZƏXAR f. روزه خوار oruc tutmayan, orucunu yeyən.

RUZİ f. روزی 1) azuqə, yeməli-içməli hər şey; 2) qismət, ələ gəlmə.

RUZİNƏ f. روزينه gündəlik.

RUZİRƏSAN f. روزی رسان 1) ruzi verən; 2) *m.* Allah, tanrı.

RUZGAR¹ *f.* روزگار 1) zaman, vaxt; 2) hal, vəziyyət; 3) yaşayış, həyat, ömür; 4) zamanə, dövran, fələk.

RUZGAR² *f.* روزگار külək.

RUZNAMƏ *f.* روزنامه 1) gündəlik gəlir-çıxarın və ya hadisələrin qeyd olunduğu dəftər; gündəlik; 2) qəzet.

RUZÜ ŞƏB *f.* روز و شب 1) gecə-gündüz, gecə və gündüz; bütöv gün, bütün gün; 2) *m.* həmişə, daima.

RÜAF *a.* رعا ف burundan qanaxma, burun qanaxması.

RÜB' *a.* ربع dördə bir. **Rüb'i-məskun** ربع مسكون qədim coğrafiyaşünasların fikrincə, Yer kürəsinin insan yaşayan dördə bir hissəsi.

RÜBA *f.* ربا qapan, çəkən, qapıcı.

RÜBAB *a.* رباب barmaqla çalınan simli musiqi aləti.

RÜBAİ *a.* رباعی quruluşca dörd misradan ibarət olub birinci, ikinci və dördüncü misraları həmqafiyyə olan xüsusi vəznli şeir forması.

RÜBB *a.* رب meyvə şirəsi.

RÜBƏND *f.* روبند üz örtüyü, üzə salınan pərdə.

RÜB'İYYƏ *a.* ربعیه keçmişdə: on quruşa bərabər sikkə.

RÜBUBİYYƏ(T) *a.* ربوبية || ربوبیت 1) sahib olma, yiyəlik; 2) *m.* allahlıq, tanrılıq.

RÜCHAN *a.* رجحان üstünlük.

RÜCU' *a.* رجوع 1) geri dönmə; qayıtma; 2) sözündən dönmə, sözüünü geri götürmə; 3) müraciət etmə; müraciət; 4) bir iş qarışma.

RÜƏSA' *a.* رؤساء «*rəis*» *c.* böyükələr, başçılar, rəislər.

RÜFƏQA' *a.* رفقاء «*rəfiq*» *c.* rəfiqlər, yoldaşlar.

RÜF'ƏT *a.* رفعت 1) yüksəklik, böyüklük; 2) yuxarı vəzifə, yüksək rütbə.

RÜX¹ *f.* رخ üz, çöhrə. **Rüxi-pak** رخ پاک pak sifət, müqəddəs üz.

RÜX² *f.* رخ 1) ərəb əfsanələrində: Simürğ (*quş*); 2) şahmatda: top.

RÜXAM *a.* رخام mərmər.

RÜXS *a.* رخص ucuzluq.

RÜXSAR(Ə) *ا. رخساره || رخسار* üz, sifət, yanaq. **Rüxsarei-zərd** *ا. رخساره زرد* sarı sifət.

RÜXSƏT *ا. رخصت* icazə.

RÜXSƏTNAMƏ *ا. رخصت نامه* *və f. نامه* icazə kağızı; icazənamə.

RÜKBƏ *ا. رکبه* diz.

RÜK'ƏT *ا. رکعت* namazda bir qiyam (ayağa durma) və rüku (öyilmə) ilə iki səcdədən ibarət hərəkət.

RÜKN *ا. رکن* 1) bir şeyin ən sağlam və möhkəm tərəfi; 2) özül dirəyi; söykənəcək, sütun; istinadgah; 3) *m.* bir cəmiyyətin, təşkilatın ən etibarlı dayağı olan görkəmli adam.

RÜKU' *ا. ركوع* namaz qılarkən əlləri dizlərə dayayıb öyilmə.

RÜKUB *ا. ركوب* minmə.

RÜKUD *ا. ركود* sakitlik.

RÜQ'Ə *ا. رقعه* 1) bez parçası; 2) kağız, vərəq; 3) sənəd; 4) yazılı ərizə, ərzi-hal; 5) yamaq.

RÜQƏBA' *ا. رقباء «raqib» c.* rəqiblər, düşmənlər.

RÜQİYYƏ *ا. رقيه* sehribazın, rəmmalın və b. oxuduqları əfsun.

RÜQİYYƏXAN *ا. رقيه* *və f. خوان* əfsunçu, sehribaz.

RÜMH *ا. رمح* nizə, süngü.

RÜMHİ *ا. رمحي* sivri, kəskin, ucu biz və iti olan.

RÜMMAN *ا. رمان* nar.

RÜMMANİ *ا. رمانی* nar rəngində; nar dənəsinə bənzəyən.

RÜMUZ *ا. رموز «ramz» c.* rəmzlər.

RÜSGÜLQƏDƏM *ا. رسغ القدم* ayağın üstü.

RÜSGÜLYƏD *ا. رسغ اليد* əlin üstü.

RÜSTA *f. رستا* kənd.

RÜSTAI *f. رستائی* kəndli, kəndçi.

RÜSTAQ *ا. رستاق* *əsl f.* kənd.

RÜSUB *ا. رسوب* çöküntü, xılt.

RÜSUX *ا. رسوخ* vaxtı keçmiş köhnə elmi üsul.

RÜSUM *ə.* رسوم «*rəsm*» *c.* 1) rəsmlər; 2) b a x **rüsumat** (3-cü mənada).

RÜSUMAT *ə.* رسومات «*rüsum*» *c.* 1) müxtəlif mallardan alınan vergilər; 2) *t.* gömrük; 3) *t.* müəyyən iş müqabilində dövlət tərəfindən alınan haqq.

RÜSUMİ *ə.* رسومی rüsumlara aid olan.

RÜSUL *ə.* رسل «*rəsul*» *c.* 1) elçilər; 2) peyğəmbərlər, rəsullar, nəbilər.

RÜSVA(Y) *f.* رسوا || رسوا biabır, bədnam.

RÜŞD *ə.* رشد 1) doğru yola getmə, doğru yolu tapma; 2) boy atma; inkişaf; 3) həddi-bülüğa yetişmə.

RÜŞDİ *ə.* رشدی həddi-bülüğa çatan; yetkin (*gənc haqqında*).

RÜŞDİYYƏ *ə.* رشدیه keçmişdə: orta və ali məktəblər arasında ayrıca məktəb.

RÜŞEYM *ə.* رشيم 1) orqanizmin mayalandığı andan yumurtadan çıxana qədərki vəziyyəti; 2) toxumda hüceyrədən törəmiş yeni bitki mayası.

RÜŞVƏT *ə.* رشوت qeyri-qanuni bir iş üçün verilən pul.

RÜŞVƏTXOR *ə.* رشوت və *f.* خور rüşvət alan, rüşvət yeyən.

RÜTBƏ *ə.* رتبه 1) vəzifə dərəcəsi; 2) miqdar, qədr.

RÜTƏB¹ *ə.* رطب xurma.

RÜTƏB² *ə.* رتب «*rütbə*» *c.* rütbələr.

RÜTUBƏT *ə.* رطوبت nəm(iş)lik, nəm olma, yaş olma, höyüslük.

RÜUNƏT *ə.* رعونت 1) axmaqlıq, sarsaqlıq; 2) səbirsizlik, tələs-kənlik.

RÜUS *ə.* رؤوس «*rə's*» *c.* 1) başlar; 2) *t.* rütbə.

RÜVAT *ə.* روات «*ravi*» *c.* ravilər.

S

S¹ ə. ث ərəb əlifbasının 4-cü, fars və əski Azərbaycan əlifbalarının 5-ci hərfi; əbcəd hesabında 500 rəqəmini ifadə edir.

S² ə. س ərəb əlifbasının 12-ci, fars və əski Azərbaycan əlifbalarının 15-ci hərfi; əbcəd hesabında 60 rəqəmini ifadə edir.

S³ ə. ص ərəb əlifbasının 14-cü, fars və əski Azərbaycan əlifbalarının 17-ci hərfi; əbcəd hesabında 90 rəqəmini ifadə edir.

SABE' ə. سابع 1) yeddinci; 2) yeddinci övlad (*oğul*).

SABEH ə. سابع üzən, üzgüçü.

SABİƏ ə. سابعه 1) yeddinci; 2) yeddinci qız (*övlad*).

SABİƏN ə. سابعاً yeddinci olaraq, yeddinci dəfə.

SABİQ ə. سابق keçən, keçmiş, əvvəlki.

SABİQƏ ə. سابقه 1) keçmiş hadisə, keçmiş şey; 2) bir adamın başına gələn hadisələrdən hər biri.

SABİQƏN ə. سابقاً keçmişdə.

SABİR ə. صابر 1) səbr edən; 2) zəhmətə, çətinliyə qatlaşan; dözümlü.

SABİT(Ə) ə. ثابت || ثابت 1) yerində duran; tərpənməz, hərəkətsiz; 2) təsdiq edilmiş, sübuta keçmiş; 3) dayanan; 4) dəyişməz, möhkəm; 5) astronomiyada: hərəkətsiz və tərpənməz kimi görünən ulduz.

SABİTQƏDƏM ə. ثابت قدم fikrində möhkəm; dayanıqlı.

SABİTRƏ'Y ə. ثابت رأى sözündə möhkəm, sözündən qaçmayan.

SACİD ə. ساجد səcdə edən.

SAD ə. صاد ərəb, fars və əski Azərbaycan əlifbalarında ص hərfinin adı.

SADAT ə. سادات «seyyid» c. seyidlər; ağalar, cənablar.

SADD ə. ساد mane olan, maneçilik törədən; sədd çəkən.

SADƏ f. ساده 1) mürəkkəb olmayan; bəsit; 2) bəzəksiz, zinətsiz, adi; 3) saf, xalis, təmiz; 4) ürəyi təmiz; 5) çox dərin düşünməyən; sadəlövh; 6) tək, yalnız, ancaq; 7) üzü tüksüz; saqqalsız.

SADƏDİL *f.* سادە دل b a x **sadəqəlb.**

SADƏDİLƏNƏ *f.* سادە دلانە sadədilcəsinə.

SADƏDİLİ *f.* سادە دلی sadədillik.

SADƏGİ *f.* سادگی sadəlik.

SADƏQƏLB *f.* سادە və *a.* قلب 1) sadə ürəkli; 2) ürəyi təmiz, sadələvh; fırıldağı olmayan.

SADƏLÖVH *f.* سادە və *a.* لوح 1) hər şeyə inanan, tez inanan; 2) avam.

SADƏPƏRƏST *f.* سادە پرست 1) sadəlik sevən; 2) uşaqbaz.

SADƏRU *f.* سادە رو b a x **sadəsurət.**

SADƏSURƏT *f.* سادە və *a.* صورت üzü tüksüz; yeniyetmə, gənc.

SADƏZƏMİR *f.* سادە və *a.* ضمير 1) ürəyi təmiz, təmiz qəlbli; 2) tez inanan; sadələvh.

SADİQ *a.* صادق 1) doğru, düz; 2) sədaqətli, vəfalı; 3) doğruçu, düzdənışan; 4) İmam Cəfərin epiteti.

SADİQANƏ *a.* صادق və *f.* انه sədaqətlə, sadiqcəsinə.

SADİQÜL'İXLAS *a.* صادق الاخلاص səmimi, sədaqətli.

SADİQÜLVƏ'D *a.* صادق الوعد vədinə sadiq olan, vədini yerinə yetirən.

SADİR *a.* صادر çıxan; özünü göstərən.

SADİS *a.* سادس 1) altıncı; 2) altıncı övlad (*oğul*).

SADİSƏ *a.* سادسه 1) altıncı; 2) altıncı qız (*övlad*).

SADİSƏN *a.* سادساً altıncı olaraq.

SAƏT *a.* ساعت saat.

SAƏTBƏSAƏT *a.* ساعت به saatbasaat.

SAF *a.* صاف 1) qatışıqı olmayan; təmiz; 2) fırıldağ və s. bilməyən; təmiz (*adam haqqında*).

SAFDƏRUN *a.* صاف və *f.* درون b a x **safdil.**

SAFDİL *a.* صاف və *f.* دل ürəyitəmiz; saf ürəkli.

SAFDİLƏNƏ *a.* صاف və *f.* دلانە saf ürəklə.

SAFİ *a.* صافی 1) saflıq, təmizlik; 2) *m.* ürəyi təmizlik; safürəklilik.

SAFİL *ə.* سافل alçaq, aşağıda olan.

SAFİYYƏ(T) *ə.* صافیه || صافیت saflıq, təmizlik.

SAFTİNƏT *ə.* صلف طینت zəti pak, əsası təmiz olan.

SAFZƏMİR *ə.* صاف ضمیر vıdanı təmiz.

SAĞƏR¹ *ə.* صاغر 1) qulağı eşitməyən; kar; 2) içi görünməyən; qapalı; 3) az səs çıxaran; səssiz.

SAĞƏR² *ə.* ساغر qədəh, piyalə. **Sağəri-ömr** عمر ساغر ömür qədəhi, həyat piyaləsi.

SAHƏ *ə.* ساحه b a x sahət.

SAHƏPİRA *ə.* ساحه və f. پیرا olduğu yerin yaraşığı, sahəni şənləndirən.

SAHƏT *ə.* ساحت açıq yer; meydan.

SAHİB *ə.* صاحب 1) yiyə; 2) dost, yoldaş, tərəfdar. **Sahibi-aləm** صاحب عالم «dünyanın sahibi» peyğəmbər; **sahibi-iman** صاحب ایمان «iman sahibi» dindar; **sahibi-hünər** صاحب هنر b a x **sahibhünər**; **Sahibi-xanə** صاحب خانه ev sahibi, ev yiyəsi.

SAHİBBƏSİRƏT *ə.* صاحب بصیرت b a x **sahibdil**.

SAHİBCƏMAL *ə.* صاحب جمال gözəllik sahibi; camallı, həsn-camallı, gözəl.

SAHİBDİL *ə.* صاحب دل və f. دل bəsirət sahibi, uzaqqörən; düşüncəli, anlaqlı.

SAHİBƏTİBAR *ə.* صاحب اعتبار etibar sahibi; etibarlı, mötəbər.

SAHİBƏDL *ə.* صاحب عدل ədalət sahibi; ədalətli.

SAHİBƏZA *ə.* صاحب عزا yas sahibi; yaşlı, hüzürlü.

SAHİBHÜNƏR *ə.* صاحب هنر və f. هنر hünər sahibi; hünərli.

SAHİBİSM *ə.* صاحب اسم ad sahibi; tanınmış, məşhur.

SAHİBKƏMAL *ə.* صاحب کمال ağıl sahibi; kamallı, ağıllı.

SAHİBKƏŞF *ə.* صاحب کشف kəşf edən; tapan, müəllif.

SAHİBKİTAB *ə.* صاحب کتاب Qur'an, İncil və Tövrat kimi dini kitablardan birinə qail olan dindar.

SAHİBQİRAN *ə. صاحب قران* 1) Zöhrə və Müştəri eyni bürcdə bir-birinə yaxınlaşdığı zaman doğulan xoşbəxt; 2) keçmişdə Şərqdə böyük hökmdarlara verilən ad // epitet.

SAHİBLİVA' *ə. صاحب لوا* «*bayraq sahibi*» *m.* başçı, qoşun başçısı.

SAHİBMƏNSƏB *ə. صاحب منصب* 1) mənsəb sahibi; vəzifəli; 2) zabıt.

SAHİBMƏSLƏHƏT *ə. صاحب مصلحت* məsləhətçi, müşavir.

SAHİBMƏZAQ *ə. صاحب مذاق* zövq sahibi; zövqlü.

SAHİBNƏFƏS *ə. صاحب نفس* «*nəfəs sahibi*» duası qəbul olunan.

SAHİBNƏZƏR *ə. صاحب نظر* «*nəzər sahibi*» tərəvətli, zəkali; düşüncəli, mərifətli.

SAHİBRƏQƏM *ə. صاحب رقم* «*rəqəm (yazı) sahibi*» savadlı.

SAHİBSƏRİR *ə. صاحب سریر* taxt sahibi; hökmdar, hakim.

SAHİBTƏHƏMMÜL *ə. صاحب تحمل* səbir edən, qatlaşan, dözən.

SAHİBTƏRİQƏT *ə. صاحب طریقت* 1) təriqət başçısı; 2) eyni bir təriqətə inanan.

SAHİBÜZZƏMAN *ə. صاحب الزمان* «*zamanın sahibi*» *b a x sahibzəman (1-ci mənada).*

SAHİBVƏZARƏT *ə. صاحب وزارت* nazir vəzifəsi tutan; nazir.

SAHİBVÜQUF *ə. صاحب وقوف* məlumatı olan, agah olan; xəbərdar.

SAHİBZƏMAN *ə. صاحب زمان* 1) İmam Mehдинin (epitet) adlarından biri; 2) keçmişdə Şərqdə bəzi hökmdarlara verilən epitet.

SAHİL *ə. ساحل* dəniz, göl, çay kənarı; kənar, qıraq.

SAHİLXANƏ *ə. ساحل və f. خانه* sahildə yay evi.

SAHİLNIŞİN *ə. ساحل və f. نشین* sahildə sakin olan, sahildə yaşayan.

SAHİLRƏS *ə. ساحل və f. رس* 1) sahilə çatan; 2) *m.* nicat tapan, xilas olan.

SAHİLSƏRA(Y) *ə. ساحل və f. سرا || سراه* sahildə yay sarayı.

SAHİR *ə. ساحر* 1) sehr edən; sehirbaz, sehrçi; 2) *m.* cəzb edən, məftun edən.

SAHUR *ə. ساهور* yuxusu gəlməmə; yuxusuzluq.

SAXTƏ *f. ساخته* 1) qəlp, düzəltmə; 2) *m.* hiyləgər.

SAXTƏKAR *f. ساخته کار* 1) qəlp şey qayıрмаq, qəlp pul kəsməklə məşğul olan; saxtakar; 2) *m.* hiyləgər, bə.

SAXTƏVÜQAR *f. ساخته və ə. وقار* yalandan özünü vüqarlı göstərən.

SAİ *ə. ساعی* səy edən, çalışan, çalışqan.

SAİB *ə. صائب* 1) hədəfi vuran // hədəfə vuran, dəyən; 2) *m.* məqsədə müvafiq.

SAİBRƏ'Y *ə. صائب رأى* düzgün düşüncəli.

SAİD¹ *ə. صاعد* yuxarı çıxan, yüksəyə qalxan.

SAİD² *ə. ساعد* bilək önü (*qolun bir hissəsi*).

SAİQ(Ə)¹ *ə. سائق || سائقه* sövq edən; sövqədi.

SAİQƏ² *ə. صائقه* ildırım, şimşək.

SAİQƏ³ *ə. سائقه* səbəb, keyfiyyət.

SAİL¹ *ə. سائل* b a x **sayıl¹**.

SAİL² *ə. سائل* b a x **sayıl²**.

SAİL³ *ə. صائل* b a x **sayıl³**.

SAİLİYYƏT *ə. سائليت* axıcılıq.

SAİM *ə. صائم* oruc tutan, ağzı oruc(lu).

SAİR *ə. سائر* 1) seyr edən, hərəkət edən; yeriyən; 2) keçən, işlə-nən; 3) başqa, o biri, digər; 4) astronomiyada: səyyarə.

SAİS *ə. سائس* b a x **sayis**.

SAİT *ə. صائت* fonetikada: səslər.

SAKİN *ə. ساكن* 1) hərəkətsiz, durğun, sükunətdə olan; 2) oturan, yurd salan, məskən salan; 3) səssiz, sakit; 4) ərəb yazısında: hərəkəti olmayan, sükunlu (*hərflər*).

SAKİT *ə. ساكت* sükut edən; səssiz, səssiz-səmirsiz.

SAKİTANƏ *ə.* ساکت *və f.* انه sakitcəsinə, sakit-sakit.

SAQ *ə.* ساق 1) ayağın dizlə topuq arasındakı hissəsi; baldır; 2) ağacın *və b.* bitkilərin yerdən budaqlara qədər olan düz hissəsi; gövdə.

SAQİ¹ *ə.* ساقی 1) şərab paylayan, qədəhlərə şərab tökən; 2) su verən; su paylayan; suçu; 3) su satan. **Saqiyi-dövrən** ساقی دوران «*dövrənin saqisi*» *m.* zəmanə.

SAQİ² *ə.* ساقی baldıra aid olan, baldırda olan.

SAQİB *ə.* ثاقب 1) dələn, deşən, dəlik açan; 2) *m.* çox parlaq, çox işıqlı.

SAQİNAMƏ *ə.* ساقی *və f.* نامه qədim şairlərin saqiyə xitabən yazdıqları şeir.

SAQİT *ə.* ساقط 1) düşən, düşmüş; 2) hökmdən düşmüş, etibarını itirmiş, süqut etmiş; 3) vaxtından qabaq düşmüş uşaq; düşük.

SAQİYA *ə.* ساقیا ey saqi! ay saqi!

SAQİYƏ *ə.* ساقیه saqi qadın.

SAL *f.* سال il.

SALAR *f.* سالار 1) başçı, rəis; 2) komandan, komandir.

SALAT *ə.* صلات *b a x* səlāt.

SALAVAT *ə.* صلوات *b a x* sələvat.

SALDİDƏ *f.* سالدیده qoca, yaşlı; təcrübəli.

SALEH *ə.* صالح 1) yaxşı, yararlı; 2) səlahiyyətli, ixtiyarı olan; 3) dinin tələblərinə uyğun hərəkət edən.

SALƏ *f.* ساله illik.

SALXORDƏ *f.* سالخورده yaşı ötmüş; yaşlı.

SALİB *ə.* سالب 1) alan, götürən, qapan; 2) inkar, mənfi münasibət.

SALİF *ə.* سالف keçən, keçmiş.

SALİFÜZZİKR *ə.* سالف الذکر yuxarıda xatırladılmış; irəlidə deyilmiş, qabaqda söylənmiş.

SALİHAT *ə.* صالحات «*saleh*» *c.* yaxşı işlər, şəriətin pisləmədiyi işlər.

SALİK *ə.* سالك 1) yol gedən; yolçu; 2) müəyyən təriqətə inanan, müəyyən təriqətə mənsub olan.

SALİM *ə.* سالم 1) sağ, sağlam; 2) eyibsiz, nöqsansız; 3) vəzni dolğun, düz olan (*şeir haqqında*).

SALİMƏN *ə.* سالمًا salamat olaraq, sağ-salamat.

SALİS *ə.* ثالث 1) üçüncü; 2) üçüncü övlad (*oğul*).

SALİSA *ə.* ثالثا b a x **salisən**.

SALİSƏ *ə.* ثالثه 1) üçüncü; 2) üçüncü qız (*övlad*).

SALİSƏN *ə.* ثالثاً üçüncüsü, üçüncü olaraq.

SALNAMƏ *f.* سالنامه bir ildə olan hadisələri özündə birləşdirən kitab.

SALUS *ə.* سالوس 1) hiyləgər, fəndgir; 2) ikiüzlü.

SALUSİ *ə.* سالوسی hiyləgərlik, fırıldaq.

SALÜ MAH *f.* سال و ماه ay-il, ay və il.

SALYANƏ *f.* ساليانه illik, ilə aid olan.

SAMAN *f.* سامانی 1) dövlət, sərvət; 2) rahat, aram; 3) nizam-intizam, qayda-qanun.

SAMANİ *f.* سامانی samanilər sülaləsinə aid olan.

SAMANSUZ *f.* سامانوز «rahatlığı yandıran» rahatlığı pozan.

SAME *ə.* سامع 1) eşidən; 2) qulaq asan; dinləyən.

SAMİ¹ *ə.* سامی Qabaq Asiyada, Şimali və Şərqi Afrikanın bir hissəsində yaşamış və yaşayan xalqların ümumi etnik adı (*ərəblər, yəhudilər, efioplar və b.*).

SAMİ² *ə.* سامی yüksək, ali.

SAMİƏ *ə.* سامعه eşitmə duyğusu.

SAMİN *ə.* ثامن 1) səkkizinci; 2) səkkizinci övlad (*oğul*).

SAMİNƏ *ə.* ثامنة 1) səkkizinci; 2) səkkizinci qız (*övlad*).

SAMİNƏN *ə.* ثامنًا səkkizinci olaraq.

SAMİR¹ *ə.* ثامر səmərəli; bar verən.

SAMİR² *ə.* سامر 1) yoldaş, arxadaş; 2) müsahib, həmsöhbət.

SAMİRİ *ə.* سامری Musa peyğəmbərin müasiri olmuş məşhur zərgərin adı (*Qızıldan qayırdığı gəvsa ilə «biryəşar dana» ilə Musanın ümmətini aldadıb yoldan çıxarmışdı*).

SAMİT *ə. صامت* 1) sakit, səssiz; 2) susan, danışmayan; 3) fonetika: səssiz.

SAMM *ə. سام* 1) zəhərli; 2) b a x **səmmum**.

SAN *f. سان* bənzər, oxşar.

SANDIQ *ə. صندوق* b a x **səndiq**.

SANE' *ə. صانع* 1) düzəldən, qayıran; 2) sənətkar, usta; 3) *m.* Allah, tanrı.

SANEH *ə. سانح* b a x **sanihə** (*1-ci mənada*).

SANİ *ə. ثانی* 1) ikinci; 2) ikinci övlad (*oğul*).

SANİHƏ *ə. سانحه* 1) fikrə, xəyala gələn şey, ürəkdən keçən fikir; 2) vəqiə, əhvalat.

SANİYƏ *ə. ثانیه* 1) ikinci; 2) ikinci qız (*övlad*); 3) dəqiqədən kiçik vaxt ölçüsü.

SANİYƏN *ə. ثانيًا* ikincisi, ikinci olaraq.

SAR¹ *f. سار* sığırçın.

SAR² *f. سار* dəvə.

SAR³ *ə. ثار* intiqam, əvəz.

SARA *f. سارا* xalis, saf.

SARBAN *f. ساربان* b a x **sarvan**.

SARƏNC *f. سارنج* b a x **sarəng** (*2-ci mənada*).

SARƏNG *f. سارنگ* 1) qara rəngli kiçik quş; 2) klassik muğam-lardan birinin adı; sarənc.

SARİ¹ *ə. ساری* gedən, hərəkət edən.

SARİ² *ə. ساری* b a x **sariyə**.

SARİQ *ə. سارق* oğru.

SARİM *ə. صارم* iti, kəsən.

SARİYƏ *ə. ساریه* 1) yoluxucu, yoluxan; sirayət edən, keçən (*xəstəlik haqqında*); 2) təsir edən.

SARR *ə. سار* sevindirən, şadlandırıran.

SARVAN *f. سروان* 1) karvanbaşı; 2) dəvə saxlayan; 2) dəvənin başını çəkən, dəvə sürən.

SASANI *f.* ساسانی Sasanilər sülaləsinə mənsub olan.

SATE' *ə.* ساطع 1) parlayan, ışıldayan; parlaq, işıqlı; 2) *m.* cəlalılı, təmtəraqlı.

SATİR *ə.* ساتر bir şeyin üstünü basdıran, örtən, pərdələyən.

SATUR *ə.* ساطور çapacaq.

SAYƏ *f.* سایه 1) kölgə; 2) *m.* himayə, kömək. **Sayei-sübhan** سایه سبحان Allahın kölgəsi.

SAYƏBAN *f.* سایه بان kölgəlik üçün çadır kimi örtük.

SAYƏDAR *f.* سایه دار 1) kölgə salan; kölgəli; 2) *m.* himayə edən; hamı.

SAYƏƏNDAZ *f.* سایه انداز 1) kölgə salan; kölgəli; 2) *m.* himayə edən, əl tutan, kömək edən.

SAYƏGAH *f.* سایه گاه kölgə düşən yer; kölgəlik.

SAYƏGÜSTƏR *f.* سایه گستر b a x **sayənisar**.

SAYƏNİSAR *f.* سایه və *ə.* نثار kölgə salan; kölgəli.

SAYƏNİŞİN *f.* سایه نشین kölgədə oturan.

SAYƏPƏRVƏR *f.* سایه پرور 1) kölgədə becərilən; 2) *m.* naz-nemətlə böyüyən; erköyün.

SAYƏVƏŞ *f.* سایه وش kölgə kimi, bir şeyin kölgəsi kimi ondan ayrılmayan.

SAYƏZAR *f.* سایه زار kölgəlik.

SAYİL¹ *ə.* سایل 1) soruşan, sual verən; 2) dilənçi, yolçu.

SAYİL² *ə.* سایل axan, cərəyan edən; axıcı.

SAYİL³ *ə.* صایل hücum edən; hücumçu.

SAYİS *ə.* سائیس 1) idarə edən, inzibatçı; 2) siyasətçi; 3) mehtər.

SAYİSXANƏ *f.* سائیس خانه səfərdə sayisin üstündə getdiyi yük.

SAZ *f.* ساز 1) uyğun, uyğunlaşmış; 2) hazır; 3) edən, düzəldən.

SAZAVAR *f.* ساز اوار b a x **səzavar**.

SAZƏNDƏ *f.* سازنده 1) saz çalan; sazçı; 2) çalğıçı.

SAZİŞ *f.* سازش 1) düzəlişmə, uyuşma, uzlaşma; 2) barışıq, razılıq; 3) müqavilə, bağlaşma.

SAZKAR *f.* سازکار uyğun, müvafiq.

SE¹ *ə.* سه ərəb, fars və əski Azərbaycan əlifbalarında ث hərfinin adı.

SE² *f.* سه b a x sə.

SEBARƏ *f.* سهباره b a x səbarə.

SEFİD *f.* سفید b a x səfid.

SEFİDİ *f.* سفیده b a x səfidi.

SEHR *f.* سحر 1) tilsim; cadu-pitik; 2) *m.* cazibə, insanı məftun etmə.

SEHRAFƏRİN *ə.* سحر və *f.* آفرین sehr yaradan; sehrkar.

SEHRAMİZ *ə.* سحر və *f.* آمیز çox təsirli; sehrli.

SEHRBAZ *ə.* سحر və *f.* باز b a x sehrkar.

SEHRBAZANƏ *ə.* سحر və *f.* بازانه sehrbaz kimi; sehrbazcasına.

SEHRİ *ə.* سحری sehrə aid olan; sehrli.

SEHRKAR *ə.* سحر və *f.* کار b a x sehrpərdaz.

SEHRPƏRDAZ *ə.* سحر və *f.* پرداز sehr edən, sehrbaz, sehrkar;
gözbəğlayıcı.

SEGAH *f.* سگاه Azərbaycan klassik muğamlarından birinin adı.

SEMAHİ *f.* سه ماهی b a x səmahi.

SEPA *f.* سه پا b a x səpa.

SEPİD *f.* سپید b a x səpid.

SEPİDİ *f.* سپیدی b a x səpidi.

SE'R *ə.* سعر qiymət, dəyər, məzənnə.

SEŞƏNBƏ *f.* سه شنبه b a x səşənbə.

SETAR(Ə) *f.* سه تار || سه تاره b a x sətar(ə).

SEVDA *ə.* سواد b a x sövda¹.

SEYD *ə.* صید 1) ov; 2) ovlama.

SEYDƏFKƏN *ə.* صید və *f.* افکن ovlayan, ovçu.

SEYDGAH *ə.* صید və *f.* گاه ov yeri; ovlaq.

SEYF¹ *ə.* سیف qılınç.

SEYF² *ə.* صیف yay (*fəsil*).

SEYFİ¹ *ə.* سیفی 1) qılınca aid olan; 2) hərbi, əsgəri.

SEYFİ²(YYƏ) *ə.* صیفیه yaylaq.

SEYHƏ *ə. صيحة* bağırıtı, nərə, qışqırıq.

SEYHƏKÜNAN *ə. صيحة* *və f. كنان* b a x **seyhəzənan**.

SEYHƏZƏNAN *ə. صيحة* *və f. زنان* bağıraraq, nərə çəkərək, qışqıraraq.

SEYQƏL *ə. صيقل* 1) sığal; 2) cilalayıcı alət.

SEYQƏLDAR *ə. صيقل* *və f. دار* 1) cilalanmış, cilalı; 2) cila verən; cilalayan.

SEYL *ə. سيل* sel.

SEYLAB(Ə) *ə. سيل* *və f. آب* || *آبه* sel suyu; sel; sel kimi şiddətlə axan su.

SEYR *ə. سير* 1) yerimə, yürüş, getmə, hərəkət; 2) səfər; 3) görmə, gözinti; 4) baxma, seyr etmə, tamaşa etmə; 5) uzaqdan baxıb qarışmama. **Seyri-fələk** *سير فلك* fələyin hərəkəti.

SEYRAB *f. سيراب* b a x **sirab**.

SEYRAN *ə. سيران* 1) seyr etmə; görmə; 2) baxıb seyr etmə; tamaşa etmə; 3) b a x **seyrəngah**.

SEYRƏNGAH *ə. سيران* *və f. گاه* b a x **seyrgah**.

SEYRGAH *ə. سير* *və f. گاه* seyr yeri, gözinti yeri, tamaşa yeri.

SEYT *ə. صيت* ad-san, şöhrət.

SEYYİAT *ə. سيئات* «seyyiə» *c.* 1) pis işlər; qəbahətlər; 2) günahlar, təqsirlər.

SEY(Y)İD *ə. سيد* 1) ağa, cənab; 2) Məhəmməd peyğəmbərin nəslindən olan. **Seyyidi-əşrəf** *سيد اشرف* şərəfli ağa; **seyyidi-kövneyn** *سيد كونين* «iki dünyanın ağası» Məhəmməd peyğəmbərin epitetlərindən biri.

SEYYİDNÜMA *ə. سيد* *və f. نما* özünü seyidə oxşadan, yalançı seyid.

SEYYİDÜLBƏŞƏR *ə. سيد البشر* «bəşərin ağası» Məhəmməd peyğəmbərin epitetlərindən biri.

SEYYİDÜSSƏQƏLEYN *ə. سيد التقلين* «insanların və cinlərin ağası» Məhəmməd peyğəmbərin adlarından biri.

SEYYİ(Ə)¹ *ا. سيئ || سيئ pis.*

SEYYİƏ² *ا. سيئه 1) pis iş; yamanlıq; 2) günah; 3) pis əməlin nəticəsi və ya cəzası olaraq çəkilən zəhmət, yaxud əziyyət.*

SƏ*f. سه üç.*

SƏADƏT *ا. سعادت xoşbəxtlik, bəxtiyarlıq.*

SƏADƏTBƏXŞ *ا. سعادت və f. بخش b a x səadətintisab.*

SƏADƏTXANƏ *ا. سعادت və f. خانه əziz və hörmətli adamın evi.*

SƏADƏTİNTİSAB *ا. سعادت və f. انتساب b a x səadətmənd.*

SƏADƏTMƏND *ا. سعادت və f. مند xoşbəxt, bəxtiyar.*

SƏB' *ا. سبع 1) vəhşi heyvan; 2) şir, aslan.*

SƏ'B *ا. صعب 1) sərt; 2) çətin.*

SƏBA *ا. صبا meh, yel.*

SƏBAB *ا. صباب gülsəba (çiçək).*

SƏBABƏT *ا. صبابət aşiq olma; aşiqlik, sevmə.*

SƏBAH *ا. صباح səhər.*

SƏBAHƏT¹ *ا. صباحət gözəllik, lətafət.*

SƏBAHƏT² *ا. صباحət üzmə; üzgüçülük.*

SƏBAİK *ا. سبائك «səbikə» c. b a x səbayik.*

SƏBARƏ *f. سهبارə üçüncü dəfə, üç kərə.*

SƏBAT *ا. ثبات işində, sözündə möhkəm olma, ilqarından dönməmə.*

SƏBAVƏT *ا. صباوت uşaqlıq dövrü; uşaqlıq.*

SƏBAYA *ا. صبايا «səbiyə» c. həddi-bülüğa çatmamış qız uşaqları.*

SƏBAYİK *ا. سبايك metal parçaları.*

SƏBB *ا. سب söymə, söyüş.*

SƏBBABƏ *ا. سبابه şəhadət barmağı.*

SƏBBAH *ا. صباح suda üzən, üzgüçü.*

SƏB'(Ə) *ا. سبع || سبعه yeddi.*

SƏBƏB *ا. سبب 1) bir şeyin, hadisənin baş verməsinə yol açan başqa hadisə, şərait; 2) bəhanə, əsas, dəlil.*

SƏBƏBİ *ا. سببي səbəbə aid olan, səbəblə əlaqədar olan.*

SƏBƏBİYYƏT *ا. سببيت səbəb olma.*

SƏBƏBKAR *ə.* سبب və *f.* کار səbəb olan (*adam*).

SƏBƏQ *ə.* سبق 1) dərs, təlim; 2) məktəbə yenicə gəlmiş uşağa verilən ilk dərs; 3) yarışda birincilik; 4) yarışda verilən mükafat.

SƏBƏQXAN *ə.* سبق və *f.* خوان dərs oxumağa yenicə başlayan; dərs oxuyan.

SƏBƏL *ə.* سبل gözə pərdə gəlməsi (*göz xəstəliyi*).

SƏB'XAN *ə.* سبع və *f.* خوان Qur'anın yeddi hissəyə bölünmüş hissələrindən birini oxuyan.

SƏBİ¹ *ə.* سبي məğlub olmuş düşməndən əsir tutulub qul kimi satılan adam.

SƏBİ² *ə.* صبي 1) həddi-bülüğa çatmamış oğlan uşağı; 2) gənc, cavan; 3) uşaq.

SƏB'İ *ə.* سعي yırtıcı, vəhşi.

SƏBİH *ə.* صبح gözəl, şirin.

SƏBİKƏ *ə.* سبيكه əridilib parça halında tökülmüş metal; külçə.

SƏBİL *ə.* سبيل 1) yol; 2) küçələrdə ehşan kimi paylanan su; ehşan kimi paylanan hər şey; 3) b a x **səbilxanə**.

SƏBİLXANƏ *ə.* سبيل və *f.* خانه yol üstündə savab üçün su saxlanan bina.

SƏB'İN *ə.* سبعين b a x **səb'un**.

SƏBİR *ə.* صبر 1) tələsməmə, təmkinli olma; 2) asqırma.

SƏBİYYƏ *ə.* صبيه həddi-bülüğa çatmamış qız uşağı.

SƏBK *ə.* سبك 1) metalı əridib qəlibə tökmə; 2) ədəbiyyatşünaslıqda: üslub, səpki.

SƏBQ(ƏT) *ə.* سبق || سبقت önə keçmə, ötüb keçmə, ötmə.

SƏBLA' *ə.* سبلاء uzunkirpik (*göz haqqında*).

SƏBT¹ *ə.* ثبت qeyd etmə, yazma, yazıb qeyd etmə.

SƏBT² *ə.* سبت b a x **yövmüssəbt**.

SƏBU *f.* سبو bardaq, küp, kuzə.

SƏBUH *ə.* صبح səbh içilən şərab.

SƏBUHİ *ə. صبحی* sübhə aid olan, sübh içilən şərəblə əlaqədar olan.

SƏBUKEŞ *f. سبوكش* 1) bardaq daşıyan, kuzə aparan; 2) *m.* daima sərxoş olan.

SƏB'UN *ə. سبعون* yetmiş // yetmişinci.

SƏBUR *ə. صبور* çox səbirli, çox dözümlü.

SƏBÜK *f. سبك* 1) yüngül; 2) iti, yüngüləyək, cəld; 3) *m.* yüngül, axmaq (*adam haqqında*).

SƏBÜKBAR *f. سبكبار* 1) yükü yüngül olan, çox yükü olmayan; 2) *m.* yüngül, qeyri-ciddi.

SƏBÜKXİZ *f. سبك خيز* «*cəld duran*» iti, cəld, becid.

SƏBÜKMƏĞZ *f. سبك مغز* yüngülbeyin, yelbeyin.

SƏBÜKPA(Y) *f. سبك پا || سبك پای* yüngüləyək, cəld.

SƏBÜKPƏR *f. سبك پر* «*yüngül qanadlı*» sürətlə uçan, yeyin gedən və ya uçan; becid.

SƏBÜKPƏRVAZ *f. سبك پرور* yüngül uçan, tez uçan.

SƏBÜKRƏ'Y *f. سبك رأي* *ə. رأي* «*yüngül rəyli*» iradəsi zəif; iradəsiz.

SƏBÜKRO *f. سبكرو* sürətlə gedən, becid hərəkət edən.

SƏBÜKRUH *f. سبك روح* *ə. روح* «*yüngül ruhlu*» görünməsi xoş olan.

SƏBÜKSEYR *f. سبك سير* *ə. سير* «*yüngül gəzən*» cəld, qıvraq.

SƏBÜKSƏNG *f. سبك سنگ* «*yüngül daşlı*» 1) az dəyərli, qiyməti az olan; 2) *m.* yüngül, ağıldan kəm.

SƏB'ÜLMƏSANİ *ə. سبع المثنى* «*yeddi ayə*» Fatihə surəsi.

SƏBY *ə. سبي* düşmən əhalisini əsir tutma.

SƏBZ *f. سبز* 1) yaşıl; 2) qarabəniz, qaraşın.

SƏBZƏ *f. سبزه* 1) göyörti; 2) kışmış növü; 3) *b a x səbzəgah, səbzəgəh.*

SƏBZƏXİZ *f. سبزه خيز* yaşılq bitən yer.

SƏBZƏGAH, SƏBZƏGƏH *f. سبزه گاه || گه* *b a x səbzəzar.*

SƏBZƏVAT *f.* سبزه və *ə.* وات «səbzə» *c. t.* göyərti, səbzi.

SƏBZƏVƏŞ *f.* سبزه وش yaşıllıq kimi, yaşıl bitki kimi.

SƏBZƏZAR *f.* سبزه زار yaşıllıq, çəmənlik.

SƏBZFAM *f.* سبز فام yaşıl rəngli; yaşıla çalan.

SƏBZXƏT(T) *f.* سبز və *ə.* خط «yaşıl xətt» üzünə yenicə tük çıxan, yenicə həddi-bülüğa çatan (*oğlan haqqında*).

SƏBZİ *f.* سبزی 1) b a x **səbzə**; 2) göyərtidən olan; göyərtiyə aid olan.

SƏBZİYYAT *f.* سبز və *ə.* يات 1) göyərtilər; 2) *t.* göy-göyərti.

SƏBZPUŞ *f.* سبز پوش 1) yaşıllaşmış; 2) yaşıl paltar geymiş.

SƏBZRƏNG *f.* سبز رنگ yaşıl rəngli, yaşıl.

SƏC' *ə.* سجع qafiyəli nəsr.

SƏCAYA *ə.* سجایا «səciyyə» *c.* səciyyələr.

SƏCCADƏ *ə.* سجاده 1) üstündə namaz qılınan kiçik xalça və s.; 2) canamaz.

SƏCCADƏNİŞİN *ə.* سجاده və *f.* نشین səccadədə oturan alim, şeyx və s.

SƏCCAN *ə.* سجان zindanda qulluq edən adam; zindançı.

SƏCDƏ *ə.* سجده 1) üzünü yerə sürtmə; 2) namazda alın möhürə söykəyib, Qur'anın bəzi yerlərini oxuyarkən alını onə söykəyib dua oxuma.

SƏCDƏGAH, SƏCDƏGƏH *ə.* سجده və *f.* گاه || گاه 1) səcdə olunan yer, səcdə edilməli yer; 2) *m.* alın.

SƏCİYYƏ *ə.* سجيّه təbiət, xasiyyət, xarakter.

SƏD *f.* صد yüz.

SƏ'D *ə.* سعد 1) xoşbəxtlik, bəxtiyarlıq; 2) uğur gətirən şey; 3) astrologiyada: uğurlu ulduz. **Sə'di-əkbər** سعد اکبر «böyük uğurlu ulduz» Müştəri; **sə'di-əsğər** سعد اصغر «kiçik uğurlu ulduz» Zöhrə.

SƏDA' *ə.* صدا 1) səs, avaz; 2) əks-səda, səs.

SƏDAB *ə.* سداب sədəfotu, sədo.

SƏDACƏT *ə.* سداجت *əsli f.* sadəlik.

SƏDAD *ə.* سداد doğruluq, haqq, insaf.

SƏDAQ¹ *ə.* سداق kəbinpulu; mehir.

SƏDAQ² *ə.* سداق oxqabı, oxdan.

SƏDAQƏT *ə.* صداقت dostluq; dəyanət, səbat, sadıqlıq.

SƏDAQƏTƏNDİŞ *ə.* صداقت və *f.* اندیش fikrən sədaqətli olan.

SƏDARƏT *ə.* صدارت 1) sədrlik etmə; sədrlik; rəyasət; 2) baş nazir vəzifəsi.

SƏDARƏTPƏNAH *ə.* صدارت və *f.* پناه baş vəzir.

SƏDAZƏN *ə.* صدا və *f.* زن «səs vuran» çağırən, səsləyən.

SƏDBƏRG *f.* صد برگ 1) çoxlu ləçəkləri olan gül (*lalə* və *s.*); 2) mixəkgülü.

SƏDÇAK *f.* صد چاک b a x **sədpərə**.

SƏDD *ə.* سد 1) bir yol və ya keçiddən maneə çəkib yolu kəsmə; qapama, bağlama; 2) həmin yol və ya keçidi kəsən maneə; 3) uzununa çəkilən möhkəm divar; 4) yağmur sularını əkinə buraxmaq üçün iki dağ arasında çəkilən divar; 5) *m.* maneə, əngəl. **Səddi-Çin** سد چین 1) böyük Çin divarı; 2) *m.* böyük maneə; **səddi-İskəndər** سد اسکندر b a x **səddi-Yə'cuc-Mə'cuc; səddi-Yə'cuc-Mə'cuc** سد یاجوج ماجوج 1) əfsanəyə görə, İsgəndərin yəcuc-məcuclara qarşı çəkdiyi böyük sədd; 2) *m.* böyük maneə.

SƏDDANƏ *f.* صد دانه yüzdənəli (*təsbeh haqqında*).

SƏDDƏQ(Ə) *ə.* صدق təsdiq etmişdir; düz demişdir, düzdür.

SƏDDƏQNA *ə.* صدقنا təsdiq etdik.

SƏDƏ *f.* صده 1) yüz(lük); 2) yüzillik, əsr.

SƏDƏB *ə.* سداب sədəfotu.

SƏDƏD *ə.* صدد 1) münasibət; 2) yaxınlıq, qonşuluq; 3) qəsd, niyyət, məqsəd.

SƏDƏF *ə.* صدف 1) içindən inci çıxarılan dəniz böcəyi; 2) b a x **sədəfə** (*1-ci mənada*).

SƏDƏFƏ *ə.* صدفه 1) içindən inci çıxarılan dəniz böcəyinin qabığı; 2) qulağın bayırda olan hissəsi.

- SƏDƏFİ** *ə.* صدفی sədəfə aid olan, sədəfdən düzəldilmiş.
- SƏDƏQƏ** *ə.* صدقه yoxsullara, dilənçilərə verilən şey, pul və s.
- SƏDƏLBƏT** *f.* صد və *ə.* البت «yüz *əlbət*» lap yəqin; sözsüz.
- SƏDƏMƏ** *ə.* صدمه 1) çarpma, toxunma, toqquşma; 2) qəfiətən baş verən.
- SƏDİD** *ə.* سديد doğru, düz, haqq.
- SƏDİQ** *ə.* صديق həqiqi dost, vəfalı yoldaş.
- SƏDPARƏ** *f.* صد پاره yüz parça; parça-parça.
- SƏDR** *ə.* صدر 1) sinə, döş; 2) ürək, qəlb; 3) qabaq tərəf; baş, ön; 4) başçı, rəhbər. **Sədr-i-ə'zəm** صدر اعظم baş nazir, hökumət başçısı.
- SƏDRİ**¹ *ə.* صدري sədrə aid olan, sədr üçün olan; sədrlik, başçılıq.
- SƏDRİ**² *ə.* صدري yüksək keyfiyyətli dünyə növlərindən biri.
- SƏDRNİŞİN** *ə.* صدر və *f.* نیشن məclisin başı, sədr oturan yer.
- SƏDY** *ə.* ثدى əmcək, məmə.
- SƏƏLƏ** *ə.* سئله «*sail*» *c.* dilənçilər, yoxsullar.
- SƏFA'** *ə.* صفا 1) saflıq, xalislik; 2) xatircəmlik, rahatlıq; 3) əyləncə; 4) saf, duru; 5) tamaşa, seyr. **Səfayi-qəlb** صفای قلب qəlb təmizliyi.
- SƏFABƏXŞ** *ə.* صفا və *f.* بخش səfalandıran, səfalı.
- SƏFAEH** *ə.* صفائح «*səfihə*» *c.* b a x **səfayeh.**
- SƏFAƏNGİZ** *ə.* صفا və *f.* انگیز rahatlandıran, rahat edən.
- SƏFAHƏT** *ə.* سفاهت 1) lüzumsuz yerə mal-mülkünü israf etmə; 2) səfehlik, ağılsızlıq, giclik.
- SƏFAİN** *ə.* سفائن «*səfinə*» *c.* b a x **səfayin.**
- SƏFALƏT** *ə.* سفالت 1) səfillik, düşkünlük, həqarət; 2) ehtiyac içində yaşama, sıxıntı çəkmə.
- SƏFARƏT** *ə.* سفارت 1) səfirlik; 2) b a x **səfarətxanə.**
- SƏFARƏTXANƏ** *ə.* سفارت və *f.* خانه səfərətin idarəsi və binası.
- SƏFAYAB** *ə.* صفا və *f.* ياب səfa tapan.
- SƏFAYEH** *ə.* صفائح 1) qutular, qablar; 2) vərəqlər; yarpaqlar.
- SƏFAYİN** *ə.* سفاین gəmilər.

SƏFEH *ə. سفیه* b a x **səfih**.

SƏFƏHAT *ə. صفحات «səfhə» c.* 1) üzlər, sifətlər; 2) səhifələr; 3) səthlər.

SƏFƏLƏ *ə. سفله «səfil» c.* səfillər.

SƏFƏR¹ *ə. سفر* 1) səyahət, gəzinti; 2) dəfə, körə. **Səfəri-məhşər** سفر محشر məhşərə səfər; **səfəri-üqba** سفر عقبا o biri dünyaya səfər; ölüm.

SƏFƏR² *ə. صفر* ərəb qəməri təqviminin ikinci ayı.

SƏFƏRBƏR *ə. سفر və f. بر* müharibəyə və ya başqa işə məcburi çağırılmış, yaxud çağırmaq üçün hazırlanmış.

SƏFƏRBƏRİ *ə. سفر və f. بری* səfərbərlik.

SƏFƏRİ *ə. سفری* 1) səfərə, yola aid olan; 2) yol üstündə olan; 3) tezliklə doğrulacağı gözlənilən.

SƏFƏVİ *ə. صفوی* XVI-XVIII əsrlərdə Azərbaycanda və İranda hakimiyyət sürmüş azərbaycanlı sülalə.

SƏF(F) *ə. صف* sıra, dəstə. **Səffi-cəmaət** صف جماعت məs-ciddə namaz qılanların sırası; **səffi-nial** صف نعال b a x **səffünnial**.

SƏFFAK *ə. سقاك* qantökən, qanıçən.

SƏF(F)ARA *ə. صف və f. ارا* sıraya düzülmüş.

SƏF(F)BƏSƏF(F) *ə. صف və f. به* dəstə-dəstə, sıra-sıra, sıra ilə.

SƏF(F)BƏSTƏ *ə. صف və f. بسته* səf çəkmiş, sıraya düzülmüş.

SƏF(F)DƏR *ə. صف və f. در «sıra dağıdan»* qoçaq, igid, cəsur.

SƏF(F)DƏRANƏ *ə. صف və f. درانه* igidcəsinə, cəsurluqla, cəsurcasına.

SƏF(F)-SƏF(F) *ə. صف صف* dəstə-dəstə.

SƏF(F)ŞİKƏN *ə. صف və f. شكن «sıra dağıdan»* b a x **səf(f)zən**.

SƏFFÜNNİAL *ə. صف النعال* 1) astana, kandar; 2) əsgər sırası.

SƏF(F)ZƏN *ə. صف və f. زن «sıra vuran» m.* igid, cəsur; pəhləvan, qəhrəman.

SƏFH *ə. صفح* 1) bağışlama; 2) üz çevirmə; baxmama.

SƏFHƏ *ə.* صفحه 1) üz, sifət; 2) səhifə; 3) səth; 4) *m.* dövr. **Səfhei-divan** صفحه ديوان divan səhifəsi; **səfhei-rüxsar** صفحه رخسار düz üz; **səfhei-sinə** صفحه سينه sinənin üstü.

SƏFİD *f.* سفید ağ.

SƏFİDƏDƏM *f.* سفیده دم səhər aydınlığı; dan.

SƏFİDİ *f.* سفیدی ağılıq.

SƏFİH *ə.* سفیه 1) gic, axmaq; 2) var-dövlətini eyş-işrətə sərf edən.

SƏFİHƏ *ə.* صفحه düz səth; lövhə.

SƏFİHİ *ə.* صفیحی incə, zərif.

SƏFİL *ə.* سفیل səfalət çəkən, yoxsulluq, ehtiyac içində yaşayan.

SƏFİLANƏ *ə.* سفیل *və f.* انه səfil kimi; səfilcəsinə.

SƏFİNƏ *ə.* سفینه 1) gəmi; 2) cüng.

SƏFİR¹ *ə.* سفیر elçi (*bir dövlətin başqa dövlətdə olan baş diplomatik nümayəndəsi*).

SƏFİR² *ə.* صفير fıştırıq, fit.

SƏFİR³ *ə.* صفير göy yaqut.

SƏFİRİ¹ *ə.* سفیری səfirlik.

SƏFİRİ² *ə.* صفیری göy yaqut rəngli.

SƏFİ(YYƏ) *ə.* صفي || صفیه saf, təmiz.

SƏFK *ə.* سفك tökmə, axıtma. **Səfki-dəm** سفك دم qan tökmə.

SƏFRA' *ə.* صفرا 1) sarı; 2) sarılıq; 3) qaytarma, qusma, sıfraq; 4) öd; 5) başgicəllənməsi.

SƏFSƏTƏ *ə.* سفسطه *əsl* *y.* zahirən doğru və məntiqi qaydalara uyğun olub, həqiqətdə doğru olmayan müddəa, qarşıdakını susdurmaq üçün həqiqətə oxşadılmış yalan.

SƏFT *ə.* سفت 1) zənbil, səbət; 2) qutu; 3) mücrü.

SƏFVƏT *ə.* صفوت saflıq, xalislik, təmizlik.

SƏG *f.* سگ it. **Səgi-şəbgərd** سگ شبرگرد darğa iti.

SƏGBAN *f.* سگبان ov itlərinə qulluq edən nökr.

SƏGDƏM *f.* سگدم it yalağı, it yalamış.

SƏGRƏQİB *f.* سگ və *ə.* رقيب 1) it xasiyyətli; qapağan; 2) öz-gənin işinə qarışan.

SƏĞAİR *ə.* صغائر «*səğirə*» *c.* b a x **səğayir.**

SƏĞAYİR *ə.* صغائر kiçik günahlar.

SƏĞİR *ə.* صغير 1) kiçik, xırda, balaca; 2) həddi-bülüğa çatmadığı üçün qəyyuma ehtiyacı olan yetim.

SƏĞİRƏ *ə.* صغيره kiçik günah.

SƏĞİRƏN-KƏBİRƏN *ə.* صغيراً كبيراً böyüklü-kiçikli; hamılıqla.

SƏĞİRÜ KƏBİR *ə.* صغير و كبير böyük-kiçik; hamı.

SƏHAB *ə.* سحاب 1) bulud; 2) *m.* qaranlıq, zülmət.

SƏHABƏ¹ *ə.* صحابه «*sahib*» *c.* Məhəmməd peyğəmbərin tərəfdarları.

SƏHABƏ² *ə.* سحابه tək bulud, kiçik bulud parçası.

SƏHABƏT *ə.* صحابت himayə, müdafiə.

SƏHABİ *ə.* صحابي səhabəyə aid olan.

SƏHAİB *ə.* سحائب «*səhab*» *c.* b a x **səhayib.**

SƏHAİBPARƏ *ə.* سحائب və *f.* پاره b a x **səhayibparə.**

SƏHAİF *ə.* صحائف «*səhifə*» *c.* b a x **səhayif.**

SƏHAR *ə.* صهار qohum, qonşu və b. arasındakı düşmənçilik.

SƏHARA *ə.* صحارا || صحارى «*səhra*» *c.* səhralar.

SƏHAYİB *ə.* سحايب buludlar.

SƏHAYİBPARƏ *ə.* سحايب və *f.* پاره bulud parçası.

SƏHAYİF *ə.* صحايف səhifələr.

SƏHB *ə.* صحب «*sahib*» *c.* 1) yol yoldaşları; 2) dostlar; 3) yiyələr; şəriklər.

SƏHBA' *ə.* صهبا 1) qızıl, qırmızı; 2) şərab, çaxır; 3) *m.* xurmayı (saç haqqında). **Səhbayi-həyat** صهباى حيات həyat bədəsi, dirilik şərabı.

SƏHƏR *ə.* سحر gecədən sonra hava işıqlaşan vaxt.

SƏHƏRGAH *ə.* سحر və *f.* گاه səhər tezdən; səhərçağı.

SƏHƏRXİZ *ə.* سحر və *f.* خيز səhər tezdən yuxudan duran.

SƏHƏRİ *ə.* سحرى səhər olan, səhərə aid olan.

SƏHH *ə.* صح rəsmi sənədlərdə «düzdür, səhsizdir, doğrudur» mənasında yazılan qeyd.

SƏHHAF *ə.* صحاف 1) emalatxanada kitabın səhifələrini nizama salan sənətkar; 2) kitab alverçisi; kitabçı.

SƏHHAR *ə.* سحر 1) çox sehr edən; sehrbaz; 2) *m.* sehr kimi cəzb edən, özünə çəkən.

SƏHHƏ(T) *ə.* صحت || صه 1) gerçəklik, həqiqət; 2) sağlamlıq; 3) doğruluq, düzlük; 4) bədənin nöqsansız olması; bədənin mütənasibliyi.

SƏHİ *f.* سهى qədd-qamətli; düz.

SƏHİBALA *f.* سهى بالا b a x səhiqamət.

SƏHİFƏ *ə.* صحيفه vərəqin bir üzü.

SƏHİGƏRDAN *f.* سهى گردان düz boyunlu, boynu düz olan.

SƏHİH *ə.* صحيح 1) gerçək, doğru, düzgün; 2) sağlam, qıvrıq; 3) tam, bütöv; 4) xalis, saf.

SƏHİHƏN *ə.* صحيحاً gerçəkdən, həqiqətən.

SƏHİQ *ə.* سحيق 1) uzaq; 2) uçurum.

SƏHİQAMƏT *f.* سهى və ə. قامت b a x səhiqədd.

SƏHİQƏDD *f.* سهى və ə. قد boyu hündür və düz olan; hündür boylu, ucaboy; boy-buxunlu.

SƏHQ *ə.* سحق döymə, əzmə.

SƏHL¹ *ə.* سهل asan, yüngül, qolay. Səhli-mümtənə' سهل ممتنع asan olmayan, çox çətin.

SƏHL² *ə.* سهل düzəngah, çöl.

SƏHLƏB *ə.* سهلّب tərkibində selikli maddə və nişasta olan kö-kümsovlu subtropik bitki; çiçək.

SƏHLƏN *ə.* سهلاً asanlıqla.

SƏHM¹ *ə.* سهم ox.

SƏHM² *ə.* سهم hissə, pay.

SƏHM³ *ə.* سهم qorxu, dəhşət.

SƏHMDAR¹ *ə. سهم və f. دار* ticarət, sənaye və maliyyə müəssisəsində payı və ya hissəsi olan; payçı.

SƏHMDAR² *f. سهامدار b a x səhmgin.*

SƏHMGİN *ə. سهم və f. گین b a x səhmnak.*

SƏHMNAK *f. سهمناك qorxulu, qorxunc, dəhşətli.*

SƏHN *ə. صحن* 1) həyət; 2) böyük boşqab; 3) *b a x səhnə (1-ci mənada).* **Səhni-çəmən** *صحن چمن* çəmənlik meydançası; **səhni-xanə** *صحن خانه* evin həyəti.

SƏHNƏ¹ *ə. صحنه* 1) orta, aralıq, meydan, meydança; 2) zalda tamaşa göstərilən hündür yer.

SƏHNƏ² *ə. سحنه* 1) görkəm, xarici görünüş; 2) sifətin ifadəsi.

SƏHRA^{ə. صحراء} *susuz düzənlik sahə. Səhrayi-qəm* *صحرا ی غم «qəm səhrası» m. Kərbəla.*

SƏHRAİ *ə. صحرائی* 1) çölə mənsub olan; 2) çöldə yaşayan, çöllü.

SƏHRAGƏRD *ə. صحرا və f. گرد b a x səhranəvərd.*

SƏHRANƏVƏRD *ə. صحرا və f. نورد* 1) səhranı dolaşan, çöldə səyahət edən; 2) köçəri; 3) *m. avara, sərgərdan.*

SƏHRANİŞİN *ə. صحرا و f. نشین «səhrada oturan»* 1) səhrada yaşayan, çöldə sakin olan; çöllü, çöl adamı; 2) köçəri.

SƏHUR *ə. سحور orucluğu obaşdan yeməyi.*

SƏHV¹ *ə. سهو* 1) düzgün olmayan iş, hərəkət; 2) qələt, xata.

SƏHV² *ə. صحو* 1) aydınlıq, buludsuzluq; 2) ağılı başında olma; ayıqlıq.

SƏHVƏN *ə. سهواً səhv olaraq.*

SƏHVİYYAT *ə. سهويات «səhv» c. səhvlər.*

SƏHVKAİR *ə. سهو و f. کار səhv iş görən, səhv edən.*

SƏXA^{ə. سخاء} *b a x səxavət.*

SƏXAVƏT *ə. سخاوت əliaçıqlıq, cömərdlik.*

SƏİD *ə. سعيد* 1) xoşbəxt, bəxtiyar, uğurlu; 2) mübarək.

SƏİDƏXTƏR *ə. سعيد و f. اختر «bəxtiyar ulduzlu» m. xoşbəxt.*

SƏİR *ə. سعيير* 1) od, atəş; 2) vulkanın püskürdüyü ərinti; lava; 3) cəhənnəm.

- SƏKƏNAT** *ə.* سکنات *durma, duruş, dayanma.*
- SƏKƏNƏ** *ə.* سکنه «*sakin*» *c.* sakinlər.
- SƏKƏRAT** *ə.* سكرات «*səkarə*» *c. t.* sərxoşluq, keflilik.
- SƏKƏRATÜLMÖVT** *ə.* سكرات الموت *canvermə.*
- SƏKİNƏ(T)** *ə.* سکینه || سکینت 1) sakitlik, sükunət; 2) xatircəmlilik.
- SƏKR** *ə.* سكر sərxoş olma, kefli olma.
- SƏKRAN** *ə.* سكران sərxoş, kefli, məst.
- SƏKTƏ** *ə.* سكته 1) durğunluq; 2) kəsilmə, dayanma; 3) zərər, xə-
ləl; 4) ürəyin birdən-birə fəaliyyətdən düşməsi.
- SƏKTƏDAR** *ə.* سكته və *f.* دار zərər vuran, xələl gətirən.
- SƏQAM** *ə.* سقام *b a x* **səqəm.**
- SƏQAMƏT** *ə.* سقامت nöqsanlıq, çatışmazlıq.
- SƏQƏB(Ə)** *ə.* ثقب || ثقبهdeşik, dəlik.
- SƏQƏLAN** *ə.* تقلان *b a x* **səqəleyn.**
- SƏQƏLEYN** *ə.* تقلين insanlar və cinlər.
- SƏQƏM** *ə.* سقم xəstəlik, naxoşluq.
- SƏQƏNQUR** *ə.* سقنقور *əslî y.* 1) əsasən Misirdə yaşayan kərtən-
kələ növü; qum kərtənkələsi; 2) həmin heyvanın dərisinə bənzəyən
zərif parça; tül.
- SƏQƏR** *ə.* سقر cəhənnəm.
- SƏQƏT** *ə.* سقط 1) yaramaz, qeyri-məqbul, pis; 2) tullantı.
- SƏQƏTAT** *ə.* سقطات «*səqət*» *c.* qüsurlar, nöqsanlar, çatışmazlıqlar.
- SƏQF** *ə.* سقف 1) tavan, bağdatı; 2) *m.* göy, səma.
- SƏQİL** *ə.* ثقيل 1) ağır (*çəki*); 2) çirkin.
- SƏQİM** *ə.* سقيم 1) naxoş, xəstə; 2) *m.* yanlış, yalan.
- SƏQQA'** *ə.* سقا ء 1) tuluqla su daşıyan; 2) suçu. **Səqqayi-höviz**
سقای حوض *hovuzdan su daşıyan.*
- SƏQTƏ** *ə.* سقطه 1) yıxılma; süqut etmə; 2) səhv, yanlışlıq.
- SƏQY** *ə.* سقى 1) heyvana və s. su vermə; 2) sulama, su vermə.
- SƏLA'** *ə.* صلا 1) çağırış, dəvət; 2) namaza çağırış; 3) səs,
şöhrət.

SƏLACİQƏ *ə. سلاجقه «səlcuqi» c. səlcuqilər.*

SƏLAH *ə. صلاح* 1) bir şeyin bəyəniləcək şəkildə olması; 2) sülh, asayiş.

SƏLAHİYYƏT *ə. صلاحیت* bir işi görməyə hüququ və ixtiyarı olma.

SƏLAHİYYƏTDAR *ə. صلاحیت və f. دار* bir işi görməyə səlahiyyəti olan; səlahiyyətli.

SƏLAXAN *ə. صلا və f. خوان* 1) minarədən namaza çağıran; 2) *m.* meydan oxuyan.

SƏLAM *ə. سلام* 1) sülh, asayiş; 2) salamatlıq, sağlamlıq; 3) *b a x* **səlam(ün)əleyküm.**

SƏLAMƏT *ə. سلامت* 1) sağlamlıq; 2) təhlükəsizlik, əmniyyət; 3) nöqsansızlıq, sağlıq.

SƏLAM(ÜN)ƏLEYKÜM *ə. سلام عليكم* sizə salam olsun!

SƏLAS(Ə) *ə. ثلاث || ثلاثة* üç.

SƏLASƏT *ə. سلاست* səlislilik.

SƏLASİL *ə. سلاسل «silsilə» c.* 1) silsilələr; 2) zəncirlər.

SƏLASİN *ə. ثلاثين* *b a x* **səlasun.**

SƏLASUN *ə. ثلاثون* otuz; otuzuncu.

SƏLAT *ə. صلات* 1) namaz; 2) dua; 3) dəfn günü vəfat edənin evinin damından uca səslə oxunan münacat.

SƏLATİN *ə. سلاطين «sultan» c.* sultanlar.

SƏLAVƏT *ə. صلاوت* 1) qatılıq, bərklik; 2) mətanət, səbat, dayanıqlıq.

SƏLB¹ *ə. سلب* 1) zorla əlindən alma; qapma; 2) qaldırma, götürmə; 3) inkar etmə, rədd etmə.

SƏLB² *ə. صلب* dara və ya çarmıxa çəkərək edam etmə.

SƏLBİ *ə. سلبى* rədd edilən, inkar edilən.

SƏLC *ə. تلج* qar.

SƏLCƏM *ə. سلجم əsli f.* *b a x* **şəlgəm.**

SƏLCUQİ *ə. سلجوقی* uzun müddət İranda, Anadoluda və b. yerlərdə hakimiyyət sürmüş səlcuqlar sülaləsi.

SƏ'LƏB *ə. ثعلب* tülkü.

SƏLƏF¹ *ə. سلف* 1) bir işdə başqasından qabaq düşmüş adam; 2) bir soyda özündən qabaq gələn nəslin nümayəndəsi, ata-baba, əcdad.

SƏLƏF² *ə. صلف* özünü tərifləmə; öyünmə.

SƏLƏM *ə. سلم* 1) qabaqcadan pul verməklə mal alma; 2) müamiliyə pul vermə; müamilə.

SƏLƏMXOR *ə. سلم və f. خور* sələmçi, müamiləçi, faizlə pul borc verən.

SƏLƏVAT *ə. صلوات «səlat» c.* 1) namazlar; 2) dualar; 3) *t.* dəfn günü vəfat edənin evinin damından uca səslə oxunan münacat; 4) *t.* Allahın Məhəmməd peyğəmbərə və onun nəslinə xeyir-dua verməsi haqqında dua.

SƏLX¹ *ə. سلخ* dərisini çıxartma; soyma.

SƏLX² *ə. سلخ* ayın sonuncu günü.

SƏLXXANƏ *ə. سلخ və f. خانه* sallaxana.

SƏLİB *ə. صليب* xaç.

SƏLİBİ *ə. صليبي* 1) xaçpərəst, xristian; 2) xaçvari, xaçşəkilli.

SƏLİQƏ *ə. سليقة* qayda-qanun, hər şeyin öz yerində olduğu hal.

SƏLİM *ə. سليم* 1) sağlam; 2) eyıbsız, nöqsansız; doğru, dürüst.

SƏLİS *ə. سليس* rəvan, axıcı.

SƏLL *ə. سل* siyirmə, çəkmə (*qılnc, xəncər və s. haqqında*).

SƏLLAX *ə. سلاخ* qəssab; dərisoyan.

SƏLLAX(X)ANƏ *ə. سلاخ və f. خانه* mal kəsilən yer.

SƏLLƏ *ə. سله* səbət növü.

SƏLLƏBAF *ə. سله və f. باف* səbətoxuyan.

SƏLLƏM *ə. سلم* Allah salamat etsin! Allah salamatlıq versin!

SƏLSAL¹ *ə. صلسال* 1) qum qarışdırılmış narın palçıq; 2) dulusçu palçığı.

SƏLSAL² *ə. سلسال* soyuq, şirin su.

SƏLSALİ *ا. صالصالی* palçıqvari.

SƏLSƏBİL *ا. سلسبیل* yüngül, dadlı su (*cənnətdə olan bir çeşmənin adından*).

SƏLSƏL *ا. صلسل* göyərçinə bənzəyən, lakin ondan böyük quş.

SƏLTƏNƏT *ا. سلطنت* 1) padşahlıq, hökmdarlıq; 2) dövlət, hökumət; 3) *m.* dəbdəbə, təntənə.

SƏLTƏNƏTGAH *ا. سلطنت* və *f.* گاه hökumət idarələrinin yerləşdiyi bina.

SƏLVA *ا. سلوی* iri bildirçin.

SƏM' *ا. سمع* 1) eşitmə; 2) qulaq asma; dinləmə.

SƏMA'¹ *ا. سما* göy, fələk.

SƏMA'² *ا. سماع* eşitmə.

SƏMAHƏT *ا. سماحت* cömərdlik, əliaçıqlıq, səxavət.

SƏMAHİ *f. سه ماهی* üçaylıq.

SƏMAX *ا. صماخ* qulaq borusu.

SƏMAİ¹ *ا. سماعی* eşitməklə aydın olan.

SƏMAİ²(YYƏ) *ا. سمائی || سمائیه* b a x **səməvi**(yyə).

SƏMANİN *ا. ثمانین* b a x **səmanun**.

SƏMAN(İYƏ) *ا. ثمان || ثمانیه* səkkiz.

SƏMANUN *ا. ثمانون* səksən; səksəninci.

SƏMAPAYƏ *ا. سما* və *f.* پایه göy qədər yüksək.

SƏMAVAT *ا. سموات «səma» c.* b a x **səməvat**.

SƏMAVİ(YYƏ) *ا. سماوی || سماویه* göyə aid olan, səmada olan.

SƏMƏD *ا. صمد* 1) əbədi, daimi, əbədi yaşayan; 2) möhkəm, bərk; 3) əbədi mövcud olan (*Allah haqqında*).

SƏMƏDANİ *ا. صمدانی* Səmədə (Allaha) aid olan.

SƏMƏDANİYYƏT *ا. سمدانیت* allahlıq, tanrılıq.

SƏMƏK *ا. سمك* balıq.

SƏMƏN¹ *ا. سمن* yasəmən ağacı və ya gülü.

SƏMƏN² *ا. سمن* yağılıq.

SƏMƏN³ *ا. ثمن* qiymət, dəyər.

SƏM'ƏN *ə.* سَمْعًا 1) eşidərək, eşitməklə; 2) dinləyərək, qulaq asaraq. **Səm'ən və taətən** سَمْعًا و طَاعَتًا baş üstə (*razılıq bildirir*).

SƏMƏNBƏR *f.* سَمْنَبَر sinəsi yasəmən kimi, yasəmən sinəli; gözəl.

SƏMƏNBU(Y) *f.* سَمْن بُو || سَمْن بُو yasəmən iyli, yasəmən qoxulu.

SƏMƏND *f.* سَمْنَد qızılı və boz rəng arasında olan, qırmızı-kəhər at; at.

SƏMƏNDƏR *f.* سَمْنَدَر 1) İran əsətirində: odda yaşayan bir heyvan; 2) su kərtənkələri.

SƏMƏNDİ *ə.* سَمْنَدِي səmənd rəngli; səmənd.

SƏMƏNİ *ə.* سَمْنِي *asli a.* 1) kərə yağı; 2) əsasən Novruz bayramında göyərtilən buğda; 3) həmin buğdanın şirəsindən bişirilən halva.

SƏMƏNRÜXSAR *f.* سَمْن رَخْسَار b a x **səmənsar**.

SƏMƏNSA *f.* سَمْنَسَا yasəmən kimi, yasəmənə bənzəyən.

SƏMƏNSAR *f.* سَمْن سَار b a x **səmənüzar**.

SƏMƏNU *ə.* سَمْنُو b a x **səməni**.

SƏMƏNÜZAR *f.* سَمْن عَذَار *ə.* عَذَار üzü yasəmən kimi ağ və qəşəng olan; gözəl.

SƏMƏR¹ *ə.* ثَمْر b a x **səmərə**.

SƏMƏR² *ə.* سَمْر palan.

SƏMƏRBƏXŞ *ə.* ثَمْر və *f.* بَخْش mənəfəət verən; səməreli, xeyirli.

SƏMƏRƏ *ə.* ثَمْرَه 1) meyvə, bar; 2) xeyir, mənəfəət; 3) nəticə, hasil.

SƏMƏRVAR *ə.* ثَمْر وار və *f.* وار meyvə kimi.

SƏMƏVAT *ə.* سَمَوَات səmalar, göylər.

SƏMĞ *ə.* صَمْغ 1) bəzi ağacların yarıq və fırlarından sızan yapışqanlı maddə; kitrə; 2) yapışqan.

SƏMĞİ *ə.* صَمْغِي yapışqanvari.

SƏMİ *ə.* سَمِي adaş.

SƏMİ' *ə.* سَمِيع 1) eşidən, dinləyən; 2) sözə baxan, qulaq asan.

SƏM'İ *ə.* سَمْعِي eşitməyə aid olan; eşidilən.

SƏMİM *ə. صميم* hər şeyin içi, mərkəzi, əsli. **Səmimi-qəlb** صميم قلب təmiz ürək, təmiz qəlb.

SƏMİMİ *ə. صميمي* ürəkdən, həqiqi.

SƏMİMİYYƏT *ə. صميميت* səmimilik.

SƏMİN¹ *ə. ثمين* qiymətli; bahalı.

SƏMİN² *ə. سمين* yağı; kök, çağ.

SƏML *ə. سمل* qatılıq, bərklik.

SƏMM *ə. سم* zəhər, ağ.

SƏMMİ *ə. سمى* 1) zəhərə aid olan; 2) zəhərli.

SƏMMUH *ə. سموح* çox əliaçıq, lap comərd.

SƏM(M)UR *ə. سمور* 1) qiymətli xəzi olan heyvan; samur; 2) həmin heyvanın dərisi, xəzi.

SƏMMÜLFAR *ə. سم الفار* zəhər kimi acı bir bitki; siçanotu; mərgümüş.

SƏMSAM *ə. صمصام* iti qılınc, kəskin qılınc.

SƏMT¹ *ə. سمت* cəhət, tərəf.

SƏMT² *ə. صمت* sakitlik, susma.

SƏMTÜRRƏ'S *ə. سمت الرأس* göyün ən uca nöqtəsi; apogey.

SƏMUM *ə. سموم* səhralarda əsən çox güclü, iti, quru külək.

SƏMUT *ə. صموت* azdanışan, sakit.

SƏNA' *ə. ثناء* tərif, mədh, öymə.

SƏNABÜK *ə. سنابك* «sünbük» *c.* at dırnaqları.

SƏNADİD *ə. صناديد* «sindid» *c.* başlar; qabaqcıllar.

SƏNADİQ *ə. صناديق* «sünduq» *c.* sandıqlar.

SƏNAƏT *ə. صناعة* 1) sənaye; 2) ustalıq, hünər; 3) incəsənət.

SƏNAGU *ə. ثنا* və *f. گو* mədh edən; tərifləyən.

SƏNAXAN *ə. ثنا* və *f. خوان* mədh edən, tərifləyən, özünü öyən.

SƏNAİ¹ *ə. ثنائى* b a x **sünai**.

SƏNAİ² *ə. صناعى* 1) sənayeyə aid olan; 2) təbii olmayan; düzəltmə, süni.

SƏNAKAR *ə. ثنا* və *f. کار* mədh edən; tərifləyən.

SƏNAKARANƏ *a.* ثَنَا *vəf.* کارانه *tərifləyərək.*

SƏNAKARİ *a.* ثَنَا *vəf.* کاری *tərifləyiq.*

SƏNAVƏR *a.* ثَنَا *vəf.* ور *tərifləyən.*

SƏNAVƏRANƏ *a.* ثَنَا *vəf.* ورانه *tərifləyərək.*

SƏNAVƏRİ *a.* ثَنَا *tərifləmə.*

SƏNAYE' *a.* صنایع «*sənaət*» *c.* 1) sənətlər; 2) *t.* istehsalatın müəyyən sahəsi; istehsalat. **Sənayei-nəfisə** صنایع نفیسه *nəfls* sənət(lər), incə sənət(lər).

SƏNAYEGAH *a.* صنایع *vəf.* گاه 1) incə sənət(lər) evi; 2) sənət evi.

SƏNC *f.* سنج 1) ölçü, miqdar; 2) müqayisə, tutuşdurma.

SƏNCAB *f.* سنجاب *b a x* **sincab.**

SƏNCƏR¹ *f.* سنجر *səngər.*

SƏNCƏR² *f.* سنجر *ov quşu.*

SƏNCƏR³ *f.* سنجر *sevincək.*

SƏNCİDƏ *f.* سنجیده 1) vəznli olan, vəznli; 2) *m.* yaxşı düşünülmüş, yerində deyilmiş.

SƏNDƏL *a.* صندل Hindistanda bitən gözəl iyli və çox bərk oduncaqlı ağac.

SƏNDƏLİ *a.* صندلی 1) səndəl ağacından qayırılmış; 2) stul; kürsü.

SƏNDƏLUS, SƏNDƏRUS *a.* سندروس || سندلوس *bəzi* iynəyarpaqlı ağacların şirəsindən alınmış, kamança kirişinə sürtülmək və s. üçün işlədilən sarı rəngli maddə; kitrə.

SƏNDİQ *a.* صندوق *b a x* **sənduq.**

SƏNDİQKAR *a.* صندوق *vəf.* کار *b a x* **sənduqdar.**

SƏNDUQ *a.* صندوق *b a x* **sünduq.**

SƏNDUQDAR *a.* صندوق *vəf.* دار *b a x* **sənduqkar.**

SƏNDUQƏ *a.* صندوق 1) mərmər və b. daşlardan düzəldilmiş qəbir daşı; 2) sarkafaq.

SƏNDUQXANƏ *a.* صندوق *vəf.* خانه *kassa.*

SƏNDUQKAR *a.* صندوق *vəf.* کار *kassir.*

SƏNƏ *a.* سنه *il.*

SƏNƏD *ə. سند* 1) söykənəcək; istinad ediləcək şey; 2) bir şeyi sübut edəcək rəsmi arayış və s.; 3) birisinin şəxsiyyətini müəyyənləşdirən rəsmi şəhadətnamə.

SƏNƏM *ə. صنم* 1) büt-pərəstlərin sitayiş etdikləri heykəl; büt; 2) *m.* gözəl; 3) *m.* sevgili.

SƏNƏMMƏNZƏR *ə. صنم منظر* gözəl üzlü; gözəl.

SƏNƏMPƏRƏST *ə. صنم və f. پرست* 1) bütə sitayiş edən; büt-pərəst; 2) arvadbaz.

SƏN'ƏT *ə. صنعت* 1) peşə, sənət; 2) incəsənət növü; 3) ustalıq, bacarıq.

SƏN'ƏTKAR *ə. صنعت və f. کار* b a x **sənətgər**.

SƏN'ƏTGƏR *ə. صنعت və f. گر* sənətlə məşğul olan adam; sənətçi.

SƏNƏVAT *ə. سنوات «sənə» c. illər.*

SƏNƏVİ *ə. سنوی* ildə bir dəfə olan, illik; ilə aid olan.

SƏNG *f. سنگ* daş. **Səngi-xarə** *خارە سنگ* qranit; **səngi-məhək(k)** *مەھەك سنگ* məhək daşı, sınaq daşı; **səngi-sitəm** *ستەم سنگ* daş kimi ağır dərd.

SƏNGDİL *f. سنک دل* daş ürəkli; zalım, rəhmsiz.

SƏNGƏK *f. سنگک* isti daş üzərində bişirilən yastı uzun çörək.

SƏNGƏR *f. سنگر* sığınacaq, sığınacaq; döyüşdə əsgərlərin sığınaraq atışması üçün qazılan çuxur.

SƏNGXARƏ *f. سنگ خارە* çaxmaqdaşı.

SƏNGİN *f. سنگین* 1) daş kimi bərk; qatı, sərt; 2) ağır; 3) b a x **səngindil**.

SƏNGİNDİL *f. سنگین دل* *m.* rəhmsiz, qəddar, daşürəkli.

SƏNGİSTAN *f. سنگستان* b a x **sənglax**.

SƏNGLAX *f. سنگلاخ* b a x **səngzar**.

SƏNGPARƏ *f. سنگ پاره* daş parçası.

SƏNGRİZƏ *f. سنگ ریزه* xırda daş, daş qırıntısı.

SƏNGSAR *f. سنگسار* daş atmaqla ölüm cəzası; daş atmaqla öldürmə; daşqalaq.

SƏNGZAR *f.* سنگزار daşlıq; daşlar.

SƏNİ *a.* سنی b a x **səniyyə**.

SƏNİ¹ *a.* صنيع ən gözəl, ən üstün, ən əla.

SƏNİ² *a.* صنيع 1) iş, əməl; 2) icad, ixtira; 3) süni düzəldilmiş.

SƏNİƏ *a.* صنيعه 1) iş, əməl; 2) hiylə.

SƏNİN *a.* سنين «*sənə*» *c.* illər.

SƏNİYYƏ *a.* سنیه yüksək, uca, ali.

SƏNUBƏR *a.* صنوبر 1) şam ağacı; 2) küknar ağacı; 3) *m.* gözəlin boyu, qaməti.

SƏNUBƏRQƏDD *a.* صنوبرقد sənubər kimi gözəl və hündürboylu.

SƏNUBƏRİ *a.* صنوبری sənubər kimi olan.

SƏPA(YƏ) *f.* سه پا || سه پايه üçayaq.

SƏPƏD *f.* سپد səbət.

SƏPİD *f.* سپيد ağ.

SƏPİDİ *f.* سپیدی ağılıq.

SƏR *f.* سر 1) baş, kəllə, təpə; 2) başçı, rəis; 3) son, axır, nəhayət; uc, kənar; 4) əvvəl, başlanğıc; 5) *m.* həyat, varlıq. **Səri-cida** سر جدا cidanın başı; **səri-rah** سر راه yolun üstü.

SƏRA¹ *f.* سرا b a x **səray**.

SƏRA² *f.* سرا oxuyan (*nəğmə haqqında*).

SƏRAB *f.* سراب «*suyun başı*» 1) susuz çöldə yer üstünə yığılan buxarın uzaqdan su kimi görünməsi, ilğim; 2) çayın və s. başlanğıcı; 3) *m.* boş xəyal, puç ümid.

SƏRAÇƏ *f.* سراچه 1) kiçik saray; 2) yurd, yurd-yuva, məskən.

SƏRADİQ *a.* سراق *əsl* *f.* pərdə, çadır.

SƏRAĞAZ *f.* سراغاز başdan, əvvəldən başlama.

SƏRAHƏNG *f.* سراهنگ musiqi dəstəsi başçısı.

SƏRAHƏT *a.* صراحت 1) aydınlıq, açıqlıq; 2) açıq izah etmə, açıq söyləmə.

SƏRAHƏTƏN *a.* صراحتاً açıq surətdə, çox aydın, açıqdan-açığa.

SƏRAİR *ə. سرائر «sərirə» c.* 1) ağıllar; qiymətli fikirlər; 2) *t.* yerin hamar səthi.

SƏRAMƏD *f. سرآمد «başə gələn»* hal-qəziyyə, hadisə, əhvalat.

SƏRAPA *f. سراپا* başdan-ayağa; tamamilə.

SƏRAPƏRDƏ *f. سرا پرده* 1) saray pərdəsi (*böyük otaqlarda, hərəmxana və qonaq otağı və s. arasında böyük pərdə*); 2) padşahlara məxsus otaq.

SƏRASƏR *f. سراسر b a x sərbəsər.*

SƏRASİMƏ *f. سراسیمه b a x sərsəm.*

SƏRAY *f. سرای* 1) ev; 2) saray, qəsr.

SƏRAYDAR *f. سرایدار* sarayda yemək işlərinə baxan xidmətçi.

SƏRAYƏ *f. سر və ə. آیه* Qur'an surələrinin başlanğıcı; sərlövhə.

SƏRAYƏNDƏ *f. سراینده* nəğmə oxuyan; xanəndə.

SƏRAZAD *f. سرازاد* özü istədiyi kimi; azad.

SƏRAZİR *f. سرازیر* 1) başısağı; 2) devrilmiş, alt-üst olmuş.

SƏBAZ *f. سرباز* əsgər.

SƏBAZXANƏ *f. سربازخانه* qışla, kazarma.

SƏRBƏDUŞ *f. سر بدوش «boynu çiyində» m.* qəmgin, fikirli.

SƏRBƏMÖHR *f. سر مهر və ə. مهر* başıbağlı, möhürlənmiş.

SƏRBƏND *f. سر بند* baş örtüyü, yaylıq, çarqat.

SƏRBƏSƏR *f. سربسر b a x sərtəsər.*

SƏRBƏST *f. سربست* 1) azad, qeydsiz; 2) *m.* sıxılmayan, çəkinməyən, utanmayan.

SƏRBƏSTƏ *f. سربسته* başıbağlı, örtülü, gizli.

SƏRBƏSTİ *f. سربستی* sərbəstlik.

SƏRBƏZANU *f. سر بزانو «baş dizində»* 1) ikiqat əyilmə, başını dizinə söykəmə; 2) *m.* qəmgin olma, fikrə getmə.

SƏRBƏZƏMİN *f. سر بزمین «baş yerdə»* 1) başısağı, üzüqoylu; 2) *m.* xəcalətli; 3) *m.* ümitsiz.

SƏRBÜLƏND *f. سربلند* başı uca, başıyuxarı.

SƏRBÜRƏHNƏ *f. سربرهنه* başaçıq.

SƏRCƏM' *f.* سر və ə. جمع birlikdə, tamamilə, bütünlüklə.

SƏRÇƏŞMƏ *f.* سرچشمه çeşmə başı, bulaq üstü.

SƏRD *f.* سرد 1) soyuq; 2) *m.* ürək sıxan, xoşa gəlməyən.

SƏRDAB(Ə) *f.* سردابه || سرداب 1) zirzəmi; 2) yeraltı su anbarı; 3) bir və ya bir neçə ölünün basdırıldığı iri qəbir.

SƏRDADƏ *f.* سرداده 1) baş vermiş, törəmiş; 2) başını verən, başından keçən; fədai.

SƏRDAR *f.* سردار 1) komandan; baş komandan; 2) canişin.

SƏRDARİ *f.* سرداری başçılıq, sərdarlıq.

SƏRDƏFTƏR *f.* سر دفتر 1) dəftərin başında, əvvəlində olan, yazılan; 2) giriş, müqəddimə; 3) baş ruhani.

SƏR'Ə *ə.* صرعه özündəngetmə, bayılma (*xəstəlik*).

SƏRƏFKƏNDƏ *f.* سرافکنده b a x **sərfikəndə**.

SƏRƏFRAZ *f.* سرافراز b a x **sərfəraz**.

SƏRƏNCAM *f.* سرانجام 1) aqibət, axır, nəhayət; 2) hökm, ixtiyar; 3) ömr, göstəriş, fərman.

SƏRƏNDAZ *f.* سرانداز «başa atılan» ləçək, yaylıq.

SƏRƏNGÜŞT *f.* سرانگشت barmağın ucu.

SƏRƏSKƏR *f.* سر və ə. عسكر qoşun başçısı, qoşun böyüyü, baş komandan.

SƏRƏSKƏRİ *f.* سر و ə. عسکری komandanlıq.

SƏRƏTAN *ə.* سرطان 1) xərçəng; 2) astronomiyada: Xərçəng bürcü.

SƏRF *ə.* صرف 1) xərcləmə, sərf etmə; 2) işə salma; 3) çevirmə, döndərmə. **Sərfi-nəzər** صرف نظر vaz keçmə, fikir verməmə.

SƏRFƏ *ə.* صرفه 1) bir işdə qabağa düşmə; 2) mənfəət, xeyir.

SƏRFƏRAZ *f.* سرفراز 1) başını dik tutan, utanmalı işi olmayan; 2) *m.* ali, yüksək.

SƏRFİKƏNDƏ *f.* سرفکنده 1) başını aşağı salmış; başıaşağı; xəcalətli; 2) itaət edən, tabe olan, baş əyən.

SƏRFİRU *f.* سرفرو 1) başıaşağı, sakit və dinc; 2) xəcalətdən başını aşağı salmış.

SƏRFİTNƏ *f.* سر وə ə. فتنه fitnənin əsas səbəbi, fitnə-fəsada səbəb olan.

SƏRFİYYAT¹ *ə.* صرفیات «sərf» *c.* 1) sərf olunan pul və şeylər; 2) *t.* mühasibat dəftərinin məsarif (xərc) hissəsi.

SƏRF(İYYAT)² *ə.* صرفیات || صرف dilçilikdə: morfologiya.

SƏRFİYYUN *ə.* صرفيون «sərfi» *c.* qrammatika mütəxəssisləri.

SƏRF-NƏHV *ə.* صرف نحو b a x sərfü nəhv.

SƏRFÜ NƏHV *ə.* صرف و نحو qrammatika.

SƏRGƏRDAN *f.* سرگردان «başı çiyində» avara, boş-boşuna, işsiz-gücsüz, sərsəri.

SƏRGƏRM *f.* سرگرم 1) başı qarışmış, məşğul; 2) *m.* qızgın, qız-mış, coşmuş.

SƏRGƏŞTƏ *f.* سرگشته 1) heyran, çaşqın, çaşmış; 2) sərsəm, dəli.

SƏRGİN *f.* سرگین təzək.

SƏRGƏRAN *f.* سرگران başı ağır; kefi, sərxoş.

SƏRGÜZƏŞT *f.* سرگزشت birisinin başına gələn əhvalat; mə-cərə, vəqiə.

SƏRH *ə.* صرح qəsr; imarət, bina.

SƏRHƏD(D) *f.* سر وə ə. حد mərz, hüdud.

SƏRHƏDDAR *f.* سر وə ə. حد və *f.* دار sərhəd keşikçisi.

SƏRHƏLQƏ *f.* سر وə ə. حلقه dəstəbaşı; başçı.

SƏRHƏNG *f.* سرهنگ 1) sərkərdə, qoşun başçısı; 2) alay koman-diri; polkovnik; 3) başçı, rəhbər.

SƏRXEYL *f.* سر وə ə. خیل süvari dəstəsinin başçısı.

SƏRXƏT(T) *f.* سر وə ə. خط 1) xətbəşi; 2) b a x sərməşq (*1-ci mənada*); 3) baş məqalə; 4) dəstəbaşı.

SƏRXOŞ *f.* سرخوش 1) məst, bərk kefli; 2) içki, işrət düşküni; 3) heyvanların döl vaxtı qızması.

SƏRİ' *ə.* سریع sürətli, tez, tələsik.

SƏR'İ *ə.* صرعى epilepsiya xəstəliyi olan; epileptik.

SƏRİƏN *ə.* سريعاً sürətlə, tələsik.

SƏRİH(Ə) *ə. صريح || صريح* 1) açıq, aydın, aşkar, açıqdan-açığa; 2) şübhəsiz, şəksiz-şübhəsiz.

SƏRİR¹ *ə. سرير* 1) çarpay; yataq, yatacaq; 2) taxt.

SƏRİR² *ə. صير* cırıltı.

SƏRİRARA *ə. صير* və *f. آرا* taxtı bəzəyən, hakimiyyət sürən.

SƏRİRƏ *ə. سريره* qiymətli fikir.

SƏRİRİ *ə. سريري* yatağa aid olan; klinik.

SƏRİRİYYAT *ə. سريريات «sariri» c. t.* klinika.

SƏRİÜSSEYR *ə. سريع السير* yeyin gedən, iti yürüşlü; çaparaq.

SƏRİÜZZƏVAL *ə. سريع الزوال* tez keçən; davamsız.

SƏRİYYƏ *ə. سرية* qulluqçu qız; cariyə.

SƏRKAR *f. سرکار* 1) başçı, rəhbər; cənab; 2) İranda: alay komandiri rütbəsinədək olan bütün zabitlərə müraciət zamanı işlədilir.

SƏRKEŞ *f. سرکش* 1) baş qaldıran; 2) *m.* itaətsiz, sözə qulaq asmayan.

SƏRKEŞANƏ *f. سرکشانه* itaətsizcəsinə, qulaq asmayaraq.

SƏRKEŞİ *f. سرکشی* itaətsizlik, qulaq asmama.

SƏRKƏRDƏ *f. سرکرده* 1) başçı, rəis; 2) qoşun başçısı.

SƏRKUB *f. سرکوب «başə döyülən»* 1) məhv, darmadağın; 2) məğlub etmə, darmadağın etmə.

SƏRKUY *f. سرکوی* küçənin başı.

SƏRQƏTAR *f. سر* və *ə. قطار* qatarbaşı, dəstəbaşı.

SƏRLƏŞGƏR *f. سرلشگر* qoşun başçısı, qoşun komandiri.

SƏRLÖVHƏ *f. سر* və *ə. لوحه* kitab, kağız və ya səhifənin əvvəlində yazılan ad; yazıda başlıq.

SƏRM(A) *f. سرما || سرم* 1) soyuq, soyuqluq; 2) qış.

SƏRMAYƏ *f. سرمایه* 1) ticarətə, iqtisadiyyata qoyulan və gəlir gətirən pul; 2) əsil səbəb; 3) mənbə; 4) məlumat, bilik.

SƏRMAYƏDAR *f. سرمایه دار* 1) sərmayəli, varlı, dövlətli; 2) kapitalist.

SƏRMƏD *ə. سرمد* daima, həmişə.

SƏRMƏDİ *ə. سرمدی* daimi, həmişəlik.

SƏRMƏDİYYƏT *ə.* سرمدیت daimilik, həmişəlik.

SƏRMƏNZİL *f.* سر və *ə.* منزل 1) səfərin sonu, mənzilbaşı; 2) mərhələ; 3) yer, mövqe; 4) düşərgə.

SƏRMƏST *f.* سرمست kefli, sərxoş.

SƏRMƏSTİ *ə.* سرمستی keflilik, sərxoşluq.

SƏRMƏŞQ *f.* سر və *ə.* مشق 1) səhifənin başında nümunə üçün yazılan məşq; 2) nümunə, nüsxə.

SƏRMU *f.* سرمو 1) tükün ucu; 2) *m.* tük qədər; cüzi; 3) *m.* heç, əsla.

SƏRMÜHƏRRİR *f.* سر və *ə.* محرر baş redaktor.

SƏRNAMƏ *f.* سرنامه 1) məktubun başı, əvvəli; 2) ünvan.

SƏRNƏVİŞT *f.* سرنوشت 1) alın yazısı; 2) müqəddərat, tale.

SƏRNİGUN *f.* سرنگون 1) başısağrı, alt-üst olmuş, çevrilmiş; 2) baş-ayaq, tərsinə; 3) *m.* tələsiz, bədbəxt, bəxti dönmək.

SƏRNİŞİN *f.* سرنشین 1) yuxarı başda əyləşən; 2) başçı, rəhbər, sədr; 3) nəqliyyatda gedən.

SƏRNİZƏ *f.* سرنیزه «nizə başı» süngü.

SƏRNÜMA *f.* سرنما baş verən.

SƏRPA *f.* سرپا başdan-ayağa, tamamilə.

SƏRPAYƏ *f.* سرپایه toyu, qonaqlığı və s. idarə edən adam.

SƏRPUŞ *f.* سرپوش 1) çəkilmiş xörəyin (əsasən plovun) isti qalması üçün üstünə qoyulan qab; 2) örtük, baş örtüyü.

SƏRRAC *ə.* سراج yəhər, palan və b. qoşqu ləvazimatı tikən usta.

SƏRRACXANƏ *ə.* سرراج və *f.* خانه qoşqu ləvazimatı tikilən emalatxana.

SƏRRAF *ə.* صراف 1) bir dövlətin pulunu başqa dövlətin puluna dəyişən adam; 2) pulu xırdalayan; kassir; 3) *m.* başa düşən, dərindən başa düşən. **Sərrafi-həqiqi** صراف حقیقی əsil sərraf, öz işinin ustası; **sərrafi-süxən** صراف سخن söz ustası, sözü tez başa düşən adam; **hazırcavab**; **sərrafi-vəfa** صراف وفا vəfalı.

SƏRRAFİYYƏ *ə.* صرافیه pul dəyişmək və ya xırdalamaq üçün alınan haqq.

SƏRRİŞTƏ *f.* سرشته 1) kələfin başı, ipin ucu; 2) əlaqə, rabitə; 3) ip, sap; 4) bilik, işdən başı çıxma // səriştə; 5) əsas, səbəb.

SƏRSAM *f.* سرسام 1) sayıqlama; 2) qızdırma; 3) beyin qışalarının iltihabı // meningit.

SƏRSƏBZ *f.* سرسبز 1) çox yaşıl; gömgöy; 2) *m.* gənc, cavan; 3) *m.* təzə, tərəvətli.

SƏRSƏF(F) *f.* سر və ə. صف dəstə başında duran; başçı.

SƏRSƏLAMƏTİ *f.* سر və ə. سلامتی başsağlığı.

SƏRSƏM *f.* سرسم 1) heyran, valeh; 2) sərsem, çaşmış; 3) hövlnək.

SƏRSƏR *f.* سرصر çox şiddətli, soyuq külək.

SƏRSƏRİ *ə.* سرسری 1) avara, dərbədər, veyil; 2) başdansıvdu, laqeydcəsinə.

SƏRSƏRİYANƏ *ə.* سرسری və *f.* انه sərşəri kimi.

SƏRSÜFRƏ *f.* سر və ə. سفرə süfrə başı; süfrədə.

SƏRŞAR *ə.* سرشار 1) dopdolu, ağzına qədər dolu; ağızbaağız; 2) *m.* kefli, məst.

SƏRTAC *f.* سرتاج 1) başa qoyulan tac; 2) *m.* əziz, istəkli, sevimli.

SƏRTAQƏDƏM *f.* سرتا və ə. قدم b a x sərtaqa.

SƏRTAPA *f.* سرتاپا başdan-ayağa, əvvəldən-axıra.

SƏRTASƏR *f.* سرتاسر b a x sərtaşər.

SƏRTƏRƏŞ *f.* سرتراش başqırxa, dəllək.

SƏRTƏSƏR *f.* سرتسر başdan-başa, tamamilə.

SƏRÜ KAR *f.* سروکار iş-güc, məşğuliyyət.

SƏRÜ SAMAN *f.* سروسمان nizam-intizam, qayda-qanun.

SƏRV *f.* سرو cənubda bitən həmişəyaşıl hündürboylu ağac.

Sərvi-azad سرو آزاد azad sərvi; **sərvi-xüram** سرو خرام nazlı sərvi;

sərvi-qədd سرو قد b a x sərviqəd(d); **sərvi-naz** سرو ناز b a x

sərvinaz; **sərvi-nihal** سرو نهال cavan sərvi; **sərvi-rə'na** سرو رعنا

gözəl sərvi; **sərvi-səhi** سرو صحی sərvi kimi sərrast, boy-buxunlu.

SƏRVAR *f.* سروار başını dik tutma.

SƏRVBALA *f.* سروبالا hündür boylu.

SƏRVƏR *f.* سرور başçı, rəis. **Sərvəri-din** سرور دین din başçısı; **sərvəri-kainat** سرور کائنات «*kainatın başçısı*» Məhəmməd peyğəmbərin adlarından biri.

SƏRVƏRA *f.* سرورا ey başçı! ay rəis!

SƏRVƏRİ *f.* سروری başçılıq.

SƏRVƏT *ə.* ثروت var-dövlət.

SƏRVƏTDAR *ə.* ثروت və *f.* دار sərvətli, dövlətli, varlı.

SƏRVİ *f.* سروی 1) sərvə aid olan, sərvdən olan; 2) atın alnındaki uzun ağ qaşqa.

SƏRVİSTAN *f.* سروستان çoxlu sərv ağacları olan yer; sərvlik.

SƏRVQAMƏT *f.* سرو və *ə.* قامت b a x **sərvqəd(d).**

SƏRVQƏD(D) *f.* سرو və *ə.* قد sərv boylu, boyu sərv ağacı kimi düz və hündür olan.

SƏRVNAZ *f.* سرو ناز sərv kimi nazlı, qəmzəli.

SƏRZƏBAN *f.* سرزبان «*dilin üstündə*» dilin ucunda.

SƏRZƏDƏ *f.* سرزده «*baş vuran*» görsənən, gözə görünən.

SƏRZƏMİN *f.* سرزمین «*yer başı*» ölkə, vilayət, ərəzi, yer.

SƏRZƏNİŞ *f.* سرزنیش danlaq, məzəmmət.

SƏŞƏNBƏ *f.* سه شنبه çərşənbə axşamı.

SƏTAR(Ə) *f.* سه تاره || سه تار tarın bir növü.

SƏTH *ə.* سطح bir şeyin üst tərəfi, üz tərəfi.

SƏTHƏN *ə.* سطحًا səthə görə, üz tərəfdən.

SƏTHİ *ə.* سطحی 1) səthə məxsus olan; 2) üzdən, dərinə getmə-yən, üzdən olan.

SƏTHİYYƏN *ə.* سطحياً 1) üz tərəfdən; üzdən; 2) səthi olaraq; üzdən.

SƏTL *ə.* سطل mis vedrə; satıl.

SƏTR¹ *ə.* ستر örtmə, gizləmə, qapama. **Sətri-övrət** ستر عورت bədənəin möhrəm yerlərinin örtülməsi.

SƏTR² *ə.* سطر yazı sırası; sətir.

SƏTRƏNC *f.* سترنج 1) b a x **şahmat**; 2) şahmat taxtası kimi xana və damalara bölünmüş.

SƏTRİ *ا. سطرى* sətirbəsətir, hərfi, hərfiyyən.

SƏTTAR *ا. ستار* 1) örtən; 2) b a x **səttarül'üyub**.

SƏTTARÜL'ÜYUB *ا. ستار العيوب* eyibləri örtən, eyibləri gizlədən.

SƏTVƏT *ا. سطوت* 1) hücum, həmlə; 2) qüdrət, iqtidar.

SƏVA *ا. سوا* b a x **siva**.

SƏVA' *ا. سواء* bərabərlik, eynilik.

SƏVAB *ا. صواب* 1) islam dininə görə pis deyil, yaxşı iş görmə; 2) doğru, yaxşı; 3) hamının xoşuna gələn iş, hərəkət.

SƏVABDİDƏ *ا. صواب* və *ا. ديد* düz sayılmış, doğru hesab edilmiş.

SƏVABİT *ا. ثوابت* «*sabit*» *c.* sabit olanlar.

SƏVAD¹ *ا. سواد* ölkə, vilayət. **Səvadi-ə'zəm** *ا. سواد اعظم* ən böyük ölkə, çox böyük vilayət.

SƏVAD² *ا. سواد* 1) qara; 2) yazıb-oxuma, yazı-pozu; 3) gümüş bəzək şeylərinin üzərində qara rəngli naxış; 4) uzaq və ya qaranlıq olduğu üçün aydın seçilməyən; qaraltı.

SƏVAHİL *ا. سواحل* «*sahil*» *c.* sahillər.

SƏVAİQ *ا. صواعق* «*saiqə*» *c.* ildırımlar, şimşəklər.

SƏVAQİB *ا. ثوابت* çox parlaq bir ulduz adı.

SƏVAME'¹ *ا. سوامع* «*samiə*» *c.* eşitmə duyğuları.

SƏVAME'² *ا. صوامع* «*sövmə*» *c.* sövmələr // sinaqoqlar.

SƏVANEH *ا. صوانح* «*sanihə*» *c.* 1) fikirlər, xəyallar; 2) əhvalatlar.

SƏVARİF *ا. صوارف* «*sarifə*» *c.* t. dəyişiklik, dəyişmə.

SƏVİ *ا. سوى* 1) düz, doğru; 2) bərabər, bir.

SƏVİYYƏ *ا. سويه* 1) hamısı bir qaydada olma; bərabərlik; 2) *m.* dərəcə.

SƏVİYYƏN *ا. سويا* 1) düzünə, düz; 2) bərabərcəsinə.

SƏ'Y *ا. سعى* 1) çalışma, cəhd; 2) yüyürmə, qaçma, iti getmə; 3) zəvvarların Məkkə yaxınlığındakı Səfa ilə Mərvə arasındakı yolu ziyarət məqsədi ilə yeyin getmələri.

SƏYAHƏT *ا. سياحت* uzaq, əsasən öyrənilməmiş ölkələrə getmə.

SƏYAHƏTNAMƏ *ə.* سياحت və *f.* نامه səyahət nəticəsində yazılan kitab.

SƏYYAD *ə.* صياد ovçu.

SƏYYAF *ə.* سيف 1) qılıncı, qılıncı silahlanmış; 2) qılınc qayıran usta; 3) cəllad.

SƏYYAĞ *ə.* صياغ zərgər.

SƏYYAH *ə.* سياح səyahətçi.

SƏYYAL *ə.* سيال 1) axan, axıcı; 2) maye.

SƏYYALƏ *ə.* سياله axan şey; maye.

SƏYYAR *ə.* سيار 1) seyr edən, gözən, hərəkət edən, dolaşan; 2) bir yerdən başqa yerə köçürülə bilən; daşınan; 3) b a x **səyyarə**.

SƏYYARƏ *ə.* سياره planet. **Səyyarei-sipəhr** سپهر 1) planet; 2) *m.* bəxt, tale.

SƏZA(VAR) *f.* سزا || سزاواری layiq, münasib, uyğun, yaraşan.

SƏZAVARİ *f.* سزاواری layiqlik, münasiblik.

SİFİR *ə.* صفر b a x **sifr**¹.

Sİ *f.* سی otuz.

SİB *f.* سيب alma (*meyvə*). **Sibi-zənəxdan** زينخدان 1) sevgi-linin yanağında batıq yer; 2) *m.* çənə.

SİBA' *ə.* سباع «*səb'i*» *c.* yırtıcılar, vəhşi heyvanlar.

SİBĞ(Ə) *ə.* صبغ || صبغه 1) boya, rəng; 2) səciyyə, xarakter; 3) fikir, rəy; 4) cərəyan; 5) din, məzhəb.

SİBQƏT *ə.* سبقت ötüb keçmə, qabaqlama.

SİBT *ə.* سبط 1) nəvə; 2) nəsil; nəsil budağı.

SİBTİ *ə.* سبطی 1) nəslə aid olan; nəsl; 2) nəsilcə.

SİBYAN *ə.* صبيان «*səbi*» *c.* oğlanlar, yeniyetmələr.

SİCCİL *ə.* سجل dəftərxana dəftəri; məhkəmə dəftəri.

SİCCİN *ə.* سجين 1) cəhənnəm; 2) dustaq, məhbüs.

SİCN *ə.* سجن məhbəs, həbsxana.

SİDDİQ *ə.* صدق lap doğru, lap düz.

SİDQ *ə. صدق* 1) doğruluq, gerçəklik; 2) səmimilik, saflıq, ürək təmizliyi.

SİDR(Ə) *ə. سدر || سدره* 1) Ərəbistan gilası; 2) həmin ağacın yarpaqlarından hazırlanan və yuyunarkən işlədilən maddə; ölünü yuyarkən işlədilən maddə.

SİDR(ƏT)ÜLMÜNTƏHA *ə. سدر المنتهى || سدرت المنتهى* göyün yeddinci qatında təsvir olunan bir yerin adı.

SİƏ *ə. سعه* genişlik.

SİFAL(Ə) *ə. سفال || سفاله* 1) saxsı; şirə, mina; 2) kirəmit.

SİFARİŞ *f. سفارش* 1) tapşırma, tapşırıq vermə; 2) tapşırılmış iş, şey və s.

SİFAT *ə. صفات* «*sifət*» *c.* 1) sifətlər; 2) keyfiyyətlər.

SİFƏT¹ *ə. صفت* 1) üz, çöhrə, bəniz; 2) keyfiyyət.

SİFƏT² *ə. صفت* əşyanın necəliyini bildirən nitq hissəsi.

SİFLƏ *ə. سفله* alçaq, tərbiyəsiz.

SİFR¹ *ə. صفر* 1) boş, içi boş şey; 2) sıfır.

SİFR² *ə. سفر* 1) yazılmış, yazılı, kitab; 2) kitabın cildi və ya fəslə;
3) Tövrati təşkil edən beş kitabdan hər biri.

SİFRÜLYƏD *ə. صفر اليد* əliboş.

SİFTAH *ə. سفتاح* siftə, alverin başlanğıcı.

SİGAL *f. سگال* fikir, düşüncə.

SİĞAR *ə. صغار* «*səğir*» *c.* 1) kiçik uşaqlar; balacalar; 2) yetimlər.

SİĞƏ *ə. صيغه* 1) qrammatikada: zamanca dəyişən felin formalarından hər biri; 2) şiələrdə: müvəqqəti evlənmə.

SİĞƏXAN *ə. صيغه* və *f. خوان* siğə oxuyan, siğə kəsən.

SİĞƏR *ə. صغر* kiçiklik.

SİHAM *ə. سهام* «*səhm*» *c.* oxlar.

SİHHƏT // SƏHHƏT *ə. صحت* 1) sağlamlıq, cansağlığı; 2) gerçəklik, doğruluq. **Səhhəti-vücut** *صحت وجود* canın-başın sağ olsun (*çimmiş adama söylənilən təbir*).

SƏHHƏTYAB *ə. صحت* və *f. ياب* sağalan, səhhət tapan.

- SƏH(H)İYYƏ** *ا. صحیه* 1) b a x **sihhiyyə**; 2) sağlamlıq.
- SİRF** *ا. صرف* b a x **sirf**.
- SİHHİ** *ا. صحی* 1) gigiyena; 2) təbabətə aid olan.
- SİHHİYYƏ** *ا. صحیه* səhiyyə və gigiyena xidməti.
- SİHHİYYUN** *ا. صحیون* «*sihhi*» *c. t.* gigiyenaçı.
- SİX** *ا. سیخ* şiş, kabab şişi.
- SİKKƏ¹** *ا. سکه* metal pul; metal pul üzərindəki damğa, naxış.
- SİKKƏ²** *ا. سکه* mövləvi papağı.
- SİKKƏKAN** *ا. سکه* və *f. کان* sikkənin qolibini hazırlayan usta.
- SİKKƏZƏN** *ا. سکه* və *f. زن* sikkə kəsən usta.
- SİQƏ** *ا. ثقه* xatircəmlik.
- SİQLƏT** *ا. ثقلت* 1) ağırlıq; 2) *m.* sıxıntı, iztirab.
- SİLAH** *ا. سلاح* yaraq.
- SİLAHDAR** *ا. سلاح* və *f. دار* 1) silahlı, yaraqlı; 2) keçmişdə: mənşəb sahiblərinin silahlarını daşıyan və saxlayan xidmətçi.
- SİLAHƏNDAZ** *ا. سلاح* və *f. انداز* tufənglə silahlanmış əsgər.
- SİLAHXANƏ** *ا. سلاح* və *f. خانه* silah qayıran və saxlanan yer.
- SİLƏ** *ا. صله* 1) qovuşma, əlaqə; 2) bağ, rabitə; 3) hədiyyə, mükafat. **Silei-rəhm** *ا. صله رحم* qan qohumluğu.
- SİLİ** *f. سيلي* şillə, sillə.
- SİLK** *ا. سلك* 1) məftil; 2) iplik, ip; təsbehin ipi; 3) sıra, cərgə, düzüm; 4) yol, məslək; 5) ictimai təbəqə.
- SİLL** *ا. سل* vərəm.
- SİLLİ** *ا. سلى* vərəmli.
- SİLM** *ا. سلم* barışıq, sülh, asayış.
- SİLSİLƏ** *ا. ساسله* 1) zəncir; 2) bir-biri ilə əlaqəli olub sıra təşkil edən hər bir şey; 3) atadan övlada qədər nəslin sıra ilə yazılan siyahısını göstərən yazı; şəcərə. **Silsilei-cibal** *ا. سلسله جبال* dağ silsiləsi, sıra dağlar.
- SİLSİLƏCÜNBAN** *ا. سلسله* və *f. جنبان* bir məclisi, dəstəni idarə edən, həmin məclisin, dəstənin ön bacarıqlısı.

SİLSİLƏNAMƏ *ə. سلسله və f. نامه* məşhur adamların, hökmdarların nəslən işləri yazılmış kitab.

SİLSİLƏVİ *ə. سلسلوی silsilə kimi, silsiləvari; zəncirvari.*

SİM *f. سيم* 1) gümüş; gümüş pul; 2) simli musiqi alətlərinin teli.

SİMA' ¹ *ə. سيما* üz, çöhrə, bəniz.

SİMA' ² *ə. سماع* 1) musiqi dinləmə; 2) sufi dərvişlərin neylə ifa etdikləri zikir.

SİMAB *f. سيماب* civə.

SİMAƏN *ə. سماعاً* eşitməklə, eşidərək.

SİMAXANƏ *ə. سماع və f. خانه* sufi dərvişlərinin təkyəsi.

SİMAK *ə. سماك* bir-birinə yaxın iki işıqlı ulduz; ümumiyyətlə işıqlı ulduz.

SİMAR *ə. ثمار «səmə» c. meyvələr, barlar; səmərələr.*

SİMAT ¹ *ə. سماء* 1) süfrə; 2) qonaqlıq, ziyafət, məclis; 3) yemək.

SİMAT ² *ə. سمات «səmə» c. əlamətlər, nişanlar.*

SİMBƏDƏN *f. سيم və ə. بدن* b a x **simbər.**

SİMBƏR *f. سيمبر* b a x **siməndam.**

SİMƏNDAM *f. سيم انزام* b a x **siminbədən.**

SİMƏNDUD *f. سيم اندود* gümüşlə işlənmiş, gümüşlə bəzədilmiş.

SİMƏNDUZ *f. سيم اندوز* gümüş suyu çökilmiş, gümüşə tutulmuş.

SİMHAQ *ə. سحاق* sümüyün üstündəki pərdə.

SİMGUN *f. سيمگون* b a x **simsar**¹.

SİMİN *f. سيمين* 1) gümüş, gümüşdən düzəldilmiş; 2) gümüş kimi ağ və parlaq.

SİMİNƏDƏN *f. سيمين və ə. بدن* b a x **siminbər.**

SİMİNƏR *f. سيمين بر* b a x **simintən.**

SİMİNSAQ *f. سيمين ساق* və ə. baldırı gümüş kimi ağ.

SİMİNTƏN *f. سيمين تن* b a x **simtən.**

SİMKEŞ *f. سيمکش* gümüş tel çəkən sənətkar.

SİMKEŞXANƏ *f. سيمکش خانه* gümüş tel çəkilən emalatxana.

SİMQƏDR *f. سيم و ə. قدر* gümüş kimi qiymətli; dəyərli.

- SİMSAR**¹ *f.* سیمسار gümüşü, gümüş kimi, gümüş rəngli.
- SİMSAR**² *ə.* سمسار dəllal, aralıqçı.
- SİMSARİYYƏ** *ə.* سمساریه dəllal haqqı.
- SİMTƏN** *f.* سیم تن bədəni gümüş kimi ağ; gözəl bədəni olan.
- SİMÜRĞ** *f.* سیمرغ qədim İran əsətirində: Əlbürzdə yaşayan böyük bir quş; Zümrüd quşu.
- SİMÜ ZƏR** *f.* سیم وزر qızıl-gümüş.
- SİN** *ə.* سین 1) ərəb, fars və əski Azərbaycan əlifbalarında س hərfinin adı; 2) «bismillah» ifadəsinin yazıda ixtisarı.
- SİNA** *ə.* سنا sinaməki (*bitki*).
- SİNAN** *ə.* سنان mizraq ucu, nizə ucu; süngü.
- SİNCAB** *f.* سنجاب ağacda yaşayan və qiymətli xəzi olan kiçik heyvan; həmin heyvanın dərisi.
- SİNCABİ** *ə.* سنجابی sincab rəngində olan.
- SİNDAN** *f.* سندان dəmirçi zindanı.
- SİNDİD** *ə.* صندید baş, qabaqcıl.
- SİNƏ** *f.* سینه döş, bağır, köks. **Sinei-məcruh** سینه مجروح yaralı sinə.
- SİNƏSUZAN** *f.* سینه سوزان ürəkyandırان.
- SİNƏBƏND** *f.* سینه بند sinə bağı (*qadınların sinələrinə taxdıqları bəzək*).
- SİNƏÇAK** *f.* سینه چاک 1) qəlbi yaralı, ürəyi yaralı; 2) *m.* matəm-zədə, yashı.
- SİNƏZƏN** *f.* سینه زن 1) məhərrəmlikdə sinə vuran; 2) həmin mərasimdə oxunan şeir.
- SİNƏZƏNAN** *f.* سینه زنان sinə vuraraq, sinə vura-vura.
- SİNƏZƏNXAN** *f.* سینه زن خوان sinəzən oxuyan.
- SİNF** *ə.* صنف b a x **sinif**.
- SİNX** *ə.* سنخ diş yuvası.
- SİNİ** *f.* صینی çay, xörək və s. paylamaq üçün yığılan müstəvi qab.

- SİNİF** *ə. صنف* 1) sıra, dərəcə; 2) təbəqə; 3) dərs otağı.
- SİNİN** *ə. سنين «sənə» c. illər.*
- SİNN** *ə. سن* 1) diş; 2) adamın yaşı.
- SİNNƏN** *ə. سنا* yaşca, yaşa görə.
- SİNNİ** *ə. سنى* 1) yüksək, uca, hündür; 2) yaşlı, qoca.
- SİNNÜ SAL** *ə. سن və f. سال* yaş, ömür.
- SİPAH** *f. سپاه* b a x **sipəh**.
- SİPAHİ** *f. سپاهی* 1) qoşuna mənsub, qoşun üçün olan; hərbi, əsgəri; 2) əsgər, döyüşçü.
- SİPAR** *f. سپار* təslim edən; verən.
- SİPARİŞ** *f. سپارش* sifariş, tapşırıq, tapşırma.
- SİPAS** *f. سپاس* şükür, həmd.
- SİPASGÜZAR** *f. سپاسگذار* təşəkkür edən; şükr edən.
- SİPƏNC** *f. سپنج* 1) qonaq evi; mehmanxana; 2) *m.* bu dünya.
- SİPƏND** *f. سپند* üzərlik toxumu.
- SİPƏH** *f. سپه* b a x **süpəh**.
- SİPƏHBUD** *f. سپه بود* qoşun başçısı, baş komandan.
- SİPƏHDAR** *f. سپهدار* qoşun böyüyü, baş komandan.
- SİPƏHDARİ** *f. سپهداری* baş komandanlıq.
- SİPƏHR** *f. سپهر* 1) göy, asiman; 2) *m.* tale.
- SİPƏHSALAR** *f. سپهسالار* b a x **süpəhsalar**.
- SİPƏHSALARİ** *f. سپهسالارد* qoşun başçılığı; sərkərdəlik.
- SİPƏHŞİKƏN** *f. سپه شکن* b a x **süpəhşikən**.
- SİPƏR** *f. سپر* 1) qalxan; 2) dalında gizlənən, arxasında daldalanılan hər bir şey; 3) Günəş və yağışdan qorunmaq üçün pərdə və s.; 4) döyüşdə arxasında gizlənmək üçün sədd; daldalanacaq.
- SİR** *f. سير* tox, doymuş.
- SİRAB** *f. سیراب* 1) sudan doymuş, su içib doymuş; 2) sulu, tərəvətli; 3) *m.* dolğun.
- SİRAC** *ə. سراج əsli f. çıraq, işıq, məşəl.*
- SİRAT** *ə. صراط* 1) yol; 2) cəhənnəmin üstündə qurulmuş qıl körpü.

SİRATÜLMÜSTƏQİM *ə.* صراط المستقيم düz yol, haqq yolu.

SİRAYƏT *ə.* سرایت keçmə, nüfuz etmə.

SİRDAR *ə.* سر və *f.* دار sirri olan; sirli.

SİRƏT *ə.* سيرت 1) birisinin mənəvi əhvalı, əxlaqı, təbiəti; 2) tər-cüme-yi-hal; 3) sərgüzəşt.

SİRF *ə.* صرف 1) sırf, xalis, saf; 2) büsbütün, tamamilə.

SİRİŞK *f.* سرشك 1) göz yaşı; 2) damla, damcı. **Sirişki-laləgun** سرشك لاله گون lalə rəngli göz yaşı, qanlı göz yaşı; **sirişki-didə** سرشك ديدە göz yaşı.

SİRİŞKBAR *f.* سرشكبار b a x **sirişkriz.**

SİRİŞKRİZ *f.* سرشكزير göz yaşı tökən; ağlayan.

SİRİŞT *f.* سرشت təbiət, xilqət, yaradılış.

SİRİŞTƏ *f.* سرشته yoğurulmuş.

SİRQƏT *ə.* سرقت oğurluq.

SİRR *ə.* سر 1) gizli iş və ya şey; 2) açılması, aydınlaşması çətin olan hadisə, iş.

SİRRƏN *ə.* سراً sirr olaraq; gizli.

SİRRİ *ə.* سرى sirrə aid olan, sirr olan.

SİRRÜLLAH *ə.* سرالله Allahın sirri, tanrının sirri.

SİT *ə.* صيت 1) şöhrət, ad-san; 2) şayiə.

SİTAD *f.* ستاد alma, tutma, ələ keçirmə, əldə etmə; alğı.

SİTAN *f.* ستان alan.

SİTARƏ *f.* ستاره ulduz. **Sitarei-dümdar** ستاره دمدار quyuqlu ulduz.

SİTAYİŞ *f.* ستايش 1) tərif, mədh; 2) ehtiram, hörmət, sayğı; 3) səcdə, pərəstiş.

SİTƏM *f.* ستم 1) zülm, haqsızlıq; 2) cəfa, cövr.

SİTƏMDİDƏ *f.* ستمديده zülm görmüş, haqsızlıq edilmiş.

SİTƏMGƏR *f.* ستمگر b a x **sitəmkar.**

SİTƏMKAR *f.* ستمكار zalım, zülmkar, zülm edən.

SİTƏMKEŞ *f.* ستمکش cəfa çəkən; məzlum, yazıq.

SİTƏMPIŞƏ *f.* ستم پيشه zalım, zülmkar.

SİTƏMRƏSİDƏ *f.* ستم رسیده zülm edilmiş, məzlum.

SİTİZ(Ə) *f.* ستيزه || ستيز 1) dava, qovğa, qalmaqal; vuruş, döyüş;

2) *m.* qabalıq, kobudluq.

SİTİZƏCU *f.* ستيزه جو b a x **sitizəkar.**

SİTİZƏKAR *f.* ستيزه کار davakar, vuruşmağa bəhanə axtaran.

SİTR *ə.* ستر örtük, pərdə. **Sitri-ədəb** ستر ادب ədəb pərdəsi.

SİTT¹ *ə.* ست 1) xanım; 2) nənə; 3) ev sahibəsi.

SİTT²(Ə) *ə.* ست || سته altı (*rəqəm*).

SİTTİ *ə.* ستي xanıma məxsus olan, xanıma aid olan.

SİTTİN *ə.* ستين b a x **sittun.**

SİTTUN *ə.* ستون altmış // altmışıncı.

SİVA *ə.* سوا başqa, qeyri, savayı.

SİVAR *ə.* سوار bilərzik, qolbaq.

SİYADƏT *ə.* سيادت 1) ağalıq, böyüklük; 2) seyidlik.

SİYAĞƏT *ə.* صياغت zərgərlik.

SİYAH *f.* سياه b a x **siyəh.**

SİYAHBƏXT *f.* سياه بخت b a x **siyəhbəxt.**

SİYAHDİL *f.* سياه دل b a x **siyəhdil.**

SİYAHƏ *f.* سياهه b a x **siyahi²** (3-cü və 4-cü mənələrdə).

SİYAHXANƏ *f.* سياه خانه b a x **siyəhxañə.**

SİYAHİ¹ *f.* سياهی zənci, qaradərili.

SİYAHİ² *f.* سياهی 1) qaralıq, qaraltı; 2) *m.* savad, yazı-pozu; 3) si-yahı; 4) mürəkkəb (*yazı mürəkkəbi*).

SİYAHKAR *f.* سياهكار b a x **siyəhkar.**

SİYAHRUZGAR *f.* سياه روزگار b a x **siyəhruzgar.**

SİYAQ *ə.* سياق 1) üslub, tərz; 2) sövq etmə; həvəsləndirmə.

SİYAQƏT *ə.* سيافت əsasən dəftərxanalarda işlədilən xətt növü.

SİYAM *ə.* صيام b a x **sövm.**

SİYANƏT *ə.* صيانت mühafizə etmə, himayə etmə.

SIYASƏT *ə.* سیاست 1) ölkənin idarəsi və beynəlxalq münasibətlər sahəsində dövlətin fəaliyyəti; 2) bir dövlət, partiya, idarə və ya şəxsin işində tutduğu istiqamət; 3) *m.* hiylə, kələk; 4) *m.* cəza, cəzalandırma.

SIYASƏTƏN *ə.* سیاست siyasət yolu ilə, siyasətə əsasən, siyasətlə.

SIYASƏTGAH *ə.* سیاست və *f.* گاه dövlətin siyasi idarəsi.

SIYASƏTŞÜNAS *ə.* سیاست və *f.* شناس siyasət adamı, siyasəti yaxşı bilən.

SIYASI *ə.* سیاسی siyasətə aid olan, siyasət mahiyyətində olan.

SIYASIYYAT *ə.* سیاسیات «*siyasi*» *c.* diplomatik işlər.

SIYASIYYUN *ə.* سیاسیون «*siyasi*» *c.* *t.* diplomat.

SIYƏH *f.* سیه qara.

SIYƏHBƏXT *f.* سیه بخت bəxti qara; bədbəxt.

SIYƏHDİL *f.* سیه دل qəlbiqara.

SIYƏHFAM *f.* سیه فام qara rəngli; qara.

SIYƏHGUN *f.* سیه گون qarayanız.

SIYƏHXANƏ *f.* سیه خانه 1) qara çadır; 2) qaranlıq yer.

SIYƏHKAR *f.* سیه کار 1) günahkar, təqsirkar; 2) fırıldaqçı;
3) şübhəli, şübhə doğuran.

SIYƏHPUŞ *f.* سیه پوش qara geyən, qara geyimli; matəmli.

SIYƏHRƏNG *f.* سیه رنګ qara rəngli.

SIYƏHRU *f.* سیه رو üzüqara, qaraüzü.

SIYƏHRUZ *f.* سیه روز qaragün, günüqara.

SIYƏHRUZGAR *f.* سیه روزگار qaragün, bədbəxt.

SIYƏHTAR *f.* سیه تار qaratel, qaratelli.

SIYƏHZA *f.* سیه زا çox qara, zil qara.

SIYƏHZÜLF *f.* سیه زلف qarasaçlı, qarazülflü.

SIYƏR *ə.* سير 1) tərcümeyi-hallar; 2) başına gələnlər, sərgüzəşt-
lər, əhvalatlar.

SIYYAN *ə.* سیان bərabər, müsavi.

SIYYANƏN *ə.* سیانə bərabər olaraq, bərabərcəsinə.

SİYYƏMA *ə.* سيمَا xüsusilə, ələlxüsus.

SÖFFƏ *ə.* صفه 1) karniz, zeh; 2) pərdə, örtü.

SÖHBƏT *ə.* صحبت 1) dostluq, həmdəmlilik; 2) Peyğəmbərin söhbətlərini eşitmək və onu görmək səadəti; 3) söhbət etmə; müsahibə.

SÖVB¹ *ə.* ثوب paltar, geyim.

SÖVB² *ə.* صوب tərəf, yan, cəhət.

SÖVDA¹ *f.* سودا 1) alver, alış-veriş; sövdələşmə.

SÖVDA² *f.* سودا *asli a.* 1) eşq, məhəbbət; 2) həvəs, arzu, istək.

SÖVDA' *ə.* سوداء qara.

SÖVDAGƏR *f.* سوداگر 1) parça satan tacir; tacir, alverçi.

SÖVDA(Y)İ *ə.* سودایی || سودائی 1) sövdalı, sevdalı; 2) aşiq, vurğun.

SÖVDAZƏDƏ *ə.* سودا və *f.* زده 1) aşiq, vurğun, eşq dəlisi; 2) ağılı itirmiş; dəli, məcnun.

SÖVGƏND *f.* سوگند and içmə, and.

SÖVQ *ə.* سوق 1) qabağına qatıb sürmə; 2) səbəb olma, təhrik etmə; 3) göndərmə, aparma. **Sövqi-təbii** سوق طبیعی 1) instinkt; 2) qeyri-iradi.

SÖVQİ *ə.* سوقی səbəb olan, təhrik edən.

SÖVLƏT *ə.* صولت çox iti.

SÖVM *ə.* صوم oruc tutma; oruc.

SÖVMƏAT *ə.* صومعات «sövməə» *c.* yəhudi ibadətgahları, sovməələr, sinaqoqlar.

SÖVMƏƏ *ə.* صومعه 1) yəhudi ibadətgahı, sinaqoq; ibadət yeri, ibadət guşəsi; 2) hücrə; 3) monastır.

SÖVMƏƏNİŞİN *ə.* صومعه və *f.* نشین sovməədə duran, bir guşədə yalnız oturub ibadətlə məşğul olan.

SÖVMÜ SƏLAT *ə.* صوم و صلات oruc və namaz, oruc-namaz.

SÖVR *ə.* ثور 1) öküz, buğa; 2) astronomiyada: buğa bürcü.

SÖVT¹ *ə.* صوت səs, səda.

SÖVT² *ə.* سوط qırmanc, qamçı, taziyanə.

SÖVTİ *ə.* صوتی səsə aid olan, səslə olan.

SÖVTİYYAT *ə.* صوتيات fonetika.

SU *f.* سو b a x **suy**.

SU' *ə.* سوء 1) nasaz, pis; 2) yamanlıq, pislik. **Sui-qəsd** سوء قصد birinin canına qəsd etmə; öldürmə; **sui-iste'mal** سوء استعمال bir şeyi işlətməmə, öz hüquq və vəzifələrindən başqalarının zərərinə qanunsuz istifadə etmə; **sui-niyyət** سوء نیت pis niyyət, pis fikir; **sui-təfsir** سوء تفسیر pis mənə vermə; **sui-tə'sir** سوء تأثير pis təsir; **sui-zənn** سوء ظن pis xəyal; bədgümanlıq.

SUAL *ə.* سؤال 1) sorğu, soruşma; 2) dilənmə, dilənçilik, yolçuluq.

SUBƏSU *f.* سوبسو o tərəf-bu tərəf, o yan-bu yan.

SUD *f.* سود qazanc, fayda, mənfəət.

SUDANİ *ə.* سودانى Sudana aid olan; sudanlı.

SUDMƏND *f.* سود مند qazanlı, mənfəətli; istifadəyə yarayan.

SUF *ə.* صوف yun, yun parça.

SUFİ *ə.* صوفى 1) təsəvvüf tərəfdarı; 2) təsəvvüfə aid olan; 3) zahid.

SUFİRƏNG *ə.* صوفى və *f.* رنگ sufi xasiyyətli, sufi kimi.

SUFİYA *ə.* صوفيا ey sufi! ay sufi!

SUĞRA *ə.* صغرى || صغرا b a x **sügra**.

SUHAN *ə.* سوهان yeyə. **Suhani-ruh** سوهان روح xoşa gəlmə-yən, bezdirən (*adam haqqında*).

SUXTƏ *f.* سوخته 1) yanıq, yanıq; 2) *m.* dərddə düşər olmuş, əzab çəkmiş.

SUK *f.* سوك yas, matəm, müsibət.

SUKVAR *f.* سوکوار yaşlı, matəmli, müsibətli.

SUQ *ə.* سوق 1) bazar, çarşı; 2) yarmarka.

SULTAN *ə.* سلطان hökmdar, hakim, padşah.

SULTANİ *ə.* سلطانی sultanlıq, hökmdarlıq.

SULTANPƏSƏND *ə.* سلطان və *f.* پسند padşahpərəst, şahpərəst.

SUSƏN *f.* سوسن iri ağ və ya bənövşəyi gül açan bitki, süsən; həmin bitkinin gülü.

SUSƏNBƏR *f.* سوسنبر süsən kimi ağ bədənli.

SUR¹ *ə.* صور böyük buynuzdan qayrılmış şeypur. **Suri-İsrafil** سور اسرافیل qiyamət günü mələk İsrafilin çalacağı şeypur; İsrafilin şeypuru.

SUR² *ə.* سور şəhər divarı, qala divarı.

SUR³ *ə.* سور toy, toy bürsə; qonaqlıq.

SURAX *f.* سوراخ deşik, dəlik.

SURƏ *ə.* سورə Qur'anın bölündüyü 114 fəslin hər biri.

SURƏFZA *ə.* صور və *f.* افزا səs artıran.

SURƏT *ə.* صورت 1) zahiri görünüş; şəkil; 2) üz, sifət, bəniz; 3) gözəl üz; 4) zahiri cəhət; 5) tərz, gedış; 6) hal; 7) rəsm, şəkil; 8) nüsxə. **Surəti-əhval** صور احوال **b a x surəti-hal; surəti-hal** صورت حال 1) vəziyyət, olum; 2) tərcümeyi-hal.

SURƏTARA *ə.* صورت və *f.* ارا üzünü bəzəyən.

SURƏTBAZ *ə.* صورت və *f.* باز **b a x surətpərəst.**

SURƏTƏN *ə.* صورتاً zahiri görünüşcə.

SURƏTXANƏ *ə.* صورت və *f.* خانه «*surət evi*» şəkillər toplanmış yer; muzey.

SURƏTNÜMA *ə.* صورت və *f.* نما surət tapan, əmələ gələn, vücudə gələn.

SURƏTPƏRƏST *ə.* صورت və *f.* پرست yalnız üz gözəlliyinə aldanan, xarici görkəmə çox fikir verən.

SURƏTPƏZİR *ə.* صورت və *f.* پذیر **b a x surətyab.**

SURƏTYAB *ə.* صورت və *f.* ياب hasil olan, əmələ gələn.

SURİ¹ *f.* سوری 1) qırmızı; 2) şadlıq, sevinc; 3) qırmızı rəngli qızılgül.

SURİ² *ə.* صوری 1) zahiri; 2) formal.

SURGAH *ə.* صور və *f.* گاه şadlıq yeri.

SURNA *f.* سрна *əsl* *a.* zurna.

SURNAZƏN *f.* سرنازن zurnaçı, zurnaçıalan.

SUY *f.* سوی tərəf, yan.

SUZ *f.* سوز 1) yanma, alışma; 2) yandırıcı, yandıran; 3) göynəmə, acıma; 4) qüssə, kədər. **Suzi-atəş** سوز آتش od yangısı, atəşdən yan-

ma; **suzi-dərun** سوز درون b a x **suzi-dil; suzi-dil** دل سوز 1) ürə-yə od salan, ürəyi yandıran; 2) *m.* hərarət, istilik; **suzi-ələm** سوز الم qəm-qüssə yağısı, kədərdən göynəmə.

SUZAN *f.* سوزان b a x **süzan.**

SUZƏN *f.* سوزن iynə.

SUZƏNDƏ *f.* سوزنده yandırıcı.

SUZİŞ *f.* سوزش ürək yağısı.

SUZNAK *f.* سوزناک 1) yandıran, yandırıcı; 2) təsirli, təsir edən; 3) qəmləndirici, kədərləndirici; 4) Azərbaycan klassik muğamlarından biri.

SUZÜ GÜDAZ *f.* سوز و گداز yanıb-yaxılma, yanıb-qovrulma.

SÜAL *a.* سعال öskürək.

SÜB' *a.* سبع yeddidə bir.

SÜBAİ *a.* سباعی yeddilik.

SÜ'BAN *a.* ثعبان böyük ilan cinsi // gürzə.

SÜBAT *a.* سبات xəstənin huşunu itirməsi.

SÜBH *a.* صبح səhər; səhər çağı. **Sübhi-əzəl** ازل kainatın yarandığı ilk səhər; **sübhi-sadiq** صبح صادق dan yeri sökülən vaxt.

SÜBHAN *a.* سبحان 1) tərif, alqış, mədh; 2) eşq olsun!

SÜBHANALLAH *a.* سبحان الله 1) Allaha eşq olsun! 2) təəccüb və heyrət məqamında işlədilir.

SÜBHANƏHÜ *a.* سبحانه Ona (Allaha) eşq olsun!

SÜBHANƏKƏ *a.* سبحانك İlahi, Sənə eşq olsun!

SÜBHANƏ *a.* صبحانه səhər yeməyi.

SÜBHANİ¹ *a.* سبحانی ilahi.

SÜBHANİ² *a.* صبحانی səhər olan, sübhə aid olan.

SÜBHDƏM *a.* صبح və *f.* دم b a x **sübhgah.**

SÜBHƏ *a.* سبحة təsbehin hər bir dənəsi.

SÜBHƏŞÜMAR *a.* سبحة və *f.* شمار təsbeh çevirən.

SÜBHXİZ *a.* صبح və *f.* خیز səhər tezdən yuxudan duran.

SÜBHGAH ə. صبح və f. گاه sübh çağ, səhər zamanı.

SÜBHÜŞAM ə. صبح və f. شام səhər-axşam.

SÜBÜL ə. سبل «səbil» c. yollar.

SÜCUD ə. سجود namaz qılarkən, Qur'an oxuyarkən və ya ibadət zamanı səcdə etmə.

SÜCUN ə. سجون «sion» c. məhbəslər, həbsxanalar.

SÜDA' ə. صداع baş ağrısı (*xəstəlik*).

SÜDASI ə. سداسی altılıq.

SÜDDƏ ə. سده 1) astana, kandar; 2) şiş, donqarlıq.

SÜDS ə. سدس altıda bir.

SÜDUR¹ ə. صدور 1) zahir olma, hasil olma, baş vermə; 2) verilmə (*əmr, fərman və s.*).

SÜDUR² ə. صدور «sədr» c. sədrilər.

SÜƏDA' ə. سعاد «səid» c. xoşbəxtlər.

SÜFƏHA' ə. سفها «səfi» c. səfəhlər, axmaqlar.

SÜFƏRA' ə. سفرا «səfir» c. səfirlər.

SÜFFƏ ə. صفة 1) küçə qapısının hər iki tərəfində oturmaq üçün səki; 2) karniz.

SÜFLA ə. سفلى || سفلى 1) alçaq, etibarsız; 2) aşağıda olan, aşağıdakı; 3) pərişan.

SÜFLANİ ə. سفلانى həqarətli.

SÜFLİYYAT ə. سفليات «süfla» c. alçaq, pis şeylər.

SÜFLİYYƏT ə. سفليت 1) aşağıda olma; 2) alçaqlıq; 3) *m.* pəjmürdə, pərişan.

SÜFRƏT ə. صفرت sarılıq, solğunluq.

SÜFT(Ə) f. سفته || سفتdeşilmiş, dəlinmiş.

SÜFUF ə. صفوف «səf(f)» c. səflər, sıralar, cərgələr.

SÜFÜN ə. سفن «səfinə» c. gəmilər.

SÜĞRA ə. صغرى || صغرا 1) ən kiçik, ən balaca; 2) (ən) kiçik qız // (ən) kiçik bacı.

SÜHA *ə.* سها Kiçik ayı bürcündən olan ulduz.

SÜHEYL *ə.* سهيل göyün cənub tərəfində çox parlaq bir ulduz.

SÜHƏN *ə.* سحن 1) xarici görünüşlər; 2) sifətin ifadələri.

SÜHULƏT *ə.* سهولت 1) asanlıq; 2) yavaşlıq, üsulluluq; 3) əlverişlilik.

SÜHÜF *ə.* صحف «səhifə» *c. t.* qəzet, jurnal; mətbuat.

SÜXƏN *f.* سخن söz, nitq.

SÜXƏNARA *f.* سخن آرا 1) söz bəzəyən; 2) b a x **süxənpərdaz**.

SÜXƏNÇİN *f.* سخن چین sözgəzdiren, aravuran, dedi-qoduçu.

SÜXƏNDAN *f.* سخندان 1) öz danışığına fikir verən, danışığını bilən; 2) b a x **süxənvər**.

SÜXƏNGU *f.* سخن گو danışan, söz deyən.

SÜXƏNPƏRDAZ *f.* سخن پرداز düzgün danışan, düz söz söyləyən.

SÜXƏNSAZ *f.* سخن ساز 1) yalançı, sözgəzdiren; 2) sözbaz, uydurmaçı, qeybətəzdiren.

SÜXƏNSƏNC *f.* سخن سنج yerli-yerində danışan, danışığını bilən.

SÜXƏNVƏR *f.* سخنور söz ustası, gözəl danışan.

SÜXUNƏT *ə.* سخونت istilik, hərarət.

SÜXUR *ə.* صخور «səxr» *c. t.* yer altında sabit tərkibli mineral.

SÜKƏRA' *ə.* سكراء «səkrān» *c.* sərxoşlar, məstlər.

SÜKKAN *ə.* سكان «sakin» *c.* 1) sakinlər, yaşayanlar; *t.* əhali, sakin; 2) *t.* sükan.

SÜKKƏR *ə.* سكر şəkər.

SÜKNA *ə.* سكنى 1) yaşayış, sakinlik; 2) sakin olunan yer; məkan, mənzil, məskən, ev.

SÜKUN *ə.* سكون 1) durma, dayanma, qımıldanmama; 2) rahatlıq, asayış, sakitlik; 3) durğunluq; 4) arası kəsilməmə, ara verməmə; 5) ərəb yazısında: samitin üzərinə qoyulan və ondan sonra sait gəl-mədiyini göstərən işarə.

SÜKUNƏT *ə.* سكونت 1) sakitlik, hərəkətsizlik, durğunluq; 2) rahatlıq, əmin-amanlıq; 3) azalma, ara vermə.

SÜKUT *ə.* سكوت sakitlik, susma, dinməmə, sakit olma.

SÜKUTİ *ə.* سكوتی çox danışmağı xoşlamayan; azdanışan.

SÜQUF *ə.* سقوف «səqf» *c.* səqflər.

SÜQUT *ə.* سقوط 1) düşmə, yıxılma, enmə; 2) yerindən oynama, aşağı sürüşmə; 3) öz mövqeyini itirmə; 4) uşağın ana bətnindən yarımcıq və ya ölü düşməsi; 5) yarpaqların tökülməsi.

SÜLALƏ *ə.* سلاله 1) soy, nəsil, övlad; 2) xanədan, nəsil.

SÜLASA' *ə.* ثلاثا b a x **yövmüssülasa'**.

SÜLASİ *ə.* ثلاثی üçlü, üç şeydən düzəldilmiş.

SÜLB¹ *ə.* صلب sülalə, nəsil.

SÜLB² *ə.* صلب 1) bərk, sərt, qatı; 2) *m.* heç bir şeydən mütəəssir olmayan; hissiyatsız.

SÜLBİ *ə.* صلبی müəyyən nəsildən olan.

SÜLBİYYƏT *ə.* صليبت 1) bərklik, sərtlik, qatılıq; 2) *m.* mütəəssir olmama, hissizlik.

SÜLEYMANİ *ə.* سلیمانی zəhər maddəsi.

SÜLƏHA' *ə.* صلاha «saleh» *c.* 1) yaxşılar, yararlılar; 2) ixtiyarı olanlar, səlahiyyətli.

SÜLH *ə.* صلح barış, sakitlik.

SÜLHABAD *ə.* صلح və *f.* آباد əmin-amanlıq olan yer.

SÜLHAMİZ *ə.* صلح və *f.* آمیز sülh tərəfdarı.

SÜLHƏN *ə.* صلحاً sülh yolu ilə, barışıqla.

SÜLHİ *ə.* صلحي sülhə aid olan, sülhlə nəticələnən.

SÜLHNAME *ə.* صلح və *f.* نامه sülh müqaviləsi.

SÜLHPƏRVƏR *ə.* صلح və *f.* پرور sülh tərəfdarı; sülhsevər.

SÜLLƏM *ə.* سلم nərdivan, pilləkən.

SÜLS *ə.* ثلث üçdə bir.

SÜLUK *ə.* سلوك 1) rəftar, hərəkət; 2) sufiliyə mənsub olma, riyazətlə məşğul olma; 3) bir təşkilata və s. daxil olma.

SÜM *f.* سم at və b. heyvanların dırnağı.

SÜMM *ə.* صم karlar, eşitməyənlər.

SÜMMAQ *ə.* سماق *sumaq.*

SÜMMAQİ *ə.* سماقی *sumağı (rəng).*

SÜMM(Ə) *ə.* ثم *sonra, bundan sonra.*

SÜMN *ə.* ثمن *səkkizdə bir.*

SÜMPARƏ *f.* سمپاره *dırnaq və b. bərk şeyləri paradaqlamaq üçün material.*

SÜMRƏ *ə.* سمره *qaraşnıq, qarayanızlıq, əsmərlək.*

SÜMTƏRAŞ *f.* سمتراش *nallayarkən at və b. heyvanların dırnağını kəsib düzəltmək üçün nalbənd aləti.*

SÜMUM *ə.* سموم «*səmm*» *c.* zəhərlər.

SÜMÜV(V) *ə.* سمو *yüksəklik, alilik.*

SÜN' *ə.* صنع 1) iş, əməl; 2) əsər, yaradılış; 3) icad etmə, düzəltmə.
Sün'i-yəzdan صنع يزدان *Allahın yaratdığı; sun'i-vücut* صنع وجود *vücuda gətirmə.*

SÜNAİ *ə.* ثنائی *ikili, ikilik, qoşalıq, cütlük.*

SÜNBÜK *ə.* سنبل 1) dırnaq (*heyvan haqqında*); 2) qayıq; 3) dəşik-açan.

SÜNBÜL¹ *f.* سنبل *bir çiçək adı (gözəllərin saçını ona bənzədilir).*
Sünbülü-zülf سنبل زلف *zülfin sünbülü, sünbül kimi saç.*

SÜNBÜL²(Ə) *ə.* سنبل || سنبله 1) başaq; 2) astronomiyada: Sünbülə bürcü.

SÜNBÜLİ *f.* سنبللی *sünbülün xoşladığı buludlu və tutqun hava.*

SÜNBÜLZAR¹ *f.* سنبلزار *sünbüllük, sünbül çiçəyi bol olan sahə.*

SÜNBÜLZAR² *ə.* سنبل *və f.* زار *arpa və ya buğda əkilmiş yer; zəmi.*

SÜNDUQ *ə.* صندوق 1) sandıq; 2) qutu; 3) dolab; 4) kassa.

SÜNDÜS *f.* سندس *ipək parça növü.*

SÜNƏN *ə.* سنن «*sünnə(t)*» *c.* sünnələr.

SÜN'İ *ə.* صنعی 1) saxta, uydurma, qeyri-təbii; 2) əsli olmayan; qoyma, qeyri-təbii.

SÜN'İGAH *ə.* صنعی *və f.* گاه *dünya.*

SÜNNƏ(T)¹ *ə.* سنه || سنت 1) peyğəmbərin müsəlmanlar üçün nümunə ola biləcək söz və hərəkət(lər)i; 2) qayda, qayda-qanun.

SÜNNƏT² *ə.* سنت oğlan uşağını sünnət etmə.

SÜNNİ *ə.* سنی islam məzhəblərindən birinin adı.

SÜNUF *ə.* صنوف «*snf*» *c.* siniflər.

SÜNUH *ə.* سنوح xatirə gəlmə, xəyaldan keçmə; xəyala (xatirə) gələn şey.

SÜNUX *ə.* سنوخ xatircəm.

SÜPƏH *f.* سپه qoşun; ordu.

SÜPƏHSALAR *f.* سپهسالار qoşun başçısı, baş komandan; sərkərdə.

SÜPƏHŞİKƏN *f.* سپه شکن qoşun sındıran; qalib, müzəffər.

SÜPÜRDƏ *f.* سپرده təslim edən; verən.

SÜRAHİ *ə.* صراحی 1) hündür su və ya şərab şüşəsi; 2) məhəccər.

SÜRƏYYA *ə.* ثريا 1) astronomiyada: Yeddiqardaş, Ülkər (*ulduz*); 2) çilçirəq.

SÜR'ƏT *ə.* سرعت 1) cəldlik, tezlik, itilik; 2) cismin keçdiyi yolun vaxta nisbəti.

SÜRFƏ *ə.* سرفه 1) öskürək; 2) ağac qurdu.

SÜRX *f.* سرخ qırmızı.

SÜRXAB *f.* سرخاب «*qırmızı su*» 1) *m.* şərab, çaxır; 2) *m.* qan.

SÜRXİ *f.* سرخی qırmızılıq.

SÜRXRU(Y) *f.* سرخرو || سرخروی 1) üzü qırmızı; qırmızıyanaq; 2) *m.* hörmətli, möhtərəm.

SÜRMƏ *f.* سرمه *əsl*i *a.* qaşa və gözə çəkilən qara rəng.

SÜRRƏ¹ *ə.* سره 1) göbək; 2) bəzi toxumlarda göbək kimi içəri girmiş nöqtə.

SÜRRƏ² *ə.* صره pul kisəsi.

SÜRRİ *ə.* سری göbəyə aid olan, göbəkdə olan.

SÜRUD *f.* سرود mahnı, şərqi, tərənə.

SÜRUDSƏRA *f.* سرود سرا 1) mahnı oxuyan, tərənə ifa edən; 2) səs salan, avazı gələn.

SÜRUR *ə. سرور* sevinc, şadlıq.

SÜRURABAD *ə. سرور və f. آباد* şadlıq yeri.

SÜRÜŞ *f. سروش* Cəbrayılın adlarından biri.

SÜRYANİ *ə. سريانی* 1) qədim Suriya dili; 2) qədim suriyalı.

SÜST *f. سست* 1) boş, möhkəm olmayan; 2) yava, faydasız; 3) zəif, aciz, key.

SÜSTRƏ'Y *f. سست və ə. رأى* sözündə, fikrində dayanıqsız olan; iradəsiz.

SÜTUDƏ *ə. ستوده* 1) təriflənmiş; 2) tərifə layiq olan.

SÜTUDƏSİYƏR *f. ستوده və ə. سير* əxlaqı tərifləyiq, əxlaqı gözəl.

SÜTUH *ə. سطوح «səth» c. səthlər.*

SÜTUN *ə. ستون əsl. y.* 1) mərmərdən, daşdan və s. tikilmiş dirək; 2) səhifənin yuxarıdan aşağıya xətt və s. ilə bölünmüş hissəsi.

SÜTUR¹ *ə. سطور «sətr» c. sətirler.*

SÜTUR² *ə. ستور* minik və ya yük heyvanı (*at, qatır, dəvə və s.*).

SÜUBƏT *ə. صعوبت* çətinlik.

SÜUD¹ *ə. صعود* yuxarıya qalxma; yüksəlmə.

SÜUD² *ə. سعود «sə'd» c. t.* 1) mübarək ulduz; 2) *m.* xoşbəxtlik, ağgünlük.

SÜVAR *f. سوار* ata və s. minmiş; minici.

SÜVARƏ *f. سواره* 1) atlı, at belində; 2) atlıya aid olan, atlı üçün olan.

SÜVARƏN *f. سواراً* minmiş halda; atlanaraq.

SÜVARİ *f. سوارى* atlı əsgər; atlı.

SÜVEYDA' *ə. سويدا ء* 1) ürəyin mərkəzində zənn olunan qara nöqtə; 2) qara, qaramtıl.

SÜVƏR¹ *ə. سور «sur» c. surələr.*

SÜVƏR² *ə. صور «surət» c. surətlər.*

SÜYUF *ə. سيف «seyf» c. qılınclar.*

SÜYUL *ə. سيول «seyl» c. sellər.*

SÜZAN *f. سزان* yandıran, yandırır-yaxan, çox isti.

Ş

Ş ə. ش ərəb əlifbasının 13-cü, fars və ətski Azərbaycan əlifbalarının 16-cı hərfi; əbcəd hesabında 300 rəqəmini ifadə edir.

ŞABAŞ *f.* شاباش 1) afərin, əhsən; 2) toyda iştirakçıların oynayanlara və ya çalğıçılara verdikləri pul.

ŞABB ə. شاب cavan, gənc.

ŞAD *f.* شاد 1) sevinən, şən, fərəhli; 2) ürəkaçan, sevincirici, fərəhli.

ŞADAB *f.* شاداب sulu, abdar; tər, təzə, təravətli.

ŞADAN *f.* شادان sevincək, məmnun.

ŞADI *f.* شادی şadlıq, sevinc.

ŞADKAM *f.* شادکام arzusuna çatmış; şad.

ŞADMAN *f.* شامدان şad, sevincək, sevincli.

ŞADMANİ *f.* شامدانی şadlıq, sevinc.

ŞADMƏRG *f.* شادمرگ şadlığından ölən.

ŞADNAK *f.* شادناک kefi kök; şad.

ŞADÜRVAN *f.* شادروان 1) saraylarda: böyük pərdə; sərapərdə; 2) fəvvarə.

ŞADYANƏ *f.* شادپانه şadlıq, sevinc; şadlanaraq, sevinərək.

ŞADYANƏGİ *f.* شادپانگی şadlıqla, sevinərək.

SAFE' ə. شافع birisinin bağışlanması üçün araya giren; vasitəçi.

ŞAFİ ə. شافی 1) şəfa verən; 2) qənaətləndirici, kafi.

ŞAFİİ ə. شافعی 1) islam dinində təriqət; 2) həmin təriqətə aid; 3) həmin təriqətə mənsub adam.

ŞAGİRD *f.* شاگرد 1) orta və ya ibtidai məktəbdə, mollaxanada təhsil alan adam; 2) ustadən sənət öyrənən gənc; 3) birinin təliminə, işinə tərəfdar olub onu davam etdirən adam.

ŞAGİL ə. شاغل 1) məşğul edən; iş, məşğuliyyət.

ŞAH *f.* شاه 1) b a x **şəh**; 2) şahmatda: əsas fiqur. **Şahi-bikəs** شاه بیكس adamsız padşah (*İmam Hüseyn nəzərdə tutulur*); **şahi-cəhan**

شاه جهان dünyanın padşahı; **şahi-din** شاه دين b a x **şahəddin**; **şahi-xuban** شاه خوبان gözəllər padşahı; **şahi-Kərbəla** شاه کربلاء Kərbəla padşahı (*İmam Hüseyin nəzərdə tutulur*); **şahi-ləbtəşnə** شاه لب تشنه b a x **şahi-təşnələb**; **şahi-Mədəni** شاه مدنی Mədinənin padşahı (*Həzrəti-Əli nəzərdə tutulur*); **şahi-məzluman** شاه مظلومان məzlumların padşahı (*İmam Hüseyin nəzərdə tutulur*); **şahi-mümtəhən** شاه ممتاز yoxlanmış padşah, imtahan edilmiş şah; **şahi-rəsul** شاه رسول rəsul (peyğəmbər) padşah (*Məhəmməd peyğəmbər nəzərdə tutulur*); **şahi-şəhidan** شاه شهیدان şəhidlər padşahı (*İmam Hüseyin nəzərdə tutulur*); **şahi-təşnələb** شاه تشنه لب dodağı susuz padşah (*İmam Hüseyin nəzərdə tutulur*); **şahi-ümmum** شاه عموم hamının padşahı.

ŞAHA f. شاهها b a x **şəha**.

ŞAHAN f. شاهان «*şah*» c. şahlar, padşahlar.

ŞAHANƏ f. شاهانه şaha layiq, padşaha münasib.

ŞAHBAL f. شاهبال b a x **şahpər**.

ŞAHBANU f. شاهبانو şah arvadı, padşahın xanımı.

ŞAHBAZ f. شاهباز 1) b a x **şahin**; 2) m. məğrur (*gözəl haqqında*).

ŞAHBEYT f. شاه بیت və ə. şeirin birinci beyti; mətlə.

ŞAHBƏNDƏR f. شاه بندار 1) konsul; 2) gömrük məmuru.

ŞAHDANƏ f. شاهدانه iri inci dənəsi.

ŞAHƏDDİN f. شاه الدين və ə. dinin şahı (*Məhəmməd peyğəmbər nəzərdə tutulur*).

ŞAHƏNŞAH f. شاهنشاه b a x **şahənşəh**.

ŞAHƏNŞƏH f. شاهنشاه b a x **şahənşəh**. **Şahənşahi-din** شاهنشاهي دين dinin şahənşahı (*Məhəmməd peyğəmbərə verilən ad*).

ŞAHİ f. شاهی 1) şaha aid; şahanə; 2) şahlıq, hökmranlıq; 3) keçmişdə: İranda və Azərbaycanda pul vahidi // beş qəpiklik mis pul.

ŞAHİD¹ ə. شاهد 1) öz gözləri ilə görən; şahidlik edən adam; 2) şəhadət verən; 3) mötəbər məxəzdən gətirilən misal; sitat.

ŞAHİD² ə. شاهد gözəl, göyçək.

ŞAHİQ *ə.* شاهق yüksək, hündür.

ŞAHİQƏ *ə.* شاهقه dağ təpəsi; zirvə.

ŞAHİN *f.* شاهين b a x **şəhbaz**.

ŞAHİN RƏVİŞ *f.* شاهرويش şahin kimi yeriyan, qürurla gedən.

ŞAHKAR *f.* شاهكار 1) ön yaxşı əsər, şah əsəri; 2) nadir şey.

ŞAHMAR *f.* شاهمار b a x **şəhmar**.

ŞAHMAT *f.* شاه مات *və ə.* «şah öldü» b a x **şətrənc**.

ŞAHMƏRDAN *f.* شاهمردان «adamların şahı» Həzrəti-Əliyə verilən ad.

ŞAHNAMƏ *f.* شاهنامه hökmdarların tərcümeyi-halına, fəaliyyətinə və tarixinə həsr edilmiş mənzum əsər.

ŞAHNAZ *f.* شاهناز b a x **şəhnaz**.

ŞAHNƏFİR *f.* شاه نفير *və ə.* böyük zurna; şeypur.

ŞAHNİŞİN *f.* شاهنشين 1) binanın küçə tərəfə olan çıxıntısı; 2) arabada arabacının oturduğu yer.

ŞAHPƏR *f.* شاهپير b a x **şəhbal**.

ŞAHPƏRƏST *f.* شاهپرست şah tərəfdarı; şahsevən, monarxist.

ŞAHRAH *f.* شاهراه magistral yol.

ŞAHSUVAR *f.* شاهسوار b a x **şəhsüvar**.

ŞAHÜ GƏDA *f.* شاه و گدا şah və gəda; hamı.

ŞAHVAR *f.* شاهوار b a x **şəhvar**.

ŞAHVƏLƏD *f.* شاه ولد *və ə.* «şah övladı» böyük oğul.

ŞAHZADƏ *f.* شاهزاده b a x **şəhzadə**.

ŞAHZADƏGAN *f.* شاهزادگان «şahzadə» c. şahzadələr.

ŞAX *f.* شاخ 1) b a x **şaxə**; 2) heyvan buynuzu; 3) atın dal ayaqları üstünə qalxması.

ŞAXDAR *f.* شاخدار 1) budaqlı, qollu-budaqlı; 2) buynuzlu (heyvan haqqında).

ŞAXƏ *f.* شاخه budaq, qol-budaq.

SAXİS *ə.* شاخص 1) uzunluq ölçüsünü təyin etmək üçün nişan; 2) günəş saati.

ŞAXSAR *f.* شاخسار 1) qollu-budaqlı (*ağac haqqında*); 2) çoxlu ağac bitən yer; ağaclıq.

ŞAİBƏ *a.* شائبه b a x **şayibə**.

ŞAİQ(Ə) *a.* شائق || شائقه b a x **şayiq(ə)**.

ŞAİR *a.* شاعر şeir yazan sənətkar.

ŞAİRANƏ *a.* شاعر və *f.* انه 1) bədii surətdə; şaircəsinə; 2) *m.* gözəl.

ŞAİRƏ *a.* شاعره qadın şair.

ŞAKİ *a.* شاکی şikayət edən; şikayətçi.

ŞAKİR *a.* شاكر şükr edən, təşəkkür edən.

ŞAKK *a.* شك şəkk edən, şübhə edən.

ŞAQQƏ *a.* شاقه məşəqqətli, zəhmətli, yorucu, öldən salan.

ŞAQUL *a.* شاقول divarın düzlüyünü təyin etmək üçün bənnaların işlətdikləri alət; şüyül.

ŞAQULİ *a.* شاقولى vertikal.

ŞAM¹ *f.* شام 1) axşam; 2) axşam yeməyi; 3) gecə. **Şami-firqət** شام فرقت 1) İmam Hüseyin ayrılıq gecəsi; **şami-qəriban** غريبان 1) İmam Hüseyin öldürüldüyü gün (*məhərrəm ayının onuncu günü*); 2) ölənin birinci gecəsi; həmin gecə ölənin üçün verilən xeyrat; 3) *m.* böyük matəm; kədər, qüsqə; **şami-şum** شام شوم nəhs axşam.

ŞAM² *a.* شام 1) Dəməşq şəhərinə verilmiş ad; 2) Suriyaya verilmiş ad.

ŞAM³ *a.* شمع b a x **şəm[?]**.

ŞAMAMA *a.* شمامه b a x **şəmmamə**.

ŞAMAT *a.* شامات «*şamət*» *c.* paxıllar, bədxahlar.

ŞAMƏT *a.* شامت paxıl, bədxah.

ŞAMİ¹ *f.* شامى axşama aid olan, axşam olan.

ŞAMİ² *a.* شامى 1) şamlı // dəməşqli; 2) suriyalı.

ŞAMİX *a.* شامخ 1) ucalan, yüksələn; 2) lovğa, təkəbbürlü; 3) məğrur, vüqarlı.

ŞAMİL *a.* شامل ehtiva edən, aid olan.

ŞAMGAH *f.* شام گاه axşamçağı, axşamüstü.

ŞAMM *ə.* شام iy bilən; iyləyən, qoxulayan.

ŞAMMƏ *ə.* شامه iybilmə xasiyyəti.

ŞAMÜ SƏHƏR *f.* شام və *ə.* سحر 1) gecə-gündüz; 2) həmişə, daima.

ŞAN *ə.* شان 1) özəmət, qədr; 2) vəzifə, rütbə; 3) ad-san, şöhrət.

ŞANƏ *f.* شانه 1) daraq; 2) çiyin.

ŞANƏ-ŞANƏ *f.* شانه شانه daraq kimi dişli; diş-diş.

ŞANƏVAR *f.* شانه وار b a x **şanəvəş**.

ŞANƏVƏŞ *f.* شانه وش daraqşəkili, daraqvari.

ŞAPUR *f.* شاپور padşah oğlu; şahzadə.

ŞARE' *ə.* شارع qanun və nizam qoyan.

ŞAREH *ə.* شارح şərhçi, izah edən, şərh edən.

ŞARİB¹ *ə.* شارب içən, bir şey içən; şərab içən.

ŞARİB² *ə.* شارب bığın dodağın üstünə düşən hissəsi; bığ.

ŞARİQ *ə.* شارق parlayan, parıldayan.

ŞATİR¹ *ə.* شاطر 1) çevik; 2) qulluqda hazır olan; 3) böyük adamların qabağında gedib onlar üçün yol açan adam.

ŞATİR² *ə.* شاطر çörəkbişirən, çörəkçi.

ŞAYAN *f.* شایان layiq, münasib, yaraşan. **Şayani-diqqət** شایان دقت diqqətəlayiq.

ŞAYE' *ə.* شایع 1) hamıya məlum olan; yayılmış; 2) bərabər bölünmüş.

ŞAYƏD *f.* شاید ola bilər ki, ehtimal ki; bəlkə.

ŞAYƏGAN *f.* شایگان 1) layiq, münasib; 2) bol, firavan.

ŞAYİBƏ *ə.* شاییه 1) ləkə, nöqsan, qüsür; 2) bəla, müsibət; 3) şəkk, şübhə.

ŞAYİƏ *ə.* شایعه yayılmış yalan xəbər.

ŞAYİQ(Ə) *ə.* شایق || شایقه bir işə şövqü, həvəsi olan; şövqlü.

ŞAYİSTƏ *f.* شایسته layiq, yaraşan.

ŞAZZ *ə.* شاذ ümumi qaydaya uyğun gəlməyən; istisna.

ŞE'R *ə.* شعر məhdud həcmli mənzum əsər // şeir.

ŞE'RA *ə.* شعرا astronomiyada: Böyük köpək və Kiçik köpək adlı iki bürcün ulduzları. **Şe'rayi-Şami** شعراى شامى Kiçik köpək bürcü; **şe'rayi-Yəmani** شعراى يمانى Böyük köpək bürcü.

ŞE'RBAF *ə.* شعر və *f.* باف «şeyr toxuyan» pis şair, pis şeyr yazan şair.

ŞE'RƏN *ə.* شعراً şeyr yolu ilə; şeirlə.

ŞE'RİYYƏT *ə.* شعريت 1) poeziya; 2) şairanəlik, ahəngdarlıq, gözəllik, incəlik.

ŞEŞ *f.* شش 1) altı; 2) b a x **şeşcəhat**.

ŞEŞCƏHAT *f.* شش və *ə.* جهات b a x **şeşcəhət**.

ŞEŞCƏHƏT *f.* شش və *ə.* جهت altı tərəf, altı səmt (*sağ, sol, dal, qabaq, yuxarı, aşağı*).

ŞEŞDƏR *f.* شش در 1) altı qapı (*dünya və kainat mənasında işlədilmişdir*); 2) *m.* çıxılmaz vəziyyət. **Şeşdəri-heyrətara** ششدر حيرتارا heyrət doğuran dünya.

ŞEŞGUŞƏ *f.* شش گوشه altıbucaqlı (*cisim və s. haqqında*).

ŞEŞPƏR *f.* شش پر «altı qanad» altıtilli toppuz (*döyüş silahı*).

ŞEŞŞÜM *f.* ششم altıncı.

ŞEY' *ə.* شى predmet, əşya.

ŞEYB *ə.* شيب 1) ağarmış saç-saqqal; 2) qocalıq.

ŞEYDA *f.* شيدا eşq dölisi; vurğun, məftun.

ŞEYDABAZ *f.* شيداباز 1) bir neçə dəfə sevən (*kişi və ya qadın haqqında*); 2) arvadbaz.

ŞEYDA(Y)İ *f.* شيدايى || شيدائى dəlicəsinə vurğunluq, eşqdə dəli-divanə olma.

ŞEYHƏ *ə.* شيهه atın bərkdən kişnəməsi.

ŞEYX *ə.* شيخ 1) yaşlı, qoca, ağsaqqal; 2) təkyədə müəyyən dini dəstəyə rəhbərlik edən adam; 3) pirə, ocağa və s. rəhbərlik edən adam; 4) Ərəbistanda: qəbilə başçısı, əsirət rəhbəri.

ŞEYXEYN *ə.* شيخين «iki şeyx» Əbubəkrlə Ömərə birlikdə verilən ad.

ŞEYXƏK *ə.* شيخ *və f.* ك 1) aşağı rütbəli şeyx; 2) molla, zahid *və b.* din xadimlərinə kinayə ilə verilən ad.

ŞEYXƏNA *ə.* شيخ *və f.* نا ey şeyx! ay şeyx! şeyximiz!

ŞEYXİ *ə.* شَيْخِي 1) şeyxə aid olan (*Məhəmməd peyğəmbərdən sonra Əbubəkr və Ömər in xəlifəliyini qəbul edən adam*); 2) XIX əsrdə Şeyx Əhməd Ehsani tərəfindən əsas qoyulmuş təriqət; həmin təriqətə mənsub adam.

ŞEYXUXƏT *ə.* شيخوخت şeyxlik; qocalıq.

ŞEYXÜL'İSLAM *ə.* شيخ الاسلام müsəlmanların dini işlərinə rəhbərlik edən baş ruhani.

ŞEYN *ə.* شين eyib, ləkə, biabırçılıq.

ŞEYTAN *ə.* شيطان 1) iblis; 2) *m.* xəbərçi, çuğul.

ŞEYTANİ *ə.* شيطاني 1) şeytana aid olan; 2) şeytanlıq, xəbərçilik, çuğulluq; 3) yuxuda cinsi əlaqədə olma.

ŞEYTANÜRRƏCİM *ə.* شيطان الرجيم lənətlənmiş şeytan.

ŞEYTƏNƏT *ə.* شيطنت 1) şeytanlıq, iblislik; 2) hiyləgərlik, fəsad, fitnə.

ŞEYTƏNƏTKARANƏ *ə.* شيطنت *və f.* كارانه hiylə ilə, fırıldaqla.

ŞƏAİR *ə.* شعائر «şəirə» *c. t.* adət, ayin, dəb.

ŞƏAMƏT *ə.* شامت uğursuzluq, şükümsüzlük, bədsükümlük.

ŞƏB *f.* شب gecə. **Şəbi-deycur** شب ديجور ən qaranlıq gecə; **şəbi-hicran** شب هجران ayrılıq gecəsi, hicran gecəsi; **şəbi-qədr** شب قدر qədir gecəsi; **şəbi-yelda** شب يلدا ilin ən uzun gecəsi (*dekabrın 21-dən 22-nə keçən gecə*).

ŞƏ'B *ə.* شعب xalq; camaat, qəbilə, tayfa.

ŞƏBAB *ə.* شباب «şabb» *c.* gənclər, cavanlar.

ŞƏBABƏT *ə.* شبابيت gənclik, cavanlıq.

ŞƏBABİ *ə.* شبابي gəncliyə aid olan, cavanlıqla əlaqədar olan.

ŞƏ'BAN *ə.* شعبان ərəb qəməri təqviminin səkkizinci ayı.

ŞƏB'AN *ə.* شعبان qarnı doymuş; tox.

ŞƏBAHƏT *ə.* شباھت oxşarlıq, bənzərlik.

ŞƏBANƏ *f.* شبانه 1) gecəyə aid olan; gecəlik; 2) səhərə qalmış, boyat (*xörək və s. haqqında*); 3) naxırçı; çoban.

ŞƏBANƏRUZ *f.* شبانه روز gecə-gündüz; bütöv gün // bütün gün.

ŞƏBANGAH¹ *f.* شبانگاه 1) gecə vaxtı; gecə; 2) axşam çağı, axşamüstü.

ŞƏBANGAH² *f.* شبانگاه qoyun-quzu yatağı, mal yatağı.

ŞƏBBU(Y) *f.* شب بوی || شب بو «*gecə rayihəli*» mixəkgülü.

ŞƏBÇƏRƏ *f.* شب چره şam yeməyindən sonra yeyilən meyvə, şirniyyat və s.

ŞƏBÇİRAĞ *f.* شب چراغ qaranlıqda işıq verən qiymətli daş növü.

ŞƏ'BƏDƏ *a.* شعبده b a x **şəbəzə**.

ŞƏ'BƏDƏBAZ *a.* شعبده və *f.* باز 1) əli cəld; məharətli; 2) ələ salan, şəbədə qoşan, lağa qoyan.

ŞƏBƏFRUZ *f.* شب افروز 1) ay, qəmər; 2) b a x **şəbtəb**.

ŞƏBƏH *a.* شبه 1) oxşarlıq, bənzərlik; 2) oxşar, bənzər, eyni; 3) qırmızı mis; latun; 4) qaralama, eskiz.

ŞƏBƏKƏ *a.* شبکه 1) balıq toru; 2) qəfəs, barmaqlıq; 3) tora və qəfəsə bənzər pərdə.

ŞƏBƏKİ *a.* شبکی şəbəkə, qəfəs şəklində olan.

ŞƏBƏR *a.* شبر bəxşiş, töhfə.

ŞƏ'BƏZƏ *a.* شعبذه 1) cəldlik, məharət; 2) şəbədə, ələ salma.

ŞƏBGƏRD *f.* شب گرد 1) gecə yuxuda gözən; lunatik; 2) gecə keşikçisi.

ŞƏBGİR *f.* شبگیر 1) sübhə yaxın; sübh çağı; 2) əsasən sübh həzin səslə oxuyan quş.

ŞƏBXİZ *f.* شب خیز 1) b a x **şəbzində**; 2) *m.* bülbül; 3) *m.* xoruz.

ŞƏBXUN *f.* شب خون gecə basqını.

ŞƏBİH *a.* شبیه 1) bənzər, oxşar, tay; 2) şiələrin məhərrəmlikdə göstərdikləri faciəli dini tamaşa.

ŞƏBİSTAN *f.* شبستان 1) yataq otağı; 2) hərəmxana, sarayda padşah arvadlarının yaşadıkları otaq(lar); 3) dərvişlərin yaşadıkları və ibadət etdikləri yer, hücrə; 4) gecə, gecə vaxtı; 5) həyət, hərəm.

ŞƏBKÜLAH *f.* شب کلاه gecə papağı.

ŞƏBNƏM *f.* شبنم gecə əşyaların üzərinə düşən su damlları; şəh.

ŞƏBPƏRƏ *f.* شبیره gecəquşu, yarasa.

ŞƏBRƏNG *f.* شبرنگ 1) gecə rəngində olan; qara; 2) İran əsati-rində: Səyavuşun atının adı; 3) odda yanan neft qoxulu qara daş.

ŞƏBROV *f.* شب رو gecə yolçusu, gecə yol gedən adam.

ŞƏBTAB *f.* شب تاب gecə işıq verən böcək; gecəböcəyi.

ŞƏBÜRÜZ *f.* شب و روز gecə-gündüz; həmişə.

ŞƏBZİNDƏ *f.* شب زنده gecələr ibadət, elm, mütalibə ilə məşğul olan adam.

ŞƏCƏN *a.* شجن budaq, dal, şax.

ŞƏCƏR *a.* شجر b a x **şəcərə** (1-ci mənada).

ŞƏCƏRƏ *a.* شجره 1) ağac; 2) nəsil cədvəli (*bir sülalənin, xanədanın və s. bütün əsil-nəsəbini göstərən cədvəl*).

ŞƏCİ' *a.* شجیع şücaətli, igid, cəsur.

ŞƏDAİD *a.* شدايد «şədidə» *c.* 1) zəhmətli, əziyyətli işlər; 2) *t.* müsibət, əziyyət.

ŞƏDD *a.* شد 1) sıxıb bağlama; sıxma; 2) musiqidə: mahnının ən uca oxunan yeri; zil.

ŞƏDDAD *a.* شداد *Yəməndə yaşamış çox zalım əfsanəvi hökmdarın adından* 1) zalım, zülmkar; 2) sərt, qaba.

ŞƏDDADANƏ *a.* شداد və *f.* انه Şəddad kimi zalım.

ŞƏDDƏ *a.* شده 1) ərəb yazısında: təkrar oxunması lazım gələn samitlərin üstünə qoyulan işarə; təşdid; 2) bağlı, topa.

ŞƏDİD *a.* شديد 1) güclü, qüvvətli; 2) kəskin; 3) çətin, ağır (*iş və s. haqqında*).

ŞƏDİDÜLQƏLB *a.* شديد القلب bərk ürəyi olan, qəlbi bərk.

ŞƏƏF *a.* شعف şadlıq, sevinc.

ŞƏFA' *a.* شفا b a x **şifa'**.

ŞƏFABƏXS *a.* شفا və *f.* بخش b a x **şəfarəsan**.

ŞƏFAƏT *a.* شفاعت günahkarın bağışlanmasını xahiş etmə; iltimas.

ŞƏFAFƏT *ə.* شفافت şəffafliq.

ŞƏFAXANƏ *ə.* شفا və *f.* خانه xəstəxana.

ŞƏFAPƏZİR *ə.* شفا və *f.* پذیر şəfa tapan, yaxşı olan; sağalan.

ŞƏFARƏSAN *ə.* شفا və *f.* رسان b a x **şəfasaz**.

ŞƏFASAZ *ə.* شفا və *f.* ساز şəfa verən, sağaldan.

ŞƏFAÜLQƏLB *ə.* شفاء القلب ürək şəfası, qəlb dərmanı.

ŞƏFƏ *ə.* شفه dodaq.

ŞƏFƏQ¹ *ə.* شفق günəşin çıxması və ya batması ərəfəsində göyün qızarması.

ŞƏFƏQ² *ə.* شفق b a x **şəfəqqət**.

ŞƏFƏQAT *ə.* شفقات «şəfəq» *c.* şəfəqlər.

ŞƏFƏQFAM *ə.* شفق və *f.* فام b a x **şəfəqqun**.

ŞƏFƏQGUN *ə.* شفق və *f.* گون şəfəq rəngində; qırmızı.

ŞƏF(ƏQ)QƏT *ə.* شفقت 1) şəfqət, mərhəmət; 2) səmimiyyət, mehribanlıq.

ŞƏFƏTEYN *ə.* شفتين dodaqlar (iki dodaq).

ŞƏFFAF *ə.* شفاف 1) rəngsiz; işıqı asan keçirən; 2) *m.* aydın, tərtəmiz.

ŞƏFƏVİ *ə.* شفوى dodağa aid olan.

ŞƏFİ' *ə.* شفيع günahların bağışlanmasını xahiş edən; iltimasçı.
Şəfii-asiyan شفيع عاصيان narazıların, üsyançıların bağışlanmasını xahiş edən.

ŞƏFİQ *ə.* شفيق 1) şəfqətli, mərhəmətli; 2) ürək-dirək verən.

ŞƏĞAF *ə.* شغاف ürəyi əhatə edən pərdə, ürək pərdəsi.

ŞƏĞAFİ *ə.* شغافى ürək pərdəsinə aid olan.

ŞƏĞAL *ə.* شغال çaqqal.

ŞƏĞƏF *ə.* شغف bənd olma; vurulma, sevmə.

ŞƏH *f.* شه padşah, şah. **Şəhi-ələm** شه عالم dünyanın padşahı;
şəhi-fələk شه فلك fələyin padşahı; **şəhi-kişvər** شاه کشور ölkənin padşahı; **şəhi-ləbtəsnə** شه لب تشنه b a x **şəhi-təsnələb**; **şəhi-müş-külgüşa** شه مشکلگشا müşkülləri həll edən padşah (*Həzrəti-Əli*

nəzərdə tutulur); **şəhi-təşnələb** شه تشنه لب dodağı susuz padşah (*İmam Hüseyn nəzərdə tutulur*).

ŞƏHA *f.* شها ey şah! ay padşah!

ŞƏHAB *a.* شهاب b a x **şihab**.

ŞƏHABDAR *a.* شهاب və *f.* دار b a x **şihabdar**.

ŞƏHADƏT *a.* شهادت 1) şahidlik, şahid olma; 2) Allahın birliyini və peyğəmbərin onun elçisi olduğunu qəbul etmə; 3) şəhidlik, şəhid olma.

ŞƏHADƏTNAMƏ *a.* شهادت və *f.* نامه bir şeyi təsdiq edən sənəd, rəsmi kağız.

ŞƏHAMƏT¹ *a.* شهامت 1) qoçaqlıq, igidlik, sücaət; 2) nəciblik.

ŞƏHAMƏT² *a.* شحات köklük, şişmanlıq.

ŞƏHBAL *f.* شهبال b a x **şəhpər**.

ŞƏHBAZ *f.* شهباز 1) qartal, tərzan; 2) *m.* igid, qəhrəman.

ŞƏHD *a.* شهد şən balı; yeyilən bal.

ŞƏHDAB(Ə) *a.* شهد və *f.* آب || آب bal şərbəti.

ŞƏHDKAM *a.* شهد və *f.* كام dadı damağında qalmış.

ŞƏHƏNŞƏH *f.* شهنشه şahlar şahı (*İran şahlarının titulu*). **Şəhən-şəhi-şəhidan** شهنشه شهيدان şəhidlərin padşahı (*İmam Hüseyn nəzərdə tutulur*).

ŞƏHƏVAT *a.* شهوات «*şəhvət*» *c.* şəhvətlər, ehtiraslar.

ŞƏHİ *a.* شهی arzu olunan.

ŞƏHİD *a.* شهيد bir məslək, bir əqidə, bir din uğrunda həlak olan. **Şəhidi-eşq** شهيد عشق eşq şəhidi.

ŞƏHİQ *a.* شهيقي 1) hönkür-hönkür ağlama; fəryad etmə; 2) xırıldağa; 3) anqırma.

ŞƏHİR *a.* شهر şəhrət qazanmış; məşhur.

ŞƏHLA' *a.* شها ala (*göz*).

ŞƏHM *a.* شحم ətin arasındakı yağ; piy.

ŞƏHMAR *f.* شمار iri, zəhərli ilan.

ŞƏHNAZ *f.* شهناز 1) musiqidə: muğam adı; 2) zərli ipək parça növü.

ŞƏHNƏ *a.* شحنة əsasən gecə işləyən inzibati idarə məmuru; dərğa.

ŞƏHPƏR *f.* شهر quş lələyi.

ŞƏHR¹ *ə.* شهر ay (*təqvim vahidi*).

ŞƏHR² *f.* شهر 1) şəhər, iri yaşayış məntəqəsi; 2) ölkə, vilayət, məmləkət.

ŞƏHRARA *ə.* شهر və *f.* ارا şəhəri bəzəyən, şəhərə zinət verən.

ŞƏHRAYİN *ə.* شهر آئین şənlilik, şadlıq.

ŞƏHRİ¹ *ə.* شهری aya aid olan; aylıq.

ŞƏHRİ² *f.* شهری şəhərə aid olan; şəhərli.

ŞƏHRİSTAN *ə.* شهرستان 1) şəhər ətrafındakı hasar; 2) vilayət, ölkə; 3) şəhər yeri; şəhər.

ŞƏHRİYAR *f.* شهریار hökmdar, padşah.

ŞƏHRİYARİ *f.* شهریارى hökmdarlıq, padşahlıq.

ŞƏHSÜVAR *f.* شہسوار 1) şahın atlı qvardiyası; 2) atlılar dəstəsi; 3) mahir minici.

ŞƏHVANİ *ə.* شهوانى 1) şəhvətə aid olan; 2) nəfsin istədiyi kimi.

ŞƏHVAR *f.* شهوار padşaha layiq; şahənə.

ŞƏHVƏT *ə.* شهوت ehtiras, cinsi əlaqə meyli.

ŞƏHVƏTƏNGİZ *ə.* شهوت və *f.* انگیز şəhvət duyğularını hərəkətə gətirən.

ŞƏHVƏTKAR *ə.* شهوت və *f.* کار b a x **şəhvətpərəst**.

ŞƏHVƏTPƏRƏST *ə.* شهوت və *f.* پرست şəhvət düşkünü.

ŞƏHZADƏ *f.* شہزادە padşah övladı.

ŞƏXS *ə.* شخص insan, adam; fərd, nəfər.

ŞƏXSƏN *ə.* شخصاً bilavasitə özü, başqası olmadan.

ŞƏXSİ(YYƏ) *ə.* شخصی || شخصیه şəxsə aid olan; fərdi.

ŞƏXSİYYƏT *ə.* شخصیت 1) bir şəxsin əsas xüsusiyyətlərinin məcmusu; 2) insan, şəxs, sima.

ŞƏİR *ə.* شعر arpa.

ŞƏKƏR *f.* شكر əsli *sansk.* b a x **şəkkər**.

ŞƏKƏRAB *f.* شکرآب qənd suyu, şəkərli su; şərbət.

ŞƏKƏRAMİZ *f.* شکر آمیز şəkərlə qarışiq.

ŞƏKƏRBAR *f.* شکر بار b a x **şəkkərbar**.

ŞƏKƏRDƏHAN *f.* شکر دھان şəkər ağızlı, şirin dilli.

ŞƏKƏRFƏŞAN *f.* شکر فشان b a x **şəkkərəfşan**.

ŞƏKƏRGÖFTAR *f.* شکرگفتار şirin danışan; söhbətci.

ŞƏKƏRXA *f.* شکر خا 1) şəkərçiçəyi; 2) *m.* gözəl danışan.

ŞƏKƏRXAB *f.* شکر خواب 1) şirin yuxu, yuxusu şirin; 2) səhər yuxusu; 3) qəflət yuxusu.

ŞƏKƏRXƏND(Ə) *f.* شکر خند || شکر خنده şirin gülüş, xoş təbəssüm.

ŞƏKƏRİSTAN *f.* شکرستان şəkər qamışı və ya çuğunduru tarlası.

ŞƏKƏRLƏB *f.* شکر لب dodağı şəkər kimi şirin.

ŞƏKƏRRƏNG *f.* شکررنگ şəkər rəngli, sarıyaçalar ağ.

ŞƏKƏRRİZ *f.* سکرریز «şəkər tökən» çox şirin, şirin danışan.

ŞƏKƏRŞİKƏN *f.* شکرشکن «şəkər sindiran» söhbətci, gözəl danışan.

ŞƏKƏRVAR *f.* شکر وار şəkər yağdıran, şəkər tökən.

ŞƏKİB *f.* شکیب səbir, hövsələ.

ŞƏKİBA *f.* شکیبا 1) dözümlü, dözən, səbirli; 2) qanə.

ŞƏKİL *a.* شکل b a x **şəkl**.

ŞƏKİMƏ *a.* شکیمه 1) cilov; kəm, dəhənə; 2) *m.* ram olmama, müqavimət göstərmə; müqavimət.

ŞƏKK *a.* شك şəkk, şübhə.

ŞƏKKAK *a.* شکاک şəkk edən; şübhələnen.

ŞƏK(K)ƏR *a.* شکر 1) qənd tozu; 2) *m.* dadlı, ləzzətli.

ŞƏKKƏRBAR *f.* شکر بار çox şirin, şəkər kimi; ləzzətli.

ŞƏKKƏRƏFŞAN *f.* شکر افشان şəkər səpən, qənd səpən.

ŞƏKKİYYAT *a.* شکیات 1) islam dininə görə namazda səhv edilən rükətlər və s. üçün qoyulan qayda-qanun; 2) şəkk gətirilən şeylər.

ŞƏKL *a.* شکل surət, rəsm; forma.

ŞƏKLƏN *a.* شکلا şəkil etibarilə, şəkicə; zahiri görünüşcə; rəsmi surətdə.

ŞƏKUR *ə.* شكور həmişə şükr edən, razılıq ifadə edən.

ŞƏKVA *ə.* شكوا || شكوى b a x **şəkvə**.

ŞƏKVƏ *ə.* شكوه şikayət etmə; şikayət; şikayətçi.

ŞƏKVƏƏNGİZ *ə.* شكوه və *f.* انگيز haqqını tələb edən; şikayətçi.

ŞƏQA' *ə.* شقا ء 1) bədbəxtlik; 2) əziyyət, zillət.

ŞƏQAMƏT *ə.* شقامت 1) bədbəxtlik; 2) şər iş; yaramazlıq; 3) quldurluq, qaçaqlıq.

ŞƏQİ *ə.* شقى 1) bədbəxt; 2) xəbis, yaramaz; 3) quldur, yolkəsən, qaçaq.

ŞƏQİQ *ə.* شقيق 1) ikiye bölünmüş bir şeyin hissəsi; 2) doğma qardaş.

ŞƏQİQƏ *ə.* شقيقه doğma bacı.

ŞƏQQ *ə.* شق 1) yarma, saqqalama; 2) yırtma, cırma; 3) yarıq, yırtıq.

ŞƏQQÜLQƏMƏR *ə.* شق القمر 1) ayın parçalanması (*Məhəmməd peyğəmbərin ayın iki parça olub yerə enməsindən ibarət möcüzəsi*); 2) möcüzə, xariqə.

ŞƏLALƏ *ə.* شلاله çayın hündürdən tökülən yeri.

ŞƏLGƏM *f.* شلغم soğana oxşayan kökümsovlü bitki.

ŞƏLL *ə.* شل çolaqlıq, şillik, şikəstlik.

ŞƏM' *ə.* شمع 1) içinə fitil qoyulmuş piyli maddələrdən hazırlanan və yananda əriyən silindrik çıraq; 2) bal mumu. **Şəm'i-qəm** شمع غم qəmləndirən şam, qəm şamı; **şəm'i-xavər** شمع خاور Şərqi şamı (*Günəş nəzərdə tutulur*); **şəm'i-şəbistan** شمع شبستان gecə şamı (*Ay nəzərdə tutulur*); **şəm'i-vüsal** شمع وصال vüsal şamı.

ŞƏMAIL *ə.* شمائل «şəmilə» c. b a x **şəmayil**.

ŞƏMAL *ə.* شمال b a x **şəmayil** (2-ci mənada).

ŞƏMATƏT *ə.* شماتت paxıllıq, bədxahlıq.

ŞƏMAYİL *ə.* شمایل 1) təbiətlər, xasiyyətlər; 2) surət, şəkil.

ŞƏM'DAN *ə.* شمع və *f.* دان şam qoyulan xüsusi qab; şamdan.

ŞƏM'Ə *ə.* شمعه şam mumu sürtülmüş yağlı piltə.

ŞƏMİLƏ *ə.* شميلة xasiyyət, təbiət.

ŞƏMİM *ə.* شميم gözəl iyli, yaxşı qoxu verən.

ŞƏMM *ə.* شم qoxulama, iyləmə.

ŞƏMMAMƏ *ə.* شمامه ətirli, şirin dadan, adətən yeyilməyən kiçik dekorativ qovun cinsi // şamama. **Şəmmamei-səhər** شمامه سحر sə-hər şamaması (*günəş nəzərdə tutulur*).

ŞƏMMƏ *ə.* شمه 1) bir dəfə qoxulama; 2) çox az, bir az, cüzi.

ŞƏMS *ə.* شمس günəş. **Şəmsi-xavər** شمس خاور Şərq günəşi.

ŞƏMSABAD *ə.* شمسه və *f.* آباد günəş çox düşən yer, günəşli yer.

ŞƏMSƏ *ə.* شمسه üzərində günəş şəkli olan parça, kitabə və s.

ŞƏMSİ *ə.* شمسی 1) günəşə aid olan; 2) təqvim növü.

ŞƏMSİYYƏ *ə.* شمسيه günlük, çətir.

ŞƏMS-QƏMƏR *ə.* شمس قمر b a x **şəmsü qəmər**.

ŞƏMSSİPƏR *ə.* شمس سپر və *f.* سپر üzü günəşdən qorumaq üçün parça alət.

ŞƏMSÜ QƏMƏR *ə.* شمس و قمر günəş və ay, günəşlə ay.

ŞƏMSÜZZÜHA *ə.* شمس الضحا || شمس الضحى 1) günorta günəşi, zenitdə olan günəş; 2) Qur'anda iki kiçik surənin adı.

ŞƏMŞİR *f.* شمشير qılnc. **Şəmsiri-cəfa'** شمشير جفا' cəfa qılncı.

ŞƏMŞİRBƏZ *f.* شمشير باز qılncıcoynadan.

ŞƏMŞİRSİFƏT *f.* شمشير صفت və *ə.* صفت üzü şəmşirə oxşayan, üzü qılnc kimi uzun olan.

ŞƏM'VƏŞ *ə.* شمع və *f.* وش şam kimi işıqlı, şama oxşayan.

ŞƏ'N *ə.* شأن 1) iş, məşğələ; 2) barə, haqq; 3) hadisə, vəqie.

ŞƏNAƏT *ə.* شناعة yamanlıq, xəbislik; eyiblilik.

ŞƏNAYE' *ə.* شنايع «şəni'ə» *c.* biabırçılıqlar.

ŞƏNBƏF *f.* شنبه həftənin cümədən sonra gələn günü.

ŞƏNCƏRF *f.* شنجرف 1) civə və kükürd qarışığından hazırlanan nəqqaş və ya rəssam boyası; 2) taxıl qurdu.

ŞƏNG *f.* شنگ 1) gözəl ədalı; gözəl, göyçək; 2) oğru, quldur; 3) mübaliğə, şişirtmə.

ŞƏNİ(Ə) *ا. شنيع || شنيع* 1) pis, xəbis, eyib, biabırçı iş, hərəkət; 2) çirkin, kifir; 3) əxlaqsız.

ŞƏR *ا. شر* b a x **şərr**¹.

ŞƏR' *ا. شرع* şəriət, islam dini; dini qayda-qanun(lar).

ŞƏ'R *ا. شعر* tük, qıl, saç.

ŞƏRAB *ا. شراب* içki; çaxır.

ŞƏRABİ *ا. شرابی* 1) şəraba aid olan; 2) çaxır satan; şərabçı.

ŞƏRABXANƏ *ا. شراب خانه* və *f. خانه* şərab çəkilən, saxlanan, satılan və ya içilən yer.

ŞƏRABXOR *ا. شراب خور* və *f. خور* içki düşkünü.

ŞƏRAFƏT *ا. شرافت* 1) şərəfli olma, şərəflilik; 2) etibar, heysiyyət; 3) soy, cins, nəsil.

ŞƏRAİT *ا. شرائط* «şərt» *c.* bir işi görmək üçün lazım olan şərtlər // vəziyyət.

ŞƏRAKƏT *ا. شراکت* şəriklik, şərik olma.

ŞƏRAR(Ə) *ا. شرار || شراره* b a x **şərarət**¹. Şərarei-ümid *ا. شراره امید* ümid qığılcımı.

ŞƏRARƏBAR *ا. شراره بار* və *f. بار* b a x **şərarəbar**.

ŞƏRARƏFƏŞAN *ا. شراره فشان* və *f. فشان* b a x **şərarənisar**.

ŞƏRARƏNİSAR *ا. شراره نشار* b a x **şərarəpaş**.

ŞƏRARƏPAŞ *ا. شراره پاش* və *f. پاش* qığılcım saçan, od saçan.

ŞƏRARƏT¹ *ا. شرارت* b a x **şərar**.

ŞƏRARƏT² *ا. شرارت* mərdüməzarlıq, yamanlıq, pislilik.

ŞƏRAYE' *ا. شرايع* «şəriət» *c.* şəriətlər.

ŞƏRAYİN *ا. شرايين* «şəryan» *c.* qan damarları; arteriyalar.

ŞƏRBƏT *ا. شربت* 1) meyvə şirəsi ilə su və şəkərdən hazırlanan sərinləşdirici içki; 2) maye dərman, içməli dərman. **Şərbəti-vəsl** *ا. شربت وصل* vəsal şərbəti.

ŞƏRBƏTXANƏ *ا. شربت خانه* və *f. خانه* şərbət hazırlanan və satılan dükən.

ŞƏRƏF *f.* شرف 1) yüksək mərtəbə, dərəcə; ululuq; 2) öyünmə, fəxr, iftixar.

ŞƏRƏFBƏXS(A) *a.* شرف və *f.* بخش || بخش şərəfləndirən, şərəfləndirici.

ŞƏRƏFDAR *a.* شرف və *f.* دار şərəfli, şərəf sahibi.

ŞƏRƏFƏ *a.* شرفه b a x **şərəfət**.

ŞƏRƏFƏNDUZ *a.* شرف və *f.* آندوز şərəfləndirən.

ŞƏRƏFƏT *a.* شرفت məscid minarəsində müəzzinin dayanması üçün eyvança.

ŞƏRƏFƏFZA *a.* شرف və *f.* افزا şərəf artıran; şərəfləndirən.

ŞƏRƏFİ(YYƏ)¹ *a.* شرفیه || شرفی 1) şərəfə aid olan; 2) b a x **şərif** (1-ci və 2-c mənalarda).

ŞƏRƏFİYYƏ² *a.* شرفیه binadan istifadə müqabilində alınan haqq.

ŞƏRƏFRƏSAN *a.* شرف və *f.* رسان b a x **şərəfriz**.

ŞƏRƏFRİZ *a.* شرف və *f.* ريز «şəraf tökən» şərəfləndirən.

ŞƏRƏFYAB *a.* شرف və *f.* ياب şərəf tapan; şərəflənən.

ŞƏRƏH *a.* شره tamahkarlıq, acgözlük.

ŞƏRƏKƏT *a.* شرکت şəriklilik, ortaqlıq.

ŞƏRƏMƏT *a.* شرمət yaramaz, ədəbsiz.

ŞƏR'ƏN *a.* شرعاً şəriətə görə; şəriətcə.

ŞƏRƏR *a.* شرر 1) qıgılcım, qor; 2) *m.* müsibət, fəlakət.

ŞƏRƏRBAR *a.* شرر və *f.* بار 1) qıgılcım yağdıran, qıgılcım saçan; 2) *m.* müsibətli, fəlakətli.

ŞƏRƏTEYN *a.* شريطین astronomiyada: Həməl bürcündə quzunun iki buynuzuna oxşayan iki ulduz.

ŞƏRH *a.* شرح 1) mənanı açma, izah etmə; izah; 2) bir əsərin izahına həsr edilmiş başqa bir əsər; təfsir. **Şərhi-hal** شرح حال 1) mövcud vəziyyəti bildirmə, məlumat vermə; 2) tərcümeyi-hal; **şərhi-mütəvvəl** شرح مطلق uzun-uzadı danışq, mübahisə, hadisə və s.

ŞƏRHAN *a.* شرحان çox tamahkar; acgöz.

ŞƏRHƏ *ə.* شرح 1) kəsmə, yarma; bıçaq və s. yarası; 2) parça, hissə, dilim.

ŞƏRHƏ-ŞƏRHƏ *ə.* شرح شرح parça-parça, dilim-dilim, doğram-doğram.

ŞƏR'İ *ə.* شرعى 1) qanuni; 2) şəriət qanunlarına əsaslanan, onlara müvafiq olan.

ŞƏR'İ *ə.* شعری b a x **şə'riyyə**.

ŞƏRİƏT *ə.* شريعة 1) müsəlman həyatında doğru yol; 2) Allahın göstərişlərinə əsasən yazılmış qanun(lar), islam qanunları. **Şəriəti-islam** شريعة اسلام islam şəriəti.

ŞƏRİƏTMƏDAR *ə.* شريعة və *f.* مدار şəriət qanunlarını tətbiq edən (*yüksək rütbəli din xadimi*).

ŞƏRİF *ə.* شريف 1) şərəfli; 2) mübarək, müqəddəs; 3) nəcib, əsil.

ŞƏRİHƏ *ə.* شريحəət parçası.

ŞƏRİK *ə.* شريك 1) bir işdə iştirak edənlərdən hər biri; ortağ; 2) arxadaş, yoldaş.

ŞƏRİKƏN *ə.* شريكاً şərik olaraq, ortaqlı.

ŞƏRİR *ə.* شرير şərişlər görəni; pis, yaramaz adam.

ŞƏRİT *ə.* شريط qaytan, lent.

ŞƏR'İYYAT *ə.* شريعات «şər'i» *c.* şəriətə və islamıyyəyə aid işlər.

ŞƏR'İYYƏ *ə.* شعريه tük kimi incə damar; kapilyar.

ŞƏR'İYYƏT *ə.* شرعية qanunilik.

ŞƏRQ *ə.* شرق coğrafi cəhət; günəşə, gündoğan // məşriq.

ŞƏRQƏN *ə.* شرقاً şərq tərəfdən.

ŞƏRQİYYAT *ə.* شقيقات 1) Şərq elmləri; 2) şərqşünaslıq.

ŞƏRQİ(YYƏ) *ə.* شرقي || شرقيه Şərqə aid olan, Şərqdə olan; şərqli.

ŞƏRQİYYUN *ə.* شرقيون 1) Şərq ölkələri əhalisi, şərqilər; 2) b a x **şərqşünas**.

ŞƏRQŞÜNAS *ə.* شرق شناس Şərq ölkələri mütəxəssisi.

ŞƏRM *f.* شرم həya, xəcalət, utanma.

ŞƏRMƏNDƏ *f.* شرمنده 1) utanma, utancaqlıq; 2) utancaq bir iş görəni; xəcalətli. **Şərməndei-əyal** شرمنده عيال arvad-uşağın yanında kasıblıqdan utanan; son dərəcə yoxsul.

ŞƏRMNAK *f.* شرمناک b a x **şərmsar**.

ŞƏRMSAR *f.* شرمسار 1) utanma, utancaqlıq; 2) utancaq bir iş görəni; xəcalətli.

ŞƏRR *a.* شر 1) pislik, pis; 2) qovğa, hay-küy; 3) narazılıq, ikitirəlik; 4) *m.* pis adam, başqalarına pislik edən adam.

ŞƏRRİ *a.* شری şər işlərə aid olan.

ŞƏRSUF *a.* شرسوف qabırğa sümüyünün qabaq tərəfindəki qığırdaq.

ŞƏRT *a.* شرط 1) əsas, zəmin; 2) sazişdə və s. irəli sürülən təklif, tələb.

ŞƏRTİ *a.* شرطی 1) şərtlə əlaqədar olan, şərtlə bağlı; 2) nisbi.

ŞƏRTNAMƏ *a.* شرط və *f.* نامه müəyyən şərtlər irəli sürülən bağlaşma; müqavilənamə.

ŞƏRÜ ŞUR *a.* شر və *f.* شور b a x **şürü şər**.

ŞƏRYAN *a.* شريان qan damarı; arteriya.

ŞƏRYANİ *a.* شريانی qan damarına aid olan; arterial.

ŞƏST¹ *a.* شست 1) b a x **zünnar**; 2) b a x **neştər**; 3) baş barmaq; 4) oxatanların barmaqlarına keçirdikləri sümük barmaqça; 5) tilov; 6) mizrab; 7) musiqi alətlərinin teli; sim; 8) zülf, saç hörüyü; 9) kəmənd.

ŞƏST² *f.* شصت altmış.

ŞƏ'SƏAT *a.* شعاعات «şə'səə» *c.* 1) parıltılar; 2) dəbdəbələr, təmtəraqlar. **Şə'səati-rux** شعاعات رخ üz parıltısı.

ŞƏ'SƏƏ *a.* شعشه 1) parlaqlıq, parıltı, parıldama; 2) dəbdəbə, təmtəraq. **Şə'səəi-nur** شعشه نور nur parıltısı.

ŞƏ'SƏƏBAR *a.* شعشه və *f.* بار parıltı yayan; parıldayan.

ŞƏ'SƏƏDAR *a.* شعشه və *f.* دار parıltısı olan; parıltılı.

ŞƏ'SƏƏPAŞ *a.* شعشه və *f.* پاش parıldayan, parıltı sağan.

ŞƏTARƏT *a.* شطارت 1) şənlik, şuxluq; 2) cəldlik, zirəklik.

ŞƏTH *a.* شطح zarafat, lətifə.

- ŞƏTHİYYAT** *ə.* شطحيات «*şəth*» *c.* zarafatlar, lətifələr.
- ŞƏTM** *ə.* شتم qaba söz; söyüş.
- ŞƏTRƏNC** *ə.* شطرنج şahmat.
- ŞƏTRƏNCBAZ** *ə.* شطرنج باز *və f.* şahmatçı.
- ŞƏTRƏNCŞİFƏT** *ə.* شطرنج صفت «*şahmat üzlü*» şahmat kimi.
- ŞƏTT** *ə.* شط sahil.
- ŞƏTTİ** *ə.* شتى müxtəlif, ayrı-ayrı.
- ŞƏVAHİD** *ə.* شواهد «*şahid*» *c.* şahidlər.
- ŞƏVAHİQ** *ə.* شواهد «*şahiqə*» *c.* təpələr, zirvələr.
- ŞƏVAİB** *ə.* شوائب «*şaibə*» *c.* b a x **şəvayib**.
- ŞƏVAMİX** *ə.* شوامخ «*şamix*» *c.* 1) yüksəklər, uclar; 2) *m.* lov-ğalar, təkəbbürlər.
- ŞƏVARİB** *ə.* شوارب «*şarib*» *c.* içənlər, bir şey içənlər; şərab içənlər.
- ŞƏVAYİB** *ə.* شوايب 1) nöqsanlar, qüsurlar; 2) *m.* şübhələr, şəklər.
- ŞƏVVAL** *ə.* شوال ərəb qəməri təqviminin onuncu ayı.
- ŞƏYATİN** *ə.* شياطين «*şeytan*» *c.* 1) şeytanlar; 2) *t.* cin.
- ŞƏYYAD** *ə.* شياد hiyləgər, kələkbaz, aldadan.
- ŞİAR** *ə.* شعار b a x **şüar**.
- ŞİB** *f.* شيب aşağıya meyl; eniş.
- Şİ'B** *ə.* شعب dar yol, dağ yolu.
- ŞİB'** *ə.* شبع 1) doyma, doymuş; 2) doymuş məhlul.
- ŞİBH** *ə.* شبه 1) bənzəyiş, bənzəmə; 2) bənzəyən şey; misl, tay.
- Şibhi-cəzirə** شبه جزيره yarımada; **şibhi-mə'in** شبه معين romb; **şibhi-münhərif** شبه منحرف trapesiya; **şibhi-peyğəmbər** شبه پيغمبر peyğəmbərə oxşayan, peyğəmbərin bənzəri (*İmam Hüseyn nəzərdə tutulur*).
- ŞİBR** *ə.* شبر qarış.
- ŞİBÜ FİRAZ** *f.* شيب و فراز eniş-yoxuş, dərə-təpə.
- ŞİDDƏT** *ə.* شدت 1) çoxluq, artıqlıq; 2) sərtlik, bərklik; 3) zabitəlilik;
- 4) ağır vəziyyət, çətinlik. **Şiddəti-təb** شدت تب qızdırmanın şiddəti.
- ŞİDDƏTƏN** *ə.* شدتاً şiddətli surətdə, şiddətlə.

ŞİƏ *ə.* شيعه 1) partiya; tərəfdar, tabe; 2) İmam Əli və onun övladlarına tərəfdar olan müsəlman təriqəti. **Şiei-xass** شيعه خاص xüsusi şiə təriqəti.

ŞİFA' *ə.* شفاء xəstəlikdən qurtulma, yaxşı olma, sağalma.

ŞİFAH *ə.* شفاہ dodaq.

ŞİFAHƏN *ə.* شفاها 1) yazı ilə olmayaraq; ağızdan söyləməklə;

2) b a x **şifahi**.

ŞİFAHİ *ə.* شفاهى ağızdan olan; dilcavabı, söyləməklə.

ŞİFTƏ *f.* شيفته 1) aldanmış, tovlanmış; 2) vurğun, mübtəla;

3) aşiq, məftun.

ŞİFTƏHAL *f.* شيفته və *ə.* حال vurğun, vurulmuş, sevmiş.

ŞİFTƏGİ *f.* شيفتگی aşiqlik, məftunluq.

ŞİHAB *ə.* شهاب alov, şölə. **Şihabi-saqib** شهاب ثاقب axan ulduz; meteor.

ŞİHABDAR *ə.* شهاب və *f.* دار od kimi şölələnən, yanan; şöləli.

ŞİHNƏ *ə.* شحنة şəhərdə gecə inzibatçısı.

Şİİ *ə.* شيعى şiə təriqətinə mənsub olan adam; şiə.

ŞİKAF *f.* شكاف 1) yaran, yırtan, parçalayan; 2) yarıq, çat, çatlaq.

ŞİKAR *f.* شكار 1) ov; 2) ovlanılan, ovda vurulan heyvan və ya tutulan balıq; 3) qənimət.

ŞİKARGAH *f.* شكار گاه b a x **şikaristan**.

ŞİKARİ *f.* شکاری 1) ova məxsus; 2) ov heyvanı.

ŞİKARİSTAN *f.* شكارستان ov yeri; ovlaq.

ŞİKAYƏT *ə.* شكايب 1) giley, giley-güzar; 2) məlumat, ərizə.

ŞİKAYƏTƏNGİZ *ə.* شكايت və *f.* انگيز şikayət əmələ gətirən; şikayətli.

ŞİKAYƏTKAR *ə.* شكايت və *f.* كار b a x **şikayətnümun**.

ŞİKAYƏTNAMƏ *ə.* شكايت və *f.* نامه 1) şikayət vərəqəsi; yazılı şikayət; 2) zamanədən şikayət motivləri olan kiçik həcmli bədii əsər.

ŞİKAYƏTNÜMUN *ə.* شكايت və *f.* نمون şikayət edən; şikayətçi.

ŞİKƏM *f.* شكم qarın.

ŞİKƏMBƏ *f.* شکمبه gövşəyən heyvanların birinci mədəsi.

ŞİKƏMPƏRƏST *f.* شکم پرست b a x **şikəmpərvər**.

ŞİKƏMPƏRVƏR *f.* شکم پرور qarnına çox qulluq edən; qarınqulu.

ŞİKƏN *f.* شکن 1) qıran, kəsən; 2) qıvrım, qırış, bürüşük.

ŞİKƏNC *f.* شکنج qıvrım, buruq.

ŞİKƏNCƏ *f.* شکنجه işkəncə.

ŞİKƏST *f.* شکست 1) qırma, sındırma; 2) qırıq, sınıq; 3) məğlub olma; basılma; 4) ölü.

ŞİKƏSTƏ *f.* شکسته 1) qırılmış, sınımış; 2) üzgün, əldən düşmüş; 3) qəlbi qırılmış; incimiş; 4) solğun, solmuş; 5) öyilmiş, öyri; 6) sür-ətlə yazılan xəttin adı; 7) klassik Azərbaycan muğamlarından birinin adı. **Şikəstei-farsi** شکسته فارسی muğamlardan birinin adı.

ŞİKƏSTƏBƏND *f.* شکسته بند sınıqçı.

ŞİKƏSTƏDİL *f.* شکسته دل ürəyi sınıq; incimiş.

ŞİKƏSTƏHAL *a.* شکسته və *f.* حال halı pozğun; kədərli.

ŞİKƏSTƏXATİR *f.* شکسته خاطر və *a.* خاطر qəlbi sınıq.

ŞİKƏSTƏNƏFS *f.* شکسته نفس və *a.* نفس «nəfsi sınıq» təvazökar.

ŞİKƏSTƏTALE' *f.* شکسته طالع və *a.* طالع «taleyi sınıq» talesiz, bədbəxt.

ŞİKİB *a.* شکیب səbir, dözümlü, dözmə.

ŞİQAQ *a.* شقاق ikitirəlik, ixtilaf, qarşıdurma.

ŞİQQ *a.* شق 1) hissə; 2) iki mümkün qərar və ya xülasədən birini qəbul etmə zərurəti.

ŞİMAL *a.* شمال coğrafi cəhət.

ŞİMALƏN *a.* شمالاً şimal tərəfdən; şimaldan.

ŞİMALİ *a.* شمالی şimala aid olan, şimalda olan.

ŞİMƏ *a.* شیمه xasiyyət, təbiət, sifət.

ŞİMŞAD *f.* شمشاد 1) bərk oduncaqlı, həmişəyaşıl ağac; şümşad; 2) *m.* şümşad ağacı kimi boyu düz olan.

ŞİN *a.* شین ərəb, fars və əski Azərbaycan əlifbalarında ش hərfinin adı.

ŞİNA *f.* شنا üzüm, üzgüçülük.

ŞİNAVƏR *f.* شناور üzgüçü.

ŞİNƏVA *f.* شنوا qulaq asan; eşidən, dinləyən.

ŞİNUD *f.* شنود eşitmə, dinləmə.

ŞİR¹ *f.* شیر süd.

ŞİR² *f.* شیر 1) aslan; 2) *m.* igid, qorxmaz. **Şiri-jəyan** شیر ژيان coşmuş, qəzəblənmiş şir; **şiri-nər** شیر نر 1) erkək aslan; 2) *m.* şir kimi qoçaq.

ŞİRA'¹ *a.* شرا algı, alma.

ŞİRA'² *a.* شراع yelkən.

ŞİRANƏ *f.* شیرانه 1) şir kimi, aslan kimi; 2) *m.* şücaətlə, cəsarətlə.

ŞİRAR *a.* شرار pis, yaman.

ŞİRAÜ BEY' *a.* شراء و بيع alver, alış-veriş.

ŞİRAZƏ *f.* شیرازه 1) Şərq üslubunda cild çəkilən kitabın cildində olan qaytan; kitabın cildindəki medalyon; 2) *m.* nizam, intizam.

ŞİRAZİ *a.* شیرازی 1) Şiraza aid olan; şirazlı; 2) Şirazda qayrılmış.

ŞİRDAN *f.* شیردان 1) südqabı; 2) gövşəyən heyvanların ikinci mədəsi; 3) süd vəziləri.

ŞİRDİL *f.* شیر دل aslan ürəkli; igid, qəhrəman.

ŞİRƏ¹ *f.* شیره 1) meyvə və bitkilərdə olan maye; 2) meyvə suyu; nektar; 3) suda həll olunmuş şəkər.

ŞİRƏ² *f.* شیره tiryək, anaşa.

ŞİRƏ³ *f.* شیره divara çəkilən əhəng.

ŞİRƏXAK *f.* شیره خاك doşab bişirərkən şirin olsun deyə üzüm şirəsinə qatılan xüsusi torpaq.

ŞİRƏXANƏ *f.* شیره خانه tiryək çəkilən yer; tiryəqxana.

ŞİRƏKƏŞ *f.* شیره کش tiryəkçəkən, anaşaxor.

ŞİRƏPUS(T) *f.* شیره پوست || شیره پوست divara əhəng və s. çəkmək üçün qoyun dərisi parçası.

ŞİRGİR *f.* شیرگیر «şirtutan» *m.* igid, qəhrəman.

ŞİRXAR *f.* شیرخوار hələ süddən kəsilməmiş; südəmər (*uşaq haqqında*).

ŞİRİN *f.* شیرین 1) şəkər, qənd dadı; 2) *m.* xoşagələn, ürəyəyatan, bəyənələn; 3) *m.* xoş, unudulmaz.

ŞİRİNDƏHAN *f.* شیرین دهان şirin ağızlı.

ŞİRİNGÖFTAR *f.* شیرین گفتار şirin danışıklı.

ŞİRİNİ *f.* شیرینی şirinlik, dadlılıq.

ŞİRİNKAM *f.* شیرین کام dadı damağında qalmış, ləzzət görmüş.

ŞİRİNKAR *f.* شیرین کار ədası, danışığı xoşa gələn; xoş əda.

ŞİRİNKƏLAM *f.* شیرین کلام və ə. şirin danışan, şirin sözlü.

ŞİRİNLƏB *f.* شیرین لب dodağı şirin, şirin dodaqlı.

ŞİRİNMƏQAL *f.* شیرین مقال və ə. danışığı xoş olan; şirinsöhbət.

ŞİRİNMƏZAQ *f.* شیرین مذاق və ə. dadı şirin; şirin dadan.

ŞİRİNSÖHBƏT *f.* شیرین صحبت və ə. söhbəti xoş olan, şirin danışan.

ŞİRİNSÜXƏN *f.* شیرین سخن şirin sözlü.

ŞİRİNZƏBAN *f.* شیرین زبان şirindilli.

ŞİRK ə. شرك 1) Allahın varlığına şəriklə olma; 2) bütperəstlik; 3) çoxallahlılıq.

ŞİRKƏT ə. شرکت 1) şəriklilik əsasında təşkil olunmuş sənaye, kənd təsərrüfatı, ticarət və s. müəssisəsi // kompaniya; 2) şəriklilik, ortaqlıq.

ŞİRMAHİ *f.* شرماهی 1) çox dadlı bir balıq; 2) fil sümüyü; şirmayı.

ŞİRMƏRD *f.* شیرمرد şir kimi kişi, aslan kimi şücaətli.

ŞİRPƏNCƏ *f.* شیر پنجه 1) şir pəncəsi; 2) insan bədəninin müxtəlif yerlərində, xüsusilə peysərdə əmələ gələn iri, qara, qorxulu bədxassəli şiş.

ŞİRRƏT ə. شرت yaramazlıq, pislik.

ŞİRÜ XURŞİD *f.* شیر و خورشید aslan və Günəş (*İranın dövlət gerbi*).

ŞİRZİMƏ ə. شردمه dəstə, qrup.

ŞİTA' ə. شتا qış.

ŞİTAB *f.* شتاب 1) tələsmə, sürət, çeviklik; 2) tələs! tez ol!

ŞİTABAN *f.* شتابان tələsən, yüyürən.

ŞİTAİ *f.* شتائی qışa aid olan.

ŞİVƏ¹ *f.* شیوه 1) naz, qəmzə; 2) üslub, tərz.

ŞİVƏ² *f.* شیوه ləhcə; tələffüz.

ŞİVƏDAR *f.* شیوه دار işvə verən, işvəli, naz satan.

ŞİVƏFÜRÜŞ *f.* شیوه فروش işvə satan; nazlı.

ŞİVƏGƏR *f.* شیوه گار b a x **şivəkar**.

ŞİVƏKAR *f.* شیوه کار işvəli, nazlı.

ŞİVƏN *f.* شیون ah, nalə, fəryad, fəğan; matəm, yas. **Şivəni-şeyn** شیون شین biabırçı fəryad; matəm fəryadı.

ŞİVƏNƏFZA *f.* شیون افزا şivən artıran, fəğan gətirən; qəmləndirən.

ŞİVƏNGAH *f.* شونگاه şivən yeri; matəm yeri, yas yeri.

ŞİVƏNPƏRVƏR *f.* شیونپرور şivənli, ah-nalə gətirən; matəmli, yaşlı.

ŞİYA' *a.* شیاع yayılma, intizar.

ŞİYAF *a.* شیاف dərman.

ŞİYƏM *a.* شیم «*şimə*» *c.* xasiyyətlər, təbiətlər, sifətlər.

ŞÖ'BƏ *a.* شعبه 1) budaq, şaxə, dal; 2) hissə, bölmə.

ŞÖHRƏ(T) *a.* شهره || شهرت məşhur olma, ad-san.

ŞÖHRƏTBAZ *a.* شهرت باز b a x **şöhrətpərəst**.

ŞÖHRƏTGİR *a.* شهرت گیر şöhrəti ələmi tutan; şöhrətli.

ŞÖHRƏTPƏRƏST *a.* شهرت پرست şöhrət düşkünü; təkəb-bürlü, lovğa.

ŞÖHRƏTŞÜAR *a.* شهرت شعار şöhrətli, məşhur.

ŞÖ'LƏ *a.* شعله alov parıltısı, işıq. **Şö'lei-azər** آذر od parıltısı.

ŞÖ'LƏBAR *a.* شعله بار od yağdıran, alovlandıran; alovlu, odlu; atəşin.

ŞÖ'LƏDAR *a.* شعله دار şöləsi olan; alovlu, alovlanmış.

ŞÖ'LƏGİR *a.* شعله گیر b a x **şö'ləzən**.

ŞÖ'LƏVƏR *a.* شعله ور şöləli, alovlu.

ŞÖ'LƏZƏN *a.* شعله زن şölələnen, alovlanan.

ŞÖVHƏR *f.* شوهر ər, kişi.

ŞÖVK *a.* شوک tikan.

ŞÖVKƏT *a.* شوکت əzəmət, dəbdəbə, cəlal.

ŞÖVKƏTMƏAB *ə.* شوکت مآب *b a x* **šovkətpənah.**
ŞÖVKƏTPƏNAH *ə.* شوکت *və f.* پناه həşəmətli, əzəmətli, ulu.
ŞÖVQ *ə.* شوق arzu, istək. **Şövqi-eşq** عشق eşq sövdası;
šovqi-liqa' شوق لقا *ə.* üzdən sevmə.
ŞÖVQİ *ə.* شوقی şövqə aid olan; arzulu, istəkli.
ŞÖVQMƏND *ə.* شوق *və f.* مند arzu çəkən; şövqlü, həvəsli.
ŞÖVQZA *ə.* شوق *və f.* زا şövq artıran; şövqləndirən, həvəsləndirən.
ŞUX *f.* شوخ 1) naz, işvə; 2) oynaq, şən.
ŞUXÇEŞM *f.* شوخ چشم «şux gözli» həyasız, utanmaz.
ŞUXİ *f.* شوخی 1) şuxluq; 2) oynaqlıq, şənlik.
ŞUXÜ ŞƏR *f.* شوخو *və ə.* شر dəcəl, şuluq, nadinc.
ŞUM *ə.* شوم uğursuz.
ŞUR¹ *f.* شور şor, duzlu; şoran.
ŞUR² *f.* شور 1) qalmaqal, hay-küy; 2) eşq, sevgi; 3) Azərbaycan klassik muğamlarından birinin adı. **Şuri-nəva** شور نوا *b a x* **şurü nəva**; **şuri-şəhadət** شور شهادت şəhidlik eşqi.
ŞURA *ə.* شورا 1) müzakirə; 2) sovet.
ŞURBƏXT *f.* شور بخت bəxti olmayan; bəxtsiz.
ŞURƏ *f.* شوره şoran torpaq, şoran.
ŞURƏNGİZ *f.* شورانگیز dava-qalmaqal salan, gurultu qoparan, qovğaya səbəb olan.
ŞURƏZAR *f.* شوره زار şoran, şoranlıq.
ŞURİDƏ *f.* شوریده 1) qarışıq, dağınıq; 2) *m.* aşıq, vurğun.
ŞURİDƏBƏXT *f.* شوریده بخت bəxtsiz, talesiz, bədbəxt.
ŞURİDƏGİ *f.* شوریدگی əhval pozğunluğu.
ŞURİDƏHAL *f.* شوریده *və ə.* حال *b a x* **şuridəxatir.**
ŞURİDƏXATİR *f.* شوریده *və ə.* خاطر halı pərişan.
ŞURİDƏSƏR *f.* شوریده سر 1) halı pərişan; 2) *m.* aşıq.
ŞURİŞ *f.* شورش qarışıqlıq, çaxnaşma, şuluqluq.
ŞURİŞÜ QOVĞA *f.* شورش وقوفا hay-küy, küy-qalmaqal.
ŞURİŞÜ NƏVA *f.* شورش و نوا səs-küy, küy-kələk.

ŞURÜ ŞEYN *f.* شور və *a.* شين b a x şurü şər.

ŞURÜ ŞƏR *f.* شور və *a.* شر qışqır-bağır; gurultu-patıltı.

ŞUŞƏ *f.* شوشه b a x şüşə.

ŞÜA' *a.* شعاع işıq mənbəyindən gələn işıq teli.

ŞÜAi *a.* شعاعی şüaya aid olan.

ŞÜAR *a.* شعار 1) əlamət, nişan, əsər; 2) qısa yazılı müraciət; çağırış; 3) adət, vərdiş.

ŞÜBAT *a.* شباط *əslî süry.* fevral ayına uyğun gələn ay.

ŞÜBBAN *a.* شبان «şabb» *c.* cavanlar, gənclər.

ŞÜBHƏ *a.* شبه şəkk, tərəddüd, inanmama.

ŞÜCA' *a.* سجاع igid, qorxmaz, qəhrəman.

ŞÜCAƏT *a.* شجاعت igidlik, qorxmazlıq, qəhrəmanlıq.

ŞÜCƏA' *a.* شجعا b a x şüəcəan.

ŞÜCƏAN *a.* شجعان «şəci'» *c.* şücaətlilər, igidlər.

ŞÜCUN *a.* شجون «şəcən» *c.* budaqlar, şaxlar, dallar.

ŞÜƏB *a.* شعب «şö'bə» *c.* şöbələr.

ŞÜƏRA' *a.* شعراء «şair» *c.* şairlər.

ŞÜFƏA' *a.* شفعا «şəfi'» *c.* birisinin bağışlanması üçün xahiş edənlər; vasitəçilər.

ŞÜĞL *a.* شغل 1) iş, məşğələ, məşğuliyyət; 2) əlləşmə, məşğul olma. Şüğli-zimmə شغل ذمه zimməlik etmə.

ŞÜHƏDA' *a.* شهداء «şəhid» *c.* şəhidlər.

ŞÜHUD¹ *a.* شهود 1) gözlə görmə; müşahidə; 2) hazır olma, mövcud olma.

ŞÜHUD² *a.* شهود «şəhid» *c.* şahidlər.

ŞÜHUR *a.* شهر «şəhr» *c.* aylar.

ŞÜKR *a.* شكر razılıq bildirmə; minnətdarlıq.

ŞÜKRAN *a.* شكران yaxşılıq bilmə, minnətdarlıq, təşəkkür.

ŞÜKRANƏ *a.* شكر və *f.* انه şükür edəcəsinə, şükür edən kimi.

ŞÜKRGÜZAR *a.* شكر və *f.* گذار şükür edən, təşəkkür edən.

ŞÜKRGÜZARİ *a.* شكر və *f.* گذاری şükür etmə, təşəkkür etmə.

- ŞÜKRÜLLAH** *ə.* شكر الله Allaha şükür! tanrıya şükür!
- ŞÜKUFƏ** *f.* شكوفه b a x üşkufə.
- ŞÜKUFƏZAR** *f.* شكوفه زار b a x üşkufəzar.
- ŞÜKUFTƏ** *f.* شکوفته açılmış (*gül haqqında*).
- ŞÜKUFTƏHAL** *f.* شکوفته və *ə.* حال könlü açıq; xoşhal.
- ŞÜKU(Ə)** *ə.* شکوه || شکوه böyüklük, ululuq, cəlal.
- ŞÜKUK** *ə.* شكوك «şəkk» *c.* şəklər, şübhələr.
- ŞÜQQƏ** *ə.* شقه 1) parça, qumaş; 2) kağız parçası; kiçik vərəqə.
- ŞÜQUQ** *ə.* شقوق «şəqq» *c.* yarıqlar.
- ŞÜMAR¹** *f.* شمار say, hesab.
- ŞÜMAR²** *f.* شمار yara.
- ŞÜMARƏ** *f.* شماره 1) nömrə, say; 2) say, hesab.
- ŞÜMŞAD** *f.* شمشاد 1) möhkəm oduncaqlı həmişəyaşıl ağac;
- 2) *m.* qəşəng, hündür (*əsasən insanın boyu haqqında*).
- ŞÜMUL** *ə.* شمول 1) şamil olma, dəxli olma; 2) dəlalat etmə.
- ŞÜMUS** *ə.* شمس «şəms» *c.* günəşlər.
- ŞÜMÜRDƏ** *f.* شمردە hesablanmış, sayılmış.
- ŞÜNAS** *f.* شناس 1) xəbəri, məlumatı olan, bilən; 2) riayət edən, yerinə yetirən.
- ŞÜRB** *ə.* شرب içmə. **Şürbi-xəmr** شرب خمر şərab içmə.
- ŞÜRBİ** *ə.* شربى şərab düşkünü; əyyaş.
- ŞÜRƏFA'** *ə.* شرفاء «şərif» *c.* şəriəllilər.
- ŞÜRƏKA'** *ə.* شركاء «şərik» *c.* şəriklər.
- ŞÜRTƏ** *ə.* شرطه 1) daxili qayda-qanunu qoruyan qüvvə(lər);
- 2) gəminin getməsi üçün lazım olan istiqamətdə əsən külək; rast küləyi.
- ŞÜRÜ'** *ə.* شروع başlama; işə girişmə.
- ŞÜRUB** *ə.* شروب meyvə və s. şirəsi ilə şəkərdən hazırlanan yarımqatı və şirin maye; şirə.
- ŞÜRÜH** *ə.* شروح «şərh» *c.* şərhlər, izahatlar.
- ŞÜRUR¹** *ə.* شرور «şərr» *c.* narazılıqlar, pisliklər.
- ŞÜRUR²** *ə.* شرور «şərr» *c.* pis adamlar.

ŞÜRUT *ə.* شروط «*şərt*» *c.* şərtlər.

ŞÜSTÜ ŞU *f.* شست و شو yuyub yaxalama, yuyub təmizləmə.

ŞÜŞƏ *f.* شوشه ayna.

ŞÜŞƏBƏND *f.* شوشه بند aynabənd.

ŞÜŞTƏR *f.* ششتر Azərbaycan klassik muğamlarından birinin adı.

ŞÜTUM *ə.* شتوم «*şətm*» *c.* söyüşlər.

ŞÜTÜR *f.* شتر dəvə.

ŞÜTÜRBAN *f.* شتربان dəvə otaran, dəvə sürən; dəvəçi.

ŞÜTÜRBƏÇÇƏ *f.* شتر بچه dəvə balası; köşək.

ŞÜTÜRXANƏ *f.* شترخانه dəvələrin saxlandığı yer.

ŞÜUB *ə.* شعوب «*şə'b*» *c.* xalqlar.

ŞÜUN *ə.* شئون «*şə'n*» *c.* 1) şan-şöhrətlər; 2) işlər, məşğuliyyətlər.

ŞÜUR *ə.* شعور təfəkkür, düşüncə; anlama, idrak.

ŞÜYU' *ə.* شيوخ bəlli olma, duyulma (*xəbər, hadisə və s. haqqında*).

ŞÜYUX *ə.* شيوخ «*şeyx*» *c.* 1) şeyxlər; 2) qocalar, ağsaqqallar.

T

T¹ *ə.* ت ərəb əlifbasının 3-cü, fars və əski Azərbaycan əlifbalarının 4-cü hərfi; əbcəd hesabında 400 rəqəmini ifadə edir.

T² *ə.* ط ərəb əlifbasının 16-cı, fars və əski Azərbaycan əlifbalarının 19-cu hərfi; əbcəd hesabında 9 rəqəmini ifadə edir.

TA¹ *f.* تا ədəd, dənə.

TA² *ə.* ط ərəb, fars və əski Azərbaycan əlifbalarında ط hərfinin adı.

TAAM *ə.* طعام b a x təam.

TAB¹ *f.* تاب 1) güc, qüvvət, təqət; 2) zəhmət, əziyyət; 3) dözmə, dözümlər. *Tabi-imtəhan* تاب امتحان yoxlamağa dözmə.

TAB² *f.* تاب 1) işıq, ziya; 2) yanma, işıq saçma.

TAB³ *f.* تاب 1) buruq, qıvrım; 2) eşmə, eşilmə (*sap, ip və s. haqqında*).

TABAN *f.* تابان parlayan, parlaq; işıq saçan; işıqlı.

TABAVƏR *f.* تاب آور tab gətirən, gücü çatan; davamlı.

TABBƏXS *f.* تاب بخش işıqlandıran, işıq saçan; rəvnəq verən; rəvnəqləndirən.

TABDAR¹ *f.* تابدار b a x **tabnak**.

TABDAR² *f.* تابدار qıvrım, buruq, buruq-buruq.

TABE'¹ *a.* تابع 1) itaət edən, tabe olan; 2) aid olan; 3) birinin arxasınca gedən.

TABE'² *a.* طابع mətbəədə çap edən, nəşr edən; çapçı.

TABEİN *a.* تابعين «*tabe'*» *c.* 1) tabe olanlar; 2) Məhəmməd peyğəmbəri görməmiş, onun vəfatından sonra əshabələri ilə ünsiyyət saxlamış adam(lar).

TABEİYYƏT *a.* تابعیت tabe olma, tabelik.

TABƏKEY *f.* تابکی nə vaxta qədər; haçanacan.

TABƏNDƏ *f.* تابنده parlayan, işıq saçan, işıq verən.

TABƏSƏHƏRGAH *f.* تابۀ صحر *və a.* سحر *və f.* گاه səhərə qədər, dan yeri sökülənə kimi.

TABƏŞAM *f.* تابشام axşama qədər, şama kimi.

TABƏŞƏB *f.* تابشب gecəyə qədər.

TABİX *a.* طابخ xörək bişirən, aşpaz.

TABİSTAN *f.* تابستان yay (*fəsil*).

TABİŞ *f.* تابش parlama, parıltı.

TABİŞGAH *f.* تابشگاه işıq düşən yer, günəş və ya ay işığının düşdüüyü yer.

TABNAK *f.* تابناك parlaq, işıqlı, ziyalı.

TABUT *f.* تابوت ölünün qoyulduğu qutu.

TABÜ TAVAN *f.* تاب و تاوان taqət, qüvvət, güc.

TAC *f.* تاج hökmdarın başına qoyduğu hakimiyyət rəmzi sayılan bəzəkli və qiymətli örtük. **Taci-sər** تاج سر «*baş tacı*» *m.* əziz, sevimli, istəkli.

TACDAR *f.* تاجدار *tacılı, tacı olan, taca malik olan; hökmdar // padşah, hakim.*

TACDARANƏ *f.* تاجدارانە *padşaha layiq; şahənə.*

TACDARİ *f.* تاجداری 1) hökmdara məxsus, hakimə aid olan; 2) hökmdarlıq.

TACİR *a.* تاجر *ticarətlə məşğul olan adam.*

TACİRİ *a.* تاجری *tacirlik.*

TAÇƏND *f.* تاچند *nə vaxta kimi, nə vaxta qədər; haçanacan.*

TAƏ *a.* طاعە 1) bir işi öz arzusu ilə görə; könüllü; 2) itaət edən.

TAƏBƏD *f.* تا وە ə. ابد *həmişəlik, sonsuz olaraq.*

TAƏT *a.* طاعت 1) Allahın əmr və göstərişlərini yerinə yetirmə; 2) itaət; 3) ibadət.

TAƏTGAH *a.* طاعت və *f.* گاه 1) itaət edilən yer; 2) ibadətqah.

TAFTA *f.* تافتا *b a x taftə (2-ci mənada).*

TAFTƏ *f.* تافته 1) eşilmiş, əyirilmiş ip, sap və s.; 2) parıldayan ipək parça.

TAĞİ *a.* طاغی 1) həddini, vəzifəsini aşan; azgın; 2) üsyançı, asi.

TAĞUT *a.* طاغوت 1) büt, sənəm; 2) kahin; 3) şeytan, yoldan çıxaran; azdırıcı.

TAHA *a.* طها || طها *b a x Tavü Ha.*

TAHİR(Ə) *a.* طاهر || طاهر *təmiz, pak.*

TAHUN(Ə) *a.* طاحون || طاحون *su dəyirmanı; dəyirman.*

TAİF *a.* طائف *dönən, dolanan, dövrə vuran.*

TAİFƏ *a.* طائفه *b a x tayfa.*

TAİN *a.* طاعن *tənə vuran, başa qaxan.*

TAİR *a.* طائر *b a x tayir. Tairi-qüdsi طائر قدسی «müqəddəs quş» mələk, mələikə; tairi-nəfəs طائر نفس nəfəs quşu; tənəffüs; tairi-ruh طائر روح ruh quşu; həyat.*

TAK *f.* تاك *tənək, meynə.*

TAQ *a.* تاق *asli f.* 1) yarım dairə şəklində qapı, pəncərə və s. üstü; tağ; 2) qübbə, günbəz; 3) əzilmiş, bükülmüş. **Taqi-əbru** تاق ابرو

tağşəkilli qaş // çatmaqaş; qaşın tağı; **taqi-kəsra** تاق کسرا Ənuşi-rəvənin tikdirdiyi məşhur tağ; **taqi-rivaq** تاق رواق «çardağın tağı» göy, səma.

TAQÇƏ *f.* طاقچه otağın divarında qab-qacaq və s. qoymaq üçün kiçik hücrə; tağça // taxça.

TAQƏT *a.* طاقت güc, qüvvət.

TAQƏTGÜDAZ *a.* طاقت və *f.* گداز b a x **taqətsuz**.

TAQƏTSUZ *a.* طاقت və *f.* سوز taqətdən salan, son dərəcə yorucu; üzücü.

TALAR *f.* تالار 1) dörd və ya bir neçə sütun üzərində qurulmuş taxt, ev və s.; talvar; 2) zal, böyük otaq.

TALE' *a.* طالع 1) tülu edən, doğan, çıxan; 2) bəxt, qismət; 3) Allah, tanrı.

TALEH *a.* طالع 1) yolagəlməz, islah olunmaz; 2) təqsirkar, günahkar.

TALİB *a.* طالب 1) istəyən, tələb edən; 2) müştəri, alıcı; 3) bir qızla evlənmək istəyən (*oğlan*); 4) şagird; tələbə.

TAMAM *a.* تمام b a x **təmam**.

TAMAŞA *f.* تماشا b a x **təmaşa**.

TAMAT *a.* طامات yandırıcı şeylər atan hər b aləti.

TAME' *a.* طامع tamahkar, acgöz, gözüdoymaz.

TAMM(Ə) *a.* تام || تامه tam, tamam, bütün.

TAR¹ *f.* تار 1) b a x **tarə¹** (*1-ci mənada*); 2) öziz. **Tari-zülf** تار زلف zülf teli.

TAR² *f.* تار 1) b a x **tarək**; 2) tutqun; 3) aydın görünməyən, yaxşı seçilməyən.

TARAC *f.* تاراج qarət, çapqın, soyğun.

TARE' *a.* طارئ qəfil, gözlənilməz.

TARƏ¹ *f.* تاره 1) tel, sap, iplik; 2) sim (*musiqi alətlərində*); 3) başın ortası; 4) qapan, tərəzi və s. dili.

TARƏ² *a.* تاره b a x **tarət**.

TARƏ³(K) *f.* طاره || تارك b a x **tarik²**.

TARƏM *ə. طارم* 1) taxta ev; çardağ; 2) dam; 3) evin üzərində olan qübbə, günbəz; 4) *m.* göy, səma. **Tarəmi-ə'la** *طارم اعلا* ən yüksək göy, ən uca səma.

TARƏT *ə. تارت* dəfə, kərə.

TARƏTƏN *ə. تارتا* dəfələrlə, bir neçə kərə.

TARİD *ə. طارد* qovan, rədd edən, uzaqlaşdıran.

TARİƏN *ə. طارئاً* qəflətən, gözlənilmədən, birdən-birə.

TARİX *ə. تاريخ* 1) müəyyən işin görüldüyü vaxt (*ay, gün və il*); 2) həmin vaxtı göstərən rəqəm; 3) cəmiyyətin inkişafından bəhs edən elm. **Tarixi-din** *دين تاريخ* din tarixi; **tarixi-hicri** *تاريخ هجري* hicri tarix (*Məhəmməd peyğəmbərin Məkkədən Mədinəyə köçdüyü vaxtdan hesablanan müsəlman tarixi*); **tarixi-islam** *تاريخ اسلام* islam tarixi; **tarixi-miladi** *تاريخ ميلادي* miladi tarix (*İsa peyğəmbərin anadan olduğu gündən hesablanan tarix*); **tarixi-müqəddəs** *تاريخ مقدس* müqəddəs tarix.

TARİXƏN *ə. تاريخاً* 1) tarix etibarilə; 2) tarixcə.

TARİXİ *ə. تاريخي* 1) tarixə aid olan, tarixdə olan; 2) tarixdə tayı-bərabəri olmayan; qeyri-adi, fəvqəladə.

TARİXNƏVİS *ə. تاريخ وə f. نويس* tarixyazan, tarixçi.

TARİXŞÜNAS *ə. تاريخ وə f. شناس* tarixi öyrənən, tarixçi.

TARİK¹ *ə. تارك* 1) tərk edən, qoyub gedən; 2) müəyyən (əsasən pis) vərdişdən əl çəkən. **Tariki-dünya** *تارك دنيا* dünyadan əl çəkib guşənişin olan.

TARİK² *f. تاريك* qaranlıq.

TARİQ *ə. طارق* dan ulduzu; Zöhrə.

TARİM *ə. تارم* 1) hündür dam; 2) *m.* səma, göy.

TARÜ MAR *f. تار و مار* dağılmış, alt-üst olmuş, məhv edilmiş.

TARÜ PUD *f. تار و بود* 1) ərş-arğac; 2) *m.* var-yox.

TAS¹ *ə. طاس* əsasən hamamda işlədilən su qabı, təşt. **Tasi-fələk** *طاس فلك* göy qübbəsi.

TAS² *ə. طاس* 1) nörd; 2) nörd oyununda: uduş dövrəsi, üç xal qazanıb udulan oyun.

TASE' *ə. تاسع* 1) doqquzuncu; 2) doqquzuncu övlad (*oğul*).

TASƏ *ə. تاسه* 1) qəm, qüssə; 2) çırpınma, qərarsızlıq.

TASIƏ *ə. تاسعه* 1) doqquzuncu; 2) doqquzuncu qız (*övlad*).

TASKÜLAH *f. تاس كلاه* döyüşdə başa qoyulan dəmir papaq; dəbilqə.

TASUA *ə. تاسوعا* məhərrəm ayının doqquzuncu günü, aşura axşamı.

TAUN *ə. طاعون* vəba (*xəstəlik*).

TAV *f. طاو* güc, zor.

TAVAN *f. توان* b a x **təvan**.

TAVANGƏR *f. توانگر* b a x **təvangər**.

TAVUS *ə. طاووس* tovuz (*quş*).

TAVÜ HA *ə. طاوها* Məhəmməd peyğəmbərin adlarından biri.

TAYFA *ə. طايفه* 1) tayfa, qövəm, qəbilə; 2) gəmi xidmətçiləri.

TAYİR *ə. طائر* uçan; quş.

TAZƏ *f. تازه || طازه* yeni, təzə.

TAZƏGİ *f. تازگی || طازگی* təzəlik.

TAZƏNDƏ *f. تازنده* 1) tez qaçan, sürətlə gedən; 2) qasid.

TAZƏNİHAL *f. تازه || طازه نهال* 1) yeni qol-budaq atmış cavan ağac; fidan; 2) *m.* cavan, gənc, yeniyetmə.

TAZƏPƏRƏST *f. تازه || طازه پرست* yenilik sevən, yeniliyə meyl edən, yenilik tərəfdarı; mütərəqqi.

TAZİ *f. تازی* 1) ərəb; 2) ərəbcə; 3) ərəblərə aid olan.

TAZİNƏSƏB *f. تازی və ə. نسب* ərəb nəslindən olan, ərəb mənşəli.

TAZİYANƏ *f. تازیانه* 1) qamçı, qırmanc; 2) tənbur və b. musiqi alətlərini çalmaq üçün sümük və ya buynuz qırığı; 3) *m.* vasitə, səbəb, alət; 4) qısa satirik şeir növlərindən biri.

TE *ə. ته* ərəb, fars və əski Azərbaycan əlifbalarında ت hərfinin adı.

TEYF *ə. طيف* qarabasma, vahimə, kabus.

TEYFBİN *ə. طيف və f. بين* qara basmış (*adam haqqında*).

TEYHU *f. تهيو* göyərçin cinsindən quş; cilquşu.

TEYLƏSAN *ə. طيلسان* 1) zahidlərin çalmalarından sallanan sarıq ucu; 2) kürkün bir növü.

TEYR *ə. طير* quş. **Teyri-əbabil** *طيرابabil* çöl qaranquşu.

TEYS *ə. تيس* erkək keçi; təkə.

TEYY *ə. طى* 1) sarıma, bükmə; 2) kəsmə; 3) keçib başa çatdırma; keçmə.

TEYYİB *ə. طيب* yaxşı, gözəl.

TEYYÜL'ƏRZ *ə. طى الارض* uzaq məsafəni az zamanda sürətlə getmə, qət etmə.

TƏADİ *ə. تعادى* düşmənlik, düşmənçilik.

TƏAHÜD *ə. تعاهد* qarşılıqlı öhdəçilik.

TƏAQÜB *ə. تعاقب* bir-birinin ardınca getmə, bir-birini təqib etmə.

TƏALA *ə. تعالى || تعالا* yüksəlsin, yüksək olsun! (*Allahın adları ilə işlədilir*).

TƏALALLAH *ə. تعالى الله* «Allah ucadır!» *m.* nə gözəl! nə yaxşı!

TƏALEYTƏ *ə. تعاليت* yüksəltidin!

TƏALİ *ə. تعالى* şan-şöhrət qazanma; yüksəlmə.

TƏALİM *ə. تعالم* «*tə'lim*» *c.* 1) təlimlər, məşqlər; 2) öyrədilən fənlər.

TƏALİPƏRVƏR *ə. تعالى* və *f. پرور* tərəqqi sevən, yüksəlmək istəyən.

TƏAM *ə. طعام* yemək.

TƏAMÜL *ə. تعامل* işin adi surətdə baş tutması.

TƏANÜQ *ə. تعانق* qucaqlaşma.

TƏARÜF *ə. تعارف* bir-biri ilə tanış olma.

TƏARÜZ *ə. تعارض* bir-birinə müxalif, zidd olma.

TƏATİ *ə. تعاطى* bir-birinə vermə; dəyişmə, mübadilə.

TƏAVİZ *ə. تعاون* «*tə'viz*» *c.* dualar, pitiklər.

TƏAVÜN *ə. تعاون* bir-birinə yardım etmə, bir-birinə əl tutma; köməkləşmə; əməkdaşlıq.

TƏAZÜD *ə. تعاضد* bir-birinə arxa olma, yardım etmə.

TƏB *f. تب* qızdırma, isitmə.

TƏB' *ا. طبع* 1) damğa, möhür; 2) təbiət, yaradılış, xilqət; 3) çap, nəşr, çap etmə.

TƏBABƏT *ا. طبابت* 1) təbiblik, həkimlik; 2) tibb elmi.

TƏBADÜL *ا. تبادل* dəyişmə, əvəz etmə, dəyiş-düyüş. **Təbadüli-fəkar** *ا. تبادل افکار* fikir mübadiləsi.

TƏBAĞÜZ *ا. تباعد* bir-birinə kin bəsləmə, bir-biri ilə düşmənçilik etmə.

TƏBAH *f. تباه* b a x **təbahi** (*1-ci mənada*).

TƏBAHİ *f. تباهی* 1) b a x **təbəh**; 2) puçluq, heçlik.

TƏBAXƏT *ا. طباحت* aşpazlıq.

TƏBAKİ *ا. تباهی* ağlaşma.

TƏBAR¹ *f. تبار* həlak, tələf.

TƏBAR² *f. تبار* əsil, soy, nəsil.

TƏBARƏK *ا. تبارك* mübarək(dir)! mübarək (olsun)!

TƏBARƏKALLAH *ا. تبارك الله* Allah mübarək eləsin!

TƏBARƏKƏ(T) *ا. تباركته || تباركت* (Allah) mübarək eləsin! Mübarəkdir!

TƏBAŞİR *ا. طباشير || طباشر* *asli f.* lövhədə və s. yazmaq, divar ağartmaq üçün işlədilən ağ daş.

TƏBAÜD *ا. تباعد* bir-birindən uzaq düşmə; uzaqlaşma.

TƏBAYE' *ا. طبائع* «*təbiət*» *c.* 1) xasiyyətlər, təbiətlər; 2) bəsit maddələr. **Təbayei-bəşəriyyə** *ا. طبائع بشريه* insan xüsusiyyətləri, insan xasiyyətləri.

TƏBAYÜN *ا. تباین* 1) iki şey arasındakı ziddiyyət; 2) ortaq bir rəqəm bölünməsi mümkün olmayan iki rəqəm arasındakı münasibət (*məs.: 7 ilə 9 kimi*).

TƏBBAL *ا. طبال* təbilçi, təbilçalan.

TƏBBAX *ا. طباخ* xörək bişirən; aşpaz.

TƏBCİL *ا. تبجيل* ucaltma, tərəfləmə.

TƏB'DAR *ا. طبع* və *f. دار* təbi olan; təbli.

TƏBDİL *a.* تبدیل 1) başqa şəklə salma; dəyişdirmə; 2) bir dildən başqa dilə çevirmə; tərcümə; 3) paltarını dəyişmə.

TƏBDİLƏN *a.* تبدیلاً təbdil edərək; dəyişdirərək.

TƏBƏCCÜR *a.* تبجر içinə dalma, dibinə çatma.

TƏBƏDDÜL *a.* تبدل başqa şəklə düşmə; dəyişmə, dəyişilmə, dəyişiklik.

TƏBƏDDÜLAT *a.* تبدلات «*təbəddül*» *c.* dəyişikliklər.

TƏBƏƏ *a.* تبعه «*tabe*» *c.* 1) *tabe* olanlar; 2) *t.* bir dövlətin vətəndaşı olan adam; əhali; rəiyyət.

TƏBƏH *f.* تبه məhv olmuş, xarab olmuş; məhv, puç.

TƏBƏHHÜR *a.* تبر dərindən düşünmə.

TƏBƏHKAR *f.* تبهكار 1) xarab olan, bərbad olan; 2) öz işindən heç bir fayda görməyən; əhəmiyyətsiz işlər görəni.

TƏBƏXXÜR *a.* تبخر buxarlanma, buğlanma, buğa çevrilmə, qaynayıb buğ olma.

TƏBƏQ *a.* طبق 1) tabaq; 2) bulud (*qab*); 3) bir budağın üstündə olan gül yarpaqları.

TƏBƏQAT *a.* طبقات «*təbəqə*» *c.* təbəqələr.

TƏBƏQATÜL'ƏRZ *a.* طبقات الأرض 1) yerin geoloji quruluşu; 2) geologiya.

TƏBƏQDAR *a.* طبق və *f.* دار tabaqda şey gəzdirib satan adam; tabaqçı.

TƏBƏQƏ¹ *a.* طبقه 1) qat, lay; 2) cəmiyyətin ictimai, mədəni və b. xüsusiyyətlərinə görə həmcins hissəsi.

TƏBƏQƏ² *a.* طبقه vərəq, vərəqə.

TƏBƏLLÜŞ *a.* تبلش qarmaqarışıq olmuş; qarışmış.

TƏB'ƏN¹ *a.* تبعاً *tabe* olaraq, itaət edərək.

TƏB'ƏN² *a.* طبعاً 1) təbiətinə görə; təbiətçə; 2) təbii olaraq.

TƏBƏNNİ *a.* تبنى oğulluğa, övladlığa götürülmə.

TƏBƏR *f.* تبر 1) balta; 2) b a x **təbərzin** (*1-ci mənada*).

TƏBƏRDAR *f.* تېردار 1) balta ilə silahlanmış adam; əsgər; 2) təbərzinli adam (*dərviş haqqında*).

TƏBƏRXUN *f.* تېرخون 1) qırmızı söyüd; 2) quş ovlamaq üçün alət; 3) qırmızı rəng; 4) iydə.

TƏBƏRİ *a.* طېرى Təbəristana aid olan; təbəristanlı.

TƏBƏRQÖ' *a.* تېر قە üzünə niqab salma, örtünmə.

TƏBƏRRİ *a.* تېرى uzaq durma; uzaqlaşma.

TƏBƏRRÖ' *a.* تېرەc ianə vermə, ehsan vermə.

TƏBƏRRÜD *a.* تېرد soyuma, soyuqlaşma.

TƏBƏRRÜƏN *a.* تېرەc ianə yolu ilə ehsan verərək.

TƏBƏRRÜK *a.* تېرك 1) uğur; 2) bərəkət.

TƏBƏRZƏD *f.* تېرزەد 1) ağ qəng; nabat; 2) b a x **təbərzin** (*2-ci mənada*); 3) toxumu bərk üzüm növü.

TƏBƏRZİN *a.* تېرزىن 1) dərvişlərin gözəldirdikləri aypara şəklin-də balta; təbərzin; 2) ağ və parlaq və ya bərk və parlaq duz.

TƏBƏSSÜM *a.* تېسم gülümsəmə.

TƏBƏSSÜMRİZ *a.* تېسم və *f.* ريز dodaqaltı gülən; gülümsəyən.

TƏBƏSSÜR *a.* تېسر diqqətlə tədqiq etmə, incədən-incəyə nəzərdən keçirmə.

TƏBƏSSÜS *a.* تېسس özünü alçaldıb yalvarma.

TƏB'GAH *a.* طبع və *f.* گاه b a x **təb'xanə**.

TƏBX *a.* طبخ xörək bişirmə; aşpazlıq.

TƏBXAL(Ə) *f.* تب خال || تب خاله uçqu, uçqlama.

TƏB'XANƏ *a.* طبع və *f.* خانه çapxana, mətbəə.

TƏBXİR *a.* تېخىر 1) buğlandırma, buxarlandırma; 2) dezinfeksiya məqsədi ilə buxar vermə.

TƏBİB *a.* طيب həkim.

TƏBİBA *a.* طبيا ey həkim! ay doktor!

TƏB'İD *a.* تېعيد uzağa sürgün etmə; uzaqlaşdırma.

TƏ'BİD *a.* تېبىد əbədi etmə, əbədləşdirmə.

TƏBİƏ *a.* تېعه vətəndaşlıq, təbəəlik.

TƏBİƏT *ا. طبيعت* 1) təbii şəraitin məcmusu; üzvi və qeyri-üzvi aləm; insan fəaliyyəti ilə yaradılmamış hər şey; 2) *m.* xasiyyət; 3) *m.* adət.

TƏBİİYYAT *ا. طبيعيات «təbiiyyə» c.* təbiət elmləri; *t.* fizika.

TƏBİİ(YYƏ) *ا. طبيعي || طبيعى* 1) təbiətə aid olan; təbiət qanunlarından irəli gələn; 2) süni olmayan; 3) anadangəlmə, fitri; 4) adi, normal; 5) həqiqi, əsil.

TƏBİİYYUN *ا. طبيعون «təbii» c.* təbiət alimləri.

TƏBİL *ا. طبل b a x təbl.*

TƏBİLZƏN *ا. طبل və f. زن b a x təblbaz.*

TƏ'BİR *ا. تعبير* 1) ifadə etmə; anlatma; 2) bir məna ifadə edən söz, cümlə, tərkib və s.; 3) termin, istilah; 4) yuxuyozma.

TƏ'BİRAT *ا. تعبيرات «tə'bir» c.* təbirlər.

TƏ'BİRNAMƏ *ا. تعبير və f. نامه yuxu yozan kitab.*

TƏ'BİYƏ *ا. تعبیه* 1) tərtib etmə; hazırlama; 2) uyğunlaşdırma, uyğun gəlmə, uyğunluq.

TƏB'İYYƏ(T) *ا. تبعیه || تبعيت* tabe olma, tabeçilik.

TƏBL *ا. طبل* 1) böyük nağara; 2) anatomiya: qulaq pərdəsi.

TƏBLBAZ *ا. طبل və f. باز b a x təblzən.*

TƏBLƏ *ا. تبله* xırdavat gəzdərək satmaq üçün tabaq.

TƏBLƏRZƏ *ا. تبلرزه* titrətmə-qızdırma.

TƏBLİĞ *ا. تبليغ* 1) yetişdirmə, çatdırma, yetirmə (*xəbəri, sözü və s.*); 2) *b a x təbliğat.*

TƏBLİĞAT *ا. تبلیغات «təbliğ» c.* *t.* bir fikri, nəzəriyyəni müxtəlif yollarla geniş surətdə kütlə arasında yayma.

TƏBLZƏN *ا. طبل və f. زن* təbilçi, təbilçalan.

TƏBRİD *ا. تبريد* 1) soyuqluğu artırma; soyutma; 2) *t.* aranı soyutma, sərinləşdirmə.

TƏBRİK *ا. تبريك* xoş xəbər, bayram və s. münasibəti ilə gözdəndirilməsi.

TƏBRİKNAMƏ *ا. تبريك və f. نامه* təbrik məktubu, yazılı təbrik.

TƏBŞİR *ا. تبشير* müştuluqlama, şad xəbər gətirmə.

TƏBVİB *ə.* تبويب bablara ayırma, fəsillərə bölmə (*kitab haqqında*).

TƏBYİZ *ə.* تبیيض 1) ağartma; 2) yazının üzünü köçürmə, surətini çıxarma.

TƏBYİN *ə.* تبیین açıq ifadə etmə, aydın surətdə anlatma.

TƏBZƏD *f.* تبزده qızdırmaya tutulmuş; qızdırmalı, isitməli.

TƏBZİR *ə.* تبذیر dağıtma, israf etmə.

TƏCAHÜD *ə.* تجاهد cəhd etmə, səy etmə; çalışma.

TƏCAHÜL *ə.* تجاهل yalandan özünü cahil kimi göstərmə, özünü anlamazlığa vurma.

TƏCANÜB *ə.* تجانب çəkinmə, qorunma, özünü kənara çəkmə.

TƏCANÜS *ə.* تجانس bir cinsdən olma; həmcinslik.

TƏCARİB *ə.* تجارب «*təcrübə*» *c.* təcrübələr.

TƏCARİBAT *ə.* تجاربات «*təcarib*» *c.* təcrübələr.

TƏCASÜR *ə.* تجاسر cəsərlənmə, cəsəret etmə.

TƏCAVÜZ *ə.* تجاوز 1) o tərəfə keçmə; aşma, ötmə; 2) başqasının torpağına soxulma; 3) zor, zorlama.

TƏCAVÜZİ *ə.* تجاویزی təcavüzlə əlaqədar olan.

TƏCAVÜZKAR *ə.* تجاوز və *f.* کار 1) təcavüz edən, hücum edən; 2) zorla başqasının torpağını tutan; başqasının hüququna toxunan.

TƏCAVÜZKARANƏ *ə.* تجاوز və *f.* کارانه təcavüzkarcasına, başqasının torpağını tutaraq və ya hüququna toxunaraq.

TƏCBİR *ə.* تجبير sınımış və ya çıxmış sümüyü müalicə etmə; sınıqçılıq.

TƏCDİD *ə.* تجديد təzələmə, yeniləşdirmə. **Təcdidi-matəm** تجدید ماتم yenidən matəm saxlama, təzə matəm.

TƏCƏDDÜD *ə.* تجدد yeniləşmə, təzələnmə.

TƏCƏDDÜDBƏXŞ *ə.* تجدد və *f.* بخش təzələyən, yeniləşdirən, yenilik verən.

TƏCƏDDÜDPƏRVƏR *ə.* تجدد və *f.* پرور yenilik sevən, yenilik tərəfdarı.

TƏCƏFFÜF *ə.* تجفف quruma, quru olma.

TƏCƏHHÜZ *ə. تجهز* hazırlanma, hazırlıq.

TƏCƏLLA *ə. تجلا* b a x **təcəlli**.

TƏCƏLLİ *ə. تجلى* əyan olma, zahir olma; görünmə, təzahür.

TƏCƏLLİGAH *ə. تجلى və f. گاه* təzahür edən yer, zahir olan yer, çıxış yeri.

TƏCƏLLİSAZ *ə. تجلى və f. ساز* zahir olan, əyan olan; görünən.

TƏCƏLLÜD *ə. تجلد* 1) yalandan özünü cəsarətli göstərmə;
2) inad etmə; inadkarlıq.

TƏCƏMMÖ' *ə. تجمع* toplanma, bir yerə yığılma, cəmləşmə.

TƏCƏMMÜD *ə. تجمد* donma.

TƏCƏMMÜL *ə. تجمل* bəzənmə, süslənmə, zinətlənmə; bəzək, süs, zinət.

TƏCƏMMÜLAT *ə. تجملات «təcəmmül» c.* zinət şeyləri; zinətlər.

TƏCƏNNÜN *ə. تجنن* 1) dəli olma, başına hava gəlmə; 2) çılgınlıqlaşma.

TƏCƏRRÜD *ə. تجرد* 1) soyunma, çılpaq olma; 2) boşalma;
3) Allaha çatma, tanrıya yetişmə; 4) evlənməyib subay qalma.

TƏCƏSSÜD *ə. تجسد* cisim halına düşmə, cisimləşmə.

TƏCƏSSÜM *ə. تجسم* 1) cisim kimi görünmə; 2) görünmə, göz önündə canlanma, gözüne görünmə.

TƏCƏSSÜS *ə. تجسس* diqqətlə araşdırma; yoxlama.

TƏCƏZZİ *ə. تجزى* xırdalanma, xırda-xırda olma.

TƏCFİF *ə. تجفيف* qurutma, qurudulma.

TƏCHİL *ə. تجهيل* başqasını cahil sayma.

TƏCHİZ *ə. تجهيز* hazırlama, təmin etmə.

TƏ'CİB *ə. تعجيب* təəccübləndirmə.

TƏ'CİL¹ *ə. تعجيل* tələsdirmə.

TƏ'CİL² *ə. تأجيل* möhlət təyin etmə, təxirə salma.

TƏ'CİLƏN *ə. تعجیلاً* təcili olaraq; təcili.

TƏ'CİN *ə. تعجين* yoğurma (*xəmir haqqında*).

TƏ'CİZ *ا. تعجيز* 1) aciz hala salma, fəğırlaşdırma; 2) rahatsız etmə, rahatsızlıq.

TƏCLİD *ا. تجليد* cildləmə, cild çəkmə.

TƏCMİ' *ا. تجميع* toplama, yığma, cəmləşdirmə.

TƏCNİS *ا. تجنيس* 1) iki şeyi bir-birinə bənzər hala salma; 2) söz oyununu işlətmə.

TƏCRİD *ا. تجريد* 1) çılpəqləşdırma, çılpəq etmə; 2) ayırma, yal-sız buraxma; 3) mücərrədləşdirmə.

TƏCRİM *ا. تجريم* cərimə alma; cərimələndirmə.

TƏCRÜBƏ *ا. تجربه* yoxlama, sınaq.

TƏCRÜBƏVİ *ا. تجربوى* b a x **təcrübi**.

TƏCRÜBƏKAR *ا. تجربه كار* təcrübəli, təcrübə sahibi, sınaqdan çıxmış; sınaqnmış.

TƏCRÜBİ *ا. تجربى* təcrübə ilə olan, təcrübəyə aid olan.

TƏCSİM *ا. تجسيم* cisim şəklinə salma, xəyalda təcəssüm etdirmə.

TƏCVİD *ا. تجويد* Qur'anı düzgün tələffüzlə oxuma.

TƏCVİF *ا. تجويف* oyma, içini boşaltma.

TƏCVİZ *ا. تجويز* caiz görmə, mümkün hesab etmə.

TƏCZİƏ *ا. تجزئه* b a x **təcziyə**.

TƏCZİYƏ *ا. تجزيه* parçalama, hissələrə bölmə, cüzlərə ayırma.

TƏDABİR *ا. تدابير* «*tədbir*» c. tədbirlər.

TƏ'DAD *ا. تعداد* 1) say, sayma; 2) bir-bir sadalama; 3) miqdar, qədər.

TƏDAFÖ' *ا. تدافع* 1) bir-birini dəf etmə; itələmə; 2) qorunma, müdafiə.

TƏDAXÜL *ا. تدخل* 1) işə qarışma; 2) müdaxilə (*siyasi, iqtisadi, hərbi və s.*); 3) nüfuz etmə qabiliyyəti.

TƏDARÜK *ا. تدارك* hazırlıq, ehtiyat.

TƏDARÜKAT *ا. تداركات* «*tədarük*» c. 1) tədarük edilən şeylər; 2) t. tədarük, tədarük etmə, tədarük edilmə.

TƏDAVİ *ا. مداوى* müalicə etmə; müalicə.

TƏDAVÜL *ا. تداول* əldən-ələ gəzmə, dövr etmə; dolaşma, işlənmə.

TƏDBİR *ə. تدبير* vasitə, yol.

TƏDƏBBÜR *ə. تدبر* tədbir düşünmə.

TƏDƏNNİ *ə. تدنى* alçalma, aşağı enmə, aşağı düşmə.

TƏDƏNNÜS *ə. تدنس* kirlənmə, çirklənmə.

TƏDƏRRÜS *ə. تدرس* dərs oxuma; təhsil alma.

TƏDƏYYÜN *ə. تدین* 1) bir dinə tabe olma; 2) dində sabit və möhkəm olma, dini ehkamlara tamamilə riayət etmə; 3) namusluluq.

TƏDFİN *ə. تدفين* dəfn etmə; basdırma; dəfn.

TƏ'DİB *ə. تأديب* 1) tərbiyə vermə, tərbiyələndirmə; 2) cinayətkarlara qarşı lazımi qanunların tətbiqi; 3) cəzalandırma, cəza vermə.

TƏ'DİBƏN *ə. تأديباً* ədəblə, tərbiyələndirməklə.

TƏ'DİL *ə. تعديل* 1) ədalətlə iş görmə; 2) mötədilləşdirmə.

TƏ'DİYƏ *ə. تأديه* ödəmə, borcu qaytarma, əda etmə.

TƏDQİQ *ə. تدقيق* 1) incəltmə, xırdalama, narin etmə; 2) dəqiqləşdirmə, tədqiqat, elmi araşdırma; 3) həqiqəti meydana çıxartmaq üçün incədən-incəyə araşdırma.

TƏDQİQAT *ə. تدقيقات* «*tədqiq*» *c.* 1) tədqiqlər; 2) *t.* tədqiq etmə, araşdırma.

TƏDMİR *ə. تدمير* darmadağın etmə, pozma.

TƏDNİS *ə. تدنيس* kirləndirmə, çirkləndirmə.

TƏDRİC *ə. تدريج* dərəcələmə.

TƏDRİCƏN *ə. تدريجاً* tədriclə, yavaş-yavaş.

TƏDRİCİ *ə. تدريجي* yavaş-yavaş.

TƏDRİS *ə. تدريس* dərs vermə, dərs öyrətmə.

TƏDVİN *ə. تدوين* 1) pərakəndə şeirləri divan şəklinə salma, divan bağlama; 2) qüvvədə olan qanunları sistemə salma; 3) məcmuə tərtib etmə.

TƏDVİR *ə. تدوير* 1) dolandırma, fırlatma, fırlandırma; 2) yuvarlaq şəkllə salma; yuvarlaqlaşdırma.

TƏDVİRƏN *ə. تدويراً* dolandıraraq.

TƏƏB *ə. تعب* 1) yorğunluq; 2) zəhmət, əziyyət.

- TƏƏBAVƏR** *ا. تعب* və *أور* əziyyətli, məşəqqətli, zəhmətli.
- TƏƏBBÜD** *ا. تعبد* ibadətlə məşğul olma // ibadət.
- TƏƏBBÜS** *ا. تعبس* üz-gözünü turşutma, qaşqabaq tökmə.
- TƏƏCCÜB** *ا. تعجب* çaşıb qalma; heyrət.
- TƏƏCCÜN** *ا. تعجن* xəmir alma; yoğurulma.
- TƏƏDDİ** *ا. تعدى* 1) həddi aşma; 2) zülm, insafsızlıq; 3) adət, qayda, qanun həddini aşma; 4) qrammatikada: felin təsirliyə keçməsi.
- TƏƏDDÜB** *ا. تأدب* 1) ədəb və tərbiyə alma; ədəblənmə; 2) ədəb və tərbiyəyə riayət etmə.
- TƏƏDDÜD** *ا. تعدد* birdən artıq; çox. **Təəddüdi-izdivac** *تعدد ازدواج* bir neçə dəfə evlənmə; çox arvad alma.
- TƏƏFFÜF** *ا. تعفف* iffətlilik, ismətlilik, əxlaqca təmizlik.
- TƏƏFFÜN** *ا. تعفن* üfunət vermə, çürüyüb iylənmə.
- TƏƏHHÜD** *ا. تعهد* 1) öhdəsinə alma, boynuna çəkmə, yerinə yetirəcəyinə söz vermə; 2) poçtla məktub və s. sifarişli göndərmə.
- TƏƏHHÜDAT** *ا. تعهدات* «*təəhhüd*» *c.* təəhhüdlər, öhdəyə götürülənlər.
- TƏƏHHÜL** *ا. تأهل* arvad alma; evlənmə.
- TƏƏXXÜR** *ا. تأخر* geri qalma, sonraya qalma; yubanma.
- TƏƏKKÜD** *ا. تأكد* 1) təsdiq olma; 2) təkid edilmə; 3) əmin olma; xatircəmlilik.
- TƏƏQQÜD** *ا. تعقد* 1) düşünlənmə, düşünə düşmə; 2) ibarənin anlaşılmaqlığı.
- TƏƏQQÜL** *ا. تعقل* bir şey haqqında fikirləşmə, baş sındırma; düşünmə.
- TƏƏLLÜQ** *ا. تعلق* 1) asılı olma, asılılıq; 2) aidlik, mənsubiyyət, münasibət; 3) əlaqə, rabitə, bağlılıq.
- TƏƏLLÜQAT** *ا. تعلقات* «*təəllüq*» *c.* 1) asılılar, tabelər; 2) bir şeylə bağlı, əlaqəli şeylər.
- TƏƏLLÜL** *ا. تعلل* bəhanə axtarma, bəhanə gətirərək işdən boyun qaçıрма.

TƏƏLLÜM¹ *ə. تعلم* 1) öyrənmə; 2) oxuma, təhsil alma.

TƏƏLLÜM² *ə. تالم* 1) kədərlənmə; 2) təəssüf etmə; heyıfslənmə.

TƏƏMMÜD *ə. تعمد* 1) qəsd, niyyət, qərəz; 2) qəsdən etmə, bilə-bilə etmə.

TƏƏMMÜDƏN *ə. تعمدًا* qəsdən, bilərəkdən.

TƏƏMMÜDİ *ə. تعمدى* qəsdən edilən, hansısa bir məqsədlə edilən, müəyyən niyyətlə edilən.

TƏƏMMÜL *ə. تأمل* ətraflı düşünmə, götür-qoy etmə; rəy, mülahizə.

TƏƏMMÜM *ə. تعمم* hamıya aid olma; ümumiləşmə.

TƏƏMMÜN *ə. تأمن* 1) əmin–amanda olma; 2) şəkk–şübhədən çıxma, xatircəm olma, əmin olma.

TƏƏNNİ *ə. تأنى* 1) yavaşıtma, yavaşlıq; 2) səbr edib, gözləmə, fürsət gözləmə.

TƏNNÜD *ə. تعند* inad göstərmə, inadçılıq.

TƏƏNNÜS *ə. تأنس* ünsiyyət qurma; alışma, alışqanlıq.

TƏƏRRİ *ə. تعرى* 1) soyunma, çılpqlaşma; 2) içi boşalma.

TƏƏRRÜB *ə. تعرب* 1) ərəb olmadığı halda, özünü ərəb kimi göstərmə; 2) ərəbləşmə.

TƏƏRRÜQ *ə. تعلق* tərləmə, tər tökmə.

TƏƏRRÜZ *ə. تعرض* 1) sataşma; 2) düşmənin torpağına girmə, təcavüz etmə; döyüşə başlama, hücum etmə.

TƏƏRRÜZİ *ə. تعرضى* təcavüzlə, döyüşlə, hücumla əlaqədar olan.

TƏƏRRÜZKAR *ə. تعرض* və *f. كار* təcavüzkar, hücum edən.

TƏƏSSÜB *ə. تعصب* 1) fanatizm; 2) ifrat dərəcədə dindar olduğundan başqa dinlərə kin bəsləmə; 3) fədakarcasına tərəfdar olma.

TƏƏSSÜBKAR *ə. تعصب* və *f. كار* b a x **təəssübkeş**.

TƏƏSSÜBKARANƏ *ə. تعصب* və *f. كارنه* təəccübkarcasına.

TƏƏSSÜBKƏŞ *ə. تعصب* və *f. كش* 1) fanatik, mütəəssib; 2) birinin tərəfini saxlamaqda, qeyrətini çəkməkdə ifrata varma.

TƏƏSSÜR¹ *ə. تأثر* 1) bir şeyin təsiri altında olma, təsirini duyma; 2) qəm, kədər duyma, kədərlənmə, mütəəssir olma.

TƏƏSSÜR² *ا. تعسر* çətinə düşmə, çətinləşmə.

TƏƏSSÜRAT *ا. تاثرات* «*təəssür*» *c.* 1) təsir edən şeylər. 2) *t.* insan şüurunda əmələ gələn iz; təsir.

TƏƏTTÜF *ا. تعطف* mərhəmət etmə, yazığı gəlmə, şəfqət göstərmə.

TƏƏŞŞÜQ *ا. تعشق* 1) aşiq olma; sevmə; 2) qarşılıqlı sevgi.

TƏƏVVÜZ *ا. تعوذ* «əuzü billah» deyərək Allaha tapınma.

TƏƏYYÜD¹ *ا. تعيد* bayram münasibətilə bir-birini təbrik etmə; bayramlaşma.

TƏƏYYÜD² *ا. تأيد* sağalma, sağlamlaşma.

TƏƏYYUN *ا. تعين* 1) əyan olma, meydana çıxma, araya gəlmə; 2) müəyyən olma; aydınlaşma; 3) xas olma; xüsusiləşmə; 4) əyan və böyükələr sırasına keçmə, etibar qazanma.

TƏƏYYÜŞ *ا. تعيش* yaşama, həyat sürmə.

TƏƏZZİ *ا. تأذى* əziyyət çəkmə, zəhmətə düşmə.

TƏƏZZÜM *ا. تعظم* lovğalanma, təkəbbürlü olma, təşəxxüs göstərmə.

TƏƏZZÜR *ا. تعذر* 1) üzrlü olma; 2) mümkün olmama; imkansızlıq.

TƏFAXÜR *ا. تفاخر* fəxr etmə, öyünmə.

TƏFARİQ *ا. تفريق* «*təfriq*» *c.* qiyməti aşağı olan şeylər, ucuz şeylər.

TƏFASİR *ا. تفاسير* «*təfsir*» *c.* təfsirlər.

TƏFAÜL *ا. تفاؤل* 1) fəal açma; 2) xeyrə yozma, ağzını xeyirliyə açma.

TƏFAVÜT *ا. تفاوت* fərqləndirici xüsusiyyət, fərq.

TƏFAZÜL *ا. تفاضل* artıqlıq, üstünlük.

TƏFƏHHÜM *ا. تفهم* dərinlən anlama, dərk etmə.

TƏFƏHHÜS *ا. تفحص* diqqətlə araşdırma, tədqiq etmə, təhqiq etmə.

TƏFƏXXÜR *ا. تفخر* fəxr etmə; öyrənmə.

TƏFƏKKÜR *ا. تفكر* 1) fikir; 2) düşünmə, fikirləşmə.

TƏFƏKKÜRAT *ا. تفكرات* «*təfəkkür*» *c.* 1) təfəkkürlər, düşüncələr; 2) *t.* təfəkkür.

TƏFƏQQÜH *ا. تفقه* fəh sahəsində təhsil alma, şəriət təhsili alma.

TƏFƏQQÜD *ا. تفقد* axtarib soruşma, xəbər tutma.

TƏFƏL *ا. طفل* 1) günəşin doğuşu; 2) *m.* uşaqıq.

TƏFƏNNÜN *ا. تفنن* 1) fənlərə, elmlərə aşına olma, onlardan xəbərdar olma; 2) bir işdə, sənətdə məharət göstərmə.

TƏFƏRRÖ' *ا. تفرع* 1) şaxələnmə, budaqlanma, budaqlara ayrılma; 2) bölünmə, ayrılma.

TƏFƏRRÜAT *ا. تفরعات «tafərrö'» c.* təfsilat, xırdalıqlar.

TƏFƏRRÜC *ا. تفرج* 1) qəm-qüssəni dağıtmaq və ürəyi açılmaq üçün gəzməyə, seyrə çıxma; 2) gəzmə, gəzinti, seyr.

TƏFƏRRÜCGAH *ا. تفرج* və *f. گاه* gəzinti yeri, seyrəngah.

TƏFƏRRÜD *ا. تفرد* 1) tək olma, yalnız qalma; 2) tayı-bərabəri olmama, misilsizlik; 3) özbaşına qalma.

TƏFƏRRÜĞ *ا. تفرغ* dincəlmə, rahatlanma.

TƏFƏRRÜH *ا. تفرح* fərəhlənmə, şadlanma, sevinc.

TƏFƏRRÜQ *ا. تفرق* dağılma, ayrılma.

TƏFƏRRÜR *ا. تفرر* 1) bir yerdə qərar tutma; yerləşmə; 2) sabitləşmə; möhkəmlənmə; 3) uzun-uzadı danışma.

TƏFƏRRÜS *ا. تفرس* sezmə, baxma.

TƏFƏSSÖH *ا. تفسح* gen-bol olma; genişlənmə.

TƏFƏSSÜX *ا. تفسخ* 1) ləğv olma; 2) pozulma; 3) hissələrə ayrılma; yırtılma, parçalanma.

TƏFƏSSÜD *ا. تفسد* xarab olma; pozulma.

TƏFƏŞŞİ *ا. تفشى* örtünmə, bürünmə.

TƏFƏVVÜH *ا. تفوه* dilə gətirmə; danışma.

TƏFƏVVÜQ *ا. تفوق* üstünlük, üstün olma, yüksəklik.

TƏFƏYYÜZ *ا. تفيض* feyz alma, feyzlənmə.

TƏFƏZZÜL *ا. تفضل* lütf etmə, mərhəmət etmə.

TƏFHİM *ا. تفهيم* anlatma, ətraflı surətdə başa salma.

TƏFXİM *ا. تفخيم* 1) böyütmə, artırma; 2) bir səsi dolğun tələffüz etmə, vurğulama; sözü diqqəti cəlb edəcək surətdə aydın və bərkdən tələffüz etmə.

- TƏF'İLƏ** *ə. تفعله* əruz vəznində şeir ölçüsü.
- TƏFRƏ** *ə. طفره* sıçrama, tullanma, hoppanma.
- TƏFRİD** *ə. تفريد* 1) ayırma, təcrid etmə; 2) fərdiləşdirmə.
- TƏFRİH** *ə. تفريح* fərəhləndirmə, sevindirmə.
- TƏFRİQ** *ə. تفريق* 1) ayırma, fərqləndirmə; 2) hesabda: çıxma.
- TƏFRİQƏ** *ə. تفرقه* 1) fikir ayrılığı; 2) qəzətdə və s. hissə-hissə çap olunan əsər; 3) dağınıqlıq, pərakəndəlik; 4) pərişanlıq.
- TƏFRİŞ** *ə. تفریش* döşənmə, salınma.
- TƏFRİT** *ə. تفریط* 1) səhv, nöqsan; səhlənkarlıq; 2) israf etmə, boş yerə sərf etmə.
- TƏFSİQ** *ə. تفسيق* pis işlər gördürmə, günaha sövq etmə.
- TƏFSİL** *ə. تفصيل* ətraflı izah etmə.
- TƏFSİLƏT** *ə. تفصيلات* «*təfsil*» *c. t.* hərtərəfli müfəssəl.
- TƏFSİLƏN** *ə. تفصيلاً* müfəssəl olaraq; ətraflı.
- TƏFSİR** *ə. تفسير* 1) mənasını izah etmə, şərh etmə; 2) Qur'anın ayələrini şərh edən əsər.
- TƏFSİRƏ** *ə. تفسيره* xəstəni müayinə etmə.
- TƏFTİH** *ə. تفتيح* açdırma; açılış.
- TƏFTİK** *ə. تفتيك* atma, darama (*yun, pambıq və s. haqqında*).
- TƏFTİL** *ə. تفتيل* bükmə, burma.
- TƏFTİN** *ə. تفتين* fətnə salma, ara qarışdırma.
- TƏFTİŞ** *ə. تفتيش* yoxlama, gözdən keçirmə, tədqiq etmə.
- TƏFTİŞİ** *ə. تفتيشي* yoxlamaqla əlaqədar olan, təftişdən asılı olan.
- TƏFVİT** *ə. تفويت* fəvte vermə, əldən çıxarma, əldən qaçırma.
- TƏFVİZ** *ə. تفويض* 1) vəkalət vermə; 2) vəkalətnamə.
- TƏFZİL** *ə. تفضيل* üstün tutma, üstünlük.
- TƏĞAFÜL** *ə. تغافل* 1) özünü bilməməzliyə vurma, özünü xəbər-siz kimi göstərmə; 2) unutma, yaddan çıxarma; 3) qəflət.
- TƏĞAYÜR** *ə. تغاير* müxtəliflik, cürbəcürlük.
- TƏĞƏDDİ** *ə. تغدى* b a x **təğəzzi**.
- TƏĞƏFFÜL** *ə. تغفل* qəflətdə olma.

TƏĞƏLLÜB *ə. تغلب* 1) öhdəsindən gəlmə; 2) qalib gəlib zorla qəsb etmə, malik olma; 3) zorakılıq etmə; zorlama.

TƏĞƏNNİ *ə. تغنى* 1) zənginləşmə, mal və sərvətə malik olma; 2) kifayətlənmə, gözütoxluc; 3) oxuma, zümzümə etmə.

TƏĞƏNNÜC *ə. تنج* əzilib-büzülmə, nazlanma.

TƏĞƏYYUR *ə. تغير* 1) dəyişmə, başqalaşma; 2) xarab olma.

TƏĞƏZZİ *ə. تغذى* bəslənmə, qidalanma.

TƏĞƏZZÜB *ə. تغضب* qəzəblənmə, hirsəlmə.

TƏĞƏZZÜL *ə. تغزل* 1) qəzəl söyləmə; 2) lirika; 3) gözəli şeirlər tərənnüm etmə, gözəli tərifləmə; 4) gözələ pərəstiş etmə.

TƏĞLİB *ə. تغليب* müəyyən məqsədlə bir sözü başqa mənada işlətmə.

TƏĞLİQ *ə. تغليق* bağlama, kilidləmə.

TƏĞLİT *ə. تغليط* 1) səhvini çıxarma, yanlış olduğunu əsaslandırma; 2) təşviş.

TƏĞLİZ *ə. تغليظ* qəlizləşdirmə, qatılaşıdırma.

TƏĞRİB *ə. تغريب* ölkədən çıxarma, qürbətə göndərmə.

TƏĞRİM *ə. تغريم* ödənilməli şeyi ödəmə.

TƏĞRİR *ə. تغير* müştərini aldatma.

TƏĞSİL *ə. تغسيل* yuma, qüsl etmə.

TƏĞŞİYƏ *ə. تغشيه* örtmə, bürümə.

TƏĞYİR *ə. تغيير* 1) dəyişdirmə, başqa şəkə salma; 2) pozma, xarab etmə.

TƏĞYİRNAPƏZİR *ə. تغيير və f. يذير* dəyişdirə bilməyən.

TƏĞYİRPƏZİR *ə. تغيير və f. يذير* dəyişdirə bilən.

TƏĞZİYƏ *ə. تغذية* bəsləmə, qidalandırma.

TƏH *f. ته* aşağı tərəf, dib.

TƏHACUM *ə. تهاجم* bir-birinə hücum etmə.

TƏHALÜF *ə. تحالف* bir-birini xatircəm etmə.

TƏHALÜK *ə. تهالك* təhlükəni nəzərə almayaraq üstünə cumma.

TƏHARƏT *ə. طهارت* 1) paklıq, təmizlik; 2) yuyunma, pak olma.

- TƏHARƏTXANƏ** *ə.* طهارة *və f.* خانه ayaqyolu.
- TƏHAŞİ** *ə.* تحاشى çəkinmə.
- TƏHAVÜN** *ə.* تهاون diqqətsizlik, fikir verməmə.
- TƏHAYA** *ə.* تحايا «*təhiyyə*» *c.* xeyir-dualar.
- TƏHCİR** *ə.* تحجير bir şeyin ətrafına daşdan hasar çəkmə.
- TƏHCİYƏ** *ə.* تهجيه *b a x* təhəcci.
- TƏHDİD¹** *ə.* تحديد hədd təyin etmə, hədd qoyma.
- TƏHDİD²** *ə.* تهديد hədələmə.
- TƏHDİDAMİZ** *ə.* تهديد *və f.* أمير hədələyən, hədələyici.
- TƏHDİDƏN** *ə.* تهديداً təhdüd edərək; hədələyərək.
- TƏHDİS** *ə.* تحديث 1) danışma, söyləmə; 2) hədis danışma; 3) təşəkkür etmə.
- TƏHDİYƏ** *ə.* تهديه hədiyyə vermə; bağışlama.
- TƏHƏCCİ** *ə.* تهجي 1) əlifbanı sıra ilə söyləmə; 2) hecalama, höccələmə.
- TƏHƏCCÜD** *ə.* تهجد 1) gecə yatmayıb namaz qılma; 2) gecə namazı.
- TƏHƏCCÜM** *ə.* تهجم hücum etmə; basqın.
- TƏHƏCCÜR** *ə.* تحجر daşa dönmə, daş kimi bərkimə, daşlaşma.
- TƏHƏDDÜR** *ə.* تخطر maili səthə axaraq və ya yuvarlanaraq düşmə, tökülmə.
- TƏHƏDDÜS** *ə.* تحدث üzə çıxma, zahir olma.
- TƏHƏFFÜZ** *ə.* تحفظ 1) özünü mühafizə etmə; qorunma; 2) karantin.
- TƏHƏFFÜZXANƏ** *ə.* تحفظ *və f.* خانه karantinxana.
- TƏHƏFFÜZKAR** *ə.* تحفظ *və f.* كار qoruyucu, qoruyan, mühafizəçi.
- TƏHƏFFÜZKARANƏ** *ə.* تحفظ *və f.* كارانه qoruyaraq, mühafizə edərək.
- TƏHƏKKÜM¹** *ə.* تحكم 1) hakim olma, məhkum etmə; 2) idarə etmə.
- TƏHƏKKÜM²** *ə.* تهكم üzdə ciddi olub batində istehza etmə, ələ salma.
- TƏHƏQQÜD** *ə.* تحقّد kin saxlama, kinlilik.
- TƏHƏQQÜQ** *ə.* تحقيق həqiqiliyi meydana çıxma.

TƏHƏLLİ *ə. تحلى* zinətlənmə, bəzənmə.

TƏHƏLLÜK *ə. تهلك* təhlükəni nəzərə almayaraq əzmlə işə girişmə.

TƏHƏLLÜL *ə. تحلل* həll olma.

TƏHƏMMİ *ə. تحمي* qorunma.

TƏHƏMMÜL *ə. تحمل* 1) yük götürmə; yüklənmə; 2) *m.* dözmə, qatlaşma.

TƏHƏMMÜLFƏRSA *ə. تحمل və f. فرسا* üzücü, dözülməz.

TƏHƏMMÜLGÜDAZ *ə. تحمل və f. گداز* dözülməz.

TƏHƏMMÜZ *ə. تحمض* turşlaşma.

TƏHƏMTƏN *f. تهمتن* 1) iri cüssəli, boylu-buxunlu; 2) şücaətdə, diribaşılıqda tayı-bərabəri olmayan (*İran əsətilində Rüstəm Zəlin və Rəhramın ləqəbi*); 3) qoşun başçısı, baş komandan; 4) pəhləvan.

TƏHƏNNÜQ *ə. تهنق* çox arzu etmə; arzulanma.

TƏHƏRRİ *ə. تحرى* araşdırma, axtarma.

TƏHƏRRÜK *ə. تحرك* 1) hərəkət etmə; hərəkətə gəlmə; 2) ərəb yazısında hərfin hərəkətlənməsi.

TƏHƏRRÜR *ə. تحرر* azad olma, azadlıq.

TƏHƏRRÜS *ə. تحرس* qorunma.

TƏHƏSSÜL *ə. تحصل* hasil olma, nəticə çıxma.

TƏHƏSSÜN¹ *ə. تحسن* yaxşılaşma.

TƏHƏSSÜN² *ə. تحصن* qalxanın arxasına, istehkamin içinə və s. çəkilmə.

TƏHƏSSÜR *ə. تحسر* həsrət çəkmə.

TƏHƏŞŞÜD *ə. تحشد* yığılma, toplanma.

TƏHƏVVÜL *ə. تحول* dəyişmə, başqalaşma, bir haldan başqa hala keçmə.

TƏHƏYYİ *ə. تهیی* hazırlanma, hazırlaşma.

TƏHƏYYÜR *ə. تحير* heyran olma, heyrət içində qalma, məməttəl qalma.

TƏHƏYYÜZ *ə. تحيز* mövqe qazanma, yer tutma.

TƏHƏZZÜN *ə.* تحزن hüznlü olma, kədərli olma.

TƏHƏZZÜR *ə.* تحذر çəkinmə, ehtiyat etmə.

TƏHƏZZÜZ *ə.* تحزز titrəmə, lərzəyə gəlmə; titrəyiş.

TƏHİ *f.* تهی b a x tohi.

TƏHİDƏST *f.* تهی دست 1) əliboş; 2) *t.* kasıb, yoxsul.

TƏHİMƏĞZ *f.* تهی مغز 1) içiboş, çürük 2) *m.* beyni boş, səfeh.

TƏHİYYAT *ə.* تحیات «*təhiyyə*» *c. t.* (Allah) ömür versin!

TƏHİYYƏ¹ *ə.* تحية 1) salam, salam vermə; 2) xeyir-dua vermə;

3) birinə «Allah ömür versin!» demə.

TƏHİYYƏ² *ə.* تهیه hazırlıq, hazırlama, tədarük.

TƏHKİM *ə.* تحکیم 1) möhkəmləndirmə; 2) bənd etmə, bağlama;

3) boynuna qoyma, tapşırma.

TƏHQİQ *ə.* تحقيق həqiqəti üzə çıxarma, həqiqəti axtarma; yoxlama, axtarış.

TƏHQİQAT *ə.* تحقیقات «*təhqiq*» *c.* təhqiqlər.

TƏHQİQƏN *ə.* تحقیقاً təhqid edərək; yoxlayaraq.

TƏHQİR *ə.* تحقیر alçaltma.

TƏHQİRƏMİZ *ə.* تحقیر və *f.* آمیز təhqirli, təhqiredici, alçaldıcı.

TƏHQİRAT *ə.* تحقیرات «*təhqir*» *c.* təhqiredici sözlər, hərəkətlər və s.

TƏHLİF *ə.* تحلیف 1) and içdirmə; 2) ittifaq bağlama, saziş bağlama.

TƏHLİL¹ *ə.* تحليل 1) bir şeyi hissələrinə ayıraraq tədqiq etmə; 2) bir şeyi tərkib hissələrinə (ünsürlərinə) ayırma; 3) əritmə, həll etmə.

TƏHLİL² *ə.* تحليل «la ilahə illallah» demə.

TƏHLİYƏ *ə.* تحليه bəzəmə, bəzək.

TƏHLÜKƏ *ə.* تهلكه qorxu, xətər.

TƏHMİD *ə.* تحمید şükr etmə, həmd etmə.

TƏHMİQ *ə.* تحميق axmaq sayma, axmaq yerinə qoyma.

TƏHMİL *ə.* تحميل 1) yükləmə; 2) vergi, mükəlləfiyyət.

TƏHMİLƏT *ə.* تحميلات «*təhmil*» *c.* 1) vergilər; 2) *t.* vergi üsulu.

TƏHN *ə. طحن* üyütmə, üyüdülmə.

TƏHNİŞİN *f. ته نشين «dibdə oturan»* çöküntü, çökmə.

TƏHNİT *ə. تحنيط* heyvan cəsədini qurutma.

TƏHNİYƏ(T) *ə. تهنيه || تهنيت* təbrik etmə, mübarəkbadlıq etmə.

TƏHRİB *ə. تهريب* 1) qaçıрма; 2) qaçmağa kömək etmə; 3) buraxma (*dustaq haqqında*).

TƏHRİF *ə. تحريف* faktı saxtalaşdırma.

TƏHRİK *ə. تحريك* 1) hərəkətə gətirmə; 2) bir işə çəkmə; təhrik etmə; 3) ərəb yazısında: hərfi hərəkələmə.

TƏHRİQ *ə. تحريق* yandırma.

TƏHRİL *ə. تحريل* cizma, cizgi, cızıq.

TƏHRİM *ə. تحريم* haram etmə, qadağan etmə.

TƏHRİMİ *ə. تحريمي* haram şeyə aid olan.

TƏHRİR¹ *ə. تحرير* 1) yazı; 2) rəsmi kağız, rəsmi sənəd; 3) qələmə alma; yazma, redaktə etmə.

TƏHRİR² *ə. تحرير* azad etmə.

TƏHRİRAT *ə. تحريرات «təhrir» c.* rəsmi kağızlar, rəsmi yazılar.

TƏHRİRƏN *ə. تحريراً* yazılı surətdə, yazı ilə.

TƏHRİRİ *ə. تحريري* yazıya aid olan; yazılı.

TƏHRİS *ə. تحريص* tamahlandırma.

TƏHRİZ *ə. تحريض* təşviq etmə, həvəsləndirmə.

TƏHSİL *ə. تحصيل* 1) ələ gətirmə, hasil etmə; qazanma; 2) elm, məlumat əldə etmə; 3) müntəzəm oxumaq nəticəsində əldə edilən biliklərin məcmusu; 4) dövlət vergisi.

TƏHSİLDAR *ə. تحصيل وə f. دار* 1) təhsilli, savadlı; 2) dövlət vergilərini toplayan məmur.

TƏHSİLİ *ə. تحصيلي* təhsilə aid, təhsillə əlaqədar.

TƏHSİLİYYƏ *ə. تحصيليه* təhsildarlara topladıqları vergidən verilən maaş.

TƏHSİLKƏRDƏ *ə. تحصيل وə f. کرده* təhsil almış, savadı olan; savadlı.

TƏHSİN *ə. تحسين* 1) yaxşılaşdırma; 2) alqışlama, tərifləmə, bə-yənmə; afərin.

TƏHŞİD *ə. تحشيد* bir yerə cəm etmə; toplama, yığma.

TƏHŞİYƏ *ə. تحشية* 1) haşiyə yazma; 2) bir kitabın, məktubun və s. kənarlarında yazılan yazı.

TƏHT *ə. تحت* alt, aşağı. **Təhti-tərbiyə** *تحت تربية* tərbiyəsi altında; **təhti-türab** *تحت تراب* torpaq altı; basdırma.

TƏHTANİ *ə. تحتانی* altda olan, altdakı.

TƏHTƏLBƏHR *ə. تحت البحر* dəniz altında olan, sualtı.

TƏHTƏL'ƏRZ *ə. تحت الارض* yer altında olan; yeraltı.

TƏHTƏLHESAB *ə. تحت الحساب* haqq-hesabı sonradan verilmək şərtilə buraxılan (*pul*).

TƏHTƏLLƏFZ *ə. تحت اللفظ* sözün hərfi mənası // sətri məna.

TƏHTƏSSƏRA *ə. تحت الثرى* torpağın altı.

TƏHVİL *ə. تحويل* 1) dəyişdirmə, başqa şəkllə salma; 2) tapşırma, vermə.

TƏHVİN *ə. تهوين* yüngülləşdirmə // aşağı dərəcəyə endirmə, aşağı salma.

TƏHYİC *ə. تهيج* həyəcanlandırma, həyəcana gətirmə.

TƏHZİB *ə. تهذيب* 1) tərbiyə, təlim; öyrənmə, öyrətmə; 2) islah etmə; düzəltmə. **Təhzibi-əxlaq** *تهذيب اخلاق* əxlaqı islah etmə, tərbiyələndirmə.

TƏHZİN *ə. تحزين* kədərli etmə, hüznə salma.

TƏHZİZ *ə. تهيز* yavaşca əsdirmə, titrətmə; titrəyiş.

TƏXALÜF *ə. تخالف* bir-birinə qarşı çıxma; müxalifət, ziddiyyət.

TƏXATÜR *ə. تخاطر* xatirə gətirmə, yada salma.

TƏXCİL *ə. تخيل* xəcalət vermə; utandırma.

TƏXDİR *ə. تخدير* qaçırma (*qız haqqında*).

TƏXƏDDÜR *ə. تخدر* örtünmə, yaşınma.

TƏXƏLXÜL *ə. تخلخل* şişib qabarma, çox yeri tutma.

TƏXƏLLİ *ə. تحلى* 1) boşalma, boş qalma; 2) yalnız qalma.

TƏXƏLLÜF *ا. تخلف* uyğun gəlməmə, uyuşmama, bir şeyin ziddinə olma.

TƏXƏLLÜQ *ا. تخلق* müəyyən xasiyyətə malik olma.

TƏXƏLLÜS *ا. تخلص* 1) qurtarma, xilas olma; 2) tanınmış şəxsin müəyyən məqsədlə özü üçün götürdüyü əlavə ad.

TƏXƏMMÜR *ا. تخمر* 1) xəmir halına gəlmə, xəmir kimi olma; 2) turşuma; çaxıra dönmə.

TƏXƏRRÜŞ *ا. تخرس* 1) qaşınma, qıcıqlanma; 2) göynəmə, sızıldama.

TƏXƏSSÜS *ا. تخصص* 1) ixtisas qazanma; ixtisaslaşma; 2) xüsusi olma; məxsusluq.

TƏXƏŞŞÖ' *ا. تخشع* təvazökarlıq, özünü aşağı tutma.

TƏXƏŞŞÜN *ا. تخشن* sərtləşmə.

TƏXƏTTÜR *ا. تخطر* xatırlanma.

TƏXƏVVÜF *ا. تخوف* qorxuya düşmə; xovlanma.

TƏXƏYYÜB *ا. تخب* məyus olma, ümidini üzmə, ümitsizliyə düşər olma.

TƏXƏYYÜL *ا. تخيل* xəyala gəlmə, təsəvvür etmə; fantaziya.

TƏXƏYYÜLAT *ا. تخيلات* «*təxəyyül*» xəyala gələn şeylər; xəyaldakılar.

TƏXFİF *ا. تخفيف* 1) xəfifləşdirmə, yüngüllətmə, azaltma, zəiflətmə; 2) asanlaşdırma; 3) sözün müəyyən hissəsinin ixtisarı.

TƏ'XİR *ا. تأخير* gecikdirmə, yubatma.

TƏXLİF *ا. تخليف* 1) xalisliyini pozma; qarışdırma; 2) təşviş, narahatlıq.

TƏXLİT *ا. تخليط* qarışdırma, qarışdırılma.

TƏXLİYƏ *ا. تخلية* 1) boşaltma, boşaldılma; 2) evakuasiya etmə.

TƏXMİN *ا. تخمين* zənn etmə, təqribi miqdar göstərmə.

TƏXMİNƏN *ا. تخميناً* təxminlə, təqribən.

TƏXMİNİ *ا. تخميني* gözəyari, təqribi.

TƏXMİR *ا. تخمير* 1) yoğurma, yoğurulma; 2) mayalandırma.

TƏXMİS *ə.* تخمیس bir şeyi beşqat və ya beşguşəli etmə; 2) beşləmə, beşə çatdırma; 3) şeirin bir beytinə üç misra əlavə edib beş misralı etmə; 4) beş misradan ibarət şeir, beşlik; müxəmməs.

TƏXRİB *ə.* تخريب xarab etmə; dağıtma, dağıdılma.

TƏXRİBAT *ə.* تخريبات «*təxrib*» *c. t.* 1) müharibə, təbii fəlakət və s. nəticəsində dağıntı; 2) dövlətin həyata keçirdiyi tədbirlərə müxtəlif gizli yollarla mane olma.

TƏXRİF *ə.* تخريف cəfəngiyat, boş söz, axmaq söz.

TƏXRİŞ *ə.* تخريش qıcıqlandırma, qaşındırma; qıcıqlanma, qaşınma.

TƏXSİS *ə.* تخصيص 1) həsr etmə, bir şeyi biri üçün ayırma, birinə məxsus etmə; 2) xüsusiləşdirmə.

TƏXSİSAT *ə.* تخصيصات «*təxis*» *c. t.* bir şəxs, iş üçün ayrılan pul və s.

TƏXT *f.* تخت 1) padşahların oturduqları böyük bəzəkli kürsü; 2) çarpay. **Təxti-rəvan** تخت روان *b a x təxtəvan*.

TƏXTDAR *f.* تختدار «*taxtı olan*» padşah, hökmdar.

TƏXTƏ *f.* تخته 1) taxta; 2) yazı lövhəsi; 3) tikə, parça. **Təxtei-məşq** تخته مشق *b a x təxtei-tə'lim; təxtei-tə'lim* تخته تعليم lövhə, yazı taxtası.

TƏXTƏPUŞ *f.* تخته پوش «*taxta ilə örtülmüş*» 1) taxtapuş; 2) damda paltar qurutmağa məxsus yer.

TƏXTGAH *f.* تختگاه 1) taxt qoyulan yer; 2) *m.* taxt.

TƏXTİƏ *ə.* تختیه *b a x təxtiyə*.

TƏXTİM *ə.* تختم möhürləmə, möhür basma.

TƏXTİT *ə.* تخطيط 1) xətt çəkmə, xətləmə; cizma, cızıq; 2) plan çəkmə, çertyoj çəkmə.

TƏXTİYƏ *ə.* تخية səhvini çıxarma, güzgün olmadığını göstərmə.

TƏXTNİŞİN *f.* تختنشین «*taxtda oturan*» *m.* hökmdar, padşah.

TƏXTRƏVAN *f.* تختروان at, dəvə və s. dalında və ya insanların çiyində aparılan içərisində hökmdarlar, xanımlar, xəstələr və b. oturduğu kəcavə növü.

TƏXVİF *ə.* تخويف qorxutma, təhdid etmə.

TƏXVİFAT *ə.* تخويفات «*təxvif*» *c.* qorxular // qorxunc şeylər.

TƏXYİL *ə.* تخييل xəyalda canlandırma, fikrinə gətirmə.

TƏXYİR *ə.* تخيير iki şeydən birini seçməyə hüququ olma.

TƏXZİB *ə.* تخضيب boyama, rəngləmə.

TƏKAFÖ' *ə.* تكافؤ eyni olma, eyni cür olma.

TƏKALİF *ə.* تكاليف «*təklif*» *c.* təkliflər.

TƏKAMÜL *ə.* تكامل kamala çatma; təkmilləşmə.

TƏKAPU *f.* تكاپو 1) ora-bura qaçma, çalışıb-çabalama; 2) çaxnaşma, hay-küy, mərəkə.

TƏKASÜF *ə.* تكاثف sıxlaşma, qatılaşma // kəsifləşmə.

TƏKASÜL *ə.* تكاسل tənbəllik, başısoyuqluq, kəsalət.

TƏKASÜR¹ *ə.* تكاثر çoxalma, artma.

TƏKASÜR² *ə.* تكاسر işıq şüalarının bir-birini sındırması.

TƏKAVƏR *f.* تكاور 1) sürətlə hərəkət edən; yüyürən; 2) at; 3) dövr; **Təkavəri-fələk** تكاور فلك «*fələyin atı (dövəsi)*» *m.* göy, səma.

TƏKBƏND *f.* تكبند toqqa, kəmər, qayıq.

TƏKBİR *ə.* تكبير namaz qılarkən «Allahü əkbər!» demə. **Təkbir-istiftah** تكبير استفتاح namazın başlanğıcında oxunan dua.

TƏKBİRXAN *ə.* تكبير və *f.* خوان camaat namazında qabaqda durub «Allahü əkbər» söyləyən adam; təkbirçi.

TƏKDİR *ə.* تكدير 1) bulandırma (*su və s. haqqında*); 2) kədərləndirmə, qəmləndirmə; 3) əziyyət vermə; incitmə; 4) məzəmmət, danlaq, pisləmə.

TƏKƏBBÜR *ə.* تكبر lovğalanma.

TƏKƏDDÜR *ə.* تكدر 1) duruluğunu, saflığını itirmə; bulanma; 2) *m.* kədərli, qəmli.

TƏKƏFFÜL *ə.* تكفل zamin olma, öhdəyə alma, boynuna çəkmə.

TƏKƏLLÜF *ə.* تكلف 1) zəhmətə qatlaşma, əziyyətə dözmə; 2) çalışıb-çabalama; çabalama; 3) saxtalıq, sünilik; 4) rəsmiyyətçilik.

TƏKƏLLÜM *ə.* تكلم danışma, söyləmə.

TƏKƏLLÜS *ə.* تكلس kirəcə çevrilmə; kirəcləşmə.

TƏKƏMMÜL *ə.* تكمّل kamala çatma, təkmilləşmə // bitkinlik, kamillik.

TƏKƏMMÜN *ə.* تكمّن pusquya durma, marığa girmə.

TƏKƏRRÜM *ə.* تكرر hörmətə layiq olma; hörmətlilik.

TƏKƏRRÜR *ə.* تكرر təkrarlanma.

TƏKƏSSÜR¹ *ə.* تكثر çoxalma, artıb bollaşma; çoxluq.

TƏKƏSSÜR² *ə.* تكسر qırılma, sınma, şikəst olma.

TƏKƏVVÜN *ə.* تكون var olma, mövcud olma; vücuda gəlmə, yaranma.

TƏKƏYYÜF *ə.* تكيف keflənmə, nəşələnmə.

TƏKFİL *ə.* تكفيل birisinin öhdəsinə vermə, boynuna qoyma.

TƏKFİN *ə.* تكفين kəfənə sarıma; kəfənləmə.

TƏKFİR *ə.* تكفير birisinin sözünə və işinə əsasən onun kafirliyi haqqında hökm etmə, dini icmaddan qovulmaq haqqında hökm vermə.

TƏKFU *f.* تكفو hakim, hökmdar.

TƏ'KİD *ə.* تأكيد 1) sağlamaşdırma, möhkəmlətmə; 2) təkrar etmə, israr etmə; 3) öz fikrinin, sözünün üstündə durma.

TƏ'KİDƏN *ə.* تأكيداً 1) təkrar edərək; təkrarən; 2) öz fikrinin, sözünün üstündə duraraq; israrla.

TƏKLİF *ə.* تكليف 1) irəli sürmə; 2) məcbur etmə, məcburiyyət; 3) çağırış, dəvət; 4) dini borc, vəzifə. **Təklifi-şəqq** تكليف شاق çox zəhmət tələb edən iş, çətin vəzifə.

TƏKLİL *ə.* تكليل başa tac və ya çiçəkdən əklil qoyma.

TƏKLİS *ə.* تكليس kirəcləndirmə, kirəcə döndərmə.

TƏKMİL *ə.* تكميل 1) kamala çatdırma, təkmilləşdirmə; 2) bitirmə, sona çatdırma.

TƏKNİYƏ *ə.* تكنيه künyə vermə, künyə qoyma.

TƏKRAR *ə.* تكرر bir işi bir neçə dəfə görmə, bir fikri dəfələrlə demə.

TƏKRARƏLƏTTƏKRAR *ə.* تكرر على التكرار b a x **təkrarən**.

TƏKRARƏN *ə.* تکراراً təkrar edərək; təkrar-təkrar.

TƏKRİM *ə.* تکریم 1) təzim etmə, hörmət etmə; 2) böyütmə, əzizləmə.

TƏKRİMƏN *ə.* تکریماً hörmət və təzim edərək; hörmət məqsədi ilə

TƏKRİR *ə.* تکریر təkrar, təkrarlama.

TƏKSİB *ə.* تکسب qazandırma, qazanma, kəsb etmə.

TƏKSİF *ə.* تکسيف 1) qatılaşıdırma, kəşifləşdirmə; 2) bulandırma, parlaqlığını pozma.

TƏKSİR¹ *ə.* تكثر çoxaltma, artırma.

TƏKSİR² *ə.* تكسير qırma, sındırma.

TƏKUDO(V) *f.* تكدو yortma, sürətlə qaçma.

TƏKVİN *ə.* تكوين 1) var etmə, vücuda gətirmə; 2) yaratma, xəlq etmə.

TƏKYƏ *ə.* تكيه 1) söykənmə, istinad etmə; 2) b a x **təkyəgah**, **təkyəgəh**.

TƏKYƏGAH, TƏKYƏGƏH *ə.* تكيه və *f.* گاه || گاه 1) söykənəcək yer; istinadgah; 2) dərvişlərin, müridlərin toplandıqları və fikrə məşğul olduqları yer; 3) şiələrin məhərrəmlik mərasimi keçirdikləri yer.

TƏKYƏNİŞİN *ə.* تكيه və *f.* نشين təkyədə oturan, təkyədə olan.

TƏKZİB *ə.* تكذيب yalanını üzə çıxarma, yalanını tutma.

TƏQABÜL *ə.* تقابل 1) qarşı-qarşıya gəlmə, rast gəlmə, üz-üzə gəlmə; 2) qarşılığı olma, bir şeyi əvəz edib yerini tutma.

TƏQARİR *ə.* تقاریر «*təqrir*» *c.* şifahi söylənən sözlər.

TƏQARÜB *ə.* تقارب 1) bir-birinə yaxınlaşma, bir-birinə yaxın olma; 2) ərüz vəznində bir bəhrin adı.

TƏQARÜN *ə.* تقارن 1) birləşdirmə; 2) qarşılaşdırma, müqayisə etmə.

TƏQAS(S) *ə.* تقاص əvəz çıxma, qisas alma.

TƏQASÜM *ə.* تقاسم bölüşdürmə, paylaşdırma.

TƏQASÜR *ə.* تقاصر səhlənkarlıq göstərmə, başısoyuqluq etmə.

TAQATÖ' *ə.* تقاطع bir-biri ilə kəsişmə.

TƏQATÜR *ا. تقاطر* damcılama, damcı-damcı axma.

TƏQAÜD *ا. تقاعد* ictimai həyatda rəsmi fəaliyyətini başa vurub istirahətə çıxma.

TƏQAÜDİYYƏ *ا. تقاعديه* 1) təqaüdə çıxandan sonra əvvəlki əməyinə görə dövlət tərəfindən ödənilən vəsait; 2) tələbələrə kömək üçün verilən vəsait.

TƏQAVİM *ا. تقاویم* «*təqvim*» *c.* təqvimlər

TƏQAZA *ا. تقاضا* 1) tələb, istəmə; 2) lazım olma, lüzum; 3) ehtiyac.

TƏQBİH *ا. تقبیح* qəbahətləndirmə, pisləmə, bəyənməmə.

TƏQBİL *ا. تقبیل* 1) öpmə; 2) cənuba doğru getmə.

TƏQDİM *ا. تقديم* 1) irəli sürmə, irəli çəkmə; 2) bir şəxsin hüzzuruna bir şey gətirmə; vermə; 3) birisini başqasına təqdim etmə.

TƏQDİMƏ *ا. تقديمه* təqdim olunan şey; hədiyyə, sovgat.

TƏQDİR *ا. تقدير* 1) alın yazısı, qəza-qədər; 2) qiymət qoyma, qiymətini müəyyən etmə; qiymətləndirmə; 3) bəyənmə; 4) birisinin hünər və bacarığını etiraf etmə; 5) miqdarını müəyyənləşdirmə; 6) fərz, ehtimal. **Təqdiri-qəza'** *ا. تقدير قضا* alın yazısı, tale.

TƏQDİRƏN *ا. تقديرًا* qədir-qiymətini bilərək, təqdir edərək.

TƏQDİRİ *ا. تقديری* qəza-qədərə aid olan.

TƏQDİS *ا. تقدیس* 1) müqəddəs sayma; 2) əziz tutma; əzizləmə; 3) həsr etmə; ithaf; 4) hörmət, sitayiş etmə.

TƏQƏBBÜL *ا. تقبل* qəbul etmə; alma, öhdəyə alma.

TƏQƏBBÜS *ا. تقبّس* 1) iqtibas olunma, götürülmə; 2) qazanma.

TƏQƏBBÜZ *ا. تقبّض* 1) büzülmə; 2) qəbiz olma, qarnı bağlanma.

TƏQƏDDÜM *ا. تقدم* 1) irəli keçmə, irəlidə olma; 2) ötmə, keçmə.

TƏQƏDDÜS *ا. تقدس* müqəddəs sayılma.

TƏQƏLLÜB *ا. تقلّب* 1) bir yandan o biri yana dönmə; çevrilmə; 2) alt-üst olma; 3) dəyişmə; 4) fırlıdaq, kələk.

TƏQƏLLÜD *ا. تقلّد* 1) boynuna salma, boynundan asma; 2) öhdəsinə götürmə; öhdəlik.

TƏQƏLLÜS *ا. تقلص* gödəlmə, daralma, kiçilmə, yığılma.

- TƏQƏMMÜS** *ə. تقمص* 1) köynək geymə; 2) döndərmə, çevirmə.
- TƏQƏRRÜB** *ə. تقرب* 1) yaxın olma; yaxınlaşma, yanaşma; 2) yaxın əlaqə, yaxın münasibət.
- TƏQƏRRÜR** *ə. تفرر* yerləşmə, bir yerdə qərar tapma; sabitləşmə.
- TƏQƏTTÜR** *ə. تقطر* 1) damcı-damcı axma; damcılama; 2) distilə etmə, çəkmə (*araq, güləb və s. haqqında*).
- TƏQƏYYÖH** *ə. تقيح* çirk etmə, irin gəlmə.
- TƏQƏYYÜD** *ə. تقيد* 1) bağlanma, əlaqədar olma; 2) çalışıb-çabalama, söy etmə.
- TƏQFIYƏ** *ə. تقيفه* qafiyələndirmə.
- TƏQİ** *ə. تقي* mömin, dindar.
- TƏ'QİB** *ə. تعقيب* 1) ardınca düşmə, arxasınca getmə; izləmə, güdmə; 2) bir işin ardını davam etdirmə.
- TƏ'QİBAT** *ə. تعقيبات* «*tə'qib*» *c. t.* təqib etmə, güdmə.
- TƏ'QİBƏN** *ə. تعقيباً* 1) ardınca düşərək, arxasınca gedərək; 2) qovaraq, izləyərək; 3) işi davam etdirərək.
- TƏ'QİD** *ə. تعقيد* 1) düyün bağlama, düyünləmə; 2) *m.* qarışıqlıq, dolaşıqlıq; 3) mürəkkəbliik, çətinlik; 4) aydın olmama, bəlli olmama; anlaşılmazlıq.
- TƏ'QİM** *ə. تعقيم* 1) səmərəsiz qoyma; nəticəsiz; 2) dezinfeksiya.
- TƏ'QİYƏ** *ə. تعقيه* 1) ehtiyatlı olma; 2) bir dinə və ya məsləkə mənsub olmasını gizlətmə; öz etiqadını, məsləkini başqasına bildir-məmə; 3) nəfsini haramdan saxlama, haramdan çəkinmə.
- TƏQLİB** *ə. تقليب* 1) döndərmə, çevirmə; 2) bir şeyin şəkil və qəlibini dəyişdirmə.
- TƏQLİD** *ə. تقليد* 1) taxma, asma, boynuna keçirmə; 2) bənzətmə, oxşatma, yamsılama; 3) saxta, surroqat.
- TƏQLİDƏN** *ə. تقليدًا* təqlid edərək; yamsılayaraq.
- TƏQLİDİ** *ə. تقليدي* təqlid edilən, təqlid olunan.
- TƏQLİL** *ə. تقليل* azaltma, aşağıya endirmə.
- TƏQLİLƏN** *ə. تقليلًا* azaldaraq, aşağıya endirərək.

TƏQRİB *ə. تقريب* 1) yanaşdırma, yaxınlaşdırma; 2) təxmin; 3) bəhanə, əsas.

TƏQRİBƏN *ə. تقريباً* təqribi olaraq, təxminən.

TƏQRİBİ *ə. تقریبی* təxmini, gözəyari, təqribən.

TƏQRİR *ə. تقرير* 1) yerləşdirmə; 2) sabitləşdirmə, möhkəmləndirmə; 3) demə, bəyan etmə; 4) boynuna alma, iqrar etmə.

TƏQRİRAT *ə. تقريرات «təqrir» c. t.* 1) şifahi söyləmə; 2) izah etmə.

TƏQRİRİ *ə. تقریری* şifahi.

TƏQRİZ *ə. تقریظ* müsbət rəy, resenziya.

TƏQSİM *ə. تقسيم* 1) bölmə, hissələrə ayırma; 2) bir çalğıçının ifa etdiyi musiqi; solo.

TƏQSİMAT *ə. تقسمات «təqsim» c.* hissələr, parçalar.

TƏQSİR *ə. تقصير* 1) bacardığı işi etməmə; 2) qısaltma; 3) günah, suç.

TƏQSİRKAR *ə. تقصير və f. کار* təqsirli, günahkar, suçlu.

TƏQSİT *ə. تقسيط* hissə-hissə ödəmə.

TƏQŞİR *ə. تفسير* qabığıni çıxartma; soyma.

TƏQTİ' *ə. تقطيع* 1) kəsmə, parçalama; 2) şeiri vəzn və qafiyəsinə görə təqtlərə ayırma.

TƏQTİR *ə. تقطير* 1) damcı-damcı tökmə; damcılama; 2) distillə etmə; çəkmə.

TƏQVA *ə. تقوى* 1) Allahdan qorxub pis işdən çəkinmə; 2) din-darlıq, möminlik.

TƏQVİM *ə. تقويم* 1) vaxtın dövrənini təbiət hadisələrinə görə hesablanma sistemi; 2) cədvəl. **Təqvimi-Əfrənci** *تقويم افرنجي* Avropa təqvimi.

TƏQVİYƏ(T) *ə. تقوية || تقويه* 1) qüvvətləndirmə, qüvvətini artırma, qüvvət vermə; 2) möhkəmlətmə, möhkəmləndirmə, bərkitmə.

TƏQYİD *ə. تقييد* 1) zəncirləmə; 2) qeyd etmə; 3) şərt bağlama.

TƏL' *ə. طلع* tozcuq (*bitkilərdə erkək cinsiyyət hüceyrəsi*).

TƏLAFİ *ə. تلافى* qisas alma, özünü çıxma.

TƏLAHÜQ *ا. تلاحق* bir-birinin arxasınca gəlib birləşmə; bir-birinə qatılma.

TƏLAQ *ا. تلاق* b a x **tələq**.

TƏLAQƏT *ا. طلاق* açıq-aşkar, sərbəst danışma qabiliyyəti; səlislilik, rəvanlıq.

TƏLAQİ *ا. تلاقى* 1) bir-birinə yetişmə; birləşmə; 2) görüşmə.

TƏLAMİZ *ا. تلاميذ* «*tilmiz*» *c.* şagirdlər.

TƏLASİM *ا. تلاسم* «*tilsim*» *c.* tilsimlər.

TƏLASÜQ *ا. تلاصق* bir-birinə bitişmə; yapışma.

TƏLAŞ *ا. تلاش* 1) iztirab çəkərək, tələsmə; 2) gurultu-patıltı, hay-küy, çaxnaşma; 3) söyləmə, çalışma.

TƏLAŞİ *ا. تلاشى* tələşə aid olan, tələşə salan.

TƏLATÜF *ا. تلاطف* bir-birinə xoş sözlər söyləmə, lütfkarlıq göstərmə.

TƏLATÜM *ا. تلاطم* bir-birinə çarpma, şiddətlə dalğalanma; coşma.

TƏLAVƏT *ا. تلاوت* gözəllik, gözəşirlik.

TƏLAYE' *ا. طلائع* «*təliə*» *c.* kəşfiyyatçılar.

TƏLBİS *ا. تلبيس* 1) geyindirmə, geydirmə; 2) *m.* saxtakarlıq, fırıldaq, aldatma.

TƏLBİYƏ *ا. تلبيه* həcc mərasimində «Ləbbeyk» nidası.

TƏLƏB *ا. طلب* 1) bir şeyi qəti şəkildə istəmə; 2) qəti istək.

TƏLƏBAT *ا. طلبات* «*tələb*» *c.* 1) tələb olunan şeylər; 2) *t.* tələb; tələb etmə, istəmə.

TƏLƏBBÜS *ا. تلبس* geyinmə.

TƏLƏBDAR *ا. طلب دار* və *ف. دار طلب* b a x **tələbkar**.

TƏLƏBƏ *ا. طلبه* «*talib*» *c.* 1) tələb edənlər; 2) *t.* ali və ya orta ixtisas məktəbində təhsil alan gənc.

TƏLƏBKAR *ا. طلب كار* və *ف. كار طلب* tələb edən, tələbi olan.

TƏLƏF *ا. تلف* məhv olma, yox olma.

TƏLƏFAT *ا. تلفات* «*tələf*» *c.* qırılan canlılar; məhv olan şeylər.

TƏLƏFFÜZ *ə. تلفظ* 1) sözün şifahi deyilməsi; 2) sözü söyləmə tərz, ifadə tərz, şivə.

TƏLƏHHÜB *ə. تلهب* alovlanma; parlaq, parlaqlıq.

TƏLƏHHÜF *ə. تلهف* tələf olan bir şeyə heyfslənmə.

TƏLƏHHÜM *ə. تلهم* ət bağlama, ətlə örtülmə; ətlənmə.

TƏLƏQ *ə. تلق* boşama, boşanma.

TƏLƏQQİ *ə. تلقى* 1) bir-biri ilə görüşmə, bir-birinə rast gəlmə; 2) qəbul etmə, alma; 3) bir şeyə münasibətini bildirmə.

TƏLƏQQÜB *ə. تلقب* özünə ləqəb götürmə.

TƏLƏ'LÖ' *ə. تالؤ* parıldama, parlaq.

TƏLƏMMÖ' *ə. تلمع* 1) işıqlanma, nurlanma, şəfəqlənmə; 2) rənglənmə, boyanma, müxtəlif rənglər vermə.

TƏLƏMMÜZ *ə. تلمذ* şagird olma; şagirdlik.

TƏL'ƏT *ə. طلعت* 1) üz, surət, çöhrə; 2) görkəm, zəhri görünüş; 3) çıxma, doğma, tülu (*Günəş və ya Ay haqqında*).

TƏL'ƏTGAH *ə. طلعت* və *f. گاه* 1) Günəşin, Ayın, işığın doğduğu yer; 2) *m.* şərq.

TƏLƏTTÜF *ə. تطف* mehribanlıq, lütfkarlıq, incə rəftar.

TƏLƏVVÜN *ə. تلون* 1) rəngdən-rəngə girmə, rəng dəyişdirmə; 2) *m.* dönüklük, səbatsızlıq, qararsızlıq.

TƏLƏVVÜS *ə. تلوث* bulaşma, bulanma, çirkəbə batma.

TƏLƏZZÜC *ə. تلزج* yapışma.

TƏLƏZZÜZ *ə. تلذذ* ləzzət duyma, həzz alma, zövq alma.

TƏLFİQ *ə. تلفيق* birləşdirmə.

TƏLFİN *ə. تلفين* yerləşdirmə, bir yerə toplama.

TƏLH *ə. طلع* akasiya; ağ yasəmən.

TƏLHİB *ə. تلهيب* alovlandırma, alışdırma, odlandırma.

TƏLX *f. تلخ* acı, zəhər. *Təlx-övqat* تلخ اوقات *b a x təlxməzac*
// *təlxmizac* (2-ci mənada).

TƏLXBAR *f. تلخبار* 1) acı meyvəli (*ağac haqqında*); 2) *m.* nəticəsi yaxşı olmayan, pis nəticə verən.

TƏLXGU *f.* تلخگو *b a x* təlxgöftar.

TƏLXGÖFTAR *f.* تلخگفتار *acı*dil, acı danışan.

TƏLXI *f.* تلخی *acı* danışma; acılıq.

TƏLXİS *a.* تلخیص müfəssəl yazılmış bir şeyi qısaca ifadə etmə, xülasə etmə.

TƏLXİSİ *a.* تلخیصی hökmdara təqdim olunacaq yazını qısa yazan məmur.

TƏLXKAM *f.* تلخكام «*kefi acı*» *m.* kefsif, məyus.

TƏLXMƏZAC // **TƏLXMİZAC** *f.* تلخ və *a.* مزاج 1) hövsələsiz; 2) ovqatı təlx, kefi-əhvalı pis.

TƏLXNAK *f.* تلخناك 1) acıtəhər; 2) *m.* xoşagəlməz.

TƏLXTƏ'M *f.* تلخ və *a.* طعم dadı acı olan, acı dadan.

TƏLİƏ *a.* طليعه öndə gedib yol və düşmənin haqqında məlumat toplayan əsgəri hissə, kəşfiyyatçı dəstəsi.

TƏ'LİF *a.* تأليف əsər yazma, kitab tərtib etmə.

TƏ'LİFAT *a.* تاليفات «*tə'lif*» *c.* əsərlər.

TƏ'LİFKƏRDƏ *a.* تأليف və *f.* کرده toplanıb tərtib edilmiş; yazılmış.

TƏ'LIQ *a.* تعليق 1) asma; 2) əlaqələndirmə, bağlama; 3) yubatma, təxir; 4) ərəb yazısında xətt növlərindən biri.

TƏ'LIQƏ *a.* تعليقه 1) rəsmi məktub; 2) hüsnxət nümunəsi yazılmış lövhəcik.

TƏ'LİL *a.* تعليل səbəbini göstərmə, əsaslandırma.

TƏ'LİM *a.* تعليم öyrətmə, məşq.

TƏ'LİMAT *a.* تعليمات «*tə'lim*» *c.* 1) təlimlər; 2) *t. b a x* **tə'limnamə**.

TƏ'LİMXANƏ *a.* تعليم və *f.* خانه təlim keçirilən yer.

TƏ'LİMNAMƏ *a.* تعليم və *f.* نامه qayda-qanunun, qərarın və s. tətbiqinə dair göstəriş; yuxarı idarənin tapşırıqlarının məzmununun aşağı idarəyə izahı.

TƏL'İN *a.* تلعين lənət oxuma, lənətləmə.

TƏLQ *ا. طلق* *əslī f.* talk (*texnikada və təbabətdə işlədilən yağlıtə-hər yumşaq ağ toz*).

TƏLQİB *ا. تلقیب* ləqəb vermə.

TƏLQİN *ا. تلقین* 1) öyrətmə, beyninə yeritmə; 2) öyüd, nəsihət; 3) hipnoz; 4) müsəlmanlarda: ölü basdırılan zaman qəbir üstündə oxunan dualardan biri.

TƏLL *ا. تل* təpə, təpəcik.

TƏLMİH *ا. تلمیح* zərbi-məsəldən, şeirdən və s. müəyyən hissəni öz əsərinə daxil etmə.

TƏLSİM *ا. تلثیم* 1) örtmə, üzünü örtmə, yaşmaqqlanma (*qadın haqqında*); 2) öpüş, buse.

TƏLTİF *ا. تلطیف* 1) yaxşılıqla könlünü alma; 2) mükafatlandırma.

TƏLVİH *ا. تلویح* 1) əllə işarə etmə; 2) tərpətmə, yelləmə, oynatma (*əl haqqında*); 3) çalma (*qanad haqqında*).

TƏLVİN *ا. تلوین* 1) boyama, rəngələmə; 2) rəngbərənglik.

TƏLVİS *ا. تلویث* 1) murdarlama, bulaşdırma, çirkləndirmə; 2) *m.* qarışdırma, düzəlməsi çətin olan hala gətirmə.

TƏLYİN *ا. تلیین* yumşaltma.

TƏ'M *ا. طعام* 1) tam, dad; 2) yemə; 3) *m.* zövq.

TƏMADİ *ا. تمادی* davam etmə; uzanma.

TƏMALÜK *ا. تمالك* başqasının mal-mülkünü yiyələnmə, ona sahib olmaya çalışma.

TƏMAM *ا. تمام* 1) tam, bütöv; 2) hamı, hamısı; 3) son, axır.
Təməmi-süxən *تمام سخن* sözün sonu, danışığın axırı.

TƏMAMƏN *ا. تماماً* tamamilə, bütöyün, hamılıqla.

TƏMAMƏT *ا. تمامت* tamlıq, tamamlıq.

TƏMAMƏYAR *ا. تمام عیار* xalis, saf, qatışıq olmayan.

TƏMAMİ *ا. تمامی* bütöyün; hamısı.

TƏMAMİYYƏT *ا. تمامیت* tam olma, tamamlıq; tamlıq, bütövlük.

TƏMARÜZ *ا. تمارض* yaldan xəstələnmə, özünü xəstəliyə vurma.

TƏMAS *ا. تماس* 1) toxunma, sürtünmə; 2) əlaqəli olma; əlaqə.

TƏMASİL *ə.* تماثل «*timsal*» *c.* timsallar, misallar.

TƏMASÜL *ə.* تماثل bir-birinə bənzəmə, bənzəyiş.

TƏMAŞA *f.* تماشا 1) baxıb seyr etmə; 2) görməli, baxmalı və ya görməli yer, mərasim və s.; 3) hazır mətn əsasında quraşdırılmış dram, faciə və ya komediya.

TƏMAŞAGAH // TƏMAŞAGƏH *f.* تماشاگاه || تماشاگاه tamaşa yeri, öyləncə yeri.

TƏMAŞAGƏR *f.* تماشاگر tamaşaçı.

TƏMAYÜL *ə.* تمايل 1) bir tərəfə öyilmə, meyil etmə; 2) *m.* əsas yoldan, əsas xətdən kənara çıxma.

TƏMCİD *ə.* تمجيد 1) böyük hesab etmə; böyütmə; 2) tərif etmə; tərifləmə; 3) sübh azanından sonra oxunan dua.

TƏMDİD *ə.* تمديد uzatma, çəkmə.

TƏMƏ' *ə.* طمع 1) tamah; 2) göz dikmə, acgözlük.

TƏMƏDDÖH *ə.* تمدح öz-özünü tərifləmə; öyünmə.

TƏMƏDDÜN *ə.* تمدن 1) mədəni olma; mədəniləşmə; 2) mədəniyyət.

TƏMƏDDÜNPƏRVƏR *ə.* تمدن və *f.* پرور mədəniyyət tərəfdarı; tərəqqipərvər.

TƏMƏKKÜN *ə.* تمکن yer tutma, sakin olma; yerləşmə.

TƏMƏL *ə.* تمل özül, bina, bünövrə.

TƏMƏLLÜK *ə.* تملك yiyələnmə, sahiblənmə.

TƏMƏLLÜQ *ə.* تملق yaltaqlanma, yaltaqlıq.

TƏMƏNNA *ə.* تمنا b a x **təmənni** (*1-ci və 2-ci mənələrdə*).

TƏMƏNNİ *ə.* تمنى 1) 1) salam, təşəkkür, razılıq əlaməti olaraq sağ əli aşağı tərəfdən dodağa toxundurub alına qoyma; 2) *m.* xahiş, istək, dilək; 3) arzu olunan şey, mətləb; 3) dua.

TƏMƏRKÜZ *ə.* تمرکز 1) mərkəzləşdirmə, mərkəzləşmə; 2) toplama, yığma, cəmləmə.

TƏMƏRRÜD *ə.* تمرد 1) qarşı durma, inad göstərmə; dikbaşlıq; 2) asi olma, itaət etməmə; 3) qiyam, üsyan.

TƏMƏRRÜN *ə. تمرن* 1) təkrar edərək alışma, vərdis etmə;
2) məşq, təlim.

TƏMƏSXÜR *ə. تمسخر* məsxərəyə qoyma, lağa qoyma, istehza etmə.

TƏMƏSKÜN *ə. تمسكن* miskinləşmə, fəğırlaşma, yazıq günə düşmə.

TƏMƏSSÜK *ə. تمسك* 1) yapışma, tutma; 2) veksəl.

TƏMƏSSÜL *ə. تمثل* 1) bir şəkil və ya bir surətdə təcəssüm etmə;
2) oxşama, bənzəmə; 3) həzm etmə; 4) nümunə kimi qəbul etmə.

TƏMƏŞŞÜQ *ə. تمشق* məşq etmə.

TƏMƏTTÖ' *ə. تمتع* 1) xeyir götürmə, mənfiət əldə etmə; qazanma; 2) istifadə etmə; 3) əylənmə; 4) həvəs, meyl.

TƏMƏVVÜC *ə. تموج* dalğalanma, ləpələnmə, çalxalanma.

TƏMƏVVÜL *ə. تمول* mal-dövlət qazanma, varlanma.

TƏMƏVVÜT *ə. تموت* bir bədən üzvünün və ya onun bir hissəsinin çürüməsi.

TƏMƏVVÜZ *ə. تموز* yazın orta ayı.

TƏMƏYYÜZ *ə. تميز* tay-tuşundan ayrılma, fərqlənmə, seçilmə.

TƏMƏZZÜQ *ə. تمزق* yırtılma, parçalanma.

TƏMHİL *ə. تمهيل* möhlət vermə, vaxt vermə.

TƏMHİR *ə. تمهير* möhür vurma, möhürləmə.

TƏ'MİQ *ə. تعميق* 1) dərinləşdirmə, dərin qazma; 2) çox dərindən araşdırma, ətraflı tədqiq etmə, təhqiq etmə.

TƏ'MİL *ə. تعميل* yerinə yetirmə, əməl etmə.

TƏ'MİM *ə. تعميم* 1) bir işi hamıya aid etmə, ümumiləşdirmə;
2) intişar etmə; yayma.

TƏMİMƏ *ə. تميمه* boyundan asılan dua.

TƏ'MİMƏN *ə. تعميمًا* hamıya aid olaraq; ümumiyyətlə.

TƏ'MİMNAMƏ *ə. تعميم و f. نامه* yazılı göstəriş.

TƏ'MİN *ə. تأمين* 1) təchiz; 2) şəkk-şübhədən çıxarma; xatircəmlik.

TƏ'MİNAT *ə. تأمينات* «*tə'min*» *c. t.* 1) zəmanət; 2) təmin etmə.

TƏ'MİR *ə. تعمير* xarab olan yerlərini düzəltmə.

TƏ'MİRXANƏ *a.* تعمیر *və f.* خانه təmir emalatxanası.

TƏMKİN *a.* تمكين 1) özünü ağır aparma, vüqar; 2) yerləşmə, qərarlaşma; 3) səbir etmə; qatlaşma.

TƏMLİH *a.* تمليح 1) duza qoyma; duzlama; 2) *m.* sözarası yaxşı məzmunlu, ürəyəyatan təbir işlətmə.

TƏMLİK *a.* تمليك mülk, mal sahibi etmə.

TƏMMA' *a.* طماع son dərəcə acgöz, son dərəcə tamahkar; gözü-doymaz.

TƏMMƏ(T) *a.* تمت || تم ərəbcə «bitdi», «qurtardı», «tamam oldu», «son» mənasında kitabların axırında yazılan söz.

TƏMR *a.* تمر dəymiş xurma.

TƏMRİN *a.* تمرين 1) təkrar etdirə-etdirə alışdırma; 2) tapşırıq; 3) idman hərəkəti.

TƏMSİL *a.* تمثيل 1) bənzətmə, oxşatma, təşbeh; 2) misal kimi işlədilən; misal, nümunə; 3) tamaşa göstərmə; 4) satirik və nəsihə-tamiz məzmunlu kiçik həcmli bədii əsər.

TƏMSİLƏT *a.* تمثيلات «*təmsil*» *c.* 1) təmsillər; 2) komediyalar; 3) *t.* komediya.

TƏMŞİH *a.* تمشيه yürütmə, irəlilətmə.

TƏMTƏRAQ *a.* طمطراق dəbdəbə, təntənə.

TƏMVIH *a.* تمويه 1) su əlavə etmə; 2) *m.* təmtəraqlı danışqla özünü haqlı göstərməyə çalışma.

TƏMYİZ *a.* تمييز 1) ayırma, seçmə, təfavüt qoyma; 2) təmiz; 3) şikayət, kassasiya.

TƏMYİZƏN *a.* تمييزاً şikayət yolu ilə, kassasiya ilə.

TƏMZİQ *a.* تمزيق yırtma, parçalama.

TƏN *f.* تن 1) bədən, gövdə, əndam; 2) cisim, əşya.

TƏ'N *a.* طعن b a x tə'nə. Tə'ni-rəqib طعن رقيب rəqibin tənəsi; düşmənin zərbəsi.

TƏNAB *a.* طناب ip, örkən.

TƏNAD(D) *ə.* تناد pərakəndə olma; dağıl(ış)ma.

TƏNADİ *ə.* تنادی 1) bir-birini səsləmə; 2) toplanma, toplanış.

TƏNAFÜR *ə.* تنافر 1) bir-birindən ürküb qaçma; 2) müəyyən səbəbdən hərfin və ya sözün pis tələffüz edilməsi.

TƏNAHİ *ə.* تناهی bitmə, tükənmə, sona çatma.

TƏNAQÜZ *ə.* تناقض sözlərin bir-birinə uyğun gəlməməsi.

TƏNAQÜS *ə.* تناقص azalma, əskilmə.

TƏNAKÖH *ə.* تناكح evlənmə, nikaha girmə.

TƏNASAN *f.* تن آسان asudə.

TƏNASÜX *ə.* تناسخ 1) ruhun bir bədəndən başqasına, bəzən isə insandan heyvana və ya əksinə keçməsi; 2) bəzi canlıların öz şəklini dəyişməsi (*məsələn, barama qurdunun kəpənəyə çevrilməsi*).

TƏNASÜXİ *ə.* تناسخی tənəsüx edən, ruha aid olan.

TƏNASÜL *ə.* تناسل 1) nəsil yetişdirmə, doğub-törəyərək artma; 2) kişi və ya qadın cinsiyyət orqanı.

TƏNASÜR *ə.* تناصر 1) bir-birinə kömək etmə; köməkləşmə; 2) bir-birini müdafiə etmə.

TƏNAVƏR *f.* تناور boy-buxunlu, kürəkli, cüssəli.

TƏNAVÜL *ə.* تناول yemə və ya içmə; qida, dərman və s. qəbul etmə.

TƏNAZÖ' *ə.* تنازع çəkişmə, vuruşma, tutaşma.

TƏNAZÜR *ə.* تناظر 1) bir-birinə baxma; 2) bir-biri ilə mübahisə etmə; 3) qarşılıq; 4) simmetriya.

TƏNBEH *ə.* تنبيه b a x **tənbih**.

TƏNBƏL *f.* تنبل işləmək istəməyən adam.

TƏNBƏLXANƏ *f.* تنبلخانه tənbəllərin olduğu yer, ev.

TƏNBİH *ə.* تنبيه 1) oyandırma, oyatma; 2) ağılı başına yığma; 3) çəkəndirmə, bir işi görməməyi tövsiyə və ya əmr etmə; 4) cəza, cəzalandırma; 5) danlama, danlaq, tənbeh etmə. **Tənbih-i-amm** تنبيه عام ümumi danlaq, ümumi qınaq.

TƏNBUL *ə.* تنبول hindlilərin diş və dodaqlarını qaraltmaq üçün işlətdikləri bitkinin yarpağı.

TƏNBUR *ə. طنبور || تنبور əsl f. simli Şərq musiqi aləti.*

TƏNBURİ *ə. طنبوری || تنبوری tənburçalan.*

TƏNCİYƏ *ə. تنجیه xilas etmə, qurtarma, nicat vermə.*

TƏN-DÜRÜST *ə. تندرست 1) canı-başı salamat, vücudu sağlam; 2) boy-boxunlu, kürəkli.*

TƏNDÜRÜSTİ *f. تندرستی tən-dürüstlük, sağlamlıq.*

TƏ'NƏ *ə. طعنه 1) qaxınc, şikayət, etiraz; 2) vurma (bıçaq, süngü, qılınç, nizə və s. ilə). Tə'nei-düşmən دشمنه düşmən zərbəsi.*

TƏNƏBBÖ' *ə. تنبؤ peyğəmbərlik iddiasına düşmə.*

TƏNƏBBÖH *ə. تنبه başma ağıl qoyma; oyatma.*

TƏNƏBBÜT *ə. تنبت bitmə, göyərmə, cücərmə.*

TƏNƏFFÜR *ə. تنفر 1) nifrət etmə, nifrətlənmə; 2) iyrenmə.*

TƏNƏFFÜS *ə. تنفس 1) nəfəs alma-nəfəs vermə; 2) iş arasında istirahət, yorğunluğunu alma // istirahət.*

TƏNƏFFÜSXANƏ *ə. تنفس خانه və f. خانه istirahət otağı, istirahət üçün yer.*

TƏNƏHNÖH *ə. تنحنح boğaz arıtlama, yüngül öskürmə.*

TƏNƏKKÜR *ə. تكرر özünü bildirməmə, tanınmaz şəkllə düşmə.*

TƏNƏSSÜM *ə. تنسم 1) hava alma; 2) xoş iy qoxulama; 2) meh ösməsi; nəsim.*

TƏNƏSSÜR *ə. تنصر xristian olma, xaçpərəst olma, nəsrani olma.*

TƏNƏ''ÜM *ə. تنعم naz-nemət içində yaşama, bol-firavan həyat sürmə.*

TƏNƏVVÖ' *ə. تنوع bir neçə növdən ibarət olma, çeşid-çeşid olma.*

TƏNƏVVÜR *ə. تنور 1) işıldama, parıldama; 2) m. ziyalılaşma, birlilikli olma.*

TƏ'NƏZƏN *ə. طعنه və f. زن 1) tənə vuran, qaxınc edən; 2) danlayan; 3) rişxənd edən; rişxəndici.*

TƏNƏZZÖH *ə. تنزه gəzinti; ekskursiya.*

TƏNƏZZÜL *ə. تنزل 1) aşağı düşmə; enmə, geriləmə; 2) özünü aşağı tutma.*

TƏNƏZZÜLAT *ə.* تنزلات «*tənəzzül*» *c.* tənəzzüllər, geriləmələr.

TƏNƏZZÜLƏN *ə.* تنزلاً tənəzzül edərək, geriləyərək.

TƏNFİR *ə.* تنفير iyrəndirmə, nifrətləndirmə.

TƏNG *f.* تنگ 1) dar, darısqal; 2) darıxmış, bezmiş, usanmış;

3) tövşük, tövşümə; 4) *m.* səthi dolanacaq; yoxsulluq, kasıblıq.

TƏNGÇƏŞM *f.* تنگ چشم gözü götürməyən; paxıl.

TƏNGÇƏŞMİ *f.* تنگ چشمی gözü götürməmə; paxıllıq.

TƏNGDƏST *f.* تنگ دست əli aşağı; yoxsul, kasıb.

TƏNGDƏSTİ *f.* تنگ دستی əli aşağılıq, yoxsulluq, kasıblıq.

TƏNGDİL *f.* تنگ دل ürəyi darıxan; qəmli, kədərli.

TƏNGDİLİ *f.* تنگ دلی ürəyi darıxma; qəmlilik, kədərliklik.

TƏNGİ *f.* تنگی darlıq, tənglik.

TƏNGNA(Y) *f.* تنگ نا || تنگ نا ی 1) darlıq, sıxıntı; 2) dar yer;

sıxıntı.

TƏNGNƏFƏS *f.* تنگ və ə. نفس 1) sinəgir; 2) nəfəsi tutula-tutula.

TƏNGNƏFƏSİ *f.* تنگ və ə. نفسی sinəgirlik.

TƏNGZƏRF *f.* تنگ və ə. ظرف 1) darısqal; 2) dözülməz.

TƏNHA *f.* تنها 1) yalqız, tək; 2) boş; 3) ancaq, təkə.

TƏNHANİŞİN *f.* تنهانشین təkbaşına oturan, tək yaşayan.

TƏNXAH *f.* تنخواه öz canına qulluq edən, öz canını bəsləyən.

TƏNİDƏ *f.* تنیده 1) toxunmuş, ayrılmış; 2) bezdirilmiş.

TƏNİN¹ *ə.* تنین tanin (*bitki qabığından alınan özlü maddə*).

TƏNİN² *ə.* طنین 1) cingilti; vızıltı; uğultu; danqıltı; 2) rezonans.

TƏNİNƏNDAZ *ə.* طنین və *f.* انداز cingildəyən; vızıldayan; uğuldayan; danqıldayan.

TƏ'NİS¹ *ə.* تأنيث ərəb qrammatikasında: isim və ya feli qadın cinsində işlətmə.

TƏ'NİS² *ə.* تأنيس 1) ünsiyyətə cəlb etmə; 2) alışdırma, əhliləşdirmə, ələ öyrətmə.

TƏNKAR *f.* تنکار b a x **tinkar**.

TƏNKİH *ə.* تنكيج evləndirmə.

TƏNKİL *ə. تنكيل* 1) uzaqlaşdırma, rədd etmə; 2) başqalarına ibrət olacaq cəza vermə.

TƏNKİR *ə. تنكير* 1) tanınmaz hala salma; dəyişdirmə; 2) ərəb qrammatikasında: ismi müəyyənlik artikli olmadan işlətmə.

TƏNKİS *ə. تنكيث* başısağı çevrilmə, kölləmayallaq olma.

TƏNQİD *ə. تنقيد* 1) görülmüş işin yanlış və qüsurlu cəhətlərini aşkara çıxartma; 2) müəyyən bir əsəri qiymətləndirmə; 3) müəyyən bir əsərin nöqsanlarını demə.

TƏNQİDŞÜNAS *ə. تنقيد و f. شناس* tənqidçi.

TƏNQİDŞÜNASI *ə. تنقيد و f. شناسی* tənqidçilik.

TƏNQİH *ə. تنقيح* 1) lazımsız hissələri ataraq təmizləmə; 2) adamların sayını və maaşını azaltmaqla aralarında bərabərlik yaratma.

TƏNQİS *ə. تنقيص* aşağı endirmə; azaltma.

TƏNQİT *ə. تنقيط* 1) hərflərə nöqtə qoyma; nöqtələmə; 2) durğu işarəsini qoyma.

TƏNQİYƏ *ə. تنقيه* 1) arıtlama, təmizləmə; 2) yuma; 3) imalə.

TƏNMİQ *ə. تميق* gözəl xətlə yazma.

TƏNNAZ *ə. طناز* 1) zarafatçı, zarafatcıl; 2) məsxərəçi, istehzaçı.

TƏN(N)UR *ə. تنور* 1) təndir; 2) dezinfeksiya aləti.

TƏNNURƏ *ə. تنوره* 1) dərvişlərin geydikləri ətəyi enli paltar; 2) dövrə vurma; dolanma.

TƏNNURƏPUŞ *ə. تنوره و f. پوش* tənnurə geymiş, əynində tənnurə olan.

TƏNPƏRVƏR *f. تن پرور* 1) öz canına qulluq edən, öz rahatlığını hər şeydən üstün tutan; 2) qarınqulu.

TƏNSİB *ə. تنسيب* münasib görmə, uyğun hesab etmə.

TƏNSİF *ə. تنصيف* yarı bölmə; yarılama; iki bərabər hissəyə ayırma.

TƏNSİQ *ə. تنسيق* nizama salma; sıralama, düzəltmə.

TƏNSİR *ə. تنصير* 1) xaç suyuna salma mərasimi; 2) xristianlaşdırma, xristian etmə.

TƏNSUQ *f.* تنسوق 1) az tapılan qiymətli şey; 2) müxtəlif formalarda bişirilən ədvəli fətir.

TƏNŞİT *ə.* تنشيط şənləndirmə, şadlandırma.

TƏNŞUR *f.* تنشور üzərində ölü yuyulan taxta.

TƏNTİF *ə.* تنظيف dərmanla bədəndəki tükələri təmizləmə.

TƏNUMƏND *f.* تنومند 1) vücudlu, cüssəli, enlikürək; 2) qocaman.

TƏNVİM *ə.* تنويم yuxulatma.

TƏNVİN *ə.* تنوين ərəb yazısında ad qruplu sözlərin son hərfi üzərində qoyulan qoşa zəmmə və qoşa fəthə, altında qoyulan qoşa kəsre işarələri; zərflərin son hərfi üzərində qoyulan qoşa fəthə işarəsi.

TƏNVİR *ə.* تنوير nurlandırma, işıqlandırma; işıq yandırma.

TƏNVİRİ *ə.* تنويرى evdə, küçədə və s. işıq yandırmaqla məşğul olan adam; işıqçı.

TƏNZİF *ə.* تنظيف 1) təmizləmə, pak etmə; 2) nazik cuna.

TƏNZİH *ə.* تنزيه 1) təmizləndirmə, pak etmə; 2) *m.* mənəvi paklıq, daxili təmizlik.

TƏNZİL *ə.* تنزيل 1) aşağı salma; endirmə; 2) güzəşt, əksiltmə (*qiymət və s haqqında*).

TƏNZİM *ə.* تنظيم 1) sıralama, sıraya düşmə; 2) nizama salma; düzəltmə; 3) qələmə alma, yazma; nəzmə çəkmə; 4) islah etmə, yoluna qoyma.

TƏNZİR *ə.* تنذير 1) bənzətmə; 2) bir şeirə nəzirə yazma.

TƏNZİRƏN *ə.* تنظيراً 1) bənzədilərək; 2) bir şeirə nəzirə olaraq, ona bənzədilərək.

TƏPİDƏ *f.* تبيده titrək, əsən; *m.* qərarsız.

TƏPİŞ *f.* تبيش 1) izzirab, həyəcan; 2) ürək döyüntüsü, ürək çırpıntısı; sarsıntı.

TƏR *f.* تر 1) yaş, nəm, islaq; 2) təzə.

TƏRACİM *ə.* تراجم daşlama, daşlanma; daşqalaq etmə, daşla öldürmə.

TƏRADƏ *ə.* طرادە yastı dibli qayıq.

TƏRADÜF *ə. ترادف* 1) bir-birinin ardınca getmə, bir-birini izləmə; 2) sözlərin eyni və ya çox yaxın mənalı olması // sinonimlik.

TƏRAFÖ' *ə. ترافع* bir-birinə qarşı iddia ilə məhkəməyə müraciət etmə.

TƏRAXİ *ə. تراخی* 1) sustalma, boşalma; 2) ağır tərpənmə; 3) səhlənkarlıq; 4) tənbellik.

TƏRAKİB *ə. تراکب «tərkib» c. tərkiblər.*

TƏRAKÜM *ə. تراکم* bir-birinin üstünə toplanma; yığılma.

TƏRANƏ *f. ترانه* 1) nəğmə, mahnı, şərqi; 2) melodiya.

TƏRANƏKEŞ *f. ترانه کش* bəstəçi, bəstəkar.

TƏRANƏPƏRDAZ *f. ترانه پرداز* nəğmə oxuyan, mahnı oxuyan.

TƏRANƏSAZ *f. ترانه ساز* ahənglə oxuyan, tərənnüm edən.

TƏRAŞ *f. تراش* b a x **tiraş**.

TƏRAŞƏ *f. تراشه* b a x **tiraşə**.

TƏRAŞİDƏ *f. تراشیده* b a x **tiraşidə**.

TƏRAVƏT *ə. طراوت* təzəlik, təzə olma, tər olma.

TƏRAVİH *ə. تراويح* ramazan (orucluq) gecələrində axşam namazından sonra qılınan iyirmi rükətlik namaz.

TƏRAZ *f. تراز* 1) səth, səviyyə; 2) balans; 3) şaquli və üfüqi düzlüyü yoxlamaq üçün bəna və xarratların işlətdiyi alət, taraz; 4) bəzək, süs.

TƏRAZƏNDƏ *f. ترازنده* bəzək-düzək verən, bəzəyən.

TƏRAZİ *ə. تراضى* bir-birini razı salma, razılaşma.

TƏRAZU *f. ترازو* tərəzi.

TƏRBİ' *ə. تربيع* 1) dördə çatdırma, dörd etmə; 2) dördə bölmə; 3) eni və uzununu eyni olan; kvadrat; 4) bir ədədi öz-özünə vurma; 5) göydəki Aynın bir və ya üç həftəlik olması; 6) bir qitə şəirin hər misrasına üç və ya hər beytinə iki misra artıraraq onu dördlük formasına salma.

TƏRBİƏN *ə. تربيعاً* enini və uzununu hesablayaraq.

TƏRBİYƏ(T) *ə. تربيه || تربيت* 1) bəsləyib yetişdirmə; böyütmə; 2) özünü aparma qaydası; əxlaq; 3) vərdiş etdirmə; alışdırma.

TƏRBIYƏ(T)AMUZ *ə. تربیت || تریبہ və f. آموز* tərbiyə öyrədən, tərbiyə verən; tərbiyəçi; mürəbbi.

TƏRCİ' *ə. ترجیع* geri çevirmə; döndərmə; tərcümə etmə, çevirmə.

TƏCRİBƏND *ə. ترجیع və f. بند* qafiyələri müxtəlif olan bir neçə hissədən ibarət şeirin hər hissəsinin sonunda eynilə təkrar olunan beyt; bu formada yazılmış şeir.

TƏRCİH *ə. ترجیح* bir şeyi başqasından üstün tutma, daha artıq bəyənmə.

TƏRCÜMAN *ə. ترجمان* 1) tərcüməçi, mütərcim, dilmanc; 2) izah, təfsir, şərh; 3) *m.* birisinin məqsəd və məramını ifadə edən vasitə; ifadəçi.

TƏRCÜMƏ *ə. ترجمه* bir dildən başqa dilə çevirmə. **Tərcümei-hal** *ترجمه حال* avtobiografiya; bioqrafiya.

TƏRÇEŞM *f. ترجمش* gözü yaşlı, ağlar.

TƏRD *ə. طرد* qovma, uzaqlaşdırma.

TƏRDAMƏN *f. تردامن* 1) namussuz, qeyrətsiz; 2) tərbiyəsiz, əxlaqsız.

TƏRDƏST *f. تردست* əldən iti, diribaş, cəld.

TƏRDƏSTİ *f. تردستی* əldən itilik, diribaşlıq, cəldlik.

TƏRDİF *ə. تردیف* ardınca getmə, təqib etmə.

TƏRƏB *ə. طرب* sevinc, şadlıq, şənlik.

TƏRƏBƏNGİZ *ə. طرب və f. انگیز* sevinc gətirən, şadlığa səbəb olan; şənləndirən.

TƏRƏBNAK *ə. طرب və f. ناك* sevincək, şad, şən.

TƏRƏBNİSAR *ə. طربنثار* sevinc saçan; şənləndirən.

TƏRƏBZA *ə. طرب və f. زا* sevinc doğuran.

TƏRƏCCİ *ə. ترجی* 1) ümid etmə; arzulama, umma; 2) rica etmə.

TƏRƏDDÜD *ə. تردد* 1) get-gəl, gedib-gəlmə; hərəkət; 2) qətiyyətsizlik, nə edəcəyini bilməmə; 3) şübhə, şəkk-şübhə.

TƏRƏF *ə. طرف* 1) yan, cəhət; 2) ölkə, məmləkət.

TƏRƏFDAR *ə. طرف və f. دار* b a x **tərəfgir**.

TƏRƏFEYN *ا. طرفين* iki tərəf, bir-biri ilə danışığ aparan iki adam və ya iki dövlət.

TƏRƏFFÖ' *ا. ترفع* 1) ucalma, yüksəlmə; 2) rütbəyə artma.

TƏRƏFGİR *ا. طرف və f. گیر* b a x **tərəfkeş**.

TƏRƏFKEŞ *ا. طرف və f. كش* tərəfini saxlayan.

TƏRƏH *ا. طرح* qəm, qüssə.

TƏRƏHHÜM *ا. ترحم* yazığı gəlmə, rəhm etmə; mərhəmət.

TƏRƏHHÜMƏN *ا. ترحمأ* rəhm edərək; mərhəmətlə.

TƏRƏKKÜB *ا. تركب* mürəkkəb olma, bir neçə hissədən ibarət olma; mürəkkəbliik.

TƏRƏQQİ *ا. ترقى* inkişaf, irəliləmə.

TƏRƏQQİPƏRVƏR *ا. ترقى və f. پرور* tərəqqi tərəfdarı, inkişafa yardım edən; mütərəqqi.

TƏRƏQQİŞİKƏN *ا. ترقى və f. شكن* tərəqqiyə mane olan, inkişafın qarşısını alan.

TƏRƏQQİYANƏ *ا. ترقى və f. انه* inkişaf edərcəsinə; irəliləyərək.

TƏRƏQQİYYAT *ا. ترقيات «təraqqi» c.* tərəqqilər, irəliləyişlər.

TƏRƏQQÜB *ا. ترقب* gözləmə, intizar. **Tərəqqübi–fürsət** *ترقب فرصت* fürsət axtarma.

TƏRƏNNÜM *ا. ترنم* 1) incə gözəl səsle oxuma; 2) tərifləmə, haqqında yaxşı söyləmə; 3) təsvir etmə; yazma.

TƏRƏNNÜMSAZ *ا. ترنم və f. ساز* tərənnüm edən; tərənnümçü.

TƏRƏSSÜB *ا. ترسب* dibə çökmə.

TƏRƏSSÜD *ا. ترصد* 1) gözləmə, diqqətlə baxma; 2) göz dikmə.

TƏRƏSSÜM *ا. ترسم* cızılma, şəkli düşmə.

TƏRƏŞŞÖH *ا. ترشح* 1) damcı-damcı tökülmə; sızma; 2) tərləmə.

TƏRƏTTÜB *ا. ترتب* 1) sıralanma; 2) tərtibə salma, tərtib olunma.

TƏRƏVVÖH *ا. تروح* dəyişmə.

TƏRF *ا. طرف* 1) göz qırpma; 2) baxış, nəzər; 3) *m.* göz.

TƏRFƏ *ا. طرفه* 1) göz vurma, göz eləmə; 2) bir göz qırpımı; an.

TƏRFƏNDƏ *f.* تر فنده vaxtından əvvəl yetişən meyvə.

TƏRFİ' *a.* ترفيع 1) yuxarı qaldırma; yüklətmə; 2) rütbəsini artırma.

TƏRFİƏN *a.* ترفيعاً rütbəsi yüksəldilərək, vəzifəsi artırılaraq.

TƏRFİH *a.* ترفيه rifahını yüksəltmə, gen-bol yaşamasını təmin etmə.

TƏRFİQ *a.* ترفيق 1) yoldaşlıq etmə; 2) müşayiət etmə.

TƏRGİB *a.* ترغيب rəğbətini artırma; həvəsləndirmə.

TƏRH *a.* طرح 1) rəsm etmə; çəkmə; 2) atma, qoyma; 3) layihə, eskiz; plan, naxış; 4) tərtib etmə, nizama salma; qurma; 5) riyaziyyatda: çıxma əməli.

TƏRHƏFKƏN *a.* طرح və *f.* افكن b a x **tərhəndaz**.

TƏRHƏNDAZ *a.* طرح və *f.* انداز bina qoyan, təsis edən, tərtib edən.

TƏRHİB¹ *a.* ترحيب rahatlandırma.

TƏRHİB² ترهيب qorxutma, diksindirmə.

TƏRHİM *a.* ترحيم 1) rəhm etmə, yazığı gəlmə, mərhəmət göstərmə; 2) «Allah rəhm eləsin!» demə.

TƏRXİM *a.* ترخيم ismin bir-iki hərfini atıb tələffüzünü asanlaşdırma.

TƏRXİS¹ *a.* ترخيص 1) rüsxət vermə, müsaidə etmə, bir işdən icazə vermə; buraxma; 2) hərbi xidmətdən azad etmə, buraxma.

TƏRXİS² *a.* ترخيص ucuzlaşdırma, qiymətini aşağı salma (*alver haqqında*).

TƏRXUN *a.* ترخون yarpağı yeyilən ətirli və xoş iyli çoxillik göyərtili.

TƏRİB *a.* تريب sinə.

TƏ'RİB *a.* تعريب ərəbləşdirmə; ərəbcəyə çevirmə, ərəbcəyə tərcümə.

TƏRİD *a.* تريد 1) bozbaşa, ayrana, südə, şərbətə və s. doğranmış çörək; 2) *m.* çox zəif, ariq (*adam haqqında*).

TƏRİF *a.* طريف 1) yeni, təzə; 2) orijinal; 3) az tapılan, nadir.

TƏ'RİF *a.* تعريف 1) ətraflı izah edib anlatma; 2) bir məfhumun məzmununu açıb göstərən ifadə; 3) bəyənib tərifləmə, bəyənmə.

TƏRİKƏ *a.* تريكة ölən adamdan miras qalmış müxəlləfat.

TƏRİQ *a.* طريق 1) yol; 2) məslək; 3) b a x **təriqə(t)**; 4) vasitə, səbəb, vəsilə. **Təriqi-amm** طريق عام ümumi yol, hamının keçdiyi yol.

TƏ'RİQ *a.* تعريق tərletmə, tər basma.

TƏRİQƏ(T) *a.* طريق || طريقت 1) yol; 2) dini məslək; məzhəb.

TƏRİQƏTGAH *a.* طريقت və *f.* گاه təriqətçilərin toplandığı yer; sufələrin yığıldığı yer; təkyə.

TƏ'RİYƏ *a.* تعريه çılpaqlaşdırma, çılpaq etmə; soyundurma, üryan etmə.

TƏ'RİZ¹ *a.* تعريض dolayısı ilə, üstüörtülü; birinə toxunacaq söz demə.

TƏ'RİZ² *a.* تعريض genişləndirmə, genişlətmə.

TƏ'RİZƏN *a.* تعريضاً dolayısı ilə, üstüörtülü.

TƏRK *a.* ترك 1) buraxma, əldən vermə; 2) vaz keçmə, üz çevirmə; 3) boşama; 4) başlı-başına qoyma, buraxma. **Tərki-diyar** ترك ديار b a x **tərki-vətən**; **tərki-dünya** ترك دنیا dünyadan əl çəkib bir guşəyə çəkilmə; **tərki-ədəb** ترك ادب ədəbsizlik; **tərki-sər** ترك سر başından keçmə; **tərki-vətən** ترك وطن vətəni tərək etmə; mühacirət.

TƏRKƏŞ *f.* تركش b a x **tirkeş**.

TƏRKƏ *f.* تركه b a x **tirkə**.

TƏRKİB *a.* تركيب 1) bir neçə şeyi quraşdırıb birləşdirməkdə mürəkkəb bir şey əmələ gətirmə; 2) bir neçə hissədən əmələ gəlmiş mürəkkəb cisim; 3) bir neçə sözdən ibarət birləşmə.

TƏRKİBBƏND *a.* تركيب və *f.* بند qafiyələri mürəkkəb olan bir neçə hissədən ibarət mənzumənin hər hissəsinin sonuna gətirilən həmqafiyə beyt; bu formada yazılmış şeir.

TƏRKİBİ *a.* تركيبي tərkipli, tərkipli olan; düzəltmə.

TƏRQİQ *a.* ترقيق 1) incəltmə, nazikləşdirmə; 2) incə tərzdə ifadə etmə.

TƏRQİM *a.* ترقيم 1) rəqəmlə yazma, rəqəmlə ifadə etmə; 2) yazma.

TƏRQİN *a.* ترفين 1) cızma, yazma; 2) yazını pozma; cızma.

TƏRQÜVƏ *a.* ترقوه körpücük sümüyü.

TƏRMİM *ə. ترميم* 1) təmir etmə; bərpa etmə // restavrasiya;
2) sınımış sümüyü sağaltma; sınıqçılıq.

TƏRMİZAC *ə. f. تر مزاج* 1) incə təbiətli, incə xasiyyətli;
2) *m.* nəmli, rütubətli.

TƏRRAR *ə. طرار* cibəgirən, cibgir; oğru.

TƏRRARİ *ə. طراری* cibgirlik.

TƏRRİQU *ə. طرخوا* yol açın! yol verin!

TƏRS *f. ترس* qorxu.

TƏRSA *f. ترسا* xristian, xaçpərəst.

TƏRSABEÇƏ *f. ترسابچه* xristian uşağı, xaçpərəst uşağı.

TƏRSAN *f. ترسان* qorxan.

TƏRSANƏ *ə. ترسانه* gəmiqayırma müəssisəsi.

TƏRSİ' *ə. ترصيع* 1) cavahiratla bəzəmə; 2) iki hissədən ibarət
sözlərin qarşılıqlı surətdə uyğun olması.

TƏRSİM *ə. ترسيم* rəsm çəkmə, şəkil çəkmə; cizma.

TƏRSİN *ə. ترصين* mətinləşdirmə, möhkəmləndirmə.

TƏRSİS *ə. ترصيص* qurğuşuna tutma, üstünü qurğuşunlama.

TƏRSNAK *f. ترسناك* qorxulu, qorxunc; qorxaq, qorxan.

TƏRŞİH *ə. ترشيع* sızdırma; tərlətmə.

TƏRTİB *ə. ترتيب* 1) sıraya düşmə; sıralama; 2) tədarük etmə; ha-
zırlama; 3) dağınıq hissələri bir yerə toplayıb sistemə salma; 4) üsul,
nizam, qayda, tərz; 5) plan, sistem; 6) dəstə, sinif, fəsil; 7) xəstəni
müalicə etmək üçün işlədilən dərman və müalicə üsulu; 8) mətbəə
şriftlərini sütun və səhifə şəklinə salma.

TƏRTİBİYYƏ *ə. ترتيبه* mətbəə xərci; mürəttib xərci.

TƏRTİBKƏRDƏ *ə. ترتيب* və *f. کرده* tərtib edən, nizama salan.

TƏRTİBSAZ *ə. ترتيب* və *f. ساز* tərtibçi.

TƏRTİL *ə. ترتيل* avazla oxuma.

TƏRVİC *ə. ترويج* 1) rəvac vermə; 2) keçirmə.

TƏRVİQ *ə. ترويق* duruldub saflaşdırma.

TƏRVİYƏ *ə. ترويه* bol su vermə, sulama; suvarma.

TƏRZ *ə.* طرز 1) şəkil, biçim, surət; 2) üslub, üsul, tərtib. **Tərzi-hərəkət** طرز حرکت hərəkət tərzi, hərəkət qaydası; **tərzi-rəftar** طرز رفتار rəftar qaydası; **tərzi-süxən** طرز سخن danışiq tərzi.

TƏRZƏBAN *f.* تر زبان 1) hazırcavab; 2) *m.* qələm.

TƏRZİL *ə.* ترذیل rəzil etmə, rüsvay etmə, abırdan salma.

TƏRZİYƏ *ə.* ترضیه razı salma.

TƏSADÜM *ə.* تصادم bir-biri ilə toqquşma, bir-birinə çırpılma.

TƏSADÜF *ə.* تصادف rast gəlmə.

TƏSADÜFƏN *ə.* تصادفاً gözlənilmədən, birdən.

TƏSADÜFİ *ə.* تصادفی təsadüfən olan; gözlənilməz.

TƏSAFÖH *ə.* تصافه əl vermə; görüşmə.

TƏSAHÜB *ə.* تصاحب sahib çıxma, himayə etmə, mühafizə etmə, tərəfdar olma.

TƏSAHÜL *ə.* تساهل etinasızlıq, laqeydlilik.

TƏSANİF *ə.* تصانیف «*təsnif*» *c.* bölgülər; təsniflər.

TƏSARİF *ə.* تساریف «*təsriif*» *c.* təsriflər.

TƏSAVİ *ə.* تساوی iki şeyin bir-birinə bərabərləşməsi; bərabərləşmə, bərabərlik.

TƏSAVİR *ə.* تصاویر «*təsvir*» *c.* təsvirlər.

TƏSBEH // TƏSBİH *ə.* تسبیح 1) Allahı müqəddəs sayma; 2) fikir və duanı saymaq üçün ipə keçirilmiş muncuq dənələri; təsbeh; 3) dua.

TƏSBİHXAN *ə.* تسبیح və *f.* خوان zikr, vird, dua oxuyan; təsbeh çevirən.

TƏSBİT *ə.* تثبیت 1) sabitləşdirmə, möhkəmləndirmə; 2) qeyd alma.

TƏSCİ' *ə.* تسجیع sözü vəznə söyləmə, qafiyəli nəsr düzəltmə.

TƏSCİL *ə.* تسجيل dəftərə qeyd etmə, qeyd edilmə.

TƏSDİ' *ə.* تصدیع 1) baş ağrıtmə, başağrısı vermə; 2) narahat etmə; bezdirmə.

TƏSDİD *ə.* تسدید 1) maneə qurma, sədd çəkmə; 2) nişan alma; 3) borcu qaytarma; ödəmə; 4) *m.* yaxşı yol tutma, düz yolla getmə.

TƏSDİQ *ə.* تصدیق bir şeyin doğruluğunu iqrar etmə; təsdiqləmə.

TƏSDİR *ا. تصدير* 1) başa keçirmə; 2) verilməsinə, çıxarılmasına səbəb olma (*fərman, qərar və s. haqqında*).

TƏSDİS *ا. تسديس* 1) altıya çatdırma, altı etmə; altıya bölmə; 2) bir şeyi altıküncü və ya altıdillə etmə; 3) bir qitə şeirin hər bəndinə iki beyt əlavə edib onu altımisralı formaya salma; bu formada yazılmış şeir; müsəddəs // altılıq.

TƏSƏBBÜT *ا. تثبت* səbatlı olma; dayanıqlıq, səbatlılıq.

TƏSƏCCÜD *ا. تسجد* səcdə etmə, üzünü yerə sürtmə.

TƏSƏDDİ *ا. تصدى* qəti niyyətlə bir işə girişmə; təşəbbüs.

TƏSƏDDÖ' *ا. تصدع* başağrısı.

TƏSƏDDÜQ *ا. تصدق* sədəqə vermə.

TƏSƏDDÜR *ا. تصدر* başa keçmə, başda oturma; öndə, irəlidə getmə.

TƏSƏFFİ *ا. تصفى* saf olma; saflaşma.

TƏSƏXXÜN *ا. تسخن* isinmə, qızıqma.

TƏSƏXXÜR *ا. تسخر* zəbt etmə, güclə ələ keçirmə; alma.

TƏSƏLLİ *ا. تسلى* ovundurma, təskinlik. **Təsəlli-yi-madər** تسلى مادر ana təsəllisi.

TƏSƏLLİAMİZ *ا. تسلى* və *f. آميز* b a x **təsəllibəxş**.

TƏSƏLLİBƏXŞ *ا. تسلى* və *f. بخش* təsəlli verən; təsəlliverici.

TƏSƏLLİPƏZİR *ا. تسلى* və *f. پذير* b a x **təsəlliyab**.

TƏSƏLLİYAB *ا. تسلى* və *f. ياب* təsəlli tapan.

TƏSƏLLÜB *ا. تصلب* qatılaşma; quruma.

TƏSƏLLÜM *ا. تسلّم* alma, qəbul etmə.

TƏSƏLLÜT *ا. تسلط* çox incitmə, son dərəcə narahat etmə.

TƏSƏLSÜL *ا. تسلسل* silsilə olma; zəncirlənmə, bir-biri ilə bağlanma.

TƏSƏMMÜM *ا. تسمم* zəhərlənmə.

TƏSƏNNİ *ا. تسنى* 1) bir il keçmə, bir il keçirmə; 2) sünni məzhəbinə mənsub olma.

TƏSƏRRÜF *ə. تصرف* 1) sahib olma, malik olma; 2) idarə olunma; 3) qənaətlə işlətmə, israf etməmə; 4) birləşdirmə.

TƏSƏTTÜR *ə. تستر* örtünmə, gizlənmə, yaşınma.

TƏSƏ'ÜB *ə. تصعب* 1) çətinlik yaratma, çətinləşdirmə; 2) güc göstərmə.

TƏSƏ'ÜD *ə. تصعد* yüksəlmə, yuxarıya qalxma.

TƏSƏVVÜF *ə. تصوف* *əsl* y. sufilik.

TƏSƏVVÜR *ə. تصور* 1) bir işin planını fikirdə tərtib etmə; 2) zəhnə, xəyalə gətirmə.

TƏSƏVVÜRAT *ə. تصورات* «*təsəvvür*» *c.* təsəvvür olunan şeylər, təsəvvürə gələn fikirlər.

TƏSƏVVÜRİ *ə. تصویری* təsəvvür olunan, təsəvvürə aid olan.

TƏSƏYYÜB *ə. تصيب* səhlənkərləşmə, başısoyuqluq.

TƏSFİF *ə. تصفيف* sərəyə düzmə, sərəlama.

TƏSFİH *ə. تصفيح* 1) yastılatma, yastı etmə; 2) əl vurma.

TƏSFİR *ə. تصفير* 1) sarı rəng vermə; saraltma; 2) fit çalma.

TƏSFIYƏ *ə. تصفيه* saflaşdırma, durultma; süzmə.

TƏSGİR *ə. تصغير* kiçiltmə, kiçik sayma.

TƏSHİF *ə. تصحيف* mətni təhrif etmə, qələt, səhv buraxma.

TƏSHİH *ə. تصحيح* 1) səhvi düzəltmə; redaktə etmə; 2) sağaltma.

TƏSHİL *ə. تسهيل* asanlaşdırma.

TƏSHİR *ə. تحوير* səhlənmə, məftun etmə.

TƏSXİR *ə. تسخير* istila etmə, zəbt etmə, ələ keçirmə. **Təsxiri-ərvah** تسخير ارواح ruhları sorğu-suala tutma.

TƏS'İB *ə. تصعيب* çətinlik törətmə.

TƏ'SİD *ə. تعصيد* bəzi mayələrin qızıldırılıb buxarlandırması.

TƏ'SİR¹ *ə. تأثير* əsər etmə, iz buraxma, daxilinə işləmə.

TƏ'SİR² *ə. تعصير* sıxıb suyunu (şirəsini) çıxartma.

TƏ'SİR³ *ə. تعسير* çətinləşdirmə, çətinə salma.

TƏ'SİRAT *ə. تأثيرات* «*tə'sir*» *c.* təsir edən şeylər; təsirlər.

TƏ'SİRBƏXŞ *ə. تأثير بخش* *və f.* təsir bağışlayan, təsir edən; təsirli.

TƏ'SİS *ə. تأسيس* əsasını qoyma, bina etmə; qurma.

TƏ'SİSAT *ə. تأسيسات* «*tə'sis*» *c.* 1) təsis olunmuş şeylər; əsası qoyulanlar; 2) *m.* əsas, təməl.

TƏSKİN *ə. تسكين* 1) sakit etmə; 2) çatma, sona çatma; 3) yavaşma.

TƏSKİT *ə. تسكيت* sakit etmə; susdurma.

TƏSQİB *ə. تنقيب* deşik açma; deşmə, dəlmə.

TƏSQİL *ə. تثقيل* ağırlaşdırma, ağırlığını artırma.

TƏSQİYƏ *ə. تسقيه* 1) suvarma, sulama; 2) su vermə, su içirmə.

TƏSLİB *ə. تصليب* 1) çarmıxa çökmə; 2) qatılaşdırma.

TƏSLİH *ə. تسليح* silahlandırma.

TƏSLİX *ə. تسليخ* soyma (*dəri haqqında*).

TƏSLİM *ə. تسليم* 1) tapşırılma; təslim etmə; 2) etiraf etmə, boyununa alma; 3) müqavimətdən əl çəkib düşmənin üstünlüyünü etiraf etmə; tabe olma.

TƏSLİMİYYƏT *ə. تسليميت* bir işə, sözə etirazsız razı olma, tabe olma.

TƏSLİS *ə. تثليث* 1) üçə çatdırma; üçləşdirmə; 2) üçə bölmə; 3) xristian dinində: Allaha, Məryəmə və İsayə etiqad etmə.

TƏSLİT *ə. تسليط* ixtiyar vermə, hüquq vermə.

TƏSLİYƏ *ə. تصليه* salavat çevirmə.

TƏSLİYƏT *ə. تسليت* təsəlli vermə, ürək-dirək vermə.

TƏSLİYƏTBƏXŞ *ə. تسليت və f. بخش* təsəlli verən.

TƏSMİL *ə. تسميل* sərxoş etmə, kefləndirmə.

TƏSMİM¹ *ə. تسميم* zəhər içirtmə, zəhərləmə.

TƏSMİM² *ə. تصميم* qəti qərar vermə; qəti niyyət etmə; qərar.

TƏSMİN *ə. تسمين* kökəltmə, yağlandırma.

TƏSMİYƏ *ə. تسميه* ad qoyma, ad vermə; adlandırma.

TƏSNİ' *ə. تصنيع* düzəltmə, qayırma; uydurma.

TƏSNİF *ə. تصنيف* 1) siniflərə ayırma, siniflərə bölmə; qruplaşdırma; 2) əsər tərtib etmə; tərtib; 3) əsər; 4) sözləri qəzəl formasında olan iri həcmli mahnı.

TƏSNİFAT *ə. تصنيف* «*təsnif*» *c.* 1) qruplaşdırmalar; 2) *t.* qruplaşdırma, sistemləşdirmə.

TƏSNİYƏ *ə. تثنيه* ərəb qrammatikasında: kəmiyyətə ikilik kateqoriyası.

TƏSRİ' *ə. تسريع* sürətləndirmə, sürətini artırma; tələsdirmə, yeyinləşdirmə.

TƏSRİF *ə. تصريف* 1) istədiyi kimi dəyişmə; 2) çəkilmə; 3) qrammatikada: felləri zamanlara görə dəyişdirmə.

TƏSRİH *ə. تصريح* açıq söyləmə, aydın danışma.

TƏSRİHƏN *ə. تصريحًا* açıq-aydın söyləyərək.

TƏSTİH *ə. تسطیح* yastılatma, səthləşdirmə, hamarlaşdırma.

TƏSTİR *ə. تسطير* sətirləmə; yazma.

TƏSVİB *ə. تصويب* bir fikrin, işin doğru olduğunu göstərmə, təsdiq etmə; bəyənmə.

TƏSVİD *ə. تسويد* 1) qaraltma; 2) sonradan üzünü köçürmək üçün yazılmış yazı; qaralama.

TƏSVİL *ə. تسويل* çirkin şeyi gözəl şey kimi nəzərə çarpdırıb aldatma.

TƏSVİR *ə. تصوير* 1) bir şeyin surətini çıxartma, şəklini çəkmə; 2) gözəl surətdə izah etmə; 3) surət, rəsm, şəkil.

TƏSVİRİ *ə. تصويری* təsvirə aid olan, təsvirlə əlaqədar olan.

TƏSVİYƏ *ə. تسويه* 1) bərabər etmə; bərabərləşdirmə; 2) tarazlaşdırma, düzləşdirmə; 3) bir məsələni həll edib qurtarma; 4) rədd etmə, boynundan atma; 5) ləğv etmə; ləğv.

TƏSYİL *ə. تسييل* axıtma.

TƏŞABÖH *ə. تشابح* oxşatma, bənzətmə.

TƏŞACÜR *ə. تشاجر* qalmaqal salma; sözləşmə, höcətləşmə.

TƏŞAKİ *ə. تشاكی* bir-birinə şikayət etmə.

TƏŞAKÜL *ə. تشاكل* şəkilcə uyğun gəlmə; bənzəmə.

TƏŞARÜK *ə. تشارك* ortaqlıq; şəriklik, ortaqlıq.

TƏŞAÜM *ə. تشاؤم* uğursuz sayma, nəhs hesab etmə.

TƏŞAÛR *ə. تشاعر* özünü şair kimi qələmə vermə; şairlik iddiasında olma.

TƏŞBİB *ə. تشبيب* gözəli şeirlə mədh etmə.

TƏŞBİH *ə. تشبيه* bənzətmə, tutuşdurma, oxşatma.

TƏŞCİ' *ə. تشجيع* cəsarətləndirmə.

TƏŞDİD *ə. تشديد* 1) şiddətləndirmə; 2) möhkəmləndirmə, bərkitmə; 3) ərəb yazısında: eyni samiti iki dəfə oxumaq üçün onun üstünə qoyulan işarə.

TƏŞƏBBÖH *ə. تشبه* bənzətməyə çalışma, oxşatmağa səy etmə.

TƏŞƏBBÜS *ə. تشبث* 1) bir işə başlama; 2) bir iş haqqında ilk dəfə müəyyən fikir irəli sürmə.

TƏŞƏBBÜSKAR *ə. تشبث وə f. كار* təşəbbüs edən, təşəbbüs irəli sürən.

TƏŞƏDDÜD *ə. تشدد* şiddətlənmə, bərkimə.

TƏŞƏFFİ *ə. تشفى* 1) şəfa tapma, yaxşı olma; 2) rahatlanma, sakit olma, ürəyi soyuma.

TƏŞƏHHÜD *ə. تشهد* namazın oturaraq qılınan hissəsi.

TƏŞƏXXÜS *ə. تشخص* 1) təcəssüm etmə; 2) öz mənliyini, şəxsiyyətini nəzərə cərpdirma; 3) təyin olma, təyin etmə.

TƏŞƏXXÜSFÜRÜŞ *ə. تشخص وə f. فروش* təşəxxüs satan, özünü təşəxxüslü göstərən.

TƏŞƏKKİ *ə. تشكى* şikayət etmə; şikayətlənmə.

TƏŞƏKKÜL *ə. تشكل* 1) bir şəkllə düşmə; formalaşma; 2) təşkil olma, meydana çıxma, əmələ gəlmə.

TƏŞƏKKÜR *ə. تشكر* yaxşılığa qarşı razılıq və minnətdarlıq ifadə etmə.

TƏŞƏKKÜRANƏ *ə. تشكر وə f. انه* təşəkkür edərək.

TƏŞƏKKÜRNAMƏ *ə. تشكر وə f. نامه* təşəkkür sənədi, yazılı təşəkkür.

TƏŞƏQQÜQ *ə. تشقق* şaqqalanma, yarıma, parçalanma.

TƏŞƏNNÜC *ə. تشنج* 1) qıc olma; 2) tutulma.

TƏŞƏNNÜCİ *ə.* تشنجی qıc olmaqla əlaqədar.

TƏŞƏRRÜF *ə.* تشرف şərəflənmə, şərəf, hörmət qazanma.

TƏŞƏTTÜT *ə.* تشتت çoxlu hissələrə ayrılma.

TƏŞƏ'ÜB *ə.* تشعب şöbələrə ayrılma, qollara ayrılma.

TƏŞƏ'ÜL *ə.* تشعل parlama, alovlanma, şölə saçma.

TƏŞƏVVÜQ *ə.* تشوق şövqə gəlmə, həvəs göstərmə.

TƏŞƏVVÜŞ *ə.* تشوش qarmaqarışıq olma; qarışma.

TƏŞƏYYÖ' *ə.* تشيع şiə məhzəbinə mənsub olma; şiəlik.

TƏŞƏYTÜN *ə.* تشيطان şeytan işi görmə.

TƏŞHİR *ə.* تشهير 1) şöhrətləndirmə; 2) məşhurlaşdırma; 3) xalq arasında yayma.

TƏŞHİZ *ə.* تشحيد 1) itiləmə, kəskinləşdirmə; 2) təsirini artırma; qüvvətləndirmə.

TƏŞXİS *ə.* تشخيص 1) tanıma; 2) fərqləndirmə, təyin etmə (*xəstəlik haqqında*); 3) şəxsiyyətini təyin etmə. **Təşxisi-əmrəz** تشخيص امراض diaqnoz qoyma; diaqnoz.

TƏŞ'İB *ə.* تشعيب şöbələrə ayırma.

TƏŞ'İL *ə.* تشعيل parlatma, alovlandırma.

TƏŞİR *ə.* تشير 1) on rəqəminə bölmə; 2) məhsulun onda biri miqdarında vergi.

TƏŞKİK *ə.* تشكيك şək-k-şübhəyə salma; şübhələndirmə.

TƏŞKİL *ə.* تشكيل 1) müəyyən şəkllə salma; 2) tərtib etmə; düzəltmə.

TƏŞKİLAT *ə.* تشكلات «*təşkil*» *c. t.* ictimai birlik; dövlət idarəsi.

TƏŞKİLATİ *ə.* تشكيلاتي bir işin təşkili ilə əlaqədar olan.

TƏŞQİQ *ə.* تشقيق saqqalama, parçalama, iki hissəyə ayırma.

TƏŞNƏ *f.* تشنه 1) susamış, su istəyən; 2) *m.* bir şeyi çox istəyən, arzusunda olan, həvəskar. **Təşnei-eşq** تشنه عشق eşqə susamış adam, məhəbbət təşnəsi; **təşnei-suzan** تشنه سوزان yangından susamış, yangı təşnəsi.

TƏŞNƏCİGƏR *f.* تشنه جگر ciyəri yanma.

TƏŞNƏDİL *f.* تشنه دل b a x **təşnəkam.**

TƏŞNƏGİ *f.* تشنگی *susama.*

TƏŞNƏKAM *f.* تشنه کام 1) ürəyi su istəyən, susamış; 2) *m.* ürək-dən arzu edən, həsrətini çəkən.

TƏŞNƏLƏB *f.* تشنه لب *susuzluqdan dodağı qurumuş, çox susamış.*

TƏŞNİ' *a.* تشنيع 1) eyib etmə; eyibləndirmə; 2) biabır etmə; söymə.

TƏŞRİ' *a.* تشريع şəriətə aid işləri izah etmə.

TƏŞRİF *a.* تشريف 1) şərəfləndirmə; 2) b a x **təşrifat**; 3) gəlmə, gəliş.

TƏŞRİFAT *a.* تشریفات «*təşrif*» *c.* 1) rəsmi bayramlarda yerinə yetirilən qaydalar, ayinlər; 2) *t.* qabaqcadan müəyyən edilmiş plan üzrə keçirilən təntənə, mərasim; 3) *t.* dövlət adamlarının qəbulu.

TƏŞRİFATİ *a.* تشریفاتی dövlət adamlarının qəbulu ilə məşğul olan.

TƏŞRİFFƏRMA *a.* تشريف و *f.* فرما təşrif aparan; gedən.

TƏŞRİH *a.* تشريح 1) ölünün müəyyən məqsədlə yarılməsi və ya bir əzasının kəsilməsi; 2) anatomiya; 3) müfəssəl şərh etmə.

TƏŞRİHXANƏ *a.* تشريح و *f.* خانه ölünü yarmaq üçün böyük xəstəxanalarda xüsusi otaq, təşrih otağı.

TƏŞRİK *a.* تشريك şərik etmə, ortaqlaşdırma.

TƏŞRİQ *a.* تشريق Şərq adət-ənənəsini qəbul etmə.

TƏŞRİN *a.* تشرين *əslî süry.* b a x **tişrin.**

TƏŞTİT *a.* تشنيت çoxlu şöbə və hissələrə ayırma.

TƏŞVİQ *a.* تشويق 1) şövqə gətirmə; şövqləndirmə; 2) həvəsalma; həvəsləndirmə.

TƏŞVİQAT *a.* تشويقات «*təşviq*» *c.* *t.* xalqa siyasi təsir göstərmək məqsədi ilə şifahi və ya yazılı fəaliyyət.

TƏŞVİR *a.* تشوير 1) utanma, sıxılma; 2) həyəcan; 3) işarə etmə; göstərmə.

TƏŞVİŞ *a.* تشويش narahatlıq, təlaş, qorxu.

TƏŞYİ' *a.* تشييع müşayiət etmə, yola salma.

TƏŞYİD *a.* تشييد yüksəldib möhkəmlətmə.

TƏTABÖ' *ا. تتابع* 1) araşdırma, öyrənmə, tədqiq; 2) bir-birinin ardınca getmə; ardıcılıq, tabelik.

TƏTABÜQ *ا. تطابق* bir-birinə uyğun gəlmə, mütabiq olma; uyğunluq.

TƏTAVÜL *ا. تطاول* 1) uzun olma; uzanma; 2) əliuzunluq; təcavüz, zülm.

TƏTAYÜZ *ا. تطايز* 1) uçma, uçuş; 2) qaz halına keçib uçma.

TƏTBİQ *ا. تطبيق* 1) uyğunlaşdırma; 2) qarşılaşdırma, müqayisə etmə; 3) həyata keçirmə, yerinə yetirmə.

TƏTBİQAT *ا. تطبيقات* «*tətbiq*» *c.* tətbiq edilənlər.

TƏTBİQƏN *ا. تطبيقاً* 1) tətbiq edərək; 2) müqayisə edərək; qarşılaşdıraraq.

TƏTBİQİ *ا. تطبيقي* tətbiq edilən.

TƏTƏBBÖ' *ا. تتبع* 1) ətraflı tədqiq etmə, hərtərəfli öyrənmə; araşdırma; 2) müaliə, oxu; 3) ardınca getmə; izləmə.

TƏTƏBBÜB *ا. تطيب* təbiblik elmi; təbabət, həkimlik.

TƏTƏFFÜL *ا. تطفل* dəvət olunmayan ziyafətə və s. getmə.

TƏTƏHHÜR *ا. تطهر* təmizlənmə, paklanma.

TƏTƏMMÜM *ا. تتمم* tamamlanma, bitirmə.

TƏTƏRRÜQ *ا. تطرق* yol tapma, içinə daxil olma.

TƏTƏVVÜC *ا. تتوج* tacqoyma mərasimi.

TƏTHİR *ا. تطهير* təmizləmə, pak etmə.

TƏ'TİL *ا. تعطيل* 1) işsiz qoyma, məəttəl etmə; 2) müəyyən səbəbə görə müvəqqəti işləməmə; 3) məşğələdə, dərstdə və s. bir müddət fasilə; istirahət.

TƏ'TİLNAMƏ *ا. تعطيل نامه* və *f.* *نامه* tətil haqqında yazı.

TƏTİMMƏ *ا. تتمه* əlavə olunma; tamamlama.

TƏ'TİR *ا. تعطير* ətirləmə, ətir vurma.

TƏTLİQ *ا. تطلق* talaq vermə, arvadı boşama.

TƏTLİYƏ *ا. تتليه* sürtmə (*dərman, yağ və s. haqqında*).

TƏTMİM *ا. تتميم* tamamlama.

TƏTMİN *ə.* تطمين xatircəm etmə, təminat vermə.

TƏTVİC *ə.* تتويج tac qoyma.

TƏTVİL *ə.* تطويل uzatma, uzadılma. **Tətvili-kəlam** تطويل كلام
sözün uzadılması, sözü uzatma.

TƏTYİB *ə.* تطيب xoş etmə; xoşlandırma.

TƏVABE' *ə.* توابع «*tabe'*» *c.* tabe olanlar; təbəələr, vətəndaşlar.

TƏVAF *ə.* طواف *b a x* tövf (*1-ci və 2-ci mənalarda*).

TƏVAFGAH *ə.* طواف *və f.* گاه təvaf yeri; ibadətqah.

TƏVAFÜQ *ə.* توافق bir-birinə uyğun gəlmə, müvafiq olma.

TƏVAFÜR *ə.* توافر çoxalma, artma.

TƏVAHİN *ə.* طواحين «*tahin(ə)*» *c.* 1) dəyirmanlar; 2) azı dişləri.

TƏVAİF *ə.* طوائف «*tayfa*» *c.* *b a x* **təvayif**.

TƏVALE' *ə.* طوابع «*tale'*» *c.* talelər.

TƏVALİ *ə.* طوالب bir-birinin ardınca gəlmə, aramsız davam etmə.

TƏVAN(A) *f.* توانا || توان 1) güc, qüvvət, taqət; 2) güclü, qüvvətli; 3) *m.* var, dövlət.

TƏVANGƏR *f.* توانگر varlı, dövlətli.

TƏVARİX *ə.* تواريخ «*tarix*» *c.* tarixlər.

TƏVARÜD *ə.* توارد 1) bir-birinin arxasınca gəlmə, təsadüfən bir-gə gəlmə; 2) bir vaxta düşmə, bir vaxtda olma; 3) iki şəirin təsadüfən (bir-birindən xəbərsiz) eyni məzmununda və ya eyni sözlərlə söylədikləri beyt və misra.

TƏVARÜS *ə.* توارث 1) varis olma, irsən bir şeyə sahib olma; 2) miras qalma, irsən keçmə.

TƏVATÜR *ə.* تواتر 1) ağızdan-ağıza yayılma (*xəbər haqqında*); 2) rəvayət, hekayət; 3) arasıkəsilməzlik, fasiləsizlik.

TƏVATÜRƏN *ə.* تواتراً 1) ağızdan-ağza yayılaraq; 2) arası kəsilmədən, fasiləsiz olaraq.

TƏVAÜM *ə.* تواؤم 1) bir-biri ilə harmoniya yaratma; 2) ökiz olma, ökizlik.

TƏVAYİF *ə.* طوائف «*tayfa*» *c.* tayfalar.

- TƏVAZİ** *ə.* توازی müvazilik, paralellik.
- TƏVAZÖ'** *ə.* تواضع özünü sadə aparma.
- TƏVAZÖKAR** *ə.* تواضع və *f.* کار özünü sadə tutan.
- TƏVAZÖKARANƏ** *ə.* تواضع və *f.* کارانه təvazökarcasına.
- TƏVAZÜN** *ə.* کوازن çəkiddə bir olma, vəznəcə bərabər olma; tarazlıq.
- TƏVƏCCÖH** *ə.* توجه 1) üz çevirmə, bir şeyə (adama) tərəf dönmə; 2) rəğbət, meyil; 3) hüsn-rəğbət.
- TƏVƏDDÜD** *ə.* تودد məhəbbət salma; sevmə.
- TƏVƏĞĞÜL** *ə.* توغل bir işi dərindən araşdırma.
- TƏVƏHHÜM** *ə.* توهm vahiməyə düşmə, vahimələnmə, qorxma.
- TƏVƏHHÜŞ** *ə.* توحش 1) vəhşətə düşmə, vəhşət hiss etmə, yalqızlıqdan qorxma; 2) vəhşi heyvanlar kimi hürkmə.
- TƏVƏKKÜL** *ə.* توکل 1) öz işini Allahın öhdəsinə qoyma, Allaha tapşırma; 2) vəkalət, ixtiyar; 3) göz dikmə, umma; 4) tapşırma.
- TƏVƏKKÜLİ** *ə.* توکلی gözlənilmədən, birdən-birə.
- TƏVƏQQE'** *ə.* توقع arzu etmə, xahiş etmə; xahiş, rica, istək.
- TƏVƏQQİ** *ə.* توقی çəkinmə, özünü saxlama.
- TƏVƏQQÜD** *ə.* توقد alışıb-yanma; tutaşma.
- TƏVƏQQÜF** *ə.* توقف 1) dayanıb qalma; durma, dayanma; 2) təsadüfən uyğun gəlmə; eyni vaxta düşmə.
- TƏVƏLLA** *ə.* تولى || تولا 1) ianə edilmiş əmlak üzərində nəzarət; 2) birisi ilə dost olmaq üçün təşəbbüs.
- TƏVƏLLÜD** *ə.* تولد 1) dünyaya gəlmə; doğulma, doğum; 2) hasil olma, zahir olma, meydana çıxma.
- TƏVƏLLÜDNAMƏ** *ə.* تولد və *f.* نامه yaş kağızı, doğum haqqında şəhadətnamə.
- TƏVƏRRÖ'** *ə.* تورع 1) nəfsini saxlama, pəhriz etmə; 2) çəkinmə, utanma.
- TƏVƏRRÜM** *ə.* تورم 1) şişmə; 2) vərəm xəstəliyinə tutulma; vərəmləmə.
- TƏVƏSSÖ'** *ə.* توسع genişlənmə, vüsətlənmə, yayılma.

- TƏVƏSSÜB** *ə.* توثب sıçrayış, sıçrama, atılma.
- TƏVƏSSÜX** *ə.* توسخ kirlənmə, çirklənmə.
- TƏVƏSSÜL**¹ *ə.* توسل yalvarma, yalvarıb-yaxarma, xahiş etmə.
- TƏVƏSSÜL**² *ə.* توصل yaxın olma, yaxınlaşma, yaxınlıq.
- TƏVƏSSÜT** *ə.* توسط 1) ortada olma; orta; 2) vasitəçilik etmə, araya girmə; vasitəçilik.
- TƏVƏTTÜN** *ə.* توطن vətən salma, yurd salma; yerləşmə.
- TƏVƏTTÜR** *ə.* توتر görilmə, tarımlaşma.
- TƏ'VİD** *ə.* تعويد 1) ovsun, cadu, sehr; 2) b a x **tə'viz**¹.
- TƏ'VİQ** *ə.* تعويق təxirə salma; yubandırma, gecikdirmə.
- TƏVİL** *ə.* طويل 1) uzun; 2) çox sürətli, uzun müddət davam edən.
- TƏ'VİL** *ə.* تأويل təfsir etmə, izah etmə.
- TƏVİLƏ** *ə.* طويله tövlə.
- TƏVİYYƏ(T)** *ə.* طويه || طويت 1) gizli məqsəd, niyyət, qəsd; 2) qırış-qırış; 3) könül; qəlb; 4) vicdan.
- TƏ'VİZ**¹ *ə.* تعويز nəzər duası, pitik, göz muncuğu, tilsim.
- TƏ'VİZ**² *ə.* تعويض bir şeyin əvəzini vermə; kompensasiya etmə; əvəz.
- TƏ'VİZƏN** *ə.* تعويضاً əvəz olaraq; əvəzinə.
- TƏVVAB** *ə.* تواب tövbə qəbul edən, günahları bağışlayan (*Allahın sifətlərindən biri*).
- TƏVVAF** *ə.* طواف həcc mərasimində Kə'bənin ətrafını dolanan.
- TƏYƏQQÜN** *ə.* تيقن şübhə qalmayacaq dərəcədə öyrənmə, də-rindən tədqiq etmə.
- TƏYƏQQÜZ** *ə.* تيقظ 1) yuxudan durma; oyanma; 2) *m.* gözüaçıqlıq.
- TƏYƏMMÜN** *ə.* تيمن 1) xoş əlamət, xoş fal; 2) uğur, bəxt, mü-vəffəqiyyət.
- TƏYƏMMÜNƏN** *ə.* تيمناً uğurla, müvəffəqiyyətlə.
- TƏYƏRAN** *ə.* طيران 1) uçma, uçuş; 2) uçub getmə.
- TƏYƏSSÜR** *ə.* تيسر müyəssər olma, nəsim olma, qismət olma.
- TƏ'YİB** *ə.* تعيب eyib etmə; eyibləmə, bəyənməmə.

TƏ'YİD *ə. تأييد* 1) təkid etmə; 2) söylənmiş sözün doğruluğunu təsdiq etmə; 3) yardım, kömək.

TƏ'YİN *ə. تعيين* müəyyən etmə, müəyyənləşdirmə.

TƏ'YİNNAMƏ *ə. تعيين və f. نامه* təyinat kağızı.

TƏYYAR *ə. طيار* 1) uçan, uçucu; 2) havaya qalxan.

TƏYYARƏ *ə. طياره* təyyarə.

TƏZAD *ə. تضاد* 1) bir-birinə zidd, bir-birinə əks; ziddiyyət; 2) bir ibarədə bir-birinə zidd iki məna.

TƏZAHÜM *ə. تزام* basabas, tünlük, qələbəlik, izdiham.

TƏZAHÜR *ə. تظاهر* 1) görünmə, zühur etmə, zahir olma; 2) nümayiş etdirmə.

TƏZAHÜRAT *ə. تظاهرات* «*təzahür*» *c.* təzahür edən şeylər.

TƏZAKİR *ə. تذاكر* «*təzkirə*» *c.* təzkirələr.

TƏZAÜF *ə. تضاعف* ikiqat artma, iki dəfə artma, birə iki çoxalma.

TƏZAYÜD *ə. ترايد* get-gedə artma, getdikcə çoxalma.

TƏZBİR *ə. تزيير* yazma, yazı.

TƏZƏBZÜB *ə. تذبذب* 1) qərarsızlıq, tərəddüd etmə; 2) əmin olma; xatircəmlik.

TƏZƏHHÜD *ə. تزهد* tərki-dünya olma, zahidlik etmə.

TƏZƏHHÜR *ə. تزهر* gül açma; çiçəklənmə.

TƏZƏKKÜR *ə. تذكر* yada salma; xatırlama.

TƏZƏLLÜL¹ *ə. تذلل* 1) özünü həqir, yazıq tutma; alçalma; 2) zə-lil olma, yazıq olma; 3) müti olma, itaət etmə, boyun əymə.

TƏZƏLLÜL² *ə. تظلل* kölgə altına girmə; kölgələnmə.

TƏZƏLLÜM *ə. تظلم* zülmdən, təcavüzdən şikayətlənmə; zülm altında inləmə.

TƏZƏLZÜL *ə. تزلزل* titrəmə, sarsınma.

TƏZƏLZÜLBƏXS *ə. تزلزل və f. بخش* titrədən, sarsıdan.

TƏZƏMMÜN *ə. تضمن* 1) əhatə etmə; 2) özündə yerləşdirmə; sığışdırma.

TƏZƏRV *f. تذرو || تزرو* qırqovul.

TƏZƏRRÖ' *ا. تضرع* 1) boyun əymə; itaətkarlıq; 2) yalvarıb-yaxarma; yalvarma.

TƏZƏRRÜR *ا. تضرر* zərər çəkmə, zərərdidə olma.

TƏZƏVVÜC *ا. تزوج* evlənmə.

TƏZƏYYÜQ *ا. تضيق* darlaşma, sıxlaşma.

TƏZƏYYÜN *ا. تزين* bəzənmə, zinətlənmə.

TƏZHİB *ا. تذهيب* 1) qızıl suyuna çəkmə; qızıllama; 2) bəzəmə, bəzək.

TƏ'ZİB *ا. تعذيب* əzab vermə; incitmə.

TƏ'ZİM *ا. تعظيم* 1) böyük sayma; böyük tutma; 2) hörmət etmə; ehtiram; 3) baş əymə; sitayiş.

TƏ'ZİMƏN *ا. تعظيماً* təzim edərək, baş əyərək.

TƏ'ZİF *ا. تعضيف* ikiqat etmə, olduğu qədər artırma.

TƏ'ZİR¹ *ا. تعذير* 1) əsassız üzr gətirmə; bəhanə; 2) üzr istəmə.

TƏ'ZİR² *ا. تعذير* məzəmmət etmə; danlama.

TƏ'ZİYƏ *ا. تعزية* b a x *tə'ziyə*.

TƏ'ZİYƏDAR *ا. تعزية* və *f. دار* təziyə saxlayan; hüzürlü, yaşlı.

TƏ'ZİYƏT *ا. تعزيت* 1) başsağlığı vermə; 2) yas, hüüzür.

TƏ'ZİYƏ(T)NAMƏ *ا. تعزيت || تعزية* və *f. نامه* başsağlığı məktubu, yazılı başsağlığı.

TƏZKAR *ا. تذكر* xatırlama, yada salma, yad etmə.

TƏZKİR *ا. تذكير* 1) xatirə gətirmə; xatırlama; 2) öyüd vermə, nəsihət etmə; 3) dilə tutma, yola gətirmə; 4) ərəb qrammatikasında: ismi kişi cinsində işlətmə.

TƏZKİRƏ *ا. تذكره* 1) kiçik vərəqə; 2) rəsmi yazı, rəsmi kağız; 3) şairlərin qısa tərcümeyi-halı və əsərlərindən nümunələr verilən əsər; 4) bilet; 5) icazə kağızı; icazənamə; 6) xatirat; 7) tərcümeyi-hal.

TƏZKİYƏ *ا. تزكية* 1) pak etmə; təmizləmə; 2) zəkat vermə.

TƏZLİL¹ *ا. تذليل* 1) zəlil etmə, xar etmə; 2) təhqir etmə.

TƏZLİL² *ا. تضليل* doğru yoldan azdırma, yoldan çıxartma.

TƏZLİL³ *ا. تطليل* kölgə salma.

TƏZMİN *ə. تضمين* 1) zəmanət vermə, zamin olma, təminat vermə; 2) bir fikri kinayə ilə ifadə etmə; 3) başqasının beytini öz şeirinə daxil etmə; 4) vurduğu zərəri ödəmə.

TƏZMİNAT *ə. تضمينات* «*təzmin*» *c.* məğlub dövlətin qalib dövlətə verməli olduğu pul və s.

TƏZRİR *ə. تضرير* zərərə salma, zərər vurma.

TƏZVİC *ə. تزويج* ərə vermə və ya evləndirmə.

TƏZVİR *ə. تزوير* 1) hiylə, fırıldaq; 2) yalandan quraşdırma; saxtalaşdırma; 3) hiyləbazlıq, fırıldaqçılıq.

TƏZYİ' *ə. تضيق* 1) daraltma, sıxlaşdırma; 2) məcbur etmə; qıs-nama; 3) sıxıntıya salma; darıxdırma; 4) ağırlıq salma; ağırlıq; 5) məhv olmasına, itməsinə səbəb olma.

TƏZYİD *ə. تزيد* çoxaltma, artırma.

TƏZYİF *ə. تزييف* 1) qəlp, saxta; 2) saxtakarlıq etmə; saxtalaşdırma.

TƏZYİQ *ə. تضيق* 1) darlaşdırma, sıxma; 2) iztirab vermə; incitmə; sıxışdırma.

TƏZYİL *ə. تذييل* kitabın axırına əlavə yazma; zeyl yazma; artırma.

TƏZYİN *ə. تزيين* bəzək-düzək vermə; zینətləndirmə, bəzəmə.

TƏZYİNAT *ə. تزيينات* «*təzyin*» *c.* bəzək şeyləri; bəzəklər.

TİB *ə. طب* gözəl qoxu; ətir; rayihə.

TİBA' *ə. طباع* 1) səciyyə, xüsusiyyət; 2) adət, ənənə.

TİBAƏT *ə. طباعت* 1) çap işi, çapçılıq; 2) mətbəə.

TİBAQ *ə. طباق* uyğunlaşdırma, uyuşdurma.

TİBB *ə. طب* xəstəliklər və onların müalicəsi haqqında elm; təbabət.

TİBBİ(YYƏ) *ə. طبيه || طبي* tibbə aid olan, təbabətlə əlaqədar olan.

TİBİ *ə. طبيی* 1) ətirsatan, ətər; 2) ətir hazırlayan, ətir çəkən.

TİBQ *ə. طبق* müvafiq, uyğun.

TİBR *ə. تبر* qızıl külçəsi.

TİBYAN *ə. تبیان* açıq ifadə etmə, bəyan etmə.

TİCARƏT *ə. تجارت* alver, alqı-satqı, alış-veriş.

TİCARƏTXANƏ *ə. تجارتخانه* b a x ticarətgah.

TİCARƏTGAH *ə. تجارت* və *f. گاه* ticarət yeri, alver yeri; bazar.

TİFL *ə. طفل* uşaq, cocuq. **Tifli-binəva** *طفل بينوا* yazıq uşaq, fəqir, cocuq.

TİFLANƏ *ə. طفل* və *f. انه* uşaq kimi, uşaqcasına.

TİFTİK *f. تفتيك* 1) zəif keçi yunu; 2) qoyunun baharda qırılan zərif yunu; 3) sarğı tənziği.

TİĞ *f. تیغ* 1) qılınç, xəncər; 2) ülgüc. **Tiği-abdar** *تیغ آبدار* sulanmış qılınç; **tiği-cəfa'** *تیغ جفا'* zülm qılınçı, cəfa xəncəri; **tiği-hilal** *تیغ هلال* əyri qılınç.

TİĞBƏND *f. تیغبنده* qılınç bağlayan, qılıncla silahlı.

TİĞDAR *f. تیغدار* 1) qılıncla silahlanmış; qılınclı; 2) qılınç saxlayan; silahgəzdirən.

TİĞZƏBAN *f. تیغ زبان* dili qılınç kimi kəsərli, təsirli olan; itidilli.

TİĞZƏN *f. تیغ زن* qılınç vuran, qılınç çalan.

TİH *ə. تیه* susuz quru səhra; çöl.

TİHAL *ə. طحال* dalaq.

TİLA' *ə. طلا* qızıl, altın.

TİLAKAR *ə. طلا* və *f. کار* parça üzərində qızılı tellərlə gül və s. çəkən sənətkar; zərbəz.

TİLAL *ə. تلال* «*təll*» *c.* təpələr.

TİLAVƏT *ə. تلاوات* Qur'anı avazla oxuma.

TİLMİZ *ə. تلمیذ* şagird.

TİLSİM *ə. طلسم* sehr, ovsun.

TİLSİMXANƏ *ə. طلسم* və *f. خانه* b a x **tilsimgah**.

TİLSİMGAH *ə. طلسم* və *f. گاه* 1) tilsimli yer; 2) *m.* çətin keçilən, çıxılmaz yer.

TİLSİMKAR *ə. طلسم* və *f. کار* tilsimçi, tilsim quran, tilsim oxuyan, tilsimə salan.

TİMAR *f. تیمار* 1) xəstəyə, heyvana və s. xidmət; 2) keçmişdə əsgərlərə verilən torpaq sahəsi.

TİMSAH *ə. تمساح* tropik ölkələrdə su hövzəsində yaşayan kərtənkələyəbənzər yırtıcı heyvan.

TİMSAL *ə. تمثال* 1) şəkil, əks; 2) oxşama, bənzəmə, oxşayış, bənzəyiş 3) məsəl, misal, nümunə.

TİMSALƏN *ə. تمثالا* misal olaraq; məsələ.

TİN¹ *ə. تين* palçıq, çamur.

TİN² *ə. طين* əncir.

TİNƏT *ə. طينت* 1) maya, acıtma; 2) *m.* əsil, zat; 3) *m.* təbiət, xasiyyət.

TƏNKAR *f. تنكار* lehim.

TİNNİN *f. تنين* 1) əjdaha; 2) *m.* səmada yeddi bürc boyunca uzanan incə ağ xətt.

TİNÜ MA' *ə. طين و ماء* palçıq və su.

TİR¹ *f. تير* 1) yaydan atılan ox; 2) güllə; 3) dirək, sütun.

TİR² *f. تير* Merkuri (*planet*). **Tiri-şəhab** *تيرشهاب* 1) meteor; 2) *m.* iti sürətlə gedən; 3) *m.* zirək, od parçası; igid.

TİR³ *f. تير* İranda 22 iyun – 22 iyula uyğun gələn ay adı.

TİRAD *f. تراد* qısa mizraq, qısa süngü.

TİRAJƏ *f. تراژه* göy qurşağı.

TİRAŞ *f. تراش* 1) qırırma; 2) yonma.

TİRAŞƏ *f. تراشه* yonqar, talaşa.

TİRAŞİDƏ *f. تراشیده* 1) tərəş olunmuş; qırılmış; 2) səthi yonulub düzəldilmiş; yonulmuş.

TİRAZ *ə. طراز asli f.* 1) ipək və sərmə ilə işləmə; naxış; 2) bəzək, zinət, rəvnəq; 3) gözəl fikri ifadə edən qısa ibarə.

TİRBARAN *f. تيرباران* ox yağıdırma // güllə yağıdırma.

TİRDAN *f. تيردان* b a x **tirkeş**.

TİRƏ *f. تيره* 1) bulanıq, tutqun; 2) qaranlıq, qara; 3) xarab, pis.

TİRƏBƏXT *f. تيره بخت* bədbəxt, qaragün.

TİRƏBƏXŞ *f. تيره بخش* tutqunlaşdırma, bulandıran.

TİRƏDİL *f. تيره دل* 1) qəlbiqara, rəhmsiz; 2) kədərli; qüssəli; qəmli.

TİRƏNAK *f.* تیره ناک qara rəngli, qara; tutqun, bulanıq.

TİRƏNDAZ *f.* تیرانداز ox-yayla silahlanmış; oxatan // gülləatan.

TİRƏNİHAD *f.* تیره نهاد bədəsil, cinsi pis.

TİRƏNİŞAN *f.* تیره نشان «qara nişan (lı)» bədbəxt, bəxtiqara.

TİRƏRU(Y) *f.* تیره روی || تیره رو üzüqara.

TİRƏTƏR *f.* تیره تر lap qaranlıq, daha qaranlıq.

TİRKEŞ *f.* تیرکش oxqabı, oxdan.

TİRKƏ *f.* تیرکه ölən adamdan qalan şey, andır.

TİRNAK *f.* تیرناک qaranlıq.

TİRYAK *f.* تریاک 1) b a x **tiryaq**; 2) narkotik maddə, tiryək.

TİRYAQ *ə.* تریاق *əsl* *f.* antidod (*zəhərlənməyə qarşı dərman, zə-hər əleyhinə dərman*).

TİRYAKİ *f.* تریاکی 1) b a x **tiryakkeş**; 2) *m.* bir şeyə həddən artıq adət etmiş, onun aludəsi.

TİRYAKKEŞ *f.* تریاک کش tiryəkçəkən.

TİRZƏN *f.* تیرزن oxatan // gülləatan.

TİS'(Θ) *ə.* تسع || تسعه doqquz.

TİS'İN *ə.* تسعين b a x **tis'un**.

TİS'UN *ə.* تسعون doxsan // doxsanıncı.

TİŞƏ *f.* تیشه kəsər, kəsərti; kərki; külüng.

TİŞƏVAR *f.* تیشه وار b a x **tişəvəş**.

TİŞƏVƏŞ *f.* تیشه وش külüng kimi, külüngvari.

TİŞRİN *ə.* تشرین süryani təqvimində ay adı. **Tişrini-əvvəl** تشرین اول oktyabr ayına uyğun gələn ayın adı; **Tişrini-sani** تشرین ثانی noyabr ayına uyğun gələn ayın adı.

TİZ *f.* تیز 1) iti, kəskin; 2) *m.* diribaş, zirək; 3) *m.* sürətli, yeyin, becid.

TİZAB *f.* تیزات «iti su» azot turşusu.

TİZFƏHM *f.* تیز فهم *ə.* فهم tez başa düşən, tez qavrayan; iti fikirli.

TİZGAM *f.* تیزگام 1) sürətli addımlarla gedən; yüyürən; 2) az ömür sürən; qısaömürlü.

TİZGƏRD *f.* تیزگرد b a x **tizrəftar**.

TİZPƏR *f.* تیزپر iti qanadlı, iti ucan.

TİZRƏFTAR *f.* تیزرفتار iti gedən, sürətlə gedən, bərk qaçan.

TİZRƏVAN *f.* تیزروان b a x **tizrov**.

TİZROV *f.* تیزرو iti axan, iti gedən, sürətlə qaçan.

TİZTƏB' *f.* تیز və *a.* طبع qıvraq, cəld, zirək.

TOFİQ *a.* توفیق b a x **tövfiq**.

TOHİ *f.* تهی b a x **tühi**.

TOXM *f.* تخم b a x **toxum**.

TOXMDAN *f.* تخمدان toxum kisəsi; toxumluq.

TOXMƏ *a.* تخمه mədə pozğunluğu.

TOXMPAŞ *f.* تخم پاش toxum səpən, tum ökən.

TOXUM *f.* تخم 1) ali bitkilərin rüseymi; tum; 2) *m.* nəsil, soy.

TÖHFƏ *a.* تحفه hədiyyə, pay, bəxşiş, peşkəş.

TÖHMƏT *a.* تهمت danlaq, danlama, məzəmmət.

TÖ'MƏ *a.* طعمه 1) yeyinti, ərzaq, azuqə; 2) loğma, dişdəm, tikə.

TÖ'MƏKEŞ *a.* طعمه və *f.* كش azuqə daşıyan, yeyinti daşıyan.

TÖV' *a.* طوع 1) itaət etmə; tabelilik; 2) bir işi könüllü görmə, könüllü hərəkət etmə.

TÖVBƏ *a.* توبه günahından peşman olub bir daha günah iş görməyəcəyinə söz vermə.

TÖVBƏKAR *a.* توبه və *f.* کار günahından peşman olmuş, tövbə etmiş.

TÖVBƏŞİKƏN *a.* توبه və *f.* شكن tövbə sındıran, tövbəsini pozan.

TÖVBİX *a.* توبیخ məzəmmət etmə; danlama.

TÖVCİH *a.* توجيه 1) üzünü bir tərəfə çevirmə, döndərmə; 2) söz atma; 3) rütbə, ad, mənəb vermə; 4) ikimənalı söz işlətmə.

TÖVDİ' *a.* توديع 1) təslim etmə; 2) görüşüb ayrılma; vidalaşma.

TÖVDİƏN *a.* توديعاً 1) təslim edərək; 2) vidalaşaraq.

TÖV'ƏM *a.* توأم 1) əkiz; 2) *m.* tay, bənzər, oxşar; 3) *m.* uyğun, münasib.

TÖV'ƏMAN *ə.* توأمان «töv'əm» *c.* əkizlər.

TÖV'ƏMİYYƏT *ə.* تونمیت 1) əkizlik; 2) *m.* oxşarlıq, bənzərlik; 3) *m.* uyğunluq, münasiblik.

TÖV'ƏN *ə.* طوعاً könüllü, öz ixtiyarı ilə, öz arzusu ilə, öz xoşu ilə.

TÖVF *ə.* طوف 1) dövrəsini dolanma, ətrafını gəzmə; 2) həcc mərasimi zamanı Kə'bənin ətrafını dolanma; 3) baş çəkmə; yoxlama.

TÖVFİQ *ə.* توفيق 1) uyğunlaşdırma, müvafiq etmə; 2) Allahın yardımı, tanrının köməyi; 3) yardım, kömək; 4) məqsədinə çatma, arzusuna nail olma.

TÖVFİQƏN *ə.* توفيقاً uyğunlaşdıraraq.

TÖVFİR *ə.* توفير fərq, təfəvüt, ayırd etmə.

TÖVHİD *ə.* توحيد 1) birləşdirmə; 2) Allahın təkliyinə inanma.

TÖVHİŞ *ə.* توحيش vəhşətə salma, hürüküdüb qaçırma.

TÖV'İD *ə.* توعيد təhdid etmə, hədələmə.

TÖVKİL *ə.* توكيل vəkil təyin etmə, vəkil etmə.

TÖVQ *ə.* طوق 1) boyunbağı; 2) boyunduruq, gərdənlik; 3) qumru quşunun boynundakı halqavari cizgi; 4) taqət, iqtidar, qüdrət.

TÖVQİ *ə.* طوقى 1) fərmanlara vurulan şah möhürü; 2) belə möhür vurulmuş fərman.

TÖVQİF *ə.* توقيف 1) saxlatma, dayandırma, tutub saxlama; 2) təxirə salma; yubatma; 3) hökmə qədər ittiham edərək həbsxanada saxlama; həbs etmə, tutma.

TÖVQİFXANƏ *ə.* توقيف خانه və *f.* həbsxana, dustaqxana.

TÖVQİT *ə.* توقيت vaxt təyin etmə.

TÖVLİD *ə.* توليد 1) dünyaya gətirmə; doğma; 2) doğmaqda olan qadına və ya heyvana kömək etmə; mamalıq etmə; 3) *m.* səbəb olma, vücuda gətirmə; törətmə.

TÖVLİYƏ(T) *ə.* توليه || توليت 1) idarə etmə; rəhbərlik, başçılıq; 2) qəyyumluq, hamilik; 3) müdir, başçı.

TÖVR *ə.* طور surət, hal, tərz; əda.

TÖVRAT *ə. تورات əsli ibr.* Musa peyğəmbərə nazil olmuş ibrani-cə dini kitab.

TÖVRİX *ə. تاریخ tarix qoyma, tarixini yazma.*

TÖVRİS *ə. توريث varis təyin etmə.*

TÖVSƏN *f. توسن b a x tusən.*

TÖVSİ' *ə. توسيع vüsətləndirmə, genişləndirmə.*

TÖVSİF *ə. توصيف təsvir etmə, izah etmə, səciyyələndirmə.*

TÖVSİQ *ə. توثيق bərkitmə, möhkəmləndirmə.*

TÖVSİM *ə. توسيم nişanlama, əlamət qoyma.*

TÖVSIYƏ *ə. توصيه 1) vəsiyyə təmə, məsləhət vermə, nəsihət etmə; 2) tapşırma, sifariş vermə; 3) bir adamı başqasına təqdim edib ona yardım olunmasını xahiş etmə // vəsatət; 4) b a x tövsiyənamə.*

TÖVSIYƏNAMƏ *ə. توصيه və f. نامه birisinə təqdim etmək və tanıtmə üçün verilən məktub // vəsatətnamə.*

TÖVŞİX *ə. توشيح bəzək vermə; bəzəmə.*

TÖVZİ' *ə. توزيع bölüşdürmə, paylaşdırma.*

TÖVZİF *ə. توظيف vəzifəyə qoyma, vəzifəyə təyin etmə.*

TÖVZİH *ə. توضيح izah etmə, aydınlaşdırma.*

TU *f. تو b a x tuy.*

TUBA *ə. طوبى 1) cənnətdə bitən hündür, gözəl bir ağac; 2) m. hündür boylu, ucaboy.*

TUBAXÜRƏM *ə. طوبى və f. خرام yerişi gözəl olan, gözəl yerişli.*

TUDƏ *f. توده 1) xalq, camaat, kütlə; 2) yığın, dəstə; 3) təpə.*

TUL *ə. طول uzunluq.*

TULAB *ə. طاب əsli f. 1) dolab; 2) m. göy, səma.*

TULANİ *ə. طولانى 1) boy etibarilə; boyca; 2) uzununa; 3) uzun, sürəkli.*

TUMAR *ə. طومار 1) əmr, məktub və s. yazılıb uzununa kəsilmiş silindr formasında bükülən ceyran dərisi; 2) lülə şəklində bükülmüş kağız və s.; 3) məktub. Tumari-qəm طومار غم qəm məktubu, qəmli xəbər gətirən məktub.*

TUN *f.* تون 1) hamam ocağı; külxan; 2) təmizlənmiş bağırsaq, iç və s.; 3) uşaqlıq yolu.

TUNBAN *f.* تونبان külxançı, ocaqçı.

TUR *a.* طور Sina yarımadasında bir dağın adı (*Musa peyğəmbərin Allahla ilk danışdığı səhnəsi*).

TURAB *a.* تراب b a x **türab**.

TURŞ *f.* تورش sirkə, qora, limon və s. dadında olan.

TURŞİ *f.* تورشی turş şey.

TURŞRU(Y) *f.* ترش روی || ترش رو üzünü turşutmuş; qasqabaqlı.

TURUNC *f.* ترنج xoş ətirli, acımtıl sitrus meyvəsi və həmin meyvənin həmişəyaşıl ağacı // narınc.

TURUNCİ *f.* ترنجی turunc rəngində olan // narıncı.

TUSƏN *f.* توسن yaxşı yeriyən başibərk at.

TUTİ *a.* طوطی Afrikada və Hindistanda yaşayan, təlim verdikdə bir neçə bəsit söz tələffüz edə bilən quş.

TUTİMƏQAM *a.* طوطی مقام tutuquşu kimi danışan, şirin danışan.

TUTİYA *a.* توتيا 1) hər hansı müqəddəs şey; 2) gözə sürtülən dərman, yağ və s.; 3) az tapılan hər bir şey; 4) sink.

TUY *f.* توى 1) iç, içəri; 2) ara; 3) qat, lay.

TÜCCAR *a.* تجار «*tacir*» c. tacirlər.

TÜCCARİ *a.* تجاری ticarət və ya tacirlə əlaqədar olan.

TÜFEYL(i) *a.* طفيل || طفيلي 1) başqasının kökündən və ya qanından qidalanan (*bitki və yaxud həşərat*); 2) *m.* müftəxor, başqasının hesabına yaşayan.

TÜFULƏT *a.* طفولت b a x **tüfuliyyət**.

TÜFULİYYƏT *a.* طفوليت uşaqlıq.

TÜĞYAN *a.* طغيان 1) daşma, daşqın; 2) *m.* azğınlıq, özbaşınalıq.

TÜHAL *a.* طحال dalaq xəstəliyi, dalaq şişməsi.

TÜHƏF¹ *a.* تحف «*töhfə*» c. töhfələr, hədiyyələr, bəxşlər.

TÜHƏF² *a.* تحف 1) misli-bərabəri olmayan; görünməmiş; 2) gü-lünc, əyləncəli; 3) münasibətsiz; 4) təəccüb, heyrət.

TÜHƏM *ə.* تهم «*töhmət*» *c.* töhmətlər.

TÜHHAF *ə.* تحاف alma (*meyvə*).

TÜHİ *ə.* تهی 1) dolu olmayan; boş; 2) *m.* biliksiz, elmsiz.

TÜHUR *ə.* طهور 1) təmizlik; 2) sünnət.

TÜQA' *ə.* تقا «*təqi*» *c.* günahdan çəkinənlər.

TÜLLAB *ə.* طلاب «*tələbə*» *c.* 1) tələb edənlər; 2) tələbələr;
3) *t. m.* yüngül adam.

TÜLU' *ə.* طلوع 1) doğma, çıxma (*Günəş və Ay haqqında*); 2) üzə
çıxma, aşkar olma.

TÜNBƏTÜN *f.* تون بتون gorbagor.

TÜND *f.* تند 1) rəngi açıq olmayan; tutqun; 2) *m.* bərk, iti;
3) *m.* hirsli, acıqlı; 4) *m.* bərk, şiddətli; 5) *m.* hiss orqanlarına çox təsir
edən, kəskin.

TÜNDBAD *f.* تند باد 1) bərk külək; tufan; 2) *m.* bədbəxt hadisə;
fəlakət.

TÜNDXU(Y) *f.* تند خوی || تند خوی tündxasiyyət, əsəbi, tez əsəbləşən.

TÜNDRO(V) *f.* تندرو b a x tündseyr.

TÜNDSEYR *f.* تند və ə. سير sürətlə gedən, iti yeriyən.

TÜNDSƏVAR *f.* تند سوار sürətlə gedən atlı.

TÜNDÜ TƏLX *f.* تند و تلخ tünd və acı, pis təsir göstərən.

TÜNDZƏBAN *f.* تند زبان dildən iti, iti dilli.

TÜNG *f.* تنگ qrafin, sürəhi.

TÜRAB *ə.* تراب 1) torpaq; 2) *m.* qəbir, məzar.

TÜRABİ *ə.* ترابی torpaqla əlaqədar olan, torpaqdan olan.

TÜRBƏ *ə.* تربه b a x türbət.

TÜRBƏDAR *ə.* تر به və *f.* دار türbəyə, qəbirlərə xidmət edən
adam, məzar xidmətçisi.

TÜRBƏT *ə.* تربت 1) məzar, qəbir; 2) qəbirlər üzərində tikilən
bina; mavzoley; 3) müqəddəs yerlərdən götürülmüş torpaq.

TÜRFƏ *ə.* ترفه 1) tapılmayan, nadir, misli-bərabəri olmayan; 2) qəribə, əcaib.

TÜRFƏXAN *ə.* ترفه və *f.* خوان gözəl oxuyan, yaxşı səsi olan.

TÜRFƏTÜL'EYN *ə.* طرفت العين göz yumub-açma, bir göz qırpımı, bir an.

TÜRKTƏZ *f.* ترکتاز hücum edərək qarət etmə.

TÜRRƏ *ə.* طره 1) alına tökülən saç; kəkil; 2) at yalının üzə tökülən hissəsi; yelgə; 3) tel (*sapda, iplikdə, saçda və s.*). **Türrei-müşk** طره مشک müşk ətri saçan tel; **türrei-səmənsə** طره سمنسا yasəmən kimi gözəl tel.

TÜRRƏHAT *ə.* ترهات «türre» *c.* 1) mənasız sözlər; 2) *t.* hərzə, hədyan, cəfəngiyat.

TÜRÜQ *ə.* طرق «təriq» *c.* yollar.

TÜYUR *ə.* طيور «teyr» *c.* quşlar.

U

UD¹ *ə.* عود 1) ağac, budaq; 2) odun; 3) əzvay; 4) Hindistanda bitən və yandıranda yaxşı iy verən ağac növü.

UD² *ə.* عود simli Şərq musiqi aləti.

ULA *ə.* اولي || اول ilk, ilkin, birinci.

UR *ə.* عور 1) puç, batıl; 2) eyib, ar; 3) lüt, çılpaq.

USTAD *f.* استاد 1) görkəmli şəxsiyyət; dahi; 2) müəllim; 3) usta.

USTADANƏ *f.* استادانه ustalıqla, məharətlə.

USTADNAMƏ *f.* استادنامه Azərbaycan şifahi xalq ədəbiyyatında: nəsihətamiz, fəlsəfi məzmunlu şeir növü.

USTAKAR *f.* استاکار bacarıqlı usta, yaxşı usta.

USTAZƏN *f.* استازن 1) usta arvadı; 2) qadın usta.

Ü

- ÜBEYD** *ə. عبيد* kiçik qul, balaca kölə.
ÜBEYDANƏ *ə. عبيد və f. انه* kiçik yazıq qul kimi.
ÜBUDİYYƏT *ə. عبوديت* 1) köləlik, qulluq; 2) itaət, tabelilik, asılılıq.
ÜBUR *ə. عبور* keçmə, addama; nüfuz etmə.
ÜBUS *ə. عبوس* 1) qaşqabaqlı, qaraqabaq.
ÜBUSƏT *ə. عبوست* 1) qaşqabaqlıq, qaraqabaqlıq; 2) sərtlik, qətilik.
ÜBUSÜLVƏCH *ə. عبوس الوجه* sərt üzlü.
ÜCB *ə. عجب* 1) məğrurluq; 2) xudpəsəndlik.
ÜCRƏT *ə. اجرت* 1) zəhmət haqqı; donluq, maaş; 2) icarəyə vermə, kirayəyə vermə.
ÜDƏBA' *ə. ادباء «ədib» c. ədiblər.*
ÜDUL¹ *ə. عدول «adil» c. adillər.*
UDUL² *ə. عدول* 1) azma, yolundan çıxma; 2) danma, dəbbələmə.
ÜDVAN *ə. عدوان* 1) düşmənçilik, düşmənlik; 2) zülm, haqsızlıq.
ÜFQ *ə. افق b a x üfüq.*
ÜFTADƏ *f. افتاده* 1) düşmüş, yıxılmış; 2) yazıq, fağır, biçarə;
 3) alçaq, düşkün; 4) düşar, mübtəla.
ÜFTAN *f. افتان* yıxılmış, düşmüş.
ÜFTANÜ XİZAN *f. افتان و خيزان* yıxıla-dura, yıxıla-yıxıla.
ÜFUL *ə. افول* batma, qürub (*Günəş və Ay haqqında*).
ÜFUNƏT *ə. عفونت* 1) yaranın ətinin çürüməsi; 2) pis iy, pis qoxu.
ÜFÜQ *ə. افق* horizont; dan yeri.
ÜXRA *ə. اخرى || اخرا* başqa, o biri, digər.
ÜXRƏVİ *ə. اخروي* axirətə mənsub olan; axirətlik.
ÜXT *ə. اخت* bacı.
ÜXÜVVƏT *ə. اخوت* 1) qardaşlıq; 2) *m.* ixlas, sədaqət.
ÜQAB *ə. عقاب* qaraquş, qartal.

ÜQBA *ə. عقباً || عقبى* axirət, o biri dünya, o dünya.

ÜQD(Ə) *ə. عقده || عقد* 1) düyün; 2) *m.* həlli çətin məsələ, düyünə düşmüş iş; 3) *m.* insanın çox arzu edib nail ola bilmədiyi və qəlbində nisgil kimi qalan arzu; 4) sinirlərin toplanıb yumru olmasından yaranan düyün. Üqdi-irtibat *عقد ارتباط* əlaqə bağı.

ÜQDƏGÜŞA *ə. عقده və f. گشا* çətin məsələni, işi və s. həll edən, açan.

ÜQƏD *ə. عقد «üqd(ə)» c.* 1) düyünlər; 2) *m.* çətin işlər.

ÜQƏLA' *ə. عقلاء «aqıl» c.* ağıllı adamlar, aqillər.

ÜQUBƏT *ə. عقوبت* 1) cəza; 2) əziyyət, əzab.

ÜQUD *ə. عقود «iqd» c.* 1) boyunbağlar; 2) düyünlər.

ÜQUL *ə. عقول «əql» c.* 1) ağıllar; 2) *t.* ağıl, idrak.

ÜLƏMA' *ə. علماء «alim» c.* 1) alimlər; 2) *t.* çox bilikli adam, böyük alim.

ÜLFƏT *ə. الفت* 1) alışma, ünsiyyət; 2) görüşmə, söhbətləşmə; 3) dostluq, məhəbbət; 4) həmrəylik, yekdillik.

ÜLFƏTGAH *ə. الفت və f. گاه* ülfət yeri, görüş yeri.

ÜLUHİYYƏT *ə. الوهيت* allahlıq.

ÜLUL'ƏBSAR *ə. اولوالابصار* bəşirət sahibləri, uzaqgörənlər.

ÜLUL'ƏLBAB *ə. اولوالالباب* ağıl sahibləri, ağıllı adamlar.

ÜLUL'ƏZM *ə. اولوالعزم* 1) iradə sahibləri; 2) qabaqda gedənlər; başçılar.

ÜLUM *ə. علوم «elm» c.* elmlər.

ÜLÜVV *ə. علو* 1) yüksəklik, böyüklük; 2) alilik, ululuq. Ülüvvi-şan *علو شان* şan-şöhrət.

ÜLÜVVÜDƏRƏCAT *ə. علو الدرجات* ali dərəcəli, yüksək məqamlı.

ÜLVAN *ə. علوان* öyünmə, fəxr.

ÜLVİ *ə. علوى* 1) yüksək, uca; 2) ilahi, səmavi; 3) yüksəklərdə, səmalarda olan.

ÜLVİYYAT *ə. علويات «ülvi» c.* ülvî olan şeylər.

ÜLVİYYƏT *ə. علویت* 1) yüksəklik, ucalıq, ülvilik; 2) mənəviyyat.

ÜLYA *ə. عليا* 1) əla, ən uca; 2) *m.* çox gözəl, qiymətli.

ÜLYAHƏZRƏT *ə. عليا حضرت* əlahəzrət xanım (*padşah arvad-larının titulu*).

ÜMDƏ *ə. عمده* 1) dayanacaq, söykənəcək; 2) dayaq, dəstək; 3) ən əsas, başlıca // aktual.

ÜMƏM *ə. امم* «ümmət» *c.* millətlər; ümmətlər.

ÜMƏNA' *ə. امناء* «əmin» *c.* əminlər, inanmalı adamlar. **Ümənayi-dövlət** *امناى دولت* yüksək rütbəli adamlar, dövlət adamları.

ÜMƏRA' *ə. امراء* «əmir» *c.* əmirilər.

ÜMİDGAH *f. امید گاه* ümid yeri, göz dikilən yer və ya adam.

ÜMİDVAR *f. امید وار* ümidi olan, ümidli.

ÜMQ *ə. عمق* dərinlik.

ÜMQƏN *ə. عمقا* dərinlikcə, dərinlik baxımından.

ÜMM *ə. ام* ana. **Ümmi-xaqan** *ام خاقان* hökmdar anası.

ÜMMAL *ə. عمال* «amil» *c.* 1) işçilər; məmurlar; vəkillər; 2) səbəblər, faktorlar.

ÜMMAN *ə. عمان* böyük dəniz; dəniz.

ÜMMƏT *ə. امت* 1) millət; 2) icma (*bir peyğəmbərin dininə inananlardan ibarət dəstə, kiçik cəmiyyət*).

ÜMMİ *ə. امی* 1) anaya aid; 2) ana tərəfindən qohum; 3) savadsız, oxumamış; 4) anadangəlmə oxumamış (*bilikli adam haqqında*); 5) peyğəmbər, rəsul (*Məhəmməd peyğəmbər haqqında*).

ÜMMÜDDÜNYA *ə. ام الدنيا* «dünyanın anası» *m.* Misir // Qahirə.

ÜMMÜHAT *ə. امهات* «ümm» *c.* 1) analar; 2) *t.* elm və fənnə aid ən yaxşı kitab.

ÜMMÜL'ƏXBAR *ə. الاخبار* «xəbərlərin anası» xəbər mənbəyi, hər cür xəbər və hadisədən xəbəri olan.

ÜMMÜL'ƏMRAZ *ə. الامراض* «xəstəliklərin anası» *m.* soyuq-dəymə.

ÜMMÜLFƏSAD *ا. ام الفساد «fəsad anası» b a x ümmülxəbais.*

ÜMMÜLXƏBAİS *ا. ام الخبائث «pis işlərin anası» m. şərab; spirtli içki.*

ÜMMÜLKİTAB *ا. ام الكتاب «kitab anası» m. Qur'anın ilk orijinal nüsxəsi.*

ÜMMÜLQUR'AN *ا. ام القرآن «Qur'anın anası» Fatihə surəsi.*

ÜMMÜLQÜRA *ا. ام القرى «qəsəbə anası» m. Məkkə.*

ÜMMÜLVƏLƏD *ا. ام الولد «övlad anası» uşağı olan cariyə.*

ÜMMÜRRƏ'S *ا. ام الرأس «başın anası» m. damaq.*

ÜMRAN *ا. عمران 1) arvad, arvadlıq; 2) mədəniyyət, tərəqqi; 3) rifah, səadət.*

ÜMRANİ *ا. عمراني tərəqqiyə aid olan; mədəni.*

ÜMUM *ا. عموم bütün xalq, hamı.*

ÜMUMA *ا. عموما b a x ümumən.*

ÜMUMƏN *ا. عمومًا 1) elliklə, hamılıqla, ucdantutma; 2) tamamilə, bütün.*

ÜMUMİ *ا. عمومی ümumə aid, hamıya aid; hər şeyə aid.*

ÜMUMİYYƏT *ا. عموميات ümumilik, hamılıq.*

ÜMUR *ا. امور «əmr» c. 1) əmrlər; 2) əməllər, işlər. Ümuri-bədihi امور بديهي dəlil-sübuta ehtiyacı olmayan işlər; aksiom.*

ÜMURAT *ا. امورات «ümur» c. 1) əmrlər; 2) əməllər, işlər.*

ÜNAS *ا. اناث «ünsa» c. qadınlar, qızlar.*

ÜNF *ا. عنف şiddət, sərtlik.*

ÜNFİ *ا. عنفي şiddətli, sərt.*

ÜNQ *ا. عنق boyun, gərdən.*

ÜNQUD *ا. عنقود salxım.*

ÜNS *ا. انس b a x ünsiyyət (2-ci mənada).*

ÜNSİYYƏT *ا. انسيت 1) dostluq, yaxınlıq; 2) alışma, ülfət, uyuşma.*

ÜNSÜR *ا. عنصر mürəkkəb cisimləri təşkil edən bəsit üzvlərdən hər biri; element; komponent.*

ÜNVAN *ə. عنوان* 1) ad; 2) sərlövhə, başlıq; 3) insanın yaşadığı yerin koordinatları; 4) rütbə; 5) üsul, tərz.

ÜRBAN *ə. عربان «ərəb» c. köçəri ərəblər, bədəvi ərəblər.*

ÜRƏFA' *ə. عرفاء «arif» c. ariflər, arif adamlar.*

ÜR¹F *f. عرف* 1) adət, dəb; 2) fəvqəladə vəziyyət.

ÜR²F *ə. عرف* yaxşılıq, xeyirliklik.

ÜR¹FƏN *ə. عرفاً* ölkənin adətinə, dəbinə uyğun; vaxta görə.

ÜR¹Fİ *ə. عرفى* fəvqəladə vəziyyətə aid olan.

ÜRUC *ə. عروج* yuxarı çıxma, göyə qalxma.

ÜRUC *ə. عروق «ərəq» c. tərlər.*

ÜRVƏ *ə. عروہ* 1) ilmə, ilgək; 2) qulp, dəstə; 3) bağ, bənd, tel; 4) *m.* rabitə, əlaqə.

ÜRVƏTÜLVÜSQA *ə. عروت الوثقى || عروت الوثقا* möhkəm əlaqə, möhkəm rabitə.

ÜRY *ə. عرى* b a x üryani¹.

ÜRYAN *ə. عريان* çılpaq, lüt.

ÜRYANI¹ *ə. عريانى* çılpaqlıq, lütlük.

ÜRYANI² *ə. عريانى* nazik qabıqlı ərək növü.

ÜRZ *ə. عرض* ehtiyac.

ÜSARƏ *ə. عصاره* sıxılıb çıxarılan meyvə şirəsi.

ÜSAT *ə. عصات «asi» c. asilər.*

ÜSCÜDU *ə. اسجدوا* səcdə edin!

ÜSƏRA *ə. اسرى || اسرا «əsir» c. əsirlər.*

ÜSFUR *ə. عصفور* sərçə.

ÜSLUB *ə. أسلوب* 1) stil // üsul, tərz; 2) dil, ifadə üsulu.

ÜSLUBİ *ə. اسلوبى* üsluba aid olan.

ÜSLUBİYYAT *ə. اسلوبيات* stilistika.

ÜSRƏT *ə. عسرت* 1) çətinlik, zəhmət; 2) sıxıntı, ehtiyac.

ÜSS *ə. اس* 1) kök, təməl, özül; 2) əsil, bünövrə; 3) riyaziyyatda: kəmiyyətin neçənci qüvvəyə qaldırıldığını göstərən rəqəm; üst.

ÜSSÜLMƏBANİ *ا. اس المبانى* binaların özülü, tikintilərin təməli.

ÜSTÜXAN *f. استخوان* sümük.

ÜSTÜRLAB *ا. اسطرلاب || asli* y. astronomiyada: bucaq ölçən alət, rəsəd aləti.

ÜSTÜVANƏ *ا. استوانه* dirək, sütun; silindr.

ÜSTÜVAR *f. استوار* sağlam, möhkəm, qüvvətli.

ÜSUL *ا. اصول* «*asl*» c. 1) əsllər; 2) *t.* qanun, prinsip; 3) *t.* tərz, yol; 4) *t.* yavaşlıq, mülayimlik. **Üsuli-cədid** *اصول جديد* yeni üsul; **üsuli-idarə** *اصول اداره* ölkənin dövlət quruluş, idarə üsulu.

ÜSULİ *ا. اصولی* 1) hüquqşünas; 2) islam dini təriqətçilərindən biri; 3) bu təriqətə mənsub olan müsəlman.

ÜSUR *ا. عصور* «*əsr*» c. əsrlər, yüzilliklər.

ÜSYAN *ا. عصيان* 1) mövcud quruluşa qarşı silahlı çıxış; 2) asi olma, qarşı durma.

ÜSYANKAR *ا. عصيان* və *f. کار* 1) itaət etməyən, boyun əyməyən, təbə olmayan; 2) asi olan.

ÜSYANKARANƏ *ا. عصيان* və *f. کارانه* üsyankarcasına, üsyankarlıqla.

ÜŞKUFƏ *f. اشكوفه* açılmış gül; çiçək.

ÜŞKUFƏZAR *f. اشكوفه زار* güllük, çiçəklik.

ÜŞR *ا. عشر* 1) onda bir (*say*); 2) məhsulun onda biri miqdarında dini vergi.

ÜŞŞAQ *ا. عشاق* «*aşiq*» c. 1) aşıqlar; 2) *t.* muğamatda bir pərdə adı.

ÜŞŞAQFƏRİB *ا. عشاق* və *f. فریب* aşıqləri aldadan.

ÜTARİD *ا. عتارد* Merkuri (*planet*).

ÜTƏQA' *ا. عتقاء* «*ətiq*» c. qədim, köhnə şeylər // antikvariat.

ÜTL *ا. عطل* 1) heç bir şeyi olmayan, hər bir şeydən mərhum olan; 2) sınıq, xarab, puç.

ÜYUB *ا. عيوب* «*eyb*» c. eyiblər.

ÜYUN *ا. عيون* «*eyn*» c. 1) gözlər; 2) çeşmələr, bulaqlar.

ÜZAL *ə. عزال* ağır xəstəlik.

ÜZAR *ə. عذار* yanaq, üz.

ÜZƏMA' *ə. عظماء* «əzim» c. böyükələr.

ÜZLƏT *ə. عزلت* bir tərəfə çəkilib təkbaşına oturma; guşənişlik, tənhalıq.

ÜZLƏTGAH *ə. عزلت və f. گاه* üzlət yeri, guşənişin adamın yaşadığı yer.

ÜZLƏTGÜZİN *ə. عزلت və f. گزین* b a x **üzlätnişin**.

ÜZLƏTNIŞİN *ə. عزلت və f. نشین* 1) təkliyə çəkilən, bir guşəyə çəkilib oturan; 2) adamdanqaçan, adamyovuşmaz.

ÜZMA *ə. عظماء || عظمى* ön böyük.

ÜZR *ə. عذر* 1) tutduğu pis əməl üçün bağışlanmasını istəmə; 2) təqsiri bağışlanma; 3) əngəl, maneə; 4) bəhanə, səbəb.

ÜZRXAH *ə. عذر və f. خواه* üzr istəyən, bağışlanmasını xahiş edən.

ÜZRXAHİ *ə. عذر və f. خواهی* üzrxahlıq, üzr istəmə.

ÜZRMƏND *ə. عذر və f. مند* üzrü, bəhanəsi olan; üzürlü.

ÜZRPƏZİR *ə. عذر və f. پذیر* üzrü olan, üzr gətirən.

ÜZUBƏT¹ *ə. عزوبت* ailəsiz həyat; kəbinsizlik.

ÜZUBƏT² *ə. عذوبت* dadlılıq, ləzzət, şirinlik.

ÜZV *ə. عضو* 1) insan bədəninin əzası; orqanı; 2) müəyyən partiyayı, təşkilatı və s. əmələ gətirənlərdən hər biri.

ÜZVİ *ə. عضوی* 1) bədən üzvlərinə aid olan; 2) nəbatat və heyvanata aid olan; canlı // orqanık; 3) ayrılmaz, ayrılmayan, çox sıx.

ÜZVİYYƏT *ə. عضويت* üzv olma, üzvlük.

ÜZZA *ə. عزی* islamiyyətdən qabaq ərəblərin sitayiş etdikləri bütələrdən birinin adı.

V

V *a.* و ərəb əlifbasının 27-ci, fars əlifbasının 30-cu, əski Azərbaycan əlifbasının 31-ci hərfi; əbcəd hesabında 6 rəqəmini ifadə edir.

VA *f.* وا vay! aman!

VABƏSTƏ *f.* وابسته 1) bağlı, asılı; 2) kömək, arxa.

VACİB *a.* واجب 1) lazım, labüd, zəruri; 2) şəriətə görə icrası tələb olunan; 3) başqası tərəfindən yaradılmamış və öyrənilməsi mümkün olmayan (*Allah haqqında*).

VACİBAT *a.* واجبات «vacib» c. dinə görə yerinə yetirilməsi və ya riayət edilməsi vacib olan işlərin məcmusu.

VACİBƏ *a.* واجبه vacib olan (iş, şey və s. *haqqında*).

VACİBÜL'ƏHTİRAM *a.* واجب الاحترام b a x **vacibüttəkrim**.

VACİBÜL'İTAƏ(T) *a.* واجب الطاعة || واجب الاطاعت b a x **vacibüttə(t)**.

VACİBÜLQƏTL *a.* واجب القتل öldürülməsi vacib olan, öldürülməli (*adam*).

VACİBÜLMÖVCUD *a.* واجب الوجود varlığı vacib olan (*Allah haqqında*).

VACİBÜLVÜCƏB *a.* واجب الوجوب ən zəruri, ən lazımlı.

VACİBÜLVÜCUD *a.* واجب الوجود 1) həmişə hər yerdə olan (*Allah haqqında*); 2) fəlsəfədə: mütləq ideya.

VACİBÜTTAƏ(T) *a.* واجب الطاعة || itaəti vacib olan, sözüne və əmrinə qulaq asılması vacib olan.

VACİBÜTTƏQSİR *a.* واجب التقصير təqsiri göz önündə olan, sözsüz müqəssir olan.

VACİBÜTTƏKRİM *a.* واجب التكریم hörmət edilməsi vacib olan.

VACİBÜZZƏKAT *a.* واجب الزكّات 1) zəkat düşən, zəkat verilən adam. 2) *m.* ağır, kasıb.

VADİ *ə.* وادی 1) iki dağ arasında olan uzun dərə; 2) çay yatağı; məcra; 3) çöl, səhra; 4) sahə; 5) məkan, yer. **Vadiyi-eymən** وادی ایمن Musa peyğəmbərin minacat üçün getdiyi dərənin adı; **vadiyi-xamuşan** وادی خاموشان 1) sakitlər dərəsi; 2) *m.* qəbiristan; **vadiyi-həşr** وادی حشر b a x **vadiyi-məhşər; vadiyi-məhşər** وادی محشر məhşər dərəsi, qiyamət yeri; **vadiyi-veyl** وادی ویل cəhənnəmdə bir dərənin adı.

VADİD *f.* وادید yenidən görünmə, yeni baxış.

VAGİR *f.* واگیر növhə, mərsiyə, yaxud nəğmə oxuyarkən son beyt və ya beytləri təkrar edən.

VAGİRƏ *f.* واگیره növhə, mərsiyə, yaxud nəğmə oxunarkən təkrar edilən son beyt və ya beytlər.

VAGÜZAR *ə.* واگذار həvalə, öhdəsinə qoyma.

VAFİ *ə.* وافی 1) sözünün üstündə duran, əhdə vəfa edən; vəfalı; 2) kifayət edən, tam, bəs.

VAFİD *ə.* وافد nümayəndə kimi bir yerə göndərilən adam.

VAFİR *ə.* وافر bol, çox, həddən artıq.

VAH¹ *f.* واه vay! ay!

VAH²(Ə) *ə.* واح || واح səhrada suyu və yaşıllığı olan yer.

VAHƏSRƏTA *f.* واهسرta və *ə.* حسرتa təəssüflər olsun!

VAHİ *ə.* واهی boş, mənasız, əsassız, faydasız.

VAHİB *ə.* واهب bağışlayan, hədiyyə verən.

VAHİBÜSSÜVƏR *ə.* واهب الصور forma verən, formalaşdırın (*Allah haqqında*).

VAHİD *ə.* واحد bir, tək, yalqız. **Vahidi-qiyasi** واحد قیاسی b a x **vahidi-miqyas; vahidi-laşərik** واحد لاشریک şəriki olmayan vahid (*Allah nəzərdə tutulur*); **vahidi-miqyas** واحد مقیاس hər hansı bir ölçüdə ön kiçik və əsas başlanğıc hesab edilən ölçü.

VAHİDƏ *ə.* واحده tək, bir, yalqız (*qadın*).

VAHİDƏN *ə.* واحداً təklikdə, bir-bir, tək-tək.

VAHİDİYYƏT *ə.* واحديت vahidlik, təklik, birlik.

VAHİM *ə.* واهم vahiməyə salan, qorxudan.

VAHİMƏ *ə.* واهمه qorxu, təşviş.

VAHİN *ə.* واهن arıq.

VAİZ *ə.* واعظ 1) moizə edən, minbərdən vəz söyləyən; 2) nəsihət edən; nəsihətçi.

VAJ(İ)GUN *f.* واژگون 1) çevrilmiş, devrilmiş; 2) məhv edilmiş, ləğv olunmuş; 3) üzüqoynu.

VAQE' *ə.* واقع 1) olan, baş verən, əmələ gələn; 2) var olan, mövcud olan; 3) yerləşən, mövqə tutan.

VAQEİYYƏT *ə.* واقعیات 1) gerçəklik, reallıq; 2) varlıq, mövcudluq; həyat.

VAQİ *ə.* واقی saxlayan, mühafizə edən, müdafiə edən.

VAQİƏ *ə.* واقعه 1) fakt; hadisə, əhvalat, macərə; 2) yuxu, rəya.

VAQİƏN *ə.* واقعاً həqiqətən, doğrudan; faktiki olaraq.

VAQİF¹ *ə.* واقف 1) vəqf işlərinə baxan məmur; 2) mal və ya mülkə vəqf edən adam.

VAQİF² *ə.* واقف 1) ayaq üstə duran; 2) xəbərdar, agah; 3) göz-üzüaçıq, məlumatlı. **Vaqifi-əsrar** واقف اسرار b a x **vaqifül'əsrar**; **vaqifi-hal** واقف حال vəziyyəti bilən, vəziyyəti tez başa düşən.

VAQİFÜL'ƏSRAR *ə.* واقف السرار sirlərdən xəbərdar, gizli hadisələri və işləri bilən.

VALA *ə.* والا yüksək, uca, ali.

VALAMƏQAM *ə.* والا مقام uca məqamlı.

VALAŞƏ'N *ə.* والا شأن yüksək şanlı; şanlı-şöhrətli.

VALEH¹ *ə.* واله 1) heyrətə düşmüş, çaşıb qalmış; 2) vurğun, ehtirasa uymuş.

VALEH² *ə.* واله 1) qəzavü-qədər; tale, qismət; 2) sərab, ilğım; 3) ipək parça növü.

VALİ *ə.* والی vilayətin bütün işlərini dolandıran baş hökumət məmuru; canişin.

VALİD *ə.* والد ata.

VALİDEYN *ə. والدین «iki valid» t. ata-ana.*

VALİDƏ *ə. والده ana.*

VALLAH-BİLLAH *ə. والله بالله b a x vallah(i).*

VALLAH(i) *ə. والله b a x vallahül'əzim.*

VALLAHÜ Ə'LƏM *ə. والله اعلم 1) ən yaxşısını, ən doğrusunu Allah bilir; 2) Allah bilər (nə bilim, nə deyim).*

VALLAHÜL'ƏZİM *ə. والله العظيم Allaha and olsun! Allah haqqı!*

VAM *f. وام qaytarmaq şərtilə alınan pul və ya şey; borc.*

VAMANDƏ *f. وامانده 1) geri qalmış, yorğun; 2) m. möhtac.*

VAMDAR *f. وامدار borclu.*

VAMİQ *ə. وامق aşiq, sevgili.*

VAMÜSİBƏTA *f. وامصیبتا və ə. مبصیبتا bəla, müsibət üz verdikdə işlədilən nida.*

VANƏFSA *f. وانə. نفسا fəryad, fəğan, qışqırıq.*

VAPƏSİN *f. واپسین son, sonuncu, axırıncı.*

VARƏS *f. وارس müfəttiş, yoxlayıcı.*

VARƏSTƏ *f. وارسته xilas olmuş, qurtulmuş, azad.*

VARƏSTƏGİ *f. وارستگی tamam qurtarma, xilas olma; azadlıq.*

VARİD *ə. وارد gəlib-yetişən.*

VARİDAT *ə. واردات «varid» c. 1) xatirə gələn fikir və mülahizələr; 2) t. gəlir, qazanc; 3) t. idxalat.*

VARİDƏ *ə. وارده fikir, mülahizə.*

VARİS *ə. وارث 1) birisinin mülkünə, malına və s. vəsiyyəti yolu ilə yiyələnən şəxs; 2) ölənin yerini tutan və ya diri adamın öləndən sonra yerini tutacaq şəxs; 3) m. davam etdirən; davamçı; 4) arxa, arxadöən, xələf.*

VASE' *ə. واسع geniş.*

VASİF *ə. واصف vəsf edən, izah edən.*

VASİQ *ə. واثق etimad göstərən, inanan.*

VASİL *ə. واصل* 1) yetişən, çatan; 2) qovuşan, birləşən. **Vasili-rəhmət** *ə. واصل رحمت* rəhmətə getmiş, vəfat etmiş.

VASİT *ə. واسط* ortada olan; iki şeyin, iki adamın arasındakı.

VASİTƏ *ə. واسطه* arada olma, iki şeyin, adamın arasında olma.

VAV *ə. و* *əərb*, fars və əski Azərbaycan əlifbalarında *و* hərfinin adı.

VAVEYLA *ə. واويلا* 1) heyif; təəssüf; 2) qışqırıq, bağırıtı, fəryad.

VAYƏ *f. وايه* 1) nəсіб, pay; 2) məqsəd; 3) səbəb.

VAYƏDAR *f. وايه دار* *b a x* **vayəmənd**.

VAYƏMƏND *f. وايه مند* nəsibi olan, payı olan.

VAZE' *ə. واضع* 1) əsasını qoyan, təsis edən; 2) bina edən, yenidən yaradan.

VAZEH *ə. واضح* açıq, aşkar, aydın.

VAZİHAT *ə. واضحات* «vazeh» *c.* aydın şeylər.

VEY¹ *f. وى* *o* (*şəxs əvəzliyi*).

VEY² *f. وى* «və ey» birləşməsinin əsasən şeirdə işlədilən qısaldılmış forması.

VEY³ *f. وى* *kərə*, dəfə.

VEYL¹ *ə. ويل* 1) cəhənnəmdəki «Vadiyi-veyl» dərəsinin qısaldılmış adı; 2) *m.* dərd, bəla.

VEYL² *ə. ويل* *zəfər*, qələbə, uğur.

VEYL³ *ə. ويل* *bədbəxtlik*; *qəm-qüssə*; *yazıq*, *heyif*.

VƏBA' *ə. وباء* 1) *taun*; *ovma* (*voluxucu ağır xəstəlik*); 2) *epidemiya*.

VƏBAİ *ə. وبائی* 1) *vəba xəstəliyinə* aid olan; 2) *vəbalı*, *ovmalı*.

VƏBAL *ə. وبال* 1) *günah*, *təqsir*, *babal*; 2) *cavabdehlik*; 3) *ağırliq*, *çətinlik*.

VƏC' *ə. وجع* *ağrı*, *sızıltı*. **Vəc'i-had** *وجع حد* *kəskin ağrı*; **vəc'i-mə'də** *وجع معدة* *mədə qıçqırması*.

VƏCAHƏT *ə. وجاهت* 1) *gözəllik*, *gözəl üz*; 2) *şan*, *şərəf*.

VƏCAHİ *ə. وجاهى* *üz-üzə* olan; *üzləşən*.

VƏCAİB *ə. وجائب* «vəcibə» *c. t.* *borc*, *vəzifə*, *vacib iş*.

VƏCAZƏT *ə. وجازت* *sözün müxtəsərliyi*; *ixtisar*.

VƏCD *ə. وجد* 1) cuşa gəlmə; coşma; 2) şadlıq, sevinc; 3) sufilərdə: özünü unutmaq dərəcəsində ilahi eşqə dalma. **Vəcdi-şəəf** وجد شعف ruh yüksəkliyi.

VƏCDAVƏR *ə. وجد* *və.f. آور* 1) şadlıq gətirən; coşduran.

VƏCDİYYAT *ə. وجديات* coşqunluq, coşma, vəcdə gəlmə.

VƏCƏB *ə. وجب* qarış.

VƏCH *ə. وجه* 1) üz, çöhrə; 2) üst, üz, üzəri; 3) alın; 4) üslub, qayda; 5) b a x **vəchə**; 6) vasitə, yol; 7) ad, şöhrət; 8) üstünlük, imtiyaz.

Vəchi-məaş وجه معاش dolanacaq vəsaiti.

VƏCHƏ *ə. وجهه* səbəb, vəsilə, cəhət.

VƏCHƏN *ə. وجهًا* bir surətlə, bir cəhətdən.

VƏCHİ *ə. وجهي* üzə aid, üzdə olan.

VƏCHÜLLAH *ə. وجه الله* Allahın təzahürü, tanrının siması.

VƏCHÜLHƏSƏNƏ *ə. وجه الحسنه* güləruz, gözəl.

VƏCİBƏ *ə. وجيبه* vacib olan şey; borc, vəzifə.

VƏCİH(Ə) *ə. وجهه || وجهه* 1) gözəl, qəşəng; 2) münasib, layiq.

VƏCİZ(Ə) *ə. وجيزه || وجيز* qısa, müxtəsər.

VƏCNƏ *ə. وجنه* anatomiya: almacıq sümüyü.

VƏ'D *ə. وعد* b a x **və'də** (2-ci mənada).

VƏDAD *ə. وداد* b a x **vidad**.

VƏDADİ *ə. ودادی* b a x **vidadi**.

VƏDAYE' *ə. ودائع* «vədiə» c. əmanətlər.

VƏDD *ə. ود* b a x **vidd**.

VƏDDUA *ə. والدعا* qalanı dua (əsasən məktubun axırında yazılırdı).

VƏ'DƏ *ə. وعده* 1) bir iş üçün müəyyən olunan vaxt; təyin olunan vaxt; 2) söz vermə, təəhhüd götürmə.

VƏDİD *ə. وديد* b a x **vədud**.

VƏDİƏ *ə. وديعه* əmanət.

VƏDUD *ə. ودود* çox sevən, çox məhəbbət bəsləyən.

(VƏ)ƏLEYKÜMƏSSƏLAM *ə. عليكم السلام* sizə də salam olsun! siz də salamat olun!

- VƏFA'** *ə. وفاء* 1) sözünün üstündə durma; sədaqət; 2) kafi, kifayət.
- VƏFADAR** *ə. وفا دار* *və.f. b a x vəfaşiar.*
- VƏFA'ŞIAR** *ə. وفاء شعار* *vəfalı, sədaqətli.*
- VƏFD** *ə. وفد* *b a x vıfd.*
- VƏFİ** *ə. وفي* *vəfalı, dostluqda sabitqədəm, sədaqətli.*
- VƏFİQ** *ə. وفيق* *uyğun, müvafiq, yekdil.*
- VƏFRƏT** *ə. وفرت* *bolluq, çoxluq, firavanlıq.*
- VAGƏR** *f. واگر* *və əgər.*
- VƏĞA'** *ə. وغاء* 1) gurultu, hay-küy; 2) dava, döyüş.
- VƏH** *ə. وه* *bəh! bəh-bəh! pah!*
- VƏHABİ** *ə. وهابی* *b a x vəhhabi.*
- VƏHALONKİ** *ə. وحال* *və.f. halbuki, o halda ki.*
- VƏHB** *ə. وهب* *bağışlama; bəxşiş, hədiyyə.*
- VƏHBİ** *ə. وهبي* *Allah vergisi.*
- VƏHDANİ** *ə. وحدانی* *Allahın birliyinə və bir olan Allaha aid olan.*
- VƏHDANİYYƏT** *ə. وحدانيت* 1) Allahın birliyi haqqında dini-fəl-səfi nəzəriyyə; monoteizm; 2) birlik, vəhdət; 3) yalqızlıq, təklik.
- VƏHDƏT** *ə. وحدت* 1) Allahın birliyinə inanma; 2) birlik; 3) yalqızlıq, təklik, vahidlik. **Vəhdəti-vücuda** *وحدت وجود* *panteizm.*
- VƏHDƏTPƏRVƏR** *ə. وحدت پرور* *və.f. birlik sevən, birləşmə tərəfdarı.*
- VƏHƏL** *ə. وحل* *bataqlıq; çamurluq.*
- VƏHHAB** *ə. وهاب* *bağışlayan, çox səxavətli.*
- VƏHHABİ** *ə. وهابی* *islamiyyətdə Əbdülvəhhabın əsasını qoyduğu məzhəb və həmin məzhəbə mənsub adam.*
- VƏHHAC** *ə. وهاج* 1) çox parıldayan, çox işıqlanan; 2) alovlanan, yanan.
- VƏHHAM** *ə. وهام* 1) çox xəyala qapılan; 2) vasvası, hər şeydən şübhələnen; skeptik.
- VƏHİD** *ə. وحيد* 1) yalqız, tək, yeganə; 2) misilsiz, misli-bərabəri olmayan.

VƏHLƏ *ə. وهله* an, dəqiqə, dəm.

VƏHLƏTƏN *ə. وهلتا* birdən-birə ani, nagəhan.

VƏHM(Ə) *ə. وهم || وهمه* 1) qorxu, vahimə, təhlükə; 2) şübhə, tərəddüd; 3) əsassız fikir, batil fikir.

VƏHMI *ə. وهمی* mövhum, mövhumi.

VƏHMIYYAT *ə. وهميات «vəhmi» c. mövhumi* şeylər.

VƏHMNAK *ə. وهم və f. ناك* vahimə əsiri; qorxaq.

VƏHN *ə. وهن* zəiflik, qüvvətsizlik, süstlük.

VƏHŞ *ə. وحش* 1) yabanı, vəhşi, əhliləşməmiş; 2) çöl heyvan(lar)ı; 3) vəhşi heyvan(lar), yırtıcı heyvan(lar).

VƏHŞƏT *ə. وحشت* 1) xəlvət yerdə duyulan qorxu; vahimə; 2) qorxma, hürkmə; 3) təklilik, tənhalıq, yalnızlıq; 3) vəhşilik, yırtıcılıq.

VƏHŞƏTAMİZ *ə. وحشت və f. آميز* dəhşətli.

VƏHŞƏTASAR *ə. وحشت آثار* qorxulu.

VƏHŞƏTƏFZA *ə. وحشت və f. افزا* qorxu artıran, qoxu gətirən.

VƏHŞƏTƏNGİZ *ə. وحشت və f. انگيز* qorxu törədən; qorxunc.

VƏHŞƏTGAH *ə. وحشت və f. گاه* qorxulu yer.

VƏHŞƏTNAK *ə. وحشت və f. ناك* qorxunc, müdhiş.

VƏHŞİ *ə. وحشی* yırtıcı.

VƏHŞİTƏBİƏT *ə. وحشی طبیعت* vəhşi xasiyyətli.

VƏHŞİYANƏ *ə. وحشی və f. انه* 1) vəhşi kimi; vəhşicəsinə; 2) hürküb qaçaraq.

VƏHŞİYYƏT *ə. وحشيت* 1) vəhşilik; 2) hürkəklik.

VƏHŞNAK *ə. وحش və f. ناك* qorxan, qaçan.

VƏHY *ə. وحی* fikrin, hökmün Allah tərəfindən peyğəmbərə xəbər verilməsi. **Vəhyi-münzəl** *وحی منزل* Allahdan nazil olmuş hökm.

VƏXAMƏT *ə. وخامت* 1) həzm çətinliyi; 2) vəziyyətin ağırlığı; çətinlik; 3) təhlükə.

VƏXİM *ə. وخيم* 1) çətin həzm olunan; 2) ağır vəziyyət; 3) qorxulu, dəhşətli.

VƏİLLA *ə. والا* olmazsa, olmadığı halda; yoxsa.

VƏKALƏT *ə. وکالت* 1) başqasının işini görməyə təyin olunma, vəkillik; 2) başqasını öz yerinə qoyub işini ona tapşırma; 3) birinin yerində oturma; 4) b a x **vəkalətnamə**.

VƏKALƏTƏN *ə. وکالتاً* vəkalət yolu ilə; vəkalətlə.

VƏKALƏTNAMƏ *ə. وکالت نامه* başqasının adından iş görməyə hüquq verən sənəd; etibarnamə.

VƏKİL *ə. وکیل* 1) hüquqşünaslıqda: iddiaçının hüquqlarını qoruyan məmur; müttəhimin hüquqlarını qoruyan məmur; 2) qanunverici orqana seçilmiş nümayəndə // deputat; 3) birisinin və ya bir təşkilatın tapşırığı ilə iş görən adam.

VƏQ' *ə. وقع* 1) vüqar, ağırlıq; 2) mənliyini gözləmə, özünü ciddi aparma.

VƏQAHT *ə. وقاحت* həyasızlıq, sırtıqlıq, sinizm; qabalıq, kobudluq.

VƏQAYE' *ə. وقایع* «*vaqiə*» *c.* vəqiələr.

VƏQAYENİGAR *ə. وقایع نگار* b a x **vəqənəvis**.

VƏQAYƏ *ə. وقایه* 1) qoruma, mühafizə etmə; 2) himayə etmə, hamilik; 3) *m.* baş verəcək pis işin, hadisənin qarşısını alma.

VƏQEYRÜH(Ü) *ə. وغيره* və qeyriləri, və başqaları.

VƏQ' *ə. وقعه* 1) əhvalat, macəra, hadisə; 2) müharibə, dava. **Vəq'ei-əzim** *وقعه عظیم* böyük hadisə, tarixi hadisə; **vəq'ei-süqut** *وقعه سقوط* yıxılma, düşmə hadisəsi.

VƏQ'ƏNƏVİS *ə. وقعه نویس* gördüyü hadisələri, əhvalatları yazan tarixçi.

VƏQF¹ *ə. وقف* 1) savab bir iş kimi məscid üçün ayrılmış mülk, mal; 2) mülk və ya malı həmin məqsəd üçün ayırma.

VƏQF² *ə. وقف* 1) durma, dayanma, pauza; 2) ara, fasilə.

VƏQFƏ *ə. وقفه* duracaq, dayanacaq.

VƏQFİ *ə. وقفی* vəqf edilmiş, vəqfə aid olan.

VƏQFİYYAT *ə. وقفیات* «*vəqf*» *c.* vəqf olunmuş, ümum üçün ayrılmış şeylər.

VƏQFİYYƏ *ə. وقفیه* b a x **vəqfnamə**.

VƏQFNAMƏ *ə. وقف وə.f. نامه* vəqfin şərtləri yazılmış sənəd.

VƏQİƏT *ə. وقیعت* 1) böhtan; 2) töhmət; 3) qeybət, dedi-qodu.

VƏQT *ə. وقت* vaxt. **Vəqti-zəval** وقت زوال axşam çağı.

VƏQTA *ə. وقتا* o vaxt, o zaman.

VƏQTƏN *ə. وقتاً* vaxt baxımından, zamanca.

VƏQUD *ə. وقود* yanacaq (*odun, kömür, neft və s.*).

VƏQUR *ə. وقور* vüqarlı; ağır; hörmətli, möhtərəm.

VƏQURANƏ *ə. وقور وə.f. انه* vüqarla, vüqarlı tərzdə.

VƏQVAQ *ə. وقواق* ərəb səyyahlarının təsvir etdikləri ekvatora bitən mövhumi bir ağac.

VƏLA ¹ *ə. ولاع* 1) dəlicəsinə vurulma, bərk aşiq olma; 2) dostlaşma; 3) hüsn-rəğbət, simpatiya.

VƏLA ² *ə. ولاء* ağanın azad etdiyi kölə və ya cariyə ilə münasibəti və onların üzərində olan hüququ.

VƏLAĞ *ə. ولاغ* yalama, içmə (*it, pişik və s. haqqında*).

VƏLAKİN *ə. ولاكن* b a x **vəleyk(ən)**.

VƏLAYƏT *ə. ولايت* 1) sahiblik; 2) hamilik, himayədarlıq; 3) müavinlik; 4) qəyyumluq; 5) ağalıq.

VƏLAZZALLİN *ə. ولا الضالين* *ayənin kontekstindən kənardakı mənələrdə* 1) m. uzunçuluq; 2) yol azmışlar; azğınlar; 3) itmişlər, itənlər.

VƏLEYK(ƏN) *ə. وليك || وليكن* amma, lakin, ancaq.

VƏLƏD *ə. ولد* uşaq, övlad. **Vələdi-zina** ولد زنا b a x **vələdüzzina**'.

VƏLƏDÜZZİNA *ə. ولد الزنا* rəsmi nikahda olmayan ata-anadan doğulmuş uşaq; bic.

VƏLƏH *ə. وله* 1) çaşqınlıq, heyrət; 2) kədər, qəm; 3) pərtlik.

VƏLƏH(ƏF)ZA *ə. وله وə.f. افرزا || زاف* 1) heyrtləndirən, təəcübləndirən; 2) kədər gətirən; kədərləndirən.

VƏLƏH(Ü) *ə. وله* onun; onun üçün.

VƏLFƏCR *ə. والفجر* *Qur'anda bir surənin adından* and olsun dan yeri sökülən vaxta!

VƏLHAN *ə. ولهان* heyrətə düşən, heyran qalan.

VƏLHASİL *ə. وحاصل* sözün qızası, xülasə.

VƏLİ¹ *f. ولي* lakin, ancaq, amma.

VƏLİ² *ə. ولي* 1) dost; 2) sahib, malik, yiyə; 3) hami, himayədar, himayəçi; 4) b a x **vəsi¹** (*2-ci mənada*); 5) qəyyum; 6) ağa.

VƏLİ³ *ə. ولي* bir-birinin ardınca sıra ilə gəlmə.

VƏLİD *ə. وليد* oğlan uşağı.

VƏLİƏHD *ə. ولي عهد* 1) əsrin, dövrün, zamanənin böyük adamı, məşhur şəxsi; 2) imami-zaman, sahibəzzaman; 3) hökmdardan sonra taxta oturan şəxs; 4) varis.

VƏL'İKRAM *ə. والاکرام* ehtiramla, hörmətlə.

VƏLİMƏ *ə. وليمة* 1) qonaqlıq, ziyafət; 2) evlənmə, nikah.

VƏLİMƏTÜL'ÜRS *ə. وليمة العرس* toy məclisi.

VƏLİNE'MƏT *ə. ولي نعمت* b a x **vəliyyünniəm**.

VƏLİYYÜL'ƏMR *ə. ولي الامر* müstəqil hökmdar.

VƏLİY(Y)ÜLLAH *ə. ولي الله* «*Allahın dostu*» İmam Əliyə verilən adlardan biri.

VƏLİYYÜNNİƏM *ə. ولي النعم* «*nemətlər sahibi*» birisinin saxlayıb böyüməsində hər cəhətdən kömək edən, onu saxlayan, boynunda haqqı olan.

VƏLLEYL(İ)¹ *ə. والليل* *Qur'anda bir surənin adından* and olsun gecəyə!

VƏLLEYLİ² *ə. والليلي* şairlər tərəfindən gözəlin qara saçlarına işarə kimi işlədilmiş təşbeh.

VƏLÖV *ə. ولو* 1) və əgər; 2) hətta belə, hətta belə də.

VƏLVƏLƏ *ə. ولولة* gurultu, partıltı.

VƏNNƏCM *ə. والنجم* *Qur'anda bir surənin adından* 1) and olsun ulduza! 2) *m.* parlaq, qəşəng alın.

VƏR¹ *f. ور* «və əgər» birləşməsinin əsasən şairdə işlədilən qısal-dılmış forması.

VƏR² *f. ور* tərəf, cəhət.

VƏR' *ə.* ورع mömin, dindar olma.

VƏRA *ə.* وری aləm, kainat; xalq.

VƏRAƏ *ə.* وراء arxa, geri. **Vərayi-imkan** وراى امکان imkan xaricində, mümkün olmayan.

VƏRAƏDDÜNYA *ə.* وراء الدنيا dünya xaricində.

VƏRAƏLKAINAT *ə.* وراء الكائنات kainat xaricində.

VƏRASƏT *ə.* وراثت varis olma, varislik.

VƏRD *ə.* ورد qızılgül. **Vərdi-cinan** ورد جنان cənnətgülü; **vərdi-həmra'** ورد حمراء qırmızı qızılgül; **vərdi-sirab** ورد سیراب sudan doymuş gül.

VƏRDİ *ə.* وردى gülə aid olan, güldən olan.

VƏR'(Ə) *ə.* ورعه || ورع Allahdan qorxub haram şeylərdən çəkinmə.

VƏRƏK *ə.* ورق qılça sümüyü.

VƏRƏQ *ə.* ورق 1) kağız vərəqi; 2) yarpaq.

VƏRƏQƏ *ə.* ورقه üzərində aktual mətn yazılmış bir vərəq təbliğat vasitəsi; intibahnamə.

VƏRƏQİ *ə.* ورقى 1) vərəqə aid olan; 2) yarpağa oxşar.

VƏRƏQPARƏ *ə.* ورق və f. پاره kağız parçası.

VƏRƏQRİZ *ə.* ورق və f. ريز yarpaq tökən.

VƏRƏM *ə.* ورم 1) təbabətdə: xəstəlik adı; 2) şiş, şişmə; 3) *m.* böyük kədər.

VƏRƏNDAR *f.* ورننداز götür-qoy, ölçüb-biçmə.

VƏRƏSAT *ə.* ورثات varislik.

VƏRƏSƏ *ə.* ورثه «varis» *c. t.* varis.

VƏRİD *ə.* وريد vena (*damar*).

VƏRİDİ *ə.* وريدى venaya aid olan, venada olan.

VƏRNƏ *f.* ورنه «və əgər nə» birləşməsinin ixtisarı; və əgər, əgər ki.

VƏRŞİKƏST *f.* ورشکست iflas; müflislik.

VƏRTƏ *ə.* ورطه 1) uçurum, uçqun; 2) burulğan; 3) fahişəxana; 4) *m.* təhlükəli, qorxulu yer.

VƏRZİŞ *f.* ورزش 1) işləmə, çalışma; 2) idman.

VƏSAİL *a.* وسائل «*vəsilə*» *c.* vəsilələr. **Vəsaili-intac** وسائل انتاج istehsal vasitələri.

VƏSAİT *a.* وسائط «*vasitə*» *c.* vasitələr.

VƏSAMƏ *a.* وسامه gözəllik, göyçəklik, qəşənglik.

VƏSATƏT *a.* وساطت 1) araçılıq, vasitəçilik; 2) havadar çıxma; havadarlıq.

VƏSAVİS *a.* وساوس «*vəsvəsə*» *c.* vəsvəsələr, şübhələr.

VƏSAYA *a.* وصايا «*vəsiyyət*» *c.* vəsiyyələr.

VƏSAYƏT *a.* وصايت 1) b a x **vəsiyyət**; 2) ölənin vəsiyyə-tini yerinə yetirmə.

VƏSƏX *a.* وسخ çirk, kir, murdarlıq.

VƏSƏN *a.* وثن büt, sənəm.

VƏSƏNİ *a.* وثنى bütə sitayiş edən adam, bütperəst.

VƏSƏT *a.* وسط 1) orta, aralıq; 2) mərkəz, göbək.

VƏSƏTİ *a.* وسطى ortada olan, ortadakı.

VƏSF *a.* وصف 1) bir şəxsin və ya bir şeyin keyfiyyəti; sifəti; 2) tərif etmə, təsvir etmə. **Vəsfî-hal** وصف حال bir şeyin və ya şəxsin hal və xüsusiyyətlərini təsvir etmə.

VƏSFİ *a.* وصفى bir hal və ya keyfiyyətə aid olan.

VƏSFGU *a.* وصف və *f.* گو vəsf edən, tərif deyən, tərifləyən.

VƏSİ *a.* وصى 1) ölənin vəsiyyətini yerinə yetirməyə məmur olan şəxs; 2) başqasını əvəz edən adam, başqası əvəzinə iş görmək ixtiyarı olan adam; 3) canişin.

VƏSİ' *a.* وسيع geniş, vüsətli.

VƏSİQƏ *a.* وثيقة şəxsiyyəti təsdiq edən sənəd.

VƏSİLƏ *a.* وسيلة 1) vasitə; 2) səbəb, bəhanə; 3) fürsət; 4) aralıq mərtəbə, halqa.

VƏSİLƏCU *a.* وسيله və *f.* جو səbəb axtaran; bəhanə gətirən.

VƏSİM *a.* وسيم 1) damğa vurulmuş; 2) damğalanmış, nişanələnməmiş; 3) *m.* gözəl, qəşəng, göyçək.

VƏSİYYƏT *ə. وصیت* 1) ölümündən sonra birisinin yerinə yetiril-məli əmri; tapşırığı; 2) nəsihət, tövsiyə, tapşırıq.

VƏSİYYƏTNAMƏ *ə. وصیت نامه* və *f. نامه* vəsiyyə yazılmış sənəd, yazılı vəsiyyət.

VƏSL *ə. وصل* 1) birləşmə, bitişiklik; 2) sevgiliyə qovuşma; vüsəl.

VƏSM *ə. وسم* 1) b a x **vəsmə** (*1-ci mənada*); 2) nişan, əlamət; 3) heyvanı dağlama.

VƏSMƏ *ə. وسمه* 1) damğa, dağ; 2) möhür; 3) qaşa çəkilən qara rəng, boya; basma.

VƏSSAF *ə. و صاف* 1) həmişə vəsf edən, həmişə tərifləyən; 2) vəsfییə yazan, məddah.

VƏSSAFFAT *ə. والصفات* *Qur'anda bir surənin adından* and olsun cərgə ilə düzülənlərə!

VƏSSƏLAM *ə. والسلام* kifayətdir; bəsdır; qurtardı, bu qədər.

VƏSVAS *ə. وسواس* 1) aludə edən; aldadan; 2) yoldan çıxaran; 3) özünə ram edən, özünə tabe edən; 4) *m.* şeytan, iblis.

VƏSVƏSƏ *ə. وسوسة* şübhə, tərəddüd.

VƏŞM *ə. وشم* bədənə şəkil döydürmə.

VƏŞŞƏMS *ə. والشمس* *Qur'anda bir surənin adından* and olsun Günəşə!

VƏTE' *ə. وطئ* 1) tapdama, basma; 2) ata minmə; 3) cinsi əlaqədə olma.

VƏTƏD *ə. وتد* 1) qazılmış yer; 2) qazma, qazıq.

VƏTƏN *ə. وطن* birisinin doğulduğu yer, ana yurdu.

VƏTƏNCÜDA *ə. وطن جدا* və *f. جدا* vətəndən ayrı düşmüş, qürbətdə yaşayan.

VƏTƏNDUST *ə. وطن دوست* və *f. دوست* b a x **vətənpərəst**.

VƏTƏNİ *ə. وطنی* vətənə aid olan, vətəndən olan.

VƏTƏNPƏRƏST *ə. وطن پرست* və *f. پرست* b a x **vətənpərvər**.

VƏTƏNPİRA(Y) *ə. وطن پیرا* və *f. پیرای* || **vətəni** bəzəyən, vətəni zینətləndirən.

VƏTƏNPƏRVƏR *ə. وطن və f. پرور* vətəninini sevən.

VƏTƏNPƏRVƏRANƏ *ə. وطن və f. پرورانه* vətənpərvərcəsinə, vətənpərvər kimi.

VƏTƏR *ə. وتر* 1) yay kirişi; 2) saz teli; 3) qövsün iki ucunu birləşdirən düz xətt.

VƏTİRƏ *ə. وتيره* 1) dar yol; 2) üslub, qayda, yol; 3) burundeşiklərini bir-birindən ayıran pərdə.

VƏTTUR *ə. والطور* *Qur'anda bir surənin adından* and olsun Tur dağına!

VƏTVAT *ə. وطواط* yarasa, gecəquşu.

VƏZ' *ə. وضع* 1) vəziyyət; 2) qoyma; 3) aid etmə; 4) icad, təsis; 5) verilmə, vergi; 6) biçim, tərz. **Vəz'i-həml** *وضع حمل «yükünü qoyma»* doğma, doğuş, hamiləlikdən qurtarma.

VƏ'Z *ə. وعظ* 1) nəsihət, öyüd; 2) moizə.

VƏZAIF *ə. وظائف* «*vəzifə*» c. vəzifələr.

VƏZAIFŞÜNAS *ə. شناس وظائف* öz vəzifələrini bilən adam.

VƏZAN *f. وزان* əsən (*külək haqqında*).

VƏZARƏT *ə. وزارت* 1) nazir vəzifəsi; nazirlik; 2) b a x **vəzarətxanə**.

VƏZARƏTXANƏ *ə. وزارتخانه* nazirlik.

VƏZ'ƏN *ə. وضعاً* 1) qoyularaq; 2) aid edilərək; 3) icad edilərək; 4) vəziyyətdə, halda.

VƏZİ' *ə. وضع* alçaq, bayağı.

VƏZ'İ *ə. وضعی* 1) müəyyən tərzdə olan; biçimli; 2) müəyyən hala görə; vəziyyətcə.

VƏZİFƏ *ə. وظيفة* 1) qulluq, xidmət, iş; 2) maaş, aylıq, donluq.

VƏZİFƏDAR *ə. وظيفه* *və f. دار* 1) vəzifəsi olan, etməyə borclu olan; 2) vəzifə sahibi; 3) vəzifəli.

VƏZİFƏXAR *ə. وظيفه* *və f. خوار* 1) maaş alan, məvacib alan; 2) təqaüdcü.

VƏZİFƏRƏPƏST *ə. وظيفه və f. پرست* vəzifə dalınca qaçan, vəzifəni hər şeydən üstün tutan.

VƏZİFƏŞÜNAS *ə. وظيفه شناس və f. شناس* öz vəzifəsini sevən, vəzifəsini yaxşı yerinə yetirən.

VƏZİR *ə. وزير əsli f. 1)* dövlət işlərini idarə edən yüksək vəzifəli adam; nazir; *2)* şahmatda: şahın yanındakı baş fiqurlardan biri. **Vəziri-ə'zəm** *وزير اعظم* baş vəzir; baş nazir.

VƏZİYYƏT *ə. وضيت 1)* hal, keyfiyyət; *2)* nizam, qayda.

VƏZN *ə. وزن 1)* çəki; *2)* ağırlıq. **Vəzni-şə'r** *وزن شعر* şeir vəzni, şeirdə ölçü, ahəng.

VƏZNƏ *ə. وزنه 1)* tərəzi; tərəzi daşı; *2)* barıt qabı.

VƏZNƏDAR *ə. وزنه دار və f. دار 1)* b a x **vəzzan**; *2)* pul kassasında xidmət edən adam.

VƏZ'ÜLLAH *ə. وضع الله 1)* Allah vergisi; *2)* tanrıya aid etmə.

VƏZZAN *ə. وزان* tərəziçi, qapançı.

VƏZZARİYAT *ə. والذاريات Qur'anda bir surənin adından 1)* and olsun sovurub dağıdan küləklər! *2)* m. uzunçuluq etmə, yersiz və lağlağı danışma.

VƏZZUHA *ə. والضحى Qur'anda bir surənin adından* and olsun səhər işığına!

VİA' *ə. وعاء 1)* qab; zərf; *2)* bədəndə maye və xəlitənin toplandığı kisəcik; *3)* damar.

VİCAH *ə. وجه* üz-üzə gəlmə, üzləşmə.

VİCAHƏN *ə. وجاهاً* üz-üzə gələrək, üzləşərək.

VİCAHİ *ə. وجاهى 1)* üzləşdirmə, üzləşmə; *2)* bir-birinə uymayan, bir-birinə zidd olan.

VİCD *ə. وجد* sərvət, var-dövlət.

VİCDAN *ə. وجدان 1)* qəlbən hiss etmə, dərünü duyğu; *2)* insaf, ədalət duyğusu; *3)* mənəvi, mənsubiyyət hissi; *4)* sufilərə görə: daxili coşqunluq; *5)* qızgın şövq.

VİCDANƏN *ə. وجداناً* vicdana görə, vicdanla.

VİCDANİ *ə. وجدانى* vıcdana mənsub.

VİCDANPƏSƏND *ə. وجدان* və *f. پسند* vıcdanlı, insafılı.

VİDA' *ə. وداع* 1) ayrılarkən sağollaşma; 2) ayrılma, ayrılıq.

VİDAD *ə. وداد* 1) sevgi, məhəbbət; 2) hüsn-rəğbət, simpatiya.

VİDADİ *ə. ودادى* sevgiyə aid olan, sevgiyə mənsub.

VİDANAMƏ *ə. وداع* və *f. نامه* 1) vidalaşıb gedən adamdan qalan məktub; 2) başqa yerə təyin olunan səfirin əvvəlki yerin hökumətinə təqdim etdiyi sənəd.

VİDD *ə. ود* sevmə, sevgi, məhəbbət; dostluq, yoldaşlıq.

VİFAQ *ə. وفاق* 1) uyğunluq; 2) həmfikirlik, həmrəylik.

VİFD *ə. وفد* nümayəndə heyəti; nümayəndə, deputat.

VİFQ *ə. وفق* 1) uyğun gəlmə, uyğunluq; 2) uzlaşma.

VİLA' *ə. ولاء* dostluq, yoldaşlıq.

VİLADƏ(T) *ə. ولادته || ولادت* doğma, doğuş; doğum.

VİLAYƏT *ə. ولايت* 1) ölkənin inzibati ərazi bölgülərindən biri; 2) şahlıq, padşahlıq, hökmdarlıq; 3) şiələrə görə: Məhəmməd peyğəmbərin hakimiyyəti; 4) *m.* vətən; 5) *m.* müqəddəs adam.

VİLAYƏTİ *ə. ولايتى* 1) vilayətə aid olan; 2) bəzi müğamların əsas şöbələrindən biri.

VİLAYƏTPƏRVƏR *ə. ولايت پرور* və *f. پرور* öz ölkəsini, öz vilayətini sevən, onun yaxşılaşması üçün çalışan.

VİRAN *f. ويران* b a x **viranə (2-ci – 4-cü mənələrdə).**

VİRANƏ *f. ويرانه* 1) xaraba qalmış; sökülmüş və ya uçmuş bina-nın qalıqları; 2) yıxıq, xarab, dağınıq; 3) var-yoxu əlindən çıxmış; müflisləşmiş; 4) *m.* qəmgin, tutqun.

VİRANƏZAR *f. ويرانه زار* xarabalıq.

VİRANXANƏ *f. ويران خانه* xaraba, viranə yer.

VİRD *ə. ورد* 1) təkrar-təkrar deyilən, təkrarən zikr edilən; 2) dua.

Virdi-Qur'an *ورد قرآن* Qur'anı təkrar-təkrar oxuma; **virdi-zəban** *ورد زبان* dilin(in) əzbəri.

VİSAQ *ə. وثاق* 1) əlaqə, bağ, rabitə; 2) müqavilə, bağlaşma; 3) ittifaq.

VİSAL *ə.* وصال *b a x* **vüsal**.

VİŞNAB *f.* وشناب *albalı şirəsi*.

VİTR *ə.* وتر *tək olan şey; fərd*.

VİZR *ə.* وزر *b a x* **vizrü vəbal**.

VİZRÜ VƏBAL *ə.* وزر و وبال 1) yük, ağırlıq; 2) günah, təqsir.

VONGAH *f.* وانگاه «və an gah» birləşməsinin qısaldılmış forması; o vaxt, o zaman.

VÜCUB *ə.* وجوب *labüdlük, vaciblik, lazımlılıq*.

VÜCUBƏN *ə.* وجوباً *labüd surətdə, lazımınca, vacib olaraq*.

VÜCUBİ *ə.* وجوبی *lazımi, zəruri*.

VÜCUD *ə.* وجود 1) var olma, mövcud olma; mövcudluq; 2) bədən, cəsəd, cisim; 3) şəxs, zat, nəfər; 4) yaradılmış, məxluq. **Vücudi-küll** وجود کل *tam varlıq; vücudi-mütləq* مطلق mütləq varlıq.

VÜCUDEYN *ə.* وجودين *iki nəfər, iki şəxs*.

VÜCUDNAMƏ *ə.* وجود *və f.* نامه *insanın doğulandan ölənə qədər həyatını təsvir edən aşiq şeiri forması*.

VÜCUDPƏZİR *ə.* وجود *və f.* پذیر *var olan, mövcud olan*.

VÜCUDPƏZİRİ *ə.* وجود *və f.* پذیری *var olma, mövcud olma*.

VÜCUH *ə.* وجوه 1) məbləğ, miqdar; 2) dövr, mərhələ, faza; 3) üsul, vasitə; 4) əsilzadə, kübar; 5) üz, çöhrə; 6) səth, üz, üzəri.

VÜCUHÜLBİLAD *ə.* وجوه البلاد *kübar adam(lar), əsilzadə(lər)*.

VÜCUHÜLQƏMƏR *ə.* وجوه القمر *astronomiyada: Ayın fazası*.

VÜDUD *ə.* ودود *dost, yoldaş*.

VÜFUD¹ *ə.* وفود «vəfd» *c. t.* nümayəndə heyəti, deputat heyəti.

VÜFUD² *ə.* وفود *gəlmə, çatma*.

VÜFUR *ə.* وفور *bolluq, firavanlıq*.

VÜHUŞ *ə.* وحوش «vəhş» *c.* vəhşilər.

VÜKƏLA' *ə.* وكلاء «vəkil» *c.* 1) vəkillər; 2) nümayəndələr.

VÜQAR *ə.* وقار *ağırlıq, ciddiyyət, təmkin; öz ləyaqətini gözləmə*.

VÜQU' *ə.* وقوع 1) hadisə, vəqiə; 2) əmələ gəlmə, baş vermə; 3) düşmə. **Vüqui-hal** حال وقوع *hadisənin, işin gedişi*.

VÜQUAT *ə. وقوعات «vüqu'» c. hadisələr, vəqiələr. Vüquati-yövmiyyə وقوعات يوميه gündəlik hadisələr.*

VÜQUD *ə. وقود yanma, alışma.*

VÜQUF *ə. وقوف 1) xəbərdar olma; bilmə; 2) durma, dayanma.*

VÜLAT *ə. ولات «vali» c. valilər.*

VÜLU' *ə. ولوع 1) sevgi, eşq; 2) vurulma, bənd olma, aşiq olma.*

VÜLUC *ə. ولوج girmə, soxulma, daxil olma.*

VÜREYQƏ *ə. وريقة 1) kiçik yarpaq, yarpaqcıq; 2) qəzətcik (istehza ilə).*

VÜRUD *ə. ورود 1) gəlmə, yetişmə, çatma; 2) daxil olma; girmə.*

VÜS' *ə. وسع güc, qüdrət, qabiliyyət, imkan, bacarıq.*

VÜSAL *ə. وصال sevgiliyə qovuşma, sevgilisi ilə birləşmə.*

VÜS'ƏT *ə. وسعت 1) genişlik; 2) bolluq, rifah; 3) yayılma.*

VÜSQA *ə. وثقى ən sağlam, ən mətin.*

VÜSLƏT *ə. وصلت 1) aşiqin öz sevgilisinə qovuşması; vüsal; 2) cinsi əlaqə.*

VÜSTA *ə. وسطى ən ortada olan; ən orta.*

VÜSUQ *ə. وثوق möhkəm inam, ürəkdən inanma.*

VÜSUL *ə. وصول 1) gəlib çatma, gedib çatma; vasil olma; 2) sevgilisinə qovuşma, sevgilisi ilə birləşmə; 2) nail olma.*

VÜZƏRA' *ə. وزراء «vəzir» c. vəzirlər, nazirlər.*

VÜZU' *ə. وضوء 1) dəstəmaz alma; dəstəmaz, abdest, təharət; 2) təmiz olma.*

VÜZUH *ə. وضوح 1) aydınlıq, aşkarlıq; 2) şübhəsizlik; bəlli olma.*

Y

Y ə. ی ərəb əlifbasının 28-ci, fars əlifbasının 32-ci, əski Azərbaycan əlifbasının 33-cü hərfi; əbcəd hesabında 10 rəqəmini ifadə edir.

YA¹ ə. یا ərəb əlifbasında ی hərfinin adı.

YA² ə. یا ey! ay!

YAB f. ياب tapan, olan.

YABİS ə. يابس quru, qurumuş.

YABİSƏ ə. يابسه 1) quru, torpaq; 2) materik, qitə.

YAD f. ياد b a x **yaddaşt** (1-ci mənada).

YADDAŞT f. يادداشت 1) xatirə, hafizə; 2) xatirat, memorandum; 3) nota; 4) konspekt, icmal, yazı.

YADİGAR f. يادگار 1) xatirə; keçmişi və ya bir şəxsi yada salan şey; 2) yadda saxlamaq üçün verilən hədiyyə; 3) heykəl, büst, abidə.

YAFƏS ə. يافت Nuhun üç oğlundan birinin adı.

YAFƏSİ ə. يافتي Yafəsə aid olan, Yafəsdən olan.

YAHU ə. ياهو 1) ay Allah! aman Allah! 2) ey, bura bax, səninləyəm!

YAXUD f. ياخود ya, ya da.

YAI ə. يائي ərəb dilində ی hərfinə aid olan, ی hərfi olan.

YAQUT ə. ياقوت 1) qırmızı rəngli qiymətli daş; 2) m. qırmızı (rəng).

YAQUTRƏNG ə. ياقوت və f. رنگ yaqut rəngində olan, yaqut rəngli; qırmızı.

YAR f. يار 1) dost, yoldaş; 2) sevgili, məşuq, məşuqə; 3) tanış, aşna; 4) yardımçı, köməkçi. **Yari-vəfadar** يار وفادار vəfalı yar; **yari-qar** يار غار «mağara yoldaşı» Məhəmməd peyğəmbər Məkkədən Mədinəyə gedərkən yolda onunla birlikdə məkkəlilərdən mağarada gizlənən Əbu Bəkrə verilən ad.

YARA f. يارا 1) qüvvət, qüdrət, güc; 2) cürət, cəsarət.

YARAI f. يارائي 1) qüvvətli; qüdrətli; güclü; 2) cürətli, cəsarətli.

YARI f. ياري 1) dostluq, yoldaşlıq; 2) yardım, kömək.

YARİGƏR *f.* یاریگر köməkçi.

YAS *a.* یاس b a x yə's.

YASƏMƏN *f.* یاسمن yazın əvvəlində ağ, qırmızı və bənövşəyi rəngdə ətirli salxımvari çiçək açan ağac; həmin ağacın çiçəyi.

YASİN *a.* یاسین Qur'anda bir surənin adı.

YAVƏ *f.* یاوə boş danışiq, hədərən-pədən, naqqallıq.

YAVƏDƏRAİ *f.* یاوə درائی boşboğazlıq, naqqallıq.

YAVƏGU *f.* یاوə گو hərzə danışan; çərənçi, boşboğaz, naqqal.

YAVƏGUİ *f.* یاوə گوئی çərənçilik, boşboğazlıq, naqqallıq.

YAVƏR *f.* یاور 1) yardımçı, köməkçi; 2) adyudant; 3) keçmiş İran ordusunda və polisində; mayor.

YAVƏSƏRA *f.* یاوə سرا naqqal, boşboğaz, gopçu.

YAVƏSƏRAİ *f.* یوə سرائی naqqallıq, boşboğazlıq, gopçuluq.

YAVÜ SİN *a.* یا و سین «Yasin» surəsinin adının variantı.

YE *f.* یه fars və əski Azərbaycan əlifbalarında ع hərfinin adı.

YEGAN *f.* یگان b a x yegə.

YEGAN-YEGAN *f.* یگان یگان birər-birər, ayrı-ayrı.

YEGANƏ *f.* یگانه 1) birinci, birinci olaraq; 2) yalnız, tək; 3) *m.* nadir, çətin ələ düşən.

YEGƏ *f.* یگه b a x yek.

YEK *f.* يك bir, tək, vahid.

YEKAYEK *f.* یکایک bir-bir, tək-tək, bircə-bircə.

YEKBAR *f.* یکبار 1) bir dəfə; 2) birdən, bir dəfədən.

YEBƏDƏN *f.* يك بدن «bir bədən kimi birləşmiş» *m.* müttəfiq, ittifaq bağlamış.

YEKCA *f.* يك جا bir yerdə; birlikdə, birgə, toplu halında.

YEKAN *f.* يك جان can bir qəlbdə.

YEKƏHƏT *f.* يك və ا. جهت 1) birtərəfli; 2) bir üzlü, bir sifətli; 3) ardıcıl; 4) əlbir.

YEKÇƏŞM *f.* يك چشم 1) bir gözlü; 2) əyri, çəp (*göz haqqında*).

YEKDANƏ *f.* یک دانه 1) tayı-bərabəri olmayan; misilsiz, tək; 2) çox az; nadir.

YEKDƏST *f.* یک دست 1) bir əlli (*adam haqqında*); 2) *m.* birgə çalışanlardan hər biri.

YEKDİGƏR *f.* یک دیگر bir-birini, bir-birinə.

YEKDİL *f.* یک دل ürəyi bir; həmrəy, dilbir, əlbir.

YEKNƏSƏQ *f.* یک və ə. نسق bir üsulla, bir cür, bir qayda ilə (*iş, hərəkət və s. haqqında*); zəngin olmayan, hamısı eyni cür olan.

YEKPARƏ *f.* یک پاره 1) bütöv, parçalanmamış; 2) bir qədər, azacıq, az miqdarda.

YEKRƏG *f.* یک رگ «bir damarlı» *m.* bir cür, qarışığı olmayan.

YEKRƏNG *f.* یکرنگ 1) bir rəngli, eyni rəngli, bir qayda üzrə olan; 2) *m.* razı.

YEKRUZƏ *f.* یک روزه 1) birgünlük; 2) ötəri, keçici; 3) *m.* müvəqqəti.

YEKSALƏ *f.* یک ساله 1) birillik; 2) bityaşlı, bityaşar.

YEKSAN *f.* یکسان 1) düz, hamar; 2) müsəvi, bərabər; 3) eyni cür, bir cür.

YEKSƏR(Ə) *f.* یک سره || یک سر 1) başdan-başa, bütün, tamam; 2) birdən, bir dəfədə.

YEKSƏVAR *f.* یک سوار tək süvari, tək at çapan.

YEKŞƏNBƏ *f.* یک شنبه bazar (*həftənin günü*).

YEKTA *f.* یکتا 1) tək, yalnız; 2) nadir, tayı-bərabəri olmayan, misilsiz.

YEKUN *a.* یکن b a x **yəkun.**

YEKZƏBAN *f.* یک زبان dilibir, sözübir.

YELDA *f.* یلدا qışın ən uzun gecəsi (*dekabrın 21-dən 22-nə keçən gecə*).

YETİM *a.* یتیم valideynlərindən hər ikisi və ya biri olmuş uşaq.

YETİMDAR *a.* یتیم və *f.* دار yetim saxlayan, yetimi olan.

YETİMƏ *a.* یتیمه az tapılan dürr, nadir inci.

YETİMİYYƏT *ə.* يتيميت 1) yetimlik; 2) təklik, nadirlik.

YEZDAN *f.* يزدان *b a x* **yəzdan**.

YEZDANBƏXS *f.* يزدان بخش Allah bəxşişi, tanrı vergisi.

YEZDANI *f.* يزدانی Allaha mənsub; ilahi.

YEZDANPƏRƏST *f.* يزدان پرست Allaha sitayiş edən.

YƏBAN *f.* يبان çöl.

YƏBANI *f.* يبانی 1) çöldə olan, çölə aid olan; yabanı; 2) vəhşi, əhliləşdirilməmiş.

YƏ'CUC *ə.* يأجوج *b a x* **Yə'cuc–Mə'cuc**.

YƏ'CUC–MƏ'CUC *ə.* يأجوج مأجوج *əslī ibr.* 1) qısaboylu çox çirkin əfsanəvi bir tayfa; 2) *m.* qorxunc, dəhşətli (*adam haqqında*).

YƏD *ə.* يد 1) əl; 2) kömək; 3) vasitə; 4) *m.* zor, güc, qüvvət. **Yədi-beyza'** يد بيضا *ə.* 1) ağ əl (*Musanın möcüzə göstərdiyi ağ əli*); 2) *m.* bacarıqlı əl; 3) *m.* qərribə iş, görünməmiş hadisə; **yədi-təzvic** يد تزويج «*izdivac əli*» *m.* nikah razılığı.

YƏHTƏMİL *ə.* يحتمل görək ki, ehtimal ki, ola bilsin ki.

YƏHUD(İ) *ə.* يهود || يهودی sami xalqlarından biri; cuhud.

YƏHVA *ə.* يهوا *əslī ibr.* qədim yəhudilərdə allah adı.

YƏX *f.* يخ buz.

YƏXÇAL *f.* يخ چال buz anbarı; buzxana.

YƏXƏSƏR *f.* يخسر buz parçası, bir parça buz.

YƏKUN *ə.* يكون «*olur*» son, nəticə; hesablamanın nəticəsi.

YƏQİN *ə.* يقين əlbəttə, sözsüz, şübhəsiz.

YƏQİNƏN *ə.* يقيناً 1) yəqin; 2) şübhəsiz, əlbəttə, şəksiz.

YƏQİNİ *ə.* يقيني yəqin olma, şübhəsizlik, tərəddüd yeri olmama.

YƏ'QUBİ *ə.* يعقوبی 1) xristian məzhəblərindən biri; 2) həmin məzhəbə mənsub olan adam.

YƏQZAN *ə.* يقظان oyanmış, oyaq.

YƏQZANI *ə.* يقظانی oyaq olma, ayıqlıq.

YƏL *f.* يل qəhrəman, igid, bahadır.

YƏMƏNİ *ə. يَمَنِي* 1) Yəməndən olan, Yəmənə aid olan; yəmənli olan; 2) Yəməndə toxunan qələmkar parça.

YƏMİN *ə. يَمِين* 1) sağ əl; sağ tərəf, sağ; 2) and.

YƏMM *ə. يَم* dəniz.

YƏNA' *ə. يَنَاء* yetişkənlik, yetkinlik.

YƏNABİ' *ə. يَنَابِيع* «*yənbu'*» *c.* mənbələr, qaynaqlar; çeşmələr, bulaqlar.

YƏNBU' *ə. يَنْبُوع* mənbə, qaynaq; çeşmə, bulaq.

YƏ'Nİ *ə. يَعْنَى* nəzərdə tutulur; o deməkdir ki; başqa sözlə.

YƏRAƏ *ə. يَرَاعَهُ* qamış qələm.

YƏRBU' *ə. يَرْبُوع* çöl siçanı.

YƏR(Ə)QAN *ə. يَرْقَان* 1) sarılıq (*xəstəlik*); 2) əkinləri saraldan bitki xəstəliyi.

YƏS *ə. يَس* «Yasin» surəsinin adının yazıda qısaldılmış forması (qiraət zamanı «Yasin» şəklində tam oxunur).

YƏ'S *ə. يَأْس* 1) ölən adam üçün ağlama; matəm; 2) ümitsizlik, məyusluq.

YƏ'SAMİZ *ə. يَأْسٌ* və *f. آمِيز* 1) yaşlı, matəmli; 2) ümitsizlik törədən.

YƏSAR *ə. يَسَار* 1) sol, sol tərəf, sol əl; 2) var, dövlət.

YƏSAVƏR *ə. يَأْسٌ* və *f. آور* 1) matəm törədən; 2) ümitsizlik gətirən, məyus edən.

YƏSİR *ə. يَسِير* 1) asan, qolay; 2) cüzi, az, azacıq.

YƏ'SUB *ə. يَعْسُوب* 1) erkək arı; 2) tayfa başçısı; başçı, rəis.

YƏŞƏM *ə. يَشْم* 1) yaşıl rəngli qiymətli daş; 2) yaşıl.

YƏZDAN *f. يَزْدَان* 1) zərdüştilikdə: xeyir allahı; 2) Allah, tanrı.

YƏZİDİ *ə. يَزِيدِي* islamiyyətdə əsasən kürdlər arasında yayılmış bir məzhəb və həmin məzhəbə mənsub adam.

YÖVM *ə. يَوْم* 1) bütöv gün; bütün gün; 2) gün (*vaxt ölçüsü*).

Yövmi-ali *يوم عالي* ildönümü, yubiley; **yövmi-şəfaət** *يوم شفاعت* qiyamət günü.

YÖVMƏDDİN *ا. يوم الدين* b a x **yövməlhesab.**

YÖVMƏLCÜM'Ə *ا. الجمعة* cümə günündə (*zaman zərfliyi kimi*).

YÖVMƏL'ƏHƏD *ا. يوم الاحد* bazar günündə (*zaman zərfliyi kimi*).

YÖVMƏL'ƏRBƏA' *ا. يوم الاربعاء* çərşənbə günündə (*zaman zərfliyi kimi*).

YÖVMƏLHESAB *ا. يوم الحساب* «*haqq-hesab günündə*» b a x **yövməlqiyam(ət).**

YÖVMƏLXƏMİS *ا. يوم الخميس* cümə axşamı günündə (*zaman zərfliyi kimi*).

YÖVMƏL'İSNEYN *ا. يوم الاثنين* bazar ertəsi günündə (*zaman zərfliyi kimi*).

YÖVMƏLQİYAM(ƏT) *ا. يوم القيامة* || *يوم القيام* b a x **yövmənnüşur.**

YÖVMƏNNÜŞUR *ا. يوم النشور* qiyamət günündə (*zaman zərfliyi kimi*).

YÖVMƏSSƏBT *ا. السبت* şənbə günündə (*zaman zərfliyi kimi*).

YÖMƏSSÜLASA' *ا. يوم الثلاثاء* çərşənbə axşamı günündə (*zaman zərfliyi kimi*).

YÖVMİ(YYƏ)¹ *ا. يوميه* || *يومى* gündəlik, hər gün baş verən.

YÖVMİYYƏ² *ا. يوميه* gündəlik haqq, günəmuзд haqq.

YÖVMÜDDİN *ا. يوم الدين* b a x **yövmülhesab.**

YÖVMÜLCÜM'Ə *ا. الجمعة* cümə.

YÖVMÜL'ƏHƏD *ا. يوم الاحد* bazar (*həftənin günü*).

YÖVMÜL'ƏRBƏA' *ا. يوم الاربعاء* çərşənbə.

YÖVMÜLHESAB *ا. يوم الحساب* «*haqq-hesab günü*» b a x **yövmülqiyam(ət).**

YÖVMÜLXƏMİS *ا. يوم الخميس* cümə axşamı.

YÖVMÜL'İSNEYN *ا. يوم الاثنين* bazar ertəsi.

YÖVMÜLQİYAM(ƏT) *ا. يوم القيامة* || *يوم القيام* b a x **yövmünnüşur.**

YÖVMÜNNÜŞUR *ا. يوم النشور* qiyamət günü.

YÖVMÜSSƏBT *ا. يوم السبت* şənbə.

YÖMÜSSÜLASA' *ا. يوم الثلاثاء* çərşənbə axşamı.

YUNİS *ا. يونس* naqqa balığı tərəfindən udularaq dənizləri gəzən peyğəmbərin adı (*müxtəlif birləşmələrin tərkibində ümumiləşmiş isim kimi işlədilir*).

YUSİF *ا. يوسف* fəvqəladə gözəlliyi ilə məşhur olub Misirdə qul kimi satılmış və sonradan peyğəmbər olmuş adamın adı (*ədəbiyyatda gözəllik rəmzi kimi işlədilir*). **Yusif-ruz** *يوسف روز* «günün Yusifi» m. günəş.

YUSİFASA *ا. يوسف və f. آسا* Yusif kimi gözəl.

YUZ *f. يوز* 1) pələngə oxşayan balaca heyvan; 2) ov iti; tula.

YUZPUŞ *f. يوزپوش* arxası pələng kimi zolaq-zolaq olan.

YÜMN *ا. يمن* 1) uğur, bəxt; 2) bərəkət.

YÜMNA *ا. يمنا* sağ əl.

YÜMUM *ا. يموم* «yəmm» c. dənizlər.

YÜSR *ا. يسر* rahat, dinc.

YÜSRÜ YƏSAR *ا. يسر و يسار* 1) rahatlıq; 2) sərvət, dövlət.

Z

Z¹ *ا. ذ* ərəb əlifbasının 9-cu, fars və əski Azərbaycan əlifbalarının 11-ci hərfi; əbcəd hesabında 700 rəqəmini ifadə edir.

Z² *ا. ز* ərəb əlifbasının 11-ci, fars və əski Azərbaycan əlifbalarının 13-cü hərfi; əbcəd hesabında 7 rəqəmini ifadə edir.

Z³ *ا. ض* ərəb əlifbasının 15-ci, fars və əski Azərbaycan əlifbalarının 18-ci hərfi; əbcəd hesabında 800 rəqəmini ifadə edir.

Z⁴ *ا. ظ* ərəb əlifbasının 17-ci, fars və əski Azərbaycan əlifbalarının 20-ci hərfi; əbcəd hesabında 900 rəqəmini ifadə edir.

ZA *ə.* ظا *ərəb, fars və əski Azərbaycan əlifbalarında ظ* hərfinin adı.

ZABİT *ə.* ضابط 1) ömr edən, hökm edən; nizamlayan; 2) zəbt edən, tutan, alan; 3) hər b və polis sistemində: komanda heyətindən olan şəxs.

ZABİTƏ *ə.* ضابطه 1) b a x **zəbtiyyə**; 2) qayda, ümumi qayda; 3) intizam.

ZABUL *f.* زابل müğamlardan birinin adı.

ZACİR *ə.* زاجر 1) bir işi görməyə qoymayan, inkar edən, rədd edən; 2) vicdan, insaf.

ZAD¹ *ə.* ضاد *ərəb, fars və əski Azərbaycan əlifbalarında ض* hərfinin adı.

ZAD² *ə.* زاد azuqə, yol üçün götürülən yemək və s.

ZAD³(Ə)¹ *f.* زاده || زاد 1) doğulmuş; oğul, övlad; 2) *m.* hasil olmuş, törənmiş. **Zadi (zadei)-bəşər** زاده بشر || bəşər övladı, insan oğlu.

ZADƏ² *ə.* زاد çox olsun! artsın! (*əsasən duaların axırında işlədilir*).

ZADƏGAN *f.* زادگان əsilzadə.

ZAĞ¹ *ə.* زاغ qarğa. **Zaği-siyah** سیاہ زاغ qara qarğa.

ZAĞ² *f.* زاغ zəy; zəy məhlulu.

ZAHİB *ə.* ذاهب b a x **zahi**q.

ZAHİD *ə.* زاهد 1) Allah adamı, mömin, ibadətlə məşğul olan, abid; 2) dünya malından imtina edib ömrünü yalnız Allaha ibadətlə keçirən adam; 3) pəhriz edən, pəhrizkar; 4) asket.

ZAHİDA *ə.* زاهدا ey zahid! ay zahid!

ZAHİDANƏ *ə.* زاهد və *f.* انه zahidcəsinə, asketcəsinə.

ZAHİF *ə.* زاحف sürünən (*heyvanlar haqqında*).

ZAHİFƏ *ə.* زاحفه sürünən heyvan.

ZAHİQ *ə.* زاهق 1) gedən; 2) yoxa çıxan, məhv olan.

ZAHİL *ə.* زاهل 1) unudan, yaddan çıxaran; 2) özünü itirən, çaşan.

ZAHİR *ə.* ظاهر 1) aşkar, açıq, aydın; 2) xarici görünüş, bayır tərəf.

ZAHİRƏN *ə.* ظاهراً 1) aşkar olaraq; 2) xarici görünüşçə.

ZAHİRİ *ə. ظاهری* 1) zahirdə olan; 2) bayırda görünən; 3) xarici görünüşcə.

ZAHİRPƏRƏST *ə. ظاهر* və *f. پرست* 1) ancaq zahiri görünüşə baxan; 2) xarici görünüşcə qiymət verən, xarici görkəmlə kifayətlənən.

ZAİD(Ə) *ə. زائد || زائده* b a x **zayid(ə)**.

ZAİQ *ə. ذائق* b a x **zayiq**.

ZAİQƏ *ə. ذائقة* b a x **zayiqə**.

ZAİL *ə. زائل* b a x **zayil**.

ZAİR *ə. زائر* b a x **zayir**.

ZAKİR *ə. ذاکر* 1) qeyd edən; deyən, xatırladan; 2) zikr edən, təsbeh çevirən və ya virdlə məşğul olan; 3) təkyədə zikr oxuyan.

ZAL¹ *f. زال* 1) yaşlı adam; ağsaqqal; 2) albinos (*piqment azlığı nəticəsində dəri və tükləri ağ olan adam və ya heyvan*).

ZAL² *ə. ذال* ərəb, fars və əski Azərbaycan əlifbalarında ذ hərfinin adı.

ZALİM *ə. ظالم* zülmkar, zalım.

ZALİMANƏ *ə. ظالم* və *f. انه* zalımcasına, insafsızcasına, aman-sızcasına.

ZALL *ə. ضال* yolunu azmış, yolundan çıxmış.

ZALU *f. زالو* zəli.

ZAMİN *ə. ضامن* zəmanət verən.

ZAMİNKAR *ə. ضامن* və *f. کار* zamin duran, zəmanətçi.

ZANİ *ə. زانی* 1) zina edən, qanunsuz cinsi əlaqədə olan kişi; 2) ətlaqsız kişi.

ZANİYƏ *ə. زانية* 1) zina edən, qanunsuz cinsi əlaqədə olan qadın; 2) ətlaqsız qadın.

ZANU *f. زانو* diz.

ZAR¹ *f. زار* 1) ağlayan, inləyən; 2) dərmansız, çarəsiz, çıxılmaz (*vəziyyət*).

ZAR² *ə. زار* 1) incə pərdə, incə örtü; qabıq; 2) cin, şeytan.

ZARE' *ə. زارع* kənd təsərrüfatı ilə məşğul olan; əkinçi, rəncbər.

ZARİ *f.* زاری ağlama, nalə.

ZARİB *a.* ضارب 1) vuran, döyən; 2) riyaziyyatda: vuran (*vurma əməlinə ikinci rəqəm*).

ZARŪ NİZAR *f.* زار و نزار ağlayıb-yalvarma.

ZAT¹ *a.* ذات sahib, yiyə.

ZAT² *a.* ذات 1) mahiyyət; 2) əsil, cövhər; 3) subyekt, şəxs. **Zati-ali** ذات عالی ali mənşəb (*yüksək vəzifəli şəxsə müraciət*); **zati-əkrəm** ذات اکرم ən möhtərəm şəxs, kərəm sahibi.

ZATƏN *a.* ذاتاً 1) təbii olaraq, əslində; 2) özü-özündən.

ZATIYYAT *a.* ذاتیات «zati» *c.* birisinə aid xüsusiyyətlər.

ZATİ(YYƏ) *a.* ذاتی || ذاتیه 1) zata mənsub olan; 2) əsl, təbii.

ZATÜLCƏNB *a.* ذات الجنب sətəlcəm.

ZATÜRRİYƏ *a.* ذات الریه ağ ciyərin iltihabı; pnevmoniya.

ZAVİYƏ *a.* زاویه 1) bucaq, guşə, künc; 2) tin.

ZAVİYƏNİŞİN *a.* زاویه və *f.* نشین 1) bucaqda duran, küncdə oturan; 2) tərk-i-dünya; guşənişin.

ZAY(E)' *a.* ضایع korlanmış, pozulmuş, zay olmuş.

ZAYİAT *a.* ضایعات «zay(e)» *c.* 1) tələf olan, puç olan, zay olan, əldən çıxan şeylər; 2) *t.* tələfat.

ZAYİCƏ *a.* زایجه b a x **zic**.

ZAYİD(Ə) *a.* زاید || زاید 1) artan, əlavə edilən; 2) qədərindən artıq; lazımsız; 3) riyaziyyatda: üstəgəl işarəsi.

ZAYİQ *a.* ذایق zövq alan, ləzzət alan.

ZAYİQƏ *a.* ذایقه beş duyğudan biri olan dadbilmə duyğusu.

ZAYİL *a.* زایل 1) daimi olmayan, müvəqqəti, keçib gedən, fani; 2) yox olan, məhv olan, heç olan; 3) batan (*Ay və Günəş haqqında*).

ZAYİR *a.* زایر ziyarətçi, ziyarətə gedən, zəvvar.

ZE¹ *f.* ز «əz»in şəirdə işlənən ixtisar şəkli.

ZE² *f.* زه ərəb, fars və əski Azərbaycan əlifbalarında ز hərfinin adı.

ZE'B *a.* ذئب canavar, qurd.

ZEBƏS *f.* زبس *b a x* **zibəs**.

ZEĤ *f.* ه 1) yay kırıqı; 2) paltarın və s. kənarlarına tikilən qaytan və s.; 3) səhifənin ətrafına çəkilən cizgi; cizgili şey; 4) ip, qaytan; 5) binanın bayır tərəfində damın kənarında, pəncərənin qırağında və s. yerlərdə daşdan çıxıntı.

ZEHN *a.* ذهن 1) beyin; 2) ağıl.

ZEHNİ *a.* ذهنی zəhnə, ağla məxsus olan; əqli.

ZEHIYYƏT *a.* ذهنیت 1) düşüncə tərzı, fikirləşmə qaydası; 2) ağıl, düşüncə səviyyəsi.

ZEYBƏQ *a.* زييق *civə*.

ZEYDİ *a.* زيدى İmam Hüseynin nəvələrindən olan Zeydin əsasını qoyduğu dini icma.

ZEYF *a.* ضيف qonaq.

ZEYĞƏM *a.* ضيغم aslan, şir.

ZEYQ *a.* ضيق darlıq, sıxıntı.

ZEYQÜNNƏFƏS *a.* ضيق النفس 1) astma, sinəgir; 2) astma xəstəliyinə tutulmuş, astması olan.

ZEYL *a.* ذيل 1) paltarın ətəyi; ətək; 2) artırma, qeyd, əlavə (*kitabda*); 3) bir mətnə dair təfsir və ya şərh; 4) aşağıda göstərilən, aşağıdakı.

ZEYLƏN *a.* ذيلəlavə olaraq, artırılaraq.

ZEYT *a.* زيت 1) zeytun yağı; 2) bitki yağı.

ZEYTUN *a.* زيتون meyvəsindən yağ alınan həmişəyaşıl ağac və onun meyvəsi.

ZEYTUNİ *a.* زيتونى zeytun rəngində.

ZEYYİQ *a.* ضيق *b a x* **zəyyiq**.

ZƏBAN *f.* زبان *dil. Zəbani-dil* زبان *b a x* **zəbani-hal**; **zəbani-hal** زبان حال bir fikri mimika, işarə və s. ilə anlatma.

ZƏBANBƏND *f.* زبان بند 1) dilini bağlama; 2) dil bağlayan.

ZƏBANBƏSTƏ *f.* زبان بسته «dili bağlı» 1) *m.* yaxşı danışa bil-məyən; dilsiz-ağızsız; 2) *m.* heyvan.

ZƏBANDAN *f.* زبان دان 1) dil anlayan, dil bilən, hal əhli; 2) çox-lu dil bilən; poliqlot; 3) fəsahtlə, təmtəraqla danışan.

ZƏBANDİRAZ *f.* زبان دراز 1) dili uzun, uzun dil; 2) sırtıq.

ZƏBANDİRAZI *f.* زبان درازی diliuzunluq.

ZƏBANƏ *f.* زبانه 1) tərəzi və s. dili; mil; 2) alovun şöləsi, alovun dili.

ZƏBANƏKEŞ *f.* زبانه کش alovlanan, alovu çıxan.

ZƏBANGÜŞA *f.* زبان گشا dil açan, dillənən, danışan, söyləyən.

ZƏBANI¹ *f.* زبانی şifahi, dildavabı.

ZƏBANI² *a.* زبانی cəhənnəmə gedənləri cəhənnəmə atan mələk.

ZƏBANZƏD *f.* زبان زد «*dil vuran*» 1) söz arasında işlənən, tək-rarlanan; 2) tələffüz.

ZƏBB¹ *a.* ضب 1) tutma, tutub-saxlama; 2) bağlama, cəftələmə (*qapı haqqında*).

ZƏBB² *a.* ضب 1) çənə; 2) qabaq diş(lər).

ZƏBB³ *a.* ضب kərtənkələ.

ZƏBƏR *f.* زبر 1) üst, üstə, üstə; 2) yazıda qısa «ə» səsini ifadə etmək üçün samitin üzerine qoyulan hərəkə // fəthə.

ZƏBƏRCƏD *f.* زبرجد qızıla çalan yaşılmıtlı rəngli qiymətli daş.

ZƏBƏRDƏST *f.* زبر دست 1) qüvvətli, güclü; 2) qoçaq, igid.

ZƏBH *a.* ذبح 1) boğazlama, kəsmə (*heyvan haqqında*); 2) qurban məqsədi ilə heyvan kəsmə.

ZƏBHİYYƏ *a.* ذبحیه qəssabın heyvan kəsmək üçün aldığı haqq.

ZƏBİH(Ə) *a.* ذبیحه || ذبیح qurban kəsilmiş və ya kəsiləcək hey-van; qurbanlıq.

ZƏBİT *a.* زبیت quru üzüm, mövüc.

ZƏBT *a.* ضبط 1) nizamlama; 2) tutma, saxlama; 3) sahib olma, ələ keçirmə; 4) silah gücü ilə tutma; alma; 5) əlindən alma, özünə gö-türmə; 6) anlama, qavrama; 7) qeyd etmə, xülasəsini yazma.

ZƏBTİYYƏ *a.* ضبطیه 1) şəhərdə və başqa yaşayış məskənlərin-də asayişə məsul olan inzibati idarə; polis idarəsi; 2) polis nəfəri.

ZƏBTNAMƏ *ə. ضبط və f. نامه* bir işi yazılı nizamlama sənədi // protokol.

ZƏBUN¹ *f. زبون* əldən-ayaqdan düşmüş; qüvvətsiz, zəif.

ZƏBUN² *f. زبون* 1) əsir, giriftar; 2) çox az; 3) əhəmiyyətsiz.

ZƏBUNGİR *f. زبون گیر «aciz tutan»* zəiflərə zülm edən, zalım.

ZƏBUNKÜŞ *f. زبون کش* acizin qənimi, acizə rəhm etməyən.

ZƏBUNKÜŞİ *f. زبونکشی* acizin qənimi olma; acizə rəhm etməmə.

ZƏBUNÜ XAR *f. زبون و خار* aciz və fağır, yazıq.

ZƏBUR *ə. زبور «yazılı»* Allahın Davud peyğəmbərə göndərdiyi kitab.

ZƏCCAC *ə. زجاج* şüşə qayıran usta.

ZƏCR *ə. زجر* 1) mane olma; 2) məcbur etmə, vadar etmə; 3) əziy-yət vermə, zülm etmə.

ZƏCUR *ə. زجور* ürəksıxan, darıxdıran.

ZƏDƏ¹ *f. زده* uğramış, düşar, giriftar, mübtəla.

ZƏDƏ² *f. زده* əziklik, sınıqlıq.

ZƏ'F *ə. ضعف* b a x zə'fiyyət.

ZƏFƏR *ə. ظفر* 1) məqsədə yetişmə, nail olma; 2) qələbə, qalibiyyət, uğur.

ZƏ'FƏRAN *ə. زعفران* 1) ədvə növü; 2) çiçəyindən həmin ədvə alınan soğanaqlı bitki.

ZƏ'FƏRANİ *ə. زعفرانی* zəfəran rəngində olan; zəfəran ətri verən.

ZƏFƏRƏ *ə. ظفره* göz təbəqəsinin dırnaq kimi qalınlaşması xəstəliyi.

ZƏFƏRYAB *ə. ظفر və f. ياب* nail olan; qələbə çalan, qalib gələn.

ZƏ'Fİ *ə. ضعیفی* zəif olan, zəifliyə aid olan.

ZƏFİR *ə. زفير* ah çəkmə, inləmə, fəryad etmə.

ZƏ'FİYYƏT *ə. ضعيفت* zəiflik.

ZƏFRƏ *ə. زفره* alt çənə.

ZƏĞƏN *f. زغن* 1) qara qarğa; 2) dolaşa.

ZƏHAB *ə. ذهاب* yola düşmə; getmə.

- ZƏHADƏT** *ə.* زهادت rəhrizkarlıq.
- ZƏHƏB** *ə.* ذهب qızıl.
- ZƏHƏBİ** *ə.* ذهبی qızıl suyuna çökilmiş.
- ZƏHƏMAT** *ə.* زحمات «*zəhmət*» *c.* zəhmətlər.
- ZƏHƏR** *f.* زهر b a x **zəhr**¹.
- ZƏHF** *ə.* زحف sürünərək hərəkət etmə; sürünmə.
- ZƏHİR** *ə.* ظهير köməkçi, arxa.
- ZƏHİRƏ** *ə.* ظهيره b a x **zəhr**².
- ZƏHM** *ə.* زهم qorxu, dəhşət.
- ZƏHMƏT** *ə.* زحمت 1) iş, əmək; 2) əziyyət, əzab.
- ZƏHMƏTKƏŞ** *ə.* زحم və *f.* كش 1) işləyən, işləməyi sevən, əməkçi; 2) əziyyət çəkən.
- ZƏHR**¹ *f.* زهر zəhər, ağrı. **Zəhri-mar** زهر مار ilan zəhəri.
- ZƏHR**² *ə.* ظهر 1) arxa, dal; 2) kağızın, sənədin və s. arxa tərəfi; dal üzü.
- ZƏHRA'** *ə.* زهراء parlaq, işıqlı.
- ZƏHRAB(Ə)** *f.* زهرا ب || زهرا 1) zəhərli su, acı su; 2) sidik; 3) toksin; 4) *m.* acılıq, dərd, kədər.
- ZƏHRALUD** *f.* زهرآلود zəhərlə qarışıq; zəhərli.
- ZƏHRAMİZ** *f.* زهرآمیز zəhərlə qarışıq, ağrı ilə qarışdırılmış; zəhərli.
- ZƏHRBAR** *f.* زهر بار 1) zəhər yağdıran, zəhər saçan, zəhər tökən; 2) çox acı, çox zəhərli; 3) *m.* zəhər dağarcığı.
- ZƏHRDAR** *f.* زهردار zəhəri olan; zəhərli.
- ZƏHR**¹ *f.* زهره 1) öd; 2) *m.* igidlik, cəsarət.
- ZƏHR(Ə)**² *ə.* زهره || زهر çiçək.
- ZƏHRƏÇAK**¹ *f.* زهره چاک çox qorxan, qorxudan ödü ağzına gələn.
- ZƏHRƏÇAK**² *ə.* زهره və *f.* چاک çiçək açmış.
- ZƏHRXƏND** *f.* زهر خند 1) acı gülüş, istehza; 2) bədxahlıq.
- ZƏHRİ**¹ *ə.* ظهري 1) arxaya, geriye aid olan; 2) *m.* imdada çatan.
- ZƏHRİ**² *ə.* زهري çiçəyə aid olan.

ZƏHRİYYƏ *ə. ظهريه* məktub və s. arxasında yazı.

ZƏHRNAK *f. زهرانك* 1) zəhərli; 2) acı.

ZƏXAİR *ə. ذخائر* «*zəxirə*» *c.* 1) azuqələr; 2) döyüş sursatları.

ZƏXAMƏT *ə. ضخامت* iri cüssəlilik, yekəlik, nəhənglik.

ZƏXARİF *ə. زخارف* «*züxrüf*» *c.* çox parlaq, lakin qiymətsiz bəzəklər.

ZƏXXAR *ə. زخار* coşqun, gur.

ZƏXİM *ə. ضخم* iri cüssəli, yekə, nəhəng.

ZƏXİRƏ *ə. ذخيره* 1) azuqə; 2) döyüş sursatı.

ZƏXM *f. زخم* b a x **zəxmə**.

ZƏXMDAR *f. زخمدار* b a x **zəxmurdə**.

ZƏXMƏ *f. زخمه* 1) yara; yaralama; 2) vurma, zərbə; 3) üzəngilərin asıldığı qayış; 4) mizrab.

ZƏXMXURDƏ *f. زخمخورده* b a x **zəxmi**.

ZƏXMI *f. زخمى* b a x **zəxmnaq**.

ZƏXMNAK *f. زخمناك* yaralanmış, yaralı.

ZƏİF *ə. ضعيف* əldən düşmüş; təqətsiz, gücsüz.

ZƏİR *ə. زئير* 1) aslanın səsi; 2) ürək döyüntüsü.

ZƏKA¹ *ə. زكا* saflıq, xalislik.

ZƏKA² *ə. ذكا* b a x **zəkavət**.

ZƏKAKAR *ə. ذكا* və *f. كار* dərin düşüncəli; ağıllı, zəkalı.

ZƏKAT *ə. زكات* pul və ya malın onda biri miqdarında yoxsullara verilən dini sədəqə.

ZƏKAVƏT *ə. ذكاوت* 1) dərin düşüncə, zəhin; 2) ağıl; çalışqanlıq; fərasət, zirəklik.

ZƏKƏR *ə. ذكر* 1) erkək; 2) kişi.

ZƏKİ¹ *ə. ذكى* çox zəhinli; tez anlayan; zəkalı, ağıllı.

ZƏKİ² *ə. زكى* 1) saf, xalis; 2) təmiz, yaxşı (*adam*).

ZƏQ(Ə)N *ə. ذقن* 1) çənə; 2) saqqal.

ZƏQQUM *ə. زقوم* 1) acı meyvəsi olan ağac; 2) cəhənnəmdə bitən və meyvəsi cəhənnəm əhlinə yedirilən ağac; 3) cır zeytun.

- ZƏLAL(ƏT)**¹ *ə. ضلالت || ضلال* doğru yoldan çıxma, yolunu azma.
- ZƏLALƏT**² *ə. ذلالت* 1) yazıqlıq, zəlillik; 2) alçaqlıq, alçalma;
- 3) əzab, əziyyət.
- ZƏLAM** *ə. ظلام* 1) qaranlıq, zülmət; 2) *m.* haqsızlıq, zülm.
- ZƏLAMABAD** *ə. ظلام və f. آباد* çox qaranlıq yer.
- ZƏLAZİL** *ə. زلازل* «*zəlzələ*» *c.* zəlzələlər.
- ZƏLƏMƏ** *ə. ظلمه* «*zalim*» *c.* zalımlar.
- ZƏLİL**¹ *ə. ذليل* 1) həqir, yazıq; 2) alçaq.
- ZƏLİL**² *ə. ظليل* kölgəli.
- ZƏLİLƏNƏ** *ə. ذليل və f. انه* yazıqcasına, zəlil-zəlil.
- ZƏLİM** *ə. ظليم* zülm olunan, zülm çəkən; məzlum.
- ZƏLL(Ə)** *ə. زله || زل* səhv, nöqsan, yanılma.
- ZƏLUL** *ə. ذلول* itaətkar, sakit, sağır.
- ZƏLUM** *ə. ظلم* çox zülm edən, çox haqsızlıq edən; zülmkar.
- ZƏLZƏLƏ** *ə. زلزله* yer tərpənməsi, yer titrəməsi.
- ZƏM** *f. زم* soyuq; soyuqluq.
- ZƏ'M** *ə. زعم* ehtimal, güman.
- ZƏMAİM**¹ *ə. ضائم* «*zənimə*» *c.* əlavələr, artırmalar.
- ZƏMAİM**² *ə. ذائم* «*zənimə*» *c.* pis işlər, cinayətlər.
- ZƏMAİR** *ə. ضمائر* «*zəmir*» *c.* b a x **zəmayir**.
- ZƏMAN**¹ *ə. ضمان* b a x **zəmin**¹.
- ZƏMAN**²(**Ə**) *ə. زمانه || زمان* 1) zaman, vaxt; 2) *m.* bəxt, tale.
- Zəmani-ati** *زمان آتی* gələcək zaman; **zəmani-cahiliyyət** *زمان جاهليت* islamiyyətdən qabaqkı zaman; islamaqədərki dövr; **zəmani-hal** *زمان حال* indiki zaman.
- ZƏMANƏN** *ə. زماناً* vaxt etibarilə; zamanca.
- ZƏMANƏT** *ə. ضمانت* zəminlik, zəmin olma.
- ZƏMANGÜZAR** *ə. زمان və f. گذار* vaxt keçirən; əylənən.
- ZƏMANİ** *ə. زمانی* zamana aid olan, vaxta görə.
- ZƏMAYİR** *ə. ضمائر* 1) ürəklər, qəlblər; 2) sirlər; 3) içlər, batinlər; 4) daxili mənalər; 5) qrammatikada: əvəzliliklər.

ZƏMHƏRİZ *f.* زمهریز çox bərk soyuq; şaxta.

ZƏMİ *f.* زمی 1) yer; 2) əkin yeri; tarla.

ZƏMİM¹ *a.* ذمیم məzəmmət edilən, töhmət olunan; danlanan.

ZƏMİM²(Ə) *a.* ضمیم || ضمیمə əlavə olunmuş şey, sonradan üstünə artırılmış, üstünə qoyulmuş hissə.

ZƏMİMƏ² *a.* ذمیمə pis iş, cinayət.

ZƏMİN¹ *a.* ضمين zamin olma, boynuna götürmə; zaminlik, zəmanət.

ZƏMİN² *f.* زمین b a x **zəminə** (1-ci – 4-cü mənalarda).

ZƏMİNBUS *f.* زمین بوس 1) yer öpən; 2) *m.* yaltaq.

ZƏMİNDAR *f.* زمیندار torpaq sahibi; mülkədar.

ZƏMİNDARİ *f.* زمینداری torpaq sahibliyi; mülkədarlıq.

ZƏMİNƏ *f.* زمینه 1) yer; 2) torpaq, quru səthi; 3) toxunma parçanın və s. yerliyi; 4) məfhum, anlayış; 5) ilk şərt, ilkin şərait.

ZƏMİNƏFKƏN *f.* زمین افکن yerə yıxan, basan.

ZƏMİR¹ *a.* ضمير 1) ürək, qəlb; 2) sirr; 3) iç, batin; 4) daxili məna.

ZƏMİR² *a.* ضمير qrammatikada: əvəzlilik. **Zəmiri-ışarə** ضمير اشاره işarə əvəzliyi; **zəmiri-qaib** ضمير غائب üçüncü şəxs əvəzliyi; **zəmiri-şəxsi** ضمير شخصی şəxs əvəzliyi.

ZƏMM¹ *a.* ذم birinin eybini söyləmə; həcv etmə.

ZƏMM² *a.* ضم 1) əlavə etmə; qatma, artırma; 2) b a x **zəmmə**.

ZƏMMAM *a.* ذمام çox eyib söyləyən, həcv edən.

ZƏMMƏ *a.* ضمه ərəb yazısında qısa «u» saitini göstərmək üçün hərfin üstündə qoyulan hərəkə // piş.

ZƏMZƏM *a.* زمزم Ərəbistanda suyu təbəriük sayılan quyunun adı. **Zənzəmi-sirişk** زمزم سرشک zənzəm suyu kimi duru göz yaşı.

ZƏMZƏMƏ *a.* زمزمه züzmümə.

ZƏMZƏMƏXAN *a.* زمزمه və *f.* خوان züzmümə edən.

ZƏN¹ *f.* زن qadın, arvad.

ZƏN² *f.* زن vuran, döyən.

ZƏNADİQ(Ə) *a.* زنداق || زنداق «zindiq» *c.* zındıqlar, dinsizlər.

ZƏNAN *f.* زنان «zən» *c.* qadınlar, arvadlar.

ZƏNANƏ *f.* زنانه qadınlara məxsus olan; zənənə.

ZƏNAİR *a.* زائر «zünnar» *c.* b a x **zənayir**.

ZƏNAYİR *a.* زائر zünnarlar.

ZƏNB *a.* ذنب günah, qəbahət, təqsir.

ZƏNBARƏ *f.* زن باره b a x **zənpərə**.

ZƏNBƏQ *a.* زنبق zanbaq.

ZƏNBİL *a.* زنبیل ərzaq və s. qoymaq və aparmaq üçün həsir əl çantası.

ZƏNBİLBAF *a.* زنبیل və *f.* باف zənbil toxuyan.

ZƏNBUR *a.* زنبور arı. **Zənburi-əsəl** زنبور عسل bal arısı.

ZƏNBURƏK *a.* زنبور və *f.* ك 1) dəmir və ya polad yay; 2) dəvəyə yüklənən kiçik top.

ZƏNCAR *a.* زنجار *asli f.* b a x **zəngar**.

ZƏNCƏBİL *a.* زنجبیل b a x **zəncil**.

ZƏNCƏRƏ *f.* زنجره çeyirtkəyə bənzəyən böcək; iynəcə.

ZƏNCİ *a.* زنجی b a x **zəngi**.

ZƏNCİL *a.* زنجیل zəncəfil.

ZƏNCİR *f.* زنجیر 1) bir-birinə keçirilmiş metal halqalardan ibarət bağ; 2) buxov, qandal; 3) *m.* əsarət, zülm.

ZƏNCİRBƏND *f.* زنجیر بند 1) zəncirlə bağlanmış; zəncirli; 2) buxovlu, qandallı.

ZƏND *a.* زند 1) çaxmaqdaşı; 2) dirsək sümüyü; 3) bazu önü.

ZƏNDUST *f.* زندوست arvadbaz.

ZƏNG¹ *f.* زنگ pas, paxır; cəng.

ZƏNG² *f.* زنگ 1) səs signalı vermək üçün alət; 2) həmin alət vasitəsi ilə çıxarılan səs signalı.

ZƏNGAR *f.* زنگار mis pası.

ZƏNGİ *f.* زنگی qara dərili adam; qara dərili irq.

ZƏNƏB *a.* ذنب quyruq (*diri heyvana məxsus*).

ZƏNƏX *f.* زنج alt çənə.

ZƏNƏXDAN *f.* زنخدان yanaqda, yaxud çənədə çuxur.

ZƏNİM *a.* زنیم 1) zətı bəlli olmayan; bic, haramzadə; 2) yaramaz, əclaf.

ZƏNN *a.* ظن fikir, düşüncə, rəy.

ZƏNNÜ İNKAR *a.* ظن و انکار fikirləşib inkar etmə.

ZƏNPARƏ *f.* زن پاره 1) özgə qadınla cinsi əlaqədə olan kişi; 2) qadınların dalına düşən kişi, qadın düşkünü; arvadbaz.

ZƏR¹ *f.* زر 1) qızıl; 2) zərxara (*parça*); 3) qızıl sikkə (*pul*).

ZƏR² *f.* زر əsasən sümükdən düzəldilən altıüzrlü nərd daşı.

ZƏR'¹ *a.* زرع 1) torpağa toxum səpmə; əkmə; 2) əkin.

ZƏR'² *a.* ذرع 1) dirsəklə ölçmə; dirsək (*ölçü vahidi*); 2) uzunluğu tam açılmış bir qolla ölçmə; 3) 107 sm-ə bərabər uzunluq ölçüsü.

ZƏRA' *a.* ضراء sıx meşə, cəngəllik.

ZƏRAƏT *a.* ضراعت müti olma; yalvarma; alçalma.

ZƏRAFƏT *a.* ظرافت 1) zəriflik, incəlik, naziklik; 2) gözəllik, qəşənglik; 3) zarafat.

ZƏRB *a.* ضرب 1) vurma, döymə; 2) sikkəyə damğa və nişan vurma; 3) riyaziyyatda: vurma əməli və vurma işarəsi; 4) cürbəcür, müxtəlif; 5) döyülmə, vurulma. **Zərbi-dəst** ضرب دست b a x **zərb-dəst**; **zərbi-məsəl** ضرب مثل b a x **zərbülməsəl**.

ZƏRBAF *f.* زرباف 1) qızılla toxunmuş parça; parça; 2) b a x **zərbəft**.

ZƏRBAFT *f.* زربافت toxucu, culfa.

ZƏRBAN *a.* ضربان döyüntü, çırpıntı.

ZƏRBDƏST *a.* ضرب və *f.* دست 1) əl gücü, qol qüvvəti; 2) *m.* güc, qüvvə.

ZƏRBƏ(T) *a.* ضرب || ضربə vurma, döymə.

ZƏRBGİR *a.* ضرب və *f.* گیر zərbli musiqi aləti çalan.

ZƏRBOXANƏ *a.* ضرب və *f.* خانه sikkə kəsilən yer, sikkəxana.

ZƏRBÜLMƏSƏL *ə. ضرب المثل* 1) atalar sözü; 2) zərbi-məsəl.

ZƏRBZƏN *ə. ضرب* və *f. زن* zərbə vuran.

ZƏRD¹ *f. زرد* 1) sarı (*rəng*); 2) b a x **zərdi**.

ZƏRD² *f. زرد* öncirquşu.

ZƏRDAB *f. زرداب* 1) öd; 2) qatıgın, pendirin və s. suyu.

ZƏRDALU *f. زردالو* ərik, qaysı.

ZƏRDƏ *f. زرده* çoxlu zəfəran tökülmüş düyü xörəyi.

ZƏRDƏBA' *f. زرد* və *ə. عبا* sarı əba (*ruhanilərin üst paltarı*).

ZƏRDƏÇUB *f. زرده چوب* sarıkök.

ZƏRDİ *f. زردی* sarılıq.

ZƏDRÜXSAR *f. زرد رخسار* üzü saralmış; zəifləmiş xəstə.

ZƏRDUZ *f. زردوز* zərlə tikilmiş, qızılla bəzənmiş.

ZƏRDÜŞTİ *f. زردوشتی* Zərdüştin əsasını qoyduğu din; atəşpə-rəstlik; həmin dinə itaət edən.

ZƏRƏBƏ ZEYDÜN *ə. ضرب زيد* «Zeyd vurdu» 1) *m.* ərəb dili (İfadə ərəb qrammatikasında misal kimi ifrat dərəcədə çox işlədildi-yindən məcazi olaraq həmin mənanı kəsb etmişdir); 2) *m.* köhnə elmlər, köhnə şeylər.

ZƏRƏFŞAN *f. زرافشان* b a x **zərfəşan**.

ZƏRƏNDAM *f. زراندام* bədəni qızıla bənzəyən, bədencə çox gözəl.

ZƏRƏNDUD *f. زراندود* qızıla tutulmuş; zərli.

ZƏRƏR *ə. ضرر* ziyan.

ZƏRƏRDAR *ə. ضرر* və *f. دار* zərərli, ziyankar.

ZƏRƏRDİDƏ *ə. ضرر* və *f. دیده* ziyan görmüş; zərərçəkən.

ZƏRF¹ *ə. ظرف* 1) qab; 2) konvert.

ZƏRF² *ə. ظرف* qrammatikada: iş və hərəkətin necə, harada və nə zaman icra olunduğunu göstərən nitq hissəsi.

ZƏRFƏŞAN *ə. زرفشان* qızıl saçan, qızıl səpən.

ZƏRGAH *ə. زرع* və *f. گاه* əkin yeri; zəmi, tarla.

ZƏRGƏR *f. زرگر* qızıldan müxtəlif şeylər düzəldən və ya qızıl məmulatı təmir edən usta.

- ZƏRGUN** *f.* زرگون qızıl kimi, qızıl rəngli.
- ZƏRXƏRİD** *f.* زرخريد 1) qızılla satın alma; 2) satın alınmış qul; kölə.
- ZƏRİƏ** *a.* ذريعه səbəb, bəhanə.
- ZƏRİF** *a.* ظريف incə.
- ZƏRİFANƏ** *a.* ظريف və *f.* انه zərifcəsinə, incəliklə.
- ZƏRİH** *a.* ضريح qəbir, məzar.
- ZƏRİN(Ə)** *f.* زرینه || زرین b a x **zərrin(ə)**.
- ZƏRİR** *a.* ضرير 1) anadangəlmə kor; 2) korluğa tutulmuş, qəflətə qapılmış.
- ZƏRKAR** *f.* زركار qızılla işlənmiş (*parça*).
- ZƏRKARİ** *f.* زركارى qızıldan tikilmə.
- ZƏRQ** *a.* زرق 1) sufilərin geydikləri göy paltar; 2) *m.* rıya, ikiüzlülük.
- ZƏRQÜ LAF** *a.* زرق ولاف yalan və boş söz; cəfəngiyat.
- ZƏRNİGAR** *f.* زرنگار qızılla bəzənmiş, zərlə bəzədilmiş rəsm.
- ZƏRNİŞAN** *f.* زرنشان zərlə işlənmiş (*parça*).
- ZƏRPƏRƏST** *f.* زپرست pulpərəst, pulgir.
- ZƏRR** *a.* ضر zərər, ziyan.
- ZƏRRAB** *a.* ضراب pul kəsən, sikkə basan.
- ZƏRRABXANƏ** *a.* ضراب və *f.* خانه pul kəsilən yer; sikkəxana.
- ZƏRRAQ** *a.* زراق ikiüzlü, riyakar, fırıldaqçı.
- ZƏRRAT** *a.* ذرات «zərrə» *c.* zərrələr.
- ZƏRRƏ** *a.* ذره kiçik hissə, cüzi parça.
- ZƏRRƏBİN** *a.* ذره və *f.* بين 1) lupa; 2) mikroskop.
- ZƏRRƏVAR** *a.* ذره və *f.* وار 1) zərrə kimi, zərrə qədər; 2) ən xırda və narin şeyə bənzəyən.
- ZƏRRİN(Ə)** *f.* زرینه || زرین qızıldan qayrılmış, qızıldan olan; zərli.
- ZƏRRİNXƏT** *f.* زرین və *a.* خط zərlə yazılmış yazı, zərli xətt.
- ZƏRRİNKÜLAH** *f.* زرین کلاه qızıl papaqlı, başında tac olan.
- ZƏRRÜ NƏF'** *a.* ضر و نفع zərərli və mənəfəətli, zərər gətirən və mənəfəət verən.

ZƏRTAR *f.* زرتار 1) qızıl teli; 2) *m.* günəş şüası.

ZƏRTARİ *f.* زرتاری qızıl teli ilə işlənmiş, toxunmuş.

ZƏRUR *a.* ضرور gərək, vacib, lazım.

ZƏRURƏT *a.* ضرورت *b a x* zəruriyyət.

ZƏRURİ *a.* ضروری ön lazımlı, ön gərəkli, çox vacib.

ZƏRURİYYƏT *a.* ضروریت 1) istər-istəməz bir işi görmə; əlac-sızlıq, naçarlıq; 2) labüdlük, lazımlıq; 3) ehtiyac.

ZƏR-ZİBA *f.* زر زیبا 1) bərbəzək; 2) güləbətin və zərlə tikilmiş və ya toxunmuş paltar.

ZƏVAHİR¹ *a.* ظواهر «*zahirə*» *c.* zahirdə olanlar, görünən xüsusiyyətlər.

ZƏHAHİR² *a.* زواهر «*zöhrə*» *c.* çiçəklər.

ZƏVAİD *a.* زوائد «*zaid*» *c.* *b a x* zəvayid.

ZƏVAL *a.* زوال 1) tələf, məhv, zaval; 2) göy cisimlərinin batması.

ZƏVAT *a.* زوات «*zat*» *c.* 1) zatlar, hörmətli adamlar; 2) əsillər. **Zəvati-müşar(ün)ileyh** ذوات مشار الیه adı çəkilən zatlar, yuxarıdakı şəxslər.

ZƏVAYA *a.* زوايا «*zaviyə*» *c.* 1) bucaqlar, küncələr; 2) tinlər.

ZƏVAYİD *a.* زوايد lazımi miqdardan artıq olan şeylər; artıq şeylər, artıq olanlar.

ZƏVƏBAN *a.* ذوبان ərimə.

ZƏVƏCAT *a.* زوجات «*zövcə*» *c.* zövcələr, arvadlar.

ZƏVİL *a.* ذویل uzaqlaşan, aralanan.

ZƏVVAR *a.* زوار «*zair*» *c. t.* 1) ziyarətə gedənlər və ya gələnlər dəstəsi; 2) ziyarətçi.

ZƏYYİQ *a.* ضيق 1) dar, darısqal; 2) *m.* xəsis, simic.

ZİB *f.* زیب *b a x* ziyb.

ZİBA *f.* زیبا 1) bəzəkli, zinətli; 2) yaraşqlı, gözəl.

ZİBABƏXŞ(A) *f.* زیبا بخش || bəzək verən, yaraşqlı edən.

ZİBASƏNƏM *f.* زيبا və *a.* صنم gözəl sənəm, yaraşqlı, gözəl dilbər.

ZİBAVƏR *f.* زيب آور bəzək verən, zinətləndirən, gözəlləşdirən.

ZİBƏS *f.* زيبس qədərincə, o qədər, kafı miqdarda.

ZİBƏFZA *f.* زيب افزا bəzək artıran, zinət verən, gözəlləşdirən.

ZİBHƏ *a.* ذبحه difteriya.

ZİBİL *a.* زيل tör-töküntü, tullantı.

ZİBİLXANƏ *a.* زيل خانه 1) zibil tökülən yer; zibillik; 2) zibil yer.

ZİC *a.* زيچ astronomiyada: ulduzların hərəkətini və yerini müəyyənləşdirmək üçün cədvəl.

ZİDD *a.* ضد əks, əleyhi.

ZİDDİYYƏT *a.* ضديت əkslik.

Zİ'F *a.* ضعف bir şeyin iki qatı, iki misli.

ZİFAF *a.* زفاف gəlinlə bəyin görüşdüyü ilk gecə.

ZİFT *a.* زفت 1) kitrə; 2) qatran.

ZİHAF *a.* زحاف əruzda vəznin dəyişməsi.

ZİQİYMƏT *a.* ذي قيمت b a x züqiymət.

ZİKR *a.* ذكر 1) yada salma, xatirə gətirmə; 2) ağıza alma, adını çəkmə; 3) ifadə etmə; söyləmə, demə; 4) dua, vird; 5) tərif etmə. **Zikri-Allah** ذكر الله Allahı anma, xatırlama; **zikri-zəban** ذكر زبان tez-tez demə, təkrar etmə.

ZİL' *a.* ضلع 1) qabırğa; 2) böyür, yan; 2) həndəsi cismın yanlarını təşkil edən xətlərdən hər biri.

ZİLAL *a.* ظلال «zill» c. 1) kölgələr; 2) himayəçilər.

ZİLHİCCƏ *a.* ذي الحجة b a x zülhiccə.

ZİLQƏ'DƏ *a.* ذي القعدة b a x zülqə'də.

ZİLL *a.* ظل 1) kölgə; 2) m. himayəçi, hamı. **Zilli-Allah (ilahi)** ظل سبحان || الله b a x zilli-Sübhan; zilli-Sübhan Allahın kölgəsi.

ZİLLƏT *ə.* ذلت b a x **züll**.

ZİLLİ *ə.* ظلى kölgəyə aid olan.

ZİLLÜLLAH *ə.* ظل الله Allahın kölgəsi (*padşahlara verilən ad*).

ZİLZAL *ə.* زلزال əsmə, titrəmə.

ZİMAD *ə.* ضماد sürtkü yağı.

ZİMAM *ə.* زمام 1) cilov, yüyən; 2) *m.* idarə etmə; dolandırma.

ZİMAMDAR *ə.* زمام və *f.* دار cilovu tutan; idarə edən.

ZİMƏM *ə.* ذمم «*zimmə(t)*» *c.* 1) himayələr; 2) məsuliyyətlər;

3) vəzifələr.

ZİMİSTAN *f.* زمستان qış.

ZİMMƏ(T) *ə.* ذمت || ذمه 1) öhdə, himayə; 2) cavabdehlik; məsuliyyət; 3) vəzifə.

ZİMMİ *ə.* ذمی müsəlman torpağında yaşayan qeyri-müsəlman.

ZİMNƏN *ə.* ضمناً yeri gəlmişkən, bununla belə.

ZİMNİ *ə.* ضمنی dolayısı ilə, güman edilən.

ZİNDİQ *ə.* زنديق b a x **zindiq**.

ZİN *f.* زين yəhər.

ZİNA' *ə.* زنا qeyri-qanuni cinsi əlaqə.

ZİNAKAR *ə.* زنا və *f.* کار zina edən, qeyri-qanuni cinsi əlaqədə olan.

ZİNCƏF(İ)R(Ə) *ə.* زنجفر || زنجفرə civədən alınan qırmızı rəng, sülükən boyası.

ZİNDAN¹ *f.* زندان 1) b a x **zindanxanə**; 2) *m.* çox qaranlıq və cansıxıcı yer.

ZİNDAN² *f.* زندان dəmirçi zindanı.

ZİNDANBAN *f.* زندانبان zindan gözətçisi, zindançı.

ZİNDANXANƏ *f.* زندانخانه qazamat, həbsxana, məhbəs.

ZİNDƏ *f.* زنده 1) diri, canlı; 2) *m.* ruhlu, ruhu üstündə olan; 3) *m.* sağlam. **Zindei-cavid** زنده جاوید həmişə diri olan, daim yaşayan.

ZİNDƏDİL *f.* زنده دل «*ürəyi diri*» əliaçıq, comərd.

ZİNDƏGAN *f.* زندگان diri, canlı.

ZİNDƏGANİ *f.* زندگانی b a x **zindəgi**.

ZİNDƏGİ *f.* زندگی 1) həyat, yaşayış; 2) dirilik, canlılıq.

ZİNDİQ *a.* زندق 1) dinsiz, kafir, zındıq; 2) söyüş məqamında işlədilir.

ZİNƏT *a.* زینت b a x **ziynət**.

ZİNƏTBƏXS *a.* زینت və *f.* بخش b a x **zinətdeh**.

ZİNƏTDEH *a.* زینت və *f.* ده b a x **ziynətdeh**.

ZİNƏTƏFZA *a.* زینت və *f.* افزا zinət artıran, yaraşığa gətirən, bəzək verən.

ZİN HAR *f.* زینهار 1) ay aman! ehtiyatlı ol! 2) aman, pənah; 3) təhlükəzislik, aman; 4) himayə.

ZİNNƏ(T) *a.* ضنه || ضنت simiclik, xəsislik.

ZİR¹ *f.* زیر 1) alt, alta, altda; 2) yazıda «i» saitini göstərmək üçün hərfin altında qoyulan işarə // kəsirə. **Ziri-dəst** زیر دست b a x **zir-dəst**; **ziri-ləb** زیر لب b a x **zirləb**.

ZİR² *a.* زیر sazin ən zil səs çıxaran simi.

ZİRA *f.* زیرا çünki, ona görə ki.

ZİRA' *a.* ذراع 1) qol, dirsək; 2) təxminən 48 sm-ə bərabər uzunluq ölçüsü; qolac.

ZİRAB *f.* زیرآب subaşı, ayaqyolu, tualet.

ZİRAƏT *a.* زراعت əkinçilik; kənd təsərrüfatı.

ZİR Aİ *a.* زراعی əkinçiliklə əlaqədar olan; kənd təsərrüfatına aid olan.

ZİRCAMƏ *f.* زیرجامه alt paltar; tuman-köynək; tuman.

ZİRDƏST *f.* زیر دست əlaltı.

ZİREH *f.* زره 1) ox, qılınc və s. kəsərtidən qorunmaq üçün dəri, dəmir və başqa şeylərdən toxunmuş döyüş paltar; 2) zərbədən qorunmaq üçün polad təbəqə.

ZİREHPUŞ *f.* زره پوش zireh geymiş, zirehli.

ZİRƏNDAZ *f.* زیر انداز altda qoyulan, alta salınan.

ZİRLƏB *f.* زیر لب dodaqaltı.

ZİRPAYƏ *f.* زیر پایە ayaq altında olan; tapdalanan.

ZİRÜ ZƏBƏR *f.* زیر و زبر 1) alt-üst; 2) darmadağın, qarmaqarışıq.

ZİRVƏ *ə.* ذروه 1) dağın, təpənin ön uca nöqtəsi; 2) ön uca nöqtə, yuxarı hissə.

ZİRZƏMİ *f.* زیرزمی 1) yerin altında olan; yeraltı; 2) binanın yerin altında olan təbəqəsi.

ZİŞAN, ZİŞƏ'N *ə.* ذی شان || ذی شأن b a x **züşan, züşə'n.**

ZİŞT *f.* زشت çirkin, kifir; yöndəmsiz, biçimsiz.

ZİŞTGU *f.* زشت گو 1) pis danışan; 2) böhtançı.

ZİŞTXU *f.* زشت خو bədxasiyyət, xasiyyəti pis olan.

ZİŞTKAR *f.* زشت کار pis işlər görən, pis işlərlə məşğul olan.

ZİŞTNAM *f.* زشت نام adı pisliyə çıxmış, rüsvay olmuş, hörmət-dən düşmüş.

ZİŞTRU *f.* زشت رو üzü çirkin; kifir.

ZİVƏR *f.* زیور b a x **ziyvər.**

ZİYA'¹ *ə.* ضیا ışq, aydınlıq, nur.

ZİYA'² *ə.* ضیاع məhv olma, yox olma.

ZİYABƏXŞ *ə.* ضیا və *f.* بخش ışq saçan, nur saçan; ışq.

ZİYAD *ə.* زیاد 1) artıq, artırma; 2) artıq qalan; baqi; 3) lazım olan-dan çox; əlavə.

ZİYADAR *ə.* ضیا və *f.* دار nur saçan; ışqlı.

ZİYADƏ(T) *ə.* زیادت || زیاده 1) çox artıq; 2) üstün; 3) çox bəhə, lap bəhə; 4) gərəksiz, lüzumsuz.

ZİYADƏTƏR *ə.* زیاده və *f.* تر daha artıq, daha çox, həddindən artıq, fəvqəladə çox.

ZİYAFƏT *ə.* ضیافت qonaqlıq.

ZİYAFƏŞAN *ə.* ضیا və *f.* فشان b a x **ziyapaş.**

ZİYANKAR *f.* زیانکار ziyan vuran, zərər gətirən.

ZİYAN(A)VƏR, ZİYAN(Ə)VƏR *f.* زیان آور || زیانور ziyan ver-rən, ziyan gətirən.

ZİYAPAS *ə. ضيا və f. پاش* işıq saçan, nur saçan; işıqlı.

ZİYAPƏRVƏR *ə. ضيا və f. پرور* 1) işıq verən, işıq yayan, işıqlı; 2) *m.* elm və maarifə tərəfdar olan; ziyalı.

ZİYARƏT *ə. زيارت* 1) birini görməyə getmə; 2) müqəddəs sayılan bir yerə getmə.

ZİYARƏTGAH *ə. زيارت və f. گاه* ziyarət yeri; ziyarət olunan qəbir, pir, ocaq və s.

ZİYASUZ *ə. ضيا və f. سوز* öz işığı ilə yandıran, ziyasından od saçan.

ZİYB *f. زيب* bəzək, zinət, süs.

ZİYNƏT *ə. زينت* bəzək, yaraşlıq, süs.

ZİYNƏTDEH *ə. زينت və f. ده* zinət verən, gözəlləşdirən, bəzəyən.

ZİYVƏR *f. زيور* bəzək, zinət, süs.

ZİYY *ə. زي* 1) qiyafə, xarici görünüş, zahiri görkəm; 2) geyim, paltar, kostyum; 3) forma; 4) dəb.

ZONCÜMLƏ *f. زون və ə. جمله «əz an cümlə» birləşməsinin ixtisar şəkli* o cümlədən.

ZOR *f. زور b a x zur*¹.

ZORƏN *f. زوراً b a x zurən*.

ZORXANƏ *f. زور خانه* əsasən ağırlıqqaldırma, güləş və s. ilə məşğul olmaq üçün yer.

ZÖHD *ə. زهد* 1) dinin qadağan etdiyi işlərdən və şeylərdən çəkinmə; 2) vaxtını ibadətə sərf etmə; tərki-dünyalıq // zahidlik.

ZÖHHAD *ə. زهاد «zahid» c.* zahidlər.

ZÖHHAK *ə. ضحاک İran əsatirində Dəmirçi Gavənin məğlub etdiyi zalım və qaniçən padşahın adından* 1) *m.* çox gülən, güləyən adam; 2) *m.* zalım, qaniçən hökmdar.

ZÖHR *ə. ظهر* günorta.

ZÖHRƏ *ə. زهره* 1) Karvanqıran, Venera (*planet*); 2) eşq ilahəsi.

ZÖHRƏCƏBİN *f. زهره جين «zöhrə alınılı» m.* gözəl, göyçək.

ZÖHRƏVİ *ə. زهروی* əsasən tənəsül yolu ilə yoluxan (*xəstəlik haqqında*); dəri xəstəliyi.

ZÖV' *ə. ضوء* b a x **zu'**.

ZÖV'İ *ə. ضوئى* b a x **zui**.

ZÖVQ *ə. ذوق* 1) dad, ləzzət; 2) beş duyğudan biri olan dadbilmə duyğusu; 3) ləzzət alma, həzz alma; 4) əyləncə, kef; 5) həvəs.

ZÖVQAVƏR *ə. ذوق* *və f. آور* zövq gətirən; ürəkaçan.

ZÖVQƏFZA *ə. ذوق* *və f. افزا* zövq artıran, kef verən; əyləncəli.

ZÖVQİYYAT *ə. ذوقيات* «zövq» *c. t.* 1) estetik zövq; 2) estetika.

ZÖVQMƏND *ə. ذوق* *və f. مند* zövq sahibi; zövqlü, nəşəli.

ZÖVQÜ SƏFA' *ə. ذوق وضعا* zövq və səfa.

ZÖVQYAB *ə. ذوق* *və f. ياب* zövq alan, həzz alan, ləzzət duyan.

ZÖVRƏQ *ə. زورق* qayıq. **Zövrəqi-həyat** *حیات* «*həyat qayığı*» *m.* insan bədəni, insan vücudu.

ZÖVZA' *ə. ضوضاء* 1) məşəl; 2) çığır-bağır, hay-küy, səs-küy, küy-kələk.

ZU' *ə. ضوء* işıq, nur, aydınlıq.

ZUD *f. زود* tez, tələsik.

ZÜİ *ə. ضوئى* işığa mənsub, aydınlığa məxsus olan.

ZUR¹ *f. زور* güc, qüvvə. **Zuri-bazu** *زور بازو* qol gücü.

ZUR² *ə. زور* riya, yalan.

ZURAVƏR *f. زور آور* 1) güc gətirən, güc verən; gücləndirən; 2) qüvvətli, güclü, zorlu.

ZURBAZ *f. زور باز* ağırlıqqaldıran (*idmançı*).

ZURBAZİ *f. زوربازی* ağırlıqqaldırma (*idman növü*).

ZURƏN *f. زوراً* 1) zor gücünə; zorla, güclə; 2) ələcsizlikdən.

ZURMƏND *f. زور مند* güclü, qüvvətli, zorlu.

ZUZƏ *f. زوزه* zingilti, ulama.

ZÜABƏ *ə. ذؤابه* saç, zülf.

ZÜAF *ə. زعاف* dərhal öldürən, əlüstü həlak edən.

ZÜBAB *ə.* ذباب milçək.

ZÜBD *ə.* زبد yağ, kərə yağı.

ZÜBDƏ *ə.* زبد 1) yağ; 2) qaymaq; 3) mahiyyət.

ZÜCAC *ə.* زجاج şüşə; şüşə qab.

ZÜCACİ *ə.* زجاجی şüşəyə aid olan; şüşə qaba aid olan.

ZÜCRƏ(T) *ə.* زجره || زجرت incitmə.

ZÜCUD *ə.* ذو جود səxavət sahibi, səxavətli.

ZÜƏFA' *ə.* ضعفاء «*zəif*» *c.* zəiflər.

ZÜFƏNN *ə.* ذو فن 1) b a x **züfünün** (*1-ci mənada*); 2) çoxbilmiş; 3) mütəxəssis.

ZÜFƏZL *ə.* ذو فضل fəzilətli, bilikli.

ZÜFÜNUN *ə.* ذو فنون 1) bir çox elmləri bilən; 2) çox ağıllı və məlumatlı adam; alim.

ZÜHA *ə.* ضحى 1) səhər çağı, səhər; 2) Günəş işığı.

ZÜHEYR *ə.* زهير kiçik çiçək.

ZÜHƏL *ə.* زحل Saturn (*planet*).

ZÜHƏYAT *ə.* ذو حیات diri, canlı.

ZÜHİMMƏT *ə.* ذو حمت hümmətli; qeyrətli, çalışqan.

ZÜHUL *ə.* ذهول qəsdən və ya çox məşğul olduğu üçün unutmə.

ZÜHUR *ə.* ظهور zahir olma, meydana çıxma; əmələ gəlmə, hasil olma.

ZÜHURAT *ə.* ظهورات «*zühur*» *c.* göz önündə olan şeylər, zahir-də olanlar.

ZÜHURİ *ə.* ظهوری göz önündə olana aid.

ZÜXRUF *ə.* زخرف çox parlaq, lakin qiymətsiz bəzək.

ZÜKAM *ə.* زكام zökəm.

ZÜKUR¹ *ə.* ذكور «*zəkər*» *c.* 1) erkəklər; 2) kişilər.

ZÜKUR² *ə.* ذكور «*zıkr*» *c.* zıkrilər.

ZÜQAFİYƏTEYN *ə.* ذو قافيتين hər misrası qoşa qafiyəli şeir.

ZÜQİYMƏT *ə.* ذو قيمت çox baha olan; qiymətli; bahalı.

ZÜLAL *ə.* زلال 1) saf, dadlı su; 2) mürəkkəb üzvi maddələrdən biri; yumurta ağı maddəsi. **Zülali-kövsər** زلال کوثر kövsər bulağının saf və dadlı suyu.

ZÜLALI *ə.* زلالی yumurta ağı maddəsindən olan.

ZÜLCƏLAL *ə.* ذو الجلال cəlallı, calal sahibi.

ZÜLF *f.* زلف 1) saç, tel; 2) uzun iki tərəfindən sallanan hörük(lər). **Zulfi-düta** زلف دوتا qoşa hörük, iki tərəfə ayrılmış saç; **zülfi-girehgir** زلف گیرهگیر buruq-buruq saç; **zülfi-pərişan** زلف پریشان qarışıq saç; **zülfi-pürtab** زلف پرتاب qıvrım saç.

ZÜLFEYN *f.* زلف və *ə.* ين iki hörük.

ZÜLFİQAR *ə.* ذو الفقار «iki fəqərəli» 1) ikiagızlı, ikitiyəli qılınc; 2) İmam Əlinin qılıncının adı.

ZÜLHƏYATEYN *ə.* ذو الحياتين «iki həyatı olan» b a x **zül-məşeyn**.

ZÜLHİCCƏ *ə.* ذو الحجه ərəb qəməri təqviminin həcc mərasiminin icra olunan ayı.

ZÜLQƏ'DƏ *ə.* ذو القعدة ərəb qəməri təqviminin on birinci ayı.

ZÜLQƏRNEYN *ə.* ذو القرنين 1) ikibynuzlu; 2) iki əsrdə yaşamış adam.

ZÜLL *ə.* ذل 1) alçaqlıq, zəllilik, rəzalət, xarlıq; 2) zəhmət, əziyyət; 3) rüsvayçılıq, biabırçılıq.

ZÜLLAM *ə.* ظلام çox zülm edən, lap zalım.

ZÜLLİSANEYN *ə.* ذو اللسانين ikidilli (iki dil bilən adam və ya iki dildə yazılmış əsər).

ZÜLM *ə.* ظلم işgəncə, əzab, incitmə.

ZÜLMABAD *ə.* ظلم və *f.* آباد 1) zülm yeri, haqsızlıq və ədalətsizliklə dolu yer; 2) *m.* bu dünya.

ZÜLMAT *ə.* ظلمات «zülmət» *c.* 1) zülmətlər, qaranlıqlar; 2) *t.* əfsanəvi dirilik suyunun olduğu qaranlıq dünya.

ZÜLMATİ *ə.* ظلماتی qaranlıq olan; qaranlıq.

ZÜLMƏAŞEYN *ə. ذو المعاشين «iki həyatlı» suda-quruda yaşayan(lar).*

ZÜLMƏN *ə. ظلمًا zülmə, zülm edərək.*

ZÜLMƏNN *ə. ذوالمن ehsan edən, yaxşılıq edən, kərəm sahibi.*

ZÜLMƏT *ə. ظلمت qaranlıq. Zülməti-zülf ظلمت زلف zülfün qaranlığı, saçın qaranlığı.*

ZÜLMƏTXANƏ *ə. ظلمت və f. خانه 1) qaranlıq ev, çox qaranlıq olan yer; 2) m. zülmün tüğyan etdiyi yer.*

ZÜLMƏTKƏDƏ *ə. ظلمت və f. كده 1) zülmət evi, çox qaranlıq ev; 2) m. haqsızlıq yeri*

ZÜLMƏTNAK *ə. ظلمت və f. ناك b a x zülmətnümün.*

ZÜLMƏTNÜMUN *ə. ظلمت və f. نمون çox qaranlıq; zülmətli.*

ZÜLMƏTPƏRƏST *ə. ظلمت və f. پرست b a x zülmətpərvər.*

ZÜLMƏTPƏRVƏR *ə. ظلمت və f. پرور b a x zülmətpəsənd.*

ZÜLMƏTPƏSƏND *ə. ظلمت və f. پسند m. cəhalət tərəfdarı, cəhalətpərvər.*

ZÜLMƏTSƏRA *ə. ظلمت və f. سرا hər şeyi örtən qaranlıq.*

ZÜLUMAT *ə. ظلومات «zülmət» c. zülmətlər, qaranlıqlar.*

ZÜLUMƏTVƏŞ *ə. ظلمت və f. وش zülmət kimi, qaranlıq.*

ZÜLVƏCHEYN *ə. ذو الوجهين ikiüzlu, ikisəthli, ikitərəfli (həndəsi cisim).*

ZÜLZƏVABƏ *ə. ذو الذوابه quyuqlu ulduz.*

ZÜMƏAL *ə. ذو مآل mənalı, məfhumlu.*

ZÜMƏDXƏL *ə. ذو مدخل bir işə qarışmış olan.*

ZÜMƏRHƏMƏT *ə. ذو مرحمت mərhəmətli; üreyiyumşaq.*

ZÜMRƏ *ə. زمرة 1) camaat; 2) ictimai təbəqə; 3) cins.*

ZÜM(ÜR)RÜD *ə. زمرد 1) yaşıl rəngli qiymətli daş; 2) m. yaşıl (rəng).*

ZÜM(ÜR)RÜDASA *ə. زمرد آسا b a x züm(ür)rüdün.*

ZÜM(ÜR)RÜDİN *ə. زمرد ين zümrüd kimi, yamyaşıl rəngdə.*

- ZÜNƏFƏS** *ə. ذو نفس* nəfəs alan, nəfəsli; canlı, yaşayan.
- ZÜNNAR** *ə. زنار* xristianların paltarın altından bədənlərinə sarı-dıqları qurşaq.
- ZÜNÜB** *ə. ذنوب* «*zənb*» *c.* günahlar, təqsirlər.
- ZÜNUN** *ə. ظنون* «*zənn*» *c.* zənbər, düşüncələr, fikirlər.
- ZÜRAFƏ** *ə. زرافه* Afrikada yaşayan boynu çox uzun gövşək heyvan.
- ZÜRƏFA'** *ə. ظرفاء* «*zərif*» *c.* zəriflər.
- ZÜRRA'** *ə. زراع* «*zare'*» *c.* əkinçilər, rəncbərlər.
- ZÜRRİYYƏT** *ə. ذريت* nəsil, soy.
- ZÜRUB** *ə. ضروب* «*zərb*» *c.* zərblər; zərbələr.
- ZÜRUF** *ə. ظروف* «*zərf*» *c.* 1) qablar; 2) konvertlər; 3) *t.* şərait.
- ZÜRÜH** *ə. ذو روح* diri, canlı.
- ZÜRÜTBƏ** *ə. ذو رتبه* 1) mənşəb sahibi; rütbə sahibi; 2) *m.* hörmətli; şərəfli.
- ZÜŞAN, ZÜŞƏ'N** *ə. ذو شان || ذو شأن* 1) şanlı; 2) möhtərəm, hörmətli.
- ZÜŞƏRƏF** *ə. ذو شرف* 1) şərəf sahibi; şərəfli; 2) yüksək mərtəbəli.
- ZÜŞÜUR** *ə. ذو شعور* şüurlu, düşüncəli, qanacaqlı.
- ZÜYUT** *ə. زيتون* «*zeyt*» *c.* 1) zeytun yağları; 2) bitki yağları.
- ZÜYUF** *ə. زيوف* «*zif*» *c.* qəlp pullar.
- ZÜZƏVANİB** *ə. ذو زوانب* «*quyruqları olan*» quyruqlu ulduz.

Buraxılışa məsul:	<i>Əziz Güləliyev</i>
Texniki redaktor:	<i>Rövşən Ağayev</i>
Tərtibatçı-rəssam:	<i>Nərgiz Əliyeva</i>
Kompyuter səhifələyicisi:	<i>Rəvan Mürsəlov</i>
Kompyuterdə yığanlar:	<i>Hüsniyyə Quliyeva</i> <i>Mətanət Muradova</i> <i>Suad Əhmədov</i>
Korrektor:	<i>Pərinaz Səmədova</i>

Yığılmağa verilmişdir 24.11.2004. Çapa imzalanmışdır 09.16.2005.
Formatı 60x90 ¹/₁₆. Fiziki çap vərəqi 26. Ofset çap üsulu.
Tirajı 25000. Sifariş 149.

Kitab “Şərq-Qərb” mətbəəsində çap olunmuşdur.
Bakı, Aşıq Ələsgər küç., 17.